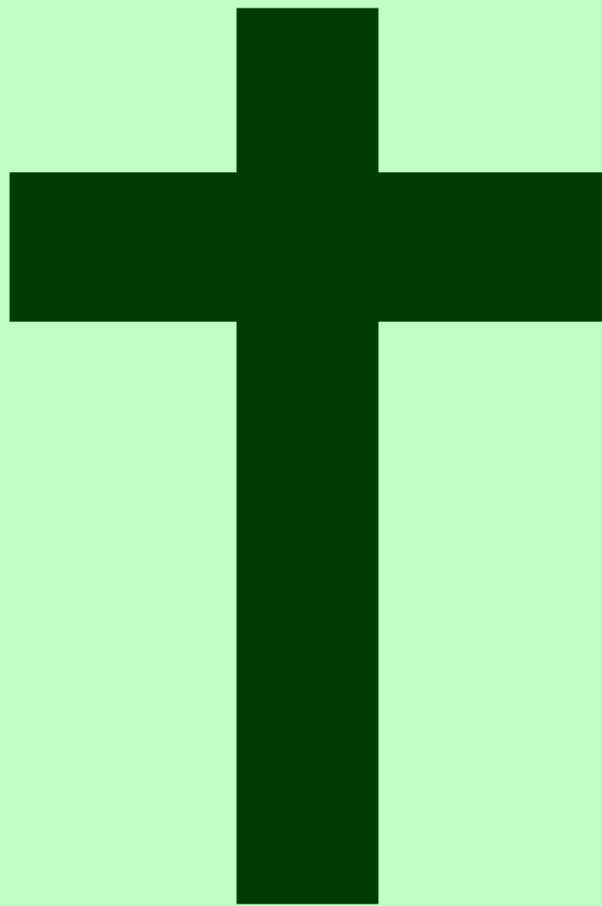


Diža' chawe' kub len  
Salmo ka'



New Testament and Psalms in Zapotec, Yatee (MX:zty:Zapotec,  
Yatee)

Diža' chawe' kub len Salmo ka'

New Testament and Psalms in Zapotec, Yatee (MX:zty:Zapotec, Yatee)

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Zapotec, Yatee

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Zapoteco, Yatee [zty], Mexico

Copyright Information

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Psalms

in Zapotec, Yatee

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2019 from source files dated 4 Mar 2019  
0bfe09c1-2c81-5cea-8249-8c76af5de080

## Contents

SALMOS . . . . .	1
MATÍO . . . . .	118
MARKOS . . . . .	171
LUKAS . . . . .	204
ZWA . . . . .	258
HECHOS . . . . .	298
ROMANOS . . . . .	347
1 CORINTIOS . . . . .	368
2 CORINTIOS . . . . .	387
GÁLATAS . . . . .	399
EFESIOS . . . . .	407
FILIPENSES . . . . .	414
COLOSENSES . . . . .	419
1 TESALONISENSES . . . . .	424
2 TESALONISENSES . . . . .	428
1 TIMOTEO . . . . .	431
2 TIMOTEO . . . . .	438
TITO . . . . .	442
FILEMÓN . . . . .	445
HEBREOS . . . . .	447
ZEDW . . . . .	462
1 BEDW . . . . .	467
2 BEDW . . . . .	473
1 ZWA . . . . .	476
2 ZWA . . . . .	481
3 ZWA . . . . .	482
JUDAS . . . . .	483
APOKALIPSIS . . . . .	485

## SALMO KA'

## 1

<sup>1</sup> Ba nez zen naken che bennen' bi zzi'e da' zzejní'igekle benne' wen da' zinnj ka' le',  
na' bi nake' toze len benne' doła' ka',  
na' bi žónlene' tzen benne' ka' zzóagake' Dios chela'ale,  
<sup>2</sup> san žebele' dan' žone' kan zchi'le Xanžo Dios,  
na' kan nak dan' wnnakze' Le', dot ža dot yel zlab laže'en.  
<sup>3</sup> Benne' ni nake' ka to yag da' zoan žoa'a yegw,  
da' zbian da' zix chen lo byo' chekzen,  
na' xlagen bi žasen.  
Yógo'te da' žon benne' ni, želžój chawen',  
<sup>4</sup> san benne' wen da' zinnj ka' kege ki zej nake'.  
Zej nake' ka to laga' biž dan' žoa be'.  
<sup>5</sup> Bi yežojgak chawe' benne' wen da' zinnj ka' kate' wchi'a laže' Dios légake',  
na' bi chó'ogak benne' doła' ka' gan zej ndobe benne' chawe' ka' law Dios.  
<sup>6</sup> Žaz laže' Dios da' žongak benne' chawe' ka',  
san da' žongak benne' wen da' zinnj ka' chen' légake' gan kwia yí'gake'.

## 2

<sup>1</sup> ĽBiz chen' zži'igak benne' yógo'te yež ka' che Dios?  
ĽBiz chen' zlab láže'gak benne' ka' da' zzoan Le' chela'ale?  
<sup>2</sup> Zži'igak benne' wnná bia' ka' chie' Le',  
na' benne' yolawe' ka' žóngake' toze diža' nich wží'igake' che Dios, Xángake',  
na' che Bennen' wže' Dios chekze'.  
<sup>3</sup> Znnágake': "Yebėj kwinžo lo ná'gake',  
na' wzoažo chela'ale da' bchí'igekle' žo'o."  
<sup>4</sup> Gan že' Xanžon' ya'abá chie' žžiže'.  
Žon ditjle' da' žek láže'gake' góngake',  
<sup>5</sup> na' lo yeła' zža'a chie' zdile' légake',  
na' lo yeła' yichj ža'a chie' zchebe' légake'.  
<sup>6</sup> Zñne': "Lo ya'a la'y chia', Ya'a Sión  
ba bzoa' Bennen' nna bi'e lo wlaza' neda'."  
<sup>7</sup> Zñna Bennen': "Wzenla' le'e da' gož Xanžon' neda'.  
Gože' neda': Le' nako' Zi'na'. Na'a ža naka' xo'.  
<sup>8</sup> Wnnable neda', na' gonna' Le' yógo'te yež ka',  
na' gak chio' dot yežlyó.  
<sup>9</sup> Wchinnjo' yež ka' len to bar ya,  
na' ka to že'e yo wzojjo' légaken."  
<sup>10</sup> Na'a, le'e, Benne' wnná bia' ka', le yenle da' ni da' zzejni'ila' le'e.  
Le wsedle da' ni da' zzenla' le'e, le'e na' zñna bia'le lo yežlyó.  
<sup>11</sup> Le gon da' zñna Xanžo Dios, lo yeła' zžebe chele,  
na' lo yeła' žežize chele, le yebele lawe' Le'.  
<sup>12</sup> Le gape ba la'ne Zi'ne' nich bi že'e,  
na' bi kwia yi'le lo nez chele, dan' la' žá'atie' Le'.  
Ba nez zen naken chegak yógo'te benne' ka' žxen láže'gake' Le'.

## 3

<sup>1</sup> Xana' Dios, ba nyanle'e benne' ka' zžá'agake' neda'.  
Benne' zante zdíl-lengake' neda'.  
<sup>2</sup> Benne' zante znnégake' chia', na' znnágake':

“Bi yeslá Dios le'.”

<sup>3</sup> San Le', Xana' Dios, žape chi'o neda'.  
Nako' yela' baní' chia', na' zzo' neda' chawe'.

<sup>4</sup> Wžéžyi'a, na' bliža' Xana' Dios,  
na' Le' bechebe' chia' gan zoe' law ya'a la'y chie'.

<sup>5</sup> Gota'a, na' wtasa',  
na' bebana' dan' ben choch Xana' Dios neda'.

<sup>6</sup> Bi žeba' chi mil benne' ka' zdíl-lengake' neda',  
benne' ka' zej nychjle' neda'.

<sup>7</sup> Wyás, Xana' Dios. Beslá neda', Dios chia',  
na' wdáp xága'gak benne' ka' zdíl-lengake' neda',  
na' bdichj láye'gak benne' wen da' zinnj ka'.

<sup>8</sup> Yela' weslá za' lo no'o, Xana' Dios.  
Ben chawe' benne' chio' ka'.

## 4

<sup>1</sup> Bechebe chia' kate' žliža' Le', Dios.  
Le' zchi'a láže'kzo' da' žona'.  
Kate' wzóa' lo da' zede, Le' ben chocho' neda'.  
Beyache' laže'l neda', na' benle da' zcháljlena' Le'.

<sup>2</sup> Zna Dios: “Le'e, benne' ka', ěto chi'ize wzoale neda' cheļa'ale?  
ěto chi'ize ží'ilele da' bi be zaka', na' chejle'le da' wen laže'?”

<sup>3</sup> Žala' nnézlele ba wžé Xanžo Dios bennen' žape' Le' ba la'ne.  
Xanžo Dios yenle' chia' kate' wliža' Le'.

<sup>4</sup> Le žebe law Dios, na' bi gonle doļa'.  
Le wlab laže' chie' kate' dele gan ztasle, na' le soa žize.

<sup>5</sup> Le got biado' ka' lawe' Le' lo da' nak chawe',  
na' le wxén laže' Xanžo Dios.

<sup>6</sup> Benne' zante znnágake':  
“ěNož benne' gon chawe'e neto'?”  
Lo yela' ži'i laže' chio' bwia neto', Xanto' Dios.

<sup>7</sup> Le' bzo' yela' žebele lo yichj lázda'wa',  
dan' nakžen zen ka da' zej nape benne' ka' zej nápli'e zoa', na' xis uba wal.

<sup>8</sup> Lo yela' zga'n chawe' gata'a, na' tasa',  
dan' zno' Le', Xana' Dios, naka' chawe' lawo' Le'.

## 5

<sup>1</sup> Bze nag da' znnia', Xana' Dios.  
Be' laže' kan zbeže laža'a.

<sup>2</sup> Le' nako' Xana', na' nako' Dios chia'.  
Benle da' žliža' Le', dan' zchálj jenteza' Le'.

<sup>3</sup> Xana' Dios, chbal-le yenlo' chi'a.  
Zildo' la'kza' lawo' Le', na' kweza' da' yi'o neda'.

<sup>4</sup> Nako' Dios bi žaz lažo'o da' bi nak chawe'.  
No benne' žone' da' zia bi soakze' gan zo' Le'.

<sup>5</sup> Bi žo'o latje la'gak benne' wen da' zinnj ka' lawo'.  
Bi zle'elo' chawe' yógo'te benne' wen da' zinnj ka'.

<sup>6</sup> Zchinnjo' ližgak benne' ka' žon láže'gake'.  
Zzo' cheļa'ale benne' wetw benách ka', na' no benne' žon laže'e,

7 san neda' wak choa'a ližo' dan' nží'ile'elo' neda'.  
 Wká'n zena' Le' lo yodo' la'y chio' lo yela' zžebe.  
 8 Bsedle neda' gona' da' chawe' lawo' Le', Xana' Dios,  
 dan' zžá'ale'egak benne' ka' neda',  
 benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe'.  
 Bche' neda' nez chawe' chio'.  
 9 Benne' ki bi znnágake' da' naken da' li.  
 Nža' yichj lázdo'gake' da' kegle.  
 Lbá'gake' zej naken ka yežw ba ka' chegak benne' gat ka' da' nyáljwgaken.  
 Znnágake' diža' chawe' ka', san žon láže'gake'.  
 10 Ben zi' benne' ka', Dios.  
 Ben ga chejchégwake' ni'a che xtíža'gakkze'.  
 Dan' nyanle'e da' bi nak chawe' da' žóngake',  
 na' dan' bží'igake' chio' Le', bnnita' lé'gake' chela'ale.  
 11 San yebéle'egekle benne' ka' žxen láže'gake' Le'.  
 Kwežeyá'gake' lo yela' žebele dan' žákleno' lé'gake'.  
 Benne' ka' zej nží'ile' Le' yebéle'egekle' lawo' Le'.  
 12 Gon cháwe'kzo' benne' chawe', Xana' Dios.  
 Dan' žaz lažo'o bennen', gape chi'o le'.

## 6

1 Xana' Dios, bi tilo' neda' lo yela' zža'a chio',  
 na' bi gono' neda' zi' lo yela' yichj ža'a chio'.  
 2 Beyache' laže'l neda', Xana' Dios, dan' bi zoa' chawe'.  
 Beyón neda', Xana' Dios, dan' zžáka'li'a.  
 3 Že' zede yichj lázda'wa',  
 na' Le', Xana' Dios, žbatx gákleno' neda'?  
 4 Da, Xana' Dios, beslá be' da' nakkza'.  
 Lo yela' ži'i laže' chio' beslá neda'.  
 5 Gan zej nnita' benne' gat ka', bi žejsá' laže' no benne' Le'.  
 Lo latje chegak benne' gat ka', žnoz benne' wká'n zene' Le'?  
 6 Ba žedó laža'a dan' zbeže laža'a.  
 Yógo'te yel zbise gan dia' len nis zbeža'.  
 Žesbisan' len nis zbeža'.  
 7 Ba nyejw yej lawa' dan' zbéželi'a.  
 Ba bebižkze nis dan' yožen yej lawa' dan' zžá'ale'egak benne' ka' žsáka'gake' neda'.  
 8 Le kwas ga zoa' ni, yógo'tele žonle da' zinnj,  
 dan' ženle Dios zbéželi'a.  
 9 Xana' Dios ba ženle' da' žáta'yoela' Le'.  
 Zzi' Xana' Dios da' zcháljléna' Le'.  
 10 Žedo'é'egekle, na' zej že' zedle'e yógo'te benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe'.  
 De chgi' kwásgake' gan zoa', na' yedo'é'egekle'.

## 7

1 Xana' Dios, žxen laža'a Le'.  
 Beslá neda' lo na'gak benne' ka' žsáka'gake' neda', na' goklen neda',  
 2 nich bi séngake' neda' ka žon bež yixe',  
 na' bi wchéza'gake' neda' gan bi zoa' no benne' gákléne' neda'.  
 3 Xana' Dios, cha' bena' neda' ki;  
 cha' zoa' bi da' zinnj da' ben ni'a na'a;  
 4 cha' zoa' bi da' bi nak chawe' da' bena' che no benne',  
 bennen' zgá'nle' neda' chawe',

(san neda' góklena' bennen' bi zle'ele' neda' chawe' la'kze bi be bena' chie')  
<sup>5</sup> cha' ki bena', be' latje bennen' bi zle'ele' neda' chawe' kwia laže'e neda', na' sene' neda'.  
 Be' latje bennen' wleje' neda' lo yo, na' wca'ne' ca'ze yela' zen chia'.  
<sup>6</sup> Xana' Dios, lo yela' zža'a chio', wzó ža'.  
 Bdił-len benne' ka' žsáka'gake' neda' lo yela' zža'a chégake'.  
 Bseła' da' gaklen neda' kate' žin ža wchi'a lažo'o da' žak cheto'.  
<sup>7</sup> Benne' yógo'te yež ka' lá'gake' lawo' Le'.  
 Wnná bia' benne' ka' lo yela' zen chio'.  
<sup>8</sup> Le', Xana' Dios, wchi'a lažo'o benne' yógo'te yež.  
 Bchi'a laže' neda' ka' nak da' chawe' dan' bena',  
 dan' bena' lo da' nak li laže' chia'.  
<sup>9</sup> Bchinnj da' žongak benne' wen da' zinnj ka',  
 san ben chawe' benne' chawe' ka',  
 dan' nako' chawe', Dios, na' zwio' da' yo'o lo yichj lázdo'gak yógo'te benne' ka'.

<sup>10</sup> Dios na'kze žape chi'e neda'.  
 Žeslé' benne' ka' zej nake' li laže'.  
<sup>11</sup> Nak chawe' ka' zchi'a laže' Dios da' žongak benne' ka'.  
 Yógo'te ža zža'a Dios che da' žongak benne' wen da' zinnj ka'.  
<sup>12</sup> Cha' bi yeyát láže'gake' Dios kweje' ya ntoche' chie' ka'.  
 Za' wsíe' yag ntóche'do' chie' ka'.  
<sup>13</sup> Za' wkonle' žin ya chie' ka' che wdile.  
 Za' wsíe' yag ntóche'do' ka' zoa yi' láwe'gaken.  
<sup>14</sup> Benne' wen da' zinnj žkweze' da' zia da' gone'.  
 Yo'o yichj lázda'we' da' zinnj da' gone', na' gone' da' wen laže'.  
<sup>15</sup> Ba bche'ne' to yežw gže' nich yéxjwgak benne' ka' ga na', san bexjwe' lekze' lo yežwn'.  
<sup>16</sup> Da' zinnj da' bene' žsbaga'n lekze' zia,  
 na' da' bsake'e benne' ka' yebí'i Dios chekze' le'.  
<sup>17</sup> Wká'n zena' Xana' Dios ni'a che da' chawe' da' žone'  
 na' gólteza' che La la'y che Xana' Dios, Benne' zente.

## 8

<sup>1</sup> Xanto' Dios, zente nak La la'y chio' Le' do zente yežlyó.  
 Nakže zen yela' zen chio' ka' ya'abá.  
<sup>2</sup> Žolgak xkwide' ka', na' bi'do' že'n ka', ka naken.  
 Yo'o chawo'o gan bi gak la'gak benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe'.  
 Zzoa žio' benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe',  
 na' benne' ka' zzóagake' Le' cheła'ale.  
<sup>3</sup> Kate' zwia' ya'abá dan' beno' Le',  
 na' byo', na' belj ka', da' ka' bzo' to ton,  
<sup>4</sup> na' znnaba': žbizkze zej nak benne' ka', dan' že' lažo'o légage'?  
 žBizkze zej nak benne' ka', dan' ži'o wnné yoe chégake'?  
<sup>5</sup> Beno' légage' yeláte'ze gaxjw ka' nako' Le',  
 na' bzo' chégake' yela' zen, na' yela' ba la'ne.  
<sup>6</sup> Wnnakzo' nna biá'gake' yógo'te da' ka' beno'.  
 Yógo'ten bdio' lo ná'gake':  
<sup>7</sup> zila' ka', na' bež ka',  
 na' yógo'te bia yixe' ka',  
<sup>8</sup> bia zej nnita' xílgakba', na' bel ka',  
 na' yógo'te bia ka' zej nníta'ba' lo nisdo'.  
<sup>9</sup> Xanto' Dios,  
 zente nak La la'y chio' Le' do zente yežlyó.

## 9

- <sup>1</sup> Xana' Dios, dot laža'a wká'n zena' Le'.  
Wzenla' benne' ka' ka nak da' zente da' beno'.  
<sup>2</sup> Yebekzla', na' gołkza' ka nak chio'.  
Goła' che La la'y chio' Le', nako' Dios zente.  
<sup>3</sup> Bzonnjgak benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe'.  
Bejchégwake', na' wnitgekle' lawo' Le',  
<sup>4</sup> dan' zzoa chawo'o da' chawe' da' žona'.  
Ži'o latje blo chio', na' cháwe'do' zchi'a lažo'o.  
<sup>5</sup> Bdiło' benne' yež ka', na' bchinnjo' yo'o chegak benne' wen da' zinnj ka'.  
Bsoło' lagak benne' ka' to chi'ize.  
<sup>6</sup> Wžia' y'gak benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe'.  
To chi'ize zej nbia yi' latje chegak benne' ka',  
na' yež chégake' ka', da' ka' bchinnjo' Le'.  
Nitó benne' chejsá' laže'e benne' ka'.
- <sup>7</sup> Xanžo Dios zoakze' to chi'ize.  
Bkweze' latje blo chie' gan wchi'a laže'e benne' ka'.  
<sup>8</sup> Ło da' chawe' wchi'a laže'e benne' ka' dot yežlyó,  
na' benne' yógo'te yež ka' lo da' nak li laže'.  
<sup>9</sup> Xanžo Dios nake' ka' to gan chejnníta'gak chawe' benne' yache' ka',  
kate' žin ža che da' wžia' yin' benne' wen da' zinnj ka'.
- <sup>10</sup> Benne' ka' zej nónbi'e Le', Xanto' Dios, wxén láže'gake' Le',  
dan' bi wléj yichjo' benne' ka' žíłgake' Le', Xanto' Dios.
- <sup>11</sup> Le goł che Xanžon', Bennen' zoe' yež Sión.  
Le wzenle benne' yež ka' ka nak da' bene',  
<sup>12</sup> dan' žejsá' laže'e chegak benne' ka' zzáka'gake',  
na' yezi'e wzón che benne' wetw benách ka'.  
Bi gał laže'e da' žližgak benne' yache' ka' Le'.
- <sup>13</sup> Beyache' laže'l neda', Xana' Dios.  
Bwia da' zzaka'a lo na'gak benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe'.  
Le' bekó'o neda' lo na' yela' got  
<sup>14</sup> nich wzenla' benne' ka' da' zka'n zena' Le' gan zdóbgake' lo yež Sión,  
na' yebéle'ela' dan' besló' neda'.
- <sup>15</sup> Chejchazgak benne' yež ka' lo yežw da' bché'ngake'.  
Chejcházgake' lo do yelj da' bdíxjgake'.  
<sup>16</sup> Xanžo Dios bloe'ele' kan zchi'a laže'e,  
dan' wbága'gak zia benne' ka' bi zej nake' chawe' ni'a che da' béngakkze'.  
<sup>17</sup> Benne' bi zej nake' chawe' ka' cházgake' lo yi' gabíl,  
yógo'te benne' ka' žal láže'gake' Xanžo Dios.  
<sup>18</sup> Kege to chi'ize gał laže' Dios benne' yache' ka',  
na' kege to chi'ize nitle da' žxen láže'gake'.
- <sup>19</sup> Wzó ža', Xana' Dios. Bi go'o latje benne' ka' wká'n zen kwíngake'.  
Ła'gak benne' yež ka' lawo' Le' nich wchi'a lažo'o légake'.  
<sup>20</sup> Xana' Dios, ben ga žébegak benne' ka' Le'.  
Yeyónbia'gak benne' yež ka' zej nake' benachze.

## 10

- <sup>1</sup> Xana' Dios, ¿biz chen' zo' zi'to'?



ĵBiz chen' z̄kache' kwino' kate' z̄zákag'ak benách chio' ka'?  
 2 Lo yela' z̄ka'n zen kwinn benne' bi nake' chawe' z̄bia laže'e benne' yache',  
 san chejchaze' lo da' bdixjwe' nich wžia yi'e bennen'.  
 3 Z̄ka'n zen kwine' ni'a che da' zze laže'e.  
 Z̄nne zi'e bennen' zdan laže'e yela' gape, na' z̄ka'ne' ka'ze Le', Xana' Dios.  
 4 Lo yela' z̄ka'n zen kwinn benne' bi nake' chawe' bi žape' Dios ba la'ne,  
 na' z̄nne' bi zoa Dios.  
 5 Žónteze' da' zinnj, na' z̄nne'  
 bi wchi'a laže' Dios le' ni'a che da' žone'.  
 Z̄zoe' cheła'ale benne' ka' z̄ží'igake' chie' le'.  
 6 Lo yichj l̄ázda'we' z̄nne':  
 "Bi be gak wsejw x̄neza'.  
 Batkle bi gak chia' da' bi naken chawe'."  
 7 Z̄nnáteze' da' kegle, na' da' wen laže', na' z̄kache'lanteze'.  
 Diža' ka'ze, na' diža' yalze z̄žójgaken žoe'e.  
 8 Z̄kache' kwine' žoa'a yež nich sene' benne' ka'.  
 Bagáche'ze žote' benne' ka' z̄dégakze' ga na'.  
 Z̄wíalanze' nich gak bi gone' chegak benne' yache' ka'.  
 9 Bagáche'ze z̄beze' ka' žon bež yix̄e'.  
 Z̄beze' nich gak sene' benne' yache' ka'.  
 Kate' z̄zene' benne' yache' lo do yelj chie', na' z̄chi'e le' chekze'.  
 10 Kan žon bež yix̄e' zóateze' x̄íti'e l̄áwlegak benách ka',  
 na' z̄zene' benne' zan len ne'e wale.  
 11 Lo yichj l̄ázda'we' z̄nne': "Nał laže' Dios benne' ki.  
 Bkache' l̄awe', na' bi le'ele' da' žona'."  
 12 Wzó ža', Xana' Dios, na' bze no'o.  
 Bi gal lažo'o benne' yache' ka'.  
 13 ĵBiz chen' zzoagak benne' wen da' zinnj ka' Dios cheła'ale?  
 Lo yichj l̄ázdo'gake' z̄nnágake':  
 "Bi yeží' wzón Dios neda'."  
 14 San Le' bl̄e'ekzlo' da' ni, dan' z̄wio' no benne' žone' da' zinnj, na' da' bi nak chawe',  
 nich yezi'kzo' wzón benne' ka'.  
 Benne' yache' ka' zde kwíngake' lo no'o.  
 Le' žáklenkzo' bi' wzebe ka'.  
 15 Z̄kwaso' yela' wale che benne' wen da' zinnj.  
 Wl̄éj l̄awle da' bi nak chawe' da' bene', dan' bene' bagáche'ze.

16 To chi'ize nak Xanžon' Benne' z̄nna bi'e žo'o.  
 Lo yežlyó chie' ba wžia yi'gak benne' ka' bi z̄lé'egekle' Le' chawe'.

17 Benno' chegak benne' gaxjw laže' ka' da' wnnábgekle' Le', Xana' Dios.  
 Le' z̄kwezo' yichj l̄ázdo'gak b̄enne'do' ka' nich wzé nággake' x̄tižo'o,  
 18 nich wchi'a lažo'o bi' wzebe ka', na' benne' ka' z̄zákag'ake',  
 nich biž bi da' zinnj gongak benne' ka'  
 bi zej nake' chawe' chegak b̄enne'do' ki.

## 11

1 Žxen laža'a Xana' Dios.  
 ĵBiz chen' že'gak benách ka' neda':  
 "Bzonnj, wyéj l̄aw ya'a ka to byinne"?  
 2 Bwia nga, z̄kwezgak benne' ka' bi zej nake' chawe' yag ntóche'do' ka' chégake'.  
 Ba b̄xóagake' yag ntóche'do' ka' chégake' lo do chen,  
 nich gótgake' bagáche'ze benne' chawe' ka'.

<sup>3</sup> Chela' kwasgak da' ka' zzoagak chochen da' chawe',  
 ¿bizkze gongak benne' chawe' ka'?

<sup>4</sup> Xanžo Dios zoakze' latje la'y chie'.

Ya'abá na'kze zoa latje blo gan že' Dios.

Zwíagak wej lawe', na' zle'ele' da' žongak benne' ka'.

<sup>5</sup> Xanžo Dios zbeje' benne' chawe' ka' lo da' zede,

san bi zle'ele' chawe' benne' ka' bi zej nake' chawe' na' benne' ka' žóngake' da' zinnj.

<sup>6</sup> Wdíe' benne' ka' bi zej nake' chawe' lo da' ka' wžia yí'gaken légake',

da' ka' zej naken yi', na' sufr da' žeyen ka yeže, na' to be' da' lale'e,

da' ka' sele'e lawgak benne' ka'.

<sup>7</sup> Ki gone' dan' nak chawe' Xanžo Dios, na' nži'ile' da' naken chawe'.

Lé'egekle benne' li laže' ka' lawe' Le'.

## 12

<sup>1</sup> Xana' Dios, beslá benne' chio' ka'

dan' biž zoa no benne' žape' Le' ba la'ne,

na' bi zoa no benne' li laže' ladjwgak benne' ka'.

<sup>2</sup> Yógo'te benne' ka' žon láže'gekke' ljéžgake' ka'.

Lo da' wen laže' znnágake' diža' chawe'

da' znnágake' nich gon láže'gekke' benách ka'.

<sup>3</sup> Xanžo Dios wžia yi'e benne' ka' zcháljgake' ki,

na' benne' ka' zcháljgake' da' zka'n zen kwíngake'.

<sup>4</sup> Benne' ka' znnágake': "Da' zchaljžo gáklenen žo'o.

Wchaljžo kan žénelžo. ¿Nozkze benne' wchi'le' žo'o?"

<sup>5</sup> San zнна Xanžo Dios:

"Na'a la'kza' neda' dan' žsáka'gake' benne' yache' ka',

benne' ka' zbeže láže'gake',

na' yeslá' benne' ka' žénegekke' bi da' gona'."

<sup>6</sup> Xtiža' Xanžo Dios naken dot da' li.

Naken ka ya plat da' wdén lo yi',

da' ba wdén lo yi' gaže chi'i ka'.

<sup>7</sup> Le', Xana' Dios, zwiakzo' benne' chio' ka'.

To chi'ize gape chi'o légake' lo na'gak benne' ka' zej nnita' lo ža na'a ža.

<sup>8</sup> Kate' zka'n zengak benách ka' da' zinnj,

zej nnita' benne' bi zej nake' chawe' ka' gáte'teze.

## 13

<sup>1</sup> ¿To chi'ize gał lažo'o neda', Xana' Dios?

¿Gał láže'tezo' neda'?

¿To chi'ize biž le'elo' neda'?

<sup>2</sup> ¿To chi'ize gon byene soela' da' zzaka'a?

¿To chi'ize gak nyache' laža'a dot ža dot yel?

¿To chi'ize nna bia'gak benne' yichj ža'a ka' neda'?

<sup>3</sup> Bwia neda', Xana' Dios, na' bechebe chia'.

Ben choch neda' nich bi gata',

<sup>4</sup> na' nich bi nna bennen' bi zle'ele' neda' chawe', bi nne':

"Ba bzexjwa' le'."

Benne' ka' bi zlé'egekke' neda' chawe' yebégekke' cha' chejchaza' lo da' bi nak chawe',

<sup>5</sup> san neda' žxen laža'a Le' yeyache' láže'lo' neda'.

Dot lázda'wa' žebela' dan' žákleno' neda'.

<sup>6</sup> Gokza' che Xana' Dios dan' žon chawe'e neda'.

## 14

<sup>1</sup> Benne' lãzdo' zide ka' zza' lãže'gake', na' znnãgake': "Bi zoa Dios."  
Benne' ki zej nchixle yichj lãzdo'gake', na' žongake' da' bi naken chawe'.

Bi zoa no benne' žone' da' naken chawe'.

<sup>2</sup> Xanžo Dios, Bennen' zoe' ya'abã, zwie' benne' ka'

nich le'ele' cha' zoa no benne' žejni'ile', bennen' žape' Dios ba la'ne.

<sup>3</sup> Yogo'tie' bejchixgekle'.

Yogo'tie' zej nchixle yichj lãzdo'gake'.

Bi zoa no benne' žone' da' naken chawe', nitoe'.

<sup>4</sup> ¿Bi žejni'igekle benne' ka' žongake' da' zinnj?

Zžozjgake' benne' chia' ka' ka zzojz to benne' yet da' žawe',

na' bi žãkbe'egekle' zoa Xanžo Dios.

<sup>5</sup> Lo yela' zžebe chãgake' žzizãgak benne' ka',

dan' žãkãen Dios benne' chawe' ka'.

<sup>6</sup> Zcã'ngake' ca'ze da' wnnãgak benne' yache' ka',

san benne' ki žxãn lãže'gake' Xanžo Dios.

<sup>7</sup> La'kze Bennen' yesle' benne' Israel ka'.

Kate' gon Xanžon' ga yežingak benne' chie' ka', benne' ka' zej ndo'e zito'le,

na' yebãgekle' za'so Jakob, na' yebãle'egekle' benne' Israel ka'.

## 15

<sup>1</sup> Xana' Dios, ¿nozke benne' gak soe' gan zo' Le'?

¿Nozke benne' gak soe' latje la'y chio'?

<sup>2</sup> Wak gon ki benne' nake' li lãže', bennen' žone' da' naken chawe',

bennen' zoa da' nak dot da' li lo yichj lãzda'we',

<sup>3</sup> bennen' bi znnie' che lježe' ka',

na' bi be da' zia žone' chegak lježe' ka',

na' bi žwe'e latje no benne' kwej bi'e lježe' ka'.

<sup>4</sup> Wak soa bennen' ga na', bennen' bi žape' ba la'ne no benne' žone' da' zinnj,

san žape' ba la'ne benne' ka' žãpegake' Xanžo Dios ba la'ne

bennen' bi zche'e xtiže'e la'kze gonon ga bi wnite'.

<sup>5</sup> Wak soa bennen' ga na', bennen' žsane' mežw chie', na' bi žennabe' yichjen,

na' bi žezi'e mežw nich wzóa lie' da' wen lãže' che benne' bi be zia nbage'e.

No benne' žone' ki batkle chejchaze' lo da' zinnj.

## 16

<sup>1</sup> Bwia neda', Dios, dan' žxen laža'a Le'.

<sup>2</sup> Lo yichj lãzda'wa' žapa' Le', Xana' Dios:

"Le' nako' Xana'.

Bi be da' chawe' žata' chia' da' bi zan' lo no'o."

<sup>3</sup> Žaz lãže'za' benne' ka' zej nake' che Dios lo yežlyó nga,

na' lezka' benne' ka' zej nake' li lãže'.

<sup>4</sup> Zan da' sãka'gak benne' ka' zka'n zãngake' lo'a ka'.

Bi gona' lãgake' tzen kate' zãljgake' žen lãwgaken, na' bi wkonla' žin lãgaken.

<sup>5</sup> Xanžo Dios zwawe' neda' na' nake' da' chawe' chia'.

Le', Dios, žape chi'o yela' nban chia'.

<sup>6</sup> Da' žonno' chia' naken da' ba nez zen da' zzi'a,

na' xtanle'e nak latje gan bzo' neda'.

<sup>7</sup> Wkã'n zãnteza' Xanžo Dios, Bennen' žsedle' neda'.

Kate' ne ztasa' zzejni'ile' neda' lo yichj lázda'wa'.

<sup>8</sup> Žxen laža'a Xanžo Dios yezi'e neda'.

Dan' zoe' kwita', bi be gak wcheben neda'.

<sup>9</sup> Che len zoa lázda'wa' yeļa' žebél, na' žebéle'etezla',

na' kate' gacha'a lo yežw ba wxén laža'a Le'

<sup>10</sup> dan' bi wka'no' be' da' nakkza' lo latje choj chegak benne' gat ka',

na' bi go'o latje nitla' dan' nakkza' chio' Le'.

<sup>11</sup> Wloe'elo' neda' da' žala' gona' nich gata' chia' yeļa' nban.

Gan zo' Le' yebéle'etezla',

na' kwito' Le' sóateze yeļa' ba nez zen chia'.

## 17

<sup>1</sup> Bze nag da' znnia', Xana' Dios. Benle da' žliža' Le'.

Wzi' da' znnabla' Le' lo yeļa' li laže' chia'.

<sup>2</sup> Benn latje la'a lawo' Le' nich wchi'a lažo'o neda',

dan' zle'elo' yógo'te ka zej nakkzen.

<sup>3</sup> Le' zwiakzo' yichj lázda'wa', na' zle'elo' neda' žel.

Bwiakzo' da' žona', na' bi be da' zinnj ble'elo'.

Wdape chi'a loža'a nich bi be diža' ka'ze nnia'.

<sup>4</sup> Žona' ka nak da' znnia xtižo'o,

na' bi žona' kan žongak benne' wen da' zinnj ka'.

<sup>5</sup> Wdape chi'i neda' lo nez chawe' chio',

nich bi chejchaza' lo da' bi nak chawe'.

<sup>6</sup> Žliža' Le', Dios, dan' ženlo' chi'a.

Bze nag chi'a, na' benle da' znnia'.

<sup>7</sup> Bloe'el neda' kan žeyache' láže'le'elo' benách ka'.

Beslá benne' ka' žxen láže'gake' Le' lo na'gak benne' ka' bi zlé'egekle' légake' chawe'.

<sup>8</sup> Bwia neda' ka žon no benne' zwiakze' yej lawe'.

Wdape chi'i neda' ka žon zko'ko', bian' žape chi'iba' bríse'do' ka' zan xilba'

<sup>9</sup> nich bi be gongak chia' benne' wen da' zinnj ka',

benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe', na' žénegekle' gótgake' neda'.

<sup>10</sup> Bi žeyache' láže'gekle' ljéžgake' ka',

na' lo yeļa' zka'n zen kwíngake' zcháljgake'.

<sup>11</sup> Gáte'teze gan zda' zwiagake' neda'.

Žénegekle' wžia' yí'gake' neda'.

<sup>12</sup> Zej nake' ka to bež yixe'do' žénelba' bi da' gawba'.

Zej nake' ka to bež yixe', bia zkache' kwinba' nich senba' biado' ka'.

<sup>13</sup> Da, Xana' Dios, bdil-len benne' ka' bi zej nake' chawe', na' bžia yi' légake'.

Beslá neda' lo na'gak benne' ka' bi zej nake' chawe', wkonlo' žin ya ntoche' chio'.

<sup>14</sup> Beslá neda' lo na'gak benne' ka' len no'o waļe, Xana' Dios.

Beslá neda' lo na'gak benne' ka', benne' zej ze'e nich yekwásgake' yežlyó cheto' nga,

benne' ka' žáwgake' da' záka'le'e chio' na' zwáwgaken' zín'gake' ka',

na' zga'nkze da' gawgak za'sógake' ka',

<sup>15</sup> san neda', le'ela' lawo' Le' dan' naka' chawe'.

Chaz laža'a gaka' ka nakkzo' Le' kate' yebana'.

## 18

<sup>1</sup> Nži'ila' Le', Xana' Dios.

Le' zzoa chocho' neda'.

<sup>2</sup> Le', Xana' Dios, nako' ka to yej gan zoa' choch,

na' nako' ka to yo'o zen gan yo'o chawa'a.

Nako' Benne' weslá chia', na' Dios chia'.

Le' zzoa chocho' neda', na' wxén laža'a Le'.  
 Žape chi'o neda', na' žesló' neda',  
 na' zkache' chawo'o neda'.

<sup>3</sup> Znnia': Xanžo Dios žala' wká'n zenžo-ne'.  
 Beslé' neda' lo na'gak benne' ka' zžá'agake' neda'.

<sup>4</sup> Wzóa' lo da' zede che yela' got,  
 na' gok da' zinnj ka to yegw nis da' bcheben neda'.

<sup>5</sup> Gota' zož chia' choa'a lo yi' gabíl  
 dan' wzóa' lo da' zede che yela' got.

<sup>6</sup> Lo da' zžia yin' benách ka' bliža' Xana' Dios  
 na' bcháljlenkza' Dios chia'.

Le' benle' chi'a gan zoe' latje la'y chie',  
 na' bze nage' da' bchalja' lawe'.

<sup>7</sup> Naž wzó' yežlyó nga.

Wzízegak ya'a ka' gže'.

Wzízele'egaken dan' bže'e Le'.

<sup>8</sup> Bžoj žen che yi' lo zine'e,  
 na' bžoj yi' lo žoe'e da' bzeyen da' zej že' lawe',  
 na' yi' na' bženen bžio' yi' ka'.

<sup>9</sup> Bsaljwe' ya'abá, na' betje',  
 na' wzóa da' chol zan ni'e.

<sup>10</sup> Wdíe' lo be', ne ži'e to da' nzin' kerubín.  
 Ka' gaze wdíe' lo be' bdone'.

<sup>11</sup> Gokwe' da' chol, dan' bkachen' Le',  
 dan' naken bejw gasj da' yožen nis.

<sup>12</sup> Lo da' žákti'tele'e chie' bžojgak bejw gasj ka'.  
 Bžojgak wzío' yi', na' jej nis.

<sup>13</sup> Zan ya'abá wnné wzío' che chi'i Xanžo Dios,  
 na' benle' chi'i Dios zente ladjwgak wzío' yi' ka', na' jej nisen'.

<sup>14</sup> Bsie' yag ntóche'do' chie' ka',  
 na' besłase' benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe'.  
 Bsane' yes wzío' ka', na' bžia yi'e benne' ka'.

<sup>15</sup> Naž bla' lawgak da' ka' zej že' gže' zan nisdó',  
 na' bla' law xni'a yežlyó dan' žen' zan nisdon'.

Bdilo' benne' ka' zžá'agake' neda', Xana' Dios,  
 na' lo yela' zža'a chio' bsejo' xnéžgake'.

<sup>16</sup> Betj Dios lo da' sibe, na' bešwe' neda',  
 na' len ne'e wałe bebeje' neda' lo da' zede da' goken ka nis zil.

<sup>17</sup> Beslé' neda' lo na'gak benne' wałe ka', benne' bi zlé'egekle' neda' chawe',  
 na' lo na'gak benne' ka' zží'igake' chia' neda', benne' ka' zej nakže' wałe ka neda'.

<sup>18</sup> Bdíl-lengake' neda' katen' wzóa' lo da' zedle'e,  
 san Xana' Dios góklene' neda'.

<sup>19</sup> Bebeje' neda' gan wyoá'a, na' bzoe' neda' to latje zen.  
 Beslé' neda' dan' wyáz laže'e neda'.

<sup>20</sup> Xanžo Dios bebi'e chia' dan' bena' da' naken chawe',  
 na' ka nakkze da' chawen' bebi'e chia',

<sup>21</sup> dan' žona' ka žsedle Xana' neda',  
 na' bi wléj yichja' Dios chia'.

<sup>22</sup> Žona' ka nak da' bchi'le' žo'o,  
 na' bi bsana' diža' ka' da' bdišjwe'.

<sup>23</sup> Goka' li laže' lawe' Le',

na' wdape chi'i kwina' nich bi gona' da' zinnj.

<sup>24</sup> Bebí'i Xanžo Dios chia' ka nak da' chawe' da' bena',  
ka nakkze da' chawen' dan' bena' lawe' Le'.

<sup>25</sup> Žeyache' láže'lo' no benne' žeyache' láže'le' lježe',  
na' nako' li laže' len bennen' nake' li laže'.

<sup>26</sup> Zcháljleno' benne' chawen' da' naken dot chawe',  
na' gako' snia len benne' wen da' zinnj.

<sup>27</sup> Yesló' benne' chawen' lo da' wžia yin' benách ka',  
san wzexjo' benne' ka' zka'n zen kwíngake'.

<sup>28</sup> Le' wzaljo' yi' chia'.

Le', Xana' Dios, wza'ni'o chia' gan zoa' lo da' chol.

<sup>29</sup> Yela' wak chio' wžia yin' benne' zanle'e, benne' ka' žjake' lo wdile.

Cha' Le', Dios, sóaleno' neda', wak wchinnja' ze'e ka' žape chí'igaken yež ka'.

<sup>30</sup> Da' ka' žon Dios zej naken li laže', na' xtiže'e naken dot da' li.

Žape chi'e yógo'te benne' ka' žxen láže'gake' Le'.

<sup>31</sup> Toze Xanžon' nake' Dios.

Toze Dios chežo nake' Benne' žape chi'e žo'o.

<sup>32</sup> Dios nake' Bennen' žone' neda' benne' wale,  
na' Benne' žeyone' li laže' da' žona' neda'.

<sup>33</sup> Žone' ni'a ka zej nak ni'a bžina' yixe'  
na' zzoa choche' neda' law Ya'a Sión chie'.

<sup>34</sup> Žsedle' neda' nich gak cha'a lo wdile,

na' nich gak wlewa' da' žsi yag ntóche'do' ka', dan' naken ya bronse.

<sup>35</sup> Lo yela' žeslá chio' wdape chi'o neda', na' len no'o li ža gókleno' neda'.

Lo yela' ži'i laže' chio' bka'n chawo'o neda'.

<sup>36</sup> Ben chawo'o nez gan tia',

na' bi kwila' lo nezen'.

<sup>37</sup> Bsejwa' xnezgak benne' ka' zžá'agake' neda', na' bena' ga bzónnjgake',  
na' bi beyá'a liža' ga bžinte beta' benne' ka'.

<sup>38</sup> Bena' benne' ka' we', na' bi gok yeyásgake'.

Bejbíxgake' zan ni'a.

<sup>39</sup> Ben chocho' neda' nich gok cha'a lo wdilen'.

Bzexjo' benne' ka' zžá'agake' neda' zan ni'a.

<sup>40</sup> Beno' bzónnjgak lawa' neda' benne' wale ka',

na' bžia yi'a benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe'.

<sup>41</sup> Wnnábgekle' no benne' gáklene' légake' san bi wzóa no benne'.

Wnnábgekle' Xanžo Dios, san bi wzé nage' chégake'.

<sup>42</sup> Bžia yi'a benne' ka', na' gókgake' ka bixte yo dan' zzen lo be'.

Bleja' légake' ka zleja' gona' lo nez ka'.

<sup>43</sup> Besló' neda' lo na'gak benne' ka' zží'igake' chia',

na' beno' neda' benne' blo lo yež ka', na' lawe'lgak benne' zi'to' ka'.

Benne' ka' bi nónbi'a, žóngake' žin chia'.

<sup>44</sup> Kate' béngekle' chia', na' béngake' kan wnnía'.

Benne' yež ka' béngake' kan bchi'la' légake'.

<sup>45</sup> Benne' zi'to' ka' gotgak ni'a ná'gake'.

Lo yela' zžebe bžókgake' lo yež zen ka' chégake'.

46 ĵGa'n zen Xanžo Dios!  
 ĵGa'n zene' dan' žáklene' neda'!  
 ĵGa'n zen Dios, Bennen' žeslé' neda'!

47 Dios žeběj yichje' benne' ka' zžá'agake' neda',  
 na' zdie' benne' yež ka' lo na'a neda'.

48 Žeslé' neda' lo na'gak benne' ka' zžá'agake' neda'.  
 Žone' ga zŋna bi'a benne' ka' bží'igake' chia' neda'.  
 Beslé' neda' lo na'gak benne' yichj ža'a ka'.

49 Wká'n zena' Le', Xana' Dios, lawgak benne' yež ka',  
 na' gol'kza' che La la'y chio' Le'.

50 Žono' ga žon to benne' da' zen ka',  
 bennen' zŋna bi'e lo wlazo' Le',  
 na' žeyache' láže'lo' bennen' wžío' Le',  
 bennen' nake' Dabí, na' za'sóe' ka', to chi'ize.

## 19

1 Nla' law zan ya'abá yela' zen che Dios.  
 Zcháljgakkze yógo'te da' ka' bene'.

2 To ža zzenlen ža yoble da' ni,  
 na' to yel žen' yel yoble da' na'kzen.

3 Bi z'kóngeklen žin xtíža'gak benne' ka',  
 na' bi zoa no benne' ženle' chí'igaken,

4 san zžin da' zŋnágaken do zente yežlyó,  
 na' zžingak xtíža'gaken dot yežlyó.

Dios bene' ya'abá ka to yo'o gan zoa wbíž.

5 Zildo' zlan' ka to benne' byo zchag ne'e.  
 Žebelen ka to benne' zžá'li'e.

6 Zžojen che'la'ale gan zlan',  
 na' zžinen che'la'ale gan ženen.

Zcha'an yógo'te da' zej den.

7 Dot li laže' nak da' žsedle Xanžo Dios,  
 na' zzoa chochen be' da' nakkzžo.  
 Li laže' nak da' bchi'le Xanžon' žo'o.  
 Znezjwn yela' žejní'il chegak benne' ka' bi zej napen'.

8 Da' likze nak da' wnná Xanžon',  
 na' žebéle'egekle benne' ka' žóngake' kan zŋnan.

Li laže' nak da' zzejní'il Xanžon' žo'o,  
 dan' zzoan žo'o lo yela' baní'.

9 Nak chawe' zžébežo Xanžon', dan' gonen ga soažo nbanžo to chi'ize.  
 Da' likze nak kan zchi'a laže' Xanžon' žo'o, na' naken chawe'.

10 Naken da' zdan láže'žežo ka ya oro,  
 na' ka ya oro zente dan' záka'le'en.

Nakžen zix ka bžina' che bez, dan' nakle'en zix.

11 Žsedlen neda', wen žin chio',  
 dan' žona' kan zŋnan, na' da' zenle'e žezi'a.

12 Nitó benne' bi gak gónbi'e da' zinnj da' žone'.  
 Beslá neda', Xana' Dios, lo da' zinnj dan' bi žákbe'ela' žonan'.

13 Bkache' chawe' neda', wen žin chio',  
 nich bi be do'la' gona' dot laža'a.



Bi go'o latje nna bia' doĵa' neda'.

Naž gaka' ĺi laže', na' bi бага'a zia che doĵan'.

<sup>14</sup> Žénela' gak da' zchalja', na' da' zĵab laža'a da' žaz lažo'o Le'.

Ķana' Dios, Le' žon chochkzo' neda', na' beya'wo' neda'.

## 20

<sup>1</sup> Znnabla' Ķanžo Dios yenle' chi'o kate' bi žak chio',  
na' gape chi'i Dios na'kze che Jakob le'.

<sup>2</sup> Znnabla' Le' ĺo latje la'y chie' gáklene' le',  
na' gan zoe' ĺaw Ya'a Sión yedjwíe' le'.

<sup>3</sup> Znnabla' Le' chejsá' laže'e yógo'te da' bnezjo' chie',  
na' si' ĺo ne'e biado' ka' zzejo' ĺawe' Le'.

<sup>4</sup> Znnabla' Le' gonne' chio' yógo'te da' zdan lažo'o,  
na' gone' yógo'te da' žak lažo'o.

<sup>5</sup> Yebéle'elto' kate' yeslé' le'.

Wchisto' to da' wĵoé'e ĺawn La la'y che Dios chežo.

Znnabla' Ķanžon' gone' yógo'te da' znnablo' Le'.

<sup>6</sup> Na'a nnezla' žeslá Ķanžon' bennen' wžekze' Le'.

Gan zoe' ya'abá la'y chie' yenle' chi'i bennen'.

Ļen yela' wak zente chie' yeslé' le'.

<sup>7</sup> Baĵ benne' ka' žxen láže'gake' karro ka' che wdĵle,

na' yezíka'že' žxen láže'gake' bia waĵe ka',

san žo'o žxen láže'žo La Ķanžo Dios.

<sup>8</sup> Benne' ka' gotgak ni'a ná'gake', na' bejchégwgake',

san žo'o, beyasžo, na' zežo.

<sup>9</sup> Beslá neto', Ķanto' Dios. Le'kze zĵna bi'o neto'.

Benle chi'ito' kate' žližto' Le'.

## 21

<sup>1</sup> Benne' zĵna bi'e zžebe' yela' wak chio', Ķanto' Dios,  
na' ni'a che yela' weslá chio' žebéle'ele'.

<sup>2</sup> Benno' chie' da' wdán laže'e

na' bi bžono' da' wnnable' Le'.

<sup>3</sup> Wzí' ĺo no'o ĺe', na' ben chawo'o ĺe'.

Bžio' yichje' to da' naken oro.

<sup>4</sup> Wnnable' Le' gonno' chie' yela' nban,

na' bennon' chie' nich soakze' yiz zan.

<sup>5</sup> Zenle'e nak yela' zen chie' dan' besló' ĺe'.

Benno' chie' yela' ba la'ne, na' yela' zen.

<sup>6</sup> Dan' ben chawo'o ĺe' to chi'ize,

žono' ga žebéle'ele' ĺawo' Le'.

<sup>7</sup> Dan' bennen' zĵna bi'e žxen laže'e Ķanžon',

yeyache' laže'l Dios zente ĺe', na' bi kwe' zedle'.

<sup>8</sup> Wzetjo' yógo'te benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe'.

Ļen yela' wak chio' wzexjo' benne' ka' zží'igake' chio'.

<sup>9</sup> Gak chegak benne' ka' ka wnnito'o légake' ĺo yi'

katen' yido' nich wchi'a lažo'o légake'.

Ķanžon' wžia yi'e benne' ka' ĺo yela' zža'a chie', na' yi' na' wzeyen légake'.

<sup>10</sup> Yógo'te da' bégake' ĺo yežlyó nga wchinnjo',



na' wkwaso' za'sógake' ka' ladjw benách ka',  
<sup>11</sup> dan' wyáz láže'gake' góngake' da' bi naken chawe' lawo' Le'.  
 Sa' láže'gake' da' góngake' san bi be sáke'gekle' dan' wlogo' légage'.  
<sup>12</sup> Bkwezo' yag ntóche'do' chio' ka' nich goto' légage'.  
<sup>13</sup> ;Ga'n zen Le', Xanto' Dios, lo yela' wale chio'!  
 Góltezeto', na' wká'n zéntezezo' Le' ni'a che yela' wak chion'.

## 22

<sup>1</sup> Dios chia', Dios chia', ;biz chen' wléj yichjo' neda'?  
 ;Biz chen' bi ženlo' kate' znnabla' Le' yesló' neda'?  
<sup>2</sup> Dios chia', žliža' Le' tža tža, san bi žechebo' chia'.  
 Žliža' Le' žel, na' bi žezí' laža'a,  
<sup>3</sup> san Le' nako' la'y.  
 Zbezko' gan zka'n zengak benne' Israel ka' Le'.  
<sup>4</sup> Xa xna' wdé cheto' ka' bxen láže'gake' Le'.  
 Bxen láže'gake', na' besló' légage'.  
<sup>5</sup> Blížgake' Le', na' gókleno' légage'.  
 Bxen láže'gake' Le', na' bi bedoé'egekle',  
<sup>6</sup> san neda' naka' ka to bel góna'do', na' kege benne'.  
 Zža'agak benne' ka' neda' na' žon dítgekle' neda'.  
<sup>7</sup> Yógo'te benne' ka', kate' zlé'egekle' neda', zká'ngake' neda' ka'ze.  
 Žsáljwgake' žóa'agake' nich mnégake' chia',  
 na' zta yíchjgake', na' znnágake':  
<sup>8</sup> "Bxen laže'e Xanžon' nich yeslé' le'.  
 Yeslé' le' cha' žaz laže'e le'."  
<sup>9</sup> San Le', Xana', bexo' neda' kate' golja'.  
 Beno' ga bxen laža'a Le' kate' ne žaza'a.  
<sup>10</sup> Wyoá'a lo no'o kate' bi na' galja'.  
 Kate' ne yoa'a le'e xna'a, báchekze nako' Dios chia'.  
<sup>11</sup> Bi yebigo'o gan zoa' dan' zoa gawze da' wsakan' neda',  
 na' bi zoa no benne' gáklene' neda'.  
<sup>12</sup> Benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe' zej nyechjle' neda', benne' ka' zej nake' ka bež  
 ka'.  
 Zej nyechjle benne' ka' neda', benne' ka' zej nake' ka bež wale ka' che yežlyó Basán.  
<sup>13</sup> Gónegekle' wžia yí'gake' neda'  
 ka žon to bež yixe', bia zdonba', na' zbéžeya'aba'.  
<sup>14</sup> Bedó laža'a, na' gok lázda'wa' ka nis da' nlaljen,  
 na' yógo'te žit yoa'a bsángaken ljéžgaken ka'.  
 Lázda'wa' goken ka china' bez, da' beyonan li'a ka nis.  
<sup>15</sup> Beyák yela' wale chia' ka to že'n yo dan' nla'an, na' loža'a wdán' chichjla'.  
 Bletjo' neda' lo bixte yo che yela' got.  
<sup>16</sup> Zej nyechjle benne' wen da' zinnj ka' neda'.  
 Zej nyechjle' neda' ka beko' ka'.  
 Wdídjwgake' ni'a na'a.  
<sup>17</sup> Wak wlaba' yógo'te žit yoa'a,  
 na' benne' ka' zlé'egeklen', zwiazegake' neda'.  
<sup>18</sup> Bdísgake' za' che chégake',  
 na' lawle zan' wléjgake' da' gak bian'.  
<sup>19</sup> San Le', Xana' Dios, bi bkwaso' gan zoa'.  
 Nakkzo' Le' yela' wale chia', na' gákleno' neda'.  
<sup>20</sup> Beslá be' da' nakkza' lo na' benne' wdíe' neda' ya ntoche'.  
 Bennen' žénele' wžia yí'e neda' žone' ka žon to beko'.

21 Beslá neda' lo žoa'a bež yix'e'.  
 Beslá neda' lo lozgak bež wale ka'.  
 22 Wzenla' bi' ljéža'do' ka' kan nako' Le'.  
 Wká'n zenkza' Le' gachje lawle benne' ka' zej ndobe' chio' Le'.  
 23 Le'e, benne' ka' zžébele Xanžon':

¡Le wká'n zene' Le'!  
 ¡Le wká'n zene', le'e, za'só Jakob!  
 ¡Le žebe Le', le'e, za'só Israel ka'!

24 Bi znnita' Dios benne' yache' ka' chela'ale,  
 na' bi zdeze' da' zžáka'gake',  
 na' bi zkache' lawe' lawgak benne' ka',  
 san kate' žlížgake' Le', ženle' chí'igake'.

25 Gachje lawle benne' zan ka', benne' zej ndobe' chio'  
 wká'n zenkza' La la'y chio' Le',  
 dan' bchebe laža'a gonan' lawgak benne' ka' zžébegake' Le'.

26 Gawgak benne' gaxjw ka', na' yéljgekle'.  
 Bíga'gake' law Xanžon', na' wká'n zéngake' Le'.  
 Gákteze yela' ba nez zen chegak benne' ka'.  
 27 Benne' ka' nníta'gake' dot yežlyó chejsá' láže'gake' Xanžon', na' yežingake' lawe' Le'.  
 Yógo'te kwe' benách ka' wká'n zéngake' Le',  
 28 dan' napkze Xanžon' yela' wnná bia',  
 na' nna bi'e yógo'te yež ka'.  
 29 Gawgak yógo'te benne' zen ka' che yežlyó nga, na' wká'n zéngake' Dios.  
 Wzóa zibgak yógo'te benne' ka' lawe' Le'.  
 Benne' ka' bi gak yeslá kwíngake' nich bi gátgake'.  
 30 Za'sógak benne' ka' góngakbe' žin che Xanžon'.  
 Wzéngekle' zí'ngake' ka' ka nak chie'  
 na' zejte chejsete chegak benne' ka'.  
 31 Yežingake', na' wzéngekle' benne' ka' ka nak da' chawe' da' žon Dios.  
 Wzéngekle' benne' ka' bi na' gáljgake' ben Dios da' ki.

## 23

1 Xanžo Dios žape chi'e neda' ka žon to benne' žape chi'e zila' chie' ka', na' bi be yážjela'.  
 2 Ka žon bennen' ga zzi' láže'gak zila' ka' gan bdáwgakba' yix'e' ya'ado', ki žon Dios chia'  
 neda'.  
 Gone' chia' kan žon bennen' chegak zila' ka' zchi'e-ba' žoa'a yegw nis da' že' žize.  
 3 Žon choche' yichj lázda'wa'.  
 Žon chawe'e neda' nich gak da' bchebe laže'e.  
 4 La'kze tia' gan de zož gata',  
 bi be da' zinnj wcheben neda',  
 dan' zóalenkzo' Le' neda', Xana' Dios.  
 Bar chio', na' breke' chio' gape chí'igaken neda'.  
 5 Wsí'ni'o da' ye'j gawa' la'kze benne' ka', benne' zdíl-lengake' neda' zej nyechjle' neda'.  
 Zgo'o set yichja' da' žeyonen neda' chawe', na' žeschá'li'o da' žé'jléna'.  
 6 Da' likze da' chawe', na' yela' ži'i laže' chio' sóalengaken neda' yógo'te ža' soa' nbana',  
 na' ližo', Dios, gaken liža' to chi'ize.

## 24

<sup>1</sup> Che Dios nak yežlyó nga, na' yógo'te da' že' lawen'.  
Nak chie' yežlyón', na' benne' ka' nníta'gake' ga na'.

<sup>2</sup> Bzoen' lawle nisdó',  
na' bzale'e xni'an že'lte zan nisdó'.

<sup>3</sup> ¿Nozke benne' gak kwene' ya'a che Xanžon'?'  
¿Nozke benne' gak choe'e yodo' la'y chie'?

<sup>4</sup> Wak benne' ka' zej nak chawe' da' žóngake', na' da' zza' láže'gake',  
benne' ka' bi na' wchís ná'gake' lawgak lo'a ka',  
na' bi na' wchebe láže'gake' ni'a che da' bi naken li laže'.

<sup>5</sup> Xanžon' gon chawe'e benne' ki.  
Dios wchi'a laže'e benne' ki, na' yeslé' légake'.

<sup>6</sup> Ki zej nak benne' ka' zbiga'gake' law Dios,  
benne' ka' žó'ogake' gan zoa Dios che Jakob.

<sup>7</sup> Le wsaljw gan žo'ogak benne' ka' yodo'.  
Le wsaljw gan žo'ogak benne' ka' gan naken la'y,  
na' cho'o Benne' Wnná Bia' Zente.

<sup>8</sup> ¿Nozkzen' Benne' Wnná Bia' Zente ni?  
Nake' Xanžon', Benne' wale, na' nape' dot yela' wak.  
Nake' Xanžon', Bennen' zzoel' lo wdile.

<sup>9</sup> Le wsaljw gan žo'ogak benne' ka' yodo'.  
Le wsaljw gan žo'ogak benne' ka' gan naken la'y,  
na' cho'o Benne' Wnná Bia' Zente.

<sup>10</sup> ¿Nozkzen' Benne' Wnná Bia' Zente ni?  
Nake' Xanžon', Bennen' zna bi'e gáte'teze.  
Le' nake' Benne' Wnná Bia' Zente na'.

## 25

<sup>1</sup> Xana' Dios, zcháljléna' Le' dot laža'a.

<sup>2</sup> Žxen laža'a Le', Dios chia'.

Bi go'o latje yedoe'ela'.

Bi go'o latje benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe' wžia yí'gake' neda'.

<sup>3</sup> Bi chíxgekle' benne' ka' žxen láže'gake' Le',  
san yedoé'egekle' benne' ka' zží'igake' che xtižo'o.

<sup>4</sup> Xana' Dios, bloe'el neda' da' žak lažo'o gona'.

Bche' neda' gan žénelo' cha'a.

<sup>5</sup> Bsedle neda' gona' da' naken dot da' li chio'.

Dan' nako' Dios, na' žesló' neda', wxén láže'teza' Le'.

<sup>6</sup> Bejsá' laže', Xana' Dios, gako' ži'i laže',  
na' yeyache' láže'lo' neda', kan žónteze žono'.

<sup>7</sup> Bi chejsá' lažo'o doła' da' bena' kate' ne naka' benne' kwide', na' kan bži'a che xtižo'o.  
Lo yela' žeyache' laže' chio', na' yela' ži'i laže' bejsá' laže' neda', Xana' Dios.

<sup>8</sup> Chawe', na' li laže' nak Xanžo Dios.  
Che len wsedle' benne' doła' ka' da' žala' góngake'.

<sup>9</sup> Wloe'ele' benne' gaxjw laže' ka' da' naken chawe'  
na' wsedle' benne' zen laže' ka' da' góngake'.

<sup>10</sup> Lo yela' žeyache' laže', na' lo da' li,  
zche' Xanžon' benne' ka' žóngake' kan zna xtiže'e  
dan' bénlene' žo'o, na' ka' nak da' žsedle' Le'.

<sup>11</sup> Dan' žono' ka' nak da' ba wnnó', Xana' Dios,

yenít lawo' chia' doła' da' bena', da' naken zen.

<sup>12</sup> ¿Zoa no benne' zžebe' Le', Xanto' Dios?

Le' wsedlo' bennen' da' žala' gone'.

<sup>13</sup> Gak chie' to yela' ba nez zen,

na' za'sóe' ka' gata' chégakbe' yežlyó.

<sup>14</sup> Xanžo Dios nake' toze len benne' ka' zžébegake' Le',

na' gone' ga gónbia'gake' xtiže'e dan' bénlene' žo'o.

<sup>15</sup> Wxén láže'teza' Xanžo Dios

dan' beslé' neda' lo na'gak benne' ka' žénegekle' wžia yí'gake' neda'.

<sup>16</sup> Bwia neda', na' beyache' laže'l neda'

dan' zoa' toza', na' zzáka'li'a.

<sup>17</sup> Nyanle'e da' zede da' zej yo'on yichj lázda'wa'.

Beslá neda' lo da' zede da' zzaka'a.

<sup>18</sup> Bwia ka' zzáka'li'a, na' ka' žónli'a žin,

na' benít law che yógo'te doła' da' nbaga'a.

<sup>19</sup> Bwia ka' nyanle'e benne' ka' zžá'agake' neda',

na' kan zbia láže'gake' neda'.

<sup>20</sup> Bwia be' da' nakkza', na' beslá neda'.

Bi go'o latje yedoe'ela' dan' žxen laža'a Le'.

<sup>21</sup> Da' chawe', na' yela' li laže', žon chóchgaken neda' dan' žxen laža'a Le'.

<sup>22</sup> Xana' Dios, beslá benne' Israel ka' lo yógo'te da' zzáka'le'egake'.

## 26

<sup>1</sup> Bchi'a laže' neda', Xana' Dios, dan' bena' da' naken chawe'.

Bxen laža'a Le', Xana' Dios, na' bi gok chop laža'a.

<sup>2</sup> Bwíakze lázda'wa', Xana' Dios, na' bwia dan' bena'.

Bwíakze da' yo'on yichj lázda'wa'

<sup>3</sup> dan' žákbe'ela' žeyache' láže'lo' neda',

na' žona' ka' nak da' naken dot da' li chio'.

<sup>4</sup> Bi na' gona' tzen benne' ka' žóngake' da' chawe' lówzele.

Bi na' gona' toze benne' ka' zló'ezele chawe' kwíngake'.

<sup>5</sup> Bi zle'ela' chawe' latje gan zdobgak benne' ka' bi zej nake' chawe',

na' bi žoa'a tzen len benne' ka' žóngake' da' zia.

<sup>6</sup> Zle'elo' bi be zia nbaga'a,

na' wak biga'a lo bkog la'y chio', Xana' Dios,

<sup>7</sup> gan goła' da' ka' we lawa'a Le',

na' wzenla' benách ka' ka' nak da' zen da' beno'.

<sup>8</sup> Xana' Dios, nži'ila' ližo' gan zo',

na' latje la'y gan nla' law yela' zen chio'.

<sup>9</sup> Bi wžia yi'o neda' tzen len benne' doła' ka',

na' bi wdío' neda' tzen len benne' wetw benách ka',

<sup>10</sup> benne' ka' žóngake' da' bi naken chawe',

na' znéjzwtezegake' mežw nich bi wchi'a laže' no benne' da' zinnj da' béngake',

<sup>11</sup> san neda' gónteza' da' nak li laže'.

Beslá neda', na' beyache' laže'l neda'.

<sup>12</sup> Dan' bénteza' da' nak chawe',

na' wká'n zenkza' Le', Xana' Dios, lawgak benne' ka' zej ndobe' lawo' Le'.

## 27

<sup>1</sup> Xanžo Dios nake' yela' baní' chia', na' Benne' žeslé' neda'.

Bi gak no benne' wchebe' neda'.

Xanžo Dios nake' Benne' žape chi'e neda'.

Bi gak no benne' wzóe' neda' lo da' zedle'e.

<sup>2</sup> Kate' benne' ka' bi zej nake' chawe' byé'chjgekle' neda',  
len benne' ka' žsáka' gake' neda', na' bi zlé'egekle' neda' chawe',  
nich wžía yí' gake' neda',  
na' bejchégwgake', na' bedoé'egekle'.

<sup>3</sup> La'kze ché'chjgekle' benne' zan, benne' žjake' lo wdi'e neda',  
benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe', bi žé'bekza'.

La'kze žon byé'ngake' tíl-lena' lé'gake',  
neda' wxén láže'kza' Dios.

<sup>4</sup> To da' znnabla' Xanžo Dios.

Toze da' zdan laža'a, dan' naken soa' liž Xanžon' yógo'te ža soa' nbana',  
nich wlab laža'a ka nak yela' zen che Xanžon',  
na' wcháljlena' Le' lo yodo' la'y chie'.

<sup>5</sup> Le' wkache' chawe'e neda' lo latje la'y chie' kate' žin ža gak da' bi nak chawe'.

Wkache' chawe'e neda' lo latjen' gan zoakze' Le'.

Wzóe' neda' to gan soa' chawe'.

<sup>6</sup> Naž gone' ga wzexjwa' benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe', benne' ka' zej nyechjle'  
neda'.

Lo yela' žebele gota' biado' ka' lo bkog la'y chie'.

Golkza', na' wka'n zenkza' Xanžon'.

<sup>7</sup> Xana' Dios, benle chi'a kate' žliža' Le'.

Beyache' láže'l neda', na' bechebe chia'.

<sup>8</sup> Lo yichj lázda'wa' benla' chi'o, na' wnnó':

“Da ga zoa' ni.”

Yida' gan zo' Le', Xana' Dios.

<sup>9</sup> Bi wkache' lawo' Le' lawa' neda'.

Lo yela' zža'a chio' bi yebigo'o gan zoa' neda', wen žin chio'.

Toze Le' žákleno' neda'.

Bi wsano' neda', na' bi kwej yichjo' neda', Dios, weslá chia'.

<sup>10</sup> La'kze wsangak xa xna'a neda',

yeka'akze Xanžo Dios neda'.

<sup>11</sup> Bsedle neda' da' žak lažo'o gona', Xana' Dios,

na' bloe'el neda' da' naken li láže' da' žala' gona',

dan' zej nyan benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe'.

<sup>12</sup> Bi go'o latje benne' ka' wžía yí' gake' neda'.

Zej nyechjle' benne' wen láže' ka' neda', na' žesbága' gake' neda' zia.

<sup>13</sup> Xanžo Dios bchebe láže'e le'ela' da' chawe' chie' gan sóateza' nbana'.

Chela' bi žejli'a da' ni, na' gat ni'a na'a.

<sup>14</sup> Le kwez ža yelá' Xanžon'.

Le gon choch láže'le, na' Le' wzé choche' le'e.

O', le kwez ža yelá' Xanžon'.

## 28

<sup>1</sup> Xana' Dios, žliža' Le'. Le' žape chi'ikzo' neda'.

Bze nag chi'a dan' cha' bi yenlo' chia' gaka' ka to benne' žoe'e lo yi' gabíl.

<sup>2</sup> Benle chi'a dan' žliža' Le',

na' zchis na'a lawo' Le' gan zo' latje la'y chio'.

<sup>3</sup> Bi wžía yi'o neda' tzen len benne' wen láže' ka',

na' kege tzen len benne' ka' žóngake' da' zinnj.

Znnágake' da' cháwe'do' lawgak ljéžgake' ka',

san da' bi nak chawe' yo'on yichj lázdo'gake'.

<sup>4</sup> Bde benne' ka' lo da' sáka'le'egake' tlebe kan nak da' béngake',  
ka nakkze da' bi nak chawe' da' béngake'.

Bnezjw benne' ka' tlebe kan nak da' béngake', dan' yeyála'gake'.

<sup>5</sup> Dan' bi wdápegake' ba la'ne da' ben Xanžon', na' kege dan' bene' len na'kze',  
Le' wžia yi'e benne' ka', na' wdíe' légake' lo da' sáka'le'egake'.

<sup>6</sup> ¡Ga'n zen Xanžo Dios,  
Bennen' benle' chi'a katen' bliža'-ne'!

<sup>7</sup> Xanžo na'kze zze choche' neda', na' žape chi'e neda'.

Bxen laža'a Le', na' góklene' neda'.

Che len yebéle'ela', na' golkza', na' wká'n zenkza' Le'.

<sup>8</sup> Xanžon' zze chochkze' benne' chie' ka',  
na' žape chi'ikze', na' žeslé' bennen' wžie'.

<sup>9</sup> Beslá benne' chio' ka'. Ben chawe' da' nak chégake'.  
Wdáp chi'i benne' ka', na' bze choch légake' to chi'ize.

## 29

<sup>1</sup> Le wká'n zen Xanžon', le'e, zoale ya'abá.

Le wká'n zen yela' zen chie', na' yela' wak chie'.

<sup>2</sup> Zenle'e nak La Xanžon'. Le wká'n zenen.

Le wzóa zible law Xanžon' lo latje la'y chie'.

<sup>3</sup> Chi'i Xanžon' ženlen law nido'.

Ženle chi'i Dios ya'abá ka wzió' da' znnen.

Zda chi'e law nido'.

<sup>4</sup> Ženle chi'i Xanžon' da' naken waļe.

Ženle chi'i Xanžon' da' napen yela' wak.

<sup>5</sup> Chi'i Xanžon' žichjwn yag sedro ka'.

Žichjwn yag sedro ka' da' zej žen' law Ya'a Líbano.

<sup>6</sup> Žxite' Ya'a Líbano ka žxíte'gak beždo' ka',

na' žxite' Ya'a Hermón ka to beždo'.

<sup>7</sup> Chi'i Xanžon' žonen ga žas yes wzió'.

<sup>8</sup> Chi'i Xanžon' žxizen latje dach.

Žxizen latje dach che yežlyó Kades.

<sup>9</sup> Chi'i Xanžon' žxizen yag waļe ka'.

Zchiben xlaggak yag ka',

na' lo yodo' chie' znnagak yógo'te benne' ka':

“¡Ga'n zen Dios!”

<sup>10</sup> Zna bia' Xanžon' nido' ka'.

To chi'ize zna bia' Benne' Wnná Bia' Zen na'.

<sup>11</sup> Xanžo Dios zzoa choche' benne' chie' ka'.

Žon chawe'e légake' lo yela' zga'n chawe' chie'.

## 30

<sup>1</sup> Xana' Dios, bechiso' neda', na' zka'n zena' Le'.

Bi bi'o latje benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe' gon dítgekle' neda'.

<sup>2</sup> Xana' Dios, bliža' Le', na' beyono' neda'.

<sup>3</sup> Xana' Dios, besló' neda' lo yi' gabíl.

Beyono' neda' nich bi choa'a yežw ba.

<sup>4</sup> Le goļ che Xanžon', le'e nakle benne' chekze' Le'.

Le ye' Le' "žóxkeno", na' bejsá' laže' nake' la'y.

<sup>5</sup> To chí'ido'ze zže'e, san to chi'ize zoa yela' ži'i laže' chie'.  
Kwéžežo to yelze, san zildo' yebéle'elžo.

<sup>6</sup> Kate' wzóa' chawe' wnnía': bi be gak chia' neda'.

<sup>7</sup> Ki wnnía' dan' bzoa chocho' neda', Xana' Dios, ka to law ya'a zen, na' ben chawo'o neda',  
san kate' bkache' lawo' Le', na' wžé' zedla'.

<sup>8</sup> Xana' Dios, wliža' Le', na' gáta'yoela' Le'.

<sup>9</sup> ¿Bizkze yela' ba nez gaken chio' cha' gata' neda', na' choa'a yežw ba?

¿Wká'n zena' Le' kate' ba naka' bixte yo?

¿Wak wzenla' no benne' da' naken dot da' li chio'?

<sup>10</sup> Bze nag chia', Xana' Dios, na' beyache' laže'l neda'.

Xana' Dios, goklen neda'.

<sup>11</sup> Beno' ga beyák yela' zbeže chia' yela' žia'a.

Bkwaso' yela' nyache' laže' chia', na' beno' ga bebéle'ela'.

<sup>12</sup> Che len golkza' chio'.

Nakkzo' Le' yela' ba nez chia', na' bi soakza' žize.

Xana' Dios, wká'n zenkza' Le' to chi'ize.

### 31

<sup>1</sup> Žxen laža'a Le', Xana' Dios. Bi gono' ga yedoe'ela'.

Ni'a che da' chawe' da' nako' Le', beslá neda'.

<sup>2</sup> Bze nag chi'a, na' goklen neda'.

Bze choch neda', na' wdape chi'i neda' nich yelá'.

<sup>3</sup> Le' zzoa chochkzo' neda', na' žape chi'o neda'.

Dan' nako' li laže' wloe'elo' neda' nez, na' wgó'o neda' nezen'.

<sup>4</sup> Beběj neda' lo do yelj dan' bkwéžgake' nich séngake' neda'.

Le', Xan, zwiákzo' neda'.

<sup>5</sup> Ždia' be' da' nakkza' lo no'o Le', Xana' Dios.

Le' beya'wo' neda', Dios li laže'.

<sup>6</sup> Bi de chawa'a benne' ka' zka'n zéngake' lo'a ka',

san neda' žxen laža'a Le', Xana' Dios.

<sup>7</sup> Yebéle'ela', na' soa' chawe' dan' nži'ilo' neda' na' zle'ekzlo' zzáka'li'a.

Nnezlo' ka' zdia' lo da' žsáka'le'egake' neda'.

<sup>8</sup> Bi bdio' neda' lo na'gak benne' ka' zžá'agake' neda'.

Bzoa chocho' neda' to latje chawe'.

<sup>9</sup> Beyache' laže'l neda', Xana' Dios, dan' zzáka'li'a.

Ba bebíž nis da' yožen yej lawa',

na' žak nyache' laža'a lo be' da' nakkza', na' lo beła' žen chia'.

<sup>10</sup> Dan' zde yela' nban chia' lo da' zzáka'li'a, zdia' yiz chia' ka' zbeže laža'a,

na' žedó laža'a dan' nbaga'a zia, na' zlagak žit yoa'a.

<sup>11</sup> Benne' ka' zžá'agake' neda' gon dítjgekle' neda',

na' benne' zjo'o li'a chia' ka' žon dítjgekle' neda'.

Benne' ka' zej nónbi'e neda' zkwásgake' gan zoa',

na' benne' ka' zlé'egekle' neda' lo nez žžónnjgake'.

<sup>12</sup> Goł laže'gake' neda' ka' žóngake' che to benne' gat.

Naka' neda' ka to ye'n yo da' nla'an.

<sup>13</sup> Ženla' da' znnegak benne' zante chia',

na' gáte'teze zoa da' zcheben neda' dan' žóngake' toze diža' bi da' góngake' chia',

na' žak láže'gake' gótgake' neda',

<sup>14</sup> san neda' žxen laža'a Le', Xana' Dios.

Znnia' nako' Le' Dios chia'.



- 15 Lo no'o Le' žape chi'o ža chia' ka'.  
Beslá neda' lo na'gak benne' ka' zžá'agake' neda', na' lo na'gak benne' ka' zbia láže'gake'  
neda'.
- 16 Lo yela' zen chio' bwia neda', wen žin chio'.  
Lo yela' žeyache' laže' chio' beslá neda'.
- 17 Bi go'o latje yedoe'ela', Xana' Dios, dan' žliža' Le'.  
Ben ga yedoé'egekle benne' ka' zbej yíchjgake' Le'.  
Ben ga soa žígake' lo yi' gabíl.
- 18 Bnnita' ži benne' ka' žon láže'gake', benne' ka' znnégake' chegak benne' chawe' ka',  
dan' znnágake' lo yela' zka'n zen kwin, na' lo yela' žon ditjle.
- 19 Zente nak yela' ži'i laže' chio' dan' napo'  
nich bi da' gono' chegak benne' ka' žápegake' Le' ba la'ne,  
dan' žonno' chegak benne' ka' žxen láže'gake' Le' lawgak yógo'te benne' ka'.
- 20 Lo da' bagáche'ze gan zo' Le' zkache' chawo'o benne' chio' ka'  
nich bi be gongak benne' ka' chégake'.  
Znnito' benne' ka' to lo yo'o ngache'  
nich bi be gongak chégake' benne' ka' zdił diže'e.
- 21 ¡Ga'n zen Xanžo Dios!  
Lo yela' žeyache' laže' chie' bene' da' zen  
nich góklene' neda' to lo yež gan gok wdile.
- 22 Kate' gok da' bcheben neda' wnnía':  
“Zoa' gan bi zle'ele Xana' neda'”,  
san Le' benlo' chi'a katen' góta'yoela' Le', na' bliža' Le'.
- 23 Le ži'il Xanžon', le'e nakle benne' chekze' Le'.  
Xanžon' žape chi'e benne' ka' bi zbej yíchjgake' Le',  
na' žebí'ili'e da' zia dan' žala' yezí'gak benne' ka' zka'n zen kwíngake'.
- 24 Le gon choch láže'le, le'e žxen láže'le Xanžo Dios,  
na' Le' wzé choche' le'e.

## 32

- 1 Ba nez zen naken che bennen' Dios ba benít lawe' xtole'e,  
na' ba beké'e da' zinnj da' wbage'e.
- 2 Ba nez zen naken che bennen' Dios bi žesbage'e le' zia, bennen' bi zcache'e xtole'e.
- 3 Kate' bi na' yexóalapa' doła' da' wbaga'a,  
bedó laža'a dan' wžeža' dot ža.
- 4 Lawe' ža, na' yele bsako'o neda', Xana' Dios.  
Bedó laža'a ka' žebiže bej nis byo' wbá ka'.
- 5 Naž bexóalapa' doła' chia', na' bi bkacha'a da' zinnj dan' bena'.  
Bechóg laža'a bexóalapan' lawo' Le', Xana' Dios,  
na' benít lawo'o Le' che xtoła'a.
- 6 Che len yógo'te benne' chio' ka' žala' wližgake' Le' kate' ne zo' yenlo' chégake',  
na' kate' žin da' wžia yin' benách ka',  
dan' gaken ka' to yegw nis zen da' bgólele'en,  
bi be gonen chegak benne' chio' ka'.
- 7 Le' nako' ka' to latje gan gak wkache' kwina',  
na' wkache' chawo'o neda' gan bi be wsakan' benách chio' ka'.  
Golkza' zižje ka' besló' neda' dan' žoxo' neda'.
- 8 Znna Xanžon': “Wloe'ela' le' nez gan žala' tio'.  
Wsedla' le', na' wzejni'ila' le' da' žala' gono'.



<sup>9</sup> Bi gako' ka to bžina' o to burrw, bia ka' bi žejn'í'igeklba',  
bia ka' žon byenen nna biá'gako'-ba', na' ko'o ya žoá'agakba' nich góngakba' ka žénelo'  
le'."

<sup>10</sup> Benne' ka' bi zej nake' chawe' žon byenen tégake' lo da' sáka'gake',  
san benne' ka' žxen láže'gake' Xanžon',  
Le' žape chi'e légake' lo yela' ži'i laže' chie'.

<sup>11</sup> Le'e, benne' chawe' ka', le yebele  
na' le soa lo yela' ba nez, dan' goklen Xanžon' le'e.  
Lo yela' žebele le gol, dan' nakle li laže' lawe' Le'.

### 33

<sup>1</sup> Le yebele le'e, benne' chawe' ka', law Xanžo Dios!  
Yela' zka'n zen Dios chegak benne' chawe' ka' nakle'en xtan lawe' Le'.

<sup>2</sup> Le wká'n zen Dios len da' žinnle!  
Le gol chie' len da' žól-lento' da' ze chi do chen!

<sup>3</sup> Le gol chie' Le' to da' kob!  
Le gol chawe', na' chinnle len yela' žebele!

<sup>4</sup> Li laže' nak xtiža' Xanžo Dios,  
na' dot da' bene' benen' lo yela' li laže' chie'.

<sup>5</sup> Le' nži'ile' da' nak chawe', na' da' nak dot da' li.  
Benne' ka' do zente yežlyó nga zej nónbi'e yela' žeyache' laže' che Xanžon'.

<sup>6</sup> Xanžo Dios bene' ya'abá len xtiže'e,  
na' yógo'te belj ka' da' zej nla' zan ya'abá bene' len be' da' zžojen žoe'e.

<sup>7</sup> Le' ztobe' nisdó, na' yeyonen' ka to ya'a nis.  
Zga'n chawe' nisen' gže' gan bkweze' latje chen.

<sup>8</sup> Le žebe Xanžo Dios, yógo'tele zoale yežlyó nga.

Le žebe lawe' Le', yógo'tele le'e zoale lo yežlyó,

<sup>9</sup> dan' bchaljze', na' gok yežlyón'.

Wnnakze', na' wzoakzen.

<sup>10</sup> Xanžo Dios žone' ga žeyák dáche'ze diža' da' žongak benne' zi'to' ka',  
na' žone' ga žak dáche'ze da' žénegekle' góngake',

<sup>11</sup> san xtiža' Xanžo Dios sóatezen.

Da' zza' laže'e zžinkzen gan zej nnita' yógo'te kwe' benách ka'.

<sup>12</sup> Ba nez zen naken chegak benne' yežen' Xanžon' nake' Dios chégake'.

Wžé Dios benne' yežen' nich gákgake' benne' chekze'.

<sup>13</sup> Gan zoe' ya'abá chie' bwia Xanžo Dios,

na' ble'ele' yógo'te kwe' benách ka'.

<sup>14</sup> Gan zoe' latje la'y chie' bwie',

na' ble'ele' yógo'te benne' ka' nníta'gake' yežlyó.

<sup>15</sup> Le' bene' yichj lázdo'gak yógo'te benách ka',

na' zle'ele' yógo'te da' žóngake'.

<sup>16</sup> Bi yelá no benne' wnná bia' ni'a che benne' zante chie', benne' ka' žjake' lo wdile,  
na' bi yelá no benne' wałe ni'a che yela' wałe chie'.

<sup>17</sup> Bi zoa no benne' yelé' ni'a che bžina' chie' ka',

na' bi yelá no benne' ni'a che yela' wałe zen chie'.

<sup>18</sup> Xanžo Dios zwiákze' benne' ka' žébegake' Le'.

Zape chi'e benne' ka' žxen láže'gake' yeyache' láže'le' Le' légake',

<sup>19</sup> nich yeslé' légake' lo yela' got,

na' nich wawe' légake' kate' žak wbín.

<sup>20</sup> Žxen láže'žo Xanžo Dios.

Le' žákłene' žo'o, na' žape chi'e žo'o.

<sup>21</sup> Che len dot láže'žo yebéle'elžo lawe' Le',  
dan' žxen láže'žo La la'y chie'.

<sup>22</sup> Beyache' laže'l neto', Xanto' Dios, dan' žxen láže'to' Le'.

### 34

<sup>1</sup> Wkán zénteza' Xanžo Dios dot ža, na' yele.

Gólteza' da' we lawa' Le'.

<sup>2</sup> Chaz laža'a Xanžo Dios.

Yéngkle benne' gaxjw laže' ka' da' ki, na' yebéle'egekle'.

<sup>3</sup> Le wkán zen Xanžo Dios tzen len neda',  
na' tzen we lawžo La la'y chie'.

<sup>4</sup> Bliža' Xanžo Dios, na' Le' benle' chia',  
na' beslé' neda' lo yógo'te da' bchébegaken neda'.

<sup>5</sup> Benne' ka' bxen láže'gake' Le' blé'egekle' yela' zen chie', na' bi bedoé'egekle'.

<sup>6</sup> Neda', benne' yache', bliža', na' benle' Xanžo, Dios chian',  
na' beslé' neda' lo yógo'te da' wzáka'li'a.

<sup>7</sup> Wbás ka' che ya'abá che Xanžon' zej zoe' kwit benne' ka' zžébegake' Le',  
na' žape chí'igake' légake'.

<sup>8</sup> Le wia nga, na' lé'elele nak chawe' Xanžo Dios.

Yela' ba nez zen naken che bennen' žxen laže'e Le'.

<sup>9</sup> Le žebe Xanžo Dios, le'e, nakle benne' chie' ka',  
dan' bi be žiážjegekle benne' ka' zžébegake' Le'.

<sup>10</sup> Bež yixe'do' ka' žiážjegeklba', na' zdóngakba',  
san benne' ka' žxen láže'gake' Xanžo Dios bi be da' chawe' yážjegekle'.

<sup>11</sup> Le da, xkwide' ka', na' le yenle chia'.

Wsedla' le'e nich žébele Xanžo Dios.

<sup>12</sup> ĽNož benne' ladjwle le'e žénele' soakze' nbane',  
bennen' žénele' soe' yiz zan nich le'ele' da' chawe'?

<sup>13</sup> Bwíakze da' zchaljo' nich bi nnio' da' zinnj,  
na' nich bi wchaljo' da' wen laže'.

<sup>14</sup> Bzoa cheła'ale da' bi nak chawe' da' zchaljo', na' ben da' nak chawe'.

Ben byene so' lo yela' zga'n chawe', na' ben ka' nak chen.

<sup>15</sup> Zwíakze Xanžo Dios benne' ka' zej nake' chawe',  
na' zze nage' da' znnábgekle' Le'.

<sup>16</sup> Zža'a Xanžo Dios benne' wen da' zinnj ka',  
na' bi soa no benne' chejsá' laže'e légake'.

<sup>17</sup> Benne' chawe' ka' žlížgake' Xanžo Dios,  
na' Le' ženle' chégake',

na' žeslé' légake' lo yógo'te da' zzáka'gake'.

<sup>18</sup> Gawze zoa Xanžo Dios gan zej nnita' benne' ka', benne' žak nyache' láže'gake', na'  
žeslé' légake'.

<sup>19</sup> Da' zanle'e da' zzaka' benne' chawe',  
san žeslá Xanžo Dios le' lo yógo'te da' ka'.

<sup>20</sup> Le' žape chi'ikze' yógo'te žit yo'o bennen',  
na' nitó žit chie' bi gachjwn.

<sup>21</sup> Da' zinnj da' žon benne' bi nake' chawe' goten le',  
na' kwia yi'gak benne' ka' zží'igake' chegak benne' chawe' ka'.

<sup>22</sup> Xanžo Dios zzoa chawe'e be' da' nákgakkze benne' wen žin chie' ka',  
na' yógo'te benne' ka' žxen láže'gake' Le' batkle kwia yí'gake'.

## 35

<sup>1</sup> Xana' Dios, bsejw xnezgak benne' ka' znnégake' chia'.

Bdíl-len benne' ka' zdíl-lengake' neda'.

<sup>2</sup> Da, gape chi'o neda' lo wdíle, na' goklen neda'.

<sup>3</sup> Bexw ya ntoche' tonn che wdíle

nich wsejo' xnezgak benne' ka' zbia láže'gake' neda'.

Bloe'el neda' nako' Benne' Weslá chia'.

<sup>4</sup> Ben ga yedoé'egekle, na' chíxgekle benne' ka' žénegekle' gótgake' neda'.

Ben ga wzonnjgak, na' yedoé'egekle benne' ka' žénegekle' góngake' neda' zia.

<sup>5</sup> Ben ga gákake' ka' to laga' biž da' žwa' be',

na' bseła' wbás la'y chio' nich wlage' légage'.

<sup>6</sup> Ben chol xnézgage' nich kwílgake',

na' bseła' wbás la'y chion' nich kwia laže'e légage'.

<sup>7</sup> Bkáche'gake' to do yelj nich senen neda', na' bi be bena' chégake'.

Bché'ngake' to yežw gan chejbixa' neda', na' bi be da' zia nbaga'a.

<sup>8</sup> Bseła' da' wžia yin' légage', da' bi gákbe'egeklen'.

Ben ga sen do yelj chégaken' la' légakkze', na' ga chejchégwgake' gan kwia yí'gake'.

<sup>9</sup> Naž yebéle'ekzla' ni'a che da' ben Xanžo Dios.

Gak yela' ba nez zen chia' dan' beslé' neda'.

<sup>10</sup> Yógo'te žit yoa'a nnágaken:

“Xanto' Dios, žnozke benne' nake' zen ka nako' Le'?

Žesló' benne' yache' lo na' benne' nakže' wałe ka le',

na' benne' žiážjele' lo na' benne' zbane' da' do' da' den chie'.”

<sup>11</sup> Bła'gak benne' ka' žechébegake' da' wen laže'.

Wnnábgekle' neda' ka' nak che to da' bi nnezla'.

<sup>12</sup> Beb'ígake' chia' da' zinnj ni'a che to da' chawe' da' bena' neda', nich wsáka'gake' neda',

<sup>13</sup> san neda', kate' bi wnníta'gake' chawe', gok nyache' laža'a, na' bena' wbás, na' bsaka' kwina'.

Dot laža'a bliža' Le', Dios, nich yeyono' légage'.

<sup>14</sup> Gok nyache' laža'a ni'a chegak benne' ka' kan žona' ni'a che bi' lježa', o ni'a che bi' bíche'kza'.

Gok nyache' laža'a ka' žon no benne' ni'a che xne'e kate' ne žate',

<sup>15</sup> san bebégekle benne' ka' kate' wzóa da' bsakan' neda', na' bedjwíagake' neda'.

Bdíl-lengak benne' wen da' zinnj ka' neda', na' cholze bzétjgake' neda'.

Bwiatezegake' neda', na' bi bsángake' da' žóngake'.

<sup>16</sup> Bsáka'gake' neda', na' ben díjtgekle' neda',

na' wžia láže'gake' neda' lo yela' zža'a chégake'.

<sup>17</sup> Xana' Dios, žto chi'ize wíazo' da' žóngake'?

Beslá neda' lo na'gak benne' ka' zžia yí'gake' neda', benne' ka' zej nake' ka' bež yixe' ka'.

<sup>18</sup> Yapa' Le' “Žóxkeno'” gan zej ndobe benne' chio' ka'.

Wká'n zénteza' Le' ladjw benne' zan ka'.

<sup>19</sup> Bi go'o latje yebégekle benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe', na' bi be bena' chégake'.

Bi go'o latje benne' ka' gon díjtgekle' neda', benne' ka' zža'agake' neda', na' bi be zia nbaga'a.

<sup>20</sup> Benne' ki bi žénegekle' sóagake' lo yela' zga'n chawe',

na' lo yela' wen laže' chégake' znnégake' chegak benne' ka' zbézagake' ži laže' lo yežlyó nga.

<sup>21</sup> Ben díjtgekle' neda', na' wnnágake':

“Ba ble'elto' da' bene'.”

<sup>22</sup> Xana' Dios, ble'ekzlo' da' žóngake'. Bi so' žize.

Xana' Dios, bi kwej yichjo' neda'.

<sup>23</sup> Wzó ža'. Wzóa wchi'a lažo'o neda'.

Da, Xana' Dios, nich gákleno' neda'.

<sup>24</sup> Bchi'a laže' neda' lo da' chawe' chio', Xana' Dios.

Bi go'o benne' ka' latje wžížegake' chia'.

<sup>25</sup> Bi go'o latje nnágake':

“Ba gok da' wzé láže'žo”, na' bi nnágake':

“Ba bžéxjwžo le'.”

<sup>26</sup> Ben ga yedoé'egikle, na' chíxgekle yógo'te benne' ka' žebégekle' kate' bi žak chia'.

Ben ga yedoé'egikle, na' ga'ngak ka'ze benne' ka' zdíl-lengake' neda'.

<sup>27</sup> Ben ga golgak, na' yebégekle benne' ka' zlé'egikle' neda' chawe', nich nnágakkze':

“jGa'n zen Xanžon'!”

Bennen' žak laže'e ga'n chawe' benne' wen žin chie'.

<sup>28</sup> Wcháljteza' che da' chawe' da' nako' Le',

na' wká'n zénteza' Le' dot ža, na' yele.

### 36

<sup>1</sup> Da' zinnj da' žon bennen' zzoe' Dios chela'ale zcháljlenen le' lo yichj lázda'we'.

Bi zdan láže'kze' gape' Dios ba la'ne.

<sup>2</sup> Che len zloe'el kwine' ka to benne' zente.

Žekle' bi zle'el Dios da' zinnj da' žone', na' bi zže'e le'.

<sup>3</sup> Da' zchaljze' naken da' zinnj, na' da' wen laže'.

Biž žejni'ile' binlo, na' biž žone' da' chawe'.

<sup>4</sup> Zlab laže'e da' bi nak chawe' katen' die' gan ztase'.

Yoe'e nez da' bi naken chawe'.

Bi žénele' wsane' žone' da' zinnj.

<sup>5</sup> Xana' Dios, zente nak yela' žeyache' laže' chio' dan' zžinten zan ya'abá.

Yela' li laže' chio' zžinten lo bejw.

<sup>6</sup> Da' chawe' da' nako' naken ka to ya'a zen chio',

na' ka zchi'a lažo'o naken ka to niso' zil-le'e.

Xana' Dios, zwiakzo' benách ka', na' bia yixe' ka'.

<sup>7</sup> Zenle'e nak yela' žeyache' laže' chio', Dios.

Che len žxen láže'gak benne' ka' Le' ka žongak bríse'do' ka' zкаче' kwíngakba' zan xil zko'.

<sup>8</sup> Yéljgekle' len da' dele'e ližo'

na' Le' wye'jo' légake' da' naken ka to yegw da' yožen nis dzi'.

<sup>9</sup> Gan zo' Le' zoa gan žal nis dan' žonnen yela' nban.

Lo yela' baní' chio' zle'elto' da' nak baní'.

<sup>10</sup> Beyache' laže'l benne' ka' zej nónbi'e Le',

na' bzoa chegak benne' li laže' ka' da' nak chawe'.

<sup>11</sup> Bi go'o latje benne' zka'n zen kwine' tíl-lene' neda',

na' bi wchíx benne' wen da' zinnj neda'.

<sup>12</sup> Chejchégwgak benne' ka' žóngake' da' zinnj.

Le' beno' ga bejchégwgak benne' ka', na' bi gak yeyásgake'.

### 37

<sup>1</sup> Bi kwe' zedlo' ni'a che da' žongak benne' ka' bi zej nake' chawe',

na' bi ge'elo' ni'a che da' zej nape benne' wen da' zinnj ka',

<sup>2</sup> dan' te chegak benne' ka' ka žak che yixe' biž,

na' gak chégake' ka žak che yixe' da' nžogen.

<sup>3</sup> Bxen laže' Xanžo Dios, na' ben da' chawe',

na' soakzo' nbano', na' si'kzo' yela' ba nez.

<sup>4</sup> Wyáz laže' Xanžon',

na' Le' gonnkze' chio' da' zdan lažo'o.

<sup>5</sup> Bzoa kwino' lo na' Xanžon',  
na' b<sub>x</sub>en laže'e Le', na' Le' gone' da' znnablo'.  
<sup>6</sup> Wlo'e'ele' da' chawe' da' nako' ka to da' žsa'ni',  
na' da' li laže' chio' ka lawe' ža.  
<sup>7</sup> Wzóa žize law Xanžon', na' b<sub>z</sub>en laže'e Le'.  
Bi kwe' zedlo' ni'a che no benne' zzi'e yela' ba nez, bennen' žonkze' da' bi nak chawe'.  
<sup>8</sup> Bzoa chela'ale yela' yichj ža'a, na' bi žo'o.  
Bi gak lažo'o yebi'o che bennen' bi nake' chawe',  
<sup>9</sup> dan' wžia yi' Dios benne' wen da' zinnj ka',  
san benne' ka' ž<sub>x</sub>en láže'gake' Xanžon', gata' chégake' yežlyó.  
<sup>10</sup> Yextído'ze biž soa bennen' bi nake' chawe'.  
Le'elo' liže latje bennen' san biž soe' ga na',  
<sup>11</sup> san benne' gaxjw laže' ka' gata' chégake' yežlyó,  
na' sí'gake' yela' ba nez che yela' zga'n chawe'.  
<sup>12</sup> Benne' wen da' zinnj žénele' bi da' gone' che benne' chawe'.  
Lo yela' zža'a chie' bi zle'ele' le' chawe'.  
<sup>13</sup> Xanžo Dios wzížekze' chegak benne' wen da' zinnj ka'  
dan' zle'ele' za' gawze ža kwia yí'gake'.  
<sup>14</sup> Benne' wen da' zinnj ka' zbéjgake' ya ntoche' ka',  
na' ba nzégake' yag ntóche'do' chégake' ka'  
nich wžia yí'gake' benne' yache' ka', na' benne' ka' žiážjegekle',  
nich gótgake' benne' ka' žóngake' da' naken chawe'.  
<sup>15</sup> Ya ntoche' chégake' chazen laždo' kwíngakkze',  
na' gáchjwgak yag ntóche'do' chégake' ka'.  
<sup>16</sup> Záka'že da' do' da' nape benne' chawe'  
ka yela' wni'a zen da' zej nape benne' wen da' zinnj ka',  
<sup>17</sup> dan' gátgakkze ni'a na'gak benne' wen da' zinnj ka',  
san Xanžo na'kze zwiákze' benne' chawe' ka'.  
<sup>18</sup> Nonbia' Xanžon' bał ža sóagake' nbángake'.  
Da' zej nape benne' chawe' ka' soan to chi'ize.  
<sup>19</sup> Bi yedo'éegekle benne' ka' kate' bi žak chégake',  
na' lo ža kate' žak wbín gata' da' gáwgake',  
<sup>20</sup> san kwia yi'gak benne' wen da' zinnj ka',  
na' benne' ka' zži'igake' che Xanžon', gak chégake' ka' žak chegak yeje yi<sub>x</sub>e' ka'.  
Te chégake', na' nítgekle' ka' znit žen che yi'.  
<sup>21</sup> Benne' ka' bi zej nake' chawe' to da' znnábgake' to chí'ido'ze, san bi ženéjzwgaken',  
san benne' chawe' žeyache' láže'le' lježe' ka', na' znezjwe' bi da' žiážjele'.  
<sup>22</sup> Benne' ka' zle'el Xanžon' légake' chawe', gata' chégake' yežlyó,  
san benne' ka' bi zle'ele' chawe', kwia yí'gakkze'.  
<sup>23</sup> Da' žongak benne' chawe' ka' naken da' bloe'el Xanžon' légake',  
na' zle'ele' chawe' yógo'te da' žóngake'.  
<sup>24</sup> Kate' chejchégwgak benne' chawe' ka',  
bi chejchégwgake' to chi'ize dan' no<sub>x</sub>w Xanžon' ná'gake'.  
<sup>25</sup> Goka' xkwide', na' na'a naka' benne' gole,  
na' batkle ble'ela' to benne' chawe' wsán Dios le',  
na' bi zdagak za'sógake' ka' znnábgakbe' bi da' gonn no benne' chégakbe'.  
<sup>26</sup> Benne' chawe' ki žeyache' láže'tezle',  
na' znezjwe' bi da' žiážjele no benne',  
na' za'sóe' ka' žak yela' ba nez chégake'.  
<sup>27</sup> Biž gono' da' bi nak chawe', san ben da' chawe',  
na' so' nbankzo' to chi'ize,  
<sup>28</sup> dan' nži'il Xanžon' da' nak li laže', na' bi žsane' benne' chie' ka'.  
To chi'ize gape chi'ikze' légake',

san wžía yi'e lježgak benne' ka' bi zej nake' chawe'.

<sup>29</sup> Benne' chawe' ka' gata' chégake' yežlyó nga,  
na' nníta'gake' to chi'ize lo yežlyón'.

<sup>30</sup> Benne' chawe' zchaljize' da' žejni'ile',  
na' ka zchi'a laže'e naken chawe'.

<sup>31</sup> Da' bchi'le Dios le' yo'on yichj lázda'we'.

Che len bi chejchegwe'.

<sup>32</sup> Benne' wen da' zinnj zle'ele' benne' chawen', na' žon byene' gote' le'.

<sup>33</sup> Bi wsán Xanžon' le' lo na' bennen' bi nake' chawe',  
na' bi wžía yi'e le' kate' wchi'a laže'e le'.

<sup>34</sup> Bxen laže' Xanžon', na' ben ka znná xtiže'e,  
na' le' wchiskze' le' nich gata' chio' yežlyó nga.  
Kate' kwia yi'gak benne' doła' ka', na' le'elon'.

<sup>35</sup> Blē'ela' to benne' wen da' zinnj, benne' zente,  
na' góta'le'e da' nape' ka da' znezjw to yag zente,

<sup>36</sup> san wdé chie', na' biž zoe' na'a.  
Bejdilja' le', san bi bežel-la'-ne'.

<sup>37</sup> Blab laže' ka nak che benne' li laže',

na' bwia bennen' nake' chawe',  
dan' ga ze lawte gak to yela' ba nez zen che bennen' zoe' lo yela' zga'n chawe',

<sup>38</sup> san benne' wen da' zinnj ka' kwia yí'gakkze'.

Bi soa no lježgak benne' wen da' zinnj ka',

<sup>39</sup> san Xanžo Dios yeslé' benne' chawe' ka',  
na' le' gon choche' benne' ka' kate' bi gak chégake'.

<sup>40</sup> Xanžo Dios gáklene' légage', na' yeslé' légage'  
lo na'gak benne' ka' bi zej nake' chawe',  
na' gon chawe'e légage', dan' žxen láže'gake' le'.

## 38

<sup>1</sup> Xana' Dios, bi tiło' neda' lo yela' zža'a chio'.

Bi wsako'o neda' lo yela' snia chio',

<sup>2</sup> dan' yag ntóche'do' chio' ka' wyážgaken neda',  
na' len no'o bsaka' zi'o neda'.

<sup>3</sup> Bi zoa chawe' beła' žen chia' dan' zžo'o neda',  
na' žit yoa'a bi zej zoan chawe' dan' bena' doła'.

<sup>4</sup> Da' zinnj ka' da' bena' zbága'gaken yichj lázda'wa'.  
Zej naken chia' ka to ywa' zí'ile'e.

<sup>5</sup> Žia we' dot da' naka', na' zlalē'en, na' nóžwgak we' chia' ka'.

Žaken chia' ki dan' bena' da' zinnj.

<sup>6</sup> Zda' zwia' lo yole, dan' žedoe'ela',  
na' zbeže nyacha'a dot ža, na' yele,

<sup>7</sup> dan' dot da' naka' zlalē'en,  
na' bi zoa chawe' beła' žen chia'.

<sup>8</sup> Nat ni'a na'a, na' žekla' zej nžozjen žit yoa'a.  
Zbeže laža'a dan' že' zedle yichj lázda'wa'.

<sup>9</sup> Xana' Dios, da' zdan laža'a zóalenen Le',  
na' da' zbeže laža'a zlé'ekzlo' Le'.

<sup>10</sup> Žat lázda'wa', na' ba bedó laža'a,  
na' biž zle'ela' chawe'.

<sup>11</sup> Žebíga'gak lježa' ka' zító'le ni'a che yižwé' chia',  
na' benne' zjo'o li'a chia' ka' ba bkwásgake'.

<sup>12</sup> Benne' ka' žénegekle' gótgake' neda' zzála'gake' do yelj nich senen neda',  
na' benne' ka' žénegekle' góngake' neda' zia znnégake' chia',

na' znnágake' kwia yi'a,  
na' zóatezegake' wsáka'gake' neda',  
<sup>13</sup> san neda' bi ženla', kan žak che to benne' kwežw,  
na' naka' ka to benne' bi žak nne', benne' bi žsaljwe' žoe'e.  
<sup>14</sup> Naka' ka to benne' bi be ženle',  
bennen' bi žechebe',  
<sup>15</sup> dan' žxen laža'a Le', Xana' Dios.  
Le' yechebo' lo wlaza' neda'.  
<sup>16</sup> Bi go'o latje yebégekle' ni'a che da' žaken chia'.  
Kate' chejchegwa', bi go'o légake' latje wká'n zen kwíngake' dan' žak nyache' laža'a,  
<sup>17</sup> san za' chejchegwa', na' zláteze dot da' naka'.  
<sup>18</sup> Che len yexóalapa' da' bi nak chawe' da' bena',  
na' gak nyache' laža'a ni'a che doła' da' nbaga'a.  
<sup>19</sup> Benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe' zej zoakze' chawe', na' zej nake' wale.  
Zej nyanle'e benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe', na' bi be zia bena' légake'.  
<sup>20</sup> Benne' ka' žóngake' benne' chawe' ka' zia.  
Zej nake' benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe' dan' žónteza' da' naken chawe'.  
<sup>21</sup> Bi kwej yichjo' neda', Xana' Dios.  
Dios chia', bi so' zi'to' gan zoa'.  
<sup>22</sup> Ben byene gákleno' neda', Xana' Dios.  
Nakkzo' Le' Benne' Weslá chia'.

## 39

<sup>1</sup> Neda' wnnía': "Gon chi'a binlo kwina' nich bi gona' doła' lo da' wchalja'.  
Gon chi'a binlo da' wchalja', xak zoa benne' wen da' zinnj gan zoa' neda'."  
<sup>2</sup> Wzóa' žize ka to benne' bi žak nnie' na' bi be wnnía',  
na' bi bchalja' da' naken chawe' da' žala' nnia', na' bgolže da' zzaka'a.  
<sup>3</sup> Gok lázda'wa' ka to da' žeyen,  
na' xak blab laža'a chen, goken ka to yi',  
na' wnnabla' Xanžon', wnnía':  
<sup>4</sup> "Xana' Dios, bloe'el neda' da' gak chia',  
na' bał ža soa' nbana'.  
Bzejní'il neda' bayén batx gata'.  
<sup>5</sup> Beno' chia' soa' nbabže ža,  
na' yiz chia' bi be zej naken lawo' Le'.

Da' likze bi be zej nak ža chegak benách ka'.

<sup>6</sup> "Da' li zej nak benne' ka' ka to zóldo'ze.  
Da' likze dáche'ze zej že' benne' ka' wnné yoe ni'a che yela' nban chégake'.  
Zdan láže'gake' yela' wnni'a, na' bi zej nnezle' no benne' gaken chie'.  
<sup>7</sup> Na'a, Xana' Dios, žbizkze wxén laža'a?  
Toze Le' žala' wxén laža'a.  
<sup>8</sup> Beslá neda' lo yógo'te da' zinnj da' bena'.  
Bi go'o latje benne' yał laže' ka' gon díjtgekle' neda'.  
<sup>9</sup> Wzóa' žize, na' bi be wnnía' dan' beno' Le' goken ki chia'.  
<sup>10</sup> Beká'a yižwé' da' bzo' lo beła' žen chia'.  
Za' gata' lo da' žsako'o neda'.  
<sup>11</sup> Žsako'o no benne' doła' nich wzejni'ilo'-ne',  
na' ka žon beldon' zteba' laže', Le' zchinnjo' da' nží'izele bennen'.

Da' likze bi be zej nak ža chegak benách ka'.

<sup>12</sup> "Benle da' znnabla' Le', Xana' Dios, na' bze nag da' žliža' Le'.



Bi so' žize kate' zoa' zbeža' lawo' Le'  
 dan' naka' neda' lawo' Le' ka to benne' zdaze' yežlyó.  
 Naka' ka to byinne zdezba' kan gokgak xa xna' wdé chia' ka'.  
<sup>13</sup> Bi be gono' chia' to chi'ize  
 nich gata' latje yeží' laža'a,  
 dan' la' yeza'tia' yežlyó nga, na' biž soa'."

## 40

<sup>1</sup> Lo yela' zen laže' chia' wleza' Xana' Dios,  
 na' bze nage' chia', na' benle' da' wnnabla' Le'.  
<sup>2</sup> Bebeje' neda' ka to lo yežw gže', na' lo da' nak ka gona'.  
 Bzoe' ni'a to lo yej xe, na' begoé'e neda' nez chawe'.  
<sup>3</sup> Bene' ga žola' to da' kob da' zka'n zenen Xanžon'.  
 Benne' zante lé'egekke' da' ni da' bene' Le',  
 na' žébegake' Le', na' wxén láže'gake' Xanžo Dios.  
<sup>4</sup> Ba nez zen naken che bennen' žxen laže'e Xanžo Dios,  
 na' bi žónlene' tzen benne' ka' zží'igake' che Dios,  
 na' kege len benne' ka' zka'n zéngake' lo'a ka'.  
<sup>5</sup> Da' zenle'e beno', Xana' Dios, na' žebanlto',  
 na' ka zej nak da' žak lažo'o Le' gono' cheto', bi gak wlabto' lawo' Le'.  
 Cha' wzenla' no benne' ka' zej naken,  
 na' cha' wchalja' chégaken, bi gak wlaba' légaken.  
<sup>6</sup> Bi chaz lažo'o biado' ka' gota' lawo' Le', cha' to da' gonna' chio'.  
 Bi znnabo' biado' ka' wzeya' lawo' Le',  
 na' žen chagak biado' ka' da' ko'an lawo' Le' ni'a che doła' chia',  
 san bsaljo' naga' nich yenla' chi'o.  
<sup>7</sup> Naž wnnía': "Bwia nga, za'a neda'.  
 Nyejw le'e yiche la'y ka nak chia'.  
<sup>8</sup> Žaz laža'a gona' da' žak lažo'o Le', Dios chia',  
 na' da' wnnakzo' Le' yo'on lo yichj lázda'wa'."  
<sup>9</sup> Ba bzenla' benne' ka' da' chawe' da' nako' gan zej ndobe benne' zante ka' lawo' Le'.  
 Bwia nga, bi wzóa' žize, na' nnézkzelon' Le', Xana' Dios.  
<sup>10</sup> Bi bkáche'za' da' chawe' da' nako' lo lázda'wa',  
 san bchaljkza' ka nak yela' li laže' chio', na' kan žesló' benne' ka'.  
 Bi wzóa' žize ka nak yela' žeyache' laže' chio',  
 na' ka nak da' naken dot da' li chio' ladjw benne' zante zej ndobe' chio' Le'.  
<sup>11</sup> Xana' Dios, bi želo' yeyache' láže'lo' neda'.  
 Yela' žeyache' laže' chio', na' da' likze chio' žákłentezegaken neda'.  
<sup>12</sup> Nyéchjgekke' da' bi nak chawe' ka' neda',  
 na' da' bi nak chawe' ka' da' bena' zej žian neda'.  
 Che len bi gak chis lawa' lawo' Le'.  
 Zej nyanžen ka zej nak yicha' yichja' na' žedó laža'a.  
<sup>13</sup> Znnabla' Le', Xana' Dios, yesló' neda'.  
 Xana' Dios, ben byene gákleno' neda'.  
<sup>14</sup> Ben ga yedoé'egkele, na' chíxgekke' benne' ka' žénegekke' gótgake' neda'.  
 Ben ga wzonnjgak, na' yedoé'egkele benne' ka' žak láže'gake' góngake' neda' zia.  
<sup>15</sup> Ben ga chíxgekke, na' wzonnjgak benne' ka' ben díjtjgekke' neda'.  
<sup>16</sup> Ben ga yebégekke, na' soagak lo yela' ba nez benne' ka' žxen láže'gake' Le',  
 na' nnégakkze benne' ka' zej nži'ile' Le', Benne' Weslá chégake'.  
 Nnágake': "jGa'n zen Xanžon!"  
<sup>17</sup> La'kze wsáka'gake' neda', na' gak nyache' laža'a,



bi gaḷ lažo'o Le' neda', Xana' Dios.  
 Le' žákleno' neda', na' žesló' neda'.  
 Xana' Dios. Bi želo' gákleno' neda'.

## 41

- <sup>1</sup> Ba nez zen naken che bennen' že' laže'e benne' yache' ka'.  
 Bi ža zoe' lo da' zede, yeslá Xanžon' le'.  
<sup>2</sup> Xanžon' gape chi'ikze' le', na' wnezjwe' le' yela' nban.  
 Gak to yela' ba nez zen che bennen' lo yežlyó nga,  
 na' bi wdé Xanžon' le' lo na'gak benne' ka' bi zlé'egekle' le' chawe'.  
<sup>3</sup> Xanžo Dios góxwkze' le' kate' die' gan zžáka'li'e.  
 Yeyón chawe'e dot da' nake' katen' bi zoe' chawe'.  
<sup>4</sup> Wnnía': "Xana' Dios, beyache' laže'l neda'.  
 Beyón be' da' nakkza' dan' bena' doḷa' kate' bži'a chio' Le'."  
<sup>5</sup> Benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe' znnégake' chia', na' znnábgake':  
 "¿Batx gat benne' ni, na' gak gaḷ láže'to' le'?"  
<sup>6</sup> Žedjwágake' neda', san kege nich gak chia' da' chawe'.  
 Zbéjgake' neda' diža' nich gak nnégake' chia',  
 na' kate' žežójkake', na' zžégake' dižan'.  
<sup>7</sup> Kate' zdobgak benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe', na' znnétezegake' chia'.  
 Zcháljlentezegake' ljéžgake' ka' chia' neda', na' znnágake':  
<sup>8</sup> "Ba de'e to yižwé' da' goten le',  
 na' biž yeyase' gan die'."  
<sup>9</sup> Leska' bennen' bga'n chawe'e len neda', bennen' bxen laža'a, na' bdáwlenkze' neda',  
 benne' ni wnnekze' chia' neda'  
<sup>10</sup> san Le', Xana' Dios, beyache' laže'l neda', na' ben ga yeyasa',  
 na' yebi'a chegak benne' ka' da' yeyála'gake'.  
<sup>11</sup> Kikze nnezla' žona' da' žaz lažo'o Le',  
 na' bennen' bi zle'ele' neda' chawe' bi be gak gone' chia'.  
<sup>12</sup> Le' nóxwkzo' neda' dan' naka' gazjw laže',  
 na' bzo' neda' lawo' Le' to chi'ize.
- <sup>13</sup> ¡Ga'n zen Xanžon'!  
 Nake' Dios chegak benne' Israel ka'  
 yógo'te yiz nníta'gake', na' to chi'ize.  
 Ka'kze naken, na' ka'kze gaken.

## 42

- <sup>1</sup> Ka žon bžina' yixe' zbéžeya'aba' dan' zbilba',  
 ka' znnab be' da' nakkza' da' nak chio', Dios.  
<sup>2</sup> Zbile be' da' nakkza' dan' naken chio', Dios ban.  
 ¿Batx gak yida' nich la'a lawo' Le', Dios?  
<sup>3</sup> Nis da' zbeža' goken ka yet žawa' dot ža, na' yel,  
 na' znnábgagle' neda' yógo'te ža, na' znnágake':  
 "¿Ganzkze Dios chio'?"  
<sup>4</sup> Žezá' laža'a da' ki, na' zbeže laža'a.  
 Žezá' laža'a kan wyá'aḷena' benne' zan ka', na' wnezwa' láwgake' lo liž Dios,  
 Belžo lo yela' žebele, na' bka'n zenžo Dios lo lni.  
<sup>5</sup> ¿Biz chen' žat ni'a no'o, be' da' nakkza'?  
 ¿Biz chen' že' zedlo' lo yichj lázda'wa'?  
 Bxen laže' Dios dan' wká'n zenkza' Le' da' yoble.

Nake' Benne' Weslá chia', na' Dios chia'.

<sup>6</sup> Xana' Dios, ba nat ni'a na' be' da' nakkza' lo yichj lázda'wa'.

Che len žezá' laža'a chio' kate' ne zoa' lo yežlyó yecheļa'ale yegw Jordán nga, lo ya'a Hermón gan že' Ya'a Misar.

<sup>7</sup> Ka nak žaxto' da' žon nisdó', ka' žon to nis wbá'a chio', Dios.

Zzaka' be' da' nakkza' dan' nis wbá'a dan' bselo'o zchen' neda'.

<sup>8</sup> Tža tža žeyache' laže'l Xanžon' neda',

na' žel golkza' da' we lawa' Le',

na' wcháljlena' Dios, Bennen' žonne' yela' nban chia'.

<sup>9</sup> Yapa' Dios: "Le' žape chi'o neda'.

¿Biz chen' nal lažo'o neda'?

¿Biz chen' žak nyache' laža'a dan' benne' bi zle'ele' neda' chawe' žsake'e neda'?"

<sup>10</sup> Žlagak žit yoa'a dan' benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe' žon díjtjgekle' neda'.

Tža tža znnábgekle' neda', na' znnagake':

"¿Ganzkze Dios chio'?"

<sup>11</sup> ¿Biz chen' žat ni'a no'o, be' da' nakkza'?

¿Biz chen' že' zedlo' lo yichj lázda'wa'?

Bxen laže' Dios dan' wká'n zenkza' Le' da' yoble.

Nake' Benne' žeslé' neda', na' Dios chia'.

## 43

<sup>1</sup> Bchi'a laže' neda', Xana' Dios, na' bloe'e law naka' chawe'.

Beslá neda' lo na'gak benne' ka' zzóagake' Le' chela'ale, na' lo na'gak benne' wen laže' ka', benne' wen da' zinnj ka'.

<sup>2</sup> Nako' Le' Dios chia', na' zzoa chocho' neda'.

¿Biz chen' bsan lažo'o neda'?

¿Biz chen' žak nyache' laža'a

dan' benne' bi zle'ele' neda' chawe' žsaka' zi'e neda'?

<sup>3</sup> Bselá' yela' baní' chio', na' da' likze chio' ga zoa' ni.

Da' ki yegó'ogaken neda' nez.

Wché'gaken neda' law ya'a la'y chio', na' gan zoakzo' Le'.

<sup>4</sup> Choa'a gan zoa bkog la'y che Dios.

Choa'a law Dios, Bennen' žone' ga žebela', na' gan soa' lo yela' ba nez.

Wká'n zena' Le' len da' žinna'.

Le' nako' Dios chia' neda'.

<sup>5</sup> ¿Biz chen' žat ni'a no'o, be' da' nakkza'?

¿Biz chen' že' zedlo' lo yichj lázda'wa'?

Bxen laže' Dios dan' wká'n zenkza' Le' da' yoble.

Nake' Benne' žeslé' neda', na' Dios chia'.

## 44

<sup>1</sup> Dios, xa xna' gole cheto' ka' bzéngikle' neto' da' beno' lo ža chégake', dan' beno' yiz wdé ka'.

<sup>2</sup> Bchinnjo' yezika' yež ka' lawgak xa xna' gole cheto' ka',

na' bnnito'o légake' lo latje chegak benách ca'.

Bsáka'li'o benne' yež ka', san bzoa chocho' benne' chio' ka' lo yežlyó gan zoato' neto' na'a.

<sup>3</sup> Xa xna' gole cheto' ka' bi wzí'gake' yežlyó nga len ya ntoche' chégakkze' ka'.

Bi beslá kwíngake' len yela' wale da' zej nape',  
 san Le' besló' légake' len yela' wak chio',  
 na' len yela' wale chio', na' len yela' zen chio',  
 dan' wyáz lažo'o légake'.

<sup>4</sup> Le', Dios, nako' Benne' Wnná Bia' chia'.  
 Beslá neto', za'só Jakob.

<sup>5</sup> Len yela' wak chio' Le' wzéxjwto' benne' ka' zdíl-lengake' neto'.  
 Ni'a chio' Le' zzéxjwto' légake'.

<sup>6</sup> Bi wxén laža'a yag ntoche' chia',  
 dan' bi yeslán neda'.

<sup>7</sup> Le' wdape chi'o neto' nich bi be gok gongak cheto' benne' ka' bi zlé'egekle' neto' chawe'.  
 Beno' ga bedo'égekle benne' ka' zžá'agake' neto'.

<sup>8</sup> Ni'a chio' Le', Dios, sóatezto' lo yela' ba nez,  
 na' to chi'ize wxén láže'to' Le',

<sup>9</sup> san wléj yichjo' neto', na' beno' ga žedoe'elto',  
 na' bi žéjleno' benne' cheto' ka', benne' žjake' lo wdile.

<sup>10</sup> Beno' ga bzonnjto' lawgak benne' ka' zdíl-lengake' neto',  
 na' benne' ka' zži'igake' cheto' beká'agake' yógo'te da' wdapto'.

<sup>11</sup> Bdio' neto' ka' zila' ka' lo na'gak benne' ka' žótgake' neto',  
 na' beslaso' neto' ladjw benne' zi'to' ka'.

<sup>12</sup> Bdezo' neto', benne' chio' ka', lo ná'gake',  
 na' bi be bezi'o.

<sup>13</sup> Beno' ga benne' yež gawze ka' znnégake' cheto'.

Benne' zej nyechjle' neto' zká'ngake' neto' ka'ze, na' žžížegake' cheto'.

<sup>14</sup> Bzo' neto' ka' to da' znnagak benne' wláž cheto' ka' naken to da' nyáche'le'e.  
 Kate' zlé'egekle benne' ka' neto', zta yíchjgake',  
 na' žebángikle' ka' žak nyache' láže'to'.

<sup>15</sup> Tža tža žedoé'etezla', na' žé'teza' lo da' zedle'e.

<sup>16</sup> Znnégake' chia', na' zzóagake' neda' chela'ale.

Benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe' zži'igake' chia', na' žóngake' neda' zia.

<sup>17</sup> Yógo'te da' ki žák gaken cheto', san bi na' gal láže'to' Le'.

Bi na' wzoato' chela'ale xtižo'o dan' bénleno' neto'.

<sup>18</sup> Bi na' wsán láže'to' Le',

na' bi na' wzoato' chela'ale da' bchi'lo' neto'.

<sup>19</sup> ĽBiz chen' bzo' neto' chela'ale lo latj chegak bia snia ka',  
 na' bzo' neto' gan za' gatto'?

<sup>20</sup> Chela' gol láže'to' Dios cheto',

o chela' bka'n zento' lo'a ka',

<sup>21</sup> Ľbi žala' ža'a Dios neto' ni'a che da' ki?

Le' nnézkzele' da' yo'o lo yichj lázdo'gak benne' ka'.

<sup>22</sup> Dan' nakto' chio', tža tža zóagake' gótgake' neto'.

Béngake' neto' ka' zila' za' gótgake'-ba'.

<sup>23</sup> ĽBebán, Xanto' Dios! ĽBiz chen' ztaso'?

ĽBebán! ĽBi so' zi'to' to chi'ize!

<sup>24</sup> ĽBiz chen' bkache' kwino',

na' bi žákbe'elo' kan zzáka'le'eto',

na' kan zkóngikle benne' ka' neto' žin?

<sup>25</sup> Ba nat ni'a na' be' da' nakkzto',

dan' bzéxjwgake' neto', na' žxóbgake' neto' lo yo.

<sup>26</sup> ¡Wzó ža'! ¡Goklen neto!  
 ¡Lo yela' žeyache' laže' chio', beslá neto'!

## 45

<sup>1</sup> Yo'o yichj lázda'wa' diža' xtanle'e ka',  
 na' golkza' ka' nak che benne' wnná bia'.  
 Golkza' da' bzoj to benne' zcháljli'e chawe'.

<sup>2</sup> Nako' le' xtánle'eže ka' yógo'te benne' ka'.  
 Nak cheto' yela' ba nez ni'a che da' zchaljo',  
 dan' Dios ben cháwe'kze' le' to chi'ize.

<sup>3</sup> Bda' ya ntoche' chio' žoa'a li'o, le', benne' wale,  
 lo yela' zen chio', na' lo yela' wnná bia' chio'.

<sup>4</sup> Lo yela' zen chio' zo' nbankzo'.  
 Bkonle žin diža' li, na' yela' gaxjw laže',  
 na' da' chawe', na' wzejní'il kwino' da' zenle'e ka'.

<sup>5</sup> Zej nlále'egak yag ntóche'do' chio' ka',  
 da' ka' gótgaken benne' yež ka' lawo' le',  
 na' cházgaken lázdo'gak benne' ka' zžá'agake' le'.

<sup>6</sup> Gan ži'o, Dios, žen' to chi'ize, na' sóatezen.  
 Chawe' nak ka' zna bi'o.

<sup>7</sup> Nži'ilo' da' nak chawe',  
 na' bi' zle'elo' chawe' da' bi' nak chawe'.

Che len Dios chio' bzo'e le' latje chio', gan žebéle'eželo' ka' lježo' ka'.

<sup>8</sup> Zla' zix za lano' len da' ka' zej naken mirra, na' áloe, na' kasia, da' ka' zlá'gaken zix.  
 Lo ližo' da' záka'le'en zzóagake' le' lo yela' ba nez.

<sup>9</sup> Bi' no'le chegak benne' wnná bia' ka' zej zoabe' ladjw zo'lo' ka', no'le ka' zej nakže' blo.  
 Kwito' li' ža' že' bi' no'len' gakbe' zo'lo', bi' no'len' si'be' oro da' zan' zaka' yež Ofir.

<sup>10</sup> Bze nag, nó'ledo', na' bwia nga, na' benle da' nnia'.

Žala' gal' lažo'o lažo', na' liž xo',

<sup>11</sup> na' benne' wnná bian' dan' laže'e yela' xtan chio'.

Gok gaxjw laže' lawe' le' dan' nake' le' xano',

<sup>12</sup> na' la'gak no'le yež Tiro ka' lawo' le', zej noe'e da' gónngake' chio'.

Nnabgak benne' wnni'a ka' to da' gono' chégake'.

<sup>13</sup> Xtanle'e nak bi' no'le che benne' wnná bian' lo yo'o gan zoe'.

Za lánabe' nzin' da' xtan ka' da' zej naken oro.

<sup>14</sup> Wché'gake'-be' law benne' wnná bian',

nákwbe' za lánabe' dan' nwa'le'en da' xtan ka'.

Xkwide' nó'ledo' ka' chjakbe' xkóže'lbe'.

Nó'ledo' ki, no'le lježbe' ka', wché'gakbe' lebe' law benne' wnná bian'.

<sup>15</sup> Lo yela' žebele, na' lo yela' ba nez wché'gakbe' lebe',  
 na' chó'ogakbe' ližo', benne' wnná bia'.

<sup>16</sup> Lo latje chegak xa xto'o ka' soagak zi'no' ka'.

Gono' ga nna bia'gak xkwide' chio' ka' do zente yežlyó.

<sup>17</sup> Gona' ga chejsá' láže'gak yógo'te benne' ka' lo'.

Che len wká'n zengak benne' ka' le' yógo'te yiz so', na' to chi'ize.

## 46

<sup>1</sup> Dios zle'ekzle' žo'o, na' žone' žo'o benne' wale ka'.

Zóateze' gáklene' žo'o kate' zžáka'žo.

<sup>2</sup> Che len, bi žébežo la'kze xo' yežlyó nga,  
na' chejchazgak ya'a ka' lo nido',

<sup>3</sup> na' la'kze chasle'e nison', na' gonle'en žaxto',  
na' zízegak ya'a ka' ni'a che da' žzo'.

<sup>4</sup> De to yegw da' znnen lo yela' žebele lo yež che Dios,  
na' lo liž Dios, Bennen' nape' dot yela' zen.

<sup>5</sup> Dios zoe' yežen', na' batkle kwia yin'.

Yide' zildo' na' gáklene' benne' wláž ka' che yežen'.

<sup>6</sup> Zbéžeya'agak benne' yežlyó nga, na' zžébegake' Dios, Benne' Wnná Bia' Zen.  
Znne Dios kan znne wzió', na' zbia yi' yežlyó.

<sup>7</sup> Dios, Bennen' nape' dot yela' wak, zóalene' žo'o.

Dios na' che Jakob zkache' chawe'e žo'o.

<sup>8</sup> Le da lé'elele da' ka' ben Xanžon'.

Le wia dan' bene' lo yežlyó dan' žonen ga žebanlžo.

<sup>9</sup> Zzoa žie' wdile' ka' žákgaken do zente yežlyó.

Žichje' da' ka' zsegak yag ntóche'do' ka',

na' zzojwe' yag ntoche' ka' che wdile',

na' zzeze' karro ka' che wdile'.

<sup>10</sup> Znna Dios: "Le soa žize, na' le nnezle naka' Dios.

Napža' yela' wak ka da' zej nape yógo'te yež ka'.

Napža' yela' wak ka da' zej nape benne' dot yežlyó."

<sup>11</sup> Dios, Bennen' nape' dot yela' wak, zóalene' žo'o.

Dios na' che Jakob zkache' chawe'e žo'o.

## 47

<sup>1</sup> ¡Le kapa' na'le, le'e, yógo'te benne' ka'!

¡Le wká'n zen Dios len yela' žebele!

<sup>2</sup> Žala' žébežo Xanžon', Bennen' nape' dot yela' wak.

Nake' Benne' Wnná Bia' Zen, na' znna bi'e dot yežlyó.

<sup>3</sup> Bdie' benne' zi'to' ka' lo na'žo.

Bnnite'e žo'o nich nna bia'žo yež ka'.

<sup>4</sup> Beké'e yežlyó nga lo ná'gake', na' bennen' chežo,

na' naken to yežlyó xtanle'e che za'só Jakob ka', benne' ka' nži'ile'.

<sup>5</sup> Zben Dios gan ži'e znna bi'e.

Zbéžegak lozgak bia ka' kate' zben Xanžon' ga na'.

<sup>6</sup> ¡Le goł da' wká'n zenle Dios! ¡Le goł!

¡Le goł da' wká'n zenle Bennen' znna bi'e žo'o!

<sup>7</sup> Dios nake' Benne' Wnná Bia' Zen dot lo yežlyó nga.

¡Le goł chie' len dot yela' žejní'il chele!

<sup>8</sup> Že' Dios gan znna bi'e, lo latje la'y na'.

Znna bi'e yógo'te yež ka'.

<sup>9</sup> Zdobgak benne' ka' znna biá'gake' yógo'te yež ka'

tzen len benne' ka' che Dios che Bran.

<sup>10</sup> Benne' ka' znna biá'gake' do zente yežlyó nga

bdégake' yela' wnná bia' chégake' lo na' Dios.

Le znna bi'e yógo'te benne' wnná bia' ka'.

## 48

<sup>1</sup> Zēnle'e nak Xanžon', na' žala' wká'n zēnle'ežo Le'  
lo yež che Dios chežo, dan' žen' law ya'a la'y chie'.

<sup>2</sup> Sión, ya'a zen che Dios, naken sibe, na' xtanle'e.

Naken yež che Benne' Wnná Bia' Zen,  
da' žonnen yela' žebele chegak benách dot yežlyó nga.

<sup>3</sup> Dios bloe'ele' law žkache' chawe'e žo'o.

Zoe' lo yo'o zaka' ka' che yež chien'.

<sup>4</sup> Bdobgak benne' wnná bia' ka',

na' blá'gake' nich tíl-lengake' benne' yežen' ka',

<sup>5</sup> san kate' blé'egeklen', na' bebángle'.

Bžébegake', na' bžónnjgake'.

<sup>6</sup> Wžé' zédle'egeklen', na' wzáka'le'egake'

ka' žak che to no'le za' galj bi' že'n chie'.

<sup>7</sup> Gókgake' ka' barkw ka' žxíte'gaken

kate' žakle'e be' lo nido'.

<sup>8</sup> Benlžo che da' ben Dios, na' na'a ba ble'elžon

lo yež che Xanžon', Bennen' nape' dot yela' wak.

Le' wzóa chawe'e yež nga to chi'ize.

<sup>9</sup> Ga nak lo yodo' chio' Le', Dios,

žezá' láže'to' ka' nak yela' ži'i láže' zen chio'.

<sup>10</sup> Gáte'teze žka'n zengak benách ka' Le',

na' yela' zen chio' zžinen do zente yežlyó.

Ka znná bi'o naken chawe'.

<sup>11</sup> Yebéle'egeklen' benne' ka' nníta'gake' yež Sión.

Yebéngle' benne' ka' nníta'gake' yež ka' che Judá dan' zchi'a láže'kzo' légake'.

<sup>12</sup> Le'e, benne' ka' che Dios, le chechjle žoa'a yežen'.

Le wlab' yo'o sibe ka', da' ka' žape chí'igaken yežen'.

<sup>13</sup> Le wia nga ka' nak ze'e zen da' nychjlen yežen'.

Le wia binlo ka' zej nak yo'o wale' ka' chen,

nich wzénlele xkwide' chele ka' ka' zej naken.

<sup>14</sup> Dios ni nakkze' Dios chežo to chi'ize.

Le' wloé'ekzle' žo'o nez chawe'.

## 49

<sup>1</sup> Le yenle da' ni, le'e, benne' yógo'te yež ka'.

Le wzé nag, le'e, benne' dot yežlyó nga,

<sup>2</sup> le'e, benne' blo ka', na' le'e, benne' gaxjw ka',

le'e, benne' wnni'a ka', na' le'e, benne' yache' ka'.

<sup>3</sup> Wchaljkza' da' naken che yela' žejní'il,

na' wzejní'ila' le'e da' yo'on yichj lážda'wa'.

<sup>4</sup> Bze nag diža' ki che yela' žejní'il.

Golkza' che to da' ngache', na' chinna' da' žól-lena'.

<sup>5</sup> ŸBiz chen' žon byenen žeba' lo ža che da' zede,

kate' nychjlen neda' da' zinnj da' žongak benne' ka' bi zlé'egeklen' neda' chawe'?

<sup>6</sup> Benne' ka' žxen láže'gake' da' zej nake',

na' žka'n zen kwíngake' dan' zej nape' yela' wnni'a.

<sup>7</sup> Bi be gak góngake' da' yebéj chawen' ljéžgake' ka',

na' bi gak wnézjwgake' to da' yeslán légake',

<sup>8-9</sup> nich sóatezegake' nbángake' nich batkle nnitle beła' žen chégake'

dan' zenle'e nak da' yeya'wn yela' nban chegak benách,

na' batkle gak no benne' chizjwen'.

<sup>10</sup> Lé'egekle' žatgak benne' žejní'igekle',

na' žak chégake' tlebe kan žak chegak benne' ya<sub>l</sub> laže' ka', na' chegak benne' la<sub>z</sub>do' zide ka',

na' wká'ngake' yela' wnni'a chégake' lo na'gak benne' yoble ka'.

<sup>11</sup> Z<sub>n</sub>na láže'gake' sóatezegak za'sógake' ka',

na' ga'ngak lížgake' nich gákgaken chegak yógo'te kwe' za'sógake' ka',

na' zzóagake' la yežlyó chégake' kan légake',

<sup>12</sup> san bi gá'nteze benne' ka' lo yela' ba nez.

Ze<sub>j</sub> nake' ka' bia yi<sub>x</sub>e' ka', bia ka' žátgakba'.

<sup>13</sup> Yógo'te da' žóngake' naken dáche'ze,

na' wká'ngake' da' b<sub>x</sub>en láže'gake'.

<sup>14</sup> Ze<sub>j</sub> nake' ka' to kwe' zila' ka' žjakba' lo yi' gabíl,

gan gape chi'i yela' got légakba',

na' benne' chawe' ka' nna biá'gake' benne' wnni'a ka' kate' za' cha'ní',

na' kwia yi'gak da' ka' wdápgake',

na' yi' gabíl naken gan nníta'tezegake'.

<sup>15</sup> Dios yeya'we' yela' nban chia' lo yi' gabíl

na' yechi'e neda' gan zoakze' Le'.

<sup>16</sup> Bi kwe' zedlo' kate' no benne' zzi'li'e yela' wnni'a,

na' kate' žone' liže' da' záka'le'en.

<sup>17</sup> Kate' gate' bi be yechi'e,

na' bi chejlen yela' wnni'a chien' le'.

<sup>18</sup> La'kze xak wzóe' nbane' gok chie' yela' ba nez zen,

na' bka'n zengak benne' ka' le' katen' wzóe' nbane',

<sup>19</sup> san choe'e gan zej nnita' xa xta'we' ka',

na' batkle le'ele' yela' baní'.

<sup>20</sup> Žápegak benne' ka' le' ba la'ne san bi žákbe'ele'

nake' ka' bia yi<sub>x</sub>e' ka', bia ka' žátgakba'.

## 50

<sup>1</sup> Z<sub>n</sub>ne X<sub>a</sub>nžo Dios, na' z<sub>t</sub>obe' benne' dot yežlyó,  
benne' ka' žé'gake' gan z<sub>l</sub>a' wbíž, na' gan ženen.

<sup>2</sup> Lo Ya'a Sión, da' naken xtanle'e ba bza'ní' Dios.

<sup>3</sup> Yelá' Dios chežo, na' bi soe' žize.

Z<sub>e</sub>nkze yi' lawe' Le', na' gakle'e be' bdone' dan' chechjlen Le'.

<sup>4</sup> Wtobe' benne' ka' nníta'gake' ya'abá na'le,

na' benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga,

nich wchi'a laže'e benne' chie' ka'.

<sup>5</sup> Z<sub>n</sub>ne': "Le wtób benne' chia' ka',

benne' ka' b<sub>e</sub>n<sub>l</sub>engake' neda' to diža',

dan' bzoa chóchgake' len žen chegak biado' ka'."

<sup>6</sup> Da' zoan ya'abá z<sub>l</sub>oe'e law<sub>n</sub> nak Dios chawe',

dan' nake' Benne' wchi'a laže'e benách ka'.

<sup>7</sup> Z<sub>n</sub>ne': "Le yenle, benne' chia' ka', na' wchalja'.

Le wzé nag, benne' Israel ka',

na' nnia' da' yesbaga'a le'e zia.

Neda', Dios, naka' Dios chele.

<sup>8</sup> Bi tila' le'e ni'a chegak biado' ka' betle lawa',

na' ni'a chegak biado' ka' bzeyle,

da' ka' z<sub>g</sub>ó'otezele lawa' neda'.

<sup>9</sup> Bi si'a beždo ka' lo na'le le'e,

na' chibo byo ka', bia chele ka'.



<sup>10</sup> Yógo'te bia yixe' ka' zej nakba' chia',  
na' yógo'te bia beždo' ka',  
bia zej zoaba' lo ya'ado' ka'.

<sup>11</sup> Yógo'te bia ka' zoa xílgakba' yó'ogakba' lo na'a,  
na' lezka' yógo'te bia ka' zej zoaba' nbángakba'.

<sup>12</sup> Cha' tona' neda', bi yapa' le'e bi da' gonnle chia'  
dan' yežlyó, na' yógo'te da' zej den lawlen zej naken chia'.

<sup>13</sup> ĽŽon byenen gawa' xpéla'gak bež ka',  
cha' ye'ja' žen chegak chibo byo ka'?"

<sup>14</sup> Le ko'o law Dios da' wká'n zenle Le',  
na' le wnezw da' wchebe láže'le law Dios zente.

<sup>15</sup> Lezka' znné': "Bliž neda' lo ža katen' gak da' wžia yin' benách ka',  
na' yeslá' le', na' le' gapo' neda' ba la'ne."

<sup>16</sup> Dios ži'e no benne' wen da' zinnj:

"ĽŽeklo' zchaljo' le' kan nak da' wnnakza' neda',  
na' znnio' che xtiža'a dan' bénlena' benách chia' ka'?"

<sup>17</sup> Le' bi zle'elo' neda' chawe' kate' zloe'ela' le' da' bi nak chawe' da' žono',  
na' zzo' chela'ale diža' chia'.

<sup>18</sup> Kate' zle'elo' to benne' wbán, na' žono' le' tzen,  
na' nako' toze len benne' ka', benne' zbej yíchjgake' neda'.

<sup>19</sup> Žónteze žono' da' zia,  
na' zcháljitezo' da' wen láže'.

<sup>20</sup> Znnétezo' che lježkzo',  
na' žesbago'o zia xkwide' che xna'kzo'.

<sup>21</sup> Beno' da' ki, san neda' wzóa' žize.  
Goklo' naka' neda' to benne' ka' nako' le',  
san tilkza' le', na' wloe'ela' le' ka' nak da' beno'.

<sup>22</sup> Le chejní'il da' ni na'a, le'e žal láže'le Dios,  
nich bi wzózj Dios le'e,  
na' biž soa no benne' yeslé' le'e.

<sup>23</sup> Bennen' ko'e lawa' da' wká'n zene' neda' gape' neda' ba la'ne,  
na' bennen' zzoa choch kwine' nich gone' da' chawe',  
wloe'ela' le' zoa' yeslá' le', na' naka' Dios chie'."

## 51

<sup>1</sup> Goklen neda', Dios, lo yela' ži'i láže' chio'.  
Lo yela' žeyache' láže' chio' beká'a zia da' nbaga'a.

<sup>2</sup> Wdíb neda' che da' bi nak chawe' da' bena'.  
Bka'n chawe' neda' che doła' da' nbaga'a.

<sup>3</sup> Žeyónbi'a bži'a chio' Le' len dan' bena'.  
Doła' ka' bena' žesbága'gaken neda' zia.

<sup>4</sup> Lawo' Le' bena' dołan'. O', lawo' Le'.

Bena' da' bi naken chawe' lawo' Le'.

Ki znno' naken chia' nich gak bia' nako' chawe' ni'a che da' znno'.  
Naken li láže' kan zchi'a lažo'o benách ka'.

<sup>5</sup> Bwia nga, bache nbága'kza' doła' katen' golja'.

Lo doła' wzoakza' katen' bsan xna'a neda'.

<sup>6</sup> Žak lažo'o Le' soa da' likze lo yichj lázda'wa',  
na' lo yichj lázda'wa' bzo' yela' žejní'il.

<sup>7</sup> Bka'n chawe' neda' len da' zkonlo' žin, na' yega'na' chawe'.  
Wdíb neda', na' gakža' chiche ka' nak bejw.

<sup>8</sup> Bzoa chia' yela' žebele, na' yela' ba nez,



na' žit ka' da' yoa'a gá'ngaken choch, žit ka' bdichjo' Le'.

<sup>9</sup> Bi chejsá' lažo'o doła' ka' nbaga'a,  
na' beká'a yógo'te da' bi nak chawe' da' bena'.

<sup>10</sup> Dios, beyón chawe' yichj lázda'wa',  
na' bzoa to be' li laže' lo yichj lázda'wa'.

<sup>11</sup> Bi wkwaso' neda' lawo' Le',  
na' bi yekó'o be' la'y chio' lo yichj lázda'wa'.

<sup>12</sup> Bebí'i chia' yela' žebele che yela' weslá chio',  
na' bzoa choch be' chawe' dan' yoa'a.

<sup>13</sup> Naž wsedla' benne' wen da' zinnj ka' da' žaz lažo'o góngake',  
na' benne' doła' ka' yeyákgake' chio' Le'.

<sup>14</sup> Beslá neda' lo zia da' nbaga'a, beta' to benne'.

Dios, nako' Benne' Weslá chia',  
na' golkza' che da' chawe' da' nako' Le'.

<sup>15</sup> Xana' Dios, bsaljw žoa'a,  
na' wzenla' benách ka' da' we lawa' Le'.

<sup>16</sup> Bi žaz lažo'o biado' ka' gota'-ba' lawo' Le',  
na' bi žaz lažo'o biado' ka' wzeya' lawo' Le'.

<sup>17</sup> Da' žala' ko'ožo law Dios da' žaz laže'e naken to lazdo' gaxjw laže'.  
To lazdo' gaxjw laže', na' da' žeyát lažen' bi wzó' cheła'ale, Dios.

<sup>18</sup> Lo yela' ži'i laže' chio', ben chawe' yež Sión.

Beyón ze'e da' žape chi'in yež Jerusalén'.

<sup>19</sup> Naž chaz lažo'o biado' ka' gotto' lawo' Le' lo da' nak chawe',  
na' biado' ka' wzeyto' lawo' Le'.

Naž gótgake' biado' ka' lo bkog la'y chio'.

## 52

<sup>1</sup> ;Zka'n zen kwino', benne' wałe, ni'a che da' zinnj da' beno'  
dan' zóateze yela' žeyache' laže' che Dios?

<sup>2</sup> Zcháljtezo' che da' zia da' gono' che lježo'.  
Da' znno' naken ka to ya ntoche' dan' žon láže'len lježon'.

<sup>3</sup> Nží'izelo' da' bi nak chawe' ka nží'ilo' da' naken chawe'  
na' zdan láže'žo' da' wen laže' ka zdan lažo'o da' li.

<sup>4</sup> Nží'ilo' diža' ka' žon díjtgeklen benne' ka', le', benne' wen laže'.

<sup>5</sup> Ni'a che da' ki wžia yi' Dios le' to chi'ize.

Goxe' le', na' yeké'e le' gan zoakzo',  
na' wkwase' le' gan zej nnita' benne' ban ka'.

<sup>6</sup> Lé'egekle benne' chawe' ka' da' ni, na' žébegake'.

Wzížgake' chio' le', na' nnágake':

<sup>7</sup> "Le wia nga, benne' ni bi bxen laže'e Dios nich gape chi'e le'.

Bxen láže'kze' yela' wnni'a zenle'e chie',  
na' nga'nze' lo da' bi nak chawe' da' žone'."

<sup>8</sup> San neda' naka' ka to yag olibo dan' žen' li'a liž Dios.

Žxen láže'teza' yela' žeyache' laže' che Dios.

<sup>9</sup> Wká'n zenkza' Le' to chi'ize dan' bene' da' ki.

Wxén laža'a La la'y chie' lawgak benne' chie' ka' dan' naken chawe' gonan'.

## 53

<sup>1</sup> Benne' yał laže' ka' lo lázdo'gake' znnágake':

"Bi zoa Dios."

Yógo'tie' zej nbage'e zia, dan' béngake' da' zinnj.

Bi zoa no benne' žone' da' naken chawe'.

<sup>2</sup> Zoa Dios ya'abá, na' zwie' benne' ka',

nich le'ele' cha' zoa no benne' žejni'ile',  
 bennen' žape' Dios ba la'ne,  
<sup>3</sup> san yógo'te benne' ka' zej nbej yíchjgake' Dios.  
 Yógo'tie' zej nbage'e zia.  
 Bi zoa no benne' žone' da' naken chawe', nitóe'.  
<sup>4</sup> Zna Dios: “¿Bi žejní'igekle benne' wen da' zinnj ka'?  
 Že'j žáwgake' da' zbángake' chegak benách chia' ka',  
 na' bi žénegekle' gónbia'gake' neda'.”  
<sup>5</sup> San žin ža žébegake' da' sáka'gake'.  
 Goslas Dios žit chegak benne' ka' zdíl-lengake' benách chie' ka'.  
 Dios wzóe' légake' cheła'ale, na' wžia yi'e légake'.  
<sup>6</sup> Znnabla' Dios gone' ga žoj lo yež Sión da' gáklenen benne' Israel ka'.  
 Kate' gon Dios ga yela'gak benne' chie' ka' lážgake',  
 yebégekľe za'só Jakob ka',  
 na' gak yela' ba nez zen chegak benne' Israel ka'.

## 54

<sup>1</sup> Beslá neda', Dios, len yela' wak chio'.  
 Goklen neda', Dios, len yela' wale chio'.  
<sup>2</sup> Benle da' znnabla' Le', Dios, na' bechebe chia'.  
 Bze nag da' wcháljlena' Le'.  
<sup>3</sup> Za'gak benne' snia ka' nich tíl-lengake' neda'.  
 Benne' yichj ža'a ka' žénegekle' gótgake' neda',  
 benne' ka' bi žápegake' Le' ba la'ne, Dios.  
<sup>4</sup> Xanžo Dios nake' Bennen' žáklene' neda'.  
 Dios zóalene' benne' ka' žape chí'igake' neda'.  
<sup>5</sup> Dios yebi'e chegak benne' ka' bi zlé'egekľe' neda' chawe' ka' nak da' bi nak chawe' da'  
 žóngake'.  
 Wžia yi'e benne' ka' dan' nake' Le' li laže'.  
<sup>6</sup> Dot laža'a wnezjwa' da' ko'a lawo' Le', Xana' Dios.  
 Wká'n zenkza' La la'y chio' dan' nakle'en chawe'.  
<sup>7</sup> Besló' neda' lo yógo'te da' goken chia'.  
 Błe'ela' wžia yi'gak benne' ka' bžá'agake' neda'.

## 55

<sup>1</sup> Bze nag, Xana' Dios, da' žliža' Le',  
 na' bi wzó' cheła'ale da' znnabla' Le'.  
<sup>2</sup> Bebán laže', na' bechebe chia'.  
 Žliža' Le' lo da' znnia', na' že' zedla'.  
<sup>3</sup> Benne' bi zle'ele' neda' chawe' znnie' chia',  
 na' bennen' bi nake' chawe' žon ditjle' neda'.  
 Žesbága'gake' neda' zia, na' lo yela' zža'a chégake' zbia láže'gake' neda'.  
<sup>4</sup> Že' zedle lázda'wa' lo beła' žen chia',  
 na' zchebe yela' got neda'.  
<sup>5</sup> Zžébeli'a, na' žžízeli'a,  
 na' žak chia' da' zcheben neda'.  
<sup>6</sup> Wnnía': “Chela' gonno' chia' xil ka' ka' zej nak xil bsia,  
 tia' lo be'ze gan yezí' laža'a.  
<sup>7</sup> Da' li wzonnja' zító'le, na' soakza' le'e latje dach.  
<sup>8</sup> Gon byena' bi be gon chia' be' bdone', na' be' wale.”  
<sup>9</sup> Bžia yi' benne' ka' bi zej nake' chawe', Xana' Dios.

Bchix da' znnágake', dan' zle'ela' da' zinnj, na' da' zia da' žóngake' lo yež nga.

<sup>10</sup> Dot ža, na' yele žéchjgekle' yež.

Žóngake' da' zinnj, na' da' bi nak chawe' lo yež nga.

<sup>11</sup> Nža' yež nga da' bi nak chawe' da' žóngake'.

Žóntezgake' da' wen laže', na' da' zinnj lo nez chen.

<sup>12</sup> Chela' gok no benne' bi zle'ele' neda' chawe', bennen' bene' neda' zia, na' bzoelan'.

Chela' gok benne' zže'e neda', bennen' bdíl-lene' neda' na' bkache' kwina' lawe' le',

<sup>13</sup> san le' benkzon', na' goko' ka to bi' lježa'.

Wzí' lo no'o neda', na' goko' toze len neda'.

<sup>14</sup> Tzen bchaljžo dot láže'žo, na' lo yela' ži'i laže' wdažo lo liž Dios.

<sup>15</sup> Dios, ben ga sen yela' got benne' ka' cholze, benne' ka' bi zej nake' chawe'.

Ben ga chó'ogake' lo yi' gabíl kate' ne zóagake' nbángake'.

Nža'gak ližgake' da' bi nak chawe' da' žóngake'.

<sup>16</sup> San ka nak chia' neda', bliža' Dios,

na' Xana' Dios beslé' neda'.

<sup>17</sup> Zildo', na' wawbíž, na' kate' žen wbíž zcháljlina' Dios.

Žliža' Le', na' Le' ženle' chia'.

<sup>18</sup> Yeya'we' be' da' nakkza' lo na'gak benne' ka' zdíl-lengake' neda',

na' gone' ga kweza' chawe',

la'kze zej nnita' benne' zante, benne' bi zlé'egekle' neda' chawe'.

<sup>19</sup> Dios nake' Bennen' zóateze', na' znná biá'teze'.

Nake' chawe', na' wžia yi'e benne' ka'.

Ki gone' chégake' dan' bi žsángake' da' žóngake', na' bi zžébegake' Dios.

<sup>20</sup> Benne' wen da' zinnj ka' zdíl-lengake' benne' ka' zgá'nłengake' légake' chawe'.

zží'igake' che diža' da' bėnlengake' benne' ka'.

<sup>21</sup> Da' zcháljgake' naken diža' cháwe'do', san yo'o yichj lázdo'gake' yela' zža'a.

Žóngake' xtanle'e diža' da' zcháljgake', san naken ka to ya ntoche'.

<sup>22</sup> Bde ywa' chio' xkože' Xanžon' na' Le' gon choche' le'.

Batkle we'e latje chejchegw benne' chawen' to chi'ize.

<sup>23</sup> San Le', Dios, gono' ga cho'ogak benne' wen da' zinnj ka',

na' benne' wet benách ka', na' benne' wen laže' ka', lo yi' gabíl,

kate' bi na' góngake' gachj yiz ka' da' yéla'gake',

san neda' wxén laža'a Le'.

## 56

<sup>1</sup> Beyache' laže'l neda', Dios, nich bi wžia yí'gak benne' ka' neda'.

Tža tža žsáka'gake' neda', na' zdíl-lengake' neda'.

<sup>2</sup> Dot ža, na' yele benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe' zbia láže'gake' neda',

dan' nníta'gak benne' zante, benne' zdíl-lengake' neda' lo yela' zka'n zen kwíngake'.

<sup>3</sup> Kate' zžin ža zžeba', žxen laža'a Dios.

<sup>4</sup> Žxen laža'a Le', na' zka'n zena' xtiže'e.

Žxen laža'a Le', na' biž zžeba'.

¿Bizke gak gongak benne' ka' chia' neda'?

<sup>5</sup> Yógo'te ža zží'igake' che xtiža'a.

Len yógo'te da' znnágake' žóngake' neda' žia.

<sup>6</sup> Zdóbgake', na' zkache' kwíngake'.

Zwíagake' binlo da' žona'.

Žénegekle' gótgake' neda'.

<sup>7</sup> Xana' Dios, bwia da' žóngake', na' lo yela' zža'a chio' bžia yi' benne' ka'.

<sup>8</sup> Nnézkzelo' Le' ka žzonnja' lawgak benne' ka'.

Bejsá' laže' nis da' ba wžeža'.

¿Bi zej nyejwn le'e yiche chio'?

<sup>9</sup> Kate' žliža' Dios, lo ža na'kze žzonnjgak benne' ka' bi žlé'egekle' neda' chawe'.

Nnezkzla' zoalen Dios neda'.

<sup>10</sup> Žxen laža'a Dios, na' zka'n zena' xtiže'e.

Žxen laža'a Xanžon', na' zka'n zena' xtiže'e.

<sup>11</sup> Žxen laža'a Dios, na' biž zžeba'.

¿Bizkze gak gongak benne' ka' chia' neda'?

<sup>12</sup> Nbaga'a da' bchebe laža'a gona' chio', Dios.

Golkza' da' we lawa' Le'.

<sup>13</sup> Besló' be' da' nakkza' lo yela' got,

na' bekó'o ni'a gan wzóa chejchéwgaken.

Gak choa'a lawo' Le', Dios, lo yela' baní'

da' žonno' chegak benne' ka' zóagake' nbángake'.

## 57

<sup>1</sup> Beyache' laže'l neda', Dios. Beyache' laže'l neda',

dan' žxen laža'a Le' len dot yichj lázda'wa'.

Gape chi'o neda' ka žon zkoko' žape chi'iba' bríse'do' ka' zan xilba',

na' zejte te che da' žaken chia'.

<sup>2</sup> Wliža' Dios, Benne' zente.

Wliža' Le' nich gáklene' neda'.

<sup>3</sup> Gan zoe' ya'abá chie' seže'e no benne' yeslé' neda' lo na' bennen' žénele' wžia yi'e neda'.

Dios beyache' láže'le' neda', na' benne' chia' da' li chie'.

<sup>4</sup> Že' zedla' ka to benne' ži'e ladjw bež yixe' ka'.

Zoa' ladjw benne' ka' zej nake' ka bež yixe' ka', bia ka' žáwgakba' benách ka'.

Da' znnégake' chia' naken ka yag ntóche'do' ka',

na' xtíža'gake' zej naken ka ya ntoche' ka'.

<sup>5</sup> ¿Ga'n zen Le' ya'abá, Dios!

¿Yela' zen chio' zžinen dot yežlyó!

<sup>6</sup> Ba bdixjgak benne' ka' do yelj nich séngake' neda',

na' žedó laža'a lo da' žaken chia'.

Bché'ngake' to yežw nich chejchazan',

san légake' ba bejcházgaken'.

<sup>7</sup> Zoakze lázda'wa', Dios.

Zoakze lázda'wa' nich golkza' da' wká'n zenen Le'.

<sup>8</sup> Bebán, be' da' nakkza', na' le yebán, le'e žinnle da' ka' žól-lenle.

Zildo' yebankza'.

<sup>9</sup> Xana' Dios, wká'n zen Le' ladjw benne' chio' ka'.

Golkza' chio' lawgak benne' yógo'te yež ka'.

<sup>10</sup> Nak ye<sub>l</sub>a' žeyache' laže' chio' zenže ka ya'abá,  
na' da' li chio' nakže zen ka bejw gasj ka'.

<sup>11</sup> ¡Ga'n zenkzo' ya'abá, Dios!  
Ye<sub>l</sub>a' zen chio' zžinen dot yežlyó.

## 58

<sup>1</sup> ¡Zchaljle da' nak chawe', le'e, benne' wnná bia' ka'?

¡Zchi'a láže'le benne' chia' ka' ka nakkzen?

<sup>2</sup> O'o, san žezá' láže'le da' zinnj da' gonle.

Žonle ga že' zédle'egekle benne' ka' lo yežlyó chia'.

<sup>3</sup> Zej nchixe lázdo'gak benne' ka' nbej yíchjgake' neda' kate' bi na' gáljgake'.

Bchíxgekle' kate' bi na' wsangak xná'gake' légake'.

<sup>4</sup> Da' znnágake' žoten benne' ka' ka žon da' žia zan laye' be<sub>l</sub>e snia.

Zej nake' ka be<sub>l</sub>e snia ka', bia kwežw ka'.

<sup>5</sup> Bi žéngelba' chi'i benne' žone' ye<sub>l</sub>a' wžá'  
nich kwé'gakba' žize la'kze žol-li'e xtando'.

<sup>6</sup> Dios, wdíchj láye'gak benne' ka'.

Xana' Dios, wdíchj láye'gak benne' ka' zej nake' ka bež yixe' ka'.

<sup>7</sup> Ben ga nnítgekle' ka nis da' zlaljen lo yo.

Ben ga bížgake' kan žak che yixe' da' nžogen lo nez,

<sup>8</sup> na' te chégake' kan žak che bia zag, bian' yeyóna'ba'.

Ben ga biž lé'egekle' wbiž ka žak che to xkwide' žaljbe' ba natbe'.

<sup>9</sup> Néžwte kate' bi na' la to yeso' lo yi' zen,

yeká'a Dios benne' ka' to lo be' bdone', benne' ban ka', na' benne' gat ka'.

<sup>10</sup> Yebele benne' chawe' kate' le'ele' yezi' wzón Dios benne' wen da' zinnj ka'.

Wleje' žen chegak benne' ka' bebéj yíchjgake' Dios.

<sup>11</sup> Naž nna bennen': "Dekze lažiw benne' chawe'.

Dios zchi'a láže'kze' benne' yežlyó ka'."

## 59

<sup>1</sup> Xana' Dios, beslá neda' lo na'gak benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe'.

Beslá neda' lo na'gak benne' ka' zdíl-lengake' neda'.

<sup>2</sup> Beslá neda' lo na'gak benne' ka' žóngake' da' zinnj.

Beslá neda' lo na'gak benne' wet benách ka'.

<sup>3</sup> Žénegekle' gótgake' neda'.

Zej ndobe benne' wa<sub>l</sub>e ka' nich tíl-lengake' neda',

kege dan' nbaga'a zia, na' kege ni'a che da' zinnj da' bena' neda', Xana' Dios.

<sup>4</sup> La'kze bi be bena' chegak benne' ka', žon byéngake' góngake' neda' zia.

Bebán, na' da ga zoa' ni, na' le'elo' da' žóngake'.

<sup>5</sup> Le', Xana', Dios chegak benne' zan ka' žjake' lo wdile,

na' Dios chegak benne' Israel ka',

bebán nich wsaka' zi'o benne' yógo'te yež ka'.

Bi yeyache' láže'lo' yógo'te benne' ka' zži'igake' chio' Le', na' žóngake' da' zinnj.

<sup>6</sup> Zlá'gake' kate' žen wbiž, na zbéžeya'agake'

ka žongak beko' ka', na' žéchjgekle' yež.

<sup>7</sup> Bwia nga, da' zcháljgake' naken ka da' žeyébgake'.

Diža' znnágake' zej naken ka ya ntoche' ka'.

Zznnágake': "Bi zoa no benne' yenle' chežo."

<sup>8</sup> San Le', Xana' Dios, wꝑizo' chegak benne' ka'.  
Gon ditjlo' Le' benne' yógo'te yež ka'.

<sup>9</sup> Benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe' zej nake' wale.  
Neda' wxén laža'a Le', dan' žape chi'o neda'.

<sup>10</sup> Dios, Bennen' žeyache' láže'le' neda', yide', na' gáklene' neda'.  
Dios gone' ga le'ela' da' gak chegak benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe' kan žak laža'a.

<sup>11</sup> Bi goto' benne' ka', nich bi gal láže'gak benne' chia' ka' da' ka' žono'.  
Beslás benne' ka' len yela' wak chio', na' ben ga chejchégwake'.  
Xanto' Dios, Le' žape chi'ikzo' neto'.

<sup>12</sup> Ben ga chíxgekle' lo yela' zka'n zen kwíngake',  
ni'a che doła' da' žóngake' lo da' zcháljgake',  
na' ni'a che diža' xiwe' ka', na' da' wen laže' da' znnágake'.

<sup>13</sup> Bžia yi' légake' lo yela' zža'a chio'.  
Bžia yi' légake' nich biž nníta'gake'.  
Ben ga gákbe'egekle' Le' znná bi'o za'só Jakob ka'.  
Znná bi'o dot yežlyó nga.

<sup>14</sup> Zlá'gake' kate' žen wbíž, na' zbéžeya'agake'  
ka žongak beko' ka', na' žéchjgekle' yež.

<sup>15</sup> Zdágake' ka benne' ka' zdágakze', žíljgake' da' gáwgake'.  
Cha' bi željgeklen', dot yel žesbága'gake' zia toe' yetóe',

<sup>16</sup> san neda' golka' che yela' wak chio',  
na' zildo' wká'n zena' yela' žeyache' laže' chio', dan' gókleno' Le' neda',  
na' wdape chi'o neda' kate' wže' zédle'ela'.

<sup>17</sup> Le' žon chocho' neda', na' golka' chio', Dios.  
Žape chi'o neda', na' žeyache' láže'lo' neda'.

## 60

<sup>1</sup> Dios, Le' bzo' neto' chela'ale.  
Beno' ga bejchégwto', dan' bžá'ali'o neto'.  
Na'a, da gákleno' neto'.

<sup>2</sup> Beno' ga wzó' yežlyó, na' beno' ga byaljwn.  
Da yeyonon' gan byaljwn, dan' zbia yin'.

<sup>3</sup> Beno' ga neto', benách chio' ka', wže' zedlto'.  
Beno' ga gok cheto' ka we'jto' to da' benen ga bejchégwto'.

<sup>4</sup> Benn chegak benne' ka' zžébegake' Le' to da' gak bian',  
dan' wloé'e lawn da' nak dot da' li.

<sup>5</sup> Bze nag chia'. Beslá légake' len yela' wak chio',  
nich lagak benne' ka' nži'ikzlo' Le'.

<sup>6</sup> Lo latje la'y chie' wnná Dios: "Yebekzla' neda'.  
Chisa' chele yežlyó chegak benne' Sikem ka'.  
Wžixa' chele yežlyó dan' žen' kwit yegw Sukot.

<sup>7</sup> Yežlyó Galaad naken chia',  
na' lezka' yežlyó chegak za'só Manasés ka'.  
Yežlyó chegak za'só Efraín ka' naken ka to xłapa' da' žape chi'in yichja'.  
Yežlyó chegak za'só Judá ka' naken gan znná bi'a,

<sup>8</sup> san yežlyó chegak benne' Moab ka' naken ka to ziga' ya da' yožen nis wná'a.  
Lo yežlyó chegak benne' Edom ka' cho'na' zela' gole ka'.

Si'a ba nez yežlyó chegak benne' Filistea ka'."

<sup>9</sup> ĞNozkze wchi'e neda' nich tíl-lena' yež  
zoa to ze'e sibe dan' žape chi'in yežen'?

ĞNozkze wchi'e neda' nich tíl-lena' benne' Edom ka'?

<sup>10</sup> ĞKege Le' wchi'o neda', Dios?

Le' wléj yichjo' neto', na' bi wyéjleno' benne' cheto' ka' lo wdile.

<sup>11</sup> Goklen neto' nich gak tíl-lento' benne' ka' zdíl-lengake' neto',  
dan' gak dáche'ze gáklengak benne' ka' neto'.

<sup>12</sup> To zen len Dios gonžo to da' zenle'e,  
na' Le' wlage' benne' ka' zdíl-lengake' žo'o.

## 61

<sup>1</sup> Xana' Dios, benle da' žliža' Le'.

Bze nag da' zchájljlena' Le'.

<sup>2</sup> Zi'to' gan zoa laža' žliža' Le', dan' žedó laža'a.

Bche' neda' gan zoa Bennen' nake' ka' to ya'a yej, Bennen' nakže' wale ka' neda'.

<sup>3</sup> Nako' Le' Benne' noxe' neda',  
na' nako' ka' to ze'e yej da' žape chi'in neda'  
lawgak benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe'.

<sup>4</sup> Sóateza' lo yo'o la'y chio'.

Kwe' chawa'a kwito' Le' kan zej že' chawe' bríse'do' ka' zan xil zkoko'.

<sup>5</sup> Dan' benlo' Le', Dios, da' wchebe laža'a lawo',  
beno' ga napa' da' žápegak benne' ka' zžébegake' Le'.

<sup>6</sup> Gono' ga soa' nbana', na' ga nna bi'a ža zante.

Yiz chia' ka' gákgaken ka' da' zej naken chegak chope kwe' benne' ka'.

<sup>7</sup> Sóateza' lawo' Le', Dios.

Bkwez yeļa' žeyache' laže' chio', na' da' li  
nich wká'n cháwe'gaken neda', benne' wnná bia'.

<sup>8</sup> Gokza' che La la'y chio' Le' to chi'ize,  
na' gonkza' tža tža da' bchebe laža'a gona'.

## 62

<sup>1</sup> Toze len Dios zga'n chawe' be' da' nakkza'.  
Lekze' žeslé' neda'.

<sup>2</sup> Toze' Le' žape chi'e neda', na' žeslé' neda'.  
Nake' Bennen' žoxe' neda', na' bi chejchegwa'.

<sup>3</sup> ĞTo chi'ize wkwezle da' gonle chia' neda', yógo'tele žon byenle wžia yi'le neda'?  
Žonle ka' žon to benne' zchinnje' to ze'e da' zoa bixen, o to le'je da' nožon'.

<sup>4</sup> Žonle toze diža' kan yebejle neda' lo yeļa' zen chia'.

Nží'ilele da' wen laže'.

Len žoá'ale zchaljle cháwe'do'  
san yo'o yichj lázdo'le da' zinnj da' gonle.

<sup>5</sup> Le', be' da' nakkza', wléz laže' toze Dios.  
Nake' Le' Bennen' žxen laža'a.

<sup>6</sup> Toze' Le' žape chi'e neda', na' žeslé' neda'.  
Nake' Bennen' žoxe' neda', na' bi yedó laža'a.

7 Nak Dios Bennen' žeslé' neda', na' nake' ye<sub>l</sub>a' ba nez chia'.  
 Nak Dios Bennen' žape chi'e neda', na' Benne' žon choche' neda'.  
 8 Le kwez laže' Le' to chi'ize, le'e, benne' ka'.  
 B<sub>l</sub>oe'el Le' da' z<sub>d</sub>an láže'le.  
 Nak Dios Bennen' žon choche' žo'o.  
 9 Da' li, da' dáche'ze zej nak benne' ka',  
 na' ka to da' wen laže' zej nak benne' zen ka'.  
 Bi nále'tekgekle' to lo zgons.  
 Zej nakže' ža'ze ka to be' da' žeká'a láže'žo.  
 10 Bi w<sub>x</sub>én láže'le da' gak gonle žakze chele.  
 Bi wká'n zen kwinle ni'a che da' ka' zbanle.  
 Cha' chan ye<sub>l</sub>a' wnni'a chele, bi kwe'le wnné yoe chen.  
 11 To chi'i wnné Dios, na' chope chi'i benla' da' ni.  
 “Che Dios nak dot ye<sub>l</sub>a' wak.”

12 Xana' Dios, lo no'o za' ye<sub>l</sub>a' žeyache' laže'  
 dan' žebi'o che to to benne' ka' nakkze da' bene'.

## 63

1-2 Dios, nako' Dios chia'.  
 Zbi<sub>l</sub>e be' da' nakkza' da' nak chio'.  
 Be<sub>l</sub>a' žen chia' z<sub>d</sub>an laže' dan' naken chio'.  
 Žak chia' ka zoakza' to yežlyó biž gan bi be nis den.  
 Žak laža'a yida' lawo' Le'  
 nich le'ela' ye<sub>l</sub>a' wak chio', na' ye<sub>l</sub>a' zen chio',  
 káteze b<sub>l</sub>e'ela' da' nak chio' lo latje la'y chio'.  
 3 Nakže chawe' ye<sub>l</sub>a' žeyache' laže' chio' ka ye<sub>l</sub>a' nban.  
 Che len wká'n zenkza' Le'.  
 4 Wchalja' che da' chawe' da' nako' Le' xak zoa' nbana'.  
 Nich wká'n zena' La la'y chio' Le' wchiskza' na'a.  
 5 Yelje be' da' nakkza' da' naken ka to ye<sub>l</sub>a' waw d<sub>z</sub>i'.  
 Len ye<sub>l</sub>a' žebele wká'n zenkza' Le'.  
 6 Žezá' laža'a chio' Le' kate' dia' gan z<sub>t</sub>asa',  
 na' zlab laža'a ka nak chio' kate' bi na' tasa'.  
 7 Dan' žák<sub>l</sub>eno' neda', yebéle'ela' kwito' Le'  
 kan žongak bríse'do' ka' zan xil z<sub>k</sub>oko'.  
 8 Be' da' nakkza' naken toze len Le',  
 na' len no'o wale noxo' neda',  
 9 san benne' ka' gok láže'gake' wžia yí'gake' neda' chejchó'ogake' lo yi' gabíl.  
 10 Kwia yí'gake' lo ya ntoche'.  
 Gákgake' da' gawgak beko' chjew ka'.  
 11 Neda', benne' wnná bia', yebela' lo da' nak che Dios.  
 No benne' zkonle' žin La Dios gape' Le' ba la'ne,  
 san benne' wen laže' ka' gá'ngake' žize.

## 64

1 Xana' Dios, bze nag chi'a. Že' zedla' žliža' Le'.  
 Wdape chi'i ye<sub>l</sub>a' nban chia' dan' zžeba' da' gongak benne' ka' zdíl-lengake' neda'.  
 2 Bkache' chawe' neda' nich benne' ka' bi zej nake' chawe' bi góngake' chia' kan  
 žénegekle',  
 na' nich benne' ka' žóngake' da' zinnj bi góngake' chia' kan zza' láže'gake'.



<sup>3</sup> Diža' ka' zcháljgake' zej naken ka ya ntoche' ka',  
na' znnégake' chegak ljéžgake' ka' ka žon to benne' žsie' yag ntóche'do' chie' ka'.

<sup>4</sup> Ki znnágake' bagáche'ze nich góngake' ga chejchégwgak benne' li laže' ka'.  
Cholze žóngaken', na' bi be zžébegake'.

<sup>5</sup> Žon byéngake' góngake' da' zinnj da' žénegekle',  
na' zbékgake' do yelj ka' nich séngake' benne' ka'.  
Znnágake': “iNoz benne' le'ele' da' žonžo?”

<sup>6</sup> Žíljgake' da' zinnj da' góngake', na' zwiágaken' binlo.  
Da' yo'o yichj lázdo'gake' naken da' kegle kan zej nak lázdo'gakkze'.

<sup>7</sup> San Dios gon zi'e benne' ka' len yag ntóche'do' chie' ka'.

Cholze chó'ogake' yižwé' zen ka'.

<sup>8</sup> Da' bchaljgak benne' ka' gonen ga chejchégwgak'.

Chébegak yógo'te benách kate' lé'egekle' légake'.

<sup>9</sup> Naž chébegake', na' wcháljgake' che da' ben Dios,  
na' yeyónbia'gake' naken da' bene' Le'.

<sup>10</sup> Yebele benne' chawe' law Xanžon', na' wxén laže'e Le'.  
Gak yela' ba nez zen chegak benne' ka' zej nake' li laže'.

## 65

<sup>1</sup> Xana' Dios, žala' wxén láže'to' Le' lo yež Sión,  
na' gonto' da' wchebe láže'to' chio'.

<sup>2</sup> Le' ženkzlo' da' zcháljlento' Le',  
na' la'gak yógo'te benne' ka' lawo' Le'.

<sup>3</sup> Nbága'li'a da' zinnj da' bena',  
san ženít lawo' Le' da' bži'ito' chio' Le'.

<sup>4</sup> Ba nez zen naken che bennen' zbio' Le',  
na' znno' nake' chio', nich soakze' latje la'y chio'.  
Yeljkzto' da' chawe' da' de ližo', dan' den lo yodo' la'y chio'.

<sup>5</sup> Lo da' chawe' da' nako' gono' da' zenle'e kate' gono' da' znnablto' Le', Dios, Benne'  
Weslá cheto'.

Yógo'te benne' nníta'gake' yežlyó žxen láže'gake' Le'.  
Lezka' žxen láže'gak benne' ka' Le', benne' ka' zdégake' zító'le law nido'.

<sup>6</sup> Le' zzoa chocho' ya'a zen ka' len yela' wak chio'.  
Nakkzo' Benne' wale.

<sup>7</sup> Zbek žio' nido' kate' zgo'nen, na' žazto' da' žonen.  
Zbek žio' benne' yež ka' kate' žóngake' žo'osbé.

<sup>8</sup> Che len benne' ka' nníta'gake' dot yežlyó zžébegake' da' zenle'e da' žono'.  
Znnito'o benne' ka' lo yela' ba nez, benne' ka' nníta'gake' do zente yežlyó.

<sup>9</sup> Zwio' yežlyó, na' žselo'o nis yejw.  
Žono' ga žonnle'en linne chen.

Bnnito'o yegw ka' lo yežlyó da' zej nža'le'en nis.  
Zkwezo' zoa' za da' gawgak benne' ka', kan wnnakzo' gono'.

<sup>10</sup> Žselo'o nis yejw gan de na, na' žeyonon' yo ya'a.  
Žesbison' len nis yejw na',

na' žono' ga zgól-le'egak da' zej nazen ga na'.

<sup>11</sup> Žono' ga gak chegak benne' ka' yela' ba nez to yiz to yiz ni'a che da' znezjo',  
na' bejw gasj chio' ka' žónngaken yejw da' žonen ga zgolgak da' zej nazen.

<sup>12</sup> Žon yejw chio' ga žak ya'a gan zdagak bia yíxe' ka'  
na' žebégekle benne' ka' zlé'egekle' žeyák ya'ado' ka' ya'a.

<sup>13</sup> Lo lache' ka' zej nnita' zila' ka', na' žoa'agak yégodo' ka' naz zoa' stribe.  
Zbéžya'agak benne' chio' ka' lo yela' žebele, na' žólgakkze' chio' Le'.

## 66

<sup>1</sup> ¡Le wká'n zen Dios lo yela' žebele, le'e zoale dot yežlyó!

<sup>2</sup> ¡Le gol ka nak yela' zen chie' Le!  
¡Le wká'n zene' kate' we lawle Le'!

<sup>3</sup> Le ye' Dios: “¡Žebánele'elto' che da' beno' le!”

Ni'a che yela' zen che yela' wak chio' benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe' žongake' ka  
zna xtižo'o.

<sup>4</sup> Benne' ka' nníta'gake' dot yežlyó we lawgake' Le',  
na' gól'gake' chio' Le', na' che La la'y chio'.

<sup>5</sup> Le da, lé'elele da' zen ka' da' ben Dios,  
da' zenle'e da' bene' ni'a chegak benne' chie' ka'.

<sup>6</sup> Bene' ga beyák nido' yo biž,  
na' wdegak benne' chie' ka' len ní'agakze' gan wzóa to yegw zil.

Žoa'a nido' bebéle'egekle' law Dios.

<sup>7</sup> Len yela' wak chie' nna bi'e to chi'ize.

Zwiákze' da' žongak benne' ka' yógo'te yež ka'.

Benne' ka' zži'igake' chie' Le' bi gata' yela' zen chégake'.

<sup>8</sup> Le'e, benne' ka', le wká'n zen Dios chežo.  
Le wzenle benne' ka' da' žoe lawle Le'.

<sup>9</sup> Lekze' žape chi'e žo'o nich soažo nbanžo,  
na' bi bi'e latje chejchégwžo.

<sup>10</sup> Le', Dios, bwio' neto' lo da' ka' bento'.

Bdio' neto' lo da' wzáka'to' kan žongak benne' ka' zdégake' ya plat lo yi' nich ga'nen  
chawe'.

<sup>11</sup> Beno' ga bejchazto' to lo do yelj.

Bdo'o xkóže'to' to ywa' zí'ile'e.

<sup>12</sup> Beno' ga wdegak benne' zej žie' bžina' chie' ka' lo yichjto'.

Wdeto' da' naken ka to lo yi', na' to lo nis zil,

na' bebejo' neto', na' bzo' neto' to latje gan zoato' lo yela' ba nez.

<sup>13</sup> Cho'okza' ližo' nich wzeya' biado' ka' lawo' Le'.

Gonna' chio' da' wchebe laža'a gona'.

<sup>14</sup> Bchebe laža'a gonan',

dan' wnnía' katen' wže' zédle'ela'.

<sup>15</sup> Wzeya' biado' ka', bia ženne' ka', lawo' Le',

na' kwen žen chegak zila'do' ka' wzeya'-ba' gan zo',

na' gota' beždo' ka', na' chibo byo ka' lawo' Le'.

<sup>16</sup> Le da, yénlele, yógo'tele le'e zžebele Dios.

Wzenla' le'e da' bene', góklene' neda'.

<sup>17</sup> Dot laža'a bliža' Le', na' bka'n zenkza' Le'.

<sup>18</sup> Chela' wzé laža'a to da' zinnj bi benle Xanžon' chia',

<sup>19</sup> san da' likze benle Dios chi'a,

na' bze nage' da' wnnabla' Le'.

<sup>20</sup> Bi bzoe' chela'ale da' bcháljlēna' Le',

san beyache' láže'le' neda'.

¡Ga'n zen Dios!

## 67

<sup>1</sup> Dios, beyache' laže'l neto', na' ben chawe' neto'.

Lo yela' ži'i laže' chio' wzoalen neto'.

<sup>2</sup> Naž gónbia'gak benách dot yežlyó da' žaz lažo'o Le',  
na' nnézgekle benne' yógo'te yež žesló' benne' ka'.

<sup>3</sup> Yógo'te benne' ka' we lágake' Le', Dios.

Yógo'tegake' wká'n zéngake' Le'.

<sup>4</sup> Le yebele, na' le soa lo yela' ba nez, le'e, benne' yógo'te yež ka'.

Wchi'a laže' Dios le'e lo da' naken chawe'.

Gape chi'ikze' yógo'te benne' ka'.

<sup>5</sup> Yógo'te benne' ka' we lágake' Le', Dios.

Yógo'tegake' wká'n zéngake' Le'.

<sup>6</sup> Yežlyó nga žen' xni'a chen.

Dan' ben chawe' Dios žo'o, nake' Dios chežo.

<sup>7</sup> Dios ben cháwe'kze' žo'o.

Gáte'teže žala' gápegak benne' ka' Le' ba la'ne.

## 68

<sup>1</sup> Wzó ža', Dios.

Beslás benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe',

na' wzonnjgak benne' ka' zží'igake' chio'.

<sup>2</sup> Ka žon to be', zlagen žen che yi',

ka' wlogo' Le' benne' ka'.

Kan želane china' bez lo yi',

nítgekle benne' ka' bi zej nake' chawe' law Dios.

<sup>3</sup> Yebégekle benne' chawe' ka',

na' sóagake' lo yela' ba nez lawe' Le'.

Xíte'gake' lo yela' žebele chégake'.

<sup>4</sup> ¡Le goł che Dios!

¡Le goł salmo ka' che La la'y chie'!

¡Le wká'n zen Bennen' ži'e ya'abál!

Nzi' le' Jah. ¡Le yebele lawe' Le'!

<sup>5</sup> Žape chi'e bi' wzébedo' ka', na' zwiakze' no'le wzebe ka'.

Zoakze Dios lo latje la'y chie'.

<sup>6</sup> Dios znnite'e lježe benne' ka' bi zoa no ljéžgake'.

Žebeje' benne' ka' zej yoe'e lo na'gak benne' zi'to' ka',

nich sóagake' lo yela' ba nez,

san benne' ka' zží'igake' che Dios chejnníta'gake' to lo yežlyó biž.

<sup>7</sup> Dios, kate' wnežo' lawgak benne' chio' ka',

na' wdío' lo yežlyó bižen',

<sup>8</sup> na' wzó' yežlyón', na' gokle'e yejw law Dios.

Ya'a Sinaí wzizen law Dios chegak benne' Israel ka'.

<sup>9</sup> Bseło'o to nis yejw wálele'e, Dios.

Kate' bedó láže'gak benne' chio' ka', na' Le' ben chocho' légake'.

<sup>10</sup> Benne' ka' zej nake' chio' chejnníta'gake' yežlyó chio' to chi'ize.

Lo da' nak chawe', Dios, žožo' benne' yache' ka'.

<sup>11</sup> Xanžo Dios bsele'e to diža' chawe',  
na' bsele'e benne' zante, benne' bzéngkle' benách ka' diža' chawen'.

<sup>12</sup> ¡Bžónnjgake'!

Bžonnjak benne' wnná bia' ka' len benne' chégake' ka', benne' žjake' lo wdile.  
No'le ka' bené'egekle' da' gota' chegak benne' ka'.

<sup>13</sup> La'kze bkache' kwinle gan žape chi'ile zila' ka',  
gákwle da' naken ka' xil plomdo' ka' da' zej naken xtan, na' ya plat,  
na' doba' ka' chegak xilba' ka' zej naken ya oro.

<sup>14</sup> Kate' Dios, Benne' zente, beslase' benne' wnná bia' ka' ga na',  
na' bexjw bege' da' bgakwn Ya'a Salmón.

<sup>15</sup> To ya'a zen nak Ya'a Basán.

To ya'a zenle'e nak Ya'a Basán na'.

<sup>16</sup> ¡Biz chen' zwíale, le'e, ya'a zen ka'?

Zwíale ya'a na' gan žénele Dios soakze'.

Da' likze soakze Xanžon' law ya'a na' to chi'ize.

<sup>17</sup> Karro ka' che wdile da' nape Dios zej nyanle'en.

Xanžo Dios zezé'e gan že' Ya'a Sinaí nich soe' latje la'y chie'.

<sup>18</sup> Beyepo' ya'abá, bechi'o benne' ka' bebejo' lo na' yela' got.

Wzi'o da' chawe' ka' da' bnéjwgak benne' ka' chio' Le'.

Lezka' benne' ka' bží'igake' chio' Le',

gota' da' bénngake' chio' Le', Dios.

<sup>19</sup> ¡Ga'n zen Xanžon'!

Tža tža žónnli'e da' chawe' chie' chežo.

Nake' Dios, na' žeslé' žo'o.

<sup>20</sup> Dios, Bennen' nake' Dios chežo, beslé' žo'o.

Xanžo Dios na'kze beslé' žo'o lo na' yela' got.

<sup>21</sup> Da' likze Dios gone' we' yichjgak benne' ka' zží'igake' chie' Le'.

Gone' we' yichjgak benne' ka' žónteze žóngake' doła'.

<sup>22</sup> Wnná Xanžon': "Gona' ga yežinle lažle, yeza'le law Ya'a Basán.

Gona' ga yeza'le že'l lo nido', na' yežinle lažle.

<sup>23</sup> Wlejle žen chegak benne' ka' zdíl-lengake' le'e,

na' beko' chele ka' lé'jgakban'."

<sup>24</sup> Za'gak benne' chio' ka', na' žoe lágwage' Le', Dios.

Lo yela' žebele chégake' žó'ogake' latje la'y chio'.

<sup>25</sup> Zejněžwgak lawle benne' ka' žólgake'.

Benne' ka' zkwézwage' da' zgólgake' zjake' zántele.

Gachj lawle zjak xkwide' nó'ledo' ka' zej nóxo'be' da' ka' zgólgakbe'.

<sup>26</sup> ¡Le wká'n zen Dios gan zej ndobe benách chie'!

¡Le wká'n zen Xanžon', le'e nakle za'só Israel!

<sup>27</sup> Lezka' zjak za'só Benjamín ka'.

Zej nake' bábzegake' san znna biá'gake'.

Lezka' zjak benne' zan za'só Judá,

na' benne' zan za'só Sabulón,

na' benne' zan za'só Neftalí.

<sup>28</sup> Dios, bloe'e law yela' waļe chio'.

Ben choch, Dios, dan' beno' ni'a cheto'.

<sup>29</sup> Dan' nak zen yodo' chio' da' zoan lo yež Jerusalén,  
benne' blo ka' kó'ogake' da' zej nape' lawo' Le'.

<sup>30</sup> Bdił-len benne' ka' chegak yež zi'to' ka', benne' ka' zdíl-lengake' benne' chio' ka'.  
Zej nake' ka' bež zan ka', len zí'ngakba' ka',  
dan' zdíl-lengake' yež zan ka'  
nich kwéjgake' yeła' wnni'a chégake'.  
Beslás benne' ka' žaz láže'gake' chjake' lo wdile.

<sup>31</sup> La'gak benne' wnná bia' ka' che yežlyó Egipto.  
Benne' ka' che yežlyó Etiopía gon byéngake' wká'n zéngake' Dios.

<sup>32</sup> ¡Le goł che Dios, le'e zoale dot yežlyó!  
¡Le goł che Xanžon'!

<sup>33</sup> ¡Le goł che Bennen' ži'e ya'abá na'le,  
dan' wzóan zga'ale!

Le wia nga, nnie' kan znne wzió'.

<sup>34</sup> Le wia nga, nape Dios dot yeła' wak.  
Lo yeła' zen chie' zwiákze' benne' Israel ka',  
na' zan ya'abá nla' law yeła' wałe chie'.

<sup>35</sup> Zžébeto' Le', Dios, gan zo' latje la'y chio'.  
Dios chegak benne' Israel ka', žon chochkzo' benne' chio' ka'.

¡Ga'n zen Dios!

## 69

<sup>1</sup> Dios chia', beslá neda'.  
Naka' ka to benne' žiepe' nis.

<sup>2</sup> Naka' ka to benne' yoe'e lo gona', na' bi žak se'e.  
Naken ka yoa'a lo nis zil-le'e,  
na' nisen' za' wkachen' yichja'.

<sup>3</sup> Žejxáke'la' dan' scha wnnéli'a, na' da' lba'a.  
Žatgak yej lawa' xak zbeza' nich gaklen Dios neda'.

<sup>4</sup> Zej nyanže benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe'  
ka zej nyan yicha' yichja', na' bi be zia nbaga'a.  
Benne' ka' zžá'agake' neda' zej nákli'e wałe.  
Benne' ka' žóngake' neda' zia, na' bi zoa biz chen'.  
Žon byéngake' yeyizjwa' da' bi wlana'.

<sup>5</sup> Dios, nnézkzelo' Le' bena' da' yałze,  
na' zle'ekzlo' doła' da' bena'.

<sup>6</sup> Xana' Dios zente, bi go'o latje benne' ka' žxen láže'gake' Le' yedoé'egekle' ni'a che da'  
bena'.  
Bi go'o latje benne' ka' zá'gake' chio' chíxgekle' ni'a chia' neda', Dios chegak benne' Israel  
ka'.

<sup>7</sup> Dan' nži'ila' Le' zchíxgake' neda',  
na' lo yeła' sto' zoakza'.

<sup>8</sup> Naka' ka to benne' zi'to' lawgak benne' ljéža'do' ka',  
na' bi zej nónbi'e neda'.

<sup>9</sup> Žeye zla lázda'wa' dan' žé'li'a wnné yoe che ližo'.

Da' znnégak benne' ka' chio' Le', Dios, naken ka znnégaken' chia' neda'.

<sup>10</sup> Wžeža', na' bena' wbás,  
na' ben dítjgekle' neda', na' che len zchixla'.

<sup>11</sup> Lezka' bwakw kwina' laže' zeche'.  
Blé'egekle' neda' ka to da' ben dítjgekle'.

<sup>12</sup> Benne' yolawe' ka' wnnégake' chia'.  
Benne' we'j ka' ben dítjgekle' neda' lo da' bélgake',  
<sup>13</sup> san neda' bliža' Le', Xana' Dios, kan žaz lažo'o Le'.  
Dios, lo yela' žeyache' laže' zen chio',  
na' dan' nakkzo' Benne' weslá cheto', benle chia'.

<sup>14</sup> Beběj neda' lo da' zede gan zoa'.  
Naken ka yoa'a lo gona' gže'. Bi go'o latje chazžan'.  
Beslá neda' lo na'gak benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe'.  
Naken ka yoa'a lo nis zil.

<sup>15</sup> Bi go'o latje gata' neda' ka to benne' zgache'e lo nis zil na',  
nich bi gaka' ka to benne' chejchaze' to lo yežw gže',  
gan choa'a, na' wkachen' neda' to chi'ize.

<sup>16</sup> Bechebe chia', Xana' Dios, dan' cháwe'le'e nak yela' žeyache' laže' chio'.  
Da, goklen neda', dan' zente nak yela' žeyache' laže' chio'.

<sup>17</sup> Bwia kan nak da' žaken chia' neda', wen žin chio'.  
Dan' že' zédle'ela', ben byene yenlo' chia'.

<sup>18</sup> Da ka' gaze ga zoa' ni, na' beslá neda'.  
Beslá neda' dan' zej nyanle'e benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe'.

<sup>19</sup> Le' nnézkzelo' kan zchixgake' neda',  
na' kan že' zédle'ela', na' kan žon dítjgekle' neda'.  
Zlé'ekzlo' yógo'te benne' ka' zžá'agake' neda'.

<sup>20</sup> Dan' zká'ngake' neda' ka'ze žedó laža'a, na' že' zédle'ela'.  
Wleza' no benne' yeyache' láže'le' neda', san bi wzóa no benne'.  
Wleza' no benne' gon choche' neda', san bi wzóa no benne'.

<sup>21</sup> Bwáwgake' neda' da' sła',  
na' kate' wbiła', byé'jgake' neda' da' zichj.

<sup>22</sup> Ben ga gak lni ka' chegak benne' ka' ka to do yelj gan chéjgake',  
na' ben ga yeyák yela' ba nez chégake' to gan chejchégwgake'.

<sup>23</sup> Ben ga cholgak yelj lágwage' nich biž lé'egekle',  
na' ben ga zízetezegak benne' ka'.

<sup>24</sup> Lo yela' zža'a chio' bžia yi' benne' ka'.  
Lo yela' yichj ža'a chio' ben légake' zi'.

<sup>25</sup> Ben ga bi soa no benne' lo ližgak benne' ka',  
na' bi soa no benne' lo yežlyó chégake'.

<sup>26</sup> Wžía láže'gake' bennen' bsaka' zi'o,  
na' žízégake' dan' zzaka' bennen' beno' le' we'.

<sup>27</sup> Błoe'e law doła' da' zej nbaga' benne' ka',  
na' bi go'o légake' latje gákgake' toze len benne' chawe' chio' ka'.

<sup>28</sup> Bsolé lagak benne' ka' le'e yiche chegak benne' ka' zej nape' yela' nban da' naken li  
laže',

na' bi wzojo' lágake' gan zej nyejw lagak benne' chawe' ka',

<sup>29</sup> san neda' zoa' lo da' zžáka'li'a, na' že' zédle'ela'.  
Beslá neda', Dios, na' bechís neda'.

<sup>30</sup> Gollkza' da' wká'n zenen La la'y che Dios chia'.  
Wká'n zena' Le' len da' žoe lawa' Le'.

<sup>31</sup> Da' ni žaz láže'že Dios ka to bež gota' lawe',  
o ka to biado' zej žia lozba', na' sógo'ba'.

<sup>32</sup> L'é'ekzegekle benne' gaxjw laže' ka' da' ni, na' yebégek'le'.  
Le biga' law Dios, na' Le' gon choche' le'e.

<sup>33</sup> Ženle Xanžon' chegak benne' ka' žiážjegek'le',  
na' bi zzoe' cheła'ale benne' chie' ka', benne' zej nyejwe' liž ya.

<sup>34</sup> ¡Le wká'n zene' Le', le'e zoale ya'abá,  
na' le'e zoale yežlyó nga,  
na' le'e zoale lawe' nisdó',  
na' yógo'te da' nníta'gaken yógo'te latje ka'!

<sup>35</sup> Dios beslé' benne' ka' nníta'gake' yež Sión,  
na' yeyone' yež ka' zej žen' lo yežlyó Judá,  
na' chejnníta'gake' ga na',  
na' gata' chégake' yežlyón'.

<sup>36</sup> Lezka' žingak za'só benne' chawe' chio' ka',  
na' gata' chégake' yežlyón',  
na' benne' ka' nží'igekle' La la'y chio' chejnníta'gake' ga na'.

## 70

<sup>1</sup> Beslá neda', Dios.

Da ka' gaze nich gákléno' neda', Xana' Dios.

<sup>2</sup> Ben ga yedoé'egek'le, na' kwe' zédgek'le benne' ka' žénegek'le gótgake' neda'.

Ben ga yebíga'gak, na' chíxgek'le benne' ka' žebégek'le dan' že' zedla'.

<sup>3</sup> Ben ga ga'ngak yał laže' lo da' žongak benne' ka' žon díjtgek'le neda'.

<sup>4</sup> Benne' ka' žíngake' lawo' Le' yebégek'le, na' sóagake' lo yela' ba nez.

Benne' ka' žé'gake' Le' "Žóxkeno'" dan' besló' légake'.

Znnágake': "¡Ga'n zen Dios!"

<sup>5</sup> Ze' zedla', na' nat ni'a na'a.

Da ka' gaze gákléno' neda', Dios.

Le' nako' Benne' weslá chia', Xana'.

Bi želo', Xana' Dios.

## 71

<sup>1</sup> Za'a lawo' Le', Xana' Dios, nich gape chi'o neda'.

Ben ga biž yedoe'ela'.

<sup>2</sup> Goklen neda', na' beslá neda' dan' nako' chawe'.

Bze nag chi'a, na' beslá neda'.

<sup>3</sup> Nako' ka to yej xe gan soa' chawe',

na' wak yida' gan zo' Le' dot ža, na' yele.

Bseła' no benne' yeslé' neda',

dan' nako' Le' ka to yej xe gan zoa' choch.

<sup>4</sup> Xana' Dios, beslá neda' lo na'gak benne' ka' beběj yíchjgake' Le',

na' lo na'gak benne' ka' žóngake' da' zinnj, na' zej nake' yichj ža'a.

<sup>5</sup> Žxen laža'a Le', Xana' Dios.

Le' zwiakzo' neda' kate' ne naktia' bí'do'te.

<sup>6</sup> Le' ba noxkzo' neda' katen' za' golja'.

Le' beno' ga bžoja' lo le'e xna'a.

Wká'n zénteza' Le'.

<sup>7</sup> Bebángekle benne' zanle'e kan gok chia',

san Le' zwiakzo' binlo neda'.

<sup>8</sup> Ben ga gólteza' da' we lawa' Le',

na' wká'n zena' Le' dot ža.

<sup>9</sup> Bi wzó' neda' cheła'ale kate' ba ngola'.



Kate' yedó laža'a, bi kwej yichjo' neda'.

<sup>10</sup> Benne' ka' zžá'agake' neda' znnégake' chia',  
na' benne' ka' žak láže'gake' gótgake' neda' ba béngake' toze diža'.

<sup>11</sup> Znnágake': "Bzoa Dios le' cheļa'ale.

Le cho'o chejxenžo-ne' dan' bi zoa no benne' yeslé' le'."

<sup>12</sup> Dios, bi so' zi'to' ga zoa' ni.

Dios chia', da ka' gaze gákleno' neda'.

<sup>13</sup> Ben ga yedoé'egekle,  
na' nítgekle benne' ka' zdíl-lengake' neda'.

Ben ga soagak lo yeļa' sto',

na' chíxgekle benne' ka' žak láže'gake' góngake' chia' da' zinnj,

<sup>14</sup> san neda' wxén láže'teza' Le', na' we lówteza' Le'.

<sup>15</sup> Wzenla' benne' ka' nako' chawe',  
na' wzéntezeļa' légake' kan besló' neda',  
la'kze bi nnezla' bał chi'i besló' neda'.

<sup>16</sup> Wchajkza' che da' zenle'e da' beno' Le', Xana' Dios,  
na' wsá'a láže'gak benne' ka' kan nakkzo' chawe'.

<sup>17</sup> Dios, Le' bsedlo' neda' kate' ne naktia' bí'do'te.  
Zloe'ela' benne' ka' ka' nak da' zenle'e da' beno'.

<sup>18</sup> Bi kwej yichjo' neda' kate' ba ngola', na' ba bgocha',  
san be' neda' latje wzenla' za'sóa' ka' ka' nak yeļa' wak chio',  
na' wzenla' bí'do' ka' bi na' gáljgakbe' ka' nak chio',

<sup>19</sup> na' da' chawe' da' nako', da' naken zenle'e, Dios.

Le' beno' da' ka' zej nakle'en zen.

Dios, ¿nozke benne' nake' ka' nako' Le'?

<sup>20</sup> Le' beno' ga wdía' lo da' zan da' zede,

na' lo da' ka' bi žakgak chawe',

na' gono' ga yebana' neda',

na' yechiso' neda' lo yežw ba.

<sup>21</sup> Gono' ga gakža' zen, na' yeyón zeno' neda'.

<sup>22</sup> Neda' we lawkza' Le', na' chinna' da' žól-lento'.

Xana' Dios, gołkza' che da' likze chio' na' chinna' da' ka'.

Nako' Benne' La'y chegak benne' Israel ka'.

<sup>23</sup> Soa' lo yeļa' ba nez kate' gołkza' chio' Le',

na' yebekzle be' da' nakkza' dan' beya'wo'.

<sup>24</sup> Wcháljteza' che da' chawe' da' nako' dot ža, na' yeje,

dan' beno' ga bedoé'egekle, na' bchíxgekle benne' ka' ben byéngake' góngake' neda' zia.

## 72

<sup>1</sup> Dios, ben ga wchi'a laže' benne' wnná bia' da' žak cheto' kan zchi'a láže'kzo' Le',  
na' ben chawe' xkwide' ka' che benne' wnná bian'.

<sup>2</sup> Naž le' wchi'a laže'e cháwe'do' benne' chio' ka'.

Ka' nak da' naken dot da' li wchi'a laže'e benne' chio' ka' zžáka'le'egake'.

<sup>3</sup> Law ya'a ka' chejga'ngak chawe' benne' chio' ka',

na' law ya'ado' ka' kwézgake' lo da' nak chawe'.

<sup>4</sup> Wchi'a laže'e benne' wláž ka' zžáka'le'egake'.

Yeslé' xkwide' ka' chegak benne' ka' žiážjegekle'.

Wžía yi'e benne' ka' žsáka'gake' benách chio' ka'.

<sup>5</sup> Chébeteze benne' wnná bian' Le',

xak zoa wbíž, na' byo'.

<sup>6</sup> Gak benne' wnná bian' ka' nis yejw da' žaken ga naz,

na' ka' zlelj da' žezjwn lo yežlyó.

<sup>7</sup> Lo ža ka' che benne' wnná bian' gak da' chawe',



na' ga'ngak cháwe'do' benne' ka' xak zoa byo'.

<sup>8</sup> Nna bi'e dot yežlyó nga, žoa'a Yegw Éufrates,  
na' do zente yežlyó.

<sup>9</sup> Wzóa zibgak benne' dot yežlyó lawe' le',  
na' wzexjwe' láže'gak benne' ka' zžá'agake' le'.

<sup>10</sup> Benne' zna bi'e yež Tarsis, na' benne' zna bi'e yež zi'to' ka' zedjnoé'e da' wnéjwgake' chie',  
na' benne' zna bi'e yež Sabá, na' benne' zna bi'e yežlyó Seba wnéjwgake' chie' yela' wni'a.

<sup>11</sup> Yógo'te benne' wnná bia' ka' wzóa zibgake' lawe' le',  
na' benne' yógo'te yež góngake' žin chie'.

<sup>12</sup> Le' yeslé' benne' ka' žiážjegekle', benne' ka' žlížgake' le',  
na' yeslé' benne' ka' zžáka'gake',  
na' bi zoa no benne' gáklene' légake'.

<sup>13</sup> Yeyache' láže'le' benne' yache' ka', na' benne' ka' žiážjegekle'.  
Yeslé' benne' yache' ka' nich sóagake' nbángake'.

<sup>14</sup> Yeya'we' benne' yache' ka' lo na'gak benne' wen laže' ka', benne' yichj ža'a ka',  
na' gon byene' yeslé' benne' ka' lo na'gak benne' wet benne' ka'.

<sup>15</sup> Soa nban benne' wnná bian',  
na' wnéjwgake' chie' ya oro che yež Sabá,  
na' nnábtezgekle benne' ka' gaklen Dios le',  
na' dot ža, na' yele nnábgekle' Dios gon chawe'e benne' wnná bian'.

<sup>16</sup> Gážgake' to ziga'do'ze zoa' scribe lo yežlyó, na' law ya'ado' chégake' ka',  
na' kwíale'e linne chen kan zbian law Ya'a Líbano,  
na' benne' ka' nníta'gake' lo yež ka' yángake' kan žon yixe' da' žen' yežlyó.

<sup>17</sup> Sóateze la benne' wnná bian'.  
Wcháljtezgake' che le' xak zoa wbíž.  
Ni'a chie' le' gak yela' ba nez chegak benách ka',  
na' nnágake' nak chie' yela' ba nez zen.

<sup>18</sup> Cháwe'le'e nak Xanžo Dios.  
Nake' Dios chegak benne' Israel ka',  
na' toze' Le' žone' da' ka' žóngaken ga žebánležo.

<sup>19</sup> Cháwe'le'e nak La la'y chie' dan' náktezen zen,  
na' dot yežlyó nga lé'egekke' yela' zen chie'.

Ka'kze naken, na' ka'kze gaken.

<sup>20</sup> Ga ni ze law da' wnná Dabí, zi'n Isaí,  
dan' bcháljlene' Dios.

## 73

<sup>1</sup> Da' likze Dios ben chawe'e benne' Israel ka',  
benne' ka' zej nake' dot li láže' lawe' Le',

<sup>2</sup> san neda' wzóa' chejchegwa',  
na' wzóa' gona' to da' zinnj.

<sup>3</sup> Bge'ela' benne' wni'a ka',  
kate' ble'ela' kan žak chawe' chegak benne' ka' nbej yíchjgake' Dios.

<sup>4</sup> Benne' ki bi zej že' zedle che yela' got,  
dan' zej zóali'e chawe'.

<sup>5</sup> Bi zžáka'gake' kan zžáka'gak yezika' benne' ka',  
na' bi zoa da' žak chégake' kan žak chegak yezíka'že'.

<sup>6</sup> Che len zka'n zen kwíngake'.  
Žónteze žóngake' da' bi nak chawe'.

<sup>7</sup> Zgól-le'egake' dan' žáwle'egake' da' cháwe'le'e.  
Zzí'le'egake' da' zdan láže'gake'.

<sup>8</sup> Žon dítjgekle' Dios, na' znnégake' chie', na' žóngake' da' zinnj.  
Lo yela' zka'n zen kwíngake' zcháljgake' da' zente.

<sup>9</sup> Znnégake' che da' ka' zej zoan ya'abá,  
na' zcháljgake' ka' benne' ka' zej nape' dot yežlyó.

<sup>10</sup> Che len yezika' benách ka' želyenle' xtíža'gake',  
na' zzi' lo ná'gake' da' znnágake'.

<sup>11</sup> Znnagak benne' wnni'a ka': “¿Bizkze nnezle Dios?  
¿Zlé'ekzle Bennen' zoe' ža'le da' žonžo?”

<sup>12</sup> Benne' ki zej nbej yíchjgake' Dios,  
na' zej zoe' binlo, na' zzi'gakže' yela' wnni'a.

<sup>13</sup> Da' likze, dáche'ze goka' dot li láže',  
na' bi be bena' da' bi nak chawe',

<sup>14</sup> san tža tža wzáka'li'a,  
na' žsaka' zí'gake' neda' yógo'te ža.

<sup>15</sup> Chela' nnia' neda': wchalja' kan zchaljgak benne' ka',  
na' wka'na' bénne'do' chio' ka' ka'ze, Dios.

<sup>16</sup> Kate' blab láža'a nich chejni'ila' da' ni,  
wžé' zédle'ela',

<sup>17</sup> san kate' wyoá'a lo latje la'y che Dios,  
na' gókbe'ela' da' gak chegak benne' ka' ga ze lawte.

<sup>18</sup> Da' likze beno' chegak benne' ka' chejchégwgake',  
na' gono' ga kwia yí'gakkze'.

<sup>19</sup> La' kwia yí'tegake'.

Yela' zžebe senen lé'gake', na' goten lé'gake'.

<sup>20</sup> Zej nake' ka to da' b'le'elto' to lo bichgale dan' znniten kate' žebanžo.  
Ka'kze gaken, Xanto' Dios.

Kate' so žo'o, wka'no' ka'ze da' b'loe'el kwingak benne' ka'.

<sup>21</sup> Kate' bge'ela' benne' ka',  
wžé' zédle'ele lázda'wa'.

<sup>22</sup> Goka' ka to bia yix'e' lawo' Le',  
dan' gok zide yichja', na' bi bejni'ila',

<sup>23</sup> san wzóalenteza' Le', na' nóxwkzo' na'a li ža.

<sup>24</sup> Bsedlo' neda' nich gona' da' z'loe'elo' neda',  
na' te na'a yezí' lo no'o neda' lo ya'abá chio'.

<sup>25</sup> Bi zoa no benne' yoble chia' ya'abá san tozo' Le',  
na' bi be zoa da' zdan láža'a yežlyó nga san tozo' Le'.

<sup>26</sup> Žedó láže' beja' žen chia', na' lázda'wa',  
san Dios nake' Benne' žon choche' neda', na' nake' yela' ba nez zen chia' to chi'ize.

<sup>27</sup> Benne' ka' žekwásgake' gan zo' nítgekle'.  
Wžía yi'o yógo'te benne' ka' kwej yíchjgake' Le'.

<sup>28</sup> San neda', žak chawe' chia' dan' wbiga' law Dios.  
Wxén láže'teza' Xanžo Dios,  
na' wchaljkza' che da' zente da' bene' Le'.

¿Zžo'o neto', zila' chio' ka'?

<sup>2</sup> Bsa' laže' benne' chio' ka', benne' ka' wzi'o ža ni'te, benne' ka' beya'wo' nich gono' légake' benne' chekzo' ka', benne' ka' zej zoe' law Ya'a Sión nga, ga ni zoakzo' Le'.

<sup>3</sup> Da ka' gaze yedjle'elo' ka nbia yi' yež nga, na' ka nak da' zinnj da' bengak benne' ka' che latje la'y chio'.

<sup>4</sup> Zbéžeya'agak benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe' gachje lawle gan zej ndobe benne' chio' ka'. Bdá'gake' nga da' zloe'elen yo'oto' lo ná'gake'.

<sup>5</sup> Bchínnjgake' yež ni, ka žon to benne' zchoge' yógo'te yag ka' zej zen to law ya'a.

<sup>6</sup> Len ya wag chégake' ka', na' len yag chégake' ka', bchínnjgake' yógo'te da' xtan ka' che yodo' chio'.

<sup>7</sup> Bzéygake' latje la'y chio'.

Bká'ngake' ka'ze ližkzo' Le'. Bchínnjgaken'.

<sup>8</sup> Wnnágake': "¿Wžia yi'žo légake' to chi'ize!"

Bzéygake' yógo'te yo'o gan bká'n zento' Le' dot lo yežlyó chio'.

<sup>9</sup> Biž bi zle'elto' da' nak la'y, dan' bchisto' lo yežlyó cheto'.

Biž zoa no benne' wchalje' lo wlazo' Le', na' bi zoa no benne' ladjw neto', benne' nnezle' batx yelato'.

<sup>10</sup> Xanto' Dios, ¿to chi'ize wchixgak benne' ka' neto', benne' ka' žsaka' zí'gake' neto'? ¿To chi'ize nnegak benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe' che La la'y chio' Le'?

<sup>11</sup> ¿Biz chen' bi be žono' chegak benne' ka'?

¿Biz chen' bi zžia yi'o benne' wen da' zinnj ka'?

<sup>12</sup> San Le', Dios, nako' Benne' Wnná Bia' chia' ža ni'te. Le' bžia yi'o benne' ka' dot lo yežlyó nga.

<sup>13</sup> Len yela' wak zen chio' beno' nisdo' chope la'a. Wló'o yichj bia zenle'e ka' lo nisdo'.

<sup>14</sup> Bzozjo' yichj bia zenle'e, bian' leba' lebiatán, na' beno' ga bdawgak bia yixe' ka' leba', bia ka' zej zoaba' lo yo biž.

<sup>15</sup> Beno' ga golj nis bej ka', na' nis yegw ka'.

Besbižo' yegw zen ka'.

<sup>16</sup> Chio' Le' nak lawe' ža, na' lezka' chio' nak yele.

Le' bnnito'o byo', na' wbíž gan zej zoan.

<sup>17</sup> Bnnitkzo' to chi'ize yógo'te da' zej že' yežlyó nga.

Le' beno' byo' wbá ka', na' byo' zag ka'.

<sup>18</sup> Bejsá' laže' da' ni:

benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe' ben díjtgekle' Le', Xanto' Dios, na' benne' ya' laže' ka' wnnégake' che La la'y chio' Le'.

<sup>19</sup> Bi ga' lažo'o neto', benne' chio' ka', to chi'ize.

Bi wká'n neto', benne' ka' nži'ikzlo', lo na'gak benne' ka' zej nake' ka' bia snia ka'. Zoato' lawgake' ka' zej nak gogoldo' ka'.

<sup>20</sup> Bejsá' laže' diža' da' bénleno' neto', dan' gáte'teze nníta'gak benne' wen da' zinnj ka'.

Zdágake' do zente yežlyó nga.

<sup>21</sup> Bi go'o latje yedoé'egekle' benne' gaxjw laže' ka'.

Benne' ka' zzáka'le'egake', na' benne' ka' žiážjegekle' we lawgake' La la'y chio' Le'.

<sup>22</sup> Wzó ža', Dios. Ben kan wnnakzo' gono'.

Bejsá' laže' kan žongak benne' ya' laže' ka',

benne' ka' zká'ngake' ka'ze La la'y chio' tža tža.

<sup>23</sup> Bi ga' lažo'o da' wnné zi'gak benne' wen da' zinnj ka' chio' Le'.

Néntezele žo'osbé da' žongak benne' ka' zží'igake' chio' Le'.

## 75

<sup>1</sup> “Žóxkeno”, že'to' Le', Dios: “žóxkeno’.”  
 Zzenlto' benách ka' zóaleno' Le' neto',  
 na' beno' da' ka' žóngaken ga žebanlto'.

<sup>2</sup> Zna Dios: “Bzoa' ža wchi'a laža'a benne' ka'.  
 Wchi'a laža'a lo da' nak chawe'.

<sup>3</sup> La'kze xo' dot yežlyó, na' xize yógo'te da' de,  
 gona' ga ga'n choch xni'a yežlyón'.

<sup>4</sup> Žapa' benne' yał laže' ka': Bi sa' láže'le da' zen.  
 Žapa' benne' wen da' zinnj ka': Bi wká'n zen kwinle.

<sup>5</sup> Bi wxén láže'le yela' wale chele.  
 Bi gake benne' laždo' zide ka'.”

<sup>6</sup> Bi za' yela' zen gan zla' wbíž, na' gan ženen,  
 na' bi zan' lo latje dache.

<sup>7</sup> Dios nake' Benne' wchi'a laže'e benne' ka'.  
 Zka'ne' ka'ze to benne', na' zka'n zene' yetóe'.

<sup>8</sup> Dios noxe' to ziga', da' nžan' xis uba wał, dan' zejlasen yela' zža'a chie'.  
 Wlaljen', na' benne' wen da' zinnj ka' yé'jgaken'.

Yé'jgaken' na' zejte yebižten,  
<sup>9</sup> san neda' wzenkzla' benne' ka',  
 na' goła' da' we lawa' Dios che Jakob.

<sup>10</sup> Wchinnje' yela' wak chegak benne' wen da' zinnj ka',  
 san yesgóleže' yela' wak chegak benne' chawe' ka'.

## 76

<sup>1</sup> Zej nonbia' benne' Judá ka' Dios,  
 na' La la'y chie' nga'nen zen ladjw benne' Israel ka'.

<sup>2</sup> Lo yež Salem zoa latje la'y chie'.  
 Lo yež Sión zoa gan zoakze'.

<sup>3</sup> Lo latjen' wdíhčj Dios yag ntoche' ka' che wdíle, na' yag ntóche'do' ka',  
 na' ya da' žape chi'in benne' ka' lo wdíle,  
 na' ya ntoche' ka', da' ka' zkóngekle' žin lo wdíle.

<sup>4</sup> ¡Benne' zenle'e nako' Le'!  
 ¡Nako' wałže ka ya'a zen ka'!

<sup>5</sup> Chejchégwgak benne' wale ka', na' gásłasgake'.  
 Nitó benne' wale bi yechís ne'e nich tíl-lene' Le'.

<sup>6</sup> Dios chegak benne' Israel ka', kate' wtilo' benne' ka'  
 besłaso' légake', na' bia ka' žiagake'.

<sup>7</sup> Le' nako' Bennen' žala' žébežo.  
 ĵNoz benne' gak sie' lawo' Le' kate' zžo'o?

<sup>8</sup> Wnnó' wchi'a lažo'o benne' ka' ne zo' ya'abá.  
 Zžébegak benne' ka' lo yežlyó, dan' zbéžgake'

<sup>9</sup> Ža so žo'o Le', Dios, nich wchi'a lažo'o benách ka',  
 na' nich yesló' yógo'te benne' gaxjw laže' ka'.

<sup>10</sup> Da' likze yela' zža'a chegak benne' ka' gaken to da' gon ga ga'n zeno' Le'.  
 Wlék žio' yela' zža'a chegak benne' ka' zej nga'ne'.

<sup>11</sup> Le wchebe laže' da' gonnle che Dios,

na' le wneźjwn' che Xanžon', Dios chele.  
Benne' ka' nníta'gake' do zente lágake' zej noe'e da' wneźjwgake' che Dios, Bennen'  
zžebežo.

<sup>12</sup> Zži'i Dios che da' yo'o lo yichj lázdo'gak benne' blo ka'.

Le' zchebe' benne' wnná bia' ka' nníta'gake' yežlyó.

## 77

<sup>1</sup> Len chi'a bliža' Dios.

Bliža' Dios, na' Le' bze nage' chia'.

<sup>2</sup> Žoa'a law Xanžon' kate' zzáka'li'a.

Žel zchis na'a lawe' Le', na' bi zoa' žize.

Bi bi'a latje no benne' yeyón zene' neda'.

<sup>3</sup> Bsa' laža'a che Dios, na' wže' zedla'.

Bsa' laža'a che da' bena', na' bedó laža'a.

<sup>4</sup> Dios, bi bi'o latje tasa'.

Wže' zédle'ela', na' bi be gok nnia'.

<sup>5</sup> Blab laža'a ka zej nak ža ka' wdégaken,

na' ka zej nak yiz ka' ba wdégaken.

<sup>6</sup> Bsa' laža'a ka nak da' belkza' yele ka',

na' blab láže'kza' kan zej naken,

na' wnnabla' lo be' da' nakkza':

<sup>7</sup> ¿Bzoa Xanžon' žo'o cheła'ale to chi'ize,

na' biž gáklene' žo'o?

<sup>8</sup> ¿Batkle yeyache' láže'le' žo'o?

¿Batkle gone' da' wchebe láže'e gone'?

<sup>9</sup> ¿Goł láže'kze Dios yeyache' láže'le' žo'o?

¿Zže'e žo'o nich biž yeyache' láže'le' žo'o?

<sup>10</sup> Naž wnnía': ki žona' dan' yoa'a yižwé'.

Che len chejsá' laža'a yógo'te da' zente da' ben Dios zente lo yiz ka' ba wdégaken.

<sup>11</sup> Chejsá' laža'a da' zente ka' da' beno' Le', Jah.

O', chejsá' laža'a da' beno' ža ni'te,

da' ka' žóngaken ga žebanlto'.

<sup>12</sup> Wláb laža'a ka nak yógo'te da' beno',

na' wchalja' ka zej nak da' ka'.

<sup>13</sup> Dios, la'y nak da' zchi'lo' neto' gonto'.

¿Zoa yetó Dios nake' benne' zen ka nako' Le'?

<sup>14</sup> Le' nako' Dios, znno' da' žonen ga žebanlto'.

Bloe'elo' yógo'te benne' yežlyó nakle'e zen yeła' wak chio'.

<sup>15</sup> Len yeła' wak chio' beya'wo' benne' chio' ka',

za'só Jakob ka', na' za'só José ka'.

<sup>16</sup> Yegw nis ka' blé'egeklen Le', Dios.

Blé'egekle yegw nis ka' Le', na' bžebele'egaken.

Lezka' wže' zédgekle nido' gže' ka'.

<sup>17</sup> Nis yejw zil bžojen lo bejw gasj ka',

na' wnele'e wzio', na' wyasle'e yes wzion'.

<sup>18</sup> Lo be' bdone' wnele'e wzio' chion'.

Bza'ní' yes wzion' do zente yežlyó.

Wzo'le'e, na' wzize yežlyón'.

<sup>19</sup> Bsaljo' nez gachj lawle nido',

na' lawe' nis zil ka' wdekzo' Le',

san bi nak bia' gan blejo'.

<sup>20</sup> Bchi'o benne' chio' ka' ka zila' ka'  
lo na' Moisés, na' lo na' Aarón.

## 78

<sup>1</sup> Le yenle, le'e, benne' chia' ka', da' žsedla'.

Le wzé nag binlo da' zchalja'.

<sup>2</sup> Wkonla' žin diža' ka' kan zchaljgak benne' žejní'il ka',  
na' wsá' láža'a le'e da' goken bagáche'ze ža ni'te,

<sup>3</sup> da' ka' benlžo, na' da' nnezlžo,  
da' ka' bzéngikle xa xto'žo ka' žo'o.

<sup>4</sup> Bi wkáche'žo da' ka' lawgak ži'nžo ka'.

Wzénkzelžo ži'nžo ka' ka nak yela' zen che Xanžon',  
yela' wak chien', na' da' zen ka' da' bene'.

<sup>5</sup> Bchi'le' benne' Israel ka' da' žon byenen góngake',  
na' naken da' žala' gongak za'só Jakob ka'.

Bchi'le' xa xto'žo wdé ka',  
wzéngikle' ži'ngake' ka' ka nak da' wnnakze' Le',

<sup>6</sup> nich nnéžgikle xkwide' ka' za' gáljgakbe' kan naken,  
na' wzéngklbe' ži'ngakbe' ka' da' zchi'le' légakbe',

<sup>7</sup> nich wxén láže'gakbe' Dios,

na' bi gal' láže'gakbe' da' ka' ben Dios,

na' nich góngakbe' da' ka' bchi'le' légakbe',

<sup>8</sup> na' bi gákgakbe' kan gokgak xa xtó'gakbe' ka',

benne' ka' bi béngake' da' bchi'le' légake',

na' bží'igake' chie' Le',

na' bi bxen láže'gake' Dios dot láže'gake'.

Lo be' da' zej nakkze' bi gókgake' li láže' law Dios.

<sup>9</sup> Benne' za'só Efraín ka', benne' zej noe'e da' zkóngekle' žin lo wdile  
bzónnjgake' gan žak wdile.

<sup>10</sup> Bi béngake' kan zna diža' da' benlen Dios légake',

na' bi béngake' dan' bchi'le' légake'.

<sup>11</sup> Goł' láže'gake' da' ka' ben Dios,

na' yela' zen da' bloe'ele' légake'.

<sup>12</sup> Bene' yela' wak zen ka' lawgak xa xtó'gake' ka'

lo yežlyó Egipto, na' lo yežlyó Soán.

<sup>13</sup> Bsaljwe' nez lo niso' gan wdegak benne' ka'.

Bene' nisdon' ka ya'ado' ka' cheła'a weje.

<sup>14</sup> Te ža bloe'ele' benne' ka' nez len to bejw gasj da' bnáwgake',

na' žel len to bejw da' bsa'nín'.

<sup>15</sup> Wlé'e yej ka' gan nak yo biž,

na' bye'je' benne' ka' nis da' bžojen le'egak yej ka' ka to yegw nis.

<sup>16</sup> Bene' ga bžoj to yegw nis le'e yej na',

na' goken to yegw zen,

<sup>17</sup> san béngakže' doła' law Dios lo latje dach,

na' bží'igake' che Dios, Bennen' nape' dot yela' wak.

<sup>18</sup> Ni'a che da' wdán láže'gake' béngake' ga bža'a Dios.

Wnnábgekke' Le' da' gáwgake' ka wdán láže'zegake'.

<sup>19</sup> Wnnégake' che Dios, na' wnnágake':

“¿Wak gonn Dios da' gawžo ladjw yixe' nga?

<sup>20</sup> Da' likze wlé'e yej na', na' bžoj nisen', dan' goken ka to yegw zen,  
san, ¿wak gonne' chežo yet,

na' gonne' beła' da' gawžo?"

<sup>21</sup> Che len bža'a Xanžon' kate' benle' da' ni,  
na' bsele'e to yi' da' bzeyen bał benne' chie' ka',  
na' bgole yela' zža'a chie' len benne' Israel ka',

<sup>22</sup> dan' bi bejlé'gake' che Dios,  
na' bi bxen láže'gake' Le' yeslé' légake',

<sup>23</sup> san Dios bsele'e bejw zan ya'abá,  
na' bsaljwe' gan zžoj da' žsele'e zaka' ya'abá,

<sup>24</sup> na' bene' ga bejw yet maná kan žak yejw,  
dan' bdawgak benne' chie' ka'.

Bnezjwe' légake' da' naken ka' zoa' che ya'abá.

<sup>25</sup> Bdáwgake' da' žawgak wbás che ya'abá ka'.  
Bséla'li'e da' bdáwgake', na' béljgekle'.

<sup>26</sup> Bene' ga gok to be' da' zan' cheła'ale gan zla' wbíž,  
na' len yela' wak chie' bene' ga gok be' dan' zan' cheła'ale gan zde wbíž byo' zag ka',

<sup>27</sup> na' ka' bixte yo bsele'e beła' da' gáwgake',  
biado' ka' zej zoa xilgakba', da' zanže ka' yož da' žen' žoa'a to yegw zen.

<sup>28</sup> Bene' ga bexjwgakba' gan zej nnita' benne' ka',  
na' do zente gan zej da' yo'o yid chégake' ka'.

<sup>29</sup> Bdáwgake'-ba', na' béljgekle'.

Dios benne' chégake' da' wdán láže'gake',

<sup>30</sup> san kate' bi na' yéljgekle', na' ne žáwgake'-ba',

<sup>31</sup> na' bža'a Dios benne' ka'  
na' bete' benne' Israel ka' zej nakže' benne' wałe,  
na' benne' ka' zej nakže' benne' wak.

<sup>32</sup> La'kze bene' ki, na' bėngakže' doła',  
na' la'kze blé'egekle' yela' wak ka' da' bene',

bi bxen láže'gake' Le'.

<sup>33</sup> Che len bene' nbabze ža' chegak benne' ka',  
na' gókgaken ka' to be' da' žeka'ažo,  
na' ka' zej nak yiz da' wnníta'gake' bdie' légake' lo da' wzáka'gake'.

<sup>34</sup> Kate' bete' bał benne' ka', na' yezíka'že' beyákgake' che Dios.

Beyát láže'gake', na' dot láže'gake' blížgake' Le'.

<sup>35</sup> Bejsá' láže'gake' nak Dios Benne' žape chi'e légake'

na' nape Dios dot yela' zen. Lekze' beya'we' légake',

<sup>36</sup> san bi gok li' laže' da' wnnábgekle',

dan' ben láže'gake' law Dios.

<sup>37</sup> Bi gok li' láže'gake' len Le',

na' bi bėngake' dot láže'gake' ka' nak xtiže'e dan' bėnlene' žo'o.

<sup>38</sup> San Dios beyache' láže'le' chegak benne' ka',

na' benít lawe' xtóla'gake', na' bi bžia yi'e légake'.

Zan chi'i beké'e yela' zža'a chie',

na' bi bže'e légake' dot kan bsa' laže'e.

<sup>39</sup> Bejsá' laže'e zej nakze' beła' žen.

Zej nake' ka' to be' da' zden, na' bi yežinen.

<sup>40</sup> Zan chi'i bží'igake' chie' Le' lo latje dachen',

na' zan chi'i bėngake' ga gok nyache' laže'e Le'.

<sup>41</sup> Zan chi'i bėngake' da' bi de chawe' Dios,

na' bėngake' ga bža'a Dios la'y chegak benne' Israel ka'.

<sup>42</sup> Goł láže'gake' ka' nak yela' wak zen chie',

na' ka' bene' lo ža' ka' kate' beya'we' légake' lo da' wzáka'gake',

<sup>43</sup> kate' bene' yela' wak zen ka' lo yežlyó Egipto,



na' bl̥oe'ele' da' ka' da' žóngaken ga žebanl̥žo, da' ka' bene' lo yežlyó Soán.

<sup>44</sup> Bene' ga beyák yegw chegak benne' Egipto ka' žen,  
na' biž gok yé'jgake' nisen'.

<sup>45</sup> Bsele'e bi'a ka' ladjw benne' ka', bia ka' bsáka'gakba' légake'.  
Bsele'e blož ka' nich bchínnjgakba' yežlyó chégake'.

<sup>46</sup> Bsele'e biche' zo ka' nich bdáwgakba' linne chégake',  
na' bžia yí'gakba' da' zej den lo yežlyó chégake'.

<sup>47</sup> Bsele'e yej nis zen da' bchinnjen l̥ba uba chégake' ka',  
na' bsele'e da' zag dan' besbižen yag higo chégake' ka'.

<sup>48</sup> Bsele'e yej nis zen da' beten bia yix̥e' chégake' ka',  
na' bsele'e yes wzíó' da' beten zila' chégake' ka'.

<sup>49</sup> Bene' ga wzáka'le'egak benne' Egipto ka', dan' bžá'ali'e légake',  
na' bsele'e da' ka' gókgaken ka wbás zan che ya'abá nich wsaka' zí'gake' légake'.

<sup>50</sup> Bi bsane' yela' zža'a chie',  
na' bi benít lawe' chégake' nich bi gátgake',  
san bete' zángake' len to yižwé' zen.

<sup>51</sup> Bete' bi' byo nežw ka' chegak benne' ka',  
bi' byo nežw ka' chegak benne' Egipto ka'.

<sup>52</sup> Naž bchi'e benne' chie' ka' ka to benne' zchi'e zila' ka',  
na' bchi'e légake' le'e latje dach.

<sup>53</sup> Bchi'e légake' dot chawe', na' bi be bžébegake',  
san benne' Egipto ka', benne' bi blé'egekle' légake' chawe',  
bete' légake' lo niso'.

<sup>54</sup> Bchi'e benách chie' ka' lo yežlyó la'y chie',  
gan zej nnita' ya'a ka' wleje' L̥ekze' lo na'gak benne' ka' wnníta'gake' nga.

<sup>55</sup> Blage' légake' lo yežlyón' lawgak benách chie' ka'.  
Bdise' yežlyó chégaken' ladjwgak benne' Israel ka'.

<sup>56</sup> Bnnite'e légake' ližgak benne' ka' bebeje' ga na',  
san da' yoble béngake' da' bi de chawe' Dios,

na' bža'a Dios, Bennen' nape' dot yela' zen.  
Bi béngake' da' bchi'le' légake'.

<sup>57</sup> Da yoble bží'igake' che Dios kan bengak xa xtó'gake' ka'.  
Gókgake' ka to yag ntóche'do' dan' bi zejen to wlize.

<sup>58</sup> Béngake' ga bže'e Le' len bkog ka' gan bka'n zéngake' lo'a ka',  
na' ni'a che lo'a chégake' ka' bžá'ale'e Dios.

<sup>59</sup> Bža'a Dios kate' ble'ele' da' ki,  
na' bi ble'ele' benne' chie' ka' chawe', benne' Israel ka'.

<sup>60</sup> Bsan laže'e yo'o yid la'y chie' dan' wzóan yež Silo,  
yo'o yiden' gan wzoakze' Le' ladjw benne' ka'.

<sup>61</sup> Bi'e latje bkwasgak benne' ka' bi blé'egekle' žo'o chawe' kaj la'y chien',  
dan' zloe'e lawn yela' wak, na' yela' zen chie'.

<sup>62</sup> Bže'e benne' chie' ka', na' bdie' légake' lo na'gak benne' ka' bétgake' zángake'.

<sup>63</sup> X̥kwide' byo ka' chégake' gótgakbe' lo wdil̥e,  
na' bi bga'n no benne' byo kwide', benne' wchág ná'lenbe' no'le kwide' ka'.

<sup>64</sup> L̥ezka' gotgak b̥xoz ka' chégake' lo wdil̥en',  
na' no'le wzebe ka' chegak b̥xoz ka' bi wžeže nyáche'gake' ni'a chégake'.

<sup>65</sup> Naž gok X̥anžon' ka to benne' žebane' lo bichgale.  
Goke' ka to benne' wałe zbéžeyi'e kate' ba ne'je' x̥is uba wał.

<sup>66</sup> Blage' benne' ka' bi blé'egekle' légake' chawe',  
na' bka'ne' légake' ka'ze to chi'ize.

<sup>67</sup> Bzoe' chela'ale za'só José ka',  
na' bi wžíe' za'só Efraín ka',



<sup>68</sup> san wžíe' za'só Judá ka',  
na' Ya'a Sión, dan' nží'ile'ele'.

<sup>69</sup> Law ya'a na' bene' yodo' la'y chie', dan' goken ka nak yodo' dan' zoan ya'abá.  
Bzoa chochen' to chi'ize, ka nakkze yežlyó nga.

<sup>70</sup> Wžíe' Dabí, benne' wen žin chie'.  
Bebeje' le' gan zej nnita' zila' ka'.

<sup>71</sup> Bkwase' le' gan zoe' žape chi'e zila' ka',  
nich gake' benne' wnná bia',  
benne' gape chi'e benách chie' ka', za'só Jakob ka',  
benne' ka' zej nake' benne' Israel ka'.

<sup>72</sup> Dabín' lo yela' gaxjw laže' chie' wdape chi'e benne' ka' zej nake' benne' ka' che Dios.  
Wdape chi'e légage' len yela' wak chie' lo yela' dot li laže' chie'.

## 79

<sup>1</sup> Xanto' Dios, yo'ogak benne' zi'to' ka' lo yežlyó chegak benne' chio' ka'.  
Bcá'ngake' ca'ze yodo' la'y chio'.

Bchínnjgake' yež Jerusalén.

<sup>2</sup> Bká'ngake' beļa' žen gat chegak benne' wen žin chio' ka' gan bdawgak lab ka' légage'.  
Bdawgak bia yixe' ka' benne' chio' ka'.

<sup>3</sup> Bláljgake' žen chegak benne' ka' ka nis lo nez ka' che yež Jerusalén,  
na' bi wzóa no benne' wkache'e légage'.

<sup>4</sup> Benne' yež gawze ka' zchíxgake' neto'.

Yógo'te benne' ka' žon díjtjgagle' neto', na' zká'ngake' neto' ka'ze.

<sup>5</sup> ¿To chi'ize gak ki cheto', Xanto' Dios?

¿To chi'ize zžo'o neto'?

¿To chi'ize gak yela' zža'a chio' ka to yi'?

<sup>6</sup> Bža'agak benne' yež ka', benne' bi zej nónbi'e Le',  
na' benne' zi'to' ka', benne' bi žlížgake' Le'.

<sup>7</sup> Bžia yí'gake' za'só Jakob ka',  
na' bchínnjgake' lížgake'.

<sup>8</sup> Bi yesbago'o neto' da' zia da' wbága'gak xa xna' gole cheto' ka'.  
Da ka' gaze yeyache' láže'lo' neto', dan' bedó láže'to'.

<sup>9</sup> Goklen neto', Dios, Benne' Weslá cheto', nich ga'n zen La la'y chio'.  
Beslá neto', na' bsole doļa' cheto' nich ga'n zen La la'y chio',

<sup>10</sup> dan' nnagak benne' ka':

“¿Ganzkze Dios chegak benne' ka'?”

Bezí' wzón benne' ka' bétgake' benne' wen žin chio' ka'.

<sup>11</sup> Ben ki nich yógo'te benne' chio' ka',  
benne' ka' zej yoe'e lo na'gak benne' ka' bi zlé'egekle' neto' chawe',  
lé'egekle' da' gono'.

Len yela' wak zen chio' beslá benne' ka' nžog chégake' gátgake'.

<sup>12</sup> Bnezjw chegak benne' yež gawze ka' yegaže kwe' da' zinnj ka da' béngake',  
dan' ben díjtjgagle' Le', Xanto' Dios.

<sup>13</sup> Neto', benne' chio' ka', na' zila' chio' ka',  
we lawto' Le' to chi'ize.

Góltezeto' da' wká'n zento' Le'.

## 80

<sup>1</sup> Benle cheto', Dios.

Le' žape chi'o benne' Israel ka'.

Le' žape chi'o za'só Jwsé ka' ka zila' ka'.

Ži'o latje blo chio' dan' zoan l<sub>1</sub>awlegak wbás chio' ka' nzi' lágake' kerubín.

<sup>2</sup> B<sub>1</sub>loe'e l<sub>1</sub>aw yel<sub>1</sub>a' zen chio' l<sub>1</sub>wgak za'só Efraín, na' Benjamín, na' Manasés.

B<sub>1</sub>loe'e l<sub>1</sub>aw yel<sub>1</sub>a' wak chio', na' da, yesló' neto'.

<sup>3</sup> Bezí' neto', Dios.

Beyache' l<sub>1</sub>áže'l neto', na' yelato'.

<sup>4</sup> X<sub>1</sub>anto' Dios, napo' dot yel<sub>1</sub>a' wak.

¿To chi'ize žo'o neto' na' bi yenlo' da' nnablto' Le'?

<sup>5</sup> Beno' Le' ga žak nyache' l<sub>1</sub>áže'to',

na' nis zbežto' naken da' že'j žawto'.

<sup>6</sup> Bi'o latje benne' gawze ka' bká'ngake' neto' ka'ze.

Benne' ka' zžá'agake' neto' ben dítjgekle' neto'.

<sup>7</sup> Bezí' neto', Dios. Napkzo' Le' dot yel<sub>1</sub>a' wak.

Beyache' l<sub>1</sub>áže'l neto', na' yelato'.

<sup>8</sup> Bebejo' neto' ka to lba uba lo yežlyó Egipto.

Blago' benne' ka' wnníta'gake' nga, na' gozo' lba uba na' nga.

<sup>9</sup> Wdape chi'o lba uba na' nich golen.

Ben lba uba na' lwen, na' bgakwn yežlyón'.

<sup>10</sup> Wl<sub>1</sub>ó'on zol<sub>1</sub> yógo'te ya'a ka',

na' ni'a ne'n ka' wl<sub>1</sub>ó'ogaken zol<sub>1</sub> yag sedro zen ka'.

<sup>11</sup> Bzála'gaken ni'a ne'n, da' ka' bžíngaken žoa'a niso',

na' bžíngaken žoa'a yegw Eufrates.

<sup>12</sup> ¿Biz chen' bkwaso' le'je da' wdáp chi'in lban'?

Na'a benne' ka' zdégake' ga na' zbángake' uba chen.

<sup>13</sup> Zlejgak koch yixe' ka' lba uba na',

na' bia yixe' ka' žáwgakban'.

<sup>14</sup> Bedá cheto', Dios, napkzo' Le' dot yel<sub>1</sub>a' wak.

Bwia neto' zaka' ya'abá, gan zoakzo',

na' da yedjle'elo' da' žaken che lba uba chion'.

<sup>15</sup> Da, yesló' lba uba ni, dan' gozkzo' Le'.

Ziže lba uba na', dan' bzoa chochon' naken chio'.

<sup>16</sup> Benne' ka' bi zlé'egekle' neto' chawe' bchóggake' lba na', na' bzéngaken' yi'.

Bwia benne' ka' lo yel<sub>1</sub>a' zža'a chio', na' bžia yi' légake'.

<sup>17</sup> Bzoa choch, na' wdáp chi'i benne' ka' ba wžio',

na' zi'ngak benne' ka' bzoa chocho' légake'.

<sup>18</sup> Batkle yebéj yichjto' Le' nitó chi'i.

Bkache' chawe' neto', na' wxén láže'to' La la'y chio'.

<sup>19</sup> X<sub>1</sub>anto' Dios, napkzo' Le' dot yel<sub>1</sub>a' wak, bezí' neto'.

Beyache' l<sub>1</sub>áže'l neto', na' yelato'.

## 81

<sup>1</sup> Len yel<sub>1</sub>a' žebele le gol<sub>1</sub> che Dios, Bennen' žon choche' žo'o.

Lo yel<sub>1</sub>a' ba nez chele le kwéžeya'a l<sub>1</sub>aw Dios chegak za'só Jakob.

<sup>2</sup> Le gol<sub>1</sub>, na' le kapa' yiddo' ka'.

Le chinn xtan da' ka' žól-lenle.

<sup>3</sup> Le wkweže lozgak bia ka' kate' nak byo' že'n,

dan' naken ža žónteze žonžo lni la'y.

<sup>4</sup> Naken to da' žon byene gongak benne' Israel ka',

dan' bchi'le Dios gongak za'só Jakob ka'.

<sup>5</sup> Bzoen' ka to da' wloé'elen za'só Jwsé ka' da' ben Dios katen' bžójgake' lo yežlyó Egipto, gan benla' to xtiža'gak benne' ka' da' bi bejni'ila'.

<sup>6</sup> Z̄nna Dios: “Beká'a ywa' da' bdá'gake' xkóže'lgak benne' chia' ka'. Beslá' benne' chia' ka' lo na'gak benne' ka' bkóngekle' légake' žin.

<sup>7</sup> Lo da' wzáka'le, bližle neda', na' góklena' le'e.

Becheba' chele gan wzóa' to lo bejw gasj katen' wnnéle'e wzió', na' wzí' bi'a le'e gan de bej nis da' nzin' Meriba.

<sup>8</sup> Le yenle, benne' chia' ka', na' wzejni'ila' le'e, benne' Israel ka',

cha' žaz láže'le si'le da' z̄nnia'.

<sup>9</sup> Bi si' lo na'le dios ka' chegak benne' yež yobl ka'.

Bi wzó zible lawgak dios ka' chegak benne' zi'to' ka'.

<sup>10</sup> Neda', Dios chele, naka' Xanle.

Bebeja' le'e lo yežlyó Egipto.

Le wsaljw žoa'ale, na' gonna' da' gawle,

<sup>11</sup> san benne' chia' ka' bi bėngake' da' wnnía'.

Benne' Israel ka' bi wyáz láže'gake' si' lo ná'gake' xtiža'a.

<sup>12</sup> Che len wlěj yichja' benne' ka' dan' gókgake' lazdo' zide.

Bėngake' da' wdán láže'gakze'.

<sup>13</sup> Chela' wzé naggak benne' chia' ka' da' wnnía',

na' chela' bengak benne' Israel ka' da' bchalja',

<sup>14</sup> na' ka' gaze wžia' yi'a benne' ka' bi zlé'egekke' légake' chawe',

na' tíl-lena' benne' ka' zdíl-lengake' légake'.”

<sup>15</sup> Chela' bengak benne' Israel ki,

na' benne' ka' zžá'agake' Xanžo Dios góngake' kan z̄nna xtiže'e,

(san zej nbage'e z̄ia to chi'ize),

<sup>16</sup> na' Dios gone' ga gawgak benne' chie' ka' zoa' scribe cháwe'le'e,

na' gone' ga yéljgekke' da' zix che bez.

## 82

<sup>1</sup> Zoa Dios gan zej ndobe benne' ka' zchi'a láže'gake' benne' chie' ka'. Dios zchi'a laže'e benne' ka' zchi'a láže'gake' benne' chie' ka'.

<sup>2</sup> Z̄nna Dios: “¿Wchi'a láže'tezle benne' chia' ka' lo da' bi nak chawe', na' gaple ba la'ne benne' ka' bebėj yíchjgake' neda'?

<sup>3</sup> Le gaklen benne' yache' ka', na' bi' wzebe ka'.

Le yeyón zen benne' gaxjw laže' ka', na' benne' ka' žiážjegekke'.

<sup>4</sup> Le gon choch benne' ka' žedó láže'gake', na' benne' yache' ka'.

Le yeslá légake' lo na'gak benne' wen da' zinnj ka'.

<sup>5</sup> Bi be nnézlele, na' bi žejni'ilele, na' zdale lo da' chol.

Žzizgak yógo'te da' zej de yežlyó.

<sup>6</sup> Neda' wnnía': nakkzle le'e ka dios ka', na' nakle yógo'tele ka zi'nkze Dios zente,

<sup>7</sup> san gatle ka žatgak yógo'te benne' ka',

na' chejchėgwle kan žon nóte'teze benne' wnná bia'.”

<sup>8</sup> Wzó ža', Dios, na' bchi'a laže' benne' yežlyó ka',

dan' yógo'te yež ka' yó'ogaken lo no'o.

## 83

<sup>1</sup> Dios, bi so' žize.

Bi so' žize, Dios, na' bi wsejw žo'o.

<sup>2</sup> Zbėžeya'agak benne' ka' bi zlé'egekke' Le' chawe',

na' zka'n zen kwingak benne' ka' zží'igake' chio'.

<sup>3</sup> Bagáche'ze ba bégake' toze diža' bi da' góngake' chegak benne' chio' ka',  
na' da' góngake' chegak benne' ka' žape chi'ikzo'.

<sup>4</sup> Wnnágake': "Le cho'o, wžia yi'žo benne' ka' nich biž soa yež chégake',  
na' biž soa no benne' chejsá' laže'e che yež Israel."

<sup>5</sup> Ba bégake' toze diža' bi da' góngake' chio' Le'.

Nákgake' toze lo da' žénegekle' góngake'.

<sup>6</sup> Ki žongak benne' Edom ka', na' benne' Ismael ka',  
na' benne' Moab ka', na' za'só Agar ka',

<sup>7</sup> na' benne' Jebal ka', na' benne' Amón ka', na' benne' Amalek ka',  
na' benne' Filistea ka', na' benne' yež Tiro ka'.

<sup>8</sup> Lezka' benne' Asiria ka' zej nake' toze len légake'.

Yógo'te benne' ki žónlengake' tzen za'só Lot ka'.

<sup>9</sup> Ben chegak benne' ki kan beno' chegak benne' Madián,

na' kan beno' che Sísara,

na' kan beno' che Jabín žoa'a yegw Sisón,

<sup>10</sup> benne' ka' beto' Le' lo yežlyó Endor,

na' beyákgake' ka xche'e beže dan' žonen beb lo yo.

<sup>11</sup> Ben ga gak chegak benne' blo ka' chegak benne' ki kan gok che Oreb, na' che Seb,

na' ben ga gak chegak benne' ka' z̄nna biá'gake' benne' ki kan gok che Seba, na' che  
Salmuna,

<sup>12</sup> dan' wnnagak benne' ki: "Gak chežo yežlyó  
gan zej nnita' benne' ka' che Dios."

<sup>13</sup> Dios chia', ben ga gákgake' ka laga' biž da' z̄che' to be' da' žechjlen.

Ben ga gákgake' ka beb da' z̄che' be' bdone'.

<sup>14</sup> Ka žon to yi' da' z̄zeyen to ya'a zen,

na' ka žon yi' da' z̄zeyen to lo win biž,

<sup>15</sup> ka'kze wzía laže' benne' ki to lo be' bdone',

na' bchebe légake' len to da' zen da' gono'.

<sup>16</sup> Ben ga yedoé'ele'egekle',

nich gápegake' Le' ba la'ne, Xanto' Dios.

<sup>17</sup> Ben ga chíxgekle', na' kwe' zédgekle' to chi'ize.

Ben ga gá'ngake' ka'ze, na' gátgake'.

<sup>18</sup> Ben ga yeyónbia'gake' nako' Le' Xanto' Dios.

Tozo' Le' nako' Dios z̄ente lawle dot yežlyó.

## 84

<sup>1</sup> Nží'ile'ela' yodo' chio' Le', Dios.

Le' napkzo' dot yeļa' wak.

<sup>2</sup> Zdan laža'a soa' lo yodo' chio', Xana' Dios,

na' žak láže'li'a soa' ga na'.

Len dot da' naka', na' dot laža'a žoļa' chio' Le', Dios ban.

<sup>3</sup> Ba bengak byinne ka' xó'ngakba',

na' gogoldo' ka' zej de latje gan žžíagakba' bia že'ndo' chégakba' ka',

dan' naken gan zoa' žoa'a bkog la'y chio' Le', Dios.

Le' napkzo' dot yeļa' wak.

Z̄nna bia'kzo' Le' neda', na' nako' Dios chia'.

<sup>4</sup> Ba nez zen naken chegak benne' ka' nníta'gake' lo yodo' chio'.

To chi'ize wká'n zéngake' Le'.

<sup>5</sup> Ba nez zen naken chegak benne' ka', Le' zzoa chocho' légake',

benne' ka' zdan láže'gake' chjake' lo ya'a la'y chio', Ya'a Sión.

<sup>6</sup> Kate' zdágake' lache' biž dan' nzin' Lache' Nis Zbéžežo,  
žóngake' ga žeyaken to latje gan žal nis zil,  
na' yeschá' nis yejw latje nisen'.

<sup>7</sup> Žákgažke' benne' wale xak zej yoe'e nez ga na'  
dan' lé'egekle' Dios law ya'a la'y chie', Ya'a Sión.

<sup>8</sup> Benle, Xana' Dios, da' znnabla' lawo' Le'.  
Le' napkzo' dot yeļa' wak.  
Benle cheto', Dios. Nako' Dios che Jakob.

<sup>9</sup> Ben chawe' benne' wnná bia' cheto', Dios, benne' wnná bian' wžio' Le'.

<sup>10</sup> Gakže chawe' soa' to žaze lo yodo' chio' ka soa' to mil yiz ga yoble.  
Žak láže'ža' soa' gan žó'ogake' yodo' che Dios chia' ka to benne' ndo'w,  
ka soakza' to liža' da' zaka' gan bi zoa Dios.

<sup>11</sup> Xanžo Dios žape chi'ikze' žo'o, na' žon choche' žo'o.  
Nži'ile' žo'o, na' žon chawe'e žo'o.  
Žape' benne' ka' ba la'ne, na' nži'ile' légake',  
benne' ka' zej nake' dot li laže'.

<sup>12</sup> Dios, napo' dot yeļa' wak.  
Ba nez zen naken chegak benne' ka' žxen láže'gake' Le'.

## 85

<sup>1</sup> Ben chawo'o benne' chio' ka', Xana' Dios.  
Besló' za'só Jakob ka' lo na'gak benne' zi'to' ka'.  
<sup>2</sup> Benít lawo'o da' zinnj da' bengak benne' chio' ka'.  
Bdio' cheļa'ale doļa' chégake'.  
<sup>3</sup> Bzoa žio' yeļa' zža'a chio',  
na' bsano' yeļa' yichj ža'a chio'.  
<sup>4</sup> Ben ga yeyák cheto' yeļa' ba nez che yeļa' weslá chio'  
na' biž žo'o neto', Dios.  
<sup>5</sup> ¿To chi'ize žo'o neto'?  
¿Žá'akzo' to kwe' to kwe' za'sóto' ka'?  
<sup>6</sup> ¿Biž gono' ga yebelto' da' yoble,  
nich gaken cheto' yeļa' ba nez lawo' Le'?  
<sup>7</sup> Xanto' Dios, beyache' laže'l neto', na' beslá neto'.

<sup>8</sup> Wzé naga' da' nna Xana' Dios.  
Nne' da' gonen ga ga'ngak chawe' benách chie' ka'  
nich biž gongak benne' la'y chie' ka' da' yalze.  
<sup>9</sup> Da' likze Dios zóateze' yeslé' benne' ka' žápegake' Le' ba la'ne,  
na' la' law yeļa' zen chie' lo yežlyó chežo.  
<sup>10</sup> Zej nžag yeļa' žeyache' laže', na' da' li che Dios.  
Nakgak toze da' chawe', na' yeļa' zga'n chawe' chie'.  
<sup>11</sup> Da' nak dot da' li chie' yeschán' yežlyó nga,  
na' sele'e da' chawe' chie' da' zan' ya'abá.  
<sup>12</sup> Xanžo Dios žsele'e nis yejw chežo,  
na' yežlyó chežo gonnle'en linne.  
<sup>13</sup> Da' naken chawe' žejlen Dios,  
na' wloe'elen nez da' chéjlenžo.

## 86

<sup>1</sup> Xana' Dios, bze nag, na' benle chia',

dan' zzaka'a neda', na' žiážjela'.

<sup>2</sup> Bwia neda' dan' naka' chio'.

Dios chia', beslá neda', wen žin chio', dan' žxen laža'a Le'.

<sup>3</sup> Xana' Dios, beyache' laže'l neda',

dan' žliža' Le' dot ža, dot ye.

<sup>4</sup> Ben ga yebéle'ela' neda', wen žin chio',

dan' zzoa kwina' lo no'o Le', Xana' Dios.

<sup>5</sup> Nako' Le' chawe', Xana' Dios, na' ženít lawo'o neto',

na' žeyache' láže'tezlo' benne' ka' žlížgake' Le'.

<sup>6</sup> Xana' Dios, benle da' zchájljlena' Le',

na' bze nag da' znnabla' Le'.

<sup>7</sup> Lo ža kwe' zedla' wližkza' Le',

dan' žechébekzo' Le' chia'.

<sup>8</sup> Xanto' Dios, bi zoa no benne' nake' dios ka nako' Le'

na' bi zoa no benne' gak gone' ka nak da' žono' Le'.

<sup>9</sup> Beno' Le' benne' ka' nníta'gake' yógo'te yež ka'.

Lá'gake', na' wká'n zéngake' Le', Xanto' Dios,

na' wká'n zéngake' La la'y chio',

<sup>10</sup> dan' nako' zen, na' žono' da' žonen ga žebanlto'.

Tozo' Le' nako' Dios.

<sup>11</sup> Bsedle neda' da' žak lažo'o gona', Xana' Dios,

na' gona' da' naken dot da' li chio'.

Bchi'le lázda'wa' nich žeba' La la'y chekzo' Le'.

<sup>12</sup> Dot laža'a wká'n zenkza' Le', Xana' Dios,

na' wká'n zenkza' La la'y chekzo' Le' to chi'ize,

<sup>13</sup> dan' žeyache' láže'tezlo' neda',

na' besló' be' da' nakkza' lo yi' gabíl.

<sup>14</sup> Xana' Dios, benne' ka' zka'n zen kwíngake' zdíl-léngake' neda'.

Zež nake' benne' yichj ža'a ka',

na' žénegekle' gótgake' neda',

na' bi zžébegake' Le',

<sup>15</sup> san Le', Xana' Dios, žeyache' láže'lo' neto'.

Nako' zen laže', na' bi zžo'o to chi'ize,

san žeyache' láže'tezlo' neto', na' nako' dot li laže'.

<sup>16</sup> Bwia kan žak chia', na' beyache' laže'l neda'.

Benn neda' yeła' wak chio', neda' wen žin chio',

na' wdape chi'i neda', ži'n no'le wen žin chio'.

<sup>17</sup> Bloe'el neda' to da' gak bian' gak chawe' chia',

na' ben ga benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe' lé'egeklen', na' yedoé'egekle',

dan' Le', Xana' Dios, góklenkzo' neda', na' beyón zeno' neda'.

## 87

<sup>1</sup> Len yež Sión žian law ya'a la'y.

<sup>2</sup> Nží'ižele Xanžo Dios latje gan zchi'a láže'gak benne' ka' nníta'gake' yež Sión, ka nží'ile' yógo'te liž za'só Jakob ka'.

<sup>3</sup> Xtanle'e nak da' zнна Dios kan nak yež chien'.

<sup>4</sup> Zñne': "Chejsá' laža'a zež nnita' benne' ka' zež nónbi'e neda'

lo yežlyó Egipto, na' lo yež Babilonia.

Le wia nga, lo yežlyó Filistea, na' lo yež Tiro, na' lo yežlyó Etiopía,

goljgak benne' ki zež nake' chia' neda'."

<sup>5</sup> Ka nak che yež Sión zñne': "Benne' ni, na' bennen' góljgake' ga na',

na' neda', Dios zente, wzóa chocha' yežen'."

<sup>6</sup> Kate' wláb Xanžo Dios benne' ka' zež nake' chie',

nnakze' Le': "Benne' ni golje' lo yežen'."

<sup>7</sup> Benne' ka' žólgake', na' benne' ka' zyá'agake',  
nnágake': "Dot da' napa' zan' lo yežen'."

## 88

<sup>1</sup> Xana' Dios, Le' žeslakzo' neda'.

Dot ža dot yel žliža' Le'.

<sup>2</sup> Benle da' zchalja' lawo' Le',  
na' bze nag da' žliža' Le'.

<sup>3</sup> Žedó laža'a lo da' bi nak chawe' da' žaken chia', na' ba zoa' gata'.

<sup>4</sup> Žlé'egekle benne' ka' neda' ka to benne' gat, dan' žatle'e ni'a na'a.

<sup>5</sup> Nga'na' ka'ze ladjw benne' gat ka'.

Naka' ka benne' ka' gótgake' lo wdile, na' zej die' lo yežw ba ka',  
benne' ka' biž žezá' lažo'o, Dios, chégake', na' biž zej yoe'e lo no'o Le'.

<sup>6</sup> Žak chia' ka bzoakzo' neda' to lo yežw gže',  
gan nak chol, na' nakle'en gže'.

<sup>7</sup> Žekla' zžá'ali'o neda'.

Da' žak chia' naken kan žetja' zan nido' dan' zgo'nle'en.

<sup>8</sup> Beno' ga bebíga'gak lježa' ka' gan zoa'.

Beno' neda' ka to da' žesgotlen benne' ka'.

Naken chia' ka nyejwa' liž ya, na' bi gak yežoja'.

<sup>9</sup> Zchol yej lawa' ni'a che da' zžáka'li'a.

Yógo'te ža žliža' Le', Xana' Dios.

Zchis na'a lawo' Le'.

<sup>10</sup> Ľen yela' wak che ya'abá gákleno' benne' gat ka'?

Ľe'gak benne' gat ka' Le': "Žóxkeno'?"

<sup>11</sup> Ľchaljgak benne' ka' zej ngache'e yežw ba che yela' ži'i laže' chio'?

Ľchaljgak benne' ka' zej yoe'e latje chol chegak benne' gat ka' che da' li laže' chio'?

<sup>12</sup> Ľyeyónbia'gak benne' ka' zej yoe'e latje chol'en' ka nak da' zente da' žono'?

Ľyeyónbia'gak benne' zej yoe'e gan bi zoa no benne' žesá' laže'e nakkzo' chawe'?

<sup>13</sup> San neda' žliža' Le', Xana' Dios.

Yógo'te zile da' znnabla' Le' ženlen lawo' Le'.

<sup>14</sup> ĽBiz chen' žebéj yichjo' neda', Xana' Dios?

ĽBiz chen' bi zwio' neda' nich gákleno' neda'?

<sup>15</sup> Zžáka'li'a, na' ba zoa' gata'.

Kate' ne naktia' bi' kwide' zžáka'li'a  
dan' bsako'o Le' neda', na' žedó laža'a.

<sup>16</sup> Žekla' zžá'ali'o neda'.

Da' zchebo' neda' benen ga bedó laža'a.

<sup>17</sup> Zej nyechjle da' ki neda' dot ža.

Žsáka'gaken neda' gáte'teze.

<sup>18</sup> Beno' ga bebíga'gak lježa' ka' gan zoa',  
na' toze da' nak chol zóalenen neda'.

## 89

<sup>1</sup> Xana' Dios, gólteza' che yela' ži'i laže' chio'.

Wzenla' to kwe' to kwe' za'sóto' ka' nako' li laže'.

<sup>2</sup> Nnezla' sóateze yela' ži'i laže' chio',

na' to chi'ize zoa yela' li laže' chio', kan zoakze ya'abá.

<sup>3</sup> Le' wnnó': "Bena' to diža' len bennen' wžia'.

Bchebe laža'a da' gona' che Dabí, wen žin chia'.

<sup>4</sup> Goža'-ne': gona' ga sóatezegak za'só' ka',

na' gona' ga nna biá'tezgakbe' lo wlazo' le'."



<sup>5</sup> Benne' ka' nníta'gake' ya'abá žoe lágwage' Le' ni'a che da' zente da' žono',  
na' ni'a che yela' li laže' chio', Xana' Dios.

<sup>6</sup> Bi zoa no benne' ya'abá, bennen' nake' ka nakkzo' Le', Xana' Dios.  
Bi zoa no benne' nake' benne' zente ka nako' Le'.

<sup>7</sup> Benne' ka' zej nnite'e ya'abá žápegake' Dios ba la'ne  
na' yógo'te benne' chie' ka' zžébegake' Le'.

<sup>8</sup> Xanto' Dios, zna bi'o benne' zante,  
benne' žjake' lo wdile, nníta'gake' ya'abá.  
Bi zoa no benne' nake' ka nako' Le', Xana' Dios.  
Nako' Benne' wálele'e, na' nakkzo' li laže'.

<sup>9</sup> Zna bi'o nisdó' dan' zgo'nen.

Kate' zgo'nle'en Le' zbek žion'.

<sup>10</sup> Blej bchochjo' benne' Egipto ka', na' bgá'ngake' ka to da' gat.  
Beslaso' benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe' len no'o wálele'e.

<sup>11</sup> Chio' Le' nak ya'abá, na' chio' Le' nak yežlyó.

Beno' yežlyó nga, na' da' ka' nníta'gaken lawlen.

<sup>12</sup> Beno' da' de chelá'a gan za' be' zag,

na' da' de chelá'a gan zde wbíž byo' zag ka'.

Lo yela' žebele žolgak Ya'a Tabor, na' Ya'a Hermón chio' Le'.

<sup>13</sup> Benne' wálele'e nako' Le',  
na' zenle'e nak yela' wak chio'.

<sup>14</sup> Lo da' chawe', na' lo da' li laže' zna bi'o.

Lo yela' ži'i laže' na' lo da' li laže' žono' yógo'te.

<sup>15</sup> Ba nez zen naken chegak benne' ka' žólgake' da' žoe lágwage' Le',

na' zej zoe' lo yela' baní' chio', Xana' Dios.

<sup>16</sup> Ni'a chio' Le' žebéle'egekle' dot ža,

na' žylenle' xtižo'o Le' dan' nako' chawe'.

<sup>17</sup> Nakkzo' Le' yela' wale chegak benne' ka', na' lezka' yela' xtan chégake'.

Žono' neto' wáleže' dan' naken da' žénezklo' gono'.

<sup>18</sup> Xanžo' Dios žape chi'e žo'o,

na' Dios la'y chegak benne' Israel ka' zchi'le' žo'o.

<sup>19</sup> Ža ni'te bchaljo' da' bloe'elo' benne' chawe' ka',

benne' wen žin chio' ka', na' wnnó':

“Ba wžía' to benne' wale ladjw benne' chia' ka'.

Bena' ga zna bi'e, na' žáklena' le'.

<sup>20</sup> Wžía' Dabí, benne' wen žin chia'.

Bzoakza' le' nich gake' benne' wnná bia'.

<sup>21</sup> Neda' gáklenteza' le'.

Len yela' wak chia' gon chocha' le'.

<sup>22</sup> Benne' ka' bi zlé'egekle' le' chawe' bi gak bi da' góngake' chie',

na' benne' wen da' zinnj ka' bi gak góngake' le' zia.

<sup>23</sup> Wléj wchochjka' benne' ka' bi zlé'egekle' le' chawe',

na' wkwasa' benne' ka' lawe' le'.

Wžía' yi'a benne' ka' zží'igake' chie' le'.

<sup>24</sup> Ží'itezla' le', na' gaka' li laže' len le',

na' ni'a chia' neda' golže yela' wnná bia' chie'.

<sup>25</sup> Gona' ga nna bi'e do zente žoa'a nisdó',



na' do zente žoa'a yegw Éufrates.

<sup>26</sup> Le' yi'e neda': Le' nako' Xa'.

Nako' Dios chia'. Žape chi'o neda', na' žesló' neda'.

<sup>27</sup> Neda' wzóa' le' ka zi'na' blo,  
na' nna bi'e yógo'te benne' wnná bia' ka' dot yežlyó.

<sup>28</sup> Ží'itezla' le', na' sóateze diža' da' bénlena' le'.

<sup>29</sup> Gona' ga sóatezegak za'sóe' ka',  
na' nna biá'gake' lo wlaze' le' xak zoa ya'abá.

<sup>30</sup> Cha' wsangak za'só Dabí ka' da' bchi'la' le'e,

na' cha' bi góngake' ka nak da' goža' lé'gake',

<sup>31</sup> na' cha' wzóagake' cheļa'ale da' bsedla' lé'gake',

na' cha' bi góngake' kan znnakza' neda',

<sup>32</sup> na' wsaka' zi'a lé'gake' dan' zží'igake' chia' neda',

na' chinnja' lé'gake' yid dan' žóngake' da' zinnj,

<sup>33</sup> san bi wsana' kan nži'ila' Dabí,

na' bi wsana' gak li laža'a len le',

<sup>34</sup> na' bi gal laža'a diža' da' bénlena' le',

na' bi wchá'a da' ba wnnía'.

<sup>35</sup> To chi'ize bzetj kwina', bchebe laža'a bi da' gona',

na' batkle gon laža'a che Dabí.

<sup>36</sup> Wnnía': Sóatezegak za'sóe' ka',

na' nna biá'gake' lo wlaze' le' lawa' neda' xak zoa wbíž.

<sup>37</sup> Yeļa' wnná bia' chie' sóatezen choch xak zoa byo' ya'abá.

Sóatezen choch xak zoa ya'abá."

<sup>38</sup> Le', Dios, wléj yichjo', na' bzo' cheļa'ale bennen' wžio', na' zžá'ali'o le'.

<sup>39</sup> Bzo' cheļa'ale diža' dan' bénleno' Dabí, benne' wen žin chion',

na' bka'no' ka'ze yeļa' wnná bia' chie'.

<sup>40</sup> Bchinnjo' ze'e da' wdape chi'in yež zen chien',

na' bchinnjo' yógo'te yo'o wale, da' ka' wdape chí'igaken yežen' lo wdile.

<sup>41</sup> Yógo'te benne' ka' zdégakze' ga na' zbángake' da' ka' gota' chie',

na' benne' yež gawze ka' žon dítjgekle' le'.

<sup>42</sup> Beno' ga bzé'xjwgak benne' ka' le',

benne' ka' bi zlé'egekle' le' chawe', na' žebéle'egekle'.

<sup>43</sup> Bchinnjo' da' ka' zkonle' žin lo wdile,

na' bi gókleno' le' lo wdilen'.

<sup>44</sup> Bekó'o yeļa' zen chie',

na' bka'no' ka'ze yeļa' wnná bia' chie'.

<sup>45</sup> Beno' ga nake' ka to benne' gole kate' ne zoe' yiz kwide' chie',

na' beno' ga žedoe'ele'.

<sup>46</sup> Xanto' Dios, žto chi'ize bi yenlo' cheto'?

žTo chi'ize zžá'akzo' neto'?

<sup>47</sup> Bejsá' laže' soa' yežlyó nga to chí'ido'ze.

Beno' ga zoagak nbangak yógo'te benne' to chí'ido'ze.

<sup>48</sup> Nitó benne' bi soe' nbane' to chi'ize.

Yógo'tie' gátgake'.

Nitó benne' bi yelé' lo na' yeļa' got.

<sup>49</sup> Xanto' Dios, žbiž nži'ilo' Dabí

kan bchebe lažo'o, na' wnnakzo' gono'?

<sup>50</sup> Bwia nga, Xanto' Dios,

ka yógo'te benách zka'ngak benne' wen žin chion' ka'ze,

na' nbaga'a neda' da' žon dítjgekle' benne' wlaš chia' ka'.

<sup>51</sup> Benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe' žon dítjgekle' bennen' wžío' Le', Xanto' Dios.  
Žon dítjgekle' le' gáte'teze zeje'.

<sup>52</sup> ĴGa'n zen Xanžo Dios to chi'ize!  
Ka' naken, na' ka' gaken.

## 90

<sup>1</sup> Xanto' Dios, to chi'ize nakkzo' Le' to gan že' cháwe'to'.  
<sup>2</sup> Ža ni'te kate' bi na' gono' ya'a zen ka', na' bi na' soa yežlyó nga,  
ža ni'te, na' zejte ža se lawte ža nakkzo' Le' Dios.  
<sup>3</sup> Žono' ga žeyakgak benne' ka' da' gókgake',  
kate' ži'o légake': "Le yeyák bixte yo."  
<sup>4</sup> Chio' Le' to mil yiz  
zej naken ka neje, žan' da' ba wdén,  
na' ka to chí'ido'ze gachje yele.  
<sup>5</sup> Ka' gaze zkwaso' benne' ka' ka žon to nis wbá'a.  
Zej nake' ka to bichgale dan' znnitlen kate' žebanžo.  
<sup>6</sup> Zej nake' ka to yeje yixe' da' žaljen zildo',  
na' kate' zla' wbíž, na' zbižen.  
<sup>7</sup> Zbia yi'to' dan' zžo'o neto'.  
Že' zedlto' dan' zžá'li'o neto'.  
<sup>8</sup> Zle'elo' yógo'te da' bi nak chawe' da' žonto'.  
Zloe'elo' law zia da' nbága'to'.  
<sup>9</sup> Zzacho'o yiz cheto' dan' zžo'o neto'.  
Žeyožgak yiz cheto' ka to be' da' zka'to'.  
<sup>10</sup> Ka zej nak ža zoato' nbanto', zej nakzen chonnlalj chi yiz,  
na' cha' nakto' benne' waļe, wak soato' nbanto' taplalj yiz,  
san ka zej nak yiz ka', zzáka'to', na' že' zedlto'.  
Ka' gaze zdegak yiz ka', na' znitlto'.  
<sup>11</sup> ĴNož benne' nnezle' binlo ka nak yeļa' zža'a chio'?  
ĴNož benne' nnezle' ka nak yeļa' yichj ža'a chio'?  
<sup>12</sup> Bsedle neto' wkonlto' binlo žin ža cheto' ka', nich gak chejni'ilto' cháwe'do'.  
<sup>13</sup> Xanto' Dios, beyón neto' toze len Le'.  
ĴTo chi'ize želo'?  
Beyache' laže'l neto', benne' wen žin chio' ka'.  
<sup>14</sup> To to zil bzoa yichj lázdo'to' yeļa' ži'i laže' chio',  
na' lo yeļa' žebele góltezto' chio' yógo'te ža soato' nbanto'.  
<sup>15</sup> Benn cheto' yiz zan nich yebelto' ka zej nak yiz bsáka'li'o neto',  
na' ka zej nak yiz wžé' zedlto'.  
<sup>16</sup> Be' neto', benne' wen žin chio' ka', latje le'elto' da' zen da' žono',  
na' lé'egekle' za'sóto' ka' yeļa' zen chio'.  
<sup>17</sup> Xanto' Dios, ben chawe' neto'.  
Ben chawe' žin da' žonto'.  
ĴO', Xanto' Dios, ben chawe' žin da' žonto'!

## 91

<sup>1</sup> Bennen' žxen laže'e Xanžo Dios nich gape chi'e le',  
na' zzi'e Dios, Bennen' nape' dot yeļa' wak, nich gáklene' le',  
<sup>2</sup> wak yi'e Dios: "Le'kze žxen laža'a, na' Le' zkache' chawo'o neda'.  
Nako' Dios chia', na' žxen laža'a Le'."  
<sup>3</sup> Le' wkache' chawe'e le' lo da' zia da' bi nļa' lawn,  
na' lo yižwé' da' žoten benne' ka'.  
<sup>4</sup> Wkache' chawe'e le' ka žon to zko'ko', bian' žape chi'iba' bríse'do' ka' zan xilba',

na' cho'o chawo'o lo ne'e Le'.  
 Yela' li laže' chie' gon chi'in le', na' wkache' chawen' le'.  
 5 Bi be gak wchebe le' žel,  
 na' bi be gon le' da' zia te ža,  
 6 na' to yižwé' che da' chol bi be gonen chio' le',  
 na' to da' zinnj da' žoten benne' ka' te ža, bi be gonen chio'.  
 7 Wak gatgak to mil benne' ka' kwito' le',  
 na' chi mil benne' ka' gawze gan zo', san bi be sako'o le'.  
 8 Wio', na' le'elo' da' zia da' gaken chegak benne' wen da' zinnj ka'.  
 9 Wzi'o Xanžo Dios, na' žxen lažo'o Le',  
 na' Dios, Bennen' nape' dot yela' wak, wkache' chawe'e le'.  
 10 Che len bi be da' zia gak bi da' gonen chio',  
 na' bi cho'o nitó yižwé' ližo'.  
 11 Dios sele'e wbás che ya'abá chie' ka' nich gáklengake' le',  
 na' gape chí'igake' le' gáte'teze gan chejo'.  
 12 Góxwgake' le' lo ná'gake'  
 nich bi gon to yej ni'o we'.  
 13 Wlejkzo' bež yixe' ka', na' beje ka',  
 bež yixe' sníale'e ka', na' bia snia ka'.  
 14 Zinna Dios: "Yeslá' yógo'te benne' ka' zej nži'ile' neda',  
 na' wkache' chawa'a benne' ka' žechébgake' naka' Xángake'.  
 15 Kate' wlížgake' neda', na' yecheba' chégake'.  
 Kate' že' zédgekle', sóalenkza' légake'.  
 Yeslá' légake', na' gapa' légake' ba la'ne.  
 16 Gona' ga sóagake' nbángake' yiz zante,  
 na' yeslá' légake'."

## 92

1 Xanto' Dios, da' xtanle'e žoe lawto' Le',  
 na' žolto' da' zka'n zenen Le', Dios zente.  
 2 Nakle'e xtan zzenlto' benne' ka' zil-le kan žeyache' láže'lo' neto',  
 na' žel zloe'elto' nako' li laže'.  
 3 Žolto' chegak da' ki, na' zchinnto' da' žól-lento'  
 dan' nwan' chi do, na' zgołto' da' zrnele'en xtando'.  
 4 Xana' Dios, ni'a che da' žono' Le' žebéle'ela'.  
 Ni'a che da' ben no'o nak chia' yela' ba nez.  
 5 Zenle'e nak da' beno', Xana' Dios,  
 na' zenle'e nak da' zgo'o lo yichj lázda'wa' gona'.  
 6 Batkle chejní'igekle benne' lazdo' zide ka',  
 na' bi gak nnézgekle benne' nat laže' ka' da' ni.  
 7 Kate' zgólegak benne' ka' zbej yíchjgake' Dios kan zgole yixe',  
 na' žežój chawe' da' žongak benne' wen da' zinnj ka',  
 naken nich kwia yí'gake' to chi'ize.  
 8 Le', Xana' Dios, nakkzo' Dios zente.  
 9 Nak bia' da' gak chegak benne' ka' zží'igake' chio' Le', Xana' Dios.  
 Nak bia' kwia yi'gak benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe'.  
 Wzonnjgak yógo'te benne' wen da' zinnj ka'.  
 10 Le' žono' ga nakža' neda' wałe kan nak to beže.  
 Zgo'o set yichja' da' žon chochen yichj lázda'wa'.  
 11 Da' likze le'ela' benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe'  
 wzóa zíbgake' lawa' neda',  
 na' yenla' kwež nyáche'gak benne' ka' bdíl-lengake' neda',  
 benne' wen da' zinnj ka'.

- 12 Changak benne' chawe' ka' ka žongak yag zina' ka'.  
Gólegake' kan zgólegak yag sedro ka' law Ya'a Líbano.  
13 Zej nake' ka to yag da' zen lo li'a yodo' che Xanžo Dios,  
dan' zgólele'en lo li'a liž Dios chežo.  
14 Zej nake' ka yag ka' zbiágaken kate' ngólele'egaken  
na' ne zej naken yag ya'a wale ka'.  
15 Benne' ki wzéngkle' benách ka' nak Xana' Dios li laže',  
na' Bennen' žon choche' neda',  
na' bi be zoalen Le' da' bi naken chawe'.

## 93

- 1 Xanžo Dios nake' Benne' Wnná Bia' Zen, na' nakwe' da' záka'le'en.  
Da' nžejw li'e naken yela' wak zen.  
Bzoa choche' yežlyó nga, na' bi gak no benne' wtén'.  
2 Gan ži'o zna bi'o, Xanto' Dios, wzóa chochen ža ni'te  
na' Le' zoakzo' to chi'ize.  
3 Žónle'egak yegw ka' žaxto', Xanto' Dios.  
Žónle'egaken žaxto', na' znnégaken zižje.  
4 Xanžon', Bennen' zoe' ya'abá, napže' yela' wak  
ka nak da' zej nape yegw ka' žónle'egaken žaxto',  
na' ka nak da' nape nis zgo'nen che nisko'.  
5 Chochle'e zej nak da' ka' wnnakzo', Xanto' Dios.  
La'y nakkze yodo' chio' to chi'ize.

## 94

- 1 Xana' Dios, Le' žezi'kzo' wzón benne' ka'.  
Le' žebéj yichjo' benne' wen da' zinnj ka'.  
2 Zchi'a lažo'o Le' da' žongak yógo'te benne' ka'.  
Wzó ža', bsaka' benne' ka' kan žala' gak chégake', benne' ka' zka'n zen kwíngake'.  
3 Xana' Dios, ¿to chi'ize gongak benne' wen da' zinnj ka' ki?  
¿To chi'ize yebégekle benne' zbej yíchjgake' Le'?  
4 ¿To chi'ize wká'n zen kwíngake', na' nne zí'gake'?  
¿To chi'ize wká'n zen kwingak benne' ka' žebéj yíchjgake' Le'?  
5 Benne' ki zžia yí'gake' benne' chio' ka', Xana' Dios  
na' žsaka' zí'gake' benne' ka' wžekzo' Le'.  
6 Žótgake' no'le wzebe ka', na' benne' zi'to' ka',  
na' žóngake' ga gatgak bi' wzebe ka'.  
7 Znnágake': "Bi be zle'el Dios, Xangak benne' ka',  
dan' Dios chegak benne' Israel ka' bi ži'e wnné yoe chégake'."  
8 Le chejni'il, le'e, benne' lazdo' zide ka', le'e, benne' nat laže' ka'.  
¿To chi'ize bi chejni'ilele?  
9 Dios bene' nagžo.  
¿Bi ženle' da' znnale?  
Dios bene' yej lawžo.  
¿Bi zle'ele' da' žonle?  
10 Dios žsaka' zi'kze' benne' yež ka'.  
¿Bi tile' le'e?  
Dios nake' Bennen' zzejni'ile' benách ka'.  
¿Bi gákbe'ele' da' yo'o yichj lazdo'le?

<sup>11</sup> Xanžo Dios nnezkle' da' yo'o yichj lázdo'gak yógo'te benách.  
Nnezle' zej naken da' yalze.

<sup>12</sup> Xana' Dios, ba nez zen naken che bennen' zzejni'ilo' Le',  
na' žsedlo' le' ka nak da' bchi'lo' neto'.

<sup>13</sup> Ga'n bennen' chawe' kate' za' ža gak bi da' sake'e,  
na' ža na' gáche'gak benne' wen da' zinnj ka' yežw ba.

<sup>14</sup> Batkle kwej yichj Xanžo Dios benne' chie' ka',  
na' bi wsán laže'e benne' ka' ba wžekze' Le',

<sup>15</sup> san gone' ga wchi'a láže'gak benne' ka' lo da' naken chawe',  
na' yógo'te benne' li laže' ka' si' lo ná'gaken'.

<sup>16</sup> ĽNožkze benne' gáklene' neda' nich tíl-lenžo benne' wen da' zinnj ka'?  
ĽNožkze benne' gónlene' neda' tzen nich wžia yi'žo benne' wen da' zinnj ka'?

<sup>17</sup> Chela' bi goklen Xanžon' neda',  
ba bejgacha'a yežw ba.

<sup>18</sup> Kate' wnnía': zoa' chejchégoa'a, na' Le', Xana' Dios,  
lo yela' ži'i laže' chio' gókleno' neda'.

<sup>19</sup> Kate' ži'a wnné yoe, na' že' zedla',  
žeyón zenkzo' neda', na' žono' ga žebéle'ela'.

<sup>20</sup> Batkle gako' toze len benne' ka' zchi'a láže'gake' benách ka' lo da' bi nak chawe',  
benne' ka' zzóagake' chela'ale da' naken chawe', na' da' bchi'lo' Le' neto'.

<sup>21</sup> Benne' ki žóngake' toze diža' bi da' góngake' che no benne' nake' chawe',  
na' zchóggake' chie' gate', na' bi be zia nbage'e,

<sup>22</sup> san Xanžo Dios nake' ka to yo'o gan zoa chawa'a.  
Dios chia' nake' ka to yej xe da' žon chochen neda'.

<sup>23</sup> Le' yebi'e chegak benne' wen da' zinnj ka' ka nakkze da' zinnj da' béngake'.  
Wžia yi'e benne' ka' ni'a che da' bi nak chawe' da' žóngake'.  
Xanžo Dios wžia yi'e benne' wen da' zinnj ka'.

## 95

<sup>1</sup> Le da le'e, wká'n zenžo Xanžo Dios.

Len yela' žebele gołžo che Bennen' zzoa choche' žo'o nich yelažo.

<sup>2</sup> Chejžo lawe' Le', na' ye'žo-ne': "Žóxkeno'."

Len yela' žebele gołžo da' we lawžo Le'.

<sup>3</sup> Xanžon' nake' Dios zente,

na' nake' Benne' wnná bia' zénle'eže ka dios ka' chegak benách ka'.

<sup>4</sup> Zna bi'e dot yežlyó nga,  
gan nak gže', na' gan nak sibe law ya'a ka'.

<sup>5</sup> Zna bi'e nido', da' benkze' Le',  
na' lezka' yežlyó nga da' bene' Le'.

<sup>6</sup> Le da, wká'n zenžo-ne', na' wzóa zibžo lawe'.

Wzóa zibžo law Xanžon', Bennen' bene' žo'o.

<sup>7</sup> Le' nake' Dios chežo, na' nakžo chie' Le'.

Nakžo benne' ka' žape chi'ikze', na' nakžo ka zíla'do' chie' ka'.

<sup>8</sup> Zna Xanžon': "Cha' ženlele chi'a na'a ža,  
bi gonle zide lázdo'le kan bengak xa xto'le ka' gan nzin' Meriba,  
na' kan béngake' lo ža na' le'e latje dach gan nzin' Masah,

<sup>9</sup> gan bcha'agak xa xto'le ka' neda',  
na' béngake' ga bža'a neda' la'kze blé'egekle' yógo'te da' zen ka' da' bena'.

<sup>10</sup> Choplaj yiz bzoela' benne' ka',  
na' wnnía': zej nake' benne' žebėj yíchjgake' neda', na' bi žóngake' kan bchi'la' légake'.  
<sup>11</sup> Che len, lo yela' zža'a chia' ben chocha' xtiža'a,  
na' wnnía': bi chó'ogake' gan yezí' láže'gake' tzen len neda'."

## 96

<sup>1</sup> Le goł che Xanžo to da' kob.  
Le goł che Xanžon', le'e zoale do zente yežlyó.  
<sup>2</sup> Le goł che Xanžon', na' le wká'n zen La la'y chie'.  
Tža tža le wzenle benách ka' kan žeslé' žo'o.  
<sup>3</sup> Le wzenle benne' zi'to' ka' ka' nak yela' zen chie',  
na' benne' yógo'te yež ka' kan nak da' zen da' bene'.  
<sup>4</sup> Zente nak Xanžon', na' žala' wká'n zénle'ežo-ne'.  
Žala' gapžo Le' ba la'ne, na' kege dios ka' chegak benách ka'.  
<sup>5</sup> Zej nakze yógo'te dios ka' lo'a ka',  
san Xanžo Dios bene' ya'abá na'le.  
<sup>6</sup> Nape' Le' yela' wak, na' yela' wnná bia'.  
Nža' yodo' chie' yela' zen, na' yela' xtan.  
<sup>7</sup> Le wká'n zen Xanžon', le'e zoale dot yežlyó nga.  
Le wká'n zen yela' zen chien', na' yela' wak chien'.  
<sup>8</sup> Le gape ba la'ne Xanžon' kan žala' gonžo.  
Le yedjwá' da' wnézjwle na' le cho'o yodo' xtan chie'.  
<sup>9</sup> Le wká'n zen Xanžon' dan' nake' la'y, na' xtanle'e.  
Le žebe lawe' Le', le'e zoale dot yežlyó nga.  
<sup>10</sup> Le ye' yež ka': "Nak Xanžon' Benne' Wnná Bia' Zen.  
Bzoa choche' yežlyó nga, na' bi gak no benne' wtén'.  
Wchi'a laže'e benne' ka' lo da' naken chawe'."  
<sup>11</sup> Le yebele, le'e, zoale ya'abá, na' yežlyó nga.  
Le nne, le'e, nido', na' bia ka' zoale ga na'.  
<sup>12</sup> Le yebele, le'e, yixe', na' bia ka' zoale ga na',  
na' le'e, yag ka' zej zen lo ya'a ka'.  
Le nne zižje lo yela' žebele chele,  
<sup>13</sup> law Xanžon' kate' yide'.  
Yide' nich wchi'a laže'e benách ka' lo yežlyó nga.  
Nna bi'e benne' ka' do zente yežlyó.  
Nna bi'e légake' lo da' naken chawe', na' lo da' naken dot da' li.

## 97

<sup>1</sup> Nak Xanžon' Benne' Wnná Bia' Zen.  
jLe yebele, le'e zoale yežlyó!  
jLe yebele, le'e zoale žoa'a nido'!  
<sup>2</sup> Zej nyechjle bejw, na' da' choł Le'.  
Lo da' naken dot da' li, na' da' chawe' zenna bi'e.  
<sup>3</sup> Znežw yi' gan žeje' Le',  
da' wzeyen benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe'.  
<sup>4</sup> Yes wzió' chie' ka' žsa'ní'gaken yežlyó.  
Yežlyó nga zle'elen, na' žzon'.  
<sup>5</sup> Želángak ya'a ka' ka' china' bez law Xanžon',  
law Xangak benne' ka' nníta'gake' dot yežlyó nga.  
<sup>6</sup> Zloe'e law ya'abá da' chawe' chie',  
na' benne' yógo'te yež zlé'egekle' yela' zen chie'.  
<sup>7</sup> Yedoé'egekle' benne' ka' zka'n zéngake' lo'a ka',  
benne' ka' zka'n zen kwíngake' ni'a chegak lo'a ka' chéngake'.

Yógo'te dios chegak benne' ka' wzóa zǐbgaken law Xanžo Dios.

<sup>8</sup> Béngekle benne' ka' nníta'gake' yež Sión, na' bebégekle'.

Bebégekle benne' ka' nníta'gake' yežlyó Judá,

ni'a che da' bchi'a lažo'o Le', Xanto' Dios.

<sup>9</sup> Zente nako' Le', Xanto' Dios, lawle dot yežlyó.

Zenže nako' Le' ka' yógo'te dios chegak benách ka'.

<sup>10</sup> Nol-le le'e nží'ilele Xanžon', le ža'a da' zinnj.

Le' žape chie' yela' nban chegak benne' chie' ka'.

Žeslé' légake' lo na'gak benne' wen da' zinnj ka'.

<sup>11</sup> Yela' baní' chie' zóalenen benne' chawe' ka',

na' yela' žebele chie' zóalenen benne' li laže' ka'.

<sup>12</sup> Le yebele le'e, benne' chawe' ka', law Xanžon'.

Le wsá' laže' da' zen da' ben Dios,

na' le wká'n zen La la'y chie'.

## 98

<sup>1</sup> Le goł che Xanžon' to da' kob dan' bene' da' žonen ga žebanlžo.

Len yela' wale chie', na' yela' wak la'y chie' bzexjwe' benne' ka' zží'igake' chie'.

<sup>2</sup> Xanžon' bzenle' benách ka' kan žeslé' légake'.

Bzenle' benne' yež ka' ka' nak da' chawe' chie'.

<sup>3</sup> Bene' da' bchebe laže'e gone' chegak benne' Israel ka' ni'a che yela' li laže', na' yela' nží'il chie'.

Yógo'te benách blé'egekle' da' ben Dios ni'a chežo.

<sup>4</sup> Le goł len yela' žebele law Xanžon', le'e zoale dot yežlyó nga.

Le wká'n zene' Le' len da' goł-le.

Lo yela' žebele chele, le kwéžeya'a.

<sup>5</sup> Le goł da' we lawle Xanžon'.

Le goł len da' ka' zól-lenle, da' ka' chinnle.

<sup>6</sup> Le kwéž lozgak bia ka', na' yezika' da' ka' zgoł-le,

na' le kwéžeya'a lo yela' žebele chele law Xanžon', Bennen' zna bi'e žo'o.

<sup>7</sup> Le nne, nido', na' bia ka' zoale ga na'.

Le goł, le'e, yežlyó, na' le'e zoale ga na'.

<sup>8</sup> Le kapa' na'le, le'e, yegw ka'.

Le goł lo yela' žebele, le'e, ya'a ka', law Xanžon',

<sup>9</sup> dan' yide' yedjnná bi'e yežlyó nga.

Nna bi'e benne' ka' nníta'gake' do zente yežlyó len da' nak chawe',

na' benách yógo'te yež ka' len da' naken dot da' li.

## 99

<sup>1</sup> Nak Xanžo Dios Benne' Wnná Bia' Zen,

na' žzízegak yógo'te benne' ka' ni'a chie' Le'.

Ži'e latje blo chie' dan' zoan lawlegak kerubín ka', na' žzo' yežlyó nga.

<sup>2</sup> Zente nak Xanžon' law Ya'a Sión.

Nake' zen lawlegak yógo'te yež ka'.

<sup>3</sup> Le wká'n zen La la'y che Xanžon' da' naken zen,

na' da' žala' žebežo.

La'y nake' Le'.



<sup>4</sup> Le', Benne' Wnná Bia' Zente, nži'ilo' da' nak chawe'.  
Bzoa chocho' da' naken dot da' li.  
Beno' da' naken chawe', na' da' naken dot da' li ni'a chegak za'só Jakob ka'.

<sup>5</sup> ¡Le wká'n zen Xanžo Dios!  
¡Le wzóa zible lawe' Le' gan ži'e znná bi'e dan' nake' la'y!

<sup>6</sup> Moisés, na' Aarón gókgake' bꞑoz chie' ka'.  
Samwel goke' to benne' bcháljlene' Le'.  
Wnnábgekle' Xanžo Dios to, na' Le' bechebe'.

<sup>7</sup> Bcháljlene' benne' ka' to lo bejw gasj.  
Béngake' da' wnnakze' Le', na' da' bchi'le' légake'.

<sup>8</sup> Le', Xanto' Dios, bechebo' chegak benne' ka'.  
Bloe'elo' légake' nako' Dios, na' ženít lawo'o Le' chegak benne' ka',  
la'kze žono' ga zꞑáka'gake' ni'a che doła' da' nbága'gake'.

<sup>9</sup> ¡Le wká'n zen Xanžo Dios!  
¡Le wzóa zible lawe' Le' law ya'a la'y chie', dan' la'y nak Xanžo Dios!

## 100

<sup>1</sup> Le goł law Xanžo Dios, le'e zoale dot yežlyó nga.

<sup>2</sup> Le wká'n zen Le' len yela' žebele chele.  
Le da lawe' Le', žoł-le len yela' žebele.

<sup>3</sup> Batkle gał láže'le Xanžon' nakkze' Dios.  
Le' bene' žo'o, na' nakžo chekze' Le'.

Nakžo benách chie' ka', na' zila'do' chie' ka'.

<sup>4</sup> Le cho'o yodo' chie', na' ye'le-ne': "Žóꞑkeno'",  
na' lo zchil chen, we lawle Le'.

Le yi'e: "Žóꞑkeno'", na' le wká'n zen La la'y chie'.

<sup>5</sup> Chawe' nak Xanžon' na' sóateze yela' ži'i laže' chie'.  
Yela' li laže' chie' soan to chi'ize.

## 101

<sup>1</sup> Gólteza' kan zej nak yela' ži'i laže', na' yela' li laže' chio'.

Gólteza' chio' Le', Xana' Dios.

<sup>2</sup> Žak laža'a gona' da' naken li laže'.

¡Batꞑ yido' gákleno' neda'?

Dot laža'a golkza' lo ližkza' neda'.

<sup>3</sup> Batkle ko'o laža'a gona' to da' zinnj.

Bi zle'ela' chawe' da' žongak benne' ka' zbej yíchjgake' Dios.

Batkle wa'a latje bíga'gake' gan zoa' neda'.

<sup>4</sup> Wkwasa' lo yichj lázda'wa' da' zinnj,

na' bi ko'o laža'a gona' da' bi nak chawe'.

<sup>5</sup> Wnnita'a cheła'ale benne' ka' znnégake' chegak benne' yoble ka' bagáche'ze.

Bi wa'a latje soalen neda' to benne' zka'n zen kwine', bennen' zži'e che Dios.

<sup>6</sup> Le'ela' chawe' benne' ka' zej nake' li laže' law Dios, nich gónlengake' neda' tzen.

Benne' ka' zej nake' dot laže' góngake' žin chia'.

<sup>7</sup> Bi wa'a latje no benne' žon láže'le' choe'e liža'.

Bi wa'a latje to benne' wen laže' soe' gan zoa'.

<sup>8</sup> Tža tža wnnita'a žize benne' wen da' zinnj ka', benne' ka' nníta'gake' lo yežlyó chia'.

Wkwasa' yógo'te benne' wen da' zinnj ka' lo yež che Xanžo Dios.



## 102

<sup>1</sup> Xana' Dios, benle da' znnabla' Le',  
na' bze nag da' žliža' Le'.

<sup>2</sup> Bi wkache' lawo' Le' lawa' neda', dan' že' zedla'.  
Bze nag chia', na' bechebe chia' kate' žliža' Le'.

<sup>3</sup> Nak yela' nban chia' ka žen che yi' da' znitlen.  
Yo'o da' la lo žit chia' ka to yi' da' žála'le'en.

<sup>4</sup> Žedó laža'a, na' nak lázda'wa' ka to yixe' nkwaden,  
na' biž znnan gawa' yet.

<sup>5</sup> Dan' zbeže wé'li'a ba nžítli'a.

<sup>6</sup> Naka' ka to lab zlabá' to lo yežlyó biž,  
na' ka to bedkoke žíaba' lawle to yo'o nyinnj.

<sup>7</sup> Žata'a yele, san bi ztasa'.

Naka' ka to byinne žíaba' tozba' yichjo'o sibe.

<sup>8</sup> Tža tža znné' z'tezgak benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe'.  
Benne' ka' zžá'agake' neda' zkóngekle' žin la' kate' znné' zí'gake' che no benne'.

<sup>9</sup> Kate' žawa' yet, naken ka žawa' de,  
na' nis zbeža' nchixen da' že'ja'.

<sup>10</sup> Ki žaken dan' zžo'o neda', na' žsaka' zi'o neda'.  
Bkwaso' neda', na' bžo'no' neda'.

<sup>11</sup> Nak yela' nban chia' ka to zoł da' zdezen,  
na' naka' ka to yixe' da' ba nbižen.

<sup>12</sup> Le', Xana' Dios, to chi'ize zo'.

Chejsá' láže'gak yógo'te benách ka' La la'y chio'.

<sup>13</sup> Bezó ža', na' beyache' laže'l benne' yež Sión ka',  
dan' ba bžin ža' yenít lawo'o chégake'.

<sup>14</sup> Neto', wen žin chio', nži'ilto' yej ka' che yežen'.

Žékelto' zi' dan' nbia yin'.

<sup>15</sup> Benne' yógo'te yež ka' gápegake' La la'y chio' ba la'ne, Xanto' Dios.

Žébegak yógo'te benne' wnná bia' ka' yela' zen chio',

<sup>16</sup> kate' yechiso' yež Sión, Xanto' Dios, na' lé'egekle' yela' zen chen,

<sup>17</sup> dan' wzé nago' da' znnábgekle' benne' ka' wléj yichjo'  
na' biž wzó' chela'ale da' žáta'yoegekle' Le'.

<sup>18</sup> Bzoj da' ni nich gólgaken benne' ka' za' lá'gake',  
na' benne' ka' za' gáljgake' we lawgake' Xanžo Dios.

<sup>19</sup> Gan zoa Xanžon' ya'abá bwie'.

Gan zoe' ya'abá ble'ele' yežlyó nga,

<sup>20</sup> nich yenle' chegak benne' ka' zbeže nyáche'gake',

benne' ka' zej nyejwe' liž ya,

na' yeslé' benne' ka' ba nžog chégake' gátgake',

<sup>21</sup> nich wzéngekle' benne' yež Sión ka' kan nak zen La la'y che Xanžo Dios,

nich we lawgake' Le' lo yež Jerusalén,

<sup>22</sup> kate' la'gak benách yógo'te yež ka',

nich wká'n zéngake' Xanžo Dios.

<sup>23</sup> Xanžo Dios bzexjwe' yela' wale chia',

na' yeláte'ze ka bete' neda'.

<sup>24</sup> Naž wnnía': "Dios chia', bi goto' neda', kate' bi na' gola'.

Le' to chi'ize zo'."

<sup>25</sup> Ža ni'te bzo' yežlyó nga, na' len no'o beno' ya'abá.

<sup>26</sup> Kwia yi'gak da' ka', san sóatezo' Le'.

Te chegak yógo'te da' ka' kan žeywé to laže'.

Kan zcha'to' zato' žeza', wchó'o da' ka',  
<sup>27</sup> san bi zcha' kwino', na' batkle te chio'.  
<sup>28</sup> Gape chi'o zi'nto' neto', benne' wen žin chio' ka',  
 na' wzóa chochkzo' za'sóto' ka' lawo' Le'.

## 103

- <sup>1</sup> We lawa' Xanžo Dios len dot yichj lázda'wa'.  
 We lawa' La la'y chie' len dot da' naka'.  
<sup>2</sup> We lawa' Xanžon' len dot yichj lázda'wa',  
 na' bi gał laža'a da' chawe' da' bene' chia'.
- <sup>3</sup> Ženít lawe' yógo'te doła' da' nbaga'a.  
 Žeyone' neda' chegak yógo'te yižwé' ka' da' yoa'a.  
<sup>4</sup> Žape chi'e neda' nich bi gata'.  
 Lo yela' ži'i laže' chie', na' yela' žeyache' laže' chie' zka'n chawe'e neda'.  
<sup>5</sup> Zzanli'e da' chawe' ka' da' žákgaken chia'  
 nich yeyaka' ka to benne' yiz kwide', na' benne' wałe kan žak che to bsia.  
<sup>6</sup> Xanžo Dios zchi'a laže'e da' žak chegak benne' ka' zzáka'le'egake',  
 na' zka'n chawe'e légake'.  
<sup>7</sup> Bloe'ele' Moisés da' ka' wló'o laže'e gone',  
 na' bi'e latje benne' Israel ka' blé'egekle' da' zen ka' da' bene'.  
<sup>8</sup> Xanžon' žeyache' láže'le', na' nži'ile' benách ka'.  
 Nake' zen laze', na' nží'ile'ele' benách chie' ka'.  
<sup>9</sup> Bi ztilkze' žo'o, na' kegé to chi'ize zže'e žo'o.  
<sup>10</sup> Bi žebi'e chežo ka nak zia da' nbága'žo,  
 na' bi na' wžia yi'e žo'o ni'a che xtóla'žo.  
<sup>11</sup> Ka nak sibe ya'abá lawle yežlyó,  
 kikze nak yela' ži'i laže' zen chie' len benne' ka' žápegake' Le' ba la'ne.  
<sup>12</sup> Ka nak zi'to' gan zla' wbiž, na' gan ženen,  
 kikze zkwase' zító'le doła' da' nbága'žo.  
<sup>13</sup> Kan nak xa xkwide' ka' ži'i laže' len zi'nkze' ka',  
 kikze nak Xanžon' ži'i laže' len benne' ka' žápegake' Le' ba la'ne.  
<sup>14</sup> Le' nnézkzele' kan nakžo lo beła' žen chežo.  
 Žejsá' laže'e nakžo bixte yo.  
<sup>15</sup> Ka nak yela' nban chežo, nakžo ka to yixe'.  
 Zgolžo ka žak che to yeje yixe'.  
<sup>16</sup> Kate' zde be' ga na', na' znitlen,  
 na' biž zoa no benne' žejsá' laže'e chen,  
<sup>17</sup> san ka nak chegak benne' ka' žxen láže'gake' Xanžon',  
 yela' ži'i laže' chie' zóalenen légake' to chi'ize,  
 na' da' chawe' chie' zóalenkzen yógo'te za'sógake',  
<sup>18</sup> benne' ka' žóntezgake' kan zna diža' dan' bénlene' légake',  
 na' benne' ka' žóngake' kan wnnakze' Le'.  
<sup>19</sup> Bzoa Xanžon' latje chie' ya'abá gan ži'e zna bi'e.  
 Nakkze' Benne' Wnná Bia' Zen lówlegak da' zej den.  
<sup>20</sup> Le wká'n zen Xanžon', le'e, wbás che ya'abá ka'.  
 Nakle wbás wałe, na' chochle'e, na' žonle kan zne',  
 na' zze nagle da' ži'e le'e.  
<sup>21</sup> Le wká'n zen Xanžon', le'e, wbás che ya'abá ka' žejle lo wdile.  
 Nakle wbás wen žin chie' ka', na' žonle kan žénele' Le'.  
<sup>22</sup> Le wká'n zen Xanžon', yógo'tele le'e, ben Dios le'e,  
 na' zoale yógo'te latje gan zna bi'e Le'.

We l<sub>1</sub>awa' X<sub>1</sub>anžon' len dot yichj l<sub>1</sub>ázda'wa'.

## 104

<sup>1</sup> We l<sub>1</sub>awa' X<sub>1</sub>anžo Dios len dot yichj l<sub>1</sub>ázda'wa'.

Zente nako' Le', X<sub>1</sub>ana' Dios.

Laže' da' nako' naken yel<sub>1</sub>a' x<sub>1</sub>tan, na' yel<sub>1</sub>a' zen.

<sup>2</sup> Z<sub>1</sub>wakw kwino' yel<sub>1</sub>a' baní' ka za lano'.

Bzal<sub>1</sub>o' o ya'abá ka to yo' o laže' chio'.

<sup>3</sup> Beno' ližo' lawle nis da' žen' ža'le.

Z<sub>1</sub>konlo' žin bejw ka' ka to karreta gan ži' o Le', dan' z<sub>1</sub>den lo be'.

<sup>4</sup> Z<sub>1</sub>konlo' žin be' žaken ka wbás chio',  
na' yes wzio' ka' ka wen žin chio' ka'.

<sup>5</sup> Bzoa chocho' yežlyó nga lo lenen,  
na' bi be gak wkwasen'.

<sup>6</sup> Bwako' yežlyó nga len nido' ka žon to benne' žakwe' za lane',  
na' nisen' bwakwn ya' a ka'.

<sup>7</sup> Kate' btilo' nisen', na' bezonnjen.

Bebigan' kate' benlen wnnó' ziže.

<sup>8</sup> Nisen' dan' bwakwn ya' a ka' bejsóan lo yegw ka',  
na' bžinen latjen' da' beno' Le' che nisen'.

<sup>9</sup> Bzo' gan ze law chejsóan, na' gan biž gak ten,  
nich biž yewakwn yežlyó bižen'.

<sup>10</sup> Beno' bej ka', da' ka' žáljgaken žoa' a yégodo' ka',  
na' yegw ka' zdégaken ládjwgak ya' a ka'.

<sup>11</sup> Lo yegw ka' že'lgak bia yixe' ka' nis,  
na' zdoan yel<sub>1</sub>a' zbile nis chegak burro yixe' ka'.

<sup>12</sup> Byínnedo' ka' žóngakba' xó'ngakba' ka' lo yag ka' zégaken žoa' a yegw ka',  
na' žólgakba' ládjwgak ni' a ná'gaken ka'.

<sup>13</sup> Žselo' o yejw zan ya' abá dan' žaken law ya' a ka',  
na' želje yežlyón' len da' chawe' da' žono'.

<sup>14</sup> Žesgolo' yixe' da' žawgak bia yixe' ka',  
na' kwando' ka', da' ka' žawgak benách ka',

na' da' ka' z<sub>1</sub>kóngekle benne' ka' žin nich góngake' yel<sub>1</sub>a' waw,

<sup>15</sup> na' uba ka', da' ka' žóngake' x<sub>1</sub>is uba wal dan' žonen ga žebégek<sub>1</sub>le benne' ka',  
na' olibo ka', da' ka' žóngake' set dan' z<sub>1</sub>gó'ogake' yíchjgake',  
na' zoa' da' žóngake' yet nich sóagake' nbángake'.

<sup>16</sup> Yag sedro ka' da' zej zen law Ya' a Líbano z<sub>1</sub>zí'gaken nis yejw.  
Zej naken chio', X<sub>1</sub>anto' Dios, dan' gozo' légaken.

<sup>17</sup> Lo yag ka' žziágak byínnedo' ka' xó'ngakba' ka',  
na' lo ni' a ná'gaken že'gak liž byinne sigwenya ka'.

<sup>18</sup> Zej zoa chibo yixe' ka' law ya' a zen ka',  
na' lo bloj ka' zangak ya' a ka' zej zoa bzižo' ka'.

<sup>19</sup> Beno' byo' dan' zloe'elen to byo' to byo' che yiz,  
na' wbíž nnezlen kate' žala' yenen.

<sup>20</sup> Beno' yel, na' kate' ba golen,  
na' zžojgak bia yixe' ka'.

<sup>21</sup> Z<sub>1</sub>béžeya'agak bež yixe' ka', žíljkakba' da' gáwgakba'.

Žíljkakba' bia ka' wnnakzo' gáwgakba'.

<sup>22</sup> Kate' zla' wbíž, na' žeyéjkakba' lo bloj chégakba', gan ztásgakba' te ža.

<sup>23</sup> Naž zžojgak benne' ka', na' žjake' wen žin,  
na' žóngake' žin na' zejte žen wbíž.

<sup>24</sup> Xanto' Dios, da' zante zej nak da' beno'.  
 Len yela' žejní'il zente chio' beno' da' ka'.  
 Nža' yežlyó nga da' ka' beno' Le'.  
<sup>25</sup> Zoa niso' ga na', dan' naken zen, na' zil-le'e,  
 gan zej yo'o bia zante ka', biado' ka', na' bia zen ka'.  
<sup>26</sup> Lo nison' zej nnita' barkw zen ka',  
 na' zoa bia zen lo nison', bian' beno' Le', nzi' laba' lebiatán.  
<sup>27</sup> Yógo'te bia ka' žxen láže'gakba' Le',  
 nich gonno' da' gáwgakba' kate' gała' chégakba'.  
<sup>28</sup> Znezjon' chégakba', na' zzi'gakban'.  
 Žónnli'o da' žáwgakba', na' žéljgeklba'.  
<sup>29</sup> Kate' bi žape chi'o légakba', na' zžébegakba'.  
 Kate' žekwaso' be' žeká'gakba', na' žátgakba', na' žeyákgakba' bixte yo,  
<sup>30</sup> san kate' žeselo'o be' chio', na' žebángakba'.  
 Znezjo' yela' nban kob chegak da' ka' zej zoan lo yežlyó nga.

<sup>31</sup> To chi'ize ga'n zen Xanžo Dios.  
 Žaz laže' Xanžon' da' ka' benkze' Le'.  
<sup>32</sup> Zwie' yežlyó nga, na' žzon'.  
 Zgane' ya'a ka', na' zžoj žen che yi' ga na'.  
<sup>33</sup> Gołkza' che Xanžon' xak zoa' nbana'.  
 Yógo'te ža zoa' nbana' goła' da' we lawa'a Dios chia'.  
<sup>34</sup> Žak laža'a chaz laže' Xanžon' da' ka' zlab laža'a,  
 na' žebézela' ni'a che Xana' Dios.  
<sup>35</sup> Kwia yi'gak benne' doła' ka' nníta'gake' yežlyó nga,  
 na' biž soagak benne' ka' zbej yíchjgake' Dios.

We lawa' Xanžo Dios len dot da' naka'.  
 ¡Ga'n zen Xanžon'!

## 105

<sup>1</sup> ¡Le wká'n zen Xanžo Dios!  
 ¡Le wká'n zen La la'y chie'!  
 Le wzenle benne' yógo'te yež ka' nak da' zen da' bene'.  
<sup>2</sup> ¡Le goł chie'! ¡Le goł da' wká'n zenle Le'!  
 ¡Le wchálj chegak da' zente ka' da' bene'!  
<sup>3</sup> ¡Le yebele lo da' nak chie' Le'!

Yógo'te benne' ka', benne' žápegak Xanžon' ba la'ne, žala' yebéle'egekle'.

<sup>4</sup> Le nnable Xanžon' gáklene' le'e.  
 Tža tža le wxén laže' Xanžo Dios.

<sup>5-6</sup> Le'e, za'só Bran, wen žin che Xanžon', na' le'e, za'só Jakob, bennen' wžie',  
 le wsá' laže' chegak yela' wak ka', na' da' zente ka' da' bene' Le',  
 na' kan bchi'a laže'e le'e.

<sup>7</sup> Le' nake' Xanžon', na' Dios chežo.  
 Le' zna bi'e benne' ka' nníta'gake' dot yežlyó.

<sup>8</sup> La'kze te chegak to mil kwe' benne' ka',  
 batkle gal laže'e da' wchebe laže'e gone' lo diža' da' bene',

<sup>9</sup> dižan' da' bénlene' Bran,  
 dan' bzetj kwine' katen' bi da' bchebe laže'e gone' che Isaak,

<sup>10</sup> na' bzoa chochen' ka' to da' wnnakze' gon Jakob,  
 dižan' da' žala' góntezegak benne' Israel ka' ka' znan,

- 11 dan' bene' katen' wnné': "Chele le'e gonna' yežlyó chegak benne' Kanaán ka', dan' gaken to da' wdele lo na'gak za'sóle ka'."
- 12 Katen' wnníta'gake' nbabze benne' ka', na' wdágake' lo yežlyó nga ka benne' zi'to' ka',
- 13 na' wdégake' to yež yetó yež, na' to yežlyó yetó yežlyó,
- 14 bi be' Dios latje no benne' bi da' gone' chegak benách chie' ka', na' ni'a chégake' btilé' benne' wnná bia' ka'.
- 15 Gože' légake': "Bi be gonle chegak benne' ka' wžia', na' bi gonle zia benne' ka' zchálgake' lo wlaza' neda'."
- 16 Bene' ga gota' to wbín lo yežlyón', na' beké'e yógo'te da' gáwgake',
- 17 san bsele'e to benne' wnežwe' láwgake', bennen' nake' Jwsé, bi' na' béte'gake'-be' nich gakbe' bi' ndo'w che to benne' zi'to'.
- 18 Bséjwgake' ní'abe' lo yežw ka' ladjw blag ka', katen' bséjwgake'-be' liž ya lo yežlyó Egipto,
- 19 na' zejte goła' gok li da' wnná Jwsé žala' gaken. Ki goken, bloe'el xtiža' Xanžon' wnnabe' da' li.
- 20 Naž benne' wnná bia' che yežlyó Egipton' bsele'e to benne' bsane' Jwsé na'. Bennen' zna bi'e yež zan bsane'-be'.
- 21 Bzoe'-be' nich gakbe' xangak benne' ka' nníta'gake' liže', na' nich nna bia'be' yógo'te da' nape' le',
- 22 na' nich tilbe' benne' zen ka' che benne' wnná bian' ka' žaz láže'kzbe', na' nich wzejni'ilbe' benne' gole ka' che yežlyó Egipton' nich gákgake' benne' sina' ka'.
- 23 Wdé na' bžingak benne' Israel ka' lo yežlyó Egipton', na' wzóa Jakob lo yežlyó chegak za'só Kam ka'.
- 24 Wyánle'egak benne' ka' che Xanžon' lo yežlyón', na' bene' ga gókgakže' wałe ka' zej nak benne' ka' bi blé'egekle' légake' chawe'.
- 25 Ben Dios ga bža'agak benne' Egipto benne' chie' ka', na' béngake' benne' wen žin chie' ka' zia.
- 26 Bsele'e Moisés, wen žin chie', lawgak benách chie' ka' tzen len Aarón, bennen' wžie' Le'.
- 27 Dios bi'e benne' chope' ki latje béngake' yeła' wak ka' che ya'abá, na' yeła' wak zen ka' lo yežlyó chegak za'só Kam ka'.
- 28 Bseła' Dios to da' choł dan' bwakwn dot yežlyón', san benne' Egipto ka' bi béngake' da' wnnakze' Le'.
- 29 Naž bene' ga beyák nis yegw chegak benne' ka' žen, na' bete' yógo'te bel ka' zej zoaba' lo yegw ka'.
- 30 Besché'e yežlyó chégake' blož ka' ga bžinte wnníta'gakba' lo liž benne' wnná bian'.
- 31 Wnnaze Dios, na' bla'gak zante bi'a che bež ka', na' bi'a las ka' dot lo yežlyó chegak benne' ka'.
- 32 Lo wláz nis yejw bsele'e yej nis lo yežlyón', na' lezka' yi' da' bzeyen dot yežlyó chégaken'.
- 33 Bchinnje' yógo'te lba uba, na' yag higo chégake' ka', na' bdichje' yógo'te yag ka' zej zen lo yežlyón'.
- 34 Wnnaze', na' bla'gak biche' zo ka', bia ka' bi gak no benne' wlabe' légakba',
- 35 na' bdáwgakba' dot yixe' ya'a lo yežlyó chégaken', na' bdáwgakba' dot linne da' žonn yežlyón'.
- 36 Naž bete' bi' byo nežw ka' chegak benne' Egipto ka', xkwide' ka' zej nakbe' bi' wak ka' chégake'.

<sup>37</sup> Bebeje' benne' chie' ka' ga na' zej noe'e mežw plat, na' mežw oro zan.  
 Bi wzóa no benne' ládjwgake', benne' bi zoe' chawe'.  
<sup>38</sup> Bebégekle benne' Egipto ka' katen' bžójgake' ga na', dan' bžébele'egake' légake'.  
<sup>39</sup> Bzala' Dios to bejw da' wló'on benne' chie' ka' zol,  
 na' to yi' da' bsa'nín' légake' žel.  
<sup>40</sup> Wnnábgekle' Dios, na' bsele'e bežjw yixe' ka' nich gáwgake'-ba',  
 na' bene' ga béljegekle' yet da' bžojen ya'abá.  
<sup>41</sup> Bsaljwe' to yej xe, na' bžoj nis  
 da' wdén lo yežlyó bižen' ka to yegw nis.  
<sup>42</sup> Ki ben Dios dan' bejsá' laže'e diža' la'y chie'  
 da' bchebe laže'e gone' che Bran, wen žin chien'.  
<sup>43</sup> Bebeje' benne' ka' wžíe' lo yežlyó Egipton',  
 na' bebégekle' dan' gok yela' ba nez zen chégake'.  
<sup>44</sup> Bnezjwe' benne' chie' ka' yežlyó chegak benne' yezika' yež ka',  
 na' da' wdápegak benne' yež ka' beyaken chegak benne' chie' ka',  
<sup>45</sup> nich gápegake' xtiže'e ba la'ne,  
 na' góngake' ka nak da' wnnakze' Le'.

¡Ga'n zen Xanžo Dios!

## 106

<sup>1</sup> ¡Ga'n zen Xanžo Dios!

Le ye' Xanžo Dios: “Žóxkeno’”, dan' nake' chawe',  
 na' dan' žeyache' láže'tezle' žo'o.  
<sup>2</sup> ¿Nožkze benne' gak wloe'ele' kan zej nak yela' wak zente ka' da' ben Xanžon'?  
 ¿Nožkze benne' gak wká'n zene' Le' kan žala' gonžo?  
<sup>3</sup> Ba nez zen naken chegak benne' ka' žóngake' da' chawe',  
 benne' ka' žóntezgake' da' žénele' Le'.  
<sup>4</sup> Bejsá' laže' chia', Xana' Dios, kate' žon chawo'o benne' chio' ka'.  
 Da yesló' neda', nich gak le'ela'  
<sup>5</sup> da' chawe' da' gono' ni'a chegak benne' ka' wžío' Le',  
 na' nich yebela' kate' gak chegak benne' chio' ka' yela' ba nez,  
 na' nich yebelenla' benách chio' ka'.  
<sup>6</sup> Bento' doła' tlebe kan bengak xa xna' wdé cheto' ka'.  
 Bento' da' zinnj, na' bento' da' bi naken chawe'.  
<sup>7</sup> Kate' wnníta'gak xa xna' wdé cheto' ka' lo yežlyó Egipton',  
 bi blab láže'gake' chegak yela' wak che ya'abá ka' da' beno' Le'.  
 Bi bejsá' láže'gake' ka beyache' láže'le'elo' légake',  
 san bží'igake' chio' žoa'a nison' nzin' Nisdo' Xna.  
<sup>8</sup> San Dios beslé' benách chie' ka' nich ga'n zen La la'y chie',  
 na' nich wloe'ele' law ka nak yela' wak chie' Le'.  
<sup>9</sup> Btile' Nisdo' Xna na', na' bebižen.  
 Wdegak benách chie' ka' gachje lawle nison' lo yo biž.  
<sup>10</sup> Beslé' benách chie' ka' lo na'gak benne' ka' bi blé'egekle' légake' chawe',  
 na' bebeje' légake' lo na'gak benne' ka' bsaka' zí'gake' légake'.  
<sup>11</sup> Naž nison' bwakwn benne' ka' bi blé'egekle' légake' chawe'.  
 Bi bga'n nitó benne' chegak benne' ka'.  
<sup>12</sup> Naž benne' chie' ka' bejlé'gake' xtiža' Dios,  
 na' bél'gake' da' be lágwage' Le'.

- 13 Ka' gaze goḷ láže'gake' da' ka' bene'.  
 Bi wlézgake' nich lé'egekle' da' gon Dios,  
 14 san wzé láže'gake' to da' zinnj lo latje dachen',  
 na' béngake' ga bža'a Dios le'e yixen'.  
 15 Wdé na' bnezjw Dios da' wnnábgekle' Le',  
 san bsele'e ladjwgake' to da' beten zángake'.  
 16 Bgé'egekle' Moisés gan wnníta'gake',  
 na' lezka' Aarón, Bennen' wže Xanžo Dios na'kze.  
 17 Naž wyaljw yežlyón', na' bwakwn Datán,  
 na' lezka' benne' ka' bénlengake' Abiram tzen.  
 18 Naž wzén yi' gan zej ndobe benách chie' ka',  
 dan' bzeyen benne' wen da' zinnj ka'.  
 19 Béngake' to lo'a zan Ya'a Horeb da' goken to bež da' naken ya oro,  
 na' bzoa zíbgake' law lo'a oro na'.  
 20 Ki bebéj yíhngake' Dios, Bennen' zoe' ya'abá,  
 nich wká'n zéngake' to lo'a oro, da' naken ka to bež žawba' yixe'.  
 21 Goḷ láže'gake' Dios, Bennen' beslé' légake',  
 Bennen' bene' yeḷa' wak zente ka' lo yežlyó Egipton',  
 22 na' bene' yeḷa' wak ka' che ya'abá lo yežlyó chegak za'só Kam ka',  
 na' da' ka' zchébegaken žo'o žoa'a Nisdo' Xna.  
 23 Naž gok laže' Dios wžia yi'e benne' chie' ka',  
 san Moisés, bennen' wže Dios, bzoa kwine' law Dios  
 nich wzóa žie' yeḷa' zža'a che Dios,  
 na' bene' ga bi wžia yi' Dios benne' ka',  
 24 san bzóagake' cheḷa'ale yežlyó xtanle'e dan' gónele Dios wnezjwe' légake',  
 na' bi bejlé'gake' xtiža' Dios.  
 25 Wnnétezgake' che Dios lo yo'o laže' chégage' ka',  
 na' bi bze nággake' da' wnná Xanžo Dios.  
 26 Che len bzetj kwine' gone' benne' ka' zia,  
 gone' ga gatgak benne' ka' lo latje dachen',  
 27 na' gone' ga yedoé'egekle' benách chie' ka' lawgak benne' ka' wnníta'gake' yežlyón',  
 na' yeslase' légake' ladjw benne' ka'.  
 28 Naž béngake' toze diža' len benne' ka' zka'n zéngake' lo'a dan' nzin' Baal-peor.  
 Bdáwgake' biado' ka' bétgake' lawgak dios gat ka'.  
 29 Béngake' ga bža'a Dios ni'a che da' béngake',  
 na' bla' to yižwé' zen da' beten zangak benne' ka'.  
 30 Naž wzó ža' Finées, to bxož, na' bete' to benne'  
 ne žone' doḷa', na' wže' ži yižwé' zen na'.  
 31 Dan' ben Finées wzí' Dios ka to da' žeyón chawen' benne' ka',  
 dan' wloé'e lawn lawgak yógo'te kwe' benne' ka'.  
 32 Lezka' béngake' ga bža'a Dios žoa'a bej nis da' nzin' Meribá,  
 na' bi gok chawe' che Moisés ni'a che dan' béngake'.  
 33 Ni'a che dan' béngake' gok Moisés yichj ža'a,  
 na' wdetle ben Moisés da' kegle.  
 34 Kate' wyó'ogake' lo yežlyó nga bi bchínnjgake' yež ka',  
 kan bchi'le Dios légake' góngake',  
 35 san bénlengake' benne' yež ka' tzen,  
 na' bsédgekle' góngake' ka' žongak benne' yež ka',  
 36 na' bka'n zéngake' lo'a ka' chegak benne' ka',  
 dan' benen ga bžia yi' Dios benne' chie' ka'.  
 37 Bétgake' bi' byodo' ka', na' bi' no'le chégage' ka' lawgak lo'a chegak be' xiwe' ka',  
 38 na' bláljgake' žen chegak bi' že'ndo' ka',



bi' ka' bi na' góngakbe' doḷa', bi' ka' bétgake' ḷawgak lo'a ka' chegak benne' Kanaán ka',  
na' gok sban yežlyón' ni'a che žen chegak ḵkwide' ka'.

<sup>39</sup> Da' ka' bégake' bka'ngaken ḷégake' sban,  
na' wlěj yíchjgake' Dios ḷen da' bégake'.

<sup>40</sup> Che ḷen bžá'ale'e Dios benách chie' ka',  
na' bi bl'e'ele' chawe' benne' ka' zej nake' chekze'.

<sup>41</sup> Naž bdie' benne' chie' ka' ḷo na'gak benne' yež ka',  
na' benne' ka' zžá'agake' benách ka' che Dios wnná biá'gake' ḷégake'.

<sup>42</sup> Benne' ka' bi zlé'egekle' ḷégake' chawe' bsaka' zígake' benách ka' che Dios.  
Bžéxjwgake' ḷégake' ḷo yela' wnná bia' chégake'.

<sup>43</sup> Zante chi'i Dios beslé' benách chie' ka'  
san bží'igake' che da' ka' gože' ḷégake',  
na' wbága'gake' doḷa' dan' bégake' da' zinnj.

<sup>44</sup> ḷa'kze ki bégake', kate' wžé' zédgekle', Dios bwie' da' wzáka'gake',  
na' benle' che da' blížgake' ḷe',

<sup>45</sup> na' bejsá' ḷaže'e dižan' da' bénlene' benne' ka',  
na' beyát ḷaže'e che yela' zža'a chie' dan' zente nak yela' žeyache' ḷaže' chie'.

<sup>46</sup> ḷezka' bene' ga beyache' ḷáže'gekle' benne' ka' benách chie' ka',  
benne' ka' bché'gake' ḷégake' zej nžeje'.

<sup>47</sup> Beslá neto', Ḫanto' Dios.  
Bebėj neto' ḷadjw benne' zi'to' ka',  
nich wká'n zento' La la'y chio' Le',  
na' nich yebéle'elto' ḷo da' žoḷto' chio'.

<sup>48</sup> ḷGa'n zen Ḫanžon',  
Bennen' nake' Dios chegak benne' Israel ka',  
ža ni'te, na' to chi'ize!

Yógo'te benne' ka' žala' nnágake':  
“Ka'kze gaken.”

ḷGa'n zen Ḫanžo Dios!

## 107

<sup>1</sup> ḷLe wká'n zen Ḫanžon', dan' nake' Benne' chawe'!  
ḷTo chi'ize nake' Benne' ži'i ḷaže'!

<sup>2</sup> Da' ni žala' nnagak benne' ka' ba beya'w Ḫanžon',  
benne' ka' beslé' ḷo na'gak benne' ka' bi zlé'egekle' ḷégake' chawe'.

<sup>3</sup> Bebeje' ḷégake' ḷadjwgak benne' yež zi'to' ka',  
yež ka' zej žen' gan zḷa' wbíž, na' gan ženén,  
na' gan za' be' zag, na' gan zde wbíž byo' zag ka'.

<sup>4</sup> Baḷ benne' ka' wdágake' ḷe'e yixe' gan bi zoa nez,  
na' bi bžélgekle' yež gan sóagake'.

<sup>5</sup> Wdóngake', na' wbílgake',  
na' biž wzóa da' wxén ḷáže'gake'.

<sup>6</sup> Naž ḷo da' wzáka'gake' blížgake' Ḫanžon',  
na' beslé' ḷégake' ḷo da' wzáka'gake'.

<sup>7</sup> Bnnite'e ḷégake' to nez ḷi,  
nich chjake' to yež gan sóagake'.



- 8 Žala' we lágake' Xanžon'  
dan' beyache' láže'le' légake'.  
Bene' chégake' da' ka' žóngaken ga žebánležo.
- 9 Zwe'je' benne' ka' zbíl'gake',  
na' zwawe' benne' ka' zdóngake' nich sí'gake' da' chawe' chie'.
- 10 Bał benne' ka' wnníta'gake' lo da' chol, na' gan gok zož gátgake'.  
Gókgake' ka benne' zej nyejwe' liž ya gan zej nžeje' do ya, na' zzáka'le'egake',  
11 dan' bží'igake' che xtiža' Xanžon',  
na' bzóagake' cheła'ale da' bzejní'il Dios zente légake'.  
12 Bedó láže'gake' lo žin zi'ile'e da' bégake'.  
Bchégwake' zan ywa' da' zej noe'e,  
na' bi wzóa no benne' gáklene' légake'.
- 13 Naž lo da' wzáka'gake' blížgake' Xanžon',  
na' beslé' légake' lo da' wzáka'gake'.
- 14 Naž bebeje' benne' ka' lo da' chol, na' gan gok zož gátgake,  
na' bzozje' do ya ka' da' zej nžeje'.
- 15 Žala' we lágake' Xanžon' dan' beyache' láže'le' légake'.  
Bene' chégake' da' ka' žóngaken ga žebánležo.
- 16 Bchinnje' dan' bséjwgaken benne' ka' da' zej naken ya bronse,  
na' bzozje' bar ya ka' da' byéchjgeklen légake'.
- 17 Bał benne' ka' wdá'gake' yižwé' ka',  
na' wzáka'gake' ni'a che doła' wbága'gake',  
na' ni'a che da' zinnj ka' da' bégake'.  
18 Bgótgekle' da' že'j žáwgake', na' wzóagake' gátgake'.
- 19 Naž lo da' wzáka'gake' blížgake' Xanžon',  
na' beslé' légake' lo da' wzáka'gake'.
- 20 Le' bsele'e xtiže'e chegak benne' ka', na' beyone' légake',  
na' beslé' légake' lo yeła' got.
- 21 Žala' we lágake' Xanžon' dan' beyache' láže'le' légake'.  
Bene' chégake' da' ka' žóngaken ga žebánležo.
- 22 Žala' yé'gake' Le': “Žóxkeno”,  
na' gótgake' bia beždo' ka' lawe' Le',  
na' lo yeła' žebele chégake' žala' gólgake',  
na' wzéngkle' benách ka' kan nak da' bene'.
- 23 Bał benne' ka' wdégake' lo nido' lo barkw zen ka',  
benne' ka' žóngake' žin lo nido'.
- 24 Blé'egekle' da' zen ka' da' žon Xanžon',  
da' ka' žone' lo nido', da' žóngaken ga žebánležo.
- 25 Wnnaze Xanžon', na' wzó law žak be' bdone',  
na' wyás nis zgó'nle'en lo nido'.
- 26 Wžengak barkw ka' ka' law ya'a zen da' naken nido',  
na' bedíngaken lo da' naken gže'l law nison'.

27 Bejchégwgake' na' bejlétgake' nile bejlétgake' na'le kan žongak benne' ka' želzožle',  
na' da' zej nsedle' bi góklenen légake'.

28 Naž lo da' wzáka'gake' blížgake' Xanžon',  
na' beslé' lógake' lo da' wzáka'gake'.

29 Le' bzoa žie' be' bdone' dan' žaken,  
na' wže' ži nis da' zgo'nen che nison'.

30 Bebéle'egekle' dan' bga'n ži nis zgo'nen,  
na' Dios bchi'e lógake' dot chawe' gan zjake'.

31 Žala' we lágwage' Xanžon' dan' beyache' láže'le' lógake'.  
Bene' chégake' da' ka' žóngaken ga žebánležo.

32 Žala' wzéngikle' benne' ka' zej ndobe' chie' Le' ka nak yela' zen chie',  
na' we lágwage' Le' gan zej ndobe benne' gole ka', benne' zrna biá'gake'.

33 Ben Xanžon' ga wbižgak yegw nis ka',  
na' bsejwe' bej nis ka'.

34 Gan goc yo ya'a beyonen' yo biž,  
ni'a che da' bi nak chawe' da' bengak benne' ka' wnníta'gake' ga na'.

35 Gan nak yo biž beyonen' yo nis,  
na' yo yej beyonen' gan žal nis.

36 Bnnite'e benne' ka' ga na', benne' wdóngake',  
na' bégake' to yež gan sóagake'.

37 Gózgake' yežlyón' na' bedá'gake' lba uba ka' ga na',  
na' bezí'le'egake' linne chen.

38 Dios ben chawe'e benne' ka', na' wyánle'egak xkwide' chégake' ka',  
na' bene' ga bgólele'egak bia yixe' chégake' ka'.

39 Kate' benne' wnná bia' ka' bsaka' zí'gake' benne' ka',  
na' wdetlen wnná biá'gake' lógake',  
na' bégake' lógake' da' zia,

40 bka'n Dios benne' wnná bia' ka' ka'ze,  
na' bene' ga wdágake' le'e latje dach gan bi zoa nez.

41 Beslé' benne' yache' ka' lo yela' yache' chégake',  
na' bzánli'e zi'ngak benne' ka' ka' žangak zila' ka'.

42 Kate' blé'egekle' benne' chawe' ka' da' ki, na' bebéle'egekle',  
san benne' wen da' zinnj ka' bi be gok nnágake'.

43 Benne' sina' ka' žala' wlab láže'gake' che da' ki,  
na' žala' yeyónbia'gake' ka' nak yela' ži'i laže' zen che Xanžon'.

## 108

1 Zoakze lázda'wa', Dios.

Zoakze lázda'wa' nich gołkza' da' we lawa' Le'.

2 Bebán, be' da' nakkza', na' le yebán, le'e zgoł-le da' žól-lento' ka', na' arpa ka'.  
Zildo' yebankza'.

3 Wkán' zenkza' Le' ladjw benne' chio' ka', Xana' Dios.  
Gołkza' chio' lawgak benne' yógo'te yež ka',

4 dan' yela' žeyache' laže' chio' nakžen zen ka' ya'abá,  
na' da' li chio' nakžen zen ka' bejw gasj ka'.

5 ;Ga'n zenkzo' ya'abá, Dios!

ǰYela' zen chio' zla' lawn dot yežlyó nga  
6 nich lagak benne' ka' nži'ikzlo' Le'!

Beslá légake' len yela' wak chio', na' bechebe chia'.

7 Lo latje la'y chie' wnná Dios: “Yebekzla' neda'.  
Chisa' chele yežlyó chegak benne' Sikem ka',  
na' wžixa' chele yežlyó da' žen' kwit yegw Sukot.

8 Yežlyó Galaad naken chia',

na' yežlyó chegak za'só Manasés.

Yežlyó chegak za'só Efraín naken ka to lapa' da' žape chi'in yichja'.

Yežlyó chegak za'só Judá naken gan znná bi'a.

9 Yežlyó chegak benne' Moab ka' naken ka to ziga' ya da' nžan' nis wná'a.

Lo yežlyó chegak benne' Edom ka' cho'na' zela' gol.

Si'a ba nez yežlyó chegak benne' Filistea ka'.”

10 ǰNož benne' wchi'e neda' nich tíl-łena' yež zoa to ze'e sibe da' žape chi'in?

ǰNož benne' wchi'e neda' nich tíl-łena' benne' Edom ka'?

11 ǰKege Le' wchi'o neda', Dios?

Le' bzoakzo' neto' chela'ale,

na' bi wyéjłeno' benne' cheto' ka', benne' ka' žjake' lo wdile.

12 Gokłen neto' nich gak tíl-łento' benne' ka' zdíl-łengake' neto',

dan' dáche'ze gak gáklengak benne' ka' neto'.

13 To zen len Dios gonžo to da' zenle'e,

na' Le' wlage' benne' ka' zdíl-łengake' žo'o.

## 109

1 Xana' Dios, zka'n zena' Le'.

Bi ga'no' žize,

2 dan' benne' ka' bi zej nake' chawe', na' benne' wen laže' ka', znnégake' chia' neda'.

Znnégake' chia' da' wen laže'.

3 Lo yela' zža'a chégake' zej nyechjle' neda', na' znnégake' chia'.

Zdíl-łengake' neda', na' bi be bena' chégake'.

4 La'kze bži'ila' benne' ka', na'a žéchjgikle' neda', na' zdíl-łengake' neda',

san neda' znnabla' Le' gon chawo'o benne' ka'.

5 La'kze bena' neda' da' chawe' chegak benne' ka', žóngake' neda' zia.

La'kze bži'ila' légake' bi zlé'egekle' neda' chawe'.

6 Bzoa to benne' wen da' zinnj nich wchi'a laže'e benne' ka' bi zej nake' chawe',

na' ben ga soa to benne' wži'e chégake', bennen' wloe'ele' law zia da' zej nbage'e.

7 Katen' wchi'a laže'e légake', ben ga gak bia' zia da' zej nbage'e.

Bloe'el naken doła' da' znnábgake' lawo' Le'.

8 Ben ga gaggak nbabze ža sóagake' nbángake',

na' benn che benne' yoble da' wdápegake'.

9 Bka'n zíngake' ka' bi' wzebe ka',

na' ga'ngak zó'legake' no'le wzebe.

10 Ben ga gaggak zíngake' ka' benne' zdágakze'

nich nnábgekle' no benne' bi da' gonne' chégake',

na' ben ga žélgake' yet da' gáwgake' zító'le gan zoa lížgake' da' nbia yin'.

11 Ben ga cho'o da' nápegake' lo na' bennen' bsane' légake' mežw.

Ben ga yeka'gak benne' zi'to' ka' da' ka' béngake'.

12 Ben ga bi soa no benne' yeyache' láže'le' légake',

na' bi soa no benne' yeyache' láže'le' bi' wzebe chégake' ka'.

- 13 Ben ga kwia yi'gak za'sógake' ka',  
na' biž soa no za'sógake', bin' labe' kan légake'.
- 14 Bejsá' láže' che da' zinnj da' bengak xa xtó'gake', Xana' Dios,  
na' bi wsoło' doła' da' wbága'gak xná'gake'.
- 15 Bejsá' láže'teze da' zinnj da' béngake',  
san biž chejsá' lažo'o benne' ka',
- 16 dan' bi bejsá' láže'gake' yeyache' láže'gekle' ljéžgake' ka'.  
Bsáka'gake' benne' yache' ka', na' benne' gaxjw ka',  
na' benne' ka' wzáka'gake', na' bétgake' légake'.
- 17 Wyáz láže'gake' wnnégake' chegak benách ka'.  
Ben ga nnégak benách ka' chégake'.  
Bi gok láže'gake' nnábgake' gak chawe' chégake'.  
Ben ga bi soa no benne' nnable' gak chawe' chégake'.
- 18 Da' zia da' žóngake' naken ka to da' žákwgake',  
dan' wyó'on lé'egake' ka nis da' wé'jgake',  
na' wyó'on žit chégake' ka set da' bdáwgake'.
- 19 Ben ga tá'tezen légake' ka to laže' yicha' da' nákwgake',  
na' ka to xpáygake' da' nžejen lí'agake'.
- 20 Da' ni gaken chégake' to da' yebí'i Xanžo Dios chegak benne' ka' zdíl-łengake' neda',  
na' da' chizjwe' benne' ka' znnégake' chia'.
- 21 Xana' Dios, goklen neda' nich gak chia' da' chawe'.  
Beslá neda' dan' žeyache' láže'le'e'lo' benách ka',
- 22 na' dan' zzáka'li'a, na' žiážjela',  
na' žak zi' lážda'wa'.
- 23 Zde chia' kan zde che to zoł kate' žen wbíž.  
Žak chia' kan žak che to biche' zo katen' zche' to be' leba'.
- 24 Žat ziba' dan' žona' wbás,  
na' nžítli'a dan' bi be žawa'.
- 25 Naka' ka to da' žon díjtgekle'.  
Zwíagake' neda', na' zta yíchjgake' nich gon díjtgekle' neda'.
- 26 Goklen neda', Xana' Dios.  
Beslá neda' dan' žeyache' láže'lo' benách ka'.
- 27 Ben ga gákbe'egekle' Le' žákłeno' neda',  
na' Le', Xana' Dios, benkzo' da' ni.
- 28 Bi be žéke'la' cha' znnégake' chia', cha' Le' žon chawo'o neda'.  
Wzó ža', na' ben ga yedoé'egekle' benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe',  
san ben ga yebela' neda', benne' wen žin chio'.
- 29 Ben ga yedoé'egekle' benne' ka' zdíl-łengake' neda',  
na' ben ga chíxgekle' to chi'ize.
- 30 Dot laža'a golkza' da' we lówli'a Xanžo Dios.  
Wká'n zena' Le' ladjwgak benne' zan ka'.
- 31 Le' zoe' kwit li ža chegak benne' yache' ka',  
nich yeslé' be' da' zej nakkze' lo na'gak benne' ka' zchóggake' chégake' gátgake'.

## 110

- 1 Xanžo Dios gože' Xana':  
“Wžé' kwita' lí ža gan ži'a neda',  
na' zejte ža gona' ga benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe' wzóa zıbgake' xni'o.”
- 2 Gan zo' yež Sión, gonn Xanžon' yeła' wnná bia' chio'.

Znne': "Wnná bia' benne' ka' zdíl-lengake' Le'.

<sup>3</sup> Lo ža kate' wzetjo' benne' ka' bi zlé'egekle' le' chawe',  
dot láže'gak benne' chio' ka' wdé kwíngake' lo no'o,  
ka žon xle'l zílele, da' žakwn ya'a la'y chia' ka'.

Kikze yeyák yiz kwide' chio' tža tža."

<sup>4</sup> Bchebe laže' Xanžon', na' bi wché'e xtiže'e, wnné':  
"To chi'ize nako' bχoz kan gok bχoz Melkisedek."

<sup>5</sup> Zoa Xanžon' kwito' li ža gan zo'.

Kate' že'e, na' wžia yi'e benne' wnná bia' ka'.

<sup>6</sup> Choge' chegak benne' yógo'te yež ka' gátgake', na' gote' benne' zante yež ka'.  
Wžia yi'e benne' ka' znna biá'gake' do zente yežlyó.

<sup>7</sup> Ye'je' nis yégodo' da' zoan žoa'a nez,  
na' yeyák yela' wałe chie'.

## 111

<sup>1</sup> Dot laža'a wká'n zena' Xanžo Dios tzen len benne' chawe' ka',  
benne' zej ndobe' chie' Le'.

<sup>2</sup> Da' zenle'e zej nak da' ka' ben Xanžo Dios,  
na' yógo'te benne' ka', benne' žaz láže'gake' da' ka' žone' zlab láže'gake' da' ka'.

<sup>3</sup> Yela' baní', na' yela' zen zej nžagen da' žone' Le',  
na' to chi'ize zoa da' chawe' chie'.

<sup>4</sup> Žone' ga žejsá' láže'žo yela' wak zente da' žone'.

Xanžo Dios nake' zen laže', na' žeyache' láže'le' benách ka'.

<sup>5</sup> Zwawe' benne' ka' zžébegake' Le',

na' to chi'ize žejsá' laže'e diža' da' bénlene' benách ka'.

<sup>6</sup> Bloe'ele' benne' chie' ka' yela' zen che da' bene'.

Znezjwe' benne' chie' ka' da' zej nape benne' zi'to' ka'.

<sup>7</sup> Li laže', na' chawe' zej nak da' ka' žone'.

Li laže' zej nak yógo'te da' ka' wnnakze' Le'.

<sup>8</sup> To chi'ize zóatezgak da' ka' bchi'le' žo'o.

Lo da' li, na' lo da' li laže' bene' yógo'tegaken.

<sup>9</sup> Bsele'e to benne' weslá nich beslé' benne' chie' ka'.

To chi'ize bzoa choche' xtiže'e da' bénlene' žo'o.

Da' zen, na' da' zžébežo nak La la'y chie'.

<sup>10</sup> Nich so lawžo gápežo yela' žejni'ile, žon byene žébežo Xanžo Dios.

Žejni'igekle binlo yógo'te benne' ka' žóngake' ka' nak da' wnnakze' Le'.

To chi'ize žala' wká'n zenžo Le'.

## 112

<sup>1</sup> Ga'n zen Xanžo Dios!

Ba nez zen naken che bennen' zžebe' Xanžo Dios,  
na' žaz laže'e gone' da' bchi'le' žo'o.

<sup>2</sup> Za'só bennen' nna biá'gake' yežlyó nga,  
na' gak chawe' chegak benne' chawe' ka'.

<sup>3</sup> Da' zan da' de, na' yela' wnni'a zej yo'on liž bennen'

na' to chi'ize zoa da' chawe' da' žone'.

<sup>4</sup> Žsa'ní' to yi' lo da' choł gan zej nnita' benne' li laže' ka',

benne' ka' zej nake' zen laže', na' chawe',

na' žeyache' láže'gekke' benách ka'.

<sup>5</sup> To benne' chawe' žeyache' láže'le' benách ka', na' žsane' légake' mežw.

Lo da' chawe' zkonle' žin da' yo'o lo ne'e.

<sup>6</sup> Che len bi be wkwás le' lo latje gan zoe',

na' to chi'ize chejsá' láže'gak benách ka' le'.  
 7 Bi žebe' kate' yenle' žak da' bi nak chawe' che da' yo'on lo ne'e.  
 Zga'n choch lázda'we' dan' žxen laže'e Xanžo Dios.  
 8 Zoa chawe' lázda'we', na' bi be zžebe'  
 na' zejte ža le'ele' gak kan žak laže'e chegak benne' ka' bi zlé'egekle' le' chawe'.  
 9 Zchise' da' nape', na' znezjwe' da' gáklēnen benne' yache' ka',  
 na' to chi'ize zoa da' chawe' da' žone'.  
 Ga'n zen yela' wnná bia' chie'.  
 10 Le'el benne' wen da' zinnj da' ni na' ge'ele le'.  
 Gáwya'ate laye'e, na' kwe' zedle'.  
 Nitle da' zze láže'gak benne' wen da' zinnj ka'.

## 113

1 ĵGa'n zen Xanžo Dios!  
 Le'e, wen žin chie', ĵle wká'n zen La la'y chie'!  
 2 ĵGa'n zen La la'y che Xanžo Dios, na'a ža, na' to chi'ize!  
 3 ĵGa'n zen La la'y che Xanžo Dios, gan zla' wbíž ga žinte gan ženen!  
 4 ĵGa'n zen Xanžo Dios lawle yógo'te yež ka', na' lawle ya'abá že' yela' zen chie'!  
 5 ĵNozkze benne' nake' zen ka' nak Xanžo Dios,  
 Bennen' zna bi'e ya'abá na'le?  
 6 Dios žon kwine' gaxjw laže' nich gak le'ele'  
 da' de zan ya'abá, na' lo yežlyó.  
 7 Dios žechise' benne' yache' lo bixte yo,  
 na' žebeje' benne' nyache' laže' lo da' zzáka'li'e,  
 8 na' žone' ga že'gak benne' ki ladjw benne' blo ka',  
 benne' ka' zna biá'gake' benne' chie' ka'.  
 9 Žone' ga zoa no'le wbíž ladjwgak xkwide' chekze' ka'.  
 Žebele no'len' dan' nake' xna'gak xkwide' chie' ka'.

ĵGa'n zen Xanžo Dios!

## 114

1 Kate' bžojgak benne' Israel ka' lo yežlyó Egipto,  
 bžojgak za'só Jakob lo yežlyó chegak benne' zi'to' ka'  
 2 na' gokgak za'só Judá ka' to yo'o gan zbez Dios,  
 na' gokgak benne' Israel ka' gan zna bi'e.  
 3 Ble'el Nisdo' Xna da' ni, na' bzonnjen,  
 na' wdé xkože'l yegw Jordán.  
 4 Wxíte'gak ya'a zen ka' kan žxíte'gak chib ka',  
 na' wxíte'gak ya'ado' ka' kan žxíte'gak chibdo' ka'.  
 5 ĵBiz gok chio', nisdon', dan' bzonnjo'?  
 ĵBiz gok chio', yegw Jordán, dan' wdío' xkože'l?  
 6 Le'e, ya'a zen ka', ĵbiz chen' wxíte'le ka' žxíte'gak chib ka'?  
 Le'e, ya'ado' ka', ĵbiz chen' wxíte'le kan žxíte'gak chibdo' ka'?  
 7 Žzo' yežlyó law Xanžo Dios, law Dios na' che Jakob.  
 8 Dios na'kze bene' ga beyák yej xen' to bej nis,  
 na' bene' ga beyák yej to gan žal nis.

## 115

1 Kege kwinto', Xanto' Dios, kege kwinto', san Le'  
 žala' wká'n zento' ni'a che yela' ži'i laže' chio', na' yela' li laže' chio'.

- 2 ĵBĭz chen' znnábgekle benne' zi'to' ka' neto'?  
Znnágake': "ĵGaz zoa Dios chele?"
- 3 Dios chežo zoe' ya'abá.  
Žone' da' žaz láže'kze' gone'.
- 4 Dios ka' chegak benne' zi'to' ka'  
zej naken lo'a ka' da' zej naken plat, na' oro,  
da' ka' nongak lo na'gak benne' ka'.
- 5 Zoa žoá'agaken, san bi znnégaken.  
Zoa yej lágaken, san bi zlé'egeklen.
- 6 Zoa nággaken, san bi žéngkelen.  
Zoa zína'gaken, san bi zlé'egeklen.
- 7 Zoa ná'gaken, san bi be ztagaken.  
Zoa ní'agaken, san bi zdágaken.  
Bi zžoj chí'igaken lbá'gaken.
- 8 Kan zej naken, nakgak benne' ka' béngake' lo'a ka',  
na' lezka' benne' ka' žxen láže'gake' légaken.
- 9 Le wxén laže' Xanžon', le'e, benne' Israel ka'.  
Le' žáklene' le'e, na' žape chi'e le'e.
- 10 Le wxén laže' Xanžon', le'e, bxoz ka' che Dios, le'e nakle za'só Aarón.  
Le' žáklene' le'e, na' žape chi'e le'e.
- 11 Le wxén laže' Xanžon', nole le'e zka'n zenle Le'.  
Le' žáklene' le'e, na' žape chi'e le'e.
- 12 Xanžon' žejsá' laže'e žo'o, na' gon chawe'e žo'o.  
Gon chawe'e benne' Israel ka'.  
Gon chawe'e bxoz chie' ka' zej nake' za'só Aarón.
- 13 Gon chawe'e benne' ka' žápegake' Le' ba la'ne,  
benne' blo ka', na' benne' gaxjw laže' ka'.
- 14 Gon Xanžon' ga changak zi'nle ka',  
na' changak zi'ngak xkwide' byo chele ka'.
- 15 Xanžon' gon chawe'e le'e.  
Benkze' Le' ya'abá, na' yežlyó nga.
- 16 Che toze Xanžon' nak ya'abá,  
san bnezjwe' benne' ka' yežlyó nga.
- 17 Benne' gat ka' bi gak we lágake' Xanžon',  
na' bi gak benne' ka' zej die' yežw ba,
- 18 san žo'o, benne' ban ka', wká'n zenžo Xanžon', na'a ža, na' to chi'ize.

ĵLe wká'n zen Xanžon'! ĵGa'n zen Le'!

## 116

- 1 Nži'ila' Xanžo Dios dan' benle' chi'a,  
na' dan' wnnabla' Le'.
- 2 Dan' bze nage' chia',  
che len wliža' Le' xak zoa' nbana'.
- 3 Wžé' zedla' ni'a che yela' got,  
na' wžeba' zoa' choa'a lo yi' gabíl.  
Wžé' zedla', na' wzáka'li'a.
- 4 Naž bliža' Xanžo Dios, na' wnnía':  
"Xana' Dios, beslá be' da' nakkza'."
- 5 Xanžo Dios nake' chawe', na' ži'i laže'.  
O', Dios chežo žeyache' láže'le' žo'o.
- 6 Žape chi'ikze Xanžon' benne' gaxjw laže' ka'.  
Katen' wžé' zedla' beslé' neda'.

<sup>7</sup> Le' ben choche' neda', na' na'a zoa' chawe',  
dan' Xanžon' žon chawe'e neda'.

<sup>8</sup> Le', Xana' Dios, besló' neda' lo na' yeļa' got,  
nich biž kweže we'a, na' nich bi chejchégo'a.

<sup>9</sup> Gona' da' ye' Xanžo Dios neda'  
gan zej nnita' benne' ka' zej zoe' nbángake'.

<sup>10</sup> Bejli'a chie', na' bchalja' chie' la'kze wzáka'li'a,

<sup>11</sup> na' lo yeļa' zžebe chia', wnnía':

“Zej nak yógo'te benne' ka' benne' wen laže' ka'.”

<sup>12</sup> ĵBizkze gak yebi'ikza' che Xanžo Dios  
ni'a che yógo'te da' chawe' da' bene' chia'?

<sup>13</sup> Si'a lo ne'e Le' yeļa' weslá,  
na' wliža' La la'y che Xanžo Dios.

<sup>14</sup> Na'a gona' da' ka' wchebe laža'a law Xanžon'.  
Gonan' lawgak yógo'te benne' chie' ka'.

<sup>15</sup> Xanžo Dios ži'e wnné yoe  
ni'a chegak benne' chie' ka' dan' žátgake'.

<sup>16</sup> Xana' Dios, da' li naka' wen žin chio'.  
Naka' wen žin chio', na' zi'n no'le wen žin chio'.  
Le' bzojjo' da' bžejen neda'.

<sup>17</sup> Da' wká'n zena' Le' gaken ka to biado' da' gota' lawo' Le',  
na' wká'n zena' La la'y chio' Le', Xana' Dios.

<sup>18</sup> Law Xanžo Dios gona' da' ka' bchebe laža'a chie'.  
Gonan' lawgak yógo'te benne' chie' ka'.

<sup>19</sup> Gonan' la' li'a liž Xanžo Dios  
dan' žen' lo yež Jerusalén.

ĵGa'n zen Xanžo Dios!

## 117

<sup>1</sup> ĵLe wká'n zen Xanžo Dios, le'e, benách yež ka!  
ĵLe wká'n zene' Le', le'e, yógo'te benách ka!

<sup>2</sup> Zente nak yeļa' ži'i laže' chie', na' kan nži'ile' žo'o, na' to chi'ize zoa yeļa' li laže' chie'.

ĵLe wká'n zen Xanžon'! ĵGa'n zen Le'!

## 118

<sup>1</sup> ĵLe wká'n zen Xanžo Dios dan' nake' chawe',  
na' dan' to chi'ize žeyache' láže'le' žo'o!

<sup>2</sup> Žala' nnagak benne' Israel ka':  
“ĵTo chi'ize žeyache' láže'le' žo'o!”

<sup>3</sup> Žala' nnagak za'só Aarón ka':  
“ĵTo chi'ize žeyache' láže'le' žo'o!”

<sup>4</sup> Žala' nnagak benne' ka' zžébegake' Xanžo Dios:  
“ĵTo chi'ize žeyache' láže'le' žo'o!”



- <sup>5</sup> Katen' wžé' zedla' bliža' Xanžo Dios.  
 Bechebe Xanžon', na' beslé' neda' lo dan' beᵠwn neda'.
- <sup>6</sup> Zoalen Xanžon' neda', na' batkle žeba'  
 bi da' gongak benne' ka' chia' neda'.
- <sup>7</sup> Zoalen Xanžon' neda', na' Lekze' žáklene' neda'.  
 Che len le'ela' chejchégwak benne' ka' zdíl-lengake' neda'.
- <sup>8</sup> Chawe' nak wᵠén láže'žo Xanžo Dios,  
 na' kege wᵠén láže'žo benne' ka'.
- <sup>9</sup> Chawe' nak wᵠén láže'žo Xanžo Dios,  
 na' kege wᵠén láže'žo benne' wnná bia' ka'.
- <sup>10</sup> Byéchjgekle benne' yógo'te yež ka' neda',  
 san lo La la'y che Xanžo Dios bžia yi'a benne' ka'.
- <sup>11</sup> Byéchjgekle' neda', na' bséjwgake' neda' le'jle,  
 san lo La la'y che Xanžo Dios bžia yi'a benne' ka'.
- <sup>12</sup> Byéchjgekle' neda' ka žongak bzoje ka',  
 na' gok yela' zža'a chégake' ka to yi' da' zzeyen yixe' yeche' biž,  
 san lo La la'y che Xanžo Dios bžia yi'a benne' ka'.
- <sup>13</sup> Bžíga'gake' neda' nich chejchégoa'a  
 san goklen Xanžo Dios neda'.
- <sup>14</sup> Nak Xanžo Dios ka to yo'o gan zoa chawa'a,  
 na' gólteza' chie' Le', dan' Lekze' žeslé' neda'.
- <sup>15</sup> Žolgak benne' chawe' ka' lo yela' žebele chégake' dan' žeslá Xanžon' légake'.  
 Len yela' wak zen žon Xanžo Dios da' zente ka'.
- <sup>16</sup> Zente nak yela' wak che Xanžo Dios.  
 Da' zente ka' žon yela' wak zen che Xanžon'.
- <sup>17</sup> Bi gata', san soa' nbana',  
 na' wzenla' benne' ka' ka zej nak da' ka' ben Xanžon'.
- <sup>18</sup> Bsaka' zi'le'e Xanžon' neda',  
 san bi bdie' neda' lo na' yela' got.
- <sup>19</sup> Bsaljw gan cho'ogak benách ka' yodo' che Xanžo Dios,  
 na' choa'a ga na', na' wká'n zena' Xana' Dios.
- <sup>20</sup> Zoa nga gan žo'ožo law Xanžo Dios,  
 na' žo'ogak benne' chawe' ka' nga.
- <sup>21</sup> Wká'n zena' Le', Xana' Dios, dan' benlo' chia',  
 na' besló' neda' lo dan' goken chia'.
- <sup>22</sup> Yej na' da' bzoagak benne' wen yo'o ka' chela'ale,  
 beno' Le' ga naken yej blo.
- <sup>23</sup> Da' ni benkze Xanžon', na' žonen ga žebanlžo.
- <sup>24</sup> Ža ni naken ža da' ben Xanžon'.  
 Yebéle'elžo, na' soažo lo yela' ba nez lo ža ni.
- <sup>25</sup> Xanto' Dios, žáta'yoela' Le' yesló' neto' na'a.  
 Žáta'yoela' Le', Xanto', gon chawo'o neto'.
- <sup>26</sup> jGa'n zen bennen' ze'e lo wláz Xanžo Dios!  
 Lo liž Xanžo Dios znnablto' Le' gon chawe'e le'e.
- <sup>27</sup> Xanžon' nakkze' Dios, na' ba bsa'ni'e žo'o.  
 Le wchéj biado' ka' gótele lawe' Le' lawgak loz bkog la'y.

<sup>28</sup> Nako' Le' Dios chia', na' wká'n zena' Le'.  
 Xana' Dios, žoe ľawa' Le'.

<sup>29</sup> ĽLe wká'n zen Xanžo Dios dan' nake' chawe',  
 na' dan' to chi'ize žeyache' ľáže'le' žo'o!

## 119

*Da' žon da' bchi'le Xanžo žo'o*

<sup>1</sup> Ba nez zen naken chegak benne' ka' žóntezgake' da' naken dot da' li,  
 benne' ka' žóntezgake' ka' zĚna da' wnná Xanžo Dios.

<sup>2</sup> Ba nez zen naken chegak benne' ka' žóntezgake' ka' žsedle diža' chie' žo'o,  
 na' dot yichj ľázdo'gake' žóngake' kan zĚnan.

<sup>3</sup> Benne' ki batkle žóngake' da' zĚnnj,  
 benne' ka' žóntezgake' ka' zĚna Dios žala' góngake'.

<sup>4</sup> Le', Xanto' Dios, bzejni'ilo' neto',  
 nich bento' dot kan zej nak da' ka' wnnakzo' Le'.

<sup>5</sup> Žak ľáže'li'a gónteza' kakze zĚna xtižo'o,

<sup>6</sup> na' batkle yedoe'ela',  
 cha' kwi'a wnné yoe gona' ka' nak da' wnnakzo' Le'.

<sup>7</sup> Ľo yeľa' li ľáže' chia' wká'n zena' Le'  
 kate' ba bsedla' da' bchi'a ľažo'o, da' naken chawe'.

<sup>8</sup> Gónteza' ka' nak da' ka' zchi'lo' neto',  
 na' batkle kwej yichjo' neda'.

*Žala' gonžo da' wnnakze Dios*

<sup>9</sup> ĽNakx gak gon to benne' kwide' da' naken chawe'?'  
 Žala' góntezbe' ka' zĚna xtižo'o.

<sup>10</sup> Dot ľaža'a žon byena' gona' da' zĚnakzo' Le'.  
 Bi go'o latje wzóa' cheľa'ale dan' wnnó'.

<sup>11</sup> Ľo yichj ľázda'wa' žónteza' ka' nak da' zĚno' Le'  
 nich bi gona' doľa', na' bi wži'a chio' Le'.

<sup>12</sup> La'y nako' Le', Xana' Dios.  
 Bsedle neda' da' zchi'lo' neto'.

<sup>13</sup> Ľen žoá'akza' bzenla' benne' ka'  
 ka' nak da' bchi'a ľažo'o.

<sup>14</sup> Žebéle'ežela' žónteza' ka' žsedle diža' chio' neto',  
 ka' zbégekke benne' ka' zej náplie yeľa' wnni'a.

<sup>15</sup> Wľáb ľaža'a ka' nak da' wnnakzo' Le',  
 na' wsedla' binlo da' zĚno' žala' gonto'.

<sup>16</sup> Yebéle'ela' gona' ka' nak da' ži'o neto',  
 na' bi gaľ ľaža'a kan zĚna xtižo'o.

*Žebelžo žonžo ka' zĚnakze Dios*

<sup>17</sup> Ben chawe' neda', wen žin chio', na' soa' nbana',  
 na' gónteza' ka' zĚna xtižo'o.

<sup>18</sup> Bsaljw yej ľawa' nich ľe'ela'  
 da' zente da' nyejwn ľo da' wnnakzo' Le'.

<sup>19</sup> Naka' ka' to benne' zdaze' ľo yežlyó nga.  
 Bzejní'il neda' da' zchi'lo' neto'.

<sup>20</sup> Žedó ľaža'a dan' dot ľaža'a  
 žak ľaža'a gónteza' da' zchi'a ľažo'o.

<sup>21</sup> Zdiľo' benne' ka' zka'n zen kwíngake', benne' wen da' zĚnnj ka',  
 benne' ka' zzóagake' cheľa'ale da' wnnakzo' Le'.

<sup>22</sup> Bi go'o latje no benne' nne zi'e chia', na' wka'ne' neda' ka'ze,

dan' žónteza' ka žsedlo' neto'.

<sup>23</sup> Lēzka' benne' wnná bia' ka' wnnégake' chia',  
san neda', wen žin chio', zlab laža'a ka nak xtižo'o.

<sup>24</sup> Da' žaz laža'a naken da' žsedle diža' chio' neto',  
na' zzejni'ilen neda'.

*Dot láže'žo gonžo da' znnakze Dios*

<sup>25</sup> Že' be' da' nakkza' zedle dan' zoa' gata'.

Bzoa choch yichj lázda'wa' len xtižo'o.

<sup>26</sup> Błoe'ela' Le' da' žona', na' bezi'o neda'.

Bsedle neda' da' znná xtižo'o.

<sup>27</sup> Bzejní'il neda' nich gak gona' da' zchi'lo' neto',  
nich wlab laža'a ka zej nak da' zente ka' da' beno'.

<sup>28</sup> Žedó laža'a dan' žak nyache' laža'a.

Ben choch neda' len xtižo'o.

<sup>29</sup> Bi go'o latje gaka' benne' wen laže',  
na' lo yelá' žeyache' laže' chio' bsedle neda' da' wnnakzo' Le'.

<sup>30</sup> Ben byena' gona' da' naken dot da' li,  
na' ži'a wnné yoe gona' da' bchi'a lažo'o.

<sup>31</sup> Žónteza' ka žsedle diža' chio' neto'.

Xana' Dios, bi go'o latje yedoe'ela'.

<sup>32</sup> Gónteza' ka zej nak da' ka' wnnakzo' Le',  
kate' wzejní'izelo' neda'.

*Žénelžo chejni'ilžo xtiža' Dios*

<sup>33</sup> Xana' Dios, bsedle neda' nich gona' ka znná xtižo'o,  
na' gónteza' ka naken na' zejte ža gata'.

<sup>34</sup> Bzejní'il neda', na' gónteza' da' bchi'lo' neto',  
na' dot laža'a gona' ka znnan.

<sup>35</sup> Błoe'el neda' nich gona' da' wnnakzo' Le',  
dan' žak láže'kza' gona' ka naken.

<sup>36</sup> Ben ga chaz laža'a gona' ka žsedle diža' chio' neto',  
nich bi dan laža'a yelá' gape.

<sup>37</sup> Bi go'o latje wká'n zena' lo'a ka'.

Ben choch yichj lázda'wa' nich gona' ka znná xtižo'o.

<sup>38</sup> Ben ka znná xtižo'o da' bchebe lažo'o chia' neda',  
wen žin chio', nich žeba' Le'.

<sup>39</sup> Bde chełá'ale da' znnégake' chia', dan' zžeba',  
dan' chawe' zej nak xtižo'o ka'.

<sup>40</sup> Žak laža'a gona' da' bchi'lo' Le' neto'.

Ben choch yichj lázda'wa' len da' chawe' chio'.

*Žxen láže'žo xtiža' Dios*

<sup>41</sup> Da, yeyache' láže'lo' neda', Xana' Dios.

Da, yesló' neda', ka bchebe lažo'o gono'.

<sup>42</sup> Žecheba' law bennen' zka'ne' neda' ka'ze, znnia':  
"Žxen laža'a xtižo'o, Xana' Dios."

<sup>43</sup> Ben ga sóateza' wchalja' diža' da' li chio',  
dan' žxen laža'a da' zchi'a lažo'o.

<sup>44</sup> Gónteza' kan znná da' wnnakzo' Le'.

To chi'ize góntezan'.

<sup>45</sup> Lakza' neda' dan' ži'a wnné yoe  
gónteza' da' wnnakzo' Le'.

<sup>46</sup> Wchaljkza' diža' chio' lawgak benne' wnná bia' ka',

na' batkle yedoe'ela'.

<sup>47</sup> Yebéle'ekzla' gona' da' wnnakzo' Le',  
dan' nží'ile'elan'.

<sup>48</sup> Žechebe laža'a gona' da' bchi'lo' neto',  
dan' nži'ila', na' wlab laža'a ka znna xtižo'o.

*Zoakze xtiža' Dios*

<sup>49</sup> Bejsá' laže' da' wchebe lažo'o chia' neda',  
wen žin chio', dan' žxen laža'an.

<sup>50</sup> Katen' wzáka'li'a, wzóa to da' beyón zenen neda',  
dan' ben choch xtižo'o yichj lázda'wa'.

<sup>51</sup> Benne' ka' zka'n zen kwíngake' znnégake' chia',  
san batkle wsana' da' wnnakzo' Le'.

<sup>52</sup> Chejsá' laža'a ka nak da' bchi'a lažo'o ža ni'te,  
dan' žeyón zenen neda', Xana' Dios.

<sup>53</sup> Zža'a neda', na že' zedla' ni'a chegak benne' ka' žóngake' da' zinnj,  
benne' ka' zzóagake' cheļa'ale da' wnnakzo' Le'.

<sup>54</sup> Xtižo'o naken to da' žoļa'  
kate' ne zoa' to yežlyó da' žen' zi'to' ga zoa laža'.

<sup>55</sup> Žel chejsá' laža'a La la'y chio', Xana' Dios,  
na' gónteza' ka znna da' wnnakzo' Le'.

<sup>56</sup> Gaken yeļa' ba nez zen chia'  
dan' gónteza' da' bchi'lo' Le' neto'.

*Zdan láže'žo xtiža' Xanžo*

<sup>57</sup> Da' zdan laža'a nakkzo' Le', Xana' Dios.  
Wnnakza' gónteza' ka znna xtižo'o.

<sup>58</sup> Dot laža'a znnabla' Le' yido' gákleno' neda'.  
Beyache' laže'l neda' kan wnnakzo' gono'.

<sup>59</sup> Bwia' binlo ka zej nak da' ka' bena',  
na' da' yoble žona' ka žsedle diža' chio' neto'.

<sup>60</sup> Ben byena', na' bi wžel-la'  
gónteza' ka nak da' wnnakzo' Le'.

<sup>61</sup> Do yelj chegak benne' wen da' zinnj ka' nžejen neda',  
san bi na' gaļ laža'a ka znna da' bchi'lo' neto'.

<sup>62</sup> Žel žeyasa' na' zka'n zena' Le'  
dan' chawe' nak da' zchi'a lažo'o.

<sup>63</sup> Naka' toze len yógo'te benne' ka' zžébegake' Le',  
benne' ka' žóntezgake' ka nak da' wnnakzo' Le'.

<sup>64</sup> Xana' Dios, nža' yežlyó yeļa' žeyache' laže' chio'.  
Bsedle neda' gona' ka znna xtižo'o.

*Da' zaka' da' wnnakze Dios*

<sup>65</sup> Žon chawo'o neda', wen žin chio'.  
Xana' Dios, žonon' ka znnakze xtižo'o.

<sup>66</sup> Bsedle neda' da' nak chawe' nich chejni'ilan',  
dan' žejli'a da' wnnakzo' Le'.

<sup>67</sup> Néžwte ka bzexjo' neda' wdía' cheļa'ale,  
san na'a žónteza' ka znna xtižo'o.

<sup>68</sup> Nako' chawe', na' znno' gon chawo'o neto'.  
Bsedle neda' nich gona' ka znna xtižo'o.

<sup>69</sup> Benne' ka' zka'n zen kwíngake' wnnégake' chia' da' wen laže',  
san dot laža'a gónteza' da' bchi'lo' neto'.

<sup>70</sup> Bi yo'o yeļa' žejni'il lo lázdo'gak benne' ka'  
san neda' žaz laža'a gona' da' wnnakzo' Le'.

71 Chawe' nak bzexjo' neda',  
nich wsedla' gona' ka z̄nna x̄tižo'o.

72 Nákle'eže chawe' da' bchi'lo' neda',  
ka zante mil mežw oro, na' plat.

*Nak chawe' da' wnnakze Dios*

73 Len na'kzo' beno' neda' káteze naka'.  
Bzejní'il neda' nich wsedla' gona' da' wnnakzo' Le'.

74 Benne' ka' zžébegake' Le' l'é'egekle' neda',  
na' yebégekle' dan' žxen laža'a gak kan z̄nna x̄tižo'o.

75 Xana' Dios, nnezla' nak chawe' kan zchi'a lažo'o,  
na' lo yel'a li laže' chio' bsaka' zi'o neda'.

76 Na'a lo yel'a žeyache' laže' chio' beyón zen neda'  
káteze nak da' bchebe lažo'o gono' chia' neda', wen žin chio'.

77 Beyache' laže'l neda' nich soa' nbana'  
dan' žaz laža'a gona' da' wnnakzo' Le'.

78 Ben ga yedo'é'egekle benne' ka' zka'n zen kwíngake',  
dan' znnégake' chia', na' bi be bena' chégake',  
san neda' wlab laža'a ka nak da' bchi'lo' Le' neto'.

79 Ben ga la'gak benne' ka' zžébegake' Le', nich yéngekle' chia',  
na' wsédgekle' da' žsedle diža' chio' neto'.

80 Ben ga gona' dot laža'a ka z̄nna x̄tižo'o,  
nich batkle yedoe'ela'.

*Gon Dios kan z̄nna x̄tiže'e*

81 Že' zedle be' da' nakkza' dan' zbeza' ža yido' yesl'ó' neda'.  
Žxen laža'a gaken kan z̄nna x̄tižo'o.

82 Že' bxin yej lawa' dan' žénela' yenla' da' nno',  
na' z̄nnia': ¿Batxkze yeyón zeno' neda'?

83 Zbiža' ka to že'e yid dan' nałan' law yi',  
san bi na' gal laža'a gona' ka z̄nna x̄tižo'o.

84 ¿Balx ža soa' nbana' neda', wen žin chio'?'  
¿Batxkze gono' zi' benne' ka' zbia láže'gake' neda'?

85 Benne' ka' zka'n zen kwíngake' bché'ngake' to yežw gan chejbixa' neda'.  
Batkle žóngake' ka z̄nna dan' wnnakzo' Le'.

86 Yógo'te da' bchi'lo' Le' neto' naken dot da' li.  
Goklen neda' dan' zbia láže'gake' neda', na' bi be bena' chégake'.

87 Yeláte'ze bétgake' neda',  
san bi na' wsana' gona' da' wnnakzo' Le'.

88 Lo yel'a žeyache' laže' chio' ben choch yichj lázda'wa',  
nich gónteza' ka žsedle diža' chio' neto'.

*Žejle'žo x̄tiža' Xanžo*

89 Xana' Dios, to chi'ize zoa x̄tižo'o ya'abá na'le.

90 Yel'a li laže' chio' žinen chegak yógo'te kwe' benách ka'.  
Le' bzoa chochkzo' yežlyó, na' zoakzen.

91 Ni'a che da' wnnakzo' zej nnita' yógo'te da' zej de,  
na' yógo'ten žóngaken žin chio'.

92 Chela' bi wyáz laža'a da' wnnakzo' Le'  
bache wnitla' ni'a che da' wzáka'li'a.

93 Batkle gal laža'a da' bchi'lo' neto',  
dan' ni'a chen ba ben chocho' neda'.

94 Beslá neda' dan' naka' neda' chio' Le'  
na' žon byena' gona' kan z̄nna x̄tižo'o.

<sup>95</sup> Benne' wen da' zinnj ka' bwágake' neda' nich gak wžía yí'gake' neda',  
san neda' zlab laža'a da' žsedle diža' chio' neto'.

<sup>96</sup> Ba ble'ekzla' zde chegak yógo'te da' zej de yežlyó,  
san da' ka' wnnakzo' Le' batkle te chégaken.

*Nži'ilžo xtiža' Xanžo*

<sup>97</sup> Dios, nži'ile'ela' da' žsedlo' neto'.

Dot ža zlab laža'a ka znnan.

<sup>98</sup> Ni'a che da' bchi'lo' neto', beno' ga žejní'izela' ka benne' ka' zžá'agake' neda'  
dan' zóalenteze da' wnnakzo' neda'.

<sup>99</sup> Žejní'izela' ka benne' ka' žsédgekle' neda'  
dan' zlab laža'a da' žsedle diža' chio' neda'.

<sup>100</sup> Ba žejní'izela' ka benne' gole ka'  
dan' žónteza' ka znnan da' bchi'lo' Le' neto'.

<sup>101</sup> Ben byena' bi be gona' da' bi nak chawe',  
nich gónteza' ka znnan xtižo'o.

<sup>102</sup> Bi bsana' žona' kan bchi'a lažo'o  
dan' bsdlo' Le' neda'.

<sup>103</sup> Xtižo'o naken ka to da' zixle'e lo žoa'a.  
Nakžen zix ka nak da' zix che bez lo žoa'a.

<sup>104</sup> Ni'a che da' wnnakzo' Le' naka' benne' sina'.  
Che len bi zle'ela' chawe' yógo'te da' wen laže'.

*Xtiža' Dios žsa'ní' žo'o*

<sup>105</sup> Ka to yi' nak xtižo'o gan zda',  
dan' žsa'nín' nez da' zžá'lena'.

<sup>106</sup> Bzetja' La la'y chio', Dios, na' bchebe laža'a  
gónteza' ka bchi'a lažo'o da' naken chawe'.

<sup>107</sup> Xana' Dios, zžáka'li'a.  
Ben choch neda' káteze bchebe lažo'o gono'.

<sup>108</sup> Xana' Dios, žáta'yoela' Le' si'o da' žoe lawa' Le'.  
Bsdle neda' gona' ka bchi'a lažo'o.

<sup>109</sup> Že' zédtezla' dan' zoa' gata',  
na' bi na' gal laža'a gona' da' wnnakzo' Le'.

<sup>110</sup> Benne' wen da' zinnj ka' bzáljgake' do yelj nich senen neda',  
san neda' bi bsana' žona' da' bchi'lo' Le' neto'.

<sup>111</sup> Ba wžía' da' žsedle xtižo'o neda' nich gaken da' gápekza' to chi'ize,  
dan' nak xtižo'o da' zdan láže'li'a.

<sup>112</sup> Zoakze lázda'wa' gónteza' ka znnan xtižo'o  
na' zejte ža gata'.

*Zga'nžo chawe' ni'a che xtiža' Xanžo*

<sup>113</sup> Bi zle'ela' chawe' benne' ka' zloé'ezele kwíngake' chawe',  
san nži'ila' da' wnnakzo' Le'.

<sup>114</sup> Nako' Le' ka to yo'o gan zga'na' chawe', na' ka to da' žape chi'in neda',  
dan' žxen laža'a gaken ka znnan xtižo'o.

<sup>115</sup> Le kwas gan zoa', le'e, benne' wen da' zinnj ka',  
dan' gónteza' ka bchi'le Dios chia' neto'.

<sup>116</sup> Ben choch neda' káteze znnan xtižo'o, na' soa' nbana',  
na' bi yedoe'ela' ni'a che dan' žxen laža'a.

<sup>117</sup> Ben choch neda', na' la', na' chaz láže'teza' xtižo'o.

<sup>118</sup> Blej bchochj yógo'te benne' ka' bi žóngake' kan znnan xtižo'o  
dan' nak yela' žejní'il chégake' da' wen laže'.

<sup>119</sup> Yógo'te benne' wen da' zinnj ka' zej nake' ka bebe lo yežlyó nga.  
Che len nži'ila' da' žsedle diža' chio' neto'.

120 Žzize be<sub>l</sub>a' žen chia' dan' zže<sub>b</sub>a' Le',  
san žapa' ba la'ne da' zchi'a lažo'o, da' naken chawe'.

*Žala' gonžo ka z<sub>n</sub>na xtiža' Xanžo*

121 Žona' ka nak da' bchi'a lažo'o, da' naken chawe'.  
Bi wdío' neda' lo na'gak benne' ka' žsaka' zí'gake' neda'.

122 Bchebe lažo'o chia' gon chawo'o neda'.

Bi go'o latje benne' ka' zka'n zen kwíngake' wsaka' zí'gake' neda'.

123 Gok yej lawa' dan' zbeza' yido' yesló' neda',  
na' wchi'a lažo'o neto' kan z<sub>n</sub>na xtižo'o.

124 Lo ye<sub>l</sub>a' žeyache' laže' chio' ben chawe' neda',  
wen žin chio', na' bsedle neda' gona' ka z<sub>n</sub>na xtižo'o.

125 Bzejní'il neda', wen žin chio',  
nich gónbi'a da' žsedle diža' chio' neto'.

126 Xana' Dios, ba bžin ža bi da' gono',  
dan' bzóagake' chela'ale da' wnnakzo' Le'.

127 Che len neda' nží'ížela' da' bchi'lo' neto',  
ka ya oro, na' ka da' záka'že ka ya oron'.

128 Che len žekla' záka'že da' wnnó' ka yógo'te da' de,  
na' bi zle'ela' chawe' yógo'te da' zej naken da' wen laže'.

*Žak láže'žo gonžo kan z<sub>n</sub>na xtiža' Dios*

129 Žebanlto' ka žsedle diža' chio' neto'.

Che len dot laža'a žónteza' ka z<sub>n</sub>nan.

130 Kate' no benne' bi gak chejni'ile' xtižo'o, xtižo'o na'kze žsa'nín' le'.  
Zzejni'ilen benne' gaxjw laže' ka'.

131 Wsalja' žoa'a, na' kwez laža'a  
dan' žak laža'a gónbi'a da' wnnakzo' Le'.

132 Bwia neda', na' beyache' laže'l neda',  
kan žóntezo' chegak benne' ka' zej nži'ile' Le'.

133 Ben ga gónteza' ka z<sub>n</sub>na xtižo'o,  
na' bi go'o latje da' zinnj nna bian' neda'.

134 Beslá neda' lo na'gak benne' yichj ža'a ka',  
na' gónteza' ka nak da' bchi'lo' neto'.

135 Ben chawe' neda', wen žin chio',  
na' bsedle neda' gona' ka z<sub>n</sub>na xtižo'o.

136 Nis wžeža' goken ka to yegw nis  
dan' bi žongak benne' ka' da' wnnakzo' Le'.

*Li laže' nak da' z<sub>n</sub>nakze Xanžo*

137 Xana' Dios, chawe' nako' Le',  
na' li laže' nak ka zchi'a lažo'o neto'.

138 Da' žsedle diža' chio' neto', dan' bdion' lo na'to',  
naken da' li, na' li laže'.

139 Žedó laža'a dan' žé'li'a wnné yoe  
dan' go<sub>l</sub> láže'gak benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe' ka z<sub>n</sub>na xtižo'o.

140 Dot da' li nak xtižo'o,  
na' neda', wen žin chio', nži'ilan'.

141 Naka' gaxjw laže', na' zzóagake' neda' chela'ale,  
san bi na' ga<sub>l</sub> laža'a da' wnnakzo' Le'.

142 To chi'ize zoa da' zchi'a lažo'o,  
na' da' li nak da' bchi'lo' neto'.

143 Da' zzáka'li'a, na' da' zede zej noxen neda',  
san žaz laža'a da' wnnakzo' Le'.

144 To chi'ize nak li laže' da' žsedle diža' chio' neto'.



Bzejní'il neda', na' soa' nbana'.

*Žala' wláb láže'žo da' wnnakze Dios*

145 Dot laža'a žliža' Le', Xana' Dios.

Ben chawe' neda', na' gónteza' ka z̄nna x̄tižo'o.

146 Žliža' Le'. Gokl̄en neda',  
na' gónteza' ka žsedle diža' chio' neto'.

147 Žasa' néžwte ka ža'ní', na' žliža' Le'.  
Žx̄en laža'a gak kan z̄nna x̄tižo'o.

148 Kate' ba gole, z̄beja' yeje lawa',  
nich wláb laža'a ka nak da' wnnakzo' Le'.

149 Lo yel̄a' žeyache' laže' chio' benle chi'a.

Xana' Dios, ka nak da' bchi'a lažo'o ben choch neda'.

150 Benne' ka' z̄bia láže'gake' neda' zej nnita' góngake' chia' da' z̄innj.  
Bsángake' da' ka' bchi'lo' neto'.

151 Xana' Dios, zo' Le' gawze gan zoa'.

Yógo'te da' wnnakzo' naken dot da' li.

152 Ža ni'te ba nónbi'a da' žsedle diža' chio' neto',  
dan' bzo' cheto' to chi'ize.

*Da' wnnakze Dios žon chochen žo'o*

153 Bwia binlo ka z̄záka'li'a, na' beslá neda',  
dan' bi na' gal laža'a da' wnnakzo' Le'.

154 Bechebe lo wlaza' neda', na' beya'w neda'.

Ben choch neda' len x̄tižo'o.

155 Zedle'e gak lagak benne' ka' žebéj yíchjgake' Le',  
dan' bi z̄bé'gake' wnné yoe góngake' ka z̄nna x̄tižo'o.

156 Xana' Dios, žeyache' láže'le'elo' benách chio' ka'.

Ben choch neda' ka z̄nnakze x̄tižo'o gono'.

157 Zanle'e zej nak benne' ka' z̄bia láže'gake' neda', na' benne' ka' bi z̄lé'egekle' neda'  
chawe',

san bi na' wsana' žona' ka žsedle diža' chio' neto'.

158 Bi z̄le'ela' chawe' benne' ka' žebéj yíchjgake' Le',  
benne' ka' bi žóngake' ka z̄nna x̄tižo'o.

159 Bwia nga, Xana' Dios, ka nži'ila' da' bchi'lo' neto'.

Lo yel̄a' žeyache' laže' chio', ben choch neda'.

160 Dot da' li nak x̄tižo'o,  
na' to chi'ize zoa' da' z̄chi'a lažo'o Le'.

*Žala' wzóa kwinžo lo na' x̄tiža' Dios*

161 Benne' wnná bia' ka' z̄bia láže'gake' neda', na' bi be bena' chégake',  
san dot laža'a žapa' x̄tižo'o ba la'ne.

162 Žebéle'ežela' lo da' z̄nna x̄tižo'o  
ka žebele bennen' žežel-le' to yel̄a' wnni'a zente.

163 Bi z̄le'ela' chawe', na' bi z̄zi'a da' wen laže',  
san nži'ila' da' bsdlo' neto'.

164 Tža tža žoe lawa' Le'  
dan' nak chawe' ka z̄chi'a lažo'o neto'.

165 Zga'n cháwe'gac benne' ka' zej nži'ile' da' žsedlo',  
na' bi be de da' gonen ga chejchégwgake'.

166 Xana' Dios, z̄beza' Le' yido' yesló' neda',  
na' žónteza' ka nak da' wnnakzo' Le'.

167 Dot laža'a žónteza' da' žsedle diža' chio' neto',  
na' nži'ile'ela' da' z̄nnan.

168 Žónteza' ka z̄nna da' bchi'lo' neto', na' ka žsedle diža' chio' neto',



na' zlé'ekzlo' yógo'te da' žona'.

*Žebélenlžo xtiža' Dios*

<sup>169</sup> Xana' Dios, benle da' žliža' Le'.

Bzejní'il neda' ka zнна xtižo'o gono'.

<sup>170</sup> Benle da' znnaba' lawo' Le'.

Beslá neda' ka bchebe lažo'o gono'.

<sup>171</sup> We lówteza' Le', Xana' Dios,  
dan' bsdlo' neda' gona' ka zнна xtižo'o.

<sup>172</sup> Wcháljteza' ka nak xtižo'o  
dan' chawe' nak da' bchi'lo' neto'.

<sup>173</sup> Wzóateze gákleno' neda'  
dan' žon byena' gona' ka zнна da' wnnakzo' Le'.

<sup>174</sup> Žak laža'a yesló' neda', Xana' Dios.

Žaz laža'a da' bsdlo' neto'.

<sup>175</sup> Ben ga soa' nbana', na' wká'n zena' Le',  
na' da' zchi'a lažo'o gáklenen neda'.

<sup>176</sup> Zdía' chela'ale kan zda to zila' nnitlba'.

Beylj neda', wen žin chio', dan' bi na' gal laža'a da' ka' bchi'lo' neto'.

## 120

<sup>1</sup> Kate' wžé' zedla' bliža' Xanžo Dios,  
na' le' góklene' neda'.

<sup>2</sup> Xana' Dios, beslá neda' lo na'gak benne' wen laže' ka'  
na' lo na'gak benne' ka' bi zej nake' li laže'.

<sup>3</sup> ¿Biz gonn Dios le'e, benne' wen laže' ka'?  
¿Biz yela' ba nez gaken chele kate' wdíe' le'e lo da' wžia yin' benách ka'?

<sup>4</sup> Wsaka' zi'gak yag ntóche'do' chie' ka' le'e,  
na' yag ka' zoa yi' láwe'lgaken.

<sup>5</sup> Da' nyáche'le'e žaken chia' neda'.  
Zoakza' ladjw benne' Mesek ka', na' zoa' to yo'o laže' chegak benne' Sedar ka'.

<sup>6</sup> Schaľe'e ba wzóa' ladjw benne' ki,  
benne' ka' zzóagake' chela'ale yela' zga'n chawe'.

<sup>7</sup> Neda' žak laža'a gata' yela' zga'n chawe',  
san kate' zchalja' chen, zdíl-lengak benne' ka' neda'.

## 121

<sup>1</sup> Zchis lawa', na' zwia' da' žak lawgak ya'a sibe ka'.

¿Gaz za' da' gáklenen neda'?

<sup>2</sup> Da' gáklenen neda' za' lo na' Xanžo Dios,  
Bennen' bene' ya'abá, na' yežlyó.

<sup>3</sup> Bi go'e latje chejchego'o,  
na' bi tas Bennen' žape chi'ikze' le'.

<sup>4</sup> Bwia nga, batkle znnan tas Bennen'.  
Batkle tas Bennen' žape chi'ikze' benne' Israel ka'.

<sup>5</sup> Xanžo Dios žape chi'e le'.  
Xanžo Dios zoe' kwito' li ža gan gake' zoľ chio'.

<sup>6</sup> Bi wzéy wbíž le' te ža, na' bi be gon byo' chio' žel.

<sup>7</sup> Xanžo Dios gape chi'ikze' le' nich bi be da' zia gaken chio'.  
Gape chi'ikze' yela' nban chio'.

<sup>8</sup> Xanžo Dios gape chi'ikze' le' kate' žežajo',

na' kate' žeyó'o, na'a ža, na' to chi'ize.

## 122

<sup>1</sup> Bebélenla' tzen benne' ka' góžgake' neda':

“Le cho'o lo yodo' che Xanžo Dios.”

<sup>2</sup> Na'a zoažo nga.

Zežo lo'ole ze'e da' nyechjlen yež Jerusalén.

<sup>3</sup> Jerusalén naken to yež da' béngake',

na' naken xtanle'e, na' že'le'en chawe'.

<sup>4</sup> Lo yežen' za'gak yógo'te kwe' benne' ka', benne' zej nake' che Xanžo Dios.

We lágwage' La la'y che Xanžo Dios,

kan wnnakze' Le' gongak benne' Israel ka'.

<sup>5</sup> Zdobgak benne' ka' lo yežen' nich wchi'a láže'gake' benách Israel ka'

benne' ka' zej nbabe' za'só Dabí, bennen' wnná bi'e.

<sup>6</sup> Le nnable Dios wka'ne' chawe' benne' Jerusalén ka'.

Le' gon chawe'e benne' ka' zej nži'ile' yežen'.

<sup>7</sup> Znnabltó'-ne' gone' ga soa yela' zga'n chawe' lo'ole ze'e dan' nyechjlen yež Jerusalén.

Gon chawe'e benne' ka' zej yoe'e yo'o zen ka' chen.

<sup>8</sup> Na'a, dan' nži'ila' bi' ljéža'do' ka', na' lježa' ka', znnia':

“Gata' yela' zga'n chawe' chele lo yež Jerusalén.”

<sup>9</sup> Dan' nži'ila' yodo' che Xanžo Dios žon byena' gak chawe' chen.

## 123

<sup>1</sup> Chis lawa', na' wia' gan zo', Xana' Dios,

gan zo' Le' ya'abá na'le.

<sup>2</sup> Ka žon to bi' byo wen žin zwiábe' bi da' nna xanbe',

na' ka žon to no'le wen žin zwiábe' bi da' nna no'le xanbe',

ki zwiážo bi da' nna Xanžo Dios na' zejte yeyache' láže'le' žo'o.

<sup>3</sup> Beyache' láže'l neto', Xanto' Dios.

Beyache' láže'l neto' dan' žedó láže'to'

dan' zbia láže'gak benne' ka' neto'.

<sup>4</sup> Žedó láže'to' dan' žon dítjgekle benne' wnni'a ka' neto'.

Benne' ka' zka'n zen kwíngake' zbia láže'gake' neto'.

## 124

<sup>1</sup> “Chela' bi goklen Xanžo Dios žo'o”,

žala' nnagak benne' Israel ka' na'a.

<sup>2</sup> “Chela' bi goklen Xanžo Dios žo'o

kate' bdíl-lengak benne' ka' žo'o,

<sup>3</sup> na' bžia yí'gake' žo'o to chi'ize

lo yela' zža'a zen chégake',

<sup>4</sup> na' gok chežo ka žak che to benne'

zkache' nisdo' le', na' žoten le'.”

<sup>5</sup> Chela' gok ki chežo, na' la' betten žo'o.

<sup>6</sup> Žala' ye'žo Xanžo Dios “žóxkeno”,

dan' bi bi'e latje benne' ka' wžia yí'gake' žo'o.

<sup>7</sup> Belažo kan želá to byinne lo yixjw che to benne' wezén byinne ka'.

Beká'a Xanžon' yela' wnná bia' chegak benne' ka', na' belažo.

<sup>8</sup> Nak Xanžo Dios Bennen' benkze' ya'abá, na' yežlýó.

Lekze' žákłene' žo'o.

## 125

<sup>1</sup> Benne' ka' žxen láže'gake' Xanžo Dios zej nake' ka Ya'a Sión.

Bi gak no benne' wtén', san to chi'ize zoa chochen.

<sup>2</sup> Kan zej že' ya'a ka' da' nyé Jerusalén,

ki žon Xanžo Dios, žape chi'ikze' benne' chie' ka', na'a ža, na' to chi'ize.

<sup>3</sup> Kege to chi'ize nna bia'gak benne' wen da' zinnj ka' lo yežlyó chegak benne' chawe' ka', nich bi gakgak benne' chawe' ka' toze len benne' wen da' zinnj ka', na' bi góngake' da' zinnj.

<sup>4</sup> Xana' Dios, ben chawe' benne' chawe' ka', na' benne' ka' zej nake' li laže'.

<sup>5</sup> San benne' ka' že**béj** yí Dios nich góngake' da' zinnj, Xanžo Dios wkwase' benne' ka' tzen len benne' wen da' zinnj ka'.

Znabla' Dios gata' yela' zga'n chawe' chegak benne' Israel ka'.

## 126

<sup>1</sup> Kate' Xanžo Dios beslé' žo'o lo na'gak benne' zi'to' ka', na' begoé'e žo'o lo yež Sión, gókežo zoažo bichgale.

<sup>2</sup> Naž bzížežo, na' be lawžo Xanžo Dios.

Naž wnnagak benne' zi'to' ka':

“Da' zente ben Dios, Xangak benne' ka', chégake'.”

<sup>3</sup> Da' likze, zenle'e nak da' ben Xanžo Dios chežo žo'o.

Žak chežo yela' ba nez zen.

<sup>4</sup> Beslá Xanžon' žo'o lo na'gak benne' zi'to' ka'.

Naž bežinžo lo yežlyó chežo, kan žežín nis wba'w lo yegw biž ka'.

<sup>5</sup> Benne' ka' zbéžegake' kate' žázgake',

lo yela' žebele chégake' yezi'gake' linne.

<sup>6</sup> Bennen' zbeže' kate' zeje' zjeze' binne cháwe'do' ka',

lo yela' žebele yežine' zedjnoé'e linne chien'.

## 127

<sup>1</sup> Cha' bi zoalen Xanžo Dios benne' ka' žóngake' to yo'o dáche'ze gak žin da' góngake'. Cha' bi žape chi'ikze Xanžo Dios to yež, dáche'ze gak da' gongak benne' ka' žape chí'igaken'.

<sup>2</sup> Dáche'ze nak žasle zildo', na' žonle žin kate' ne zla' wbíž na' zejte ženen, na' lo da' zzáka'le žezi'le da' gawle.

Žonn Dios da' gawgak benne' ka' nži'ile' xak ztásgake'.

<sup>3</sup> Bwia nga, benn Xanžon' chežo zi'nžo ka'.

Zež nakbe' to yela' wnni'a zente.

<sup>4</sup> Zi'nžo ka', bi' žáljgakbe' kate' ne žonžo yiz kwide' chežo

zej nakbe' ka' yag ntóche'do' ka' da' noxw to benne' žeje' lo wdiļe.

<sup>5</sup> Ba nez zen naken che bennen' noxwe' zante yag ntóche'do' ki.

Batkle yedoe'ele' lawgak benne' ka' zdíl-lengake' le'

kate' yechebe' chekze' law bennen' zchi'a laže'e le'.

## 128

<sup>1</sup> Ba nez zen naken chegak yógo'te benne' ka' žápegake' Xanžo Dios ba' la'ne, benne' ka' žóntezgake' kan znnakze Dios.

<sup>2</sup> Kate' žawo' da' žezi'o che žin da' beno', gak chio' yela' ba nez zen, na' gak chawe' chio'.

<sup>3</sup> Gak zo'lo' ka' to lba uba da' zbian da' zix kwit ližo',

na' zi'no' ka' gákgakbe' ka' yag olibo ka' zej zen žoa'a gan žawo'.

<sup>4</sup> Ki gon chawe' Xanžon' bennen' žape' Le' ba la'ne.

<sup>5</sup> Znabla' Xanžon', Bennen' zoe' Ya'a Sión, gon chawe'e le',

nich le'elo' gak chawe' che yež Jerusalén yógo'te ža so' nbano',

<sup>6</sup> na' nich le'elo' za'só' ka'.

Znnabla' Dios gone' ga gata' yela' zga'n chawe' chegak benne' Israel ka'.

## 129

<sup>1</sup> “Ben zí'gake' žo'o katen' wzoažo yiz kwide' chežo”,  
wak nnagak benne' Israel ka'.

<sup>2</sup> “Ben zí'gake' žo'o katen' wzoažo yiz kwide' chežo,  
san bi bžia yí'gake' žo'o.

<sup>3</sup> Béngake' we' xkóže'žo katen' bdínnngake' žo'o yid,  
na' gokgak xkóže'žo ka yežlyó da' zde ya.”

<sup>4</sup> Chawe' nak Xanžo Dios.

Beslé' žo'o lo na'gak benne' ka' bsaka' zí'gake' žo'o.

<sup>5</sup> Xana' Dios, ben ga chejchégwgak, na' wzonnjgak  
yógo'te benne' ka' zdíl-lengake' benne' Sión ka'.

<sup>6</sup> Ben ga gágkake' ka' yíxe'do' ka' žíagaken yichjo'o,  
da' ka' zbížgaken kate' ne zej nže'nen,

<sup>7</sup> na' bi soa no benne' yeké'en, na' bi gak no benne' gonen' to chejxónnj.

<sup>8</sup> Bi nnagak benne' ka' zdégake' gan zej žian:

“Znnablto' Xanto' Dios gon chawe'e le'e.

Lo La la'y che Xanto' Dios znnablto' gak chawe' chele.”

## 130

<sup>1</sup> Ga že' zedla' ni žliža' Le', Xana' Dios.

<sup>2</sup> Xana' Dios, benle chia'.

Bze nag da' znnabla' Le'.

<sup>3</sup> Xana' Dios, cha' zwio' binlo doļa' da' nbága'to',  
žnozke benne' ga'ne' chawe' lawo' Le'?

<sup>4</sup> San Le' ženít lawo'o cheto',

nich gapto' Le' ba la'ne.

<sup>5</sup> Dot laža'a žxen laža'a Xanžo Dios,

na' žxen laža'a xtiže'e.

<sup>6</sup> Zbez láže'ža' Xanžo Dios, ka žongak benne' ka' žape chí'igake' to yež, zbez láže'gake'  
cha'ní',

na' ka žongak benne' wape chi'i ka' zbez láže'gake' cha'ní'.

<sup>7</sup> Benne' Israel ka' žala' wxén láže'gake' Xanžo Dios

dan' žeyache' laže'l Xanžon' benne' chie' ka'.

Žape chi'e benne' ka' lo da' žongak benne' ka' bi zlé'egekle' légake' chawe'.

<sup>8</sup> Le' yeya'we' benne' Israel ka' lo na' yógo'te doļa' da' zej nbage'e.

## 131

<sup>1</sup> Xana' Dios, ba bsana' yela' zka'n zen kwin chia', na' ba bkwasa' yela' žon zen kwin chia'.

Bi žilja' da' zej nak zen, da' ka' bi nak chia' wlapa' na'a,

<sup>2</sup> san neda' bi be wnnía', na' wzoaza' žize,

kan žon to bi' že'n za' góže'be', na' ztasbe' lo na' xna'be'.

Nak be' nakkza' ka to bi' že'n za' góže'be'.

<sup>3</sup> Le wxén láže' Xanžo Dios, le'e, benne' Israel ka',

na'a ža, na' to chi'ize.

## 132

<sup>1</sup> Xana' Dios, bejsá' láže' kan gok che Dabí, na' kan wzáka'li'e,

<sup>2</sup> na' kan nak da' bchebe laže'e gone' chio',  
dan' bchebe laže'e lawo' Le', Dios wałe che Jakob.

<sup>3</sup> Wnné': "Batkle choa'a liža',  
na' batkle gata'a lo da' žáte'la',

<sup>4</sup> na' batkle wsejwa' yej lawa',  
na' batkle tasa',

<sup>5</sup> na' zejte ba bena' to latje gan ga'n Xana' Dios,  
gan soakze Dios wałe che Jakob."

<sup>6</sup> Benlto' kak la'y gan yo'o diža' da' bénleno' xa gole wdé cheto' ka' wzóa lo yežlyó Efrata,  
na' bežél-lton' lo yežlyó che bennen' le' Jaar.

<sup>7</sup> Wnnato': "Le cho'o gan zoa Dios chežo,  
na' wzóa zibžo lawe' Le'."

<sup>8</sup> Wzó ža', Xanto' Dios,  
len kak la'y che yela' wak chio',  
na' da' law ya'a gan soakzo' Le'.

<sup>9</sup> Ben ga gongak bꝯoz chio' ka' da' naken chawe',  
na' kwéžeya'a yógo'te benách chio' ka' lo yela' žebele chégake'.

<sup>10</sup> Dan' nži'ilo' Dabí, wen žin chio',  
bi wzó' cheła'ale benne' wnná bian' wžio' Le'.

<sup>11</sup> Da' likze bzetj kwin Xanžo Dios,  
na' bchebe laže'e bi da' gone' che Dabí,  
na' bi wnite' dan' wnné' gone'.

Wnné': "Gona' ga nna bia'gak za'só' ka' gan zꝯna bia'kzo' le'.

<sup>12</sup> Cha' góntezegak zi'no' ka' ka' nak xtiža'a dan' bénlena' le',  
na' ka' nak xtiža'a dan' wsdla' le',  
na' zi'no' ka' nna biá'tezegake' gan zꝯna bi'o le'."

<sup>13</sup> Dan' wže Xanžo Dios yež Sión gok laže'e soa ližkze' ga na',

<sup>14</sup> na' wnné': "Gákteze latje nga gan soakza' neda'.  
Sóateza' nga dan' ki žaz laža'a gona'.

<sup>15</sup> Gona' gáta'le'e linne chegak benne' ka'.

Gona' ga yéljgekle benne' yache' ka' yet.

<sup>16</sup> Gona' ga gongak bꝯoz chia' ka' da' naken chawe'.

Kwéžeya'a yógo'te benách chia' ka' lo yela' žebele.

<sup>17</sup> Lo latjen' gona' ga yeyák yela' wnná bia' che Dabí.

Gona' ga soagak nbangak za'só benne' wnná bian' ga na', bennen' wžia' neda'.

<sup>18</sup> Gona' ga chíxgekle benne' ka' bi zlé'egekle' légake' chawe',  
san gona' ga diá'teze yela' wnná bia' che Dabín'."

## 133

<sup>1</sup> Le wia nga, xtanle'e nak, na' cháwe'le'e nak,  
kate' zej ndobe benne' ka' che Dios, zej nake' toze.

<sup>2</sup> Naken ka to set da' zzoagak bꝯoz ka' yíchjgake', da' zdinnen žoa'a lágwage',  
kan wdinnen lo loze Aarón,  
na' wdinnen gan bžinen ni'i ze'.

<sup>3</sup> Zdinnen kan zdinne xle'l law Ya'a Hermón, na' law Ya'a Sión.  
Xanžo Dios gon chawe'e benne' ka' nníta'gake' ga na',  
na' gonne' chegak benne' ka' yela' nban da' zejlí kanne.

## 134

<sup>1</sup> Le wia nga, le wká'n zen Xanžo Dios, le'e, benne' wen žin ka' che Xanžon',  
zoale lo yodo' che Xanžon' žel.

<sup>2</sup> Le wchís na'le law latje la'y,  
na' le wká'n zen Xanžo Dios.

<sup>3</sup> Znnabla' Xanžon', Bennen' zoe' Sión, gon chawe'e le'e.  
Lekze' bene' ya'abá, na' yežlyó.

## 135

<sup>1</sup> ;Le wká'n zen La la'y che Xanžo Dios!

;Le wká'n zene' Le', le'e, wen žin ka' che Xanžon',

<sup>2</sup> le'e zoale lo yodo' che Xanžo Dios, lo li'a yodon' gan zoakze Dios!

<sup>3</sup> ;Le wká'n zen Xanžon' dan' nake' chawe'!

;Le go! da' wká'n zenle La la'y chie', dan' nake' ži'i laže'!

<sup>4</sup> Xanžo Dios wžíe' za'só Jakob ka'.

Wžíe' za'só Israel ka' nich gákgake' benne' chie' ka'.

<sup>5</sup> Nnézkelžo zente nak Xanžo Dios.

Nakže' zen ka yógo'te dios chegak benne' zi'to' ka'.

<sup>6</sup> Žon Xanžon' yógo'te da' žénele' gone' zan ya'abá,

na' lo yežlyó, na' lo niso',

na' lo da' zoan gže' zan nison'.

<sup>7</sup> Žone' ga že' bejw do zente yežlyó.

Žone' ga žasgak yes wzió' kate' žak yejw.

Žone' ga žak be' gáte'teze.

<sup>8</sup> Le' betkze' bi' byo nežw ka' chegak benne' Egipto ka'.

Gotgak bi' byo nežw ka' chegak benne' ka',

na' bia néžwdo' ka' chegak bia yixe' chégake' ka'.

<sup>9</sup> Bene' yela' wak ka' che ya'abá, na' da' zente ka' kate' bchinnje' yežlyó Egipton',

da' ka' ben Dios che benne' Faraón,

na' chegak yógo'te benne' wen žin ka' che Faraón na'.

<sup>10</sup> Bžia yi'e benne' ka' chegak zante yež ka',

na' bete' benne' wnná bia' ka', benne' zenle'e ka'.

<sup>11</sup> Bete' Sehón, bennen' wnná bi'e benne' amorreo ka',

na' Og, bennen' wnná bi'e benne' Basán ka',

na' yógo'te benne' wnná bia'gake' benne' Kanaán ka'.

<sup>12</sup> Beké'e yežlyó nga lo na'gak benne' wnná bia' ka'.

Bnezjwen' chegak benne' chie' ka', benne' Israel ka'.

<sup>13</sup> Xanto' Dios, to chi'ize zoa La la'y chio'.

Chejsá' láže'tezgak benách ka' Le'.

<sup>14</sup> Xanžo Dios zchi'a laže'e benne' chie' ka'.

Žeyache' láže'le' žo'o, wen žin chie' ka'.

<sup>15</sup> Lo'a ka' chegak benne' zi'to' ka' zej naken ya oro, na' ya plat.

Zej naken da' ka' bengak benne' ka'.

<sup>16</sup> Zej de žoá'agaken san bi znnégaken.

Zej de yej lágwaken san bi zlé'egeklen.

<sup>17</sup> Zej de nággaken san bi žéngkelen,

na' bi zóagaken nbángaken.

<sup>18</sup> Benne' ka' žóngake' lo'a ka' zej nake' kan nákgaken.

Lzeka' zej nak benne' ka' žxen láže'gake' légaken.

<sup>19</sup> Le'e, benne' za'só Israel, ;le wká'n zen Xanžo Dios!

Le'e, benne' za'só Aarón, ;le wká'n zen Xanžo Dios!

<sup>20</sup> Le'e, benne' za'só Lebí, ;le wká'n zen Xanžo Dios!

Le'e, nol-le zžébele Xanžo Dios, ;le wká'n zen Xanžo Dios!

<sup>21</sup> Le'e zoale yež Sión, ¡le we law Xanžo Dios,  
Bennen' zoakze' yež Jerusalén!

¡Ga'n zen Xanžo Dios!

## 136

- <sup>1</sup> ¡Le wká'n zen Xanžo Dios, Benne' chawen'!  
Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.
- <sup>2</sup> ¡Le wká'n zen Dios, Bennen' nákle'eže' zen ka zej nak dios chegak benne' zi'to' ka'!  
Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.
- <sup>3</sup> ¡Le wká'n zen Xanžon', dan' nákle'eže' zen ka zej nak xangak benne' zi'to' ka'!  
Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.
- <sup>4</sup> ¡Le wká'n zen toze' Le' dan' žone' yełá' wak zen ka'!  
Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.
- <sup>5</sup> ¡Le wká'n zen Le', dan' benkze' ya'abá len yełá' žejní'il chie'!  
Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.
- <sup>6</sup> ¡Le wká'n zen Dios, Bennen' bzoe' yežlyó lawle nisdo'!  
Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.
- <sup>7</sup> ¡Le wká'n zen Dios, Bennen' bene' wbíž, na' byo'!  
Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.
- <sup>8</sup> Bene' Le' wbíž nich wsa'nín' te ža.  
Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.
- <sup>9</sup> Bene' byo', na' belj ka' nich wsa'ní'gaken žel.  
Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.
- <sup>10</sup> ¡Le wká'n zen Dios, Bennen' bete' bi' byo nežw ka' chegak benne' Egipto ka'!  
Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.
- <sup>11</sup> ¡Le wká'n zen Dios, Bennen' bebeje' benne' Israel ka' lo yežlyó Egipton'!  
Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.
- <sup>12</sup> Bchi'e légake' len yełá' wak zen chie'!  
Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.
- <sup>13</sup> ¡Le wká'n zen Dios, Bennen' ben chople' Nisdo' Xna!  
Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.
- <sup>14</sup> Bene' ga bdegak benne' Israel ka' gachj lawle nisdon'.  
Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.
- <sup>15</sup> San bene' ga bkache' nisdon' Faraón, benne' wnná bi'e benne' Egipto ka', benne' ka' žjake' lo wdile.  
Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.
- <sup>16</sup> ¡Le wká'n zen Dios, Bennen' bchi'e benne' chie' ka' ladjw latje dach!  
Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.
- <sup>17</sup> ¡Le wká'n zen Dios, Bennen' bete' benne' wnná bia' ka'!  
Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.
- <sup>18</sup> Bete' benne' wnná bia' wale ka'.  
Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.
- <sup>19</sup> Bete' Sehón, bennen' wnná bi'e benne' amorreo ka'.  
Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.
- <sup>20</sup> Bete' Og, bennen' wnná bi'e benne' yež Basán ka'.  
Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.
- <sup>21</sup> Bdie' yežlyó chegak benne' ka' lo na'gak benne' chie' ka'.  
Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.
- <sup>22</sup> Bnejwjen' chegak benne' Israel ka', benne' wen žin chie' ka'.  
Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.
- <sup>23</sup> Žejsá' laže'e žo'o kate' zdíl-lengak benne' ka' žo'o.



Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.

<sup>24</sup> Beslé' žo'o lo na'gak benne' ka' bzéxjwgake' žo'o.

Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.

<sup>25</sup> Zwawe' yógo'te da' zej zoan nbángaken.

Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.

<sup>26</sup> ¡Le wká'n zen Dios che ya'abá!

Zóateze yełá' žeyache' laže' chie'.

## 137

<sup>1</sup> Žoa'a yegw da' zden lo yežlyó Babilonia,  
wže'žo ga na', na' wžežžo katen' bejsá' láže'žo che yež Sión.

<sup>2</sup> Lo ni'a na' yag labada' žoa'a yegon'

bgála'žo da' ka' zgołžo.

<sup>3</sup> Benne' ka' bché'gake' žo'o ka benne' zej ndo'w ka' wnnábgekle' žo'o gołžo.

Benne' ka' bchínjgake' yež chežo góžgake' žo'o yebelžo, na' wnnágake':

“Le goł cheto' da' ka' bel-le lo yež Sión.”

<sup>4</sup> ¡Nakxkze gak gołžo da' wká'n zenžo Xanžo Dios,

ga zoato' lo yežlyó ni chegak benne' zi'to' ka'?

<sup>5</sup> Cha' gał laža'a yež Jerusalén,

znnabla' Dios gone' ga wnít na'a li ža yełá' wał chen.

<sup>6</sup> Znnabla'-ne' gone' ga ta' loža'a chichjla'

cha' bi chejsá' laža'a che yež Jerusalén,

na' cha' bi wká'n zenan'.

Yežen' naken da' žaz láže'li'a.

<sup>7</sup> Xana' Dios, bejsá' laže' da' zinnj da' bengak benne' Edom ka'

lo ža katen' bchínjgake' yež Jerusalén, na' wnnágake':

“¡Le wchinnjen! ¡Le wchinnjen, na' zejte lo lenen!”

<sup>8</sup> Le'e, benne' Babilonia ka', kwia yi'le.

Ba nez zen gaken che bennen' gone' chele kan benle le'e cheto' neto'.

<sup>9</sup> Ba nez zen gaken che bennen' ke'e xkwide' chele ka'

na' wzozej' légakbe' lo yej xe.

## 138

<sup>1</sup> Xana' Dios, dot laža'a we lawa' Le'.

Žólteza' da' žoe lawa' Le' lawgak dios ka' chegak benne' zi'to' ka'.

<sup>2</sup> Zzoa ziba' lo yodo' la'y chio',

na' zka'n zena' La la'y chio' dan' nako' li laže',

na' žeyache' láže'lo' benne' chio' ka',

na' dan' bloe'elo' law nako' Benne' zente, na' zente nak xtižo'o.

<sup>3</sup> Kate' bliža' Le', na' gókleno' neda'.

Len yełá' wak chio' ben chocho' neda'.

<sup>4</sup> Yógo'te benne' wnná bia' ka' nníta'gake' yežlyó nga we lawgake' Le', Xana' Dios,

dan' ba béngkle' da' znná xtižo'o.

<sup>5</sup> Gólgake' che da' ben Xanžo Dios,

dan' zente nak yełá' zen che Xanžon'.

<sup>6</sup> Zente nak Xanžo Dios, na' žáklene' benne' gaxjw laže' ka',

san bi žwi'e latje benne' zka'n zen kwine' žine' lawe' Le'.

<sup>7</sup> Kate' že' zedla', Le' žon chocho' neda'.

Zlago' benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe', na' len yełá' wak chio' žesló' neda'.

<sup>8</sup> Gon Xanžo Dios da' wchebe laže'e chia'.

Xana' Dios, žeyache' laže'tezlo' benne' chio' ka'.  
Bi wsano' žono' žin da' wzó lawo' žonon'.

## 139

<sup>1</sup> Xana' Dios, ba bwíakzo' neda' na' binlo nónbi'o neda'.

<sup>2</sup> Nnézkzelo' kate' ži'a, na' kate' zzo ža'a.  
Zító'le nnézkzelo' da' yo'o yichj lázda'wa'.

<sup>3</sup> Zwiakzo' da' žona', na' da' žezá' laža'a.  
Nnézkzelo' yógo'te da' žona'.

<sup>4</sup> Kate' bi na' wchalja',  
ba nnézkzelo' Le', Xana' Dios, yógo'te da' nnia'.

<sup>5</sup> Gáte'tezle kwita' neda' zoakzo' Le', Xana' Dios,  
na' no'o žon chochen neda'.

<sup>6</sup> Dan' zente nak da' nnezlo' Le' žonen ga žebanla'.  
Nakle'en sina', na' bi gak chejni'ilan'.

<sup>7</sup> ¿Gaz gak cha'a zi'to' gan bi zoakze Be' La'y chio'?  
¿Gaz gak wzonnja' gan bi zoakzo' Le'?

<sup>8</sup> Cha' kwena' sibe zan ya'abá, zoakzo' Le' ga na'.  
Cha' yetja' lo da' gže' che yežlyó, zo' Le' ga na'.

<sup>9</sup> Chela' sáke'la' tia' lo be', na' cha'a zi'to' gan zla' wbíž,  
o tia' yechela'ale nido' gan žen wbíž,

<sup>10</sup> lezka' sóaleno' neda' ga na',  
na' no'o li ža gon chochen neda'.

<sup>11</sup> Chela' gak gona' ga wkache' da' chol neda',  
o gona' ga yeyák chol baní' da' nyechjlen neda',

<sup>12</sup> da' chol na' bi gak wkachen' neda' lawo' Le',  
na' yel yeyaken ka te ža lawo' Le'.

Lébeze ka zej nak da' chol, na' yela' baní' lawo' Le'.

<sup>13</sup> Le' beno' da' ka' zej yo'on lo beła' žen chia'.  
Le' bzo'o neda' lo le'e xna'a.

<sup>14</sup> Wká'n zenkza' Le' dan' zente nak da' žono', na' žebanla' ka naken.  
Dot laža'a nnézkzela' naken ki.

<sup>15</sup> Błe'ekzlo' neda' kate' wyá'a žit yoa'a,  
katen' wzóa' lo le'e xna'a,  
katen' bgola' lo da' bagáche'ze ga na'.

<sup>16</sup> Błe'elo' beła' žen chia' kate' wyá'n.  
Yógo'te da' ki bzojon' le'e yiche chio', na' wdé na' wyá'n,  
na' yógo'ten gókgaken kan zej nyejwn.

<sup>17</sup> Xana' Dios, zente zej nak da' žezá' lažo'o gono'.  
Da' zante zej naken.

<sup>18</sup> Cha' gak laža'a wlaba' ka zej naken,  
zej nyanen ka yož dan' žen' žoa'a yegw žen.  
Kate' žebana', na' zóalenkza' Le'.

<sup>19</sup> Xana' Dios, da' likze goto' benne' wen da' zinnj ka'.

Che len le kwas gan zoa', le'e, benne' wet benách ka'.

<sup>20</sup> Znnégake' chio' Le', Dios.

Benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe' zzétjgake' dáche'ze La la'y chio'.

<sup>21</sup> Xana' Dios, bi zle'ela' chawe' benne' ka' zzóagake' Le' chela'ale,  
na' zžá'ali'a benne' ka' zží'igake' chio' Le'.

<sup>22</sup> Dot laža'a bi zle'ela' chawe' benne' ka'.

Žekla' zži'igak benne' ka' chekza' neda'.

<sup>23</sup> Bwiakze neda', Xana' Dios, na' bwia da' yo'on yichj lázda'wa'.

Bwia neda' nich nnezlo' da' zza' laža'a.

<sup>24</sup> Bwia cha' zoalen to da' zinnj neda'.

Bzoa neda' lo nez chawe' chio' dan' zoan to chi'ize.

## 140

<sup>1</sup> Xana' Dios, beslá neda' lo na'gak benne' wen da' zinnj ka' nich bi gongak benne' yichj ža'a ka' neda' zia.

<sup>2</sup> Benne' ki žílgake' da' zinnj da' góngake'.

Tža tža zdíl-lengake' benách ka'.

<sup>3</sup> Da' znnágake' naken ka laye' bele da' zej ntochen'.

Xtíža'gak benne' ka' zej naken ka nis snia che bele.

<sup>4</sup> Xana' Dios, bi go'o latje benne' wen da' zinnj ka' góngake' chia' da' zinnj.

Beslá neda' lo na'gak benne' yichj ža'a ka',

benne' ka' žon byéngake' chejchégo'a.

<sup>5</sup> Benne' ka' zka'n zen kwíngake' wlékgake' to da' senen neda'.

Bzáljgake' do yelj žoa'a nez.

Wlékgake' da' ka' séngaken neda'.

<sup>6</sup> Goža' Xana' Dios: "Le' nako' Dios chia'.

Xana' Dios, benle chi'a kate' žliža' Le'.

<sup>7</sup> Xana' Dios, nakkzo' Benne' weslá chia'.

Le' wdape chi'o yichja' lo ža gok wdile.

<sup>8</sup> Xana' Dios, bi go'o latje gak kan žak láže'gak benne' wen da' zinnj ka'.

Bi go'o légake' latje góngake' da' zza' láže'gake' nich bi wká'n zen kwíngake'.

<sup>9</sup> Zej nyechjle benne' wen da' zinnj ka' neda'.

Ben ga gak chegak benne' ka' kan žénegekle' góngake' chegak benne' yoble ka'.

<sup>10</sup> Ben ga yexjw yi' lo yichjgak benne' ka'.

Ben ga chejchazgak benne' ka' lo yin'.

Ben ga chejchazgake' lo da' gže'le'e gan batkle yežójkake'.

<sup>11</sup> Bi go'o latje bennen' znne zi'e ga'ne' lo yežlyó.

Ben zi' benne' yichj ža'a, dan' wžia yin' le'."

<sup>12</sup> Nnezla' yechebe Xanžo Dios che no benne' gaxjw laže',

na' wzóa choche' da' ka' zej yo'on lo na'gak benne' yache' ka'.

<sup>13</sup> Da' likze benne' chawe' ka' we lágwage' La la'y chio',

na' benne' li laže' ka' sóagake' gan zo' Le'.

## 141

<sup>1</sup> Xana' Dios, žliža' Le'. Da ka' gaze gákleno' neda'.

Benle chi'a kate' wliža' Le'.

<sup>2</sup> Ben ga kwen da' znnabla' lawo' Le' ka to žen zix.

Wzí' da' zchisa' lawo' Le' ka to biado' žota'-ba' lawo' Le'.

<sup>3</sup> Xana' Dios, wdape chi'i žoa'a

nich bi nnia' to da' bi nak chawe'.

<sup>4</sup> Bi go'o latje se laža'a gona' to da' zinnj

nich bi gona' to da' bi nak chawe',

na' nich bi gáwlena' benne' wen da' zinnj ka' tzen che lni chégage'.

<sup>5</sup> Cha' to benne' chawe' wsake'e neda', gaken chia' to da' chawe',

na' cha' tile' neda', gaken chia' ka to da' zlalé'e zix dan' zgo'e yichja',

na' nnábtezla' Dios gon chawe'e le'.

<sup>6</sup> Kate' bíxjegak benne' blo ka' chegak benne' wen da' zinnj ka' le'e ya'a yej ka',

na' gákbe'egekle benách ka' nak chawe' da' znnia'.

<sup>7</sup> Gáslasgak žit chegak benne' ka' žoa'a yežw ba chégake'.

Gá'ngaken ka bcheko yo ka' gan ža'n beže.

<sup>8</sup> Che len zwia' gan zo' Le', Xana' Dios.

Žxen laža'a Le'. Bi kwej yichjo' neda'.

<sup>9</sup> Bwia neda' nich bi sen do yelj chegak benne' wen da' zinnj ka' neda', na' nich bi chejchaza' lo da' wlékgake'.

<sup>10</sup> Ben ga chejchazgak benne' wen da' zinnj ka' lo do yelj da' wlékgake', xak tia' neda' ga na' dot cháwe'do'.

## 142

<sup>1</sup> Neda' znnia' ziže, žliža' Xanžo Dios.

Dot laža'a znnabla' Xanžon' yeyache' láže'le' neda'.

<sup>2</sup> Lawo' Le' žawa' zia che da' žak chia'.

Lawo' Le' zloe'ela' že' zedla' neda'.

<sup>3</sup> Kate' že' lázda'wa' zedle'e, Le', Xana' Dios, nnezlo' da' žaken chia'.

Wlékgake' to do yelj lo xneza', nich senen neda'.

<sup>4</sup> Zwia' kwitla', san bi zoa no benne' gáklene' neda'.

Bi zoa no benne' gape chi'ikze' neda'.

Bi zoa no benne' kwi'e wnné yoe chia' neda'.

<sup>5</sup> Žliža' Le', Xana' Dios, znnia':

“Žxen laža'a tozo' Le'.

Tozo' Le' žaz laža'a lo yežlyó nga.

<sup>6</sup> Benle da' žliža' Le', dan' zzáka'li'a.

Beslá neda' lo na'gak benne' ka' zbia láže'gake' neda', na' zej nakže' waļe ka neda'.

<sup>7</sup> Bebėj neda' lo da' žaken chia' nich gak we ļawa' Le'.

Benne' chawe' ka' chéchjgeke' neda' kate' gon chawo'o neda'.”

## 143

<sup>1</sup> Xana' Dios, benle da' znnia' lawo' Le'.

Bze nag da' znnabla' Le'.

Da gákleno' neda' dan' nako' li laže', na' chawe'.

<sup>2</sup> Bi wchi'a lažo'o neda', wen žin chio', ka nak da' nbaga'a,

dan' lawo' Le' bi zoa no benne' nake' dot li laže'.

<sup>3</sup> Goklen neda' dan' benne' ka' zžá'agake' neda' zbia láže'gake' neda'.

Yeláte'ze ka bétgake' neda'.

Béngake' ga naka' ka to benne' zde' lo da' choļ kan žak chegak benne' gat ka'.

<sup>4</sup> Že' lázda'wa' zedle'e, na' žak nyache' láže'li'a.

<sup>5</sup> Žejsá' laža'a kan gok ža ni'te.

Zlab laža'a ka nak yógo'te da' beno'.

Žejsá' laža'a ka nak da' zente da' beno'.

<sup>6</sup> Zchis na'a lawo' Le'.

Naka' ka to yežlyó biž, zbiļa' Le'.

<sup>7</sup> Da ka' gaze gákleno' neda', Xana' Dios.

Dan' žedó laža'a bi žel-lo' gákleno' neda'

nich bi gaka' ka to benne' yoe'e yežw ba.

<sup>8</sup> Zildo' ben ga chejsá' laža'a žeyache' láže'lo' benách chio' ka' dan' žxen láže'kza' Le'.

Bzejní'il neda' ka žala' gona' dan' žak laža'a gona' da' žaz lažo'o Le'.

<sup>9</sup> Xana' Dios, beslá neda' lo na'gak benne' ka' zžá'agake' neda'.

Zzoa kwina' lo no'o nich gape chi'ikzo' neda'.

<sup>10</sup> Bsedle neda' nich gona' da' žaz lažo'o Le', dan' nako' Le' Dios chia'.

Bse|a' Be' La'y chawe' chio' nich chi'e neda' |o nez chawe' chio'.

<sup>11</sup> Nich gak bian' nako' chawe', Xana' Dios, ben choch neda'.

Dan' nako' chawe', yesló' neda' |o da' žak chia'.

<sup>12</sup> Dan' nako' |i |aže', wžia yi'o benne' ka' zžá'agake' neda'.

Wžia yi'o benne' ka' žénegekle' wžia yí'gake' neda' dan' naka' neda' wen žin chio'.

## 144

<sup>1</sup> |Ga'n zen Xanžo Dios, Bennen' zzoa choche' neda'!

|ekze' žon choche' na'a nich gak cha'a |o wdi|e.

Žon choche' xben na'a nich t|l-lena' benne' wen da' zinnj ka'.

<sup>2</sup> |ekze' žeyache' |áže'le' neda', na' nake' ka to yo'o gan že' chawa'a.

Žon choche' neda', na' žeslé' neda'.

Žape chi'e neda', na' žxen |aža'a |e'.

Žone' ga žongak benne' chia' ka' da' žapa' |égake'.

<sup>3</sup> Xana' Dios, |bizkze zej nak benne' ka', dan' žejsá' |ažo'o chégake'?

|Biz zej nak benne' ka' dan' ži'o wnné yoe chégake'?

<sup>4</sup> Zej nak benne' ka' ka to da' znitlen.

Zej nak ža chégake' ka to zo| dan' zdezen.

<sup>5</sup> Xana' Dios, bsaljw zan ya'abá. Betj gákl|eno' neda'.

Bta ya'a zen ka', na' žoj žen che yi'.

<sup>6</sup> Bza|a' yes wzio' ka', na' bsejw xnezgak benne' wen da' zinnj ka'.

Bse yag ntóche'do' chio' ka', na' bžia yi'-gake'.

<sup>7</sup> Gan zo' na'le, bze no'o, na' beslá neda' |o da' zedle'e gan ži'a.

Beslá neda' |o na'gak benne' zi'to' ka'.

<sup>8</sup> Benne' ka' znnátezegake' da' wen |aže',

na' zztéjgake' Dios katen' žon |áže'gake'.

<sup>9</sup> Xana' Dios, go|kza' chio' to da' kob, na' wgo|a' da' žól-lento'.

|en da' žól-lento' da' nwan' chi do go|kza' chio'.

<sup>10</sup> Žonkzo' Le' ga žežojgak chawe' benne' wnná bia' ka'.

Besló' Dabí, benne' wen žin chio', |o ya ntoche' ka' chegak benne' wen da' zinnj ka'.

<sup>11</sup> Beslá neda' |o na'gak benne' zi'to' ka'.

Benne' ka' znnátezegake' da' wen |aže',

na' zztéjgake' Dios katen' žon |áže'gake'.

<sup>12</sup> Ben ga gólegak bi' byo cheto' ka' kan zgólegak yag ka' |o yo bebe.

Ben ga gákgak bi' no'le cheto' ka' ka zej nak yag xtan|e'e ka' nníta'gaken |i'a che to yo'o zen.

<sup>13</sup> Ben ga cha'gak ližto' ka' yógo'te kwe' linne cheto'.

Ben ga chan|e'e bia yixe' cheto' ka',

nich gákgak bia yixe'do' zan|e'e |o yežlyó cheto'.

<sup>14</sup> Ben ga gákgak beže cheto' ka' bia wa|e ka' nich gón|e'egakba' žin.

Ben ga bi wsángakba' bia že'ndo' ka' kate' bi na' žin byo' chégakba'.

Ben ga bi soa no benne' kweže nyache'e |o yež cheto'.

<sup>15</sup> Ba nez zen naken chegak benne' ka' žaken ki chégake'.

Ba nez zen naken chegak benne' ka' Xanžon' nake' Dios chégake'.

## 145

<sup>1</sup> Wká'n zena' Le', Dios chia'.

Nako' Le' Benne' Wnná Bia' Zen chia'.  
Wká'n zénteza' La la'y chio' to chi'ize.

<sup>2</sup> Tža tža wká'n zena' Le'.

Wká'n zénteza' La la'y chio' to chi'ize.

<sup>3</sup> Zente nak Xanžo Dios, na' nak chie' we lówtezežo Le'.  
Batkle gak gónbia'žo ka zente nake'.

<sup>4</sup> Yógo'te kwe' benne' chio' ka' yéngkle' da' beno' Le'  
na' wzéngkle' yezika' benách ka' nak da' zente na'.

<sup>5</sup> Wláb laža'a ka' nak yela' zen che yela' wak chio',  
na' ka' nak da' zente ka' da' beno'.

<sup>6</sup> Yógo'te benne' ka' wcháljgake' ka' nak yela' wak che da' zente da' beno',  
na' neda' wzenla' légake' ka' nak yela' zen chio'.

<sup>7</sup> Wzéngkle' ljéžgake' ka' ka' nak yela' ži'i laže' zen chio',  
na' góltezegake' kan nako' Le' chawe'.

<sup>8</sup> Xanžo Dios nake' ži'i laže',  
na' žeyache' láže'le' benne' chie' ka'.  
Nake' zen laže', na' žeyache' láže'le'ele' žo'o.

<sup>9</sup> Xanžo Dios žon chawe'e yógo'te benne' ka',  
na' žeyache' láže'le' yógo'te  
da' zóagaken nbángaken, da' ka' bene' Le'.

<sup>10</sup> Yógo'te da' ka' beno' wká'n zéngaken Le', Xanto' Dios  
na' benne' chio' ka' we lówgake' Le'.

<sup>11</sup> Zcháljgake' ka' zente nak yela' wnná bia' chio'.  
Zcháljgake' ka' nak yela' wak zente chio'

<sup>12</sup> nich wzéngkle' yógo'te benne' ka' ka' zej nak da' zente ka' da' beno',  
na' ka' nak yela' zen che yela' wnná bia' chio'.

<sup>13</sup> Yela' wnná bia' chion' sóatezen,  
na' nna bi'o yógo'te kwe' benách ka'.

<sup>14</sup> Noxw Xanžo Dios yógo'te benne' ka' žejchégwake'.  
Žechise' yógo'te benne' ka' zej ndo'e lo žin wałe.

<sup>15</sup> Yógo'te benne' ka' zbéžgake' Le' gákleno' légake',  
na' Le' wnezjo' da' gáwgake' kate' gała' chen.

<sup>16</sup> Lo yela' ži'i laže' chio' zze no'o.  
Znezjo' da' žiážjegake' yógo'te da' zóagaken nbángaken.

<sup>17</sup> Chawe' nak Xanžo Dios lo yógo'te da' žone',  
na' li laže' zej nak yógo'te da' žone' Le'.

<sup>18</sup> Xanžo Dios zóateze' gáklene' yógo'te benne' ka' žlížgake' Le',  
yógo'te benne' gaxjw laže' ka' žlížgake' Le'.

<sup>19</sup> Gone' da' žak láže'gak benne' ka' zžébegake' Le'.  
Lezka' yenle' chégake' kate' wlížgake' Le', na' yeslé' légake'.

<sup>20</sup> Xanžo Dios žape chi'ikze' yógo'te benne' ka' zej nži'ile' Le',  
san wžia' yi'e yógo'te benne' ka' zbej yíchjgake' Le'.

<sup>21</sup> Dot laža'a wká'n zena' Xanžo Dios.  
Yógo'te benne' ka' žala' we lówgake' La la'y chie' to chi'ize.

Dot laža'a žoe lawa' Xanžo Dios.

- <sup>2</sup> Xak zoa' nbana' wká'n zena' Xanžo Dios.  
Gólteza' da' we lawa' Xanžo Dios xak zoa' nbana'.
- <sup>3</sup> Bi wxén láže'le benne' wnná bia' ka',  
na' bi wxén láže'le benne' wałe ka', dan' bi gak yeslágake' le'e.
- <sup>4</sup> Žežój be' zej yoe'e, na' yeyákgake' bixte yo.  
Lo ža na'kze nitle da' gok láže'gake' góngake'.
- <sup>5</sup> Ba nez zen naken che bennen', žaklen Dios che Jakob le',  
bennen' žxen laže'e Xanžo Dios.
- <sup>6</sup> Dios na'kze bene' ya'abá, na' yežlyó, na' nido',  
na' yógo'te da' ka' zej nnitan' latje ka'.  
Nake' Bennen' žónteze' da' li laže'.
- <sup>7</sup> Zchi'a laže'e benne' nyache' laže' ka',  
na' zwawe' benne' ka' zdóngake'.  
Xanžo Dios žeslé' benne' ndo'w ka'.
- <sup>8</sup> Xanžo Dios žeyone' yej lawgak benne' lo choł ka'.  
Xanžo Dios žechise' benne' ka' žejchégwake'.  
Xanžo Dios nži'ile' benne' chawe' ka'.
- <sup>9</sup> Xanžo Dios žape chi'e benne' zi'to' ka'.  
Žáklene' bi' wzebe ka', na' no'le wzebe ka',  
san zchinnje' da' žongak benne' wen da' zinnj ka'.
- <sup>10</sup> Le'e, benne' yež Sión, zna bia'kze Xanžo Dios.  
Zna biá'teze Dios to chi'ize.

¡Ga'n zen Xanžo Dios!

## 147

<sup>1</sup> ¡Le wká'n zen Xanžo Dios!

- Nak chawe' gołžo da' we lawžo Dios chežo.  
Dot láže'žo žala' wká'n zenžo-ne'.
- <sup>2</sup> Xanžo Dios yeyone' yež Jerusalén.  
Yechi'e benne' Israel ka' zej zoe' yež zi'to' ka'.
- <sup>3</sup> Žeyone' benne' ka' nyache' láže'gake',  
na' zde'e légake' laže' gan zej žia we' chégake'.
- <sup>4</sup> Nnézkzele' bał belj ka' nníta'gaken.  
To to belj ka' žwe'e lan.
- <sup>5</sup> Zente nak Xanžo Dios, na' nape' dot yela' wak.  
Bi be de da' bi žejni'ile' Le'.
- <sup>6</sup> Xanžo Dios žáklene' benne' gaxjw laže' ka',  
san zzejwe' benne' wen da' zinnj ka'.
- <sup>7</sup> ¡Le goł da' wká'n zenle Xanžo Dios!  
¡Le goł, na' le wchínnj da' ka' zgoł-le law Dios chežo!
- <sup>8</sup> Le' znnite'e bejw ka' zan ya'abá.  
Le' žsele'e nis yejw lo yežlyó.  
Le' žone' ga žiagak yíxe'do' ka' law ya'a ka'.
- <sup>9</sup> Le' znezjwe' da' žawgak bia yíxe' ka'.  
Znezjwe' da' žawgak sechjdo' ka', bia ka' zbéžeya'agakba'.
- <sup>10</sup> Da' žaz laže'e bi naken yela' wałe chegak bžina' ka',  
na' kege yela' wałe chegak benne' ka',
- <sup>11</sup> san žaz laže'e benne' ka' zžébegake' Le',



na' benne' ka' žxen láže'gake' Le' nich yeyache' láže'le' légake'.

<sup>12</sup> ¡Le wká'n zen Xanžo Dios, le'e zoale yež Jerusalén!  
¡Le wká'n zen Dios chele, le'e zoale yež Sión!

<sup>13</sup> Le' zzoa choche' ze'e da' žape chi'in yež chele.

Žon chawe'e benne' ka' nníta'gake' yež chele.

<sup>14</sup> Zzoe' yela' zga'n chawe' lo yežlyó chele.

Gónnli'e chele zoa' cháwe'le'e.

<sup>15</sup> Žsele'e xtiže'e chegak benách yežlyó ka',  
na' ka' gaze žak da' zne'.

<sup>16</sup> Zwakwe' yežlyó len bege' da' naken ka' zila'.  
Zzexjwe' xle'l yel ka' de.

<sup>17</sup> Žone' ga žexjw yej nis ka' yejdo' ka'.

¿Nož benne' gak soele' da' zag chen?

<sup>18</sup> Znnie', na' žeyaken nis.

Žone' ga žak be', na' žeyák begen' nis wbá'a.

<sup>19</sup> Bzejni'ile' Jakob ka' nak xtiže'e,

na' bdie' da' bsedle', na' da' ka' wnnakze' Le' lo na'gak benne' Israel ka'.

<sup>20</sup> Bi na' gone' ki che nitó yež yezika',

na' benne' yež ka' bi žeyónbia'gake' xtiže'e.

¡Ga'n zen Xanžo Dios!

## 148

<sup>1</sup> ¡Le wká'n zen Xanžo Dios!

¡Le wká'n zen Xanžon', le'e, zoale ya'abá!

¡Le wká'n zene' Le', le'e, zoale ža'le!

<sup>2</sup> ¡Le wká'n zene' Le', le'e, wbás che ya'abá chie' ka'!

¡Le wká'n zene' Le', le'e, benne' zante chie'!

<sup>3</sup> ¡Le wká'n zene' Le', le'e, wbíž, na' byo'!

¡Le wká'n zene' Le', le'e, belj žsa'ni'le!

<sup>4</sup> ¡Le wká'n zene' Le', le', ya'abá na'le,

na' le'e, nis ka' zoale lawle ya'abá!

<sup>5</sup> ¡Le wká'n zen La la'y che Xanžon',

dan' wnnakze' Le', na' wzoale!

<sup>6</sup> Bene' ga zoale na'a, na' to chi'ize.

Wnnakze' chele le'e to da' bi te chen.

<sup>7</sup> ¡Le wká'n zen Xanžon' lo yežlyó,

le'e, bia zen ka' zoale lo nido', na' lo nis zil,

<sup>8</sup> na' le'e, yes wzió', na' yej nis, na' bege', na' bejw ka',

na' le'e, be' bdone' ka', žonle ka' znnakze' Le'!

<sup>9</sup> ¡Le wká'n zene' Le', le'e, ya'ado' ka', na' ya'a zen ka',

na' le'e, yag zix ka', na' yag sedro ka',

<sup>10</sup> na' le'e, bia yixe' ka', na' bia ka' napgak benne' ka',

na' le'e, bia snia ka', na' bia zej zoa' xilgakba'!

<sup>11</sup> ¡Le wká'n zene' Le', le'e, benne' wnná bia' ka',

na' yógo'te benne' gaxjw laže' ka',

na' le'e, benne' blo ka', na' benne' wchi'a laže' ka',

<sup>12</sup> na' le'e, benne' byo' wego' ka', na' no'le wego' ka',

na' le'e, benne' gole ka', na' xkwide' ka'!

<sup>13</sup> ¡Le wká'n zen La la'y che Xanžon!  
 Zénle'eže nak La la'y chie' Le' ka yógo'te lagak benne' ka'.  
 Yela' zen chie' zla' lawn lo yežlyó, na' ya'abá.  
<sup>14</sup> Le' benne' yela' wak zen chegak benne' chie' ka'.  
 ¡Le wká'n zene' Le', le'e, benne' chie' ka', nakle za'só Israel ka',  
 na' nakle benne' ka' nži'ile' Le'!

¡Ga'n zen Xanžon'!

## 149

<sup>1</sup> ¡Le wká'n zen Xanžo Dios!  
 ¡Le goł che Xanžon' to da' kobe!  
 ¡Le wká'n zene' Le' gan zej ndobe benne' chie' ka'!  
<sup>2</sup> ¡Le yebele, le'e, benne' Israel ka', law Dios, Bennen' bene' le'e!  
 ¡Le yebele, le'e, zoale yež Sión, law Dios, Bennen' nake' Benne' Wnná Bia' Zen chele!  
<sup>3</sup> ¡Le wká'n zen La la'y che Xanžon', na' wya'ale!  
 ¡Le wchoncho yid ka', na' le wchínnj da' ka' zgoł-le, nich we lawle Le'!  
<sup>4</sup> Xanžo Dios žaz laže'e benne' chie' ka'.  
 Žape' ba la'ne benne' gačjw laže' ka', na' žeslé' légage'.  
<sup>5</sup> Žala' yebégekke benne' chie' ka' lo yela' zen chie',  
 na' gólgage' lo yela' žebele chégake' dot yele.  
<sup>6</sup> Žala' kwéžeya'agake', nich we lágwage' Dios,  
 zej noe'e ya ntoche' ka' da' zej nla žop la'aten,  
<sup>7</sup> nich yeží'gake' wzón benne' zi'to' ka',  
 na' góngake' benách yež ka' zia,  
<sup>8</sup> na' nich wchéjgake' benne' wnná bia' ka' do ya,  
 na' lezka' benne' wale ka',  
<sup>9</sup> na' nich wžia yí'gake' benne' ka' ka' wnnakze Dios gaken chégake'.  
 Da' ni gaken yela' ba nez zen chegak benne' ka' che Dios.

¡Ga'n zen Xanžon'!

## 150

<sup>1</sup> ¡Le wká'n zen Xanžo Dios!  
 ¡Le wká'n zen Xanžon' lo yodo' la'y chie'!  
 ¡Le wká'n zen yela' wak chie' lo ya'abá chie'!  
<sup>2</sup> ¡Le wká'n zene' Le' ni'a che da' zen da' bene'!  
 ¡Le wká'n zene' Le' ni'a che yela' zen chie'!  
<sup>3</sup> ¡Le wká'n zene' Le', wkwézele lozgak bia ka'!  
 ¡Le wká'n zene' Le', chínnele da' žól-lento' ka'!  
<sup>4</sup> ¡Le wká'n zene' Le', wchónchwle yid, na' wya'ale!  
 ¡Le wká'n zene' Le', chínnele da' ka', na' wkwézele bžéjwdo' ka'!  
<sup>5</sup> ¡Le wká'n zene' Le', wtil-le yado' ka'!  
 ¡Le wká'n zene' Le', wtil-le ya zen ka'!  
<sup>6</sup> ¡Le wká'n zen Xanžon', yógo'tele zoale nbanle!  
 ¡Le wká'n zen Xanžo Dios!

## DIŽA' CHAWE' DA' BZOJ MATÍO

*Ḫa ḫna' gole wdé ka' che Jesús  
(Lk. 3:23-38)*

<sup>1</sup> Zzoja' le'e yiche ni lagak ḫa ḫna' gole wdé ka' che Jesús, Benne' Criston', Bennen' nake' za'só Dabí, na' lezka' za'só Bran, benne' ka' wnníta'gake' ža ni'te.

<sup>2</sup> Bran na' goke' ḫa Isak.

Isak na' goke' ḫa Jakob.

Jakob na' goke' ḫagak Judá len benne' biche'e ka'.

<sup>3</sup> Judá na' goke' ḫagak Fares len Sara. Tamar goke' ḫna'gak chope' ki.

Fares na' goke' ḫa Esrom.

Esrom na' goke' ḫa Aram.

<sup>4</sup> Aram na' goke' ḫa Aminadab.

Aminadab na' goke' ḫa Nasón.

Nasón na' goke' ḫa Salmón.

<sup>5</sup> Salmón na' goke' ḫa Bos, na' Rahab goke' ḫne'e.

Bos na' goke' ḫa Obed, na' Rut goke' ḫne'e.

Obed na' goke' ḫa Isaí.

<sup>6</sup> Isaí na' goke' ḫa Dabí.

Dabín' wnná bí'e benách Israel ka', na' bchag ná'lene' no'len' zga'ale goke' zo'le Urías.

Dabín' len no'len' gókgake' ḫa ḫna' Salomón.

<sup>7</sup> Salomón na' goke' ḫa Roboam.

Roboam na' goke' ḫa Abías.

Abías na' goke' ḫa Asa.

<sup>8</sup> Asa na' goke' ḫa Josafat.

Josafat na' goke' ḫa Joram.

Joram na' goke' ḫa Usías.

<sup>9</sup> Usías na' goke' ḫa Jotam.

Jotam na' goke' ḫa Akás.

Akás na' goke' ḫa Esekías.

<sup>10</sup> Esekías na' goke' ḫa Manasés.

Manasés na' goke' ḫa Amón.

Amón na' goke' ḫa Josías.

<sup>11</sup> Josías na' goke' ḫagak Jekonías len benne' biche'e ka'.

Benne' ki wnníta'gake' ža na' katen' benne' Babilonia ka' bché'gake' benne' Israel ka' zej nžeje' gan nbab Babilonia na'.

<sup>12</sup> Jekonías na' goke' ḫa Salatiel.

Salatiel na' goke' ḫa Sorobabel.

<sup>13</sup> Sorobabel na' goke' ḫa Abiud.

Abiud na' goke' ḫa Eliakim.

Eliakim na' goke' ḫa Asor.

<sup>14</sup> Asor na' goke' ḫa Sadok.

Sadok na' goke' ḫa Akim.

Akim na' goke' ḫa Eliud.

<sup>15</sup> Eliud na' goke' ḫa Eleasar.

Eleasar na' goke' ḫa Matán.

Matán na' goke' ḫa Jakob.

<sup>16</sup> Jakob na' goke' ḫa Jwsé.

Jwsén' goke' benne' byo che Lia. Lian' goke' ḫna' Jesús, Benne' Criston', Bennen' žxen láže'gak benne' judío ka' le'e nich nna bí'e légage'.

<sup>17</sup> Ki goken, gokgak x̄da' kwe' z̄i'n sógake' kate' wzó law wzóa Bran, na' zejte wzóa Dabí. Lezka' gokgak yexdá' kwe' z̄i'n sógake' kate' wzó law wzóa Dabín', na' zejte bche'gak benne' Babilonia ka' benne' Israel ka' zej n̄zeje'. Lezka' gokgak yexdá' kwe' z̄i'n sógake' kate' wzó law bché'gake' lé'gake', na' zejte ža bla' Benne' Criston'.

*Da' goken katen' bla' Jesús, Benne' Cristo*  
(Lk. 2:1-7)

<sup>18</sup> Ki goken kate' bla' Jesús, Benne' Criston'. Katen' ba bchebe laže' Lia, x̄na' Jesús, Benne' Criston', wchág ná'lenbe' Jwsé, na' kate' bi na' wchág ná'lene'-be', wyó'o to bi' do' le'be'. Ki goken ni'a che yela' wak che Dios Be' La'y. <sup>19</sup> Nak Jwsén', benne' byo che Lian', benne' chawe', san bi gónele' yesbage'e-be' zia lawgak benách ka'. Gónele' wsane'-be' ži žize. <sup>20</sup> Kate' ne zza' laže' Jwsén' kan gone', bla' law to wbás che ya'abá lo bichgale gan de Jwsén', na' gože' le':

—Jwsé, za'só Dabí. Bi žebo' si'o Lian', nich gakbe' zo'lo', dan' bi' byodon' za' galjbe', yo'obe' le'be' ni'a che yela' wak che Dios Be' La'y. <sup>21</sup> Galj to bi' byodo' chebe', na' go'o labe' Jesús, dan' yeslabe' benách chebe' ka' lo do'la' da' zej nbage'e.

<sup>22</sup> Ki goken, bžin dan' wnná X̄anžo Dios lo na' benne' bchalje' lo wlaze' Le', katen' wnné':

<sup>23</sup> Le wia nga, to x̄kwide' no'le, wa'be' bi' do' le'be', na' galj to bi' byodo', na' wé'gake' labe' Emanuel.

Emanuel naken to diža' hebreo dan' z̄nnan: “Zoa'len Dios žo'o.”

<sup>24</sup> Kate' bebán Jwsé lo bichgalen', bene' kan gož wbás che ya'abán' le', na' wzi'e Lian', na' gokbe' zo'le'. <sup>25</sup> Bi wzóalene'-be' na' zejte golj bi' byodo' chebe', bi' nežw chebe', na' bzóagake' labe' Jesús.

## 2

*Benne' žejní'il ka' zedjwíagake' x̄kwide' Jesús*

<sup>1</sup> Kate' golj Jesusen' lo yež Belén, yežen' nbaben Judea, z̄nna bia' Herodes ga na'. Kate' ža na' bžingak benne' žejní'il ka' lo yež Jerusalén, benne' ka' zej nžoje' to yež zi'to' da' žen' zaka' gan z̄la' wbíž. <sup>2</sup> Wnnabgak benne' ka', na' wnnágake':

—¿Gazen' zoa x̄kwiden' žala' nna bia'be' benne' judío ka', x̄kwiden' za' goljbe'? Katen' wzoato' gan z̄la' wbíž blé'elto' belj baní' da' nak bian' ba goljbe'. Za'to' nga nich wká'n zento'-be'.

<sup>3</sup> Kate' Herodes, bennen' z̄nna bi'e, benle' da' ni, gok zedle'. Lezca' gok zédgekle yógo'te benne' ka' wnníta'gake' yež Jerusalén. <sup>4</sup> Naž Herodes na' bliže' yógo'te b̄xoz wnná bia' ka' len benne' yodo' wsedle ka', na' wnnable' lé'gake' gaze žala' galj Benne' Criston', Bennen' žxen láže'gak benne' judío ka' le'e nich nna bi'e lé'gake'. <sup>5</sup> Góžgake' le':

—Lo yež Belén, da' nbaben Judea. Ki naken dan' bzoj to benne' bchalje' lo wláz Dios da' z̄nnan ki:

<sup>6</sup> Yež Belén, da' nbaben Judá, bi nakžen ka'ze law Dios, ka zej nak yež blo ka' zej nnitan' yežlyó nga, dan' lo yež Belén na' galj to Benne' gake' blo, Bennen' gape chi'e benách chia' ka', benne' Israel ka'.

<sup>7</sup> Naž Herodes na' bliže' benne' žejní'il ka' ži žize, na' wnnable' lé'gake' nich nnezle' binlo gáka'te ba gok katen' bla' law beljen' da' blé'egekle'. <sup>8</sup> Naž bsele'e lé'gake' hjake' lo yež Belén. Gože' lé'gake':

—Le chej ga na', na' le chejnnáb binlo kan nak che x̄kwiden'. Kate' ba bežél-lele-be', le da nich wlo'é'elele neda', nich lezka' cha'a neda', chejká'n zena'-be'.

<sup>9</sup> Wdé béngikle benne' žejní'il ka' dan' wnná Herodes na', jake' ga na', na' beljen' da' blé'egekle' katen' wnníta'gake' lážgake', wyejen lówlegake', na' bejsóan ža'le gan de x̄kwiden'. <sup>10</sup> Kate' blé'egekle' beljen', bebéle'egekle'. <sup>11</sup> Kate' wyó'ogake' lo yo'on', blé'egekle' bi' byodon', zóalene' Lia, x̄na'be'. Naž bzoa z̄lbgake' lawle gan debe', na' bka'n zéngake'-be'. Wdé na' bsáljwgake' kakdo' ka' ché'gake', na' bné'zjwgake'-be' oro,

na' yale, na' neždo' da' zla' zix che yag mirra. <sup>12</sup> Dan' ba bzejní'il Dios légage' lo bichgale nich bi yeyéjgake' gan zoa Herodes na', che len beyéjgake' lážgake' nez yoble.

*Jwsé* len Lia želchi'e xkwide' Jesús lo yežlyó Egipto

<sup>13</sup> Wdé beza'gak benne' žejní'il ka' ga na', naž bla' law to wbás che ya'abá lo bichgale gan ztas Jwsé, na' gože' le':

—Wyase. Bche' xkwiden' len xna'be', na' bzonnj nga. Wyéj lo yežlyó Egipto. Ga'no' ga na' kate' yapža' neda' le' yetó. Ki gono' dan' yeyílj Herodes xkwide' ni nich gote'-be'.

<sup>14</sup> Naž wyase Jwsén', kate' ne nak žel, na' bchi'e xkwiden' len xna'be', na' jake' lo yežlyó Egipto. <sup>15</sup> Bgá'ngake' ga na' na' zejte got Herodes na'. Ka' goken, bžin da' wnná Xanžo Dios lo na' benne' bchalje' lo wlaze' le', katen' wnné': “Lo yežlyó Egipto bliža' Zi'na'.”

*Herodes žse* le'e benne' ka' nich gótgake' xkwide' ka'

<sup>16</sup> Kate' gókbe'ele Herodes bi bengak benne' žejní'il ka' kan gože' légage', naž bže'e, na' bsele'e benne' ka' chjake' ga na' nich gótgake' yógo'te bi' byodo' ka' nníta'gakbe' lo yež Belén, na' do zente gan že' Belén na', xkwide' ka' ba žóngakbe' chopiz, len bi'do' ka' zej nžé'nžebe'. Ki ben Herodes na' kan bsaka' yenne'e, kan gok ža katen' bla' law beljen', ža na' bzejní'igekle benne' žejní'il ka' le'. <sup>17</sup> Ka' goken, bžin da' wnná Jeremías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, katen' wnné':

<sup>18</sup> Lo yež Ramá žéngekle chi'igak

benne' ka' zbéžegake', na' zbeže nyáche'gake'.

Rakel zbeže' ni'a chegak za'sóe' ka'.

Bi gak no benne' gon zene' le', dan' zej natbe'.

<sup>19</sup> Wdé got Herodes na', naž bla' law wbás che ya'abán' lo bichgale gan zoa Jwsén' lo yežlyó Egipto, <sup>20</sup> na' gože' le':

—Wyase. Beché' bi' byodon' len xna'be', na' beyéj gan nbab Israel, dan' ba gotgak benne' ka' gónegekle' gótgake' bi' byodo' ni.

<sup>21</sup> Naž wyase Jwsén', na' bechi'e bi' byodon' len xna'be', na' beyéjgake' gan nbab Israel. <sup>22</sup> Benle Jwsén' zna' bia' Arkelao gan nbab Judea dan' ba got Herodes na', xa Arkelaon'. Che len bžebe Jwsén' yeyeje' ga na'. Kate' bzejní'il Dios le' lo bichgale, wyeje' gan nbab Galilea. <sup>23</sup> Kate' bžine' ga na', bejsóe' lo yež Nasaret. Ki goken, bžin da' bzojgak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios ža ni'te kan žala' gak che Jesusen', nngak benách ka' nake' Benne' Nasaret.

### 3

Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis, zchalje' lo latje dach

(*Mr. 1:1-8; Lk. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28*)

<sup>1</sup> Kate' ža ka' bla' law Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis, na' bchalje' lo latje dach gan nbab Judea. <sup>2</sup> Zwan' wnné':

—Le yeyát laže', dan' za' žin ža kate' Dios, Bennen' zoe' ya'abá chie', yedjnná bi'e lo yežlyó nga.

<sup>3</sup> Kan nak che Zwan', bzoj Isaías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, da' znnan ki: Ženl chi'i to benne' zbéžeyi'e zižje lo latje dach, znné':

“Le gon chawe' nez nich la' Xanžon' gan zoale.

Le yebéj li nez las gan tie'.”

<sup>4</sup> Gokw Zwan' laže' da' nžaben len yicha' bia ka', na' nžeje li'e to bayw yid. Žawe' biche' zo ka', na' že'je' china' bezdo'. <sup>5</sup> Benne' Jerusalén ka' len benne' ka' zej nžoje' dot gan nbab Judea, na' dot kwit gan zde yego Jordán, blá'gake' gan zoa Zwan'. <sup>6</sup> Kate' bexóalapagake' doła' da' zej nbage'e, Zwan' bezóe' légage' nis lo yego Jordán na'.

<sup>7</sup> Kate' Zwan' ble'ele' benne' zan ka', benne' yodo' fariseo ka' len benne' yodo' saduseo ka', želžine' gan zoe' nich yezóagake' nis, gože' légage':

—Le'e, lježgak bele snia ka'. ¿Zoa no benne' bzejni'ile' le'e wzonnjle dan' za' chog Dios chegak benách ka' gátgake'? <sup>8</sup> Le gon da' gak bia' ba beyát láže'le. <sup>9</sup> Bi kwek yichjle, bi

nnale nakle chawe' dan' nakle za'só Bran, dan' žapa' le'e, wak gon Dios ga yeyakgak yej ki za'só Bran na'. <sup>10</sup> Ba zbez ya wage nich chogen yag ka', dan' zlo'e'elen kan gak chele. Yógo'te yag ka' da' bi želbían da' zej naken zix, chóggaken, na' chéygaken. <sup>11</sup> Da' li neda' žezóa' le'e nis lo nis, nólele ba beyát láže'le, san Bennen' za' ze'e kate' te chia' neda', Le' gone' da' zlo'é'ezele yela' žezóa' nis ni, dan' wchize' le'e Dios Be' La'y, len yi' chie'. Bennen' nakže' blo ka neda', na' neda' bi naka' zi kweja' zele'. <sup>12</sup> Noxe' da' žženle' yi', na' wlobe' zoa' stribe chie'. Yezi'e zoa' stribe chien' lo yo'o gan gape chi'en, san wzeye' beb chen lo yi', na' yin' bi yeyolen.

*Jesús žezóe' nis*

*(Mr. 1:9-11; Lk. 3:21-22)*

<sup>13</sup> Naž bezá' Jesusen' gan nbab Galilea, na' bžine' žoa'a yego Jordán gan zoa Zwa, nich yezóe' nis lo na' Zwan'. <sup>14</sup> Zwan' gónele' wsejwe' xneze', na' gože' Jesusen':

—Neda' žala' yezóa' nis lo no'o Le'. ¿Znnabkzlo' neda' yezóa' Le' nis?

<sup>15</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Be' latje na'a, dan' ki žala' gonžo dot da' naken chawe' law Dios.

Naž Zwan' bene' kan wnná Jesusen'. <sup>16</sup> Kate' ba bezóa' Jesusen' nis, la' bežojtie' lo nis. Naž wyaljw ya'abá láwe'le gan zoe', na' bla' law žetj Dios Be' La'y. Bžine' gan zoe', znn'e'e ka to plomdo'. <sup>17</sup> Naž benle chi'i Benne' zchalje' ya'abá che Dios, na' wnné':

—Benne' ni nake' Zi'na'. Nži'ila' Le', na' žaz laža'a Le'.

#### 4

*Žénele da' xiwe' gonen ga baga' Jesús doła'*

*(Mr. 1:12-13; Lk. 4:1-13)*

<sup>1</sup> Naž Dios Be' La'y la' bche'tie' Jesusen' lo latje dach nich gata' latje si' bia' da' xiwe' Le'.

<sup>2</sup> Choplaj ža choplaj yele bi be bdaw Jesusen'. Wdé na' zdone'. <sup>3</sup> Naž bla' da' xiwen' gan zoa Jesusen', dan' žonen ga bága'gak benách ka' doła', na' gožen Jesusen':

—Cha' nako' Le' Zi'n Dios, gož yej ki yeyákgaken yet xtil.

<sup>4</sup> Bechebe Jesusen', na' gožen':

—Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: “Kégeze yet xtil zbánlengak benách ka', san lezka' len yógo'te xtiža' Dios žak bángake'.”

<sup>5</sup> Naž bche' da' xiwen' Jesusen' lo yež la'y Jerusalén, gan bžian Le' yichjo'o yodo' gan nak sibe. <sup>6</sup> Naž da' xiwen' gožen Le', na' wnnán:

—Cha' nako' Le' Zi'n Dios, bexite' žé'lele, dan' nyejw le'e yiche la'y da' znnan: Dios sele'e wbás che ya'abá ka' nich gape chí'igake' Le',

na' góxwgake' Le' len ná'gake', nich bi chejchego' yej, na' bi gono' zi' ni'o.

<sup>7</sup> Bechebe Jesusen', na' gožen':

—Yetó da' nyejw le'e yiche la'y žen' benách ka', dan' znnan: “Bi nna bi'o Xano' Dios.”

<sup>8</sup> Naž da' xiwen' bchen' Jesusen' gan nak to law ya'a sibe, gan bloe'elen Le' yógo'te yež ka' zej nnitan' yežlyó nga len yógo'te yela' wnni'a chégaken. <sup>9</sup> Naž gožen Le':

—Yógo'te da' ki gonna' chio' cha' wzóa zibo' xni'a, na' gapo' neda' ba la'ne.

<sup>10</sup> Jesusen' gožen':

—Beyéj, da' xiwe', dan' nyejw le'e yiche la'y da' žen' neto', dan' znnan: “Xano' Dios wká'n zeno', na' toze xchine' Le' gono'.”

<sup>11</sup> Naž bezá' da' xiwen' gan zoa Jesusen'. Naž bla'gak wbás che ya'abá ka' gan zoe' nich gáklengake' Le', na' bnéjwgake' da' bdawe'.

Zzo law Jesús zzie' xtiže'e gan nbab Galilea

*(Mr. 1:14-15; Lk. 4:14-15)*

<sup>12</sup> Kate' benle Jesusen' nyejw Zwan' liž ya, wyeje' gan nbab Galilea. <sup>13</sup> Bezé'e lo yež Nasaret, na' bejsóe' lo yež Kapernaum gan naken žoa'a niso', lo bza' gan nbab Sabulón,



na' gan nbab Neftalí. <sup>14</sup> Ki goken, bžin da' wnná Isaías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, katen' wnné':

<sup>15</sup> Gan nbab Sabulón, na' gan nbab Neftalí,

lo nez žoa'a nido' gan zoa yechelá'a yego Jordán zaka' gan zla' wbíž,  
gan nbab Galilea, gan zej nnita' benách ka' bi zej nake' benne' judío ka'.

<sup>16</sup> Benách ka' zej nchoł yichj lázdo'gake', benne' nníta'gake' ga na', blé'egekle' baní',  
na' benne' ka' zej nake' ka' benne' gat ka', bla' baní' chégake'.

<sup>17</sup> Katen' wzó law Jesusen' zzie' xtiže'e, gože' benne' ka':

—Le yeyát laže', dan' za' la' Dios, Bennen' ze'e ya'abá chie', na' nna bi'e lo yežlyó nga.

*Jesús žliže' tape benne' nich gónlengake' Le' tzen*

*(Mr. 1:16-20; Lk. 5:1-11)*

<sup>18</sup> Kate' wdé Jesusen' žoa'a nido' che gan nbab Galilea, ble'ele' chope benne'. Toen' lie' Smon, bennen' lezka' lie' Bedw. Ndres, benne' biche' Bedon', žónlene' le' tzen. Žoptie' zzála'gake' yixjw bel chégake' lo nison', dan' zej nake' benne' wzén bel ka'. <sup>19</sup> Jesusen' gože' légage':

—Le gonlen neda' tzen, na' gona' ga yedjwa'le benách ka' nich gákgake' chia' neda', gonle kan žonle kate' zzenle bel ka'.

<sup>20</sup> Žoptie' la' bká'ntegake' yixjw bel ka' chégake', na' jáklene' Jesusen'.

<sup>21</sup> Kate' Jesusen' wdé' yelate' na'le, ble'ele' yechope benne' ka'. Toen' lie' Jakob, na' Zwa, benne' biche'e žónlene' le' tzen. Zej nake' zi'n Sebedeo. Yó'ogake' lo barkw, gan žónlengake' Sebedeo, xágake', tzen, na' žeyágake' yixjw bel chégake' ka'. Naž Jesusen' bliže' žoptie' nich gónlengake' Le' tzen. <sup>22</sup> La' belka'ntie' barkwn', len xágaken', na' jáklene' Jesusen'.

*Jesús žsedle' benne' zan*

*(Lk. 6:17-19)*

<sup>23</sup> Wdé Jesusen' dot gan nbab Galilea, gan bsedle' benách ka' gan nak lo yo'o ka' gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkele' xtiža' Dios. Bchalje' diža' chawen' ga na' kan za' yedjnná bia' Dios lo yežlyó nga, na' beyone' yógo'te benne' yižwé' ka' kan zej nak yižwé' ka' chégake'. <sup>24</sup> Wzé diža' che yela' wak che Jesusen', na' béngkele' benách ka' dot gan nbab Siria. Bedjwá'gake' yógo'te benne' ka' zej de'e da' zan yižwé' ka', na' želzáka'li'e, nich wnníta'gake' benne' we' ka' xni'a Jesusen'. Zá'gake' zej noe'e benne' ka' ga na', benne' ka' yó'ogake' be' xiwe' ka', len benne' ka' zej de'e chon, na' benne' ka' bi žak sá'gake'. Jesusen' beyone' yógo'te benne' ka'. <sup>25</sup> Benne' zan žjáklene' Jesusen', benne' ka' zej nžoje' gan nbab Galilea, len benne' ka' zej nbabe' yež Dekápolis ka', na' benne' ka' zej nbabe' yež Jerusalén, na' gan nbab Judea, na' benne' yež ka' zej nnitan' yechelá'a yego Jordán zaka' gan zla' wbíž.

## 5

*Da' bchalj Jesús law ya'ado'*

*(Lk. 6:20-23)*

<sup>1</sup> Kate' ble'el Jesusen' benne' zan zá'lengake' Le', wžene' to law ya'ado' gan nak sibe, na' law ya'adon' wži'e. Naž bdobgak benne' wsedle' chie' ka' gan zoe'. <sup>2</sup> Wzó lawe' žsedle' légage', na' wnné':

<sup>3</sup> —Ba nez zen naken chegak benne' ka' žákbe'egekle' želyážjele' da' zej naken che Dios, dan' de latje chégake' gan znná bia' Dios, Bennen' zoe' ya'abá chie'.

<sup>4</sup> 'Ba nez zen naken chegak benne' ka' žak nyache' láže'gake' dan' zej nbage'e doła', dan' Dios na'kze gon zene' légage'.

<sup>5</sup> 'Ba nez zen naken chegak benne' ka' zej nake' gaxjw laže' law Dios, dan' gata' yežlyó nga chégake'.



<sup>6</sup> 'Ba nez zen naken chegak benne' ka' zdan láže'gake' da' naken chawe' law Dios, na' žékgekle' ni'a chen kan žékgekle benne' ka' želdone', na' želbile' nis, dan' gon Dios ga sí'gake' dan' zdan láže'gake'.

<sup>7</sup> 'Ba nez zen naken chegak benne' ka' žeyache' láže'gekle' ljéžgake' ka', dan' Dios yeyache' láže'le' légake'.

<sup>8</sup> 'Ba nez zen naken chegak benne' ka' nak chawe' yichj lázdo'gake', na' bi be da' zia zej nbage'e, dan' lé'egekle' Dios.

<sup>9</sup> 'Ba nez zen naken chegak benne' ka' zzoa žígake' diža' bizjw, dan' si' lágake' zi'n Dios.

<sup>10</sup> 'Ba nez zen naken chegak benne' ka' žsaka' zi'gak benách ka' légake' dan' žóngake' da' nak chawe', dan' de latje chégake' gan zñna bia' Dios, Bennen' zoe' ya'abá chie'.

<sup>11</sup> 'Ba nez zen gaken chele le'e kate' wlíž zi'gak benách ka' le'e, na' kwia láže'gake' le'e, na' lo yela' wen laže' chégake' nnégake' chele dan' žónlenle neda' tzen. <sup>12</sup> Le yebél, na' le chaž laže', dan' gak da' cháwe'le'e chele kate' žinle ya'abá che Dios. Kan žaken chele, lezka' goken chegak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, benne' ka' wnníta'gake' zgá'alegake' ka' le'e, dan' lezka' wžía láže'gak benách ka' légake'.

*Benách ka' che Jesús nákgake' ka zede', na' ka baní'*

*(Mr. 9:50; Lk. 14:34-35)*

<sup>13</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Le'e nakle ka zede' lo yežlyó nga, san cha' wnít zeden' yela' sna'a chen, bi gak yeyonžon sna'a. Biž bi zakan', san ba naken da' cho'nžon, na' benách ka' wléjgaken'.

<sup>14</sup> 'Le'e nakle ka baní' lo yežlyó nga nich wloé'elele law da' nakle che Dios. Gakle ka to yež da' žen' to law ya'a, dan' bi gak gache' yežen'. <sup>15</sup> Kate' wzaljžo yi', bi zkáche'žon zan kak, san zzoažon sibe nich wza'nín' yógo'te benne' ka' nníta'gake' lo yo'on'. <sup>16</sup> Kan nak baní', lezka' gakle le'e, dan' gonle ga gak bia' da' nakle lówlegak yógo'te benách ka', nich kate' lé'egekle' da' nak chawe' da' žonle, naž wká'n zéngake' Xale Dios, Bennen' zoe' ya'abá.

*Žsedle Jesús che da' wnná Dios lo na' Moisés*

<sup>17</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Bi géklele bla'a neda' nich yeká'a da' ka' wnná Moisés o da' ka' bsédgekle benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios. Bla'a neda', kege nich yeká'a da' ka', san bla'a nich gona' dot da' zejlasgak da' ka'. <sup>18</sup> Da' li žapa' le'e. Kate' ne de ya'abá, na' yežlyó nga, bi te ka'ze nitó díža'do', na' nitó da' wnná Dios kate' gakže yógo'te da' wnné' žala' gaken. <sup>19</sup> Che len, nóte'teze benne' wka'ne' ca'ze to da' do'ze da' zñna dižan', na' cha' wsedle' benne' ka' góngake' ki, benne' ni ga'nže' ka'ze ka yógo'te benne' ka' nníta'gake' gan zñna bia' Dios, Bennen' zoe' ya'abá chie', san bennen' gone' kan nak da' zñna dižan', na' cha' wsedle' benne' ka' góngake' ki, benne' ni gakže' benne' blo gan zñna bia' Dios, Bennen' zoe' ya'abá chien'. <sup>20</sup> Lezka' žapa' le'e: cha' bi gonle da' nakže chawe' ka da' žongak benne' yodo' wsedle ka', len ka žongak benne' yodo' fariseo ka', batkle cho'ole gan zñna bia' Dios ya'abá chien'.

*Žsedle Jesús kan nak che no benne' zže'e lježe'*

*(Lk. 12:57-59)*

<sup>21</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Ba bénlele kan wnnagak benne' wnná bia' ka' katen' góžgake' xa xto'le ka', na' wnnágake': “Bi gotle benách ka'. No benne' nake' wet benne' ka', nbage'e zia, na' chog Dios chie' gate'.” <sup>22</sup> Na'a, neda' žapa' le'e: no benne' zže'e lježe' nbage'e zia, na' chog Dios chie' gate'. Lezka' no benne' znnie' che lježe' nbage'e zia, na' chog benne' yolawe' chie' sake'e. Lezka' no benne' nnie' che lježe', na' nne': “Bia bi be nnezlba'” nbage'e zia, na' wak chog Dios chie' chejchoé'e lo yi' gabíl.

<sup>23</sup> 'Ki naken, cha' le' zoa ko'o lo bkog la'y bi da' wnezjo' law Dios nich yenít lawe' le', na' cha' chejsá' lažo'o ga na' zoa biz chen zža'a lježo' le', <sup>24</sup> bka'n dan' no'o na'ze, na' beyéj

lišo'. Zga'ale bejká'n chawe' da' beno' che lježo' nich yenít lawe' le'. Naž da, wnezjo' dan' no'o.

<sup>25</sup> Cha' zoa no benne' yennable' le' bi da' zbago'o chie', na' chi'e le' gan wchi'a laže' no benne' le'e, begá'n chawe' len bennen' kate' ne yo'ole nez, nich bi wdíe' le' lo na' bennen' wchi'a laže'e le', na' bennen' wdíe' le' lo na' benne' žsejwe' liž ya, na' le' wsejwe' le' liž yan'. <sup>26</sup> Da' li žapa' le', bi yežojjo' ga na' na' zejte chizjo' dot da' nbago'o chie'.

*Žsedle Jesús che da' zka'n ka'ze yela' zchag na'*

<sup>27</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Ba bėnlele kan wnnágake': "Bi gono' doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na'." <sup>28</sup> Na'a, neda' žapa' le'e: nóte'teze benne' zwie' to no'le lo yela' zdan laže' da' sban, ba benlene' le' doła' lo yichj lázda'we'.

<sup>29</sup> Čhe len, cha' yej lawo' li ža gonen ga gono' doła', wlejen, na' wžo'nen. Gakže chawe' chio' wnito' to yej lawo', na' kege dotio' chazen lo yi' gabíl. <sup>30</sup> Cha' no'o li ža gonen ga gono' doła', bchogen, na' wžo'nen. Gakže chawe' chio' wnito' to no'o, na' kege dotio' chazen lo yi' gabíl.

*Žsedle Jesús kan nak che no benne' žežo'ne' zo'le'*

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lk. 16:18)

<sup>31</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Lezka' wnnágake': "Nóte'teze benne' žénele' yežo'ne' zo'le', žala' wnezjwe' to yiche chie' da' znnan žežo'ne' le'." <sup>32</sup> Na'a, neda' žapa' le'e, cha' zoa no benne' žežo'ne' zo'le', na' bi znnan' bi da' žon no'len', naž gon bennen' ga gon zo'len' doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na' cha' wchág ná'lene' benne' byo yoble, na' benne' byon', bennen' si'e no'len', lezka' gone' doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na'.

*Žsedle Jesús che no benne' gon choche' xtiže'e*

<sup>33</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Lezka' bėnlele kan wnnagak benne' wnná bia' ka' katen' góžgake' xa xto'le ka', na' wnnágake': "Bi gon lažo'o kate' gon chocho' xtižo'o ni'a che Dios, san žala' gono' ni'a che Xanžo Dios dot dan' znnno' gono' katen' gon chocho' xtižo'o ni'a chie' le'." <sup>34</sup> Na'a, neda' žapa' le'e, bi gon chochle xtiža'le. Cha' gon chochle xtiža'le, bi gonlen ni'a che ya'abá che Dios, dan' naken gan že' znnna bia' Diosen'. <sup>35</sup> Cha' gon chochle xtiža'le, bi gonlen ni'a che yežlyó nga, dan' nak yežlyó nga gan Dios zzo'e' ni'e, na' bi gonlen ni'a che yež Jerusalén, dan' naken laž Dios, Benne' zente, Bennen' znnna bi'e. <sup>36</sup> Bi gon chocho' xtižo'o ni'a che yichjo', dan' bi gak gono' ga yeyák chich o gasj nitó yicha' yichjo'. <sup>37</sup> Žala' nnázele: "o'" o nnázele: "o'o" dan' nak che da' xiwe' da' zdetlen kan nak diža' ni.

*Žsedle Jesús kan nak che no benne' žezi'e wzón lježe'*

(Lk. 6:29-30)

<sup>38</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Ba bėnlele kan nak da' wnná Moisés, katen' wnné': "No benne' bi da' žone' che yej law lježe', lezka' le yebí'i chie', na' no benne' bi da' žone' che laye' lježe', lezka' le yebí'i chie'." <sup>39</sup> Na'a, neda' žapa' le'e: bi wži'ile che no benne' gone' le'e da' zia, na' cha' no benne' kape'e xago' li ža, be' latje kape'e yetó xago' yegle. <sup>40</sup> Cha' zoa no benne' gone' ga wchi'a laže' to benne' le', na' kweje' zo', lezka' bnezjw chie' laže' da' žxo'a xkožo'o. <sup>41</sup> Cha' no benne' nzi' lo ne'e gon byene' go'o ywa' chie' gachje hora, wyejlen bennen' dot to hora. <sup>42</sup> No benne' bi da' nnable' le', bnezjwn chie', na' no benne' bi da' nnable' le' xtido', bi yi'o-ne' bi be de.

*Žsedle Jesús žala' ži'ilžo no benne' bi de žo'o chawe'*

(Lk. 6:27-28, 32-36)

<sup>43</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Lezka' bėnlele dan' wnnágake': "Žala' ži'ilo' no benne' nži'ile' le', na' žala' žo'o no benne' bi de le' chawe'." <sup>44</sup> Neda' žapa' le'e, le ži'il benne' ka' bi zej de le'e chawe'. Le

nnable Dios gon chawe'e benne' ka' žliž zí'gake' le'e. Le gon da' naken chawe' chegak benne' ka' zbia láže'gake' le'e, na' le wchaljlen Dios, nnáblele-ne' gon chawe'e benne' ka' znnégake' chele, na' žóngake' le'e zia. <sup>45</sup> Cha' gonle ki, gakte le'e zín Xažo Dios, Bennen' zoe' ya'abá, dan' žone' Le' ga zza'ní' wbiž chie' gan zej nniita' benne' wen da' zinnj ka', na' gan zej nniita' benne' chawe' ka'. Žsele'e nis yejw chegak benne' chawe' ka', na' chegak benne' wen da' zinnj ka'. <sup>46</sup> Cha' nží'izelele benne' ka' nží'igekle' le'e, žžon byenen no benne' wká'n zene' le'e? Lezka' žongak benne' ka' bi zej nake' chawe', benne' ka' zchízjwgake' benách ka' lo wláž yež zi'to', dan' nží'igekle' ljéžgake' ka'. <sup>47</sup> Cha' žaple ba la'ne ljéžzele ka', žbize žonle da' nakže chawe'? Lezka' žongak benne' ka', benne' bi zej nónbi'e Dios. <sup>48</sup> San le'e, le gak dot chawe', kan nak Xažo Dios, Bennen' zoe' ya'abá, nake' dot chawe'.

## 6

*Žsedle Jesús kan žala' gáklenžo benách ka'*

<sup>1</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Le we' laže' gak dot li laže' kan zka'n zenle Dios. Bi gónzele ki nich lé'egekke benách ka' kan žonle. Cha' ki gónzele, Xažo Dios, Bennen' zoe' ya'abá, bi be da' chawe' yebi'e chele. <sup>2</sup> Kate' bi da' wnezjo' che no benne' zoa bi da' žiážjele', bi wloe'elo' law dan' žono' kan žongak benne' ka', benne' zlo'éezele chawe' kwíngake' gan nak lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngekle' xtiža' Dios, na' gan nak lawe' ya'a. Ki žóngake' nich gapgak benách ka' légake' ba la'ne. Da' li žapa' le'e, ka'ze nak yela' ba la'ne da' gatan' chégake'. <sup>3</sup> San le', kate' bi da' wnezjo' che no benne' zoa bi da' žiážjele', bi go'o nitó benne' latje nnezlen'. <sup>4</sup> Na'a, dan' wnezjo', ngáche'ze žala' wnezjon', na' Xažo Dios, Bennen' zle'ele' dan' žono' ngáche'ze, yebi'e chio'.

*Žsedle Jesús kan žala' wchaljlenžo Dios*

(Lk. 11:2-4)

<sup>5</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Kate' wchaljlenle Dios, bi gonle kan žongak benne' ka', benne' zlo'éezele chawe' kwíngake', dan' kate' žližgake' Dios zdan láže'gake' zžégake' gan nak lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngekle' xtiža' Dios, na' gan nak lawe' ya'a, nich lé'egekke benách ka' légake'. Da' li žapa' le'e, ka'ze nak yela' ba la'ne da' gatan' chégake'. <sup>6</sup> San le'e, kate' wchaljlenle Dios, le cho'o ližle, na' le wsejw yo'o chele. Le wlíž Dios, na' le wchaljlen Xažo Dios, Bennen' zóalene' le'e gan zoale chézele, na' Xažo Dios, Bennen' zle'ele' da' žonle ngáche'ze, Le' yebi'e chele.

<sup>7</sup> 'Katen' wchaljlenle Dios bi yeži'ile žop yonnze kan žongak benne' ka', benne' bi zej nónbi'e Dios, dan' žékgekke' wzé nag Dios chégake' dan' žeží'igake' žop yonnze. <sup>8</sup> Bi gonle kan žóngake' légake'. Xažo Dios, zga'ale kate' bi da' nnáblele-ne', ba nnézkzele' da' ka' žiážjelele. <sup>9</sup> Che len, žala' wchaljlenle Dios, na' nnale ki:

Xato' Dios, zo' ya'abá, ga'n zen Lo'.

<sup>10</sup> Da, nna bi'o yežlyó nga.

Žénelto' gaken yežlyó nga kan žaz lažo'o Le' kan žaken ya'abá chio'.

<sup>11</sup> Benn da' gawto' na'a ža.

<sup>12</sup> Benít law cheto' da' zinnj da' žonto', kan ženít lawto' che no benne' žone' cheto' da' zinnj.

<sup>13</sup> Bi go'o latje gon da' xiwe' ga bága'to' dola', san beslá neto' lo na' da' žonen, dan' zej nak chio' dot yela' wnná bia', na' dot yela' wak, na' dot yela' zen, da' ka' náptezo'. Ka'kze gaken.

<sup>14</sup> 'Cha' yenít lawle chegak lježle ka', benne' žóngake' le'e da' zinnj, lezka' Xažo Dios, Bennen' zoe' ya'abá, yenít lawe' chele le'e. <sup>15</sup> Cha' bi yenít lawle chegak lježle ka', bi yenít law Xažo Dios chele le'e doła' da' nbága'le.

*Žsedle Jesús kan žala' gonžo wbás*

<sup>16</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Kate' gonle wbás, bi gonle nyache' lawle kan žongak benne' ka', benne' zloé'ezele chawe' kwíngake', dan' žóngake' nyache' lágwage' nich lé'egekle benách ka' žóngake' wbás. Da' li žapa' le'e, ka'ze nak yeła' ba la'ne da' gatan' chégake'. <sup>17</sup> San le'e, kate' gonle wbás, le wpá' yichjle, na' le chib lawle, <sup>18</sup> nich bi lé'egekle benách ka' žonle wbás. Ngáche'ze žala' gonle wbás, na' Xažo Dios, Bennen' zóalene' le'e gan zoale chézele, yebi'e chele.

*Ya'abá che Dios naken gan žala' wtobžo da' zaka' chežo*

*(Lk. 12:33-34)*

<sup>19</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Bi wtoble da' zaka' lo yežlyó nga, gan beldo' chen wtébgakban', na' zbia yin', na' gan cho'ogak benne' wbán ka', nich kwángaken'. <sup>20</sup> San le wtób da' zaka' chele ya'abá che Dios, gan bi galj beldo' chen, bia wtébgakban', na' bi cwia yin', na' gan bi gak cho'ogak benne' wbán ka', nich bi gak kwángaken'. <sup>21</sup> Gan de da' zaka' chele, we' láže'le žinle.

*Da' zza'ní' lo yichj lázdo'žo*

*(Lk. 11:34-36)*

<sup>22</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Yej lawžo zej naken ka to da' zza'ní' lo yichj lázdo'žo. Che len, cha' yej lawle zej naken chawe', cho'o yichj lázdo'le da' naken baní'. <sup>23</sup> Cha' yej lawle bi zej naken chawe', yichj lázdo'le gaken chol. Che len, cha' baní' da' zóalenen le'e ba beyaken da' naken chol, ba nakle'e chol yichj lázdo'le.

*Dios, na' mežw*

*(Lk. 16:13)*

<sup>24</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Bi gak no benne' gone' xchingak chope xane', dan' wzóe' chela'ale toen', na' yetóen' ži'ile' le', o gánlene' toen', na' yetóen' kwey yichje' le'. Bi gak wká'n zenle Dios, na' mežw.

*Dios žape chi'e benne' chie' ka'*

*(Lk. 12:22-31)*

<sup>25</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Lezka' žapa' le'e: bi kwe' zédlele ni'a che da' gawle o ni'a che da' ye'jle, da' ka' nbánlenle, o ni'a che laže' da' gákwle. Záka'le'eže yeła' nban chele ka da' ye'j gawle, na' záka'že beła' žen chele ka laže' da' gákwle. <sup>26</sup> Le wia kan žak chegak byínnedo' ka', bia zlagakba' ya'abá. Bi žázgakba', na' bi žel-lapba', na' bi ztóbogakba' da' gape chí'igakba', san Xažo Dios, Bennen' zoe' ya'abá, zwawkze' légakba'. Záka'žele le'e ka byínnedo' zan. <sup>27</sup> ¿Nož benne' ladjwle le'e gak gone' ga soe' nbane' yetó chí'ido'ze dan' že' zedle' nich gak ki chie'?

<sup>28</sup> '¿Biz' chen' že' zédlele ni'a che da' gákwle? Le wia nga kan želgole yéjedo' ka' žé'gaken ladjw yixe'. Bi žóngaken žin, na' bi žóngaken do xlaže'. <sup>29</sup> Neda' žapa' le'e, Salomón, bennen' wnná bi'e, la'kze góta'le'e yeła' wnni'a chie', laže' da' gokwe' bi gokžen xtan ka žnna'gak yéjedo' ka'. <sup>30</sup> Dios na'kze žone' xtan yeje yixe'do' ka', da' žé'gaken ladjw yixe', na' zej žian na'a ža, na' wxé wiž chéygaken lo yi'. Žone' légaken xtanle'e. Cha' ki že' laže'e yeje yixe'do' ka', lezka' da' zenle'e gone' chele le'e, la'kze bi žejle'le chie' dot láže'le. <sup>31</sup> Che len, bi kwe' zédlele, na' bi nnale: “¿Bizkze gawto'?” o “¿Bizkze ye'jto'?” o “¿Bizkze gákwto'?” <sup>32</sup> Benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga že' láže'gake' chegak yógo'te da' ki, san zoa Xažo Dios ya'abá, na' Le' nnézkzele' cha' žiážjelele bíte'teze da' ki. <sup>33</sup> Na'a, le we' laže' nna bia' Dios le'e, na' le gon da' nak chawe' lawe' Le', na' Le' ko'e

xnezle yógo'te da' ki da' žiážjelele. <sup>34</sup> Che len, bi kwe' láže'le che da' gak wxé wižj, dan' gak kwe' láže'le wxé wižj che da' gaken chele ža na'. Tža tža žak da' ka' žala' kwe' láže'le chen ža na'.

## 7

*Bi žala' chog bia'žo che lježžo*  
(Lk. 6:37-38, 41-42)

<sup>1</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Bi chog bia'le chegak lježle ka', nich bi chog bia' Dios chele le'e, <sup>2</sup> dan' chog bi'e chele le'e tlébeze kan zchog bia'le chegak lježle ka', na' kan zžixle che lježle ka' lezkan' gonkze Dios chele le'e. <sup>3</sup> ¿Biz chen' zwio' bebdo' da' yo'on yej law lježo', na' bi žákbe'lo' to da' zenle'e yo'on yej lawo' le'? <sup>4</sup> ¿Yi'o lježon': “Wleze, nich kweja' bebdon' da' yo'on yej lawo'” na' le', da' zenle'e yo'on yej lawo' le'? <sup>5</sup> Le', benne' žloé'ezele chawe' kwino'. Zga'ale wléj da' yo'on yej lawo' le', nich gak le'elo' binlo nich kwejo' bebdon' da' yo'on yej law lježon'.

<sup>6</sup> 'Bi cho'nle da' zej naken la'y nich gaw beko' ka' len, ka chéchgakba', na' gáwya'agakba' le'e. Bi cho'nle da' záka'le'en chele nich gaw koch ka' len, ka wléj chóchgakban'.

*Le nnab, na' le chilj, na' le wlíž ža yo'o*  
(Lk. 11:9-13; 6:31)

<sup>7</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Le nnab, na' Dios gonnen' chele. Le chilj, na' gonne' latje žel-lelen. Le wlíž ža yo'o, na' Le' wsaljwe' chele. <sup>8</sup> No benne' bi da' znnabe', gatan' chie', na' benne' bi da' žilje', žel-len', na' benne' žliže' ža yo'o, yaljwn chie'.

<sup>9</sup> 'Cha' zoa no benne' ladjwle le'e, zoa xkwide' chie', cha' nnablbe'-ne' yet xtil, ¿wnezjwe' yej chebe'? <sup>10</sup> Cha' nnablbe'-ne' to bel, ¿wnezjwe' bele snia chebe'? <sup>11</sup> Le'e bi nakle chawe', san nnézele wnézwle da' naken chawe' chegak zi'nle ka'. Wak wxén láže'le Xale Dios, Bennen' zoe' ya'abá, gonne' da' naken chawe' chegak benne' ka' bi da' nnábgekle' Le'.

<sup>12</sup> Che len, kan žénelele le'e gongak benne' ka' chele, lezka' le gonte chégake'. Ki znná da' bchi'le Moisés žo'o, na' da' wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios.

*To gan žala' težo ga nak to lyido'*  
(Lk. 13:24)

<sup>13</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Le cho'o gan žo'ogak benách ka' ga nak to lyido'. Laga' nak gan žo'ogak, na' nez zen naken da' žjaklen benne' ka' gan kwia yí'gake'. Žo'ogak benne' zan ga na'. <sup>14</sup> Lyido' nak gan žo'ogak, na' nez las naken da' žjaklen benne' ka' gan gata' yeļa' nban da' zejlí kanne chégake', na' babze benne' ka' žeželgeklen'.

*Da' žonžo nak bian' kan nakžo*  
(Lk. 6:43-45)

<sup>15</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Le gape chi'i kwinle nich bi gon láže'gekle benne' wen laže' ka' le'e, benne' ka' znnágake' zcháljgake' lo wláz Dios. La'gak benne' ka' gan zoale, benne' ca' wloé'el kwíngake' gaxjw láže'do' kan zej nak zila'do' ka', san lo yichj lázdo'gake' zej nake' ka beko' yixe' snia ka'. <sup>16</sup> Da' ka' žóngake' zej nak bian' kan zej nake'. Bi zchibžo da' zbia lba uba lo yag yeche', na' bi zchibžo da' zbia yag higo lo yixe' laye'. <sup>17</sup> Ki naken, yógo'te yag zix želbían da' zej naken zix, na' to yag yixe' zbian da' bi zej naken zix. <sup>18</sup> Yag zix na' bi gak kwian da' zej naken ka'ze, na' yag yixen' bi gak kwian da' zej naken zix. <sup>19</sup> Bíte'teze yag da' bi zbian da' naken zix, chóggaken', na' wzéygaken' lo yi'. <sup>20</sup> Ki naken, da' ka' žongak benne' ka' zej nak bian' kan zej nake'.

*No benne' ka' bi gak chejnníta'gake' gan z̄nna bia' Dios*  
(Lk. 13:25-27)

<sup>21</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Benne' zan yé'gake' neda': “X̄an, X̄an” san kege yógo'tegake' cházgake' gan z̄nna bia' Dios ya'abá. Lé'gake' benne' ka' žóngake' da' žénele X̄ažo Dios, Bennen' zoe' ya'abá, chejnníta'gake' ga na'. <sup>22</sup> Kate' žin ža ze lawte ža ka' che yežlyó nga, benne' zan yé'gake' neda', na' nnágake': “X̄an, X̄an, bchaljto' x̄tiža' Dios ni'a che lo' Le'. Bkonlto' žin lo' nich bebejto' be' xiwe' ka', na' bkonlto' žin lo' nich bento' da' zan yela' wak zen ka'.” <sup>23</sup> Naž neda' yapa' lé'gake': “Bi nónbi'a le'e. Le kwas ga zoa' ni, le'e, benne' wen da' z̄innj ka'.”

*Chope kan nak gan gak chíxjwžo len yo'o*  
(Lk. 6:47-49; Mr. 1:22)

<sup>24</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Lezka', no benne' ženle' x̄tiža'a ni, na' žone' kan z̄nna, nake' ka to benne' žejni'ile', benne' bene' liže' gan že' lo yej x̄e. <sup>25</sup> Kate' gok yéjwsio', bedób nis wbá'a, na' gok be', na' wdíb nisen' kwit yo'on', san bi wbixen, dan' žen' lo yej x̄e. <sup>26</sup> Na'a, no benne' ženle' x̄tiža'a ni, na' bi žone' kan z̄nna, benne' ni nake' ka to benne' bi žejni'ile', benne' bene' liže' lo yo yach. <sup>27</sup> Kate' gok yéjwsio', bedób nis wbá'a, na' gok be', na' wdíb nisen' kwit yo'on', na' wbixen, na' la' wbía yi'ten.

<sup>28</sup> Kate' beyož Jesusen' bcháljlene' lé'gake' da' ni, bebán láže'gak benne' zan ka' kan nak da' žsedle', <sup>29</sup> dan' žsedle' lé'gake' kan žon to benne' nzi' lo ne'e yela' wnná bia', kege kan žongak benne' yodo' wsedle' chégake' ka'.

## 8

*Žeyák to benne' de'e yižwé' leže*  
(Mr. 1:40-45; Lk. 5:12-16)

<sup>1</sup> Kate' betj Jesusen' law ya'a na', benne' zan zjáklene' Le'. <sup>2</sup> To benne' de'e yižwé' leže bžine' gan zoa Jesusen'. Bzoa zibe' x̄ni'e, na' gože' Le':

—X̄an, cha' žénelo', wak yeyono' neda'.

<sup>3</sup> Naž Jesusen' la' blite ne'e, na' wdane' le'. Gože' le':

—Žénela'. Yeyako' chawe'.

La' benitte yižwé' che bennen'. <sup>4</sup> Naž Jesusen' gože' le':

—Bwia nga, bi yi'o nitó benne' da' ni, san beyéj, bejloé'el kwino' law b̄xoz, na' bejnezjw dan' bchi'le Moisés le'e, dan' wloé'elen benách ka' ba beyako'.

*Jesús žeyone' bi' wen žin che to benne' Roma*  
(Lk. 7:1-10)

<sup>5</sup> Wyáz Jesusen' lo yež Kapernaum, na' bla' to benne' ga na', benne' zchi'e to gaywá' benne' ka' žjake' lo wdile. Bžine' gan zoa Jesusen', na' góta'yoele' Le', <sup>6</sup> na' wnné':

—X̄an, zoa to bi' wen žin chia', debe' lo yo'o. Bi žak sa'be', na' zžáka'le'ebe'.

<sup>7</sup> Jesusen' gože' le':

—Sa'a neda', yeyona'-be'.

<sup>8</sup> Bechebe benne' wnná bian', na' gože' Jesusen':

—X̄an, bi naka' neda' zi cho'o liža', san cha' nnazo', yeyák bi' wen žin chian'. <sup>9</sup> Lezka' neda', zoa to benne' z̄nna bi'e neda', na' zej nnita' benne' ka' žjake' lo wdile, benne' ka' z̄nna biá'gaka'-ne'. Kate' žapa'-ne' toe': “Wyéj ga na'” žeje'. Kate' žapa'-ne' yetóe': “Da ni” žide'. Kate' žapa' benne' wen žin chia': “Ben žin ni” la' žontie' žin na'.

<sup>10</sup> Kate' benle Jesusen' da' ni, bebanle', na' gože' benne' ka' žónlengake' Le' tzen, na' wnné':

—Da' li žapa' le'e, gan zej nnita' benne' Israel ka', bi na' chejxaka'a nitó benne' žejli'e chia' neda' kan žon benne' ni. <sup>11</sup> Lezka' žapa' le'e: žojgak benne' zan zaka' gan z̄la' wbíž, na' zaka' gan ženem, na' kwé'lengake' tzen Bran, na' Isaak, na' Jakob, gan z̄nna bia' Dios ya'abá chie', <sup>12</sup> san benne' ka' ba wžekze Dios nich chejnníta'gake' gan z̄nna bi'e Le',



wsejwe' légake' na'le gan nak chol, gan kwéžegake', na' wxéj láye'gake' lo yela' nyache' laže' chégake'.

<sup>13</sup> Naž Jesusen' gože' bennen' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile, na' wnné':

—Beyéj ližo'. Kan žejli'o chia', ka' gaken chio'.

La' na'ze beyakte bi' wen žin chien'.

*Jesús žeyone' xna' zo'le Bedw*

*(Mr. 1:29-31; Lk. 4:38-39)*

<sup>14</sup> Bžin Jesusen' liž Bedw, gan ble'ele' xna' zo'le Bedon' die' lo da'a, na' yoe'e da' la.

<sup>15</sup> Jesusen' wdane' na' no'len', na' la' bežojte da' la dan' yoe'e. Naž beyás no'len', na' bsí'ni'e da' bdáwgake'.

*Jesús žeyone' benne' zan, benne' yižwé' ka'*

*(Mr. 1:32-34; Lk. 4:40-41)*

<sup>16</sup> Kate' za' žale ža na', za'gak benne' ka' zej noe'e benne' zan gan zoa Jesusen', benne' yó'ogake' be' xiwe' ka', na' len yela' znneze chie' bebeje' be' xiwe' ka', na' beyone' yógo'te benne' yižwé' ka'. <sup>17</sup> Ki goken, bžin dan' wnná Isaiás, benne' bchalje' lo wláž Dios ža ni'te, katen' wnné': “Le' beyone' da' ka' wzáka'žo, na' beké'e yižwé' ka' chežo.”

*Benne' ka', benne' žénegekle' gónlengake' Jesús tzen*

*(Lk. 9:57-62)*

<sup>18</sup> Kate' ble'el Jesusen' zej nnita' benne' zan ka' dot kwite', gože' benne' wsedle chie' ka' tégake' yechela'ale nido'. <sup>19</sup> To benne' yodo' wsedle bžine' gan zoa Jesusen', na' gože' Le':

—Benne' wsedle, gónlena' Le' tzen gáte'teze gan chejo'.

<sup>20</sup> Jesusen' gože' le':

—Beza' ka' zej de zan yej chégakba', na' byínnedo' ka', zej žia xó'ngakba', san neda', Benne' Golje' Benách, bi de gan chixjw yichja'.

<sup>21</sup> Yetó benne' wsedle che Jesusen' gože' Le':

—Xan, benn latje yeyá'a liža' na' zejte wkacha'a xa'.

<sup>22</sup> Jesusen' gože' le':

—Da len neda'. Be' latje benne' žátgake' wkáche'gake' ljéžgake' ka', benne' žátgake'.

*Jesús zzoa žie' be' wale da' žakle'en*

*(Mr. 4:35-41; Lk. 8:22-25)*

<sup>23</sup> Wžén Jesusen' lo barkw, na' benne' wsedle chie' ka' žónlengake' Le' tzen. <sup>24</sup> Naž gok to be' wale lo nido', na' žasle'e nison', na' zejte žaz nis lo barkwn'. Jesusen' die' ztase' lo barkwn'. <sup>25</sup> Naž benne' wsedle chie' ka' wbíga'gake' gan die', na' besbángake' Le', na' góžgake' Le':

—Xan, beslá neto'. Za' gatžo lo nis.

<sup>26</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—¿Biz chen' zžébele? Láte'ze žejle'le che Dios.

Naž wyase Jesusen', na' bliže' ben' da' žaken, na' nison', na' la' wžé'tegaken ži.

<sup>27</sup> Bebán láže'gak benne' ka', na' wnnágake':

—¿Biz napkze benne' ni? Znneze', na' be' žaken, na' nido' žóngaken kan znne'.

*Benne' Gadara ka', benne' yó'ogake' be' xiwe' ka'*

*(Mr. 5:1-20; Lk. 8:26-39)*

<sup>28</sup> Kate' bžin Jesusen' yechelá'a nido' gan nbab yež Gadara, bžojgak chope benne' ka' lo bloj ka' gan zej že' ba chegak benne' gat ka', na' bžíngake' gan zoa Jesusen'. Sníale'e zej nake', na' bi gok nitó benne' tie' lo nezen'. <sup>29</sup> La' wžéžeya'agak žoptie' zižje, na' wnnágake':

—¿Biz nbága'to' chio', Jesús, ži'n Dios? ¿Zo'o nga nich wsaka' zi'o neto' kate' bi na' žin ža?



<sup>30</sup> Gan nníta'gake' zej nnita' koch zan, bia želdaba' žáwgakba', na' zej že'ba' late' gan nak zi'to'. <sup>31</sup> Wnné nyáche'gak be' xiwe' ka', na' góžgaken Jesusen':

—Cha' yebejo' neto', be' latje chejžo'oto' yichj lázdo'gak koch zan ka'.

<sup>32</sup> Naž Jesusen' gože' légaken:

—Le chej.

La' bežójtégak be' xiwe' ka', na' bejžó'ogaken yichj lázdo'gak koch zan ka'.

Naž ka' gaze jak yógo'te koch zan ka', na' bejbíxjgakba' gan nak to le'e ya'a yej, na' bejcházgakba' lo nido', gan wyépgakba' nis, na' gótgakba'.

<sup>33</sup> Bžébegak benne' ka', benne' wdape chí'igake' koch ka', na' bzónnjgake'. Kate' bžíngake' lo yež, bzéngkle' benách ka' yógo'te da' gókgaken chegak benne' ka' wyó'ogake' be' xiwe' ka'. <sup>34</sup> Naž bžojgak benne' lo yež ka', nich bejchággage' Jesusen'. Kate' blé'egekle' Le', góta'yoegekle' Le' yezé'e lo yežlyó chégake'.

## 9

*Jesús žeyone' to benne' bi žak se'e*

*(Mr. 2:1-12; Lk. 5:17-26)*

<sup>1</sup> Naž bebén Jesusen' lo barkw, na' wdíe' yechelá'a nison', na' bežine' gan nak laže'.

<sup>2</sup> Bžíngak benne' ka' ga na' zej noe'e to benne' bi žak se'e, na' bdíxjwgake' le' xni'a Jesusen', zoe' lo yag gant. Kate' blé'el Jesusen' kan žejle'gak benne' ka' chie' Le', gože' bennen' bi žak se'e, na' wnné':

—Ben choch lažo'o, zí'na'do'. Ba benít lawa' chio' doła' da' nbago'o.

<sup>3</sup> Lezka' zej nnita' benne' yodo' wsedle ka' ga na'. Wzá' láže'gake', na' wnnágake':

—Da' zchalj benne' ni zzoan Dios chela'ale.

<sup>4</sup> Kate' gókbe'ele Jesusen' da' zza' láže'gake', gože' légake':

—¿Biz chen' zza' láže'le da' kegle? <sup>5</sup> Bi nak zede cha' no benne' yí'aze' benne' ni: “Doła' da' nbago'o ba benít lawa'” san nak zede gone' ga yeyase', na' yezé'e. <sup>6</sup> Na'a, neda', Benne' Golje' Benách, wloe'ela' le'e nzi' lo na'a yela' wnná bia' lo yežlyó nga yenít lawa' doła'.

Naž Jesusen' gože' bennen' bi žak se'e, na' wnné':

—Beyás. Bchis yag gant chion', na' beyéj ližo'.

<sup>7</sup> Naž la' wyaste bennen' bi gok se'e, na' beyeje' liže'. <sup>8</sup> Kate' benne' ka' nníta'gake' ga na' blé'egekle' da' ni, bebángkle', na' bka'n zéngake' Dios dan' bnezjwe' yela' wak ki chegak benách ka'.

*Jesús žliže' Matío*

*(Mr. 2:13-17; Lk. 5:27-32)*

<sup>9</sup> Kate' bezá' Jesusen' ga na', blé'ele' to benne' lie' Matío, ži'e gan zchizjwe' benách ka' lo wláz yež zi'to', na' Jesusen' gože' le':

—Benlen neda' tzen.

Naž la' wzó ža'te Matión', na' bénlene' Jesusen' tzen.

<sup>10</sup> Yetó da' goken, kate' ne že' Jesusen' žawe' to lo yo'o, benne' zan, benne' wechizjw ka' na' benne' gaxjw ka', bžíngake' gan zoe', na' wžé'lengake' Jesusen' na' benne' wsedle chie' ka'. <sup>11</sup> Kate' benne' yodo' fariseo ka' blé'egekle' da' ni, wnnábgekle' benne' wsedle ka' che Jesusen', na' wnnágake':

—¿Biz chen' bennen' žsedle' le'e žáwlene' benne' wechizjw ka', na' len yezika' benne' doła' ka' tzen?

<sup>12</sup> Kate' benle Jesusen' da' ni, gože' légake':

—Benne' ka' nníta'gake' chawe', bi žon byenen chjake' gan zoa benne' žeyone' benách ka', san benne' ka' bi nníta'gake' chawe' žon byenen chjake' gan zoa bennen' žeyone' benách ka'. <sup>13</sup> Le chej, na' le wsedle da' nyejw le'e yiche la'y, da' znnan ki: “Žénela' yeyache' láže'gekle' benne' ka' ljéžgake' ka', kege gótgake' bia beže ka' lo bkgog la'y chia'.” Bła'a neda' nga, kege nich wliža' benne' chawe' ka', san nich wliža' benne' doła' ka' nich yeyát láže'gake'.

*Žsedle Jesús kan žala' gonžo wbás*

*(Mr. 2:18-22; Lk. 5:33-39)*

<sup>14</sup> Naž benne' ka' žónlengake' Zwa tzen, bennen' bezóe' benách ka' nis, blá'gake' gan zoa Jesusen', na' wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—Neto' žonto' wbás zan chi'i, na' lezka' žongak benne' yodo' fariseo ka'. ¿Biz chen' benne' wsedle chio' ka' bi žóngake' wbás?

<sup>15</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—¿Wak benne' ka' nníta'gake' lni che yela' zchag na' gak nyache' láže'gake' kate' benne' zchag ne'e ne zóalene' légake'? Za' ža kate' kwas bennen' zchag ne'e gan nníta'gake'. Ža na' góngake' wbás.

<sup>16</sup> Bsaka' lebe Jesusen', na' wnné':

—Bi yeyón nitó benne' to laže' gole len laže' kobe, dan' wxónnj laže' koben' da' ngo'e lo laže' golen', na' chéza'že laže' golen'. <sup>17</sup> Lezka' bi ka'a nitó benne' xis uba kobe to lo že'e gole da' naken yid, dan' gak bžina' xis uba koben', na' wlá'n že'e golen' da' naken yid, na' cwia yi' xis uba na', na' lezka' kwia yi' že'e na' da' naken yid. Zga'ažo xis uba kobe to lo že'e kobe da' naken yid, na' da' chopten žak chí'igaken.

*Žebán xkwide' no'le che Jairo, na' žeyák to no'le*

*(Mr. 5:21-43; Lk. 8:40-56)*

<sup>18</sup> Kate' Jesusen' ne zcháljlene' légake', to benne' zna bi'e benne' judío ka' ble'e gan zoe', na' bzoa žibe' xni'e, na' gože' Le':

—Xkwide' no'le chia' za' gotbe'. Da, xoa no'o lebe', nich yebanbe'.

<sup>19</sup> La' wzó ža'te Jesusen', na' wyéjlene' le', tzen len benne' wsedle chie' ka'.

<sup>20</sup> Naž bžin to no'le ba gok chežinno yiz de'e yižwé'. Bi zbez žen chie' da' žaken chégakkze no'le ka'. Wbige'e zaka' xkože'l Jesusen', na' wdane' laže' da' nakwe'. <sup>21</sup> Ki bene' dan' wzá' laže'e, na' wnné': “Cha' kanza' ze', yeyaka'.” <sup>22</sup> Naž byechj Jesusen', na' bwie' le', na' gože' le':

—Ben choch lažo'o, zí'na'do'. Ba beyaktio' dan' žejli'o chia' neda'.

La' na'ze beyaktie'.

<sup>23</sup> Kate' bžin Jesusen' liž benne' wnná bian', ble'ele' zej nnita' benne' zan ga na', benne' ka' zkwéžegake' bžejw, na' benne' ka' želbeže nyache'e. <sup>24</sup> Jesusen' gože' légake':

—Le kwas ga ni, dan' bi nat xkwide' no'le ni. Ztászebe'.

Naž benne' ka' nníta'gake' ga na' bka'n díjtjgekle' Le'.

<sup>25</sup> Kate' Jesusen' ba bebeje' benne' ka' na'le, wyoé'e lo yo'o, na' bexwe' na' xkwide' no'len', na' la' wyástebe'. <sup>26</sup> Wzé diža' kan gok da' ni, na' benách ka' nníta'gake' dot yežlyón' béngeklen'.

*Jesús žeyone' benne' lo chole ka'*

<sup>27</sup> Kate' bžoj Jesusen' ga na', chope benne' lo chole ka' wnáwgake' Le'. Wžéžeya'agake' zižje, na' wnnágake':

—Beyache' laže'l neto', Le', za'só Dabí.

<sup>28</sup> Kate' wyó'o Jesusen' lo yo'o, žopte benne' lo chole ka' bžíngake' gan zoe'. Naž Jesusen' wnnable' légake', na' wnné':

—¿Žejle'le chia' neda', gak yeyona' le'e?

Légake' wnnágake':

—O', Xan.

<sup>29</sup> Naž Jesusen' wdane' yej láwgake', na' wnné':

—Kan žejle'le, ka' gaken chele.

<sup>30</sup> La' beyáljwte yej láwgake'. Naž Jesusen' bchi'le' légake', na' wnné':

—Le wia bi we'le latje no benne' nnezle' da' ni.

<sup>31</sup> Kate' bežóžgake', la' bzétegake' diža' dot yežlyón' kan nak da' ben Jesusen'.

*Jesús žeyone' to benne' bi žak nnie'*

<sup>32</sup> Kate' Jesusen' bežójlene' benne' wsedle chie' ka' tzen lo yo'on', bžingak benne' ka' gan zoa Jesusen', benne' ka' zedjwá'gake' to benne' gan zoe' Le', benne' bi žak nnie' dan' yoe'e be' xiwe'. <sup>33</sup> Kate' beběj Jesusen' be' xiwen', la' wnnete bennen' bi gok nnie'. Bebán láže'gak benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnnágake':

—Bi na' le'elto' da' ki gan nníta'gak benne' Israel ka'.

<sup>34</sup> Naž benne' yodo' fariseo ka' wnnégake' chie', na' wnnágake':

—Benne' ni žebeje' be' xiwe' ka' len yela' wak che xangak be' xiwe' ka'.

*Jesús žak nyache'* laže'e ni'a chegak benne' zan ka'

<sup>35</sup> Wdá Jesusen' dot kwit gan zej že' yež zen ka', na' yeždo' ka', na' gan nak lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' bsdle' benách ka' nníta'gake' ga na', na' bchalje' diža' chawen' kan zna bia' Dios. Beyone' yógo'te benne' ka' zoa bi da' želzake'e, benne' ka' nníta'gake' lo yež ka'. <sup>36</sup> Kate' ble'el Jesusen' benne' zan ka', beyache' láže'le' légake', dan' želzake'e, na' žedó láže'gake' kan žak chegak zila' ka' bi zoa benne' gape chí'igake'-ba'. <sup>37</sup> Naž Jesusen' gože' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Da' li, zen nak yel, san babze benne' ka' nníta'gake' nich lápgaken'. <sup>38</sup> Che len, le gáta'yoel Dios, Bennen' nake' Xan yelen', na' nnáblele-ne' sele'e benne' wen žin ka', nich lápgaken'.

## 10

*Jesús* zbie' chežinno benne' nich gákgake' wbás chie' ka'

(*Mr. 3:13-19; Lk. 6:12-16*)

<sup>1</sup> Naž bliž Jesusen' chežínnote benne' wsedle chie' ka', na' bdie' lo ná'gake' yela' wnná bia' nich yebéjgake' be' xiwe' ka' yo'ogak benách ka', na' nich yeyóngake' yógo'te benne' yižwé' ka', na' yógo'te benne' ka' zoa bi da' želzake'e.

<sup>2</sup> Ki legak chežínnote wbás ka' wžé Jesusen':

Smon, (ležka' lie' Bedw).

Ndres, (biche' Smon na').

Jakob, (zi'n Sebedeo).

Zwa, (biche' Jakob na').

<sup>3</sup> Lip.

Bartol.

Mas.

Matío, (benne' wechizjw).

Jakob, (zi'n Alfeo).

Lebeo, (ležka' lie' Tadeo).

<sup>4</sup> Smon, (benne' že' láže'e yež Israel).

Judas Iskariote, (bennen' wdíe' Jesusen' lo na'gak benne' ka' gótgake' Le').

*Jesús žsele'e* wbás chie' ka' nich chežégake' xtiže'e

(*Mr. 6:7-13; Lk. 9:1-6*)

<sup>5</sup> Naž Jesusen' bsele'e chežínnote benne' wsedle chie' ka' nich chežégake' xtiže'e, na' bchi'le' légake', na' wnné':

—Bi chejle gan zej nnita' benách ka' bi zej nake' judío, na' bi chazle lažgak benách ka' nníta'gake' gan nbab Samaria. <sup>6</sup> Le chej gan zej nnita' benách Israel ka', benne' zej nake' ka' zila'do' ka', bia ka' zej nnitlba'. <sup>7</sup> Le wchálj diža' chawen', na' nnale: “Za' žin ža la' Bennen' zoe' ya'abá che Dios nich nna bi'e lo yežlyó nga.” <sup>8</sup> Le yeyón benne' yižwé' ka'. Le yeyón benne' ka' zej de'e yižwé' leže. Le yesbán benne' gat ka'. Le yeběj be' xiwe' ka' yo'ogak benách ka'. Bennza' yela' wnná bia' ni chele. Le wkonlen žin, na' bi be wchízjwle.

<sup>9</sup> Bi be wa'le lo bzod chele, cha' mežw oro, o mežw plat, o mežw lasdo'. <sup>10</sup> Bi wa'le yixjw yet chele da' gawle lo nez. Toze laže' da' xoa yenle wa'le, na' bi wa'le zel-le, o bar chele, dan' wželkzle benne' wen žin da' gawe'.

<sup>11</sup> Gáte'teže yež zen, o yeždo' gan žinle, le nnab cha' zoa no benne' ga na' nake' li láže', na' ga'nle liž bennen' na' zejte yežojle lo yežen'. <sup>12</sup> Kate' cho'le to yo'o, le gape “Padiox”

benne' ka' nníta'gake' yo'on', na' nnáblele Dios wnezjwe' chégake' da' wzóa žin yichj lázdo'gake'. <sup>13</sup> Cha' zej nak zi benne' ka' nníta'gake' yo'on', na' da' zzoa žin yichj lázdo'žo gá'nlenen légake', san cha' bi zej nak zi benne' ka', nnable bi ga'nlen légake' dan' zzoa žin yichj lázdo'žo. <sup>14</sup> Gáte'teze gan žinle gan bi gápegak benách ka' le'e ba la'ne, na' bi wzé nággake' xtíža'le, le yežój lo yo'on', o lo yežen', na' le kwib bixte yo da' dan' lable, da' wloe'elen légake' zej nbage'e zia. <sup>15</sup> Da' li žapa' le'e, kate' žin ža chog Dios chegak benách ka' sáka'gake', sáka'žegak benách ka' nníta'gake' lo yežen' ka' sáka'gak benách ka' wnníta'gake' lo yež Sodoma, na' lo yež Gomorra, yež ka' bchinnj Dios.

*Benne' yežlyó ka' wsaka' zí'gake' benne' ka' che Jesús*

<sup>16</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Le wia nga, neda' žsela'a le'e, na' gakte ka' zfla'do' ka' želdaba' gan zej nnita' beko' yixe' snia ka'. Le gak ban laže' kan zej nak bele snia ka', san lezka' le gak gaxjw laže' kan zej nak plomdo' ka'. <sup>17</sup> Le gape chi'i kwinle chegak benách ka', dan' wdégake' le'e lo na'gak benne' yolawe' ka', na' chingake' le'e gan nak lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngikle' xtíža' Dios. <sup>18</sup> Lezka' wché'gake' le'e gan že'gak benne' blo ka', na' gan že'gak benne' wnná bia' ka', dan' žónlenle neda' tzen. Ki gaken nich gak wchaljle xtíža'a gan že'gak benne' ka', na' gan že'gak benne' ka' bi zej nake' judío. <sup>19</sup> Naž kate' wdégake' le'e lo na'gak benne' wnná bia' ka', bi gek zédlele biz nnale, dan' wchíz Dios yichj lázdo'le la' ža na'ze da' nnale, o kan wchaljle. <sup>20</sup> Kege lé'ezele wchaljle, san Dios Be' La'y, Bennen' sela' Xažo Dios chele, Lekze' sóalene' le'e, na' wchalje'.

<sup>21</sup> 'Zej nnita' benách ka' wdégake' bíche'gake' ka' lo na'gak benne' ka' gótgake' légake', na' lezka' benne' ka' zej nake' xagak xkwide' ka' wdégake' zí'ngake' ka', na' zej nnita' benne' ka' kwej yichjgake' xágake' ka', na' góngake' ga gátgake'. <sup>22</sup> Yógo'te benách wzóagake' le'e chela'ale dan' žónlenle neda' tzen, san yelá no benne' ga'ne' choch na' zejte ža ze lawte ža ka'. <sup>23</sup> Kate' wsaka' zí'gak benách ka' le'e to lo yež, le wzónnj ga na', na' le chej yetó yež, dan' žapa' le'e, yelá'a neda', Benne' Golje' Benách, zga'ale kate' yeyož wzle xtíža'a gan zej nnita' yógo'te yež ka' chegak benách Israel ka'.

<sup>24</sup> 'Nóte'teze benne' nake' benne' wsdle bi nakže' blo ka' bennen' žsedle' le', na' lezka' no benne' nake' wen žin bi nakže' blo ka' xane'. <sup>25</sup> Bennen' nake' benne' wsdle žala' yebele' cha' sáke'le' gake' kan nak bennen' žsedle' le', na' benne' wen žin na' žala' yebele' cha' gake' kan nak xane'. Cha' neda' naka' ka' benne' xan yo'o, na' znnégake' chia', znnágake' naka' Belzebú da' xiwe', lezka' da' zí'teže nnégake' chegak benách ka' žónlengake' neda' tzen.

*No Benne' žala' žébežo*  
(Lk. 12:2-9)

<sup>26</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Che len, bi žébele benách ka'. La' law yógo'te da' ka' žaken ži žize, na' gak bia' yógo'te da' zej ngache'. <sup>27</sup> Da' zcháljlena' le'e gan nak chol, le wchaljen gan nak lo baní', na' da' žapa' le'e gan ngache', le nne žiže gan nak kwáselo. <sup>28</sup> Bi žébele benne' ka', benne' žótgake' be'la' žen chegak benách ka', san bi gak wchínnjgake' be' nákkzežo. Le žebe Dios, Bennen' gak gote' be'la' žen chele, na' lezka' gak cho'ne' be' nákkzele lo yi' gabíl.

<sup>29</sup> 'Želdó'o chope byínnedo' len to mežw lasdo', san bi bixte nitoba' lo yo cha' bi žonn Xažo Dios latje gaken. <sup>30</sup> Lezka' yógo'te yicha' yichjle ba blab Dios. <sup>31</sup> Che len, bi žébele. Záka'žele le'e law Dios ka' záka'gak bia' zan byínnedo' ka'.

*Benne' ka' znnágake' žónlengake' Benne' Cristo tzen*  
(Lk. 12:8-9)

<sup>32</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—No benne' nne' žónlene' neda' tzen lawgak benách ka', lezka' neda' nnia' žonlen bennen' neda' tzen law Xa', Bennen' zoe' ya'abá. <sup>33</sup> Benne' ka', benne' zbej yichjgake' neda' lawgak benách ka', na' znnágake' bi žónlengake' neda' tzen, lezka' neda' kwej yichja' légake' law Xa', Bennen' zoe' ya'abá.

*Jesús nake' ka to da' gonen ga la'a lazgak benách ka'*  
(Lk. 12:51-53; 14:26-27)

<sup>34</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Bi gekle za'a neda' nich ko'a yežlyó nga da' gonen ga gakgak benách ka' toze. Bi za'a nich gona' ga gakgak benách ka' toze, san za'a nich ko'a da' gonen ga la'a lazgak benách ka'. <sup>35</sup> Za'a nga, na' gona' ga kwej yichjgak benách ka' xágake', na' lezka' no'le ka' kwej yichjgake' xná'gake'. Lezka' no'le zoa' ližgak ka' kwej yichjgake' xto' zí'ngake' ka'. <sup>36</sup> Ki gaken, la' lježgak benách ka' wsaka' zí'gake' lé'gake'.

<sup>37</sup> No benne' nží'ižele' xa xne'e ka nží'ile' neda', bi nake' zi gónlene' neda' tzen, na' no benne' nží'ižele' xkwide' byo chie' o xkwide' no'le chie' ka nží'ile' neda', bi nake' zi gónlene' neda' tzen. <sup>38</sup> No benne' bi si' lo ne'e gake' ka to benne' zejté'e le'e yag kroze, na' gónlene' neda' tzen, bi nake' zi gake' chia' neda'. <sup>39</sup> No benne' že' laže'e gape chi'e ye'la' nban chie', wniten', san no benne' wnite' ye'la' nban chie' dan' žónlene' neda' tzen, ye'la' bennen'.

*Da' ka' Dios yebi'e chežo*  
(Mr. 9:41)

<sup>40</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—No benne' gape' le'e ba la'ne, lezka' gape' neda' ba la'ne, na' bennen' gape' neda' ba la'ne, lezka' gape' ba la'ne Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda'. <sup>41</sup> No benne' gape' ba la'ne to benne' zchalje' lo w'áz Dios dan' zchalje' lo w'aze' Le', si' bennen' la' lé'beze kan nak da' wnezjw Dios che bennen' zchalje' lo w'aze' Le'. Lezka' no benne' gape' ba la'ne to benne' chawe' dan' nake' benne' chawe', si' bennen' la' lé'beze kan nak da' wnezjw Dios che benne' chawen'. <sup>42</sup> Nóte'teze benne' wnezjwe' to zbíndo'ze nis che to bénne'do' ki dan' nake' benne' wsedle chia' neda', da' li žapa' le'e, si'kze bennen' da' wnezjw Dios chie'.

## 11

*Benne' ka' bse'la' Zwa želžine' gan zoa Jesús*  
(Lk. 7:18-35)

<sup>1</sup> Kate' beyóž Jesusen' bzejni'ile' benne' wsedle chie' ka', bezé'e ga na', na' wyeje' žejsedle' benách ka', na' žejchalje' xtiže'e lo yež ka' chegak benne' ka'.

<sup>2</sup> Kate' ža ka' Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis, nyejwe' liž ya, na' benle' kan nak da' žon Jesusen'. Naž Zwan' bsele'e chope benne' ka' žónlengake' le' tzen, na' bžingake' gan zoa Jesusen'. <sup>3</sup> Žoptie' wnnábgekle' Jesusen', na' wnnágake':

—¿Nako' Le' Benne' Criston', Bennen' žala' le'e yežlyó nga, o žala' kweztó na' zejte la' yetó benne'?

<sup>4</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' lé'gake':

—Le chej chejzenle Zwan' dan' ženlele, na' dan' zlé'elele. <sup>5</sup> Le yi'e kan žaken, želé'egekle benne' ka' gókgake' lo cho'le, na' žeza'gak benne' ka' bi gok sá'gake'. Ba beyakgak chawe' benne' ka' wdá'gake' yižwé' leže, na' žeyéngikle benne' kwez'w ka'. Ba bebangak benne' ka' gótgake', na' nníta'gak benne' ka' zzéngikle' benne' yache' ka' diža' chawen'. <sup>6</sup> Ba nez zen gaken che bennen' bi gak chope laže'e, na' bi kwej yichje' neda'.

<sup>7</sup> Kate' ba beza'gak benne' ka' žónlengake' Zwan' tzen, naž wzó law Jesusen' zcháljlene' benách ka' nníta'gake' ga na' kan nak che Zwan', na' gože' lé'gake':

—¿Biz gónelele lé'elele katen' wyejle lo latje dachen'? ¿Gónelele lé'elele to benne' nake' ka to ya xtildo' da' zzechj be'? <sup>8</sup> Cha' kege, ¿biz gónelele lé'elele? ¿Gónelele lé'elele to benne' nakwe' laže' da' záka'le'en? Nnézkzelele benne' ka' zej nakwe' laže' da' záka'le'en nníta'gake' ližgak benne' wnná bia' ka'. <sup>9</sup> Yetó na', ¿biz gónelele lé'elele? ¿Gónelele lé'elele to benne' zchalje' lo w'áz Dios? Ka' naken, žekla' neda'. Žapa' le'e, blé'elele to benne' nákle'eže' blo ka yezika' benne' ka' bcháljgake' lo w'áz Dios. <sup>10</sup> Ki naken dan' nak Zwan' bennen' nyejw kan nak chie' le'e yiche la'y, da' znnan:

Bwia nga, žseła'a benne' wbás chia', bennen' cheje' zga'ale' ka Le'.

Le' gon chawe'e nez gan tio'.

<sup>11</sup> Da' li žapa' le'e. Dot yežlyó nga, bi zoa nitó benne' nakže' blo ka Zwan', bennen' bezóe' benách ka' nis, san no benne' nakže' gaxjw laže' gan zwna bia' Dios, Bennen' zoe' ya'abá, nakže' blo ka Zwan'.

<sup>12</sup> 'Katen' wzó law bezóa Zwan' benách ka' nis, na' zejte na'a ža, de chgi' želžó'o benách ka' gan zwna bia' Dios, Bennen' zoe' ya'abá, na' benne' wechóg laže' ka' žon byéngake' chó'ogake' ga na'. <sup>13</sup> Kate' blá'te ža na' wzóa Zwan', da' bchi'le Moisés le'e, na' da' bzojgak yógo'te benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios blo'e'egeklen kan zwna bia' Dios, Bennen' zoe' ya'abá. <sup>14</sup> Cha' žénelele si' lo na'le da' ki, žala' nnézlele Zwan' nake' Lías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, na' nake' bennen' wnná Dios žala' yel'é da' yoble ža ni zoažo na'a.

<sup>15</sup> No benne' zoa nage', na' ženle', žala' wzé nage'.

<sup>16</sup> '¿Biz wsaka' leba' kan zej nak benne' ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a? Zej nake' ka' xkwide' ka' želbe'be' lawe' ya'a. Zbéžeya'agakbe', na' žližgakbe' ljéžgakbe' ka', <sup>17</sup> na' želnnabe': "Zkwéžeto' chele bžejw. ¿Biz chen' bi za'ale? Žol nyáche'to' chele. ¿Biz chen' bi zbeže nyáche'le?" <sup>18</sup> Ki nakle, dan' blá' Zwan', na' dan' bi bdawe' kan žawle le'e, wnele chie', wnnale: "Da' xiwe' žónlenen le' tzen." <sup>19</sup> Naž blá'a neda', Benne' Golje' Benách, na' že'j žawa', na' znele chia', znnale: "Nake' benne' wawle'e, na' benne' že'je'. Nake' lježgak benne' wechizjw ka', na' yezika' benne' wen doła' ka'." Yela' žejní'il che Dios nak bian' ni'a che da' žongak benne' ka' nzi' lo ná'gaken'.

*Da' gak che no benne' bi gone' kan zwna xtiža' Dios  
(Lk. 10:13-15)*

<sup>20</sup> Naž wzó law Jesusen' zdile' benne' ka' nníta'gake' lo yež ka' gan bene' da' zan yela' wak zen ka', dan' bi beyát láže'gake'. <sup>21</sup> Gože' légake':

—Da' nyáche'le'e gaken chele le'e, benách ka' che yež Korazín. Da' nyáche'le'e gaken chele le'e, benách ka' che yež Betsaida. Chela' gokgak yela' wak zen ka' lo yež Tiro, na' lo yež Sidón ka' da' ka' bena' gan zoale, ža ni'tel yeyát láže'gak benne' ka' che yež Tiro na', na' che yež Sidón na', na' gákwgake' laže' zeche', na' wžíagake' de yíchjgake', da' wloe'elen žeyát láže'gake'. <sup>22</sup> Na'a, neda' žapa' le'e, kate' žin ža chog Dios chegak benách ka' sáka'le'egake', sáka'žele le'e kan sáka'gak benne' ka' che yež Tiro na', na' che yež Sidón na', yež ka' bchinnj Dios. <sup>23</sup> Le'e, benne' ka' che yež Kapernaum, žžékelele le'e cho'ole ya'abá che Dios dan' blé'elele da' ka' bena' neda'? Yetjle lo yi' gabíl. Chela' gokgak yela' wak zen ka' lo yež Sodoma, ka' da' ka' bena' gan zoale, ga'ngak benne' yežen', na' zejte na'a ža. <sup>24</sup> Na'a, neda' žapa' le'e, kate' žin ža chog Dios chegak benách ka' sáka'le'egake', sáka'žele le'e kan sáka'gak benne' ka' che yež Sodoma na'.

*Zwna Jesús: "Le gonlen neda' tzen, na' yezí' láže'le"  
(Lk. 10:21-22)*

<sup>25</sup> Kate' ža na' bchalj Jesusen', na' wnné':

—Zka'n zena' Le', Xe, nako' Xan ya'abá, na' Xan yežlyó nga, dan' bkacho'o da' ki, nich bi lé'egeklen benne' ka' žejní'igekle', san bloe'elo' benne' ka' zej nake' ka' xkwide' ka' da' ki. <sup>26</sup> Ka'kze gaken, Xe, dan' ki wyáz lažo'o Le'. <sup>27</sup> Ba bde Xan' yógo'te lo na'a neda'. Bi nonbia' no benne' neda', Zi'n Dios, san toze Xažo Dios, na' bi nonbia' no benne' Xažo Dios, san toza' neda', Zi'n Dios, na' lezka' benne' ka' žénela' wloe'ela' légake' Xažo Dios. <sup>28</sup> Le gonlen neda' tzen yógo'tele žejxáke'le dan' žónteze žin che yodo', na' nwa'le ywa' zi'i che da' zchi'le yodo', na' neda' gona' ga yezí' láže'le. <sup>29</sup> Lo yela' gaxjw laže' chele le gon xchina', gakle ka go'n ka', bia ka' želzi'ba' yogo' chégakba'. Le wsedle da' nnia' neda', dan' naka' gaxjw laže', na' kwide' laže', na' žel-lele yela' žezí' laže', na' ga'n ži yichj lázdo'le. <sup>30</sup> Yogon' dan' xoa' le'e, dan' naken da' wchi'la' le'e, bi naken zede, na' ywa' wa'a le'e da' naken da' žsedla', žá'ado'ze naken.



## 12

*Benne' ka' che Jesús želké'e bisto* zoa' scribe ža la'y

(Mr. 2:23-28; Lk. 6:1-5)

<sup>1</sup> Kate' ža na', da' naken ža la'y chegak benne' judío ka', wdé Jesusen' gan de ye le zoa' scribe. Želdón benne' wsdle chie' ka', na' wzó lágake' želké'e bisto gan žia zoa' sriben', na' žáwgaken'. <sup>2</sup> Kate' benne' yodo' fariseo ka' blé'egekle' da' ni, góžgake' Jesusen':

—Bwia nga, žongak benne' wsdle chio' ka' da' bi žala' gonžo ža la'y.

<sup>3</sup> Naž Jesusen' gože' lágake':

—¿Bi bel-le le'e yiche la'y kan nak da' ben Dabí katen' wdone', na' lezka' wdongak benne' ka' wnníta'lengake' le'? <sup>4</sup> Wyoé'e lo yo'o che Dios, na' bdawe' yet xtil ka' zej nkwe'e lo bkog la'y, dan' bi žala' gawe' le', na' bi žala' gawgak benne' ka' wnníta'lengake' le', san toze bꝑoz ka' de latje gáwgaken'. <sup>5</sup> ¿Bi bel-le da' wnná Moisés wak gongak bꝑoz ka' ža la'y ka'? Žóngake' žin li'a yodo' ža la'y ka', na' bi želbage'e doła'. <sup>6</sup> Na'a, neda' žapa' le'e, zoa' neda' nga, na' naka' benne' nakže' blo ka' yodo'. <sup>7</sup> Bi žejní'ilele dan' nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: “Žénela' yeyache' láže'lele lježle ka', na' kégeze gotle bia beždo' ka', bia ka' zzeyle lo bkog la'y chia'.” Chela' žejní'ilele da' ki, bi besbága'le benne' ka' žia, benne' ka' bi želbage'e žia. <sup>8</sup> Ka' naken, dan' naka' neda', Benne' Golje' Benách, Xan ža la'y.

*Jesús žeyone' to benne' nžeke' ne'e*

(Mr. 3:1-6; Lk. 6:6-11)

<sup>9</sup> Naž bezá' Jesusen' ga na', na' wyoé'e lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngekle' xtiža' Dios. <sup>10</sup> Lo yo'on' wzóa to benne' nžeke' ne'e, na' dan' žénegekle benne' judío wnná bia' ka' želgekle' to da' gak yesbága'gake' Jesusen' žia, che len wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿De latje yeyonžo no benne' yižwé' kate' nak ža la'y?

<sup>11</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' lágake':

—No benne' ladjwle le'e, cha' zoa to žila' chie', na' cha' bixba' toba' lo yežw kate' nak ža la'y, ¿bi chejleje'-ba'? <sup>12</sup> Záka'že to benne' ka' to žila'. Che len, de latje gonžo da' nak chawe' chegak benách ka' kate' nak ža la'y.

<sup>13</sup> Naž Jesusen' gože' benne' yižwén':

—Bli no'o.

Kate' bli ne'e, la' beyakten chawe' kan nak yechelá'a ne'e.

<sup>14</sup> Naž bežachjgak benne' yodo' fariseo ka', na' bégake' xtiža'gake' nich gótgake' Jesusen'.

*To benne' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te bchalje' che Jesús*

<sup>15</sup> Kate' gókbe'ele Jesusen' da' ni, bezé'e ga na', na' benne' zan jáklene' Le' tzen. Naž Jesusen' beyone' yógo'te benne' yižwé' ka', benne' nníta'gake' ladjwgak benách ka', <sup>16</sup> na' bchi'le' lágake' bi wzéngekle' benách ka' no nake' Le'. <sup>17</sup> Kate' bcháljlene' lágake' gok da' wnná Isaías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, katen' wnné':

<sup>18</sup> Le wia nga, Bennen' nake' wen žin chia',

Bennen' wžekza' neda'.

Nži'ila' Le', na' žaz laža'a Le'.

Wchiza' Le' Be' La'y.

Le' wzenle' yógo'te benách kan gona',

wchi'a laža'a lágake'.

<sup>19</sup> Bi til diže'e len no benne', na' bi nnie' žižje,

na' bi yenle no benne' chi'e gan nak zi'to'.

<sup>20</sup> To ya xtildo' da' zoa be bi chichjwen',

na' to yi' da' za' yolen, bi wsołen',

kate' wzoaže' da' nak chawe' chie'.



<sup>21</sup> Yógo'te benách ka' wzén láže'gake' Le'.

Znnágake': "Da' xiwe' žónlenen Jesús tzen"

(Mr. 3:19-30; Lk. 11:14-23; 12:10)

<sup>22</sup> Naž bla'gak benne' ka' zej noe'e to benne' lo chole gan zoa Jesusen', bennen' bi žak nnie', dan' yoe'e be' xiwe', na' Jesusen' beyone' le'. Ki goken, bennen' goke' lo chole, na' bi gok nnie', na'a zle'ele', na' zchalje'. <sup>23</sup> Che len bebán láže'gak yógo'te benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnnágake':

—¿Nak benne' ni za'só Dabí, bennen' žala' le'e?

<sup>24</sup> Kate' béngekle benne' yodo' fariseo ka' da' ni, wnnágake':

—Benne' ni žebeje' be' xiwe' ka', dan' Belzebú, da' xiwe', dan' naken xangak be' xiwe' ka', žónlenen Le' tzen.

<sup>25</sup> Žákbe'ele Jesusen' dan' zza' láže'gake', na' gože' légake':

—Gáte'teze gan zna bia'gak benách ka', cha' žoj chóplegak benne' ka', na' cha' tíl-lengake' ljéžgake' ka', kwia yi' yela' wnná bia' chégake'. Lezka', cha' žoj chóplegak benách ka' nníta'gake' to yež o to yo'o, na' cha' tíl-lengake' ljéžgake' ka', bi gak dia'gak benne' ka' nníta'gake' lo yežen' o lo yo'on'. <sup>26</sup> Lezka', cha' kwej da' xiwe' la' ljéžekzen, na' cha' tíl-lengak be' xiwe' ka' la' légakkzen, ¿nakxkze gak dia' yela' wnná bia' che da' xiwen'? <sup>27</sup> Znnale chia', na' znnale žebeja' be' xiwe' ka' dan' Belzebú da' xiwe' žónlenen neda' tzen. Cha' neda' žona' ki, ¿noz benne' žónlene' tzen benne' ka' žónlengake' le'e tzen kate' žébégake' be' xiwe' ka'? Che len, da' žóngakkze' nak bian' nchixe'lele le'e. <sup>28</sup> Na'a, cha' neda' žebeja' be' xiwe' ka' dan' zoalen yela' wak che Dios Be' La'y neda', da' li yela' wnná bia' che Dios ba blan' ga zoale ni.

<sup>29</sup> ¿Gak no benne' choe'e liž to benne' wa'le, na' kweje' yela' wnni'a da' žen' liže', cha' zga'ale bi wcheje' benne' wa'len'? Naž gak choe'e nich wtache' liž benne' wa'len'.

<sup>30</sup> No benne' bi žónlene' neda' tzen, zbej yichje' neda', na' lezka' no benne' bi ztób'lene' neda' tzen, žóslase'.

<sup>31</sup> Che len žapa' le'e, yógo'te do'la' da' žongak benách ka', na' diža' zi' ka' da' znnégake' che Dios, yenít law Dios chégake', san no benne' nne' zi'e che Dios Be' La'y, batkle yenít law Dios chie'. <sup>32</sup> Lezka', cha' no benne' nnie' chia' neda', Benne' Golje' Benách, Dios yenít lawe' chie', san no benne' nnie' che Dios Be' La'y, batkle yenít law Dios chie'. Bi yenít lawe' chie' ža ni zoažo na'a, na' bi yenít lawe' chie' ža zezán'.

*Da' žonžo nak bian' kan nakžo*

(Mt. 7:15-19; Lk. 6:43-45)

<sup>33</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Cha' nak zix to yag, kwian da' zix, san cha' bi nak zix bi kwian da' zix. Ki naken, da' zbia to yag nak bian' kan naken. <sup>34</sup> Le'e, lježgak bele snia nakle. ¿Nakx gak wchaljle da' naken chawe', cha' bi nakle chawe'? Kan nak da' zza' láže'gak benách ka', lezka' zcháljgake'. <sup>35</sup> Zchalj to benne' chawe' da' nak chawe' dan' yo'o da' naken chawe' lo yichj lázda'we', san zchalj no benne' bi nake' chawe' da' bi nak chawe', dan' yo'o da' bi naken chawe' lo yichj lázda'we'. <sup>36</sup> Che len žapa' le'e, kate' žin ža chog Dios chegak benách ka' sáka'gake', wchi'a laže'e benách ka' ni'a chegak yógo'te diža' da' wnnágakkze' ka'ze. <sup>37</sup> Kan nak da' znno', wchi'a laže'e le', na' yežojo' chawe' o bago'o zia ni'a che dižan' da' wnnó'.

Znnábgek'le Jesús gone' to da' gak bian' no nake'

(Mr. 8:12; Lk. 11:29-32)

<sup>38</sup> Naž beži'igak benne' yodo' fariseo ka' len benne' yodo' wsedle ka', na' góžgake' Jesusen':

—Benne' wsedle, žénelto' le'elto' to da' gono' da' gak bian' gan za' yela' wnná bian' da' napo'.

<sup>39</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Benne' ki, benne' wen da' zinnj ka', na' bi zej nake' dot li laže', znnábgekle' neda' gona' to da' gak bian' no naka'. Bi be da' gak bian' lé'egekle', san toze da' nak bia' kan gok che Jonás, bennen' bchalje' lo wĺáz Dios. <sup>40</sup> Kan gok che Jonasen', bga'ne' le'e bel zen chonne ža chonne yeke, lezka' gaken chia' neda', Benne' Golje' Benách, dan' chonne ža chonne yeke ga'na' zan yo. <sup>41</sup> Benne' ka' wnníta'gake' lo yež Nínibe chásgake' ža na' kate' chog Dios chegak benách ka' da' gone' chégake', katen' wchi'a laže'e benách ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a, na' da' bengak benne' ka' che yež Nínibe na' yesbagan' benách ki zia dan' beyát láže'gak benne' ka' che yež Nínibe na' katen' Jonasen' bzenle' légake' xtiža' Dios, na' na'a zoa' neda' nga, na' nákle'eža' zen ka Jonasen'. <sup>42</sup> Lezka' no'len' wnná bi'e yežen' da' žen' zaka' gan zde wbiž byo' zag ka' chase' ža na' kate' chog Dios chegak benách ka' da' gone' chégake' kate' wchi'a laže'e benách ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a, na' da' ben no'len' yesbagan' légake' zia, dan' bžoj no'len' gan nakle'e zi'to' nich yenle' diža' sina' da' bchalj Salomón, na' na'a zoa' neda' nga, na' nákle'eža' zen ka Salomón na'.

*Kate' žežín be' xiwe' latje chen*

*(Lk. 11:24-26)*

<sup>43</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Kate' žežój be' xiwe' yo'o to benne', zdan gan nbiž, na' žiljen gan yeží' lažen'. Cha' bi wžel-len gan yeží' lažen', <sup>44</sup> naž nnan: “Yeyá'a latje chia' gan bžoja'.” Kate' yežinen gan bžojen, chejxakan' bennen', nake' ka to yo'o ndachen, na' nloan, na' ba nba'an nich chejsóa no benne' ga na'. <sup>45</sup> Naž chej be' xiwen', na' chejxín' yegaže be' xiwe' ka', be' zej nakžen xiwe' ka len, na' chó'ogaken yógo'ten, na' chejnníta'gaken lo yichj lázdo'w bennen', na' ga ze law gakže nyache' che bennen' kan goken chie' zga'ale. Lezka' gaken chegak benách ki, benne' wen da' zinnj ka'.

*Xna' Jesús, na' benne' biche'e ka'*

*(Mr. 3:31-35; Lk. 8:19-21)*

<sup>46</sup> Kate' Jesusen' ne zcháljlene' benách ka' da' ni, bžin xne'e len benne' biche'e ka' ga na'. Wnníta'gake' la' lí'ale, na' gónegekle' wcháljlengake' Jesusen'. <sup>47</sup> Naž to benne' bzenlen' Jesusen', na' wnné':

—Bwia nga, zoa xno'o len benne' bicho'o ka' la' lí'ale, na' žénegekle' wcháljlengake' Le'.

<sup>48</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' bennen' bzenle' Le' da' ni, na' wnné':

—žNnézlele no benne' nake' xna'a, na' no benne' ka' zej nake' benne' bícha'ado' ka'?

<sup>49</sup> Naž bli ne'e, na' bloe'ele' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Bwia nga, benne' ki zej nake' ka xna'kza', na' benne' bíche'kza' ka'. <sup>50</sup> Nóte'teze benne' žone' kan žénele Xa', Bennen' zoe' ya'abá, benne' ni nake' bi' bíche'kza', na' bi' zankza', na' xna'kza'.

## 13

*Žsaka' lebe Jesús kan nak che to benne' žaz*

*(Mr. 4:1-9; Lk. 8:4-8)*

<sup>1</sup> La' ža na'ze bžoj Jesusen' lo yo'o, na' bejsóe' žoa'a nido'. <sup>2</sup> Dan' bdogak benne' zan gan zoa Jesusen', wžene' to lo barkw, na' wži'e ga na', na' benne' zan ka' wnníta'gake' lo yo biž žoa'a nido'. <sup>3</sup> Naž Jesusen' bcháljlene' légake', na' da' zan da' bsdle' légake', da' ka' bsaka' lebe', na' wnné':

—Le wia nga, bžoj to benne' žaz, yjeze' bínnedo' ka'. <sup>4</sup> Kate' ne zjeze', béxjwgak baļe bínnedo' ka' žoa'a nez, na' bžingak byínnedo' ka', na' bdáwgakban'. <sup>5</sup> Béxjwgak yebaļe bínnedo' ka' lo yo gan že' yej, gan de láte'ze yo, na' la' blá'tegaken, dan' de láte'ze yo ga na'. <sup>6</sup> Naž kate' bla' wbiž, la' wbižte dan' goze', dan' bi zoa gan gon lwen. <sup>7</sup> Béxjwgak yebaļe bínnedo' ka' gan bela'gak lba yeche' ka'. Belgólele'e lba yeche' ka', na' bdóbgaken dan' goze', na' bžia yí'gaken légaken. <sup>8</sup> Béxjwgak yebaļe bínnedo' ka' gan nak lo yo beb, na' bnéjzwgaken. Bnéjzwgak baļe dan' goze' yetó gaywá' ka'. Bnéjzwgaken yebaļen

yehonnłalj ka', na' bnéjzwgaken yebałen yechí žoa ka'. <sup>9</sup> No benne' zoa nage', na' ženle', žala' wzé nage'.

*Da' žénele Jesús gongak da' ka' bsaka' lebe'*

*(Mr. 4:10-12; Lk. 8:9-10)*

<sup>10</sup> Naž bžingak benne' wsedle ka' che Jesusen' gan zoe', na' wnnábgekle' le', na' wnnágake':

— Biz chen' zcháljłeno' benách ka' da' ka' žsaka' lebo'?

<sup>11</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

— Dios žonne' le'e latje chejni'ilele da' ngache' kan zına bi'e le' ya'abá chie', san benne' ki bi žénegekle' chejni'igekle'. <sup>12</sup> No benne' zzi'e xtiža' Dios, Dios wnezjwe' chie' yelate', na' gáta'le'en chie', san no benne' bi zzi'en, da' do'ze dan' ba nzi'e yegá'n. <sup>13</sup> Che len zcháljłena' légake' da' ka' žsaka' leba', dan' zwíagake' san bi zlé'egekle'. Želyenle' san bi zze nággake', na' bi žejni'igekle'. <sup>14</sup> Ki žaken, zžin da' wnná Isaías, bennen' bchalje' lo wlız Dios, katen' wnné':

Da' li yénlele san bi chejni'ilele.

Wíale'ele san bi lé'elele da' nakkzen.

<sup>15</sup> Ki naken dan' nak zide yichj lázdo'gak benne' ki,

na' bi be žaz lo yichj nággake'.

Nyejw yej lágake',

na' bi zlé'egekle' len yej lágake' ka'.

Bi zze nággake'

na' bi zzejni'igekle' yichj lázdo'gake',

na' bi žeyákgake' chia' neda',

nich gak yeyona' légake'.

<sup>16</sup> 'Na'a, ba nez zen naken chele le'e, dan' zlé'egekle' yej lawle ka', na' žénegekle' nagle ka'. <sup>17</sup> Da' li žapa' le'e, benne' zan, benne' bcháljgake' lo wlız Dios, na' benne' chawe' ka', gónegekle' lé'egekle' da' zlé'elele le'e, san bi blé'geklen'. Gónegekle' yénegekle' da' ženlele le'e, san bi bénegeklen'.

*Złoe'el Jesús da' žsedle da' bsaka' lebe'*

*(Mr. 4:13-20; Lk. 8:11-15)*

<sup>18</sup> Lezka' wnná Jesusen':

— Le wzé nag da' žsedle da' bsaka' leba' che benne' žaz. <sup>19</sup> Nóte'teze benne' ženle' diža' kan zına bia' Dios ya'abá, na' bi žejni'ilen', žak che diža' da' benlen' kan gok che binnedo' ka' béxjwgaken žoa'a nez. La' za'te da' xiwe', na' žeká'n dižan' da' wyazen lo yichj lázdo'w bennen'. <sup>20</sup> Binnedo' ka' béxjwgaken lo yežlyón' gan že' yej žsédgeklen kan žak che no benne' ženle' dižan', na' la' zze nagtien' lo yela' žebél chie', <sup>21</sup> san kan bi wdia'gak binnedo' ka' dan' bi gota' gan góngaken lwen, lezka' žaken che bennen'. Kate' žin to da' žsaka' zin' le', na' kate' zbia láže'gak benách ka' le' dan' nzi' lo ne'e dižan', la' gakte chope laže'e. <sup>22</sup> Binnedo' ka' béxjwgaken gan bególegak lba yeche' ka' žsédgeklen kan žak che bennen' ženle' dižan', san zdan laže'e da' ka' zej nnitan' yežlyó nga, na' da' ka' žon láže'geklen bennen' dan' zdan laže'e yela' wnni'a che yežlyó nga. Da' ki žóngaken ga kwia yi' dižan', na' bi gak gonen žin lo yichj lázda'we'. <sup>23</sup> Binnedo' ka' béxjwgaken lo yo beb žsédgeklen kan žak che bennen' ženle' dižan', na' žejni'ilen', na' žon žin dižan' lo yichj lázda'we'. Zej nak bałe benách ka' ka' binnedo' ka' bnéjzwgaken yetó gaywá' ka'. Zej nak yebałe benách ka' ka' binnedo' ka' bnéjzwgaken yehonnłalj ka', na' zej nak yebałe benách ka' ka' binnedo' ka' bnéjzwgaken yechí žoa ka'.

*Yíxe'do' ka'ze da' zınan' kan zına' yeze zoa' stribe*

<sup>24</sup> Naž bsaka' lebe Jesusen' yetó, na' gože' légake':

— Kan gak gan žin da' zına bia' Dios ya'abá naken kan gok che binnedo' chawe' ka' da' goz to benne' gan nak lo yežlyó chie'. <sup>25</sup> Kate' ne ztasgak benne' ka' nníta'gake' liže', bla' to benne' ga na', benne' bi zle'ele' le' chawe', na' yjeze' lo yežlyó chien' binnedo' ka'

che yíxe' ka'ze dan' znnan' kan znnan' ye le zoa' scribe, na' beyeje' latje chie'. <sup>26</sup> Kate' bla' zoa' sriben', na' wže' bisto chen gan žia zoa' sriben', naž gok bia'gak yíxe'do' ka'ze ka'. <sup>27</sup> Naž bžingak benne' wen žin ka' gan zoa' benne' xan yežlyón', na' góžgake' le': "Xan, cha' gozo' binnedo' chawe' ka' lo yežlyó chion', žnakx goken bla'gak yíxe'do' ka'ze ka'?" <sup>28</sup> Xan yežlyón' gože' légake', na' wnné': "To benne' bi zle'ele' neda' chawe' bene' ki." Naž benne' wen žin ka' wnnábgekle' le', na' wnnágake': "žžénelo' chejto' chejlážo'to' yíxe'do' ka'ze ka'?" <sup>29</sup> Naž xángake' gože' légake': "O'o. Kate' wlážo'le yíxe'do' ka'ze ka', lezka' wlážo'lentele ye le zoa' scribe ka'. <sup>30</sup> Gakže chawe' gonnle latje gólegaken tzen na' zejte chejtobžon, na' naž yapa' benne' ka' wtóbgaken': le wtób zga'ale yíxe'do' ka'ze ka', na' le wchejen chejxónn weje nich wzeyžon, na' naž wtoble zoa' sriben' lo yo'o chia'."

*Žsaka' lebe Jesús kan nak che to binnedo' mostasa*

*(Mr. 4:30-32; Lk. 13:18-19)*

<sup>31</sup> Yetó da' bsaka' lebe Jesusen', na' gože' légake':

—Kan gak gan žin da' znnan' bia' Dios ya'abá, gaken kan gok che to binnedo' mostasa, dan' goz to benne' gan nak lo yežlyó chie'. <sup>32</sup> Da' li binnedo' mostasa na' nakžen da' do'ze ka'zej nak yógo'te binnedo' yezika' ka', san kate' ba nazen, zgóležen ka' yógo'te yíxe' kwan ka', na' žaken zen kan nak to yag, na' želžín byinnedo' ka', na' žóngakba' xó'ngakba' ka' lo ni'a nen'.

*Žsaka' lebe Jesús che kwa zichj che yet xtil*

*(Lk. 13:20-21)*

<sup>33</sup> Yetó da' bsaka' lebe Jesusen', na' gože' légake':

—Kan gak gan žin da' znnan' bia' Dios ya'abá gaken ka' ben kwa zichj che yet xtil, dan' bchixe to no'le len chonne lbix yeze zoa' scribe, na' wyache' dot kwa na'.

*Da' žénele Jesús gongak da' ka' žsaka' lebe'*

*(Mr. 4:33-34)*

<sup>34</sup> Yógo'te da' ki bsaka' lebe Jesusen', da' ka' bcháljlene' benách ka' nníta'gake' ga na', na' bi bcháljlene' légake' da' bi bsaka' leben'. <sup>35</sup> Ki bene', na' bžin dan' bzoj to benne' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, katen' wnné':

Wchalja' da' ka' wsaka' leba'.

Nnia' da' bgache' katen' wzó law žata' yežlyó.

*Da' žsedle da' bsaka' lebe Jesús che yíxe'do' ka'ze*

<sup>36</sup> Naž Jesusen' bzele diže'e benách ka' nníta'gake' ga na', na' besele'e légake', na' le' beyoé'e yo'o. Naž bžingak benne' wsedle chie' ka' gan zoe', na' góžgake' le':

—Blóe'el neto' da' žsedle dan' bsaka' lebo' che yíxe'do' ka'ze dan' znnan' kan znnan' ye le zoa' scribe.

<sup>37</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Benne' žaze' binnedo' chawe' naka' neda', Benne' Golje' Benách. <sup>38</sup> Ga na' goze' binnedo' ka' naken yežlyó nga, na' binnedo' chawe' ka' zej naken benne' ka' zej nbabe' gan znnan' bia' Dios. Yíxe'do' ka'ze ka' dan' znnan' kan znnan' ye le zoa' scribe zej naken benne' ka' zej nake' che da' xiwe'. <sup>39</sup> Bennen' bi zle'ele' chawe' xan yežlyón', na' gože' yíxe'do' ka'ze ka', da' xiwe'kze naken. Ža na' katen' wtóbgaken' naken ža ze lawte ža ka' che yežlyó nga, na' benne' ka' ztóbgaken' zej nake' wbás che ya'abá ka'. <sup>40</sup> Kan goken, btóbgake' yíxe'do' ka'ze ka', na' bzéygaken' lo yi', lezka' gaken kate' yeyóž che yežlyó nga. <sup>41</sup> Neda', Benne' Golje' Benách, seła'a wbás la'y chia' ka', na' kwéjgake' yógo'te benne' ka' gan znnan' bia' Dios, benne' ka' žóngake' ga žongak ljéžgake' ka' doła', na' lezka' benne' ka' žóngake' da' kegle. <sup>42</sup> Wbás che ya'abá ka' chó'ngake' benne' ka' lo yi' gabíl, benne' wen da' zinnj ka', na' kwéžegake', na' wxéj láye'gake'. <sup>43</sup> Naž benách chawe' ka' chépgake' yes bani', na' gákgake' kan nak wbiž gan znnan' bia' Dios ya'abá chie'. No benne' zoa' nage', na' ženle', žala' wže nage'.

*Žsaka' lebe Jesús che to yela' wnni'a ngache'*

<sup>44</sup> Lezka' bsaka' lebe Jesusen', na' wnné':

—Da' z̄nna bia' Dios ya'abá chie' naken ka to yeł̄a' wnni'a, da' ngache' to ło yežlyó. Katen' to benne' bžel-len', bekache'en gan bgachen', na' ło yeł̄a' žebél chie' wyeje', na' bete'e yógo'te da' nape', na' go'we' yežlyón' nich gata' yeł̄a' wnni'a na' chie' le'.

*Žsaka'* lebe Jesús che to bga da' záka'le'en

<sup>45</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Kan žala' dan láže'le da' z̄nna bia' Dios ya'abá chie' naken kan ben to benne' ža'we', na' žote'e, na' žilje' bga zaka' ka'. <sup>46</sup> Kate' bžel-le' to bga da' záka'le'en, wyeje', na' bete'e dot da' nape', na' go'we' bgan'.

*Žsaka'* lebe Jesús che to yixjw bel

<sup>47</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Kan gak gan žin da' z̄nna bia' Dios ya'abá chie', gaken kan žon to yixjw bel da' bzála'gak benne' ka' ło nisdó', dan' bejxenén bel zan. <sup>48</sup> Katen' ba bežá' yixjwn', na' bebéjgaken' ło yo biž žoa'a nisdón', gan wžé'gake', na' bnníta'gake' bel chawe' ka' ło xkwite ka', na' bel ka'ze ka' wžó'ngake' légakba'. <sup>49</sup> Lezka' gaken kate' yeyóž che yežlyó nga. Žojgak wbás che ya'abá ka', na' kwéjgake' cheze benne' chawe' ka', na' yekwásgake' légake' ladjw benne' wen da' zinnj ka'.

<sup>50</sup> 'Naž chó'ngake' benne' wen da' zinnj ka' ło yi' gabíl, gan kwéžegake', na' wxéj láye'gake'.

*Yeł̄a'* wnni'a gole, na' da' kobe

<sup>51</sup> Naž Jesusen' wnnable' benne' wsdle chie' ka', na' wnné':

—¿Žejní'ilele yógo'te da' ki?

Bechébegake', na' góžgake' Le':

—O', Xan.

<sup>52</sup> Jesusen' gože' légake':

—Katen' to benne' yodo' wsdle ba nzi' ło ne'e da' z̄nna bia' Dios ya'abá chie', nake' ka to benne' xan yo'o, benne' žebeje' ladjw yeł̄a' wnni'a chie' da' kobe, na' da' gole, da' ka' zej naken chawe', da' ka' žebélenlen'.

*Da' ben Jesús* ło yež Nasaret

(Mr. 6:1-6; Lk. 4:16-30)

<sup>53</sup> Kate' beyóž bsaka' lebe Jesusen' da' ki, bezé'e ga na'. <sup>54</sup> Kate' bežine' gan nak laže', bsdle' benne' ka' nníta'gake' ło yo'o gan z̄dobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' bebángkle', na' wnnágake':

—¿Gaz bsdle' benne' ni yeł̄a' žejní'il ni? ¿Nakx naken, žone' da' zan yeł̄a' wak ki?

<sup>55</sup> Benne' ni nake' zi'n benne' zkonle' žin blag ka', na' xne'e lie' Lia. Nake' bíche'gak Jakob, na' Jwsé, na' Smon, na' Judas. <sup>56</sup> Lezka' no'le zane' ka' nníta'lengake' žo'o nga. ¿Gaz bsdle' yógo'te da' ki?

<sup>57</sup> Che len gok chope láže'gake', na' bebéj yíchjgake' Le'. Naž Jesusen' gože' légake':

—Yógo'te benách ka' žápegake' ba la'ne no benne' zchalje' ło włáz Dios, san benách włáz chie' ka', na' benne' ka' nníta'gake' liže' bi žápegake' le' ba la'ne.

<sup>58</sup> Che len bi ben Jesusen' da' zan yeł̄a' wak ka' ga na', dan' bi žejlé'gake' chie'.

## 14

*Ka bétgake'* Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis

(Mr. 6:14-29; Lk. 9:7-9)

<sup>1</sup> Kate' ža ka', benle Herodes, bennen' z̄nna bi'e gan nbab Galilea, kan zej nak yeł̄a' wak ka' da' žon Jesusen'. <sup>2</sup> Herodes na' gože' ni'a ne'e ka', na' wnné':

—Bennen' nake' Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis. Ba bebane' ło yeł̄a' got. Che len nzi' ło ne'e yeł̄a' wak zen na'.

<sup>3</sup> Ki wnná Herodes na' dan' bséla'kze' benne' ka' béxwgake' Zwan'. Bchéjgake' le' do ya, na' bséjwgake' le' liž ya dan' gónele Herodías gaken ki. Herodías na' goke' zo'le Lip, benne' biche' Herodes na'. <sup>4</sup> Ki ben Herodes na', dan' Zwan' gože' le': "Bi žala' sóaleno' zo'le benne' bicho'o."

<sup>5</sup> Che len gónele Herodes na' gote' Zwan', san bžebe' wži'igak benne' wláž ka' chie', dan' žékgekle' nak Zwan' benne' zchalje' lo wláž Dios. <sup>6</sup> Naž kate' gok lni che ža wyé'el yiz Herodes na', bžoj xkwide' no'le che Herodías na', na' bya'abe' gan že'gak benne' ka' nníta'gake' lni na', na' wyáz laže' Herodes na' da' benbe'. <sup>7</sup> Bchebe laže' Herodes na', na' ben choche' xtiže'e wnezjwe' chebe' bíte'teze da' nnablbe' le'. <sup>8</sup> Dan' ba bsedle xna'be' lebe' zga'ale, gožbe' le':

—Benn chia' na'a to lo ziga' zen yichj Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis.

<sup>9</sup> Naž gok nyache' laže' Herodes na', san dan' ba ben choche' xtiže'e, na' dan' béngekle benne' ka' chie' le', benne' ka' že'j žáwłengake' le' tzen, che len gože' to benne' chejnezwje'-be' yichj Zwan'. <sup>10</sup> Ki goken, bsele'e to benne' chejchoge' yen Zwan' gan nyejwe' liž ya. <sup>11</sup> Bennen' bsele'e beyóe'e yichj Zwan' to lo ziga' zen, na' bnezjwen' che xkwide' no'len', na' lebe' bnézwben' che xna'be'.

<sup>12</sup> Naž benne' ka' bénłengake' Zwan' tzen bžingake' ga na', na' beché'gake' le', na' bejkáche'gake' le'. Wdé na', bejžéngkle' Jesusen' kan gok da' ki.

*Jesús zwawe' gayo' mil benách ka'*

*(Mr. 6:30-44; Lk. 9:10-17; Jn. 6:1-14)*

<sup>13</sup> Kate' benle Jesusen' da' goken che Zwan', bezé'e ga na', na' wžene' to lo barkw, na' wyeje' toze' to latje dach. Katen' béngkle benách ka' zeje' ga na', bžójkake' lo yež ka', na' belzé'e lo ní'agake', na' jake' gan žala' žin Jesusen'. <sup>14</sup> Kate' bežój Jesusen' lo barkw, blé'ele' zej nnita' benách zan ka' ga na', na' beyache' láže'le' lé'gake', na' beyone' benne' yižwé' ka', benne' nníta'gake' ladjwgake'. <sup>15</sup> Kate' ba za' žale ža na', wbíga'gak benne' wsedle chie' ka' gan zoe', na' góžgake' le':

—Ba za' žale na'a, na' dache nak latje ni. Beséla' benách ki nich chjake' gan že'gak yeždo' ka' nich gá'wgake' da' gá'wgake'.

<sup>16</sup> Naž Jesusen' gože' lé'gake':

—Bi žon byenen chjake'. Le wnezjw le'e dan' gá'wgake'.

<sup>17</sup> Naž góžgake' le':

—Gáyo'ze yet xtil den, na' chopze bel ka', bia deba' cheto' nga.

<sup>18</sup> Jesusen' gože' lé'gake':

—Le yedjwán' nga.

<sup>19</sup> Naž Jesusen' wnné' kwe'gak benne' ka' gan yo'o daka'. Wdé na' be'xwe' da' gayo' yet xtil ka', na' chop bel ka', na' bchis lawe', bwie' zaka' ya'abá. Gože' Dios: "Žó'xkeno'." Naž bzojje' yet xtil ka', na' bdie' da' ka' lo na'gak benne' wsedle chie' ka', na' lé'gake' wdísgake' da' ka' gan že'gak benne' zan ka'. <sup>20</sup> Bdáwgake' yógo'tegake', na' béljegekle'. Naž betóbgake' da' bizjw ka' da' begá'ngaken, na' beschá'gake' chežinno xkwit ka'. <sup>21</sup> Benne' byo ka', benne' bdáwgaken', gókgake' gayo' mílgake', san bi blab no benne' no'le ka', na' xkwide' ka'.

*Jesús zde' lawe'l nido'*

*(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)*

<sup>22</sup> Naž la' bente Jesusen' ga bebengak benne' wsedle chie' ka' lo barkw nich chjake' zgá'alegake' ka' le', na' té'gake' yechelá'a nison', katen' yesele'e le' benne' zan ka', benne' nníta'gake' ga na'. <sup>23</sup> Katen' Jesusen' ba besele'e benne' ka', wžene' to law ya'ado' gan bejsóe' toze'. Naž bcháljlene' Dios. Katen' ba gole, toze' zoe' ga na'. <sup>24</sup> Barkwn' gan zej nnita' benne' wsedle chie' ka' zden gachje láwe'le nison', na' žxite' barkwn' dan' žas nison', na' ben' žaken zžagan' barkwn'. <sup>25</sup> Wdé gachje yelen', wbiga' Jesusen' žoa'a gan nníta'gake', zde' lawe'l nison'. <sup>26</sup> Kate' blé'egekle benne' wsedle chie' ka' le', zde' lawe'l nison', gok zédgekle' dan' zžébegake'. Wžéžeya'agake', na' wnnágake':



—To be' bxin'.

<sup>27</sup> Naž Jesusen' la' bližtie' légake', na' wnné':

—Le gon choch láže'le. Nedan'. Bi žébele.

<sup>28</sup> Naž bechebe Bedw, na' gože' Jesusen':

—Xan, cha' nako' Le', wnné neda' sa'a gan zo' lawe'l nisen'.

<sup>29</sup> Jesusen' gože' le':

—Da.

Naž betj Bedon' lo barkwn', na' wzé'e lawe'l nison', zeje' gan zoa Jesusen'. <sup>30</sup> Naž kate' ble'el Bedon' kan zta be' nison', bžebe'. Wzó lawe' žetje' lo nisen', na' wžéžeyi'e. Bliže' Jesusen', na' wnné':

—Xan, beslá neda'.

<sup>31</sup> Jesusen' la' blite ne'e. Bexwe' le', na' gože' le':

—Láte'ze žejli'o chia'. ¿Biz chen' gok chope lažo'o?

<sup>32</sup> Kate' wžén Jesusen' lo barkwn', wžé' ži ben' žaken. <sup>33</sup> Naž benne' ka' nníta'gake' lo barkwn' bka'n zéngake' Jesusen', na' wnnágake':

—Da' li, Zi'n Dios nako'.

*Jesús žeyone' benne' yižwé' ka' lo yež Jenesaret*

*(Mr. 6:53-56)*

<sup>34</sup> Kate' ba wdégake' yechelá'a nison', la' bžíntegake' gan nbab yež Jenesaret. <sup>35</sup> Kate' benne' yežen' ka' beyónbia'gake' Jesusen', bséla'gake' diža' dot lo yežlyón', na' bžingak benách ka' zej noe'e yógo'te benne' yižwé' ka' gan zoa Jesusen'. <sup>36</sup> Góta'yoegekle' Jesusen' we'e légake' latje kángakze' laže' da' nakwe', na' la' beyáktegak yógo'te benne' ka', benne' wdángake' ze'.

## 15

*Da' ka' žóngaken ga bi nakžo chawe' law Dios*

*(Mr. 7:1-23)*

<sup>1</sup> Naž benne' yodo' fariseo ka' len benne' yodo' wsedle ka', benne' ka' zej nžoje' lo yež Jerusalén, bžíngake' gan zoa Jesusen', na' góžgake' Le':

<sup>2</sup> —¿Biz chen' žongak benne' wsedle chio' ka' da' zdetlen kan zej nak da' žónteze žonžo kan bengak xa xto'žo ka'? Bi želyíb ná'gake' kan nak che yodo' kate' za' gáwgake'.

<sup>3</sup> Bechebe Jesusen', na' wnnable' légake', na' wnné':

—¿Biz chen' lezka' le'e zzoale cheła'ale da' bchi'le Dios le'e, nich gonle da' žónteze žonle? <sup>4</sup> Nak bia' žonle ki dan' gož Dios le'e, na' wnné': “Wdape ba la'ne xa xno'o” na' lezka' wnné': “No benne' nne zi'e che xa xne'e, le got bennen'.” <sup>5</sup> San le'e znnale: “Cha' no benne' yi'e xa xne'e: Bi be gak wnezjwa' chele dan' ba bchebe laža'a wnezjwa' che Dios yógo'ten'.” <sup>6</sup> Naž znnale biž žon byenen bi da' gon bennen' che xa xne'e. Ki žonle, zzoale cheła'ale dan' bchi'le Dios le'e, nich gonle da' žónteze žonle. <sup>7</sup> Le'e, benne' zloé'ezele chawe' kwinle, nak dot da' li da' wnná Isaías, bennen' bchalje' lo wláž Dios, kan nakle, katen' wnné':

<sup>8</sup> Benne' ki, žoá'agakze' žápegake' neda' ba la'ne, kege dot láže'gake'.

<sup>9</sup> Dáche'ze nak kan zka'n zéngake' neda' dan' žsédgekle' da' ka' zchí'igekle' benách ka'.

<sup>10</sup> Naž Jesusen' bliže' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' gože' légake':

—Le wzé nag da' yapa' le'e, na' le chejni'ilen. <sup>11</sup> Kege da' žaz žoa'a to benne' žonen ga bi nake' chawe' law Dios, san da' zžojen žoe'e žonen ga bi nake' chawe' law Dios.

<sup>12</sup> Naž benne' wsedle ka' che Jesusen' wbíga'gake' gan zoe'. Wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Nnezlo' bža'agak benne' yodo' fariseo ka' katen' béngekle' dan' bchaljo'?

<sup>13</sup> Naž bechebe Jesusen', na' gože' légake':



—Yógo'te da' zej nazen, da' bi goz Xa', Bennen' zoe' ya'abá, yelážo'gaken dot lwen.  
<sup>14</sup> Le wká'n-gake'. Zej nake' lo choḷe, na' želchi'e benne' lo choḷe ka'. Cha' to benne' lo choḷe chi'e yetó benne' lo choḷe, žoptie' bíxgake' to lo bloj.

<sup>15</sup> Naž bechebe Bedw, na' gože' Jesusen':

—Bzejní'il neto' da' ni žsaka' lebo'.

<sup>16</sup> Jesusen' gože' légake':

—ǰLezka' le'e bi žejní'ilele? <sup>17</sup> Nnézlele žaz le'žo yógo'te da' žazen žoá'ažo, na' žežojen le'žo. <sup>18</sup> Na'a, da' žežojen žoá'ale, lo yichj lázdo'le zan', na' da' ki žóngaken ga bi nakle chawe' law Dios. <sup>19</sup> Ki žaken dan' zla'gak lo yichj lázdo'le da' kegle ka' da' zza' láže'le, da' gonen ga gotle benách ka', na' da' gonen ga wká'n ditjle yela' zchag na', na' da' gonen ga gonle da' zinnj, na' da' gonen ga se láže'le bi da' kwanle, na' da' gonen ga nnele che lježle da' bi zej naken da' li, na' da' gonen ga nne yálele. <sup>20</sup> Da' ki žóngaken ga bi nak chawe' to benne' law Dios, san cha' bi chibe' ne'e kan nak che yodo' kate' bi da' gawe', da' ni bi gonen ga bi nake' chawe' law Dios.

*To no'le yež zi'to' žejli'e che Jesús*

*(Mr. 7:24-30)*

<sup>21</sup> Naž bezá' Jesusen' ga na', na' wyeje' gan zej nbab yež Tiro, na' yež Sidón. <sup>22</sup> To no'le nbabe' to yež da' nbaben Kanaán bžoje' lo yežen'. Wnnié' zižje, na' gože' Jesusen':

—Xan, za'só Dabí, beyache' laže'l neda'. Xkwide' no'le chia' zzáka'le'ebe' dan' yo'obe' be' xiwe'.

<sup>23</sup> Bi be bechebe Jesusen'. Naž wbíga'gak benne' wsdle chie' ka' gan zoe'. Góžgake' Le', na' wnnágake':

—Besele' le', dan' ze'e xkóže'lžo na' zbéžeyi'e.

<sup>24</sup> Naž bechebe Jesusen', na' gože' no'len':

—Dios bsele'e neda' nich gáklena' benne' Israel ka', benne' zej nake' ka' zila'do' ka' zej nmitlba'.

<sup>25</sup> Naž wbiga' no'len' gan zoa Jesusen'. Bzoa zibe' xni'e, na' gože' Le':

—Xan, goklen neda'.

<sup>26</sup> Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Bi nak chawe' yeka'ažo yet chegak xkwide' ka', na' cho'nžon nich gawgak bé'ko'do' ka' len.

<sup>27</sup> Naž no'len' gože' Jesusen', na' wnné':

—O', Xan, san žawgak bé'ko'do' ka' da' bizjw ka', da' žéxjwgaken zanle gan žawgak xángakba'.

<sup>28</sup> Naž bechebe Jesusen', na' wnné':

—Nó'ledo'. Dot li laže' nak kan žejli'o chia'. Gak chio' kan žénelo'.

La' na'ze beyakte xkwide' no'le chien'.

*Jesús žeyone' benne' zan, benne' yižwé' ka'*

<sup>29</sup> Naž bezá' Jesusen' ga na', na' wdíe' gan nak žoa'a nido' che gan nbab Galilea. Wžene' gan nak to law ya'ado', gan wži'e. <sup>30</sup> Benne' zan bžíngake' gan zoa Jesusen', benne' ka' zá'gake' zej noe'e benne' ka' bi žak sá'gake', na' benne' lo choḷe ka', na' benne' ka' bi žak nnégake', na' benne' ka' zej nžog ni'a ná'gake', na' benne' zanže, benne' yižwé' ka', na' wdíxjwgake' légake' xni'a Jesusen', na' Le' beyone' légake'. <sup>31</sup> Bebán láže'gak benne' ka' kan nak da' ben Jesusen', dan' blé'egekle' znnagak benne' ka' bi gok nnégake', na' beyakgak benne' ka' bžoggak ni'a ná'gake', na' zza'gak benne' ka' bi gok sá'gake', na' zlé'egekle' benne' ka' gókgake' lo choḷe. Che len bka'n zéngake' Dios chegak benne' Israel ka'.

*Jesús zwawe' tap mil benne' ka'*

*(Mr. 8:1-10)*

<sup>32</sup> Naž Jesusen' bliže' benne' wsdle chie' ka', na' gože' légake':

—Žeyache' láže'la' chegak benne' zan ki, dan' ba zej chonne ža zá'lengake' neda', na' bi bo de da' gáwgake'. Bi žénela' yesela' légake' lížgake' želdonze' ka', dan' yedó láže'gake' lo nez.

<sup>33</sup> Naž benne' wsedle chie' ka' góžgake' Le', na' wnnágake':

—¿Gaz žél-letó' yet xtil zan lo latje dach nga, nich wawto' benne' zan ki?

<sup>34</sup> Jesusen' wnnable' légake', na' wnné':

—¿Balx yet xtil de chele?

Bechébegake', na' wnnágake':

—Gaže, na' lezka' babze bel deba' cheto' nga.

<sup>35</sup> Naž Jesusen' gože' benne' zan ka' kwé'gake' lo yo. <sup>36</sup> Beḡwe' gaže yet xtil ka' len bel ka', na' gože' Dios: “Žóxkeno'.” Naž bzozien', na' bnezjwen' chegak benne' wsedle chie' ka', na' légake' wdísgaken' gan ž'e'gak benne' zan ka'. <sup>37</sup> Bdáwgake' yógo'tegake', na' béljegekle'. Wdé na' betóbgake' da' bizjw ka' da' begá'ngaken, na' beschá'gake' gaže xkwit ka'. <sup>38</sup> Zej nnita' tap mil benne' byo ka', benne' ka' bdáwgake', san bi blábgake' no'le ka', na' xkwide' ka'. <sup>39</sup> Naž Jesusen' besele'e benne' ka' lížgake', na' wžene' lo barkwn', na' jake' gan nbad yež Magdala.

## 16

Znnábgekle' Jesús gone' to da' gak bian' no nake'

(Mr. 8:11-13; Lk. 12:54-56)

<sup>1</sup> Naž benne' yodo' fariseo ka' len benne' yodo' saduseo ka' bžíngake' gan zoa Jesusen' nich si' biá'gake' Le', na' wnnábgekle' Le' gone' to da' gak bian' gan za' yeľa' wnná bia' chien'. <sup>2-3</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Nnézkzele dan' znnagak benách, znnágake': “Kate' že' bejw kwele, wak yejw.” Lezka' znnagake': “Kate' žechj be' bi gak yejw.” ¿Benne' bi nnezle ka'! ¿Žak nneya'ale da' gon lawe' ža, san bi žákbe'elele nbága'le zia ni'a che da' žónkzelele! <sup>4</sup> Benne' ka', benne' žóngake' da' kegle, na' bi zoa dot li láže'gake', želnnable' neda' gona' to da' gak bian' no naka', san bi be da' gak bian' lé'egekle'. Toze dan' gok bian' kan gok che Jonás, bennen' bchalje' lo wláz Dios, lé'egeklen'.

Naž Jesusen' bkwase' gan nníta'gake', na' beyeje'.

*Da' naken ka kwa zichj che yet xtil*

(Mr. 8:14-21)

<sup>5</sup> Kate' bžíngake' yechelá'a nison', gókbe'egekle benne' wsedle ka' che Jesusen' goł láže'gake' wá'gake' da' gáwgake'. <sup>6</sup> Naž Jesusen' gože' légake':

—Le wia nga. Le gape chi'i kwinle che da' naken ka kwa zichj che yet xtil chegak benne' yodo' fariseo ka', na' chegak benne' yodo' saduseo ka'.

<sup>7</sup> Naž benne' wsedle chie' ka' bcháljlengake' ljéžgake' ka', na' wnnágake':

—Znne' ki dan' bi nwa'žo yet xtil.

<sup>8</sup> Žákbe'ele Jesusen' da' ni, na' gože' légake':

—¿Biz chen' žon xtíža'le dan' bi nwa'le yet xtil? Láte'ze žejle'le chia'. <sup>9</sup> ¿Bi žejni'ilele, na' bi žezá' láže'le kan gok chegak gayo' yet xtil ka', dan' bdawgak gayo' mil benne' ka', na' kan xkwit zan ka' betoble? <sup>10</sup> ¿Lezka' bi žejsá' láže'le kan gok chegak gaže yet xtil ka', dan' bdawgak tap mil benne' ka', na' kan xkwit zan ka' betoble? <sup>11</sup> ¿Bi žejni'ilele? Bi bchalja' che yet xtil katen' goža' le'e gape chi'i kwinle che da' naken ka kwa zichj che yet xtil chegak benne' yodo' fariseo ka', na' chegak benne' yodo' saduseo ka'.

<sup>12</sup> Naž bejni'igekle' Jesusen' bi gože' légake' gape chi'i kwíngake' che kwa zichj che yet xtil, san žála' gape chi'i kwíngake' che da' žsédgekle benne' yodo' fariseo ka', na' benne' yodo' saduseo ka'.

*Bedw znne' Jesús nake' Benne' Cristo*

(Mr. 8:27-30; Lk. 9:18-21)

<sup>13</sup> Kate' bžin Jesusen' gan nbab yež Sesarea, gan z̄nna bia' Filipino, wnnable' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—¿Noz z̄nagak benne' ka' naka' neda', Benne' Golje' Benách?

<sup>14</sup> Bechébegake', na' wnnágake':

—Ba'le' z̄nágake': “Z̄wa nako', bennen' bezóe' benách ka' nis.” Yeba'le' z̄nágake': “Lías nako', bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te.” Yeba'le' z̄nágake': “Jeremías nako', o to benne' yoble, benne' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te.”

<sup>15</sup> Naž Jesusen' gože' lé'gake':

—Cheze le'e, ¿noz z̄nnale naka' neda'?

<sup>16</sup> Bechebe Smon Bedw, na' gože' le':

—Le' nako' Benne' Criston', Zi'n Dios ban.

<sup>17</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Ba nez zen naken chio', Smon, zi'n Jonás, dan' bi b'loe'el no benne' le' da' ni, san Xa', Bennen' zoe' ya'abá, b'loe'ele' le' da' ni. <sup>18</sup> Neda' žapa' le', le' nako' Bedw, na' lo yej ni chixjwa' benne' ka' zej nake' chia', na' yela' wnná bia' che da' xiwe' bi gak wzagan' xnézgake'. <sup>19</sup> Wdía' lo no'o zi'n ya ka' che latje gan z̄nna bia' Dios, Bennen' zoe' ya'abá chie'. Da' wžono' lo yežlyó nga, lezka' ba bžon Dios, Bennen' zoe' ya'abá chie', na' da' go'o latje gaken lo yežlyó nga, ba be' latje gaken Dios, Bennen' zoe' ya'abá chie'.

<sup>20</sup> Naž Jesusen' bchi'le' benne' wsedle chie' ka' bi wzéngkle' nitó benne' nake' le' Benne' Criston'.

Jesús z'loe'ele' kan za' gótgake' le'

(Mr. 8:31—9:1; Lk. 9:22-27)

<sup>21</sup> La' ža na'ze wzó law Jesusen' z'loe'ele' benne' wsedle chie' ka' žon byenen cheje' Jerusalén, gan bxoz wnná bia' ka' len benne' gole ka', na' benne' yodo' wsedle ka', wsaka' z'lgake' le', na' naž gótgake' le', san kate' gak chonne ža, yebane' lo yela' got. <sup>22</sup> Naž Bedw bchi'e Jesusen' chela'ale, na' wzó lawe' z'dile' le', na' wnné':

—Xan, bi gonn Dios latje. Bi gak chio' kan z̄nno'.

<sup>23</sup> Naž beyéchj Jesusen', na' gože' Bedon':

—Bkwas na'le. Žono' le' kan žon da' xiwe'. Žono' ga gak chope laža'a dan' kan zza' lažo'o le' bi naken kan zza' laže' Dios, san kan zza' láže'gak benách ka'.

<sup>24</sup> Naž Jesusen' gože' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Cha' zoa no benne' žénele' gónlene' neda' tzen, žala' wzóe' chela'ale da' ka' zdan laže'e, na' gake' ka' to benne' noe'e yag kroze, na' zeje' zejté'e le'e yag krozen'. Naž gak gónlene' neda' tzen. <sup>25</sup> No benne' žénele' gape chi'e yela' nban chie', wniten', san benne' wnite' yela' nban chie' dan' žónlene' neda' tzen, gata' yela' nban da' zejlí kanne chie'.

<sup>26</sup> Bi be da' chawe' gaken che to benne' cha' wtobe' yógo'te da' den yežlyó nga san wnite' yela' nban chie'. Bi be gak wnezjw bennen' nich gata' yela' nban da' zejlí kanne chie'.

<sup>27</sup> Ki z̄nnia', dan' yelá'a neda', Benne' Golje' Benách, tzen len yela' baní' che Dios, Xa', na' che wbás che ya'abá chia' ka'. Naž yebi'a che to to benne' kan zej nak da' ka' bene'.

<sup>28</sup> Da' li žapa' le'e: bi gatgak ba'le benne' ka', benne' nníta'gake' nga, na' zejte lé'egekle' yedjnná bi'a neda', Benne' Golje' Benách.

## 17

Zcha' kan z̄nna' law Jesús

(Mr. 9:2-13; Lk. 9:28-36)

<sup>1</sup> Wdé xope ža, Jesusen' bchi'e Bedw na' Jakob, na' Z̄wa, benne' biche' Jakoben', na' jake' cheze gan nak to law ya'a sibe. <sup>2</sup> Kate' ne nníta'gake' ga na' bža' kan z̄nna' law Jesusen' lawgake'. Wyép yes baní' law Jesusen' kan ža'ní' wbíž, na' beyák z'la'do'ze laže' nakwe', na' wnnán' ka' baní'. <sup>3</sup> Naž blé'egekle' benne' wsedle chie' ka' kate' bla' lawgak Moisés na' Lías, zchálj'engake' Jesusen'. <sup>4</sup> Naž Bedon' gože' Jesusen':

—Xan, ba nez zen naken chežo zoažo nga. Cha' žénelo', gona' chonne yo'o laga' ka' nga, to chio', na' yetó che Moisés, na' yetó che Lías.

<sup>5</sup> Kate' ne zchalj Bedon' da' ni, la' wže'te to bejw baní' ga na', da' bkachen' lé'gake', na' lo bejwn' benle chi'i to benne' wnné':

—Benne' ni nake' Zi'nkza'. Nži'ila'-ne', na' žaz laža'a Le'. Le wzé nag da' wchalje'.

<sup>6</sup> Kate' béngikle benne' wsedle ka' che Jesusen' chi'i na', belyechwe' lo yole, na' bžébegake'. <sup>7</sup> Naž wbiga' Jesusen' gan nníta'gake', na' wdane' lé'gake', na' wnné':

—Le chas. Bi žébele.

<sup>8</sup> Kate' bchis lágake', na' bwágake', nitože no benne' blé'egekle', san toze Jesusen'.

<sup>9</sup> Kate' ne žé'gake' law ya'a na', Jesusen' bchi'le' lé'gake', na' wnné':

—Bi ye'le nitó benne' kan gok dan' blé'elele kate' yebanža' lo yela' got neda', Benne' Golje' Benách.

<sup>10</sup> Naž wnnábgekle benne' wsedle chie' ka' Le', na' wnnágake':

—¿Biz chen' znnagak benne' yodo' wsedle ka' žon byene la' law Lías zga'ale' kate' la' law Benne' Criston'?

<sup>11</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' lé'gake':

—Da' li la' law zga'ale Líasen', na' wká'n chawe'e yógo'te. <sup>12</sup> Na'a neda' žapa' le'e: ba bla' law Líasen', san bi beyónbia'gake' le', na' yógo'te da' znnaze ché'gake' le'e yiche la'y béngake' chie'. Lezka' góngake' chia' neda', Benne' Golje' Benách, dan' wsaka' zígake' neda'.

<sup>13</sup> Naž bejni'igekle benne' wsedle chie' ka', zcháljlene' lé'gake' kan gok che Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis.

*Jesús žeyone' to xkwide' byo da'be' chon*

*(Mr. 9:14-29; Lk. 9:37-43)*

<sup>14</sup> Kate' bežingake' gan zej nnita' benne' zan ka', wbiga' to benne' gan zoa Jesusen'. Bzoa zibe' xni'e, <sup>15</sup> na' gože' Le':

—Xan, beyache' laže'l xkwide' byo chia', dan' da'be' chon, na' zzáka'le'ebe', na' zan chi'i zže'be' lo yi', na' lo nis. <sup>16</sup> Bedjwá'a-be' gan nníta'gak benne' wsedle chio' ka', san bi gok yeyóngake'-be'.

<sup>17</sup> Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Le'e, benne' ka' bi žejle'le che Dios, na' bi nakle li laže'. ¿Gáka'tega žala' sóalena' le'e nich chejle'le che Dios? ¿Gáka'tega žala' gaka' zen laže' chele le'e? Le yedjwá'-be' nga.

<sup>18</sup> Naž Jesusen' bdile' be' xiwen' yo'obe', na' la' bežojten lebe', na' la' na'ze beyakte xkwide' byodon'.

<sup>19</sup> Naž wbiga'gak benne' wsedle ka' che Jesusen' gan zoe' cheze. Wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Biz chen' bi gok yebejto' neto' be' xiwen'?

<sup>20</sup> Jesusen' gože' lé'gake':

—Bi gokle dan' bi žejle'le che Dios dot láže'le. Da' li žapa' le'e, la'kze láte'ze nak kan žejle'le che Dios, cha' nakzen ka to binnedo' mostasa, wak ye'le ya'ado' nga: “Bkwás nga, na' bejsóa na'le” na' la' wkwasten. Bi be zoa da' bi gak gonle cha' chejle'le che Dios dot láže'le. <sup>21</sup> Na'a, to be' xiwe' ki gak yebejlen toze cha' wcháljlenle Dios, na' gonle wbás.

*Da' yoble zna Jesús kan za' gótgake' Le'*

*(Mr. 9:30-32; Lk. 9:43-45)*

<sup>22</sup> Kate' ne zda Jesusen' gan nbab Galilea, gože' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Zoa no benne' wdíe' neda', Benne' Golje' Benách, lo na'gak benách ka'. <sup>23</sup> Gótgake' neda', san kate' gak chonne ža Dios yesbane' neda'.

Naž benne' wsedle chie' ka' gok nyache' láže'gake'.

*Jesús žizjwe' laze' che yodo'*

<sup>24</sup> Kate' bžin Jesusen' len benne' wsedle chie' ka' lo yež Kapernaum, benne' ka', benne' zchízjwgake' benách ka' lágake' che yodo', bžingake' gan zoa Bedw, na' wnnábgekle' le', na' wnnágake':

—¿Bi žizjw bennen' žsedle' le'e laze' che yodo'?

<sup>25</sup> Bechebe Bedon', na' wnné':

—O', žizjwe'.

Kate' beyó'o Bedon' lo yo'o, naž Jesusen' la' bližtie' le', na' wnné':

—¿Biz zno' le', Smon? Benne' ka' zno'na biá'gake' yežlyó nga, ¿noz benne' ka' zchízjwgake' da' žízjwgak benách ka'? ¿Zchízjwgake' benne' wláž chégake' ka' o benne' zi'to' ka'?

<sup>26</sup> Bechebe Bedon', na' gože' le':

—Benne' zi'to' ka' zchízjwgake'.

Naž Jesusen' gože' le':

—Che len, bi žon byenen chizjwa' laza' che yodo' dan' naka' Zi'n Dios, kan bi be žízjwgak benne' ka' zej nake' benne' wláž che bennen' zchizjwe'. <sup>27</sup> Na'a, nich bi gonžo ga ža'a nitó benne', wyéj žoa'a nido', na' bejzale lo nisen' dan' zzenlo' bel ka', na' bel nežw da' seno', wzí'-ban'. Kate' wsaljjo' žoa'aba', žel-lo' to mežw lasdo'. Wžín', na' bdizjw laza', na' lazo'.

## 18

*No benne' gake' blo, benne' zoe' ladjwgake'*

(Mr. 9:33-37; Lk. 9:46-48)

<sup>1</sup> La' ža na'ze benne' wsedle ka' che Jesusen' wbíga'gake' gan zoe'. Wnnábgekle' le', na' wnnágake':

—¿Nož benne' ladjwto' gake' benne' blo gan zno'na bia' Dios ya'abá chie'?

<sup>2</sup> Naž bliž Jesusen' to xkwide' byodo', na' bzoe'-be' gachje l'awe'le gan nníta'gake'. <sup>3</sup> Naž gože' légake':

—Da' li žapa' le'e, cha' bi yeyakle kan zej nak xkwide' ki, bi gak cho'ole gan zno'na bia' Dios ya'abá chie'. <sup>4</sup> Che len, no benne' gake' gaxjw laže', na' yeyake' kan nak xkwide' ni, bennen' gake' blo gan zno'na bia' Dios ya'abá chien'. <sup>5</sup> No benne' gape' ba la'ne to xkwide' ki dan' nakbe' chia', gape' nedkza' ba la'ne.

*Da' ka' žóngaken ga bága'žo doła'*

(Mr. 9:42-48; Lk. 17:1-2)

<sup>6</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—No benne' gone' ga gon to xkwide' ki doła', xkwiden' žejle'be' chia' neda', gakže chawe' che bennen' cha' wcheje' to yej wetw yene', na' chejžixje kwine' lo nido'. <sup>7</sup> Da' nyáche'le'e gaken chegak benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, benne' ka' žóngake' ga bága'gak ljéžgake' ka' doła'. Nníta'tezgak da' ka' žóngaken ga bága'gak benách ka' doła', san da' nyáche'le'e gaken che bennen' žone' da' gonen ga no benne' bage'e doła'.

<sup>8</sup> 'Che len, cha' no'o, o ni'o gonen ga bago'o doła', bchogen', na' wžo'nen'. Gakže chawe' chio' žino' gan so' nbano' la'kze bi gak so'o, cha' nžog ni'a no'o, na' kege zoa chope no'o, na' chope ni'o, na' chejchó'o lo yi' gabíl da' batkle yolen. <sup>9</sup> Cha' yej lawo' gonen ga bago'o doła', wlejen', na' wžo'nen'. Gakže chawe' chio' žino' gan so' nbano', la'kze zoa toze yej lawo', na' kege zoa chope yej lawo', na' chejchó'o lo yi' gabíl.

*Da' žsaka' lebe Jesús che to zila' nnilb'a'*

(Lk. 15:3-7)

<sup>10</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Le gape chi'i kwindle nich bi wzoale chela'ale nitó xkwide' ki. Neda' žapa' le'e, nníta'tezgak wbás che ya'abá ka' gan že' Xa', Bennen' zoe' ya'abá chie', na' žape chí'igake' légakbe'. <sup>11</sup> Neda', Benne' Golje' Benách, bla'a nga nich yeslá' no benne' nnitle'.

<sup>12</sup> '¿Biz znnale le'e? No benne', zej nnita' to gaywá' zila' chie' ka', na' cha' nitle toba', ¿bi wka'ne' taplaj to galjba' ka', na' cheje' gan nak law ya'a, chejdilje' zila'don', bian' wnitlba'? <sup>13</sup> Cha' wežel-le'-ba', da' li žapa' le'e, yebéžele' che zila'don' kan gone' chegak yetaplaj to galjba' ka', bia ka' bi wnitgeklba'. <sup>14</sup> Lezka' Xažo Dios, Bennen' zoe' ya'abá chie', bi žénele' nitle nitó xkwide' ki.

*Kan žala' yenít lawžo lježžo ka'*  
(Lk. 17:3)

<sup>15</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Cha' lježo' gone' le' zia, beyéj, bejgá'nlene' chawe' la' lé'ezele. Cha' wzé nage' chio', ba beyono' bennen' lježo'. <sup>16</sup> Cha' bi wzé nage' chio', bche' yetó benne', o yechope' nich yežój li xtižo'o gan že'gak chope chonne benne', benne' ka' gak wzóa lígake' xtíža'le. <sup>17</sup> Cha' bi wzé nage' chégake', gož benne' ka' zdóbgake' che Dios, na' cha' bi wzé nage' chegak benne' ka', naž gak bennen' lo' le' ka to benne' bi žejli'e che Dios, na' ka to benne' zchizjwe' lo wĺáz yež zi'to'.

<sup>18</sup> 'Da' li žapa' le'e, yógo'te da' wží'ilele gan nak lo yežlyó nga, naken da' ba bchi'le Dios ya'abá chie', na' yógo'te da' gonnle latje lo yežlyó nga, naken da' ba benn Dios latje ya'abá chie'.

<sup>19</sup> 'Lezka' žapa' le'e, cha' chópzele gonle toze xtíža'le lo yežlyó nga kan nak to da' nnáblele Dios, Xakza' Dios, Bennen' zoe' ya'abá chie', gonen' chele. <sup>20</sup> Gan zej nnita' chope chonne benne', benne' ka' zej ndobe' chia' neda', zoakza' neda' gachje láwe'le gan nníta'gake'.

<sup>21</sup> Naž wbiga' Bedw gan zoa Jesusen'. Wnnable' Le', na' wnné':

—Xan, žbał chi'i žala' yenít lawa' che lježa', bennen' žone' chia' da' zia? žGaže chi'i ka'?

<sup>22</sup> Jesusen' gože' le':

—Neda' žapa' le', kege gážeze chi'i ka', san chonnłalj chi kwe' da' zej naken gaže chi'i ka'.

*Žsaka' lebe Jesús che to benne' bi benít lawe' che lježe'*

<sup>23</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Ka gon Bennen' zna bi'e ya'abá che Dios naken kan ben to benne' wnná bia', benne' gónele' wká'nlene' chawe' benne' wen žin chie' ka'. <sup>24</sup> Kate' wzó lawe' zká'nlene' légake' chawe', bžingak benne' wen žin chie' ka', na' bedjwá'gake' to benne' gan zoe', benne' nbage'e chie' da' zan gaywá' mežw ka'. <sup>25</sup> Dan' bi gok chizjwe', wnná xane' to'e le' len no'le chie', na' xkwide' chie' ka', na' lezka' yógo'te da' nape', na' ki gazjw dan' nbage'e che xanen'. <sup>26</sup> Naž benne' wen žin na' bzoa zibe' xni'a xane', na' wnnáb nyache'e le', na' wnné': “Xan, ben zen lažo'o neda'. Chízjwkza' le' yógo'ten.” <sup>27</sup> Naž xanen' beyache' láže'le' benne' wen žin chien', na' benít lawe' chie' dan' nbage'e chie', na' bsane' le'. <sup>28</sup> Kate' bežój benne' wen žin na' ga na', la' bejchagtie' to benne' žónlene' le' tzen žin, na' bennen' nbage'e chie' láte'ze mežw. Naž bešwe' le', na' wženje' yene', na' gože' le': “Wdíjwte dan' zbago'o chia'.” <sup>29</sup> Naž bennen' bzoa zibe' xni'a lježen', na' wnnáb nyache'e le', na' wnné': “Ben zen lažo'o neda'. Chízjwkza' le' yógo'ten.” <sup>30</sup> Bi gónele benne' wen žin na', na' bsejwe' le' liž ya na' zejte chizjwe' dan' zbage'e chie'. <sup>31</sup> Kate' yezika' benne' wen žin ka' bėngekle' da' ni, gok nyache' láže'gake' ni'a chie', na' bežėngekle' xángake' yógo'te dan' goken. <sup>32</sup> Naž xángake' bliže' benne' wen žin na', na' gože' le': “Le', wen žin bi nako' chawe'. Yógo'te mežwn' dan' wbago'o chia' benít lawa' chio'. Bsoła' dan' wbago'o chia' dan' wnnáb nyacho'o neda'. <sup>33</sup> žBi žala' yeyache' láže'lo' lježo' kan bena' neda' chio', beyache' láže'la' le'?” <sup>34</sup> Naž xane' bžá'ali'e, na' bdie' le' lo na'gak benne' ka' wsaka' zígake' le' kate' chízjwže' dot dan' zbage'e chie'.

<sup>35</sup> Naž wnná Jesusen':

—Lezka' Xa', Bennen' zoe' ya'abá chie', gone' chele le'e cha' bi yenít lawle dot láže'le da' žongak lježle ka'.

*Kan nak chegak benne' ka' želá'agake' yela' zchag na'*  
(Mr. 10:1-12; Lk. 16:18)



<sup>1</sup> Kate' beyóž bchalj Jesusen' da' ni, bezé'e gan nbab Galilea, na' bžine' gan nbab Judea gan de yechelá'a yego Jordán zaka' gan zla' wbiž. <sup>2</sup> Benne' zan zjáklene' Jesusen', na' beyone' légake' ga na'.

<sup>3</sup> Naž bałe benne' yodo' fariseo ka' blá'gake' gan zoa Jesusen' nich si' biá'gake' le'. Wnnábgekle' le', na' wnnágake':

—¿De latje to benne' byo nžag ne'e wsane' zo'le' ni'a che bíte'teze da' žaken?

<sup>4</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—¿Bi bel-le da' nyejw le'e yiche la'y kan ben Dios benách ka' katen' bene' yežlyó? Benne' byo, na' no'le bene' légake'. <sup>5</sup> Ki wnná Dios: “Che len, benne' byon' žala' kwáslene' xa xne'e, na' chejgá'nlene' zo'le', na' žoptie' yeyákgake' ka toze benne'.” <sup>6</sup> Ki naken, biž zej nake' chóp'gake' san toze benne' ba beyákgake'. Che len, bi žala' yeła'agak benách ka' légake', benne' ka' Dios bene' légake' toze.

<sup>7</sup> Naž benne' yodo' ka' wnnábgekle' Jesusen', na' wnnágake':

—¿Biz chen' Moisés gože' légake' da' žonnen to benne' byo latje wnezjwe' zo'le' to yiche da' znnan želá'alene' le', na' naž gak wsane' zo'len'?

<sup>8</sup> Jesusen' gože' légake':

—Ki ben Moisés dan' nak zižje yichj lázdo'le, bi'e le'e latje wsanle no'le chele ka', san kate' wzó law žata' yežlyó nga, bi goken ki. <sup>9</sup> Neda' žapa' le'e, cha' no benne' byo wsane' zo'le', na' bi wdálene' benne' byo yoble, na' cha' wchág ná'lene' no'le yoble, bage'e doła' da' zka'n ditjen yeła' zchag na'. Lezka', cha' no benne' byo yoble wchág ná'lene' no'len' bsan benne' byo chie' le', bage'e doła' da' zka'n ditjen yeła' zchag na'.

<sup>10</sup> Naž benne' wsedle chie' ka' góžgake' Jesusen', na' wnnágake':

—Cha' ki naken che no benne' byo, benne' nžag ná'lene' to no'le, gakže chawe' chie' chela' bi wchág ne'e, na' ga'ne' toze'.

<sup>11</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Bi gak si' lo na'gak yógo'te benách diža' ni, san toze no benne' byo Dios zzejni'ile' le'. <sup>12</sup> Zej nnita' benne' byo ka' bi zchag ná'lengake' to no'le dan' bi zej nake' dot benne' byo, dan' ki góljgake', na' yebałe benne' byo ka' bi zchag ná'lengake' to no'le dan' bséjwgak benne' ka' xnéžgake', na' yebałe benne' byo ka' bi zchag ná'lengake' to no'le nich gak góngake' xchin Dios, Bennen' zna bi'e ya'abá chie'. No benne' gak si' lo ne'e diža' ni žala' si' lo ne'en.

*Jesús žliž chawe'e xkwide' ka'*

*(Mr. 10:13-16; Lk. 18:15-17)*

<sup>13</sup> Naž benne' ka' zej nake' xa xna'gak xkwide' ka', bedjwá'gake' légakbe' gan zoa Jesusen' nich xoa ne'e légakbe', na' nnable' Dios gon chawe'e légakbe', san bséjwgak benne' wsedle chie' ka' xnéžgake'. <sup>14</sup> Naž Jesusen' gože' légake', na' wnné':

—Le we' xkwide' ki latje bíga'gakbe' gan zoa, na' bi wséjwle xnéžgakbe', dan' benne' ka' zej nake' ka' xkwide' ki nzi'gake' latje gan zna bia' Dios ya'abá chie'.

<sup>15</sup> Naž Jesusen' bxo'a ne'e légakbe', na' bezé'e ga na'.

*To benne' wnni'a, benne' zeje' babze yiz*

*(Mr. 10:17-31; Lk. 18:18-30)*

<sup>16</sup> To benne' byo, benne' zeje' babze yiz, bedjwíe' Jesusen', na' gože' le':

—Benne' wsedle dot chawe'. ¿Biz da' naken chawe' žala' gona' nich gata' yeła' nban da' zejlí kanne chia'?

<sup>17</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—¿Nnezlo' dan' zno' chia' kate' zno' naka' dot chawe'? Bi zoa no benne' nake' dot chawe'. Toze Dios nake' dot chawe'. Cha' žénelo' gata' yeła' nban da' zejlí kanne chio', ben kan wnnakze Dios gonle.

<sup>18</sup> Naž bennen' gože' Jesusen', na' wnné':

—¿Bizle da' ka' wnné'?

Jesusen' gože' le':



—Da' wnnakze Moisés katen' wnné':

Bi goto' benách ka'.

Bi gono' doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na'.

Bi kwano'.

Bi nnio' che lježo' da' wen laže'.

<sup>19</sup> Wdape ba la'ne xa xno'o.

Bži'il lježo' ka' kan nži'il kwino'.

<sup>20</sup> Naž bennen' zeje' babze yiz gože' Jesusen', na' wnné':

—Yógo'te da' ki žona' kate' wzó law naka' xkwide'. ¿Zoa yetó da' žala' gona'?

<sup>21</sup> Jesusen' gože' le':

—Cha' žénelo' gako' chawe' law Dios, wyéj, yjete' da' napo', na' mežwn' da' si'o, bnezjwn chegak benne' yache' ka'. Ki gata' yela' wnni'a chio' ya'abá che Dios. Naž da, benlen neda' tzen.

<sup>22</sup> Kate' bennen' zeje' babze yiz benle' da' ni, beyeje', na' žak nyache' laže'e dan' nápl'i'e yela' wnni'a.

<sup>23</sup> Naž Jesusen' gože' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Da' li žapa' le'e, gak zede cho'o to benne' nape' yela' wnni'a gan zna bia' Dios ya'abá.

<sup>24</sup> Yetó žapa' le'e, nakže zede che bennen' nape' yela' wnni'a choe'e gan zna bia' Dios ka te to bia nwa'ba' ywa' lo nag yeche'.

<sup>25</sup> Kate' béngikle benne' wsedle chie' ka' da' ni, bebángle', na' wnnágake':

—¿Nozkze benne' gak yelé', cha'?

<sup>26</sup> Bwia Jesusen' légake', na' wnné':

—Bi gak gongak benách ka' ki, san Dios gak gone' yógo'te.

<sup>27</sup> Naž bechebe Bedw, na' gože' Jesusen':

—Bwia nga, neto' ba bka'nto' yógo'te, na' zá'lento' Le'. ¿Bizže gata' cheto'?

<sup>28</sup> Jesusen' gože' légake':

—Da' li žapa' le'e, ža na' katen' wkób yežlyó nga, na' kwi'a gan nna bi'a neda', Benne' Golje' Benách, gan gaka' Benne' Blo, le'e na' žónlenle neda' tzen na'a, kwe'le chežinno latje ka' gan nna bia'le, na' wchi'a láže'le chežinno kwe'te yež ka' chegak za'só Israel.

<sup>29</sup> No benne' zka'ne' liže', o biche'e ka', o zane' ka', o xe', o xne'e, o zo'le', o zi'ne' ka', o yežlyó chie' ka', nich gone' xchina', si' bennen' yetó gaywá'teže ka', na' lezka' gata' yela' nban da' zejlí kanne chie'. <sup>30</sup> Benne' zan, benne' zej nake' benne' blo na'a, gá'ngake' ka'ze, na' benne' ka' zej nga'ne' ka'ze na'a, gákgake' benne' blo.

## 20

*Žsaka'* lebe Jesús kan žongak benne' wen žin ka'

<sup>1</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Kan gon Dios, Bennen' zna bi'e ya'abá chie', naken ka ben to benne' xan yo'o. Bžoje' zildo', na' bejtilje' benne' wen žin ka' nich góngake' žin lo yežlyó chie' gan naze' lba uba ka'. <sup>2</sup> Kate' ba bgá'nlene' benne' wen žin ka' chawe', chizjwe' légake' to mežw da' naken lajw to benne' che to ža, bsele'e légake' chjéngake' žin lo yežlyó chien'. <sup>3</sup> Kate' bežoje' xsile, ble'ele' yebałe benne' ka' nníta'gake' ka'ze lawe' ya'a. <sup>4</sup> Gože' légake': “Lezka' le'e, le chej lo yežlyó chian', na' chizjwa' le'e da' naken chawe'.” La' jaktie' légake'. <sup>5</sup> Bežój benne' xan yo'on' da' yoble wawbíž, na' lezka' kate' žedá chonne, na' tlebe ka bene', bsele'e benne' ka' lo yežlyó chien', benne' ka' bejxake'e ga na'. <sup>6</sup> Lezka' bežoje' katen' yelate' zoa wbíž, na' bejxake'e yebałe benne' ka' nníta'gake' ka'ze ga na', na' gože' légake': “¿Biz chen' zoale nga ka'ze dot ža, na' bi be žin žonle?” <sup>7</sup> Benne' ka' góžgake' le', na' wnnágake': “Nitó benne' bi benne' xchinto'.” Naž gože' légake': “Lezka' le'e, le chej lo yežlyó chian', na' chizjwa' le'e da' naken chawe'.” <sup>8</sup> Kate' za' žałe, benne' xan yo'on' gože' bennen' yo'ogak lo ne'e benne' wen žin ka', na' wnné': “Bliž benne' wen žin ka' nich wnezjo' lájwngake', na' chizjo' zga'ale benne' ka' bžíngake' ze lawte. Te na' chizjo' benne' ka' bžíngake' zgá'alegake'.” <sup>9</sup> Naž bžíngak benne' ka' yjéngake' žin katen'

yelate' zoa wbíž, na' wzí'gake' to weje' to mežw da' naken lazjw to benne' che to ža. <sup>10</sup> Kate' bžingak benne' ka' yjéngake' žin zgá'alegake', gókgekle' sí'gake' da' zenže, san lezka' wzí'gake' to weje' to mežw da' naken lazjw to benne' che to ža. <sup>11</sup> Kate' wzí'gaken', wnnégake' che benne' xan yo'on', <sup>12</sup> na' wnnágake': "Benne' ka' bžingake' kate' ze lawte, to chí'ido'ze béngake' žin, na' toze ka wdizjo' légake' ka neto', na' neto' bento' žin dot ža, na' wyéyēle'eto' lo wbá." <sup>13</sup> Bechebe xan yo'on', na' gože' toe': "Bicha'a, bi be žona' chio' da' bi naken chawe'. ¿Bi bga'n cháwe'žo si'o to mežw da' naken lazjw to benne' che to ža? <sup>14</sup> Wzí' lazjo', na' beyéj ližo'. Neda' žénela' chizjwa' benne' ki, benne' yjéngake' žin kate' ze lawte toze kan žizjwa' le'. <sup>15</sup> ¿Bi nzi' lo na'a wconla' žin da' naken chia' ka žénela'? ¿Zge'elo' lježo' dan' žónnli'a chie'?" <sup>16</sup> Ki naken, bałe benne', benne' ka' zka'ngak benách ka' légake' ka'ze, gágake' blo, na' bałe benne', benne' ka' zej nake' blo na'a, gá'ngake' ka'ze. Benne' zan žliža' san babze benne' ka' nbégake'.

*Jesús zne' da' yoble kan za' gótgake' Le'*

*(Mr. 10:32-34; Lk. 18:31-34)*

<sup>17</sup> Kate' Jesusen' ne yoe'e nez, zeje' lo yež Jerusalén, bchi'e cheze chežínnote benne' wsedle chie' ka', na' gože' légake':

<sup>18</sup> —Le wia nga, yo'ožo nez zejžo yež Jerusalén, gan soa to benne' wdíe' neda', Benne' Golje' Benách, lo na'gak bxož wnná bia' ka', na' lo na'gak benne' yodo' wsedle ka', na' chóggake' chia' gata'. <sup>19</sup> Wdégake' neda' lo na'gak benne' zi'to' ka', benne' ka' gon díjtgekle' neda'. Chíngake' neda', na' wdá'gake' neda' le'e yag kroze, san kate' gak chonne ža, Dios yesbane' neda' lo yela' got.

*Da' wnnáb xna'gak Jakob, na' Zwa*

*(Mr. 10:35-45)*

<sup>20</sup> Naž xna'gak Jakob, na' Zwa, zi'n Sebedeo ka', bžínlene' chope' ka' law Jesusen', na' bzoa zibe' xni'e Le', na' wnnable' Le' to da' gonze' chie'. <sup>21</sup> Jesusen' wnnable' le', na' wnné':

—¿Biz žénelo'?

Gože' Le':

—Wnná kwe' to zi'na' ni kwito' li ža, na' yetobe' kwe'be' kwito' yegle gan nna bi'o.

<sup>22</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Bi nnézlele da' znnable. ¿Wak sóelele da' saka'a neda', na' yezoale nis kan yezóa' neda' nis lo yela' got?

Góžgake' Le':

—Gakto'.

<sup>23</sup> Naž Jesusen' gože' légake':

—Da' li da' žala' saka'a neda', lezka' gaken chele, na' da' žala' yezóa' neda' nis, lezka' yezoale le'e nis, san nich kwe'le kwita' li ža, o kwita' yegle, bi nzi' lo na'a kwia' no benne' gonnán' chie', san gata' chegak benne' ka' Xa' ba bkwezen' chégake'.

<sup>24</sup> Kate' béngkle' yechí benne' wsedle ka' che Jesusen' da' ni, bžá'agake'. <sup>25</sup> Naž Jesusen' bliže' légake', na' wnné':

—Nnézkzelele kan žongak benne' ka', benne' znná biá'gake' benne' zi'to' ka', kan zdétleche znná biá'gake' légake', na' benne' ka' zej nakže' blo zkingekle' la' ljéžgakkze' ka' žin. <sup>26</sup> Bi gaken ki chele. Nóte'tezle le'e, benne' žénele' gake' zen gan zoale, žala' gone' žin che yezíka'le. <sup>27</sup> Lezka', nóte'tezle le'e, benne' yénele' gake' blo, žala' gake' ka to benne' ndo'w che yezíka'le. <sup>28</sup> Lezka' neda', Benne' Golje' Benách, bla'a nga, kege nich gon no benne' xchina', san nich gáklena' benách ka', na' wdía' yela' nban chia', da' chizjwa' lo wlazgak benne' zan nich yelágake'.

*Žeyón Jesús chope benne' lo chole ka'*

*(Mr. 10:46-52; Lk. 18:35-43)*

<sup>29</sup> Kate' ne zežógake' lo yež Jerikó, benne' zan zjáklene' Jesusen'. <sup>30</sup> Zej nnita' chope benne' lo chole ga na', benne' ka' že'gake' žoa'a nez. Kate' béngake' zde Jesusen' ga na', wnnégake' zižje, na' wnnágake':

—Xan, za'só Dabí, beyache' laže'l neto'.

<sup>31</sup> Benne' zan ka' bchí'igekle' légake' gá'ngake' žize, san wnnégake' zížeže, na' wnnágake':

—Xan, za'só Dabí, beyache' laže'l neto'.

<sup>32</sup> Naž wléz Jesusen', na' bliže' légake'. Wnnable' légake', na' wnné':

—iBiz žénelele gona' chele?

<sup>33</sup> Góžgake' Jesusen':

—Xan, žénelto' gono' ga yeyaljw yej lawto'.

<sup>34</sup> Naž beyache' laže'l Jesusen' légake', na' wdane' yej lágwage'. La' beyáljwtegak yej lágwage', na' jáklene' Jesusen'.

## 21

Zka'n zéngake' Jesús kate' ne žoe'e lo yež Jerusalén

(Mr. 11:1-11; Lk. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

<sup>1</sup> Kate' bžin Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen gawze gan že' yež Jerusalén, na' nníta'gake' gan že' yež Betfagé zan Ya'a Yag Olibo, bsele'e Le' chope benne' wsdle chie' ka', <sup>2</sup> na' gože' légake':

—Le chej lo yeždon' da' žen' lawle ga zoažo ni, na' chejxáka'le to burro wná' da'ba' ga na', len to burro byodo' cheba'. Le chejseže-ba', na' le yedjwá'-ba' chia'. <sup>3</sup> Cha' no benne' bi da' yi'e le'e, le ye'e: “Xanžon' žénele'-ba'.” Naž sele'e-ba' chia'.

<sup>4</sup> Ki goken, bžin da' bzoj bennen' bchalje' lo wláz Dios, katen' wnné':

<sup>5</sup> Le ye' benne' ka' nníta'gake' yež Sión:

“Le wia nga, Benne' nna bi'e le'e ze'e chele.

Lo yela' gaxjw laže' chie' ži'e xkože' to burro.

Ži'e xkože' to búrrodo' che to bia žwa'ba' ywa'.”

<sup>6</sup> Naž jak benne' wsdle chie' ka' ga na', na' béngake' kan gož Jesusen' légake'.

<sup>7</sup> Beché'gake' burro wná' na' len burro byodon', na' bxóagake' laže' yicha' chégake' ka' xkóže'ba', na' wžé' Jesusen' law laže' ka'. <sup>8</sup> Lezka' wnníta'gak benne' zan ga na', na' bchíljgake' laže' ka' žxoá yéngake' lo nez. Yeba'e bchíbgake' zin da' bxóagake' lo nez.

<sup>9</sup> Zižje wnnegak benne' ka' zjake' lawle, na' benne' ka' zjáklene' Jesusen', na' wnnágake':

—iGa'n zen Le', za'só Dabí! iBa nez zen naken che benne' ni ze'e ni'a che La Xanžo! iGa'n zen Dios!

<sup>10</sup> Kate' wyáz Jesusen' lo yež Jerusalén, yógo'te benne' che yežen' béngake' žo'osbé. Benne' zan góžgake' ljéžgake' ka', na' wnnágake':

—iNož bennen'?

<sup>11</sup> Yezika' benne' ka' wnnágake':

—Benne' ni Jesús, bennen' zchalje' lo wláz Dios. Nak laže' Nasaret gan nbab Galilea.

Jesús zchache' li'a yodo'

(Mr. 11:15-19; Lk. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

<sup>12</sup> Kate' wyáz Jesusen' lo li'a yodo' che Dios, blage' na'le yógo'te benne' ka' žóte'gake' na' benne' ka' žá'wgake' lo li'a yodon'. Lezka' bžixe' blag ka' chegak benne' ka' zchá'gake' mežw che yež zi'to' ka', na' da' ka' želbe'le benne' ka' žóte'gake' plomdo' ka'. <sup>13</sup> Naž gože' légake':

—Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: “Liža' sin' yo'o gan wcháljengak benách ka' Dios” san le'e ba benlen kan nak to yo'o chegak benne' wbán ka'.

<sup>14</sup> Kate' ne zoa Jesusen' lo zchil yodo', bale benne' lo chole ka' len benne' ka' bi žak sá'gake', wbíga'gake' gan zoe', na' Le' beyone' légake'. <sup>15</sup> Kate' bxoz wnná' bia' ka' len benne' yodo' wsdle ka', blé'egek'le' yela' wak ka' da' žon Jesusen', na' lezka' béngake'le'

znnegak zižje xkwide' ka' lo zchil yodo', na' znnágakbe': "ǵGa'n zen za'só Dabí!" <sup>16</sup> naž bžá'agake', na' góžgake' Jesusen':

—ǵBi ženlo' da' želnná xkwide' ki?

Bechebe Jesusen', na' wnné':

—O', ženlan'. ǵBatkle beǵ-le da' nyejw le'e yiche la'y da' znnan kikze žala' gaken? Ki znnan: "Beno' Le' ga žolgak xkwide' ka', na' bi' že'n ka', bi' ka' ne žáže'gakbe', da' žoe lǵwgakbe' neda' da' naken dot li laže'."

<sup>17</sup> Naž Jesusen' bezé'e gan nníta'gake', na' bežoje' lo yež Jerusalén. Wyeje' lo yež Betania gan bga'ne' dot yele.

*Jesús* zdile' to yag higo

(Mr. 11:12-14, 20-26)

<sup>18</sup> Kate' za' ža'ní', na' zeyéj Jesusen' lo yež Jerusalén, zdone'. <sup>19</sup> Bǵe'ele' to yag higo da' žen' kwit nez, na' wbig'e gan žen', san bi be bžel-le' da' zbian. Xlǵge'ze žian. Naž Jesusen' gožen':

—Biž kwia da' zix chio'.

Naž la' wbižte yag higon'. <sup>20</sup> Kate' blé'egekle benne' wsdle chie' ka' da' ni, bebáŋgekle'. Wnnábgekle' Jesusen', na' wnnágake':

—ǵNakx goken, la' wbižte yagen'?

<sup>21</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' lǵgake':

—Da' li žapa' le'e, cha' chejle'le che Dios, na' bi gak chope láže'le, kégeze wak gonle kan bena' che yagen', san cha' ye'le ya'a nga: "Bkwás na'le, na' bejsóa lo niso'" gaken kan nnale. <sup>22</sup> Lezka', yógo'te da' nnable kate' wchǵljlenle Dios, cha' chejle'le che Dios gonen' chele, si'le dan' nnable.

*Yeǵa'* wnná bia' da' nzi' lo na' Jesús

(Mr. 11:27-33; Lk. 20:1-8)

<sup>23</sup> Wyáz Jesusen' lo zchil yodo', na' kate' ne žsdle' benách ka' nníta'gake' ga na', bǵoz wnná bia' ka' len benne' gole ka', wbíga'gake' gan zoe'. Wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—ǵBiz yeǵa' wnná bia' nzi' lo no'o, žono' da' ki? ǵNoz benne' bdie' lo no'o yeǵa' wnná bian'?

<sup>24</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' lǵgake':

—Lezka' neda' nnabla' le'e to. Cha' ye'le neda' kan naken, neda' yapa' le'e bi yeǵa' wnná bia' nzi' lo na'a žona' da' ki. <sup>25</sup> ǵNoz benne' bseǵe'e Zwan' nich bezóe' benách ka' nis? ǵDios bseǵe'e le', o bséǵa'gak benne' ka' le'?

Naž wzó lǵwgak benne' yodo' ka' znnágake' la' lǵgakze':

—Cha' nnažo: Dios bseǵe'e le', la' ye'tie' žo'o: "ǵBiz chen' bi bejle'le chie'?" <sup>26</sup> San cha' nnažo: bséǵa'gak benne' ka' le', žébežo da' gongak benne' wláz ka', dan' žejlé'gake' yógo'tegake' bchǵlj Zwan' lo wláz Dios.

<sup>27</sup> Che len beží'igake', na' góžgake' Jesusen':

—Bi nnezlto'.

Jesusen' gože' lǵgake':

—Lezka' neda' bi yapa' le'e bi yeǵa' wnná bia' nzi' lo na'a žona' da' ki.

*Žsaka'* lebe Jesús kan nak chegak chope xkwide' byo ka'

<sup>28</sup> Naž Jesusen' gože' benne' yodo' ka':

—ǵBiz nnale le'e? Wzóa to benne' wnníta'gak chope xkwide' byo chie'. Gože' to xkwide' chien', na' wnné': "Zi'na', wyéj na'a chjeno' žin lo yežlyó chia' gan naza' lba uba ka'." <sup>29</sup> Beží'i xkwiden', na' gožbe'-ne': "Bi žénela' cha'a." Wdé na' beyát láže'be', na' yjenbe' žin na'. <sup>30</sup> Naž bennen' gože' yetó xkwide' chien', na' toze kan wnné'. Beží'i xkwiden', na' gožbe'-ne': "O', xe. Cha'a." San bi wyéj xkwiden'. <sup>31</sup> ǵNole xkwide' chope ka' benbe' da' žaz láže' xabe'?

Beží'igake', na' góžgake' Jesusen':

—Bi' nežw.

Naž Jesusen' gože' lógake':

—Da' li žapa' le'e: benne' wechizjw ka', benne' žóngake' da' kegle, na' no'le le'e ka', chjake' zgá'alegake' ka' le'e, na' chó'ogake' gan z̄nna bia' Dios. <sup>32</sup> Ki gaken dan' Z̄wa, bennen' bezóe' benách ka' nis, blé'e gan zoale, na' bsdle' le'e da' naken chawe' kan žala' gonle, na' le'e bi bejle'le chie', san benne' wechizjw ka' na' no'le le'e ka', bejlé'gake' chie'. La'kze blé'elele da' ni, bi beyát láže'le nich chejle'le chie'.

*Ka nak chegak benne' wen žin ka' bi zej nake' chawe'*

*(Mr. 12:1-12; Lk. 20:9-19)*

<sup>33</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Le wzé nag yetó da' wsaka' leba'. Wzóa to benne' x̄an yo'o, na' beyaze' lba uba ka' lo yežlyó chie'. Wbeke' to le'je chen, na' bche'ne' to bloj lo yej gan wsie' x̄is uba ka'. Lezka' bene' to yo'o ža'le gan gak to benne' wie' dot yežlyó chien'. Naž bdie' yežlyón' lo na'gak benne' wen žin ka', nich sí'gake' late' weje, na' wyeje' to yež zi'to'.

<sup>34</sup> 'Kate' bžin ža wchíbgake' uba ka', x̄an yežlyón' bsele'e bałe ni'a ne'e gan zej nni'ta' benne' wen žin ka' nich sí'gake' da' žeyala' chie'. <sup>35</sup> Naž benne' wen žin ka' béxwgake' ni'a ne'e ka'. Béngake' toe' we', na' yetóe' bétgake' le', na' yetóe' bžé'egake' le' yej. <sup>36</sup> Da' yoble x̄an yežlyón' bsele'e yebałe ni'a ne'e ka', na' gókgake' benne' zanže ka' benne' ka' bsele'e zga'ale, na' tlebe bengak benne' wen žin ka' chégake'.

<sup>37</sup> 'Kate' ze lawte, bsele'e zi'ne' gan nni'ta'gake'. Wzá' laže'e, na' wnné': “Gápegake' x̄kwide' chia' ba la'ne.” <sup>38</sup> Kate' benne' wen žin ka' blé'egekle' zi'ne' na', la' wnnátegake' la' lógakze': “X̄kwide' ni gak chebe' yežlyó nga. Le cho'o, gotžo-be', na' da' žala' gak chebe' gaken chežo.” <sup>39</sup> Naž béxwgake'-be'. Bebéjgake'-be' na'le lo yežlyón' gan zej naz lba uba ka', na' bétgake'-be'.

<sup>40</sup> Naž Jesusen' wnnable' benne' yodo' ka', na' wnné':

—Kate' yełá' benne' x̄an yežlyón', ž̄nak̄ gone' chegak benne' wen žin ka'?

<sup>41</sup> Beži'igak benne' yodo' ka', na' góžgake' Jesusen':

—Wžia yi'e benne' wen da' zinnj ka', na' yežlyó chien' wdíe' lo na'gak yebałe benne' wen žin ka', benne' wnézjwgake' da' žeyala' chie' kate' žin ža chíbgake' uba ka'.

<sup>42</sup> Naž Jesusen' gože' lógake':

—ž̄Batkle beł-le dan' njejw le'e yiche la'y kan nak da' ni? Ki z̄nnan:  
Yej na' da' bzoa cheła'ale benne' wen yo'o ka',  
na'a naken yej len yo'o blo che ze'e.

X̄anžo na'kze bene' ga naken ki,  
na' naken to da' žonen ga žebanlžo.

<sup>43</sup> Che len žapa' le'e, latje chele gan z̄nna bia' Dios yeké'n chele, na' gatan' chegak benne' ka' góngake' kan žala' gon no benne' nzi'e latjen'. <sup>44</sup> No benne' wtope' lo yej na', la' kwince' wžia yi'e, na' cha' yej na' chejbagan' no benne', wzojzen le'.

<sup>45</sup> Kate' b̄xoz wnná bia' ka' len benne' yodo' fariseo ka' béngekle' dan' bsaka' lebe Jesusen', gókbe'egekle' bchalje' kan nak chégake'. <sup>46</sup> Gónegekle' góxwgake' le', san bžébegake' benne' zan nni'ta'gake' ga na', dan' žejlé'gake' nak Jesusen' to benne' zchalje' lo włáz Dios.

## 22

*Žsaka' lebe Jesús kan nak che lni che yełá' zchag na'*

<sup>1</sup> Da' yoble Jesusen' bcháljlene' benne' ka' žónlengake' le' tzen. Bsaka' lebe', na' wnné':

<sup>2</sup> —Kan gak chegak benne' ka', benne' chó'ogake' gan z̄nna bia' Dios ya'abá chie', naken kan gok chegak benne' ka', bliž to benne' wnná bia' lógake' kate' bene' lni che ža zchag na' x̄kwide' byo chie'. <sup>3</sup> Bsele'e ni'a ne'e ka' nich chejxí'gake' benne' ka' ba bliže' nich yídgake' lni chebe', san bi gónegekle' yídgake'. <sup>4</sup> Naž bsele'e yebałe ni'a ne'e ka', na' gože' lógake': “Le chejzenle benne' ka' ba bliža', na' ye'le lógake': Le wia nga, ba nzi'ni'a da' gawžo. Ba betto' x̄peža' ka', na' lezka' bia beže ženne' chia' ka'. Yógo'te ba wží'ni'a. Le

da, soažo lni che *xkwide'* chia', bin' *zchag na'be'*." <sup>5</sup> Benne' ka' bejlížgake' bi wdápegake' légake' ba la'ne, na' jake' che chégake'. Toe' yjene' žin, na' yetóe' wyeje' chje'w chjete'. <sup>6</sup> Yebale' b<sup>x</sup>wgake' ni'a ne'e ka', na' ben zí'gake' légake', na' bétgake' légake'. <sup>7</sup> Kate' benne' wnná bian' benle' da' ni, bže'e, na' bsele'e benne' chie' ka', benne' žjake' lo wdile, na' bétgake' benne' wet benách ka', na' bzéygake' lážgake'. <sup>8</sup> Naž benne' wnná bian' gože' ni'a ne'e ka', na' wnné': "Da' li ba wzí'ni'a che lni na', san benne' ka' bliža' bi gókgake' zi yedjénlengake' neda' tzen lni. <sup>9</sup> Le chej na'a gan nak lo nez ka', na' le wlíž yógo'te benne' ka' chej<sup>x</sup>áka'le ga na' nich yídgage' lni che *xkwide'* chia', bin' *zchag na'be'*." <sup>10</sup> Naž bžojgak ni'a ne'e ka', na' jake' gan nak lo nez ka', na' btóbgake' yógo'te benne' ka' bej<sup>x</sup>áka'gake' ga na', benne' chawe' ka' na' benne' wen da' kegle ka', na' gan žak lni wža'ten benách ka'.

<sup>11</sup> Kate' wyó'o benne' wnná bian' ga na' nich wie' benne' ka' zej ndobe' ga na', b<sup>l</sup>e'ele' to benne' bi nakwe' laže' zaka' dan' bnezjwe' chegak benne' ka' nníta'gake' lni na'. <sup>12</sup> Naž gože' bennen': "Bicha'a, žzo' nga, na' bi nako' laže' zaka' dan' bnezjwa' chegak benne' ka' nníta'gake' lni?" Bennen' wzóa žize'. <sup>13</sup> Naž benne' wnná bian' gože' ni'a ne'e ka', na' wnné': "Le wchéj ni'a na' bennen', na' le chejžó'n-ne' na'le gan že' chol, gan kweže', na' wxéj laye'e lo yela' nyache' laže' chie'."

<sup>14</sup> Naž Jesusen' gože' benne' yodo' ka':

—Benne' zan bliža', san babze benne' ka' nbégake'.

Zchalj Jesús che da' žíjwžo lazžo

(Mr. 12:13-17; Lk. 20:20-26)

<sup>15</sup> Naž beza'gak benne' yodo' fariseo ka' ga na', na' b<sup>é</sup>ngake' xtíža'gake' nich góngake' ga nna Jesusen' to nich gak yesbága'gake' *Le'* zia. <sup>16</sup> Nich góngake' ki bséla'gake' bale benne' ka' žónlengake' légake' tzen gan zoa Jesusen', len benne' ka' žónlengake' Herodes tzen. Benne' ka' góžgake' Jesusen':

—Benne' wsedle, nnezlto' zchaljo' *Le'* káteze naken, na' nak dot da' li da' žsedlo' kan naken che Dios, na' bi zzi'o da' znnázegak benách kan nak chio', dan' bi zchi'a lažo'o benách ka' kan nak da' želnnaze'. <sup>17</sup> Bzenle neto'. žBiz zno' le'? žŽon byenen o bi žon byenen chíjwto' lazto' che benne' Sésar, bennen' yež zi'to', bennen' z<sup>n</sup>na bi'e žo'o?

<sup>18</sup> Žákbe'ele Jesusen' žénegekle' kwéjgake' *Le'* diža', nich gak yesbága'gake' *Le'* zia, na' gože' légake':

—*Le'*e, benne' ka' zlo'é'ezele chawe' kwinle, žbiz chen' znnale da' wzóan neda' žoa'a ya'a? <sup>19</sup> *Le'* wlo'é'el neda' to mežw da' žíjwle lazle.

Naž blo'é'egekle' *Le'* to mežw che yež Roma. <sup>20</sup> Jesusen' wnnable' légake', na' wnné':

—žNož benne' da' ni lawe', na' nož benne' nyejw le' le'e mežw ni?

<sup>21</sup> Góžgake' *Le'*:

—Che benne' Sésar da' ka'.

Naž Jesusen' gože' légake':

—*Le'* chizjw benne' Sésar da' zej naken che benne' Sésar, na' Dios da' zej naken che Dios.

<sup>22</sup> Kate' b<sup>é</sup>ngake' da' ni, bebágekle' kan nak diža' chawen' da' bchalj Jesusen'. Belka'ne' *Le'*, na' la' bezá'tegake' ga na'.

Želnnable' Jesús kan žala' yebangak benne' gat ka'

(Mr. 12:18-27; Lk. 20:27-40)

<sup>23</sup> La' ža na'ze benne' yodo' saduseo ka', benne' ka' znnágake' bi yebangak benne' gat ka', wbíga'gake' gan zoa Jesusen'. Wnnábgekle' *Le'*, <sup>24</sup> na' wnnágake':

—Benne' wsedle, Moisés wnné': "Cha' gat to benne' zoa zo'le, na' bi zoa no *xkwide'* chie', bi' biche' bennen' žala' wchág ná'lenbe' zo'le, nich soa za'só benne' bíche'ben', bennen' gote'." <sup>25</sup> Wnníta'gak gaže' bi' byo ka' zej nak bíche'gakbe' gan zoato'. Bi' byo nežw bchag ná'lenbe' to no'le, na' gotbe'. Dan' bi wzóa no *xkwide'* chebe', *xkwide'* bežopen' bchag ná'lenbe' no'le wzeben' che bi' bíche'ben'. <sup>26</sup> *Le'*zka' goken che *xkwide'*



bežopen', na' lezka' che xkwide' beyonnen', na' toze kan goken chegak gážtebe', dan' gótgakbe' yógo'tebe'. <sup>27</sup> Kate' ze lawte lezka' got no'len'. <sup>28</sup> Na'a, kate' žin ža yebangak benne' gat ka', ěnole bi' gaže ka' gak no'len' chebe', dan' yógo'tebe' bchag ná'leŋgakbe' no'len'?

<sup>29</sup> Naž bechebe Jesusen', na' gože' légage':

—Nchíxele le'e dan' bi' žejní'ilele da' nyejw le'e yiche la'y, na' dan' bi' nónbia'le yela' wak che Dios. <sup>30</sup> Kate' žin ža yebangak benne' gat ka', biž gak yela' zzoalen no'le, na' bi' wchág ná'gake', san gákgake' kan zej nak wbás la'y ka' che Dios, wbás ka' nníta'gake' ya'abá chie'. <sup>31</sup> Cha' yebangak benne' gat ka', ěbi na' goĵ-le dan' gožkze Dios le'e? <sup>32</sup> Ki wnné': "Neda' naka' Dios che Bran, na' Dios che Isaak, na' Dios che Jakob." Dios bi' nake' Dios chegak benne' gat ka', benne' nátgake' to chi'ize, san nake' Dios chegak benne' ban ka', benne' nníta'gake' nbángake' la'kze gótgake' ža ni'te.

<sup>33</sup> Kate' béŋgekle benne' ka' nníta'gake' ga na' da' ni, bebáŋgekle' ni'a che dan' žsedle Jesusen' légage'.

*Da' bchi'le Dios gonžo da' naken blo*

(Mr. 12:28-34)

<sup>34</sup> Kate' gókbe'egekle benne' yodo' fariseo ka' da' ben Jesusen', kan bnnita' žie' benne' yodo' saduseo ka', naž bdóbgake' yógo'tegake' gan zoe'. <sup>35</sup> Zoa to benne' ladjwgake' ga na', benne' nsedle' da' bsedle Moisés, na' gónele' si' bi'e Jesusen'. <sup>36</sup> Che len wnnable' Jesusen', na' wnné':

—Benne' wsedle, ěbizle dan' bchi'le Dios gonžo naken blo?

<sup>37</sup> Jesusen' gože' le':

—Bži'il Xano' Dios dot lažo'o, na' lo dot yichj laždo'o, na' lo dot yela' žejní'il chio'. <sup>38</sup> Da' ni naken da' bchi'le Dios da' naken blo, na' nakžen zen. <sup>39</sup> Da' bchi'le Dios da' naken da' bežope, naken tlebe, na' ki znnan: "Bži'il lježo' kan nži'il kwino'." <sup>40</sup> Da' chopen ki, da' ka' bchi'le Dios, zej naken gan zegak yógo'te da' bchi'le Dios, na' yógo'te da' bsédgekle benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios.

ěNož benne' nak Benne' Cristo ži'ne'?

(Mr. 12:35-37; Lk. 20:41-44)

<sup>41</sup> Katen' zej nnita' tzen benne' yodo' fariseo ka', Jesusen' wnnable' légage', <sup>42</sup> na' wnné':

—ěBiz znnale le'e che Benne' Criston'? ěNož benne' nak Benne' Criston' ži'ne'?

Beží'igake', na' wnnágake':

—Za'só Dabí nake'.

<sup>43</sup> Naž Jesusen' gože' légage':

—ěBiz chen' Dabí na'kze bchalje' kan nak chie', na' wnné': "Xana'?" Ki wnné' katen' bchalje' lo wláz Dios Be' La'y, na' wnné':

<sup>44</sup> Xanžo Dios gože' Xana':

"Wžé' kwita' li ža,

na zejte gona' ga wzóa zibgak benne' ka' xni'o, benne' bi' zlé'egekle' Le' chawe'."

<sup>45</sup> Cha' Dabín' wnné' nake' Xane', ěnakxkze naken, znnale le'e nake' za'só Dabín'?

<sup>46</sup> Bi' gok no benne' yeži'e, na' kate' wzó law ža na', bi' bežogle no benne' bi' da' nnable' Le'.

## 23

*Jesús žesbage'e benne' yodo' ka' zia*

(Mr. 12:38-40; Lk. 11:37-54; 20:45-47)

<sup>1</sup> Naž Jesusen' bcháljlene' benne' wsedle chie' ka', len benne' ka' nníta'gake' ga na'.

<sup>2</sup> Na' gože' légage':

—Benne' yodo' fariseo ka' na' benne' yodo' wsedle ka' zej ži'e latje che Moisés, nich wšédgekle' benách ka'. <sup>3</sup> Che len, le gon yógo'te da' yé'gake' le'e, san bi' gonle le'e kan žóngake', dan' to da' znnágake', na' yetó da' žóngake'. <sup>4</sup> Da' zchí'igekle' benách ka' naken



ka to ywa' zí'ile'e da' bi gak no benne' we'e, na' zgó'ogaken' ža' yengak benách ka', san légake' bi žénegekle' wchá'gaken', kege len toze xben ná'gake'. <sup>5</sup> Žóngake' yógo'te da' žóngake' nich lé'egekle' benách ka' légake'. Žžéngake' da' zchéjgake' yen ná'gake', na' žoa'a xgágake' gan nyejw to da' nyejwn le'e yiche la'y, na' ztónngake' lože laže' da' zej nakwe', da' zlo'e'elen žápgage' Dios ba la'ne. <sup>6</sup> Žénegekle' kwé'gake' gan nak latje blo gan zdóbgake' žáwgake' tzen, na' gan nak latje blo lo yo'o gan zdóbgake' nich yénegekle' xtiža' Dios. <sup>7</sup> Lezka', žénegekle' gápegak benách ka' légake' ba la'ne kate' žápegake' légake' “Padiox” gan nníta'gak benách ka', na' žénegekle' ye'gak benách ka' légake': “Padiox, benne' wsedle.”

<sup>8</sup> San le'e, bi žala' gonle ga no benne' yi'e le'e: “Benne' wsedle” dan' zoa toze Benne' nake' Benne' wsedle chele, neda', Benne' Cristo, na' yógo'tele nakle lježle tole yetole. <sup>9</sup> Bi ye'le nitó benne' yežlyó nga, bi nnale: “Xe” dan' zoa toze Benne' nake' Xale, Bennen' zoe' ya'abá chien'. <sup>10</sup> Bi gonle ga no benne' yi'e le'e: “Xan” dan' zoa toze Benne' nake' Xanle, neda', Benne' Cristo. <sup>11</sup> No benne' zoe' ládjwle, benne' žone' xchinle yezíka'le, benne' ni gake' blo gan zoale. <sup>12</sup> Cha' no benne' gon kwine' benne' blo, ka'ze ga'ne', san no benne' nake' gaxjw laže', gake' benne' blo.

<sup>13</sup> Da' nyáche'le'e naken chele le'e, benne' yodo' wsedle ka', na' chele le'e, benne' yodo' fariseo ka', benne' zloé'ezele chawe' kwinle. Žsėjwle xnezgak benách ka' žénegekle' žíngake' gan znná' bia' Dios ya'abá chien'. Le'ekzle bi žo'ole ga na', na' bi žonnle latje cho'ogak benne' ka' žénegekle' chó'ogake' ga na'.

<sup>14</sup> Da' nyáche'le'e naken chele le'e, benne' yodo' wsedle ka', na' chele le'e, benne' yodo' fariseo ka', benne' zloé'ezele chawe' kwinle. Zka'le ližgak no'le wzebdó' ka', na' nich wloé'ezele chawe' kwinle, scha žližle Dios. Che len, zenle'e gak da' choge' chele da' sáka'le.

<sup>15</sup> Da' nyáche'le'e naken chele le'e, benne' yodo' wsedle ka', na' lezka' chele le'e, benne' yodo' fariseo ka', benne' zloé'ezele chawe' kwinle. Zdele dot lo nisdó', na' dot lo yežlyó nga nich gonle ga wká'n zen Dios to benne' ka' žonle le'e, na' katen' ba bžél-lele-ne', žonle ga nbága'že' zia ka' dan' nbága'le le'e, dan' gonen ga chejchazle lo yi' gabíl.

<sup>16</sup> Da' nyáche'le'e naken chele. Nakle lo chole, na' žénelele wloé'elele benách ka' nez. Ki naken chele dan' znnale: “Kate' bi da' zchebe laže' no benne', cha' gon choche' xtiže'e ni'a che yodo', bi žon byenen, san cha' gon choche' xtiže'e ni'a che ya' oro da' žen' lo yodo', na' gon byenen.” <sup>17</sup> Le'e, benne' lo chole ka', na' bi žejní'ilele. ¿Bizle nakže blo? ¿Oron' o yodon' da' žon la'yen oron'? <sup>18</sup> Lezka' znnale: “Cha' no benne' gon choche' xtiže'e ni'a che bkog la'y, bi gon byenen, san cha' gon choche' xtiže'e ni'a che mežw da' zoan lawle bkogen', na' gon byenen.” <sup>19</sup> Le'e, benne' nzide yichj lázdo'le, na' nakle lo chole. ¿Bizle nakžen blo? ¿Mežw da' zoan lawlen, o bkog la'yen' da' žon la'yen mežwn'? <sup>20</sup> Che len, cha' no benne' gon choche' xtiže'e ni'a che bkog la'y, žonen' ni'a che bkog la'yen', na' lezka' ni'a che yógo'te da' žen' lawlen. <sup>21</sup> Lezka', cha' no benne' gon choche' xtiže'e ni'a che yodo', žonen' ni'a che yodon', na' lezka' ni'a che Dios, Bennen' žonkze' latje chie' ga na'. <sup>22</sup> Lezka', cha' no benne' gon choche' xtiže'e ni'a che ya'abá che Dios, žonen' ni'a che latje gan že' znná' bia' Dios, na' lezka' ni'a che Dios na'kze, Bennen' ži'e ga na'.

<sup>23</sup> Da' nyáche'le'e naken chele le'e, benne' yodo' wsedle ka', na' chele le'e, benne' yodo' fariseo ka', benne' zloé'ezele chawe' kwinle. Ki naken chele dan' žíjwle che yodo' to kwe' che to chi kwe' da' zzi'le che yixe' weje, na' che yixe' anís, na' che komino yela' waw, san zka'nle da' nakže blo da' bchi'le Dios, dan' bi žonle da' naken chawe', na' bi žeyache' láže'lele lježle ka', na' bi žejle'le che Dios. Da' ki žon byenen gonle, na' lezka' bi žala' wka'nle yezíka' da' ka' žonle, da' ka' žíjwle che yodo'. <sup>24</sup> Le'e, benne' lo chole ka', na' žénelele wloé'elele benách ka' nez. Dan' žonle naken ka' zdele da' že'jle to yeso' da' zde ya, nich kwejle bi'a lasdo' ka', san že'jle to bia' zen dan' želbía benne' ka'.

<sup>25</sup> Da' nyáche'le'e naken chele le'e, benne' yodo' wsedle ka', na' chele le'e, benne' yodo' fariseo ka', benne' zloé'ezele chawe' kwinle. Nakle ka' to zíga'do' da' žé'jlenle, na'

ka to ye'n da' žáw|enle. Žible da' sban da' nwa' kwitle, san yichj lázdo'le nžan' da' zbanle, na' da' kegle ka' da' žonle. <sup>26</sup> Le'e, benne' yodo' fariseo ka', benne' lo cho|e ka'. Zga'ale le gon chawe' da' yo'on yichj lázdo'le, na' lezka' gakle chawe' kwitle.

<sup>27</sup> 'Da' nyáche'le'e naken chele le'e, benne' yodo' wsedle ka', na' chele le'e, benne' yodo' fariseo ka', benne' z|oé'ezele chawe' kwinle. Ki naken chele dan' nakle ka' yežw ba ka' chegak benne' gat ka', da' ka' zej naken z|la'do'ze kwitle, na' da' li xtan znná'gaken, san nžá'gaken žit chegak benne' gat ka', na' yógo'te da' zgot. <sup>28</sup> Lezka' nakle le'e. Da' li l|awzele z|oe'el kwinle chawe' lawgak benách ka', san yichj lázdo'le nža'ten da' z|oé'ezele chawe' kwinle, na' da' kegle ka' da' žonle.

<sup>29</sup> 'Da' nyáche'le'e naken chele le'e, benne' yodo' wsedle ka', na' chele le'e, benne' yodo' fariseo ka', benne' z|oé'ezele chawe' kwinle. Zzoale yo'o x|tando' ka' lo ba ka' gan zej ngache' benne' ka' bcháljgake' lo w|áz Dios, na' lezka' žonle xtan gan zej ngache' benne' chawe' ka'. <sup>30</sup> Lezka' znnale: "Chela' wzoato' ža ni'te katen' wnníta'gak xa xto'to' ka', bi gón|ento' l|égake' tzen katen' bétgake' benne' ka' bcháljgake' lo w|áz Dios." <sup>31</sup> Dan' znnale ki, le'ekzle zzoa lile nakle za'sógak benne' ka' bétgake' benne' ka' bcháljgake' lo w|áz Dios. <sup>32</sup> Ki naken, žesbaga' kwinle zia dan' wbága'gak xa xto'le ka'.

<sup>33</sup> 'Le'e nakle ka' bele snia ka', na' lezka' ka' lježgak bele snia ka'. Da' likze bi yelale lo da' wsaka' zin' le'e lo yi' gabíl. <sup>34</sup> Che |en, neda' se|a'a chele benne' ka' wcháljgake' lo w|áz Dios, na' benne' ka' žejní'igekle', na' benne' wsedle ka'. Benne' ki, gotle ba|e', na' wda'le yebale' le'egak yag kroze ka', na' chinle yeba|e' gan nak lo yo'o gan z|doble nich yenle xtiža' Dios, na' w|agle l|égake' to yetó yež. <sup>35</sup> Ki gaken, bága'le le'e zia che yógo'te žen chegak benne' chawe' ka', da' w|aljen lo yo, kate' wzó law wzóa bennen' bete' Abel, zi'n Adán, benne' chawen', na' na' zejte bétgake' Secría, zi'n Berekías, bennen' bétgake' gachje l|awe'le gan že' yodo', na' gan že' bkog la'y, gan zzéygake' bia beždo' ka' law Dios. <sup>36</sup> Da' li žapa' le'e, yógo'te da' ki bága'gak benne' ki, benne' nníta'gake' ža ni zoažo na'a.

Jesús zbeže' ni'a che yež Jerusalén

(Lk. 13:34-35)

<sup>37</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Benne' Jerusalén ka', le'e na' žotle benne' ka' zcháljgake' lo w|áz Dios, na' zže'ele yej benne' ka' bse|a' Dios gan zoale. Zan chi'i gónela' wtoba' le'e chia', kan žon z|koko', bia ztobba' bríse'do' ka' zan xilba', san bi gónelele. <sup>38</sup> Le wia nga, ka'ze ga'n ližle. <sup>39</sup> Ki gaken, dan' žapa' le'e, na'a so law biž l|é'elele neda' kate' nnážele: "La'y nak Bennen' ze'e lo w|áz Xanžo Dios."

## 24

Znna Jesús ka za' wchínjgake' yodo'

(Mr. 13:1-2; Lk. 21:5-6)

<sup>1</sup> Bžoj Jesusen' lo z|chil yodo', na' kate' ne zze'e ga na' wbíga'gak benne' wsedle chie' ka' gan zoe', na' b|oé'egekle' le' kan nak ze'e na', da' nyechjen yodon'. <sup>2</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' l|égake':

—ž|lé'elele yógo'te da' ki? Da' li žapa' le'e, bi ga'n to yej da' nbagan' lježen nga, dan' bi|x doten.

Da' ka' gak biá'gaken za' žin ža ze |awte ža ka'

(Mr. 13:3-23; Lk. 21:7-24; 17:22-24)

<sup>3</sup> Kate' ne že' Jesusen' gan nak law Ya'a Yag Olibo, wbíga'gak benne' wsedle chie' ka' gan zoe' cheze', na' góžgake' le':

—B|oe'el neto', ž|Batx gaggak da' ki, na' biž gak bia' ža yeló'o, na' za' žin ža ze |awte ža ka' che yežlyó nga?

<sup>4</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' l|égake':

—Le wia kwinle nich bi gon l|áže'le no benne' le'e, <sup>5</sup> dan' la'gak benne' zan, benne' ka' si' lágake' kan lia' neda'. Nnágake' zej nake' Benne' Criston', na' gon l|áže'gekke' benne' zan.

<sup>6</sup>Yénlele žak wediḷe, na' da' zchaljgak benne' ka' che wediḷe, san bi kwe' zédlele, dan' žon byenen gaggak yógo'te da' ki zga'ale kate' žin ža ze ḷawte ža ka'. <sup>7</sup>Benne' ka' nníta'gake' to yež tíl-ḷengake' benne' ka' nníta'gake' yetó yež, na' benne' ka' zoa to benne' zḅna bi'e ḷégake' tíl-ḷengake' benne' ka' zoa yetó benne' zḅna bi'e ḷégake'. Galj yižwé' zen ka', na' gak wbín, na' latje zan xo' yežlyó. <sup>8</sup>Yógo'te da' ki zej naken da' so ḷawgaken, da' ka' sáka'gak benách ka'.

<sup>9</sup>Naž wdegak benách ka' le'e ḷo na'gak benne' ka' wsaka' zí'gake' le'e. Yógo'te benách ka' wzóagake' le'e cheḷa'ale, dan' žónḷenle neda' tzen, na' gótgake' bálele le'e. <sup>10</sup>Kate' gak da' ki, benne' zan gak chope ḷáže'gake', na' yebéj yíchjgake' neda', na' toe' yetóe' wdíe' lježe', na' toe' yetóe' wzóe' lježe' cheḷa'ale. <sup>11</sup>Naž ḷa' ḷawgak benne' zan, benne' gon ḷáže'gake', na' wḷoé'el kwíngake' ka' benne' ka' zchaljgake' ḷo wḷáz Dios, na' gon ḷáže'gekle' benne' zan. <sup>12</sup>Gónḷe'egake' da' kegle, na' che ḷen biž ží'igekle' ljéžgake' ka'. <sup>13</sup>No benne' gake' Dios toze na' zejte ža ze ḷawte ža ka', yelá bennen'. <sup>14</sup>Se diža' chawen' kan zḅna bia' Dios dot yežlyó nga nich yéngekle yógo'te benách zi'to' ka', na' naž žin ža ze ḷawte ža ka'.

<sup>15-16</sup>'No benne' gole' da' ki žala' wzejní'i ḷaže'e. Wnná Daniel, bennen' bchalje' ḷo wḷáz Dios ža ni'te, na' wnné': "Da' bi zḷe'el Dios chawe', dan' zchinnjen, cho'on latje la'y che Dios." Kate' lé'elele gak da' ni, naž benne' ka' nníta'gake' gan nbab Judea žala' wzónnjgake' zaka' ḷaw ya'ado' ka'. <sup>17</sup>No benne' žone' žin yíchjo'ole bi žala' yetje' nich bi da' chejxi'e da' nape' ḷo yo'o, san žala' wzonnjtie'. <sup>18</sup>No benne' zoe' žin yixe', bi žala' yeyeje' liže' nich chejxi'e ḷaže' chie'. <sup>19</sup>Da' nyáche'le'e gaken chegak no'le ka', no'le zej noe'e bi'do' ka' chégake', na' lezka' no'le ka' zgáze'gake' bi' že'ndo' ka' chégake' kate' žin ža na'. <sup>20</sup>Le wchaljḷen Dios, na' le nnable' nich bi žin ža na' žala' wzonnjle kate' žak byo' zag o kate' nak ža la'y, <sup>21</sup>dan' sáka'žegak benne' ka' ža ka', ka' wzáka'gak benách ka' ža ni'te kate' za' gota' yežlyó nga, na' zejte na'a ža, na' kege ža zezá' bi sáka'gake' ki. <sup>22</sup>Kate' žin ža na', cha' Dios bi gone' babze ža ka', bi yelá nitó benne', san ni'a chegak benne' ka' wžekze' Le' gone' babze ža ka', nich gáklene' ḷégake'.

<sup>23</sup>'Che ḷen bi chejle'le cha' no benne' le'e gan zoale, na' yi'e le'e: "Le wia nga, zoa Benne' Criston' nga", o nne': "Zoe' ga na'." <sup>24</sup>ḷa' ḷawgak benne' zan, benne' wen ḷaže' ka', na' nnágake' zej nake' Benne' Criston', o nnágake' zchaljgake' ḷo wḷáz Dios. Góngake' da' ka' gak biá'gaken, na' da' ka' góngaken ga yebángekle benách ka', na' gon ḷáže'gekle' benne' ka' wžekze' Dios cha' sáke'gekle'. <sup>25</sup>Le wia nga, ba gožkza' le'e yógo'te da' ki zga'ale kate' gákgaken. <sup>26</sup>Che ḷen, bi chejle'le cha' ḷa'gak benne' ka' gan zoale, benne' yé'gake' le'e: "Le wia nga, zoa Benne' Criston' ḷo latje dach." Lezka', bi chejle'le cha' nnágake': "Le wia nga, zoe' ḷo yo'o." <sup>27</sup>Kan žak kate' žep yes gan zḷa' wbíž, na' zza'ní' gan ženen, lezka' gaken kate' yelá'a neda', Benne' Golje' Benách. <sup>28</sup>Gakte ki, kan zḅnagak benách ka': "Gáte'teze gan de to da' nat, dóbgakkze lab ka' ga na'."

*Da' gak kate' yelá' Benne' Golje' Benách*

*(Mr. 13:24-37; Lk. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)*

<sup>29</sup>Lezka' wnná Jesusen':

—Kate' te ža na' katen' sáka'gak benách ka' ki, wchól wbíž, na' byo' bi gonnen baní' chen. Yindjgak belj ka', na' zizgak da' ka' zej nḷa' ya'abá, da' ka' zej napen yelá' zen. <sup>30</sup>Naž ḷa' dan' gak bia' ya'abá yelá'a neda', Benne' Golje' Benách, na' kweže nyáche'gak yógo'te benách ka' nníta'gake' yežlyó nga, katen' lé'egekle' neda', Benne' Golje' Benách, zezá'a ḷo bejw ya'abá, na' nzi' ḷo na'a yelá' wnná bia' zen, na' yelá' baní'. <sup>31</sup>Naž seḷa'a wbás che ya'abá chia' ka'. Wkwéžegake' zižje lozgak bia ka', na' wtóbgake' benne' ka' ba wžekza' chia', benne' ka' nníta'gake' dap la'ate yežlyó nga, na' yógo'te latje zan ya'abá.

<sup>32</sup>'Le chejní'il da' žsedle da' žak che yag higo. Katen' žela'gak ni'a nen' že'ndo' ka', na' ba žebía xḷagen že'n ka', nnézlele za' žin byo' wbá. <sup>33</sup>Lezka', kate' lé'elele žakgak yógo'te da' ki, nnézlele za' žin ža ze ḷawte ža, na' ba zḷa' ḷawn. <sup>34</sup>Da' li žapa' le'e, yógo'te da' ki gákgaken zga'ale kate' gatgak benách ka' nníta'gake' ža na'. <sup>35</sup>Te che ya'abá, na' che yežlyó nga, san xtiža'a ka' bi tégaken ka'ze.

<sup>36</sup> 'Kate' žin ža na' bi nnezle nitó benne'. Bi nnézgekle wbás che ya'abá ka' che Dios, na' bi nnezla' neda', Ži'n Dios, san toze Xažo Dios nnezlen'.

<sup>37</sup> 'Kan gok ža na' katen' wzóa Noé, lezka' gaken kate' yelá'a neda', Benne' Golje' Benách. <sup>38</sup> Kate' ža ka' zga'ale kate' bžin nis yejw da' bchinnjen yežlyó nga, we'j bdáwgake', na' bchag ná'gake', na' bdégake' zí'ngake' ka' lo yelá' zchag na' na' zejte ža wyó'o Noén' le'e barkw zen na', dan' bene', <sup>39</sup> na' bi gókbe'egekle' kate' bžinte nis yejw dan' bchinnjen yežlyó nga, na' bžia yí'gake' yógo'tegake'. Lezka' gaken katen' yelá'a neda', Benne' Golje' Benách, dan' bi gákbe'le nitó benne'. <sup>40</sup> Kate' ža na' kate' yelá'a, cha' žongak chope benne' ka' žin yiže', toe' yedžži'a-ne' chia', na' yetóen' wka'na'-ne'. <sup>41</sup> Cha' chope no'le ka' nníta'gake' wetw, toe' yedžži'a-ne' chia', na' yetóen' wka'na'-ne'.

<sup>42</sup> 'Le soa ban laže' dan' bi nnézlele biz ža yelá'a neda', Xanle. <sup>43</sup> Na'a, le chejní'il da' ni. Chela' nnezle xan yo'o bi ža yid benne' wbán, na' nná'zele' dot yele, na' bi we'e latje no benne' chidjwe' ze'e nich kwane' da' de liže'. <sup>44</sup> Che len, le soa ban laže' le'e, dan' yelá'a neda', Benne' Golje' Benách, to ža bi zbezle neda'.

*Benne' wen žin chawe', na' benne' wen žin bi nake' chawe'*  
(Lk. 12:41-48)

<sup>45</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—ĵNož benne' wen žin, benne' nake' chawe', na' žejni'ile', wdé xane' lo ne'e benne' ka' nníta'gake' liže' nich wnezjwe' da' gáwgake' kate' gale'? <sup>46</sup> Ba nez zen gaken che benne' wen žin na' nake' chawe', cha' kate' yelé'e xane', yedjxake'e le' žone' dot da' bde xane' lo ne'e. <sup>47</sup> Da' li žapa' le'e, yógo'te da' nap xane', wdíe' lo na' benne' wen žin žone' ki. <sup>48</sup> Cha' to benne' wen žin ki yeyake' benne' wen da' zinnj, na' sa' laže'e, na' nne': “Wžél xana', na' bi yelá' zie’”, <sup>49</sup> na' cha' so lawe' wsaka' zi'e benne' ka' žónlengake' le' tzen žin, na' so lawe' ye'j gáwlene' benne' ka' želzožle', <sup>50</sup> naž yelá' xan benne' wen žin na' to ža kate' bi zoe' zbeze', o to yele žekle' bi la'te xanen'. <sup>51</sup> Naž xanen' wsaka' zi'e benne' wen žin na', na' gone' ga gak chie' kan žala' gak chegak benne' ka' zlo'ézele chawe' kwíngake'. Naž kweže nyache'e, na' wxéj laye'e.

## 25

*Žsaka' lebe Jesús kan gok chegak chi xkwide' no'le ka'*

<sup>1</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Kan gak chegak benne' ka' chó'ogake' gan zŋna bia' Dios ya'abá, naken kan gok chegak chi xkwide' no'le ka'. Wzí'gakbe' broke ka' chégakbe', na' bžójgakbe' nich chejchággakbe' benne' zchag ne'e. <sup>2</sup> Gáyo'be' zej nakbe' ban laže', san yegáyo'be' zej nakbe' nat laže'. <sup>3</sup> Xkwide' no'le nat laže' ka' wzí'gakbe' broke chégakbe' ka', san bi biá'gakbe' yelate' set da' žeyen. <sup>4</sup> Xkwide' no'le ban laže' ka' biá'gakbe' set da' žeyen lo béga'do' chégakbe' ka' len broke chégakbe' ka'. <sup>5</sup> Dan' wžél benne' zchag ne'e, wdé yele lágakbe', na' wtásgakbe'. <sup>6</sup> Kate' bžin gachje yele, benle chi'i to benne' wnnié' zižje, na' wnné': “Za' benne' zchag ne'e. Le žoj chejchagle-ne'.” <sup>7</sup> Naž wyasgak yógo'te xkwide' no'le ka', na' bkwéžgakbe' broke chégakbe' ka'. <sup>8</sup> Xkwide' no'le nat laže' ka' góžgakbe' xkwide' no'le ban laže' ka', na' wnnágakbe': “Le gonn láte'do' set cheto' che set da' žeyen chele, dan' zgołgak broke cheto' ka'.” <sup>9</sup> Bechébegak xkwide' no'le ban laže' ka', na' wnnágakbe': “Bi gaken dan' bi be ga'n cheto', na' chele. Le chej gan zdo'w set da' žeyen na' chjé'wle chele.” <sup>10</sup> Kate' ne zjakbe' zejxí'gakben', bžin benne' zchag ne'e. Xkwide' no'le ban laže' ka', xkwide' ka' želbezbe' le', wyó'olengakbe' le' tzen gan žak lni che yelá' zchag na', na' la' bséjwte yo'o. <sup>11</sup> Wdé na' bžingak yezika' xkwide' no'le ka' ga na'. Blížgakbe'-ne', na' wnnágakbe': “Xan, Xan, bsaljw cho'oto'.” <sup>12</sup> Le' beži'e, na' wnné': “Da' li žapa' le'e, bi nónbi'a le'e.”

<sup>13</sup> Naž Jesusen' gože' benne' ka':

—Le gak ban laže', dan' bi nnézlele bi ža, o bi yele yelá'a neda', Benne' Golje' Benách.

*Žsaka' lebe Jesús kan nak che mežw zen ka'*

<sup>14</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Kan gon Bennen' z̄nna bi'e ya'abá che Dios naken kan ben to benne' za' cheje' zi'to'. Bliže' benne' wen žin chie' ka', na' bdie' lo ná'gake' da' nape'.

<sup>15</sup> 'To benne' wen žin na', bdie' gayo' kwe' mežw zen ka' lo ne'e, na' yetóen' bdie' chope kwe' mežw zen ka' lo ne'e. Yetóen' bdie' to kwe' mežw zen lo ne'e. To toen' bdie' lo ná'gake' ka' da' žákgekle'. Naž la' wzá'tie' gan nak zi'to'. <sup>16</sup> Wyéj benne' wen žin na', bennen' wzi'e gayo' kwe' mežw zen ka', na' bejtíljlene' da' ka' yegayo' kwe' mežw zen ka'. <sup>17</sup> Lezka', bennen' wzi'e chope kwe' mežw ka', bejtíljlenen' yechope ka'. <sup>18</sup> Bennen' wzi'e to kwe' mežwn' wyeje', na' bejche'ne' lo yo, na' bkache'e mežwn' che xane' lo yon'.

<sup>19</sup> 'Kate' ba gok scha, x̄angak benne' wen žin ka' belé'e, na' bgá'nlene' lé'gake' chawe'. <sup>20</sup> Kate' wzó law bžinte bennen' wzi'e gayo' kwe' mežw zen ka', noe'e yegayo' kwe' mežw ka', na' gože' xane': "X̄an, gayo' kwe' mežw ka' bdio' lo na'a. Nga de yegayo' kwe' mežw ka' dan' bejtíljlenen'." <sup>21</sup> X̄anen' gože' le': "Nak chawe'. Nako' benne' wen žin dot li laže'. Cháwe'do' beno' katen' wyó'o láte'do'ze lo no'o. Na'a da' zénle'eže wdía' lo no'o. Wyó'o ga zoa' ni, na' yebélenlo' neda' tzen." <sup>22</sup> Wdé na' bžin benne' wen žin na', bennen' wzi'e chope kwe' mežw zen ka', na' wnné': "X̄an, chope kwe' mežw bdio' lo na'a. Nga de yechóp kwe' mežw ka' da' bejtíljlenen'." <sup>23</sup> Naž x̄anen' gože' le': "Nak chawe'. Nako' benne' wen žin dot li laže'. Cháwe'do' beno' katen' wyó'o lo no'o láte'do'ze. Na'a, da' zenle'e wdía' lo no'o. Wyó'o ga zoa' ni, na' yebélenlo' neda' tzen." <sup>24</sup> Naž kate' bžin benne' wen žin na', bennen' wzi'e to kwe' mežw zen na', wnné': "X̄an, nnezla' nako' benne' bizjw, dan' z̄lapo' gan bi gozo', na' ztobo' gan bi bchiljo'. <sup>25</sup> Che len bžeba' le', na' wyá'a, na' bejkacha'a mežw chion' lo yo. Nga de dan' naken chio'." <sup>26</sup> Naž beži' xane', na' gože' le': "Nako' benne' wen žin bi nake' chawe', na' za'wede. Nnézkzelo' z̄lapa' gan bi goza', na' ztoba' gan bi bchilja'. <sup>27</sup> Che len, gakže chawe' la' bnezjo' mežw chian' lo na'gak benne' ka' wkóngeklen' žin, nich chíljlengaken' yelate', nich kate' yelá'a neda', yezi'a dan' naken chia' len yichjen." <sup>28</sup> Naž x̄anen' gože' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnné': "Le yeká'a mežwn' lo na' benne' ni, na' le wnezjwn lo na' bennen' nape' chi kwe' mežw ka'." <sup>29</sup> Nóte'teze benne' zkonle' chawe' žin da' nzi' lo ne'e, wdégake' lo ne'e yelate', na' gata' da' zenže chie', san bennen' bi zkonle' chawe' žin da' nzi' lo ne'e, da' do'ze da' nape' yeké'n. <sup>30</sup> Na'a, benne' wen žin ni, benne' bi nake' chawe', le chejžo'ne' na'le gan nak choł, gan kweže nyache'e, na' wxéj laye'e.

*Benne' Cristo wchi'a* laže'e benách ka'

<sup>31</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Katen' yelá'a neda', Benne' Golje' Benách, tzen len yógo'te wbás che ya'abá chia' ka', nich nna bi'a, kwi'a lo latje chawe' chia', gan wchi'a laža'a benách ka'. <sup>32</sup> Yógo'te benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga dóbgake' gan kwi'a neda', na' wnníta'gaka'-ne' chelá'a weje kan žon to benne' wape zila' ka', benne' znnite'e chelá'a weje chibo ka', na' zila' ka'. <sup>33</sup> Wnnite'e zila' ka' kwite' li ža, na' wnnite'e chibo ka' kwite' yegle. <sup>34</sup> Naž, neda', benne' wnná bian', yapa' benne' ka' nníta'gake' kwita' li ža, na' nnia': "Le da ga zoa' ni, le'e wléj X̄a' le'e cheze'. Gata' latje chele gan z̄nna bi'e, dan' bkweze' chele ža ni'te katen' bdixjwe' yežlyó nga. <sup>35</sup> Ki žaken chele dan' wdona', na' bennle da' bdawa'. Wbiła', na' bennle da' we'ja'. Goka' ka to benne' zde' zi'to', na' wlo'le neda' ližle. <sup>36</sup> Byažje da' gakwa', na' bwákwle neda' da' ka' žákwle. Bi wzóa' chawe', na' bedjwíale neda'. Bye'jwa' liž ya, na' bedjwíale neda'." <sup>37</sup> Naž yechébegak benne' chawe' ka', na' yé'gake' neda': "X̄an, ¿batx̄ blé'elto' Le' wdono', na' bwawto' Le'? ¿Batx̄ wbiło', na' bennto' da' we'jo'? <sup>38</sup> ¿Batx̄ blé'elto' Le' bejdío' zi'to', na' wlo'to' Le' ližto'? ¿Batx̄ byažje laže' gako', na' bwákwto' Le' da' ka' žákwto'? <sup>39</sup> ¿Batx̄ blé'elto' Le' bi wzó' chawe', o wyejo' liž ya, na' bedjwíato' Le'?"

<sup>40</sup> Yecheba' neda', benne' wnná bian', na' yapa' lé'gake': "Da' li žapa' le'e, dan' benle ki che to benne' ljéža'do' ki, la'kze nake' benne' ka'ze, lezka' chia' nedkza' benlen'." <sup>41</sup> 'Naž yapa' benne' ka' nníta'gake' kwita' yegle, na' nnia': "Le kwas ga zoa' ni, le'e na' nbága'le zia, na' chejchazle lo yi', da' bi yeyolen, dan' bkwez Dios che da' xiwe', na' chegak wbás ka' žónlengaken len tzen. <sup>42</sup> Ki gaken chele dan' wdona', na' bi bennle da'



gawa'. Wbiła', na' bi bennle da' ye'ja'. <sup>43</sup> Goka' ka benne' zde' zi'to', na' bi wlo'le neda' ližle. Byažje da' gakwa', na' bi bwákwle neda' da' ka' žákwlé. Bi wzó'a' chawe', na' lezka' byejwa' liž ya, na' bi bedjwiale neda'." <sup>44</sup> Naž nnagak benne' ka', na' ye'gake' neda': "Xan, ĵbatx ble'elto' Le' wdono', o wbiło', o goko' ka to benne' zde' zi'to', o byažje da' gako', o bi wzó' chawe', o wyejo' liž ya, na' bi góklento' Le'?" <sup>45</sup> Naž yecheba' neda', benne' wnná bian', na' yapa' légake': "Da' li žapa' le'e, dan' bi be benle che to benne' zoe' ladjw benne' ka' nníta'gake' nga, la'kze nake' benne' ka'ze, bi be benle chia' neda'." <sup>46</sup> Naž benne' wen da' zinnj ka' la' chejcháztegake' gan sáka'le'egake', san benne' chawe' ka' gata' yela' nban da' zejlı kane chégake'.

## 26

*Benne' yodo' ka' žóngake' toze diža' séngake' Jesús*

*(Mr. 14:1-2; Lk. 22:1-2; Jn. 11:45-53)*

<sup>1</sup> Kate' beyóž bchalj Jesusen' da' ni, gože' benne' wsedle chie' ka', <sup>2</sup> na' wnné':  
—Nnézkzelele žin Lni Pasko' yechóp ža ka', na' kate' ža na' wdégake' neda', Benne' Golje' Benách, lo na'gak benne' ka' wdá'gake' neda' le'e yag kroze.  
<sup>3</sup> La' na'ze bꝑoz wnná bia' ka' na' benne' yodo' wsedle ka', na' benne' gole ka', bdóbgake' gan nak li'a liž bꝑoz blo, bennen' lie' Kaifás. <sup>4</sup> Béngake' toze diža' séngake' Jesusen' lo yela' wen laže' chégake', nich gótgake' le'. <sup>5</sup> Wnnágake':  
—Bi gak gonžon ža lni, nich bi gongak benách ka' žo'osbé.

*To no'le zko'e yichj Jesús da' zla' zix*

*(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)*

<sup>6</sup> Katen' wzó'a' Jesusen' lo yež Betania lo liž Smon, bennen' wdé'e yižwé' leže, <sup>7</sup> wbiga' to no'le xkóže'le Jesusen', noe'e to béga'do' da' naken yej zaka', na' nžan' to da' zla' zix da' záka'le'en. Wloé'en yichj Jesusen' kate' ne ži'e žawe'. <sup>8</sup> Kate' blé'egekle benne' wsedle ka' che Jesusen' da' ni, bžá'agake', na' wnnágake':  
—ĵBiz chen' wnitle da' ni? <sup>9</sup> Gok no benne' gote'en, na' si'e mežw zan nich gáklenžo benne' yache' ka'.

<sup>10</sup> Kate' benle Jesusen' da' ni, gože' légake':

—ĵBiz chen' znnele che no'le ni? Nak chawe' da' bene' chia'. <sup>11</sup> Benne' yache' ka' nníta'lentezgake' le'e, san neda' bi gá'n-teza' gan zoale le'e. <sup>12</sup> Da' ben no'le ni katen' wloé'e neda' da' zla' zixen', naken to da' zpa'an neda' che ža gacha'a lo yežw ba. <sup>13</sup> Da' li žapa' le'e, gáte'teže lo yežlyó nga gan wcháljgake' diža' chawe' ni, lezka' wzéngekle' benách ka' da' ben no'le ni chia' neda' nich chejsá' láže'gake' chie'.

Zchebe laže' Judas wdíe' Jesús lo na'gak benne' yodo' ka'

*(Mr. 14:10-11; Lk. 22:3-6)*

<sup>14</sup> Naž Judas Iskariote, to benne' žónlene' tzen yechinéj benne' wbás ka' che Jesusen', wyeje' gan zej nnita' bꝑoz wnná bia' ka', <sup>15</sup> na' gože' légake':

—ĵBiz gonlle chia' neda' cha' wdía' Jesusen' lo na'le?

Bgá'nlene' le' chawe' chízjwgake' le' chi žoa mežw plat. <sup>16</sup> Naž wzó' law Judas na' žilj loj laže'e wdíe' Jesusen' lo ná'gake'.

*Da' žawžo nich chejsá' láže'žo kan got Xanžo*

*(Mr. 14:12-25; Lk. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Ko. 11:23-26)*

<sup>17</sup> Kate' nak ža zzo law lni chegak benne' judío ka' katen' žáwgake' yet xtil da' bi nzi' kwa zichj, wbíga'gak benne' wsedle ka' che Jesusen' gan zoe', na' góžgake' le':

—ĵGaz žénelo' chejsí'ni'ato' zila'do' chežo, bian' gawžo že' Lni Pasko'?

<sup>18</sup> Jesusen' gože' légake':

—Le chej lo yežen' gan zoa to benne', bennen' nónbia'žo, na' le yi'e: "Benne' žsedle' neto' znne': Za' žin ža chia' gata'. Lo ližo' gáwłena' benne' wsedle chia' ka' tzen zila'do' že' Lni Pasko'."

<sup>19</sup> Naž bengak benne' wsedle chie' ka' kan gože' légake', na' bsí'ni'gake' da' gáwgake' že' Lni Pasko'.

<sup>20</sup> Kate' ba gole ža na', Jesusen' wže'lene' chežínnote benne' wsedle chie' ka', na' wzó lágake' žáwgake'. <sup>21</sup> Kate' ne žáwgake', Jesusen' gože' légake':

—Da' li žapa' le'e, to benne' ládjwle le'e wdíe' neda' lo na'gak benne' yodo' ka'.

<sup>22</sup> Naž gok nyache' láže'gake', na' wnnábgekle' Jesusen' to toze', na' wnnágake':

—Xan, ¿neda' gonan'?

<sup>23</sup> Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Bennen' zžínlene' neda' tzen lo ye'n, bennen' wdíe' neda' lo na'gak benne' ka'. <sup>24</sup> Da' li neda', Benne' Golje' Benách, cha'a gan gak kan nyejw le'e yiche la'y kan žala' gaken chia', san da' nyáche'le'e gaken che bennen' wdíe' neda' nich gótgake' neda'. Gakže chawe' che bennen' chela' bi golje'.

<sup>25</sup> Naž beží'i Judas, bennen' wdíe' Jesusen', na' wnné':

—Benne' wsedle, ¿neda' gonan'?

Jesusen' gože' le':

—O', le' na'.

<sup>26</sup> Kate' ne žáwgake', Jesusen' beᵱwe' to yet xtil, na' gože' Dios: “Žóᵱkeno'.” Naž bzožjen', na' bnezjwen' chegak benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Le sin', le gawn. Da' ni naken beᵱa' žen chia'. Kan bena' che yet xtil ni zloe'elen kan gak che beᵱa' žen chian'.

<sup>27</sup> Lezka' beᵱwe' to zíga'do', na' gože' Dios: “Žóᵱkeno'.” Naž bnezjwen' chégake', na' wnné':

—Le ye'jen yógo'tele. <sup>28</sup> Da' ni naken xchena' da' žon chochen diža' kobe da' zka'n chawen'. Xchenan' laljen ni'a chegak benne' zan nich gak yenít law Dios doᵱa' da' zej nbage'e. <sup>29</sup> Lezka' žapa' le'e, biž ye'ja' xis da' zbia lba uba ki kate' žinže ža na' yé'jlana' le'e to da' kobe gan zᵱna bia' Xažo Dios.

*Jesús zᵱne' nna Bedw bi nónbi'e Le'*

*(Mr. 14:26-31; Lk. 22:31-34; Jn. 13:36-38)*

<sup>30</sup> Kate' beyož bélgake' da' zka'n zenen Dios, jake' zaka' Ya'a Yag Olibo. <sup>31</sup> Naž Jesusen' gože' légake':

—Yógo'tele gak chope láže'le, na' wka'nle neda' na'a že' ni, dan' nyejw le'e yiche la'y kan gak chia', da' zᵱnan: “Gona' ga gat Benne' Wape Zila' Ka', na' gáslasgak zila' ka'.”

<sup>32</sup> Katen' yebana' lo yeᵱa' got, naž cha'a zga'ala' ka le'e zaka' gan nbab Galilea.

<sup>33</sup> Naž bechebe Bedw, na' gože' Jesusen':

—La'kze yógo'tegake' gak chope láže'gake', na' wká'ngake' Le', neda' bi gak chope laža'a, bi wka'na' Le'.

<sup>34</sup> Jesusen' gože' le':

—Da' li žapa' le', na'a že' ni, zga'ale kate' kweže leko', le' nnio' chonne chi'i bi nónbi'o neda'.

<sup>35</sup> Naž Bedon' gože' Jesusen':

—La'kze gátᵱena' Le' tzen, bi nnia' bi nónbi'a Le'.

Lezka' wnnagak yógo'te benne' wsedle chie' ka'.

*Jesús zcháᵱᵱlene' Dios lo yežlyó Jetsemaní*

*(Mr. 14:32-42; Lk. 22:39-46)*

<sup>36</sup> Naž Jesusen' bžínlene' benne' wsedle chie' ka' tzen yežlyón' nzin' Jetsemaní. Gože' légake', na' wnné':

—Le kwe' nga kate' cha'a yelate' na'le, gan chejcháᵱᵱlena' Dios.

<sup>37</sup> Jesusen' bchi'e Bedw len chope zi'n Sebedeo, na' wzó lawe' žak nyache' laže'e, na' žek lázda'we'. <sup>38</sup> Naž Jesusen' gože' légake':

—Žak nyache' laža'a, na' žatkza' lo yeᵱa' žek lázda'wa'. Le ga'n nga, na' le nna'ze dot yeᵱe tzen len neda'.



<sup>39</sup> Wdé Jesusen' yeláte'do' na'le, gan byechwe'. Bzechw lawe' lo yo, na' bcháljlene' Dios, na' wnné':

—Xe, cha' wak, ben ga bi gon byenen saka'a ki, san kege kan žénela' neda', san kan žénelo' Le' gono'.

<sup>40</sup> Kate' bežín Jesusen' gan zej nnita' benne' wsedle chie' ka', bejxake'e légake' ztásgake', na' gože' Bedon':

—¿Bi gok nná'leno' neda' tzen yele to chí'ido'ze? <sup>41</sup> Le nna'ze dot yele, na' le wchaljlen Dios, na' le nnable-ne' gáklene' le'e, nich bi gata' latje gon da' xiwe' ga gonle doła'. Zóateze be' nákkzele ban laže', san lo beła' žen chele žedó láže'le.

<sup>42</sup> Naž wyėj Jesusen' da' bežope chi'i, na' bcháljlene' Dios. Wnné':

—Xe, cha' bi gak gono' ga bi saka'a da' ki, ben kan žak lažo'o Le'.

<sup>43</sup> Kate' beyeje', da' yoble bedjxake'e légake' ztásgake' dan' ndele'e yele yej lawgake'. <sup>44</sup> Naž bekwás Jesusen' gan žé'gake'. Wyeje' da' yoble, na' bcháljlene' Dios da' beyonne chi'i, na' tlebe kan wnné' zga'ale wnné'. <sup>45</sup> Da' yoble beyeje' gan zej nnita' benne' wsedle chie' ka', na' gože' légake':

—¿Ztasle na'a, na' žezi' láže'le? Le wia nga, ba golen. Neda', Benne' Golje' Benách, ba ndia' lo na'gak benne' doła' ka'. <sup>46</sup> Le chas, le cho'o. Le wia nga, bennen' zdie' neda' ba ze'e nga.

### *Želchi'e Jesús nžeje'*

*(Mr. 14:43-50; Lk. 22:47-53; Jn. 18:2-11)*

<sup>47</sup> Kate' ne zchalj Jesusen' da' ni, Judas, bennen' nbáblene' benne' chežinnoe' ka', la' bžintie' ga na', na' žónlengak benne' zan le' tzen, benne' ka' zej noe'e ya ntoche' ka', na' yag ka'. Bxoz wnná' bia' ka' na' benne' gole ka', bséla'gake' légake'. <sup>48</sup> Judas na', bennen' zdie' Jesusen', ba bloe'ele' légake' to da' gone' da' gak bian' no benne' nake' Jesusen'. Wnné':

—Bennen' wchág lawa'-ne', Len' Jesusen'. Le sene'.

<sup>49</sup> Naž wbiga' Judas na' gan zoa Jesusen', na' wnné':

—Padiox, Benne' Wsedle.

Naž la' bchag lawtie' Le'. <sup>50</sup> Jesusen' gože' le':

—Bicha'a, ¿biz žono' nga?

Naž wbiga'gak benne' ka', na' béxwgake' Jesusen'. <sup>51</sup> To benne' zóalene' Jesusen' wlechje' ya ntoche' chie', na' bene' we', bchoge' yid nag to benne' wen žin che bxoz blo. <sup>52</sup> Jesusen' gože' le':

—Begó'o ya ntoche' chion' ližen. Yógo'te benne' ka' zcóngekle' žin ya ntoche' nich gótgake' benách, lo ya ntoche' gátgake'. <sup>53</sup> ¿Bi nnezlo' gak nnabla' Xa', na' Le' la' séla'tie' chia' da' zánle'eže ka chežinno kwe' wbás che ya'abá ka', da' zej naken da' zan gaywé'e to to kwen'? <sup>54</sup> San cha' gona' ki, ¿nakx gak žin da' nyejw le'e yiche la'y, da' znnan žala' gaken chia' kí?

<sup>55</sup> Naž Jesusen' gože' benne' ka':

—Za'le nwa'le ya ntoche' ka', na' yag ka', nich senle neda' kan žonle katen' zzenle benne' wbán ka'. Yógo'te ža wži'a lawle gan nak lo zchil yodo', gan bsedla' benách ka', san bi wzenle neda'. <sup>56</sup> Na'a žaken ki nich žin da' nyejw le'e yiche la'y, dan' wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios.

Naž yógo'te benne' wsedle ka' che Jesusen' bsángake' Le', na' bezónnjgake' ga na'.

### *Zžin Jesús gan že'gak benne' yodo' ka'*

*(Mr. 14:53-65; Lk. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)*

<sup>57</sup> Naž benne' ka', benne' zej nzene' Jesusen', bché'gake' Le', na' bejzégake' Le' law Kaifás, bxoz blo, gan zej ndobe benne' yodo' wsedle ka' len benne' gole ka'. <sup>58</sup> Bedw bejnawe' Jesusen' zi'to' zi'to', na' wyoé'e gan nak li'a liž bxoz blon', nich le'ele' nakx gak che Jesusen'.

<sup>59</sup> Bxoz wnná bia' ka' len benne' gole ka', na' benne' yodo' wchi'a laže' ka', wdílgake' no benne' yesbage'e Jesusen' zia la'kze gon laže'e, nich gak chóggake' chie' gate'. <sup>60</sup> No no bžélgekle' la'kze bžingak benne' zan, benne' wnnégake' chie' da' wen laže'. Kate' ze lawte bžingak chope benne', na' lo yela' wen laže' chégake' wnnégake' chie', <sup>61</sup> na' wnnágake':

—Benne' ni wnné': “Gak wchinnja' yodo' che Dios, na' yechonne žaze ka' yechisan'.”

<sup>62</sup> Naž wzó ža' bxoz blon', na' gože' Jesusen':

—¿Bi be žechebo'? ¿Biz da' ni da' znnegak benne' ki chio' Le'?

<sup>63</sup> Jesusen' bi be wnné'. Naž bxoz blon' gože' Le':

—Ni'a che Xanžo Dios ban znnabla' Le' nnio' da' li. Bloe'el neto' cha' nako' Le' Benne' Criston', Zi'n Dios.

<sup>64</sup> Jesusen' gože' le':

—Kan zno' naka'. Da' li žapa' le'e, lé'elele neda', Benne' Golje' Benách, ži'a kwit li ža che Dios, gan nzi' lo na'a yela' wnná bia'. Yida' lo bejw ya'abá, na' la'a gan soale.

<sup>65</sup> Naž bxoz blon', lo yela' zža'a chie' wcheze' laže' da' nakwe', na' wnné':

—Benne' ni znnie' da' zka'n ka'ze Dios. ¿Nožže benne' žiážjelžo nich nnie' che benne' ni? Ba bénkzelele kan wnnié' che Dios. <sup>66</sup> ¿Bize znnale le'e?

Beží'igake', na' wnnágake':

—Nbage'e zia, na' žala' gate'.

<sup>67</sup> Naž bžé'egake' zene' law Jesusen', na' ben zí'gake' Le'. Ba'le' wdápegake' xage'e, <sup>68</sup> na' góžgake' Le':

—¿Nakkzo' Le' Benne' Criston'? Wnnéya'a na'a. ¿Nož bennen' wdape'e Le'?

*Bedw znné': “Bi nónbi'a Jesusen'”*

*(Mr. 14:66-72; Lk. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)*

<sup>69</sup> Kate' ne žakgak da' ki, že' Bedw la' lí'ale. Wbiga' to no'le wen žin gan zoe', na' wnnabe':

—Lezka' le' wdáleno' Jesusen', benne' Galilean'.

<sup>70</sup> Beží'i Bedon' chebe' gan nníta'gak benne' ka', na' wnné':

—Bi nnezla' no bennen' zchaljo' chien'.

<sup>71</sup> Katen' bžoj Bedon' gan žó'ogake' li'a na', yetó no'le ble'ele' le'. Gože' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnné':

—Lezka' benne' ni bēnlene' Jesusen', benne' Nasaret na' tzen.

<sup>72</sup> Da' yoble beží'i Bedon' chen. Ben choche' xtiže'e ni'a che Dios, na' wnné':

—Bi nónbi'a Bennen'.

<sup>73</sup> Yeláte'do'ze wžé, wbiga'gak benne' ka' nníta'gake' ga na' gan zoa Bedon', na' góžgake' le':

—Da' li le' žónleno' légake' tzen dan' yela' zneze chio' nak bian' ga benne' le'.

<sup>74</sup> Naž wzó law Bedon' žesbaga' kwine' zia. Ben choche' xtiže'e ni'a che Dios, na' wnné':

—Bi nónbi'a Bennen'.

La' na'ze wžéžete leko'. <sup>75</sup> Naž bejsá' laže' Bedon' dan' gož Jesusen' le', katen' wnné': “Zga'ale kate' kweže leko', chonne chi'i nnio' bi nónbi'o neda'.” Bžoj Bedon' ga na', na' wžeže nyache'e.

## 27

Zdégake' Jesús lo na' Pilato

*(Mr. 15:1; Lk. 23:1-2; Jn. 18:28-32)*

<sup>1</sup> Kate' za' ža'ní' ža na', yógo'te bxoz wnná bia' ka' len benne' gole ka', bēngake' toze diža' nich gótgake' Jesusen'. <sup>2</sup> Bché'gake' Jesusen' nžeje', na' bdégake' Le' lo na' Ponsio Pilato, bennen' zna bi'e.

*Žat Judas*

<sup>3</sup> Kate' wnnenzele Judas, bennen' bdie' Jesusen' lo na'gak benne' yodo' ka', ba nžog che Jesusen' gate', gok nyache' laže'e, na' bejwé'e chi žoa mežw plat ka' lo na'gak bχoz wnná bia' ka', na' benne' gole ka'. <sup>4</sup> Judas na' gože' légage':

—Nbaga'a doła' dan' bdia' to benne' chawe' nich gate'.

Naž góžgake' Le':

—Bi žonen ga gek zédleto' neto'. Da' benkzo' le' naken.

<sup>5</sup> Naž wžó'n Judas na' mežw plat ka' gan nak lo zchil yodo'. Bezé'e ga na', na' bejsí yene' lo yag.

<sup>6</sup> Bezi'gak bχoz wnná bia' ka' mežw plat ka', na' wnnágake':

—Bi gonn ko'žo mežw ki gan zko'žo mežw che yodo', dan' naken lažw to benne' wet benách ka'.

<sup>7</sup> Naž béngake' toze diža', na' len mežwn' gó'wgake' to yežlyó che to benne' wen ye'n nich gaken gan gáche'gak benne' zi'to' ka'. <sup>8</sup> Che len, lo ža na' belzóe' la latjen', Yo Žen. <sup>9</sup> Ki goken, bžin dan' wnná Jeremías, bennen' bchalje' lo wĺáz Dios, katen' wnné': “Beká'agake' chi žoa mežw plat ka', kan nak dan' bzoagak benne' Israel ka' da' zaka' Le', <sup>10</sup> na' len mežw ka' gó'wgake' to yežlyó che to benne' wen ye'n. Da' ni bļoe'el Xana' Dios neda'.”

Zžin Jesús gan že' Pilato

(Mr. 15:2-5; Lk. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

<sup>11</sup> Kate' bejzégake' Jesusen' gan že' Pilato, bennen' zna bi'e, le' wnnable' Jesusen', na' gože' Le':

—¿Nako' Le' Benne' Nna Bi'e Benne' Judío Ka'?

Jesusen' gože' le':

—Da' li zno'.

<sup>12</sup> Kate' bχoz wnná bia' ka', na' benne' gole ka' besbága'gake' Jesusen' zia, Le' bi be beži'e chégage'. <sup>13</sup> Naž Pilaton' gože' Jesusen':

—¿Bi ženlo' da' zan ka' da' znnégake' chio'?

<sup>14</sup> Jesusen' bi be bechebe'. Ka' goken, bebanle benne' wnná bian'.

Zchóggake' che Jesús gate'

(Mr. 15:6-20; Lk. 23:13-25; Jn. 18:38—19:16)

<sup>15</sup> Kate' žak Lni Paskon', de to da' žónteze žon Pilato, benne' wnná bian', žsane' no benne' želnnáb benne' ka', to benne' nyejwe' liž ya, nóte'teze benne' žénegekle' wsane' le'. <sup>16</sup> Kate' ža ka' nyejw to benne' liž yan', benne' wen da' zinnj, bennen' lie' Barrabás.

<sup>17</sup> Kate' bdoggak benne' zan ga na', Pilaton' wnnable' légage', na' wnné':

—¿Nole' žénelele wsana' chele? ¿Barrabás o Jesús, Benne' Criston'?

<sup>18</sup> Ki wnná Pilaton' dan' žákbe'le' bdegak benne' yodo' ka' Jesusen' lo ne'e dan' zgé'egekle' Le'.

<sup>19</sup> Kate' ne že' Pilaton' gan zchi'a laže'e, zo'le' bsele'e to benne' chjape' le', na' wnné':

—Bi be gono' che benne' chawen', dan' bžébeli'a wdé yele to lo bichgale ni'a chie' Le'.

<sup>20</sup> San bχoz wnná bia' ka' len benne' gole ka', belseidle' benne' zan ka' nich nnábgekle' Pilaton' wsane' Barrabasen', na' gote' Jesusen'. <sup>21</sup> Da' yoble bchalj benne' wnná bian', na' gože' légage':

—¿Nole' benne' chope ki žénelele wsana'-ne' chele?

Wnnágake':

—Barrabasen'.

<sup>22</sup> Naž Pilaton' wnnable' légage', na' wnné':

—¿Biz gona' che Jesusen', Benne' Criston'?

Yógo'tegake' wnnágake':

—Bde'e le'e yag kroze.

<sup>23</sup> Naž benne' wnná bian' gože' légage':

—¿Biz da' zia nbage'e?

Zíjžeže belbéžyi'e, na' wnnágake':

—Bde'e le'e yag kroze.

<sup>24</sup> Kate' žákbe'le Pilaton' bi zzoole xtiže'e, san béngakže benách ka' žo'osbé, naž wzi'e nis, na' wdíbe ne'e lágake', na' wnné':

—Bi be zia nbaga'a neda' ni'a che yela' got che benne' chawe' ni. Da' žónkzele le'e da' ni.

<sup>25</sup> Beži'igak yógo'te benne' ka', na' wnnágake':

—Yela' got che bennen' bága'to' neto' na' bága'gak zi'nto' ka'.

<sup>26</sup> Ka' goken, Pilaton' bsane' Barrabasen' lo ná'gake'. Naž gože' benne' ka', benne' žjake' lo wdíle, chíngake' Jesusen', na' wdé na' bdie' Le' lo ná'gake' nich wdá'gake' Le' le'e yag kroze.

<sup>27</sup> Naž benne' ka' žjake' lo wdíle, benne' ka' nníta'gake' lo na' benne' wnná bian', bché'gake' Jesusen' lo yolawen' nzin' pretorio, gan btóbgake' yógo'te ljéžgake' ka' gan zoa Jesusen', na' nníta'gake' ga na'. <sup>28</sup> Naž bká'agake' laže' da' nakw Jesusen', na' bwákwgake' Le' to laže' xna, kan žákwgak benne' wnná bia' ka'. <sup>29</sup> Béngake' to da' naken ni'a na' yag yeche' dan' bxóagake' yichj Jesusen', na' bzóagake' to ya xtildo' lo ne'e li ža dan' zloe'elen kan nak to bar che benne' yolawe'. Naž bzoa zíb'gake' xni'e, na' ben dítjgekle' Le', na' wnnágake':

—jGa'n zen Le', benne' zna bi'o benne' judío ka'!

<sup>30</sup> Naž belžé'e Le' zene', na' beká'agake' ya xtilen', na' bdingaken' yichje'. <sup>31</sup> Wdé ben dítjgekle' Jesusen', beká'agake' laže' xna dan' nakwe', na' begákwgake' Le' laže' chekze'. Naž bché'gake' Le' nich chejdá'gake' Le' le'e yag kroze.

Zdá'gake' Jesús le'e yag kroze

(Mr. 15:21-32; Lk. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

<sup>32</sup> Katen' bžojgak benne' ka' žjake' lo wdíle, na' bejxáka'gake' Smon, to benne' yež Sirene, na' béngake' ga bi'e yag kroze che Jesusen'.

<sup>33</sup> Kate' bžíngake' latjen' nzin' Gólgota, da' znan len diža' xiža', Ya'a Žit Yichjžo, <sup>34</sup> byé'jgake' Jesusen' nop zichj da' nchixen da' sla' che bia yixe'. Kate' Jesusen' bnixen', bi gónele' ye'jen'.

<sup>35</sup> Kate' ba bdá'gake' Le' le'e yag kroze, wdísgake' laže' da' gokwe', na' btítjgake' lawlen nich gak bia' nole' gaken chie'. Ki goken, bžin dan' wnná benne' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, katen' wnné': “Wdísgake' laže' da' gokwe', na' btítjgake' lawlen da' gak bian'.”

<sup>36</sup> Naž wžé'gake' ga na', na' bwíagake' Jesusen'. <sup>37</sup> Lezka' bdá'gake' le'e yag krozen' gan nak yichje Jesusen' to diža' da' zloe'elen zia da' nbage'e, da' znan ki: “Jesús, Bennen' Zna Bi'e Benne' Judío Ka'.”

<sup>38</sup> Gan da' Jesusen', lezka' bdá'gake' chope benne' wbán ka' le'egak yag kroze ka'. Toe' bdá'gake' kwite' li ža, na' yetóen' kwite' yegle. <sup>39</sup> Wdegak benne' ka' ga na', na' bliž zí'gake' Jesusen'. Bta yíchjgake', na' ben dítjgekle' Le', <sup>40</sup> na' wnnágake':

—O', Le' wchinnjo' yodon', na' chonne žaze ka' yechison'. Beslá kwino' na'a cha' nako' Le' Zi'n Dios. Betj na'a le'e yag krozen'.

<sup>41</sup> Lezka' bxoz wnná bia' ka' len benne' yodo' fariseo ka', na' benne' gole ka', ben dítjgekle' Le', na' wnnágake':

<sup>42</sup> —Bennen' beslé' benne' yoble ka', san bi gak yeslá kwine'. Cha' nake' Benne' Nna Bi'e Benne' Israel Ka', žala' yetje' na'a le'e yag krozen', na' chejle'to' chie'. <sup>43</sup> Le' bxn laže'e Dios. Na'a Dios yeslakze' Le' cha' nak da' žaz laže'e, dan' wnné': “Zi'n Dios naka'.”

<sup>44</sup> Lezka' benne' wbán ka', benne' ka' dá'gake' le'egak yag kroze ka' gan da' Jesusen', bliž xíwe'gake' Le'.

Žat Jesús

(Mr. 15:33-41; Lk. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

<sup>45</sup> Kate' bžin wawbíž, bechól dot yežlyó, na' zejte žedá chonne. <sup>46</sup> Žedá chonnen', wnné' žiže Jesusen', na' wnné':

—Elí, Elí, ¿lama sabaktani?

Da' ni znnan len diža' xīža': “Dios chia', Dios chia', ¿biz chen' bebéj yichjo' neda'?”

<sup>47</sup> Kate' béngikle benne' ka' nníta'gake' ga na' da' ni, wnnágake':

—Bennen' žliže' Lías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te.

<sup>48</sup> Naž la' wxíte'te to benne' zoe' ladjwgake', na' beᵛwe' to da' naken blol da' žzopen nis. Bᵛopen' nop zichj, na' bzoen' to lawle ya xtil, na' bchagen' žoa'a Jesusen' nich xopen'.

<sup>49</sup> Naž yebaᵛe benne' ka' wnnágake':

—Wléz na'a. Wíážo cha' yid Líasen' nich wzetje' Le'.

<sup>50</sup> Da' yoble wžéžeya'a zižje Jesusen'. Bžojte be' nakkze', na' la' gottie'. <sup>51</sup> La' na'ze bžéza'te laže' da' naᵛan' lo yodo'. Bžojen chople, da' wzó lawn yichjlen, na' bžinten xní'alén. Naž wzó' yežlyó, na' wla'gak yej ka'. <sup>52</sup> Wyáljwgak yežw ba ka' chegak benne' gat ka', benne' ka' bejlé'gake' che Dios, na' bebángake'. <sup>53</sup> Wdé bebán Jesusen', naž benne' ka', benne' bežójgake' lo yežw ba ka' chégake', wyázgake' lo yež la'y, yež Jerusalén, gan blé'egekle benne' zan légake'.

<sup>54</sup> Naž bennen' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile, benne' ka' zwiágake' Jesusen', kate' blé'ele' wzó' yežlyó, na' da' ka' gókgaken, bžebe', na' wnné':

—Da' li benne' ni goke' Zi'n Dios.

<sup>55</sup> Wnníta'gak no'le zan zí'to'ze ga na', no'le ka' wdálengake' Jesusen' katen' bezé'e gan nbab Galilea, na' béngake' xchine', na' bnéžjwgake' da' bdawgak Jesusen' na' benne' ka' žónlengake' Le' tžen. Wnníta'gake' ga na', zwiágake' Jesusen'. <sup>56</sup> Lia Madlen na' Lia, xna'gak Jakob na' Jwsé, wnníta'gake' ladjwgake'. Lezka' wzóa xna'gak zi'n Sebedeo ka' ga na'.

Zkáche'gake' Jesús lo yežw ba da' nadjen le'e ya'a yej

(Mr. 15:42-47; Lk. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

<sup>57</sup> Kate' za' žaᵛe ža na', bla' Jwsé ga na'. Nake' benne' yež Arimatea, benne' wnni'a, na' lezka' bénlene' Jesusen' tžen. <sup>58</sup> Benne' ni bejwíe' Pilato, na' wnnabe' latje we'e Jesusen'. Pilaton' wnné' wdégake' Jesusen' lo na' Jwsén'. <sup>59</sup> Bzetj Jwsén' Le', na' bchele' Le' laže' da' zaka'. <sup>60</sup> Naž bkáche'gake' Le' to lo yežw ba kobe da' bchach Jwsén' le'e ya'a yej. Bde'e to yej blag zen da' wbagan' gan žó'ogake' lo yežw ba na', na' beyeje' liže'. <sup>61</sup> Wzóa Lia Madlen len yetó Lia ga na', na' wžé'gake' žoa'a yežw ban'.

*Žape chí'igake' yežw ba che Jesús*

<sup>62</sup> Kate' za' ža'ní' yetó ža, wdé bpá'gake' che ža la'y chegak benne' judío ka', bᵛoz wnná bia' ka' len benne' yodo' fariseo ka' blá'gake' gan že' Pilato. <sup>63</sup> Naž góžgake' Pilaton':

—Benne', žežsá' láže'to' dan' wnná benne' wen lažen', dan' wnné' katen' wzóe' nbane'. Wnné': “Kate' gak chonne ža, yebana' lo yela' got.” <sup>64</sup> Che len bseᵛa' benne' ka' gape chí'igake' yežw ban', na' zejte ža chonne ža, nich bi yidgak benne' ka' žele, benne' ka' bénlengake' Le' tžen, na' bi yebéjgake' Le'. Naž bi gak yé'gake' benách ka': “Bebán Jesusen' lo yela' got.” Cha' ki gaken, diža' wen laze' ni gonžen da' zinnj ka ben diža' wen lažen' dan' bcháljgake' zga'ale.

<sup>65</sup> Naž Pilaton' gože' légake':

—Zej nnita' benne' ka' žjake' lo wdile nga. Le ché'-gake' len le'e. Le chej, na' le gape chi'i yežw ban' kan sáke'le gonle.

<sup>66</sup> Naž jake' ga na', na' bséjwgake' binlo yežw ban', na' bzóagake' to yej da' zbagan' gan žó'ogake' lo yežo ban'. Bdá'gake' le'e yej na' to da' gak bian' cha' saljwn, na' bnníta'gake' benne' ka' žjake' lo wdile ga na' nich gape chí'igaken'.

## 28

*Žebán Jesús lo yela' got*

(Mr. 16:1-8; Lk. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

<sup>1</sup> Kate' ba wdé ža la'y na' chegak benne' judío ka', na' za' ža'ní' ža nežw, Lia Madlen na' yetó Lia bejwiágake' yežw ba che Jesusen'. <sup>2</sup> La' na'ze wzó' yežlyó. Ki goken dan' betj

to wbás che ya'abá ga na'. B̄le'e žoa'a yežw ban', na' bkwase' yej blag zen na', na' wži'e lo yej na'. <sup>3</sup> Z̄nna' law wbás che ya'abán' ka yes baní', na' z̄íla'do'ze nak laže' da' nakwe'. <sup>4</sup> Kate' benne' ka' žjake' lo wdile, benne' ka' žape chí'igake' yežw ban', blé'egekle' le', bžébegake', na' w̄zízgake'. Belb̄íx̄gake' lo yo, na' gók̄gake' ka benne' gat ka'. <sup>5</sup> Naž wbás che ya'abán' gože' no'le ka', na' wnné':

—Bi žébele. Nnezla' žeyilje Jesús, bennen' bdá'gake' le'e yag kroze. <sup>6</sup> Bi zoe' nga dan' ba bebane' kan ba wnnakze' Le'. Le da, wíale gan gota' X̄anžon'. <sup>7</sup> Le chej na'a, na' le chjap benne' wsedle chie' ka' ba bebán' Jesusen' lo yela' got, na' Lekze' cheje' zga'ale' ka le'e zaka' gan nbab Galilea. Yelé'elele-ne' ga na'. Ba goža' le'e dan' bde Dios lo na'a.

<sup>8</sup> Naž la' bezá'tegake' žoa'a yežw ban'. Zžébegake', na' žebégekle', na' taría taríagake' zjake' nich chejzéngekle' benne' wsedle chie' ka' da' ni. <sup>9</sup> Kate' ne zjake', bej̄xaka' Jesusen' légake', na' gože' légake':

—Padiox.

Naž wbíga'gake' gan zoa Jesusen'. Byéla'gake' ni'e, na' bka'n zéngake' Le'. <sup>10</sup> Naž Jesusen' gože' légake':

—Bi žébele. Le chej, na' le chjap ljéža'do' ka' nich chjake' zaka' gan nbab Galilea, gan yelé'egekle' neda'.

*Da' wnnagak benne' ka' žjake' lo wdile*

<sup>11</sup> Kate' ne zjak no'le ka', benne' ka' žjake' lo wdile, benne' ka' wdape chí'igake' yežw ban', bežingake' lo yežen', na' bžéngekle' b̄xoz wnná bia' ka' yógo'te dan' goken. <sup>12</sup> Kate' ba bdobgak benne' gole ka', bégake' chawe' diža'. Naž bnéjz̄wgake' mežw zan chegak benne' ka' žjake' lo wdile. <sup>13</sup> Góžgake' légake':

—Ki nnale: “Benne' ka' bénlengake' le' tzen bžingake' žele, na' bebéjgake' Le' kate' ne ztasto'.” <sup>14</sup> Cha' yenle benne' wnná bian' da' ni, neto' wzejni'ilto' le', na' gonto' ga bi be gone' chele.

<sup>15</sup> Naž benne' ka' žjake' lo wdile w̄zígake' mežwn', na' yjéngake' kan ba nsédgekle'. Ki goken, znnagak benne' judío ka' ki na' zejte na'a ža.

*Jesús žsele'e benne' wbás chie' ka' chejzégake' x̄tiže'e*

*(Mr. 16:14-18; Lk. 24:36-49; Jn. 20:19-23)*

<sup>16</sup> Naž chinejte benne' ka', benne' bénlengake' Jesusen' tzen, jake' gan nbab Galilea, na' bžingake' law ya'adon', dan' ba bloe'el Jesusen' légake'. <sup>17</sup> Kate' belé'egekle' Jesusen', bka'n zéngake' Le', san ba le' gok chope láže'gake'. <sup>18</sup> Naž wbiga' Jesusen' gan nníta'gake', na' gože' légake':

—Dios ba bdie' lo na'a yógo'te yela' wnná bia' lo ya'abá chie', na' lo yežlyó nga. <sup>19</sup> Che len le chej, na' le chejsedle yógo'te benách zi'to' ka', benne' ka' nníta'gake' dot yežlyó nga. Le yezóa légake' nis, wkónlele žin La X̄ažo Dios, na' La Dios Zi'n, na' La Dios Be' La'y. <sup>20</sup> Le wsedle légake' góngake' yógo'te dan' goža' le'e gonle. Le wia nga, nedkza' zóalena' le'e yógo'te ža na' zejte ža ze lawte ža ka' che yežlyó nga. Ka'kze gaken.



## DIŽA' CHAWE' DA' BZOJ MARKOS

*Da' bchalj Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis*

*(Mt. 3:1-12; Lk. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)*

<sup>1</sup> Ki wzó law diža' chawen' kan nak che Jesús, Benne' Criston', Zi'n Dios.

<sup>2</sup> Goken kan bzoj Isaías, bennen' bchalje' lo wĺáz Dios ža ni'te, da' wnná Dios nich yeyón chawen' yichj lázdo'gak benách ka' nich si' lo ná'gake' Benne' Criston'. Ki wnné':

Bwia nga. Žseła'a benne' wbás chia', benne' nežwe' ka Le'.

Le' wpé'e nez gan tio'.

<sup>3</sup> Yenle chi'i to benne' nnie' zižje latje dach, na' nne':

“Le soa ban laže' dan' za' Xanžon' gan nníta'le.

Le yebéj li nez las gan tie'.”

<sup>4</sup> Ki goken dan' bla' Zwa latje dach, na' bchalje' nich yezoagak benách ka' nis, benne' ka' yeyát láže'gake' nich yenít law Dios légake' che doła' da' zej nbage'e. <sup>5</sup> Bžojgak benne' zan yógo'te yež ka' gan nbab Judea, na' lezka' lo yež Jerusalén, na' jake' gan zoa Zwan', na' Zwan' bezóe' légake' nis lo yego Jordán, benne' ka' beřóalapgake' doła' da' zej nbage'e.

<sup>6</sup> Gokw Zwan' laže' dan' nžaben yicha' za bia yixe', na' to bayw yid nžejen li'e. Bdawe' biche' zo ka', na' we'je' bžina' che bezdo' ka'. <sup>7</sup> Bchalj Zwan', na' wnné':

—Za' to benne' te na'a, bennen' napže' yela' wnná bia' ka neda'. Bi naka' neda' zi yechwa', nich kweja' zele'. <sup>8</sup> Neda' žezóa' le'e nis, dan' zloe'elen nzi' lo na'le xtiža' Dios, san Le' gone' da' zloe'ezele yela' žezóa' nis ni, dan' wchize' le'e Dios Be' La'y, dan' wloe'elen nzi' lo na' Dios le'e.

*Žezóa' Jesús nis*

*(Mt. 3:13-17; Lk. 3:21-22)*

<sup>9</sup> Kate' ža na' bžoj Jesusen' yež Nasaret gan nbab Galilea, na' Zwan' bezóe' Le' nis lo yego Jordán. <sup>10</sup> Kate' bežój Jesusen' lo nisen', la' na'ze ble'ele' beyalw ya'abá, na' žetj Dios Be' La'y. Znn'e ka to plomdo', na' bedjsóalene' Le'. <sup>11</sup> Benle chi'i Benne' zchalje' ya'abá, na' wnné':

—Le' nako' Zi'na'. Nži'ila' Le', na' žaz laža'a Le'.

*Žénele da' xiwe' gonen ga baga' Jesús doła'*

*(Mt. 4:1-11; Lk. 4:1-13)*

<sup>12</sup> Naž Dios Be' La'y bchi'e Jesusen' de chgi' lo latje dach. <sup>13</sup> Wzóa Jesusen' latje dachen' choplalj ža, na' gónele da' xiwe' gonen ga baga' Jesusen' doła'. Wzóa Jesusen' gan zej nníta' bia yixe' ka', bia želdaba' ya'ado'. Wbás che ya'abá ka' góklengake' Jesusen', na' bwáwgake' Le'.

*Jesús žsedle' benách ka' gan nbab Galilea*

*(Mt. 4:12-17; Lk. 4:14-15)*

<sup>14</sup> Wdé bséjwgake' Zwa liž ya, wyéj Jesusen' gan nbab Galilea. Bchalje' diža' chawen' dan' zan' lo na' Dios. <sup>15</sup> Ki wnné':

—Ba bžin ža. Za' yedjnná bia' Dios nga. Le yeyát laže', na' le chejlé' diža' chawe' ni.

*Žliž Jesús tape benne' wzén bel*

*(Mt. 4:18-22; Lk. 5:1-11)*

<sup>16</sup> Kate' ne zde Jesusen' žoa'a niso' che gan nbab Galilea, ble'ele' Smon, na' Ndres, benne' biche' Smon na'. Zej nake' benne' wzén bel ka', na' želzale' yixjw bel chégake' law nisen'. <sup>17</sup> Jesusen' bliže' légake', na' wnné':

—Le gonlen neda' tzen, na' gona' ga yedjwa'le benách ka' chia', gonle kan žonle kate' zzenle bel ka'.

<sup>18</sup> La' bká'ntegake' yixjw ka' chégake', na' jáklene' Jesusen'.



<sup>19</sup> Wdé Jesusen' yeláte'do' na'le, gan b̄le'ele' Jakob len Zwa, benne' ka' zej nake' zi'n Sebedeo, na' nníta'gake' lo barkw chégake' gan žeyágake' yixjw bel ka' chégake'.  
<sup>20</sup> Jesusen' la' bližtie' légake', na' bká'ngake' Sebedeon', xágake', gan zóalene' benne' wen žin chie' ka' lo barkwn', na' jáklene' Jesusen'.

*To benne' yoe'e be' xiwe'*  
 (Lk. 4:31-37)

<sup>21</sup> Bžin Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen yež Kapernaum. Kate' gok ža la'y chegak benne' judío ka', wyó'o Jesusen' yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' wzó lawe' žsedle' benne' ka' zej ndobe' ga na'. <sup>22</sup> Bebángkle' kan žsedle' Jesusen', dan' žsedle' kan žon to benne' nzi' lo ne'e yela' wnná bia', na' kege kan žongak benne' yodo' wsedle' ka'. <sup>23</sup> Lezka' wzóa to benne' yoe'e be' xiwe' lo yo'o gan zej ndobe', na' wžéžeyi'e, <sup>24</sup> na' wnné':

—žBiz nbága'to' chio', Jesús, benne' Nasaret? žZo'o nich wžia' yi'o neto'? Nónbi'a Le'. Nako' Benne' La'y che Dios.

<sup>25</sup> Naž Jesusen' wdilen', na' wnné':

—Wzóa žize, na' bežój lo bennen'.

<sup>26</sup> Naž be' xiwen' wžibe sisen bennen', na' wžéžeya'an žižje, na' la' bežojten. <sup>27</sup> Bebán láže'gak yógo'te benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnnábgekle' ljéžgake' toe' yetóe', na' wnnágake':

—žBizkze da' ni? žžsedle' to da' kobe? Len yela' wnná bia' zchi'le' be' xiwe' ka', na' žóngaken kan zne'.

<sup>28</sup> La' wzete diža' che yela' wak che Jesusen', na' béngkle' benách ka' dot gan nbab Galilean' kan nak chie'.

*Žeyón Jesús xna' zo'le Bedw*  
 (Mt. 8:14-15; Lk. 4:38-39)

<sup>29</sup> Naž bežój Jesusen' lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' la' wyéjlentie' Jakob, na' Zwa, na' bžíngake' ližgak Smon, na' Ndres. <sup>30</sup> De xna' zo'le Bedw, bennen' lie' Smon, lo yo'on', na' yoe'e da' la. La' belzéntele' Jesusen' kan žak che no'len'. <sup>31</sup> Naž wbiga' Jesusen', na' beḡwe' ne'e, na' bechise' le'. La' bežojte da' la da' yoe'en, na' bsí'ni'e da' bdáwgake'.

*Žeyón Jesús benne' yižwé' zan*  
 (Mt. 8:16-17; Lk. 4:40-41)

<sup>32</sup> Kate' za' žále, kate' za' wžén wbiž, la' bžíntegak benne' ka' zej noe'e benne' yižwé' ka' gan zoa Jesusen', na' lezka' benne' ka' zej yoe'e be' xiwe' ka'. <sup>33</sup> Yógo'te benne' yež ka' bdóbdí'igake' kwit yo'o gan yo'o Jesusen'. <sup>34</sup> Le' beyone' benne' yižwé' zan, benne' ka' zej de'e yižwé' zan che chégake'. Lezka' bebeje' be' xiwe' zan, be' ka' zej yo'o benne' ka'. Bi bi'e latje nnegak be' xiwe' ka' dan' zej nonbian' Le' No nake'.

*Zchalj Jesús gan nbab Galilea*  
 (Lk. 4:42-44)

<sup>35</sup> Zildo' wyase Jesusen', kate' ne nak chol. Bežoje' lo yežen', na' wyeje' to latje dach, gan bcháljlene' Dios. <sup>36</sup> Smon len benne' ka' nníta'lengake' le' bejdíljgake' Jesusen'.

<sup>37</sup> Kate' bejxáka'gake' Le', belyi'e Le':

—Yógo'te benách žeyíljgake' Le'.

<sup>38</sup> Naž Jesusen' gože' légake', na' wnné':

—Le cho'o yež gawze ka', nich wchalja' xtiža' Dios ga na'. Che len bežoja'.

<sup>39</sup> Ka' goken, wdé Jesusen' dot gan nbab Galilea, na' bchalje' lo yo'o ka' gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' bebeje' be' xiwe' ka' yo'ogak benách ka'.

*Žeyón Jesús to benne' da' be'la' žen chie' yižwé' leže*  
 (Mt. 8:1-4; Lk. 5:12-16)

<sup>40</sup> To benne' da' beła' žen chie' yižwé' leže bžine' gan zoa Jesusen'. Bzoa zibe' lawe', na' góta'yoel' Le', na' wnné':

—Cha' ženelo', wak yeyono' neda'.

<sup>41</sup> Jesusen' beyache' láže'le' bennen'. Bli ne'e, na' wdane' le', na' gože' le':

—Žénela'. Ba beyako'.

<sup>42</sup> Katen' wnné' da' ni, la' benitte yižwén' dan' de'e, na' beyake' cháwe'do'. <sup>43</sup> Naž Jesusen' bchi'le' bennen', na' la' beséla'tie' le'. <sup>44</sup> Ki gože' le':

—Bi wzenlo' no benne' kan bena' chio', san wyéj, bejloé'el kwino' law bχoz, na' bejneziw che da' beyako' le' che yodo' kan wnná Moisés, dan' wloe'elen benách ka' ba beyako'.

<sup>45</sup> Bežój bennen', na' wzó lawe' zzenle' benne' zan dan' goken chie'. Dan' bzie' diža' ni, biž gok chaz Jesusen' kwáselo lo yež, san wzoaze' na'le gan nak latje dach. Benách yógo'te yež bžingake' gan zoe' Le'.

## 2

### *Benne' yižwé', benne' bi žak se'e*

*(Mt. 9:1-8; Lk. 5:17-26)*

<sup>1</sup> Wdé chope chonne ža, beyáz Jesusen' lo yež Kapernaum, na' wzé diža' zoe' lo yo'o. <sup>2</sup> La' bdóbtgak benne' zan gan zoa Jesusen', na' zejte biž gok chejnníta'gake' ga na', na' kege ža yo'o, na' Jesusen' bchájljlene' légake' xtiže'e. <sup>3</sup> Naž bžingak tape benne' ka' gan zoa Jesusen', zej noe'e to benne' yižwé', benne' bi žak se'e. <sup>4</sup> Bi gok žingake' law Jesusen' dan' zej nnita' benne' zan ka' ga na'. Che len bsáljwgake' yichjo'o gan nak law Jesusen'. Katen' beyóž bsáljwgaken', blétjgake' da' dele benne' yižwén' ga na'. <sup>5</sup> Kate' gókbe'ele Jesusen' kan žejlé'gake' chie', gože' benne' yižwén':

—Zi'na', ba benít lawa' le' che doła' da' nbago'o.

<sup>6</sup> Že'gak bale benne' yodo' wsedle ka' ga na'. Wzá' láže'gake', na' wnnágake': <sup>7</sup> “¿Biz chen' zchalj bennen' ki? Zzoe' Dios chela'ale. Bi gak no benne' yenít lawe' che doła'. Toze Dios gak gonon'.” <sup>8</sup> Jesusen' la' gókbe'etele' da' zza' láže'gake', na' gože' légake':

—¿Biz chen' zza' láže'le' ki? <sup>9</sup> Bi nak zede cha' no benne' ye'ze' benne' yižwé' ni ba benít lawe' che doła' da' nbage'e, san nak zede gone' ga yeyase', na' we'e da' dele', na' se'e. <sup>10</sup> Na'a gona' da' gak bia' neda', Benne' Golje' Benách, nzi' lo na'a yežlyó nga yenít lawa' che doła' da' zej nbaga' benách ka'.

Naž Jesusen' gože' benne' yižwén':

<sup>11</sup> —Žapa' le': Wyase. Beká'a da' delo', na' beyéj ližo'.

<sup>12</sup> La' wyaste benne' yižwén', na' beké'e da' góte'le', na' bežoje' lawgak yógo'te benne' ka' nníta'gake' ga na'. Bebángle' yógo'tegake', na' bka'n zéngake' Dios, na' wnnágake':

—Batkle na' le'elto' da' ki.

### *Jesús žliže' Lebí*

*(Mt. 9:9-13; Lk. 5:27-32)*

<sup>13</sup> Bežój Jesusen' lo yež Kapernaum, na' wdíe' da' yoble žoa'a nisdon'. Bedobgak benne' zan gan zoe', na' Le' bsedle' légake'. <sup>14</sup> Kate' ne zde Jesusen' ga na', ble'ele' Lebí, zi'n Alfeo, ži'e gan zchizjwe' lo wláz yež zi'to'. Jesusen' gože' le':

—Benlen neda' tzen.

La' wzó ža'te Lebín', na' wyéjlene' Jesusen'.

<sup>15</sup> Wdé gok da' ni, benne' zan, benne' wechizjw ka' len yebale benne' gaxjw ka' žé'gake' tzen len Jesusen', na' len benne' wsedle chie' ka' gan žáwgake' lo liž Lebín'. Ki goken dan' benne' zan žjáklene' Jesusen'. <sup>16</sup> Kate' benne' yodo' ka', benne' wsedle ka' len benne' fariseo ka', blé'egekle' Le' ži'e žawe' tzen len benne' wechizjw ka', na' len yebale benne' gaxjw ka', naž belyi'e benne' wsedle ka' che Jesusen', na' wnnágake':

—¿Bižen' žone'? Že'j žáwlene' tzen benne' wechizjw ka', na' benne' doła' ka'.

<sup>17</sup> Benle Jesusen' da' ni, na' gože' légake':

—Benne' ka' nníta'gake' chawe' bi žon byenen chjake' law benne' žeyone' benách ka', san benne' yižwé' ka' žon byenen chjake' law benne' žeyone' benách ka'. Za'a neda', kege nich wliža' benne' chawe' ka', san nich wliža' benne' doła' ka', nich yeyát láže'gake'.

Zchalj Jesús che yela' žon wbás

(Mt. 9:14-17; Lk. 5:33-39)

<sup>18</sup> Kate' ža na' benne' ka' žónlengake' Zwa tzen, na' benne' ka' žónlengake' benne' yodo' fariseo ka' tzen, žóngake' wbás, na' bła'gak bałe benne' ka' gan zoa Jesusen', na' wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—Benne' ka' žónlengake' Zwan' tzen, na' benne' ka' zónlengake' benne' yodo' fariseo ka' tzen, žóngake' wbás. ĽBiz chen' benne' ka' žónlengake' Le' tzen bi žóngake' wbás?

<sup>19</sup> Naž bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—ĽWak gonle ga gongak wbás benne' ka' nníta'gake' lni che benne' zchag ne'e kate' le' ne zóalene' légake'? Kate' bennen' zchag ne'e ne zóalene' légake', bi góngake' wbás.

<sup>20</sup> Žin ža kate' kwas bennen' zchag ne'e, na' biž sóalene' légake'. Ža na' góngake' wbás.

<sup>21</sup> 'Bi wdá' nitó benne' to laže' kobdo' lo laže' gole nich yeyonen', dan' yedobe laže' koben', na' wžezan' laže' golen', na' chéza'že laže' golen'. <sup>22</sup> Lezka', nitó benne' bi ke'e xis uba kobe lo že'e biž da' naken yid, dan' gak bła'a xis uba koben', na' wlá'a že'e bižen' da' naken yid, na' lalje xis uban', na' gak ditje že'e na' da' naken yid. Žala' ka'žo xis uba kobe lo že'e da' naken yid kobe.

Zká'gake' bisto zoa' scribe ža la'y

(Mt. 12:1-8; Lk. 6:1-5)

<sup>23</sup> To ža la'y chegak benne' judío ka', wdé Jesusen' gan de yele zoa' scribe, na' benne' wsedle chie' ka' wzó lágwage' zká'gake' bisto gan žia zoa' sriben', na' žáwgaken'. <sup>24</sup> Naž benne' yodo' fariseo ka' belyi'e Jesusen', na' wnnágake':

—Bwia nga. Benne' ka' žónlengake' Le' tzen žóngake' da' bi žala' gonžo ža la'y.

<sup>25</sup> Jesusen' gože' légake':

—ĽBi bel-le kan ben Dabí katen' wdone', na' byažje da' gawe' le' len benne' ka' wnníta'lengake' le'? <sup>26</sup> Wyoé'e lo yo'o che Dios katen' gok Abiatar bħoz blo, na' bdawe' yet xtil da' zkó'ogake' law Dios, dan' bi nzi' lo na' no benne' gawen', san toze bħoz ka' nzi' lo ná'gake' gáwgaken'. Lezka' bnezjwe' da' bdawgak benne' ka' wnníta'lengake' le'.

<sup>27</sup> Naž Jesusen' gože' légake':

—Dios bene' ža la'y nich yebélengeklen benách ka', kege bene' benách ka' nich góngake' xchin ža la'y. <sup>28</sup> Che len, neda', Benne' Golje' Benách, naka' xane ža la'y.

### 3

Jesús žeyone' to benne' nžeke' ne'e

(Mt. 12:9-14; Lk. 6:6-11)

<sup>1</sup> Da' yoble wyó'o Jesusen' to yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' lezka' zoa to benne' nžeke' ne'e ga na'. <sup>2</sup> Benne' yodo' ka' bwíagake' Jesusen' cha' yeyone' bennen' ža la'y, dan' žénegekke' yesbága'gake' Le' zia. <sup>3</sup> Naž Jesusen' gože' bennen' nžeke' ne'e, na' wnné':

—Wzó ža', na' wzé lawgak benne' ki.

<sup>4</sup> Jesusen' wnnable' benne' ka', na' wnné':

—ĽDe latje gonžo da' nak chawe' kate' nak ža la'y, o gonžo da' zinnj? ĽDe latje gape chi'izo yela' nban chegak benách ka', o wžia yi'žon?

Wnníta'gak žize benne' ka'. <sup>5</sup> Naž Jesusen', lo yela' zža'a chie', bwie' benne' ka', benne' nníta'gake' dot kwite', na' gok nyache' laže'e dan' nak zide yichj lázdo'gake'. Naž gože' bennen' nžeke' ne'e, na' wnné':

—Bli no'o.

Bennen' bli ne'e, na' la' beyakten cháwe'do'. <sup>6</sup> Naž bežojgak benne' yodo' fariseo ka', na' la' béntegake' tzen diža' len benne' ka' žónlengake' Herodes tzen nich gak yesbága'gake' Jesusen' zia, na' gótgake' Le'.

Zdobgak benne' zan žoa'a nido'

<sup>7</sup> Bezá' Jesusen' ga na' tzen len benne' ka' žónlengake' Le' tzen, na' bžine' žoa'a nido', na' benne' zan jáklene' Le', benne' ka' zej nžoje' gan nbab Galilea, na' gan nbab Judea. <sup>8</sup> Lezka' bžingak benne' zan gan zoa Jesusen', benne' ka' zej nžoje' Jerusalén, na' gan nbab Idumea, na' gan nbab yechelá'al yego Jordán, na' yež ka' zej nnitan' dot kwit gan zej nnita' yež Tiro, na' yež Sidón. Ki béngake' dan' béngekle' kan zej nak da' zen ka' da' žon Jesusen'. <sup>9</sup> Che len Jesusen' gože' benne' ka' žónlengake' Le' tzen wkwéztezegake' to barkw gan gak kwene', nich bi wchigak benne' zan ka' Le'. <sup>10</sup> Ka' goken dan' ba beyone' benne' zan, benne' yižwé' ka', na' wbíga'gak benne' zan ka' gan zoe' nich kángake' Le'. <sup>11</sup> Kate' be' xiwe' ka' yo'ogak benách ka' blé'egeklen Jesusen', btínnegaken benne' ka' xni'a Jesusen', na' wžéžeya'agaken, na' wnnágaken:

—Nako' Le' Zi'n Dios.

<sup>12</sup> Jesusen' bchi'le' be' xiwe' ka', nich bi wzéngeklen benách ka' No nake' Le'.

*Jesús* zbie' chežinno benne' nich gákgake' wbás chie' ka'

(Mt. 10:1-4; Lk. 6:12-16)

<sup>13</sup> Naž wžén Jesusen' to law ya'ado', gan bliže' benne' ka' žénele'. Wbíga'gak benne' ka' dot kwite'. <sup>14</sup> Wžé Jesusen' chežinno benne' ki, nich gónlengake' Le' tzen, na' nich sele'e légake' chejzéngekle' benách ka' xtiže'e. <sup>15</sup> Bdie' lo ná'gake' yeļa' wnná bia' nich yeyóngake' benne' yižwé' ka', na' nich yebéjgake' be' xiwe' ka' yo'ogak benách ka'. <sup>16</sup> Ki lágake':

Smon, (bzoa Jesusen' yetó le', Bedw),

<sup>17</sup> Jakob,

Zwa, (benne' biche' Jakob, na' zej nake' zi'n Sebedeo. Chope' ki, Jesusen' bezóe' yetó lágake', Boanerjes, da' zejļasen len diža' xiža': Benne' wale ka' ka wzio'),

<sup>18</sup> Ndres,

Lip,

Bartol,

Matío,

Mas,

Jakob, (zi'n Alfeo),

Tadeo,

Smon, (benne' že' laže'e yež chie'),

<sup>19</sup> Judas Iskariote, (benne' wdíe' Jesusen' lo na'gak benne' ka' gótgake' Le').

Znnágake' da' xiwe' žónlenen Jesús tzen

(Mt. 12:22-32; Lk. 11:14-23; 12:10)

Wdé na' bežín Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen to yo'o. <sup>20</sup> Da' yoble bdogak benne' zan gan zoa Jesusen', na' biž gota' latje bi da' gaw Jesusen' len benne' chie' ka'. <sup>21</sup> Kate' béngekle' benne' bíche'kze Jesusen' ka' kan žak chie', bžingake' ga na' nich yeché'gake' Le', na' wnnágake': “Žak yaļ yichje'.”

<sup>22</sup> Lezka' benne' yodo' wsedle ka', benne' zej nžoje' yež Jerusalén, wnnégake' chie', na' wnnágake':

—Belzebú, xangak be' xiwe' ka', žónlenen Le' tzen, na' len yeļa' wnná bia' chen žebeje' be' xiwe' ka'.

<sup>23</sup> Naž Jesusen' bliže' benne' yodo' wsedle ka', na' bsaka' lebe', na' wnné':

—¿Yebéj da' xiwe' la' kwinzen? <sup>24</sup> Cha' benne' ka' nníta'gake' to yež la'a lážgake', na' cha' tíl-lengake' ljéžgake' ka', bi gak dia' yežen'. <sup>25</sup> Lezka' cha' benne' ka' nníta'gake' to yo'o la'a lážgake', na' cha' tíl-lengake' ljéžgake' ka', bi gak diá'gake'. <sup>26</sup> Che len, cha' da'

xíwe' tíl-lenen lježen ka', na' cha' la'a lázgaken, bi gak dia' ye<sub>l</sub>a' wnná bia' chen, san za' yeyóž chen.

<sup>27</sup> 'Bi gak nitó benne' choe'e liž to benne' wa<sub>l</sub>e, nich kweje' ye<sub>l</sub>a' wnni'a chie' cha' bi wcheje' benne' wa<sub>l</sub>en' zga'ale, na' naž sake'e kweje' da' de liž bennen'.

<sup>28</sup> 'Da' li žapa' le'e: gak yenít law Dios benách ka' che yógo'te do<sub>l</sub>a' da' zej nbage'e, na' che yógo'te diža' xíwe' da' znnágake', <sup>29</sup> san cha' no benne' nnie' che Dios Be' La'y, batkle yenít law Dios bennen'. To chi'ize nbage'e zia.

<sup>30</sup> Ki wnná Jesusen' dan' benne' yodo' wsdle ka' wnnégake' chie', na' wnnágake': "Da' xíwe' žónlenen le' tzen."

*No benne' nake' xna' Jesús, na' benne' biche'e*

*(Mt. 12:46-50; Lk. 8:19-21)*

<sup>31</sup> Naž benne' biche' Jesusen' ka' len xne'e bžingake' gan zoe'. Wnníta'gake' la' lí'ale, na' bséla'gake' to benne' chejliže' Jesusen'. <sup>32</sup> To benne' ladjw benne' zan, benne' ka' žé'gake' dot kwit Jesusen' gože' le', na' wnné':

—Benne' bicho'o ka' len xno'o, nníta'gake' la' lí'ale, na' žližgake' le'.

<sup>33</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' lé'gake':

—¿Nnézlele no benne' nake' xna'a, na' no benne' ka' zej nake' bicha'a ka'?

<sup>34</sup> Naž bwie' benne' ka' žé'gake' dot kwite', na' wnné':

—Le wia nga. Benne' ki zej nake' ka' xna'a, na' benne' bicha'a ka'. <sup>35</sup> No benne' žone' kan žénele Dios, benne' ni nake' ka' benne' bicha'a, na' ka' no'le zana', na' lezka' ka' xna'a.

#### 4

*Žsaka' lebe Jesús kan nak che benne' žaz*

*(Mt. 13:1-9; Lk. 8:4-8)*

<sup>1</sup> Da' yoble wzó law Jesusen' žsedle' benne' ka' gan nak žoa'a niso'. Bdobgak benne' zan gan zoe', na' wžén Jesusen' to lo barkw da' žen' lo nisen', na' wži'e ga na', na' yógo'te benne' ka' wnníta'gake' lo yo žoa'a nisen'. <sup>2</sup> Jesusen' bsedle' lé'gake' da' zan, da' bsaka' lebe'. Kate' ne žsedle' lé'gake', wnné':

<sup>3</sup> —Le wzé nag da' ni. Bžoj to benne' žaz, zjeze' bínnedo' ka'. <sup>4</sup> Kate' ne zjeze', béxjwgak ba<sub>l</sub>e bínnedo' ka' to lo nez las. Bžingak byínnedo' ka', na' bdáwgakban'. <sup>5</sup> Yeba<sub>l</sub>e bínnedo' ka' béxjwgaken gan že' yej, gan de láte'ze yo. Bayenze bla'gak bínnedo' ka' dan' de láte'ze yo ga na'. <sup>6</sup> Naž kate' bla' wbiž, la' wbižtegaken dan' bi nóngaken lwen gže'. <sup>7</sup> Yeba<sub>l</sub>e bínnedo' ka' béxjwgaken gan begolgak lba yeche' ka'. Kate' bla'gak bínnedo' ka', lezka' be<sub>l</sub>a'gak lba yeche' ka', na' bdóbgaken da' ka' goze', na' da' ka' bi be bnéjzjwgaken. <sup>8</sup> Yeba<sub>l</sub>e bínnedo' ka' béxjwgaken gan nak yo bebe, na' blá'gaken, na' gól-le'egaken. Bnéjzjwle'egak da' ka' goze'. To yag da' goze' bnezjwn yechí žoa bínnedo' ka'. Yetón bnezjwn yechonn<sub>l</sub>alj bínnedo' ka', na' yetón bnezjwn yetó gaywá' bínnedo' ka'.

<sup>9</sup> Naž Jesusen' gože' lé'gake', na' wnné':

—No benne' zoa nage', na' ženle', žala' wzé nage'.

*Zloe'el Jesús biz chen' žsaka' lebe'*

*(Mt. 13:10-17; Lk. 8:9-10)*

<sup>10</sup> Kate' Jesusen' ba bga'ne' toze', benne' zan, benne' ka' nníta'gake' ga na' bžingake' gan zoe', tzen len chežinno benne' wsdle chie' ka', na' wnnábgekle' le' biz žsedle dan' bsaka' lebe'. <sup>11</sup> Jesusen' gože' lé'gake', na' wnné':

—Dios žonne' le'e latje chejní'ilele da' ngache' kan z<sub>n</sub>na bi'e, san benne' ka', benne' bi žónlengake' žo'o tzen, yógo'te zchálj<sub>l</sub>engaka'-ne' da' žsaka' leba'. <sup>12</sup> Ki žona' dan' žak kan nyejw le'e yiche la'y, da' z<sub>n</sub>nan:

Wíagake', san bi lé'egekle'.

Wzé nággake', san bi chejní'igekle',

na' bi yeyát láže'gake' nich gak yenít lawa' chégake' do<sub>l</sub>a' da' zej nbage'e.

Zloe'el Jesús da' žsedle dan' bsaka' lebe'

(Mt. 13:18-23; Lk. 8:11-15)

<sup>13</sup> Lezka' Jesusen' gože' benne' ka' žónlengake' Le' tzen, na' wnné':

—¿Bi žejni'ilele dan' bsaka' leba'? ¿Nakx gak chejni'ilele yezika' da' wsaka' leba'?

<sup>14</sup> Benne' žazen' nake' benne' zzie' diža'. <sup>15</sup> Zej nak baļe benne' ka' ka' binnedo' ka' béxjwgaken to lo nez. Želyenle' xtiža' Dios, san kate' želyenlen', la' za'te da' xiwe', na' zka'n dižan' da' béngekle'. <sup>16</sup> Zej nak yebaļe benne' ka' ka' binnedo' ka' béxjwgaken gan že' yej. Želyenle' dižan', na' len yela' žebél chégake' želzi'en. <sup>17</sup> San bi žazen lo yichj lázdo'gake', na' to chí'ido'ze zzi'gaken'. Kate' bi da' žak chégake' o cha' zoa benne' zbia laže'e légake' dan' zze nággaken', la' žsan láže'tegaken'. <sup>18</sup> Zej nak yebaļe benne' ka' ka' binnedo' ka' béxjwgaken gan žegolgak lba yeche' ka'. Želyenle' dižan', <sup>19</sup> san že' láže'gake' da' naken che yežlyó nga. Žon láže'len légake' dan' zej nži'ile' yela' wnni'a, na' zdan láže'gake' yela' gape. Yógo'te da' ki želyazen lo yichj lázdo'gake', na' znitle dižan', na' bi žonen žin lo yichj lázdo'gake'. <sup>20</sup> Zej nak yebaļe benne' ka' ka' binnedo' ka' béxjwgaken lo yo bebe. Želyenle' dižan', na' zzi' lo ná'gaken', na' žonen žin lo yichj lázdo'gake'. Zej nak baļe benne' ki ka' binnedo' ka' bnéžjwgaken yechi žoan. Zej nake' yebaļe' ka' binnedo' ka' bnéžjwgaken yechónlajen, na' zej nak yebaļe' ka' binnedo' ka' bnéžjwgaken yetó gaywán'.

Žsaka' lebe Jesús che to da' zgo'on baní'

(Lk. 8:16-18)

<sup>21</sup> Lezka' Jesusen' gože' benne' ka' žónlengake' Le' tzen, na' wnné':

—Kate' zwála'žo yi', ¿zdóse'žon to kak, o zgo'ožon zane gan žáta'žo? Bi žonžo ki, san zzoažon ža'le gan ko'on baní'. <sup>22</sup> Yógo'te da' zej ngachen' yelá' lágwaken, na' yógo'te da' žákgaken gan nak chol žójpgaken lo baní'. <sup>23</sup> No benne' zoa nage', na' ženle', žala' wzé nage'.

<sup>24</sup> Lezka' gože' légake':

—Le we' laže' che da' ženlele. Kan nak da' zžixele, tlebe wžix Dios chele, na' wnezjwe' yelate' chele. <sup>25</sup> No benne' nzi'e xtiže'e, we'e yelate' chie', san no benne' bi nzi'e xtiže'e, da' láte'do'ze da' benle', yegá'n.

Žsaka' lebe Jesús kan zgole yeļe zoa' stribe

<sup>26</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Kan žak yela' wnná bia' che Dios yežlyó nga naken kan žak kate' to benne' žaze' zoa' stribe lo yežlyó chie'. <sup>27</sup> Yele ztase', na' žeyase' kate' za' ža'ní'. Zla' yag zoa' sriben', na' zgolen, san le' bi nnezle' nakx žak zgolen. <sup>28</sup> La' yežlyón' žzenen da' nazen lo yežlyón'. Zga'ale za' xyazen, naž za' bisto chen, na' te na' kwia zoa' stribe waļe lo bisto chen. <sup>29</sup> Kate' ba naļe zoa' sriben', la' chejtie' chejchoge' bizton' dan' ba bžin ža si'e zoa' sriben'.

Žsaka' lebe Jesús kan žak che binnedo' mostasa

(Mt. 13:31-32; Lk. 13:18-19)

<sup>30</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—¿Biz nnia' kan žak yela' wnná bia' che Dios yežlyó nga? ¿Biz wsaka' leba' kan žaken?

<sup>31</sup> Žaken kan žak che to binnedo' mostasa. Kate' žazen lo yo naken to binnedo' da' nakžen kwíde'do' ka' yógo'te binnedo' ka' žé'gaken lo yo, <sup>32</sup> san kate' ba nazen, zlan', na' žžéntežen ka' yógo'te yixe' kwan da' žé'gaken yežlyó. Kan žon yana' ni'a nen', gak žingak byinnedo' ka', na' wžíagakba' xó'ngakba' lo zoļ chen.

Ka zkonle žin Jesús da' žsaka' lebe'

(Mt. 13:34-35)

<sup>33</sup> Ka' goken, Jesusen' bsedle' légake', na' da' zanže da' bsaka' lebe' kan gok chejni'igekle'. <sup>34</sup> Yógo'te da' bcháljlene' benne' ka', bzaka' leben', na' yógo'te da' ki bzejni'ile' légakze benne' wsedle' chie' ka'.



*Jesús* zzoa žie' to be' waļe

(Mt. 8:23-27; Lk. 8:22-25)

<sup>35</sup> La' ža na'ze, kate' za' žaļe, Jesusen' gože' benne' ka' žónļengake' Le' tzen, na' wnné':  
—Le cho'o, težo yechelá'a nido' nga.

<sup>36</sup> Naž bkwásgake' gan nníta'gak benne' zan ka', na' bsá'gake' barkwn' gan ba že' Jesusen'. Lezka' wnníta'gak yebale barkw ka' ga na', da' ka' zjákļenen lėgake'. <sup>37</sup> Wzó ļaw žak to be' waļe lo nisen', na' wdá'a nis lo barkwn'. Ka' goken, zej zcha' nis lo barkwn'.  
<sup>38</sup> Jesusen' die' ztase' lo xkogwe' gan nak ža'le lo barkwn', na' besbángake' Le', na' belyi'e Le':

—Benne' wsedle. ĶBi žeklo' cheto'? Gatzto' zan nis nga.

<sup>39</sup> Naž wyase Jesusen', na' bliže' ben' žaken, na' wnné':

—Wzóa ži.

Lezka' gože' nisen', na' wnné':

—Žize wzóa.

Wzóa ži ben' goken, na' wže' ži nison'. <sup>40</sup> Naž Jesusen' gože' benne' ka' žónļengake' Le' tzen, na' wnné':

—ĶBiz chen' zžébele ki? ĶBi na' chejle'le che Dios?

<sup>41</sup> Ne zžébegake', belyi'e lježgake' toe' yetóe':

—ĶBizke nak benne' ni? Be' žaken, na' nido' žóngaken kan zma xtiže'e.

## 5

*Benne' Gadara, benne' yoe'e be' xiwe'*

(Mt. 8:28-34; Lk. 8:26-39)

<sup>1</sup> Naž bžin Jesusen' len benne' ka' žónļengake' Le' tzen yechelá'a nido' gan nbab che yež Gadara. <sup>2</sup> Kate' bežój Jesusen' lo barkwn', la' bžinte to benne' lawe' Le', benne' bžoje' to lo bloj gan zej ngache' benne' gat ka', na' yoe'e be' xiwe'. <sup>3</sup> Benne' ni zzo'e gan zej ngache' benne' gat ka'. Bi gok nitó benne' wcheje' le', kege len do ya. <sup>4</sup> Zan chi'i bzóagake' bayw ya yen ne'e, na' ni'e, na' bchėjgake' le' do ya ka'. Ble'e do ya ka', na' bzojje' bayw ya ka'. Bi gok no benne' nna bi'e le'. <sup>5</sup> Zdáteze' zbėžeyi'e dot ža dot yele gan zej ngache' benne' gat ka', na' gan nak ļaw ya'ado' ka', na' žon we' kwine' lo yej ka' zej žen' ga na'. <sup>6</sup> Kate' ble'ele' za' Jesusen' zı'to'le, taría taría wyeje' gan ze'e, na' bzoa zibe' lawe'. <sup>7</sup> Wnnié' zižje, na' gože' Jesusen':

—ĶBiz nbaga'a chio', Jesús, Zi'n Dios, Benne' zente? Ni'a che Xanžo Dios žáta'yoela' le', bi wsaka' zi'o neda'.

<sup>8</sup> Ki wnné' dan' Jesusen' ba gože' be' xiwen':

—Le', be' xiwe', bežój lo bennen'.

<sup>9</sup> Jesusen' wnnablen', na' wnné':

—ĶBi lio'?

Beží'i be' xiwen', na' gožen Le':

—Da' Zan lia' dan' nakto' be' zan.

<sup>10</sup> Wnné' yachen' ļaw Jesusen' nich bi sele'e be' xiwe' ka' zi'to' lo yežlyón'. <sup>11</sup> Zej nnita' koch zan ļaw ya'ado' na'ze, želdaba' žáwgakba' ga na'. <sup>12</sup> Be' xiwe' ka' wnné' yáche'gaken ļaw Jesusen', na' wnnágaken:

—Bsela' neto' gan zej nnita' koch zan ka'. Benn neto' latje chejžó'ogakto'-ba'.

<sup>13</sup> Jesusen' la' be'tie' lėgaken latje, na' bežojgak be' xiwe' ka', na' bejžó'ogaken koch zan ka', na' bxíte'gak koch ka', na' bejbıxjgakba' gan nak žoa'a ya'a, na' bejcházgakba' lo nido', gan wyépegakba' nis, na' gótgakba'. Gókgakba' ka chop milba'.

<sup>14</sup> Naž bzonnjgak benne' ka' žape chí'igake' koch ka', na' bejzéngkle' benne' yež ka', na' lezka' benách ka' nníta'gake' yixen'. Bžojgak benne' yež ka', nich chejwiágake' bizen' goken ga na'. <sup>15</sup> Kate' bžingake' gan zoa Jesusen', blė'egekle' bennen' zga'ale yoe'e be' xiwe' ka'. Že' bennen' ga na', na' nakwe' laže', na' zoe' cháwe'do', na' bžébegak benne' ka'. <sup>16</sup> Ki goken dan' benne' ka', benne' blė'egekle' da' ben Jesusen' bzéngkle' benne' ka' bžojgake' lo yež kan goken che bennen' zga'ale yoe'e be' xiwe' ka', na' lezka' kan gok



chegak koch ka'. <sup>17</sup> Naž wzó ławgak benne' ka' žáta'yoegekle' Jesusen' yežoje' lo yežlyó chégake'.

<sup>18</sup> Kate' bebén Jesusen' lo barkw, bennen' zga'ale yoe'e be' xiwe' ka', góta'yoele' Jesusen' we'e le' latje chéjlene' Le' tzen. <sup>19</sup> Jesusen' bi bi'e le' latje, san gože' le':

—Beyéj ližo'. Bejzenle lježo' ka' da' zen da' bena' chio' neda', naka' Xano', na' ka beyache' láže'la' le'.

<sup>20</sup> Beyéj bennen', na' wzíe' diža' lo yež Dekápolis ka' kan nak da' zen da' ben Jesusen' chie', na' bebán láže'gak yógo'te benne' ka' nníta'gake' yež ka'.

*Xkwide' no'le che Jairo, na' no'len' wdane' za Jesús  
(Mt. 9:18-26; Lk. 8:40-56)*

<sup>21</sup> Kate' bežín Jesusen' yechelá'a nison', naž bedobgak benne' zan gan zoe' žoa'a nison'. <sup>22</sup> Lezka' to benne' lie' Jairo, benne' blo che yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngekle' xtiža' Dios, bĽe'e gan zoa Jesusen'. Katen' bĽe'ele' Le', bzoa zibe' lawe'.

<sup>23</sup> Góta'yoele' Le', na' wnné':

—Za' gat xkwide' no'le chia'. Da, xoa no'o lebe' nich yeyakbe', na' bi gatbe'.

<sup>24</sup> Jesusen' wyéjlene' le', na' benne' zan zjáklene' Jesusen', na' zchígake' Le'. <sup>25</sup> Lezka' zoa to no'le ga na', ba zej chežinno yiz de'e yižwé'. Bi žebíž žen chie' che we' chégakkze no'le ka'. <sup>26</sup> Ba wzáka'li'e lo na'gak benne' zan, benne' ka' žeyóngake' benách ka'. Dáche'ze ba btie' dot da' wdape', na' bi be góklene' le', san žyála'žen chie'. <sup>27</sup> Kate' benle' zchaljgak benách ka' kan nak che Jesusen', wdíe' ladjwle benne' zan ka', na' bžine' zaka' xkože'l Jesusen', na' wdane' laže' da' nakwe'. <sup>28</sup> Ki bene' dan' wnné': “Cha' kanza' ze', yeyaka'.” <sup>29</sup> La' bebižte žen chie', na' gókbe'ele' ba beyake' che da' goken chie'.

<sup>30</sup> La' gókbe'etel Jesusen' ben žin yela' wak chie', na' beyechje'. Bwie' benne' zan ka', na' wnné':

—¿Nož benne' wdane' neda'?

<sup>31</sup> Naž benne' ka' zej nake' toze len Le' góžgake' Le', na' wnnágake':

—Zlé'ekzelo' benne' zan ki zchígake' Le', na' znno': “¿Nož benne' wdane' neda'?”

<sup>32</sup> Naž bwia Jesusen' dot kwite' nich le'ele' bennen' wdane' Le'. <sup>33</sup> Naž no'len' wbige'e lawe'. Zžebe', na' žzize', dan' nnezle' dan' goken chie'. Bzoa zibe' law Jesusen', na' gože' Le' dot dan' goken. <sup>34</sup> Naž Jesusen' gože' le':

—Nó'ledo'. Ba beyako' dan' žejli'o chia'. Binlo beyéj ližo'. To chi'ize beyako' che dan' goken chio'.

<sup>35</sup> Kate' ne zchalj Jesusen' da' ki, benne' ka' zej nžoje' liž benne' blon' che yo'o gan žylenle' xtiža' Dios, bžíngake' ga na', na' belyi'e bennen':

—Ba got xkwide' no'le chio'. Biž wpižjo' benne' wsdle.

<sup>36</sup> Bi be' láže' Jesusen' dan' wnnágake', san gože' benne' blon', na' wnné':

—Bi žebo'. Bejle'ze che Dios.

<sup>37</sup> Jesusen' bi bnezjwe' yezika' benne' ka' latje chjáklene' Le', san légakze Bedw, na' Jakob, na' Zwa, benne' biche' Jakoben'. <sup>38</sup> Katen' bžine' liž benne' blon' che yo'o gan žylenle' xtiža' Dios, bĽe'ele' žak žaxto', na' zej nnita' benne' ka' zběžegake' ga na', na' lezka' benne' ka' zbeže nyáche'gake'. <sup>39</sup> Wyó'o Jesusen' ga na', na' gože' légake':

—¿Biž chen' žonle žaxto', na' zbéžele ki? Bi nat xkwide' no'len'. Ztászebe'.

<sup>40</sup> Naž ben dítgekle' Jesusen', san Le' bebeje' yógo'te benne' ka' na'le. Bchi'e xa xna' xkwide' no'len', na' lezka' benne' ka' zónlengake' Le' tzen, na' wyoé'e gan debe'.

<sup>41</sup> Beᵑwe' na' xkwide' no'len', na' gože'-be':

—Talita, kumi.

Diža' hebreo ni znnan len diža' xiža': “Xkwide' no'le, wyase.” <sup>42</sup> La' wyaste xkwide' no'len', na' beza'be'. Ba zejbe' chežinno yiz. Bebán láže'gak benne' ka' nníta'gake' ga na'.

<sup>43</sup> Naž Jesusen' bchi'le' légake' bi wzéngekle' nitó benne' dan' goken. Na' gože' légake':

—Le gonn da' gaw xkwide' no'le ni.

## 6

*Žežín Jesús yež Nasaret, yežen' naken laže'*  
(Mt. 13:53-58; Lk. 4:16-30)

<sup>1</sup> Naž bezá' Jesusen' ga na', na' bežine' laže', na' benne' ka' žónlengake' Le tzen wzá'lengake' Le tzen. <sup>2</sup> Kate' bžin ža la'y chegak benne' judío ka', wzó law Jesusen' žsedle' benne' ka' gan zdóbgake' nich yéngkle' xtiža' Dios. Wnníta'gak benne' zan ga na', benne' ka' želyenle' chie'. Bebángle', na' wnnágake':

—¿Gaz bsedle bennen' da' ki? ¿Biz yela' žejní'il na' da' nape'? ¿Nakx žone' da' ka' zej nak bian', da' ka' zá'gaken zaka' ya'abá che Dios? <sup>3</sup> Benne' ni nake' benne' zkonle' žin blag ka', ži'n Lia. Nake' bíche'gak Jakob, na' Jwsé, na' Judas, na' Smon. Lezka' no'le zane' ka' nníta'lengake' žo'o nga.

Che len bzóagake' Le cheła'ale. <sup>4</sup> Naž Jesusen' gože' légake', na' wnné':

—Gáte'teze zápegake' ba la'ne to benne' zchalje' lo wláž Dios, san benne' wláž chie' ka', na' lježe' ka', na' benne' ka' nníta'gake' liže' bi zápegake' le' ba la'ne.

<sup>5</sup> Che len Jesusen' bi gok gone' nitó yela' wak zen ga na'. Toze beyone' babze benne' yižwé' ka', kate' bxoá ne'e légake'. <sup>6</sup> Bebán laže'l Jesusen' dan' bi žejlégake' chie'. Wdé na' wdíe' yeždo' ka' zej žen' dot kwit ga na', na' bsedle' benne' ka' ga na'.

*Žseła' Jesús benne' chie' ka' nich chejzégake' xtiže'e*  
(Mt. 10:5-15; Lk. 9:1-6)

<sup>7</sup> Naž Jesusen' bliže' benne' chežinno ka', benne' žónlengake' Le tzen, na' wzó lawe' žsele'e légake' chope chópegake'. Bdie' lo ná'gake' yela' wnná bia' kwéjgake' be' xiwe' ka' yo'ogak benách ka'. <sup>8</sup> Bchi'le' légake' bi be wá'gake' lo nez, kege yixjw, na' kege yet, na' kege mežw bi kó'ogake' lo bzode chégake', san toze yagdo' chjwá'gake'. <sup>9</sup> Žala' chjwá'gake' zélgake', san kege yetó laže' da' xoan yéngake'. <sup>10</sup> Lezka' gože' légake':

—Gáte'teze gan cho'ole to yo'o, le soa yo'on' kate' yezá'žele yežen'. <sup>11</sup> Cha' chazle to yež gan benne' ka' bi gápegake' le'e ba la'ne, na' bi wzé nággake' xtiža'le, le yežój ga na', na' le wchínnj bixte yo da' dan' lable. Da' ni gak bian' zej nbage'e žia. Da' li žapa' le'e, kate' žin ža chog Dios chegak benách ka', naž sáka'žegak benne' ka' che yežen' ka sáka'gak benne' ka' che yež Sodoma, na' benne' ka' che yež Gomorra, yež ka' bchinnj Dios.

<sup>12</sup> Naž bžojgak benne' ka' žónlengake' Le tzen, na' bejzéngkle' benách ka' žala' yeyát láže'gake'. <sup>13</sup> Lezka' bebéjgake' be' xiwe' zan yo'ogak benách ka'. Wló'ogake' set lawgak benne' zan, benne' yižwé' ka', na' beyákgake' cháwe'do'.

*Ka bétgake' Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis*  
(Mt. 14:1-12; Lk. 9:7-9)

<sup>14</sup> Benle Herodes, benne' zčna bi'e, kan nak da' žon Jesusen', dan' zze diža' gáte'teze che yela' wak chie'. Bale benne' ka' znnágake':

—Nake' Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis. Ba bebane' lo yela' got. Che len nape' yela' wak žone' da' ki.

<sup>15</sup> Yebałe benne' ka' znnágake':

—Nake' Lías, bennen' bchalje' lo wláž Dios ža ni'te.

Yebałe znnágake':

—Nake' to benne' zchalje' lo wláž Dios kan gokgak benne' ka' wnníta'gake' ža ni'te, benne' ka' bcháljgake' lo wlaze' Le'.

<sup>16</sup> Kate' benle Herodes da' ki, wnné':

—Nake' Zwa, bennen' bžixá' yene'. Ba bebane' lo yela' got.

<sup>17</sup> Ki wnná Herodes na' dan' lekze' bsele'e benne' ka' yjéxjwgake' Zwan', na' bchéjgake' le' len do ya lo yo'o liž ya. Ki ben Herodes na' dan' zža' Herodías Zwan'. Herodías na' nake' no'len' goke' zo'le Lip, benne' biche' Herodes na'. Herodes na' bekwase' Herodías na', na' bchag ná'lene' le'. <sup>18</sup> Zwan' gože' Herodes na':

—Bi žala' sóaleno' zo'le benne' bicho'o.

<sup>19</sup> Dan' gónele Herodías na' bi da' gone' che Zwan' nich gote' le', che len gónele' gata' latje chie', san bi be wzáka'le', <sup>20</sup> dan' Herodes na' zžebe' Zwan', dan' nnézkzele' nak Zwan' chawe', na' la'y. Che len wdape chi'e le', na' bze nage' chie' dot laže'e la'kze dan' wnná Zwan' benen ga wže' zedle Herodes na'. <sup>21</sup> Naž bžin to ža wzáka'le Herodías na', da' naken ža žon lni Herodes na' che ža wye'ele' yiz. Bsi'ni'e da' ye'j gawgak benne' ka' nzi' lo ná'gake' lo wlaze' le', na' benne' ka' zché'gake' benne' ka' žjake' lo wdile, na' lezka' benne' ka' zej nake' blo gan nbab Galilea. <sup>22</sup> Wyáz xkwide' no'le che Herodías na' gan že'j žáwgake', na' bya'abe' lágwage'. Wyáz laže' Herodes na' kan žonbe', na' lezka' wyáz láže'gak benne' ka' že'j žáwłengake' le' tzen. Naž Herodes na' gože' xkwide' no'len', na' wnné':

—Wnnáb bi da' žénelo' wnezejwa' chio', na' gonan'.

<sup>23</sup> Ben choche' xtiže'e, na' gože'-be':

—Ni'a che Xanžo Dios wnezejwa' chio' bíte'teze da' nnablo' neda', na' zejte gachje gan zna bi'a.

<sup>24</sup> Naž bežojbe', na' gožbe' xna'be':

—¿Biz nnaba'?

Le' gože'-be':

—Yichj Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis, nnabo'.

<sup>25</sup> La' beyáztebe' gan zoa Herodes na', na' gožbe'-ne':

—Žénela' wxó' chia' na'a lo ye'n zen yichj Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis.

<sup>26</sup> Gok nyache' laže' Herodes na', san dan' ben choche' xtiže'e ni'a che Dios, na' dan' béngekle benne' ka' žáwłengake' le' tzen dan' wnné', na' bi gónele' yinnj xtiže'e da' bchebe laže'e chebe'. <sup>27</sup> Naž Herodes na' la' bséla'tie' to benne' žeje' lo wdile, benne' zoe' žape chi'e ga na', na' gože' le' chejxi'e yichj Zwan'. <sup>28</sup> Bennen' žeje' lo wdile wyeje' liž ya, na' bejžixe' yen Zwan', na' bechi'e yichje', dan' bxoe' to lo ye'n zen. Wdrien' lo na' xkwide' no'len', na' lebe' bnéjzjwben' che xna'be'.

<sup>29</sup> Kate' benne' ka' zej nake' Zwan' toze béngekle' dan' goken, bžingake' ga na', na' beché'gake' le', na' bejkáche'gake' le'.

*Jesús zwawe' benne' zanže ka gayo' mile'*

*(Mt. 14:13-21; Lk. 9:10-17; Jn. 6:1-14)*

<sup>30</sup> Wdé na' belá'gak benne' wbás ka' che Jesusen' gan zoe', na' bzéngekle' Le' yógo'te da' béngake', na' da' ka' bsédgekle' benách ka'. <sup>31</sup> Benne' zan, benne' ka' zá'gake', na' benne' ka' zjake', wnníta'gake' ga na'. Ka' goken na' zejte biž de latje bi da' gaw Jesusen' len benne' ka' žónłengake' Le' tzen. Che len Jesusen' gože' lé'gake', na' wnné':

—Le cho'o. Chejžo žo'oze gan nak latje dach, na' yezi' láže'žo to chi'i.

<sup>32</sup> Naž jake' lé'gakze' to lo barkw, na' bžingake' to latje dach. <sup>33</sup> Blé'egekle benne' zan ka' zjake' ga na', na' gókbe'egekle' žezá'a Jesusen'. Che len benne' yógo'te yež ka' wzá' ní'agake', na' taríaze jake' ga na'. Bžingake' ga na' zgá'alegake' ka' Jesusen' len benne' ka' žónłengake' Le' tzen. <sup>34</sup> Kate' bežój Jesusen' lo barkwn', ble'ele' benne' zan ka', na' beyache' láže'le' lé'gake' dan' zej nake' ka' zila'do' ka' bi zoa benne' žape chi'e lé'gakba'. Wzó lawe' žsedle' lé'gake' da' zan. <sup>35</sup> Kate' za' žále ža na', benne' ka' žónłengake' Jesusen' tzen bžingake' gan zoe', na' belyi'e Le':

—Za' žále, na' latje dach naken nga. <sup>36</sup> Besela' benne' zan ki, nich chjake' yo'odo' ka', na' yeždo' ka' zej žen' gawze nga, nich chjé'wgake' yet, dan' bi be de nga da' gáwgake'.

<sup>37</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' lé'gake':

—Le wnezejw le'ekze da' gáwgake'.

Naž belyi'e Le':

—Chela' napto' lázjwto' che xono' byo' wen žin, wak chjé'wto' yet xtil, na' wnéjzjwto' dan' gáwgake'.

<sup>38</sup> Naž Jesusen' gože' lé'gake':

—¿Bał yet xtil de chele? Le chejwía.

Kate' ba nnézgekle', belyi'e Le':

—Gáyo'ze yet xtil den, na' chopze bel deba'.

<sup>39</sup> Naž wnná Jesusen' góngake' ga kwe'gak benne' zan ka' to kwe' to kwé'gake' gan nak lache' lo daka'. <sup>40</sup> Wžé'gake' to kwe' to kwé'gake', to gaywá' to gaywá'gake', na' chiyón chiyóngake'. <sup>41</sup> Naž beᵛw Jesusen' da' gáyo'te yet xtil ka', na' da' chope bel ka'. Bwie' ya'abale, na' gože' Dios: “Žóᵛkeno'.” Naž bzožje' yet xtil ka', na' bnezjwen' chegak benne' wsedle chie' ka' nich chísgaken' chegak benne' zan ka'. Lezka' wdise' da' chope bel ka' chegak yógo'te benne' ka'. <sup>42</sup> Bdáwgake' yógo'tegake', na' béljegekle'. <sup>43</sup> Naž betóbgake' da' bižjw ka' chegak yet xtil ka', na' chegak bel ka', na' beschá'gake' chežinno xkwite ka'. <sup>44</sup> Benne' ka' bdáwgake' ga na' gókgake' ka' gayo' mil benne' byo ka'.

Zda Jesús láwe'le nisdo'

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

<sup>45</sup> La' bente Jesusen' ga wžengak benne' ka' žónlengake' Le' tzen law barkw, nich wnéžwgake' Le', na' chejtégake' lo nison', nich žíngake' lo yež Betsaida, katen' Le' yesele'e benne' zan ka' lížgake'. <sup>46</sup> Kate' beyož besele'e légake', wyeje' to law ya'ado', gan bcháljlene' Dios. <sup>47</sup> Katen' ba golen, zej barkwn' gachje láwe'le nison', na' zoa Jesusen' toze' lo yo bižen'. <sup>48</sup> Jesusen' blé'ele' légake', na' žejxáke'gekle' žsá'gake' barkwn' dan' žak be' da' za' gan želdíe'. Wdé gachje yele bžin Jesusen' gan nníta'gake', zde' láwe'le nison', na' gónele' teze' gan nníta'gake'. <sup>49</sup> Kate' blé'egekle' Le' zde' láwe'le nison', gókgake' to bxin nake', na' wžéžeya'agake', <sup>50</sup> dan' yógo'tegake' blé'egekle' Le', na' bžébegake'. Naž Jesusen' la' bližtie' légake', na' wnné':

—Le gon choch láže'le. Nedkzan'. Bi žébele.

<sup>51</sup> Wžén Jesusen' lo barkwn' gan nníta'gake', na' wžé' ži ben' žaken, na' légake' bebánle'egekle'. <sup>52</sup> Bi žejní'igekle' da' zloe'el dan' ben Jesusen' che yet xtilen'. Ne nak zide yichj lázdo'gake'.

Žeyón Jesús benne' yižwé' ka' lo yež Jenesaret

(Mt. 14:34-36)

<sup>53</sup> Wdé Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen yechelá'a nisdo', na' bžíngake' gan nbab yež Jenesaret. Bžíga'gake' barkwn' lo yo bižen'. <sup>54</sup> Kate' bežójgake' lo barkwn', benne' ka' nníta'gake' ga na' la' beyónbia'tegake' Jesusen'. <sup>55</sup> Tariáze jak benne' ka' yógo'te yeždo' ka' žé'gaken gawze ga na', na' wzó láwgake' žedjwá'gake' yógo'te benne' yižwé' ka' gan zoa Jesusen', benne' dégake' da' žáta'gekle', na' bžíngake' gáte'teze želyenle' zoa Jesusen'. <sup>56</sup> Gáte'teze gan zde' Jesusen', lo yeždo' ka', na' yež zen ka', na' yo'odo' ka', bedjwá'gake' benne' yižwé' ka' chégake' gan nak lo nez, na' gan nak lawe' ya'a. Góta'yoegekle' Le' wnezjwe' légake' latje kángakze' laže' da' nakwe'. Yógo'te benne' ka' wdángaken' la' beyáktegake' cháwe'do'.

## 7

Da' ka' žóngaken ga bi nakžo chawe' law Dios

(Mt. 15:1-20)

<sup>1</sup> Naž bałe benne' yodo' fariseo ka' len bałe benne' yodo' wsedle ka', benne' ka' zej nžoje' yež Jerusalén, bdóbgake' gan zoa Jesusen'. <sup>2</sup> Benne' yodo' ki blé'egekle' benne' wsedle ka' che Jesusen' žáwgake' yet, na' bi zej nak chawe' ná'gake', dan' znnan: bi zej nyiben kan žónteze žongak benne' yodo' ka'. Che len wnnégake' chégake'. <sup>3</sup> Benne' yodo' fariseo ka', na' yezika' benne' judío ka', žóngake' kan bénteze bengak xa xtó'gake' ka', na' cha' bi želyibe' ná'gake' zan chi'i kan žónteze žóngake', bi be žáwgake'. <sup>4</sup> Kate' bi da' žjé'wgake' lawe' ya'a, na' žežíngake' lížgake', cha' bi želyibe' da' ka' kan žónteze žóngake', bi be žáwgake'. Da' zanže da' ka' žóngake', da' žónteze žóngake', kan želyibe' žiga' ye'n ka', na' žiga' ya' ka', na' da' ka' žáta'gekle'. <sup>5</sup> Che len benne' yodo' fariseo ka' len benne' yodo' wsedle ka' wnnábgekle' Jesusen', na' wnnágake':

—¿Bi žongak benne' wsedle chio' ka' kan bénteze bengak xa xto'žo ka', san žáwgake' yet, bi zej nak chawe' ná'gake'?

<sup>6</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' lé'gake':

—Le'e, benne' zlo'é'ezele chawe' kwinle. Nak da' li dan' bzoj Isaías, bennen' bchalje' lo wíláz Dios, kan nak chele. Bzoje' da' znnan:

Benách ki, len žoá'agakze' žápegake' xtiža'a ba la'ne, kege dot láže'gake'.

<sup>7</sup> Dáche'ze nak kan zka'n zé'ngake' neda' dan' žsédgekle' da' znnázegak benách ka', kege da' wnnikza' neda'.

<sup>8</sup> Ki naken, dan' zzoale chela'ale da' wnná Dios, na' žonle da' ka' nzi'le lo na'gak benách ka'.

<sup>9</sup> Lezka' gože' lé'gake':

—Da' li zka'nle ka'ze dan' wnnakze Dios nich gonle kan zej nak da' ka' žónteze žonle.

<sup>10</sup> Ki wnná Dios lo na' Moisés: “Wdape ba la'ne xa xno'o.” Lezka' wnné': “Nóte'teze benne' nne zi'e che xa xne'e, le got bennen'.” <sup>11</sup> San le'e znnale ki: “Cha' no benne' yi'e xe' o xne'e: bi gak bi da' wnezjwa' chele, dan' naken Korbán” (dan' znnan len diža' xiža': dan' ba bchebe laza'a wnezjwan' che Dios), <sup>12</sup> naž znnale: “Bi žon byenen bi da' gon bennen' chegak xa xne'e.” <sup>13</sup> Ki naken, zzoale chela'ale xtiža' Dios nich gonle dan' žónteze žonle, da' ka' zdele lo na'gak zi'n za'sóle ka'. Zanže da' ki žonle.

<sup>14</sup> Naž Jesusen' bliže' benne' zan ka' nníta'gake' ga na', na' gože' lé'gake':

—Le wzé nag da' nnia', yógo'tele, na' le chejni'ilen. <sup>15</sup> Bi be de da' žazen lo benne' da' gak gonen ga bi nake' chawe' law Dios, san da' žežojen le', da' ni gak gonen ga bi nake' chawe' law Dios. <sup>16</sup> Cha' zoa nagle, na' cha' žénlele, le wzé nag.

<sup>17</sup> Kate' Jesusen' belá'alene' benne' zan ka', wyo'é'e to yo'o, na' benne' wsedle chie' ka' wnnábgekle' Le' kan nak dan' bsaka' lebe'. <sup>18</sup> Naž Jesusen' gože' lé'gake':

—¿Lezka' žiažje yela' žejní'il chele? ¿Bi žejní'ilele? Yógo'te da' žazen lo benne', bi gak gonen ga bi nake' chawe' law Dios. <sup>19</sup> Ki naken dan' bi žazen lo yichj lázda'we', san le'ze' žazen, na' žežojen li'e.

Kate' wnná Jesusen' da' ni, bloe'ele' žo'o zej nak chawe' yógo'te da' že'j žawžo. <sup>20</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Da' žežojen lo benne' žonen ga bi nake' chawe' law Dios. <sup>21</sup> Ki naken, dan' lo yichj lázdo'gak benne' ka' želžój da' kegle ka' da' zza' láže'gake'. Che len:

Žóngake' dolá' ka' da' zej naken sban.

Zbángake', na' žótgake' benách ka'.

<sup>22</sup> Žóngake' dolá' da' zka'n ditjen yela' zchag na'.

Zze láže'gake' da' de che ljéžgake' ka'.

Žóngake' da' kegle ka', na' žon láže'gake'.

Zgé'egekle' ljéžgake' ka', na' znnégake' chégake'.

Zka'n zen kwíngake', na' žon yálzegake'.

<sup>23</sup> Yógo'te da' kegle ki želžojen lo yichj lázdo'w no benne', na' žóngaken ga bi nake' chawe' law Dios.

*To no'le zi'to' žejli'e che Jesús  
(Mt. 15:21-28)*

<sup>24</sup> Naž Jesusen' bezé'e ga na', na' bžine' gawze gan zej že' yež Tiro, na' yež Sidón. Wyo'é'e to yo'o ga na', na' gónele' bi nnezlen nitó benne', san bi gok wkache' kwine'.

<sup>25</sup> To no'le, zoa to xkwide' no'le chie', na' yo'obe' be' xiwe', benle' ba bla' Jesusen' ga na', na' la' wyejtie' gan zoe', na' bzoa zibe' lawe' Le'. <sup>26</sup> No'len' bi nake' benne' judío, san nbabe' benách Sirofenisia ka'. Góta'yoele' Jesusen' yebeje' be' xiwen' yo'o xkwide' no'le chien'. <sup>27</sup> Naž Jesusen' gože' le', na' wnné':



—Benn latje yéljegekle zgá'alegak benne' ka' zej nake' ka zi'n xan yo'o, dan' bi naken chawe' yeka'žo yet chegak xkwide' ka', na' cho'nžon lawgak béko'do' ka'.

<sup>28</sup> Bechebe no'len', na' gože' Jesusen':

—O', Xan, san béko'do' ka', bia nníta'gakba' zanle gan žawgakbe', žawgakba' da' bižjw ka' da' žéxjwgaken zanle gan žawgakbe'.

<sup>29</sup> Naž Jesusen' gože' le', na' wnné':

—Dan' wnnó' ki, gak yeyejo'. Ba bežój be' xiwen' wyó'o xkwide' no'le chion'.

<sup>30</sup> Kate' no'len' bežine' liže', bļe'ele' xkwide' no'le chien', debe' lo da'a, na' ba bežój be' xiwen' wyo'obe'.

*Žeyón Jesús to benne' kwežw, benne' bi gok nnie'*

<sup>31</sup> Bežój Jesusen' latjen' da' nbaben yež Tiro, na' wdíe' gan nbab yež Sidón, na' yež Dekápolis ka', na' bžine' žoa'a niso' che gan nbab Galilea. <sup>32</sup> Benne' ka' nníta'gake' ga na' bedjwá'gake' to benne' kwežw gan zoa Jesusen', benne' bi žak nnie', na' góta'yoegekle' Le' xoa ne'e le'. <sup>33</sup> Naž Jesusen' bebeje' bennen' chela'ale ladjw benne' zan ka', na' bni'e xben ne'e yežw nag bennen'. Bže'e zéne'do', na' wdane' lože'e. <sup>34</sup> Naž bwie' ya'abale, na' bka'le'e chi'e, na' wnné':

—Efata.

Diža' hebreo ni znnan len diža' xiža': “Beyaljw.”

<sup>35</sup> La' beyáljwte nage', na' la' beyitjte lože'e, na' wnnetie' binlo. <sup>36</sup> Naž Jesusen' gože' légake' bi wzéngklen' nitó benne', san kan bchi'ižele' légake', bžéžgake' diža' che dan' žone'. <sup>37</sup> Bebán láže'gake', na' wnnágake':

—Cháwe'do' žone' yógo'te. Žone' ga žeyéngkle benne' ka' gókgake' kwežw, na' žechaljgak benne' ka' bi gok nnégake'.

## 8

*Jesús zwawe' benne' zanže ka tape mile'*

*(Mt. 15:32-39)*

<sup>1</sup> Kate' ža na' bedobgak benne' zan gan zoa Jesusen'. Dan' bi be de da' gáwgake', Jesusen' bliže' benne' wsdle chie' ka', na' bcháljlene' légake'. <sup>2</sup> Gože' légake':

—Žeyache' láže'la' benne' zan ki dan' ba zej chonne ža nníta'lengake' neda' nga, na' bi be de da' gáwgake'. <sup>3</sup> Cha' yesela'a légake' ližgake' želdonze' ka', yedó láže'gake' lo nez, dan' za'gak bale' zi'to'.

<sup>4</sup> Beži'igak benne' wsdle chie' ka', na' belyi'e Le':

—¿Biz wawžo benne' zanle'e ki ga ni nak latje dach?

<sup>5</sup> Naž Jesusen' wnnable' légake', na' wnné':

—¿Bal yet xtil de chele?

Belyi'e Le':

—Gážeze.

<sup>6</sup> Naž Jesusen' gože' benne' zan ka' kwé'gake' lo yo. Bexwe' gaže yet xtil ka', na' gože' Dios: “Žóxkeno'”. Naž bzožjen', na' bi'en chegak benne' wsdle chie' ka' nich chísgaken' lawgak benne' zan ka'. <sup>7</sup> Lezka' gota' chégake' chope chonne bel ka'. Naž Jesusen' gože' Dios: “Žóxkeno'” na' gože' légake' chísgake'-ba' lawgak benne' zan ka'. <sup>8</sup> Bdawgak yógo'te benne' ka', na' béljegekle'. Naž betóbgake' da' bižjw ka' da' begá'ngaken, na' beschá'gake' gaže xkwite ka'. <sup>9</sup> Benne' ka' bdáwgake' zej nyángake' ka tape mile'. Wdé na' Jesusen' besele'e légake' ližgake', <sup>10</sup> na' bejžene' lo barkw tzen len benne' wsdle chie' ka', na' bžingake' gan nbab yež Dalmanuta.

*Znnábgekle' Jesús gone' to da' gak bian' ga benne' Le'*

*(Mt. 16:1-4; Lk. 12:54-56)*

<sup>11</sup> Naž benne' yodo' fariseo ka' wbíga'gake' gan zoa Jesusen', na' wzó láwgake' zdil díža'gake' len Le'. Gónegekle' wžíxgake' Jesusen'. Che len wnnábgekle' Le' gone' to da' gak bian' da' zan' ya'abá che Dios. <sup>12</sup> Bka'le'e chi'i Jesusen', na' wnné':

—Želnnable benne' ki neda' gona' to da' gak bian' da' zan' ya'abá che Dios. Da' li žapa' le'e, bi lé'elele nitó da' gak bian' da' zan' ya'abá che Dios.

<sup>13</sup> Naž bezé'e gan zej nnita' benne' ka', na' bejžene' law barkw, na' wyeje' yechelá'a nido'.

*Da' žsédgekle benne' yodo' ka' naken ka kwa zichj che yet xtil*

*(Mt. 16:5-12)*

<sup>14</sup> Goł láže'gak benne' wsdle ka' che Jesusen' wá'gake' da' gáwgake', na' toze yet xtil den lo barkwn'. <sup>15</sup> Naž bchi'le Jesusen' légake', na' wnné':

—Le wia binlo. Le gape chi'i kwintle nich bi si'le da' naken ka kwa zichj che yet xtil chegak benne' yodo' fariseo ka', na' che Herodes.

<sup>16</sup> Wzó lawgak benne' wsdle chie' ka' zcháljengake' ljéžgake' ka', na' wnnágake':

—Znne' ki dan' bi de yet xtil da' gawžo.

<sup>17</sup> Žákbe'ele Jesusen' dan' znnágake', na' gože' légake':

—¿Biz chen' znnale naken dan' bi de yet xtil da' gawžo? ¿Bi žejní'ilele, na' bi žákbe'elele? ¿Nak zide yichj lázdo'le? <sup>18</sup> ¿Žia yej lawle san bi zlé'elele, na' žia yid nagle san bi žénlele? ¿Bi žejsá' láže'le? <sup>19</sup> Katen' bzozja' gayo' yet xtil ka', da' ka' bdawgak gayo' mil benne' ka', ¿bał xkwite ka' bescha'le da' bižw ka', da' ka' betoble?

Wnnágake':

—Chežinno.

<sup>20</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Katen' bzozja' gaže yet xtil ka', da' ka' bdawgak tape mil benne' ka', ¿bał xkwite ka' bescha'le da' bižw ka', da' ka' betoble?

Wnnágake':

—Gaže.

<sup>21</sup> Naž Jesusen' gože' légake':

—¿Bi žejní'ilele na'a, bchalja' che da' žsédgekle benne' ka'?

*Jesús žeyone' to benne' lo chołe, benne' yež Betsaida*

<sup>22</sup> Kate' bžin Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen lo yež Betsaida, bla'gak bałe benne' gan zoe', nwá'gake' to benne' lo chołe ga na', na' góta'yoegekle' Le' kane' bennen'.

<sup>23</sup> Jesusen' bešwe' na' benne' lo chołen', na' bchi'e le' na'le žoa'a yežen'. Naž bžie' zene' yej lawe', na' bxoá ne'e le'. Naž wnnable' le', na' wnné':

—¿Zle'elo' late'?

<sup>24</sup> Bennen' goke' lo chołe bwie', na' wnné':

—Zle'ela' benách ka', na' znnágake' ka yag ka', san želdá benne' ka'.

<sup>25</sup> Da' yoble Jesusen' bxoá ne'e yej lawe', na' bwia bennen' goke' lo chołe, na' ba beyakte cháwe'do' yej lawe'. Na'a zle'ele' binlo yógo'te. <sup>26</sup> Naž Jesusen' besele'e le' liže', na' wnné':

—Bi chejo' lawe' yež, na' bi wzenlo' no benne' lo yežen' dan' bena'.

*Bedw znne' Jesús nake' Benne' Cristo*

*(Mt. 16:13-20; Lk. 9:18-21)*

<sup>27</sup> Wdé na' bezá' Jesusen' len benne' wsdle chie' ka' ga na', na' wdégake' yeždo' ka' zej nbaben yež Sesarea, gan znná bia' Filipino. Kate' ne yó'ogake' nez, Jesusen' wnnable' benne' wsdle chie' ka', na' wnné':

—¿No benne' znnagak benách ka' naka' neda'?

<sup>28</sup> Bechébegake', na' wnnágake':

—Znnagak bałe benne' nako' Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis. Znnágake' yebałe' nako' Lías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te. Znnágake' yebałe' nako' yetó benne' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te.

<sup>29</sup> Naž Jesusen' wnnable' légake', na' wnné':

—¿Chize le'e, no benne' znnale naka' neda'?

Bechebe Bedw, na' wnné':



—Le' nako' Benne' Criston', bennen' bchebe laže' Dios se|e'e nga.

<sup>30</sup> Naž Jesusen' bchi'le lėgake' bi wzėngėkle' nitó benne' no nake'.

Jesús zchalje' kan za' gótgake' L'e'

(Mt. 16:21-28; Lk. 9:22-27)

<sup>31</sup> Naž wzó l'aw Jesusen' zzejni'ile' benne' ka' žónlengake' L'e' tzen, na' wnné':

—Žon byenen sáka'li'a neda', Benne' Golje' Benách. Benne' gole ka', na' b'xoz wnná bia' ka' len benne' yodo' wsedle ka' wzóagake' neda' che|a'ale. Gótgake' neda', san kate' gak chonne ža yebana'.

<sup>32</sup> Kwáselo bcháljlėne' lėgake'. Naž Bedw bchi'e Jesusen' che|a'ale, na' wzó l'awe' zdile' L'e'. <sup>33</sup> Byechj Jesusen', na' bwie' yezika' benne' wsedle chie' ka', na' bdile' Bedon', na' wnné':

—Bkwaz kwita' nga. Nako' ka da' x'iwė'. Da' z'za' lažo'o bi naken che Dios, san kan z'za' l'áže'gak benách ka' naken.

<sup>34</sup> Naž Jesusen' bliže' benne' wsedle chie' ka' len benne' ka' nníta'gake' ga na', na' gože' lėgake':

—Cha' žénele no benne' gónlėne' neda' tzen, žala' wzóe' che|a'ale da' žénekezele', na' gake' ka to benne' noe'e yag kroze chie' nich chejté'e le'e yag krozen', na' naž gak gónlėne' neda' tzen. <sup>35</sup> No benne' že' laže'e yela' nban chie', wniten', san bennen' wnite' yela' nban chie' dan' žónlėne' neda' tzen, o dan' nzi' lo ne'e diža' chawe' chian', gata' yela' nban da' zej|í kanne chie'. <sup>36</sup> ;Biz da' chawe' gata' che to benne' cha' wtobe' yógo'te da' že' yežlyó nga, san wnít kwine'? <sup>37</sup> Bi be gak wnezjw to benne' nich yeslá kwine'. <sup>38</sup> Cha' no benne' žedoe'ele' chia' neda', na' che x'tiža'a l'awgak benách ki, benne' ka' z'bej yíchjgake' Dios, na' žóngake' do|a', lezka' neda', Benne' Golje' Benách, yedoe'ela' che bennen' kate' yelá'a len yela' baní' che X'a', na' gónlėngak wbás che ya'abá ka' neda' tzen.

## 9

<sup>1</sup> Jesusen' bcháljlėne' benne' ka' žónlengake' L'e' tzen, na' wnné':

—Da' li žapa' le'e, zej nnita' benne' ka' nga, benne' bi gátgake' kate' l'é'ežegėkle' ža yedjnná bia' Dios yežlyó nga, na' la' l'aw yela' wnná bia' zen chie'.

Zcha' kan z'zna' l'aw Jesús

(Mt. 17:1-13; Lk. 9:28-36)

<sup>2</sup> Kate' ba wdé x'ope ža, Jesusen' bchi'e Bedw len Jakob, na' Z'wa, na' lėgakze' jake' to l'aw ya'a sibe, gan bcha' kan z'zna' l'aw Jesusen' l'awgak yonne' ka'. <sup>3</sup> Wyép yes baní' laže' da' nakw Jesusen', na' goken chíchele'e. Z'íla'do'ze goken, na' no benne' žibe' laže' yežlyó nga, bi gak gone' laže' z'íla'do'ze kan gok zen'. <sup>4</sup> Bla' l'awgak Lías, na' Moisés gan nníta'gake', z'cháljlėngake' Jesusen'. <sup>5</sup> Naž Bedon' gože' Jesusen':

—Benne' wsedle, ba nez zen naken chežo zoažo nga. Gona' chonne yo'o laga' nga, to chio', na' yetó che Moisés, na' yetó che Lías.

<sup>6</sup> Ki wnná Bedon' dan' bi nnezle' dan' z'zne'. Ka' goken dan' zžėbegak benne' wsedle ka' che Jesusen'. <sup>7</sup> Naž wžé' to bejw da' wló'on zo| lėgake', na' benle chi'i to benne' zchalje' lo bejw na', na' wnné':

—Benne' ni nake' Zi'na'. Nži'ila' L'e'. Le wzé nag chie'.

<sup>8</sup> La' bwiategake' san biž no benne' bl'é'egėkle'. Toze Jesusen' zóalėne' lėgake'.

<sup>9</sup> Kate' ne yó'ogake' nez, žétjgake' l'aw ya'a siben', Jesusen' bchi'le' lėgake' bi wzėngėkle' no benne' kan gok dan' bl'é'egėklen', kate' yebanže' L'e', Benne' Golje' Benách, lo yela' got. <sup>10</sup> Che len bzoa chóchzegake' dan' wnné' lo yichj l'ázdo'gake', na' la' lėgakze' belnnable' ljėžgake' biz zej|ás dan' wnné' kate' wnné' yebane' lo yela' got.

<sup>11</sup> Wnnábgekle' Jesusen', na' wnnágake':

—;Biz chen' z'nnagak benne' yodo' wsedle ka' žon byenen la' Lías zga'ale' kate' la' Benne' Criston'?

<sup>12</sup> Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Da' li *la'* *Líasen'* *zga'ale'*, na' *yecá'n* *chawe'e* *yógo'te* kan *žala'* *gák*gaken. Na'a, *¿biz* *chen'* *nyejw* *le'e* *yiche* *la'y* da' *z*na *žon* *byenen* *Benne'* *Golje'* *Benách* *sáka'li'e*, na' *wzoagak* *benách* ka' *Le'* *chela'ale'*? <sup>13</sup> *Žapa'* *le'e:* *ba* *bla'* *Líasen'*, na' *béngake'* *chie'* kan *gónegekle'*, kan *nyejw* *le'e* *yiche* *la'y* kan *žala'* *gaken* *chie'*.

*Jesús žeyone' to xkwide' byo yo'obe' be' xiwe'*

(Mt. 17:14-21; Lk. 9:37-43)

<sup>14</sup> *Kate'* *bežín* *Jesusen'* *len* *benne'* ka' *nníta'lengake'* *Le'* *tzen* *gan* *zej* *nnita'* *yezíka'* *gak* *benne'* *wsedle* *chie'* ka', *blé'egekle'* *zej* *nnita'* *benne'* *zan* *ga* *na'*, na' *benne'* *yodo'* *wsedle* ka' *želdíl* *diže'e* *len* *benne'* *wsedle* *chie'* ka'. <sup>15</sup> *Kate'* *benne'* *zan* ka' *blé'egekle'* *Jesusen'*, *bebángekle'*, na' *taríaze* *wzá'gake'* *gan* *zi'e*, na' *wdápegake'* *Le'*: “*Padiox.*”

<sup>16</sup> *Naž* *Jesusen'* *wnnable'* *benne'* *wsedle* *chie'* ka', na' *wnné'*:

—*¿Biz* *dan'* *zdíl-lenle* *légake'*?

<sup>17</sup> *Bechebe* *to* *benne'* *zoe'* *ladjw* *benne'* *zan* ka', na' *wnné'*:

—*Benne'* *wsedle*, *bedjwá'a* *xkwide'* *byodo'* *chia'* *chio'* *Le'*, *dan'* *yo'obe'* *be'* *xiwe'* *da'* *žonen* *ga* *bi* *znnabe'*. <sup>18</sup> *Kate'* *žo'o* *be'* *xiwen'* *lebe'*, *zžix* *zlolen* *lebe'* *lo* *yo*, na' *zbia* *bžina'* *zide'* *žoa'abe'*, na' *žzej* *láye'be'*. *Che* *len* *zej* *zžitbe'*. *Wnnabla'* *benne'* *wsedle* *chio'* ka' *yebéjgake'* *be'* *xiwen'*, *san* *bi* *wzáke'gekle'*.

<sup>19</sup> *Bechebe* *Jesusen'*, na' *wnné'*:

—*Le'e*, *benne'* *bi* *žejle'le* *che* *Dios*. *¿Gáka'xtekze* *gon* *byenen* *sóalena'* *le'e?* *¿Gáka'xtekze* *gon* *byenen* *gaka'* *zen* *laže'* *len* *le'e?* *Le* *yedjwá'-be'* *chia'*.

<sup>20</sup> *Zá'gake'* *zej* *noe'e-be'* *gan* *zoa* *Jesusen'*. *Kate'* *be'* *xiwen'* *ble'elen* *Le'*, *la'* *bxizten* *lebe'*. *Wže'be'* *lo* *yo*, na' *bžix* *blolen* *lebe'*, na' *wžía* *bžina'* *zide'* *žoa'abe'*. <sup>21</sup> *Naž* *Jesusen'* *wnnable'* *xa* *xkwiden'*, na' *wnné'*:

—*¿Gáka'xte* *ba* *goken* *žaken* *ki* *chebe'?*

*Wnná* *xaben'*:

—*Na'* *náktebe'* *xkwíde'do'* *žak* *ki* *chebe'*. <sup>22</sup> *Zan* *chi'i* *zžen'* *lebe'* *lo* *yi'*, na' *zan* *nis* *nich* *goten* *lebe'*. *Che* *len*, *cha'* *žako'* *late'*, *beyache'* *laže'l* *neto'*, na' *goklen* *neto'*.

<sup>23</sup> *Jesusen'* *gože'* *le'*:

—*Cha'* *gak* *chejli'o* *che* *Dios*, *yógo'te* *waken* *cha'* *chejli'o* *chie'*.

<sup>24</sup> *La'* *wnnete* *zižje* *xa* *xkwiden'*, na' *wnné'*:

—*Žejli'a* *chie'*. *Goklen* *neda'* *nich* *chejle'ža'* *chie'*.

<sup>25</sup> *Kate'* *ble'el* *Jesusen'* *za'gak* *benne'* *zan* ka', *zchígake'* *Le'*, *gože'* *be'* *xiwen'*, na' *wnné'*:

—*Le'*, *be'* *xiwe'*, *be'* *žonen* *ga* *bi* *znnagak*, na' *bi* *žéngekle* *benách* ka', na'a *zchi'la'* *le'* *yežojó'* *lo* *xkwiden'*, na' *biž* *chazo'* *lebe'*.

<sup>26</sup> *Wžéžeya'a* *be'* *xiwen'*, na' *bžix* *blol-le'en* *lebe'*. *Naž* *la'* *bežojten*, na' *bka'nen* *lebe'* ka' *to* *xkwide'* *gat*. *Ka'* *goken*, *bchaljgak* *benne'* *zan* ka', na' *wnnágake'*:

—*Ba* *natbe'*.

<sup>27</sup> *Naž* *Jesusen'* *bejwe'* *na'be'*, na' *bechise'-be'*, na' *beyás* *xkwiden'*.

<sup>28</sup> *Naž* *wyó'o* *Jesusen'* *to* *yo'o*, na' *la'* *légakze* *benne'* *wsedle* *chie'* ka' *wnnábgekle'* *Le'*, na' *wnnágake'*:

—*¿Biz* *chen'* *bi* *gok* *yebejto'* *neto'* *be'* *xiwen'?*

<sup>29</sup> *Jesusen'* *gože'* *légake'*:

—*Bi* *gak* *yebejle* *ka'ze* *be'* *xiwe'* *ki*, *san* *toze* *cha'* *wcháljlenle* *Dios*, na' *gonle* *wbás*.

*Jesús zloe'ele' da' yoble* *kan* *za'* *gótgake'* *Le'*

(Mt. 17:22-23; Lk. 9:43-45)

<sup>30</sup> *Kate'* *bežá'* *Jesusen'* *len* *benne'* ka' *žónlengake'* *Le'* *tzen* *ga* *na'*, *wdégake'* *gan* *nbab* *Galilea*. *Gónele* *Jesusen'* *bi* *nnezle* *no* *benne'* *gan* *zoe'*, <sup>31</sup> *dan'* *žsedle'* *benne'* *wsedle* *chie'* ka'. *Gože'* *légake'*:

—*Wdégake'* *neda'*, *Benne'* *Golje'* *Benách*, *lo* *na'gak* *benne'* ka' *gótgake'* *neda'*, *san* *te* *gata'*, *kate'* *tegak* *chonne* *ža*, *yebana'*.

<sup>32</sup> *Bi* *bejni'igekle'* *da'* *ni* *da'* *gože'* *légake'*, na' *dan'* *zžébegake'*, *bi* *be* *wnnábgekle'* *Le'*.

*Nólgake' gake' benne' blo*

*(Mt. 18:1-5; Lk. 9:46-48)*

<sup>33</sup> Naž bžin Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen lo yež Kapernaum, na' kate' ne nníta'gake' to yo'o, Jesusen' wnnable' légake', na' wnné':

—¿Biz dan' wdíl-lenle lježle kate' ne yo'ole nez?

<sup>34</sup> Naž légake' wnníta'gake' žize dan' wdíl-lengake' ljéžgake' lo nezen' cha' nólgake' gake' benne' blo. <sup>35</sup> Naž wžé' Jesusen', na' bliže' chežinnote benne' wsedle chie' ka', na' gože' légake':

—No benne' žénele' gake' benne' blo ladjwle le'e žala' gake' ka to benne' kwíde'ze, na' lezka' žala' gake' ka ni'a na'le yógo'tele.

<sup>36</sup> Naž Jesusen' beᵑwe' to ᵑkwide', na' bzoe'-be' gachje láwe'le gan nníta'gake'. Wdele'e-be', na' gože' légake':

<sup>37</sup> —No benne' si' lo ne'e to ᵑkwide' ki dan' nakbe' chia', lezka' si' lo ne'e neda', na' no benne' si' lo ne'e neda', kege nedza' si' lo ne'e, san lezka' si' lo ne'e Xa', Bennen' bsele'e neda'.

*Cha' bi zži'i to benne' chežo žo'o, žáklene' žo'o*

*(Mt. 10:42; Lk. 9:49-50)*

<sup>38</sup> Naž Zwa gože' Jesusen':

—Benne' wsedle, bl'e'elto' to benne' žebeje' be' xiwe' ka' yo'ogak benne' ka', na' zkonle' žin lo'. Bchi'leto'-ne' biž gonen', dan' bi žónlene' žo'o tzen.

<sup>39</sup> Naž Jesusen' gože' le':

—Bi wchí'lele-ne', dan' cha' zoa no benne' žone' to yela' wak da' zan' ya'abá che Dios, na' zkonle' žin la', bi gak nne zi'e chia'. <sup>40</sup> Ki naken, no benne' bi zži'e chežo, žaklen bennen' žo'o. <sup>41</sup> No benne' wnezjwe' chele to zíga'do' nis da' ye'jle dan' žónlenle neda', Benne' Criston', tzen, si'kze' da' žeyała' chie'.

*Gak chežo da' zia cha' gonžo ga gon no benne' doła'*

*(Mt. 18:6-9; Lk. 17:1-2)*

<sup>42</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—No benne' gone' ga gon to ᵑkwide' ki doła', ᵑkwiden' žejle'be' chia', gakže chawe' che bennen' cha' wcheje' to yiche žotw yene', na' chejžó'n kwine' lo nisdó'. <sup>43</sup> Cha' to no'o gonen ga gono' doła', bchogen'. Gakže chawe' chio' chejo' gan so' nbano' zoa toze no'o, kege zoa chope no'o, na' chejchó'o lo yi' gabíl, gan bi yo'le yi' chen. <sup>44</sup> Lo latjen' bi gatgak bzoga' ka' yo'ogak benne' gat ka', benne' ka' chejnníta'gake' ga na', na' yin' bi yo'len. <sup>45</sup> Lezka', cha' to ni'o gonen ga gono' doła', bchogen'. Gakže chawe' chio', chejo' gan so' nbano' zoa toze ni'o, kege zoa chope ni'o, na' chejchó'o lo yi' gabilen', gan bi yo'le yi' chen. <sup>46</sup> Lo latjen' bi gatgak bzoga' ka' yo'ogak benne' gat ka', benne' ka' chejnníta'gake' ga na', na' yin' bi yo'len. <sup>47</sup> Lezka' cha' to yej lawo' gonen ga gono' doła', wlejen. Gakže chawe' chio' chejo' gan zᵑna bia' Dios zoa toze yej lawo', kege zoa chope yej lawo', na' chejchó'o lo yi' gabilen'. <sup>48</sup> Lo latjen' bi gatgak bzoga' ka' yo'ogak benne' gat ka', benne' ka' chejnníta'gake' ga na', na' yin' bi yo'len.

<sup>49</sup> Nich gape chi'ižo beła' zwázježon zede', na' zgála'žon žoa'a yi', nich bi kwia yin', na' zwázjegake' zede' yógo'te biado' ka' zžéygake'-ba' lo bkog la'y che Dios. Da' ni žsedlen žo'o kan ga'ngak chawe' yógo'te benách chie' ka'. <sup>50</sup> Nak chawe' zede', san cha' yenít yela' sna'a chen, ¿nakᵑ gak yeyonžon sna'a? Le gak la' lé'ezele ka zede' chawe', na' bga'n cháwe'do' tole len yetole.

## 10

*Ka nak che no benne' byo zle'e yela' zchag na' chie'*

*(Mt. 19:1-12; Lk. 16:18)*

<sup>1</sup> Bezá' Jesusen' lo yež Kapernaum, na' wyeje' gan nbab Judea, na' wdíe' yechelá'a yego Jordán zaka' gan zla' wbíž, ga na' bedobgak benne' zan gan zoe' da' yoble, na' bsdle' légake' da' yoble kan žónteze žone'. <sup>2</sup> Naž bžingak benne' yodo' fariseo ka' gan zoa

Jesusen', na' gónegekle' góngake' ga bi da' nna Jesusen' nich gak yesbága'gake' Le' zia. Wnnábgek'le' Le', na' wnnágake':

—¿De latje no benne' byo, benne' nžag ne'e, wsane' zo'le'?

<sup>3</sup> Bechebe Jesusen', na' wnné':

—¿Biz bchi'le Moisés le'e?

<sup>4</sup> Wnnágake':

—Moisés bnezjwe' latje no benne' byo wzoje' to yiche da' znnan zlá'alene' zo'le', na' naž gak wsane' zo'len'.

<sup>5</sup> Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Moisés bchi'le' le'e da' ni dan' nak zide yichj lázdo'le, <sup>6</sup> san kate' wzó law žata' yežlyó nga, Dios bene' légake' benne' byo, na' no'le. <sup>7</sup> Wnné': “Che len wká'n benne' byo xa xne'e, na' chejgá'nlene' zo'le', <sup>8</sup> na' chope' yeyákgake' ka toze benne'.” Che len biž zej nake' chope' san toze' ba zej nake'. <sup>9</sup> Lezka', no benne' nake' benachze bi žala' wlé'e benne' ka' ba ben Dios légake' toze.

<sup>10</sup> Kate' Jesusen' beyoé'e yo'o, benne' wsedle chie' ka' wnnábgek'le' Le' kwáselo kan nak dan' bchalje'. <sup>11</sup> Jesusen' gože' légake':

—Cha' to benne' byo zlá'alene' zo'le', na' zchag ná'lene' to no'le yoble, žone' doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na', na' žesbage'e zo'le' doła', no'len' zóalene' na'a. <sup>12</sup> Lezka' cha' to no'le wsane' benne' byo chie', na' si'e to benne' byo yoble, lezka' gone' doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na'.

*Jesús žliž chawe'e xkwide' ka'*

*(Mt. 19:13-15; Lk. 18:15-17)*

<sup>13</sup> Naž bžingak benne' ka' zej noe'e xkwide' ka' chégake' gan zoa Jesusen', na' žénegek'le' xoa ne'e légakbe', san wzó lawgak benne' wsedle chie' ka' zdílgake' benne' ka' zej noe'e légakbe'. <sup>14</sup> Kate' Jesusen' bl'e'ele' da' ni, bže'e, na' gože' légake':

—Le we' latje xkwide' ki yídgakbe' chia'. Bi wséjwle xnéžgakbe', dan' gata' chegak benne' ka' zej nake' ka' xkwide' ki latje gan zna' bia' Dios. <sup>15</sup> Da' li žapa' le'e: no benne' bi si' lo ne'e da' zna' bia' Dios kan žon to xkwide' ki, bi cho'o bennen' gan zna' bi'e.

<sup>16</sup> Naž Jesusen' wdele'e xkwide' ka', na' bxo'a ne'e légakbe', na' bliž chawe'e légakbe'.

*Benne' zeje' babze yiz, na' nápli'e yela' wnni'a*

*(Mt. 19:16-30; Lk. 18:18-30)*

<sup>17</sup> Kate' Jesusen' beyoé'e nez, taríaze bžin to benne' ga na'. Bzoa zibe' lawe', na' wnnable' Le', na' wnné':

—Benne' wsedle, dot chawe', ¿biz žala' gona' nich gata' yela' nban da' zejlí kane chia'?

<sup>18</sup> Jesusen' wnnable' le', na' wnné':

—¿Biz chen' ži'o neda', zno': dot chawe'? Bi zoa nitó benne' nake' dot chawe'. Toze Dios nake' dot chawe'. <sup>19</sup> Ba nnéžkzelo' da' ka' bchi'le Dios. Wnné':

Bi gono' doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na'.

Bi goto' benách ka'.

Bi kwano'.

Bi nnio' che lježo' da' wen laže'.

Bi be kwéjlano'.

Wdape ba la'ne xa xno'o.

<sup>20</sup> Bechebe bennen', na' gože' Jesusen':

—Benne' wsedle, yógo'te da' ki žónteza' kate' naktia' xkwide'.

<sup>21</sup> Jesusen' bwie' le' len yela' nži'il chie', na' wnné':

—To da' žiažjen chio'. Wyéj, yjete' yógo'te da' de chio', na' bnezjw da' yezi'o chegak benne' yache' ka', na' gata' yela' wnni'a chio' ya'abá che Dios. Naž wak yežino' chia', na' gako' ka' to benne' noe'e yag kroze chie', na' zejté'e le'e yag krozen', na' ki gónleno' neda' tžen.

<sup>22</sup> Kate' benle' diža' ni, gokle', na' zeyeje'. Gok nyache' laže'e dan' dele'e yela' wnni'a chie'.

<sup>23</sup> Naž bwia Jesusen' dot kwite', na' gože' benne' wsedle chie' ka':

—Zedle'e gaken cho'ogak benne' ka' de yela' wnni'a chégake' gan z̄nna bia' Dios.

<sup>24</sup> Bebán láže'gak benne' wsedle chie' ka' kan nak x̄tiže'e, na' da' yoble Jesusen' gože' l̄égake':

—Le'e, z̄i'na'do' ka', zedle'e gaken chegak benne' ka' že' láže'gake' yela' wnni'a chégake' chó'ogake' gan z̄nna bia' Dios. <sup>25</sup> Gakže zede cho'o no benne' de yela' wnni'a chie' gan z̄nna bia' Dios, ka te to bia nwa'ba' ywa' lo nag yeche'.

<sup>26</sup> Kate' béngikle' da' ni, bebánle'egikle', na' wnnágake' la' l̄égakze':

—¿Nožkze benne' gak yelé', cha'?

<sup>27</sup> Bwia Jesusen' l̄égake', na' wnné':

—Bi gak gon no benne' da' ni, san gak Dios, dan' zzáka'le Dios yógo'te.

<sup>28</sup> Naž Bedw gože' Le':

—X̄an, neto' ba bka'nto' yógo'te, na' z̄ónlento' Le' tzen.

<sup>29</sup> Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Da' li žapa' le'e, no benne' wka'ne' liže', o biche'e ka', o zane' ka', o xe', o x̄ne'e, o zo'le', o z̄i'ne' ka', o yežlyó chie', dan' žone' x̄china', o dan' zzenle' benách ka' diža' chawe' chian', <sup>30</sup> bennen' yezi'e yetó gaywá'teže ka' ža ni zoažo na'a, liže' ka', na' biche'e ka', na' zane' ka', na' x̄ne'e ka', na' z̄i'ne' ka', na' yežlyó chie' ka', tzen len da' kwia láže'gak benách ka' le', na' lo yežlyó da' za' gata' yela' nban da' zejli' kanne chie'. <sup>31</sup> Benne' zan, benne' zej nake' blo na'a, wéxjwgake' ga na', san benne' ka' zej nake' gaxjw na'a, gágkake' benne' blo ka' ga na'.

*Da' yoble z̄loe'el Jesús kan za' gótgake' Le'*

*(Mt. 20:17-19; Lk. 18:31-34)*

<sup>32</sup> Kate' ne yó'ogake' nez, želbene' zjake' lo yež Jerusalén, zej Jesusen' lawgak benne' wsedle chie' ka'. Nítgikle', na' lo yela' žzize zjáklene' Le'. Da' yoble Jesusen' bchi'e benne' chežinno ka' cheze. Wzó lawe' zchájlene' l̄égake' ka nak da' žala' gaken chie', <sup>33</sup> na' wnné':

—Zl̄é'ekzelele zbenžo, zejžo lo yež Jerusalén gan soa to benne' wdíe' neda', Benne' Golje' Benách, lo na'gak b̄xoz wnná bia' ka', na' lo na'gak benne' yodo' wsedle ka'. Chóggake' chia' gata', na' wdégake' neda' lo na'gak benne' zi'to' ka'. <sup>34</sup> Gon díjtgikle' benne' ka' neda', na' gónle'egake' neda' zi'. Wžé'egake' neda' zene'. Naž gótgake' neda', san kate' gak chonne ža, yebana' lo yela' got.

*Jakob, na' Zwa z̄nnábgekle' Jesús to da' gone' chégake'*

*(Mt. 20:20-28)*

<sup>35</sup> Naž Jakob len Zwa, benne' ka' zej nake' z̄i'n Sebedeo, wbíga'gake' law Jesusen', na' belyi'e Le':

—Benne' wsedle, žénelto' gono' cheto' da' nablto' Le'.

<sup>36</sup> Jesusen' gože' l̄égake':

—¿Biz žénelele gona' chele?

<sup>37</sup> Naž belyi'e Le':

—Kate' žin ža kwi'o gan nna bi'o, ben ga kwe'to' toto' kwito' li ža, na' yetoto' kwito' yegle.

<sup>38</sup> Naž Jesusen' gože' l̄égake':

—Bi nnézele da' z̄nnable. ¿Gak si'le' da' žala' si'a neda', da' naken da' sáka'li'a? ¿Gak yezoale nis kan yezóa' neda' nis lo yela' got?

<sup>39</sup> Bechébegake', na' wnnágake':

—Gakto'.

Jesusen' gože' l̄égake':

—Da' li, da' saka'a neda', lezka' gaken chele, na' kan yezóa' neda' nis, lezka' yezoale le'e nis, <sup>40</sup> san bi nzi' lo na'a kwia' no benne' kwi'e kwita' li ža, na' no benne' kwi'e kwita' yegle. Dios wnezjwe' chegak benne' ka' ba bkweze' chégake' latje ka'.

<sup>41</sup> Kate' yechí benne' wsedle chie' ka' béngkle' da' ni, bžá'agake' Jakob na', na' Zwan'.  
<sup>42</sup> Naž Jesusen' bliže' légake', na' wnné':

—Nnézkzelele kan žongak benne' ka' zna biá'gake' yež ka', kan zkingkle' benne' ka' žin, na' benne' ka' zej nake' blo ladjwgake' zna biá'gake' ljéžgake' ka'. <sup>43</sup> Bi gak chele ki, san no benne' yénele' gake' zen gan zoale, žala' gone' xchinle yezika'le, <sup>44</sup> na' no benne' ladjwle, benne' yénele' gake' benne' blo, žala' gake' ka to benne' ndo'w chele yógo'tele. <sup>45</sup> Ki žala' gonle dan' bla'a neda', Benne' Golje' Benách, kege nich gon no benne' xchina', san nich gona' xchingak benách ka', na' nich wdía' yela' nban chia', nich yeya'wa' benne' zan.

*Jesús žeyone' Bartimeo, benne' lo chole*  
*(Mt. 20:29-34; Lk. 18:35-43)*

<sup>46</sup> Naž bžin Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen lo yež Jerikó. Kate' ne žežój Jesusen' lo yežen', benne' wsedle chie' ka' zjákłene' Le', tzen len benne' zanže ka'. Žoa'a nezen' že' to benne' lo chole, bennen' lie' Bartimeo, ži'n Timeo. Znnable' no benne' bi da' gonnze' chie'. <sup>47</sup> Kate' benle Bartimeon' zde Jesús, benne' Nasaret, ga na', wzó lawe' znnie' žižje, na' wnné':

—Jesús, Za'só Dabí. Beyache' laže'l neda'.

<sup>48</sup> Benne' ka' želdie' ga na' bdílgake' le', na' belyi'e le':

—Wzóa ži.

Naž žižje wnnie', na' wnné':

—Za'só Dabí. Beyache' laže'l neda'.

<sup>49</sup> Naž wzé žize Jesusen', zbeze', na' gože' benne' ka':

—Le wliže'.

Bližgake' benne' lo chołen', na' belyi'e le':

—Ben choch lažo'o. Wyase. Znnie' le'.

<sup>50</sup> Naž bsie' chela'ale laže' nřoa yene'. La' wzó zá'tie', na' wbig'e law Jesusen'.  
<sup>51</sup> Jesusen' wnnable' le', na' wnné':

—¿Biz žénelo' gona' chio'?

Bechebe benne' lo chołen', na' wnné':

—Benne' wsedle, žénela' gono' ga yeyák yej lawa'.

<sup>52</sup> Jesusen' gože' le':

—Beyéj ližo'. Ba beyako' dan' žejli'o chia'.

La' beyáljwte yej lawe', na' wyéjłene' Jesusen'.

## 11

*Žaz Jesús lo yež Jerusalén*  
*(Mt. 21:1-11, Lk. 19:28-40; Jn. 12:12-19)*

<sup>1</sup> Bžin Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen, gawze gan že' yež Jerusalén, gan zej nnita' yež Betfagé, na' yež Betania, gan že' Ya'a Yag Olibo. Naž Jesusen' bsele'e chope benne' wsedle chie' ka', <sup>2</sup> na' gože' légake':

—Le chej yeždo' da' žen' lawžo, na' kate' cho'ole lo yežen', chejxáka'le to burrodo' nžejba' ga na', na' bi na' kwia-ba' no benne'. Le sež-ba', na' le yedjwá'-ba' chia'. <sup>3</sup> Cha' no benne' bi da' yi'e le'e dan' žonle ki, le yi'e: “Xanžon' žénele'-ba', na' la' yeséla'tie'-ba' chio'.”

<sup>4</sup> Naž jake', na' bejxáka'gake' búrrodon', nžejba' gan žo'ogak benách ka' li'a to yo'o da' žen' žoa'a nez, na' bséžgake'-ba'. <sup>5</sup> Benne' ka' nnita'gake' ga na' belyi'e légake':

—¿Biz da' žonle? ¿Biz chen' zsežle búrrodon'?

<sup>6</sup> Bechébegak benne' wsedle ka' che Jesusen', na' belyi'e légake' kan ba gožke Jesusen' légake', na' benne' ka' bnéziwgake' légake' latje. <sup>7</sup> Naž bché'gake' búrrodon' gan zoa Jesusen'. Bxóagake' laže' chégake' xkóže'ba', na' Jesusen' wžíe'-ba'. <sup>8</sup> Wnnita'gak benne' zan ga na', na' bchiljgake' laže' chégake' gan nak lo nez. Yebale benne' ka' bdíchjgake' zin da' bxóagake' lo nezen'.



<sup>9</sup> Wzó lawgak znnegak zižje benne' ka' zjake' law Jesusen', na' benne' ka' zá'gake' xkóže'le', na' wnnágake':

—ǝGa'n zen Dios! ǝDios gon chawe'e Benne' ze'e nga, Bennen' bsela' Xanžo Dios Le'!  
<sup>10</sup> ǝDios gon chawe'e Bennen' za' nna bi'e kan wnná bia' xa xto'žo Dabí! ǝGa'n zen Dios!

<sup>11</sup> Ka' goken, bžin Jesusen' lo yež Jerusalén, na' wyoé'e la' li'a yodo'. Kate' beyóž bwie' yógo'te da' zej den dot kwitle, bežoje' zaka' yež Betania dan' za' žale, na' zjaklen benne' wsedle chie' ka' Le'.

*Jesús zdile' yag higo*

*(Mt. 21:18-19)*

<sup>12</sup> Kate' za' ža'ní' yetó ža, na' zežój Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen, lo yež Betania, zdone'. <sup>13</sup> Zí'to'le bļe'ele' to yag higo da' žian xlage'. Wbige'e gan zoa yagen' cha' chejxake'e late' da' zbian. Kate' bžine' ga na', bi be bejxake'e da' zbian. Xlage'ze žian dan' bi na' žin ža kwian. <sup>14</sup> Naž bdile Jesusen' yagen', na' wnné':

—Biž gaw no benne' da' zbia chio'.

Béngkle benne' wsedle chie' ka' da' ni.

*Jesús zchache' li'a yodo'*

*(Mt. 21:12-17; Lk. 19:45-48; Jn. 2:13-22)*

<sup>15</sup> Kate' bžin Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen lo yež Jerusalén, wyoé'e la' li'a yodo', na' wzó lawe' zbeje' na'le benne' žote' ža'w ka' la' li'a yodo'. Bžixe' blag ka' chegak benne' ka' zchá'gake' mežw che yež zi'to' ka', na' lezka' da' ka' žé'gekle benne' ka' žóte'gake' plomdo' ka'. <sup>16</sup> Lezka' bi bi'e latje no benne' bi da' we'e, na' kege no benne' wzóe' nez la' li'a yodo'. <sup>17</sup> Jesusen' bsedle' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnné':

—Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: “Liža' sin', yo'o gan benne' zá'gake' dot yežlyó nga wcháljengake' Dios.” Le'e ba benlen kan nak ližgak benne' wbán ka'.

<sup>18</sup> Kate' bχoz wnná bia' ka', na' benne' yodo' wsedle ka' béngkle' da' ni, naž wzó lawgake' žílgake' nakx gótgake' Jesusen', san dan' zžébegake' benne' yež ka', bi be béngake' chie', dan' žebángkle yógo'te benne' ka' kan nak da' žsedle Jesusen'. <sup>19</sup> Kate' za' žale ža na', bežoje' lo yežen'.

*Zbiž yag higo dan' bdile Jesús*

*(Mt. 21:20-22)*

<sup>20</sup> Kate' za' ža'ní' yetó ža, wdé Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen, gan že' yag higo dan' bdile' Le', na' blé'egeklen', ba nbižen dot lwen. <sup>21</sup> Naž bezá' laže' Bedw dan' goken, na' gože' Jesusen':

—Benne' wsedle, bwia nga. Yag higon' da' bdilon' neje, ba nbižen.

<sup>22</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' lé'gake':

—Le chejlé' che Dios. <sup>23</sup> Da' li žapa' le'e, cha' no benne' yi'e ya'ado' ni: “Bkwás nga, na' bejsóa lo nido'” na' cha' bi gak chope laže'e, san dot laže'e chejli'e che Dios gone' kan wnné', na' gaken. <sup>24</sup> Che len žapa' le'e: yógo'te da' nnable kate' wcháljlenle Dios, le chejlé' che Dios ba benne' chele dan' znnable, na' gonnen' chele. <sup>25</sup> Katen' zcháljlenle Dios, cha' zoa no benne' zža'le, bennen' zoa bi da' bene' chele, le yenít law che bennen', nich lezka' Xale, Bennen' zoe' ya'abá chie', yenít lawe' chele le'e doła' da' nbága'le. <sup>26</sup> Cha' bi yenít lawle chegak benách ka', Xale, Bennen' zoe' ya'abá chie', bi yenít lawe' chele le'e doła' da' nbága'le.

*Yeła' wnná bia' da' nape Jesús*

*(Mt. 21:23-27; Lk. 20:1-8)*

<sup>27</sup> Naž beyéj Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen lo yež Jerusalén. Kate' ne zda Jesusen' gan nak lo zchil yodo', bχoz wnná bia' ka' len benne' yodo' wsedle ka', na' benne' gole ka', bžingake' gan zoe'. <sup>28</sup> Wnnábgekle' Jesusen', na' wnnágake':

—ǝBiz yela' wnná bia' nzi' lo no'o žono' da' ki? ǝNoz benne' bdie' lo no'o yela' wnná bian'?



<sup>29</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' lěgake':

—Lězka' neda' nnabla' le'e to. Cha' yechébele chia', yapa' le'e bi yeļa' wnná bia' napa' žona' da' ki. <sup>30</sup> ěNoz benne' bdie' lo na' Zwa bezóe' benách ka' nis? ěDios o to benne'? Le nne na'a.

<sup>31</sup> Wzó lągake' žóngake' xtíža'gake' la' lěgakze', na' wnnágake':

—Cha' nnažo Dios bsele'e le', yi'e žo'o: “ěBiz chen' bi bejle'le chie'?” <sup>32</sup> ěYé'ažo-ne', bséla'gak benne' ka' le'?

Ki bezá' láže'gake' dan' zžébegake' benne' yež ka' nníta'gake' ga na', dan' žékgekle yógo'te benne' ka' bchalj Zwan' lo wĺáz Dios. <sup>33</sup> Che len belyi'e Jesusen':

—Bi nnezlto'.

Naž Jesusen' gože' lěgake':

—Lězka' neda' bi yapa' le'e bi yeļa' wnná bia' napa' žona' da' ki.

## 12

*Žsaka' lebe Jesús chegak benne' wen žin ka'*

*(Mt. 21:33-46; Lk. 20:9-19)*

<sup>1</sup> Naž wzó law Jesusen' zcháljlene' benne' ka' žónlengake' Le' tzen da' žsaka' lebe', na' wnné':

—Wzóa to benne' beyaze' lba uba ka' gan nak lo yežlyó chie'. Bzoe' to le'je chen, na' bche'ne' to yežw yej gan wsíe' xis uba ka'. Bene' to yo'o gope gan nak ža'le gan wak to benne' wie' da' ka'.

'Naž bdie' yežlyó chien' lo na'gak benne' wen žin ka', nich sí'gake' gachje da' wnezjwen, na' wyeje' yež zi'to'. <sup>2</sup> Kate' bžin ža wchíbgake' da' zbian, bsele'e to bi' wen žin chie' chejxi'be' lo na'gak benne' wen žin ka' dan' žeyaļa' che xanbe' che da' wbíagak lba uba ka'. <sup>3</sup> Naž benne' wen žin ka' béxwgake' xkwiden', na' bėngake'-be' zi'. Beséla'gake'-be' ká'zebe'. <sup>4</sup> Naž xan yežlyón' bsele'e yetó bi' wen žin chie', na' xkwide' ni bžé'egake'-be' yej, na' blá'gake' yichjbe'. Bėngake'-be' zi'. <sup>5</sup> Naž xan yežlyón' bsele'e yetó bi' wen žin chie', na' xkwide' ni bėtgake'-be'. Lězka' bsele'e xkwide' zanže bi' wen žin chie' ka', na' bėnle'egake' balbe' zi', na' bėtgake' yebalbe'.

<sup>6</sup> 'Biž wzóa no benne' nga'ne' che xan yežlyón'. Nga'nze to xkwide' byo chie', na' nží'ile'ele'-be'. Kate' wzé lawte bsele'e zi'ne', na' wnné': “Gápegake' zi'na' ba la'ne.”

<sup>7</sup> Naž benne' wen žin ka', la' lěgakze' wnnágake': “Xkwide' ni žeyaļa' chebe' yežlyó nga. Le cho'o, gotžo-be', na' ga'n yežlyó nga chežo.” <sup>8</sup> Che len bėxwgake'-be', na' bėtgake'-be'. Bžó'ngake'-be' na'le lo yežlyón' gan degak lba uba ka'.

<sup>9</sup> Naž Jesusen' wnnable' benne' ka', benne' nníta'gake' dot kwite', na' wnné':

—ěNax gon benne' xan yežlyón'? Yide', na' gote' benne' wen žin ka', na' wdíe' yežlyón' lo na'gak benne' yoble.

<sup>10</sup> 'ěBi beļ-le da' nyejw le'e yiche la'y? Ki znnan:

Yej na' da' bzoagak benne' wen ze'e ka' cheļa'ale, na'a naken yej len blo che ze'e.

<sup>11</sup> Xanžo Dios bene' ga naken ki,

na' žebán láže'žo kan nak da' zle'elžo.

<sup>12</sup> Naž gónegekle' séngake' Jesusen' dan' nnézgekle' bsaka' lebe' ki kan nak chėgake', san zžébegake' benne' yež ka', benne' nníta'gake' ga na', na' che len belka'ne' Le', na' beyėgake'.

*Ka nak da' zchízjwgake' benách ka' lo wĺáz benne' Sésar*

*(Mt. 22:15-22; Lk. 20:20-26)*

<sup>13</sup> Wdé na' benne' yodo' wnná bia' ka' bséla'gake' gan zoa Jesusen' baļe benne' yodo' fariseo ka' len benne' ka' žónlengake' Herodes tzen, nich góngake' ga bi da' nna Jesusen' nich gak yesbága'gake' Le' zia. <sup>14</sup> Benne' ka' bžíngake' gan zoa Jesusen', na' belyi'e Le':

—Benne' wsedle, nnezlto' zchaljo' da' naken dot da' li. Bi žeklo' da' želnnaze benách ka', dan' bi zwiázo' da' zloé'ezele kwingak benách ka', na' lo da' naken da' li žsedlo' da'

žénele Dios gongak benách ka'. ěŽonn da' bchi'le Moisés neto' latje chizjw lazto' da' zchízjwgage' lo wĺáz Benne' Sésar, benne' zi'to', bennen' znná bi'e? ěWyízjwton' o bi chíjwton'?

<sup>15</sup> Žákbe'ele Jesusen' znnábgekle' Ľe' ki dan' žénegekle' yesbága'gage' Ľe' zia, na' gože' Ľégake':

—ěBiz chen' zžixle neda'? Le wĺoé'el neda' to mežw da' zcónlele žin nich Ľe'elan'.

<sup>16</sup> Bĺoé'egekle' Ľe' ton, na' Jesusen' wnnable' Ľégake', na' wnné':

—ěNoz benne' da' ni Ľawe', na' le'?

Beží'igake', na' wnnágake':

—Che benne' Sésar da' ka'.

<sup>17</sup> Naž Jesusen' gože' Ľégake', na' wnné':

—Le wnezjw che benne' Sésar da' naken che benne' Sésar, na' che Dios da' naken che Dios.

Bebán Ľáže'gekle' che dan' bechebe Jesusen'.

*Kan nak che yeĺa' žebán lo yeĺa' got*

*(Mt. 22:23-33; Lk. 20:27-40)*

<sup>18</sup> Naž bĺa'gak bale benne' yodo' saduseo ka' gan zoa Jesusen'. Benne' ki znnágake' bi yebangak benne' gat ka'. Che Ľen belyi'e Jesusen', <sup>19</sup> na' wnnágake':

—Benne' wsedle, Moisés bzoje' cheto' cha' gat to benne' byo, bi zoa xkwide' chie', na' cha' ga'n no'le chie', bi' biche' bennen' žala' wchág ná'Ľenbe' no'le wzeben', nich wzoabe' to xkwide' gakbe' xkwide' che bíche'ben'. <sup>20</sup> Wnníta'gak gaže bi' bíche'gakbe'. Xkwide' byo nežw bchag ná'Ľenbe' to no'le, san gotbe', bi wzóa xkwide' chebe'. <sup>21</sup> Xkwide' byo bežope bchag ná'Ľenbe' no'le wzeben', san Ľezka' gotbe', bi wzóa xkwide' chebe'. Ľezka' goken che xkwide' byo beyonne. <sup>22</sup> Ka' goken, yógo'tebe' bchag ná'Ľenbe' no'len', na' bi wzóa no xkwide' chégakbe'. Kate' ze Ľawte, Ľezka' got no'len'. <sup>23</sup> Na'a, kate' yebangak benne' gat ka', ěNózlgakbe' gak no'len' chebe', dan' gážetebe' bchag ná'Ľengakbe' Ľe'?

<sup>24</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' Ľégake':

—Zchíxlele dan' bi nónbia'le da' nyejw Ľe'e yiche la'y, na' bi nnézlele kan nak yeĺa' wak che Dios. <sup>25</sup> Kate' yebangak benne' gat ka', bi wchág ná'gage', na' benne' byo ka' bi sóalengake' no'le ka', san gágake' kan zej nak wbás la'y ka' che Dios, wbás ka' nníta'gage' ya'abá chie'. <sup>26</sup> Na'a, kan nak chegak benne' gat ka' cha' yebángake', ěbi na' goĽ-le dan' bzoj Moisés? Zchaljen kan Dios bĺiže' Ľe' lo yag yeche'do' da' žeyen, na' gože' Ľe': “Neda' naka' Dios che Bran, na' Dios che Isaak, na' Dios che Jakob.” Dan' wnné' ki chégake', nak bia' zej nbane' Ľa'kze gótgake' zga'ale. <sup>27</sup> Dios nake' Dios chegak benne' ban ka', kege chegak benne' gat ka', benne' ka' nátgake' to chí'ize. Zchíxle'elele.

*Da' bchi'le Dios žo'o da' naken blo*

*(Mt. 22:34-40)*

<sup>28</sup> Ľezka' bžin to benne' yodo' wsedle gan zoa Jesusen'. Benle' che Jesusen' dan' bcháljlene' Ľégake', na' nnezle' cháwe'do' bechebe'. Che Ľen wnnable' Jesusen', na' wnné':

—ěBiz da' bchi'le Dios žo'o nakžen blo ka' yógo'te da' ka' bchi'le' žo'o gonžo?

<sup>29</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' Ľe':

—Da' bchi'le Dios Ľe'e da' nakžen blo ka' yógo'te naken da' znnan:

Le yenle, benne' Israel ka'.

Xanžo Dios, toze' Ľe' nake' Xanžo.

<sup>30</sup> Žala' ži'ilo' Xano' Dios dot Ľažo'o,

na' Ľen dot yichj Ľazdo'o,

na' Ľen dot yeĺa' žejní'il chio',

na' Ľen dot yeĺa' wak chio'.

Da' ni naken da' bchi'le Dios Ľe'e da' naken blo. <sup>31</sup> Da' bchi'le Dios Ľe'e da' naken bežope, toze kan naken. Ki znnan:

Žala' ži'ilo' lježo' kan nži'il kwino'.

Bi zoa yetó da' bchi'le Dios le'e da' nakžen blo ka da' chope ki da' wnnakze' Le'.

<sup>32</sup> Naž benne' yodo' wsdlen' gože' Jesusen', na' wnné':

—Cháwe'do' wnnó', benne' wsdle. Da' nak dot da' li znno'. Toze nak Dios, na' bi zoa nitože no nak Dios. <sup>33</sup> Na' cha' nži'ilžo Dios dot láže'žo, na' len dot yela' žejni'il chežo, na' len dot yichj lázdo'žo, na' len dot yela' wak chežo, na' cha' nži'ilžo lježžo kan nži'il kwínžo, da' ki záka'žegaken ka yógo'te biado' ka' žotžo-ba' lo bkog la'y che Dios, na' lezka' ka yógo'te biado' ka' zzeyžo-ba' lo bkogen'.

<sup>34</sup> Kate' benle Jesusen' ka cháwe'do' bechebe bennen', gože' le', na' wnné':

—Yeláte'ze žiažje chio' nich si'o da' znna bia' Dios.

Bi bežogle nitože benne' bi da' nnable' Jesusen'.

¿Nož benne' nak Benne' Cristo zi'ne'?

(Mt. 22:41-46; Lk. 20:41-44)

<sup>35</sup> Kate' ne žsedle Jesusen' benách ka' gan nak lo zchil yodo', wnné':

—¿Biz chen' znagak benne' yodo' wsdle ka' Benne' Criston' nake' za'só Dabí?

<sup>36</sup> Lekze Dabín' bchalje', zoalen Dios Be' La'y le', na' wnné':

Ǫanžo Dios gože' Ǫana':

“Wžé' kwita' li ža

kate' gonža' ga wzóa zibgak lawo'

benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe'.”

<sup>37</sup> ¿Nak Benne' Criston' za'só Dabí cha' lekze Dabín' wnné' nake' Ǫane'?

Benne' zan, benne' ka' nníta'gake' ga na' wyáz láže'gake' da' ni, na' bze nággake' chie'.

*Jesús žesbage'e benne' yodo' wsdle ka' zia*

(Mt. 23:1-36; Lk. 11:37-54; 20:45-47)

<sup>38</sup> Kate' ne žsedle Jesusen' benne' ka' žónlengake' Le' tzen, gože' légake':

—Le gape chi'i kwínle chegak benne' yodo' wsdle ka'. Zdan láže'gake' zdágake' nile na'le, zej nakwe' laže' tonn ka'. Lezka' zdan láže'gake' wližgak benách ka' légake' cháwe'do' gan nak lawe' ya'a. <sup>39</sup> Zbé'gake' latje blo ka' lo yo'o gan zdobgak benách ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' gan žej žawgake' tzen. <sup>40</sup> Zká'gake' ližgak no'le wzebe ka', na' nich wloé'ezele chawe' kwíngake', scha zcháljgake' law Dios. Benne' ki, wsaka' zi'že Dios légake'.

*Da' bnezjw to no'le wzebe che Dios*

(Lk. 21:1-4)

<sup>41</sup> Kate' ne že' Jesusen' lo zchil yodo' gan zoa kak gan zgo'ogak benách ka' mežw che yodo', zwie' kan žongak benne' ka' zgó'ogake' mežw lo kaken'. Benne' ka' de'e yela' wnni'a chégake' zgó'ogake' mežw zan. <sup>42</sup> Naž bžin to no'le wzebe yache' ga na', na' wloé'e chope mežw lasdo' lo kaken', da' ka' záka'gaken láte'do'ze. <sup>43</sup> Naž Jesusen' bliže' benne' wsdle chie' ka', na' gože' légake':

—Da' li žapa' le'e, no'le wzebe yache' ni wlo'ože' ka dan' wlo'ogak yógo'te benne' ka' wlo'ogake' mežw lo kak che yodo'. <sup>44</sup> Yógo'te benne' ka' zgó'ogake' che da' nga'nze chégake', san no'le ni, lo yela' yache' chie' wloé'e dot da' do' deze chie', dan' žala' gáwlene'.

## 13

*Znna Jesús kan za' wchínnjgake' yodo'*

(Mt. 24:1-2; Lk. 21:5-6)

<sup>1</sup> Kate' bežój Jesusen' lo zchil yodo', to benne' wsdle chie' gože' Le', na' wnné':

—Benne' wsdle, bwia nga ka zen gole zej nak yo'o ki, na' ka zen gole zej nak yej ka' zej žian le'e ze'e chégaken.

<sup>2</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Zle'elo' yo'o zen ki, san bi ga'n to yej law lježen nga, dan' wchínnjgak benách ka' légaken.

*Da' ka' gak biá'gaken kate' za' yeyóž che yežlyó*  
(Mt. 24:3-28; Lk. 21:7-24; 17:22-24)

<sup>3</sup> Naž wyěj Jesusen' len benne' ka' žónlengake' le' tzen law Ya'a Yag Olibo, da' žen' lawle gan de yodo'. Kate' Jesusen' ba ži'e ga na', naž la' légakze Bedw len Jakob, na' Zwa, na' Ndres, góžgake' le', <sup>4</sup> na' wnnágake':

—Wnná neto' batx gak da' ki. ¿Biz gak bian' za' gakgak yógo'te da' ki?

<sup>5</sup> Bechebe Jesusen', na' bsdle' légake', na' wnné':

—Le gape chi'i kwinle nich bi gon láže'gekle' le'e. <sup>6</sup> La'gak benne' zan, benne' légake' kan lia' neda', na' nnágake' zej nake' Benne' Criston'. Ki gon láže'gekle' benne' zan.

<sup>7</sup> Kate' yénlele žak wdile nile na'le, bi žébele. Yógo'te da' ki žala' gákgaken, san bi na' žin ža ze lawte ža ka'. <sup>8</sup> To yež til-len yetó yež, na' benách ka' to gan zna bia' to benne' chejtíl-lengake' benách ka' yetó gan zna bia' yetó benne'. Da' zan latje xo' lo yo, na' gak wbín. Gongak benách ka' žo'osbé. Da' ki gákgaken da' so law sáka'gak benách ka' nníta'gake' ža ka'.

<sup>9</sup> Naž le gape chi'i kwinle, dan' wdégake' le'e lo na'gak benne' yolawe' ka'. Chíngake' le'e gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios. Wzégake' le'e lawgak benne' ka' zna biá'gake' lažle, na' lawgak benne' ka' zna biá'gake' yež zi'to' ka'. Góngake' ki chele dan' žónlenle neda' tzen, san ki gata' latje wzóa lile chia' neda'. <sup>10</sup> Zga'ale kate' žin ža ze lawte ža ka' žon byenen chejzéngkle' benách ka' dot yežlyó nga diža' chawe' chian'. <sup>11</sup> Katen' wché'gake' le'e, na' wdégake' le'e lo na'gak benne' yolawe' ka', bi gek zédlele ni'a che da' žala' nnale. La' ža na'ze Dios wnezjwe' chele da' wchaljle, na' dan' nnale. Katen' wchaljle, kege lé'ezele na' nnale, san Dios Be' La'y nne'. <sup>12</sup> Wdegak benách ka' la' bíche'gakkze' ka' lo na'gak benne' ka' gótgake' légake'. Benne' ka' zej nnita' xkwide' ka' chégake' wdégake' la' zí'ngakkze', na' zí'ngake' ka' wdégakbe' la' xa xná'gakkzbe' ka' lo na'gak benne' ka' gótgake' légake'. <sup>13</sup> Yógo'te benách ka' wzóagake' le'e chela'ale dan' žónlenle neda' tzen, san nólele sóelele da' gaken na' zejte ža ze lawte ža, yelale.

<sup>14</sup> Benne' ka' žól'gake' da' ni žala' chejni'igeklen'. Bzoj Daniel, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, da' znan ki: “Cho'o to da' naken xiwe' da' yesniten gan bi žala' cho'on.” Kate' žin ža na', benne' ka' nníta'gake' gan nbab Judea žala' wzónnjgake', na' chjake' gan nak law ya'a ka'. <sup>15</sup> No benne' zoe' yichjo'o ža na' žala' wzónnjtie', na' bi yetje' zan yo'o nich chejxi'e bi da' de chie' lo yo'on'. <sup>16</sup> No benne' zoe' yixe' žala' wzónnjtie', na' bi yeyeje' liže' nich chejxi'e laže' da' xoa yene'. <sup>17</sup> Da' nyáche'le'e gaken chegak no'le ka' ža na', no'le ka' zej noe'e xkwide' ka', na' lezka' no'le ka' zgáze'gekle' bi' žen ka'. <sup>18</sup> Le wlíž Dios, na' nnáblele-ne' bi gon byenen wzonnjle kate' nak byo' zag. <sup>19</sup> Kate' ža ka' sáka'žegak benách ka' ka da' gok zga'ale katen' bi na' gata' yežlyó nga, da' ben Dios na' zejte na'a ža, na' ža ka' da' zá'gaken bi gaken ki. <sup>20</sup> Chela' bi gon Dios ga gakgak babze ža ka', bi yelá no benne', san dan' nži'ile' benne' ka' ba wžekze', ba bene' chie' gone' ga gakgak babze ža ka'.

<sup>21</sup> Na'a, cha' no benne' yi'e le'e: “Le wia nga, zoa Benne' Criston' nga” o nnie': “Le wia nga zoe' ga na'” bi chejle'le che bennen'. <sup>22</sup> La'gak benne' zan, benne' ka' gon láže'gekle' benách ka', na' nnágake' zej nake' Benne' Criston', na' nnágake' zej nake' benne' ka' zcháljgake' lo wláz Dios. Wlóé'gekle' da' ka' gak biá'gaken, na' góngake' yela' wak zen ka'. Lezka' gon láže'gekle' benne' ka' wžekze Dios cha' sáke'gekle'. <sup>23</sup> Na'a le'e, le soa ban laže'. Yógo'te da' ki ba goža' le'e zga'ale ka' gákgaken.

*Kan gak kate' yelá' Benne' Golje' Benách*  
(Mt. 24:29-35, 42-44; Lk. 21:25-36)

<sup>24</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Kate' ža ka', te gak da' ki, kate' sáka'gak benách ka' ki, choj wbíž, na' bi cha'ní' byo'.

<sup>25</sup> Yinnjgak belj ya'abá ka', na' xizgak da' ka' zej nlan', da' ka' zej naken zen ya'abán'.

<sup>26</sup> Naž lé'egekle' neda', Benne' Golje' Benách, za'a lo bejw ya'abá, napa' yela' wak zen, na' yela' baní' chia'. <sup>27</sup> Seļa'a wbás chia' ka' che ya'abá, na' wtóbgake' benách ka' wžia'

nedkza', benne' ka' nníta'gake' dap la'ate yežlyó nga, gan so lawte yo biž, na' zejte gan so lawte ya'abá.

<sup>28</sup> 'Le chejni'il da' žsedle yag higo le'e. Kate' so law gonen ni'a ne'ndo' ka', na' žebían xlage' že'ndo' ka', nnézlele za' žin byo' wbá ka'. <sup>29</sup> Lzka', kate' lé'elele žakgak da' ki, nnézlele za' žin ža ze lawte ža na', na' za' la' lawn. <sup>30</sup> Da' li žapa' le'e, yógo'te da' ki gákgaken zga'ale kate' gatgak benne' ka', benne' sóagake' nbángake' ža na'. <sup>31</sup> Te che ya'abá, na' che yežlyó nga, san xtiža'a batkle te chen.

<sup>32</sup> 'Kate' žin ža na' o yel na', bi nnezle nitó benne'. Bi nnézgekle wbás che ya'abá ka', na' bi nnezla' neda', Zi'n Dios. Toze Dios Xa' nnezlen'. <sup>33</sup> Che len, le soa lez, na' le soa ban laže', na' le wchaljlen Dios dan' bi nnézlele bi ža gákgak da' ki. <sup>34</sup> Gaken kan žak kate' chej to benne' zi'to'. Kate' za' wzé'e liže', wdíe' lo na'gak benne' wen žin chie' ka' da' de chie'. Che chégake' we'e xchíngake', na' nne' soa lez benne' zoe' žape chi'e ža yo'o. <sup>35</sup> Le soa lez dan' bi nnézlele batx yelá' xan yo'o, cha' kate' za' žale, o gachje yeje, o kate' zbeže leko', o zildo'. <sup>36</sup> Le gon ki, nich bi yedjake'e le'e ztasle cha' kon yela'kze'. <sup>37</sup> Da' ni da' žapa' le'e, lzka' žapa' yógo'te benách: le soa ban laže'.

## 14

*Benne' yodo' ka' žóngake' xtiža'gake' séngake' Jesús*

*(Mt. 26:1-5; Lk. 22:1-2; Jn. 11:45-53)*

<sup>1</sup> Yechóp ža ka', gak Lni Pasko' kate' žejsá' láže'gak benne' judío ka' kan ben Dios kate' beslé' xa xtó'gake' ka' lo yežlyó Egipto, da' naken lni kate' žáwgake' yet xtil da' bi nzin' kwa zichj chen. Bxoz wnná bia' ka' len benne' yodo' wsdle ka', wdíljgake' kan séngake' Jesusen' ži žize nich gótgake' le'. <sup>2</sup> Wnnágake':

—Bi žala' senžo-ne' ža lni dan' gongak benách ka' žo'osbé.

*To no'le zlalje' da' zla' zix yichj Jesús*

*(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)*

<sup>3</sup> Kate' ža na' wzóa Jesusen' lo yež Betania, lo liž Smon, to benne' wdé'e yižwé' leže. Kate' ne žej' žaw Jesusen', wyáz to no'le, noe'e to béga'do' da' naken yej zaka', na' nža' da' zla' zix che yeje susén las da' naken dot li laže', na' záka'le'en. Bje'e béga'don', na' wloé'e da' zla' zix yichj Jesusen'. <sup>4</sup> Bža'agak bałe benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnnágake' la' légakze':

—¿Biz chen' gok ditje da' zixen'? <sup>5</sup> Chela' no benne' gote'en, si'že' ka' lázjwžo che to yiz, na' gak chise' mežwn' chegak benách yache' ka'.

Wnnéle'egake' che no'len'.

<sup>6</sup> Naž bchalj Jesusen', na' wnné':

—Le we'e latje. ¿Biz chen' znnéle chie'? Nak chawe' dan' bene' chia'. <sup>7</sup> Benách yache' ka' nníta'lentezgake' le'e, na' bátte'teze yénelele, gak gonle chégake' da' chawe', san neda' bi sóateza' gan zoale. <sup>8</sup> Ben no'le ni ka' da' wzake'e. Bjalje' da' zla' zix ni neda', na' ki bpe'e neda' zga'ale kate' gacha'a lo yežw ba. <sup>9</sup> Da' li žapa' le'e, gáte'teze gan wcháljgake' diža' chawe' chian' dot yežlyó nga, lzka' soa no benne' wzóa lie' da' ben no'le ni chia'. Ki gaken nich chejsá' láže'gak benách ka' le'.

*Judas zchebe laže'e wdíe' Jesús lo na'gak benne' yodo' ka'*

*(Mt. 26:14-16; Lk. 22:3-6)*

<sup>10</sup> Naž bžoj Judas Iskariote, bennen' nbáblene' benne' chežinno, benne' ka' žónlengake' Jesusen' tzen, na' wyeje' gan zej nnita' bxoz wnná bia' ka' nich wdíe' Jesusen' lo ná'gake'. <sup>11</sup> Kate' béngekle' xtiža' Júdas na', bebégekle', na' bchebe láže'gake' chíjzwgake' le' mežw. Naž wzó law Judas na' žilje' kan wdíe' Jesusen' lo ná'gake'.

*Da' že'j žawžo nich chejsá' láže'žo kan got Xanžo*

*(Mt. 26:17-29; Lk. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Ko. 11:23-26)*

<sup>12</sup> Nak ža zzo law žak lni kate' žáwgake' yet xtil da' bi nzin' kwa zichj chen, ža na' žótgake' zila'do', bian' žáwgake' Lni Paskon', kate' žejsá' láže'gake' kan ben Dios katen'

beslé' benne' judío ka' lo yežlyó Egipto. Naž benne' wsedle ka' che Jesusen' wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Gaz žénelo' chejto' chejsí'ni'ato' da' gawžo xche' che Lni Pasko'?

<sup>13</sup> Naž Jesusen' bsele'e chope benne' wsedle chie' ka', na' gože' légake':

—Le chej lo yež, gan chejxáka'le to benne' noe'e to že'e nis. Le chéjlene'. <sup>14</sup> Gan choe'e, le ye' xan yo'on': “Znna Benne' wsedle: ¿Gaz zoa yo'o gan gáwlena' benne' wsedle chia' ka' xche' che Lni Pasko'?” <sup>15</sup> Naž wlo'e'ele' le'e to yo'o zen gan nak da' chope kwia gan ba nba'a. Le wsí'ni'a da' gawžo ga na'.

<sup>16</sup> Bžojgak benne' wsedle chie' ka', na' bžingake' lo yež, na' bejxáka'gake' yógo'te kan ba gož Jesusen' légake'. Bsí'ni'agake' da' gáwgake' ga na' che Lni Paskon'.

<sup>17</sup> Kate' ba golen, bžin Jesusen' ga na', na' benne' chežinno, benne' wsedle chie' ka', zá'lengake' Le' tzen. <sup>18</sup> Kate' ne že'j žáwgake', bchalj Jesusen', na' wnné':

—Da' li žapa' le'e, zoa to benne' ladjwle le'e, benne' že'j žáwlene' neda' tzen. Le' wdíe' neda' lo na'gak benne' yodo' ka'.

<sup>19</sup> Naž gok nyache' láže'gake', na' wzó lágwage' žé'gake' Le' to toe':

—¿Naken neda'?

Lezka' yetóe' wnné':

—¿Nedan'?

<sup>20</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Nake' to benne' ladjw chežinnole ki, bennen' zžínlene' neda' tzen lo ye'n. <sup>21</sup> Cha'a gan gótgake' neda', Benne' Golje' Benách, kan nyejw le'e yiche la'y kan gaken chia', san da' nyáche'le'e gaken che bennen' wdíe' neda' lo na'gak benne' ka' gótgake' neda'. Gakže chawe' che bennen' chéla'kze bi golje'.

<sup>22</sup> Kate' ne že'j žáwgake', Jesusen' bešwe' yet xtil. Gože' Dios: “Žóxkeno'.” Bžojžen', na' bi'en chégage', na' wnné':

—Le gawn. Da' ni naken be'la' žen chia'.

<sup>23</sup> Lezka' bešwe' to zíga'do', na' gože' Dios: “Žóxkeno'.” Naž bi'en chégage', na' yógo'tegake' wé'jgaken'. <sup>24</sup> Jesusen' gože' légake':

—Da' ni naken xchena' da' žon chochen diža' kobe da' zka'nen chawe', dan' žon Dios len benách ka'. Xchena' na' laljen ni'a chegak benne' zan. <sup>25</sup> Da' li žapa' le'e, biž ye'ja' xis uba ki na' zejte ye'ja' da' kobe gan znna bia' Dios.

Znna Jesús nna Bedw bi nónbi'e Le'

(Mt. 26:30-35; Lk. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

<sup>26</sup> Wdé bélgage' da' belwé lágwage' Dios, bžojgak, na' jake' law Ya'a Yag Olibo. <sup>27</sup> Naž Jesusen' gože' légake', na' wnné':

—Yógo'tele gak chope láže'le, na' yebéj yichjle neda' na'a že', dan' nyejw le'e yiche la'y da' znnan: “Gota' benne' žape chi'e zila' ka', na' gáslasgakba'.” <sup>28</sup> Te yebana' lo yela' got, cha'a gan nbab Galilea zga'ala' ka' le'e.

<sup>29</sup> Naž Bedw gože' Jesusen', na' wnné':

—La'kze yógo'tegake' gak chope láže'gake', na' yebéj yichjgake' Le', bi gak chope laža'a neda'.

<sup>30</sup> Jesusen' gože' le', na' wnné':

—Da' li žapa' le', la' yel nize, zga'ale kate' kweže leko' chope chi'i, chonne chi'i nnio' bi nónbi'o neda'.

<sup>31</sup> Naž Bedon' ben choche' xtiže'e ni'a che Dios, na' wnné':

—La'kze gátlentia' Le' tzen, bi nnia' bi nónbi'a Le'.

Lezka' wnnágake' yógo'tegake'.

Jesús zcháljlene' Dios lo yežlyón' nzin' Jetsemaní

(Mt. 26:36-46; Lk. 22:39-46)

<sup>32</sup> Naž bžin Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen lo yežlyón' nzin' Jetsemaní, na' gože' légake', na' wnné':



—Le kwe' nga, kate' cha'a neda', chejcháljlene' Dios.

<sup>33</sup> Bchi'e Bedw len Jakob, na' Zwa, na' wzó lawe' žekle', na' žak nyache' laže'e.  
<sup>34</sup> Jesusen' gože' légake', na' wnné':

—Gatkza' lo yela' žak nyache' laže' chia'. Le kwez nga, na' le nna'ze dot yele.

<sup>35</sup> Naž Jesusen' wzé'e yeláte'do' na'le, na' bzechw lawe' lo yo, na' bcháljlene' Dios. Wnnable' Le', cha' wak, kwase' chie' da' žala' sáka'li'e ža na'. <sup>36</sup> Kate' ne zcháljlene' Dios, wnné':

—Xe, yógo'te gak gono' Le'. Bekwás da' žala' sáka'li'a, san kege kan žénela' neda', san kan žénelo' Le', gono'.

<sup>37</sup> Naž Jesusen' beyeje' gan zej nnita' benne' wsedle chie' ka', na' bejxake'e légake' ztásgake'. Gože' Bedon':

—Smon, žtaso' na'a? žBi zbejo' bichgale yej lawo' to chí'ido'ze? <sup>38</sup> Le nna'ze dot yele, na' le wchaljlen Dios, na' le nnable' bi si' latje da' xiwe' chen' le'e chela'ale. Da' li be' nákkzele zoakzen ban laže', san lo yela' benách chele žedó láže'le.

<sup>39</sup> Naž da' yoble wyéj Jesusen', na' bcháljlene' Dios, na' la' tlebe kan wnné'. <sup>40</sup> Kate' beyeje' da' yoble gan nníta'gake', bejxake'e légake' ztásgake' dan' yo'o bichgale yej lawgake'. Bi wnnézgekle' bi da' ye'gake' Le'. <sup>41</sup> Kate' beyeje' da' chonne chi'i gan nníta'gake', gože' légake':

—žZtasle? žŽezi' láže'le? žKá'teze! žBa bžin ža! Le wia nga, neda', Benne' Golje' Benách, ba ndia' lo na'gak benne' doła' ka'. <sup>42</sup> žLe chas! žLe cho'o! Le wia nga, za' bennen' wdíe' neda' lo na'gak benách ka'.

### Želzene' Jesús

(Mt. 26:47-56; Lk. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

<sup>43</sup> Kate' ne zchalj Jesusen' da' ni, bla' Judas, bennen' nbáblene' yechinéj benne' ka' žónlengake' Le' tzen, na' zá'lengak benne' zan le' tzen, benne' ka' zej noe'e ya ntoche' ka', na' yag ka'. Bxoz wnná bia' ka' len benne' yodo' wsedle ka', na' benne' gole ka', bséla'gake' légake'. <sup>44</sup> Judas na', bennen' zdie' Jesusen' lo ná'gake' ba bloe'ele' légake' to da' gone' da' gak bian' no benne' nake' Jesusen', na' wnné':

—Bennen' wchág lawa'-ne', Lekze' Jesusen'. Le sene', na' le chi'e. Le wia binlo nich bi yelé'.

<sup>45</sup> Kate' bžin Judas na' ga na', la' wbíga'tie' gan zoa Jesusen', na' gože' Le':

—Benne' wsedle, Benne' wsedle.

Naž bchag lawe' Jesusen'. <sup>46</sup> Naž béxwgake' Jesusen', na' bché'gake' Le' nžeje'.

<sup>47</sup> Naž to benne' žónlene' Jesusen' tzen wleje' ya ntoche', na' bene' we' bi' wen žin che bxoz blo, na' bchoge' yid nagbe'. <sup>48</sup> Jesusen' gože' benne' ka', na' wnné':

—žBžojle nwa'le ya ntoche' ka', na' yag ka' nich senle neda', kan žonle kate' zzenle to benne' wbán? <sup>49</sup> Kate' ža ka' wzóalena' le'e, na' bsedla' benne' ka' gan nak lo zchil yodo', bi wzenle neda', san žaken ki nich gak da' nyejw le'e yiche la'y.

<sup>50</sup> Naž yógo'te benne' wsedle ka' che Jesusen' bebéj yíchjgake' Le', na' bzónnjgake'.

### Žzonnj to xkwide' byo

<sup>51</sup> Lezka' wzóa to xkwide' byo ga na', nawbe' Jesusen', na' nxoaze kwinbe' to laže' laga'. Benne' ka' zej nchi'e Jesusen' béxwgake'-be', <sup>52</sup> san bsanbe' lažen', na' gal' yídzebe' bzonnjbe'.

Zché'gake' Jesús lawgak benne' yolawe' blo che yodo'

(Mt. 26:57-68; Lk. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

<sup>53</sup> Bché'gake' Jesusen' law bxoz blo, gan zej ndobe yógo'te bxoz wnná bia' ka' len benne' gole ka', na' benne' yodo' wsedle ka'. <sup>54</sup> Bedw bejnawe' Jesusen' zí'to'le. Wyoé'e la' li'a liž bxoz blon', na' wžé'lene' tzen benne' ni'a na' ka' bxoz blon', na' bche'l kwine' gan nak žoa'a yi'.

<sup>55</sup> Bxoz wnná bia' ka' len yógo'te benne' yolawe' blo ka' gónegekle' želgekle' to da' gak yesbága'gake' Jesusen' zia nich gak chóggake' chie' gate', san bi be bžélgekle'. <sup>56</sup> Benne'



zan wnnégake' che Jesusen' da' wen laže', san bi gok tlebe dan' wnnégake' chie'. <sup>57</sup> Naž wzegak benne' ka' wnnégake' che Jesusen' da' wen laže', na' wnnágake':

<sup>58</sup> —Neto' benlto' da' bchalj bennen', na' wnné': “Wchinnja' yodo' nga, da' benen len ni'a na'gak benne' ka', na' yechonne žaze yechisa' yetó da' bi gonen len ni'a na'gak benne' ka'.”

<sup>59</sup> Lezka' bi gok tlebe xtíža'gake'.

<sup>60</sup> Naž wzó ža' bχoz blon' gachje láwe'le benne' ka' nníta'gake' ga na'. Wnnable' Jesusen', na' wnné':

—¿Bi be žechebo'? ¿Bizen' da' znnagak benne' ki kan naken chio'?

<sup>61</sup> Wzóa žize Jesusen', na' bi be bechebe'. Da' yoble bχoz blon' wnnable' Le', na' wnné':

—¿Nako' Le' Benne' Criston', Zi'n Dios la'y?

<sup>62</sup> Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Naka'. Lezka' lé'elele neda', Benne' Golje' Benách, soa' kwi'a kwit li ža che Dios, Bennen' napkze' dot yela' wnná bia', katen' yelá'a lo bejw ya'abá.

<sup>63</sup> Naž bχoz blon', lo yela' zža'a chie' bcheze' laže' da' nakwe', na' wnné':

—Bi žiážjelžo no benne' wloe'ele' zia da' nbage'e. <sup>64</sup> Bénkzelele wnnié' che Dios len da' wnné'. ¿Biz znnale le'e?

Yógo'tegake' bchóggake' che Jesusen' gate'.

<sup>65</sup> Naž bałe' wzó láwgake' zžé'egake' Jesusen' zene'. Bkáche'gake' yej lawe', na' bégake' Le' zi', na' wnnágake':

—Wnné ya'a na'a nolto' bwáwža'ato' Le'.

Benne' ka', benne' ni'a na' bχoz blon', wdápa'gake' žoa'a law Jesusen'.

Zna Bedw bi nónbi'e Jesús

(Mt. 26:69-75; Lk. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

<sup>66</sup> Kate' ne zoa Bedw li'a zan yo'o, to xkwide' no'le, bi' wen žin che bχoz blon', wbíga'be' gan zoe'. <sup>67</sup> Kate' blé'elbe' Bedon' gan ži'e zche'l kwine' žoa'a yi', bwíabe' le', na' wnnabe':

—Lezka' le' žónlno' Jesús, benne' Nasaret na', tzen.

<sup>68</sup> Beží'i Bedon', na' wnné':

—Bi nónbi'a-ne', na' bi nnezla' bi dan' znno'.

Bežój Bedon', na' bejsóe' gan žážgake' li'a na'. Naž wžeže leko'. <sup>69</sup> Da' yoble to xkwide' no'le wen žin bwíabe' le', na' wzó lawbe' že'be' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnnabe':

—Benne' ni žónlene' légake' tzen.

<sup>70</sup> Da' yoble bžon Bedon'. Yextido', benne' ka' nníta'gake' ga na' góžgake' Bedon', na' wnnágake':

—Da' li žónlno' légake' tzen, dan' nako' benne' Galilea. La' díža'ze zchaljo' zej nak bi'o, dan' toze kan zchaljle.

<sup>71</sup> Wzó law Bedon' žzia kwine' zia, zzetje' Dios, na' wnné':

—Bi nónbi'a bennen' zchaljle chie'.

<sup>72</sup> La' wžéžete leko' da' chope chi'i. Naž bejsá' laže' Bedon' dan' wnná Jesusen', katen' gože' le': “Zga'ale kate' kweže leko' chope chi'i, chonne chi'i nnio' bi nónbi'o neda'.” Kate' bejsá' laže'e diža' ni, wzó lawe' zbéželi'e.

## 15

Zché'gake' Jesús law Pilato, benne' wnná bia'

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lk. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

<sup>1</sup> Kate' ne nak zildo', bχoz wnná bia' ka' len benne' gole ka', na' benne' yodo' wsedle ka', na' yógo'te benne' yolawe' blo che yodo', bégake' toze diža'. Naž bché'gake' Jesusen' nžeje', na' bdégake' Le' lo na' Pilato, bennen' wnná bian', nich choge' chie' gate'.

<sup>2</sup> Pilaton' wnnable' Jesusen', na' wnné':

—¿Nako' le' benne' nna bi'e benne' judío ka'?

Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Da' li znno'.

<sup>3</sup> Bxoz wnná bia' ka' besbága'gake' Jesusen' da' zan da' zia. <sup>4</sup> Naž Pilaton' wnnable' Le' da' yoble, na' wnné':

—iBi be žechebo'? Bze nag da' zan da' žesbága'gake' le'.

<sup>5</sup> Bi be bechebe Jesusen'. Ka' goken, bebán laže'l Pilaton'.

*Želchoge' che Jesús gate'*

*(Mt. 27:15-31; Lk. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)*

<sup>6</sup> De to da' žónteze žon Pilaton' kate' žak lni na', žsane' to benne' nyejwe' liž ya, nóte'teze benne' želnnáb benne' ka'. <sup>7</sup> Kate' ža ka' to benne' lie' Barrabás nyejwe' liž ya, tzen len yebałe lježe' ka', benne' ka' bdíl-lengake' benne' Roma ka', na' bétgake' bałe benách ka'. <sup>8</sup> Kate' bžingak benne' zan ka' gan zoa Pilaton', wzó lágwage' znnábgekle' le' gone' chégake' ka' žónteze žone'. <sup>9</sup> Beží'i Pilaton', na' wnné':

—iŽénelele wsana' bennen' chele, bennen' nna bi'e benne' judío ka'?

<sup>10</sup> Ki wnná Pilaton' dan' žákbe'ele' bxoz wnná bia' ka' bdégake' Jesusen' lo ne'e dan' zgé'egekle' Le'. <sup>11</sup> Bxoz wnná bia' ka' bzejní'igekle' benne' zan ka' nich nnábgekle' Pilaton' wsane' Barrabasen' lo ná'gake'. <sup>12</sup> Naž Pilaton' wnnable' légake' da' yoble, na' wnné':

—iBiz žénelele gona' che bennen' znnale lie' benne' nna bi'e benne' judío ka'?

<sup>13</sup> Wžéžeya'agake' zižje, na' wnnágake':

—iBde'e le'e yag kroze!

<sup>14</sup> Pilaton' wnnable' légake', na' wnné':

—iBiz da' zia nbage'e?

Da' yoble wžéžeya'agake' zižje, na' wnnágake':

—iBde'e le'e yag kroze!

<sup>15</sup> Dan' gónele Pilaton' gone' dan' chaž láže'gak benne' zan ka', bsane' Barrabasen' lo ná'gake'. Naž gože' benne' ka' žjake' lo wdile, chingake' Jesusen', na' bdie' Le' lo na'gak benne' ka' nich chejdá'gake' Le' le'e yag kroze.

<sup>16</sup> Naž benne' ka' žjake' lo wdile, bché'gake' Jesusen' li'a yolawe', gan btóbgake' ljéžgake' ka'. <sup>17</sup> Bwákwwage' Jesusen' to laže' xna, na' béngake' to da' bžíagake' yichj Jesusen', dan' naken len ni'a ne'e yag yeche'. <sup>18</sup> Naž wzó lágwage' žon díjtgekle' Jesusen', na' wnnágake':

—iGa'n zen le', benne' znná bi'e benne' judío ka'!

<sup>19</sup> Bdíngake' ya xtil yichje', na' bžé'egake' Le' zene'. Bzoa zíbgake' lawe', na' lo yela' žon díjtje bka'n zéngake' Le'. <sup>20</sup> Kate' beyóž ben díjtgekle' Le', beká'agake' laže' xnan' da' nakwe', na' begákwage' Le' laže' chekze'. Naž bebéjgake' Le' la' lí'ale yolawen' nich chejdá'gake' Le' le'e yag kroze.

*Zdá'gake' Jesús le'e yag kroze*

*(Mt. 27:32-44; Lk. 23:26-43; Jn. 19:17-27)*

<sup>21</sup> Béxwwage' to benne' yež Sirene, benne' zdeze' ga na', na' zezé'e yiže'. Lie' Smon, na' nake' xagak Kantr, na' Rufo. Béngake' ga bi'e yag kroze che Jesusen'.

<sup>22</sup> Bché'gake' Jesusen' latjen' nzin' Gólgota, to díža' hebreo da' znnan len díža' xiža', Ya'a Žit Yichj Benne'. <sup>23</sup> Bé'gake' da' ye'j Jesusen' xis uba da' nžixen než sla' che mirra, san Le' bi we'jen'. <sup>24</sup> Naž bdá'gake' Le' le'e yag kroze, na' wdísgake' laže' da' gokw Jesusen' lo na' to to benne' ka', benne' žjake' lo wdile. Bebéjgake' da' gak bian' nich nnézgekle' dan' yeyala' to toe'.

<sup>25</sup> Ne nak xsile katen' bdá'gake' Le' le'e yag krozen'. <sup>26</sup> Dížan' da' bdá'gake' le'e yag kroze yichje' Jesusen' kan nak da' žesbága'gake' Le' zia znnan ki: “Benne' znná bi'e benne' judío ka'.” <sup>27</sup> Bdá'gake' chope benne' wbán ka' le'egak yag kroze ka' tzen len Jesusen', na' de'e toe' kwite' li ža, na' yetóe' kwite' yegle. <sup>28</sup> Ka' goken, gok kan nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: “Wbáblene' benne' wen da' zinnj ka'.”

<sup>29</sup> Benne' ka' želdie' ga na' bliž zígake' Jesusen'. Bta yíchjgake', na' wnnágake':

—jO! ĵWchinnjo' yodo' che Dios, na' yechonne žaze yechison'? <sup>30</sup> Beslá kwino' na'a, na' betj le'e yag krozen'.

<sup>31</sup> Ľezka' bĥoz wnná bia' ka', na' benne' yodo' wsdle ka', ben dítjgekle' Ľe'. Belyi'e ljéžgake' toe' yetóe', na' wnnágake':

—Beslé' benne' yoble ka', san bi gak yeslá kwine'.

<sup>32</sup> Ľezka' wnnágake':

—jO! ĵNako' Benne' Criston', benne' nna bi'e benne' judío ka'? Betj na'a le'e yag krozen' nich le'elton', na' chejle'to' chio'.

Ľezka' benne' ka' zej de'e le'egak yag kroze ka' tzen Ľen Ľe', bliž dítjgekle' Ľe'.

*Da' goken kate' got Jesús*

*(Mt. 27:45-56; Lk. 23:44-49; Jn. 19:28-30)*

<sup>33</sup> Kate' bžin wawbíž, bchoĽ dot yežlyó nga, na' goken ki na' zejte žedá chonne. <sup>34</sup> Kate' ne žedá chonne, wžéžeya'a Jesusen', na' wnné':

—Eloi, Eloi, ĵlama sabaktani?

Diža' hebreo ni znnan Ľen diža' xíža': “Dios chia', Dios chia', ĵbiz chen' bsan Ľažo'o neda'?”

<sup>35</sup> Benne' ka' nníta'gake' ga na' béngkele' diža' ni, na' wnnágake':

—Le wzé nag. Žliže' Lías.

<sup>36</sup> Naž bĥite' to benne' zoe' ládjwgake', na' besbise' to da' bĽole da' že'jen nis Ľo nop zichj. Bde'en to Ľaw ya xtildo', na' bi'en nich xop Jesusen', na' wnné':

—Kwezžo, na' wíažo cha' yid Líasen' nich yetinne' Ľe'.

<sup>37</sup> Wžéžeya'a Jesusen', na' Ľa' gottie'. <sup>38</sup> Wžeza' laže' žeje da' naĽan' gachje láwe'le Ľo yodo', na' bžojen chople, da' wzó Ľawn yichjlen, na' bžinten xní'alen. <sup>39</sup> Bennen' zchi'e benne' ka' žjake' Ľo wdíle, na' zie' Ľaw Jesusen', bĽe'ele' kan goken, kan wžéžeya'a Jesusen', na' Ľa' gottie', na' wnné':

—Da' li benne' ni goke' Zí'n Dios.

<sup>40</sup> Ľezka' wnníta'gak no'le ka' ga na', na' zí'to'le zwíagake'. Wnníta'gak Lia Madlen, na' Salomé, na' Lia, xna'gak Jakob kwide', na' Jwsé ládjwgak no'le ka'. <sup>41</sup> No'le ki jáklene' Jesusen' katen' wdé' gan nbab Galilea, na' góklengake' Ľe', na' bnéžjwgake' da' bdawe' Ľe' Ľen benne' ka' žónlengake' Ľe' tzen. Ľezka' wnníta'gak yebaĽe no'le zan ga na', no'le ka' bžínlengake' Ľe' Ľo yež Jerusalén.

*Zkáche'gake' Jesús Ľo yežw ba*

*(Mt. 27:57-61; Lk. 23:50-56; Jn. 19:38-42)*

<sup>42</sup> Za' žaĽe ža zpá'gake', ža na' za' žin ža Ľa'y chegak benne' judío ka'. <sup>43</sup> Che Ľen bĽa' Jwsé, benne' yež Arimatea, ga na'. Nake' benne' blo ládjwgak benne' yolawe' blo che yodo', na' Ľezka' zbeze' ža nna bia' Dios. Dot laže'e wyo'é gan zoa Pilato, na' wnnable' le' wnezjwe' le' latje yeywé'e Jesusen'. <sup>44</sup> Bebán láže'le Pilaton' kate' wnné' ba got Jesusen', na' bliže' bennen' zchi'e benne' ka' žjake' Ľo wdíle, na' wnnable' le' cha' ba nat Jesusen'. <sup>45</sup> Kate' benle' da' wnná bennen' zchi'e benne' ka' žjake' Ľo wdíle, bnezjwe' Jwsén' latje yeywé'e Jesusen'. <sup>46</sup> Naž Jwsén' go'we' to laže' da' záka'le'en, na' betinne' Jesusen' le'e yag kroze, na' bcheĽ-le' Ľe' lažen' da' záka'le'en. Naž wló'ogake' Ľe' Ľo yežw ba da' nadjen to Ľo bloj le'e ya'a yej. Bde'e to yej blag zen da' besbagan' gan žó'ogake' Ľo yežw ba na'. <sup>47</sup> Lia Madlen, na' Lia, xna' Jwsé, bwíagake' gan bdégage' Jesusen'.

## 16

*Žebán Jesús Ľo yela' got*

*(Mt. 28:1-10; Lk. 24:1-12; Jn. 20:1-10)*

<sup>1</sup> Kate' ba wdé' ža Ľa'y chegak benne' judío ka', da' naken ža gaže ža, naž Lia Madlen, na' Salomé, na' Lia, xna' Jakob, wzí'gake' da' zĽa' zix nich chejló'ogake' Jesusen' da' zixen'.

<sup>2</sup> Kate' ne nak zildo' ža nežw, jake' žoa'a yežw ba che Jesusen', na' bžíngake' ga na' kate' za' Ľa' wbíž. <sup>3</sup> Belyi'e ljéžgake' ka', na' wnnágake':

—¿Nož benne' yeké'e yej na' nich gak cho'ožo lo yežw ba chien'?

<sup>4</sup> Kate' bžingake' ga na', bwíagake', na' blé'egekle' ba nkwas yej na', na' naken to yej zen. <sup>5</sup> Wyázgake' lo yežw ba le'e ya'a yej na', na' blé'egekle' to xkwide' byo, wbás che ya'abá ga na'. Že'be' chejá'a li ža lo yežw ban', na' nákwbe' to laže' tonn, laže' zíla'do'ze, na' bžébele'egake'. <sup>6</sup> Naž xkwiden' gožbe' légake', na' wnnabe':

—Biž žébele. Žeyilje Jesusen', Benne' Nasaret, Bennen' wdé'e le'e yag kroze. Ba bebane'. Biž zoe' nga. Le wia ga ni bxoágake' Le'. <sup>7</sup> Le chej na'a, le chejzenle benne' wsedle chie' ka' da' ni, na' lezka' Bedw, na' ye'le légake': “Chej Jesusen' zga'ale' ka le'e gan nbab Galilea. Yelé'elele-ne' ga na' kan ba gožkze' le'e.”

<sup>8</sup> Naž bežójkake' ga na', na' bzónnjgake' žoa'a yežw ban' dan' želzize' lo yela' zžebe chégake'. Bi belyi'e no benne' da' ni dan' zžébele'egake'.

Zloe'e law Jesús law Lia Madlen

(Jn. 20:11-18)

<sup>9</sup> Kate' bebán Jesusen' zildo' ža nežwn', bloe'e lawe' zga'ale law Lia Madlen, no'len' bebéj Jesusen' gaže be' xiwe' ka' wyoé'e. <sup>10</sup> Wyéj Lian', na' bejzenlen' benne' ka' wdálengake' Jesusen'. Benne' ki zej nak nyache' laže'e, na' zbéžegake'. <sup>11</sup> Kate' béngkele' kan nak da' bchalje', na' wnné' zoa nban Jesusen', na' blé'ekzele' Le', bi bejlé'gake' chie'.

*Chope benne' wsedle ka' che Jesús želé'egekle' Le'*

(Lk. 24:13-35)

<sup>12</sup> Wdé na', nža'le bloe'e law Jesusen' lawgak chope benne' wsedle chie' ka', benne' yó'ogake' nez, na' zjake' gan nak nez yix'e. <sup>13</sup> Naž beyéjkake', na' bejzéngklen' yezíka'gake', san bi bejlé'gake' xtíža'gake'.

*Da' bde Jesús lo na'gak benne' wbás chie' ka'*

(Mt. 28:16-20; Lk. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

<sup>14</sup> Kate' ze lawte, bloe'e law Jesusen' lawgak benne' chinéj, benne' wbás chie' ka', kate' ne že'j žáwgake'. Bdile' légake' dan' bi žejlé'gake' chie', na' dan' nak zide yichj lázdo'gake', na' dan' bi bejlé'gake' xtíža'gak benne' ka' blé'egekle' Le' wdé bebane'. <sup>15</sup> Naž gože' légake', na' wnné':

—Le chej dot yežlyó nga, chejzénlele yógo'te benách diža' chawe' chian'. <sup>16</sup> Nóte'teze benne' chejli'e chia' neda', na' yezóe' nis, yelá bennen', san no benne' bi chejli'e chia', ga'n dola' da' nbage'e. <sup>17</sup> Benne' ka' chejlé'gake' chia' neda' góngake' da' gak biá'gaken. Wkóngekle' žin la', na' yebéjkake' be' xiwe' ka' yo'ogak benách ka', na' wcháljgake' diža' yoble ka'. <sup>18</sup> Cha' góxwgake' bele snia ka' len ná'gake', o cha' yé'jgake' da' žoten benách, bi be gonen chégake'. Xoa ná'gake' benne' yižwé' ka', na' yeyáktegake'.

*Jesús žeyepe' ya'abá che Dios*

(Lk. 24:50-53; Hch. 1:6-11)

<sup>19</sup> Kate' Xanžon' beyóž bcháljlene' légake' da' ki, Dios bechise' Le' ya'abá chie', gan wži'e kwit li ža che Dios. <sup>20</sup> Bžójkake' légake', na' bejzéngkele' benách yógo'te yež. Xanžon' góklenkze' légake', na' bi'e légake' latje béngake' da' zej nak bian' nak dot da' li da' zcháljgake'. Ka'kze naken.

## DIŽA' CHAWE' DA' BZOJ LUKAS

*Diža' da' wló'o Lukas* lo na' Teófilo

<sup>1</sup> Benne' zan ba ben byéngake' bzójkake' gaze lo den da' naken dot da' li, dan' goken gan zoažo, <sup>2</sup> káteze blé'egeklen' ža ni'te, na' bzéngeklen' žo'o, na' bzégake' diža' kan goken. <sup>3</sup> Žekla' neda' gaken chawe' wzoja' da' ki gaze lo den chio', Teófilo, benne' cháwe'do', dan' ba wdilja' binlo kan nak yógo'te dan' goken ža ni'te. <sup>4</sup> Zzoja' da' ni chio' nich nnezlo' nak dot da' li da' ba nsedlo'.

Zloe'el wbás che ya'abá kan galj Zwa, benne' yezóe' benách ka' nis

<sup>5</sup> Ža ni'te katen' wnná bia' Herodes gan nbab Judea, wzóa to bxoz lie' Secría. Nbáblene' to kwe' bxoz, da' naken kwe' dan' znna bia' Abías. Lezka' Xbel, zo'le Secrían', nake' za'só Aarón, bennen' goke' bxoz blo nežw, na' benne' biche' Moisés. <sup>6</sup> Secrían' len Xbelen', zej nake' chawe' law Dios, na' dot láže'gake' žóngake' kan znna xtiža' Dios, na' lezka' da' bchi'le' Le'. Ki goken, bi gok nitó benne' nnie' chégake'. <sup>7</sup> Bi wzóa no xkwide' chégake', dan' nak Xbelen' no'le wbíž, na' žoptie' ba ngólgake'.

<sup>8</sup> Bžin byo' beyala' che kwe' bxoz ka' gan nbab Secrían' góngake' žin law Dios, lo yela' bxoz chégake'. <sup>9</sup> Kan žónteze žongak bxoz ka', beyala' lo wláz Secrían' wyoé'e latje la'y che yodo' nich wzeye' yale zix law Xanžo Dios. <sup>10</sup> Kate' Secrían' ne zzeje' yalen', yógo'te benách ka' wnníta'gake' la' lí'ale, na' zchálj'engake' Dios. <sup>11</sup> La' na'ze bla' law to wbás che Xanžon' gan zoa Secrían', zie' chelá'a li ža che bkog la'y gan žey yalen'. <sup>12</sup> Katen' Secrían' ble'ele' wbás che ya'abán', gok zedle', na' bžebe'. <sup>13</sup> Naž wbasen' gože' Secrían', na' wnné':

—Secría, bi žebo'. Dios ba benle' da' znnablo'-ne', na' Xbel, no'le chion', soa to bi' byodo' chie', na' go'o labe' Zwa. <sup>14</sup> Gak yela' ba nez zen chio', na' yebéle'elo'. Benne' zan yebégek'le' ni'a che xkwiden'. <sup>15</sup> Gakbe' zenle'e law Dios. Bi ye'jbe' xis uba, na' kege to da' žsožlen benách ka'. Dios Be' La'y yedjsóalene'-be' kate' ne yo'obe' lo le'e xna'be'. <sup>16</sup> Zwa ni gonbe' ga yeyakgak benne' zan, benne' Israel ka', che Xanžo Dios. <sup>17</sup> Lezka' cheje' zga'ale' ka' Xanžon', na' Be' la'yen', na' yela' waken', da' ka' wnníta' lengaken Lías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, sóalengaken le'. Ki gaken che Zwan' nich yeyone' toze benne' zej nake' xa len zí'ngake' ka'. Wzejni'ile' benne' ka' zží'igake' che Dios, nich yeyákgake' benne' chawe' ka', na' yesnisle' légake' nich gak ban láže'gake', na' gápegake' Xanžon' ba la'ne.

<sup>18</sup> Naž Secrían' wnnable' wbás che ya'abán', na' wnné':

—;Bize gak bian' gaggak da' ki? Ba ngola' neda', na' lezka' ba ngol no'le chian'.

<sup>19</sup> Bechebe wbasen', na' wnné':

—Neda' lia' Gabriel. Žona' žin law Dios. Lekze' bsele'e neda' nich wcháljl'ena' le', na' wzenla' le' diža' chawe' ni. <sup>20</sup> Na'a, dan' bi bejlí'o da' goža' le', wkwežo', na' biž gak nnio' kate' gákžegak yógo'te da' ki, kate' žin ža.

<sup>21</sup> Xak gaggak da' ki, wnníta'gak benne' ka' la' lí'ale, želbeze' Secrían', na' žebángekle' dan' zžél-le'ele' lo latje la'yen'. <sup>22</sup> Kate' bežój Secrían', bi gok wcháljl'ene' légake', na' gókbe'egekle' ble'e dáwe'le' to da' bloe'el Dios le' lo latje la'yen'. Dan' bi gok nne Secrían', bloé'ezele' nich bzejni'ile' légake' dan' goken.

<sup>23</sup> Kate' bza'a ža ka' žala' gon Secrían' žin law Dios, naž beyeje' liže'. <sup>24</sup> Wdé ža ka' wyó'o bi'do' lo le'e Xbel, zo'le Secrían', na' bga'ne' yo'oze gayo' byo'. Bsa' laže'e, <sup>25</sup> na' wnné':

—Xanžon' žone' chia' ki. Žonne' to xkwide' chia', na' žone' ga biž yedoe'ela' lawgak benách ka'.

*Wbás che ya'abán'* zloe'ele' kan za' galj Jesús

<sup>26</sup> Wdé xop byo', bla' law wbasen' che ya'abá, dan' bseła' Dios wbás na'kze', Gabriel, nich cheje' lo yež Nasaret, dan' nbaben Galilea. <sup>27</sup> Dios bsele'e le' ga na', nich

chejcháljlene' to xkwide' no'le lebe' Lia. Lebe' ba bchebe láže'be' wchág ná'lenbe' to benne' byo lie' Jwsé. Le' nbabe' za'só Dabí, bennen' wnná bi'e benách Israel ka' ža ni'te.

<sup>28</sup> Kate' wyó'o Gabrielen' gan zoa Lian', gože'-be':

—Padiox. Dios že' láže'e le'. Xanžo Dios zóalene' le'. Lekze' žone' ga gakže chawe' chio' ka gak chegak yógo'te no'le ka'.

<sup>29</sup> Kate' Lian' ble'elbe' wbás che ya'abán', wžé' zedlbe' ni'a che dan' bchaljen', na' bebanlbe' kan gože'-be'. <sup>30</sup> Naž wbasen' gože'-be', na' wnné':

—Lia, bi žebo', dan' Dios žon chawe'e le'. <sup>31</sup> Na'a, cho'o to bi'do' li'o, na' galj to xkwide' byodo' chio', na' go'o labe' Jesús. <sup>32</sup> Jesús ni golbe', na' gake' benne' blo, na' si' le' Zi'n Dios, Benne' zente. Xanžo Dios gone' ga nna bi'e kan ben Dabí, xa gole wdé che Jesusen', bennen' wnná bi'e ža ni'te. <sup>33</sup> Jesusen' nna biá'teze' benne' Israel ka', na' yela' wnná bia' chien' batkle te chen.

<sup>34</sup> Naž Lian' wnnablbe' wbás che ya'abán', na' wnnabe':

—;Nakxkze gak da' ki, dan' bi zóalena' benne' byo?

<sup>35</sup> Naž wbasen' gože'-be':

—Dios Be' La'y le'e gan zo', na' gone' ga yela' wak che Dios, Benne' zente, sóalenen le', na' gaken gan zo' ka to zol da' zgo'o bejw. Che len bi' byodo' na', bi'don' žala' galjbe', cho'obe' lo na' Dios, na' si' labe' Zi'n Dios. <sup>36</sup> Lezka' Xbel, zi'n xa xto'o wdé, ba yo'o to bi' byodo' li'e la'kze ba ngole'. Wnnégake' chie', na' wnnágake': “Nake' no'le wbíž” san ba zej xop byo' yo'o bi'don' li'e. <sup>37</sup> Bi be zoa da' bi gak gon Dios.

<sup>38</sup> Naž Lian' wnnabe':

—Nakkza' chie'. To chi'ize naka' wen žin che Xanžon'. Gak chia' kan bach wnnó' gon Dios chia' neda'.

Naž la' beza'te wbás che ya'abán' gan zoa Lian'.

#### *Lia zejwíabe' Xbel*

<sup>39</sup> La' ža na'ze wyó'o Lia nez, na' taría taría wyejbe' gan nak law ya'ado' ka', na' bžinbe' to yež da' nbaben Judea. <sup>40</sup> Kate' bžinbe' ga na' wyo'obe' liž Secrían', na' gožbe' Xbelen': “Padiox.”

<sup>41</sup> Kate' benle Xbelen' dan' wnná Lian', la' btate kwin bi'don' yo'obe' li'e, na' Dios Be' La'y bedjsóalene' le'. <sup>42</sup> Naž Xbelen' wnnié' zižje, na' wnné':

—Dios ba ben cháwe'že' le' ka yógo'te no'le ka', na' lezka' ben chawe'e bi'don' yo'obe' li'o. <sup>43</sup> ;Nozkze neda', dan' bla' xna' Xana' ga zoa' ni? <sup>44</sup> Katen' benla' dan' gožo' neda', lo yela' žebél chebe' la' btate kwin bi'don' yo'obe' li'a. <sup>45</sup> Ba nez zen naken chio' dan' bejli'o xtiža' wbás che ya'abán', na' gakkze kan gože' le' lo wláz Xanžon'.

<sup>46</sup> Naž Lian' wnnabe':

Dot laža'a zka'n zena' Xanžon',

<sup>47</sup> na' žebélenla' Dios, Benne' Weslá chian'.

<sup>48</sup> Dios na'kze be' láže'e neda'.

Yoa'a lo ne'e Le', na' to chi'ize naka' wen žin chie'.

Na'a so law, nnágake' chia':

“Ba nez zen naken che no'len'.”

<sup>49</sup> Zenle'e nak da' ben Dios, Benne' zente, chia' neda'.

;Ga'n zen La la'y chie'!

<sup>50</sup> Le' žeyache' láže'tezle' benne' ka' zžébegake' Le',

na'a ža, na' to chi'ize.

<sup>51</sup> Da' zan yela' wak zen ka' ba bene' Le'.

Bzexjwe' benne' ka' bka'n zéngake' yela' žejní'il chégake'.

<sup>52</sup> Beké'e yela' wnná bia' chegak benne' blo ka',

na' bene' ga zej nak blo benne' gaxjw láže' ka'.

<sup>53</sup> Bwawe' benne' ka' beldone',

na' bka'ne' ka'ze benne' wnni'a ka'.

<sup>54</sup> Góklene' benne' Israel ka', benne' wen žin chie' ka', dan' be' láže'e légake', na' beyache' láže'le' légake'.



<sup>55</sup> Bene' da' bchebe laže'e chegak xa xto'žo ka', dan' gone' chežo, dan' bchebe laže'e che Bran, na' chegak za'sóe' ka'.

<sup>56</sup> Lian' bgá'nlenbe' Xbelen' chonne byo', na' wdé na' beyejbe' ližbe'.

*Da' gok kate' golj* Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis

<sup>57</sup> Kate' bžin ža žala' soa xkwide' che Xbelen', golj to bi' byodo'. <sup>58</sup> Benne' zjo'o li'a chie' ka' len lježe' ka', béngkle' kan Dios beyache' láže'le' le', na' bebé'engekle' le'. <sup>59</sup> Kate' ba gok xono' ža zoa xkwiden', bla'gak ljéžgake' ka' ga na' nich chóggake' lo bela' che bi' byodon' da' nak bian' nbabbe' che Dios, na' gónegekle' wzóagake' labe' Secría kan zoa la xabe'. <sup>60</sup> Naž beží'i Xbel, xna'be', na' wnné':

—O'o. Zwa si' labe'.

<sup>61</sup> Wnnábgekle' le', na' wnnágake':

—¿Biz chen'? Bi zoa nitó lježle, benne' lie' Zwa.

<sup>62</sup> Naž benne' ka' bloé'ezegekle' nich nnábgekle' xabe' bize žénele' si' labe'. <sup>63</sup> Secrían' wnnabe' to blagdo', na' bzoje' lawn da' znnan: "Zwa si' labe'." Bebáengekle' yógo'tegake'.

<sup>64</sup> Ka' gaze la' beyáljwte žoa'a Secrían', na' gok bechalje', na' bka'n zene' Dios. <sup>65</sup> Naž bebáengekle' yógo'te benne' zjo'o li'a chégake', na' wzé diža' kan gok da' ki yógo'te yeždo' zej nnitan' lawgak ya'ado' ka' gan nbab Judea. <sup>66</sup> Bza' láže'gak yógo'te benne' ka' katen' béngkle' kan goken, na' wnnágake':

—¿Bizzen' gon bi' byodon'? Da' likze Xanžon' zóalene'-be'.

*Da' bchalj* Secría lo wláz Dios

<sup>67</sup> Naž Dios Be' La'y bedjsóalene' Secrían', xa Zwan', na' bchalje' lo wláz Dios, na' wnné':

<sup>68</sup> ¿Ga'n zen Dios, Xangak benne' Israel ka', dan' bedjwíe' žo'o, benách chie', na' beya'we' žo'o!

<sup>69</sup> Bsele'e Benne' Weslá chežo ga zoažo ni, len yeļa' wak zen chie'.

Nake' Xkwiden' za' goljbe' ladjwgak za'só Dabí, bennen' goke' wen žin che Dios ža ni'te.

<sup>70</sup> Ža ni'te bchebe laže'e gone' da' ki, dan' wnné' lo na'gak benne' ka' bcháljgake' lo wlaze' Le'.

<sup>71</sup> Bchebe laže'e yeslé' žo'o

lo na'gak benne' ka' zžá'agake' žo'o, na' lo na'gak benne' ka' bi zlé'egekle' žo'o chawe'.

<sup>72</sup> Bchebe laže'e yeyache' láže'le' Dabín', xa gole wdé chežon', na' chejsá' laže'e da' bchebe laže'e, dan' naken la'y.

<sup>73</sup> Ben choche' xtiže'e, dan' bchebe laže'e gonen', dan' gože' Bran, xa gole wdé chežon', dan' naken to da' žala' gone' chežo žo'o.

<sup>74</sup> Bchebe laže'e yeslé' žo'o

lo na'gak benne' ka' bi zlé'egekle' žo'o chawe' nich biž žébežo gonžo xchine' Le',

<sup>75</sup> na' nich gakžo gaxjw laže', na' dot chawe' lawe' Le' yógo'te ža soažo nbanžo.

<sup>76</sup> Le', zí'na'do', si' lo' benne' zchalje' lo wláz Dios, Benne' zente, dan' chejo' le' zga'alo' ka' Xanžon', na' gon chawo'o nez gan tie'.

<sup>77</sup> Wzejni'ilo' benách chie' ka' kan wak yelágake' na' kan yenít law Dios doļa' da' zej nbage'e.

<sup>78</sup> Ki naken, Dios žeyache' láže'le' žo'o, na' gone' ga la' law Bennen' nakkze' baní' chežo.

<sup>79</sup> Lekze' wza'ni'e chegak benne' ka' nak chol' yichj lázdo'gake', na' za' gátgake', nich yegoé'e žo'o to nez gan ga'n cháwe'žo.



<sup>80</sup> Bgole xkwide' byodon', na' gokbe' wale. Wzóazebe' gan nak latje dach kate' bžinže ža bla' lawbe' lawgak benne' Israel ka'.

## 2

*Da' goken katen' golj Jesús**(Mt. 1:18-25)*

<sup>1</sup> La' ža na'ze Augusto, benne' Sésar, bchi'le' yógo'te benách nníta'gake' yežlyó nga yéla'gake' le'e yich. <sup>2</sup> Kate' da' nežw byéla'gake' le'e yichen', wnná bia' to benne' lie' Sirenio gan nbab Siria. <sup>3</sup> Yógo'te benách ka' beyéjgake' yež che chégake' gan zej nbabe' nich yéla'gake' le'e yichen'. <sup>4</sup> Wzá' Jwsé lo yež Nasaret gan nbab Galilea, nich cheje' gan nbab Judea, na' bžine' lo yež Belén, gan golj Dabí ža ni'te. Ki bene' dan' nbablen Jwsén' benne' ka' zej nake' za'só Dabín'. <sup>5</sup> Jwsén' wyeje' ga na' nich yéle'e le'e yichen', tzen len Lia. Lian' nakbe' xkwide' no'len' ba bchebe láže'be' wchág ná'lenbe' Jwsén', na' za' galj bi'do' chebe'. <sup>6</sup> Kate' ne nníta'gake' lo yež Belén, bžin ža žala' galj bi'do' cheben'. <sup>7</sup> Golj to bi' byodo', xkwide' nežw chie'. Bchele'-be' to láže'do', na' bdixjwe'-be' to lo yo'odo' gan žape chí'igake' da' žawgak bia ka' chegak benne' ka' yó'ogake' nez. Ki goken dan' bi bžel latje gan gá'ngake' lo yo'o gan želžín benne' ka' yó'ogake' nez.

Zla' law wbás che ya'abá gan žape chí'igake' zila' ka'

<sup>8</sup> Gawze gan že' yež Belén nníta'gak benne' ka' yiže', benne' žape chí'igake' zila' ka' žel. <sup>9</sup> La' bla' lawte to wbás che Xanžon' gan nníta'gake'. Wyó'o yela' baní' che Xanžon' gan nníta'gake', na' bžébegake'. <sup>10</sup> Naž wbás che ya'abán' gože' légake', na' wnné':

—Bi žébele. Na'a zzenla' le'e to da' gonen ga yebélele, na' yebélengeklen yógo'te benách. <sup>11</sup> Na'a ba golj to bi' byodo' lo yež gan golj Dabí, na' gakbe' Benne' Weslá chele. Nake' benne' bseła' Dios, na' nake' Xanžon'. <sup>12</sup> Da' ni gak bia'be' nich gónbia'le-be'. Yežel-lele-be', nželbe' láže'do', na' debe' to lo yo'odo' gan žape chí'igake' da' žawgak bia ka' chegak benne' ka' yó'ogake' nez.

<sup>13</sup> Gan wzóa wbás che ya'abán', ka' gaze bla' lawgak wbás zante che ya'abá che Dios, na' zka'n zéngake' Dios, na' wnnágake':

<sup>14</sup> ¡Ga'n zen Dios, Bennen' zoe' ža'te!

Gak da' wká'n chawen' benách yežlyó nga, benne' ka' Dios žaz láže'e légake'.

<sup>15</sup> Kate' beza'gak wbás che ya'abá ka' ga na', zeyéjgake' ya'abá, benne' ka' žape chí'igake' zila' ka' gož ljéžgake' toe' yetóe', na' wnnágake':

—Le cho'o lo yež Belén nich le'elžo cha' ba goken kan bzejní'il Xanžon' žo'o.

<sup>16</sup> Taría taría la' jaktie' ga na', na' bejxáka'gake' Lian' len Jwsén', na' xkwiden', bi'don' debe' to lo yo'odo' gan žape chí'igake' da' žawgak bia ka' chegak benne' ka' yó'ogake' nez. <sup>17</sup> Kate' blé'egekle'-be', bžéngikle' légake' dan' wnná wbás che ya'abán', kan nak che xkwiden'. <sup>18</sup> Bebángikle' yógo'te benne' béngikle' dan' wnnagak benne' ka' žape chí'igake' zila' ka'. <sup>19</sup> Lian' wlo'oze' da' ki lo yichj lážda'we', na' blab láže'e kan zej naken. <sup>20</sup> Beyejgak benne' ka' žape chí'igake' zila' ka', zka'n zéngake', na' žoe' lágwage' Dios ni'a che yógo'te dan' béngeklen', na' blé'egeklen', da' ka' gókgaken kan gož wbás che ya'abán' légake'.

Zgó'ogake' xkwide' Jesús lo na' Dios

<sup>21</sup> Kate' ba gok xono' ža wzóa xkwide' Jesusen', belchoge' lo beła' chebe' da' nak bian' nbabbe' che Dios, na' bzóagake' labe' Jesús kan ba bzoakze wbás che ya'abán' labe' zga'ale kate' za' cho'obe' le'e xna'be'.

<sup>22</sup> Kate' bza'a ža che da' zpa' kwingak no'le ka' za' bzóategake' bi'do' chégake' kan zna da' bchi'le' Moisés, belchi'e xkwide' Jesusen' lo yež Jerusalén nich kó'ogake'-be' lo na' Xanžo Dios. <sup>23</sup> Ki béngake', dan' nyejw lo da' bchi'le' Xanžo Dios, dan' znan: “Yógo'te bi' byodo', bi' nežw che xna'be', žala' kwéjgake'-be' cheze che Xanžo Dios.” <sup>24</sup> Che len jake'

ga na' nich gótgake' chope sintr gog, o chope plomdo' ka', na' kó'ogake' -ba' law Dios, kan z<sub>nna</sub> x<sub>tiža</sub>' X<sub>anžo</sub> Dios.

<sup>25</sup> Ža na'ze zoa to benne' lie' Smon lo yež Jerusalén, bennen' nake' chawe', na' žejli'e che Dios. Zbeze' Bennen' se<sub>la</sub>' Dios, Bennen' gon chawe'e benách Israel ka'. Dios Be' La'y zóalene' Smon na', <sup>26</sup> na' ba b<sub>loe</sub>'ele' le' bi gatzie' kate' lé'ežele' Benne' Criston', Bennen' se<sub>la</sub>' X<sub>anžo</sub> Dios. <sup>27</sup> Bžin Smon na' lo zchil yodo' dan' bche' Dios Be' La'y le' ga na'. Katen' x<sub>a</sub> x<sub>na</sub>' x<sub>kwide</sub>' Jesusen' belchi'e-be' lo zchil yodo' nich góngake' chebe' kan z<sub>nna</sub> x<sub>tiža</sub>' Dios, <sup>28</sup> Smon na' wdele'-be', na' bka'n zene' Dios, na' wnné':

<sup>29</sup> X<sub>an</sub>, na'a wak gonno' neda' latje gata',  
na' ga'n ži yichj l<sub>ázda</sub>'wa',  
dan' ba gok dan' gožo' neda', wen žin chio'.

<sup>30</sup> Ba b<sub>le</sub>'ela' bi'don' bzoakzo' Le',  
bi'don' gakbe' Bennen' yeslé' benách ka',

<sup>31</sup> Bennen' w<sub>loe</sub>'elo' law lawgak yógo'te benách ka'.

<sup>32</sup> Nakbe' baní' dan' wza'nín' chegak benne' zi'to' ka',  
na' lezka' baní' chegak benách chio', benne' Israel ka'.

<sup>33</sup> Bebanle Jwsén' len Lian', x<sub>na</sub>' x<sub>kwide</sub>' Jesusen', kan nak dan' wnná Smon na' kan nak chebe'. <sup>34</sup> Smon na' wnnable' Dios gon chawe'e légake', na' gože' Lian', x<sub>na</sub>' Jesusen', na' wnné':

—Bwia nga. Dios bzoe' X<sub>kwide</sub>' ni nich gakbe' da' gonen ga chix l<sub>áže</sub>'gekle benne' zan, na' gonbe' ga yeyakgak chawe' benne' zan l<sub>adjwgak</sub> benách Israel. Gakbe' to da' gak bian', na' benách ka' nnégake' chebe'. <sup>35</sup> Gaken ki nich la' law dan' z<sub>za</sub>' l<sub>áže</sub>'gak benne' zan. Da' ki gaken chio' ka to ya ntoche' da' chazen l<sub>ázdo</sub>'o.

<sup>36</sup> Lezka' Ana, to no'le zchalje' lo wláz Dios, wzóe' ga na'. Nake' zi'n Fanuel, to benne' nbabe' za'só bennen' lie' Aser, zi'n Israel. Ana na' wzóalene' benne' byo chie' gaže yiz wdé goke' x<sub>kwide</sub>' no'le, na' ba ngól-li'e. <sup>37</sup> Got benne' byo che Anan', na' bga'ne' wzebe na' zejte ba zeje' tap<sub>laj</sub> tapiz. Bi žežoje' gan nak zchil yodon'. Dot ža dot yele, zka'n zene' Dios, na' žone' wbás, na' zcháljlene' Dios. <sup>38</sup> La' na'ze b<sub>le</sub>'e ga na', na' gože' Dios: “Žó<sub>x</sub>keno'.” Bzejni'ile' yógo'te benách kan nak che x<sub>kwide</sub>' Jesusen', benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén, na' želbeze' ža la' Bennen' se<sub>la</sub>' Dios nich gon chawe'e benách chie' ka'.

*Jwsé* len Lia zeyéjgake' lo yež Nasaret

<sup>39</sup> Wdé ben Jwsén' len Lian' yógo'te dan' z<sub>nna</sub> x<sub>tiža</sub>' X<sub>anžo</sub> Dios, beyéjgake' lážgake', yež Nasaret gan nbab Galilea. <sup>40</sup> Bgole x<sub>kwide</sub>' Jesusen', na' gokbe' choch. Góta'že yela' žejní'il chebe', na' zen nak da' wló'o Dios lo yichj l<sub>ázdo</sub>'be'.

*Žežín x<sub>kwide</sub>' Jesús* zchil yodo'

<sup>41</sup> Twiz twiz žjak x<sub>a</sub> x<sub>na</sub>' Jesusen' lo yež Jerusalén katen' žak Lni Pasko', kate' žej<sub>sá</sub>' láže'gak benne' judío ka' kan ben Dios, katen' beslé' x<sub>a</sub> wdé chégake' lo yežlyó Egipto.

<sup>42</sup> Kate' x<sub>kwide</sub>' Jesusen' ba zejbe' chežinno yiz, jake' lo yež Jerusalén kan žónteze žóngake' kate' žak lni na'. <sup>43</sup> Kate' wdé lnin', zezá'gake', na' x<sub>kwide</sub>' Jesusen' nga'nbe' lo yež Jerusalén, san Jwsén' len Lian', x<sub>na</sub>' Jesusen', bi gókbe'egeklen'. <sup>44</sup> Žékgekle' zeyo'obe' ladjw benne' zan ka', benne' zesá'klene' légake', na' che len to ža besa'ke'. Naž beyíl<sub>jgake</sub>'-be' gan zej nnita' ljéžgake', na' gan zej nnita' benne' ka' zej nónbi'e, <sup>45</sup> na' bi bežélgekle'-be'. Che len beyéjgake' lo yež Jerusalén, na' beyíl<sub>jgake</sub>'-be' ga na'.

<sup>46</sup> Ža chonne ža, bežélgekle'-be' gan nak to lo zchil yodo', že'be' l<sub>adjwgak</sub> benne' yodo' wsedle ka', na' zze nagbe' dan' žsédgekle', na' znnablbe' légake' da' zan. <sup>47</sup> Bebángekle yógo'te benne' béngekle' dan' bchaljbe' len yela' žejní'il chebe', na' kan nak dan' bechebbe'. <sup>48</sup> Kate' x<sub>a</sub> x<sub>na</sub>'be' blé'egekle'-be', bebángekle'. X<sub>na</sub>'be' gože'-be', na' wnné':  
—Zi'na', žbiz chen' beno' ki len neto'? Wžé' zedlto', na' beyiljto' le', neda' len xon'.

<sup>49</sup> Naž Jesusen' gožbe' légake', na' wnnabe':

—žBiz chen' beyiljle neda'? žBi nnéžlele žon byenen we' laža'a da' naken che X<sub>a</sub>'?

<sup>50</sup> Bi bejní'igekle xa xna'be' dan' gožbe' lógake'.

<sup>51</sup> Jesusen' beyéjlenbe' lógake', na' bežinbe' lo yež Nasaret. Benbe' kan z̄nna xtíža'gak xa xna'be'. Lia, xna' Jesusen', wló' cháwe'ze' yógo'te da' ki lo yichj lázda'we'. <sup>52</sup> Góta'že yela' žejní'il che xkwide' Jesusen', na' bgolbe'. Bežojbe' chawe' law Dios, na' lawgak benách ka'.

### 3

*Da' bchalj Zwa, benne' bezóe' benách ka' nis*

*(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)*

<sup>1</sup> Kate' ba zej chi yiz z̄nna bia' Tiberio, benne' Sésar, dot yežlyó nga, z̄nna bia' Ponsio Pilato gan nbab Judea, na' Herodes z̄nna bi'e gan nbab Galilea, na' Lip, biche' Herodes na', z̄nna bi'e gan nbab Iturea, na' gan nbab Trakonite, na' bennen' lie' Lisantias z̄nna bi'e gan nbab Abilinia. <sup>2</sup> Kate' ža ka' Anás len Kaifás, zej nake' b̄xoz blo ka', na' la' na'ze Dios bchaljlene' Zwa, zi'n Secría, kate' ne zoa Zwan' lo latje dach. <sup>3</sup> Wdá Zwan' do zente žoa'a yego Jordán, na' bchalje' kan žala' yezoagak benách ka' nis, benne' ka' žeyát láže'gake' nich yenít law Dios doła' da' zej nbage'e. <sup>4</sup> Gok da' ki kan nyejw le'e yich la'y, dan' wnná Isaías, benne' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, dan' z̄nna:

Benle chi'i to benne' wnnié' zižje lo latje dach, wnné':

“Le wpá' nez nich žin Xanžo Dios gan zoale.

Le yebéj li nez las ka' gan tie'.

<sup>5</sup> Le yeschá' yógo'te gan zej že' bloj ka'.

Le gon lache' yógo'te ya'a sibe ka', na' ya'ado' ka'.

Le yebéj li nez legw ka',

na' le gon chawe' nez yej ka'.

<sup>6</sup> Yógo'te benách lé'egekke' bennen' seła' Dios, bennen' yeslé' lógake'.”

<sup>7</sup> Kate' bžojgak benne' zan lo yež ka' nich yezóagake' nis lo na' Zwan', le' gože' lógake', na' wnné':

—Le'e, lježgak bele snia ka'. ¿Biz chen' žénelele yezoale nis? ¿Zoa no benne' gože' le'e bi chog Dios chele gatle cha' yezoale nis? <sup>8</sup> Na'a, le gon da' gak bian' ba beyát láže'le, na' bi sa' láže'le, bi nnale: “Dios bi choge' cheto' gatto' dan' nakto' za'só Bran” dan' žapa' le'e, gak Dios ke'e yej ki, na' gone' ga yeyákgaken za'só Bran na'. <sup>9</sup> Nakle ka yag ka'. Ba zbez ya wage nich chogen yag ka'. Bíte'teze yag da' bi zbian da' zix chen, chóggaken', na' wžéygaken' lo yi'.

<sup>10</sup> Naž benách ka' nníta'gake' ga na' wnnábgekke' le', na' wnnágake':

—¿Nakxkze gonto'?

<sup>11</sup> Bechebe Zwan', na' gože' lógake':

—No benne' de chope ze' žala' wnezjwe' ton che no benne' bi de chie'. No benne' de da' žawe', lezka' žala' chisen' chegak benne' ka' bi de da' gáwgake'.

<sup>12</sup> Lezka' bałe benne' wechizjw ka', benne' zchízjwgake' benách ka' lo wláz yež zi'to', bžíngake' ga na' nich yezóagake' nis. Wnnábgekke' le', na' wnnágake':

—Benne' wsedle, ¿biz žala' gonto' neto'?

<sup>13</sup> Zwan' gože' lógake':

—Bi wchízjwžele kan wnná benne' z̄nna bi'e le'e.

<sup>14</sup> Lezka' bałe benne' žjake' lo wdiłe wnnábgekke' le', na' wnnágake':

—¿Cheze neto', biz žala' gonto'?

Zwan' gože' lógake':

—Biž wcheble nitó benne' nich ka'le bi da' de chie'. Biž nnale chegak benách ka' da' wen laže' nich gonle ga chízjwgake' le'e, san le chaz laže' ka da' nájwle.

<sup>15</sup> Lezka' benne' ka' želbeze' Bennen' seła' Dios, wnníta'gake' ga na', na' žsa' láže'gake' cha' nak Zwan' Benne' Criston'. <sup>16</sup> Bechebe Zwan', na' gože' yógo'tegake', na' wnné':

—Da' li neda' žezóa' le'e nis, da' zloe'elen nakle ka benne' ka' ba gótgake', na' zej nzi'e yela' nban da' yoble, san za' Bennen' wchize' le'e Dios Be' La'y, na' da' naken yi' chie', na'

Dios Be' La'y na' gonne' le'e yela' nban da' zejli kanne. Bennen' ze'e napže' yela' wnná bia' ka neda', na' neda' bi naka' zi kweja' zele'. <sup>17</sup>Noxe' da' žžen yi' chie', na' wlobe' zoa' scribe chie', dan' zloe'elen kan gaken chegak benách ka'. Wtobe' zoa' striben', na' ko'oo chawen', san bebe chen wzeyen' lo yi' da' batkle yołen.

<sup>18</sup>Kan zej nak diža' ki, na' yebałe diža' zan bzejni'ile' benách ka', na' bzenle' légage' diža' chawen'. <sup>19</sup>Zwan' bdił diže'e Herodes, benne' wnná bia', dan' zóalene' Herodías, zo'le Lip, benne' biche'e, na' dan' žžone' da' zan da' kegle. <sup>20</sup>Naž ben Herodes na' to da' kegle da' zenže, bsejwe' Zwan' liž ya.

*Žezóa Jesús nis*

*(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)*

<sup>21</sup>Kate' ža ka' kate' bi na' nyejw Zwan' liž ya, na' žezóe' benách ka' nis, lezka' bezóe' Jesusen' nis. Kate' Jesusen' ne zcháljlene' Dios, wyaljw ya'abá, <sup>22</sup>na' bla' law Dios Be' La'y. Zzne'e ka to plomdo', bian' betjba', na' bžinba' gan zoa Jesusen'. Benle' chi'i to Benne' zchalje' ya'abá che Dios, na' wnné':

—Le' nako' Zi'na'. Nži'ila' Le', na' žaz laža'a Le'.

*Kan zej nak xa xna' wdé ka' che Jesús*

*(Mt. 1:1-17)*

<sup>23</sup>Katen' Jesusen' wzó lawe' žžone' xchin Dios, zeje' Le' ka chi žoa yiz. Žékgekle benách nake' zi'n Jwsé. Jesusen' nake' za'só Elí.

Bennen' nake' xa Lia, xna' Jesusen'.

<sup>24</sup>Elí na' goke' zi'n Matat.

Bennen' goke' zi'n Lebí.

Bennen' goke' zi'n Melki.

Bennen' goke' zi'n Jana.

Bennen' goke' zi'n yetó Jwsé.

<sup>25</sup>Jwsé ni goke' zi'n Matatías.

Bennen' goke' zi'n Amós.

Bennen' goke' zi'n Nahum.

Bennen' goke' zi'n Esli.

Bennen' goke' zi'n Nagai.

<sup>26</sup>Nagai na' goke' zi'n Maat.

Bennen' goke' zi'n yetó Matatías.

Bennen' goke' zi'n Semei.

Bennen' goke' zi'n yetó Jwsé.

Bennen' goke' zi'n Judá.

<sup>27</sup>Judá na' goke' zi'n Joana.

Bennen' goke' zi'n Resa.

Bennen' goke' zi'n Sorobabel.

Bennen' goke' zi'n Salatiel.

Bennen' goke' zi'n Neri.

<sup>28</sup>Neri na' goke' zi'n yetó Melki.

Bennen' goke' zi'n Adi.

Bennen' goke' zi'n Kosam.

Bennen' goke' zi'n Elmodam.

Bennen' goke' zi'n Er.

<sup>29</sup>Er na' goke' zi'n Josué.

Bennen' goke' zi'n Elieser.

Bennen' goke' zi'n Jorim.

Bennen' goke' zi'n yetó Matat.

<sup>30</sup>Matat na' goke' zi'n Lebí.

Bennen' goke' zi'n Smon.

Bennen' goke' zi'n Judá.  
 Bennen' goke' zi'n yetó Jwsé.  
 Bennen' goke' zi'n Jonán.  
 Bennen' goke' zi'n Eliakim.  
<sup>31</sup> Eliakim na' goke' zi'n Melea.  
 Bennen' goke' zi'n Mainán.  
 Bennen' goke' zi'n Matata.  
 Bennen' goke' zi'n Natán.  
<sup>32</sup> Natán na' goke' zi'n Dabí.  
 Bennen' goke' zi'n Isaí.  
 Bennen' goke' zi'n Obed.  
 Bennen' goke' zi'n Boos.  
 Bennen' goke' zi'n Salmón.  
 Bennen' goke' zi'n Naasón.  
<sup>33</sup> Naasón na' goke' zi'n Aminadab.  
 Bennen' goke' zi'n Aram.  
 Bennen' goke' zi'n Esrom.  
 Bennen' goke' zi'n Fares.  
 Bennen' goke' zi'n yetó Judá.  
<sup>34</sup> Judá na' goke' zi'n Jakob.  
 Bennen' goke' zi'n Isaak.  
 Bennen' goke' zi'n Bran.  
 Bennen' goke' zi'n Taré.  
 Bennen' goke' zi'n Nakor.  
<sup>35</sup> Nakor na' goke' zi'n Serug.  
 Bennen' goke' zi'n Ragau.  
 Bennen' goke' zi'n Peleg.  
 Bennen' goke' zi'n Heber.  
 Bennen' goke' zi'n Sala.  
<sup>36</sup> Sala na' goke' zi'n Kainán.  
 Bennen' goke' zi'n Arfaxad.  
 Bennen' goke' zi'n Sem.  
 Bennen' goke' zi'n Noé.  
 Bennen' goke' zi'n Lamek.  
<sup>37</sup> Lamek na' goke' zi'n Matusalén.  
 Bennen' goke' zi'n Enok.  
 Bennen' goke' zi'n Jared.  
 Bennen' goke' zi'n Mahalalel.  
 Bennen' goke' zi'n yetó Kainán.  
<sup>38</sup> Kainán na' goke' zi'n Enós.  
 Bennen' goke' zi'n Set.  
 Bennen' goke' zi'n Adán.  
 Bennen' goke' ka zi'nkze Dios.

## 4

*Gónele da' xiwe' gonen ga baga' Jesús doḷa'*  
*(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)*

<sup>1</sup> Bezá' Jesusen' žoa'a yego Jordán, zoalen Dios Be' La'y Le', na' de chgi' bchi'e Jesusen' lo latje dach. <sup>2</sup> Wzóe' ga na' choplalj ža, na' gónele da' xiwe' gonen ga baga' Jesusen' doḷa'. Bi be bdaw Jesusen' ža ka', na' wdé na' wdone'. <sup>3</sup> Naž da' xiwen' gožen Jesusen', na' wnnán:

—Cha' nakkzo' Le' Zi'n Dios, wnná yeyák yej ni yet xtil.

<sup>4</sup> Bechebe Jesusen', na' gožen':

—Nyejw le'e yich da' znnan: “Kégeze len yet xtil zej nban benách ka', san lezka' zej nbánlene' yógo'te xtiža' Dios.”

<sup>5</sup> Naž da' xiwen' bchen' Jesusen' gan nak to law ya'a sibe. To chí'ido'ze bļo'e'elen Le' yógo'te latje gan znnan bia'gak benne' ka' dot yežlyó nga. <sup>6</sup> Naž da' xiwen' gožen Jesusen', na' wnnán:

—Yógo'te latje chegak benne' wnná bia' ka', na' yela' wnni'a chégake', gonnan' chio', dan' yo'o lo na'a yógo'te da' ki, na' no benne' žénela' wnezjwa' da' ka' chie'. <sup>7</sup> Cha' Le' wzóa zibo' lawa', na' wká'n zeno' neda', yógo'te da' ki gaken chio'.

<sup>8</sup> Naž Jesusen' gožen':

—Kwas na'le, da' xiwe', dan' nyejw le'e yich la'y dan' žen' neto', dan' znnan: “Xano' Dios wká'n zeno', na' toze Le' gono' xchine'.”

<sup>9</sup> Naž da' xiwen' bchen' Jesusen' lo yež Jerusalén, na' bžian Le' yichjo'o yodo', na' gožen Le':

—Cha' nakkzo' Le' Zi'n Dios, bežite' ga ni <sup>10</sup> dan' nyejw le'e yich la'y da' znnan: Dios sele'e wbás che ya'abá ka', na' gáklengake' Le'.

<sup>11</sup> Len ná'gake' góxwgake' Le'

nich bi chejchego'o yej, na' bi gak zi' ni'o.

<sup>12</sup> Naž Jesusen' gožen':

—Nyejw le'e yich la'y da' žen' neto': “Bi wkonlo' žin Xano' Dios.”

<sup>13</sup> Kate' da' xiwen' bi bžel-len yetó da' gonen ga бага' Jesusen' doļa', na' bebigan' gan zoe' to chí'ido'.

Zzo law Jesús žone' xchine' gan nbab Galilea

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

<sup>14</sup> Beyéj Jesusen' gan nbab Galilea, na' nzi' lo ne'e yela' wak che Dios Be' La'y. Wzé diža' kan nak chie', na' benách ka' nníta'gake' yógo'te yež dot gawze ga na' béngeklen'.

<sup>15</sup> Jesusen' bsedle' benách ka' gan nak lo yo'o ka' gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' yógo'te benách ka' wdápegake' Le' ba la'ne.

Da' ben Jesús lo yež Nasaret, dan' naken laže'

(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

<sup>16</sup> Naž bežin Jesusen' lo yež Nasaret gan bgole'. Kate' bžin ža la'y chegak benne' judío ka', na' kan žónteze žon Jesusen', wyoé'e lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' wzíe' nich goļe' to da' nyejw le'e yich la'y. <sup>17</sup> Bdégage' yichen' lo na' Jesusen' gan nyejw da' wnná Isaías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te. Kate' bsaljwe' yichen', bežel-le' gan nyejw da' znnan:

<sup>18</sup> Zoalēn Be' La'y che Xanžon' neda'

dan' wleje' neda' cheze'

nich wzenla' benách yache' ka' diža' chawe'.

Bsele'e neda' nich yeyona' benne' ka' žak zi' lázdo'gake',

na' nich wzenla' benne' ka' zej nake' ka' benne' zej nžeje' ni'a che doļa' da' nbága'gake',  
kan gak yelágake',

na' nich yeyona' benne' lo choļe ka',

na' nich yeslá' benne' ka' žsaka' zi'gak benách ka' légage',

<sup>19</sup> na' nich wzía' diža' che ža gakļen Xanžo Dios benách ka'.

<sup>20</sup> Naž Jesusen' betobe' yichen', na' bedien' lo na' bennen' žape chi'e yiche la'y ka', na' bebi'e. Naž yógo'te benne' zej ndobe' lo yo'on', belwíe' Jesusen'. <sup>21</sup> Wzó law Jesusen' zchalje', na' gože' légage':

—Na'a ža ni zoale le'e, ba bžinkze dan' nyejw le'e yichen'.

<sup>22</sup> Yógo'tegake' wnné cháwe'gake' chie', na' bebángkle' kan nak diža' chawen' da' zchalje', na' wnnágake':

—¿Kege benne' ni zi'n Jwsé?

<sup>23</sup> Naž Jesusen' gože' légage', na' wnné':



—Ye'le neda' da' znnan: “Le', benne' žeyón benách ka', beyón kwino'.” Lezka' ye'le neda': “Da' ka' benlto' beno' Le' lo yež Kapernaum, lezka' ben ga ni naken lažo'.”

<sup>24</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Da' li žapa' le'e, cha' zoa no benne' zchalje' lo wĺáz Dios, benne' wĺáz chie' ka' bi žápegake' le' ba la'ne. <sup>25</sup> Da' li žapa' le'e, wnníta'gak no'le wzebe zan ža ni'te gan nbab Israel, ža ka' wzóa Lías, bennen' bchalje' lo wĺáz Dios. Kate' ža ka' bi gok yejw chonn yiz yo'o gachje, na' gok wbín lo yežlyón'. <sup>26</sup> Dios bi bsele'e Líasen' gan zej nnita' no'le wzebe ka' wnníta'gake' gan nbab Israel, san bsele'e le' gan zoa to no'le wzebe lo yež Sarepta, da' nbaben yež Sidón, to yež zi'to'. <sup>27</sup> Lezka', wnníta'gak benne' zan ža ni'te gan nbab Israel, benne' ka' wdá'gake' yižwé' leže ža ka' wzóa Eliseo, bennen' bchalje' lo wĺáz Dios. Bi beyák nitó benne' ki ladjw benách Israel ka', san beyák toze Naamán, benne' zi'to' wbabe' lo yežlyó Siria.

<sup>28</sup> Kate' béngikle benne' ka' da' ni, benne' wnníta'gake' lo yo'o gan zdóbgake' nich yéngikle' xtiža' Dios, na' bžá'agake'. <sup>29</sup> Naž la' wzó žá'tegake', na' bebéjgake' Jesusen' žoa'a yež na'le. Belchi'e Le' gan nak le'e ya'a yej gan že' lážgake' nich wžíxjgake' Le' gan nak le'e ya'a yej na'. <sup>30</sup> Wdé Jesusen' gachje láwe'le gan nníta'gake', na' la' beyejtie'.

*Žeyón Jesús to benne' yoe'e be' xiwe'*

*(Mr. 1:21-28)*

<sup>31</sup> Naž wyěj Jesusen' lo yež Kapernaum gan nbab Galilea, gan bsedle' benách ka' kate' nak ža la'y ka' chegak benne' judío ka'. <sup>32</sup> Bebángikle' kan nak dan' žsedle Jesusen' légake', dan' zchalje' ka to benne' de lo ne'e yela' wnná bia'.

<sup>33</sup> Lezka' zoa to benne' yoe'e be' xiwe' lo yo'o gan zdóbgake' nich yéngikle' xtiža' Dios, na' wnnié' zižje, <sup>34</sup> na' wnné':

—Bsan neto'. ¿Biz nbága'to' chio', Jesús, benne' Nasaret? ¿Zo'o nga nich wžía yi'o neto'? Nónbia'to' Le' No nako'. Benne' la'y che Dios nako'.

<sup>35</sup> Naž Jesusen' bdile' be' xiwen', na' gožen':

—Žize wzóa, na' bežój lo bennen'.

Naž be' xiwen' wžo'nen bennen' lo yo lawgak benne' ka' nníta'gake' ga na', na' la' bežojten lo bennen', san biž bi benen len le'. <sup>36</sup> Bebángikle' yógo'tegake', na' bchaljlen ljéžgake', na' wnnágake':

—¿Biz diža' ni dan' zchaljen'? Len yela' wnná bia', na' yela' wak zen zdile' be' xiwe' ka', na' la' žežójtegaken.

<sup>37</sup> Wzé diža' che da' žon Jesusen', na' béngikle benách nníta'gake' yógo'te yež zej žen' dot gawze.

*Jesús žeyone' xna' zo'le Smon, bennen' lezka' lie' Bedw*

*(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)*

<sup>38</sup> Naž Jesusen' la' wzó ža'tie', na' bežoje' lo yo'o gan zdóbgake' nich yéngikle' xtiža' Dios, na' wyoé'e liž Smon. Zoa xna' zo'le Smon ga na', na' yoe'e da' la. Góta'yoegekle' Jesusen' yeyone' le'. <sup>39</sup> Wbiga' Jesusen' gan die', na' bliže' da' la da' yoe'e. La' bežojten. No'len' la' wyastie', na' bsí'ni'e da' bdáwgake'.

*Jesús žeyone' benne' zan, benne' yižwé' ka'*

*(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)*

<sup>40</sup> Kate' ba ben wbíž ža la'y na', bžingak yógo'te benne' zóalengak benne' yižwé' ka' légake', benne' ka' zej de'e yižwé' ka' che chégake'. Bedjwá'gake' benne' yižwé' ka' gan zoa Jesusen', na' Le' bxo'a ne'e légake', na' beyone' légake'. <sup>41</sup> Lezka' bežojgak be' zan, be' xiwe' ka' yo'ogak benách yižwé' ka'. Belbéžeya'a be' xiwe' ka', na' wnnágaken:

—Le' nako' Zi'n Dios.

Naž Jesusen' bdile' be' xiwe' ka', na' bi bi'e latje nnégaken, dan' nnézgeklen nake' Le' Benne' Criston'.



Zchalj Jesús diža' chawe' gan nbab Galilea  
(Mr. 1:35-39)

<sup>42</sup> Kate' za' ža'ní' yetó ža, bžoj Jesusen' lo yež Kapernaum, na' wyeje' to latje dach. Benne' zan beylǰgake' Le'. Kate' bžingake' gan zoe', gónegekle' wséjwgake' xneze', nich bi yezé'e gan nníta'gake'. <sup>43</sup> Naž Jesusen' gože' légake', na' wnné':

—Žon byenen cha'a gan zej nnita' yezika' yež ka', nich wchalja' diža' chawe' ga na' kan gak chó'ogake' gan z̄nna bia' Dios. Che len bsele'e neda' nga.

<sup>44</sup> Ki goken, bchalje' diža' chawen' lo yež ka' gan nbab Galilea, na' gan nak lo yo'o ka' gan žyelyenle benne' judfo ka' xtiža' Dios.

## 5

*Želzene' bel zan*

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

<sup>1</sup> Kate' ne zoa Jesusen' žoa'a nido', dan' nzin' Jenesaret, bdogak benne' zan dot kwite', nich yéngkle' xtiža' Dios. <sup>2</sup> Naž Jesusen' ble'ele' chope barkw zóagaken lawe' nison' gan nak gawze gan de yo biž, na' benne' wzén bel ka' zej nžoje' lo barkw ka', na' žeylbgake' yixjw bel chégake'. <sup>3</sup> Wžén Jesusen' to lo barkwn', dan' naken che Smon Bedw, na' wnnable' le' kweken' yeláte'do' zít'ole gan de yo bižen'. Naž Jesusen' wži'e lo barkwn', na' že'ze' ka', bsdle' benne' zan ka' nníta'gake' lo yo bižen'. <sup>4</sup> Kate' beyóž bchalj Jesusen', naž gože' Smon, na' wnné':

—Bsa' barkw ni lo nido' gan že' zilen, na' le wzala' yixjw bel chele, na' senle bel ka'.

<sup>5</sup> Beží'i Smon na', na' gože' Jesusen':

—Benne' wsdle, dot yele ba bento' žin, na' nitó bel bi na' sento', san len diža' chio' wzála'to' yixjwn'.

<sup>6</sup> Kate' bzála'gake' yixjwn', wzéngake' bel zan, na' ba žekte žeza' yixjwn'. <sup>7</sup> Naž blížgake' ljéžgake' ka', benne' ka' nníta'gake' yetó lo barkwn' nich yíd'gake', na' gáklengake' légake'. Katen' bžingake' ga na', beschá'gake' žopte barkw ka' len bel ka', na' ba žek lo'jgak barkw ka' lo nisle. <sup>8</sup> Kate' Smon Bedw ble'elen', naž bzoa zibe' law Jesusen', na' wnné':

—Kwas len neda', Xan, dan' naka' benne' doła'.

<sup>9</sup> Ki wnné' dan' zžebe Bedon' ni'a chegak bel zan ka', na' lezka' goken chegak benne' ka' žónlengake' le' tzen. <sup>10</sup> Lezka' bžébegak Jakob len Zwa, benne' ka' zej nake' zi'n Sebedeo, na' zej nake' ljež Smon Bedon'. Naž Jesusen' gože' Smon na', na' wnné':

—Bi žebo'. Na'a so lawo' yedj'ó'o benách ka' nich gákgake' chia', gono' kan žono' zzeno' bel ka'.

<sup>11</sup> Kate' ba besá'gake' barkw ka' gan nak yo bižen', belka'ne' yógo'ten ga na', na' jáklengake' Jesusen'.

*Jesús žeyone' to benne' de'e yižwé' leže*

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

<sup>12</sup> Kate' wzóa Jesusen' to yež, bžin to benne' de'e yižwé' leže gan zoe'. Katen' ble'ele' Jesusen', byechwe' lo yote, na' góta'yoele' Le', na' wnné':

—Xan, cha' žénelo', wak yeyono' neda'.

<sup>13</sup> Naž Jesusen' bli ne'e, na' wdane' le'. Gože' le':

—Žénela'. Yeyako' chawe'.

La' bebižte yižwé' leže da' wdá' bennen'. <sup>14</sup> Naž Jesusen' gože' le' bi wzenle' nitó benne' kan bene'. Gože' le':

—Wyéj, bejloé'el kwino' law bxoz, na' bejnezw che da' žeyón le' chawe' che yodo' kan z̄nna xtiža' Moisés, dan' wloe'elen' légake' ba beyako'.

<sup>15</sup> Wzéle'e diža' che yela' wak che Jesusen', na' bdogak benne' zan gan zoe' Le' nich yéngkle' xtiže'e, na' nich yeyone' légake', na' yek'é'e yižwé' chégake'. <sup>16</sup> Naž Jesusen' bezé'e ga na', na' wyeje' to latje dach, gan bchaljlene' Dios.

*Jesús žeyone' to benne' bi žak se'e*

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

<sup>17</sup> Yetó ža, kate' ne žsedle Jesusen' benách ka', že'gak benne' yodo' fariseo ka' len benne' yodo' wsedle ka', ga na'. Zej nnita' benne' ka' ga na', benne' zej nžoje' yógo'te yež gan nbab Galilea, na' gan nbab Judea, na' lo yež Jerusalén. Nak bia' de lo na' Jesusen' yela' wak che Xanžo Dios dan' žeyone' benne' yižwé' ka'. <sup>18</sup> Naž benne' ka' zej noe'e to da' del to benne' bi žak se'e bžingake' ga na', na' wdílgake' nakže góngake' nich kó'ogake' le' lo yo'o, na' chíxjwgake' le' law Jesusen'. <sup>19</sup> Kate' bi bžélgekle' nakže góngaken' dan' zej nnita' benách zan ga na', naž wžéngake' yichjo'o yo'on', na' bsáljwgake' yichjo'on'. Btínnegake' dan' del benne' yižwén', na' belyíxjwe' le' gachje láwe'lgak benách ka', gan nak law Jesusen'. <sup>20</sup> Kate' gókbe'ele Jesusen' kan žejlé'gake' chie', gože' benne' yižwén':

—Benne', ba benít lawa' doła' da' nbago'o.

<sup>21</sup> Naž wzó law zza' láže'gak benne' yodo' wsedle ka' len benne' yodo' fariseo ka', na' wnnágake':

—Benne' ni znne' da' zzoan Dios cheła'ale. ¿Nožke benne' gak yenít lawe' doła'? Toze Dios gak yenít lawe' doła'.

<sup>22</sup> Žákbe'ele Jesusen' dan' zza' láže'gake', na' gože' légake':

—¿Biz chen' zza' láže'le da' ki? <sup>23</sup> Bi nak zede cha' no benne' ye'ze' benne' ni: “Ba benít lawa' doła' da' nbago'o” san nak zede gone' ga yeyase', na' se'e. <sup>24</sup> Wlo'e'ela' le'e nzi' lo na'a neda', Benne' Golje' Benách, yela' wnná bia' yenít lawa' doła' yežlyó nga.

Naž Jesusen' gože' bennen' bi žak se'e, na' wnné':

—Žapa' le', wyase. Beywá' dan' delon', na' beyéj ližo'.

<sup>25</sup> La' wyaste benne' yižwén' láwgake', na' beké'e dan' góta'len', na' zeyeje' liže', zka'n zene' Dios. <sup>26</sup> Bebángেকে' yógo'tegake', na' bka'n zéngake' Dios. Lezka' zžébegake', na' wnnágake':

—Na'a ble'elžo to da' žonen ga žebanlžo.

*Jesús žliže' Lebí, bennen' lezka' lie' Matío*

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

<sup>27</sup> Wdé gok da' ni, Jesusen' bžoje' ga na', na' ble'ele' to benne' lie' Lebí, ži'e gan zchizjwe' lazgak benách, na' Jesusen' gože' le':

—Benlen neda' tzen.

<sup>28</sup> La' wzó ža'te Lebín', na' bka'ne' yógo'te, na' wyéjlene' Jesusen'.

<sup>29</sup> Wdé na', ben Lebín' to yela' waw che Jesusen' gan nak lo liže', na' wnníta'gak benne' zan ga na', benne' wechizjw ka' len yebale benne' ka' želbé'lene' légake' gan žáwgake'.

<sup>30</sup> Naž benne' yodo' wsedle ka' len benne' yodo' fariseo ka' wnnégake' chegak benne' wsedle ka' che Jesusen', na' wnnágake':

—¿Biz chen' že'j žáwlenle tzen benne' wechizjw ka', na' yezika' benne' doła' ka'?

<sup>31</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Benne' ka' nníta'gake' chawe' bi žon byenen chjake' law benne' žeyone' benách ka', san benne' yižwé' ka' žon byenen chjake' law bennen' žeyone' benách ka'. <sup>32</sup> Bla'a neda', kege nich wliža' benne' chawe' ka', san nich wliža' benne' doła' ka' nich yeyát láže'gake'.

*Znnábgekle' Jesús kan nak che yela' žon wbás*

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

<sup>33</sup> Naž benne' yodo' ka' wnnábgekle' Jesusen', na' wnnágake':

—Benne' ka' žónlengake' Zwa tzen, na' benne' ka' žónlengake' benne' yodo' fariseo ka' tzen, žónteze žóngake' wbás, na' zcháljlengake' Dios. ¿Biz chen' benne' ka' žónlengake' Le' tzen že'j žáwgake'?

<sup>34</sup> Jesusen' gože' légake':

—¿Wak gonle ga gongak benne' ka' wbás, benne' nníta'gake' lni che yela' zchag na', kate' benne' zchag ne'e ne zóalene' légake'? <sup>35</sup> Žin ža kate' kwas benne' zchag ne'e gan nníta'gake'. Ža na' góngake' wbás.

<sup>36</sup> Naž Jesusen' bsaka' lebe' kan nak da' ki, na' gože' légake':

—Bi chog nitó benne' to laže' kobe dan' ba ndian, nich kweje' xtaka' dan' yedé'e le'e to laže' gole. Cha' gone' ki, kégeze gak ditj laže' koben', san láže'don' dan' bžojen le'e laže' koben' bi gon leben laže' golen'. <sup>37</sup> Lezka', bi zga'a nitó benne' xis uba kobe lo že'e yid gole. Cha' no benne' gone' ki, xis uba koben' wlá'an že'e golen' da' naken yid, na' lalj xis uban', na' cwia yi' že'e yid golen'. <sup>38</sup> Che len žala' ka'ažo xis uba kobe to lo že'e yid kobe, na' žopten gak chí'igaken. <sup>39</sup> Cha' zoa no benne' že'je' xis uba gole, bi yénete'le' ye'je' xis uba kobe, dan' nne': “Nakže dži' xis uba golen'.”

## 6

*Benne' wsdle ka' che Jesús zká'agake' bisto zoa' stribe ža la'y*

*(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)*

<sup>1</sup> Kate' nak to ža la'y chegak benne' judío ka', wdá Jesusen' gan de yel zoa' stribe, na' benne' wsdle chie' ka' zká'agake' bisto gan žia zoa' sriben'. Belzoben' lo ná'gake', na' bdáwgaken'. <sup>2</sup> Naž benne' yodo' fariseo ka' wnnábgekle' légake', na' wnnágake':

—¿Biz chen' žonle da' bi žala' gonžo ža la'y?

<sup>3</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—¿Bi beł-le kan ben Dabí katen' wdone', na' lezka' beldón benne' ka' wnníta'lengake' le'? <sup>4</sup> Wyó'e lo yodo' che Dios, na' wzí'e yet xtil dan' zgó'ogake' law Dios, dan' bi žala' gawžon, san de latje chégakze bžoz ka' gáwgaken', na' Dabín' bdawen', na' lezka' bnezjwen' chegak benne' ka' bénlengake' le' tzen.

<sup>5</sup> Naž Jesusen' gože' légake', na' wnné':

—Neda', Benne' Golje' Benách, naka' Xane ža la'y.

*Jesús žeyone' to benne' nžeke' ne'e*

*(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)*

<sup>6</sup> Yetó ža la'y chegak benne' judío ka', wyó'o Jesusen' lo yo'o gan zdóbgake' nich yéngekle' xtiža' Dios, na' bsedle' benne' ka' nníta'gake' ga na'. Lezka' zoa to benne' ga na', benne' nžeke' ne'e li ža. <sup>7</sup> Benne' yodo' wsdle ka' len benne' yodo' fariseo ka' zwiágake' Jesusen', nich lé'egek'le' cha' yeyone' bennen' kate' nak ža la'y chégake', nich želgek'le' nakle gak yesbága'gake' Le' zia. <sup>8</sup> Žákbe'ele Jesusen' dan' zza' láže'gake', na' gože' bennen' nžeke' ne'e, na' wnné':

—Wzó ža'. Wzé gachje láwe'le nga.

La' wzó ža'te bennen', na' wzí'e ga na'. <sup>9</sup> Naž Jesusen' gože' benne' yodo' ka', na' wnné':

—Nnabla' le'e to diža'. ¿De latje kate' nak ža la'y gonžo da' naken chawe', cha' gonžo da' zinnj? ¿De latje yeslažo yela' nban chegak benách ka', cha' yeka'ažon?

<sup>10</sup> Naž Jesusen' bwie' benne' ka' nníta'gake' dot kwite', na' gože' bennen' nžeke' ne'e:

—Bli no'o.

Naž bennen' bli ne'e, na' la' beyakten. <sup>11</sup> Naž bža'agak benne' yodo' ka', na' bégake' toze diža' la' légakze' nich želgek'le' bi da' góngake' che Jesusen'.

*Jesús zbie' chežinno benne' nich gákgake' wbás chie' ka'*

*(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)*

<sup>12</sup> Kate' ža ka' wyéj Jesusen' gan nak to law ya'ado'. Katen' bžine' ga na', bliže' Dios, na' dot yele bcháljlene' Le'. <sup>13</sup> Kate' za' ža'ní', bliže' benne' ka' žónlengake' Le' tzen, na' wžie' chežinnoe' nich gákgake' wbás chie' ka'. <sup>14</sup> Bliže':

Smon, (bennen' lezka' lie' Bedw),

Ndres, (benne' biche' Bedon'),

Jakob,

Zwa,

Lip,

Bartol,

<sup>15</sup> Matío,

Mas,

Jakob, (zi'n Alfeo),  
 Smon, (benne' že' laže'e yež chie'),  
<sup>16</sup> Judas, (zi'n to benne' lie' Jakob),  
 Judas Iskariote, (benne' wdíe' Jesusen' lo na'gak benne' ka' gótgake' Le').

*Žeyón Jesús benne' zan*  
 (Mt. 4:23-25)

<sup>17</sup> Naž Jesusen' bdínnelene' benne' wbás chie' ka' tzen law ya'adon', na' bžingake' to gan nak lache', gan zej nnita' benne' zanže, benne' wsedle chie' ka'. Lezka' zej nnita' benne' zan ga na', benne' zej nžoje' yógo'te yež gan nbab Judea, na' lo yež Jerusalén, na' lo yeždo' ka' zej nnitan' žoa'a nisdó' gan zej nnita' yež Tiro, na' yež Sidón. Benne' ki bžingake' ga na' nich wzé nággake' xtiža' Jesusen', na' nich yeyákgake' lo yižwé' che chégake'. <sup>18</sup> Lezka' beyakgak benne' ka' zzáka'gake' dan' yó'ogake' be' xiwe' ka'. <sup>19</sup> Gónegekle yógo'te benne' zan ka' kángake' Jesusen' dan' žeyone' yógo'tegake' len yela' wak chie'.

*Yeła' ba nez, na' da' nyáche'le'e*  
 (Mt. 5:1-12)

<sup>20</sup> Naž bwia Jesusen' benne' wsedle chie' ka', benne' ka' nníta'gake' ga na', na' gože' légake':

—Ba nez zen naken chele le'e, nak nyache' láže'le na'a, dan' gata' latje chele gan zнна bia' Dios.

<sup>21</sup> 'Ba nez zen naken chele le'e zdonle na'a, dan' weljle da' naken che Dios.

'Ba nez zen naken chele le'e zbéžele na'a, dan' wzížlenle neda' tzen.

<sup>22</sup> 'Ba nez zen naken chele le'e, dan' za' ža katen' benách ka' bi lé'egekle' le'e chawe', yebéjgake' le'e gan nníta'gake', na' nnégake' chele, na' gon dítjgekle' lale, na' nnágake' naken to da' dáche'ze dan' žónlenle neda', Benne' Golje' Benách, tzen. <sup>23</sup> Le soa lo yela' ba nez ža na', na' le yebél, dan' nak zen da' gata' chele ya'abá che Dios. Lezka' xa xna' golte chégake' ka' béngake' da' zinnj chegak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios ža ni'te.

<sup>24</sup> 'Da' nyáche'le'e gaken chele le'e, benne' wnni'a ka', dan' ba de da' yebélenlele.

<sup>25</sup> 'Da' nyáche'le'e gaken chele le'e, žéljelele na'a, dan' tonle.

'Da' nyáche'le'e gaken chele le'e, žzížele na'a, dan' gak nyache' láže'le, na' kwež nyáche'le.

<sup>26</sup> 'Da' nyáche'le'e gaken chele le'e, znnagak yógo'te benách ka' chawe' chele. Lezka' bengak xa xna' golte chele ka', dan' wnnágake' chawe' chegak benne' wen laže' ka', benne' wnnázegake' bcháljgake' lo wláz Dios.

*Žała' ži'ilžo benne' ka' bi zlé'egekle' žo'o chawe'*  
 (Mt. 5:38-48; 7:12)

<sup>27</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Žapa' le'e, zoale nga, na' ženlele chia' neda', znnia':

Le ži'il benne' ka' bi zlé'egekle' le'e chawe'.

Le nnab da' chawe' chegak benne' ka' zžá'agake' le'e.

<sup>28</sup> Le nnable Dios gon chawe'e benne' ka' žóngake' le'e zia.

Le nnable' Le' gáklene' benne' ka' znnégake' chele.

<sup>29</sup> Cha' no benne' kape' chelá'a xago', bze yechelá'a xagon'.

Cha' no benne' ke'e laže' da' zoan xkožo'o, lezka' be' latje ke'e zon'.

<sup>30</sup> Cha' no benne' nnable' le' da' de chio', bnezjwn chie'.

Cha' ke'e da' naken chio', bi yennabon'.

<sup>31</sup> Ka žénelele gongak benách ka' chele, lezka' le gon chégake'.

<sup>32</sup> 'Cha' nží'izelele benne' ka' zej nži'ile' le'e, žbize da' nakže chawe' žonlen? Lezka' žongak benne' doła' ka', zej nži'ile' benne' ka' zej nži'ile' légake'. <sup>33</sup> Cha' žonle da' naken chawe' chégakze benne' ka' žóngake' chawe' chele, žbize da' nakže chawe' žonlen? Lezka' žongak benne' doła' ka'. <sup>34</sup> Cha' znéjwzele chegak benne' ka' žéklele yebi'igake' chele,

¿bize da' nakže chawe' žonlen? Lezka' žongak benne' doła' ka', zoa bi da' znéjwgage' chegak benne' ka' žóngake' doła', dan' zej nnezle' yebí'igake' dan' bnéjwgage'. <sup>35</sup> Neda' žapa' le'e: le ži'il benne' ka' bi zlé'egekle' le'e chawe', na' le gon da' naken chawe' chégage'. Le wnezjw chegak benách ka' la'kze bi žéklele yebí'igake' chele. Cha' ki gonle, zen nak da' yebélenlen, na' gakle zi'nkze Dios, Benne' zente, dan' žone' da' naken chawe' chegak benách ka', benne' bi žaz láže'gake', na' benne' ka' žóngake' da' kegle. <sup>36</sup> Žala' yeyache' láže'lele benách ka', kan žon Xale Dios, žeyache' láže'le' yógo'te benách.

*Bi žala' nnežo che lježžo*

*(Mt. 7:1-5)*

<sup>37</sup> Lezka' wnná Jesusen':

Bi nnele che lježle, na' bi nne no benne' chele.

Bi yesbága'le lježle zia, na' bi yesbaga' no benne' le'e zia.

Le yenít law che lježle, na' Dios yenít lawe' chele.

<sup>38</sup> Le wnezjw che lježle, na' Dios gonne' chele.

Gónngake' chele da' wžíxgake' len to kak da' zžixen, dan' nak bia' li, dan' nyižen, na' nyiten že'lte, na' zo dí'aten. Kan nak da' zžixle le'e, ka'kze wžíx Dios chele.

<sup>39</sup> Bzaka' lebe Jesusen', na' gože' légage':

—¿Wak to benne' lo chole chi'e yetó benne' lo chole? Bi gake', dan' žoptie' bíxgake' to lo bloj. <sup>40</sup> Lezka', bi gakže blo to benne' wsedle, ka' benne' žsedle' le', san kate' yeyož wsedle bennen', na' gake' kan nak bennen' žsedle' le'.

<sup>41</sup> ¿Biz chen' zwio' bébedon' dan' yo'on yej law lježo', na' bi zle'elo' da' zen dan' yo'on yej lawo' le'? <sup>42</sup> ¿Wak yi'o lježon': “Bicha'a, benn latje yebeja' bébedon' dan' yo'on yej lawo'” na' bi zle'elo' da' zen dan' yo'on yej lawo' le'? Le', benne' zloé'ezele chawe' kwino'. Zga'ale bebéj da' zen dan' yo'on yej lawo' le'. Naž le'elo' binlo nich gak yebejo' bébedon' dan' yo'on yej law lježon'.

*Da' žonžo nak bian' kan nakžo*

*(Mt. 7:15-19; 12:33-37)*

<sup>43</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—To yag zaka' bi zbian da' bi nak zix, na' to yag ka'ze bi gak kwian da' nak zix. <sup>44</sup> Ki naken, da' zbia to yag nak bian' kan nak yagen'. Bi zchibžo da' zbia yag higo lo yag yeche', na' lo yag yeche' bi zchibžo da' zbia lba uba. <sup>45</sup> Benne' chawe' zchalje' diža' chawe' dan' yo'o da' chawe' lo yichj lázda'we', na' benne' bi nake' chawe' zchalje' da' bi nak chawe' dan' yo'o da' bi nak chawe' lo yichj lázda'we'. Žoa'ažo znnen kan nak da' yo'on lo yichj lázdo'žo.

*Chope kan gak chíxjwžo len yo'o*

*(Mt. 7:24-27)*

<sup>46</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—¿Biz chen' žližle neda', znnale: “Xanto', Xanto'” na' bi žonle kan žapa' le'e? <sup>47</sup> Wlo'e'ela' le'e kan nak bennen' ze'e gan zoa', na' ženle' xtiža'a, na' žone' kan znnan.

<sup>48</sup> Benne' ni nake' ka' to benne', kate' bene' liže', gže' bche'ne', na' bdixjwe' len yo'o gan nak lo yej xe. Kate' wdé nis wbá'a zil, na' bche'nen kwit yo'on', bi gok wchinnjen yo'on', dan' žian lo yej xe. <sup>49</sup> Na'a, no benne' ženle' xtiža'a, na' bi žone' kan znnan, benne' ni nake' ka' to benne' bene' liže' gan nak doze yo, na' bi bdixjwe' lenen. Kate' bche'n nis wbá'a kwit yo'on', la' wžia yi'ten belate ža.

## 7

*Jesús žeyone' bi' wen žin che to benne' yež Roma*

*(Mt. 8:5-13)*

<sup>1</sup> Kate' Jesusen' beyož bcháljlene' benne' ka' ki, wyeje' lo yež Kapernaum. <sup>2</sup> Lo yežen' zoa to benne' yež Roma, benne' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile, na' zoa to bi' wen žin chie' nží'ile'ele'-be'. Yo'o yižwé' xkwiden', na' ba žekte gatbe'. <sup>3</sup> Kate' benle bennen'

da' zchaljgak benne' ka' kan nak che Jesusen', la' bséla'tie' bale benne' gole, benne' judío ka', gan zoa Jesusen', nich chjéta'yoegekle' Le' yide' yedjyene' bi' wen žin chien', xkwiden' yo'obe' yižwé'. <sup>4</sup> Bžingak benne' gole ka' gan zoa Jesusen', na' dot láže'gake' góta'yoegekle' Le', na' wnnágake':

—Nak zi bennen' gono' da' ni chie', <sup>5</sup> dan' žape' ba la'ne benne' wláž chežo ka', na' bene' to yo'o chežo gan ženlžo xtiža' Dios.

<sup>6</sup> Naž Jesusen' wyéjlene' légake'. Kate' za' žintegake' liž bennen', le' bsele'e bale lježe' gan za' Jesusen', na' góžgake' Le':

—Xan, wnná bennen': "Bi gek zedlo', dan' bi naka' zi cho'o liža'. <sup>7</sup> Lezka' bi naka' zi biga'a gan zo'. Che len bi bežogla' la'a gan zo'. To wnnaze, na' yeyakte bi' wen žin chian'. <sup>8</sup> Lezka' neda', zoa benne' zna bi'e neda', na' lezka' zej nnita' benne' ka' žjake' lo wdile, benne' ka' zchi'a neda' légake'. Kate' žapa' toe': Wyéj ga na', žeje'. Kate' žapa' yetóe': Da ko' ni, ze'e. Lezka' kate' žapa' benne' wen žin chia': Ben žin ni, žonen'."

<sup>9</sup> Kate' Jesusen' benle' da' ni, bebán láže'le' che bennen', na' byechje', na' gože' benne' ka' zá'gake' xkóže'le', na' wnné':

—Da' li žapa' le'e, bi na' chejxaka'a nitó benne' Israel, benne' žejli'e chia' neda' kan žejlé' benne' ni chia'.

<sup>10</sup> Kate' bežingak benne' ka' gan zoa bennen' bsele'e légake', bennen' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile, na' belyoé'e liže', na' blé'egekle' ba beyák bi' wen žin na'.

*Jesús žesbane' xkwide' byo che to no'le wzebe*

<sup>11</sup> Wdé gok da' ni, zej Jesusen' lo yež Naín len benne' wsedle chie' ka', na' benne' zan zjálene' Le' tzen. <sup>12</sup> Kate' bžine' žoa'a yežen', ble'ele' benne' ka' zej noe'e to xkwide' byo, bi' gat, nich chejkáche'gake'-be'. Bi'do' gaten' nakbe' xkwide' tlich'a che to no'le wzebe. Benne' zan, benne' wláž che no'len', nníta'lengake' le'. <sup>13</sup> Kate' Xanžon' ble'ele' no'len', beyache' láže'le' le', na' gože' le':

—Biž kwežo'.

<sup>14</sup> Naž Jesusen' wbig'e ga na', na' wdane' dan' del bi'do' gaten'. Wlezkak benne' ka' zej noe'e-be', na' Jesusen' wnné':

—Xkwide' byo, žapa' le', beyase.

<sup>15</sup> Naž bi'do' gaten' bebanbe', na' wže'be', na' wzó lawbe' zchaljbe'. Jesusen' benezjwe'-be' lo na' xna'be'. <sup>16</sup> Kate' blé'egekle' benne' ka' da' ni, bžébegake', na' bka'n zéngake' Dios, na' wnnágake':

—Bla' to benne' zaka' ga zoažo ni, benne' zchalje' lo wláž Dios. Dios na'kze žezá' laže'e chežo, benne' chie' ka'.

<sup>17</sup> Wzé diža' che yela' wak che Jesusen', na' béngekle' benách ka' nníta'gake' yógo'te yež gan nbab Judea, na' yógo'te yež zej žen' gawze ga na'.

*Da' wnnáb Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis  
(Mt. 11:2-19)*

<sup>18</sup> Benne' ka' žónlengake' Zwa tzen bzéngekle' le' yógo'te da' ki, da' ka' žon Jesusen'. Zwan' bliže' chope benne' ka', <sup>19</sup> na' bsele'e légake' gan zoa Jesusen' nich nnábgekle' Le', na' nnágake': ¿Nako' le' Benne' Criston', bennen' seła' Dios, o žala' kweztó' benne' yoble?

<sup>20</sup> Kate' benne' ka' bseła' Zwan' bžingake' gan zoa Jesusen', góžgake' Le':

—Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis bsele'e neto', nich nnablto' Le', na' nnato': ¿Nako' le' Benne' Criston', bennen' seła' Dios, o žala' kweztó' benne' yoble?

<sup>21</sup> La' na' ze žeyón Jesusen' benne' zan, benne' yižwé' ka', len benne' yó'ogake' be' xiwe' ka', na' lezka' benne' zan, benne' lo chole ka', bsaljwe' yej lágake'. <sup>22</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' chope benne' ka' bseła' Zwan', na' wnné':

—Le chej, chejénlele Zwan' kan nak da' blé'elele, na' da' bénlele. Žel'é'egekle' benne' ka' gókgake' lo chole. Žeza'gak benne' ka' bi gok sá'gake'. Beyakgak benne' ka' wdá'gake' yižwé' leže. Žeyéngekle' benne' ka' bkwéžjwgake'. Bebangak benne' gat ka'. Benne'



yache' ka' žéngekle' diža' chawen'. <sup>23</sup> Ba nez zen gaken che bennen' bi gak chope laže'e, na' gónlene' neda' tzen la'kze bi žona' kan žekle' žala' gona'.

<sup>24</sup> Kate' benne' ka' bseła' Zwan' bezá'gake' ga na', wzó law Jesusen' zzejni'ile' benne' ka' kan nak che Zwan', na' wnné':

—¿No benne' bejwiale lo latje dachen'? ¿Bejwiale to benne' nake' ka to ya xtil dan' zta be'? <sup>25</sup> ¿Nozkze benne' bejwiale? ¿Bejwiale to benne' nakwe' laže' da' záka'le'en? Nnézkzelele benne' ka' zej nakwe' laže' da' záka'le'en, na' de yeła' wnni'a chégake' nníta'gake' ližgak benne' wnná bia' ka'. <sup>26</sup> ¿Nozkze benne' bejwiale? ¿Bejwiale to benne' zchalje' lo wĺáz Dios? O', žapa' le'e. Zwan' nakže' blo ka to benne' zchalje' lo wĺáz Dios. <sup>27</sup> Nak Zwan' bennen' nyejw le'e yich la'y kan nak chie' da' znnan:

Bwia nga, žseła'a benne' wbás chia'.

Cheje' zga'ale' ka Le' nich wpé'e nez gan tio'.

<sup>28</sup> Neda' žapa' le'e: gan zej nnita' benách ka', cha' zoa no benne' zchalje' lo wĺáz Dios, bi nakže' blo ka Zwan', bennen' bezóe' benách ka' nis, san no benne' nakže' nexjw gan znná bia' Dios, bennen' nakže' blo ka Zwan'.

<sup>29</sup> Kate' benne' gaxjw ka' len benne' wechizjw ka', béngkele' da' bchalj Zwan', gókbe'egekle' da' naken chawe' law Dios, na' bezóagake' nis lo na' Zwan', <sup>30</sup> san benne' yodo' fariseo ka' len benne' yodo' wsedle ka', benne' ka' nzi' lo ná'gake' da' bchi'le Moisés, bi bezóagake' nis lo na' Zwan', na' ki goken, belka'ne' ka'ze da' chawe' da' gónele Dios gone' chégake'.

<sup>31</sup> Lezka' wnná Xanžon':

—¿Nakx wsaka' leba' kan zej nak benne' ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a? ¿Nakxkze zej nake'? <sup>32</sup> Zej nake' ka xkwide' ka' želyitjbe'. Želbe'be' lawe' ya'a, na' želbéžeya'abe'. Želye'be' ljéžgakbe': “Žkwežto' bžejw lawle, na' bi žia'le. Žoľ nyáche'to', na' bi zbéžele.” <sup>33</sup> Ki nakle dan' bla' Zwan', bennen' bezóe' benách ka' nis, na' bi bdawe' yet xtil, na' bi we'je' xis uba, na' wnele chie', na' wnnale: “Da' xiwe' žónlenen le' tzen.” <sup>34</sup> Kate' bla'a neda', Benne' Golje' Benách, na' žej žawa', znele chia': “Bennen' nake' benne' wawle'e, na' benne' žejje'. Nake' lježgak benne' wechizjw ka' len yezika' benne' doła' ka'.” <sup>35</sup> Neda' žapa' le'e: zej nak bia' benne' ka' zej nape' yeła' žejní'il che Dios ni'a che da' žóngake'.

*Da' ben Jesús* lo liž to benne' yodo' fariseo

<sup>36</sup> To benne' yodo' fariseo bliže' Jesusen' nich gáwlene' le' tzen. Wyó'o Jesusen' liž bennen', na' wži'e, na' wzó lawe' žawe'. <sup>37</sup> Zoa to no'le le'e lo yežen', na' katen' benle' žej žaw Jesusen' liž benne' yodo' fariseon', naž ble'e ga na', noe'e to béga'do' da' naken yej zaka', na' yožen to da' zla' zix. <sup>38</sup> Katen' bžine' zaka' xkóže'le Jesusen', wži'e xni'e Le', zbeže'. Naž wzó lawe' žesbise' ni'a Jesusen' len nis zbeže', na' bezíe' ni'e len yicha' yichje'. Bnope'e ni'e, na' wloé'e dan' zla' zix lo ni'e. <sup>39</sup> Kate' benne' yodo' fariseon', bennen' bliže' Jesusen', ble'ele' da' ni, wzá' laže'e, na' wnné': “Chela' nak benne' ni benne' zchalje' lo wĺáz Dios, gákbe'ele' da' nak no'le ni zgane' Le', na' da' žone', dan' nake' no'le le'e.” <sup>40</sup> Naž Jesusen' gože' benne' fariseon', na' wnné':

—Smon, de to da' žénela' yapa' le'.

Beží'i bennen', na' wnné':

—Wnná, benne' wsedle.

<sup>41</sup> Jesusen' gože' le':

—Wzóa to benne' wnni'a, na' wnníta'gak chope benne' zej nbage'e mežw chie'. To bennen' nbage'e chie' lazjwe' che chopiz, na' yetóen' nbage'e chie' lazjwe' che chop byo'. <sup>42</sup> Dan' bi de mežw chégake' nich chížjwgake' dan' zej nbage'e chie', che len benít lawe' che žoptie' dan' zej nbage'e chie'. Wnná na'a. ¿Nozle benne' chope' ki ží'ižele' bennen' benít lawe' chégake'?

<sup>43</sup> Beží'i Smon na', na' wnné':

—Žekla' neda', bennen' wbága'že' mežw chie', dan' benít lawe'.

Jesusen' gože' le':

—Da' likze zno'.



<sup>44</sup> Naž beyéčhj Jesusen', na' bwie' no'len', na' gože' Smon na':

—¿Zle'elo' no'le ni? Wyoá'a ližo', na' bi benno' nis da' chibla' ni'a, san no'le ni besbise' ni'a len nis zbeže', na' bezíe' ni'a len yicha' yichje'. <sup>45</sup> Bi bzechw lawo' neda', san kate' za' bžintia' ližo', bi wzóa ži no'le ni, znope'e ni'a. <sup>46</sup> Bi wló'o set yichja', san no'le ni wloé'e dan' zla' zix ni'a. <sup>47</sup> Che len žapa' le', doła' zen dan' wbagá' no'le ni, ba benít lawa' chie', na' nží'ile'ele' neda'. No benne' ženít law Dios chie' láte'do'ze, láte'do'ze nží'ile' Dios.

<sup>48</sup> Naž Jesusen' gože' no'len', na' wnné':

—Doła' wbagó'o ba benít lawa' chio'.

<sup>49</sup> Naž benne' ka' želbé'lene' Jesusen' tzen gan žáwgage' wzó lawgage' želyi'e ljěžgake', na' wnnágake':

—¿Nožkze benne' ni, ženít lawe' doła'?

<sup>50</sup> Naž Jesusen' gože' no'len', na' wnné':

—Dan' žejli'o chia' neda', ba beló'. Binlo beyéj ližo'.

## 8

*No'le ka' žák* lengake' Jesús len benne' wsedle chie' ka'

<sup>1</sup> Wdé gokgak da' ki, wdé Jesusen' gan zej že' yež zan, yež zen ka', na' yeždo' ka', gan bchalje' diža' chawen' kan zna bia' Dios, na' benne' chežinnote benne' wsedle chie' ka' zjáklene' Le' tzen. <sup>2</sup> Lezka' bałe no'le ka' zjáklene' Le', no'le ka' beyón Jesusen' légake' kate' bebeje' be' xiwe' ka' yó'ogake', na' beké'e yižwé' ka' zej de'e. Lia, no'len' lezka' lie' Madlen, zoe' ládjwgage', no'len' beběj Jesusen' gaže be' xiwe' wyoé'e. <sup>3</sup> Lezka' Zwan, zo'le Chosa, benne' žape chi'e da' de liž Herodes, benne' zna bi'e, zoe' ládjwgage', na' lezka' zoalen Susana légake'. No'le ki želsí'ni'e da' žaw Jesusen' len benne' wsedle chie' ka'. Ki žongak no'le ka' tzen len yezika' no'le ka', na' znéjwgage' da' de chégake'.

*Žsaka'* lebe Jesús kan nak che to benne' žaz ža'ne'

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

<sup>4</sup> Lezka' benne' zan bžójgake' lo yež ka', na' bžíngake' gan zoa Jesusen'. Katen' bdóbgake' gan zoe', Le' bsaka' lebe', na' gože' légake':

<sup>5</sup>—Bžoj to benne' žaz ža'ne' zjeze' bínnedo' ka'. Kate' ne zjeze', béxjwgak bałe bínnedo' ka' gan nak nez las, na' wdegak benách ka' ga na', na' bléjgaken'. Lezka' bžíngak byínnedo' ka', na' bdáwgakban'. <sup>6</sup> Béxjwgak yebałe bínnedo' ka' lo yo gan že' yej. Kate' bla'gak bínnedo' ka', la' belbižten dan' bi ngopa' yon'. <sup>7</sup> Béxjwgak yebałe bínnedo' ka' gan beła'gak lba yeche' ka'. Tzen belgole lba yeche' ka' len yagdo' ka'. Lba yeche' ka' beldóbgaken yagdo' ka' kate' blá'gaken, na' bžia yí'gaken yagdo' ka'. <sup>8</sup> Béxjwgak yebałe bínnedo' ka' gan nak lo yo beb. Katen' ba bgólgaken, bnéjwngaken. To ton bnezjwn yetó gaywá' bínnedo' ka'.

Kate' Jesusen' beyóž wnné' ki, zižje wnnié':

—No benne' zoa nage', na' ženle', žala' wzé nage'.

Zna Jesús biz chen' žsaka' lebe'

(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

<sup>9</sup> Naž benne' wsedle ka' che Jesusen' wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Biz žsedle dan' bsaka' lebo'?

<sup>10</sup> Jesusen' gože' légake':

—Dios zzejni'ile' le'e da' ngache' kan zna bi'e Le', san yezika' benách ki, zcháljljena' légake' da' žsaka' leba' nich kate' wíagake', bi lé'egekle', na' kate' yéngেকে', bi chejni'igeke'.

Zloe'el Jesús da' žsedle da' bsaka' lebe'

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

<sup>11</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Ki nak da' žsedle dan' bsaka' leba': Bínnedo' ka' zej naken xtiža' Dios. <sup>12</sup> Bínnedo' ka' béxjwngaken lo nez las zloé'egeklen kan žak chegak benne' ka' želyenle' dižan', na'

la' za'te da' xiwe', na' žeká'n dižan' da' wy'ón lo yichj lázdo'gak benne' ka', nich bi chejlé'gaken', na' nich bi yelágake'. <sup>13</sup> Bínnedo' ka' béxjwgaken lo yo gan že' yej zloé'egeklen kan žak chegak benne' ka' žlyenle' dižan', na' len yela' žebél želzi'en, san zej nake' ka' bínnedo' ka' bi bégaken lwen. To chí'ido'ze žejlé'gaken', dan' nža' lázdogake' da' žak chégake', na' la' žsántegake' dižan'. <sup>14</sup> Bínnedo' ka' béxjwgaken gan beļa'gak lba yeche' ka' zloé'egeklen kan žak chegak benne' ka' žlyenle' dižan', na' kate' ba béngklen', na' da' ka' žák gaken chégake' yežlyó nga žóngaken lé gake' lo'e, da' ka' zej naken yela' wni'a chen, na' da' ka' zdan láže'gake' da' žák gaken ga ni, na' dižan' bi žonen žin lo yichj lázdo'gake'. <sup>15</sup> Bínnedo' ka' béxjwgaken gan nak lo yo beb zloé'egeklen kan žak chegak benne' ka' dot láže'gake' žéngkle' dižan', na' zgo'o chóchgaken' lo yichj lázdo'gake', na' lo yela' zbez zen laže' chégake' žóngake' kan zna dižan'.

*Žsaka' lebe Jesús che da' žsa'ní' ližžo*  
(Mr. 4:21-25)

<sup>16</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Xtiža' Dios naken ka to yi'. Kate' to benne' zgale' yi', bi zdosen' kak, na' bi zgo'en zanle gan žate'e, san zzoen' sibe lo yo'o, na' yin' žsa'nín' benne' ka' žó'ogake' ga na'. <sup>17</sup> La' law yógo'te da' ngache', na' gak bian', na' žoj lawle yógo'te da' žaken ži žize.

<sup>18</sup> 'Che len, le wzé nag, dan' gata' yelate' che benne' zzoa choche' da' ženle' lo yichj lázda'we', na' si'že' xtiža' Dios, san benne' bi zzoa choche' da' ženle' lo yichj lázda'we', na' yegá'a dižan' dan' benle'.

*Da' ben xna' Jesús tzen len benne' biche'e ka'*  
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

<sup>19</sup> Naž bžin xna' Jesusen' tzen len benne' biche'e ka', gan zoe', san bi gok žíngake' lawe' Le' dan' zej nni'a benne' zan ga na'. <sup>20</sup> To benne' zoe' ga na' bliže' Jesusen', na' wnné':

—Xno'o len benne' bicho'o ka' nni'a'gake' lí'ale, na' žénegekle' wchálj'engake' Le'.

<sup>21</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' lé gake':

—Benne' ki, benne' žlyenle' xtiža' Dios, na' žóngake' kan znan zej nake' ka' xna'kza', na' benne' bíche'kza' ka'.

*Jesús zbek žie' be' waļe*  
(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

<sup>22</sup> To ža wžén Jesusen' to lo barkw tzen len benne' wsdle chie' ka', na' Le' gože' lé gake':

—Le cho'o yechelá'a nido' nga.

Naž la' zjaktie'. <sup>23</sup> Kate' ne želdíe' lo nison', ztas Jesusen'. Naž wzó law žak to be' waļe lo nison', na' ba žek yetj barkwn' zan nisle, na' de zož chégake'. <sup>24</sup> Naž wbíga'gake' gan de Jesusen', na' besbángake' Le', na' wnnágake':

—jBenne' wsdle! jBenne' wsdle! Ba žek lo'ojžo zan nisle.

Kate' bebán Jesusen', bliže' ben' žaken, na' nisen' da' zgo'nen, na' wzóa ži ben' goken, na' wžé' ži nison'. <sup>25</sup> Naž Jesusen' gože' benne' wsdle chie' ka', na' wnné':

—jBi na' chejle'le che Dios?

Bžébegake' lé gake', na' bebángkle'. Gož ljéžgake' toe' yetóe':

—jNožke benne' ni? Zdiļe' be' dan' žaken, na' nido', na' žóngaken dan' zne'.

*Benne' yež Gadara, benne' yoe'e be' xiwe'*  
(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

<sup>26</sup> Naž bžin Jesusen' tzen len benne' wsdle chie' ka', gan nbab yež Gadara, da' žen' yechelá'ale nido' gan nbab Galilea. <sup>27</sup> Kate' Jesusen' bežoje' lo barkwn' gan nak lo yon', bedjchág to benne' yežen' Le'. Ba gok schale'e yoe'e be' xiwe', na' biž žakwe' laže', na' biž zzo'e lo yo'o, san zoaze' lo bloj gan zkáche'gake' benne' gat ka'. <sup>28</sup> Kate' bennen' yoe'e be' xiwe' ble'ele' Jesusen', wnníe' zižje. Bzoa zibe' law Jesusen', na' wnné':

—jBiz nbaga'a chio', Jesús, ži'n Dios, Benne' zente? Žáta'yoela' Le' bi wsaka' zi'o neda'.

<sup>29</sup> Ki wnné' dan' Jesusen' ba gože' be' xiwen' yežožen lo bennen'. Zan chi'i be' xiwen' ba bchix blol-le'en bennen'. Benne' ka' che yežen' bchéjgake' le' do ya, na' bzóagake' bayw ya ni'a ne'e, san bchoge' do ya ka', na' be' xiwen' da' yoe'e bchen' le' lo latje dach.  
<sup>30</sup> Naž Jesusen' wnnable' be' xiwen', na' wnné':

—¿Bi lio'?

Be' xiwen' gožen Le':

—Be' Zan lia'.

Ki wnnán dan' yoe'e be' xiwe' zan. <sup>31</sup> Naž be' xiwe' ka' góta'yoegeklen Jesusen' bi sele'e légaken latje choł chegak benne' gat ka'. <sup>32</sup> Lezka' wzóa to kwe' koch zan ga na', želdaba' žáwgakba' law ya'adon', na' be' xiwe' ka' belnnáb nyachen' Jesusen' we'e légaken latje chejžó'ogaken lo koch zan ka'. Jesusen' bi'e légaken latje. <sup>33</sup> Bežojgak be' xiwe' ka' lo bennen', na' bejžó'ogaken lo koch zan ka', na' jak koch ka' gan nak to le'e ya'a yej zen. Bejbíxjgakba' lo nido', gan belyepba' nis.

<sup>34</sup> Kate' benne' ka' žape chí'igake' koch ka', blé'egekle' kan gok chégakba', bžébegake', na' bebángekle'. Bezónnjgake' ga na', zeyéjgake' lážgake', na' bejzéngekle' benne' ka' nníta'gake' yežen', na' lezka' benne' nníta'gake' yixen'. <sup>35</sup> Naž bžojgak benne' ka' nníta'gake' yežen', na' bejwíagake' dan' goken. Katen' bžíngake' gan zoa Jesusen', blé'egekle' bennen' wyoé'e be' xiwe' ka', ži'e xni'a Jesusen'. Nakwe' laže', na' ba bezóe' cháwe'do', na' bžébegake'. <sup>36</sup> Benne' ka' nníta'gake' ga na' belzenle' légake' kan goken, na' blé'egekle' ba beyák bennen' wyoé'e be' xiwe' ka'. <sup>37</sup> Naž yógo'te benne' zan ka', benne' wláž che yež ka' zej nbaben yež Gadara na', góta'yoegekle' Jesusen' yežože' lo yežlyó chégake'. Ki bégake' dan' zžébegake'. Bebén Jesusen' lo barkwn', na' bezé'e ga na'. <sup>38</sup> Bennen' bežojgak be' xiwe' ka' le' góta'yoele' Jesusen' we'e le' latje chéjlene' Le' tzen. Jesusen' gože' le' ga'ne' ga na', na' wnné':

<sup>39</sup> —Beyéj ližo'. Bejzenle benách wláž chio' ka' ka nak da' zen da' ben Dios len le'.

Beyéj bennen' liže', na' bzie' diža' dot lo yež ka' kan nak da' zen da' ben Jesusen' len le'.

*Xkwide' no'le che Jairo, na' no'len' wdane' laže' che Jesús  
 (Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)*

<sup>40</sup> Kate' bežín Jesusen' yechelá'a nison', benne' zan, benne' nníta'gake' ga na', bebégekle' ni'a chie' Le' dan' želbeze' yógo'tegake' Le'. <sup>41</sup> Naž bžin to benne' lie' Jairo gan zoa Jesusen'. Nake' benne' blo che to yo'o gan žéngekle' benne' judío ka' xtiža' Dios. Bzoa zibe' law Jesusen', na' góta'yoele' Le' cheje' liže'. <sup>42</sup> Ki bene' dan' zoa to xkwide' no'le chie', na' ba žek gatbe'. Nakbe' bi' tlícha'kze chie', na' zejbe' ka' chežinno yiz. Kate' ne zej Jesusen' tzen len benne' zan ka', zchígake' Le'.

<sup>43</sup> Zej to no'le ladjw benne' zan ka', na' ba gok chežinno yiz zzáka'li'e, dan' bi zbez žen chie', da' žaken chégakkze no'le ka', na' ba bdie' bika' da' de chie', dan' wdizjwe' benne' ka' žeyóngake' benách ka', san nitó benne' bi gok yeyone' le'. <sup>44</sup> Wbige'e zaka' xkože'l Jesusen', na' wdane' laže' da' nakwe', na' la' wbižte yižwé' žen chien'.

<sup>45</sup> Naž Jesusen' wnnable' benne' zan ka', benne' nníta'gake' ga na', na' wnné':

—¿Nož benne' wdane' neda'?

Nitóe' bi bechebe'. Naž Bedw len benne' ka' nníta'lengake' le', góžgake' Jesusen', na' wnnágake':

—Benne' wsedle, zej nnita' benne' zan ga ni, benne' zchígake' Le', na' zžíga'gake' Le', na' znno': “¿Nož benne' wdane' neda'?”

<sup>46</sup> Naž Jesusen' wnné':

—Zoa no benne' wdane' neda', dan' gókbe'ela' bžoj yela' wak neda', dan' žeyonen' benách ka'.

<sup>47</sup> Kate' gokbe'el no'len' nnezle Jesusen' dan' bene', lo yela' zžebe wzize'. Bzoa zibe' law Jesusen', na' gože' Le' lawgak benne' zan ka' biz chen' wdane' laže' da' nakwe' Le', na' kan goken, la' beyaktie'. <sup>48</sup> Naž Jesusen' gože' le':

—Zí'na'do', dan' žejli'o chia' ba beyako'. Binlo beyéj ližo'.

<sup>49</sup> Kate' ne z̄nna Jesusen' da' ni, bžin to benne' wzé'e liž benne' blon', na' gože' bennen':  
—Ba got x̄kwide' no'le chio'. Biž gon l̄elo' benne' wsedle.

<sup>50</sup> Kate' Jesusen' benle' da' ni, bechebe', na' gože' benne' blon':  
—Bi žebo'. Bejle'ze che Dios, na' yeyák x̄kwide' no'le chion'.

<sup>51</sup> Kate' Jesusen' wyoé'e yo'on', bi bi'e latje no benne' chó'olene' l̄e' san l̄égakze Bedw l̄en Jakob, na' z̄wa, na' l̄ezka' x̄a x̄na' x̄kwide' no'len'. <sup>52</sup> Želbeže benne' ka' nníta'gake' ga na'. Želbeže nyache'e ni'a che x̄kwide' no'len', na' Jesusen' gože' l̄égake', na' wnné':  
—Biž kwéžele. Bi nat x̄kwide' no'len'. Ztászebe'.

<sup>53</sup> Ben dítjgекle' l̄e' dan' nnézgекle' ba natbe'. <sup>54</sup> Naž Jesusen' beḡwe' na'be', na' wnnié' zižje, na' wnné':

—X̄kwide' no'le, beyase.

<sup>55</sup> Naž be' nakkzbe' beyó'on lebe', na' bebanbe', na' l̄a' wyástebe'. Jesusen' gože' l̄égake' wnézjwgake' da' gawbe'. <sup>56</sup> Bebángекle' x̄a x̄na'be', san Jesusen' bchi'le' l̄égake' bi wzéngекle' nitó benne' kan goken.

## 9

*Jesús žsele'e benne' wsedle chie' ka' nich chejségake' x̄tiže'e*

*(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)*

<sup>1</sup> Naž Jesusen' betobe' benne' chežinno, benne' wsedle chie' ka', na' bdie' l̄o ná'gake' yel̄a' wak, na' yel̄a' wnná bia', nich yebéjgake' be' xiwe' ka' yo'ogak benách ka', na' nich yeyóngake' benne' yižwé' ka'. <sup>2</sup> Bsele'e l̄égake' nich chejzéngекle' benách ka' kan z̄nna bia' Dios, na' nich yeyóngake' benne' yižwé' ka'. <sup>3</sup> Jesusen' gože' l̄égake':

—Bi be wa'le che l̄o nez, kege bardo', na' kege yix̄jw, na' kege yet, na' kege mežw, na' bi x̄oa yenle chope laže'. <sup>4</sup> Bíte'teze yo'o gan cho'ole, le soa ga na' kate' yezá'žele l̄o yežen'. <sup>5</sup> Gáte'teze gan bi gápegak benách ka' le'e ba la'ne, le yežój l̄o yežen', na' le kwib bix̄te da' dan' lable, dan' wlo'e'elen l̄égake' zej nbage'e z̄ia.

<sup>6</sup> Naž z̄jak benne' wsedle chie' ka'. Wdégake' yógo'te yeždo' ka', na' bcháljgake' diža' chawen', na' beyóngake' benne' yižwé' ka' nníta'gake' yógo'te yež ka'.

*Kan got z̄wa, bennen' bezóe' benách ka' nis*

*(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)*

<sup>7</sup> Benle Herodes, bennen' z̄nna bi'e, kan nak yógo'te da' žon Jesusen', na' wžé' zedle', dan' z̄nnagak benách ka':

—Bebán z̄wa l̄o yel̄a' got.

<sup>8</sup> Yebale' z̄nnágake':

—Belá' Lías, bennen' bchalje' l̄o wláz Dios ža ni'te.

Yebale' z̄nnágake':

—Ba bebán to benne' wbabe' benne' ka' bcháljgake' l̄o wláz Dios ža ni'te.

<sup>9</sup> Herodes na' wnné':

—z̄wan' bchoga' yene'. ¿Noz̄kze bennen', ženla' da' zan ki da' žone'?

Herodes na' žak l̄áže'li'e le'ele' Jesusen'.

*z̄waw Jesús gayo' mil benne' ka'*

*(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)*

<sup>10</sup> Kate' bežingak benne' wbás ka' che Jesusen', benne' ka' bsele'e chejségake' x̄tiže'e, na' bzéngекle' l̄e' yógo'te da' bégake'. Naž Jesusen' bchi'e l̄égake' cheze. Jake' to latje dach gan nbab yež Betsaida. <sup>11</sup> Kate' wnnézgекle' benách ka' da' ni, wnáwgake' Jesusen', na' l̄e' wdape' l̄égake' ba la'ne, na' bcháljl̄ene' l̄égake' kan z̄nna bia' Dios, na' beyone' benne' yižwé' ka'.

<sup>12</sup> Kate' za' žale ža na', wbíga'gak benne' chežinno, benne' wbás ka' che Jesusen', gan zoe', na' góžgake' l̄e':

—Besela' benách ki nich chjake' gan zej že' yeždo' ka', na' gan zej že' yo'odo' ka' dot gawze, nich chejt̄ljgake' gan gá'ngake', na' da' gáwgake', dan' nak latje dach ga zoažo ni.

<sup>13</sup> Naž Jesusen' gože' légake':

—Le waw-gake' le'e.

Góžgake' le':

—Gáyo'ze yet xtildo' de, na' chopze bel cheton' de. ĵChejto' chjé'wto' da' gawgak benne' zan ki?

<sup>14</sup> Zej nnita' ka gayo' mil benne' ka' ga na'. Naž Jesusen' gože' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Le kwek chi-yóngake' to kwe' to kwe'.

<sup>15</sup> Ki béngake', na' wže'gak yógo'te benne' ka'. <sup>16</sup> Naž Jesusen' beᵾwe' gayo' yet xtil ka', na' chope bel ka'. Bchis lawe', zwi'e' ya'abale, na' gože' Dios: “Žóᵾkeno'.” Naž bzojje' yet xtil ka', na' bi'en che cheze benne' wsedle chie' ka' nich chísgaken' lawgak benne' zan ka'. <sup>17</sup> Bdáwgake' yógo'tegake', na' béljgekle'. Wdé na' betóbgake' da' bizjw ka', na' beschá'gake' chežinno xkwit ka'.

Zna Bedw Jesús nake' Benne' Cristo

(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

<sup>18</sup> To ža kate' ne zoa Jesusen' cheze gan zchájljlene' Dios, na' žónljengak benne' wsedle chie' ka' le' tzen, wnnable' légake', na' wnné':

—ĵNozen' znnagak benách ka' naka' neda'?

<sup>19</sup> Bechébegake', na' wnnágake':

—Bałe' znnágake' nako' Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis. Yebałe' znnágake' nako' Lías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, na' yebałe' znnágake' nako' to benne' wbabe' benne' ka' bchaljgake' lo wláz Dios ža ni'te, na' ba bebane' lo yela' got.

<sup>20</sup> Naž Jesusen' wnnable' légake', na' wnné':

—Cheze le'e, ĵnozke znnale naka'?

Bechebe Bedw, na' wnné':

—Nako' Benne' Criston', bennen' bseła' Dios.

Zna Jesús kan za' gótgake' le'

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)

<sup>21</sup> Naž Jesusen' besnisle' légake', na' bchi'le' légake' bi wzéngkle' nitó benne' No nake' le'. <sup>22</sup> Naž gože' légake':

—Žon byenen sáka'li'a neda', Benne' Golje' Benách, na' da' zan da' gaken chia'. Benne' gole ka' len bᵾoz wnná bia' ka', na' benne' yodo' wsedle ka', wká'ngake' neda' ka'ze. Gótgake' neda', san kate' te chonne ža, Dios yesbane' neda' lo yela' got.

<sup>23</sup> Lezka' gože' yógo'tegake':

—Cha' no benne' žénele' gónljene' neda' tzen, žon byenen wzóe' cheła'ale da' naken chie', na' gake' ka' to benne' noe'e yag kroze nich chejté'e le'en. Naž gak gónljene' neda' tzen. <sup>24</sup> No benne' ži'e wnné yoe che yela' nban chie', wnten', san benne' wnite' yela' nban chie' dan' žónljene' neda' tzen, gata' yela' nban da' zejlí kanne chie'. <sup>25</sup> Bi be da' chawe' gata' che to benne' cha' gape' yógo'te da' den yežlyó nga, san wnite' to chi'ize yela' nban chie'. <sup>26</sup> No benne' žedoe'ele' neda', na' žedoe'ele' xtiža'a, lezka' neda', Benne' Golje' Benách, yedoe'ela' bennen' kate' yelá'a len yela' baní' che Xa', na' len yela' baní' chegak wbás ka' che ya'abá che Dios nich nna bi'a. <sup>27</sup> Da' li žapa' le'e, zej nnita' bałe benne' nga, benne' bi na' gátgake' kate' le'egekle' ža yedjnná bia' Dios.

Zcha' kan zna' law Jesús

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

<sup>28</sup> Kate' ba wdegak xono' ža wdé bchalj Jesusen' da' ki, bchi'e Bedw len Zwa, na' Jakob, na' wžene' to law ya'ado', gan bchaljljlene' Dios. <sup>29</sup> Kate' ne zchájljlene' Dios, bža' kan zna' lawe', na' laže' da' nakwe' beyaken zila'do'ze, na' wyepen yes baní'. <sup>30</sup> Naž bla' lawgak chope benne' ka' gan zoa Jesusen', na' zchájljengake' le'. Zej nake' Moisés len Lías, benne' ka' wnníta'gake' ža ni'te. <sup>31</sup> Žoptie' belyepe' yes baní', na' zchájljengake' Jesusen' kan za' gate' lo yež Jerusalén, na' yezé'e yežlyó nga. <sup>32</sup> La'kze znnale'en tas Bedon', len

benne' ka' nníta' lengake' le', na' ben byéngake' lé'egekle' yela' baní' che Jesusen', na' chegak benne' chope' ka' nníta' lengake' le'. <sup>33</sup> Kate' žopte benne' ka' bezá'gake' gan zoa Jesusen', naž Bedon' gože' le':

—Benne' wsedle, gak chawe' ga'nžo nga. Gonto' chonne yo'o laga', to chio', na' yetó che Moisés, na' yetó che Lías.

Bi nnezle Bedon' dan' znné'. <sup>34</sup> Kate' ne zchalje' da' ni, la' wže'te to bejw ga na', dan' bkachen' légake', na' bžébegake' dan' nníta'gake' lo bejwn'. <sup>35</sup> Naž benle chi'i benne' zchalje' lo bejwn', na' wnné':

—Benne' ni nake' Zi'na'. Nži'ila' le'. Le wzé nag da' yi'e le'e.

<sup>36</sup> Kate' beyož benle chi'i na', toze Jesusen' ngá'nlene' légake'. Benne' wsedle chie' ka' wnníta'gake' žize, na' ža na' bi góžgake' nitó benne' kan nak da' blé'egekle'.

*Žeyón Jesús to xkwide' byo yo'obe' be' xiwe'*

*(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)*

<sup>37</sup> Kate' za' ža'ni' yetó ža, Jesusen' len benne' ka' nníta' lengake' le', bedínnegake' law ya'adon', na' za'gak benne' zan ga na', benne' ka' zedjchággake' Jesusen'. <sup>38</sup> To benne' ladjw benne' zan ka' wnnié' žižje. Bliže' Jesusen', na' wnné':

—Benne' wsedle, žáta'yoela' le' yedjwío' xkwide' byo chia', dan' nakbe' tlícha'tekze bi' chia'. <sup>39</sup> Yo'obe' be' xiwe' da' zkwéžeya'an lebe', na' žzizle'en lebe', na' zbia zene' zide' žoa'abe'. Zchix zlol-le'en lebe', na' batkle žsanen lebe'. <sup>40</sup> Góta'yoela' benne' wsedle chio' ka' yebéjgaken', san bi gókgake'.

<sup>41</sup> Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Le'e, benne' bi žejlé'le chia', na' nyal yichjle. ¿Gáka'tega žala' sóalena' le'e, na' gaka' zen laže' len le'e? Le yedjwá' xkwide' byo chion' ga ni.

<sup>42</sup> Kate' ne za'be' zbíga'be' gan zoa Jesusen', be' xiwen' bchix blol-le'en lebe'. Jesusen' bdile' be' xiwen', na' beyone' xkwide' byon'. Naž benezjwe'-be' lo na' xabe'.

<sup>43</sup> Bebánglekle yógo'te benne' ka' ni'a che yela' wak zen che Dios.

*Jesús znné' da' yoble kan za' gótgake' le'*

*(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)*

Kate' ne žebánglekle yógo'te benne' ka' kan nak da' zen da' žon Jesusen', le' gože' benne' wsedle chie' ka', <sup>44</sup> na' wnné':

—Le kwek yichjle da' ni, dan' za' wdégake' neda', Benne' Golje' Benách, lo na'gak benách ka'.

<sup>45</sup> Bi bejni'igekle benne' wsedle chie' ka' da' ni, dan' bi na' wnezjw Dios légake' latje chejni'igeklen', san bi bežóggekle' nnábgekle' Jesusen' kan nak da' ni.

*No benne' nake' blo*

*(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)*

<sup>46</sup> Naž wzó lawgak benne' wsedle ka' che Jesusen' zdil díža'gake'. Želnnable ljéžgake' toe' yetóe' nole' gake' benne' blo. <sup>47</sup> Žákbe'ele Jesusen' da' zza' láže'gake', na' wdele' to xkwide'do', na' bzoe'-be' kwite'. <sup>48</sup> Naž gože' légake':

—No benne' gape' to xkwide'do' ki ba la'ne dan' nakbe' chia', nedkzan' gape' ba la'ne, na' no benne' gape' neda' ba la'ne, lezka' gape' ba la'ne Xa', Bennen' bsele'e neda'. Che len, bennen' zoe' ladjwle, na' nakže' gaxjw laže', benne' ni nake' blo.

*No benne' bi zži'e chežo, žáklene' žo'o*

*(Mr. 9:38-40)*

<sup>49</sup> Naž Zwa bliže' Jesusen', na' wnné':

—Benne' wsedle, blé'elto' to benne' zkonle' žin lo' žebeje' be' xiwe' ka', na' bžonto' biž gonen' dan' bi žónlene' žo'o tzen.

<sup>50</sup> Jesusen' gože' le':

—Bi wžonle gonen', dan' no benne' bi zži'e chežo, žáklene' žo'o.

*Jesús zdile' Jakob len Zwa*



<sup>51</sup> Kate' za' bawze ža žala' gat Jesusen', na' yeyepe' ya'abá che Dios, ben byene' cheje' lo yež Jerusalén. <sup>52</sup> Bsele'e benne' wbás chie' ka' nich chjake' zgá'alegake' ka Le', na' jake' to yeždo' gan nbab Samaria, nich chejtílgake' gan ga'ne' dot yele. <sup>53</sup> Benne' ka' che yežen' bi wdápegake' Jesusen' ba la'ne dan' zeje' lo yež Jerusalén. <sup>54</sup> Kate' Jakob len Zwa, benne' wsedle ka' che Jesusen', blé'egekle' da' ni, góžgake' Le':

—Xan, ¿nnablto' dinne yi' da' zan' ya'abá che Dios nich wžia yin' légake', gonto' kan ben Lías?

<sup>55</sup> Byečh Jesusen', na' bdiłe' légake', na' wnné':

—Bi nnézlele biž be' yo'ole. <sup>56</sup> Neda', Benne' Golje' Benách, bla'a nga, kege nich wžia yi'a yeła' nban chegak benách ka', san nich yeslá' légake'.

Naž jake' yež yoble.

*Benne' ka', benne' žénegekle' chjén* lengake' Jesús tzen

(Mt. 8:19-22)

<sup>57</sup> Kate' Jesusen' len benne' ka' zónlengake' Le' tzen ne yó'ogake' nez, bžin to benne' ga na', na' gože' Jesusen':

—Xan, ženela' sá'lena' Le' gáte'teze gan chejo'.

<sup>58</sup> Jesusen' gože' le':

—Beza' ka', zej že' bloj chégakba', na' byínnedo' ka', žiagak xó'ngakba' ka', san neda', Benne' Golje' Benách, bi de chia' gan gata'a nich yeží' laža'a.

<sup>59</sup> Naž Jesusen' gože' benne' yoble, na' wnné':

—Benlen neda' tzen.

Bennen' gože' Le':

—Xan, benn latje yeyá'a zga'ale liža', kate' wkáche'ža' xa'.

<sup>60</sup> Jesusen' gože' le':

—Be' latje benne' ka' za' gátgake' wkáche'gake' benne' gat ka' chégake', san le', wyéj, bejzenle benách kan zna bia' Dios.

<sup>61</sup> Naž bžin yetó benne', na' gože' Jesusen':

—Xan, ženela' sá'lena' Le', san benn latje cha'a zga'ale nich chejzela' diža' lježa' ka'.

<sup>62</sup> Jesusen' gože' le':

—No benne' že' laže'e da' de yežlyó nga, nake' ka to benne' zga'ne' beže, na' zwie' xkóže'le'. Cha' no benne' žone' ki, bi nake' zi gone' žin che da' zna bia' Dios.

## 10

*Jesús žse* le'e chonnłalj chi benne' nich chejšégake' xtiže'e

<sup>1</sup> Wdé gok da' ki, Xanžon' wžie' yechonnłalj chi benne' wsedle chie' ka', na' bsele'e chope wéjgake' nich chjake' zgá'alegake' ka Le' yógo'te yež zen ka', na' yeždo' ka', gan za' tie' Le'. <sup>2</sup> Gože' légake':

—Da' li, dele'e žin chia', da' naken ka to yežlyó zen gan žon byenen lapa', san babze benne' wen žin chia' nníta'gake'. Che len, le gáta'yoel Dios, Bennen' nake' Xan yežlyón', sele'e benne' wen žin ka' gan nak yežlyó chien'. <sup>3</sup> Le chej na'a. Le wia, neda' žseła'a le'e, na' nakle ka zila' ka' zjakba' ladjwgak beko' yixe' snia ka'. <sup>4</sup> Bi wa'le bzod mežw, na' kege yixjw yet, na' bi wa'le yetó kwe' zélele, na' bi žélele lo nez nich wcháljenle benách ka'.

<sup>5</sup> Gáte'teze yo'o gan cho'ole, zga'ale nnae: “Da' zka'n chawe' yichj lázdo'žo gaken chegak benách nníta'gake' yo'o ni.” <sup>6</sup> Cha' zoa no benne' ga na', benne' zga'n chawe'e, da' zka'n chawe' yichj lázdo'žo da' nnablen gá'nlenen le', san cha' bi zoa no benne' ki ga na', da' zka'n chawen' da' nnablen gá'nlenen le'e. <sup>7</sup> Le ga'n lo yo'o gan cho'ole, na' le ye'j le gaw bi da' gónngake' le'e, dan' žélkzele benne' wen žin da' gawe'. Bi tele to to yo'o. <sup>8</sup> Gáte'teze yež gan žinle, gan gápegake' le'e ba la'ne, le ye'j le gaw bíte'teze da' gónngake' le'e. <sup>9</sup> Le yeyón benne' yižwé' ka', benne' nníta'gake' lo yežen', na' le ye'-gake': “Ba bla' da' zna bia' Dios gan zoale.” <sup>10</sup> Gáte'teze yež gan žinle, cha' bi gápegake' le'e ba la'ne, le yežój ga na', na' le chejzé lo nez che yežen', na' nnae: <sup>11</sup> “Bixte yo che lažle, da' dan' labto' zchinnjton', na' naken da' zloe'elen nbága'le zia, san žala' nnézlele da' ni. Ba bla' da'



zna bia' Dios ga zoale ni." <sup>12</sup> Neda' žapa' le'e, kate' žin ža chog Dios chegak benách ka', sáka'žegak benách ka' che yežen' ka sáka'gak benách ka' wnníta'gake' lo yež Sodoma, yežen' bchinnj Dios.

*Da' gak chegak benne' ka' bi yeyát láže'gake'*

(Mt. 11:20-24)

<sup>13</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Da' nyáche'le'e gaken chele le'e, benách yež Korazín. Da' nyáche'le'e gaken chele le'e, benách yež Betsaida. Chela' gok lo yež Tiro, na' lo yež Sidón yela' wak zen ka' ka da' ka' bena' gan zoale le'e, ža ni'te yeyát láže'gak benne' yež ka', na' wakw kwíngake' laže' ka'ze, na' kó'ogake' de yíchjgake', da' wlo'e'elen ba beyát láže'gake'. <sup>14</sup> Che len, kate' žin ža chog Dios chegak benách ka', sáka'žele le'e ka sáka'gak benne' yež Tiro ka', na' benne' yež Sidón ka'. <sup>15</sup> Le'e, benách ka' zoale lo yež Kapernaum. Gok chele kan wyepke gan cho'ogak benách ka' ya'abá che Dios. Na'a yetjle gan chejžo'ole latje choł chegak benne' gat ka'.

<sup>16</sup> Naž Jesusen' gože' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—No benne' zze nage' chele le'e, lezka' zze nage' chia' neda', na' bennen' zka'ne' le'e ka'ze, lezka' zka'ne' neda' ka'ze, na' bennen' zka'ne' neda' ka'ze, lezka' zka'ne' ka'ze Xa', Bennen' bsele'e neda'.

*Žežingak benne' ka' bejségake' xtiža' Jesús*

<sup>17</sup> Kate' chonnłalj chi benne' ka' bseła' Jesusen' nich chejzégkele' benách diža' chawen' bežingake' gan zoe', na' wnnágake':

—Xan, be' xiwe' ka' žóngaken kan znnato' kate' zkonlto' žin lo'.

<sup>18</sup> Jesusen' gože' légake':

—Neda' ble'ela' da' xiwe', na' wbixen zan ya'abá kan žon yi' wzió', dan' žazen lo yo.

<sup>19</sup> Le wia nga, neda' bdia' lo na'le yela' wnná bia' nich gak góxwle bele snia ka', na' goxjni' ka', len na'le, na' bi be gaken chele, na' nich wchinnjle yela' wnná bia' che da' xiwe', dan' bi zle'elen žo'o chawe'. <sup>20</sup> Na'a, le yebél, kégeze dan' žongak be' xiwe' ka' kan znnale, san dan' zej nyejw lale ya'abá che Dios.

*Žebél Jesús*

(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

<sup>21</sup> La' na'ze bebél Jesusen', zoalen Dios Be' La'y Le', na' wnné':

—Zka'n zena' Le', Xe, nako' Xan ya'abá, na' Xan yežlyó nga. Ki žona' dan' bkacho'o da' ki lawgak benne' ka' žákake' da' zenle'e, na' lawgak benne' sina' ka', san bloe'elo' xkwide' ka' kan zej naken. Ka'kze gaken, Xe, dan' ki žaz lažo'o Le'.

<sup>22</sup> Naž wnné':

—Ba bde Xa' yógo'te lo na'a. Bi zoa no benne' nnezle' no benne' nake' Zi'n Dios, san toze Xažo Dios nnezlen', na' bi zoa no benne' nnezle' no benne' nake' Xažo Dios, san toza' neda', Zi'ne', nnezlan', na' lezka' nnézgekle' benne' ka' žénela' neda', Zi'ne', wlo'e'ela' légake' Xa'.

<sup>23</sup> Naž Jesusen' bwie' benne' wsedle chie' ka', na' gože' légake':

—Ba nez zen naken chegak benne' ka' zlé'egekle' da' zlé'elele le'e, <sup>24</sup> dan' žapa' le'e: benne' zan, benne' ka' bcháljgake' lo włáz Dios len benne' wnná bia' ka', gónegekle' lé'egekle' da' zlé'elele le'e san bi blé'egeklen'. Gónegekle' yénegekle' da' žénlele le'e, san bi bénegekle'.

*Benne' Samaria, benne' nake' chawe'*

<sup>25</sup> Naž la' wzó ža'te to benne' yodo' wsedle, na' nich si' bi'e Jesusen', wnnable' Le', na' wnné':

—Benne' wsedle, žbize žala' gona' nich gata' yela' nban da' zejlí kanne chia'?

<sup>26</sup> Jesusen' gože' le':

—Žejni'ilo' da' nyejw le'e yich, dan' bchi'le Moisés? žNakx xbab žono' le' dan' žolo'?

<sup>27</sup> Beží'i bennen', na' wnné':

—Ki znnan: “Bži'il Xano' Dios dot lažo'o, na' len dot yichj lažo'o, na' len dot yela' žon chio', na' len dot yela' žejní'il chio', na' lezka' žala' ži'ilo' lježo' kan nži'il kwino'.”

<sup>28</sup> Jesusen' gože' le':

—Da' likze kan wnnó'. Ben ki, na' gata' yela' nban na' chio'.

<sup>29</sup> Dan' gónele bennen' yebéj chawe' kwine', gože' Jesusen':

—¿Nož benne' nake' lježa'?

<sup>30</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—To benne' wzé'e lo yež Jerusalén, na' bdinne', zeje' yež Jerikó. Lo nezen' béxwgak benne' wbán ka' le'. Btínnegake' ze', na' bégake' le' we'. Naž bezá'gake' ga na', na' bká'ngake' le' ba žatkze'. <sup>31</sup> Naž wdé to bxož lo nezen'. Kate' bĽe'ele' bennen' žie' we', cheĽa'ale wdíe'. <sup>32</sup> Lezka' to benne' nbabe' za'só Lebí, benne' ka' žóngake' žin che yodo', wdíe' ga na'. Kate' bĽe'ele' le', lezka' wdíe' cheĽa'ale. <sup>33</sup> Lezka' to benne' nbabe' Samaria yoe'e nezen', na' bžine' gawze gan de bennen' žie' we'. Kate' bĽe'ele' le', beyache' láže'le' le'. <sup>34</sup> Wbige'e gan die', na' bdebe' set, na' xis uba wal lo we' chie', na' bchelen' laže'. Naž bžie' le' xkože' bia chie', na' bchi'e le' lo yo'o gan želžín benne' ka' yó'ogake' nez, gan wdape chi'e le'. <sup>35</sup> Yetó ža kate' ba ža'ní', katen' za' yezá' benne' Samaria na' ga na', wleje' lajwe' che chope ža, na' bka'nen' lo na' benne' xan yo'on', na' gože' le': “Wdape chi'i benne' ni, na' cha' senžo' mežw, neda' yeyizjwan' le' kate' yelá'a.” <sup>36</sup> Na'a, ¿nakx xbab žono' le'? ¿Nole benne' chonne ki goke' ljež bennen' bengak benne' wbán ka' le' zia?

<sup>37</sup> Bechebe benne' yodo' wsedlen', na' gože' Jesusen':

—Bennen' beyache' láže'le' le'.

Naž Jesusen' gože' le':

—Wyéj na'a, na' ben ki.

*Da' ben Jesús liž Marta len Lia*

<sup>38</sup> Naž Jesusen' beyoé'e nez, na' bžine' to yeždo' gan zoa to no'le lie' Marta, na' no'len' bchi'e Le' liže'. <sup>39</sup> Martan' zoa no'le bile' lie' Lia, na' Lian' wži'e xni'a Jesusen', na' bze nage' xtiže'e. <sup>40</sup> Martan' wžé' zedle' dan' žónĽi'e žin. Wbige'e gan zoa Jesusen', na' gože' Le':

—Xan, ¿bi žeyache' láže'lo' neda' dan' bka'n bi' bila' ni neda', na' toza' žona' žin? Gožbe' gákĽenbe' neda'.

<sup>41</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Marta, Marta, že' zedlo', na' da' zan da' že' lažo'o žonon'. <sup>42</sup> Toze da' žon byenen gonžon, na' Lia ni wžebe' dan' nakže chawe', na' dan' wžebe' bi yegá'n.

## 11

*Kan žala' wchálĽenžo Dios*

*(Mt. 6:9-15; 7:7-11)*

<sup>1</sup> To ža na' Jesusen' zchálĽlene' Dios. Katen' beyož bchálĽlene' Le', to benne' wsedle chie' gože' Le', na' wnné':

—Xan, bsedle neto' wchálĽlento' Dios, kan ben Zwa, bsedle' benne' ka' žónĽengake' le' tzen.

<sup>2</sup> Naž Jesusen' gože' lé'gake':

—Kate' wchálĽlenle Dios, žala' nnale ki:

Xato', zo' ya'abá, ga'n zen lo'.

Da, nna bi'o nga.

Žénelto' gak yežlyó nga kan žaz lažo'o Le', kan žaken ya'abá chio'.

<sup>3</sup> Benn da' gawto' na'a ža.

<sup>4</sup> Benít Ľaw cheto' doĽan' nbága'to'

kan neto' ženít Ľawto' che no benne' bi da' žone' cheto'.

Bi go'o latje gon da' xiwe' ga bága'to' doĽa',

san beslá neto' lo da' žonen.

<sup>5</sup> Lezka' Jesusen' gože' légake':

—Cha' zoa no benne' ladjwle, benne' zoa lježe', na' cha' žin to benne' liže' gachje yele, naž cheje' gan zoa lježen', na' wliže' le', na' nne': “Bicha'a, benngaž neda' chonne yet xtil, <sup>6</sup> dan' to benne' ze'e zi'to' ba ble'e liža', na' bi be de da' wa'a-ne' gawe'.” <sup>7</sup> ;Yechebe bennen' yoe'e lo yo'on', na' yi'e le' ki? “Bi gon lelo' neda'. Ba nyejw yo'o, na' bi' chia' ka' ba délengakbe' neda'. Bi gak chasa' nich bi da' gonna' chio'.” <sup>8</sup> Neda' žapa' le'e: la'kze bi chase' nich bi da' wnezjwe' chie' dan' nake' lježe', san chase', na' wnezjwe' chie' ka da' žiážjele' nich bi gon lelže' le'. <sup>9</sup> Che len žapa' le'e:

Le nnab, na' Dios gonne' chele.

Le chilj, na' žel chele.

Le wliž ža yo'o, na' yaljwn chele.

<sup>10</sup> No benne' bi da' znnabe', zzi'en, na' bennen' bi da' žilje', zžel-len', na' bennen' žliže' ža yo'o, žaljwn chie'.

<sup>11</sup> 'Cha' zoa no benne' ladjwle, benne' nake' xa xkwide', na' cha' nnablbe' le' yet xtil, ;wnezjwe' chebe' yej? Cha' nnablbe' le' to bel, ;wnezjwe'-be' bele? <sup>12</sup> Cha' nnablbe' le' to xchit bežjw, ;wnezjwe'-be' goxjni'? <sup>13</sup> Ki naken, cha' le'e bi nakle chawe', san nnézlele wnézjwle chegak zi'nle ka' da' naken chawe', wak wxén láže' žele Xale zoe' ya'abá gonne' Dios Be' La'y chele, nol-le nnáblele Le'.

Znnágake' Jesús žone' žin len yela' wak che da' xiwe'

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

<sup>14</sup> To ža Jesusen' bebeje' be' xiwe' da' yo'o to benne', dan' žonen ga bi žak nnie'. Kate' bežój be' xiwen', bchalj bennen' bi gok nnie', na' bebángleke benách ka' wnníta'gake' ga na'. <sup>15</sup> Ba le benne' ka' wnnágake':

—Žebeje' be' xiwe' ka' len yela' wak che Belzebú da' xiwe', xangak be' xiwe' ka'.

<sup>16</sup> Gónegekle yeba le benne' ka' si' biá'gake' Jesusen', na' belnnable' Le' gone' to da' gak bian' da' zan' ya'abá che Dios. <sup>17</sup> Gókbe'ele Jesusen' da' žénegekle' góngake', na' gože' légake':

—Gáte'teze gan zej nnita' benne' wnná bia' ka', cha' žoj chóplegak benne' ka', kwia yí'gake'. Cha' žoj chóplegak benách ka' nníta'gake' to yo'o, yeyóž chégake'. <sup>18</sup> Lezka' žak che da' xiwe', dan' nzin' Belzebú. Cha' žoj chóplegak benne' ka' yó'ogake' lo nan', ;nakx gak dia' yela' wnná bia' chen? ;Na'a nnale žebeja' be' xiwe' ka' len yela' wak che Belzebú? <sup>19</sup> Cha' neda' žebeja' be' xiwe' ka' len yela' wak che Belzebú, ;nozke benne' žonne' yela' wak chegak benne' ka' žónlengake' le'e tzen, nich žebéjgake' be' xiwe' ka'? Che len, da' žongak benne' ka' nak bian' nchixe'le le'e. <sup>20</sup> Cha' neda' žebeja' be' xiwe' ka' len yela' wak che Dios, da' li ba bla' da' zna bia' Dios gan zoale.

<sup>21</sup> 'Kate' to benne' wale nzi' lo ne'e da' zdíl-lene', na' žape chi'e liže', da' ka' nape' zej nga'nen chawe'. <sup>22</sup> Na'a, cha' za' yetó benne', bennen' nakže' wale ka le', wlej wchochje' le', na' yeké'e yógo'te da' zdíl-lene', dan' žxen laže'en, na' chise' da' gota' che bennen'.

<sup>23</sup> 'Cha' zoa no benne' bi žónlene' neda' tzen, nake' benne' zži'e chia' neda'. Cha' zoa no benne' bi ztób'lene' neda', žóslase'.

*Kan nak che be' xiwe', da' žežinen latje chen*

(Mt. 12:43-45)

<sup>24</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Kate' žežój to be' xiwe' lo benne', zdan gan nbiže, žiljen gan yezí' lažen'. Cha' bi žel chen, naž nnan: “Yeyá'a gan bžoja'.” <sup>25</sup> Kate' žežinen ga na', žejxakan' bennen', nake' ka to yo'o da' ba nloan, na' ba nba'an nich no benne' chejsóe' ga na'. <sup>26</sup> Naž chejen, na' chejxin' yegáž be' xiwe' ka', da' ka' zej nakžen xiwe', na' chó'ogaken bennen'. Na'a, da' gaken che bennen' gakžen zi' ka dan' goken chie' zga'ale.

*Yela' ba nez zen da' naken dot li laže'*

<sup>27</sup> Kate' ne zchalj Jesusen' da' ni, to no'le zoe' ladjw benne' zan ka' wnnie' zižje, na' wnné':

—Ba nez zen naken che no'len' bi'e Le' lo li'e, na' lezka' naken che lcho' no'len' gan gožo'o.

<sup>28</sup> Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Ba nez zenže naken chegak benne' ka' želyenle' xtiža' Dios, na' žóngake' kan znnan.

Znnábgekle' Jesús gone' to da' gak bian' no nake'

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

<sup>29</sup> Kate' ne želžingak benne' zan gan zoa Jesusen', wzó lawe' zchalje', na' wnné':

—Benne' wen da kegle ki želnnable' neda' gona' to da' gak bian' gan za' yela' wak chia'. San bi be da' gak bian' lé'egekle'. Toze da' gak bian' kan gok che Jonás lé'egeklen'. <sup>30</sup> Dan' goken che Jonasen' gok to da' nak bian' lawgak benne' ka' wnníta'gake' lo yež Nínibe. Lezka' gaken chia' neda', Benne' Golje' Benách. Gaka' to da' nak bian' lawgak benne' ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a. <sup>31</sup> Kate' žin ža chog Dios chegak benách ka' da' sáka'gake', katen' wchi'a laže'e benne' ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a, Dios yechise' no'len' wzóe' ža ni'te, no'len' wnná bi'e benách ka' che yežlyón' da' žen' chelá'a gan zde wbíz byo' zag ka'. Da' ben no'len' wloe'elen zej nbaga' benne' ki zia. Ki gaken dan' bžoj no'len' gan nak zi'to' nich wzé nage' diža' che yela' žejní'il da' bchalj Salomón, benne' wnná bi'e benne' Israel ka'. Na'a, zoa' neda' nga, na' nakža' blo ka gok Salomón na'. <sup>32</sup> Lezka', Dios yechise' benne' ka' wnníta'gake' lo yež Nínibe kate' žin ža choge' chegak benách ka', katen' wchi'a laže'e benne' ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a. Da' bengak benne' Nínibe ka' wloe'elen zej nbaga' benne' ki zia. Ki gaken dan' beyát láže'gak benne' ka' wnníta'gake' lo yež Nínibe katen' béngekle' da' bchalj Jonasen'. Na'a zoa' neda' nga, na' nakža' blo ka gok Jonasen'.

Da' žsa'ní' lo yichj lázdo'žo

(Mt. 5:15; 6:22-23)

<sup>33</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Kate' no benne' zzalje' yi', bi zgo'en gan ngache', na' bi zdosen' zan kak, san zzoen' sibe gan la'ten, nich wza'nín' chegak benne' ka' želyoé'e lo yo'on'. <sup>34</sup> Zej nak yej lawžo ka to da' zgo'on baní' lo yichj lázdo'žo. Cha' yej lawo' zej naken chawe', dotio' nžan' da' naken baní'. San cha' yej lawo' bi zej naken chawe', dotio' nžan' da' naken chol. <sup>35</sup> Wdape chi'i kwino' cha', nich dan' zgo'on baní' lo yichj lázdo'o bi yeyaken chol. <sup>36</sup> Ki naken, cha' dotio' nžan' da' naken baní', bi be da' naken chol zóalenen le', na' le'elo' binlo yógo'te, kan žak kate' zza'ní' yi' gan zo'.

Jesús žesbage'e benne' yodo' ka' zia

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lk. 20:45-47)

<sup>37</sup> Kate' beyož bchalj Jesusen' da' ni, to benne' yodo' fariseo bliže' Le' nich chejtáwlene' le'. Kate' Jesusen' wyoé'e liž benne' yodon', wži'e, na' wzó lawe' že'j žawe'. <sup>38</sup> Kate' benne' yodo' fariseon' ble'ele' Le', bebanle' dan' bi wdíb Jesusen' ne'e kate' za' gawe'. <sup>39</sup> Naž Xanžon' gože' le':

—Le'e, benne' yodo' fariseo ka', žib kwınle kan žible lawle da' že'j žáwlenle, san lo yichj lázdo'le nža'le da' kegle ka', na' zza' láže'le da' bi naken chawe'. <sup>40</sup> Le'e bi žejní'ilele. ¿Bi nnézlele, Dios, Bennen' zle'ele' da' zoa lawle lezka' zle'ele' da' yo'o lo yichj lázdo'le? <sup>41</sup> Na'a, le wnezjw benne' yache' ka' che da' naple. Naž yógo'te da' naple yeyaken chawe'.

<sup>42</sup> Da' nyáche'le'e naken chele le'e, benne' yodo' fariseo ka'. Žízjwle che yodo' to kwe' che to chi kwe' da' zzi'le che yixe' weje, na' che yixe' rod, na' chegak yixe' kwando', san to zdézele da' naken chawe', na' yela' nži'il chele Dios. Da' ki žon byenen gonle, na' bi wka'nle yezika' da' ka' žonle.

<sup>43</sup> Da' nyáche'le'e naken chele le'e, benne' yodo' fariseo ka'. Žénelele kwe'le gan nak blo lo yo'o gan žol-le xtiža' Dios. Lezka' žénelele gápegak benne' ka' le'e ba la'ne lawgak benách ka'.

<sup>44</sup> Da' nyáche'le'e naken chele le'e, benne' yodo' wsedle ka', na' le'e, benne' yodo' fariseo ka', benne' zlo'éezele chawe' kwınle, dan' nakle kan zej nak yežw ba ka'

chegak benne' gat ka', da' ka' bi zej nĵa' ĵawn, na' želdá benách ka' ĵáwlegaken, na' bi žákbe'egeklen'.

<sup>45</sup> Naž beží'i to benne' yodo' wsedle, benne' žake' da' bchi'le Moisés, na' gože' Jesusen':  
—Benne' wsedle, kate' zĵno' ki, ĵezka' neto' žon zi'o.

<sup>46</sup> Jesusen' gože' ĵe':

—ĵezka' da' nyáche'ĵe'e naken chele ĵe'e, benne' yodo' wsedle ka', žakle da' bchi'le Moisés. Ki naken dan' žesbága'le benách ka' to ywa' zi'i da' bi gak no benne' we'en, san ĵe'e ni láte'ze bi zdalen' ĵen ni'a na'le.

<sup>47</sup> 'Da' nyáche'ĵe'e naken chele ĵe'e, dan' zzoale da' xtan ka' ĵawgak yežw ba ka' gan zej ngache' benne' ka' bchálĵgake' ĵo wĵáz Dios, na' betgak xa wdé chele ka' ĵégake'. <sup>48</sup> Ki naken, zzoa lile žónĵenle tzen da' bengak xa wdé chele ka', dan' betgak xa wdé chele ka' ĵégake', na' ĵe'e zzoale da' xtan ka' ĵawgak yežw ba ka' gan zej ngache'e.

<sup>49</sup> 'Che ĵen, ĵo yeĵa' žejní'il chie', Dios wnné' ki: "Seĵa'a benne' ka' wchálĵgake' ĵo wĵaza' neda', na' benne' wbás chia' ka', gan zoale, na' benne' ki, gotle baĵe', na' kwia ĵáže'le yebaĵe'." <sup>50</sup> Ki gon Dios dan' choge' chegak benách ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a gátgake' ni'a che žen chegak yógo'te benne' ka' bchálĵgake' ĵo wĵaze' ĵe'. Xa wdé chele ka' bétgake' benne' ka' kate' wzó ĵaw žata' yežlyó nga, <sup>51</sup> kate' wzó ĵaw wzóa bennen' bete' Abel, zi'n Adán, na' zejte bétgake' Secría. Bétgake' ĵe' gachje ĵáwe'le gan de bkog la'y gan zzéygake' bia beždo' ka' ĵaw Dios, na' gan zoa ĵatje la'y. Che ĵen, žapa' ĵe'e, Dios choge' chegak benne' ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a gátgake' ni'a che žen chegak yógo'te benne' ka', dan' xa wdé chele ka' bétgake' ĵégake'.

<sup>52</sup> 'Da' nyáche'ĵe'e naken chele ĵe'e, benne' yodo' wsedle ka', žakle da' bchi'le Moisés. ĵa' ĵé'ezele nzi' ĵo na'le zi'n ya che ĵatje gan zžel-lžo yeĵa' žejní'il. ĵe'e bi žo'ole, na' žsėjwle xnezgak benne' ka' žénegekle' chó'ogake' ga na'.

<sup>53</sup> Kate' beyož bchalĵĵen Jesusen' ĵégake' da' ni, benne' yodo' wsedle ka' ĵen benne' yodo' fariseo ka' bžá'ale'egake' ĵe', na' wzó ĵawgake' želnnable' ĵe' kan nak da' zan da' žákgaken, <sup>54</sup> nich kwéjgake' ĵe' diža' nich gak yesbága'gake' ĵe' zia ni'a che da' yechebe'.

## 12

*Žsedle Jesús kan nak yeĵa' žloé'ezele chawe' kwin*

<sup>1</sup> ĵa' ža na'ze bdobgak zan gaywá' benách gan zoa Jesusen', na' zejte wĵéj ĵéžgake'. Naž wzó ĵaw Jesusen' zchálĵĵene' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Le gape chi'i kwinle che da' naken ka' kwa zichj che yet xtil chegak benne' yodo' fariseo ka', dan' naken yeĵa' žloé'ezele chawe' kwin chégake'. <sup>2</sup> Bi be de da' žaken ži žize dan' bi ĵa' ĵawlen, na' bi be de da' ngachen' dan' bi gak bian'. <sup>3</sup> Che ĵen, yógo'te da' ba wnnale gan nak chol, yénegekle benách ka' gan nak ĵo baní', na' da' bchalĵĵe ngáche'ze gan wzóa ĵo yo'o nyejwn, gaken da' wchalĵgak benách ka' ĵawgak yógo'te benách.

*No Benne' žaĵa' žébežo*

*(Mt. 10:28-31)*

<sup>4</sup> ĵezka' wnná Jesusen':

—Žapa' ĵe'e, zí'na'do' ka': bi žébele benne' ka' žótgake' benách ka', san te na' biž bi gak góngake' chégake'. <sup>5</sup> Wĵloe'ela' ĵe'e no benne' žaĵa' žébele. Le žebe Bennen' gak ke'e yeĵa' nban chele, na' te na' nape' yeĵa' wnná bia' cho'ne' ĵe'e ĵo yi' gabíl. O', žapa' ĵe'e, le žebe Bennen'.

<sup>6</sup> Žóte'gake' gayo' byínnedo' ka' ĵen chope mežw lasdo', san Dios bi žal ĵáže'e nitoba'. <sup>7</sup> ĵéžka'kzen, yógo'te yicha' yichjle zej nĵaben ĵaw Dios. Che ĵen, bi žébele. Záka' žele ĵe'e ka' byínnedo' zan.

*Benne' ka' znnágake' zej nake' che Jesús*

*(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

<sup>8</sup> ĵezka' wnná Jesusen':

—Žapa' le'e: yógo'te benne' ka' znnágake' zej nake' chia' neda' lawgak benách, lezka' neda', Benne' Golje' Benách, nnia' zej nake' chia' lawgak wbás che ya'abá ka'. <sup>9</sup> Benne' ka' znnágake' bi zej nake' chia' neda' lawgak benách, lezka' neda' nnia' bi zej nake' chia' lawgak wbás che ya'abá ka'.

<sup>10</sup> 'Yógo'te benne' ka', benne' nnégake' chia' neda', Benne' Golje' Benách, wak yenít law Dios chégake', san cha' no benne' nnie' che Dios Be' La'y, bi yenít law Dios che bennen'.

<sup>11</sup> 'Kate' wché'gake' le'e gan nak lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' lawgak benne' ka' wchi'a láže'gake' le'e, na' lawgak benne' wnná bia' ka', bi kwe' zédlele ni'a che da' gonle, o da' yecheble, o da' žala' nnale. <sup>12</sup> La' ža na'ze wloé'el Dios Be' La'y le'e da' žala' nnale.

Yeła' wnni'a chežo wak gonen ga gal láže'žo Dios

<sup>13</sup> To benne' ladjw benne' zan ka' gože' Jesusen', na' wnné':

—Benne' wsedle, gož benne' bicha'a gonne' da' žeyała' chia' che da' gota' che xato'.

<sup>14</sup> Jesusen' gože' le':

—Benne'. ¿Zoa no benne' bzoe' neda' nich wchi'a laža'a le'e, o wzožja' da' de chele?

<sup>15</sup> Naž Jesusen' gože' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnné':

—Le wia nga. Le gape chi'i kwinle nich bi tonle yeła' gape. Kégeze da' náple'ele wzóan le'e lo yeła' žebele.

<sup>16</sup> Naž Jesusen' bcháljlene' légake' da' bsaka' lebe', na' wnné':

—Wzóa to benne' wdápeľi'e yeła' wnni'a, na' bnéžjwle'e yežlyó chie'. <sup>17</sup> Naž wzá' láže'e, na' wnné': “¿Nakxkze gona'? Bi nžo'o ga gape chi'a da' žonn yežlyó chia'.” <sup>18</sup> Naž wnné': “Ki gona'. Wchinnja' yo'o ka' gan žape chi'a da' žata' chia', na' gona' yo'o zenže ka', gan gape chi'a da' žata' chia', na' dan' ba de chia'. <sup>19</sup> Naž yapa' kwina': ba nápeľi'a da' ba btoba', da' ye'j gawa' zante yiz. Yezí' laža'a. Ye'j gawa', na' yebela'.” <sup>20</sup> Naž Dios gože' le': “Le' bi be nnezlo'. Na'a yełe gato'. Na'a, ¿nože benne' gak chie' dan' ba btobon'?” <sup>21</sup> Ki žaken che bennen' ztobe' chekze' yeła' wnni'a, na' bi žone' da' zej naken ka' yeła' wnni'a law Dios.

*Dios žape chi'e benách chie' ka'*

(Mt. 6:25-34)

<sup>22</sup> Wdé na' Jesusen' gože' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Che len žapa' le'e: bi kwe' zédlele ni'a che da' ye'j gawle, dan' nbánlenle, o ni'a che laže' da' gákwle. <sup>23</sup> Záká že yeła' nban chele ka da' žawlen, na' záká že beła' žen chele ka laže' da' žákwlen. <sup>24</sup> Le wia kan žak chegak sechj ka'. Bi žázgakba', na' bi žel-łapba', na' bi zej nnita' yo'o ka' chégakba' gan gape chí'igakba' da' žata' chégakba', san Dios zwawe' légakba'. ¿Bi záká'žele le'e ka byínnedo' ka'? <sup>25</sup> ¿Nož benne' ladjwle le'e gak gone' ga soe' nbane' yetó chí'ido'ze dan' že' zedle' chen? <sup>26</sup> Che len, cha' bi gak gonle da' naken láte'do'ze, ¿biz chen' že' zédlele ni'a che da' naken da' zenle'e?

<sup>27</sup> Le wia kan zgólegak yéjedo' ka'. Bi žóngaken do laže', na' bi žábgaken laže', san žapa' le'e, la'kze góta'le'e yeła' wnni'a che Salomón, bennen' wnná bi'e, lažen' da' gokwe' bi gokžen xtan ka zej nak yéjedo' ki. <sup>28</sup> Cha' Dios žone' xtan yeje yíxe'do' ka' da' žé'gaken na'a le'e yixe', na' wxé wižj chéygaken lo yi', ¿bi gone' da' zenže chele le'e, le'e na' bi žejle'le che Dios dot láže'le? <sup>29</sup> Che len, bi we' láže'le da' ye'j gawle, na' bi kwe' zédlele chen. <sup>30</sup> Yógo'te da' ki žiljgak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga, san ba nnézkzele Xale Dios da' ka' žiážjele. <sup>31</sup> Le we' laže' gonle kan zna xtiža' Dios, na' yógo'te da' ki gonne' chele.

Yeła' wnni'a da' ztobžo ya'abá che Dios

(Mt. 6:19-21)

<sup>32</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Bi žebele le'e, nakle zíla'do' chia' ka'. Bi nakle benne' zan, san Xale Dios žaz laže'e gonne' le'e latje chejsuale gan zna bi'e Le'. <sup>33</sup> Le gote' da' naple, na' le wnezjw da' si'le



chegak benách yache' ka'. Ki gaken, gonle bzod mežw chele da' bi kwia yin', na' wtoble yela' wnni'a da' bi te chen ya'abá che Dios, gan bi gak žin benne' wbán, na' bi galj béledo' chen. <sup>34</sup> Gan že' yela' wnni'a chele, we' láže'le žinle ga na'.

*Žala' gakžo ban laže'*

<sup>35</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Le gak ban laže', na' le wzálj yi' da' wza'nín' chele. <sup>36</sup> Le gak ka benne' wen žin ka', benne' želbeze' ža yelá' xángake', bennen' wyeje' lni che yela' zchag na', nich kate' yežine', wliže', na' la' wsáljwtegake' nich yeyoé'e. <sup>37</sup> Ba nez zen gaken chegak benne' wen žin ka', benne' gak ban láže'gake' kwéžgake' kate' yela'že xángake'. Da' li žapa' le'e, xángaken' wpá' kwine', na' kweke' légake' gan ye'j gáwgake', na' wsí'ni'e dan' gáwgake'. <sup>38</sup> La'kze yel'é e kate' ba žak choł o gachje yeje, cha' yedjxake' e légake' nníta'gake' želbeze' le', ba nez zen gaken chegak benne' wen žin ka'. <sup>39</sup> Žala' nnézlele da' ni. Chela' nnezle xan yo'o biz ža žin benne' wbán, gak ban laže'e, na' bi we'e latje bennen' wžíe' yežw liže', nich bi kwane' da' de liže'. <sup>40</sup> Che len, le gak ban laže' le'e, dan' yelá'a neda', Benne' Golje' Benách, to ža katen' bi kwezle neda'.

*Benne' wen žin chawe', na' benne' wen žin bi nake' chawe'*

*(Mt. 24:45-51)*

<sup>41</sup> Naž Bedw wnnable' Jesusen', na' wnné':

—Xan, ži'o néto'ze da' ni da' žsaka' lebo', o ži'o yógo'te benách da' ni?

<sup>42</sup> Xanžon' gože' le', na' wnné':

—žNozkzen' benne' wen žin chawe', benne' žejni'ile', na' nzi' lo ne'e lo wláz xane'? Benne' ni, xane' wdíe' lo ne'e liže', nich kate' gała' gawgak benne' ka' nníta'gake' liže', na' wnezjwe' légake' da' gáwgake'. <sup>43</sup> Ba nez zen gaken che benne' wen žin na' kate' yelá' xane', cha' yedjxake' e le' žone' žin na' da' bdien' lo ne'e. <sup>44</sup> Da' li žapa' le'e, xane' wdíe' lo na' benne' wen žin chawen' yógo'te da' de chie'. <sup>45</sup> Cha' no benne' wen žin gekle' bi yelá' ze xane', na' so lawe' wsaka' zi'e yezika' wen žin ka', benne' byo ka', na' no'le ka', na' so lawe' ye'j gawe', na' sožle', <sup>46</sup> naž yelá' xan benne' wen žin na' kate' bi kweze' le', o kate' bi gákbe'ele', na' wsaka' zi'e benne' wen žin na', benne' bi nake' chawe', na' choge' chie' kwia yi'e kan nžog chegak benne' ka' bi žejlé'gake' che Dios.

<sup>47</sup> Benne' wen žin na', benne' nnezle' da' žénele xane', na' bi zoe' zbeze', na' bi žone' kan wnná xane', benne' ni, wsaka' zi'le'e xane' le'. <sup>48</sup> Cha' to benne' wen žin bi nnezle' da' žénele xane', na' cha' gone' da' gonen ga bage'e da' gonen ga wsaka' zi' xane' le', wsaka' zi'e benne' wen žin ni láte'do'ze. No benne' nzi' lo ne'e da' zenle'e, da' zenle'e yennáb xane' lo ne'e, na' bennen' xane' bxen laže'e le' da' zenže, lezka' da' zenže yennáb xanen' lo ne'e.

*Da' nak Jesús gon choplen benách ka'*

*(Mt. 10:34-36)*

<sup>49</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Bla'a neda' nich wzena' yi' yežlyó nga, na' že' zedla' nich zen yin'. <sup>50</sup> Na'a, de to da' žala' saka'a neda' da' naken ka to da' yezóa' nis, na' že' zedla' kate' gakžen chia'. <sup>51</sup> žŽéklele le'e bla'a neda' nich wzóa' žize da' žaken yežlyó nga? Žapa' le'e: O'o. Bla'a nich ko'a da' gon chople benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. <sup>52</sup> Na'a so law gayo' benne' ka', benne' nníta'gake' to yo'o gákgake' chope la'a. Chonne' tíl-lengake' chope benne' ka', benne' zej nzi'e xtiža'a, na' chope' ka' tíl-lengake' chonne' ka'. <sup>53</sup> No benne' zoa xkwide' byo chie' tíl-lene' zi'nen', na' xkwide' byon' tíl-lenbe' xaben'. To no'le zoa xkwide' no'le chie' tíl-lene' zi'nen', na' xkwide' no'len' tíl-lenbe' xna'ben'. No'len' zoa zoa' liže' tíl-lene' zoa' ližen', na' zoa' ližen' tíl-lene' to' zi'nen'.

*Da' žakgak na'a ža da' zej nak bian'*

*(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)*

<sup>54-56</sup> Lezka' Jesusen' gože' benne' zan ka' nníta'gake' ga na', na' wnné':

—Nnézckzele dan' znnagak benách ka', znnágake': "Kate' že' bejw kwele wak yejw. Kate' žechj be' bi gak yejw." Žakkzen kan znnágake'. Le'e, benne' bi nnezle ka'. Žak znnéya'ale da' gon lawe' ža, san bi žákbe'elele nbága'le zia ni'a che da' žónkzele.

Žala' yegá'nlenžo chawe' no benne' zže'e žo'o

(Mt. 5:25-26)

<sup>57</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—ǰBiz chen' bi zchi'a láže'kzle le'e kan nak da' naken chawe'? <sup>58</sup> Cha' zoa no benne' bi da' yennable' le', na' zejle nich žinle yolawe', be' laže' yegá'nleno' bennen' chawe' kate' ne yo'ole nez, nich bi yesbage'e le' zia law benne' zchi'a laže'e le'e, na' bennen' zchi'a laže'e wdíe' le' lo na' benne' žsejwe' liž ya, na' bennen' wsejwe' le' liž yan'. <sup>59</sup> Žapa' le', bi yežojo' ga na' kate' chíjwžo' dot da' nbago'o che bennen'.

## 13

*Žon byenen yeyát láže'žo*

<sup>1</sup> La' ža na'ze bžingak benne' ka' ga na', na' bzéngkle' Jesusen' kan ben Pilato. Bete' bałe benne' Galilea, na' wzi'e žen chégake', na' bchagen' len xchengak bia beže, bia ka' ba bétgake'-ba' nich wžíagake' xchéngakba' law Dios. <sup>2</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—ǰŽéklele le'e wbága'žegak benne' Galilea ka' doła' ka' yezika' benne' Galilea ka', dan' belzake'e ki? <sup>3</sup> Žapa' le'e: O'o, na' cha' bi yeyát láže'le, lezka' kwia yi'le yógo'tele. <sup>4</sup> Lezka' goken chegak chino' chonne benne' ka', bejbaga' yo'o zan kwia na', da' nzin' Siloé, légake', na' gótgake'. ǰŽéklele le'e belbága'že benne' ka' zia ka' yezika' benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén? <sup>5</sup> Žapa' le'e: O'o, na' cha' bi yeyát láže'le, lezka' kwia yi'le yógo'tele.

*Žsaka' lebe Jesús che yag higo dan' bi be wžían*

<sup>6</sup> Naž bzaka' lebe Jesusen', na' gože' légake':

—Wzóa to benne', na' wzóa to yag higo da' gozen' gan nak lo yežlyó chie'. Twiz twiz bejwíe' cha' zbia yagen', san bi be bžel-le'. <sup>7</sup> Naž gože' benne' žone' žin lo yežlyó chien', na' wnné': "Ba gok chonniz žida' žeyilja' da' kwia yag higo ni, san bi be žežel-lan'. Bchogen. ǰBiz chen' kon lanen yežlyó nga?" <sup>8</sup> Naž bechebe benne' wen žin na', na' gože' le': "Xan, bka'nen yetó yízteze, na' wzacha' yo kwe'j kožen, na' wžán bebe. <sup>9</sup> Cha' kwia yag ni, na' yega'nen wen, san cha' bi be kwian, naž chogon'."

*Jesús žeyone' to no'le yižwé' kate' nak ža la'y*

<sup>10</sup> To ža žsedle Jesusen' benách ka' nníta'gake' lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios kate' nak ža la'y chégake'. <sup>11</sup> Zoa to no'le ga na' ba gok chino' chonne yiz yoe'e yižwé', dan' yoe'e be' xiwe' da' žonen ga bi zej nnita' benách ka' chawe', na' nyéchwteze' zde', na' bi žak yelí kwine'. <sup>12</sup> Katen' Jesusen' ble'ele' no'len', bliže' le', na' wnné':

—Nó'ledo', ba beyako'.

<sup>13</sup> Naž Jesusen' bxoá ne'e le', na' la' blite kwín no'len', na' bka'n zene' Dios. <sup>14</sup> Naž bža'a benne' blo che yo'o gan želyenle' xtiža' Dios. Zže'e dan' beyón Jesusen' no'len' kate' nak ža la'y. Benne' blon' gože' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnné':

—Xop ža de gonžo žin. De latje lo ža ka' yidle nich no benne' yeyone' le'e, na' kege ža la'y.

<sup>15</sup> Naž beží'i Xanžon', na' wnné':

—Le'e, benne' ka' zloé'ezele chawe' kwínle, ǰbi žejsežle bia beže ka' che chele gan dá'gakba' kate' nak ža la'y, na' chjwá'le-ba' we'j nis? <sup>16</sup> No'le ni nake' za'só Bran, na' chino' chonne yiz ba gok žsaka' zi' da' xiwe' le'. ǰBi žala' no benne' yeslé' le' lo nan' la'kze nak ža la'y?

<sup>17</sup> Kate' wnná Jesusen' da' ni, bedoé'egekle yógo'te benne' yodo' ka' nníta'gake' ga na', na' belžé'e Le', san bebégekle yezika' benách ka' nníta'gake' ga na'. Ki bégake' dan' blé'egekle' da' zen ka' da' žon Jesusen'.

*Žsaka' lebe Jesús che binnedo' mostasa*

*(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)*

<sup>18</sup> Naž wnná Jesusen':

—ĵNakxkze žak zgole da' zŋna bia' Dios, o bize wsaka' lebzŋon? <sup>19</sup> Žaken kan žak che to binnedo' mostasa, dan' wzí' to benne', na' gozen' gan nak lo yežlyó chie'. Bgole yag mostasan', na' goken to yag zen, na' bžingak byínnedo' ka', na' bégakba' xó'ngakba' lo ni'a nen'.

*Žsaka' lebe Jesús che kwa zichj che yet xtil*

*(Mt. 13:33)*

<sup>20</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—ĵBizkze wsaka' leba' da' zŋna bia' Dios? <sup>21</sup> Naken ka kwa zichj che yet xtil, dan' wzí' to no'le, na' bchixen' chonne kwe' kwa yet xtil, na' bgole dot kwan'.

*To gan žała' težo da' naken to lchido'*

*(Mt. 7:13-14, 21-23)*

<sup>22</sup> Kate' Jesusen' yoe'e nez zeje' Jerusalén, wdíe' lo yež zen ka', na' yeždo' ka', na' žsedle' benách ka' nníta'gake' latje ka'. <sup>23</sup> To benne' wnnable' Jesusen', na' wnné':

—Xan, ĵbabze benne' ka' yelágake'?

Jesusen' gože' benne' ka' nníta'gake' ga na', <sup>24</sup> na' wnné':

—Le we' laže' cho'ole zaka' gan žo'ogak benách ka', da' naken to lchido', dan' žapa' le'e: yénegekle benne' zan chó'ogake' ga na', san bi sáke'gekle'. <sup>25</sup> Te chas xan yo'o, na' wsejwe' yo'o, le'e na' soale la' lí'ale, so lawle wližle ža yo'on', na' ye'le-ne': “Xan, xan, bsaljw cho'oto'.” Naž yeží'i bennen', na' yi'e le'e: “Bi nnezla' nož benne' le'e.” <sup>26</sup> Naž so lawle nnale: “We'j bdáwłento' Le', na' bsdlo' gan nak lawe' ya'a cheto'.” <sup>27</sup> Naž yi'e le'e: “Žapa' le'e, bi nnezla' ga benne' le'e. Le kwas ga zoa' ni, yógo'tele žonle da' kegle.” <sup>28</sup> Naž kwež nyáche'le, na' wxéj láye'le kate' lé'elele Bran, len Isaak, na' Jakob, na' yógo'te benne' ka' bcháljgake' lo włáz Dios, benne' ka' chejnníta'gake' gan zŋna bia' Dios, san le'e ga'nle la' lí'ale. <sup>29</sup> Žingak benne' ka' žóygake' zaka' gan zła' wbíž, na' zaka' gan ženen, na' zaka' gan za' be' zag, na' zaka' gan zde wbíž byo' zag ka', na' kwé'gake' ye'j gáwgake' gan zŋna bia' Dios. <sup>30</sup> Naž bałe benne' ka' gákgake' benne' blo, benne' ka' ngá'ngake' ka'ze na'a, na' bałe benne' ka', benne' zej nake' benne' blo na'a, gá'ngake' ka'ze.

*Zbež nyache' Jesús ni'a chegak benách Jerusalén*

*(Mt. 23:37-39)*

<sup>31</sup> La' ža na'ze bžingak benne' yodo' fariseo ka' gan zoa Jesusen', na' góžgake' Le':

—ĵBežój! ĵBezónnj nga, dan' žénele Herodes gote' Le'!

<sup>32</sup> Jesusen' gože' lé'gake':

—Le chej. Le chejzenle bennen' nake' ka to beza', da' zŋnia': Bwia nga, žebeja' be' xiwe' ka', na' žeyona' benách ka' na'a, na' wxé, na' wižj, na' yeyóž gona' žin chia'. <sup>33</sup> Žon byenen yá'alena' xneza' na'a, na' wxé, na' wižj, na' žina' lo yež Jerusalén, dan' žótgake' benne' ka' ga na', benne' zcháljgake' lo włáz Dios.

<sup>34</sup> Le'e, zoale Jerusalén. Žotle benne' ka' zcháljgake' lo włáz Dios, na' zže'ele yej benne' wbás ka' žsela' Dios chele. Zan chi'i gónela' wtoba' le'e chia' kan žon žkoko', žtobba' bríse'do' ka' zan xilba', san bi gónelele. <sup>35</sup> Le wia nga, ka'ze ga'n ližle, na' žapa' le'e, biž lé'elele neda' na' zejte nnale: “Ba nez zen gaken che bennen' ze'e lo włáz Xanžo Dios.”

<sup>1</sup> Kate' nak ža la'y chegak benne' judío ka', wyó'o Jesusen' liž to benne' wnná bia', benne' yodo' fariseo. Jesusen' ži'e že'j žawe', na' benne' yodo' fariseo ka' nníta'gake' ga na' zwiágake' Le'. <sup>2</sup> Lezka' zoa to benne' yoe'e yi ga na' law Jesusen'. <sup>3</sup> Naž Jesusen' wnnable' benne' yodo' wsedle ka' tzen len benne' yodo' fariseo ka', benne' ka' žsédgekle' da' bchi'le Moisés, na' wnné':

—¿De latje yeyonžo no benne' yižwé' kate' nak ža la'y?

<sup>4</sup> Légage' wnníta'gake' žize. Naž Jesusen' beᵛwe' benne' yižwén', na' beyone' le', na' la' beséla'tie' le'. <sup>5</sup> Naž Jesusen' gože' benne' yodo' ka', na' wnné':

—Cha' zoa no benne' ládjwle, zej nnita' bia beže chie' ka', na' cha' bíxeba' toba' to lo yežw, ¿bi chejleje'-ba', la'kze nak ža la'y?

<sup>6</sup> Bi be gok yeží'igake' che dan' wnnén'.

### *No benne' kwi'e latje blo*

<sup>7</sup> Kate' Jesusen' b̄le'ele' kan žongak benne' yodo' fariseo ka', kan želbi'e latje blo ka' gan že'j žáwgake', naž bsaka' lebe', na' gože' légage':

<sup>8</sup> —Kate' no benne' wliže' le' nich chejo' ga žak lni che yela' zchag na', bi kwi'o latje blo. Cha' bliže' to benne' nakže' blo ka le', <sup>9</sup> naž bennen' bliže' le' yide' gan zo', na' yi'e le': “Bnezjw latje kwe' benne' ni gan ži'o” na' lo yela' žedoe'ele chio' chejži'o že'lte. <sup>10</sup> Kate' no benne' wliže' le', bejžé' že'lte, nich kate' la' bennen' bliže' le', na' yi'e le': “Bicha'a, wdé yelate' kile.” Naž gakžo' le' blo lawgak benne' ka' želbé'lene' le' tzen. <sup>11</sup> No benne' zka'n zen kwine', góngake' ga yeyexjwe', san no benne' zoe' gaxjw laže', góngake' ga gakže' blo.

<sup>12</sup> Lezka' Jesusen' gože' bennen' bliže' Le', na' wnné':

—Kate' gono' to yela' waw, o lnido', bi wližo' lježo' ka', na' benne' bicho'o ka', na' biche' lježo' ka', na' benne' zjo'o li'a chio' ka', benne' ka' zej nape' yela' wnni'a. Ki žala' gono' dan' lezka' wližgak benne' ka' le', na' ki gaken, yebí'igake' chio'. <sup>13</sup> Kate' gono' to yela' waw, bliž benne' yache' ka', na' benne' ka' zej nžog ni'a ná'gake', na' benne' ka' bi žak sá'gake', na' benne' lo chole ka'. <sup>14</sup> Naž ba nez zen gaken chio', dan' bi gak bi da' yebi'igake' benne' ki chio', san yebí'i chio' kate' žin ža yebangak benne' gat ka', benne' chawe' ka'.

### *Žsaka' lebe Jesús che to lni zen*

<sup>15</sup> Zoa to benne' že'j žáwlene' Jesusen' tzen ga na', na' katen' benle' da' ni, gože' Le':

—Ba nez zen gaken che no benne' ye'j gawe' gan z̄na bia' Dios.

<sup>16</sup> Jesusen' gože' le':

—Wzóa to benne' bene' to lni zen, na' bliže' benne' zan. <sup>17</sup> Kate' ba wzí'ni'a yela' waw, bsele'e benne' wen žin chie' nich chejyeže' benne' ka' ba bliže', na' wnné': “Le da, dan' ba de yógo'te.” <sup>18</sup> Wzó law yógo'tegake' z̄nnábgake' latje bi chjake'. Benne' nežwn' wnné': “Za' go'wa' to yežlyó, na' žon byenen chejwían'. Žáta'yoela' le' si' zen chaze' chia'.” <sup>19</sup> Yetóen' wnné': “Za' go'wa' gayo' kwe' bež go'n, na' cha'a chejwía' cha' žóngakba' žin. Žáta'yoela' le' si' zen chaze' chia'.” <sup>20</sup> Yetóen' wnné': “Za' bchag na'a, na' bi gak yida'.” <sup>21</sup> Kate' beyej benne' wen žin na', bejyeže' x̄ane' yógo'te da' ki. Naž bža'a benne' x̄an yo'on', na' gože' benne' wen žin na', na' wnné': “Wyéj na'atge gan nak lawe' ya'a, na' gan zej nak lo nez che yež nga, na' bejxí' benne' yache' ka', na' benne' ka' zej nžog ni'a ná'gake', na' benne' ka' bi žak sá'gake', na' benne' lo chole ka'.” <sup>22</sup> Kate' benne' wen žin na' ba bene' da' ki, wnné': “X̄an, ba bena' kan gožo' neda', na' ne de latje.” <sup>23</sup> Naž x̄ane' gože' benne' wen žin na', na' wnné': “Wyéj gan nak lo nez ka', na' gan nak nez las ka', na' ben byene yidgak benne' ka' nníta'gake' ga na', nich cha'te liža' nga. <sup>24</sup> Žapa' le'e: nitó benne' bliža' zga'ale bi ye'j gawe' yela' waw chia'.”

### *Da' sáka'žo cha' gónlenžo Benne' Cristo tzen*

<sup>25</sup> Lo ža ka' benne' zan žjáklene' Jesusen', na' Le' beyechje', na' gože' légage':

<sup>26</sup> —Cha' no benne' yénele' gónlene' neda' tzen, na' cha' bi ží'izele' neda' ka' nži'ile' xa x̄ne'e, na' zo'le', na' z̄i'ne' ka', na' bi' biche'e ka', na' bi' zane' ka', na' yela' nban chie', bi

nake' zi gake' benne' wsedle chia'. <sup>27</sup> No benne' bi gónlene' neda' tzen la'kze gon byenen chejté'e le'e yag kroze, bi nake' zi gake' benne' wsedle chia'. <sup>28</sup> Cha' zoa no benne' ladjwle le'e, benne' žénele' gone' to yo'o sibe, ĵbi kwi'e zga'ale, na' wlabe' gaka'x mežw žala' senle', nich nnezle' cha' de chie' da' žala' chizjwe' nich yeyóž gone' yo'on'? <sup>29</sup> Cha' bi gone' ki, na' cha' so lawe' kweke' len yo'on', na' cha' bi gak yeyóž gone' yo'o chien', naž so lawgak yógo'te benne' gon dítjgekle' le', benne' ka' lé'egeklen', <sup>30</sup> na' nnágake': "Bennen' wzó lawe' žone' yo'o chien', na' bi gok yeyóž gonon'." <sup>31</sup> Lezka', cha' zoa no benne' wnná bia', na' cha' žon byenen cheje' lo wdile chejtíl-lene' yetó benne' wnná bia', ĵbi kwi'e zga'ale, na' gone' xbab cha' wak chejtíl-lene' bennen' zchi'e galje mil benne' chie', na' le' chi milze benne' zchi'e? <sup>32</sup> Cha' bi gake', naž katen' yetó benne' wnná bian' ne zoe' zi'to', sele'e to benne' wbás chie' gan zoe', na' nnabe' nakx žala' gone' nich gánlengake' chawe' toe' yetóe'. <sup>33</sup> Ki naken, cha' zoa no benne' ladjwle le'e, na' cha' bi wka'ne' yógo'te da' nape', bi nake' zi gake' benne' wsedle chia'.

*Zede' da' zniten yela' sna'a chen*

*(Mt. 5:13; Mr. 9:50)*

<sup>34</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Nak chawe' zede', san cha' nit yela' sna'a chen, ĵnakx gak yeyonžon sna'a? <sup>35</sup> Biž bi zaka' zeden', kege nich yeyonen yo, na' kege nich yeyonen bebe, san cho'nžon na'le. No benne' zoa nage', na' ženle', žala' wzé nage'.

## 15

*Žsaka' lebe Jesús kan nak che to zila', bia wnitlba'*

*(Mt. 18:10-14)*

<sup>1</sup> Bdogak yógo'te benne' wechizjw ka' len benne' nexjw ka' gan zoa Jesusen', nich wzé nággake' chie'. <sup>2</sup> Che len benne' yodo' fariseo ka' len benne' yodo' wsedle ka' wnnégake' chie', na' wnnágake':

—Bennen' žape' benne' doła' ka' ba la'ne, na' že'j žáwlene' légage'.

<sup>3</sup> Naž bsaka' lebe Jesusen', na' gože' légage':

<sup>4</sup> —Cha' zoa no benne' ladjwle le'e, zej nnita' to gaywá' zila' chie', na' cha' nitlba' toba', ĵbi wka'ne' bia taplaj to galje ka' gan nak lo latje dachen', na' cheje' chejdilje' zilan', bia nnitlba', kate' yežélžele'-ba'? <sup>5</sup> Katen' ba bežel-le'-ba', lo yela' žebél chie' yexóe'-ba' ža'a yene', <sup>6</sup> na' kate' yežine' liže', wtobe' lježe' ka' len benne' zjo'o li'a chie' ka', na' yi'e légage': "Le yebél tzen len neda', dan' ba bežel-la' zila' chia', bian' wnitlba'." <sup>7</sup> Žapa' le'e: lezka' gáta'že yela' žebél ya'abá che Dios ni'a che to benne' doła', benne' yeyát laže'e, ka gata' ni'a chegak taplaj to galje benne' chawe' ka', benne' žékgekle' bi žon byenen yeyát láže'gage'.

*Žsaka' lebe Jesús che to mežw da' wnitlen*

<sup>8</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Wzóa to no'le nape' chi mežw plat. Cha' nitle to mežw plat na', ĵbi wzalje' yi', na' wlóe' lo yo'o chien', na' yeyiljen' binlo kate' yežélželen'? <sup>9</sup> Katen' yežel-len', na' wtobe' no'le lježe' ka' len no'le zjo'o li'a chie' ka', na' yi'e légage': "Le yebél tzen len neda', dan' ba bežel-la' mežw plat na' dan' wnitlen." <sup>10</sup> Neda' žapa' le'e: lezka' yebéle'egikle' wbás che ya'abá ka' ni'a che to benne' doła', benne' yeyát laže'e.

*Žsaka' lebe Jesús che to xkwide' wnitlbe'*

<sup>11</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Wzóa to benne' wnníta'gak chope xkwide' byo chie'. <sup>12</sup> Xkwide' nyache' gožbe' xabe', na' wnnabe': "Xe, benn da' žeyala' chia' che da' den chio'." Naž xaben' wdise' chégakbe' da' nape'. <sup>13</sup> Wdé na', xkwide' nyachen' btobbe' yógo'te da' wzí'be', na' wyejbe' to yež zi'to', gan ben ditjlbe' dot da' den chebe'. Benbe' da' kegle. <sup>14</sup> Katen' beyóž bdach dot dan' wzí'be', na' gok wbín lo yež gan zoabe', na' byážjelbe'. <sup>15</sup> Naž wyejbe' wen žin che to benne' lo yežen', na' bennen' bsele'e-be' gan de to yežlyó chie'



nich chejwawbe' koch chie' ka'. <sup>16</sup> Gok láže'be' gawbe' yixe' ka'ze da' žawgak koch ka', san nitó benne' bi be bnezjwen' gawbe'. <sup>17</sup> Naž beyát láže'be', na' wnnabe': "Benne' zan nníta'gake' wen žin liž xa', na' dele'e da' že'j žáwgake', san neda' žatkza' lo yela' zdon nga. <sup>18</sup> Yezá'a nga, na' yeyá'a gan zoa xa', na' yapa'-ne': Xe, bena' doła' law Dios, zoe' ya'abá chie', na' lawo' le'. <sup>19</sup> Biž naka' neda' zi gaka' zi'no'. Ben neda' ka to benne' wen žin chio'." <sup>20</sup> Naž beyo'obe' nez, zeyejbe' gan zoa xabe'.

'Kate' ne zeza'be' zi'to', xabe' ble'ele'-be', na' beyache' láže'le'-be'. Taríaze bejchág xabe' lebe', na' beyele'e yenbe', na' bnope'e-be'. <sup>21</sup> Naž zi'ne' na' gožbe'-ne': "Xe, bena' doła' law Dios, zoe' ya'abá chie', na' lawo' le'. Biž naka' neda' zi gaka' zi'no'." <sup>22</sup> Naž xabe' gože' benne' wen žin chie' ka', na' wnné': "Le chejléj to laže' da' záka'le'en, na' le wakw-be'. Le ko'o to da' záka'le'e xben na'be', na' le wléj-be' zelbe'. <sup>23</sup> Le chejxí' to beže, bia ženne', na' le got-ba'. Gawžo-ba', na' gonžo lni. <sup>24</sup> Ki gonžo dan' gok xkwide' byo chia' ni ka to bi' gat, na' bebanbe'. Wnitlbe', na' ba beła'be' na'a." Naž wzó láwgake' žebégek'le'.

<sup>25</sup> 'Kate' ne žak da' ki, xkwide' byo wak che bennen' žonbe' žin yixe'. Kate' ne zeza'be', na' bežinbe' gawze ža yo'o, benlbe' ža' we' kwež, na' žak wyá'a lo yo'on'. <sup>26</sup> Naž bližbe' to benne' wen žin, benne' zoe' ga na', na' wnnablbe' le' bizen' žaken. <sup>27</sup> Benne' wen žin na' gože'-be': "Bežín bi' bicho'on', na' xo' wnné' gótgake' to beže, bia ženne', dan' bežinbe' binlo lo ne'e." <sup>28</sup> Naž bža'a bi' waken', na' bi gónelebe' yeyo'obe' lo yo'on'. Naž bežój xaben', na' góta'yoele'-be' yeyo'obe'. <sup>29</sup> Beží'i bi' waken', na' gožbe' xabe', na' wnnabe': "Nnézkzelo' ba bena' xchino' zan yiz, na' nitó chi'i bi na' wži'a che xtižo'o, na' nitó chi'i bi na' gonno' to zila'do', bia gáwlena' lježa' ka'. <sup>30</sup> Na'a, kate' belá' xkwide' chio' ni, na' ben ditjlb' da' ka' gota' chio', na' wdálenbe' no'le le'e ka', beto' to beže, bia ženne', ni'a chebe'." <sup>31</sup> Naž xabe' gože'-be', na' wnné': "Zi'na', le' zóalentezo' neda', na' yógo'te da' den chia', chio' nakkzen. <sup>32</sup> Žon byenen gonžo lni, na' yebelžo, dan' gok bi' bicho'o ni ka to bi' gat, na' bebanbe'. Wnitlbe', na' ba beła'be'."

## 16

**Žsaka'** lebe Jesús che to benne' wen žin bi nake' chawe'

<sup>1</sup> Lezka' Jesusen' gože' benne' ka' žónlengake' Le' tzen, na' wnné':

—Wzóa to benne' wnni'a, na' wzóa to benne' wen žin chie', benne' nzi' lo ne'e da' nape xane'. Bžingak benne' ka' žesbága'gake' benne' wen žin na' zia law xane'. Wnnégake' chie' zžia yi'ze' da' nape xanen'. <sup>2</sup> Naž xan yo'on' bliže' benne' wen žin chien', na' gože' le': "¿Bize da' ni ženla' kan žono'? Bloe'el neda' da' zej nak bian' žin beno', dan' biž yegá'n lo no'o da' naken chia'." <sup>3</sup> Naž bezá' laže' benne' wen žin na', na' wnné': "¿Nakxkze gona'? Žebéj xana' neda' ga ni žona' žin. Bi gak gona' žin yixe', na' yedoe'ela' nnabla' no benne' bi da' gonnze' chia'. <sup>4</sup> Na'a nnezla' da' gona' nich kate' yebéj xana' neda' ga ni žona' žin, gonngak benne' ka' žin gona' lížgake'." <sup>5</sup> Naž benne' wen žin na' bliže' benne' ka' zoa da' zbága'gake' che xane', na' gože' benne' nežw: "¿Gáka'ze zbago'o che xana'?" <sup>6</sup> Le' wnné': "To gaywá' že'e ži'a set zbaga'a." Benne' wen žin blon' gože' le', na' wnné': "Ni de yich gan nyela' dan' zbago'o. Wžé'e, na' bzoj yetó le'e yich da' nnan chi-yon že'e ži'a zbago'o." <sup>7</sup> Wdé na' wnnable' yetóe', na' wnné': "Cheze le', ¿gáka'ze zbago'o?" Le' wnné': "To gaywá' da'a zoa' stribe." Naž benne' wen žin na' gože' le', na' wnné': "Ni de yich gan nyela' dan' zbago'o. Bzoj yetó le'e yich da' nnan taplaj da'a zbago'o." <sup>8</sup> Gokbe'el xane' bsíne'le benne' wen žin chien', bennen' bi nake' chawe'. Ki naken, zej nakže benne' yežlyó nga sina' lo da' ka' žóngake' la' légakze', ka zej nak benne' ka' želdálene' Dios tzen lo baní' chie'.

<sup>9</sup> 'Neda' žapa' le'e: le ga'nlen benách ka' chawe', wkónlele žin yela' wnni'a da' den chele yežlyó nga, nich kate' žin ža wka'nle da' ki, gápegake' le'e ba la'ne lo latjen' da' zejlí kanne.

<sup>10</sup> 'No benne' zkonle' binlo žin to da' láte'do'ze da' nzi' lo ne'e, lezka' wkonle' binlo žin to da' zen da' gata' lo ne'e. No benne' bi zkonle' binlo žin to da' láte'do'ze da' nzi' lo ne'e, lezka' bi wkonle' binlo žin to da' zen da' gata' lo ne'e. <sup>11</sup> Che len, cha' bi zkonlele binlo



žin yela' wnni'a da' den chele yežlyó nga, ¿nozkze benne' wdíe' lo na'le yela' wnni'a da' naken li laže'? <sup>12</sup> Cha' bi zkonlele binlo žin da' nzi' lo na'le da' naken che benne' yoble, ¿nozkze benne' wdíe' lo na'le da' žala' gaken chekzle?

<sup>13</sup> Nitó benne' wen žin bi gak gone' xchingak chope xane', dan' že'e toen', na' ži'ile' yetóen', o gape' ba la'ne toen', na' wzóe' chela'ale yetóen'. Bi gak gonle xchin Dios, na' lezka' gonle žin nich gata' yela' wnni'a chele, da' naken che yežlyó nga.

<sup>14</sup> Béngekle benne' yodo' fariseo ka' da' ni, na' dan' zdan láže'gake' yela' gape, che len ben díjgekle' Jesusen'. <sup>15</sup> Naž Jesusen' gože' légake':

—Le'e zloé'ezele chawe' kwinle lawgak benách ka', san nnézkzele Dios da' yo'o lo yichj lázdo'le, dan' bi zle'el Dios chawe' da' zdan láže'gak benách ka'.

*Da' bchi'le Moisés, na' da' bchi'le Dios*

<sup>16</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Bengak žin da' bchi'le Moisés, na' da' bzojgak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, na' zejte ža wzóa zwa. Naž katen' bla' zwan', wzó law zze diža' kan gak cho'ogak benách ka' gan znná bia' Dios, na' žon byengak yógo'te benách chó'ogake' ga na'.

<sup>17</sup> La'kze žaken ki, gakže te che ya'abá, na' che yežlyó nga ka kwia yi' to díža'ze da' nyejwn le'e yich da' znná Dios.

*Da' zla'a laz benne' ka' nžag ná'gake'*

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

<sup>18</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Cha' no benne' byo wsane' zo'le', na' cha' wechág ná'lene' no'le yoble, gone' doļa' da' zka'n ditjen yela' zchag na', na' cha' no benne' byo wchág ná'lene' no'len' bsan benne' byo chie' le', lezka' gone' doļa' da' zka'n ditjen yela' zchag na'.

*Benne' wnni'a, na' Lásaro*

<sup>19</sup> Naž bzaka' lebe Jesusen', na' wnné':

—Wzóa to benne' wnni'a. Žakwe' laže' da' záka'le'en, na' tža tža žónteze' lni, na' že'j žáwgake' da' dzi'le'e. <sup>20</sup> Lezka' wzóa to benne' yáche'do' ga na', benne' lie' Lásaro. Bennen' znnable' no benne' bi da' wnezjwe' chie', na' do zentie' žie' we', na' ži'e ža yo'o che benne' wnni'a na'. <sup>21</sup> Žak láže' benne' yáche'don' gawe' da' bizjw ka' da' žéxjwgaken zan gan že'j žaw benne' wnni'a na'. Lezka' zej nnita' beko' ka' ga na', na' bel-le'eba' lo we' ka' che benne' yáche'don'. <sup>22</sup> Bžin ža got benne' yáche'don', na' wbás che ya'abá ka' belchi'e le' nich chejzólene' Bran gan nak latje xtan che Dios. Lezka' got benne' wnni'a na', na' bkáche'gake' le' lo yežw ba. <sup>23</sup> Kate' ne zzáka'le'e bennen' góta'le'e yela' wnni'a chie', gan zoe' latje chegak benne' gat ka', na' bchis lawe', na' ble'ele' Bran, gan zoe' zí'to'le, na' zoalen Lásaron' le'. <sup>24</sup> Naž wnnié' zižje, na' wnné': “Xe, Bran, beyache' láže'l neda'. Bseļa' Lásaro ga zoa' ni nich yesbise' xben ne'e, na' yedjsbise' loža'a, dan' zzáka'li'a lo yi' nga.” <sup>25</sup> Bran na' gože' le', na' wnné': “Zi'na', bejsá' láže' kan gok chio', kan góta'le'e yela' wnni'a chio' katen' wzó' nbano', san Lásaro ni, gok yela' yache' chie', na' na'a, žebél Lásaro nga, na' le' zzako'o ga na'. <sup>26</sup> Lezka', to žoa'a ya'a sibe naken, dan' zoan gachje láwe'le gan zoale le'e, na' ga zoato' neto' ni. Che len benne' ka' nníta'gake' nga, cha' yénegekle' tégake' gan zoale le'e, bi gak tégake', na' lezka' benne' ka' nníta'gake' ga na' bi gak yíd'gake' kile.” <sup>27</sup> Naž bennen' góta'le'e yela' wnni'a chie' gože' le', na' wnné': “Xe, Bran, žáta'yoela' le' yeselo'o Lásaron' liž xa', <sup>28</sup> dan' zej nnita' gayo' benne' bicha'a ga na'. Besele'e nich chejzenle' légake' ka' nak da' žaken nga, nich bi yíd'gake' latje ga zzáka'li'a ni.” <sup>29</sup> Naž Bran na' gože' le', na' wnné': “Zej de da' bzoj Moisés, na' da' bzojgak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, da' nzi' lo ná'gake'. Žala' wzé nággake' diža' ka'.”

<sup>30</sup> Beží'i bennen' góta'le'e yela' wnni'a chie', na' wnné': “Xe, Bran, bi gonen ki, san cha' yebán to benne' lo yela' got, na' cheje' gan nníta'gake', na' yeyát láže'gake'.” <sup>31</sup> Bran na' gože' le', na' wnné': “Cha' bi zze nággake' da' bchi'le Moisés, na' da' wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, bi chejle'gake' la'kze no benne' yebane' lo yela' got.”

## 17

Žała' gon byenžo bi gonžo ga baga' no benne' doła'

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

<sup>1</sup> Jesusen' gože' benne' ka' žónlengake' Le' tzen, na' wnné':

—Nníta'tezgak da' ka' žóngaken ga bága'gak benách ka' doła', san da' nyáche'le'e gaken che bennen' žone' ga no benne' bage'e doła'. <sup>2</sup> Gakže chawe' che bennen' žone' ki cha' wgała' yene' to yej da' žot, na' chejžó'n kwine' lo niso', nich bi gone' ga baga' no benne' chia' doła'. <sup>3</sup> Le wia binlo da' žonle. Cha' lježo' gone' le' zia, bzejni'ile', na' cha' yeyát laže'e, benít law chie'. <sup>4</sup> La'kze gaže chi'i to ža gone' le' zia, na' cha' gaže chi'i yide' gan zo', na' yi'e le': “Žeyát laža'a” žała' yenít lawo' chie'.

Yeła' wak da' napžo dan' žejle'žo che Benne' Cristo

<sup>5</sup> Naž benne' wbás ka' che Xanžon' góžgake' Le', na' wnnágake':

—Ben ga chejlé'žeto' che Dios.

<sup>6</sup> Xanžon' gože' légake', na' wnné':

—Chela' nak láte'ze kan žejle'le che Dios, na' nakzen ka to binnedo' mostasa, gak ye'le yag zen ni: “Kwas ga ni, na' bejsóa lo niso'” na' gonen kan že'len.

Kan žała' gon no benne' nake' wen žin

<sup>7</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Cha' zoa no benne' ladjwle le'e, na' zoa to benne' ndo'w chie', benne' zga'ne' beže o zlapé', na' kate' yeyož gone' xchin xane', žžéklele ye' xane' le', na' nne': “Da, wžé' ye'j gawo'”? <sup>8</sup> O'o. Ki yi'e le': “Bsi'ni'a da' gawa' neda'. Wzóa kwezo' wžio' da' ye'j gawa'. Teže na' gak ye'j gawo' le'.” <sup>9</sup> žYi'e benne' ndo'w chie' na': “Žóžkeno'” dan' bene' kan gože' le'? Žekla' neda', bi gone' ki. <sup>10</sup> Lezka' gaken chele le'e. Kate' ba benle yógo'te da' bchi'le Dios le'e gonle, žała' nnae: “Nakto' wen žin bi be záka'to', dan' bénezeto' da' žon byenen gonto'.”

*Chi benne' zej de'e yižwé' leže*

<sup>11</sup> Kate' ne yo'o Jesusen' nez zeje' lo yež Jerusalén, wdíe' gan že'gak yeždo' ka' zej nbaben gan nbab Samaria, na' gan nbab Galilea. <sup>12</sup> Kate' bžine' to yeždo', bžojgak chi benne' zej de'e yižwé' leže zedjchággage' Le', na' bgá'ngake' zí'to'le. <sup>13</sup> Zižje blížgake' Le', na' wnnágake':

—Jesús, benne' wsedle, beyache' laže'l neto'.

<sup>14</sup> Kate' ble'el Jesusen' légake', gože' légake':

—Le chej, chejloé'el kwinle lawgak bžoz ka'.

Kate' ne zjake', beyákgake' chawe'. <sup>15</sup> Naž to benne' ladjwgake', katen' gókbe'ele' ba beyake' chawe', beyeje' gan zoa Jesusen'. Wnnié' zižje, na' bka'n zene' Dios. <sup>16</sup> Byechwé', na' bzechw lawe' lo yo law Jesusen', na' gože' Le': “Žóžkeno'.”

Bennen' nbabe' Samaria. <sup>17</sup> Naž Jesusen' gože' le':

—žBi nnita' chi benne' beyákgake' chawe'? žGaze zej nnita' yezika' benne' ka'? <sup>18</sup> žBi zoa no benne' yedjká'n zene' Dios, san toze benne' zi'to' ni?

<sup>19</sup> Naž Jesusen' gože' bennen', na' wnné':

—Beyase, na' beyéj ližo'. Ba beyako' chawe' dan' žejli'o chia'.

Kan la' dan' zenna bia' Dios

(Mt. 24:23-28, 36-41)

<sup>20</sup> Kate' benne' yodo' fariseo ka' wnnábgekle' Jesusen' batze la' dan' zenna bia' Dios, Le' bechebe', na' gože' légake':

—Kan la' dan' zenna bia' Dios, bi naken to da' lé'elelen. <sup>21</sup> Bi gak no benne' nne': “Blan' nga” o nne': “Bžinen ga na'.” Le wia nga. Zenna bia' Dios lo yichj láždo'gak benách ka'.

<sup>22</sup> Naž Jesusen' gože' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Žin ža kate' yénelele lé'elele ža yelá'a neda', Benne' Golje' Benách, san bi lé'elelen.

<sup>23</sup> La'gak benne' yé'gake' le'e: “Zoe' ga ni” o nnágake': “Zoe' ga na'.” Bi chejle ga na', na'

bi gónlenle légake' tzen. <sup>24</sup> Kan žak kate' žep yes, na' zza'nín' dot ya'abá, lezka' gaken kate' žin ža yelá'a neda', Benne' Golje' Benách. <sup>25</sup> Zga'ale kate' gak da' ni, žon byenen saka'a neda', na' benne' ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a wzóagake' neda' chela'ale. <sup>26</sup> Kan gok ža na' katen' wzóa Noé, lezka' gaken kate' žin ža yelá'a neda', Benne' Golje' Benách. <sup>27</sup> Ža ni'te na' we'j bdáwgake'. Bchag ná'gake', na' bdégake' zí'ngake' ka' lo yela' zchag na', na' zejte wyó'o Noé na' lo barkw zen na' da' nzin' arka, na' la' gokte yejw da' bchinnjen yežlyó nga, na' bžia yin' yógo'tegake'. <sup>28</sup> Lezka' goken ža na' katen' wzóa Lot. We'j bdáwgake'. Gó'wgake', na' béte'gake'. Gózgake' yežlyó che chégake', na' bégake' yo'o che chégake'. <sup>29</sup> Kate' bžin ža na' katen' bežój Lot na' lo yež Sodoma, ka to nis yejw bejw da' zzalj yi', na' bžia yin' yógo'tegake'. <sup>30</sup> Lezka' gaken kate' žin ža la' lawa' neda', Benne' Golje' Benách.

<sup>31</sup> 'Kate' žin ža na', cha' zoa to benne' yichjo'o, na' da' de chie' yo'on lo yo'on', bi žala' yetje' nich chejxi'e dan' den chie'. Lezka' no benne' zoe' yixe' bi žala' yeyeje' liže'. <sup>32</sup> Le yesá' laže' kan gok che zo'le Lot na', bwie' xkóže'le', na' beyake' yej zede'. <sup>33</sup> No benne' že' láže'ze' yela' nban chie', wniten', san bennen' wsane' yela' nban chie' ni'a chia' neda', gape chi'en'.

<sup>34</sup> 'Žapa' le'e: kate' žin yelen', cha' ztasgak chope benne' tzen, toen' yechi'a-ne' latje chia', na' yetóen' wka'na'-ne'. <sup>35</sup> Cha' chope no'le yelgote' tzen, toen' yechi'a-ne' latje chia', na' yetóen' wka'na'-ne'. <sup>36</sup> Cha' chope benne' góngake' žin yixe', toen' yechi'a-ne' latje chia', na' yetóen' wka'na'-ne'.

<sup>37</sup> Kate' béngkle benne' wsdle ka' che Jesusen' da' ki, wnnábgekle' Le', na' wnná-gake':

—Xan, ¿gaz gak da' ki?

Jusen' gože' légake':

—Gan de to da' gat, dóbgakkze lab ka' ga na'.

## 18

*To no'le wzebe, na' benne' wechi'a laže'*

<sup>1</sup> Naž bzaka' lebe Jesusen', na' gože' légake' kan žon byenen wlížtezžo Dios, na' bi gak chope láže'žo. <sup>2</sup> Wnné':

—To yež wzóa to benne' wechi'a laže', na' bi zžebe' Dios, na' bi žape' no benne' ba la'ne.

<sup>3</sup> La' yež na'ze wzóa to no'le wzebe, na' bžine' gan zoa benne' wechi'a lažen', na' wnné': “Bchi'a laže' che da' žon to benne', žone' chia' da' zia.” <sup>4</sup> Scha bi gónele' bi da' gone' chie', san wdé na' wzá' laže'e, na' wnné': “La'kze bi zžeba' Dios, na' bi žapa' no benne' ba la'ne, <sup>5</sup> san dan' zá'teze no'le wzebe ni, na' žon lele' neda', che len wchi'a laža'a da' žaken chie', nich bi yídteze' ga ni, na' nich bi tetle gon lele' neda'.”

<sup>6</sup> Naž Xanžon' gože' légake', na' wnné':

—Le wzé nag kan wnná bennen' wechi'a lažen', bennen' bi nake' chawe'. <sup>7</sup> ¿Bi wchi'a laže' Dios da' žak chegak benne' ka' wžekze' chie', benne' ka' žližgake' Le' dot ža dot yeje? ¿Wže'le' gáklene' légake'? <sup>8</sup> Žapa' le'e: la' wchi'a láže'tie' légake'. Kate' yelá'a neda', Benne' Golje' Benách, ¿weže'la' benne' ka' žejlé'gake' chia' yežlyó nga?

*To benne' yodo' fariseo, na' benne' wechizjw*

<sup>9</sup> Bzaka' lebe Jesusen' kan nak chegak benne' ka' zloé'ezegekle' chawe' kwíngake', na' zká'ngake' ka'ze yezika' benách ka'. <sup>10</sup> Ki wnné':

—Bžingak chope benne' gan nak lo zchil yodo' nich wlížgake' Dios. To bennen' nake' benne' yodo' fariseo, na' yetóen' nake' benne' zchizjwe' benách ka' lo wláž yež ži'to'. <sup>11</sup> Wzeze benne' yodo' fariseon', na' ki bliže' Dios, na' wnné': “Dios, žapa' Le': žóxkeno', dan' bi naka' ka' zej nak yezika' benne' ka', benne' zej nake' wbán, na' benne' ka' bi zej nake' chawe', na' benne' ka' zka'n dítgake' yela' zchag na'. Lezka' bi naka' ka' benne' wechizjwn'. <sup>12</sup> Neda' žona' wbás chope chi'i žak xono' ža weje, na' znezjwa' che yodo' to kwe' che chi kwe' che yógo'te da' žata' chia'.” <sup>13</sup> Benne' wechizjwn' wzie' ži'to'te, na'

bi bežogle' wchís lawe' nich wie' ya'abá, san wdape' lcho'e, na' wnné': "Dios, beyache' laže'l neda', benne' doła'."

<sup>14</sup> Naž wnná Jesusen':

—Neda' žapa' le'e: beyéj benne' wechizjwn' liže', na' ba beyake' chawe' law Dios, kege ka benne' fariseon'. No benne' zka'n zen kwine', gon Dios ga yexjwe', san no benne' zoe' gaxjw laže', gon Dios ga gake' benne' zaka'.

*Jesús žliž chawe'e xkwíde'do' ka'*

*(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)*

<sup>15</sup> Naž bžingak benne' byo ka' len no'le ka' gan zoa Jesusen', zej noe'e xkwíde'do' ka' chégake' nich xoa na' Jesusen' légakbe'. Kate' benne' wsedle ka' che Jesusen' blé'egeklen', bdílegake' légakbe'. <sup>16</sup> Naž Jesusen' bliže' benne' ka' žónlengake' le' tzen, na' wnné':

—Le we' xkwíde'do' ki latje yídgakbe' gan zoa', na' bi wséjwle xnéžgakbe', dan' gata' latje chegak benne' ka' zej nake' ka' xkwíde'do' ki gan zŕna bia' Dios. <sup>17</sup> Da' li žapa' le'e: no benne' bi si' lo ne'e da' zŕna bia' Dios, kan žon to xkwíde'do', bi cho'o bennen' gan zŕna bi'e.

*To benne' dele'e yeła' wnni'a chie'*

*(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)*

<sup>18</sup> To benne' wnná bia' wnnable' Jesusen', na' wnné':

—Benne' wsedle dot chawe'. ĵBiže žala' gona' nich gata' yeła' nban da' zejlí kanne chia'?

<sup>19</sup> Jesusen' gože' le':

—ĵBiz chen' ži'o neda': "Dot chawe'?" Bi zoa no benne' nake' dot chawe'. Toze Dios nake' dot chawe'. <sup>20</sup> Nnéžkzelo' da' ka' bchi'le Dios le'e:

Bi gono' doła' da' zka'n ditjen yeła' zchag na'.

Bi goto' benách ka'.

Bi kwano'.

Bi nnio' che lježo' da' wen laže'.

Wdape xa xno'o ba la'ne.

<sup>21</sup> Bennen' gože' Jesusen', na' wnné':

—Yógo'te da' ki žona' kate' wzó law naka' xkwíde'.

<sup>22</sup> Kate' benle Jesusen' da' ni, gože' le':

—Yetó da' žiažje gono'. Bete' yógo'te da' den chio', na' dan' si'o bnezjwn chegak benách yache' ka', na' gata' yeła' wnni'a chio' ya'abá che Dios. Naž da, benlen neda' tzen.

<sup>23</sup> Kate' benle bennen' da' ni, gok nyache' laže'e, dan' dele'e yeła' wnni'a chie'. <sup>24</sup> Kate' blé'el Jesusen' kan gok bennen' nyache' laže', wnné':

—Zédele'e gaken cho'ogak benne' ka' dele'e yeła' wnni'a chégake' gan zŕna bia' Dios.

<sup>25</sup> Gakže zede cho'o to benne' dele'e yeła' wnni'a chie' gan zŕna bia' Dios, ka te to bia zbiagak benne' ka' to lo nag yeche'.

<sup>26</sup> Naž benne' ka' béngekle' da' ni wnnágake':

—ĵNožkze benne' gak yelé', cha'?

<sup>27</sup> Jesusen' gože' légakbe':

—Dios gak gone' da' bi gak gongak benne' ka'.

<sup>28</sup> Naž Bedw gože' Jesusen':

—Bwia nga, neto' bka'nto' yógo'te da' den cheto', na' žónlento' Le' tzen.

<sup>29</sup> Naž Jesusen' gože' légakbe':

—Da' li žapa' le'e, no benne' wka'ne' liže', o xa xne'e, o biche' lježe' ka', o zo'le', o zi'ne' ka', dan' že' laže'e nna bia' Dios gáte'teze, <sup>30</sup> si' že bennen' da' ka' ža ni zoažo na'a, na' ža da' za' gata' yeła' nban da' zejlí kanne chie'.

*Jesús zŕne' da' yoble za' gótgake' le'*

*(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)*

<sup>31</sup> Jesusen' bchi'e benne' chežinno, benne' wsedle chie' ka', cheze, na' gože' lėgake':  
 –Le wia nga, zejžo lo yež Jerusalén, gan gak yógo'te da' nyejw le'e yich la'y, da' wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, kan žala' gak chia' neda', Benne' Golje' Benách. <sup>32</sup> Benne' Jerusalén ka' wdėgake' neda' lo na'gak benne' zi'to' ka', na' gon dítjgekle' neda', na' wlíž zı'gake' neda', na' wžė'egake' neda' zene'. <sup>33</sup> Chıngake' neda', na' te na' gótgake' neda', na' kate' gak chonne ža, yebana' lo yela' got.  
<sup>34</sup> Bi wyejnı'ıgekle' benne' wsedle chie' ka' da' ni, na' bi wnnėzgekle' bi da' zcháljlene' lėgake' chen, dan' naken da' bi na' gak chejnı'ıgekle'.

*Jesús žeyone' to benne' Jerikó, benne' lo chołe*  
 (Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

<sup>35</sup> Kate' za' žin Jesusen' lo yež Jerikó, zoa to benne' lo chołe ga na'. Ži'e žoa'a nez, znnable' no benne' bi da' wnezjwe' chie'. <sup>36</sup> Bennen' benle' želdė benne' zan ga na', na' wnnabe' bizen' žaken. <sup>37</sup> Benne' ka' góžgake' le':

–Jesús, benne' Nasaret, zdie' nga.

<sup>38</sup> Naž benne' lo chołen' wnnıe' zıžje, na' wnnė':

–Jesús, za'só Dabı, beyache' laže'l neda'.

<sup>39</sup> Benne' ka' zjake' law Jesusen' bdıłegake' benne' lo chołen' nich kwi'e žize, san le' wnnıe' zıžježe, na' wnnė':

–Za'só Dabı, beyache' laže'l neda'.

<sup>40</sup> Naž wžė Jesusen' žize, zbeze', na' bsele'e to benne' chejlıže' benne' lo chołen' nich žine' lawe'. Kate' bžine' lawe', Jesusen' wnnable' le', <sup>41</sup> na' wnnė':

–ıBıze žėnelo' gona' chio'?

Benne' lo chołen' wnnė':

–Žėnela' yeyaljw yej lawa'.

<sup>42</sup> Jesusen' gože' le':

–Ba beyaljw yej lawo'. Ba beyako' dan' žejlı'o chia'.

<sup>43</sup> La' belė'etele', na' wyėjlene' Jesusen', zka'n zene' Dios. Lezka' yógo'te benách ka' nnıta'gake' ga na' blė'egekle' dan' goken, na' bka'n zėngake' Dios.

## 19

*Jesús len Sakeo*

<sup>1</sup> Naž wyoė'e Jesusen' lo yež Jerikó, zdie' lo yežen'. <sup>2</sup> Wzóa to benne' lie' Sakeo ga na'. Nake' benne' blo ladjwgak benne' wechizjw ka', na' dele'e yela' wnnı'a chie'. <sup>3</sup> Benne' ni žak laže'e le'ele' Jesusen', san bi wzáke'le' dan' zej nnıta' benne' zan ga na', na' nake' benne' bi ntonne'. <sup>4</sup> Naž tarıa tarıa wnežwe' lawgak benne' zan ka', na' wžene' to lo yag nich gak le'ele' Jesusen', dan' žala' tie' ga na'. <sup>5</sup> Kate' bžin Jesusen' ga na', bchıs lawe', na' bwie' gan žia Sakeon', na' gože' le':

–Zakeo, bedinne lo yagen', dan' žon byenen chejga'na' ližo' na'a.

<sup>6</sup> Naž la' bedınnete Sakeon' lo yagen', na' lo yela' žebél chie' bchi'e Jesusen' liže'. <sup>7</sup> Kate' benách ka' nnıta'gake' ga na' blė'egekle' da' ni, wzó lawgake' znnėgake' che Jesusen', na' wnnágake':

–Wyoė'e nich gá'nłene' benne' doła'.

<sup>8</sup> Naž wžė Sakeon', na' gože' Xanžon':

–Xan, bwia nga. Gachje da' den chia' wnezjwa' chegak benne' yache' ka', na' cha' bi wdetle bchižjwa' benách ka', yenezjwa' chėgake' tape chi'ile.

<sup>9</sup> Jesusen' gože' le':

–Na'a ža ni bla' yela' žeslá chegak benne' ka' nnıta'gake' lo yo'o nga, dan' lezka' benne' ni nake' za'só Bran. <sup>10</sup> Bla'a neda', Benne' Golje' Benách, nich zedjılja', na' yeslá' benne' ka' zej nnıtle'.

*Žsaka' lebe Jesús che chi kwe' mežw*



<sup>11</sup> Kate' ne zze naggak benne' ka' da' zchalj Jesusen', gože' lógake' to da' bsaka' lebe', dan' za' žíngake' lo yež Jerusalén, na' žékgekle' za' la' dan' zna bia' Dios. <sup>12</sup> Ki wnná Jesusen':

—Wzóa to benne' blo, na' za' cheje' to yež zi'to' nich si' lo ne'e yela' wnná bia', na' te na' yel'é'e laže'. <sup>13</sup> Kate' za' cheje' ga na', bliže' chi benne' wen žin chie' ka', na' bnezjwe' che chégake' to kwe' weje mežw, na' gože' lógake': “Le chiljlen mežw ni kate' yela'ža'.” <sup>14</sup> Benne' wláz ka' che benne' blon', benne' ka' bi zlé'egekle' le' chawe', bséla'gake' benne' wbás chégake' ka' gan cheje', nich nnágake': “Bi žénelto' nna bia' bennen' neto'.” <sup>15</sup> Naž benne' blon' wzí' lo ne'e yela' wnná bia', na' bežine' laže'. Naž bsele'e to benne' chejliže' benne' wen žin ka', benne' ka' bdie' lo ná'gake' mežw ka', nich nnezle' balze mežw wdíljlenen' to toe'. <sup>16</sup> Kate' bžin benne' nežw ga na', wnné': “Xan, to kwe' mežw chion' ba ben yichjen yechí kwe' ka'.” <sup>17</sup> Xanen' gože' le': “Chawe' beno'. Nako' benne' wen žin chawe'. Dan' binlo bkonlo' žin láte'ze da' gota' lo no'o, na'a gona' ga nna bi'o chi yež ka'.” <sup>18</sup> Naž yetó benne' wen žin bžine' ga na', na' wnné': “Xan, to kwe' mežw chion' ba ben yichjen yegayo' kwe' ka'.” <sup>19</sup> Xanen' gože' le': “Nna bi'o gayo' yež ka'.” <sup>20</sup> Naž yetóe' bžine' ga na', na' wnné': “Xan, ni de to kwe' mežw chion'. Btoban' laže', na' wdape chi'an. <sup>21</sup> Ki bena' dan' bžeba' le', dan' nako' benne' snia. Žono' kan znnagak benách ka': žezi'o da' bi bdixjo', na' zlapo' gan bi gozo'.” <sup>22</sup> Naž xanen' gože' le': “Nako' benne' wen žin bi nake' chawe'. Ni'a che da' wnnó' wchi'a laža'a le'. Žákbe'elo' naka' benne' snia, na' žezi'a da' bi bdixjwa', na' zlapa' gan bi goza'.” <sup>23</sup> Na'a, ¿biz chen' bi bejló'o mežw chian' gan gon yichjen, nich kate' yelá'a, yezi'an len yichjen?” <sup>24</sup> Naž gože' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnné': “Le yeká'a mežwn' lo ne'e, na' le wnezjwn che bennen' bezi'e chi kwe' mežwn'.” <sup>25</sup> Naž góžgake' le': “Xan, ba yo'o lo ne'e chi kwe' mežw.” <sup>26</sup> Naž bechebe xángake', na' wnné': “Žapa' le'e: no benne' wkonle' binlo žin da' do' yo'on lo ne'e, wxén láže'gake' le' yelate', san no benne' bi zkonle' binlo žin da' do' yo'on lo ne'e, yennábgake' dan' wyó'on lo ne'e. <sup>27</sup> Kan nak chegak benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe', na' bi gónegekle' nna bi'a lógake', le chejxi'-gake', na' le got-gake' lawa' neda' nga.”

Žo'o Jesús lo yež Jerusalén len yela' zen

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

<sup>28</sup> Kate' beyóž bchalj Jesusen', beyoé'e nez zeje' zaka' yež Jerusalén. <sup>29</sup> Kate' bžíngake' gawze gan že' yež Betfagé, na' yež Betania, gan nak ya'adon' nzin' Ya'a Yag Olibo, bséla' Jesusen' chope benne' wsdle chie' ka', <sup>30</sup> na' gože' lógake':

—Le chej yeždon' da' žen' yeláte'do' wnežw gan zoažo, na' katen' žinle lo yežen', chejxáka'le to búrrodo' da'ba' yag, na' nitó benne' bi na' kwie'-ba'. Le sež-ba', na' le yedjwá'-ba' nga. <sup>31</sup> Cha' no benne' nnable' le'e, na' nne': “¿Biz chen' žsežle-ba'?” ye'le-ne': “Xanžon' žiážjele'-ba'.”

<sup>32</sup> Jak benne' wsdle chie' ka', benne' ka' bsele'e, na' bejxáka'gake'-ba' kan ba gož Jesusen' lógake'. <sup>33</sup> Katen' beséžgake' búrrodon', benne' xanba' ka' góžgake' lógake':

—¿Biz chen' žsežle búrrodon'?

<sup>34</sup> Beží'igake', na' wnnágake':

—Xanžon' žiážjele'-ba'.

<sup>35</sup> Belchi'e-ba' gan zoa Jesusen'. Kate' ba bxóagake' laže' chelá'a ka' chégake' xkože' búrrodon', bžíagake' Jesusen' xkóže'ba' law laže' ka'. <sup>36</sup> Belchiljwe' laže' chégake' lo nez gan žala' te Jesusen'. <sup>37</sup> Kate' ba bžíngake' gawze gan zoa ldinne che Ya'a Yag Olibo, benne' ka' žónlengake' Jesusen' tzen, lo yela' žebél chégake', wzó lawgake' znnégake' zižje, na' bka'n zéngake' Dios ni'a che yela' wak zen ka' da' blé'egekle', da' ka' ben Jesusen'. <sup>38</sup> Wnnágake':

—¿Ga'n zen benne' wnná bia' ni, benne' ze'e lo wláz Xanžo Dios! ¿Za' ya'abá che Dios da' zbek ži yichj lázdo'žo! ¿Ga'n zen Dios!

<sup>39</sup> Naž benne' yodo' fariseo ka', benne' nníta'gake' ladjwgak benách zan ka', góžgake' Jesusen', na' wnnágake':



—Benne' wsedle, bdile benne' wsedle chio' ka'.

<sup>40</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Žapa' le'e: cha' yelnnita' benne' ka' žize, yej ki nnégaken žiže.

<sup>41</sup> Katen' bžin Jesusen' gawze gan že' yež Jerusalén, na' bl'e'elen', wžeže' chen.

<sup>42</sup> Wnné':

—Žak laža'a nnézlele na'a ža da' gak gonen ga ga'n ži yichj lázdo'le law Dios, san na'a ba ngachen' lawle le'e, nich bi lé'e'elelen. <sup>43</sup> Žingak ža ka' chele kate' benne' ka' bi zlé'e'gekle' le'e chawe', kwék'gake' to ze'e kwe'j kože' gan zoale, na' wséjwgake' le'e, na' yógo'te latje dot gawze gónlengake' le'e wdile. <sup>44</sup> Wchínnjgake' ze'e da' žape chi'in yež chele, na' gótgake' benne' ka' nníta'gake' yež nga. Bi ga'n to yej law lježen. Yógo'te da' ki gaken chele dan' bi gókbe'elele ža bl'a' Dios bedjwíe' le'e.

*Jesús žwe' lbie' li'a yodo'*

*(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)*

<sup>45</sup> Naž Jesusen' wyoé'e la' li'a yodo', na' wzó lawe' žebeje' lí'ale yógo'te benne' ka', benne' wete' ka' len benne' ža'w ka', benne' nníta'gake' gan nak la' li'a yodon'. <sup>46</sup> Gože' légake':

—Nyejw le'e yich la'y da' znan: “Liža' naken yo'o gan wližgak benách ka' Dios” san le'e ba benlen ka to yo'o chegak benne' wbán ka'.

<sup>47</sup> Tža tža Jesusen' bsedle' benách ka' gan nak lo zchil yodon', na' bχoz wnná bia' ka', len benne' yodo' wsedle ka', na' benne' blo ka' che yež gónegekle' gótgake' le'. <sup>48</sup> Bi bžélgekle' nakle gótgake' le', dan' yógo'te benách ka' zze nággake' xtiže'e dot láže'gake'.

## 20

*Yela' wnná bia' da' nape Jesús*

*(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)*

<sup>1</sup> To ža, kate' Jesusen' ne žsedle' benách ka' gan nak lo zchil yodo', na' zchalje' diža' chawen', bχoz wnná bia' ka', len benne' yodo' wsedle ka', na' benne' gole ka', bžingake' gan zoe', <sup>2</sup> na' góžgake' le':

—Wnná neto'. ¿Bize yela' wnná bia' žónl'eno' da' ki? ¿Nožkze benne' bdie' lo no'o yela' wnná bian'?

<sup>3</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Lezka' neda' nnabla' le'e to. Le yeží'i, na' nnale. <sup>4</sup> ¿Nož benne' bsele'e Zwa nich bezóe' benách ka' nis? ¿Dios, cha' to benne'?

<sup>5</sup> Benne' yodo' ka' bcháljgake' la' légakze', na' wnnágake':

—Cha' nnažo: Dios bsele'e le', yi'e žo'o: “¿Biz chen' bi wyejle'le chie'?” <sup>6</sup> Cha' ye'žone': To benne' bsele'e le', benne' yež ki wž'é'egake' žo'o yej, dan' žékgekle' Zwan' bchalje' lo wláž Dios.

<sup>7</sup> Naž beží'igake', na' wnnágake':

—Bi nnezlto' no benne' bsele'e Zwan'.

<sup>8</sup> Naž Jesusen' gože' légake':

—Lezka' neda' bi yapa' le'e bi yela' wnná bia' žónl'ena' da' ki.

*Benne' wen žin ka', benne' bi zej nake' chawe'*

*(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)*

<sup>9</sup> Naž la' wzó lawte Jesusen' zcháljl'ene' benách ka' nníta'gake' ga na'. Bsaka' lebe', na' wnné':

—Wzóa to benne' beyaze' lba uba ka' lo yežlyó chie', na' bdie' yežlyón' lo na' gak benne' wen žin ka' nich góngake' gachje len le' da' sí'gake', na' wyeje' zi'to' gan bga'ne' scha.

<sup>10</sup> Kate' bžin ža chíbgake' da' zžía lba uba ka', bsele'e to benne' wbás chie' gan zej nnita' benne' wen žin ka' nich si'e da' žeyała' chie', san benne' wen žin ka' béngake' le' zi', na' beséla'gake' le' ka'ze. <sup>11</sup> Da' yoble bsele'e yetó wbás chie', na' lezka' béngake' chie' da' zia, na' beséla'gake' le' ka'ze. <sup>12</sup> Da' yoble bsele'e benne' beyonne' wbás chie' gan nníta'gake', na' lezka' bžíagake' le' we', na' bebéjgake' le' na'le lo yežlyón'.

<sup>13</sup> Naž xan yežlyón' wzá' laže'e, na' wnné': "¿Nakxkze gona'? Seła'a zi'nkza', bi' byodon' nži'ila', gan nníta'gake'. Katen' lé'egekle'-be', gápegake'-be' ba la'ne."

<sup>14</sup> San katen' benne' wen žin ka' blé'egekle'-be', bcháljgake' la' légakze', na' wnnágake': "Xkwide' ni gak chebe' yežlyó nga. Le cho'o, gotžo-be', nich da' yeyala' chebe' gaken chežo." <sup>15</sup> Bebégake'-be' na'le lo yežlyón', na' bétgake'-be'.

Naž Jesusen' gože' légake':

—Na'a, ¿nakxkze gon xan yežlyón' chégake'? <sup>16</sup> Yide', na' gote' benne' wen žin ka', na' wdíe' yežlyó chien' lo na'gak benne' yoble ka'.

Kate' benne' ka' nníta'gake' ga na' bénegekle' da' ni, wnnágake':

—Dios bi nne' gaken ki.

<sup>17</sup> Naž Jesusen' bwie' légake', na' wnné':

—¿Bize žsedle dan' nyejw le'e yich la'y? Znnan:

Yej da' belká'n benne' wen yo'o ka' ka'ze, na'a naken yej blo skin ze'e.

<sup>18</sup> No benne' bixé' law yej na', chichjw kwine', na' no benne' chejbaga' yej na' le', wozjen le'.

*Kan nak da' zchíjzjwgake' lo wláz benne' Sésar*

*(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)*

<sup>19</sup> La' ža na'ze, bxoz wnná bia' ka' len benne' yodo' wsedle ka', gónegekle' góxwgake' Jesusen', dan' žákbe'egekle' wnné' dan' bsaka' lebe' kan nak chégake', san bžébegake' benne' zan ka' nníta'gake' ga na'. <sup>20</sup> Bwiatezgake' Jesusen', na' bséla'gake' benne' ka' nich kwéjgake' le' diža', benne' ka' wloé'el kwíngake' ka' benne' chawe' ka', nich góngake' ga bi da' nna Jesusen', nich gak wdégake' le' lo na' bennen' zna bi'e légake'. <sup>21</sup> Nich góngake' ki, wnnábgekle' Jesusen', na' wnnágake':

—Benne' wsedle, nnezlto' znno' da' li, na' žsedlo' da' li, na' bi zchi'a lažo'o kan nak da' zloé'ezele kwingak benne' ka', san kan žsedlo' dan' wnnakze Dios naken dot li laže'.

<sup>22</sup> Bloe'el neto'. ¿Žon byenen chíjzjwto' lazto' che benne' Sésar, benne' Roma zna bi'e, o bi chíjzjwton'?

<sup>23</sup> Žákbe'ele Jesusen' da' žénegekle' góngake' chie', na' gože' légake':

—¿Biz chen' zbejle neda' diža'? <sup>24</sup> Le wloé'el neda' to mežw da' zdate. ¿Noz benne' da' lawe' le'e da' ni, na' noz benne' žia le' nga?

Beží'igake', na' wnnágake':

—Che benne' Sésar da' ka'.

<sup>25</sup> Naž Jesusen' gože' légake':

—Le wnezjw benne' Sésar da' naken che benne' Sésar, na' Dios da' naken che Dios.

<sup>26</sup> Bi gok góngake' ga bi da' nna Jesusen' nich gak yesbága'gake' le' zia lawgak benne' zan ka', na' bebángkele' kan nak da' bechebe', na' wnníta'gake' žize.

*Kan gak chegak benne' ka' yebángake' lo yela' got*

*(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)*

<sup>27</sup> Naž bla'gak benne' yodo' saduseo ka', benne' ka' znnágake' bi yebangak benne' gat ka', na' wnnábgekle' Jesusen', <sup>28</sup> na' wnnágake':

—Benne' wsedle, Moisés bzoje' chežo da' znnan: "Cha' gat to benne' byo, na' ga'n zo'le', na' cha' bi zoa nitó xkwide' chie', naž bi' biche'e žala' wchág ná'lenbe' no'le wzeben', nich gata' za'só benne' bíche'be', bennen' ba gote'." <sup>29</sup> Wnníta'gak gaže xkwide' byo zej nakbe' bíche'be'. Xkwide' nežwn' bchag ná'lenbe' to xkwide' no'le, na' gotbe', bi wzóa xkwide' chebe'. <sup>30</sup> Naž xkwide' bežope bchag ná'lenbe' no'len', na' lezka' got xkwiden', bi wzóa xkwide' chebe'. <sup>31</sup> Naž xkwide' beyonne bchag ná'lenbe' no'len', na' ka'kze bengak bi' gaže ka'. Gótgakbe', bi wzóa xkwide' chégakbe'. <sup>32</sup> Kate' ze lawte, lezka' got no'len'. <sup>33</sup> Na'a, katen' yebangak benne' gat ka', ¿nolbe' gak no'len' chebe', dan' bchag ná'gakbe' gážtebe' len no'len'?

<sup>34</sup> Naž bechebe' Jesusen', na' gože' légake':

—Zchag na'gak benách ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a, na' znéjwgake' zí'ngake' ka' nich wchág ná'gakbe'. <sup>35</sup> Na'a, benne' ka' nákgake' zi yebángake' lo yela' got, na' chejnníta'gake' yežlyó da' gatan', bi góngake' yela' zzoalen no'le, na' bi wchág ná'gake'. <sup>36</sup> Ki gaken, dan' biž gatgak benne' ka' yebángake' lo yela' got, san gákgake' kan zej nak wbás che ya'abá ka', na' gákgake' zi'nkze Dios. <sup>37</sup> Cha' yebangak benne' gat ka', błoé'ekzele Moisés žo'o gan nyejw kan nak che yag yeche' da' wyeyen, gan bchalj Xanžon', na' wnné' nake' Dios che Bran, na' Dios che Isaak, na' Dios che Jakob. <sup>38</sup> Dios nake' Dios, kege chegak benne' gat ka', benne' nátgake' to chi'ize, san nake' Dios chegak benne' ka' nníta'gake' nbángake', dan' zej nnita' nbangak yógo'te benách ka' lawe' Le', la'kze gótgake' yežlyó nga.

<sup>39</sup> Naž bałe benne' yodo' wsedle ka' bechébegake', na' wnnágake':

—Benne' wsedle, cháwe'do' wnnó'.

<sup>40</sup> Biž bežóggekle' bi da' nnábgekle' Le'.

¿Nož benne' nak Benne' Cristo zi'ne'?

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

<sup>41</sup> Naž Jesusen' gože' légake':

—¿Biž chen' znnágake': “Benne' Criston' nake' zi'n Dabí”? <sup>42</sup> Dabí na'kze bchalje' da' nyejw le'e yich la'y gan zej nyejw salmo ka', da' znnan:

Xanžo Dios gože' Xana':

“Wžé' kwita' li ža,

<sup>43</sup> kate' gonža' ga wzóa zibgak benne' ka' lawo', benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe'.”

<sup>44</sup> Dabí na'kze wnné' nak Benne' Criston' Xane'. ¿Nakxkze naken, znnale le'e nake' zi'ne'?

*Jesús žesbage'e benne' yodo' wsedle ka' zia*

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lk. 11:37-54)

<sup>45</sup> Kate' yógo'te benách ka', benne' ka' nníta'gake' ga na', ne zze nággake' che Jesusen', Le' gože' benne' wsedle chie' ka':

<sup>46</sup> —Le gape chi'i kwinle chegak benne' yodo' wsedle ka', dan' žaz láže'gake' želdé' zej nakwe' laže' tonn, na' žénegekle' wliž zengak benách ka' légake' gan nak lawe' ya'a, na' lezka' žaz láže'gake' želbi'e latje blo gan zdóbgake' nich yéngkekle' xtiža' Dios, na' gan žej žáwgake' tžen. <sup>47</sup> Zká'agake' ližgak no'le wzebe ka', na' nich wloé'ezele chawe' kwíngake' žližgake' Dios scha. Benne' ki, Dios gon zi'že' légake'.

## 21

*Mežw da' bde to no'le yache' law Dios*

(Mr. 12:41-44)

<sup>1</sup> Kate' ne zoa Jesusen' lo zchil yodo', bwie', na' błe'ele' benne' ka' de yela' wnni'a chégake', zgó'ogake' mežw lo kak che yodo'. <sup>2</sup> Lezka' błe'ele' to no'le yache' wzebe, na' wloé'e chope mežw lasdo', da' ka' záka'gaken láte'do'ze. <sup>3</sup> Naž wnná Jesusen':

—Da' li žapa' le'e, da' zenže wlo'o no'le yache' wzebe ni ka da' wlo'ogak yezika' benne' ka', benne' zgó'ogake' mežw lo kaken'. <sup>4</sup> Yógo'tegake', ka da' nga'nze chégake', wlo'ogake' mežw che yodo', san no'le ni, lo yela' yache' chie', wloé'e dot da' nape', da' žala' gawlen'.

Zna Jesús wchínnjgake' yodo'

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

<sup>5</sup> Zej nnita' benne' ka' ga na', benne' zcháljgake' kan nak che yodo' na', kan naken xtando', na' kan zej naken yej ka' da' zej naken zenle'e, na' yezika' da' ka' zej naken xtan. Naž Jesusen' gože' légake', na' wnné':

<sup>6</sup> —Zlé'elele yógo'te da' ki, san žin ža katen' biž ga'n nitó yej ki law lježen, dan' wchinnjak benách ka' yodo' nga.

*Da' ka' gak biá'gaken kate' za' žin ža ze lawte ža ka'*

(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

<sup>7</sup> Naž wnnábgekle' Jesusen', na' wnnágake':

—Benne' wsedle, ¿batze gak da' ki? ¿Bize gak bian' katen' za' gaken ki?

<sup>8</sup> Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Le gape chi'i kwinle, nich bi gon laže'l no benne' le'e, dan' la'gak benne' zan, benne' ka' wzóa lágake' kan lia' neda'. Nnágake' zej nake' Benne' Criston', na' nnágake': “Ba zoažo ža ze lawte ža ka'.” Neda' žapa' le'e: bi gónlenle lágake' tzen. <sup>9</sup> Kate' yénlele žak wdile, na' želží'i benách ka' chegak benne' yolawe' ka', bi žébele, dan' žon byenen gaggak da' ki zga'ale, san bi na' žin ža ze lawte ža ka'.

<sup>10</sup> Lezka' gože' lágake':

—Tile to yež len yetó yež, na' benách ka' gan zoa to benne' znnabi'e tíl-lengake' benách ka' gan zoa yetó benne' znnabi'e. <sup>11</sup> Naž xo'le'e law yežlyó nga, na' nize na'ze gak wbín, na' gáta'le'e yižwé' ka'. La' lawgak da' ka' ya'abá, da' góngaken ga žébegak benách ka', na' da' ka' gak biá'gaken.

<sup>12</sup> 'Zga'ale kate' za' gak da' ki, góxwgak benne' ka' le'e, na' kwia láže'gake' le'e. Wché'gake' le'e gan zdóbgake' nich yéngkle' xtiža' Dios. Ki góngake' nich wžia yí'gake' le'e, na' wséjwgake' le'e liž ya. Wché'gake' le'e lawgak benne' wnná bia' ka', na' lawgak benne' blo ka', dan' žónlenle neda' tzen. <sup>13</sup> Ki gaken chele nich gata' latje wchalje ka nak chia' neda'. <sup>14</sup> Le gon choch láže'le, na' bi kwek yichje zga'ale nakx nnale chezle, <sup>15</sup> dan' gonna' neda' chele diža' da' wži'ile, na' lezka' yeļa' žejní'il, nich bi gak benne' ka', benne' bi lé'egekle' le'e chawe', wzégake' le'e žize, na' bi gak bi da' nnégake' che xtiža'le. <sup>16</sup> Naž xakzle ka', na' benne' bíche'kzle ka', na' lježkzle ka', wdégake' le'e lo na'gak benne' ka', na' gótgake' bálele. <sup>17</sup> Yógo'te benách ka' wzóagake' le'e chela'ale dan' žónlenle neda' tzen, <sup>18</sup> san bi nitl nitó yicha' yichje. <sup>19</sup> Cha' soale choch, gata' yeļa' nban da' zejlí kanne chele.

<sup>20</sup> 'Kate' lé'elele benne' ka' žjake' lo wdile zej ngo'e le'je yež Jerusalén, nnézlele ba bžin ža kwia yi' yežen'. <sup>21</sup> Naž benne' ka' nníta'gake' gan nbab Judea žala' wzónnjgake', na' chjake' lawgak ya'a ka'. Benne' ka' nníta'gake' lo yežen' žala' žójpgake' ga na', na' benne' ka' nníta'gake' wen yixe', bi žala' yeyéjgake' yežen'. <sup>22</sup> Kate' ža ka' Dios wsaka' zi'e benne' ka' nníta'gake' yežen', na' gak yógo'te da' nyejwn le'e yich la'y kan žala' gaken chégake'. <sup>23</sup> Katen' žin ža na', da' nyáche'le'e gaken chegak no'le ka' zej noe'e xkwide' lé'egake', na' lezka' chegak no'le ka' zgáže'gake' bi'do' že'n ka', dan' sáka'le'egak benách ka' nníta'gake' ga na', dan' Dios wsaka' zi'že' benne' ka'. <sup>24</sup> Gatgak benne' zan lo wdilen', na' wché'gake' bale' zej nžeje' gan žingake' dot yežlyó nga, na' benne' zi'to' ka' nna biá'gake' lo yež Jerusalén nga na' zejte za'a ža chégake'.

*Da' ka' gak biá'gaken kate' za' yeļa' Cristo*

*(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)*

<sup>25</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Gaggak da' ka' gak biá'gaken lo wbíž, na' lo byo', na' lo belj ya'abá ka'. Lo yežlyó nga gak žej láže'gak benách ka', na' žébele'egake', dan' yéngkle' chi'i zižje che niso', dan' tale'e nisen'. <sup>26</sup> Yedó láže'gake' lo yeļa' zžebe chégake' dan' sa' láže'gake' chegak da' žala' gágaken yežlyó nga, na' dan' xizgak da' zej nļa' ya'abá. <sup>27</sup> Naž lé'egekle' neda', Benne' Golje' Benách, la'a lo bejw ya'abá, nzi' lo na'a yeļa' wnná bia', na' la' law yeļa' baní' chia'. <sup>28</sup> Kate' so law gaggak da' ki, le gon choch kwinle, na' le wia ža'le, dan' ba zezá'a neda', nich yechi'a le'e.

<sup>29</sup> Jesusen' gože' lágake' to da' bzaka' lebe', na' wnné':

—Le wia nga kan žak che yag higo, na' che bíte'teze yag yoble. <sup>30</sup> Kate' zlé'elele žiagak ni'a ne'n že'ndo', na' nnézkzelele ba zžin byo' wbá ka'. <sup>31</sup> Lézka'kze, kate' lé'elele ba žakgak da' ki, nnézlele za' žin ža yedjnná bia' Dios yežlyó nga.

<sup>32</sup> 'Da' li žapa' le'e, bi gatgak benách ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a, kate' gakže yógo'te da' ki. <sup>33</sup> Te che ya'abá, na' che yežlyó nga, san xtiža'a, bi ten ka'ze, san gakkze kan znnan.

<sup>34</sup> 'Le gape chi'i kwinle nich bi we'le latje da' wžia yin' le'e chazen lo yichj lázdo'le, dan' naken yeļa' wawle'e, na' yeļa' zzožle, na' yeļa' že' zedle, nich kate' žin ža na', bi yedó

láže'le, <sup>35</sup> na' nich bi gaken chele ka to da' wžia yin' benách ka', da' gaken chegak yógo'te benách nníta'gake' dot yežlyó nga. <sup>36</sup> Che len, le soa ban láže', na' le wcháljenteze Dios, nich gak yelale lo da' žala' gaken, na' nich bi yedoé'elele katen' la'le le'e lawa' neda', Benne' Golje' Benách.

<sup>37</sup> Te ža wzóa Jesusen' lo zchil yodo', gan bsedle' benách ka', na' kate' za' žale bežoje' ga na', na' wyeje' law ya'adon' nzin' Ya'a Yag Olibo. <sup>38</sup> Yógo'te benách ka' bžingake' zzile gan zoa Jesusen' lo zchil yodo' nich wzé nággake' xtiže'e.

## 22

*Benne' yodo' ka' žon xtiža'gake' nakze gótgake' Jesús*

*(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)*

<sup>1</sup> Kate' za' gak lni katen' žáwgake' yet xtil da' bi nzin' kwa zichj chen, lnin' nzin' Pasko', <sup>2</sup> naž bdogak bžoz wnná bia' ka' len benne' yodo' wsedle ka'. Ben xtiža'gake' nakze gótgake' Jesusen', san bi wzáke'gekle', dan' zžébegake' da' gongak benách yež ka'.

<sup>3</sup> Naž da' xiwe' yjénlenen Judas tzen. Judas na' lezka' lie' Iskariote, na' nbáblene' benne' chežinno wbás ka' bsela' Jesusen', <sup>4</sup> Wyéj Judas na', na' bejcháljlene' bžoz wnná bia' ka' len benne' ka' yo'o lo ná'gake' che yodo', nakze gak gone' nich wdíe' Jesusen' lo ná'gake'. <sup>5</sup> Bebégekle benne' yodo' ka', na' bchebe láže'gake' wnézjwgake' le' mežw. <sup>6</sup> Bchebe láže' Judas na', na' gónele' wdíe' Jesusen' lo ná'gake' ži žize.

*Da' žawžo nich chejsá' láže'žo kan got Xanžo*

*(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Kor. 11:23-26)*

<sup>7</sup> Bžin ža katen' žáwgake' yet xtil da' bi nzin' kwa zichj chen, katen' žala' gótgake' zíla'do' ka', bia ka' žáwgake' xche' Lni Pasko'. <sup>8</sup> Jesusen' bsele'e Bedw len Zwa, na' wnné': —Le chej, na' le chejsí'ni'a da' gawžo xche' Lni Pasko'.

<sup>9</sup> Góžgake' le':

—¿Gaz žénelo' chejkwezton'?

<sup>10</sup> Jesusen' gože' légake', na' wnné':

—Le wia nga, kate' žinle lo yež nga, žoj to benne' yedjchage' le'e, noe'e to že'e nis. Le chéjlene' ga žintele yo'o gan choe'e. <sup>11</sup> Le ye' xan yo'on': “Benne' wsedle ži'e le': ¿Gaze zoa yo'o zen na' gan gáwlena' benne' wsedle chia' ka' xche' Lni Pasko'?” <sup>12</sup> Naž wloe'ele' le'e to yo'o zen da' zolan ža'le gan ba nba'a. Le wsí'ni'a dan' gawžon ga na'.

<sup>13</sup> Naž jake', na' bejxáka'gake' kan ba gož Jesusen' légake', na' belsí'ni'e da' gáwgake' xche' Lni Pasko' ga na'.

<sup>14</sup> Kate' gole ža na', wže' Jesusen' gan gáwgake', na' wbás chie' ka' wže'lengake' le' tzen. <sup>15</sup> Naž Jesusen' gože' légake':

—Gok láže'li'a gáwlena' le'e tzen xche' ni zga'ale kate' saka'a, na' gata'. <sup>16</sup> Žapa' le'e: biž gawa' ki kate' žinže ža gak da' zloé'ezele xche' ni, da' gaken gan zna bia' Dios.

<sup>17</sup> Bexw Jesusen' to zíga'do', na' gože' Dios: “Žóxkeno'.” Naž gože' légake':

—Le sin', na' le ye'j late' wejen, <sup>18</sup> dan' žapa' le'e: biž ye'ja' xis uba kate' žinže ža na' nna bia' Dios.

<sup>19</sup> Naž bexwe' to yet xtil, na' gože' Dios: “Žóxkeno'.” Wdé na' bzozjen', na' bi'en che chégage', na' wnné':

—Da' ni naken beļa' žen chia' da' zdian' lo wlazle le'e. Le gon ki nich chejsá' láže'le neda'.

<sup>20</sup> Kate' beyož bdáwgaken', lezka' bchalje' che zíga'don', na' wnné':

—Zíga'do' ni zloe'elen kan nak diža' kob da' zka'n chawen', na' žen chia' žon chochen, žen na' laljen ni'a chele.

<sup>21</sup> Na'a, bennen' wdíe' neda' lo na'gak benách ka' že'j žáwlene' neda' tzen. <sup>22</sup> Da' li cha'a gan gótgake' neda', Benne' Golje' Benách, na' gak chia' kan nyejw le'e yich la'y kan žala' gaken chia', san da' nyáche'le'e gaken che bennen' wdíe' neda'.

<sup>23</sup> Naž wzó láwgake' znnábgekle' le' to weje to weje', na' wnnágake':



—¿Nolton?

Znnábgake' nólgame' gake' benne' blo

<sup>24</sup> Naž wnnábgake' la' légame' nólgame' gake' benne' blo. <sup>25</sup> Jesusen' gože' légame':

—Benne' ka' zna biá'game' yežlyó nga znnágame' žon cháwe'game' benách ka', san zkingekle' žin yela' wnná bia' chégame' nich gak chégakkze' da' chawe', <sup>26</sup> san le'e bi žala' gonle ki. No benne' nake' blo ladjwle le'e žala' gake' ka to benne' nakže' gaxjw, na' bennen' zna bi'e žala' gake' ka benne' ndo'w chegak lježe' ka'. <sup>27</sup> ¿Nož benne' nakže' blo, bennen' že'j žawe', o bennen' zžie' yela' waw? ¿Kege bennen' že'j žawe' nakže' blo? Neda' zóalena' le'e ka to benne' zžie' yela' waw.

<sup>28</sup> 'Le'e wzóalenkzele neda' katen' gogkak da' ka' chia', da' ka' wzí' biá'gaken neda'.

<sup>29</sup> Che len wdía' lo na'le to gan nna bia'le, kan ben Xa', bdie' lo na'a gan nna bi'a neda'.

<sup>30</sup> Ki gona' nich gak kwe'le gan ye'j gáwlenle neda' tzen gan nna bi'a, na' kwe'le latje chekzle gan wchi'a láže'le chežinno kwe' benne' ka' zej nake' za'só Israel.

Zna Jesús nna Bedw bi nónbi'e Le'

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

<sup>31</sup> Lezka' wnná Xanžon':

—Smon, smon. Bwia nga. Ba wnnáb da' xiwe' cho'ole le'e lo nan', nich wchix lažen' le'e kan žon to benne' žsoe' zoa' stribe, <sup>32</sup> san ba bliža' Dios, na' wnnabla' Le' gáklene' le', nich bi yeyož yedó yela' žejlé' chio'. Naž, katen' yeyako' chia', ben choch lježo' ka'.

<sup>33</sup> Bedon' gože' Le':

—Xan, ba zoa' sál'ena' Le', kégeze liž ya, san lezka' ga gát'entia' Le'.

<sup>34</sup> Jesusen' gože' le':

—Bedw, žapa' le': zga'ale kate' kweže' leko' na'a, le' nno' chonne chi'i bi nónbi'o neda'.

Da' ben Jesús katen' za' gótgake' Le'

<sup>35</sup> Jesusen' wnnable' légame', na' wnné':

—Kate' bsela'a le'e, na' bi bia'le yixjw yet, na' kege bzod mežw, na' kege chope kwe' zel-le, ¿bize byážjelele?

Légame' wnnágame':

—Bi be byážjelto'.

<sup>36</sup> Naž gože' légame':

—Na'a, no benne' de yixjw yet chie' žala' we'en, na' lezka' žala' gon no benne' de bzod mežw chie', na' no benne' bi de ya ntoche' chie' žala' gote'e laže' žxo'a yene', na' ga'we' to ya ntoche'. <sup>37</sup> Žapa' le'e: žon byenen gak chia' kan nyejw le'e yich la'y, da' znan: "Béngake' chie' kan žóngake' chegak benne' wen da' zinnj ka'." Ki gaken, na' gak yógo'te da' zej nyejwn le'e yichen' kan žala' gaken chia'.

<sup>38</sup> Naž légame' wnnágame':

—Xan, ni de chope ya ntoche' ka'.

Le' gože' légame':

—Ná'teze.

Jesús zcháljlene' Dios lo yežlyón' nzin' Jetsemaní

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

<sup>39</sup> Naž bžoj Jesusen', na' kan žonkze' wyeje' law Ya'a Yag Olibo, na' benne' wsedle chie' ka' bendlengake' Le' tzen. <sup>40</sup> Katen' bžingake' ga na', Jesusen' gože' légame', na' wnné':

—Le wliž Dios, na' le nnable' bi gata' latje gon da' xiwe' ga bága'le do'la'.

<sup>41</sup> Naž Jesusen' wzé'e gan nníta'game', na' wdíe' yelate' na'le ka to ga žin to yej da' žsežon, gan bzoa zibe', na' bcháljlene' Dios. <sup>42</sup> Wnné':

—Xe, cha' žénelo', bkwas len neda' dan' žala' saka'a, san kege kan žénela' neda', san ka žénelo' Le' gono'.

<sup>43</sup> Naž bla' law to wbás che ya'abá, na' ben choche' Jesusen'. <sup>44</sup> Naž Jesusen', lo yela' žekle chie', dot laže'e bliže' Dios, na' nis yes chie' goken ka žen, da' zžonten lo yo.



<sup>45</sup> Kate' beyóž bcháljlene' Dios, bezó že'e, na' beyeje' gan zej nnita' benne' wsedle chie' ka', na' bedjxake'e légage' ztásgage' lo yela' nyache' laže' chégake'. <sup>46</sup> Naž Jesusen' gože' légage':

—¿Ztasle? Le chas, na' le wlíž Dios, na' le nnable' bi gata' latje gon da' xiwe' ga bága'le doła'.

### Želzene' Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

<sup>47</sup> Kate' ne zchalj Jesusen' da' ni, la' bžíntegak benne' zan ga na', na' Judas žónlene' légage' tzen. Judas na' nbáblene' benne' chežinno wsedle ka' che Jesusen', na' zeje' lawgak benne' zan ka'. Wbige'e gan zoa Jesusen' nich wchág lawe' Le'. <sup>48</sup> Naž Jesusen' gože' le':

—Judas, ¿zchag lawo' neda', Benne' Golje' Benách, nich wdío' neda'?

<sup>49</sup> Kate' benne' ka' nníta'lengake' Jesusen' blé'egekle' kan žak chie', góžgake' Le':

—Xan, ¿wyíngakto'-ne' ya ntoche'?

<sup>50</sup> To benne' wsedle che Jesusen' bene' we' nag benne' wen žin che bxož blo. Bžixē nage' li ža. <sup>51</sup> Jesusen' wnné':

—Ná'teze.

Wdán Jesusen' nag benne' wen žin na', na' beyonen'. <sup>52</sup> Naž gože' bxož wnná bia' ka', na' benne' ka' yo'o lo ná'gake' che yodo', na' benne' gole ka', benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe', na' wnné':

—¿Za'le, na' nwa'le ya ntoche' ka', na' yag ka', nich senle neda' kan žonle kate' zzenle benne' wbán ka'? <sup>53</sup> Tža tža wzóalēnkza' le'e lo zchil yodo', na' bi be benle chia', san na'a wzáke'le dan' nak ža nzi' lo na' bennen' zoe' latje chol.

### Znna Bedw bi nónbi'e Jesús

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

<sup>54</sup> Naž benne' ka' béxwgake' Jesusen', na' belchi'e Le' liž bxož blo. Bedw wnawe' Jesusen' zi'to' zi'to'le. <sup>55</sup> Kate' ni'a na' bxož blon' ba bžéngake' yi' la' lí'ale liž bxož blon', wžé'gake' kwit yin'. Naž Bedon' wžé'lene' légage' tzen. <sup>56</sup> Kate' to xkwide' no'le wen žin blé'elbe' Bedon', že'ze' žoa'a yin', bwíabe'-ne', na' wnnabe':

—Benne' ni žónlene' Jesusen' tzen.

<sup>57</sup> Beží'i Bedon', na' wnné':

—No'le, bi nónbi'a bennen'.

<sup>58</sup> Yextido' yetó benne' blé'ele' Bedon', na' wnné':

—Le' žónleno' benne' ka' tzen.

Bedon' wnné':

—Benne', kege neda'.

<sup>59</sup> Yextido' wnná yetó benne':

—Da' li benne' ni žónlene' Jesusen' tzen, dan' nake' benne' Galilea.

<sup>60</sup> Naž Bedon' wnné':

—Benne', bi nnezla' biz chen zchaljo'.

Kate' ne zchalje' da' ni, la' wžéžete leko'. <sup>61</sup> Naž byechj Xanžon', na' bwie' Bedon'. Bejsá' laže' Bedon' da' wnná Xanžon', kan gože' le': “Zga'ale kate' kweže leko' na'a, le' yeži'o chia' chonne chi'i, na' nno' bi nónbi'o neda'.” <sup>62</sup> Naž Bedon' bežoje' na'le, na' wžéžtekze' gže'te.

### Žon dítjgekle' Jesús

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

<sup>63</sup> Benne' ka', benne' wzéngake' Jesusen', ben dítjgekle' Le', na' bdíngake' Le'. <sup>64</sup> Naž bséjwgake' law Jesusen', na' belgape'e lawe'. Wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—Wnnéya'a. ¿Nož bennen' wdape'e Le'?

<sup>65</sup> Da' zan da' wnnégake' chie', na' belsaka' zi'e Le'.

Zžin Jesús lawgak benne' yodo' wchi'a laže' ka'

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

<sup>66</sup> Kate' za' ža'ni' ža na', bdogak benne' gole ka' len bχoz wnná bia' ka', na' benne' yodo' wsedle ka'. Belchi'e Jesusen' lawgak benne' yodo' wchi'a laže' ka', na' wnnábgekle' Le', <sup>67</sup> na' wnnágake':

—Wnná neto'. ¿Nako' le' Benne' Criston'?

Jusen' gože' légake':

—Cha' yapa' le'e naka' Benne' Criston', bi chejle'le chia', <sup>68</sup> na' cha' bi da' nnabla' le'e, bi be yeži'ile, na' bi wsanle neda'. <sup>69</sup> Na'a so lawa' neda', Benne' Golje' Benách, kwi'a kwit li ža che Dios, Bennen' nape' dot yeļa' wnná bia'.

<sup>70</sup> Wnnábgekle' Le' yógo'tegake', na' wnnágake':

—¿Nakkzo' le' Zi'n Dios?

Le' gože' légake':

—Da' likze znnale.

<sup>71</sup> Naž wnnágake':

—¿Nožže žiážjelžo benne' wloe'ele' zia da' nbage'e Le'? La' žo'oze ba benlžo wnnié' che Dios.

## 23

Zžin Jesús law Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

<sup>1</sup> Naž belzó ža' yógo'te benne' zan ka', na' belchi'e Jesusen' law Pilato. <sup>2</sup> Naž wzó lawgake' žesbága'gake' Le' zia, na' wnnágake':

—Benne' ni, ble'elto' da' zia da' žone'. Žone' ga zži'igak benách wláž cheto' ka' chegak benne' yolawe' ka', na' žsejwe' xnezgak benne' ka' žíjwgake' da' zchizjw benne' Sésar, na' zne' lekze' nake' Benne' Criston', benne' žala' nna bi'e.

<sup>3</sup> Naž Pilaton' wnnable' Jesusen', na' wnné':

—¿Nako' le' benne' nna bi'e benne' judío ka'?

Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Da' likze zno'.

<sup>4</sup> Naž Pilaton' gože' bχoz wnná bia' ka', len benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnné':

—Bi be zžel-la' da' zia da' nbaga' benne' ni.

<sup>5</sup> Naž ben chóchgake' xtíža'gake', na' wnnágake':

—Žone' ga žongak benách ka' žo'osbé, na' žsedle' benách ka' do zente gan nbab Judea. Wzó lawe' bene' ki gan nbab Galilea, na' lezka' žonen' nga.

Zžin Jesús law Herodes

<sup>6</sup> Kate' benle Pilato da' ni, zcháljgake' che gan nbab Galilea, wnnable' légake' cha' nbab Jesusen' Galilea. <sup>7</sup> Katen' wnezele' nbab Jesusen' gan znná bia' Herodes, bsele'e Le' law Herodes na', dan' lezka' zoe' le' lo yež Jerusalén ža ka'. <sup>8</sup> Kate' Herodes na' ble'ele' Jesusen', bebele', dan' ba gok scha žénele' le'ele' Le', dan' ba benle' da' zan kan nak che Jesusen', na' žak laže'e le'ele' to yeļa' wak da' gone'. <sup>9</sup> Herodes na' wnnable' Jesusen' da' zan, san Le' bi be bechebe'. <sup>10</sup> Lezka' zej nnita' bχoz wnná bia' ka' len benne' yodo' wsedle ka' ga na', na' besbága'gake' Jesusen' zia. <sup>11</sup> Naž Herodes na' len benne' chie' ka', benne' žjake' lo wdile, belka'ne' Jesusen' ka'ze, na' nich gon díjtjgekle' Le', bwákwgake' Le' laže' da' zaka', ka dan' žakw to benne' wnná bia', na' da' yoble belchi'e Le' law Pilaton'. <sup>12</sup> Kate' ža na' Pilaton', na' Herodes na' benníta'gake' chawe', dan' zga'ale bi blé'egekle' ljéžgake' chawe' toe' yetóe'.

*Želchoge' che Jesús gate'*

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39—19:16)

<sup>13</sup> Naž Pilato btobe' bχoz wnná bia' ka' len benne' blo ka', na' benne' yež ka', <sup>14</sup> na' gože' légake':

—Bedjwa'le benne' ni lawa' neda', na' znnale žone' ga žongak benách ka' žo'osbé, san kate' wnnabla'-ne' binlo, na' wnníta'kzele le'e ga ni, bi be bžel-la' da' zia da' nbage'e, da' ka' žesbága'le-ne'. <sup>15</sup> Kate' bsela'a-ne' law Herodes, bi be zia bžel-le' da' nbaga' benne' ni nich chogžo chie' gate'. <sup>16</sup> Na'a wsaka' zi'a-ne', na' te na' wsana'-ne'.

<sup>17</sup> Zoa to da' žon byenen gon Pilaton' kate' žak lni na', da' žónteze žone', žsane' to benne' nyejwe' liž ya lo na'gak benách ka'. <sup>18</sup> Naž yógo'te benne' ka' nníta'gake' ga na', wnnégake' zižje, na' wnnágake':

—Bet bennen', na' bsan Barrabás.

<sup>19</sup> Barrabás na' nyejwe' liž ya dan' bdíl-lene' benne' wnná bia' ka', na' dan' bete' to benne'. <sup>20</sup> Pilaton' bcháljlene' légake' da' yoble, dan' žénele' wsane' Jesusen', <sup>21</sup> san da' yoble wnnégake' zižje, na' wnnágake':

—jBde'e le'e yag kroze! jBde'e le'e yag kroze!

<sup>22</sup> Naž Pilaton' gože' légake' da' chonne chi'i, na' wnné':

—jBizkze da' zinnj ben bennen'? Bi be bžel-la' da' bene' da' žonen ga nbage'e zia gate'. Wsaka' zi'a-ne', na' te na' wsana'-ne'.

<sup>23</sup> Zížježe wnnégake', na' wnnábgake' ta' Jesusen' le'e yag kroze. Dan' wžéžeya'agak benne' ka' len bχoz wnná bia' ka', scha, na' goken kan žénegekle'. <sup>24</sup> Naž Pilaton' bchoge' che Jesusen' gak chie' kan znnábgake'. <sup>25</sup> Bsane' bennen' wnnábgake' lo ná'gake', bennen' nyejwe' liž ya dan' bdíl-lene' benne' wnná bia' ka', na' dan' bete' to benne', na' bdie' Jesusen' nich gak chie' kan žénegekle'.

Zdá'gake' Jesús le'e yag kroze

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

<sup>26</sup> Kate' ne želchi'e Jesusen' nich chejdá'gake' le' le'e yag kroze, bēxwgake' Smon, to benne' yež Sirene, benne' zezé'e yiže', na' belxóe' yag krozen' ža yene' nich we'en, na' cheje' xkóže'le Jesusen'.

<sup>27</sup> Benne' zan, benne' byo ka' len no'le ka', zejnáwgake' Jesusen', na' želbeže', na' želbeže nyache'e chie'. <sup>28</sup> Naž byechj Jesusen', na' bwie' légake', na' gože' légake':

—Le'e, no'le Jerusalén ka'. Bi kwéžele ni'a chia' neda', san le kweže ni'a chekzle, na' ni'a chegak zi'nle ka', <sup>29</sup> dan' žin ža nnágake': “Ba nez zen naken chegak no'le wbíž ka', na' chegak no'le ka' bi zej noe'e bi'do' ka', na' no'le ka' bi zgáže'gake' bi' že'n ka'.” <sup>30</sup> Naž benách ka' so lágwage' yé'gake' ya'a sibe ka', na' nnágake': “Le yedjbaga' neto'” na' lezka' yé'gake' ya'ado' ka': “Le wkache' neto'.” <sup>31</sup> Cha' ki žóngake' chia' neda', naka' ka to yag nban, žnakxkze góngake' chele le'e, nakle ka yag biž ka'?

<sup>32</sup> Lezka' belchi'e chope benne' wen da' zinnj ka', nich wdá'gake' légake' le'egak yag kroze ka' tzen len Jesusen'. <sup>33</sup> Kate' bžingake' law Ya'a Kalabera, da' znnan len diža' xiža': “Ya'a Žit Yichjžo” bdá'gake' Jesusen' le'e yag kroze. Lezka' bdá'gake' chope benne' ka' le'egak yag kroze ka', benne' wen da' zinnj ka'. Toe' bdá'gake' kwit li ža che Jesusen', na' yetóe' bdá'gake' kwite' yegle. <sup>34</sup> Naž Jesusen' wnné':

—Xe, benít law chégake', dan' bi nnézgekle' da' žóngake'.

Naž benne' ka' žjake' lo wdile, benne' nníta'gake' ga na', belé'egekle' laže' dan' nakw Jesusen', na' bebéjgake' da' gak bia' lawlen. <sup>35</sup> Benne' ka' nníta'gake' ga na', na' zwíagakze', ben díjtgekle' Jesusen', na' lezka' bengak benne' wnná bia' ka', na' wnnágake':

—Benne' ni beslé' benne' yoble ka'. Na'a žala' yeslá kwine' cha' nake' Benne' Criston', bennen' bsela' Dios.

<sup>36</sup> Lezka' benne' ka' žjake' lo wdile ben díjtgekle' Jesusen'. Wbíga'gake' gan zoe', na' byé'jgake' le' nop zichj, <sup>37</sup> na' wnnágake':

—Cha' nako' le' benne' nna bi'e benne' judío ka', beslá kwino'.

<sup>38</sup> Lezka' zoa to da' dan' le'e yag kroze yichjle Jesusen', da' nyejwn len diža' griego, na' len diža' latín, na' len diža' hebreo, dan' znnan: “Benne' zna bi'e benách judío ka'.”

<sup>39</sup> To benne' wen da' zinnj na', benne' de'e le'e yag kroze, bliž ditje' Jesusen', na' wnné':

—Cha' nako' le' Benne' Criston', beslá kwino', na' lezka' neto'.

<sup>40</sup> Beží'li yetó benne' wen da' zinnj na', na' wdíle' lježen', na' wnné':  
 —¿Bi zžebo' Dios? Lezka' le' nžog chio' gato'. <sup>41</sup> Da' li žo'o, da' žála'kze gaken chežo  
 zzáka'žo, kan žála' chog che no benne' wen da' zinnj, san benne' ni, bi be da' zinnj bene'.  
<sup>42</sup> Naž bennen' gože' Jesusen':  
 —Bejsá' laže' neda' kate' žino' gan nna bi'o.  
<sup>43</sup> Jesusen' gože' le':  
 —Da' li žapa' le', na'a ža sóaleno' neda' latje xtan chia'.

### Žat Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

<sup>44</sup> Kate' bžin wawbíž, bechól dot yežlyó nga ga bžinte žedá chonne. <sup>45</sup> Bechól lo wbíž,  
 na' laže' da' zen lo yodo' wžezan' chope chogle. <sup>46</sup> Naž Jesusen' wnnié' zižje, na' wnné':  
 —Xe, zdia' be' nakkza' lo no'o.  
 Kate' beyož wnné' ki, la' bežojte be' nakkze', na' gote'.  
<sup>47</sup> Kate' bennen' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdíle' blé'ele' kan goken, bka'n zene' Dios,  
 na' wnné':  
 —Da' likze bennen' goke' benne' chawe'.  
<sup>48</sup> Yógo'te benne' ka' nníta'gake' ga na', na' zwiágakze', katen' blé'egekle' dan' goken,  
 beyéjgake' lo yež, želgapa' lchó'gake' dan' že' zédgekle'. <sup>49</sup> Zí'to'le bga'ngak yógo'te  
 benne' ka', benne' zej nónbi'e Jesusen', len no'le ka' bénlengake' Le' tzen katen' wzóe'  
 gan nbab Galilea, na' blé'egekle' dan' goken.

Zkáche'gake' Jesús lo yežw ba

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

<sup>50</sup> Lezka' to benne' yež Arimatea, yežen' nbaben Judea, zoe' ga na'. Lie' Jwsé, na' nake'  
 chawe', na' dot li laže', na' nbáblene' benne' yodo' ka', benne' wchi'a laže' ka'. <sup>51</sup> Bi  
 bénlene' tzen benne' ka' belchoge' che Jesusen' gate', dan' zbezke Jwsén' ža na' nna  
 bia' Dios. <sup>52</sup> Naž wyéj Jwsén' law Pilato, na' wnnabe' latje yeyo'é'e Jesusen'. <sup>53</sup> Kate' ba  
 betinne' Le', bchele' Le' laže', na' bkáche'gake' Le' lo yežw ba, da' ba bché'ngake' le'e ya'a  
 yej, na' lo yežw ba na', nitó benne' gat bi na' wkáche'gake'. <sup>54</sup> Ža na' nak ža zkwéžgake'  
 che ža la'y chegak benne' judío ka', dan' za' žin ža la'y na'.  
<sup>55</sup> Lezka' jak no'le ka' ga na', no'le ka' wdálengake' Jesusen' tzen, katen' wzóe' gan nbab  
 Galilea, na' blé'egekle' yežw ba na', na' kan bkáche'gake' Le' ga na'. <sup>56</sup> Kate' beyéjgake' lo  
 yo'o, bkwéžgake' nežw da' zla' zix, na' set da' zla' zix. Naž beží' láže'gake' ža la'y chegak  
 benne' judío ka', kan zнна xtiža' Dios.

## 24

Žebán Jesús lo yela' got

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

<sup>1</sup> Kate' bžin ža nežw, na' ne nak zildo', bžingak no'le ka' žoa'a yežw ba che Jesusen'. Zej  
 noe'e da' ka' zla' zix, da' ka' bkwéžgaken', na' yebale no'le ka' žónlengake' légake' tzen.  
<sup>2</sup> Katen' bžingake' ga na', bejxáka'gake' ba nga'a yej na' dan' bžíagake' gan žó'ogake' lo  
 yežw ba chien'. <sup>3</sup> Kate' belyo'é'e lo yežw ban', bi blé'egekle' Xanžo Jesusen' ga na'. <sup>4</sup> Kate'  
 ne zžébegake' ni'a che da' žaken, la' blá'tegak chope benne' zej nakwe' laže' da' žepen  
 yes baní', na' wzégake' gan nníta'gak no'le ka'. <sup>5</sup> Naž bžébžegake', na' bzexjw yíchjgake'  
 zwiágake' lo yole. Wbás che ya'abá ka' góžgake' légake', na' wnnágake':  
 —¿Biz chen' žeyiljle to benne' zoe' nbane' ga nak latje chegak benne' gat ka'? <sup>6</sup> Biž  
 yoe'e ga ni, dan' ba bebane'. Le yesá' laže' dan' gožkze' le'e katen' wzóe' gan nbab Galilea.  
<sup>7</sup> Wnné': “Žon byenen soa no benne' wdíe' neda', Benne' Golje' Benách, lo na'gak benne'  
 doła' ka'. Wdá'gake' neda' le'e yag kroze, na' yebana' kate' gak chonne ža.”  
<sup>8</sup> Naž bejsá' láže'gake' dan' wnná Jesusen', <sup>9</sup> na' bezá'gake' žoa'a yežw ban', na'  
 bejzéngekle' benne' chinéj wbás ka' che Jesusen', len yezika' benne' ka', kan nak dan'  
 goken. <sup>10</sup> No'le ka' bejzéngekle' benne' wbás ka' da' ni, zej nake' Lia Madlen, na' Zwan,

na' Lia, xna' Jakob, na' yebałe no'le ka', no'le bėnłengake' łėgake' tzen. <sup>11</sup> Benne' wbás ka' gókgekle' nżix xtiża'gake', na' bi bejłé'gake' chėgake'.

<sup>12</sup> Naż ła' wzó ža'te Bedw, na' taría taría wyeje' žoa'a yeżw ban'. Katen' bwie' ło yeżw ban', błe'ele' láže'ze zej nnitan' ga na', na' naż beyeje' liże' žebanle' kan nak dan' goken.

Da' gok ło nez da' zżinten ło yeż Emaús  
(Mr. 16:12-13)

<sup>13</sup> Ła' ža na'ze zjak chope benne' ka' yó'ogake' nez da' zżinten ło yeż Emaús, da' žen' ka chope hora žezá'gake' yeż Jerusalén. <sup>14</sup> Ło nezen' zcháljgake' che dan' goken. <sup>15</sup> Kate' ne zcháljgake' ła' légakze', bżinkze Jesusen' ga na', na' zéjlene' légake' tzen. <sup>16</sup> Bi beyónbia'gake' ła' dan' gok to da' zcholen yej lágwage'. <sup>17</sup> Naż Jesusen' wnnable' légake', na' wnné':

—¿Biz chen zchaljle ła' lé'ezele yo'ole nez? ¿Biz chen' žak nyache' láže'le?

<sup>18</sup> Beží'i bennen' lie' Kleofas, na' gože' ła':

—¿Nako' benne' zi'to' ło yeż Jerusalén, na' tozo' le' bi nnezło' dan' goken neje nase' ga na'?

<sup>19</sup> Naż Jesusen' gože' légake':

—¿Bizen' goken?

Góžgake' ła':

—Dan' goken che Jesús, benne' Nasaret na'. Goke' benne' bchalje' ło włáz Dios, na' łu yela' wak zen bene' žin, na' bchalje' lágw Dios, na' lágwak yógo'te benách. <sup>20</sup> Bxoz wnná bia' ka' łu benne' wnná bia' cheto' ka' bdėgake' ła', na' bchóggake' chie' gate', na' bdá'gake' ła' ła'e yag kroze. <sup>21</sup> Neto' gok láže'to' gake' bennen' žala' yeslé' benách Israel ka' ło na'gak benne' Roma ka', san na'a ba gok chonne ža kate' gokgak da' ka'. <sup>22</sup> Łezka', bałe no'le ka', no'le wnníta'gake' ladjwto', bėngake' ga wže' zedłto'. Jake' žoa'a yeżw ba chien' kate' bla' wbíž na'a ža, <sup>23</sup> na' katen' bi blé'egekle' ła', na' beyėjgake', na' góžgake' neto' blé'egekle' wbás che ya'abá ka', wbás ka' góžgake' légake' zoa Jesusen' nbane'. <sup>24</sup> Naż bałe benne' lježto' ka' jake' žoa'a yeżw ban', na' bejxáka'gaken' kan wnnagak no'le ka', san bi blé'egekle' Jesusen'.

<sup>25</sup> Naż Jesusen' gože' légake':

—Łe'e, benne' bi žejní'il ka'. Nzižje yichj lágdo'le nich bi gak chejle'le yógo'te da' wnnagak benne' ka' bcháljgake' ło włáz Dios. <sup>26</sup> ¿Bi ben byenen saka' Benne' Criston' da' ki, na' choe'e gan gake' benne' blo?

<sup>27</sup> Naż wzó lágw Jesusen' złoe'ele' légake' yógo'te da' žsedle kan nak chie' da' zej nyejwn ła'e yich ła'y, kate' wzó lágw da' bchalj Moisés, na' zejte da' ka' wnnagak yógo'te benne' ka' bcháljgake' ło włáz Dios.

<sup>28</sup> Katen' bżingake' ło yeždo' gan zjake', na' ben Jesusen' kan žon to benne' zejže' zi'to'.

<sup>29</sup> Ben byėngake' gá'nłene' légake', na' wnnágake':

—Bga'nłen neto', dan' za' gałe na'a, na' ba žale.

Naż wyó'o Jesusen' ło yo'o, na' bgá'nłene' légake'. <sup>30</sup> Kate' Jesusen' ne že'j żawłene' légake', bełwe' yet xtil, na' gože' Dios: “Žóxkeno'.” Naż bzożjen', na' bnezjwen' chėgake'. <sup>31</sup> Ła' na'ze bnitle dan' bcholen yej lágwage', na' beyónbia'gake' Jesusen', na' ła' benitle' lágwage'. <sup>32</sup> Naż góžgake' ljėžgake' toe' yetóe':

—Beyála'tekze lágdo'žo katen' bcháljlene' žo'o ło nez, na' katen' bzejni'ile' žo'o da' nyejwn ła'e yich ła'y.

<sup>33</sup> Ła' na'ze belzó že'e, na' beyėjgake' ło yeż Jerusalén, na' bejxáka'gake' zej ndobe benne' chinėj wbás ka' che Jesusen', tzen łu benne' ka' nníta'łengake' légake'. <sup>34</sup> Naż benne' ka' nníta'gake' ga na' góžgake' chope' ka', na' wnnágake':

—¿Ba bebankze Xanžon'! ¿Bła' ławe', na' Smon błe'ele' ła'!

<sup>35</sup> Naż benne' chope' ka' bžėngake' légake' dan' goken chėgake' ło nezen', na' kan beyónbia'gake' Jesusen' katen' bzożje' yet xtilen'.

*Benne' wsedle ka' che Jesús že|é'egekle' Le'*

*(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)*

<sup>36</sup> Kate' ne zcháljgake' kan zej nak da' ki, Jesusen' la' bedjsoatie' gachje lawe'le gan nníta'gake', na' gože' légake':

—Le ga'n ži yichj lázdo'le.

<sup>37</sup> Naž bžébegake' dan' žékgekle' zlé'egekle' to bxin. <sup>38</sup> Jesusen' gože' légake':

—¿Biz chen' že' zédlele? ¿Biz chen' zza' láže'le da' ki? <sup>39</sup> Le wia ni'a na'a. Nedkzan'. Le kan neda', na' le wia neda', dan' to bxin bi dan' be|a', na' bi yo'on žit kan zlé'ekzelele naken chia' neda'.

<sup>40</sup> Kate' ne zchalje' da' ni, bloe'ele' légake' ni'a ne'e. <sup>41</sup> Lo yela' žebél chégake' bi bejlé'gake', na' bebángle'. Che len Jesusen' gože' légake':

—¿De da' gawa'?

<sup>42</sup> Naž bnézjwgake' Le' láte'do' bel, bia weye', na' china' bezdo'. <sup>43</sup> Jesusen' wzi'en, na' bdawen' lágake'. <sup>44</sup> Naž gože' légake':

—Dan' goken chia' goken kan gožkza' le'e katen' wzóalena' le'e, na' wnnía': “Žon byenen gak yógo'te da' nyejw le'e yich, da' bsdle Moisés, na' da' wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, na' da' nyejw le'e yich da' nzin' Salmo Ka', da' ka' zcháljgaken kan žala' gaken chia' neda'.”

<sup>45</sup> Naž bzejni'ile' légake' da' ka' zej nyejwn le'e yich la'y, <sup>46</sup> na' gože' légake':

—Ki nyejw le'e yich kan žon byenen gaken che Benne' Criston', znnan sáka'li'e, na' yebane' lo yela' got kate' gak chonne ža, <sup>47</sup> na' dot yežlyó nga žala' wégake' diža' kan nak chia' neda' nich yeyát láže'gak benách ka', na' yenít law Dios do|a' da' zej nbage'e. Lo yež Jerusalén so lawle wchaljle chia', <sup>48</sup> dan' le'ekze blé'elele da' ki, na' žala' wzele diža' dan' goken. <sup>49</sup> Le wia nga, neda' se|a'a chele da' bchebe laže' Xa' gone' chele. Che len le ga'nze lo yež Jerusalén kate' sí'žele yela' wak, dan' zan' ya'abá che Dios.

*Žeyepe Jesús ya'abá che Dios*

*(Mr. 16:19-20; Hch. 1:6-11)*

<sup>50</sup> Naž Jesusen' bchi'e benne' ka' žónlengake' Le' tzen, na' jake' lo yež Betania, gan bchis ne'e, na' bliž chawe'e légake'. <sup>51</sup> Kate' ne žliž cháwe'ze' légake', la' beza'tie' gan nníta'gake', na' beyepe' ya'abá che Dios. <sup>52</sup> Wdé bka'n zéngake' Le', lo yela' žebél chégake' beyéjgake' Jerusalén. <sup>53</sup> Wnníta'gakze' lo zchil yodo' zka'n zéngake' Dios, na' žoe lágake' Le'. Ka'kze naken.



## DIŽA' CHAWE' DA' BZOJ ZWA

### *Bennen' lie' Diža' golje' benách*

<sup>1</sup> Kate' wzó law, kate' bi na' gata' yežlyó nga, ba zoakze Bennen' lie' Diža', na' Bennen' nake' Diža' wzóalene' Dios, na' Benne' Dižan' nakkze' Dios. <sup>2</sup> Bennen' nake' Diža' wzóalene' Dios katen' wzó law žata' yežlyó nga. <sup>3</sup> Lo na' Benne' ni, Dios bene' yógo'te da' zej nnita', na' bi be zoa da' ben Dios da' bi bene' lo na' Bennen'. <sup>4</sup> Napkze Bennen' yeļa' nban, na' yeļa' nban na' naken ka to baní' da' zza'nín' lo yichj lázdo'gak benách ka'. <sup>5</sup> Baní' na' wza'nín' gan nak choļ che yeļa' got, san bi gok da' choļ na' wsoļen baní' na'.

<sup>6</sup> Dios bseļe'e to benne' lie' Zwa ga ni. <sup>7</sup> Benne' ni bļe'e nga nich wzóa lie' che Bennen' nake' baní', nich chejle'gak yógo'te benách ka' che Bennen' ni'a che dan' wchalje'. <sup>8</sup> Zwan' bi nake' banín', san bļa'ze' nich wzóa lie' che Bennen' nake' baní'. <sup>9</sup> Kate' ža ka' Bennen' nake' baní' da' naken li laže' ba ze'e yežlyó nga, na' zza'ni'e lo yichj lázdo'gak yógo'te benách ka'.

<sup>10</sup> Bennen' nake' baní' bļe'e yežlyó nga, na' lo ne'e Le' Dios bene' yežlyó nga, san benách ka' nníta'gake' yežlyó nga bi beyónbia'gake' Le'. <sup>11</sup> Bļe'e gan nak chie', san benne' ka' nbáblene' bi wzí' lo ná'gake' Le'. <sup>12</sup> Benne' ka' bejlé'gake' che Jesusen' wzí' lo ná'gake' Le', na' yógo'te benne' ki, Le' bene' ga wzí' lo ná'gake' gákgake' zínkze Dios. <sup>13</sup> Benne' ki zej nake' zín Dios, kege dan' zej nake' zín'gak benách chie' ka', na' kege dan' nálgake' ni'a che da' zdan láže'gakkze', o dan' žénele no benne' gaken ki, san zej nake' ki dan' naken da' žénekzele Dios.

<sup>14</sup> Bennen' nake' Diža' golje' benách, na' to chí'i'do'ze wdálene' žo'o, na' yeļa' nži'il che Dios, na' da' naken dot da' li wzóalengaken Le'. Bļe'elto' yeļa' zen chie', na' yeļa' zen chien' naken da' bnezjw Xe' chie' dan' nake' bi' byo tlich'a' chie'. <sup>15</sup> Zwan' bzoa lie' che Bennen'. Wnnié' zižje, na' wnné':

—Benne' ni nake' Bennen' bchalja' chie' katen' wnnía': “Benne' za' ze'e ka neda' nakže' blo ka neda', dan' zoakze' Le' zga'ale' ka neda'.”

<sup>16</sup> Yógo'težo zzi'žo da' chawe' da' naken chie', da' žonnze' chežo, na' gonnže' da' zenže' chežo. <sup>17</sup> Da' bchi'le Dios bļan' chežo lo na' Moisés, san yeļa' nži'il che Dios, na' da' naken dot da' li bļa'gaken chežo lo na' Jesús, Benne' Criston'. <sup>18</sup> Nitó benne' bi na' le'ele' Dios, san bi' byo tlich'a' che Dios, Bennen' nži'il Xažo Dios Le', Benne' ni bene' ga nónbia'žo Dios.

*Da' wnná Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis, che Jesús*

*(Mt. 3:1-12; Mr. 1:7-8; Lk. 3:1-17)*

<sup>19</sup> Da' ni naken da' bzoa li Zwa, katen' benne' judío wnná bia' ka', benne' nníta'gake' lo yež Jerusalén, bséļa'gake' bχoz ka' gan zoa Zwan', tzen len benne' ka' zej nake' za'só Lebí, benne' ka' zej nake' ni'a na'gak bχoz ka', nich nnábgekle' Zwan', na' wnnágake':

—ĶNožkze benne' le'?

<sup>20</sup> Kwáselo bchalj Zwan', na' bi bkache'e da' nake', san bchalje' káteze naken, na' wnné':  
—Bi naka' Benne' Criston', Bennen' bchebe laže' Dios seļe'e chežo.

<sup>21</sup> Naž wnnábgekle' le' da' yoble, na' wnnágake':

—ĶNožkze le'? ĶCha' len' Lías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te?

Zwan' wnné':

—Kege nedan'.

Naž wnnábgekle' le':

—ĶCha' len' bennen' žaļa' yide' nich wchalje' lo wláz Dios?

Bechebe Zwan', na' wnné':

—Kege nedan'.

<sup>22</sup> Naž wnnábgekle' le':

—¿Nozkze le'? Wnná neto' nich gak wzenlto' benne' ka' bséla'gake' neto'. ¿Biz zno' le' non' nako'?

<sup>23</sup> Bechebe Zwan', na' gože' lé'gake':

—Neda' naka' bennen', nyejw le'e yiche la'y ka nak chie', dan' znnan: “Ženle chi'i to benne' žliže' lo latje dach, zne': Le yeyón chawe' yichj lázdo'le dan' za' la' Xanžon' gan zoale.” Ki wnná Isaías, bennen' bchalje' lo wlá'z Dios.

<sup>24</sup> Benne' ka' bséla'gak benne' judío wnná bia' ka' zej nake' benne' yodo' fariseo ka'.

<sup>25</sup> Wnnábgekle' Zwan', na' belyi'e le':

—¿Biz chen' žezó' benách ka' nis cha' bi nako' le' Benne' Criston', na' bi nako' Lías, na' bi nako' bennen' žala' yedjchalje' lo wlá'z Dios?

<sup>26</sup> Bechebe Zwan', na' gože' lé'gake':

—Neda' žezó'a' benách ka' nis lo nis, san zoa to benne' gachje láwe'le gan zoale, bennen' bi nónbia'le-ne'. <sup>27</sup> Benne' ni nake' Bennen' za' ze'e ka neda', na' nakže' blo ka neda', na' bi naka' neda' zi kweja' zele'.

<sup>28</sup> Yógo'te da' ki gókgaken gan nbab yež Betábara, gan nak yechelá'a yego Jordán, zaka' gan zla' wbiž, gan bezó'a Zwan' benách ka' nis.

*Jesús nake' ka' zila'do', bia žótgake'-ba' law Dios*

<sup>29</sup> Ža chope ža Zwa ble'ele' za' Jesusen', na' wnné':

—Le wia ga na'. Bennen' nake' zila'do' che Dios, na' žeké'e dola' chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. <sup>30</sup> Le' nake' Bennen' wnnía' chie': “Za' za' to Benne' ka neda', na' nakže' blo ka neda', dan' zoakze' zga'ale' ka neda'.” <sup>31</sup> Bi bėnbi'a-ne' zga'ale, san bla'a, na' žezó'a' benách ka' nis nich gónbia'gak benách Israel ka' Le'.

<sup>32</sup> Zwan' bzoa lie' chie', na' wnné':

—Ble'ela' Dios Be' La'y, bžoje' ya'abá che Dios, na' betje', na' wnné'e kan zna' to plomdo'. Ble'e gan zoa Jesusen', na' bgá'nlene' Le'. <sup>33</sup> Bi bėnbi'a-ne' zga'ale. Bennen' bsele'e neda' nich yezó'a' benách ka' nis gože' neda', na' wnné': “Kate' le'elo' yetj Dios Be' La'y, chejsóalene' to Benne', na' gá'nlene' Le', Bennen' gone' da' zloé'ezele ye'la' žezó'a nis ni, dan' wchize' benách ka' Dios Be' La'y.” <sup>34</sup> Na'a, ba ble'elan', na' zzoa lia' che Bennen', znnia' nake' Zi'n Dios.

*Benne' nežw ka', benne' bėnlengake' Jesús tzen*

<sup>35</sup> Yetó ža na', da' yoble wzó'a Zwa ga na', na' chope benne' ka', benne' žónlengake' le' tzen, wnníta'lengake' le'. <sup>36</sup> Kate' Zwan' ble'ele' Jesusen', zde' ga na', gože' benne' ka' žónlengake' le' tzen, na' wnné':

—Le wia ga na'. Bennen' ze'e ga na' nake' zila'do' che Dios.

<sup>37</sup> Chope benne' ka', benne' žónlengake' Zwan' tzen, bėngkle' dan' wnné', na' bejnáwgake' Jesusen'. <sup>38</sup> Naž beyé'chj Jesusen', na' ble'ele' chope benne' ki zej nawe' Le', na' gože' lé'gake':

—¿Bizen' žiljle?

Belyi'e Le':

—Benne' wsedle, ¿gaze zo'?

<sup>39</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' lé'gake':

—Le da, na' lé'elelen.

Naž jáklene' Le', na' blé'egekle' gan zoe', na' bgá'nlene' Le' ža na', dan' ba žale.

<sup>40</sup> Ndres, benne' biche' Smon Bedw, nake' to benne' chope' ka' bėngkle' da' bchalj Zwan', na' bejnáwgake' Jesusen'. <sup>41</sup> Ndrezen' bejdilje' zga'ale benne' biche'e, bennen' lie' Smon, na' gože' le':

—Ba bla' Benne' Mesías.

Mesías naken to diža' hebreo da' znnan len diža' griego: “Benne' Criston'” na' len diža' xiža': “Benne' bséla'kze Dios.”

<sup>42</sup> Naž Ndrezen' la' bche'tie' Smon na' gan zoa Jesusen'. Katen' Jesusen' ble'ele' le', gože' le':

—Le' nako' Smon, zi'n Jonás. Na'a, si' lo' Sefas.

Sefas naken to diža' hebreo da' znnan: “Pedro” len diža' xtil, na' len diža' xiža': “Bedw” da' znnan: “Yej.”

*Jesús žliže' Lip, na' Natanael*

<sup>43</sup> Kate' za' ža'ni' yetó ža, gónele Jesusen' cheje' gan nbab Galilea. Bejxake'e Lip, na' gože' le':

—Benlen neda' tzen.

<sup>44</sup> Lipen' nake' benne' yež Betsaida, da' naken lažgak Ndres, na' Bedon'. <sup>45</sup> Lipen' bejdilje' Natanael, na' gože' le':

—Ba bžel-lto' Bennen' bzoj Moisés kan nak chie' gan nyejw da' bchi'le Dios, na' lezka' benne' ka' bcháljgake' lo wláž Dios bžójkake' kan nak chie'. Benne' ni Jesús, zi'n Jwsé, benne' yež Nasaret.

<sup>46</sup> Natanael na' gože' le':

—ǰLa' to da' naken chawe' lo yež Nasaret?

Lipen' gože' le':

—Da, na' le'elon'.

<sup>47</sup> Kate' Jesusen' ble'ele' za' Natanael na' gan zoe', wnné':

—Le wia nga to benne' nake' da' li benne' Israel, na' kwáselo zchalje'.

<sup>48</sup> Naž Natanael na' wnnable' Jesusen', na' gože' le':

—ǰNakzkzen' nónbi'o neda'?

Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Kate' ne žliž Lipen' le', katen' wzó' zan yag higon', ble'ela' le'.

<sup>49</sup> Naž bechebe Natanael, na' gože' le':

—ǰBenne' wsedle, Le' nako' Zi'n Dios! ǰLe' nako' Benne' Nna Bi'e Benne' Israel Ka'!

<sup>50</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—ǰŽejli'o chia', dan' goža' le': “Ble'ela' le' zan yag higon'”? Le'elo' da' zénle'eže ka' ka da' ni.

<sup>51</sup> Lezka' Jesusen' gože' légake', na' wnné':

—Da' li žapa' le'e, lé'elele nyaljw ya'abá, na' wbás che ya'abá ka' želyetje', na' želbene' gan zoa' neda', Benne' Golje' Benách.

## 2

*Lni che yela' zchag na' da' goken lo yež Kaná*

<sup>1</sup> Wdé chonne ža, gok lni che yela' zchag na' lo yež Kaná gan nbab Galilea, na' zoa xna' Jesusen' ga na'. <sup>2</sup> Lezka' wzóa no benne' bliže' Jesusen' len benne' wsedle chie' ka', nich yídgake' lni na'. <sup>3</sup> Kate' bebíž xis uba, dan' yé'jgake', xna' Jesusen' gože' le', na' wnné':

—Biž de xis uban' da' žé'jgaken'.

<sup>4</sup> Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Nó'ledo'. ǰBiz chen' znnio' neda'? Bi na' žin ža wloe'ela' law yela' wak chia'.

<sup>5</sup> Naž xna' Jesusen' gože' benne' wen žin ka', benne' zkwá'gake' da' že'j žáwgake', na' wnné':

—Le gon yógo'te da' yi'e le'e.

<sup>6</sup> Wnníta'gak xope yeso' yej ga na', da' ka' zkóngekle benne' judío ka' žin kate' žíbgake' ni'a ná'gake' kan žónteze žóngake', na' žože chope chonne že'e nis to to yeso' ka'.

<sup>7</sup> Jesusen' gože' benne' wen žin ka', na' wnné':

—Le yescha'te yeso' ki nis.

Naž beschá'gake' yeso' ka' nis. <sup>8</sup> Naž Jesusen' gože' légake':

—Le gachen' na'a, na' le chjwan' law benne' znnabe' bi da' žiažjen.

Yjwá'gaken' ga na'. <sup>9</sup> Bennen' znnabe' bi da' žiažjen bwien' cha' nak dzi' nisen' da' ba beyaken xis uba, san bi nnezle' gan zan'. Nnézgekke benne' wen žin ka', benne' belgache'e nisen'. Naž bennen' znnabe' bi da' žiažjen bliže' bennen' zchag ne'e, <sup>10</sup> na' gože' le':

—Yógo'te benne' znéjwgake' zga'ale xis uba dan' nakžen dzi', na' kate' ba né'jgake', naž znéjwgake' da' bi naken dzi'. Le', na' zejte na'a wdape chi'o xis uba da' nakžen dzi'.

<sup>11</sup> Ben Jesusen' yela' wak ni, da' gok bian', lo yež Kaná gan nbab Galilea, na' nak yela' wak ni da' nežw da' bene'. Ka' goken, bloe'ele' law yela' wak zen chie', na' benne' wsedle chie' ka' bejlé'gake' chie'.

<sup>12</sup> Wdé na' Jesusen' wyeje' lo yež Kapernaum, tzen len xne'e, na' benne' biche'e ka', na' benne' wsedle chie' ka', na' wnníta'gake' lo yež Kapernaum na' zan ža.

*Jesús žebeje' benne' ka' li'a yodo'*

*(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lk. 19:45-46)*

<sup>13</sup> Kate' za' žin Lni Pasko' kate' žejsá' láže'gak benne' judío ka' kan ben Dios katen' bebeje' xa xtó'gake' ka' lo yežlyó Egipto, na' Jesusen' wyeje' lo yež Jerusalén. <sup>14</sup> Bejake'e benách ka' lo yežen', benne' ka' nníta'gake' li'a yodo', na' žóte'gake' bež ka', na' zila' ka', na' plomdo' ka', bia ka' žótgake'-ba' law Dios. Lezka' že'gak benne' ka' ga na', benne' zchá'gake' mežw ka' da' zá'gaken dot yežlyó nga. <sup>15</sup> Katen' ble'el Jesusen' da' ni, na' bchoke' do las ka' nich chinne' benne' ka', na' bechache' yógo'te benne' ka' na'le gan nak li'a yodo', na' lezka' blage' na'le zila' ka', na' bež ka'. Besdinnje' xmežw benne' ka' zchá'gake' mežwn', na' bžix'e' blag ka' ché'gake'. <sup>16</sup> Naž Jesusen' gože' benne' ka', benne' žóte'gake' plomdo' ka', na' wnné':

—Le yeká'a da' ki. Bi gonle liž Xa' ka to lawe' ya'a.

<sup>17</sup> Naž bejsá' láže'gak benne' wsedle ka' che Jesusen' da' nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: “Dan' žéke'le'ela' che ližo', na' žeye zla lázda'wa'.”

<sup>18</sup> Naž beži'igak benne' judío wnná bia' ka' nníta'gake' ga na', na' belyi'e Jesusen':

—¿Biz yela' wak wloe'elo' neto' da' gak bian' nzi' lo no'o žono' da' ki?

<sup>19</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' lé'gake':

—Le wžía yi' yodo' ni, na' yechonne žaze yechisan'.

<sup>20</sup> Naž benne' judío ka' belyi'e Le', na' wnná'gake':

—Xope-yon yiz ba zej žóngake' yodo' nga, na' Le', ¿chonne žaze yechison'?

<sup>21</sup> Yodon', dan' bchalj Jesusen' chen, naken la' kwinkze'. <sup>22</sup> Che len, katen' bebán Jesusen' lo yela' got, bejsá' láže'gak benne' wsedle chie' ka' kan wnné', na' bejlé'gake' da' nyejw le'e yiche la'y, na' lezka' da' bchalj Jesusen'.

*Jesús nnezle' kan zej nak yógo'te benách ka'*

<sup>23</sup> Kate' ne zoa Jesusen' lo yež Jerusalén, kate' žak Lni Pasko', benne' zan bejlé'gake' chie' Le', dan' blé'egekle' yela' wak ka' da' žone'. <sup>24</sup> Jesusen' bi bxen laže'e lé'gake', dan' nnezle' kan zej nak yógo'te benách ka'. <sup>25</sup> Bi žon byenen no benne' wloe'ele' Jesusen' kan zej nak benách ka', dan' nnézkzele' da' yo'o lo yichj lázdo'gak benách ka'.

### 3

*Jesús zcháljlene' Nikodemo*

<sup>1</sup> Nikodemo, to benne' yodo' fariseo, nbáblene' benne' judío wnná bia' ka'. <sup>2</sup> Benne' ni ble'e gan zoa Jesusen' to xe'le, na' gože' Le':

—Benne' Wsedle. Nnezla' Dios bsele'e Le' nich wsedlo' neto'. Bi zoa no benne' gak gone' yela' wak ka', da' zej nak bian', kan zej nak da' ka' žono' Le', cha' bi zoalen Dios le'.

<sup>3</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Da' li žapa' le', no benne' bi galje' da' yoble, bi gak le'ele' latjen' gan znná bia' Dios.

<sup>4</sup> Nikodemon' wnnable' Le', na' wnné':

—¿Nakxkze gak to benne' galje' da' yoble katen' ba ngole'? ¿Wak yeyo'é'e le'e xne'e, na' galje' yetó?

<sup>5</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Da' li žapa' le'. No benne' bi galje' ni'a che nis, na' ni'a che Dios Be' La'y, bi gak choe'e gan znná bia' Dios. <sup>6</sup> Bennen' nalje' lo ni'a lo na' benách, benachze nake', san no benne' nalje' ni'a che Dios Be' La'y, Be' La'y nbánlene'. <sup>7</sup> Bi yebanlo' dan' žapa' le', žon byenen

galjo' da' yoble. <sup>8</sup> Gáte'teze žak be', na' ženlo' zne ben', san bi nnezlo' galen' zan', o galen' zejen. Lezka' žak chegak benne' ka' zej nalje' ni'a che Dios Be' La'y.

<sup>9</sup> Naž Nikodemon' wnnable' Jesusen', na' wnné':

—¿Nakxken' gak da' ni, cha'?

<sup>10</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—¿Žsedlo' benách Israel ka', na' bi nnezlo' da' ki? <sup>11</sup> Da' li žapa' le', da' nnezlto' zchaljto' chen, na' da' ble'elto' zloe'elto' le'e, san bi zzi' lo na'le dan' žsedlto'. <sup>12</sup> Cha' bi žejle'le chia' kate' zcháljlena' le'e kan zej nak da' ka' žákgaken yežlyó nga, ¿nakxken' gak chejle'le chia' cha' wcháljlena' le'e che da' ka' žákgaken ya'abá che Dios?

<sup>13</sup> 'Batkle wžén no benne' ya'abá che Dios, san toza' neda', Benne' Golje' Benách, dan' bžoja' ya'abá che Dios, na' betja' nga, san zoakza' ya'abá che Dios. <sup>14</sup> Kan ben Moisés lo latje dach, bchise' ža'le to bele ya, bian' bde'e-ba' le'e yag, lezka' žon byenen gaken chia' neda', Benne' Golje' Benách, wchísgake' neda' to le'e yag. <sup>15</sup> Ki gaken chia', nich bi kwia yi'gak benne' ka' chejlé'gake' chia', san gata' yela' nban da' zejlí kanne chégake'.

*Dios nží'ile'ele' benách ka'*

Naž wnná Jesusen':

<sup>16</sup> —Dan' nží'ile'el Dios benách yežlyó nga, bdie' tlícha'tekze Zi'ne' lo yela' got, nich bi kwia yi'gak benne' ka' chejlé'gake' chie', san gata' yela' nban da' zejlí kanne chégake'. <sup>17</sup> Dios bsele'e Zi'ne' yežlyó nga, kege nich choge' chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga kwia yí'gake', san nich yelágake' ni'a chie' Le'.

<sup>18</sup> 'Nóte'teze benne' žejli'e che Bennen' nake' Zi'n Dios, bi nžog chie' kwia yi'e, san no benne' bi žejli'e chie', ba nžog chie' gate' dan' bi žejli'e che Bennen' nake' tlícha'tekze Zi'n Dios. <sup>19</sup> Che len ba nžog chegak benách ka' gátgake', dan' bla' Bennen' nake' baní' yežlyó nga, san benách ki žaz láže'gake' da' nak chol, na' kege Bennen' nake' baní'. Ki žóngake' dan' bi nak chawe' da' žóngake'. <sup>20</sup> Yógo'te benne' ka', benne' žóngake' da' zinnj, bi žaz láže'gake' baní', na' bi zlá'gake' lo baní', nich bi nna' da' žóngake'. <sup>21</sup> Benne' ka' žóngake' da' nak dot da' li, zlá'gake' lo baní' nich gak bia' žóngake' ni'a che Dios da' žóngake'.

Zwa, benne' žezóe' benách ka' nis, zchalje' che Jesús

<sup>22</sup> Wdé na', Jesusen' wyéjlene' benne' ka' žónlengake' Le' tzen, na' bžíngake' gan nbab Judea, na' wzóalene' légake' gan žezóagake' benách ka' nis. <sup>23</sup> Lezka' Zwa žezóe' benách ka' nis lo latjen' nzin' Enón, gawze gan že' yež Salim, dan' de nis zil ga na'. Belžín benne' ka' latjen' nich yezóagake' nis. <sup>24</sup> Ki goken kate' Zwan' bi na' yejwe' liž ya.

<sup>25</sup> Naž bałe benne' ka', benne' žónlengake' Zwan' tzen, wzó lágake' zdíl díža'gake' len benne' judío ka' kan nak che yela' žeyón kwin chawe' chegak benne' yodo' ka'.

<sup>26</sup> Bžíngake' gan zoa Zwan', na' belyi'e le':

—Benne' wsedle. Bwia nga. Bennen' wzóalene' le' yechelá'a yego Jordán, bennen' bzoa lio' chie', žezóe' benách ka' nis, na' želžín yógo'te benách ka' gan zoe'.

<sup>27</sup> Naž bechebe Zwan', na' gože' légake':

—Cha' zoa no benne' zoa da' nzi' lo ne'e, naken da' ba bde Dios lo ne'e. <sup>28</sup> Bénkzelele dan' bchalja' katen' wnnía': “Bi naka' neda' Benne' Criston” san Dios bsele'e neda' nich wzenla' benách ka' za' ze'e Le'. <sup>29</sup> Benne' byo, bennen' zzi'e xkwide' no'le zchag na'be', nake' benne' zchag ne'e, san ljež bennen' zchag ne'e, na' žónlene' le' tzen, zze nage' chie', na' žebele' dan' ženle' da' zchalj bennen' zchag ne'e. Lezka' žebéle'ela' neda' dan' žaken chie' ki. <sup>30</sup> Žon byenen gakže blo Benne' Criston', san žon byenen yéxjwža' neda'.

*Bennen' bžoje' ya'abá che Dios*

<sup>31</sup> Lezka' wnná Zwan':

—Bennen' ze'e zaka' ya'abale nakže' blo ka yógo'te benách. No benne' nake' che yežlyó nga, che yežlyó nga nakže', na' zchaljze' che da' žaken yežlyó nga, san Bennen' ze'e zaka' ya'abá che Dios nakže' blo ka yógo'te benách ka'. <sup>32</sup> Benne' ni zchalje' che da' ble'ele', na' che da' benle', san bi zoa no benne' zzi' lo ne'e dan' zchalje'. <sup>33</sup> Nóte'teze benne' zzi'

lo ne'e dan' zchalje', zloe'ele' law žejli'e nak dot da' li da' znna Dios. <sup>34</sup> Bennen' bseja' Dios, zchalje' diža' che Dios, dan' Dios na'kze dot laže'e bsele'e Dios Be' La'y len Bennen'. <sup>35</sup> Xažo Dios nži'ile' Zi'ne', na' ba bdie' lo na' Zi'nen' yógo'te da' de. <sup>36</sup> Nóte'teze benne' žejli'e che Zi'n Dios, ba de yela' nban da' zejlí kanne chie', san bennen' bi žejli'e che Zi'nen', bi gata' yela' nban na' chie', san nbage'e zia law Dios.

## 4

*Jesús* zcháljlene' to no'le nbabe' Samaria

<sup>1</sup> Béngekle benne' yodo' fariseo ka' kan benne' ka' žónlengake' Jesusen' tzen zej nyanže' ka benne' ka' žónlengake' Zwa tzen, na' lezka' žezóa Jesusen' zanže benách nis ka benách ka' žezóa Zwan' nis. <sup>2</sup> Jesús na'kze bi žezóe' benách ka' nis, san benne' wsedle chie' ka' žezóagake' benách ka' nis. <sup>3</sup> Kate' wnnezle Jesusen' da' ni, bezé'e gan nbab Judea, na' zejdé' da' yoble gan nbab Galilea.

<sup>4</sup> Gan zeje', žon byenen tie' gan nbab Samaria. <sup>5</sup> Ka' goken, bla' Jesusen' to yeždo' gan nbab Samaria, da' nzin' Sikar, dan' žen' gawze gan de yežlyón' da' bnezjw Jakob che Jwsé chie' ža ni'te. <sup>6</sup> Lo latjen' Jakobem' bche'ne' to yežw nis gže'. Kate' bla' Jesusen' ga na', wži'e žoa'a yežw nisen' dan' bejxáke'le' yoe'e nez, ne naken wawbíž. <sup>7</sup> Naž bžin to no'le Samaria ga na' nich si'e nis. Jesusen' gože' le', na' wnné':

—Benn da' ye'ja'.

<sup>8</sup> Jesusen' zoe' toze' dan' ba zjak benne' wsedle chie' ka' lo yežen' nich chejxi'gake' bi da' gáwgake'. <sup>9</sup> Naž no'le Samaria na' gože' Jesusen', na' wnné':

—¿Znablo' Le' neda' da' ye'jo', na' nako' benne' judío? Neda' naka' no'le Samaria.

Ki wnné' dan' benne' judío ka' bi de chawe' benách Samaria ka'.

<sup>10</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Chela' nónbi'o da' žonn Dios, na' no Bennen' ži'e le': “Benn da' ye'ja'” na' le' nnablo' le', na' le' gonne' chio' nis da' gonnen yela' nban.

<sup>11</sup> Naž no'len' gože' le', na' wnné':

—Benne', bi no'o da' kwéjleno' nis, na' že'lte žia nis ni. ¿Gaz za' nisen' dan' žonnen yela' nban? <sup>12</sup> ¿Nakžo' Le' zen ka Jakob, xa wdé chežo, bennen' benne' cheto' yežw nis ni, ga ni wži'e nis da' we'je', na' da' we'jgak zi'ne' ka', na' da' we'jgak bia beže chie' ka'?

<sup>13</sup> Bechebe Jesusen', na' wnné':

—No benne' ye'je' nis ni, da' yoble nnan ye'jen', <sup>14</sup> san nóte'teze benne' ye'je' nisen' da' wnezjwa' neda', biž nnan ye'jen', dan' wnezjwa' chie' nisen' da' gaken lo yichj lázda'we' ka to gan žal nis, da' gonnen yela' nban da' zejlí kanne chie'.

<sup>15</sup> Naž no'len' gože' le', na' wnné':

—Benne', benn chia' nisen', nich biž bil-la', na' biž yedjxi'a nis nga.

<sup>16</sup> Jesusen' wnné':

—Wyéj, bejlíž benne' byo chio', na' le da ga zoa' ni.

<sup>17</sup> Beží'i no'len', na' gože' le':

—Bi zoa benne' byo chia'.

Naž Jesusen' wnné':

—Da' likze znno': “Bi zoa benne' byo chia'” <sup>18</sup> dan' ba wzóaleno' gayo' benne' byo ka', na' benne' byon' zóaleno'-ne' na'a, bi nake' benne' byo chio'. Da' ni znno', da' likze znno'.

<sup>19</sup> Naž no'len' gože' le', na' wnné':

—Benne', žekla' neda' nako' benne' zchalje' lo wláz Dios. <sup>20</sup> Xa xto'to' ka' bka'n zéngake' Dios law ya'a nga, san znnale le'e yež Jerusalén naken ga žala' wká'n zengak benách ka' Dios.

<sup>21</sup> Jesusen' wnné':

—No'le, bejlé' da' znnia'. Za' ža katen' wká'n zenle Xažo Dios la'kze bi yedjsoale law ya'ado' ni, na' lezka' bi chejsoale lo yež Jerusalén. <sup>22</sup> Le'e zka'n zenle Bennen' bi nónbia'le-ne', san neto' nónbia'to' Bennen' zka'n zento', dan' ben Dios chie' gata' yela' žeslá ni'a chegak benne' judío ka'. <sup>23</sup> Na'a, za' ža, na' ba zoažo ža na', kate' benne' ka'



da' li wká'n zéngake' Dios, wká'n zéngake' Le', zoalen Dios Be' La'y, na' da' nak dot da' li, légake', dan' žénele Xažo Dios wká'n zengak benne' ka' Le' ki. <sup>24</sup> Dios nake' Be', na' benne' ka' zka'n zéngake' Le', žon byenen wká'n zéngake' Le', zoalen Dios Be' La'y, na' da' nak dot da' li, légake'.

<sup>25</sup> Naž no'len' gože' Le', na' wnné':

—Nnezla' žala' la' Benne' Mesías, (da' znnan: “Benne' Criston”). Kate' le'e Le', wloe'ele' žo'o yógo'te.

<sup>26</sup> Jesusen' wnné':

—Lekze' zcháljlene' le'.

<sup>27</sup> La' na'ze bežingak benne' wsedle ka' che Jesusen' ga na', na' bebán láže'gekle' dan' zcháljlene' to no'le, san nitóe' bi bežogle' nnable' Le', bi nne': “¿Biz znnablo' le'?” o “¿Biz da' zcháljleno' le'?”. <sup>28</sup> Naž no'len' bka'ne' že'e chie' ga na', na' beyeje' lo yež, na' gože' benne' ka' nníta'gake' ga na', <sup>29</sup> na' wnné':

—Le da, lé'elele to benne' gože' neda' yógo'te da' ba bena'. ¿Nakkze' Le' Benne' Criston'?

<sup>30</sup> Naž bžojgak benne' ka' lo yežen', na' bžingake' gan zoa Jesusen'.

<sup>31</sup> Kate' ne zej no'len', benne' wsedle ka' che Jesusen' ben byéngake', na' belyi'e Le':

—Benne' Wsedle, bdaw.

<sup>32</sup> Jesusen' gože' légake':

—De to da' žawa', da' bi nónbia'le.

<sup>33</sup> Naž benne' wsedle chie' ka' belnnable' ljéžgake' toe' yetóe', na' wnnágake':

—¿Nož benne' ba bedjwé'e da' bdawe'?

<sup>34</sup> Naž Jesusen' gože' légake':

—Da' nbánlena' naken gona' da' žénele Xa', Bennen' bsele'e neda', na' yeyóž gona' xchine'. <sup>35</sup> Ki znnale le'e: “Yetáp byo' žin ža lapžo.” Neda' žapa' le'e: le wía na'le, na' wíale benách ka' zej nake' ka' gan goz Dios, da' ba nbížen nich chejlapžon. <sup>36</sup> Bennen' zlappe' zzi'e lajzwe', na' dan' zlapen', naken nich gata' yela' nban da' zejlí kanne chegak benách ka', nich gak yebégekke tzen benne' žazen', na' benne' zlapen'. <sup>37</sup> Nak dot da' li da' znnan: “To benne' žaze', na' yetóe' zlappe'.” <sup>38</sup> Neda' bsela'a le'e chejlappe' gan bi gozle. Benne' yoble gozen', na' le'e zzi'le da' žonn žin na' da' bene'.

<sup>39</sup> Benne' zan, benne' Samaria ka', benne' nníta'gake' lo yež Sikar na', bejlé'gake' che Jesusen' ni'a che xtiža' no'len', dan' bchalje' kan nak chie', na' wnné': “Gože' neda' yógo'te da' ba bena'.” <sup>40</sup> Kate' bžingak benne' Samaria ka' gan zoa Jesusen', góta'yoegekke' Le' gá'nlene' légake'. Yechóp ža bga'n Jesusen' ga na'. <sup>41</sup> Ka' goken, benne' zanže bejlé'gake' che Jesusen' ni'a che da' bchaljkze' Le'. <sup>42</sup> Naž benne' ka' belyi'e no'len', na' wnnágake':

—Na'a žejle'to' chie', kégeze ni'a che da' bchaljo' le', san lezka' dan' benlto' neto' chie' Le', na' nnezlto' da' li Bennen' nake' Benne' Criston', Bennen' žeslé' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga.

### *Žeyón Jesús xkwide' byo che to benne' wnná bia'*

<sup>43</sup> Yechóp ža ka', bezá' Jesusen' gan nbab Samaria, na' wyeje' gan nbab Galilea. <sup>44</sup> Ki bene', dan' bchaljkze' Jesusen', na' wnné': “Benne' wláz ka' che to benne' zchalje' lo wláz Dios bi žápegake' le' ba la'ne.” <sup>45</sup> Kate' belá' Jesusen' gan nbab Galilea, wdápegak benne' Galilea ka' Le' ba la'ne dan' lezka' jake' lo yež Jerusalén katen' gok Lni Pasko', na' blé'egekke' da' ka' ben Jesusen' ga na'.

<sup>46</sup> Naž beyéj Jesusen' lo yež Kaná gan nbab Galilea, gan beyone' nis xis uba. Lo yež Kapernaum na' zoa to benne' wnná bia', benne' nzi' lo ne'e yela' wnná bia' lo wláz benne' znná bi'e, na' xkwide' byo chie' da'be' yižwé'. <sup>47</sup> Kate' bennen' benle' ba bezá' Jesusen' gan nbab Judea, na' ba bežine' gan nbab Galilea na', naž wyeje' gan zoa Jesusen', na' góta'yoele' Le' yide' liže', nich yeyone' xkwide' byo chien', dan' ba žek gatbe'. <sup>48</sup> Naž Jesusen' gože' le':

—Bi chejle'le chia' cha' bi lé'elele da' ka' zej nak bian', na' yela' wak ka' da' gona'.

<sup>49</sup> Naž bennen' nzi' lo ne'e lo wláz benne' z̄nna bi'e gože' Jesusen', na' wnné':

—Benne', date ná'tege nich bi gat x̄kwide' byo chian'.

<sup>50</sup> Naž Jesusen' gože' le':

—Beyéj ližo'. Nban x̄kwide' byo chion'.

Bennen' bejli'e da' wnná Jesusen', na' zeyeje'. <sup>51</sup> Kate' ne yoe'e nez zeyeje', ba le benne' wen žin chie' bedjchággake' le', na' bzéngkle' le', na' wnnágake':

—Nban x̄kwide' byo chion'.

<sup>52</sup> Wnnable' légake' batx̄ wzó law žeyakbe'. Belyi'e le':

—Bache', ka gachje ža bežój-be' da' lan'.

<sup>53</sup> Naž wnnazle x̄a x̄kwide' byon', beyakbe' kate' Jesusen' ne zcháljlene' le', na' gože' le': “Nban x̄kwide' byo chion'.” Che len bejli'e che Jesusen', na' lezka' benách ka' nníta'gake' liže' bejlé'gake' chie'.

<sup>54</sup> Yeļa' wak ni naken da' bežopen da' ben Jesusen' katen' wzóe' gan nbab Galilea, da' goken wdé bezé'e gan nbab Judea.

## 5

### *Žeyón Jesús to benne' die' ga nzi' Betesda*

<sup>1</sup> Wdé gok da' ni, gok to lni chegak benne' judío ka' lo yež Jerusalén, na' Jesusen' wyeje' ga na'. <sup>2</sup> Lo yežen', gawze gan žo'ogak zila' ka', že' to bej nis zen, da' nzin' Betesda len diža' hebreo, na' zej nnita' gayo' zchil zen chen. <sup>3</sup> Lo zchil ka' degak benne' zan, benne' ka' zej de'e yižwé', benne' lo cho le ka', na' benne' ka' bi žak sá'gake', na' benne' žak sá'gake'. Želbeze' bate ta nisen'. <sup>4</sup> Ki žaken dan' žetj to wbás che ya'abá to chi'i weje, na' žaze' lo nisen', na' zte' nisen'. Benne' nežw, benne' chejchoé'e lo nisen' kate' zdan, yeyaktie' kan nak bíte'teze yižwé' da' de'e. <sup>5</sup> Zoa to benne' ga na', ba zej chino' chonne žoa yiz de'e yižwé'. <sup>6</sup> Katen' Jesusen' ble'ele' benne' yižwén' die' ga na', wnnazle' ba zej zan yiz de'e yižwén', na' wnnable' le', na' wnné':

—¿Žénelo' yeyako'?

<sup>7</sup> Bechebe benne' yižwén', na' gože' Jesusen':

—Benne', bi zoa no benne' wtinne' neda' lo nisen' kate' zdan. Kate' ne zeyá'a neda', žo'o benne' yoble zga'ale' ka' neda'.

<sup>8</sup> Jesusen' gože' le':

—Wyase. Beywá' dan' delon', na' beyéj.

<sup>9</sup> La' beyakte bennen', na' beywé'e da' góta'len', na' beyeje'. Ža na' gok da' ni naken ža la'y chegak benne' judío ka'. <sup>10</sup> Naž benne' judío wnná bia' ka' belyi'e bennen' beyake', na' wnnágake':

—Ža la'y naken na'a. Bi žala' go'o da' žáte'lon'.

<sup>11</sup> Bechebe bennen', na' gože' légake':

—Bennen' beyone' neda' gožkze' neda', na' wnné': “Beywá' dan' delon', na' beyéj.”

<sup>12</sup> Naž wnnábgekle' le', na' wnnágake':

—¿Nož bennen' gože' le': “Beywá' da' delon', na' beyéj?”

<sup>13</sup> Bennen' beyake' bi nnezle' nožen', dan' ba bezá' Jesusen' lo latjen' dan' zej nnita' benne' zan ga na'. <sup>14</sup> Wdé gok da' ni, Jesusen' bejxake'e bennen' gan nak lo zchil yodo', na' gože' le':

—Bwia nga. Ba beyako'. Biž gono' doļa', nich bi gak chio' to da' nakže zi' ka' dan' goken chio'.

<sup>15</sup> Wyéj bennen', na' bejzenle' benne' judío wnná bia' ka', Jesusen' beyone' le'. <sup>16</sup> Che len bwíagak benne' judío wnná bia' ka' da' žon Jesusen', na' gónegekle' gótgake' le', dan' žone' da' ki kate' nak ža la'y chégake'. <sup>17</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Xa' žónteze' žin, na' lezka' neda' žona' žin.

<sup>18</sup> Che len gónežegekle' benne' judío wnná bia' ka' gótgake' Jesusen', kégeze dan' bi žape' ža la'y chégake' ba la'ne, san lezka' dan' wnné' nak Dios Xakze', na' ki naken, žon kwine' Dios.

Ye<sub>l</sub>a' wnná bia' da' nzi' lo na' Zi'n Dios

<sup>19</sup> Naž bechebe Jesusen', na' gože' l'égake':

—Da' li žapa' le'e. Bi be gak gona' neda', Zi'n Dios, žakze chia', san toze dan' zle'ela' žon Xažo Dios. Yógo'te da' žon Xažo Dios, lezka' žona' neda', Zi'ne'. <sup>20</sup> Xažo Dios nži'ile' neda', Zi'ne', na' zloe'ele' neda' yógo'te da' žone', na' da' zénle'eže ka' ka da' ni wloe'ele' neda', da' ka' góngaken ga yebán láže'le le'e. <sup>21</sup> Kan žon Xažo Dios, žesbane' benne' gat ka', na' žonne' ye<sub>l</sub>a' nban chégake', lezka' žona' neda', Zi'ne', znezjwa' ye<sub>l</sub>a' nban chégake' kan žénekezela'. <sup>22</sup> Xažo Dios bi zchi'a laže'e nitó benne', san ba bdie' lo na'a neda', Zi'ne', yógo'te ye<sub>l</sub>a' wnná bia' nich wchi'a laža'a benách ka'. <sup>23</sup> Ki naken nich gápegak yógo'te benách ka' neda', Zi'ne', ba la'ne, kan žápegake' Xažo Dios ba la'ne. Nóte'teze benne' bi žape' neda', Zi'ne', ba la'ne, bi žape' ba la'ne Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda', Zi'nen'.

<sup>24</sup> 'Da' li žapa' le'e. Nóte'teze benne' ženle' da' zchalja', na' žejli'e che Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda', benne' ni de ye<sub>l</sub>a' nban da' zejlí kanne chie', na' bi nžog chie' gate', san nake' ka to benne' ba bebane' lo ye<sub>l</sub>a' got dan' ba de ye<sub>l</sub>a' nban da' zejlí kanne chie'. <sup>25</sup> Da' li žapa' le'e, za' ža, na' ba zžin ža na', kate' benne' gat ka' yéngkle' chi'a neda', Zi'n Dios, na' benne' ka' yéngkle' xtiža'a, na' góngake' kan znnan, gata' ye<sub>l</sub>a' nban chégake'. <sup>26</sup> Kan yo'o lo na' Xažo Dios wnezjwa' ye<sub>l</sub>a' nban chegak benách ka', lezka' bdie' lo na'a neda', Zi'ne', wnezjwa' ye<sub>l</sub>a' nban chegak benách ka'. <sup>27</sup> Lezka' bdie' lo na'a ye<sub>l</sub>a' wnná bia' nich wchi'a laža'a benách ka' dan' naka' Benne' Golje' Benách. <sup>28</sup> Bi yebán láže'le kan nak da' ni, dan' za' ža kate' yógo'te benne' gat ka' yéngkle' chi'a, <sup>29</sup> na' yežójgake' lo yežw ba ka'. Yebangak benne' ka', benne' béngake' da' nak chawe', na' gata' ye<sub>l</sub>a' nban chégake', san benne' ka' béngake' da' zinnj, yebángake', na' chog Dios chégake' gátgake' to chi'ize.

*Da' ka' zej nak bian' da' nak Jesús*

<sup>30</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Bi be gak gona' nedza'. Kan nak da' ženla' da' zchalj Xa', ki zchi'a laža'a, na' kan zchi'a laža'a naken chawe', dan' bi žona' kan žénekezela' neda', san kan žénekezele Xa', Bennen' bsele'e neda'. <sup>31</sup> Cha' neda' zchalja' chia' kwinda', bi zaka' dan' zchalja'. <sup>32</sup> Zoa Benne' yoble, Benne' zzoa lie' kan naka' neda', Bennen' nake' Xa', na' nnezla' zaka' da' zzoa lie' kan nak chia'. <sup>33</sup> Le'e bséla'le benne' ka' bejnnábgekle' Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis, na' dan' bzoa lie' kan nak chia' naken dot da' li. <sup>34</sup> Neda' bi žiážjela' no benne' wzóa lie' kan nak chia', san znnia' da' ki nich yelale le'e. <sup>35</sup> Da' bchalj Zwan' goken ka to yi' yež, da' wyeyen, na' wza'nín', na' le'e, to chí'ido'ze wyáz láže'le si'le baní' chien'. <sup>36</sup> Na'a, zoa da' zzoa li kan nak chia' neda' da' záka'žen ka dan' bzoa li Zwan' kan nak chia'. Da' ka' bde Xažo Dios lo na'a gona', da' ka' žona', na' da' ka' zzoa lígaken kan nak chia', na' zej nak bian' Xažo Dios bsele'e neda'. <sup>37</sup> Lezka' Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda' zzoa lie' kan nak chia'. Batkle bénlele chi'e, na' batkle blé'elele lawe', <sup>38</sup> na' bi nzi' lo na'le xtiže'e, dan' bi žejle'le chia' neda', Bennen' bsele'e Lekze'. <sup>39</sup> Žsédtezle le'e da' nyejw le'e yiche la'y, dan' žéklele gata' ye<sub>l</sub>a' nban da' zejlí kanne chele ni'a che dan' nyejwn le'e yiche la'y, na' dan' nyejwn le'e yiche la'y na' zzoa lin kan nak chia' neda'. <sup>40</sup> Bi žénelele gónlenle neda' tzen nich gata' ye<sub>l</sub>a' nban chele.

<sup>41</sup> 'Bi žilja' ye<sub>l</sub>a' ba la'ne da' gape no benne' neda'. <sup>42</sup> Neda' nónbi'a le'e, na' nnezla' bi nži'ilele Dios. <sup>43</sup> Bla'a nga lo wláz Xažo Dios, na' le'e bi zzi' lo na'le neda', san cha' la' benne' yoble, benne' yide' žakze chie', si' lo na'le bennen'. <sup>44</sup> ;Nakxkze gak chejle'le che Dios cha' zzi'le ye<sub>l</sub>a' ba la'ne da' žaple lježle tole yetole, na' bi žiljle ye<sub>l</sub>a' ba la'ne da' gape Dios tlich'a le'e? <sup>45</sup> Bi wzóa yichjle yesbaga'a le'e zia law Xa'. Bennen' yesbage'e le'e zia nake' lekze Moisés, bennen' žxen láže'le-ne', la'kze gote' ža ni'te. <sup>46</sup> Chela' žejle'le che Moisés na', lezka' chejle'le chia' neda', dan' bzoj Moisés na' kan nak chia' neda'. <sup>47</sup> Na'a, ;nakxkze gak chejle'le da' zchalja' neda' cha' bi žejle'le da' ka' bzoj Moisés na'?

## 6

*Jesús* zwawe' gayo' mil benne' ka'

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lk. 9:10-17)

<sup>1</sup> Wdė gok da' ni, wyėj Jesusen' yechelá'a nido' che gan nbab Galilea, dan' nzin' Nido' Che Tiberias, benne' Sésar. <sup>2</sup> Benne' zan bejnáwgake' Jesusen' dan' blé'egekle' yelá' wak ka' da' bene', katen' beyone' benne' yižwé' ka'. <sup>3</sup> Naž Jesusen' wžene' to law ya'ado', gan wžé'lene' benne' wsedle chie' ka'. <sup>4</sup> Za' žin Lni Pasko' kate' benne' judío ka' žejsá' láže'gake' kan ben Dios, katen' bebeje' xa xtó'gake' ka' lo yežlyó Egipto. <sup>5</sup> Kate' Jesusen' bchis lawe', blé'ele' benne' zan, benne' zá'gake' gan zoe', na' gože' Lip:

—¿Gaz žel-lžo yet xtil dan' gawgak benne' zan ki?

<sup>6</sup> Ki wnná Jesusen' nich nnezle' da' nna Lipen', dan' nnézkzele' Le' da' gone'. <sup>7</sup> Bechebe Lipen', na' wnné':

—Chela' si'žo yet xtil len lazjw to benne' che xono' byo', benne' zan ki bi geklen gáwgake' láte'do' wejen.

<sup>8</sup> Naž to benne' wsedle che Jesusen', bennen' lie' Ndres, benne' biche' Smon Bedw, gože' Le', na' wnné':

<sup>9</sup> —Zoa to xkwide' byo nga, nwa'be' gayo' yet xtil ka' da' zej naken zoa' sebada, na' chope bel ka'. ¿Wak wawžo benne' zan ki len da' láte'do'ze ni?

<sup>10</sup> Naž Jesusen' gože' légake':

—Le ye' benne' zan ki kwé'gake' lo yo.

Lo latjen' yo'o daka', na' wže'gak ka gayo' mil benne' ka' ga na'. <sup>11</sup> Naž Jesusen' bexwe' yet xtil ka'. Kate' beyož gože' Dios “Žóxkeno'” bdisen' chegak benne' wsedle chie' ka', na' légake' belyisen' chegak yógo'te benne' ka' žé'gake' gan yo'o daka'. Lezka' bėngake' chegak bel ka', na' bdáwgake' kan gónegekle' gáwgake'. <sup>12</sup> Kate' ba bėljegekle', Jesusen' gože' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Le yetób da' bizjw ka' da' zej nga'nen, nich bi be nitlen.

<sup>13</sup> Betóbgaken', na' beschá'gake' chežinno xkwit da' bizjw ka' chegak gayo' yet xtil ka' zej naken zoa' sebada, dan' bega'nen chegak benne' ka' bdáwgaken'. <sup>14</sup> Kate' benne' ka' blé'egekle' yelá' wak dan' ben Jesusen', na' wnnágake':

—Da' li benne' ni nake' Bennen' zchalje' lo włáz Dios, Bennen' žala' yide' yežlyó nga.

<sup>15</sup> Dan' nnezle Jesusen' žénegekle' ché'gake' Le' de chgi' nich góngake' ga nna bi'e légake', che len bezé'e latjen', na' wyeje' toze' to law ya'a.

*Jesús* zze'e lo nido'

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

<sup>16</sup> Kate' ba žale, jak benne' wsedle ka' che Jesusen', na' bžíngake' žoa'a nido'. <sup>17</sup> Belbene' to lo barkw, na' zjake' lo nison', nich žíngake' lo yež Kapernaum. Kate' ba nak chol, Jesusen' bi na' žine' gan nníta'gake'. <sup>18</sup> Wzó law žak be' wale lo nison', na' nisen' zgó'anen. <sup>19</sup> Kate' ba bsá'gake' barkwn', na' wzán' ka to ga zza'žo to hora, naž blé'egekle' Jesusen' zze'e lo nison', na' ze'e zbig'e'e gan zej barkwn', na' bžébegake'.

<sup>20</sup> Naž Jesusen' gože' légake':

—Nedkzan'. Bi žébele.

<sup>21</sup> Naž len yelá' žebél wzí'gake' Le' lo barkwn', na' la' bžínte barkwn' lo yo biž gan zjake'.

*Benne' zan žeyíljkake' Jesús*

<sup>22</sup> Ža chope ža, gókbe'egekle benne' zan ka', benne' zej nga'ne' yechelá'a nison', da' goken, dan' toze barkw bžinen ga na', na' Jesusen' bi wžénlne' benne' wsedle chie' ka' lo barkwn', san légakze' jake'. <sup>23</sup> Naž bžojgak yebałe barkw ka' lo yež Tiberias, na' bžíngaken to latje da' žen' gawze gan bdáwgake' yet xtil, katen' Xanžo Jesusen' gože' Dios: “Žóxkeno'” chen. <sup>24</sup> Dan' blé'egekle' biž zoa Jesusen' ga na', na' bi zej nnita' benne' wsedle chie' ka' ga na', che len belbene' law barkw ka', na' bžíngake' lo yež Kapernaum, gan bejdílgake' Jesusen'.

*Jesús nake' yet xtil da' znezjwn yela' nban li laže'*

<sup>25</sup> Kate' bžingak benne' zan ka' yechelá'a nisdon', bejxáka'gake' Jesusen', na' belyi'e Le':

—Benne' wsedle, ¿batx beló'o nga?

<sup>26</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Da' li žapa' le'e: žeyilje neda', kege dan' blé'elele yela' wak ka' da' bena', san dan' bdawle yet xtilen', na' béljelele. <sup>27</sup> Le gon žin, kege nich si'le yela' waw da' zde chen, san nich si'le yela' waw da' gáta'tezen, na' gonnen yela' nban da' zejlí kanne chele. Yela' waw ki naken da' wnezjwa' neda', Benne' Golje' Benách, chele, dan' Xažo Dios bloe'ele' law naka' Zi'ne'.

<sup>28</sup> Naž wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Biz da' žon byenen gonto' nich gonto' da' žaz laže' Dios?

<sup>29</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Da' žaz laže' Dios naken chejle'le chia' neda', naka' Bennen' bsele'e Le'.

<sup>30</sup> Naž wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Biz da' nak bia' gono', da' le'elton' nich chejle'to' chio' Le'? ¿Biz yela' wak gono'?

<sup>31</sup> Xa gole chežo ka' bdáwgake' yet xtil da' nzin' maná lo latje dach, kan nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: “Moisés benne' chégake' yet xtil che ya'abá, dan' bdáwgaken'.”

<sup>32</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Da' li žapa' le'e: kege Moisés na' benne' chele yet xtil che ya'abá, san Xažo Dios žonne' chele yet xtilen'. <sup>33</sup> Yet xtil dan' žonn Dios chegak benách ka' naka' neda', dan' bžojen ya'abá, na' znezjwn yela' nban chegak benách ka', benne' nníta'gake' yežlyó nga.

<sup>34</sup> Naž belyi'e Le':

—Xan, bénnteze yet xtilen' cheto'.

<sup>35</sup> Jesusen' gože' légake':

—Neda' naka' yet xtil da' zej nbanlen benách ka' to chi'ize. Nóte'teze benne' gónlene' neda' tzen, wéljele' to chi'ize da' naken che Dios, na' nóte'teze benne' chejli'e chia' neda', ba we'je' to chi'ize da' naken che Dios. <sup>36</sup> Naken kan ba gožkza' le'e, la'kze zlé'elele neda', bi žejle'le chia'. <sup>37</sup> Yógo'te benne' ka' žonn Xa' chia', gónlengake' neda' tzen, na' benne' ka' gónlengake' neda' tzen, bi yesbí'igaka'-ne'. <sup>38</sup> Ki naken dan' bžoja' ya'abá che Dios, na' betja' nga, kege nich gona' kan žénela' nedkza', san nich gona' kan žénele Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda'. <sup>39</sup> Da' žénele Xa', Bennen' bsele'e neda', naken bi kwia' yi' nitó benne', bennen' benn Dios chia', na' yesbana'-ne' ža ze lawte ža. <sup>40</sup> Da' žénele Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda', naken gata' yela' nban chegak yógo'te benne' ka' lé'egekle' neda', Zi'ne', na' chejlé'gake' chia' neda', na' neda' yesbángaka'-ne' ža ze lawte ža na'.

<sup>41</sup> Naž benne' judío wnná bia' ka' wnnégake' che Jesusen', dan' wnné': “Neda' naka' yet xtilen' da' zan' ya'abá.” <sup>42</sup> Che len wnnágake':

—¿Kege benne' ni Jesusen', zi'n Jwsé? Nónbia' žo xa xne'e. ¿Nakx chen', znnna benne' ni: “Bžoja' ya'abá che Dios?”

<sup>43</sup> Naž bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Bi nnele chia' la' le'eze. <sup>44</sup> Bi gak nitó benne' gónlene' neda' tzen, cha' Xa', Bennen' bsele'e neda', bi yedjwé'e bennen' chia' neda', na' neda' yesbana'-ne' ža ze lawte ža na'.

<sup>45</sup> Nyejw le'e yiche la'y kan wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, da' znnan ki: “Dios wsedle' yógo'te benách.” Che len, yógo'te benne' ka', benne' želyenle' chi'i Xa', na' nsédgekle' lo ne'e Le', gónlengake' neda' tzen.

<sup>46</sup> Bi zoa no benne' ble'ele' Xažo Dios, san toze Bennen' bžoje' gan zoa Dios. Bennen' zle'ekzle' Xažo Dios. <sup>47</sup> Da' li žapa' le'e: nóte'teze benne' žejli'e chia' neda' de yela' nban da' zejlí kanne chie'. <sup>48</sup> Neda' naka' yet xtil da' zej nbanlen benách ka' to chi'ize. <sup>49</sup> Xa xto'le ka' bdáwgake' yet xtilen' dan' nzin' maná lo latje dach, na' kate' bza'a ža chégake', gótgake'. <sup>50</sup> Neda' naka' yet xtil da' zžojen ya'abá che Dios, na' nóte'teze benne' gawen', bi gate' to chi'ize. <sup>51</sup> Nedkza' naka' yet xtilen' da' zej nbanlen benách ka', dan' bžojen ya'abá che Dios, na' cha' nóte'teze benne' gawe' yet xtilen', na' gak bane' to chi'ize. Yet xtilen'



da' znezjwa' neda' naken xpela'a, da' znezjwan' nich gata' yela' nban chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga.

<sup>52</sup> Naž benne' judío wnná bia' ka' belchíx ljéžgake', na' wnnágake':

—¿Nakx gak gonn benne' ni xpele'e nich gawžon?

<sup>53</sup> Che len Jesusen' gože' légake':

—Da' li žapa' le'e: cha' bi gawle xpela'a neda', Benne' Golje' Benách, na' cha' bi ye'jle xchena', bi de yela' nban na' chele. <sup>54</sup> Nóte'teze benne' gawe' xpela'a, na' ye'je' xchena', de yela' nban da' zejlí kanne chie', na' neda' yesbana'-ne' ža ze lawte ža na'.

<sup>55</sup> Ki naken dan' nak xpela'a yela' waw da' li, na' xchena' naken to da' li da' ye'jen no benne'. <sup>56</sup> Nóte'teze benne' gawe' xpela'a, na' ye'je' xchena', sóalenteze' neda', na' neda' sóalenteza' le'. <sup>57</sup> Kan zoa nban Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda', na' neda' nbánlena' Le', lezka' nóte'teze benne' gawe' neda', soe' nbánlene' neda'. <sup>58</sup> Da' ni naken yet xtil da' bžojen ya'abá che Dios, na' bi naken ka yet xtilen' dan' nzin' maná, dan' bdawgak xa xto'le ka', na' kate' bza'a ža chégake', gótgake'. Nóte'teze benne' gawe' yet xtil ni gak bane' to chi'ize.

<sup>59</sup> Da' ni bchalj Jesusen' gan nak to lo yo'o gan zdoggak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' gok da' ni kate' ne žsedle' benách ka' nníta'gake' lo yež Kapernaum.

*Da' žonnen yela' nban da' zejlí kanne chežo*

<sup>60</sup> Kate' benne' wsedle ka' che Jesusen' béngkle' da' ki, benne' zan ladjwgake' wnnégake' chen, na' wnnágake':

—Zédele'e nak diža' ni. ¿Nožkze benne' gak si' lo ne'en?

<sup>61</sup> Wnnezle Jesusen' znnegak benne' wsedle chie' ka' che xtiže'e, na' wnnable' légake', na' wnné':

—¿Žon diža' ni le'e zede? <sup>62</sup> ¿Nakxkze gaken cha' lé'elele neda', Benne' Golje' Benách, yeyepa' gan wzóa' zga'ale? <sup>63</sup> Da' nak che Dios Be' La'y naken da' žonnen yela' nban chele. Da' nakze beła' žen bi gak gon chawen' le'e. Diža' da' bchaljlana' le'e naken che Dios Be' La'y, na' žonnen yela' nban chegak benách ka'. <sup>64</sup> Na'a, bálele le'e bi žejle'le chia'.

Wnná Jesusen' ki dan' nnézkzele' Le' ža ni'te no benne' ka' bi žejlé'gake' chie', na' lezka' bennen' wdíe' Le' lo na'gak benne' ka' gótgake' Le'. <sup>65</sup> Che len wnné':

—Che len ba gožkza' le'e bi gak no benne' gónlene' neda' tzen, cha' bi we' Xažo Dios le' latje.

<sup>66</sup> Gok chope láže'gak benne' zan ža na', benne' wsedle chie' ka', na' biž wdálengake' Le' tzen. <sup>67</sup> Naž Jesusen' wnnable' benne' chežinno, benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—¿Lezka' le'e yekwasle?

<sup>68</sup> Bechebe Bedw, na' gože' Le':

—Xan, ¿noz benne' chéjlento'? Le' napo' diža' da' žonnen yela' nban da' zejlí kanne cheto'. <sup>69</sup> Neto' žejle'to' chio', na' nónbia'to' Le', nako' Benne' Criston', Bennen' bseła' Dios, na' nako' Zi'nkze Dios ban.

<sup>70</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Wžekza' neda' le'e chežinnole ki, san to benne' ladjwle le'e žonlen da' xiwe' le' tzen.

<sup>71</sup> Da' ni bchalj Jesusen' che Judas Iskariote, zi'n to benne' lie' Smon, dan' nak Judas na' bennen' wdíe' Le' lo na'gak benne' ka' gótgake' Le', na' nbáblene' yechinéj benne' wsedle chie' ka'.

## 7

*Bi žejle'gak benne' biche' Jesús chie' Le'*

<sup>1</sup> Wdé gok da' ni, wdé Jesusen' gan nbab Galilea. Bi gónele' cheje' gan nbab Judea dan' žénegekle benne' judío wnná bia' ka', benne' nníta'gake' ga na', gótgake' Le'. <sup>2</sup> Ža na' za' žin lni chegak benne' judío ka' kate' žejsá' láže'gake' ka' xa wdé chégake' wnníta'gake' gan besbínigake' zan yo'o lága'do'. <sup>3</sup> Che len benne' biche' Jesusen' ka' belyi'e Le', na' wnnágake':



—Bžoj ga ni, na' wyěj gan nbab Judea nich lé'egekle benne' wsedle chio' ka', benne' nníta'gake' ga na', yela' wak ka' da' žono'. <sup>4</sup> Cha' žénele no benne' gónbia'gak benách ka' le', bi žone' ngáche'ze da' žone'. Dan' žono' yela' wak zen ki, bloe'el kwino' lawgak yógo'te benách ka' nich lé'egekle' da' žono'.

<sup>5</sup> Ki wnnagak benne' biche'e ka' dan' bi na' chejlé'gake' chie' Le'. <sup>6</sup> Naž Jesusen' gože' lé'gake':

—Bi na' žin ža chia' nich wloe'ela' dan' naka' lawgak benách ka', san ža ni naken nich bi da' gonle le'e. <sup>7</sup> Benách ka' nníta'gake' yežlyó nga bi zžóagake' le'e cheła'ale, san zžóagake' neda' cheła'ale dan' zloe'ela' law kan zej nake', na' da' znnia' nak bian' bi nak chawe' da' žóngake'. <sup>8</sup> Le chej le'e lni na'. Bi cha'a neda' lni na' na'a dan' bi na' žin ža chia'.

<sup>9</sup> Kate' beyóž gože' lé'gake' da' ki, bga'ne' gan nbab Galilea.

*Jesús žeje' lni chegak benne' judío ka'*

<sup>10</sup> Wdé jak benne' biche' Jesusen' ka' lni na', lezka' wyeje' Le', kege kwáselo, san ngáche'ze wyeje'. <sup>11</sup> Gan žak lni na', wdiljgak benne' judío wnná bia' ka' Jesusen', na' wnnágake':

—¿Gaz zoa bennen'?

<sup>12</sup> Benne' zan bcháljgake' da' zanle'e kan nak che Jesusen'. Bałe' wnnágake':

—Nake' chawe'.

Yebałe' wnnágake':

—Bi nake' chawe' dan' žon láže'le' benách ka'.

<sup>13</sup> Nitó benne' bi bchalje' kwáselo kan nak che Jesusen', dan' benne' zan ka' zžébegake' benne' judío wnná bia' ka'.

<sup>14</sup> Kate' ba bžin gachje lni na', bla' Jesusen' li'a yodo', na' bsdle' benách ka' nníta'gake' ga na'. <sup>15</sup> Bebán láže'gak benne' judío ka', na' wnnágake':

—¿Nakx chen', žakle'e bennen', na' bi nsedle' che yodo'?

<sup>16</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' lé'gake':

—Da' žsedla' neda', kege chezan', san naken che Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda'.

<sup>17</sup> Cha' žénele no benne' gone' kan žénele Dios, na' gákbe'le' cha' nak che Dios da' žsedla' benách ka' o cha' žakze chia' zchalja'. <sup>18</sup> Nóte'teze benne' zchalje' žakze chie', žone' ki nich gápegak benách ka' le' ba la'ne, san bennen' žénele' gápegak benách ka' ba la'ne bennen' bsele'e le', benne' ni zchalje' da' naken dot da' li, na' bi žon laže'e.

<sup>19</sup> 'Moisés bdie' lo na'le da' bchi'le Dios, san nitole le'e bi žonle kan zžna xtiže'e. ¿Biz chen' žénelele gotle neda'?

<sup>20</sup> Beži'igak benne' zan ka', na' belyi'e Le':

—Da' xiwe' žónlenen le' tžen. ¿Nožkze benne' žénele' gote' le'?

<sup>21</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' lé'gake':

—To yela' wak bena', na' žebán láže'le yógo'tele. <sup>22</sup> Da' li Moisés benne' chele dan' nžogen lo beła' chele dan' nak bian' nzi'le xtiža' Dios. Kege Moisés na'kze bennen' chele, san wzi'en lo na'gak xa xta'we' ka'. Na'a, la'kze nak ža la'y, zchogle lo beła' chegak xkwide' byo chele ka' dan' nak bian' zej nbabbe' che Dios. <sup>23</sup> Cha' želzi'be' lo beła' chégakbe' dan' nak bian' kate' nak ža la'y, nich bi wka'nle ca'ze da' zžna da' bchi'le Moisés, ¿žža'le neda' dan' beyona' to benne', nich beyake' cháwe'do' kate' nak ža la'y?

<sup>24</sup> Bi žala' kon wchi'a láže'le, san le wchi'a laže' kan nak da' li.

*Jesús zloe'ele' gan bžoje'*

<sup>25</sup> Naž bchaljgak bałe benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén, na' wnnágake':

—¿Kege benne' ni bennen' žeyiljgak benne' judío wnná bia' ka' nich gótgake' Le'?

<sup>26</sup> Le wia nga. Kwáselo zchalje', na' bi be žé'gake' Le'. ¿Žákbe'egekle benne' ka', benne' zžna biá'gake' žo'o, da' li benne' ni nake' Benne' Criston', Bennen' žala' nna bi'e žo'o?

<sup>27</sup> Benne' ni, nnezlžo ga benne' Le'. Kate' yid Benne' Criston', bi nnezle nitó benne' ga benne' Le'.

<sup>28</sup> Wzóa Jesusen' zsedle' benách ka' lo zchil yodo', na' katen' benle' da' ni, wnnié' zižje, na' wnné':

—¿Nónbia'le neda', na' nnézlele ga benne' neda'? Bła'a yežlyó nga, kege žakze chia', san Dios na'kze bsele'e neda', na' Le', bi nónbia'le-ne'. <sup>29</sup> Neda' nónbi'a-ne', dan' za'a lo wlaze' Le', na' Lekze' bsele'e neda'.

<sup>30</sup> Naž ben byéngake' séngake' Le', san nitó benne' bi beḡwe' Le', dan' bi na' žin ža chie' nich choe'e lo ná'gake'. <sup>31</sup> Benne' zan bejlé'gake' chie', na' wnnágake':

—Kate' la' Benne' Criston', ¿gone' da' zanže yeła' wak ka' ka da' žon Benne' ni?

*Benne' yodo' ka' želsele'e* benne' ka' nich séngake' Jesús

<sup>32</sup> Béngekle benne' yodo' fariseo ka' da' zchaljgak benách ka' kan nak che Jesusen', na' bḡoz wnná bia' ka' len benne' yodo' fariseo ka', bséla'gake' ni'a ná'gake' nich chejxéngake' Le'. <sup>33</sup> Naž Jesusen' wnné':

—Yetó chí'ido'ze sóalena' le'e, na' naž yeyá'a gan zoa Xa', Bennen' bsele'e neda'.

<sup>34</sup> Yeyiljle neda', san bi yežél-lele neda'. Gan chejsóa' neda' bi gak yidle le'e.

<sup>35</sup> Naž benne' judío ka' belyi'e ljéžgake' ka', na' wnnágake':

—¿Gaz chej benne' ni, gan bi yežél-lžo-ne'? ¿Cheje' gan zej nnita' benne' judío ka', benne' zej náslase' dot yežlyó nga, na' wsedle' benne' zi'to' ka'? <sup>36</sup> ¿Biz zejlás dan' wnné': “Yeyiljle neda', na' bi yežél-lele neda'” na' lezka': “Gan chejsóa' neda' bi gak yidle le'e”?

*Nis yego da' žonnen yeła'* nban chežo

<sup>37</sup> Kate' nak ža ze lawte ža che lni na', ža na' naken blo, wzó ža' Jesusen'. Wnnié' zižje, na' wnné':

—Cha' zoa no benne' zbiž yichj lázda'we', žala' yide' gan zoa', na' ye'je'. <sup>38</sup> Nóte'teze benne' žejli'e chia' neda', gak chie' kan nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: “Lo yichj lázdo'w bennen' galj da' gaken ka to nis yego” dan' gon chawen' benách ka', na' gata' yeła' nban chégage'.

<sup>39</sup> Bchalj Jesusen' da' ni kan nak che Dios Be' La'y, Bennen' žala' yedjsóalene' benne' ka' chejlé'gake' che Jesusen'. Ki wnné' dan' bi na' žin Dios Be' La'y na', dan' bi na' yeyepe Jesusen' gan gake' Benne' blo.

*Žak chóplegak benách ka'*

<sup>40</sup> Kate' benne' zan ka' béngekle' da' ki, bałe' wnnágake':

—Da' li benne' ni nake' bennen' zchalje' lo wláz Dios, bennen' bchebe laže' Dios sele'e chežo.

<sup>41</sup> Yebałe' wnnágake':

—Benne' ni nake' Benne' Criston'.

Wnnagak yebałe' benách ka':

—¿Galj Benne' Criston' gan nbab Galilea? <sup>42</sup> Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: “Galj Benne' Criston' ladjw zi'n za'só Dabí'ka', na' gake' benne' yež Belén, da' goken laž Dabín'.”

<sup>43</sup> Ka' goken, gok chóplegak benne' ka' ni'a che Jesusen'. <sup>44</sup> Gónegekle' bałe' séngake' Jesusen', san nitó benne' bi be bene' chie'.

*Benne' wnná bia' ka' bi žejlé'gake'* che Jesús

<sup>45</sup> Naž ni'a na'gak bḡoz wnná bia' ka' len ni'a na'gak benne' yodo' fariseo ka', bežíngake' gan zej nnita' benne' yodo' wnná bia' ka', na' benne' ki belyi'e ni'a ná'gake' ka', na' wnnágake':

—¿Biz chen' bi žedjwa'le-ne'?

<sup>46</sup> Naž bechébegak ni'a ná'gake', na' wnnágake':

—Bi zchalj nitó benne' kan zchalj bennen'.

<sup>47</sup> Naž beži'igak benne' yodo' fariseo ka', na' wnnágake':

—¿Be'le latje ben láže'le' le'e? <sup>48</sup> ¿Zoa no benne' wnná bia', o no benne' yodo' fariseo, bejli'e chie'? <sup>49</sup> Benne' ki, benne' bi žákgage' xtiža' Dios, zej nbage'e zia.

<sup>50</sup> Lezka' zoa Nikodemo ga na', bennen' ble'e gan wzóa Jesusen' to xe'le. Nikodemon' nake' benne' yodo' fariseo, na' gože' légage':

<sup>51</sup> —¿Zchogžo che to benne' gate' ni'a che da' bchi'le Dios žo'o cha' bi yénležo chie' zga'ale nich nnézležo biz bene'?

<sup>52</sup> Naž beží'igake' yeba'le' ka', na' belyi'e le':

—¿Nako' le' benne' Galilea? Beł da' nyejw le'e yich la'y, na' wio' batkle bžoj nitó benne' zchalje' lo wláz Dios gan nbab Galilea.

<sup>53</sup> Naž che chégake' beyéjgake' lížgake'.

## 8

<sup>1</sup> Jesusen' wyeje' gan nak law Ya'a Yag Olibo.

*No'len' bene' doła'* da' zka'n ditjen yela' zchag na'

<sup>2</sup> Kate' za' ža'ni', bla' Jesusen' li'a yodo', na' bžingak yógo'te benách ka' gan zoe'. Jesusen' wži'e ga na', na' bsedle' légake'. <sup>3</sup> Naž benne' yodo' wsedle ka' len benne' yodo' fariseo ka' bché'gake' to no'le gan zoa Jesusen', no'len' blé'egekle' žone' doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na'. Bžégake' le' gachje láwe'le benách ka' zze nággake' che Jesusen', <sup>4</sup> na' belyi'e Le':

—Benne' wsedle, no'le ni wzento'-ne' žone' doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na'. <sup>5</sup> Lo da' bchi'le Moisés, gože' žo'o wže'ežo yej to no'le žone' da' ki, nich gate'. ¿Na'a Le', biz znno'?

<sup>6</sup> Ki wnnágake' nich bi da' nna Jesusen' nich gak yesbága'gake' Le' zia. Naž byechw Jesusen', na' bwie' lo yo, na' bzoje' lo yon' len xben ne'e. <sup>7</sup> Kate' wnnáble'egekle' Le', naž bezé Jesusen', na' gože' légake':

—Nólele le'e bi naple doła' wak so lawle wže'ele-ne' yej.

<sup>8</sup> Da' yoble beyechw Jesusen', na' bwie' lo yo, na' wzó lawe' zzoje' da' yoble lo yon'. <sup>9</sup> Kate' béngekle' da' ni, na' lázdo'gake' bcheben légake', na' bežojgak to tógake'. Zgá'alegak benne' gole ka' bezá'gake', na' wdé na' benne' kwide' ka'. Toze Jesusen' bga'ne' len no'len', ga na' zoe' gachje láwe'le benne' ka' zze nággake' chie' Le'. <sup>10</sup> Naž Jesusen' bezie' da' yoble, na' bi ble'ele' nitó benne' žesbage'e no'len' zia, san toze no'len', na' gože' le':

—No'le, ¿gaz zej nnita' benne' ka' besbága'gake' le' zia? ¿Bi zoa no benne' zchoge' chio' gato'?

<sup>11</sup> No'len' wnné':

—Nitóe'.

Naž Jesusen' gože' le':

—Lezka' neda', bi zchoga' chio' gato'. Beyéj ližo', na' biž gono' doła'.

*Jesús nake' baní' chegak benne' ka'*

<sup>12</sup> Da' yoble Jesusen' bcháljlene' légake', na' wnné':

—Neda' naka' baní' chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. Nóte'teze benne' sá'lene' neda' tzen, bi te' gan nak chol, san soalen baní' le', nich le'ele' kan gata' yela' nban da' zejlí kanne chie'.

<sup>13</sup> Naž benne' yodo' fariseo ka' belyi'e Le', na' wnnágake':

—Le' zzoa lio' chio' kwinzo'. Bi zaka' da' zzoa lion'. Dáche'ze naken.

<sup>14</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—La'kze zzoa lian' chia' kwinza', dot da' li nak da' zzoa lian' dan' nnezla' gan bžoja', na' gan cha'a, san le'e bi nnézlele gan za'a, na' gan yeyá'a. <sup>15</sup> Le'e zchi'a láže'le kan zej nak da' ka' žákgaken yežlyó nga, san neda', žakze chia' bi zchi'a laža'a nitó benne'. <sup>16</sup> La'kze wchi'a laža'a, ka nak da' li wchi'a laža'a, dan' kege nedza' wchi'a laža'a, san Xa', Bennen' bsele'e neda', gónlene' neda' tzen. <sup>17</sup> Lezka' da' bsedle Moisés nyejw le'e yich la'y, na' znnan: “Da' zzoa ligak chope benne', naken dot da' li.” <sup>18</sup> Neda' zzoa lia' chia' kwinza', na' Xa', Bennen' bsele'e neda', lezka' zzoa lie' chia' neda'.

<sup>19</sup> Naž benne' yodo' fariseo ka' wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Gaz zoa Xo'?

Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Bi nónbia'le neda', na' bi nónbia'le Xa'. Chela' nónbia'le neda', lezka' Xa' gónbia'le-ne'.

<sup>20</sup> Bchalj Jesusen' da' ni kate' ne zoe' žsedle' benách ka' lo zchil yodo', gan zej nnita' kak ka' gan zgó'ogake' mežw che yodo', san nitó benne' bi beᵑwe' Le', dan' bi na' žin ža chie' choe'e lo ná'gake'.

Znna Jesús: “Gan cha'a neda', bi gak yidle le'e”

<sup>21</sup> Da' yoble Jesusen' gože' lé'gake', na' wnné':

—Yezá'a yežlyó nga, na' yeyilje no benne' yeslé' le'e, san ga'n doła' da' nbága'le, na' gatle. Gan cha'a neda', bi gak yidle le'e.

<sup>22</sup> Naž bchaljgak benne' judío wnná bia' ka', na' wnnágake':

—¿Got kwine'? Wnné': “Gan cha'a neda', bi gak yidle le'e.”

<sup>23</sup> Jesusen' gože' lé'gake':

—Nakle le'e che yežlyó da' žen' že'le nga, san neda' za'a ya'abá che Dios da' žen' ža'le. Nakle le'e benách che yežlyó nga, san neda' bi naka' benne' che yežlyó nga. <sup>24</sup> Che len goža' le'e: “Ga'n doła' da' nbága'le, na' gatle.” Cha' bi chejle'le nakkza' Benne' Weslá, ga'n doła' da' nbága'le, na' gatle.

<sup>25</sup> Naž wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Nozkze benne' nako'?

Jesusen' gože' lé'gake':

—Naka' kan ba goža' le'e ža ni'te. <sup>26</sup> Da' zan da' žala' yapa' le'e, na' wchi'a laža'a da' nak chele. Diža' dot da' li zchalj Xa', Bennen' bsele'e neda', na' da' ženla' zchalje' Le', zcháljlenan' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga.

<sup>27</sup> Bi bejni'igekle' zcháljlene' lé'gake' kan nak che Dios, Xe'. <sup>28</sup> Che len Jesusen' gože' lé'gake':

—Kate' žin ža wchisle neda', Benne' Golje' Benách, nich gotle neda', naž gákbe'elele nakkza' Benne' Weslá, na' bi be žona' žakze chia', san da' bloe'el Xa' neda' zchaljan'. <sup>29</sup> Xa', Bennen' bsele'e neda', zóalene' neda'. Xa' bi bka'ne' neda' toza', dan' žónteza' da' žaz laže'e Le'.

<sup>30</sup> Kate' bchalj Jesusen' da' ni, benne' zan bejlé'gake' chie'.

*No benne' nake' che Dios, na' no benne' nake' wen laže'*

<sup>31</sup> Naž Jesusen' gože' benne' judío ka', benne' žejlé'gake' chie', na' wnné':

—Cha' góntezele kan znna xtiža'a, da' li gakle benne' wsedle chia' ka'. <sup>32</sup> Gónbia'le da' nak dot da' li, na' dan' naken dot da' li yeslán le'e.

<sup>33</sup> Beží'igake', na' belyi'e Le':

—Za'só Bran nakto', na' bi zoa no benne' bene' neto' benne' ndo'w ka'. ¿Biz chen' znno': “Yeslán le'e”?

<sup>34</sup> Jesusen' gože' lé'gake':

—Da' li žapa' le'e: Yógo'te benne' wen doła' ka', yó'ogake' lo na' doła'. <sup>35</sup> To benne' ndo'w bi gá'nteze' liž xan yo'o, san bennen' nake' zi'n xan yo'on' gá'nteze' liž bennen' nake' xan yo'on'. <sup>36</sup> Ki naken, cha' Bennen' nake' Zi'n Dios yeslé' le'e, da' li yelale. <sup>37</sup> Nnezla' nakle za'só Bran, san žénelele gotle neda', dan' bi nzi' lo na'le xtiža'a. <sup>38</sup> Neda' zchalja' che da' ble'ela' gan zoa Xa', san le'e žonle da' benl-le gan zoa xakzle.

<sup>39</sup> Beží'igake', na' belyi'e Le':

—Bran nake' xa' gole wdé cheto'.

Naž Jesusen' gože' lé'gake':

—Chela' da' li nakle za'só Bran, gonle kan ben Bran na'. <sup>40</sup> Na'a, žénelele gotle neda', la'kze zcháljlena' le'e da' nak dot da' li, dan' benla' bchalj Dios. Bi ben Bran na' ki. <sup>41</sup> Le'e žonle kan žon xakzle.

Naž belyi'e Le':

—Neto' bi nakto' zi'n zi' ka'. Toze Dios nake' Xato'.

<sup>42</sup> Naž Jesusen' gože' lé'gake':

—Chela' da' li nak Dios Xale, si' lo na'le neda', dan' bžoja' gan zoa Dios, na' bla'a yežlyó nga. Kege žakze chia' bla'a, san Dios na'kze bsele'e neda'. <sup>43</sup> ¿Bi nnézelele biz chen' bi gak chejni'ilele da' znnia'? Naken dan' bi žénelele wzé nagle xtiža'a. <sup>44</sup> Xakzle naken da' xiwe'. Nakle che da' xiwen', na' žénelele gonle da' žaz laže' xalen'. Ža ni'te da' xiwen' naken benne' wetw benách ka', na' bi nzi' lo nan' da' nak dot da' li, dan' bi zchaljen da' li. Kate' žon laže' da' xiwe', ka nakkzen zchaljen, dan' naken benne' wen laže', na' naken ka xágakkze benne' wen laže' ka'. <sup>45</sup> Dan' zchalja' neda' da' li, bi žejle'le chia'. <sup>46</sup> ¿Nózele le'e gak yesbága'le neda' doła'? Cha' zchalja' da' li, ¿biz chen' bi žejle'le chia'? <sup>47</sup> No benne' nake' che Dios, zze nage' xtiža' Dios, san le'e, dan' bi nakle che Dios, bi zze nagle xtiže'e.

*Benne' Criston' zoakze' zga'ale' ka Bran*

<sup>48</sup> Naž beži'igak benne' judío ka', na' belyi'e Jesusen':

—Káteze wnnato' kate' wnnato' nako' benne' Samaria, na' žonlen da' xiwe' Le' tzen.

<sup>49</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Bi žonlen da' xiwe' neda' tzen. Neda' žapa' Xa' ba la'ne, na' le'e zzoale neda' chela'ale. <sup>50</sup> Bi zka'n zen kwina'. Zoa No Benne' zka'n zene' neda', na' Le' zchi'a laže'e žo'o. <sup>51</sup> Da' li žapa' le'e: nóte'teze benne' si' lo ne'e xtiža'a, bi gat bennen'.

<sup>52</sup> Naž benne' judío ka' belyi'e Le', na' wnnágake':

—Na'a nnezlto' žonlen da' xiwe' Le' tzen. Bran gote', na' lezka' gotgak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, san Le' znno': “Nóte'teze benne' si' lo ne'e xtiža'a, bi gat bennen'.” <sup>53</sup> ¿Nakžo' Le' zen ka xazo Bran? Gote' le', na' gotgak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios. ¿Nozkzen' žon kwino'?

<sup>54</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Cha' neda' wká'n zen kwina', yeļa' zen na' bi be zakan'. Xa' zka'n zene' neda', na' le'e znnale nake' Dios chele. <sup>55</sup> Bi nónbia'le Xazo Dios, san neda' nónbi'a-ne'. Chela' nnia': bi nónbi'a-ne', na' gaka' benne' wen laže' kan nakle le'e. Nakle benne' wen laže' ka'. Na'a, da' li nónbi'a-ne', na' nzi' lo na'a xtiže'e. <sup>56</sup> Xale Bran bebele' dan' žala' le'ele' ža soa' neda' yežlyó nga, na' la'kze gote' ža ni'te, ble'ejen', na' bebéle'ele'.

<sup>57</sup> Naž benne' judío ka' belyi'e Jesusen', na' wnnágake':

—Bi na' gono' chi-yon yiz. ¿Ble'elo' Bran na'?

<sup>58</sup> Jesusen' gože' légake':

—Da' li žapa' le'e: katen' bi na' soa Bran na', neda' ba zoakza'.

<sup>59</sup> Naž bexwgake' yej ka' nich wže'egaken' Jesusen', san Le' bkache' kwine' lágake', na' bežoje' la' li'a yodon'. Wdíe' gachje láwe'le gan nníta'gake', na' beyeje'.

## 9

*Jesús žeyone' to benne' golje' lo chole*

<sup>1</sup> Kate' ne zda Jesusen' to latje, ble'ele' to benne' golje' lo chole. <sup>2</sup> Benne' wsedle chie' ka' wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—Benne' Wsedle, ¿nož ben doła', dan' golje' lo chole? ¿Benne' ni, cha' xa xne'e?

<sup>3</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Bi naken dan' ben benne' ni doła', na' kege dan' bengak xa xne'e doła', san naken nich la' law yeļa' wak zen che Dios ni'a che benne' ni. <sup>4</sup> Žon byenen gonžo xchin Xa', Bennen' bsele'e neda', kate' ne nak ka te ža. Žin ža gak chol che yeļa' got, katen' bi gak nitó benne' gone' žin. <sup>5</sup> Kate' ne zoa' yežlyó nga, naka' baní' chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga.

<sup>6</sup> Kate' beyóž bchalj Jesusen' da' ni, bži'e zene' lo yo, na' bene' góna'do' len zene' na', na' wdeben' yej law benne' lo chojen'. <sup>7</sup> Naž gože' le':

—Wyéj, na' bejtíb lawo' lo bej nis da' nzin' Siloé. (Siloé naken to diža' hebreo da' znnan: nseļa'.)

Naž benne' lo cholen' wyeje' ga na', na' bejtibe' lawe'. Kate' bezé'e ga na', ba zle'ele'.  
<sup>8</sup>Naž bebán láže'gak benne' zjo'o lí'a ka', len benne' ka' blé'egekle' le' zga'ale katen' goke'  
 lo chole, na' wnnágake':

—¿Kege benne' ni bennen' wži'e, na' wnnable' no benne' bi da' wnezjwe' chie'?

<sup>9</sup>Bale' wnnágake':

—Lekze'.

Yebale' wnnágake':

—Kegen', san kan zнна' law bennen', lezka' zнна' law benne' ni.

Le' wnné':

—Nedan'.

<sup>10</sup>Naž wnnábgekle' le', na' wnnágake':

—¿Nakxkze goken, byalw yej lawo'?

<sup>11</sup>Bechebe bennen', na' gože' légake':

—Bennen' lie' Jesús bene' góna'do', na' wdeben' yej lawa', na' gože' neda': “Wyéj žoa'a  
 bej nis da' nzin' Siloé, na' bejtíb lawo'.” Wyá'a ga na', na' bejtiba' lawa', na' la' byáljwte  
 yej lawa'.

<sup>12</sup>Naž wnnábgekle' le', na' wnnágake':

—¿Gaz zoa bennen'?

Le' gože' légake':

—Bi nnezla'.

*Benne' yodo' ka' znnábgekle' binlo bennen' byalw yej lawe'*

<sup>13</sup>Naž bché'gake' bennen' goke' lo chole, na' bejzégake' le' lawgak benne' yodo' fariseo  
 ka'. <sup>14</sup>Dan' nak ža la'y chégake' kate' ben Jesusen' góna'don', na' bsaljwe' yej law bennen'  
 goke' lo chole, <sup>15</sup>che len benne' yodo' fariseo ka' wnnábgekle' le' da' yoble nakx goken  
 byalw yej lawe'. Le' gože' légake':

—Bdebe' góna'do' yej lawa', na' bejtiban', na' zle'ela'.

<sup>16</sup>Naž bchaljgak bale benne' yodo' fariseo ka', na' wnnágake':

—Bennen' bi nake' che Dios, dan' bi žape chi'e ža la'y.

Yebale' wnnágake':

—¿Wak to benne' doła' gone' yeła' wak ka' kan zej nak da' ka' žon bennen'?

Ka' goken, bžoj chóplegake'. <sup>17</sup>Da' yoble wnnábgekle' bennen' goke' lo chole, na'  
 wnnágake':

—¿Biz zнно' le' che bennen', zнно' bsaljwe' yej lawo'?

Le' wnné':

—Nake' benne' zchalje' lo wláz Dios.

<sup>18</sup>Benne' judío wnná bia' ka' bi bejlé'gake' cha' goke' lo chole katen' golje', na' byalw  
 yej lawe'. Che len blížgake' xa xna' bennen' byalw yej lawe'. <sup>19</sup>Wnnábgekle' légake', na'  
 wnnágake':

—¿Nak benne' ni zi'nle, znnale golje' lo chole? ¿Nakxkze naken zle'ele' na'a?

<sup>20</sup>Bechébegak xa xne'e ka', na' belyi'e légake':

—Nnezlto' benne' ni nake' zi'nto', na' golje' lo chole, <sup>21</sup>san nakx goken, zle'ele' na'a,  
 bi nnezlto', na' nož bennen' bsaljwe' yej lawe', bi nnezlto'. Le nnable' le', dan' ba nake'  
 benne' wak. Lekze' nne'.

<sup>22</sup>Ki wnnagak xa xna' bennen' goke' lo chole, dan' zžébegake' benne' judío wnná bia'  
 ka', dan' ba ben xtíža'gake' cha' nóte'teze benne' nne' nak Jesusen' Benne' Criston', to  
 chi'ize kwéjgake' bennen' lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios.

<sup>23</sup>Che len wnnagak xa xne'e: “Le nnable' le', dan' ba nake' benne' wak.”

<sup>24</sup>Naž benne' judío wnná bia' ka' da' yoble blížgake' bennen' goke' lo chole, na' belyi'e  
 le':

—Ni'a che Xanžo Dios wnné da' likze. Neto' nnezlto' nak bennen' benne' doła'.

<sup>25</sup>Naž bechebe bennen' goke' lo chole, na' wnné':



—Cha' nake' benne' doła' bi nnezla'. To da' nnezla'. Zga'ale goka' lo chołe, na' na'a zle'ela'.

<sup>26</sup> Wnnábgekle' le' da' yoble, na' wnnágake':

—¿Biz bene' chio'? ¿Nakx bene' nich bsaljwe' yej lawo'?

<sup>27</sup> Bechebe bennen', na' gože' légake':

—Ba gožkza' le'e, san bi gónelele si' lo na'le xtiža'a. ¿Biz chen' žénelele yénlele da' yoble? ¿Žénelele gónlenle Le' tzen?

<sup>28</sup> Naž bká'ngake' le' ka'ze, na' wnnágake':

—Le' žónleno' bennen' tzen, san neto' žónlento' Moisés tzen. <sup>29</sup> Neto' nnezlto' Dios bcháljlene' Moisés na', san kan nak che benne' ni, bi nnezlto' noz benne' bsele'e Le'.

<sup>30</sup> Naž bechebe bennen', na' gože' légake':

—Da' ni žonen ga žebán laža'a. Le'e bi nnezlele noz benne' bsele'e bennen', na' Le' bsaljwe' yej lawa'. <sup>31</sup> Nnezlžo Dios bi ženle' chegak benne' doła' ka', san ženle' che no benne' zka'n zene' Le', benne' žone' ka' žénele' Le'. <sup>32</sup> Ža ni'te na' zejte na'a bi ženle cha' no benne' bsaljwe' yej law to benne' golje' lo chołe. <sup>33</sup> Chela' bi nak bennen' che Dios, bi be gak gone'.

<sup>34</sup> Naž beži'igak benne' yodo' ka', na' belyi'e le':

—Kan goljo' nak bian' nbago'o doła'. ¿Žénezkzlo' le' wsedlo' neto'?

Naž bebéjgake' le' na'le.

#### *No benne' ka' zej nchólgekle'*

<sup>35</sup> Benle Jesusen' kan bengak benne' judío wnná bia' ka', bebéjgake' bennen' goke' lo chołe. Kate' bežage' le', gože' le':

—¿Žejli'o che Zi'n Dios?

<sup>36</sup> Bechebe' le', na' gože' Jesusen':

—¿Nožen', nich chejli'a chie'?

<sup>37</sup> Jesusen' gože' le':

—Ba bĽ'elo' le', na' neda' nga zcháljlena' le', naka' Zi'n Dios.

<sup>38</sup> Naž bennen' byalw yej lawe', bka'n zene' Jesusen', na' gože' Le':

—Yoa'a lo no'o, žejli'a chio' Le'.

<sup>39</sup> Jesusen' wnné':

—Nich wchi'a laža'a benách ka', bla'a yežlyó nga, nich lé'egekle benne' ka' zej nchólgekle', na' gaggak ka benne' lo chołe benne' ka' žékgekle' zlé'egekle'.

<sup>40</sup> Kate' benne' yodo' fariseo ka', benne' nníta'gake' gan zoa Jesusen', béngekle' da' ni, naž belyi'e Le':

—¿Nakto' benne' nchólgekle'?

<sup>41</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Chela' ncholze yej lawle, bi nbága'le doła'. Na'a znnale: “Zlé'elto'.” Che len nbága'le doła'.

## 10

### *Žsaka' lebe Jesús che le'je chegak zila' ka'*

<sup>1</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Da' li žapa' le'e: no benne' bi choe'e gan žo'ogak zila' ka' lo le'je chégakba', san žoe'e ga yoble, benne' ni nake' wbán, na' zbankze'. <sup>2</sup> Bennen' žoe'e gan žo'ogak zila' ka' nake' benne' žape chi'ikze' légakba'. <sup>3</sup> Nich cho'o benne' ni, žsaljw benne' zoe' žape chi'e gan žo'ogak zila' ka', na' légakba' žéngelba' chi'e, na' žeyónbia'gakba'-ne'. Le' žližgake'-ba' to toba' kan nzi' lágakba', na' žebeje' légakba'. <sup>4</sup> Kate' ba wleje' yógo'te zila' ka', bia zej nakba' chie', znežwe' lágakba', na' légakba' žejnágakba' le', dan' žeyónbia'gakba' chi'e. <sup>5</sup> Bi chejnágakba' benne' yoble, san wzónnjgeklba' le', dan' bi nónbia'gakba' chi'igak benne' yoble ka'.

<sup>6</sup> Jesusen' bcháljlēne' légage' da' ni da' bsaka' lebe', san bi bejni'igekle' dan' gože' légage'.

*Jesús nake' Bennen' žape chi'e zila' ka'*

<sup>7</sup> Naž Jesusen' bcháljlēne' légage' da' yoble, na' wnné':

—Da' li žapa' le'e: neda' naka' ka to gan žo'ogak zila' ka'. <sup>8</sup> Ba bla'gak benne' zan, benne' ka' wnnágake' zej nake' Benne' Criston', san yógo'te benne' ka' bžingake' zgá'alegake' ka neda', zej nake' benne' wbán ka', na' želbankze', na' bi wzé naggak zila' ka' chégake'. <sup>9</sup> Neda' naka' ka to gan žo'ogak benách ka'. Nóte'teze benne' chó'olene' neda', yelá bennen', na' gake' ka to zila' žo'oba', na' žežojba', na' žel'lbsa' da' žawba'.

<sup>10</sup> 'Za'ze benne' wbán nich kwane'-ba', na' gote'-ba', na' wžia' yi'e-ba'. Neda' bla'a nich gata' yela' nban da' zejlí kanne chegak benách ka' zej nake' ka zila' chia' ka', na' gáta'teze yela' nban da' zejlí kanne chégake'. <sup>11</sup> Neda' žape chi'a benách chia' ka' kan žon bennen', lo yela' ži'i laže' chie' žape chi'e zila' chie' ka'. Bennen' žape chi'e zila' ka' ki ba zoakze' wdíe' yela' nban chie' ni'a chegak zila' chie' ka'. <sup>12</sup> Benne' nazjwe', benne' žape chi'e zila' ka', zle'ele' za' beko' yixe' snia, na' zka'ne' zila' ka', na' žzonnje', na' beko' yixe' snia na' žejtáwya'aba' zila' ka', na' žeslása' légakba'. Ki žon benne' nazjwen', benne' žape chi'e zila' ka', dan' bi nakkze' benne' wape zila' ka', na' zila' ka' bi zej nakba' chekze'. <sup>13</sup> Žzonnj benne' nazjwen' dan' žape chi'e zila' ka' nich si'ze' mežw, na' bi že' laže'e légakba'.

<sup>14-15</sup> 'Neda', lo yela' ži'i laže' chia' žape chi'a zila' ka'. Kan nonbia' Xažo Dios neda', na' neda' nónbi'a Xan', lezka' benách chia' ka', benne' zej nake' ka zila' chia' ka', zej nónbi'e neda', na' zdia' yela' nban chia' ni'a chegak zila' ka', na' zila' ka', bia zej nakba' chia' nónbi'a'gakba' neda'. <sup>16</sup> Lezka' zej nnita' zila' yoble chia' ka', bia ka' bi zej nbabba' nga. Lezka' žala' chejxí'gaka'-ba'. Bia ka' yéngeklba' chi'a, na' gákgakba' toze len yebałe zila' chia' ka', na' nedkza' gape chi'a légakba'.

<sup>17</sup> 'Che len Xan' nži'ile' neda', dan' zdia' yela' nban chia', na' yezi'an da' yoble, da' zejlás: wa'a latje benne' ka' gótgake' neda', na' yebana' lo yela' got. <sup>18</sup> Nitó benne' bi sáke'le' gote' neda', san nedkza' zdia' yela' nban chia', na' gata'. Nzi' lo na'a wdían', na' nzi' lo na'a yezi'an da' yoble. Ki naken dan' ki gož Xan' neda' gona'.

<sup>19</sup> Kate' béngekle benne' judío ka' da' ki, da' yoble bel-lá'a lážgake' kan žékgekle' che Jesusen'. <sup>20</sup> Benne' zan ladjwgake' wnnágake':

—Yoe'e be' xiwe', na' nyal yichj lážda'we'. ¿Biz chen' zze nagle chie' Le'?

<sup>21</sup> Yebałe' wnnágake':

—To benne' yoe'e be' xiwe' bi zchalje' ki. ¿Wak to be' xiwe' wsaljwn yej lawgak benne' lo chołe ka'?

*Benne' judío wnná bia' ka' zzóagake' Jesús chela'ale*

<sup>22</sup> Žak byo' zag ka', na' nak ža žóngake' lni lo yež Jerusalén, kate' žejsá' láže'gake' ka bdégake' yodo' chégake' lo na' Dios. <sup>23</sup> Zda Jesusen' ža yo'o yodo' gan nak lo zchil chen, dan' nzin' Zchil Che Salomón. <sup>24</sup> Benne' judío wnná bia' ka' bel-yéchgake' Jesusen', na' belyi'e Le':

—¿Batxkze wsano' žono' ga žek zedlto'? Cha' nako' Benne' Criston', kwáselo bloe'el neto'.

<sup>25</sup> Jesusen' gože' légage':

—Ba gožkza' le'e, san bi žejle'le chia'. Žin ka' da' žona', da' ka' bde Xa' lo na'a gona', zej nak bian' no naka'. <sup>26</sup> Le'e bi žejle'le chia', dan' bi nbáblenle benne' ka' zej nake' zila' chia' ka', kan ba gožkza' le'e. <sup>27</sup> Zila' chia' ka' žéngeklba' chi'a, na' žeyónbia'gakba' neda', na' neda' nónbi'a'gaka'-ba', na' zá'lengakba' neda' tzen. <sup>28</sup> Neda' znezjwa' yela' nban da' zejlí kanne chégakba', na' bi kwia' yí'gakba', na' nitó benne' bi sáke'le' kwéjgake'-ba' lo na'a neda'. <sup>29</sup> Xažo Dios bénngake'-ba' chia', na' Le' napže' yela' wak ka' yógo'te benách ka', na' bi gak nitó benne' kwéjgake'-ba' lo na' Xan'. <sup>30</sup> Neda', na' Xažo Dios, toze nakto'.

<sup>31</sup> Da' yoble benne' judío wnná bia' ka' béxwgake' yej ka' nich wže'egaken' Jesusen'. <sup>32</sup> Jesusen' gože' légage':

—Da' zan da' zej naken chawe' bena' lawle, dan' nzi' lo na'a che Xan'. ¿Ni'a che bizle žin chawe' ka' wže'ele neda' yej?

<sup>33</sup> Beži'igak benne' judío wnná bia' ka', na' belyi'e Le':

—Ni'a che žin chawe' ka' bi wže'eto' le' yej, san dan' bi zchaljo' chawe' che Dios. Le' nako' benachze, na' žon kwino' Dios.

<sup>34</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Nyejw le'e yiche la'y kan wnná Dios, da' znnan: “Neda' znnia': nakle dios ka'.”

<sup>35</sup> Nnézkelžo da' nyejw le'e yiche la'y nyéjwkzen to chi'ize. Le'e yiche la'y na' benne' ka' bchaljlen Dios légake' nzi' légake' dios ka'. <sup>36</sup> Diosen' bebeje' neda' chekze', na' bsele'e neda' yežlyó nga. ¿Na'a znele chia': “Le' bi zchaljo' chawe' che Dios” dan' wnná': “Ži'n Dios naka'”? <sup>37</sup> Cha' bi žona' žin da' bde Xažo Dios lo na'a gona', bi žala' chejle'le chia'. <sup>38</sup> Cha' žona' žin da' bde Dios lo na'a gona', la'kze bi žejle'le chia' nedkza', le chejlé' da' zej nak bia' žin ka' da' žona', nich gákbe'le žonlen Xažo Dios neda' tzen, na' neda' žónlena' Xan' tzen.

<sup>39</sup> Da' yoble gónegekle' séngake' Jesusen', san Le' belé' lo ná'gake'.

<sup>40</sup> Naž wyěj Jesusen' da' yoble yechelá'a yego Jordán, gan wdá Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis. Jesusen' bga'ne' ga na'. <sup>41</sup> Benne' zan bžingake' gan zoa Jesusen', na' wnnágake':

—Da' li bi ben Zwa nitó yela' wak zen, san yógo'te da' wnná Zwan' kan žala' gak che benne' ni, dot da' li naken.

<sup>42</sup> Che len benne' zan bejlé'gake' che Jesusen' gan zoe'.

## 11

### *Da' gok katen' got Lásaro*

<sup>1</sup> Kate' ža ka' Lásaro, benne' Betania, die' yižwé'. Betania na' naken lažgak Lia, na' Marta. Nak Marta na' no'le bile Lian'. <sup>2</sup> Nak Lian' no'le zan Lásaron', bennen' die' yižwé', na' lezka' nake' no'len' wlo'e da' zla' zix ni'a Xanžon', na' besbiže' ni'e len yicha' yichje'.

<sup>3</sup> Belsela' no'le zan Lásaron' to benne' bejliže' Jesusen', na' wnné':

—Xan, bwia nga, Lásaro, bennen' nži'ilo'-ne', die' yižwé'.

<sup>4</sup> Kate' Jesusen' benle' da' ni, gože' benne' ka' nníta'lengake' Le', na' wnné':

—Yižwé' ni bi naken da' goten le' to chi'ize, san naken nich la' law yela' zen che Dios, na' ni'a che yižwé' ni lezka' la' law yela' zen chia' neda', Ži'n Diosen'.

<sup>5</sup> Jesusen' nži'ile' Martan', na' no'le bile Martan', na' Lásaron'. <sup>6</sup> La'kze Jesusen' nži'ile' légake', kate' benle' de' Lásaron' yižwé', bga'ne' gan zoe' yechóp ža ka'. <sup>7</sup> Wdé chope ža ka', Jesusen' gože' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Le cho'o da' yoble gan nbab Judea.

<sup>8</sup> Naž benne' wsedle chie' ka' belyi'e Le', na' wnnágake':

—Benne' Wsedle, gónegekle benne' judío wnná bia' ka' wže'egake' Le' yej. ¿Chejo' da' yoble ga na'?

<sup>9</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Zej de chežinno hora te ža. No benne' zde' te ža, bi chejchegwe', dan' zle'ele', dan' baní' da' zoan yežlyó nga zóalenen le'. <sup>10</sup> Cha' bennen' zde' žel, na' chejchegwe', dan' bi zoalen banín' le'.

<sup>11</sup> Kate' Jesusen' beyóž bchalje' da' ni, naž gože' légake':

—Ztas Lásaro, benne' lježžon', na' cha'a neda' ga na' nich yesbana'-ne'.

<sup>12</sup> Naž benne' wsedle chie' ka' belyi'e Le', na' wnnágake':

—Xan, cha' ztase', yeyake'.

<sup>13</sup> Jesusen' wnné' ki dan' ba got Lásaron', san légake' žékgekle' wnné': “Ztasze Lásaron'.” <sup>14</sup> Naž Jesusen' gože' légake' kwáselo, na' wnné':

—Ba got Lásaron'. <sup>15</sup> Žebela' dan' bi wzóa' ga na', dan' gak na'a to da' gon chawen' le'e, dan' gonen ga chejle'le chia'. Le cho'o na'a gan de Lásaron'.

<sup>16</sup> Naž Mas, to benne' žónlene' Jesusen' tzen, bennen' lezka' lie' Benne' Kwach, gože' yezika' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Le cho'o, gátlenžo Le' tzen.

*Jesús žesbane' benne' gat ka', na' nbánlenžo-ne'*

<sup>17-19</sup> Yež Betania na' žen' gawze gan že' yež Jerusalén, na' nga'nzen ka zza'žo to hórase. Che len ba bžingak benne' zan, benne' judío ka', gan zej nnita' Marta, na' Lia, nich yeyón zéngake' léngake', dan' ba got benne' zángake'. Kate' Jesusen' bžine' ga na', benle' ba gok tape ža yo'o Lásaron' lo yežw ba. <sup>20</sup> Katen' benle Martan' za' Jesusen', naž bžoje' lo yo'o, na' bejchage' Le', san Lian' bga'nze' lo yo'o. <sup>21</sup> Martan' gože' Jesusen':

—Xan, chela' wzó' Le' nga, bi got benne' zana'. <sup>22</sup> Lezka' na'a, nnezla' yógo'te da' nnablo' Dios, Le' gonnen' chio'.

<sup>23</sup> Jesusen' wnné':

—Yebán benne' zano'.

<sup>24</sup> Martan' gože' Le':

—Nnezla' yebane' kate' žin ža ze lawte ža na' katen' yebangak benne' gat ka'.

<sup>25</sup> Naž Jesusen' wnné':

—Nedkza' naka' Benne' žesbane' benne' gat ka', na' lezka' naka' Benne' zej nbanlen benách ka'. Nóte'teze benne' chejli'e chia' neda', la'kze gate', yebankze', <sup>26</sup> na' yógo'te benne' ka' nníta'gake' nbángake', na' žejlé'gake' chia', bi gátgake' to chi'ize. ¿Žejli'o da' ni?

<sup>27</sup> Martan' gože' Le':

—O', Xan. Žejli'a nako' Le' Benne' Criston', Zi'n Dios, Bennen' bchebe laže' Dios sele'e yežlyó nga.

*Zbeže Jesús dan' žeyache' láže'le' no'le zan Lásaro ka'*

<sup>28</sup> Kate' Marta beyóž bchalje' da' ni, beyeje' yo'o, na' bejliže' Lia, no'le bile', na' ži žize gože' le':

—Benne' Wsedle zoe' nga, na' znnie' le'.

<sup>29</sup> Kate' benle Lian' da' ni, la' wzó ža'tie', na' wyeje' gan zoa Jesusen'. <sup>30</sup> Bi na' cho'o Jesusen' yeždon', san zoaze' gan bejchág Martan' Le'. <sup>31</sup> Kate' benne' judío ka', benne' nníta'gake' lo yo'on', na' žeyón zéngake' no'le ka', blé'egekle' wzó ža' Lian', na' taríaze bžoje', naž bejnáwgake' le', na' wnnágake':

—Cheje' žoa'a yežw ba nich chejcheže' ga na'.

<sup>32</sup> Naž bžin Lian' gan zoa Jesusen'. Kate' blé'ele' Le', byechwe' xni'e, na' gože' Le':

—Xan, chela' wzó' Le' nga, bi got benne' zana'.

<sup>33</sup> Kate' ble'el Jesusen' zbeže', na' lezka' zbéžegak benne' judío ka' zej nníta'lengake' le', naž gok nyache' laže'e, na' bka' chi'e, <sup>34</sup> na' wnné':

—¿Gaz bkáche'le-ne'?

Belyi'e Le':

—Da wio'.

<sup>35</sup> Wžeže Jesusen'. <sup>36</sup> Naž bchaljgak benne' judío ka', na' wnnágake':

—Le wia nga kan nží'ile'ele' le'.

<sup>37</sup> Ba'le' wnnágake':

—Ben Benne' ni ga zle'el bennen' goke' lo cho'le. ¿Gok bene' ga bi got Lásaron'?

*Žebán Lásaro lo yela' got*

<sup>38</sup> Da' yoble Jesusen' bka' chi'e, na' bžine' gan de yežw ban'. Ba na' yo'on to bloj le'e ya'a yej gan nadjw yežw ban', na' da' to yej blag da' nsejwn gan žo'o no benne' lo blojen'.

<sup>39</sup> Jesusen' gože' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnné':

—Le yeká'a yej blagen'.

Naž Marta, no'le zan benne' gaten', gože' Le':

—Xan, ba zle'e zgot dan' ba gok tap ža nate'.

<sup>40</sup> Jesusen' wnné':

—¿Kege gožkza' le' cha' žejli'o, le'elo' yeł'a' wak zen che Dios?

<sup>41</sup> Naž beká'agake' yej blagen' da' nsejwn gan žo'o no benne' lo blojen' gan yo'o benne' gaten'. Bwia Jesusen' ya'abale, na' wnné':

—Xe, žapa' Le': “Žóxkeno'” dan' ženlo' chia' neda'. <sup>42</sup> Neda' nnezla' žéntezeło' chia' neda', san zchalja' ki nich gak da' chawe' chegak benne' zan ki, na' nich chejlé'gake' Le' bséla'kzo' neda'.

<sup>43</sup> Kate' beyož bchalj Jesusen' da' ni, wnnié' zižje, na' wnné':

—Lásaro, bežój kile.

<sup>44</sup> Bežój benne' gaten' lo yežw ban', zej nžej ni'a ne'e len láže'do' ka', na' ngache' lawe' len yetó láže'do'. Naž Jesusen' gože' lé'gake':

—Le yeséž laže' ka' lo ni'a ne'e, na' le we' latje yezé'e.

*Žon xtíža'gak benne' wnná bia' ka' nich gótgake' Jesús*

*(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lk. 22:1-2)*

<sup>45</sup> Benne' zan, benne' judío ka', jáklene' Lia tzen, na' blé'egekle' dan' ben Jesusen'. Naž bejlé'gake' chie'. <sup>46</sup> Bałe' jake' gan zej nnita' benne' yodo' fariseo ka', na' bzéngikle' lé'gake' kan ben Jesusen'. <sup>47</sup> Naž bdoggak tzen benne' yodo' wchi'a laže' ka' len benne' yodo' fariseo ka', na' bxož wnná bia' ka', na' wnná'gake':

—¿Nakxkze gonžo? Žon bennen' da' zan yeł'a' wak zen. <sup>48</sup> Cha' wnéjwžo Le' latje gonže' kan žone', yógo'te benách chejlé'gake' chie', na' yídegak benne' Roma ka' nga, na' wchínnjgake' yodo' la'y chežo, na' yež chežo nga.

<sup>49</sup> Naž bchalj Kaifás, bennen' nake' bxož blo yizen', na' žónlene' lé'gake' tzen, na' gože' lé'gake':

—Le'e bi be nnézele, <sup>50</sup> na' bi žákbe'elele žon byenen gat to benne' ni'a chegak benách ka', nich bi kwia yi'gak yógo'te benne' judío ka'.

<sup>51</sup> Kege žakze chie' bchalje' da' ni, san dan' nake' bxož blo yizen', che len bchalje' lo włáz Dios kan žala' gat Jesusen' ni'a chegak benne' yežen'. <sup>52</sup> Gat Jesusen', kégeze ni'a che yežen', san lezka' gate' nich wtobe' zi'n Dios ka', benne' zej náslase', nich gákgake' toze. <sup>53</sup> Ka' goken, la' ža na'ze ben xtíža'gake' gótgake' Jesusen'. <sup>54</sup> Che len biž wdá Jesusen' kwáselo gan zej nnita' benne' judío ka', san bezé'e ga na', na' wyeje' to latje gawze gan nak latje dach, na' blé'e lo yež Efraín, gan bga'ne' tzen len benne' wsedle chie' ka'.

<sup>55</sup> Kate' ža na' za' gawze Lni Pasko' chegak benne' judío ka' kate' žejsá' láže'gake' kan ben Dios katen' bebeje' benách chie' ka' lo yežlyó Egipto. Bžojgak benne' zan lo yež ka', na' jake' lo yež Jerusalén kate' za' žin lni na', nich chejpá' kwíngake' kan nak che yodo'.

<sup>56</sup> Benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén beyíl'gake' Jesusen', na' katen' wnníta'gake' lo zchil yodo', belnnable' ljéžgake' toe' yetóe', na' wnná'gake':

—¿Biž znnale le'e? ¿Wide' lni, cha' bi yide'?

<sup>57</sup> Ba wnnagak bxož wnná bia' ka' len benne' yodo' fariseo ka', cha' no benne' nnezle' gan zoa Jesusen', žala' yedjzenle' lé'gake' nich gak chejxéngake' Le'.

## 12

*To no'le lie' Lia zgo'e da' zła' zix ni'a Jesús*

*(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)*

<sup>1</sup> Kate' ne zej nga'n yexóp ža žin Lni Pasko' kate' žejsá' láže'gake' kan ben Dios katen' bebeje' benách chie' ka' lo yežlyó Egipto, bla' Jesusen' lo yež Betania, gan zoa Lásaro, bennen' gote', na' besbán Jesusen' le' lo yeł'a' got. <sup>2</sup> Naž bsí'ni'agake' to yeł'a' waw ga na' da' gaw Jesusen'. Lia, no'le zan Lásaron', wloé'e yeł'a' wawn', na' že' Lásaron' ladjw benne' ka' žé'lengake' Jesusen' tzen, gan že'j žáwgake'. <sup>3</sup> Naž Lian' bexwe' ka' to ya da' zła' zix che yeje susén las, da' záka'le'en, na' wloé'en lo ni'a Jesusen'. Besbiže' ni'e len yicha' yichje'. Dot lo yo'on' wžé' be' zixen'. <sup>4</sup> Naž bchalj to benne' wsedle che Jesusen', bennen' lie' Judas Iskariote, zi'n to benne' lie' Smon, na' nake' bennen' wdíe' Jesusen' lo na'gak benne' yodo' ka', na' wnné':

<sup>5</sup> —ǝBiz chen' bi wdó'w da' zla' zixen', da' zakan' lǝzjwžo che to yiz, na' gak no benne' chise' mežwn' chegak benne' yache' ka'? <sup>6</sup> (Wnné' ki, kege dan' že' laže'e benne' yache' ka', san nake' wbán, na' lekze' noe'e bzod mežw chégake', na' zká'lane' mežwn' da' zgó'ogake' lo bzoden'.)

<sup>7</sup> Naž Jesusen' gože' le':

—Le we'e latje, dan' nak da' ni da' bene' to da' zpe'en che ža gacha'a lo yežw ba.

<sup>8</sup> Benne' yache' ka' zej nníta'lenteze' le'e, san neda' bi gá'n-teza' gan zoale.

### *Benne' judío wnná bia' ka' žénegekle' gótgake' Lásaro*

<sup>9</sup> Kate' bénegekle benne' judío ka' zoa Jesusen' lo yež Betania, benne' zan žjake' ga na', kégeze dan' zoa Jesusen' ga na', san lezka' dan' žénegekle' lé'egekle' Lásaro, bennen' besbán Jesusen' lo yela' got. <sup>10</sup> Naž bχoz wnná bia' ka' ben xtíža'gake' lezka' gótgake' Lásaron'. <sup>11</sup> Ka' goken dan' benne' zan, benne' judío ka', žejlé'gake' che Jesusen', na' ba wléj yíchjgake' bχoz wnná bia' ka' ni'a che Lásaron'.

Zka'n zéngake' Jesús kate' žoe'e yež Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lk. 19:28-40)

<sup>12</sup> Bžingak benne' zan lo yež Jerusalén ža Lni Pasko', na' ža chope ža bénegekle' za' Jesusen' lo yežen'. <sup>13</sup> Naž wdíchjwgake' zin ka', na' bžójgake' nich chejchággake' Jesusen', na' wžéžeya'agake' zižje, na' wnnágake':

—ǝGa'n zen Dios! ǝGa'n zen Benne' ni ze'e lo wláz Xanžon', na' nna bi'e benách Israel ka'!

<sup>14</sup> Jesusen' bžel-le' to búrrodo', na' wžíe'-ba' kan nyejw le'e yiche la'y, da' znnan:

<sup>15</sup> Bi žébele le'e, zoale yež Sión.

Le wia nga, za' Benne' nna bi'e le'e.

Žie' to búrrodo'.

<sup>16</sup> Kate' gok da' ni, bi bejn'igekle benne' wsdle ka' che Jesusen', san wdé na', kate' bebane' le' lo yela' got, na' beyepe' ya'abá che Dios, naž bejsá' láže'gake' da' ni da' nyejw le'e yiche la'y kan žala' gaken chie', na' ki goken chie'.

<sup>17</sup> Lezka' benne' ka' wnníta'lengake' Jesusen' katen' bliže' Lásaro, bennen' bgache'e lo yežw ba, na' besbane' le' lo yela' got, bzoa lígake' che da' bene'. <sup>18</sup> Lezka' che len bžojgak benne' ka', na' bejchággake' Jesusen', dan' bénegekle' kan nak yela' wak zen na' da' bene' le'. <sup>19</sup> Naž benne' yodo' fariseo ka' bcháljgake' la' légakze', na' wnnágake':

—Nak bia' bi be sáke'lžo gonžo. Le wia kan žónlengak yógo'te benách le' tzen.

### *Benne' zi'to' ka' žíljgake' Jesús*

<sup>20</sup> Ba le benne' zi'to' ka' zej nžage' benne' ka' bžíngake' lo yež Jerusalén ža Lni Paskon' nich wká'n zéngake' Dios. <sup>21</sup> Benne' zi'to' ka' bejchággake' Lip, benne' Betsaida, yežen' nbaben Galilea, na' góta'yoegekle' le', na' wnnágake':

—Benne', žénelto' le'elto' Bennen' lie' Jesús.

<sup>22</sup> Wyéj Lipen', na' bzenle' Ndres da' ni. Naž Ndrezen' len Lipen' bejžénegeklen' Jesusen'. <sup>23</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légakze':

—Za' žin ža gata' neda', Benne' Golje' Benách, na' yeyá'a latje chia' ya'abá che Dios.

<sup>24</sup> Da' li žapa' le'e: ga'n toze to binnedo' cha' bi gachen' lo yo, na' te chen. Cha' te che binnedon', lan', na' wnezjwn binnedo' zánle'eže. <sup>25</sup> No benne' že' láže'ze' yela' nban chie', wnitén', dan' gat to chi'ize bennen'. No benne' bi že' láže'ze' yela' nban da' nape' yežlyó nga gape chi'en, na' gata' yela' nban da' zejlí kanne chie'. <sup>26</sup> Cha' žénele no benne' gone' xchina', žala' gónlene' neda' tzen, na' gan chejsó'a neda', chejsó'a bennen' žone' xchina'. Cha' žon to benne' xchina', Xažo Dios gape' le' ba la'ne.

Jesús zloe'ele' kan za' gótgake' le'

<sup>27</sup> Lezka' wnná Jesusen':



—Na'a žek zédle'ela'. ¿Bizkze nnia'? ¿Nnia': Xe, beslá neda' lo da' žala' gaken chia' na'a? Che len bla'a, nich soela' da' žala' gaken chia' na'a. <sup>28</sup> Xe, ben ga la' law yela' zen chio'.

Naž benle chi'i to Benne' zchalje' ya'abá che Dios, na' wnné':

—Ba bena' ga nla' law yela' zen chia', na' da' yoble gona' ga la' lawn.

<sup>29</sup> Benne' zan, benne' ka' nníta'gake' ga na', béngkle' chi'i na', na' wnnágake':

—¿Wzió' wnnén!

Yebale benne' ka' wnnágake':

—To wbás che ya'abá che Dios bcháljlene' Le'.

<sup>30</sup> Naž bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Benle chi'i na', kege ni'a chia' neda', san ni'a chele le'e. <sup>31</sup> Ba bžin ža wchi'a laže' Dios benách yežlyó nga. Na'a Dios cho'ne' da' xiwe' na'le, dan' zna bian' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. <sup>32</sup> Na'a, cha' benne' ka', benne' gótgake' neda', wchísgake' neda', Benne' Golje' Benách, ža'le, gona' ga dobgak yógo'te benách ka' gan soa' neda'.

<sup>33</sup> Len da' ni da' bchalj Jesusen' bloe'ele' law kan gate'. <sup>34</sup> Benne' zan ka' belyi'e Jesusen', na' wnnágake':

—Neto' benlto' chegak benne' ka', benne' bélgake' xtiža' Dios, da' znnan: “Sóateze Benne' Criston'.” ¿Biz chen' zno' Le': “Žon byenen wchísgake' Benne' Golje' Benách?” ¿Nozkzen' Benne' Golje' Benách?

<sup>35</sup> Naž Jesusen' gože' légake':

—Yetó chí'ido'ze sóalena' le'e, na' naka' baní' chele. Le da kate' ne zóalena' le'e, na' de banín' chele, nich bi gak choł nitle. Nóte'teze benne' zde' gan nak choł bi nnezle' gan zeje'. <sup>36</sup> Kate' ne zóalena' le'e, naka' baní' chele. Le chejlé' chia' neda', naka' baní' chele nich gakle zi'n Bennen' nake' banín' da' naken li laže'.

Kate' beyož bchalj Jesusen', beyeje', na' benít lawe' gan nníta'gake'.

*Da' žonen ga bi žejle'gak benne' judío ka' che Jesús*

<sup>37</sup> La'kze ben Jesusen' da' zan yela' wak zen lawgak benne' judío ka', bi bejlé'gake' chie'.

<sup>38</sup> Ka' goken, bžin dan' bzoj Isaías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, katen' wnné':  
Xan, ¿nozke benne' bejli'e da' bchaljto'?

¿Nozke benne' bloe'el Xanžo Dios le' yela' wak chie'?

<sup>39</sup> Ka' goken, bi gok chejlé'gake' che Jesusen'. Goken kan wnná Isaíasen' katen' wnné':

<sup>40</sup> Dios bene' ga gok choł yichj lázdo'gake',  
na' gok choch lázdo'gake'

nich bi lé'egekle' len yej lawgake',

na' nich bi chejní'igekle' lo yichj lázdo'gake'.

Na' wnná Dios:

Bi yeyákgake' chia' nich yeyona' légake'.

<sup>41</sup> Bchalj Isaíasen' da' ni dan' ble'ele' yela' zen che Benne' Criston', na' bchalje' kan gak chie' Le'.

<sup>42</sup> La'kze goken ki, bejle'gak benne' zan che Jesusen'. Lezka' bejle'gak bale benne' wnná bia' ka' chie', san dan' zžébegake' benne' yodo' fariseo ka', bi bzoa lígake' chie' kwáselo. Ki béngake' nich bi kwéjgake' légake' to chi'ize gan zdóbgake' nich yéngkle' xtiža' Dios. <sup>43</sup> Lezka' béngake' ki dan' že' láže'gakže' gápegak benách ka' légake' ba la'ne, ka že' láže'gake' gape Dios légake' ba la'ne.

*Kwia yí'gake' dan' bi žejlé'gake' da' bchalj Jesús*

<sup>44</sup> Jesusen' wnnié' zižje, na' wnné':

—No benne' žejli'e chia' neda', kege chia' nedza' žejli'e, san lezka' žejli'e che Xa', Bennen' bsele'e neda'. <sup>45</sup> Lezka', no benne' zle'ele' neda', lezka' zle'ele' Xan', Bennen' bsele'e neda'. <sup>46</sup> Neda' naka' baní', na' bla'a yežlyó nga, nich bi ga'ngak benne' ka' lo chole, yógo'te benne' ka' chejlé'gake' chia' neda'. <sup>47</sup> Cha' ženle no benne' xtiža'a, na' bi žapen' ba la'ne, kege neda' choga' che bennen' kwia yi'e, dan' bla'a nga, kege nich choga'

chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga kwia yí'gake', san nich yeslá' benách ki. <sup>48</sup> No benne' zzoe' neda' cheła'ale, na' bi zzi' lo ne'e xtiža'a, ba zoa da' chogen chie' kwia yi'e. Dižan' dan' bcháljlēna' le'e naken da' chogen che bennen' kwia yi'e ža ze lawte ža na'. <sup>49</sup> Ki naken dan' zchalja', kege žakze chia', san Xa', Bennen' bsele'e neda', gože' neda' da' žala' nnia', na' lezka' kan žala' wchalja'. <sup>50</sup> Nnezla' gož Dios neda' gona' ki nich gata' yela' nban da' zejli kanne chegak benách ka'. Ki naken, zchalja' kan ba gožkze Xan' neda'.

## 13

*Jesús žibe' ní'agak benne' wsedle chie' ka'*

<sup>1</sup> Bžin ža za' žin Lni Pasko' kate' žejśá' láže'gake' kan ben Dios, katen' bebeje' benách chie' ka' lo yežlyó Egipto. Jesusen' nnézkzele' za' žin ža chie' gate', katen' wzé'e yežlyó nga, na' yeyeje' gan zoa Xe'. Kan nži'ile' benách chie' ka', benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, na'a nži'ile' légake' na' zejte gate' lo wláz légake'.

<sup>2</sup> Da' xiwe' ba ngo'o yełan' Judas Iskariote, zi'n to benne' lie' Smon, nich wdíe' Jesusen' lo na'gak benne' ka' gótgake' Le'. <sup>3</sup> Jesusen' nnézkzele' kan nak, bžoje' gan zoa Dios, na' yeyeje' gan zoa Dios, na' Dios, Xe', ba bdie' lo ne'e Le' dot yela' wnná bia' chie'. <sup>4</sup> Che len, kate' ne žej' žáwgake', wzó ža' Jesusen', na' beké'e lažen' žxoá xkože'e. Bełwe' to laže' da' žesbižlenžon na'žo, da' bde'en li'e. <sup>5</sup> Naž wdé'e nis to lo ziga' ya, na' wzó lawe' žibe' ní'agak benne' wsedle chie' ka', na' žesbiže' ní'agake' len lažen' da' dan' li'e.

<sup>6</sup> Kate' bžin Jesusen' gan že' Smon Bedw, Bedon' gože' Le':

—Xan, bi žala' chibo' Le' ni'a.

<sup>7</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Da' ni da' žona', bi žejni'ilon' na'a, san te na'a chejni'ilon'.

<sup>8</sup> Naž Bedon' gože' Le':

—Bi chibkzo' Le' ni'a.

Jesen' gože' le':

—Cha' neda' bi chiba' le', bi sáke'lo' gónleno' neda' tzen.

<sup>9</sup> Naž Smon Bedon' gože' Le':

—Xan, kégeze ni'a chibo', san lezka' chibo' na'a, na' yichja'.

<sup>10</sup> Jesusen' gože' le':

—No benne' nyaže', ní'aze' žon byenen chažen, dan' ba nakkze' chawe' dotie', na' le'e nakle chawe', san kege yógo'tele.

<sup>11</sup> Ki wnná Jesusen': "Kege yógo'tele nakle chawe'" dan' nnézkzele' no benne' ládjwgake' wdíe' Le'.

<sup>12</sup> Beyóž wdíb Jesusen' ní'agake', na' beyakwe' lažen' bxoá xkože'e. Bebi'e gan žej' žáwgake', na' gože' légake':

—žejni'ilele dan' za' bena' chele? <sup>13</sup> Le'e že'le neda': "Benne' Wsedle" na': "Xan." Da' li nak da' znnale, dan' ki naka'. <sup>14</sup> Na'a, cha' neda' naka' Xanle, na' Benne' Wsedle chele, na' wdiba' ní'ale, lezka' žala' gonle le'e, chible ni'a lježle tole yetole. <sup>15</sup> To da' bļoe'elan' le'e nich gonle le'e kan bena' neda'. <sup>16</sup> Da' li žapa' le'e: to benne' wen žin bi nakže' blo ka Xane', na' to benne' wbás bi nakže' blo ka bennen' bsele'e le'. <sup>17</sup> Cha' žejni'ilele yógo'te da' ki, ba nez zen gaken chele le'e cha' gonle ki. <sup>18</sup> Da' ni da' znnia' bi žapa' yógo'tele. Nónbia'kza' benne' ka' wžekza' neda', san žon byenen gak dan' nyejwn le'e yiche la'y, dan' znnan: "To benne' žej' žáwłene' neda' tzen wži'e chia' neda'." <sup>19</sup> Na'a zļoe'ela' le'e zga'ale kan gaken, nich katen' gaken ki, na' chejle'le zoakza' neda'. <sup>20</sup> Da' li žapa' le'e: no benne' gape' to benne' wbás ba la'ne, benne' seła'a neda', lezka' gape' neda' ba la'ne, na' no benne' gape' neda' ba la'ne, lezka' gape' Xa' ba la'ne, Bennen' bsele'e neda'.

*Jesús zñne' wdé Judas Le' lo na'gak benách ka'*

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lk. 22:21-23)

<sup>21</sup> Kate' beyóž bchalj Jesusen' da' ni, gok nyache' laže'e, na' kwáselo wnné':

—Da' li žapa' le'e: to benne' zoe' ládjwle le'e nga wdíe' neda'.

<sup>22</sup> Naž benne' wsedle chie' ka' bwíagake' law ljéžgake' toe' yetóe', na' gok zédgekle', na' wzá' láže'gake' nólegake' bchalj Jesusen' chie'. <sup>23</sup> To benne' wsedle chie', bennen' Jesusen' nži'ile' le', zoe' kwite'. <sup>24</sup> Smon Bedw błoé'ezele' bennen' nich nnable' Jesusen' nólegake' bchalje' chie'. <sup>25</sup> Naž bennen' zoe' kwit Jesusen' gože' le':

—Xan, ¿nozen' bchaljo' chie'?

<sup>26</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Bennen' wa'a-ne' yet xtil da' nbisen.

Naž besbise' yet xtilen', na' bi'en che Judas Iskariote, zi'n to benne' lie' Smon. <sup>27</sup> Beyóž bdaw Judas na' yet xtilen', wyáz da' xiwe' lo yichj lázda'we'. Naž Jesusen' gože' le':

—Dan' yo'o lažo'o gono', bentgan na'a.

<sup>28</sup> Yezika' benne' wsedle ka' che Jesusen', benne' žé'gake' ga na', na' že'j žáwgake', bi žejní'igekle' biz chen' gože' le' ki. <sup>29</sup> Dan' nwa' Judas na' bzod mežw ché'gake', che len gókgekle' ba'le' Jesusen' gože' le': “Bejxi' da' gawžo” o wnné': “Bia' late' chegak benne' yache' ka'.” <sup>30</sup> Katen' Judas na' beyóž bdawe' yet xtilen', na' la' bžojtie', ne nak žel.

*Jesús* zchi'le' žo'o to da' kobe da' žon byenen gonžon

<sup>31</sup> Kate' ba bžoj Judas, wnná Jesusen':

—Na'a za' la' law yela' zen chia' neda', Benne' Golje' Benách, na' lezka' la' law yela' zen che Dios. <sup>32</sup> Cha' la' law yela' zen che Dios ni'a chia' neda', Zi'ne', lezka' gonkze Dios ga la' law yela' zen chia' neda', Zi'ne', na' la' gontie' ki. <sup>33</sup> Le'e, zi'na'do' ka', yetó chí'ido'ze zóalena' le'e. Yeyilje neda', na' kan ba goža' benne' judío ka', lezka' žapa' le'e na'a: gan cha'a neda', bi gak yidle žakze chele. <sup>34</sup> To da' kobe zchi'la' le'e: le ži'il lježle tole yetole. Kan neda' nži'ila' le'e, lezka' žala' ži'ilele lježle tole yetole. <sup>35</sup> Cha' ži'ilele lježle tole yetole, gékbe'egekle yógo'te benách žónlenle neda' tzen.

*Jesús* znne' nna Bedw bi nónbi'e le'

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lk. 22:31-34)

<sup>36</sup> Naž Smon Bedw wnnable' Jesusen', na' wnné':

—Xan, ¿gazkzen' chejo'?

Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Gan cha'a neda', bi gak sá'leno' neda' na'a, san te na'a yido' gan cha'a neda'.

<sup>37</sup> Bedon' gože' le':

—Xan, ¿biz chen' bi gak sá'lena' le' na'a? Zoakza' wdía' yela' nban chia', na' gata' dan' nži'ila' le'.

<sup>38</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—¿Wdío' yela' nban chio' dan' nži'ilo' neda'? Da' li žapa' le', zga'ale kate' kweže leko', wži'o chia' chonne chi'i, na' nno' bi nónbi'o neda'.

## 14

*Jesús* nake' nez da' chéjlenžo nich žinžo gan zoa Xažo Dios

<sup>1</sup> Wnná Jesusen':

—Bi gek zédlele. Le chejlé' che Dios, na' le chejlé' chia' neda'. <sup>2</sup> Latje zan zej den liž Xa'. Chela' bi naken ki, neda' ba gožkza' le'e. Cha'a neda' na'a, chejkweza' latje chele gan chejsoale. <sup>3</sup> Cha' chejkweza' latje chele gan chejsoale, na' yelá'a da' yoble, nich yechi'a le'e latje chian', nich gan chejsó'a neda', lezka' le'e chejsoale ga na'. <sup>4</sup> Nnézkzelele gan cha'a, na' lezka' nónbia'le nez.

<sup>5</sup> Mas gože' le':

—Xan, bi nnezlto' gan chejo'. ¿Nakxkze gak gónbia'to' nezen'?

<sup>6</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Neda' nakkza' nez li, na' naka' da' nak dot da' li, na' naka' Benne' zej nbanlen benách ka'. Ni'a chia' nedza' gak la' no benne' gan zoa Xažo Dios. <sup>7</sup> Chela' nónbia'le neda', lezka' nónbia'le Xan'. Na'a, nónbia'le-ne' na' ba blé'elele-ne'.

<sup>8</sup> Naž Lip gože' le':

—Xan, bloe'el neto' Xon', ná'teze.

<sup>9</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Lip, scha ba goken zóalena' le'e. ¿Bi nónbi'o neda'? No benne' zle'ele' neda', lezka' zle'ele' Xan'. ¿Na'a nno': “Błoe'el neto' Xon'”? <sup>10</sup> ¿Bi žejli'o zóalenkza' Xa', na' Xan' zóalenkze' neda'? Da' ki da' zcháljlēna' le'e, kege žakze chia' zchaljan', san Xa' zóalenkze' neda', na' Lekze' žone' žin ki. <sup>11</sup> Le chejlé' chia', zóalenkza' Xa', na' Xan' zóalenkze' neda'. Cha' bi gak gonle ki, le chejlé' chia' neda' ni'a che žin da' žona'. <sup>12</sup> Da' li žapa' le'e: da' ka' žona' neda', lezka' gon bennen' žejli'e chia' neda', na' da' zenže ka' gone' dan' yeyá'a gan zoa Xažo Dios. <sup>13</sup> Yógo'te da' nnáblele Xažo Dios, na' wkónlele žin la' neda', neda' gona' dan' nnable, nich włoe'ela' law neda', Zi'n Dios, yela' baní' zen che Xažo Dios. <sup>14</sup> Bíte'teze dan' nnable, na' wkónlele žin la' neda', neda' gonan'.

*Jesús sele'e Dios Be' La'y yedjsóalene' benách chie' ka'*

<sup>15</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Cha' nží'ilele neda', le gon da' žapa' le'e, <sup>16</sup> na' neda' gáta'yoela' Xažo Dios, na' Le' sele'e Benne' yoble, Benne' gáklēne' le'e, Benne' gon choche' le'e, na' sóalenteze' le'e. Bennen' nake' Dios Be' La'y, Benne' znnakze' da' li. <sup>17</sup> Benách ka' nníta'gake' yežlyó nga bi gak si' lo ná'gake' Le', dan' bi gak lé'egekle' Le', na' bi gak gónbia'gake' Le', san zóalenkze' le'e, na' soe' lo yichj lázdo'le. <sup>18</sup> Bi wka'na' le'e ka' xkwide' wzéb ka'. Yelá'a, na' yedjsóalena' le'e. <sup>19</sup> Yetó chí'ido'ze, na' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga biž lé'egekle' neda', san le'e yelé'elele neda'. Dan' zoakza' nbana' neda', lezka' le'e, to chi'ize soale nbanle. <sup>20</sup> Ža na' katen' Dios Be' La'y na' yedjsóalene' le'e, nnézkezelele zóalenkza' Xažo Dios, na' le'e zóalēne' neda', na' neda' zóalenkza' le'e. <sup>21</sup> Nóte'teze benne' zzi' lo ne'e xtiža'a, na' žone' kan znnan, nak bia' nží'ile' neda'. Xažo Dios ži'ile' bennen' nží'ile' neda', na' neda' ži'ila' bennen', na' włoe'e lawa' lawe' le'.

<sup>22</sup> Judas gože' Le', (kege Judas Iskariote), na' wnné':

—Xan, ¿nakxkze gak włoe'e lawo' lawto' neto', na' bi włoe'e lawo' lawgak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga?

<sup>23</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Nóte'teze benne' nží'ile' neda' gone' kan znnan xtiža'a, na' Xažo Dios ži'ile' le', na' yedjsóalēto' le' lo yichj lázda'we'. <sup>24</sup> Nóte'teze benne' bi nží'ile' neda' bi žone' kan znnan xtiža'a. Da' bēnele, da' bchalja' neda', kege chia' nedzan', san naken che Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda'.

<sup>25</sup> Žapkza' le'e da' ki kate' ne zóalena' le'e, <sup>26</sup> san Dios Be' La'y, Bennen' seła' Xažo Dios chele, gáklēne' le'e, na' gon choche' le'e dan' wkónlele žin la' neda'. Wsedle' le'e yógo'te, na' wsé'e láže'le kan nak yógo'te da' ba goža' le'e.

<sup>27</sup> Wka'na' da' wká'n ži yichj lázdo'le. Dan' wká'n ži yichj lázdo'le da' gonna' chele, bi naken ka' da' znézjwgak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. Bi gek zédlele, na' bi žébele. <sup>28</sup> Ba bēnele da' ba goža' le'e, wnnía': yeyá'a, na' yelá'a, na' yedjsóalena' le'e. Chela' nží'ilele neda', na' yebélele katen' goža' le'e yeyá'a gan zoa Xažo Dios, dan' nakže blo Xažo Dios ka' naka' neda'. <sup>29</sup> Na'a, ba goža' le'e zga'ale kate' gaken, nich kate' gaken ki, chejle'le chia' neda'.

<sup>30-31</sup> 'Biž wcháljlēna' le'e da' zan, dan' za' da' xiwe', dan' znnan bian' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. La'kze bi de lo nan' bi da' gonen chia' neda', ki žala' gaken nich nnézgekle' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga nží'ila' Xažo Dios, na' žona' kan ba gože' neda' gona'. Le so ža', na' le cho'o.

## 15

*Kan nak che lba uba, na' chegak ni'a nen' ka'*

<sup>1</sup> Lezka' Jesusen' gože' lé'gake':

—Naka' neda' ka to lba uba da' naken li laže', na' Xa' nake' ka benne' žaz ža'n, benne' žape chi'e lban'. <sup>2</sup> Choge' bíte'teze ni'a na' lban', dan' naka' neda', da' ka' bi be želbían, na' wchi'e yógo'te ni'a nen' ka', da' želbían, nich gákgaken chawe', na' kwíagaken yelate'.

<sup>3</sup> Le'e ba nakle chawe' ni'a che dižan' da' ba bcháljlena' le'e. <sup>4</sup> Le gónlenteze neda' tzen, kan neda' žónlenteza' le'e tzen. Kan nak che ni'a na' lban', bi be gak kwian žakze chen, cha' bi gónlentezen lban' tzen, lezka' naken chele, bi be gak gonle cha' bi gónlentezle neda' tzen.

<sup>5</sup> Naka' neda' ka lban', na' le'e nakle ka ni'a nen' ka'. No benne' gónlenteze' neda' tzen, kan neda' žónlenteza' le' tzen, benne' ni nake' ka ni'a na' lban' dan' zbian da' zenle'e, dan' cha' yekwasle len neda', bi be gak gonle. <sup>6</sup> No benne' bi gónlenteze' neda' tzen, gak chie' kan žak chegak ni'a na' lban', da' ka' bi zej naken chawe', Zchóggake' ni'a nen' ka', na' bížgaken. Katen' ba nbížgak ni'a nen' ka', na' wtóbgaken', na' chó'ngaken' lo yi', na' chéygaken.

<sup>7</sup> Cha' gónlentezle neda' tzen, na' cha' gonle kan zña xtiža'a, wake nnable bi da' yénelele, na' neda' gonan'. <sup>8</sup> Gape le'e Xažo Dios ba la'ne katen' gonle xchine', na' gake ka ni'a na' lban', da' ka' želbían, na' ki gak bia' da' li nakle benne' ka' žónlengake' neda' tzen. <sup>9</sup> Kan Xažo Dios nži'ile' neda', lezka' nži'ila' le'e. Le gónteze kan žala' gon no benne' nži'ila'-ne'. <sup>10</sup> Cha' gonle kan žapa' le'e, gonle kan žala' gon no benne' nži'ila'-ne', kan neda' žona' kan Xažo Dios ba gože' neda' gona', na' žónteza' da' žaz laže' Dios, Bennen' nži'ile' neda'.

<sup>11</sup> Da' ki žapa' le'e nich yebélele tzen len neda', na' gaken dot li laže' kan yebélele. <sup>12</sup> Da' ni naken da' zchi'la' le'e gonle: le ži'il lježle tole yetole, kan neda' nži'ila' le'e. <sup>13</sup> Bi gak no benne' ži'izele' lježe' ka gon bennen' wdíe' yela' nban chie', na' gate' nich gáklene' lježe' ka' dan' nži'ile' légake'. <sup>14</sup> Le'e nakle ljéža'do' ka' cha' gonle kan bchi'la' le'e gonle. <sup>15</sup> Biž nnia' chele nakle wen žin chia' ka', dan' bi nnezle benne' wen žin da' gon xane'. Neda' wnnía' chele nakle ljéža'do' ka', dan' bena' ga nnézele yógo'te da' gož Xa' neda' gona'. <sup>16</sup> Kege le'e wžele neda', san neda' wžekza' le'e, na' bnnita'a le'e nich chejle bi da' chjenle, kan žongak ni'a na' lban', da' ka' želbían da' zenle'e, na' gá'nteze dan' gonle. Ki gaken, Xažo Dios gonne' chele yógo'te da' nnáblele-ne', katen' wkónlele žin la' neda'. <sup>17</sup> Da' ni naken da' zchi'la' le'e gonle. Le ži'il lježle tole yetole.

### *Góngake' chegak benách che Jesús kan béngake' chie'*

<sup>18</sup> Lezka' wnná Jesusen':

—Cha' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga zzóagake' le'e chela'ale, nnézele ba bzóa-gake' neda' chela'ale zga'ale kan zzóagake' le'e chela'ale na'a. <sup>19</sup> Chela' nakle toze len benách ka' nníta'gake' yežlyó nga, ži'igekle' le'e kan zej nži'ile' ljéžgake' ka', san zzóagake' le'e chela'ale dan' bi nakle toze len légake'. Ki žaken dan' wžekza' neda' le'e, na' wleja' le'e ladjwgak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. <sup>20</sup> Le chejsá' laže' dižan' da' goža' le'e, katen' wnnía': “Benne' wen žin bi nakže' blo ka xane'.” Cha' wžia' láže'gak benách ka' neda', lezka' kwia láže'gake' le'e. Cha' zej nnita' benne' ka' žóngake' kan zña xtiža'a, lezka' góngake' kan zña xtiža'le le'e. <sup>21</sup> Yógo'te da' ki gongak benách ka' chele dan' žónlenle neda' tzen, na' dan' bi zej nónbi'e Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda'.

<sup>22</sup> Chela' bi bla'a, na' chela' bi bcháljlena' légake', bi bága'gake' doła', san na'a dan' bla'a nga, bi be zoa da' gak nnágake' che doła' da' zej nbage'e nich yebéj chawe' kwíngake'. <sup>23</sup> No benne' zzoe' neda' chela'ale, lezka' zzoe' Xažo Dios chela'ale. <sup>24</sup> Chela' bi bena' yela' wak zen ka' gan nníta'gake', da' ka' bi ben nitó benne' kan gókgaken, bi bága'gake' doła'. Na'a, blé'egekle' da' ka' bena', na' zzóagake' neda' chela'ale, na' lezka' zzóagake' Xa' chela'ale. <sup>25</sup> Ki goken, bžin da' zña xtiža' Dios, dan' wzí' lo ná'gake', dan' znnan: “Zzóagake' neda' chela'ale na' bi zoa biz chen'.”

<sup>26</sup> Kate' yedjsoalen Dios Be' La'y le'e, Ben' zchalje' da' li, Len' gáklene' le'e, na' gon choche' yichj lázdo'le. Nake' Ben' sela'a chele lo wláž Xažo Dios. Be' La'y ni wzóa lie' chia' neda'. <sup>27</sup> Lezka' le'e wzóa lile chia', dan' wzóalenkzle neda' tzen ža ni'te, na' zejte na'a.

## 16

<sup>1</sup>Da' ki goža' le'e, nich bi gak chope láže'le. <sup>2</sup>Žin ža kate' kwéjgake' le'e to chi'ize gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngekle' xtiža' Dios, na' ža na' gékgek'le' cha' gótgake' le'e góngake' xchin Dios. <sup>3</sup>Ki góngake' dan' bi zej nónbi'e Xažo Dios, na' dan' bi zej nónbi'e neda'. <sup>4</sup>Žapa' le'e da' ki, nich kate' žin ža na', chejsá' láže'le da' ni da' žapka' le'e, na' bi gak chope láže'le.

*Da' gon Dios Be' La'y*

Lezka' wnná Jesusen':

—Da' ki bi goža' le'e ža ni'te, dan' zóalenkza' le'e. <sup>5</sup>Na'a yeyá'a, na' chejsóalena' Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda', na' bi nnáblele nitole le'e neda', bi nnale: “¿Gaz chejo?” <sup>6</sup>Na'a, dan' žapa' le'e da' ni, žak nyache' láže'le. <sup>7</sup>Neda' žapa' le'e da' naken dot da' li. Gakže chawe' chele cha' yeyá'a. Cha' bi yeyá'a, bi yedjsóalen Dios Be' La'y le'e. Cha' yeyá'a, na' seła'a-ne', na' yedjsóalene' le'e. Le' gáklene' le'e, na' gon choche' yichj lázdo'le. <sup>8</sup>Kate' yide' Le', yesnise' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga zej nbage'e doła', na' bi zej nónbi'e da' naken chawe', na' Dios choge' chégake' kwia yí'gake'. <sup>9</sup>Zej nbage'e doła' dan' bi žejlé'gake' chia' neda'. <sup>10</sup>Bi zej nónbi'e da' naken chawe' dan' gótgake' neda', na' yeyá'a gan zoa Xažo Dios, Benne' chawe', na' biž lé'egek'le' neda'. <sup>11</sup>Dios choge' chégake' kwia yí'gake' dan' ba bchoge' che da' xiwe' kwia yin', dan' znná bian' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga.

<sup>12</sup>Da' zanže žénela' wcháljlana' le'e, san bi gak chejni'ilelen na'a. <sup>13</sup>Zchalj Dios Be' La'y da' naken dot da' li. Kate' le'e Le', wsdle' le'e yógo'te da' naken dot da' li, dan' bi wchalje' žakže chie', san wchalje' yógo'te da' yenle' dan' nna Xa', na' wzejni'ile' le'e yógo'te da' žála' gaken. <sup>14</sup>Le' gape' neda' ba la'ne, dan' si'e da' naken chia', na' wzejni'ilen' le'e. <sup>15</sup>Yógo'te da' naken che Xažo Dios zej naken chia'. Che len wnnía' si'e da' naken chia', na' wzejni'ilen' le'e.

*Yeła' nyache' láže' yeyaken yeła' žebele*

<sup>16</sup>Lezka' wnná Jesusen':

—Yetó chí'ido'ze, biž lé'elele neda', na' yetó chí'ido'ze yełé'elele neda', dan' yeyá'a gan zoa Xažo Dios.

<sup>17</sup>Naž benne' wsdle' chie' ka' belyi'e ljéžgake' toe' yetóe', na' wnnágake':

—¿Biž zejłás dan' gože' žo'o? Wnné': “Yetó chí'ido'ze, na' biž lé'elele neda', na' yetó chí'ido'ze yełé'elele neda', na' naken dan' yeyá'a gan zoa Xažo Dios.”

<sup>18</sup>Naž wnnágake':

—¿Bižke zejłás da' ni, dan' wnné': “Yetó chí'ido'ze”? Bi žejni'ilto' dan' wnné'.

<sup>19</sup>Žákbe'ele Jesusen' žénegek'le' nnábgek'le' Le', na' gože' lé'gake':

—¿Znnáblele lježle kan nak che dan' wnnía': yetó chí'ido'ze, na' biž lé'elele neda', na' yetó chí'ido'ze yełé'elele neda'? <sup>20</sup>Da' li žapa' le'e: kwéžele, na' gak nyache' láže'le, san benách ka' nníta'gake' yežlyó nga yebégek'le' katen' gótgake' neda'. Naž la'kze gak nyache' láže'le, yeła' nyache' láže' chelen' yeyaken yeła' žebél katen' yełé'elele neda'. <sup>21</sup>To no'le kate' za' galj bi'do' chie', zžákali'e, dan' ba bžin ža chie', san kate' ba zoa to xkwide' byodo' chie', biž žejśá' láže'e dan' wzake'e, san žebele' dan' ba golj to xkwide' byodo' yežlyó nga. <sup>22</sup>Lezka' žaken chele. Nak nyache' láže'le na'a, san yełá'a neda', na' yedjwía' le'e, na' naž yebélele, na' bi sáke'le no benne' yeké'e yeła' žebél chelen'.

<sup>23</sup>Ža na' bi be nnáblele neda'. Da' li žapa' le'e: yógo'te da' nnáblele Xažo Dios, na' wkónlele žin la' neda', Le' gonne' chele. <sup>24</sup>Na' zejte na'a ža bi zcónlele žin la' neda' kate' bi da' znnáblele Xažo Dios. Le nnable' ki, na' gata' chele da' nnáblele-ne', nich gak dot li láže' yeła' žebél chele.

*Jesús, Benne' Criston', bežoje' chawe' lo da' gok chie'*

<sup>25</sup>Lezka' wnná Jesusen':



—Bsaka' leba' katen' bcháljlēna' le'e. Žin ža kate' biž wcháljlēna' le'e da' wsaka' leba', san kwáselo wcháljlēna' le'e kan nak che Xažo Dios. <sup>26-27</sup> Ža na' nnáblele Dios, na' wkónlele žin la' neda', na' žapa' le'e, bi gon byenen gáta'yoela' Xažo Dios lo wlazle le'e, dan' Xažo Dios nži'ile' le'e. Nži'ile' le'e dan' nží'ilele neda', na' žejle'le bžoja' gan zoe' le'. <sup>28</sup> Bžoja' gan zoa Xažo Dios, na' bla'a yežlyó nga. Yetó da' gaken, yezá'a yežlyó nga, na' yeyá'a gan zoakze' le'.

<sup>29</sup> Naž benne' wsedle chie' ka' belyi'e le', na' wnnágake':

—Na'a kwáselo zchaljo', na' biž žsaka' lebo'. <sup>30</sup> Na'a žákbe'elto' nnézkzelo' Le' yógo'te, na' bi žon byenen no benne' bi da' nnable' Le', dan' zloe'elo' neto' da' za' nnabton'. Che len žejle'to' bžoja' gan zoa Dios.

<sup>31</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—žejle'le chia' neda' na'a? <sup>32</sup> Le wia, za' žin ža, na' ba zoažo ža na', katen' gáslasle che chele, na' wka'nle neda' toza', san bi soa' toza', dan' Xažo Dios zóalēnkze' neda'. <sup>33</sup> Da' ki goža' le'e nich ga'n ži yichj lāzdo'le, dan' nakle chia' neda'. Gak da' wsaka' zin' le'e yežlyó nga, san le gak choch. Neda' ba bežoja' chawe' lo da' žak yežlyó nga.

## 17

*Jesús* znnable' Dios gáklēne' benách chie' ka'

<sup>1</sup> Kate' beyóž bchalj Jesusen' da' ki, bchis lawe', na' bwie' ya'abale, na' wnné':

—Dios, Xe, ba bžin ža. Ben ga la' law yela' zen chia' neda', Zi'no', nich gak gona' ga la' law yela' zen chio' le'. <sup>2</sup> Ben ki dan' ba bdio' lo na'a yela' wnná bia' nich nna bi'a yógo'te benách ka', na' wa'a yela' nban da' zejlí kanne chegak yógo'te benne' ka' benno' chia'. <sup>3</sup> Ki gata' yela' nban da' zejlí kanne chégake', cha' zej nónbi'e le', nako' Dios tlich'a', na' lezka' zej nónbi'e neda', Jesús, Benne' Criston', na' nnézkzelo' le' bseło'o neda'.

<sup>4</sup> Neda' ba bena' ga nla' law yela' zen chio' yežlyó nga, na' ba beyóž bena' žin da' bdio' lo na'a gona'. <sup>5</sup> Na'a, Xe, ben ga la' law yela' zen da' napa' tzen len le', na' gata' chia' yela' zen' da' gota' chia' tzen len le' ža ni'te zga'ale kate' gota' yežlyó nga.

<sup>6</sup> Ba bloe'ela' da' nako' le' lawgak benne' ki benno' chia', benne' ka' wlejo' lādjpgak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. Benne' ki gógkake' chio', na' le' bēngako'-ne' chia', na' žóngake' kan znná xtižo'o. <sup>7</sup> Na'a nnézkzelo' yógo'te da' ka' benno' chia' zá'gaken lo no'o le', <sup>8</sup> dan' ba bdia' lo ná'gake' dižan' da' bdio' le' lo na'a neda', na' légake' nzi' lo ná'gaken', na' žákbe'egekke' bžoja' gan zo' le', na' žejlé'gake' bseło'o le' neda'.

<sup>9</sup> Neda' žáta'yoela' le' gáklēngako'-ne'. Žáta'yoela' le', kege gáklēno' yógo'te benách ka' nníta'gake' yežlyó nga, san gáklēno' benne' ki benno' chia', dan' zej nake' chio' le'. <sup>10</sup> Yógo'te benne' ka', benne' zej nake' chia', lezka' zej nake' chio', na' benne' ka' zej nake' chio' lezka' zej nake' chia', na' kan zej nak benne' ka' zloe'e lawn yela' zen chia'.

<sup>11</sup> Na'a, biž ga'na' yežlyó nga, san benne' ki gá'ngake' yežlyó nga, na' neda' yedjsóalēna' le'. Znnabla' le', Xe la'y, len yela' wak chio' gape chi'o benne' ki benno' chia', nich gákgake' toze, kan nakžo žo'o toze. <sup>12</sup> Katen' wzóalēngako'-ne' lo yežlyó nga, wdape chí'igako'-ne', na' bkonla' žin yela' wak che La la'y chio'. Benne' ka' benno' chia', wdape chí'igako'-ne', na' bi bnita' nitóe', san toze bennen' nake' ka' zi'n da' xiwe', bennen' wnitle' to chi'ize. Ki goken, gok da' nyejw le'e yiche la'y.

<sup>13</sup> Na'a yedjsóalēna' le', san kate' ne zoa' yežlyó nga, zchalja' ki nich gata' yela' žebél chégake' kan žata' chia' neda' yela' žebél. <sup>14</sup> Neda' ba bdia' lo ná'gake' xtižo'o, na' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga zzóagake' benne' ki cheła'ale dan' bi žónlēngake' légake' tzen, kan nak chia' neda', bi žónlēna' benách yežlyó ka' tzen. <sup>15</sup> Žáta'yoela' le', kege kwejo' benne' ki yežlyó nga, san gape chí'igako'-ne', nich bi chó'ogake' lo na' da' xiwe'. <sup>16</sup> Bi žónlēngake' benách yežlyó ka' tzen, kan nak chia' neda', bi žónlēna' benách ka' tzen. <sup>17</sup> Beběj-gake' cheze chio', wkonlo' žin da' nak dot da' li. Da' nak dot da' li na' naken xtižo'o. <sup>18</sup> Kan beno' le', bseło'o neda' lādjpgak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga, lezka'

žona' neda', žséla'gaka'-ne' ladjwgak benách ka'. <sup>19</sup> Dan' nží'igekla'-ne' zde kwina' lo no'o, nich gákgake' cheze chio' dan' nzi' lo ná'gake' da' naken dot da' li.

<sup>20</sup> Žáta'yoela' Le', kege chégakze benne' ki, san lezka' chegak benne' ka' chejlé'gake' chia' neda' ni'a che da' wchaljgak benne' ki. <sup>21</sup> Žáta'yoela' Le' gono' ga gákgake' toze yógo'tegake', na' lezka' gákgake' toze len žo'o, kan nako' Le', Xe, nako' toze len neda', na' neda' naka' toze len Le'. Ki žala' gákgake' nich chejle'gak benách yežlyó ka', bséla'kzo' Le' neda'. <sup>22</sup> Yela' ži'i lažen' da' benno' chia', neda' bnezjwan' chégake', nich gákgake' toze, kan nakžo žo'o toze. <sup>23</sup> Le' nako' toze len neda', na' neda' gaka' toze len légake', nich gak dot li laže' kan zej nake' toze, na' nich gónbia'gak benách yežlyó ka', bséla'kzo' Le' neda', na' nži'ilo' benne' ki kan nži'ilo' neda'.

<sup>24</sup> Xe, ženela' yedjsóalengak benne' ki neda', benne' ka' benno' chia', gan chejsóa', nich lé'egekle' yela' zen na' da' benno' chia' dan' nži'ilo' neda' ža ni'te, katen' za' gono' yežlyó nga. <sup>25</sup> Xe chawe', benách yežlyó ka' bi zej nónbi'e Le', san neda' nónbia'kza' Le', na' benne' ki nnézgekke' bséla'kzo' Le' neda'. <sup>26</sup> Bena' ga nnézgekke' da' nakkzo' Le', na' gonža' ga nnézgekke' da' ni, nich kan nži'ilo' Le' neda', lezka' ži'igekle' ljéžgake' ka', na' nich gakkza' neda' toze len légake'.

## 18

### Želgoxe' Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lk. 22:47-53)

<sup>1</sup> Kate' beyož bchalj Jesusen' da' ni, bžoje' ga na', na' benne' wsedle chie' ka' wyéjlengake' Le' tzen. Wdíe' yechelá'a yego Sedrón, na' bžine' gan de to yežlyó, na' wyó'olene' benne' wsedle chie' ka' latjen'. <sup>2</sup> Lezka' Judas, bennen' zdie' Jesusen', nónbi'e latjen' dan' btob Jesusen' benne' wsedle chie' ka' ga na' zan chi'i. <sup>3</sup> Naž Judas na' bchi'e to kwe' benne' ka' žjake' lo wdile, na' benne' ni'a na'gak bxož wnná bia' ka', na' benne' ni'a na'gak benne' yodo' fariseo ka', na' jake' gan zoa Jesusen', zej noe'e yi' yež ka', na' ya ntoche' chégake' ka'. <sup>4</sup> Dan' nnézkzele Jesusen' yógo'te da' žala' gaken chie', bžoje' gan zoe', na' gože' légake':

—¿Nož benne' žeyilje?

<sup>5</sup> Beží'igake', na' belyi'e Le':

—Jesús, benne' Nasaret, žeyiljto'-ne'.

Jesusen' gože' légake':

—Nedkzan'.

(Lezka' Judas na' bennen' zdie' Jesusen' lo ná'gake', žónlene' benne' ka' tzen.) <sup>6</sup> Kate' Jesusen' gože' légake': “Nedkzan'” naž bebíga'gake', na' wbíxgake' lo yo. <sup>7</sup> Jesusen' wnnable' légake' da' yoble, na' wnné':

—¿Nož benne' žeyilje?

Belyi'e Le':

—Jesús, benne' Nazaret, žeyiljto'-ne'.

<sup>8</sup> Naž bechebe Jesusen', na' wnné':

—Ba goža' le'e, nedkzan'. Cha' žeyilje neda', le gonn latje yeyejgak benne' ki.

<sup>9</sup> Ki wnná Jesusen' nich bžin da' bchalje', katen' wnné': “Benne' ki benno' chia', bi bnita' nitóe'.” <sup>10</sup> Naž, dan' nwa' Smon Bedw to ya ntoche', wlejen', na' la' bentie' we' Malko, benne' wen žin che bxož blo, na' bchoge' yid nage' li ža. <sup>11</sup> Naž Jesusen' gože' Bedon':

—Begó'o ya ntoche' chio' ližen. ¿Bi žala' saka'a dan' wnná Xan' gaken chia'?

Zžin Jesús law bxož blo

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lk. 22:54)

<sup>12</sup> Benne' ka' žjake' lo wdile len bennen' zchi'e légake', na' benne' ni'a na'gak benne' judío wnná bia' ka', béxwgake' Jesusen', na' bchéjgake' Le'. <sup>13</sup> Naž bché'gake' Le' law Anás, dan' nake' xto' ži'n Kaifás, bennen' nake' bxož blo yizen'. <sup>14</sup> Kaifás na' nake'

bennen' bzejni'ile' benne' judío wnná bia' ka', na' bloe'ele' légake' gakže chawe' gat toze benne', na' kege kwia yi' dot yež chégake'.

Zna Bedw bi nónbi'e Jesús

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lk. 22:55-57)

<sup>15</sup> Smon Bedw len yetó benne' wsedle che Jesusen', jake' xkóže'lgak benne' ka' zché'gake' Jesusen', na' bejnáwgake' Le'. Benne' wsedle ni wyó'olene' Jesusen' la' li'a liž bꞑoz blo, dan' nonbia' bꞑoz blon' le'. <sup>16</sup> Bedon' bga'ne' na'le gan žo'ogak benách ka' la' li'a na'. Che len bežój benne' wsedlen' nonbia' bꞑoz blon' le', na' bcháljlene' no'len' žape chi'e gan žo'ogak benách ka' la' li'a na', na' bene' ga wyó'o Bedon' ga na'. <sup>17</sup> Naž no'len' žape chi'e gan žo'ogak benách ka' la' li'a na' gože' Bedon', na' wnné':

—¿Lezka' le' žónlono' Bennen' tzen?

Beží'i Bedon', na' wnné':

—Kege neda'.

<sup>18</sup> Dan' žak da' zag, benne' wen žin ka', na' benne' ni'a na'gak benne' yodo' ka', ba bzéngake' yi', na' zégake' žoa'a yin', na' žeché'l kwíngake'. Lezka' Bedon' zélene' légake' tzen, na' žeché'l kwine'.

Bꞑoz blo zbeje' Jesús diža'

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lk. 22:66-71)

<sup>19</sup> Naž bꞑoz blo wleje' Jesusen' diža' nich nnezle' no benne' ka' žónlengake' Le' tzen, na' bi da' žsedle Jesusen' benách ka'. <sup>20</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Kwáselo bcháljlona' yógo'te benách ka'. Bsédtezegekla'-ne' gan nak lo yo'o gan zdóbgake' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' lezka' lo zchil yodo', gan zdobgak yógo'te benne' judío ka', na' bi be bchalja' ngáche'ze. <sup>21</sup> ¿Biz chen' zbejo' neda' diža'? Wlój diža' benne' ka' béngkle' da' bcháljlengaka'-ne'. Bwia nga, nnéžgekle benne' ka' dan' bcháljlengaka'-ne'.

<sup>22</sup> Kate' beyóž bchalj Jesusen' da' ni, na' to benne' ni'a na'gak benne' yodo' ka', benne' zoe' ga na', wdape'e žoa'a law Jesusen', na' wnné':

—¿Ki žebi'o law bꞑoz blon'?

<sup>23</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Cha' bi wnnía' chawe', bloe'el biz da' wnnía' da' bi naken chawe', na' cha' gok chawe' da' wnnía', ¿biz chen' wdapo'o neda'?

<sup>24</sup> Naž Anás na' besele'e Jesusen' nžeje', na' bejžégake' Le' law Kaifás, bennen' nake' bꞑoz blo.

Da' yoble zna Bedw bi nónbi'e Jesús

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lk. 22:58-62)

<sup>25</sup> Kate' ne ze Bedw žoa'a yi', žeché'l kwine', benne' ka' nníta'gake' ga na' belyi'e le', na' wnnágake':

—¿Lezka' le' žónlono' Jesusen' tzen?

Beží'i Bedon', na' wnné':

—Kege neda'.

<sup>26</sup> Zoa to benne' wen žin che bꞑoz blo ga na', na' nake' ljež bennen' bchog Bedon' yid nage', na' benne' wen žin ni gože' Bedon':

—Ble'ela' le' lo yežlyón', žónlono' Jesusen' tzen.

<sup>27</sup> Da' yoble beží'i Bedon', na' la' wžéžete leko'.

Zché'gake' Jesús law Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lk. 23:1-5)

<sup>28</sup> Naž bché'gake' Jesusen', na' bezá'gake' liž Kaifás, na' bžíngake' yolawe' che benne' wnná bia', dan' nzin' Pretorio. Dan' ba ža'ní' ža na', na' benne' judío ka' bi wyó'ogake' yolawen' dan' žékgekle' bága'gake' zia cha' chó'ogake' ga na', da' gonen ga bi gak gáwgake' xche' Lni Pasko', lnin' žejsá' láže'gake' kan ben Dios, katen' bebeje' benne'

Israel ka' lo yežlyó Egipto. <sup>29</sup> Naž bžoj Pilato, benne' wnná bian', na' b̄le'e gan nníta'gake', na' gože' légage':

—ǰBiz zia žesbága'le benne' ni?

<sup>30</sup> Beží'igake', na' belyi'e le':

—Chela' bi nbaga' benne' ni zia, bi wdeto'-ne' lawo'.

<sup>31</sup> Naž Pilaton' gože' légage', na' wnné':

—Le'ekze le chi'e, na' le wchi'a laže'e Le' kan z̄nna da' žsédlele le'e.

Benne' judío ka' belyi'e le', na' wnnágake':

—Bi nzi' lo na'to' gotto' no benne'.

<sup>32</sup> Ka' goken, bžin x̄tiža' Jesusen', da' wnnié' kan gate'. <sup>33</sup> Naž Pilaton' beyoé'e yolawen', na' bliže' Jesusen', na' gože' Le':

—ǰNako' le' benne' nna bi'e benne' judío ka'?

<sup>34</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—ǰŽakze chio' znno' ki, o gožgak benách ka' le' ki naken chia'?

<sup>35</sup> Pilaton' gože' Le':

—ǰŽeklo' naka' benne' judío? Benne' wláž chio' ka', na' b̄xoz wnná bia' ka', bdégake' Le' lo na'a. ǰBizkze beno'?

<sup>36</sup> Naž bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Z̄nna bi'a neda', san kege kan z̄nna bia'gak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. Chela' z̄nna bi'a kan z̄nna bia'gak benách ka', na' tilgak benne' ka' žónlengake' neda' tzen, nich bi wé'gake' latje no benne' wdíe' neda' lo na'gak benne' judío ka'. Kan z̄nna bi'a neda' bi naken kan z̄nna bia'gak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga.

<sup>37</sup> Naž Pilaton' gože' Le':

—ǰNako' benne' z̄nna bi'e?

Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Naka' kan znno'. Che len golja' yežlyó nga, nich wzóa lia' che da' naken dot da' li. Yógo'te benne' ka', benne' žóngake' da' naken dot da' li, zze nággake' da' z̄nnia'.

<sup>38</sup> Pilaton' gože' Le':

—ǰBizen' da' naken dot da' li?

*Želchoge' che Jesús gate'*

*(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lk. 23:13-25)*

Kate' beyóž wnná Pilato ki, bežoje' ga na', na' b̄le'e da' yoble gan zej nnita' benne' judío wnná bia' ka', na' gože' légage':

—Bi be da' zia bžel-la' da' nbaga' benne' ni. <sup>39</sup> Le'e de to da' žónteze žonle kate' žak Lni Pasko' ni, z̄nnáblele neda' wsana' lo na'le to benne' nyejwe' liž ya. ǰŽénelele wsana' lo na'le benne' z̄nna bi'e benne' judío ka'?

<sup>40</sup> Naž wžéžeya'agake' zižje yógo'tegake', na' wnnágake':

—Kege benne' ni, san Barrabás wsano'-ne' lo na'to'.

Barrabásen' nake' benne' wen da' z̄innj.

## 19

<sup>1</sup> Naž Pilaton' bchi'e Jesusen', na' gože' benne' ka' žjake' lo wdile chíngake' Le'. <sup>2</sup> Benne' ka' žjake' lo wdile béngake' to da' naken ni'a na' yag yeche' kan nak da' naken oro da' žia yichj benne' wnná bia', na' bžíagaken' yichj Jesusen', na' bwákwgake' Le' to laže' tonn x̄na kan nak da' žákwgak benne' wnná bia' ka'. <sup>3</sup> Naž wbíga'gake' law Jesusen', na' belyi'e Le':

—ǰGa'n zeno' le', benne' z̄nna bi'e benne' judío ka'!

Naž wdápa'gake' žoa'a lawe'.

<sup>4</sup> Naž Pilaton' bežoje' da' yoble, na' gože' benne' judío wnná bia' ka', na' wnné':

—Le wia nga, yebeja' bennen' lawle le'e nich nnézelele bi bžel-la' nitó da' zia da' nbage'e.

<sup>5</sup> Naž bžoj Jesusen', na' žia yichje' da' naken ni'a na' yag yechen', na' nakwe' laže' tonn xna na'. Pilaton' gože' l'égake':

—Nga zoa bennen'.

<sup>6</sup> Kate' b̄xoz wnná bia' ka', na' benne' ni'a ná'gake' ka' bl'é'egekle' Jesusen', ziže wžéžeya'agake' da' yoble, na' wnnágake':

—jBde'e le'e yag kroze! jBde'e le'e yag kroze!

Pilaton' gože' l'égake':

—Le'ekze le chi'e, na' le chejdé'e le'e yag kroze. Neda' bi be da' zia bžel-la' da' nbaga' benne' ni.

<sup>7</sup> Naž benne' judío ka' belyi'e le':

—De cheto' to da' wnnakze Dios da' žsedlen neto', da' znnan žala' gat benne' ni dan' wnné' nake' Zi'n Dios.

<sup>8</sup> Kate' benle Pilaton' da' ni, bžébeže'. <sup>9</sup> Da' yoble beyoé'e lo yolawen', na' gože' Jesusen':

—jGazkze benne' Le'?

Bi be bechebe Jesusen'.

<sup>10</sup> Naž Pilaton' gože' l'e':

—jBi žechebo', na' bi wloe'elo' neda' da' žono'? jBi nnezlo' nzi' lo na'a wdá'a Le' le'e yag kroze, na' nzi' lo na'a wsana' Le'?

<sup>11</sup> Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Bi be nzi' lo no'o gono' chia' chela' bi bde Dios lo no'o yela' wnná bia' na'. Che len, bennen' bdie' neda' lo no'o nbága'že' zia ka le'.

<sup>12</sup> La' na'ze gónele Pilaton' wsane' Jesusen', san wžéžeya'agak benne' judío wnná bia' ka', na' wnnágake':

—Cha' wsano' benne' ni, bi nžago' chawe' benne' Sésar, bennen' zna bi'e dot yežlyó nga. No benne' žon kwine' benne' wnná bia', zži'e che benne' Sésar na'.

<sup>13</sup> Kate' benle Pilaton' da' ni, gože' ni'a ne'e ka' chejxi'gake' Jesusen', na' wži'e latje chie' gan zchi'a laže'e, latjen' nzin' Li'a Ga Zoagak Yej Blag Ka', na' ka nak diža' hebreo nzin' Gabata. <sup>14</sup> Ža na' naken ža za' žin Lni Pasko', na' nak wawbíž. Naž Pilaton' gože' benne' judío wnná bia' ka', na' wnné':

—Nga zoa bennen' zna bi'e le'e.

<sup>15</sup> Wžéžeya'agake' ziže, na' wnnágake':

—jBete'! jBete'! jBde'e le'e yag kroze!

Pilaton' gože' l'égake':

—jZnnáblele neda' wdá'a bennen' zna bi'e le'e le'e yag kroze?

Beži'igak b̄xoz wnná bia' ka', na' wnnágake':

—Bi zoa yetó benne' zna bi'e neto'. Toze benne' Sésar zna bi'e neto'.

<sup>16</sup> Che len Pilaton' bdie' Jesusen' lo ná'gake', nich chejdá'gake' Le' le'e yag kroze. Naž b̄xwgage' Jesusen', na' bché'gake' Le' na'le.

Zdá'gake' Jesús le'e yag kroze

(Mt. 27:32-56; Mr. 15:21-41; Lk. 23:26-49)

<sup>17</sup> Bžoj Jesusen' ga na', na' noe'e yag kroze chie', nich cheje' latjen' dan' nzin' Latje Che Žit Yichžo, na' kan nak diža' hebreo nzin' Gólgota. <sup>18</sup> Lo latjen' bdá'gake' Jesusen' le'e yag krozen', na' bdá'gake' yechope benne' le'e yag kroze ka' ga na'. Chelá'a weje zej de'e, na' Jesusen' de'e gachje láwe'le gan da'gak chope benne' ka'. <sup>19</sup> Pilaton' bsele'e to benne' bzoje' to da' bde'e le'e yag kroze yichjle Jesusen', da' znnan ki: “Jesús, benne' Nasaret, benne' zna bi'e benne' judío ka'.” <sup>20</sup> Benne' zan, benne' judío ka', belgake' dižan', dan' naken gawze žoa'a yež gan bdá'gake' Jesusen' le'e yag krozen', na' dižan' njejwn len diža' hebreo, na' len diža' griego, na' len diža' latín. <sup>21</sup> B̄xoz wnná bia' ka' chegak benne' judío ka' belyi'e Pilaton', na' wnnágake':

—Bi wzojo': "Benne' z̄nna bi'e benne' judío ka'." Bzoj ki: "Le' wnné' nna bi'e benne' judío ka'."

<sup>22</sup> Beží'i Pilaton', na' gože' légage':

—Da' ba bzoja', to chi'ize bzojan'.

<sup>23</sup> Kate' benne' ka' žjake' lo wdile, beyóž bdá'gake' Jesusen' le'e yag krozen', na' béxwgake' laže' da' gokwe'. Wléjgaken' tápele, na' goken to kwe' weje da' gota' che chégake'. Lezka' béxwgake' lažen' da' b̄xoá yen Jesusen', na' lažen' bi ndian, san naken to wlıze. <sup>24</sup> Naž benne' ka' žjake' lo wdile, belyi'e ljéžgake' toe' yetóe', na' wnnágake':

—Bi chogžon, san gakže chawe' kwejžo da' gak bian', nich nnezlžo nolžo gaken chežo.

Ka' goken, bžin dan' nyejw le'e yiche la'y, da' z̄nnan:

Wdísgage' laže' nakwa' che chégake',

na' che laže' chia' wléjgake' da' nak bian'.

Ki bengak benne' ka' žjake' lo wdile.

<sup>25</sup> Gawze gan da' Jesusen' le'e yag krozen' wnníta'gak no'le ka'. Zej nake' x̄ne'e, na' no'le bile x̄ne'e, na' Lia, zo'le Kleofas, na' Lia Madlen. <sup>26</sup> Kate' Jesusen' bl̄e'ele' x̄ne'e, na' lezka' bl̄e'ele' benne' wsedle chie', bennen' nži'ile', zoe' ga na', gože' x̄ne'e:

—Nó'ledo', bwia z̄i'no' zoe' kwito' le'.

<sup>27</sup> Naž gože' benne' wsedle chie' na':

—Bwia, x̄no'o zoe' kwito' le'.

La' ža na'ze benne' wsedlen' bchi'e le' nich chejsóe' liže'.

<sup>28</sup> Wdé na', dan' nnézkzele Jesusen' yógo'te ba goken, na' nich žin da' nyejw le'e yiche la'y, wnné':

—Zbila' nis.

<sup>29</sup> De to že'e ga na', da' yožen nop zichj. Naž to benne' žeje' lo wdile besbise' to da' bl̄ol len nop zichjen', na' bzoen' law to ya x̄til, na' bde'en žoa'a Jesusen' nich x̄open'. <sup>30</sup> Beyóž we'j Jesusen' nop zichjen', na' wnné':

—Ba nakten.

Naž bzechwe' yichje'. Bežojte be' nakkze', na' gote'.

*Benne' žeje' lo wdile žadwe' yag ntoche' le'el sina' Jesús*

<sup>31</sup> Naž, dan' nak ža za' žin Lni Pasko', na' dan' bi žala' ga'ngak benne' gat ka' le'e yag kroze ka' kate' nak ža la'y chégake', na' naken to ža la'y zente, che len benne' judío ka' góta'yoegekle' Pilaton' yi'e benne' ka' žjake' lo wdile, chejtíchjwgake' x̄kachgak benne' ka' dá'gake' le'e yag kroze ka', na' wetíngake' légage' le'e yag kroze ka'. <sup>32</sup> Che len benne' ka' žjake' lo wdile wbíga'gake' ga na', na' bdíchjwgake' x̄kachje benne' nežw, na' lezka' béngake' che yetó bennen' dá'l̄ene' Jesusen' le'e yag kroze. <sup>33</sup> Kate' bžíngake' gan da' Jesusen', bl̄é'egekle' ba gote', na' bi bdíchjwgake' x̄kachje'.

<sup>34</sup> Naž to benne' žeje' lo wdile godwe' yag ntoche' chie' le'el sina' Jesusen', na' la' bžojte žen, na' nis. <sup>35</sup> Neda', Zwa, bl̄e'ela' da' ni, na' zzoa lian', na' da' z̄nnia' naken dot da' li. Nnézkzela' zchalja' da' naken dot da' li, nich lezka' le'e chejle'le che Jesusen'. <sup>36</sup> Ki goken, bžin da' nyejw le'e yiche la'y, da' z̄nnan: "Bi gachjw nitó žit yoe'e." <sup>37</sup> Yetó da' nyejw le'e yiche z̄nnan ki: "Wíagake' bennen' godwe' Le' yag ntoche'."

*Zkáche'gake' Jesús lo yežw ba*

*(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lk. 23:50-56)*

<sup>38</sup> Wdé gokgak yógo'te da' ki, Jwsé, to benne' yež Arimatea, benne' žónlene' Jesusen' tzen, san ngáche'ze dan' zžebe' benne' judío wnná bia' ka', wyeje', na' wnnable' Pilato we'e le' latje yeké'e Jesusen'. Pilaton' bi'e le' latje. Naž bla' Jwsén' gan da' Jesusen' le'e yag krozen', na' beké'e Le'. <sup>39</sup> Lezka' Nikodemo, bennen' zga'ale bejwíe' Jesusen' žel, bl̄e'e ga na', na' noe'e to nežw s̄la' che yag mirra, da' nchixen to da' z̄la' z̄ix, da' naken ka to gaywá'ya. <sup>40</sup> Naž Jwsén' len Nikodemon' betíngake' Jesusen', na' bchélgake' Le' láže'do' ka', na' bdébgake' lawn nežw s̄lan' che mirra, da' nchixen da' z̄la' z̄ix. Béngake' kan žónteze žongak benne' judío ka' kate' zkáche'gake' benne' gat ka'. <sup>41</sup> Gawze gan bdá'gake'



Jesusen' le'e yag kroze de to yežlyó, na' gachje láwe'le yežlyón' zoa to yežw ba kobe da' nádjwgaken' le'e ya'a yej, na' lo yežw ban' bi na' gache' nitó benne'. <sup>42</sup> Wló'ogake' Jesusen' lo yežw ban' dan' žen' gawze, na' dan' nak ža žkwezgak benne' judío ka' che Lni Paskon'.

## 20

*Jesús žebane' lo yela' got*

*(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lk. 24:1-12)*

<sup>1</sup> Kate' ba nak zildo' ža nežw, na' ne nak choł, wyėj Lia Madlen žoa'a yežw ban', na' bļe'ele' ba bkwas yej blag da' bsejwn gan žo'o no benne' lo yežw ban'. <sup>2</sup> Naž taría taría beyėj Lian' gan zoa Smon Bedw, na' zoalen yetó benne' wsedle le', bennen' Jesusen' nži'ile' le', na' gože' lėgake':

—jBebėjgake' Xanžon' lo yežw ban', na' bi nnezlto' gan wló'ogake' Le'!

<sup>3</sup> Naž bžoj Bedon' len yetó benne' wsedlen', na' jake' žoa'a yežw ban'. <sup>4</sup> Tzen wzá'le'egake', san yetóen' taríaže wzé'e ka Bedon', na' zga'ale' le' bžine' žoa'a yežw ban'. <sup>5</sup> Byechwe', na' bwie' lo yežw ban', na' bļe'ele' láže'do' ka' da' bchėlgaken' Jesusen', da' ka' zej nnitan' ga na', san bi wyoé'e lo yežw ban'. <sup>6</sup> Wdé na' bļa' Smon Bedon' xkóže'le benne' wsedlen', na' wyoé'e le' lo yežw ban', na' bļe'ele' láže'do' ka' zej nnitan' ga na'. <sup>7</sup> Lėzka' bļe'ele' láže'don' da' bchėlgaken' yichj Jesusen', na' bi žé'lenen yezika' láže'do' ka', san cheļa'ale ndoben. <sup>8</sup> Naž wyó'o benne' wsedlen', bennen' bžine' zga'ale' žoa'a yežw ban', na' bļe'ele' kan naken, na' bejl'i'e da' wnná Jesusen'. <sup>9</sup> Ka' goken, dan' bi na' chejni'ile' da' nyejw le'e yiche la'y kan žon byenen gaken che Jesusen', da' znnan yebane' lo yela' got. <sup>10</sup> Naž žopte benne' wsedle ka' beyėjgake' lížgake'.

*Złoe'e law Jesús law Lia Madlen*

*(Mr. 16:9-11)*

<sup>11</sup> Bga'n Lia kwitle yežw ban', na' zbeže'. Kate' ne zbeže', byechwe', na' bwie' lo yežw ban'. <sup>12</sup> Bļe'ele' chope wbás che ya'abá che Dios nníta'gake' ga na', na' zej nakwe' laže' chich. Žé'gake' ga na', toe' yichjle yežw ban', na' yetóe' xní'ale yežw ban' gan wló'ogake' Jesusen'. <sup>13</sup> Wbás che ya'abá ka' belyi'e le', na' wnnágake':

—Nó'ledo', žbiz chen' zbežo'?

Lian' gože' lėgake':

—Dan' beká'agake' Xana', na' bi nnezla' gan wló'ogake' Le'.

<sup>14</sup> Kate' beyož wnné' ki, bwie' xkóže'le', na' bļe'ele' Jesusen', zoe' ga na', san bi gókbe'ele' cha' Jesusen'. <sup>15</sup> Naž Jesusen' gože' le':

—Nó'ledo', žbiz chen' zbežo'? žNoz benne' žeyiljo'?

Dan' žekle Lian' nake' Le' benne' žape chi'e yežlyón', na' gože' Le':

—Benne', cha' le' bebejo'-ne', bļoe'el neda' gan wló'o-ne', na' neda' yeyoá'a-ne'.

<sup>16</sup> Naž Jesusen' gože' le':

—Lia.

Naž byechj Lian', na' len diža' hebreo gože' Le':

—Raboní.

Diža' hebreo ni znnan: “Benne' Wsedle chia'.”

<sup>17</sup> Jesusen' gože' le':

—Bi kano' neda', dan' bi na' yeyepa' gan zoa Xa'. Na'a, wyėj gan zej nnita' benne' ljéža'do' ka', na' gož-gake': “Ki wnná Jesusen': yeyepa' gan zoa Xa', na' lezka' nake' Xale. Nake' Dios chia', na' Dios chele.”

<sup>18</sup> Naž wyėj Lia Madlen', na' bejzenle' benne' wsedle ka' che Jesusen' ba beļe'ele' Xanžon', na' kan nak dan' wnné'.

*Złoe'e law Jesús lawgak benne' wsedle chie' ka'*

*(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lk. 24:36-49)*

<sup>19</sup> Kate' ba gole ža na', da' naken ža nežw, zej ndobe benne' wsdle ka' che Jesusen', na' nyejw yo'o gan nníta'gake' dan' zžébegake' benne' judío wnná bia' ka'. Naž bļoe'e ļaw Jesusen' gachje ļáwe'le gan nníta'gake', na' gože' lėgake':

—Ga'n ži yichj lázdo'le.

<sup>20</sup> Kate' beyóž gože' lėgake' da' ni, bļoe'ele' lėgake' ne'e, na' le'el sine'e. Naž bebégekke benne' wsdle chie' ka' dan' želė'egekke' Xanžon'. <sup>21</sup> Naž Jesusen' gože' lėgake' da' yoble, na' wnné':

—Ga'n ži yichj lázdo'le. Kan ben Xa', bseļe'e neda', lezka' žseļa'a le'e chjenle xchina'.

<sup>22</sup> Kate' beyóž wnné' da' ni, blobe' lāwgake', na' gože' lėgake':

—Le si' ļo na'le Dios Be' La'y. <sup>23</sup> No benne' yenít ļawle, bennen' ben doļa', ba yo'o yela' ženít ļaw chie', na' no benne' bi yenít ļawle le', ga'n doļa' da' nbaga' benne' wen doļan'.

*Bi žejlė' Mas bebán Jesús*

<sup>24</sup> Mas bi wzóalene' lėgake' katen' Jesusen' bedjwíe' lėgake'. Nak Masen' to benne' chežinnoe' ka', na' lezka' lie' Benne' Kwach. <sup>25</sup> Wdé na' yezika' benne' wsdle ka' belyi'e Masen', na' wnnágake':

—Ba ble'elto' Xanžon'.

Masen' gože' lėgake':

—Cha' bi le'ela' ne'e gan bđin bđidjwn', na' wdía' xben na'a gan bđin bđidjwn', na' wdía' na'a le'el sine'e gan bđin yag ntochen', bi chejli'a.

<sup>26</sup> Kate' ba gok yexono' ža, benne' wsdle chie' ka' zej ndobe' da' yoble ļo yo'on', na' zoalēn Masen' lėgake'. La'kze nyejw yo'o gan nníta'gake', bļoe'e ļaw Jesusen' gachje ļáwe'le gan nníta'gake', na' gože' lėgake':

—Ga'n ži yichj lázdo'le.

<sup>27</sup> Naž Jesusen' gože' Masen', na' wnné':

—Bde xben no'o nga, na' bwia na'a nga. Bde no'o le'el sina'a nga, na' biž gak chope ļažo'o, san bejlė' chia'.

<sup>28</sup> Naž bechebe Masen', na' gože' Le':

—Xána'do', na' Dios chia'.

<sup>29</sup> Jesusen' gože' le':

—Mas, dan' ble'elo' neda', žejli'o. Ba nez zen gaken chegak benne' ka' chejłė'gake' chia' la'kze bi lė'egekke' neda'.

*Da' žénele gon da' nyejw le'e yiche ni*

<sup>30</sup> Ben Jesusen' da' zanže yela' wak zen ka' ļawgak benne' wsdle chie' ka', da' ka' bi zej nyejwn le'e yiche ni. <sup>31</sup> Da' ki bzoja' le'e yiche nich chejle'le nak Jesusen' Benne' Criston', Bennen' bseļa' Dios, na' nake' Zi'nkze Dios, na' kate' chejle'le chie', gata' yela' nban da' zejłi kanne chele dan' žejle'le chie' Le'.

## 21

Zļoe'e ļaw Jesús ļawgak gaže benne' wsdle chie' ka'

<sup>1</sup> Wdé gok da' ki, bļoe'e ļaw Jesusen' da' yoble ļawgak benne' wsdle chie' ka' gan nak žoa'a nido' da' nzin' Nido' Che Tiberias, na' ki goken kan bļoe'e ļawe' lāwgake'. <sup>2</sup> Zej ndobe Smon Bedw, na' Mas, bennen' lezka' lie' Benne' Kwach, na' Natanael, benne' yež Kaná, yežen' nbaben Galilea, na' lezka' zi'n Sebedeo ka', na' yechope benne' wsdle ka' che Jesusen'. <sup>3</sup> Smon Bedwn' gože' lėgake':

—Cha'a chejxena' bel ka'.

Yezika' benne' ka' belyi'e le', na' wnnágake':

—Sá'ļento' le'.

Naž jake', na' wžėngake' to ļo barkw, na' yelen' nitó bel bi wžėngake'. <sup>4</sup> Kate' za' ža'ní', bejsé Jesusen' žoa'a nison', na' benne' wsdle chie' ka' bi gókbe'egekke' cha' Jesusen'.

<sup>5</sup> Naž Jesusen' gože' lėgake':

—Zí'na'do' ka', žbi de bel chele?

Beží'igake', na' belyi'e Le':

—Nitoba'.

<sup>6</sup> Naž Jesusen' gože' lé'gake':

—Le wsé yixjw bel chele chelá'a li ža barkwn', na' senle-ba'.

Naž bségaken', na' biž gok yeká'agaken', dan' nža'te yixjw na' bel ka'. <sup>7</sup> Naž benne' wsedle, bennen' nži'il Jesusen', gože' Bedon', na' wnné':

—ǰanžon'!

Kate' benle Smon Bedon', “ǰanžon'” beyakwe' laže' gokwe', da' beké'en zga'ale, na' wyaze' lo nis. <sup>8</sup> Yezika' benne' wsedle ka' bsá'gake' barkwn', na' bedjzób'gake' yixjwn' dan' nža'ten bel ka'. Bi nak zi'to' gan de yo biž, da' nakze ka to gaywá' lka' ní'ažo. <sup>9</sup> Katen' bžingake' lo yo bižen', na' blé'egek'le' že' to yi' balje ga na', na' zoa to bel lawen', na' lezka' de yet ga na'. <sup>10</sup> Jesusen' gože' lé'gake':

—Le yedjwá' bel ka' ba wzéngakle-ba' ga zoa' ni.

<sup>11</sup> Bebén Bedon' lo barkwn', na' wzobe' yixjwn' zaka' lo yo bižle, na' nža'ten bel ži'a ka', to gaywá' chonne-yonba'. La'kze zej nak bel zanle'e, bi bžeza' yixjwn'. <sup>12</sup> Naž Jesusen' gože' lé'gake':

—Le da gawle.

Nitó benne' wsedle chie' bi bežogle' nnable' Le', bi nne': “ǰNoz Le'?” Nnézkzegek'le' nake' ǰanžon'. <sup>13</sup> Naž wbiga' Jesusen', na' beḡwe' yet ka', na' lezka' bel na', na' bi'en ché'gake'.

<sup>14</sup> Da' ni naken da' chonne chi'i bloe'e law Jesusen' lawgak benne' wsedle chie' ka' wdé bebane' lo yeļa' got.

*Jesús* zchájljlene' Smon Bedw

<sup>15</sup> Kate' beyóž bdáwgake', Jesusen' gože' Smon Bedw:

—Smon, zi'n Jonás, ǰnži'izelo' neda' kan zej nži'il benne' ki neda'?

Bechebe Bedon', na' gože' Le':

—O', ǰan. Le' nnézkzelo' nži'ila' Le'.

Jesusen' gože' le':

—Bwaw zila'do' chia' ka'.

<sup>16</sup> Jesusen' gože' le' da' chope chi'i, na' wnné':

—Smon, zi'n Jonás, ǰnži'ilo' neda' dot lažo'o?

Bechebe Bedon', na' gože' Le':

—O', ǰan. Le' nnézkzelo' nži'ila' Le'.

Jesusen' gože' le':

—Bwaw zila' chia' ka'.

<sup>17</sup> Jesusen' gože' le' da' chonne chi'i:

—Smon, zi'n Jonás, ǰnži'ilo' neda'?

Gok nyache' laže' Bedon' dan' chonn chi'i wnnable' le', na' wnné': “ǰNži'ilo' neda'?” na' bechebe Bedon', na' gože' Le':

—ǰan, yógo'te nnézkzelo' Le'. Nnezlo' nži'ila' Le'.

Jesusen' gože' le':

—Bwaw zila' chia' ka'. <sup>18</sup> Da' li žapa' le', katen' goko' ǰkwide', žakze chio' bwakw kwino', na' kan znnazen chio' wdó'. Kate' golo', wlio' no'o, na' benne' yoble wakwe' le' laže', na' chi'e le' gan bi yénelo' chejo'.

<sup>19</sup> Da' ni wnná Jesusen' nak bian' kan gat Bedon', dan' chejté'e le'e yag kroze, nich ga'n zen Dios. Kate' beyóž wnná Jesusen' ki, yetó da' wnné':

—Benļen neda' tzen.

Zchalj Jesús kan gak che benne' wsedlen', bennen' nži'ile'

<sup>20</sup> Byechj Bedon', na' blé'ele' benne' wsedlen' Jesusen' nži'ile' le', zedjnawe' lé'gake'. Nake' benne' wsedlen' wži'e kwit Jesusen' katen' bdáwgake', na' gože' Jesusen': “ǰan, ǰnoz bennen' wdíe' Le'?” <sup>21</sup> Kate' Bedon' blé'ele' le', gože' Jesusen':

—Xan, ǰbiz gon benne' ni?

<sup>22</sup> Jesusen' gože' le':

—Cha' žénela' ga'n bennen' kate' yela'ža', bi žala' gek zedlo'. Benlen neda' tzen le'.

<sup>23</sup> Wzé diža' ni gan zej nnita' lježžo ka', benne' ka' žejlé'gake' che Jesusen'. Žékgekle' bi gat benne' wsedlen'. Jesusen' bi gože' le' bi gate', san ki wnné': “Cha' žénela' ga'n bennen' kate' yela'ža', bi žala' gek zedlo'.”

<sup>24</sup> Benne' wsedlen' naka' neda', Zwa. Zzoa lia' da' ki, na' bzoja' le'e yiche da' ki, na' nnézlele da' znnia' naken dot da' li.

<sup>25</sup> Ben Jesusen' da' zanže ka'. Chela' no benne' wzoje' légaken le'e yiche to ton, žekla' bi gata' latje yežlyó nga ga kwa'gak yiche ka' žala' wzojen'. Ka'kze naken.

## DA' BENGAK BENNE' WBÁS KA' CHE CRISTO

*Dios žone' da' bchebe* laže'e, žsele'e Dios Be' La'y

<sup>1</sup> Kate' bzoja' chio' le' zga'ale, Teófilo, benne' zaka', neda', Lukas, bzoja' yógo'te da' wzó law Jesusen' žone', na' žsedle', <sup>2</sup> na' zejte beyepe' ya'abá che Dios. Kate' za' yeyepe' ya'abán', ne zoalen Dios Be' La'y Le', wnné' kan žala' gongak benne' wbás chie' ka', benne' ka' wžekze' Le'. <sup>3</sup> Wdé wzaka' Jesusen', na' gote'. Naž bebane', na' bloe'e lawe' lawgak benne' wbás chie' ka'. Bloe'ele' légake' da' zan da' gok biá'gaken zoe' nbane', da' ka' bi gak no benne' wži'e chégaken. Zan chi'i bloe'e lawe' lawgake' dot choplaj ža, na' bcháljlene' légake' kan zna bia' Dios.

<sup>4</sup> Katen' wnníta'gake' tzen, gože' légake' bi yekwásgake' lo yež Jerusalén, na' wnné':  
—Le kwez ga na' da' bchebe laže' Xa' sele'e chele, kan ba bzenla' le'e.

<sup>5</sup> Lezka' wnné':

—Da' li Zwa bezóe' benách ka' nis lo nis, na' bi de yeschá gak chele da' zloe'el yela' žezóa nisen', dan' yide Dios Be' La'y yedjsóalene' le'e.

*Žeyepe Jesús ya'abá che Dios*

<sup>6</sup> Naž benne' ka' zej ndobe' gan zoa Jesusen' wnnábgekle' Le', na' wnnágake':  
—Xan, žgono' ga nna bia'gak benách Israel ka' da' yoble ža ni zoažo na'a?

<sup>7</sup> Jesusen' gože' légake':

—Bi nak chele nnézlele bi ža o bi yel gon Dios Xa', da' yo'on lo na'kze'. <sup>8</sup> Si'le le'e yela' wak kate' yide Dios Be' La'y yedjsóalene' le'e. Naž wchaljle kan nak chia' neda' lo yež Jerusalén, na' dot gan nbab Judea, na' gan nbab Samaria, na' ga žíntele dot yežlyó nga.

<sup>9</sup> Kate' beyóž bcháljlene' légake' da' ni, na' kate' ne zwiágake' Le', la' beyeptie' lo be'ze gan že' to bejw da' bkachen' Le', na' biž blé'egekle' Le'. <sup>10</sup> Kate' ne zwiágake' ya'abale kate' ne žeyepe Jesusen', bla'gak chope wbás che ya'abá ka' gan nníta'gake', wbás ka' zej nakwe' laže' zila'do'ze. <sup>11</sup> Zoptie' góžgake' légake', na' wnnágake':

—Benne' Galilea ka', žbiz chen' zwiále ya'abale? Yela'kze Jesusen' da' yoble kan ba blé'elele-ne' katen' bezé'e gan zoale nga, na' beyepe' ya'abá che Dios.

*Zbégake' Matías nich chaze' latje che Judas*

<sup>12</sup> Naž benne' ka', benne' bénlengake' Jesusen' tzen, bezá'gake' gan zoa ya'adon' da' nzin' Ya'a Yag Olibo, na' beyéjgake' lo yež Jerusalén. Ya'adon' zoan gawze gan že' yež Jerusalén na', da' naken kan zej nzi'e latje želzé'e ža la'y chégake'. <sup>13</sup> Kate' bežingake' lo yežen', belbene' gan nak da' chope kwia lo yo'o, gan zej nnita' Bedw len Jakob, na' Zwa, na' Ndres, na' Lip, na' Mas, na' Bartol, na' Matío, na' Jakob, zi'n Alfeo, na' Smon, bennen' že' laže'e yež chie', na' lezka' Judas, biche' Jakoben'. <sup>14</sup> Yógo'te benne' ki bcháljlengake' Dios tzen. Benne' biche' Jesús ka' len Lia, xna' Jesusen', na' yebałe no'le ka', bénlengake' légake' tzen.

<sup>15</sup> La' ža na'ze wzé Bedon' gachje láwe'le gan zej nnita' lježžo ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston'. Gokgak ka' xoplaj benne' ka' zej ndobe' ga na'. <sup>16</sup> Bedon' gože' légake', na' wnné':

—Ljéža'do' ka'. Ben byenen gok da' nyejw le'e yiche la'y, kan wnná Dios Be' La'y zgá'atele, dan' bzoj Dabí kan gok che Judas, bennen' bchi'e benne' ka' wzéngake' Jesusen'.

<sup>17</sup> Judas na' wbáblene' žo'o, na' bénlene' žo'o tzen žin ni. <sup>18</sup> Wzí'gake' to yežlyó len lazjw che da' zia da' ben bennen'. Judas na' wbixe', na' wžeza' li'e, na' bžojgak yógo'te da' zej že' li'e. <sup>19</sup> Kate' benne' ka', benne' nníta'gake' lo yež Jerusalén béngekle' da' ni, naž bé'gake' la yežlyón' Aséldama, to diža' hebreo da' znnan len diža' xiža': “Yežlyó Che Žen.”

<sup>20</sup> Ka' goken che Judas na', kan nyejw le'e yiche la'y da' nzin' Salmo Ka', da' znnan: Bga'n liže' ka'ze, na' bi bžel no benne' zoe' lo yo'on'.

Lezka' znnan:

Benne' yoble yedíe' lo wlaze'.

<sup>21-22</sup> 'Na' a žon byenen kwežo to benne' gónlene' žo'o tzen nich wzóa lie' che Jesusen', kan bebane' lo yela' got. Žala' gake' to benne' nbabe' benne' ka' bėnlengake' žo'o tzen ža ni'te katen' Xanžo Jesusen' wdálene' žo'o, benne' ka' wnníta'lengake' žo'o katen' Zwa bezóe' benne' ka' nis, na' zejte ža beyepe Jesusen' ya'abá che Dios, katen' bezé'e gan zoažo.

<sup>23</sup> Naž wlėgake' chope benne' ka', Jwsé, na' Matías. Jwsén' lezka' lie' Sabás, na' zoa yetó le' Justo. <sup>24</sup> Naž bcháljłengake' Dios, na' wnnágake':

—Xanto' Dios, nónbia'kzo' yichj lázdo'gak yógo'te benách. Błoe'el neto' nole benne' chope' ki ba wžekzo' Le', <sup>25</sup> nich gone' žin ni, na' gake' wbás chio', nich chaze' latje che Judas, bennen' bnite' latje chie' dan' bene' doła', na' wyeje' latje chekze' lo latje chol.

<sup>26</sup> Naž bzójgake' lágake' le'e yiche ka', to che Jwsé, na' yetó che Matías. Bchíxegake' da' ka', na' bebėgake' ton, gan nyejw la Matías. Ka' goken, Matíasen' wbáblene' yechinėj benne' wbás ka' che Benne' Criston'.

## 2

*Dios Be' La'y žedjsóalene' benne' ka' che Benne' Cristo*

<sup>1</sup> Kate' ba bžin ža Pentecostés, zej ndobe tzen yógo'te benne' ka' žejlė'gake' che Benne' Criston'. <sup>2</sup> Cholze benle žak žaxto' da' bžojen ya'abá, da' benlen kan ženle kate' žak to be' wale, na' benlen dot lo yo'o gan žė'gake'. <sup>3</sup> Bla' lawgak yi'do' ka' lo be'ze lavgake', na' wdısgaken che chėgake', na' bejsóalengaken lėgake'. <sup>4</sup> Dios Be' La'y bedjsóalene' yógo'tegake', na' wzó lavgake' zcháljgake' diža' yoble ka', kan nak da' bnezjw Dios Be' la'y che chėgake'.

<sup>5</sup> Kate' ža na' wnníta'gak benne' judío ka' lo yež Jerusalén, benne' ka' zka'n zėngake' Dios, na' zej nžoje' yógo'te yež dot yežlyó nga. <sup>6</sup> Kate' benne' zan ka' bėngekle' žak žaxton', bdóbgake' ga na', na' gok zėdgekle', dan' bėngekle' zchaljgak benne' ka' žejlė'gake' che Benne' Criston' len diža' che chėgake'. <sup>7</sup> Yógo'tegake' bėngeklen', na' bebángekle', na' wnnágake':

—Le wia nga. ĵKege benne' Galilea ka' yógo'te benne' ki zcháljgake'? <sup>8</sup> ĵNakxken' ženlžo zcháljgake' xtíža'žo da' zchaljžo to tožo? <sup>9</sup> Žo'o nga nakžo benne' yež zan, benne' zej nžoje':

Gan nbab Partia, na' gan nbab Media.

Gan nbab Elam, na' gan nbab Mesopotamia.

Gan nbab Judea, na' gan nbab Kapadosia.

Gan nbab Ponto, na' gan nbab Asia.

<sup>10</sup> Gan nbab Frijia, na' gan nbab Panfilia.

Gan nbab lo yežlyó Ejipto.

Gan nbab Áfrika, gan zoaže zi'to' gan nbab Cirene.

Lezka' zej nnita' benne' yež Roma ka' nga. Bałe' zej nake' benne' judío ka', na' yebale' nzi' lo ná'gake' da' žejlė'gak benne' judío ka' che Dios. <sup>11</sup> Lezka' zej nnita' benne' ka' nga, benne' zej nžoje' yežlyó Creta, na' gan nbab Arabia. Ženlžo zcháljgake' diža' che chežo, na' želzenle' žo'o da' zen ka' da' ben Dios, da' žóngaken ga žebán láže'žo.

<sup>12</sup> Ka' goken, bebángekle' yógo'tegake', na' benne' zanle'e ka' gok zėdgekle'. Belyi'e lježgake' toe' yetóe', na' wnnágake':

—ĵBizken' da' žaken?

<sup>13</sup> Bałe' ben díjtgekle' benne' ka' zcháljgake' diža' yoble ka', na' wnnágake':

—Želzóžele'.

*Da' bchalj Bedw lawgak benách ka'*

<sup>14</sup> Naž Bedw wzėlene' yechinėj benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston', na' wzó lawe' znnie' zižje, na' gože' lėgake':



—Le'e, benne' ka' che gan nbab Judea, na' yógo'tele zoale lo yež Jerusalén nga. Da' ni žala' nnézlele. Le wzé nag da' yapa' le'e. <sup>15</sup> Neto' bi zzóžleto' kan žéklele le'e, dan' ne zoažo xsile, na' bi zzóžle nitó benne' ka' na'a. <sup>16</sup> Da' ni da' žaken naken dan' wnná Joel, bennen' bchalje' lo wĺáz Dios ža ni'te, katen' wnné':

<sup>17</sup> Ki wnná Dios:

Da' ni gaken ža ze lawte ža ka'.

Seła'a Be' La'y chia'.

Chejsóalene' yógo'te benách ka'.

Zi'nle ka', benne' byo ka', na' no'le ka', wcháljgake' lo wlaza' neda'.

Le'e dáwe'gekle xkwide' ka' da' wloe'ela' law,

na' benne' gole ka' nnégekle' ye.

<sup>18</sup> Kate' žin ža na' chisa' Be' La'y chia',

na' chejsóalene' wen žin chia' ka', benne' byo ka', na' no'le ka',

na' wcháljgake' lo wlaza' neda'.

<sup>19</sup> Wloe'ela' law ya'abá ža'le da' ka' góngaken ga yebángekle benách ka',

na' lo yežlyó že'le wloe'ela' law da' ka' zej nak bian',

da' ka' zej naken žen che we', na' yi', na' žen che yin'.

<sup>20</sup> Chol' wbíž, na' gak byo' xna kan nak žen.

Ki gaken kate' za' žin ža na' Dios ba bloe'elen'.

Gak ža na' ka' da' batkle ble'el-len.

<sup>21</sup> Yelagak yógo'te benne' ka' wĺížgake' La Xanžon'

cha' chejlé'gake' chie' Le'.

<sup>22</sup> Le wzé nag da' ni da' žapa' le'e, benne' Israel ka'. Dios na'kze wdape' Jesús, benne' Nasaret, ba la'ne, lawle le'e. Dios bi'e Le' latje bene' da' ka' žóngaken ga žebán láže'žo, da' zej naken yela' wak ka', na' da' ka' zej nak bian'. Yógo'te da' ki ben Dios lo na' Jesusen', kan ba nnézkzelele le'e. <sup>23</sup> Lezka', Dios bi'e to benne' latje bdie' Jesusen' lo na'le. Ka' goken, kan gónekzele Dios gaken, na' kan nak da' bkweze' ža ni'te. Le'ekze wzenle Jesusen', na' bdele-ne' lo na'gak benne' wen da' zinnj ka', benne' ka' bétgake' Le' katen' bdá'gake' Le' le'e yag kroze. <sup>24</sup> Naž Dios na'kze besbane' Jesusen', na' beslé' Le' lo yela' got, dan' bi gok ga'ne' to chi'ize lo yela' gotten'. <sup>25</sup> Kan nak da' ni, Dabí bchalje' lo wĺáz Dios ža ni'te kan nak che Jesusen', na' wnné':

Blé'etezela' Xanžon', na' wzóe' lawa'.

Le' zoe' kwita' li ža, na' noxe' neda',

nich bi gak no benne' bi da' gone' chia'.

<sup>26</sup> Che len bebéle'ela',

na' lo yela' žebél chia' belá'.

Che len wxén laža'a Le'

na' zejte ža gata'.

<sup>27</sup> Xana' Dios, nnezla' bi wka'no' neda' latje chol' chegak benne' gat ka'.

Bi go'o latje kwia yi' belá' žen chia'.

Naka' benne' nží'ikzelo' Le'.

<sup>28</sup> Bzejni'ilo' neda' kan žala' gona'

nich gata' yela' nban da' zejlí kanne chia'.

Gono' ga yebela' dan' zóalenkzo' neda'.

<sup>29</sup> Na'a, ljéža'do' ka'. Nak bia' got xa' gole chežo Dabín', na' bgache'e lo yežw ba, na' ba chien' žen' gan zoažo na' zejte na'a ža. <sup>30</sup> Dabín' bchalje' lo wĺáz Dios, na' wnnezle' ben choch Dios da' bchebe láže'e gone' chie', gone' ga galj Benne' Criston' ladjw za'sóe' ka', na' Le' nna bi'e latje che Dabín'. <sup>31</sup> Ble'el Dabín' da' ni zga'ale, na' bchalje' kan bebán Benne' Criston', na' kan goken, bi bga'ne' latje chol' chegak benne' gat ka', na' bi wžía yi' belá' žen chie'. <sup>32</sup> Dios besbane' Jesusen' lo yela' got, na' kan gok da' ni yógo'teto' zzoa lito' chen. <sup>33</sup> Ka' goken, Dios, len yela' wak chie', bchise' Le' ža'le gan nápelí'e yela' wnná bia'. Na'a, Jesusen', Benne' Criston', ba bsele'e Dios Be' La'y ga ni, na' žaken kan bchebe

laže' Dios gone' lo na' Benne' Criston', na' Dios Be' La'y na' žone' da' ki da' žlé'elele, na' žénlele. <sup>34</sup> Bi beyepe Dabín' ya'abá che Dios, san Dabí na'kzen' wnné':

Xanžo Dios gože' Xana':

“Wžé' kwita' li ža gan nak blo

<sup>35</sup> kate' gonža' ga benne' ka' bi žlé'egekle' Le' chawe' wzóa žíbgake' lawo' Le'.”

<sup>36</sup> 'Na'a, benne' Israel ka', žala' nnézlele da' nakkzen. Jesús nikze, Bennen' bda'le-ne' le'e yag kroze, Dios bene' ga nake' Xanžo, na' Benne' Weslá chežo.

<sup>37</sup> Kate' benne' ka' béngagle' da' ni, gok zédgekle', na' belyi'e Bedon', na' yezika' benne' wbás ka' che Jesús, Benne' Criston', na' wnnágake':

—Lježto' ka', žnakxkzen' gonto'?

<sup>38</sup> Naž Bedon' gože' légage':

—Le yeyát laže', na' le yezóa nis to tole lo la Jesús, Benne' Criston', nich yenít law Dios doła' da' nbága'le, na' Dios Be' La'y, Bennen' sela' Dios chele, yedjsóalene' le'e. <sup>39</sup> Da' bchebe laže' Dios naken chele le'e, na' chegak ži'nle ka', na' lezka' chegak yógo'te benách ži'to' ka', yógo'te benne' ka' wliž Xanžo Dios légage'.

<sup>40</sup> Da' ki, na' da' zan da' ki bchalj Bedon', da' bzejni'ile' légage' kwáselo, na' wnné':

—Le gon da' gon ga yelale, na' le kwas gan zej nnita' benne' wen da' zinnj ka', benne' ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a.

<sup>41</sup> Ka' goken, benne' ka', benne' wzí' lo ná'gake' da' bchalj Bedon', bezóagake' nis. Kate' ža na' ka' chonn mil benne' ka' wzó lágake' žónlengake' légage' tzen. <sup>42</sup> Yógo'tegake' béngake' dot da' bsédgekle' benne' wbás ka' bselá' Benne' Criston'. Gókgake' toze toe' len yetóe', na' we'j bdáwgake' tzen da' žesá' láže'žo kan got Jesusen', na' tzen bchaljlengake' Dios.

*Kan bengak benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Cristo*

<sup>43</sup> Benne' wbás ka' che Benne' Criston' béngake' da' zan da' žóngaken ga žebán láže'žo, na' da' zan da' zej nak bian', san bžébegak yezika' benách ka'. <sup>44</sup> Yógo'te benne' ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', gókgake' toze, na' beyóngake' toze yógo'te da' zej nape'. <sup>45</sup> Kate' blé'egekle' zej nnita' benne' ka' zoa bi da' želyážjele', benne' ka' žónlengake' légage' tzen, naž benne' ka' zoa bi da' nápegake', béte'gaken', na' belyise' mežwn' da' wzí'gake' che chegak benne' ka' želyážjele'. <sup>46</sup> Tža tža bdóbgake' tzen lo zchil yodo', na' gan nak lo lížgake' ka' gan we'j bdáwgake' da' žesá' láže'žo kan got Xanžon'. We'j bdáwgake' tzen, na' bebégekle', na' gókgake' dot li laže'. <sup>47</sup> Bka'n zéngake' Dios, na' yógo'te benách ka' wdápegake' légage' ba la'ne. Tža tža Xanžon' bzane' benne' ka' zdóbgake' chie', benne' ka' želágake'.

### 3

*Žeyák to benne' bi žak se'e*

<sup>1</sup> Kate' ža na' Bedw len Zwa jake' tzen lo zchil yodo', katen' zdobgak benách ka' ga na', nich wchaljlengake' Dios, ne naken žedá chonne. <sup>2</sup> Gan želdíe' zoa to benne' bi žak se'e kate' wzó law ža ni'te katen' nake' xkwide'. Tža tža žjwa'gak benne' ka' le' ga na', na' želbeke' le' žoa'a yodo' gan nzin' Da' Xtan Gan Žo'ožo. Ki béngake' chie' nich nnable' no benne' bi da' wnezjwe' chie', bennen' zoe' ladjw benne' ka' želyoé'e lo zchil yodon'. <sup>3</sup> Benne' ni, katen' blé'ele' Bedon' len Zwan', benne' ka' zjake' gan žo'ogak benách ka' lo zchil yodon', na' góta'yoele' légage' bi da' wnézjwgake' chie'. <sup>4</sup> Naž Bedon' len Zwan' bwíagake' le', na' Bedon' gože' le':

—Bwia neto'.

<sup>5</sup> Naž bennen' bze nage' chégake' dan' žxen laže'e bi da' wnézjwgake' chie'. <sup>6</sup> Bedon' gože' le':

—Bi de mežw plat, na' mežw oro chia', san da' dezen chia' gonna' chio'. Ni'a che yela' wak che la Jesús, Benne' Criston', Benne' yež Nasaret, wzó ža', na' wzá'.

<sup>7</sup> Naž Bedon' bežwe' ne'e li ža, na' bchise' le', na' la' beyakte ni'e, na' beyitjte bechj ni'e.

<sup>8</sup> Naž wzá' bennen', na' wžite', na' wzíe'. Wyázlene' Bedon' na' Zwan' tzen lo zchil yodo',

na' zze'e, na' žxite', na' zka'n zene' Dios. <sup>9</sup> Yógo'te benách ka', benne' nníta'gake' ga na', blé'egekle' le' zze'e, na' zka'n zene' Dios. <sup>10</sup> Ka' goken, bžébegake', na' bebánglekle' kan nak dan' goken, dan' beyónbia'gake' le', nake' bennen' zbi'e žoa'a yodo' gan nzin' Da' Xtan Gan Žo'ožo, na' znnabe' no benne' bi da' wnezjwe' chie'.

*Da' bchalj* Bedw lo zchil yodo'

<sup>11</sup> Bennen' bi gok se'e, na' beyake', beḡwe' na' Bedw len na' Zwa. Naž bdoggak yógo'te benách ka' gan nníta'gake' lo zchil yodo' da' nzin' Zchil Che Salomón, na' žebánglekle'.

<sup>12</sup> Kate' blé'el Bedon' da' ni, gože' benne' ka':

–Le'e, benne' Israel ka', žbiz chen' žebánlele che da' ni? žBiz chen' zwiále neto', na' žéklele len yela' wak chezto', o ni'a che da' žejle'to' che Dios, néto'ze beyonto' benne' ni, na' bento' ga zze'e? <sup>13</sup> Nak da' ni da' ben Dios, Bennen' nake' Dios chegak ḡa wdé chežo ka', Bran, na' Isaak, na' Jakob. Dios na'kze wdápeji'e Zi'ne', Jesusen', ba la'ne. Jesusen', le'ekze bdele-ne' lo na'gak benne' ka' zḡna biá'gake' le'e. Kate' gónele Pilato wsane' Jesusen', bžonle-ne'. <sup>14</sup> Bzoale chela'ale Benne' Chawen', Benne' la'y, na' wnnáblele Pilaton' wsane' chele to benne' wetw benách ka'. <sup>15</sup> Ka' goken, bétkzele Bennen' žonnkze' yela' nban da' zejlí kanne chežo. Naž Dios besbane' Le' lo yela' got, na' kan nak da' ni zzoa lito' chen lawle le'e. <sup>16</sup> Dan' bejlé' benne' ni che Jesusen', beyák ni'e, na' zlé'elele-ne', na' nónbia'le-ne'. Dan' žejli'e che Jesusen', Le' kate' gabí beyone' benne' ni, na' zlé'ekzelele yógo'tele kan nake' na'a.

<sup>17</sup> Na'a, ljéža'do' ka', nnezla' benle da' ka', na' betle Jesusen' dan' bi bejni'ilele, na' bi bejni'igekle benne' ka' zḡna biá'gake' le'e. <sup>18</sup> Ki be' Dios latje nich gak da' wnné' zga'ale, da' wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wlaze' Le' kan žala' saka' Benne' Criston'. <sup>19</sup> Che len, le yeyát laže', na' le yeyák che Dios, nich yeké'e doła' da' nbága'le, na' gone' ga yeyák láže'le. <sup>20</sup> Naž sełe'e Jesusen' da' yoble, Bennen' ža ni'te bzoe' chie' gake' Benne' Criston', Bennen' nna bi'e le'e. <sup>21</sup> Na'a, žon byenen ga'ne' ya'abá che Dios kate' žinže ža yeyone' chawe' yógo'te da' žaken, na' gaken kan ba wnnakze Dios, da' wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wlaze' Le' ža ni'te. <sup>22</sup> Lezka' Moisés gože' ḡa xto'žo ka', na' wnné': “Xanžo Dios sełe'e chele to benne' galje' ladjwgak biche' lježle ka'. Gake' benne' wchalje' lo wláz Dios. Sełe'e Le' chele kan bsele'e neda'. Žon byenen wzé nagle-ne' kan nak yógo'te da' yi'e le'e. <sup>23</sup> Yógo'te benne' ka', benne' bi wzé nággake' che Bennen' wchalje' lo wláz Dios, kwia yí'gake', na' kwáslengake' benách ka' che Dios.”

<sup>24</sup> Kan nak ža ni zoažo na'a, bloé'egekle yógo'te benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios kate' wzó law zoa Samuel, na' wdé na'. <sup>25</sup> Le'e nakle za'sógak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, na' diža' zka'n chawe', da' bchebe laže' Dios chegak ḡa xto'žo ka', naken chele. Ki ben Dios katen' gože' Bran: “Ni'a che da' gon za'só' gon chawa'a yógo'te benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga.” <sup>26</sup> Katen' Dios besbane' Zi'ne' lo yela' got, na' bsele'e Le' nežw chele le'e nich gak gon chawe'e le'e, na' nich gone' ga wsanle da' kegle da' žonle.

## 4

*Želžin* Bedw len Zwa lawgak benne' yodo' wchi'a laže' ka'

<sup>1</sup> Kate' Bedw len Zwa ne zcháljlengake' benách ka', bḡoz judío ka' len benne' yodo' saduseo ka', na' benne' zchi'e ni'a na'gak benne' yodo' ka', la' bžintegake' gan nníta'gake'. <sup>2</sup> Bža'agak benne' ki dan' žsédgekle Bedon' len Zwan' benách ka', na' zzéngekle' légake' yebangak benne' gat ka' dan' ba bebán Jesusen'. <sup>3</sup> Naž béḡwgake' Bedon' len Zwan', na' bséjwgake' légake' liž ya kate' žinže ža yoble dan' ba za' žale ža na'. <sup>4</sup> Benne' zan bejlé'gake' che Benne' Criston' dan' béngekle' da' bchaljgak Bedon' len Zwan'. Na'a, légakze benne' byo ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston' zej nake' ka' gayo' mile'.

<sup>5</sup> Ža chope ža benne' wnná bia' ka' len benne' gole ka', na' benne' yodo' wsedle ka', bdoggak lo yež Jerusalén. <sup>6</sup> Lezka' Anás, bḡoz blo, na' Kaifás, na' Zwa, na' Kantr, na'

yógo'te ljež bꝁoz blon', bdóbgake' ga na'. <sup>7</sup> Naž bché'gake' Bedon' len Zwan', na' bzégake' légake' gachje láwe'le gan nníta'gake'. Wnnábgekle' légake', na' wnnágake':

—¿Biz yela' wnná bia' nzi' lo na'le žonle da' ki? ¿Nož benne' bdie' lo na'le yela' wnná bian'?

<sup>8</sup> Naž Bedon' gože' légake', zoalen Dios Be' La'y le', na' wnné':

—Le'e, benne' ka' zꝁna bia'le neto', benách Israel ka', na' le'e, benne' gole ka'.

<sup>9</sup> ¿Znnáblele neto' na'a kan nak da' chawe' da' bento' che benne' yižwé' ni, na' nakx beyake' chawe'? <sup>10</sup> Zzejni'ilton' le'e nich nnézgeklen yógo'te benách Israel ka'. Beyák benne' ni zoe' lawle dan' ben žin yela' wak che Jesús, Benne' Criston', Benne' yež Nasaret. Le'e bda'le-ne' le'e yag kroze, san Dios besbane' Le' lo yela' got. <sup>11</sup> Dios bchalje' che Jesusen', katen' wnné': “Yež na' da' bzoale le'e cheła'ale, le'e, benne' wen ze'e ka', na'a naken yež da' wžekza' neda' nich gaken yež blo che ze'e.” <sup>12</sup> Bi zoa no benne' yoble, benne' gak yeslé' benách ka', dan' bi zoa nitó benne' yoble yežlyó nga, bennen' bzoa Dios, nich yeslé' žo'o.

<sup>13</sup> Kate' blé'egekle' zej nak Bedon', na' Zwan', benne' wechóg laže' ka', gókbe'egekle' bi nsédgekle' che yodo', na' zej nake' benne' gazjw ka', na' bebágekle', na' besá' láže'gake' Bedon' len Zwan' wnníta'lengake' Jesusen'. <sup>14</sup> Lezka' blé'egekle' zoa bennen' ga na', bennen' beyake', na' zie' láwgake', na' bi be gok nnégake' chégake'. <sup>15</sup> Naž góžgake' benne' ni'a ná'gake' ka' yebéjgake' Bedon' len Zwan' lí'ale che yo'o gan zej ndobe', na' ben xtíža'gake' la' légakze'. <sup>16</sup> Wnnágake':

—¿Nakxkzen' gonžo chegak benne' ki? Da' li bégake' to da' žonen ga žebágekle' benách ka', na' yógo'te benách ka', benne' nníta'gake' Jerusalén, nnézgekle' da' ki. Bi gak wži'izo che da' ki. <sup>17</sup> Na'a, nich bi seže diža' ni, na' nich bi yégeklen benne' zanže, na'a žala' wchi'lžo benne' ki nich biž wcháljlengake' benách ka' kan nak che Jesusen'.

<sup>18</sup> Naž blížgake' Bedon' len Zwan', na' bchí'igekle' légake' nich biž wcháljlengake' benách ka', na' biž wsédgekle' légake' kan nak che Jesusen'. <sup>19</sup> Naž beží'i Bedon' len Zwan', na' belyi'e légake':

—Le wchi'a laže' le'e cha' nak chawe' law Dios wzé nágžeto' xtíža'le le'e ka' xtíža' Dios.

<sup>20</sup> Bi gak kwe'to' žize. Žon byenen wzóa lito' che da' ble'elto', na' da' benlto'.

<sup>21</sup> Naž benne' yodo' wchi'a laže' ka' bchí'igekle' légake', na' naž bsane' légake' dan' bi bžélgekle' nakle wsaka' zí'gake' légake'. Ki bégake' dan' bžébegake' benne' wláž ka', dan' yógo'tegake' zka'n zéngake' Dios ni'a che dan' goken. <sup>22</sup> Bennen' beyake', na' gok chie' da' žonen ga žebán láže'žo, ba zeje' ka' choplaj yiz.

Znnábgekle' Dios gone' ga gákgake' wechóg laže'

<sup>23</sup> Kate' bsángake' Bedon' len Zwan', na' benne' ki bežíngake' gan zej nnita' ljéžgake' ka', na' bzéngake' légake' yógo'te da' wnnagak bꝁoz wnná bia' ka' len benne' gole ka'.

<sup>24</sup> Kate' béngake' da' ni, tzen bcháljlengake' Dios, na' wnnágake':

—¿Xanto' Dios, ga'n zen Lo! Le' nako' Dios, na' beno' ya'abá. Beno' yežlyó nga. Beno' nido'. Beno' yógo'te da' zej nnitan' to to latje ka'. <sup>25</sup> Lo wlazo' Le' bchalj Dabí, benne' wen žin chion', na' wzoalen Dios Be' La'y le', na' wnné':

¿Biz chen' žongak benách ka' žo'osbé,

na' zza' láže'gake' da' bi zej naken chawe'?

<sup>26</sup> Bengak benne' wnná bia' ka' žo'osbé lo yežlyó nga,

na' gokgak toze benne' blo ka'.

Bží'igake' chio' Le', Xanto' Dios,

na' lezka' che Benne' Criston', Bennen' wžekzo' Le'.

<sup>27</sup> 'Da' li Herodes len Ponsio Pilato, na' benne' zi'to' ka', na' benne' Israel ka', gókgake' toze lo yež nga. Bzóagake' Jesús, Zi'no' la'y, cheła'ale, Bennen' bzoakzo' cheto'.

<sup>28</sup> Béngake' yógo'te da' wnnó' Le' zga'ale kan góngake', na' goken kan ben chocho' xtížo'o kan žala' gaken. <sup>29</sup> Na'a, Xanto', bwia da' zchí'igekle' neto', na' ben ga gaktó' wechóg laže', nich wchaljto' xtížo'o, neto' benne' wen žin chio' ka'. <sup>30</sup> Ben ga gak yeyonto' benne'

yízwé' ka', na' ben ga soalen yela' wak zen chio' neto', na' ben ga gak gonto' da' ka' góngaken ga yebán láže'to', na' da' ka' gak biá'gaken. Ki gaken dan' Jesús, Zi'no' la'y, zóalene' neto'. Ka'kze gaken.

<sup>31</sup> Kate' beyóž bcháljengake' Dios, wíz latjen' gan wnníta'gake', na' Dios Be' La'y wzóalene' yógo'tegake', na' len yela' wechóg láže' chégake' bcháljgake' xtiža' Dios.

*Žeyóngake' toze da' ka' nápegake'*

<sup>32</sup> Benne' zan, benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', toze kan že' yichj lázdo'gake', na' toze kan béngake'. Nitó benne' ladjwgake' bi wnné' nak cheze' da' nape', san beyóngake' toze da' nápegake'. <sup>33</sup> Len yela' wak zen, benne' wbás ka' bseła' Xanžo Jesusen', bzoa lígake' kan bebane' le', na' yela' ži'i láže' che Dios wzóalenen yógo'tegake'. <sup>34</sup> Nitó benne' bi be byážjele', benne' zoe' ladjwgake'. Yógo'te benne' ka' zoa bi da' nápegake', yežlyó chégake', o lížgake', béte'gaken', na' mežw chen yjwá'gaken', <sup>35</sup> na' bdégaken' lo na'gak benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston', na' légake' belyisen' chegak benne' ka', benne' zoa bi da' žiažjen chégake'. <sup>36</sup> Jwsé, bennen' bzoagak wbás ka' bseła' Benne' Criston' yetó le', Bernabé, da' znnan len diža' xiža', Benne' Žeyón Zene', zoe' ga na'. Nbáblene' za'só Lebí ka', na' golje' lo yežlyó Chipre, da' žen' gachje láwe'le nido'. <sup>37</sup> Bernabén' bete'e to kwe' yežlyó chie', na' yjwe' mežw chen, na' bdien' lo na'gak benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston'.

5

*Doła' da' ben Ananías tzen len Safira, zo'le'*

<sup>1</sup> Zoa to benne' yoble lie' Ananías, na' bete'e to kwe' yežlyó chie'. Zo'le', Safira, bēnlene' le' tzen. <sup>2</sup> Bkache' Ananíasen' late' mežw che yežlyón', na' nnezle zo'le' dan' bene'. Da' bega'nzen yjwen', na' wloé'en lo na'gak benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston', na' wnné':

—Kíte'ze wzi'a.

<sup>3</sup> Bedw gože' le':

—Ananías, žwyó'o da' xiwe' lo yichj lázdo'o, na' benen ga žénelo' gon láže'lo' Dios Be' La'y, na' bkacho'o che mežw che yežlyó chion'? <sup>4</sup> Katen' bga'n yežlyón' lo no'o, žbi goken chekzo'? Kate' beyóž beto'on, žbi wyó'o mežwn' lo na'kzo'? žBiz chen' wže' yichjo' gono' da' ni? Dios na'kze gónelo' gon láže'lo', kege bēnne'ze.

<sup>5-6</sup> Kate' benle Ananíasen' da' ni, la' wbíxtie' lo yo ba nate'. Naž belbígá'te xkwide' ka', na' bchélgakbe' le' láže', na' bebéjgakbe' le', na' bejkáche'gakbe' le'. Bžébegak yógo'te benne' ka' béngekle' kan gok da' ni.

<sup>7</sup> Ka chonne hora wdé na', bžin zo'le Ananíasen' ga na', na' bi nnezle' dan' goken che benne' byo chien'. <sup>8</sup> Naž Bedon' gože' le':

—Wnná neda'. žKíte'ze wzi'le che yežlyó chelen'?

No'len' wnné':

—O', kíte'ze wzi'to'.

<sup>9</sup> Naž Bedon' gože' le':

—žBiz chen' ben toze xtiža'le, na' gónelele gon láže'le Dios Be' la'y? Bwia nga. Ná'tege yela'gak xkwide' ka', bi' ka' bejkáche'gakbe' benne' byo chien', na' lezka' yebéjgakbe' le'.

<sup>10</sup> Naž no'len' la' wbíxtie' xni'a Bedon', ba nate'. Katen' beyo'ogak xkwide' ka', na' blé'egeklbe'-ne' ba nate'. Naž bebéjgakbe'-ne', na' bejkáche'gakbe'-ne' kwit benne' byo chien'. <sup>11</sup> Che len yógo'te benách ka' che Dios bžébegake', na' lezka' bžébegak yógo'te benne' ka' béngekle' kan gok da' ni.

*Benne' wbás ka' žóngake' yela' wak zan*

<sup>12</sup> Benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston' béngake' da' zan da' zej nak bian', na' yela' wak zen ka' lawgak benne' ka'. Bdóbgake' tzen yógo'tegake' lo zchil yodo' da' nzin' Zchil Che Salomón. <sup>13</sup> Ladjw benne' ka', benne' bi žejlé'gake' che Benne' Criston', bi bežogle nitó benne' gónlene' légake' toze, na' benne' wláž ka' wdápegake' légake' ba



la'ne. <sup>14</sup> Naž yebałe benne' zan, benne' byo ka', na' no'le ka', bejlé'gake' che Benne' Criston'. <sup>15</sup> Kate' blé'egekle benách ka' da' ka' žongak benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', belxóe' benne' yižwé' ka' lo blag ka', na' yebałe' lo da'aze ka', na' yjwá'gake' lé'gake' gan nak kwit nez nich kate' te Bedon' ga na', zolze chie' chelen bałe benne' yižwé' ka', nich yeyákgake'. <sup>16</sup> Lezka' bžojgak benách yež gawze ka', na' bžingake' lo yež Jerusalén, zej noe'e benne' yižwé' ka', na' benne' ka' želzake'e dan' zej yoe'e be' xiwe' ka', na' beyákgake' yógo'tegake'.

*Benne' yodo' ka' žsaka' zí'gake' benne' wbás ka'*

<sup>17</sup> Che len bχoz blo len benne' yodo' saduseo ka', benne' ka' žónlengake' bχoz blon' tzen, béxwgake' Bedw. <sup>18</sup> Naž bχoz blon' len benne' ka' žónlengake' le' tzen, lezka' béxwgake' wbás ka' bseła' Benne' Criston', na' bséjwgake' lé'gake' liž ya. <sup>19</sup> Naž la' yel na'ze bla' to wbás che ya'abá che Xanžon', na' bsaljwe' liž yan', na' bebeje' lé'gake'. <sup>20</sup> Wbasen' gože' lé'gake', na' wnné':

—Le chej, na' le chejsé lo zchil yodo', na' le wchaljlen benách ka' nníta'gake' ga na', na' le wzenle lé'gake' kan nak che yela' nban da' zejlí kanne, na' kan gak sí'gaken'.

<sup>21</sup> Kate' béngekle' da' wnná wbasen', na' kate' za' ža'ní' zildo', belyoé'e lo zchil yodo', na' bsédgekle' benne' ka' nníta'gake' ga na'.

La' na'ze bχoz blon' len benne' ka' žónlengake' le' tzen bdóbgake'. Btóbgake' benne' gole ka' len benne' yodo' wchi'a laže' ka', na' bséla'gake' ni'a ná'gake' ka' chjake' liž yan', nich chejxi'gake' benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston', dan' žékgekle' ne nníta'gake' ga na'. <sup>22</sup> Kate' bžingak ni'a na'gak benne' yodo' ka' ga na', bi bejxáka'gake' lé'gake' lo liž yan', na' naž beyéjgake', na' bzéngkle' benne' yodo' ka' da' žaken. <sup>23</sup> Belyi'e benne' yodo' wchi'a laže' ka', na' wnná'gake':

—Da' li bejxáka'to' nyéjwte liž yan', na' benne' ka' žape chí'igaken' wnníta'gake' ga na', san kate' bsáljwton', bi bejxáka'to' nitó benne' lo yo'on'.

<sup>24</sup> Naž bχoz blon' len bχoz wnná bia' ka', na' bennen' zchi'e ni'a na'gak benne' yodo' ka', kate' béngekle' da' ni, gok zédgekle' dan' bi nnézgekle' gate žin da' žaken. <sup>25</sup> Naž bla' to benne' ga na'. Bzenle' lé'gake', na' wnné':

—Le wia nga. Benne' ka' bséjwle liž ya nníta'gake' lo zchil yodo', na' žsédgekle' benách ka'.

<sup>26</sup> Naž wyéj bennen' zchi'e ni'a na'gak benne' yodo' ka' tzen len ni'a ná'gake' ka', na' béxwgake' benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston', san bi be da' zia bégake' chégake', dan' bžébegake' benách ka' nníta'gake' ga na' wže'egake' lé'gake' yej. <sup>27</sup> Kate' ba bedjché'gake' benne' wbás ka', bzé'gake' lé'gake' lawgak benne' yodo' wchi'a laže' ka', na' bχoz blon' wnnable' lé'gake', <sup>28</sup> na' wnné':

—;Bi bchi'leto' le'e biž wsédlele benách ka' kan nak che bennen'? Na'a, ba wdisle da' žsédlele dot lo yež Jerusalén, na' žénelele yesbága'le neto' zia ni'a che yela' got che bennen'.

<sup>29</sup> Naž Bedon' len yezika' benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston', bechébegake', na' wnná'gake':

—Žon byenen wzé nágžeto' xtiža' Dios ka' xtíža'gak benách ka'. <sup>30</sup> Le'e betle Jesusen' katen' bda'le-ne' le'e yag kroze, san Dios chegak xa xto'žo ka' besbane' Le'. <sup>31</sup> Jesusen', Dios bzoakze' Le' gan nak blo kwitkze' li ža, nich gake' Benne' Blo, na' Benne' Weslá, na' nich gone' ga yeyát láže'gak benne' Israel ka', nich gak yenít lawe' doła' da' zej nbage'e. <sup>32</sup> Kan nak da' ni, neto' zzoa liton', na' lezka' Dios Be' La'y zzoa lien'. Dios Be' La'y na' nake' Bennen' žseła' Dios nich sóalene' benne' ka' žóngake' kan zna xtiže'e.

<sup>33</sup> Kate' béngekle' benne' yodo' wchi'a laže' ka' da' ni, bžá'agake', na' gónegekle' gótgake' benne' wbás ka'. <sup>34</sup> Naž Gamaliel, to benne' yodo' fariseo, wzíe' lawgak benne' yodo' wchi'a laže' ka'. Benne' ni žákli'e da' bchi'le Moisés, na' yógo'te benách ka' žápegake' le' ba la'ne. Gože' ni'a ná'gake' ka' yebéjgake' benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston' lí'ale to chi'ido'. <sup>35</sup> Naž gože' benne' yodo' wchi'a laže' ka', na' wnné':



—Le'e, benne' Israel ka', le gape chi'i kwınle kan nak da' žénelele gonle chegak benne' ki. <sup>36</sup> Žala' chejsá' láže'le kan gok zgá'atele kate' bžin ža ni zoažo. Bla' Teudas, na' ben kwine' ka to benne' blo. Benne' ka' bénlengake' le' tzen wbábgake' ka tape gaywá' benne' byo ka'. Benne' ka' žjake' lo wdıle bétgake' le', na' góslasgak yógo'te benne' ka' bénlengake' le' tzen, na' wzıa yi' yógo'te da' ben bennen'. <sup>37</sup> Wdé gok dan', bla' Judas, benne' Galilea. Ki bene' katen' gok ža byéla'gak yógo'te benách ka' le'e yiche nich chíjzwgake' lázgake', na' bénlengak benne' zan le' tzen. Lezka' bétgake' bennen', na' góslasgak yógo'te benne' ka' bénlengake' le' tzen. <sup>38</sup> Che len žapa' le'e: le wsán benne' ki, na' bi be gonle chégake'. Cha' dan' znnágake' o dan' žóngake' naken chégakze benách ka', na' kwia yin', <sup>39</sup> san cha' zej naken che Dios, bi gak wchinnjen. ¡Le gape chi'i kwınle bi tıl-lenle Dios!

<sup>40</sup> Naž bėngake' toze diža' len le'. Blížgake' benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston', na' bdıngake' légake'. Bchı'igekle' légake' nich bi wzėnžegekle' benách ka' kan nak che Jesusen'. Naž bsángake' légake'. <sup>41</sup> Benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston' bžójgake' lawgak benne' yodo' wchi'a láže' ka', na' žebéle'egekle' dan' be' Dios légake' latje wzáka'gake' dan' zej nake' che Jesusen'. <sup>42</sup> Tža tža bsédtezgekle' benách ka', na' bzoa lígake' che Jesús, Benne' Criston', gan nak lo zchıl yodo', na' gan nak lo ližgak benách ka'.

## 6

Zbégake' gaže benne' nich gáklengake' benách yache' ka'

<sup>1</sup> Kate' ža ka', belyán benách ka' žejlé'gake' che Benne' Criston'. Benne' judío ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' zcháljgake' diža' griego, wnnégake' chegak benne' judío ka' zcháljgake' diža' hebreo. Ka' goken dan' bi be bnezjw no benne' chegak no'le wzebe ka', no'le ka' zcháljgake' diža' griego, katen' bdısgake' da' gawgak no'le wzebe ka'. <sup>2</sup> Naž benne' chežınno wbás ka' bseła' Benne' Criston' btóbgake' yógo'te benne' ka' žejlé'gake' chie', na' belyi'e légake':

—Bi nak chawe' soato' žize, na' bi wzóa lito' che xtiža' Dios, nich gonto' žin wawto' benách ka'. <sup>3</sup> Che len, lježto' ka', žala' kwele gaže benne' byo ka' ladjwle le'e nich ko'ožo lo ná'gake' žin ni. Benne' byo ka', žon byenen gákgake' benne' ka' žápegak yógo'te benách ka' légake' ba la'ne. Žala' gákgake' benne' žejní'il ka', na' nak bia' Dios Be' La'y zoálene' légake'. <sup>4</sup> Neto' wcháljłentezto' Dios, na' wsedlto' benách ka' xtiže'e.

<sup>5</sup> Wyáz láže'gak yógo'tegake' da' ni, na' wžégake' Esteban, to benne' dot láže'e žejli'e che Benne' Criston', na' zoálen Dios Be' La'y le'. Lezka' wžégake' Lip, na' Prógoro, na' Nikanor, na' Timón, na' Parmenas, na' Nikolás, to benne' yež Antiokía, benne' zga'ale bche'e kan žone' nich wká'n zene' Dios kan žongak benne' judío ka'. <sup>6</sup> Naž bzégake' benne' ka' wžégake' lawgak benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston'. Benne' wbás ka' bxoá ná'gake' légake', na' wnnábgekke' Dios gáklene' légake'.

<sup>7</sup> Wzeže xtiža' Xanžon', na' belyanle'e benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén. Lezka' benne' zan, bxož judío ka', wzı' lo ná'gake' da' žejle'žo che Benne' Criston'.

### Želzene' Esteban

<sup>8</sup> Naž Esteban, zoálen yela' wak che Dios le', dan' bde Dios lo ne'e, bene' da' ka' žóngaken ga žebán láže'žo, na' da' ka' zej nak bian', da' ka' bene' lawgak benne' wláž ka'. <sup>9</sup> Naž bžojgak bałe benne' ka' zej nbabe' yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngekle' xtiža' Dios, yo'on' nzin' Yo'o Chegak Benne' Ka' Biž Zej Ndo'e. Lezka' benne' ka' zej nžoje' yež Sirene, na' yež Alejandría, na' gan nbab Silisia, na' gan nbab Asia, bėngake' benne' ka' tzen. Benne' ki wdıl díža'gake' len Esteban na'. <sup>10</sup> Bi bzoale xtiža'gake', dan' bchalj Esteban na' len yela' žejní'il dan' bnezjw Dios Be' La'y le'. <sup>11</sup> Naž bdıjzwgake' benne' wen láže' ka', nich nnágake': “Neto' benlto' da' zna Esteban na', znnie' che Moisés, na' che Dios.” <sup>12</sup> Ka' goken, benne' ki bėngake' ga bža'agak benne' wláž ka'. Lezka'

béngake' ga bža'agak benne' gole ka', na' benne' yodo' wsedle ka'. Yógo'te benne' ki belbía di'e Esteban na'. Béxwgake' le', na' bché'gake' le' lawgak benne' yodo' wchi'a laže' ka'. <sup>13</sup> Lezka' bnníta'gake' lágwage' bale benne' ka' nich nnágake' da' wen laže', na' wnnágake':

—Bi zoa ži benne' ni znnie' che yodo' la'y nga, na' che da' bchi'le Dios žo'o. <sup>14</sup> Benlto' da' wnná benne' ni kan gon Jesús, benne' Nasaret. Wnné' wchinnje' yodo' ni, na' wché'e da' ka' žónteze žonžo, da' ka' bchi'le Moisés žo'o.

<sup>15</sup> Naž benne' yodo' wchi'a laže' ka' len yógo'te benne' ka' žé'gake' ga na', bwíagake' Esteban na', na' blé'egekle' lawe', da' znnan' kan znná' law to wbás che ya'abá che Dios.

## 7

*Da' bchalj* Esteban lawgak benne' yodo' ka'

<sup>1</sup> Naž b̄xoz blo wnnable' Esteban, na' wnné':

—¿Nakkze ki?

<sup>2</sup> Bechebe Esteban, na' wnné':

—Le'e, benne' gole ka', na' le'e, ljéža'do' ka'. Le wzé nag da' yapa' le'e. Dios, Benne' zente, bloe'e lawe' gan wzóa Bran, xažo wdé na', katen' wzóe' gan nbab Mesopotamia, zga'ale kate' bejsóe' lo yež Harán. <sup>3</sup> Dios gože' le': “Bžoj lažo', na' bkwaslen biche' lježo' ka', na' wyéj lo yežlyó da' wlo'e'elan' le'.” <sup>4</sup> Naž bžoj Bran na' gan nbab Mesopotamia, da' naken yežlyó chegak benne' Kaldea ka', na' bejsóe' lo yež Harán. Lo yežen' got xa Bran na', na' le' bekwase' ga na', na' Dios bchi'e le' lo yežlyó nga, gan zoažo na'a. <sup>5</sup> Dios bi bi'e le' latje gak yežlyó nga chie'. Bi bnezjwe' Le' ni láte'ze gan soe' lo yežlyó nga, san Dios bchebe laže'e wnezjwe' Le' yežlyó nga, na' te gat Bran na', na' gaken chegak za'sóe' ka', la'kze bi na' soa nitó xkwide' chie'. <sup>6</sup> Lezka' Dios gože' Bran na': “Chjak za'só' ka' gan nak lo yežlyó chegak benne' zi'to' ka', na' za'só' ka' gákgake' ka' benne' zi'to' ka' ga na'. Benne' yežlyón' ka' góngake' za'só' ka' benne' ndo'w ka'. Wsaka' zí'gake' légake' tape gaywá' yiz.” <sup>7</sup> Lezka' Dios gože' le': “Neda' wsaka' zi'a benne' yežlyón' ka' gan za'só' ka' gákgake' benne' ndo'w ka', na' te na' žójgake' ga na', na' wká'n zéngake' neda' lo yežlyó nga.” <sup>8</sup> Dios bénlene' Bran na' to diža' da' zka'n chawen', na' gože' le' choge' lo beła' chegak benne' byo ka' nníta'gake' liže' to da' gak bian' nzi' lo ná'gake' dižan' da' zka'n chawen'. Wdé na' gok Bran na' xa Isaak, xkwide' byo chien', na' katen' ba zejbe' xono' ža, bchoge' lo beła' chebe' dan' nak bian'. Isaak na', lezka' bene' che Jakob, xkwide' byo chie', na' lezka' ben Jakob chegak chežínnote xkwide' byo chie', benne' ka' gókgake' xa wdé chegak chežinno kwe' lježgak benne' Israel ka'.

<sup>9</sup> Xa wdé chežo ka', lo yela' zge'el chégake', béte'gake' xkwide' Jwsé, bi' bíche'gake', lo na'gak benne' ka' bejché'gake'-be' lo yežlyó Ejipto. Dios wzóalene' xkwide' Jwsén', <sup>10</sup> na' beslé'-be' lo da' goken chebe'. Dios bnezjwe' yela' žejní'il chebe', da' benen ga wyáz laže' benne' Faraón lebe'. Benne' Faraón wnná bi'e lo yežlyó Ejipto, na' le' bdie' lo na' xkwide' Jwsén' yela' wnná bia', nich nna bia'be' benách Ejipto ka' len yógo'te benne' ka' wnníta'gake' ližkze Benne' Faraón na'.

<sup>11</sup> Naž gokle'e wbín dot lo yežlyó Ejipton', na' gan nbab Kanaán nga, na' wzáka'gak yógo'te benne' ka' wnníta'gake' ža na'. Bi bžel da' gawgak xa wdé chežo ka'. <sup>12</sup> Kate' benle Jakob de zoa' scribe lo yežlyó Ejipton', bsele'e zi'ne' byo ka' ga na', benne' ka' zej nake' xa wdé chežo ka'. Ka' goken da' nežw chi'i jake' ga na'. <sup>13</sup> Kate' da' chope chi'i jake' lo yežlyó Ejipton', ben Jwsé na' ga beyónbia'gak benne' biche'e ka' le'. Ka' goken, wnezele benne' Faraón no benne' ka' zej nake' biche' Jwsén'. <sup>14</sup> Naž Jwsén' bsele'e diža', na' bene' ga bla' Jakob, benne' nake' xe', ga na', tzen len biche' lježe' ka', benne' ka' gókgake' chonnalaj chi benne' ka'. <sup>15</sup> Ka' goken, wzóa Jakob lo yežlyó Ejipto, gan gote' le', na' lezka' gotgak xa wdé chežo ka' ga na' kate' bza'a ža chégake'. <sup>16</sup> Katen' got to to xa wdé chežo ka', na' za'sógake' ka' yjwá'gake' légake' lo yežlyó che bennen' lie' Sikem, na' bkáche'gake' légake' lo yežw ba ka' lo blojen' da' go'w Bran lo na'gak zi'n Hemor, benne' nake' zi'n Sikem na'.

<sup>17</sup> 'Kate' ba wdé yiz zan, na' bžin ža žala' gak da' bchebe laže' Dios, dan' ben choche' xtiže'e gone' che Bran na'. Belyán benne' ka' zej nbabe' chežinno kwe' za'só Israel, na' gókgake' benne' zanle'e katen' wnníta'gake' lo yežlyó Ejipton'. <sup>18</sup> Naž bla' benne' yoble, benne' wnná bi'e lo yežlyó Ejipton', na' batkle benle' kan nak da' ben Jwsé, bennen' góklene' benne' Ejipto ka'. <sup>19</sup> Benne' wnná bian' ben láže'le' xa xto'žo ka'. Bsaka' zi'e légake', na' bene' ga bsángake' xkwide' byodo' ka' chégake', nich gátgakbe'. <sup>20</sup> La' ža na'ze golj xkwide' Moisés, na' wyáz laže' Dios lebe'. Dot chonne byo' xa xna'be' besgole'-be' lo yo'o lížgake'. <sup>21</sup> Kate' bžin ža žala' wsangak xa xna' xkwide' Moisés na' lebe' nich gatbe', na' bla' bi' no'le che benne' Faraón gan belka'ne'-be', na' bejxi'e-be', na' besgole'-be' ka' xkwide' chekze'. <sup>22</sup> Ka' goken, bsdle' xkwide' Moisés na' yógo'te da' žakgak benne' Ejipto ka', na' gókle'ebe' zen lo da' wnnabe', na' lo da' benbe'.

<sup>23</sup> 'Kate' ba zej xkwide' Moisés na' choplalj yiz, wnná láže'be' chejwíabe' benne' wláž chebe' ka', benne' Israel ka'. <sup>24</sup> Kate' bžinbe' gan nníta'gake', ble'elbe' to benne' Ejipto, žsaka' zi'e to benne' wláž chebe'. Naž góklenbe' benne' wláž cheben', na' betbe' benne' Ejipton'. Ka' goken, xkwide' Moisés na' bezi'be' wzón bennen' lo wláž benne' wláž cheben'. <sup>25</sup> Gokle Moisés na' chejni'igekle benne' lježbe' ka' gon Dios ga yeslabe' lekzbe' légake', san légake' bi' bejni'igekle'. <sup>26</sup> Ža chope ža na' bejxáka'be' yechope benne' Israel ka', na' želdi'e, na' gónelbe' wzóa žibe' légake', na' gožbe' légake': "Le'e nak biche' lježle. ĵBiz chen' žsaka' zi'le biche' lježle?" <sup>27</sup> Naž bennen' žone' lježe' da' zia bžige'e xkwide' Moisés na', na' wnné': "ĵNozkze benne' bzoe' le' nich nna bi'o neto', na' wchi'a lažo'o da' žonto'?" <sup>28</sup> ĵŽénelo' goto' neda' kan beno' neje, beto' benne' Ejipton'?" <sup>29</sup> Kate' benle' xkwide' Moisés na' da' ni, naž bzonnjbe' ga na', na' bejsoabe' lo yežlyó Madián gan wzoabe' ka' to benne' zi'to'. Lo yežlyó Madián na' bchag ná'lenbe' to xkwide' no'le lo yežen', na' goljgak chope xkwide' byo' chie'.

<sup>30</sup> 'Kate' ba wdé choplalj yiz wzóe' ga na', na' kate' zoe' gan nak lo latje dach, da' zoan law ya'a da' nzin' Sinaí, na' bloe'e law to wbás che ya'abá lo yi' che yag yéche'do' da' žeyen. <sup>31</sup> Kate' Moisés na' ble'ele' yin', bebanle', na' wbig'e' gawze nich le'elen' binlo, na' benle' chi'i Xanžon'. <sup>32</sup> Xanžon' gože' le': "Neda' naka' Dios chegak xa wdé chio' ka'. Naka' Dios che Bran, na' Dios che Isaak, na' Dios che Jakob." Naž Moisés na', lo yela' zžebe chie' wzízelj'e, na' biž bežogle' wien'. <sup>33</sup> Xanžon' gože' le': "Wlój zelo' ni'o, dan' nak la'y gan zo' dan' zoakza' neda', Dios, nga. <sup>34</sup> Da' li ba ble'ela' da' želzaka' benách chia' ka', benne' Israel ka' nníta'gake' lo yežlyó Ejipto, na' ba benla' želbeže nyáche'gake'. Betja', na' zoa' nga nich yeslá' légake'. Da' na'a, sela'a le' lo yežlyó Ejipton'."

<sup>35</sup> 'La'kze benne' wláž ka' che Moisés na' bzóagake' le' chela'ale, na' wnnágake': "ĵNozkze benne' bzoe' le' nich nna bi'o neto', na' wchi'a lažo'o da' žonto'?" san Dios bsele'e le' nich gake' benne' wnná bia', na' benne' weslá, kan wbás che ya'abán' gože' Moisés na' gan wzóe', katen' bloe'e lawe' lo yag yéche'don' da' žeyen. <sup>36</sup> Moisés nikze bebeje' benne' wláž chežo ka' lo yežlyó Ejipton'. Ka' goken, bene' da' ka' béngaken ga bebán láže'gekle benách ka', na' lezka' da' ka' gok biá'gaken, da' ka' bene' lo yežlyón'. Lezka' bene' lo nido' da' nzin' Nido' Xna, na' lezka' bene' láwgake' choplalj yiz gan nak lo latje dach. <sup>37</sup> Moisés na'kze gože' benne' Israel ka', na' wnné': "Xanžo Dios sele'e to Benne' chele, Benne' galje' ladjw biche' lježle ka', na' gake' Benne' wchalje' lo wláž Dios. Sele'e Le' chele kan bsele'e neda'. Lekze' žon byenen wzé nagle-ne'." <sup>38</sup> Lezka' Moisés na'kze wzóalene' benne' ka' bdóbgake' che Dios lo latje dach, na' benlen wbás che ya'abán' le' tzen, wbasen' bcháljlene' le' law Ya'a Sinaí na'. Moisés na' wzóalene' xa xto'žo ka', na' Dios bdie' lo ne'e diža' la'y chie', da' zloe'elen kan gak gata' yela' nban chegak benách ka', na' bde Moisés na' dižan' lo na'gak za'sógake' ka' na' zejte ža zoažo na'a.

<sup>39</sup> 'Bi' gónegekle xa xto'žo ka' góngake' da' bchi'le Moisés na' légake', san bzóagake' le' chela'ale, na' gónegekle' yeyéjgake' lo yežlyó Ejipton'. <sup>40</sup> Katen' wzóa Moisés na' law Ya'a Sinaí na', légake' belyi'e Aarón, benne' biche' Moisés na', na' wnnágake': "Žénelto' gono' dios ka' cheto', lo'a ka', nich chjaken lawto'. Bi' nnezlto' bi' gok che Moisés, bennen'

bebeje' neto' lo yežlyó Ejipto.” <sup>41</sup> Naž bégake' to beždo' da' naken ya oro, na' bétgake' to zíla'do', na' bdégake'-ba' law beže oron', na' bégake' lni law bežen' dan' bégake'.

<sup>42</sup> Che len Dios bsane' légake', na' wléj yichje' légake'. Naž bka'n zéngake' yi' ka' da' zej nnitan' ya'abá. Kan nak da' ni nyejw le'e yiche kan wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wíláz Dios, da' znnan:

Le'e, benne' Israel ka',  
 ¿wlo'ole lawa' neda' bia beže ka',  
 bia ka, betle-ba', na' bzeyle-ba',  
 dan' benle lo latje dach choplaj yiz?

<sup>43</sup> Bi wlo'ole-ba' lawa' neda',  
 san bia'le Molok, lo'a chelen'.  
 Lezka' bia'le to da' naken ka belj ya'abá da' nzin' Dios Refán,  
 dan' bzoale ka dios chele.  
 Da' ka' gókgaken lo'a chele ka'.

Le'ekze bégaklen nich bka'n zenle légaken.

Che len, yebeja' le'e lo yežlyó chele,  
 na' wchi'a le'e zí'to'že gan že' yežlyó Babilonia.

<sup>44</sup> 'Katen' wnníta'gak xa xto'žo ka' lo latje dach, na' gota' to yo'o laže' chégake' gan wdape chí'igake' da' bchi'le Dios, dan' gok bian' Dios wzóalene' légake'. Bégake' yo'o lažen' kan Dios gože' Moisés gonen', katen' gože' le' gonen' kan nak dan' ble'ele', da' bloe'el Dios le' law ya'a na'. <sup>45</sup> Lezka' bdégake' yo'o lažen' lo na'gak zí'ngake' ka' na' zejte ža na' xa xto'žo ka' bedjwá'gaken' lo yežlyó nga, katen' wzoalen Josué légake', na' beká'agake' yežlyón' lo na'gak benách zi'to'ka', benne' ka' blag Dios lawgak xa xto'žo ka'. Ki bégake' yiz zan kate' bžinte ža wzóa Dabí. <sup>46</sup> Dios wyáz laže'e Dabín', na' le' wnnable' Diosen' we'e le' latje gone' to yo'o gan soa Dios che Jakob. <sup>47</sup> Diosen' bi bi'e le' latje, san Salomón, zi'n Dabín', bene' to yo'o che Diosen'. <sup>48</sup> Ki bene', la'kze bi zoa Dios, Benne' wak zenle'e, to lo yodo' da' bengak benách ka'. Kan nak da' ni wnná to benne' bchalje' lo wíláz Dios, katen' wnné':

<sup>49</sup> Ya'abá chia' naken ga ži'a zna bi'a  
 na' yežlyó naken ga zzoa' ni'a.

Ki wnná Xanžon': ¿Gonkzle le'e to liža'?

¿Zoakze to latje gan žon byenen yeží' laža'a?

<sup>50</sup> ¿Kege len na'kza' bena' yógo'te da' ki?

<sup>51</sup> Naž Esteban na' gože' benne' yodo' wchi'a laže' ka', na' wnné':

—Le'e, benne' choch laže' ka', bi be žazen lo yichj lázdo'le. Nak žiže yichj lázdo'le kan žak chegak benách ka' bi zej nónbi'e Dios. Zží'itezle che Dios Be' La'y. Kan bengak xa xto'le ka', lezka' žonle le'e. <sup>52</sup> Xa xto'le ka' wžía láže'gake' yógo'te benne' ka' bcháljgake' lo wíláz Dios. Lezka' bétgake' benne' ka' wnnágake' zga'ale kan žala' la' Benne' Criston', Benne' Chawe', na' na'a, katen' bla' Benne' Chawen', le'ekze betle-ne' len na'gak benne' ka' bdá'gake' Le' le'e yag kroze. <sup>53</sup> Le'ekze nzi' lo na'le da' bsdle Dios, dan' bdegak wbás che ya'abá ka' lo na'gak xa xto'le ka', san bi žonle kan znnan.

### Žótgake' Esteban

<sup>54</sup> Kate' benne' yodo' wchi'a laže' ka' béngakle' da' ki, naž bžá'ale'egake' Esteban, na' lo yela' zža'a chégake' le' bxej láygake'. <sup>55</sup> Naž Esteban na' bwie' ya'abale, na' zoalen Dios Be' La'y le', ble'ele' latje baní' gan zoa Dios, na' lezka' Jesusen', zie' kwit li ža che Dios gan nak blo. <sup>56</sup> Naž wnné':

—Le wia nga. Zle'ela' nyaljw ya'abá, na' ze Benne' Golje' Benách kwit li ža che Dios.

<sup>57</sup> Naž benne' yodo' wchi'a laže' ka' bséjwgake' nággake', na' wžéžeya'agake' žiže, na' tzen belbága'gake' le'. <sup>58</sup> Wléjgake' le' na'le žoa'a yežen', na' bžé'egake' le' yej. Benne' ka' besbága'gake' Esteban na' zia bségake' laže' želxóa yéngake' gan nak xni'a to benne' lie' Saulo katen' bžé'egake' Esteban na' yej. <sup>59</sup> Kate' ne zžé'egake' Esteban na' yej, le' bliže' Dios, na' wnné':

—Xana' Jesús. Wzí' be' nakkza'.

<sup>60</sup> Naž byechwe', na' bzoa zibe'. Wnnié' zižje, na' wnné':

—Xan. Bi yesbago'o légake' doła' ni.

Kate' beyóž bchalje' da' ni, na' gote'.

## 8

*Saulo* zbia laže'e benách ka' che Benne' Cristo

<sup>1-3</sup> Saulo bénlene' tzen benne' ka' bétgake' Esteban.

La' na'ze benne' ka' zka'n zéngake' Dios, na' žejlé'gake' che Jesusen', biá'gake' Esteban, na' bejkáche'gake' le'. Belbéželi'e chie'.

Kate' ža ka' benne' judío ka', benne' ka' bi žejlé'gake' che Jesusen', belbía láže'li'e benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' zej nnite'e lo yež Jerusalén. Lezka' Saulo wžia laže'e benne' ka' žejlé'gake' chie' Le'. Wyoé'e lížgake' ka', na' beḡwe' benne' byo ka', na' no'le ka', na' bsejwe' légake' liž ya.

Naž yeláte'ze ka' bdachgak benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', belgáselase' dot gan nbab Judea, na' gan nbab Samaria, na' légakze benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston' bgá'ngake' lo yež Jerusalén.

Zžin diža' chawe' gan nbab Samaria

<sup>4</sup> Benne' ka' belgáselase' jake' yógo'te latje, na' bzégake' diža' chawen'. <sup>5</sup> Naž Lip, to benne' žónlene' tzen benne' ka' belgáselase', wyeje' gan nbab Samaria, na' bzoa lie' che Benne' Criston'. <sup>6</sup> Bdobgak benách Samaria ka', na' dot láže'gake' bze nággake' da' wnná Lipen', dan' béngekle' xtiže'e, na' blé'egek'le' da' zej nak bia' ka' da' žone'. <sup>7</sup> Ka' goken, dan' bene' ga bežojgak be' zan, be' xiwe' ka' zej yo'o benách ka', na' belbéžeya'an zižje, na' beyakgak benne' zan, benne' yižwé' ka', benne' ka' bi gok sá'gake', na' benne' ka' gok nyokgak ni'a ná'gake'. <sup>8</sup> Ka' goken, bebégek'le' benne' ka' nníta'gake' lo yežen'.

<sup>9</sup> Wzóa to benne' lie' Smon ga na'. Nake' benne' zga'ale goke' benne' wzá' wnné ya'a lo yežen', na' ben láže'le' benne' Samaria ka', na' lekze' wnné' nake' benne' wak zente.

<sup>10</sup> Yógo'te benne' ka' bze nággake' che benne' ni, gan zzo law benne' gaxjw ka', na' zejte benne' blo ka', na' wnná'gake': "Benne' ni, nzi' lo ne'e yela' wak zen che Dios." <sup>11</sup> Ka' goken, wdápegake' le' ba la'ne, dan' scha ba ben láže'le' légake' len yela' wzá' wnné ya'a chie'.

<sup>12</sup> Kate' bejlé'gake' da' bzoa li Lipen' che diža' chawen' kan zña bia' Dios, na' kan nak che Jesús, Benne' Criston', naž bezóagake' nis, benne' byo ka', na' no'le ka'. <sup>13</sup> Lezka' Smon na' bejli'e che Jesusen', na' bezóe' nis, na' wdáteze' tzen len Lipen'. Kate' ble'ele' yela' wak zen ka' da' zej nak bian' da' žon Lipen', bebanle Smon na'.

<sup>14</sup> Kate' benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén, béngekle' kan goken, benne' ka' zej nbabe' Samaria ba nzi' lo ná'gake' xtiža' Dios, naž bséla'gake' Bedw len Zwa ga na'. <sup>15</sup> Kate' Bedon' len Zwan' bžíngake' ga na', naž góta'yoegekle' Dios lo wláz benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', nich yedjsoalen Dios Be' La'y légake'. <sup>16</sup> Kate' bžinte ža na', bi na' yedjsoalen Dios Be' La'y légake'. Bezóazegake' nis nich gákgake' toze len Xanžo Jesusen'. <sup>17</sup> Naž Bedon' len Zwan' belxóa ná'gake' benne' Samaria ka'. Góta'yoegekle' Dios, na' bedjsoalen Dios Be' La'y légake'.

<sup>18</sup> Kate' ble'el Smon, bennen' goke' wzá', dan' goken katen' benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston' belxóa ná'gake' benách ka', bedjsoalen Dios Be' La'y légake', na' gónele' chizjwe' légake' mežw, <sup>19</sup> na' gože' légake':

—Benn yela' wak ni chia', nich kate' xoa na'a nóte'teze benne', yedjsoalen Dios Be' La'y le'.

<sup>20</sup> Naž Bedon' gože' le', na' wnné':

—Kwia yi' mežw chion' tzen len le', dan' žeklo' len mežw si'o yela' wak che Dios. <sup>21</sup> Bi nako' zi gónleno' da' ni tzen, dan' yichj lazdo'o bi naken chawe' law Dios. <sup>22</sup> Beyát laže' che da' kegle' da' žono', na' góta'yoele Dios, cha' yenít lawe' chio' da' ni da' zza' lažo'o.

<sup>23</sup> Zle'ela' nbago'o zia, na' nžejo' lo yelj che da' xiwe'.



<sup>24</sup> Naž beží'i Smon na', na' gože' lógake':

—Le wlíž Dios, na' le gáta'yoele Xanžon' ni'a chia' neda' nich bi gak chia' nitó da' ba wnnale.

<sup>25</sup> Kate' Bedon' len Zwan' beyóž bzoa lógake' che Benne' Criston', na' bsédgekle' xtiža' Dios lo yežen', naž lezka' bcháljgake' che diža' chawen' gan zej nnita' da' zan lažgak benne' Samaria ka', na' wdé na' beyéjgake' lo yež Jerusalén.

*Lip* zcháljlene' to benne' nbabe' yežlyó Etiopía

<sup>26</sup> Naž to wbás che ya'abá bcháljlene' Lip, na' gože' le':

—Wzó ža', na' wyéj zaka' gan zde wbíž byo' zag ka'. Žino' gan zla' nez da' zejen Jerusalén, na' zejten yež Gasa, nezen' zden latje dach.

<sup>27</sup> Naž wyó'o Lipen' nez, na' zeje' lo nezen', na' bejchage' to benne' nbabe' yežlyó Etiopía, benne' wbíž. Lo yežlyó Etiopía na' nake' benne' blo law Kandase, no'len' zna bi'e benách Etiopía ka', na' žape chi'i benne' ni yógo'te yela' wnni'a che no'len', dan' žen' liže'. Wyéj benne' ni lo yež Jerusalén nich bka'n zene' Dios. <sup>28</sup> Na'a, zeyeje' laže', na' ži'e lo karret chie', na' žole' da' nyejw le'e yiche kan wnná Isaías, bennen' bchalje' lo wláž Dios ža ni'te. <sup>29</sup> Naž Dios Be' La'y gože' Lipen', na' wnné':

—Wbiga' gan zej karreten', na' wyéjlenen.

<sup>30</sup> Kate' ba wbiga' Lipen' ga na', benle' che benne' wbižen'. Žole' da' nyejw le'e yiche dan' wnná Isaíasen'. Lipen' gože' le':

—¿Žejni'ilo' dan' žolo'?

<sup>31</sup> Beží'i benne' Etiopía na', na' wnné':

—¿Nakx gak chejni'ilan' cha' bi zoa no benne' wzejni'ile' neda'?

Naž góta'yoele' Lipen' kwene', na' kwé'lene' le' tzen lo karreten'.

<sup>32</sup> Dan' nyejw le'e yiche dan' žole', znnan ki:

Ka to zíla'do',  
bché'gake' Le' nich gótgake' Le',  
na' ka zíla'do',  
bia bi zbéžeba' kate' zchóggake' yícha'ba',  
lezka' ben Le', bi bsaljw žoe'e, na' bi be wnné'.

<sup>33</sup> Bzóagake' Le' cheła'ale,

na' bi biá'gake' latje no benne' wchi'a laže'e Le'.

¿Nožkze benne' gak wlo'e'ele' zia da' zej nbaga' benne' wláž chie' ka'?

Légakkze' bétgake' Le'.

<sup>34</sup> Naž benne' wbižen' wnnable' Lipen', na' gože' le':

—Žáta'yoela' le' wzejni'ilo' neda'. ¿Nož benne' wnná bennen' bchalje' lo wláž Dios da' ni kan nak chie'?

<sup>35</sup> Naž len la' diža' nize wzó law Lipen', na' bzejni'ile' le' diža' chawen' kan nak che Jesusen'. <sup>36</sup> Katen' zej yoe'e nez zjake', bžíngake' gan de nis. Naž benne' wbižen' gože' Lipen', na' wnné':

—Bwia nga. Že' nis nga. ¿Wakkze yezó'a nis?

<sup>37</sup> Lipen' gože' le':

—Cha' žejli'o dot lažo'o, gak yezó' nis.

Le' beži'e, na' wnné':

—Žejli'a che Jesús, Benne' Criston', nake' Zi'n Dios.

<sup>38</sup> Naž wleke' karret chien' žize, na' žoptie' bétjgake', na' wyážgake' lo nisen'. Naž Lipen' bezóe' benne' wbižen' nis. <sup>39</sup> Kate' bežójgake' lo nisen', Dios Be' La'y bechi'e Lipen', na' biž ble'el benne' wbižen' le'. Naž beyoé'e nezen', zeyeje', na' žebele'. <sup>40</sup> Kate' ba žakbe'el Lipen', ba zoe' lo yež Asoto. Wdié' yógo'te yež ka' zej nnitan' ga na', na' bchalje' diža' chawen' ga bžintie' lo yež Sesarea.



## 9

*Saulo žeyake' che Benne' Cristo*

<sup>1</sup> Ĥakte na' bi bsan Saulo zbia laže'e benne' ka' žejlé'gake' che Ĥanžon', na' gónele' gote' légake'. Nich gone' ki wyeje' law b̄xoz blo, <sup>2</sup> na' wnnable' le' gone' to yiche wnná bia' da' chjo'e lawgak benne' wnná bia' ka' chegak yo'o ka' gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' x̄tiža' Dios, benne' ka' nníta'gake' lo yež Damasko, na' cha' chejxake'e benne' byo ka', o no'le ka' ga na', benne' žejlé'gake' che Jesusen', na' gak yechi'e légake' zej nžeje' lo yež Jerusalén. <sup>3</sup> Kate' Saulon' len benne' ka' žónlengake' le' tzen, ne zej yoe'e nezen' zjake', na' kate' za' žíngake' lo yež Damaskon', ka' gaze wza'ni'le'e to baní' da' zan' ya'abá, dan' wza'nín' gan zjake'. <sup>4</sup> Naž Saulon' bgo'ne' lo yo, na' benle' chi'i to benne' ži'e le':

—Saulo, Saulo, ĵbiz chen' zbia lažo'o neda'?

<sup>5</sup> Saulo wnnable' Le', na' wnné':

—ĵNoz Le', Ĥan?

Le' wnné':

—Naka' Jesús na'kze, Bennen' zbia lažo'o. Žsaka' zi' kwino', dan' zži'o chia'. Žak chio' kan žak che beže, bia žsaka' zi' kwinba' kate' zlibba' yag ntoche' da' žóngkle'-ba' zi'.

<sup>6</sup> Naž Saulon' wízli'e, na' bžebe'. Wnné':

—Ĥan, ĵbiz žénelo' gona'?

Ĥanžon' gože' le':

—Wyase, na' wyáz lo yežen', na' seła'a to benne' gan so', benne' wzenle' le' da' žala' gono'.

<sup>7</sup> Bžébegak benne' ka' zjáklene' Saulon' tzen, dan' béngkle' chi'in', la'kze bi blé'egkle' nitó benne'. <sup>8</sup> Naž beyás Saulon', na' kate' bxá' yej lawe', bi be zle'ele'. Che len bēxwgake' ne'e, na' bché'gake' le' lo yež Damaskon'. <sup>9</sup> Saulon' wzóe' ga na' chonne ža nchol' yej lawe', na' bi be we'j bdawe'.

<sup>10</sup> Lezka' Ananías, to benne' žejli'e che Benne' Criston', zoe' lo yež Damaskon', na' Ĥanžon' bloe'e lawe' gan zoe' lo da' ble'e dáwe'le', na' gože' le':

—Ananías.

Le' bechebe', na' wnné':

—Zoa' nga, Ĥan.

<sup>11</sup> Ĥanžon' gože' le':

—Wzó ža', na' wyéj gan nak nezen' nzin' Nez Li, na' lo liž Judas wnnáb cha' zoa Saulo, benne' Tarso, ga na'. Žáta'yoele' Dios lo yo'on'. <sup>12</sup> Ba ble'e dáwe'le' za' to benne' lie' Ananías, na' choe'e gan zoe', na' xoa ne'e le' nich yeyaljw yej lawe'.

<sup>13</sup> Naž beží'i Ananías na', na' gože' Le':

—Ĥan, benne' zan ba bzéngkle' neda' kan žon bennen', dan' benle'e da' zia chegak benne' ka' žejlé'gake' chio', benne' ka' nníta'gake' Jerusalén. <sup>14</sup> Lezka' ze'e nga, na' lo wláž b̄xoz wnná bia' ka' nzi' lo ne'e yeła' wnná bia' goxwe' yógo'te benne' ka' zcháljengake' Dios ni'a che Lo'.

<sup>15</sup> Naž Ĥanžon' gože' Ananíasen', na' wnné':

—Wyéj, dan' wžekza' neda' bennen' nich wzóa lie' chia' neda' lawgak benách zi'to' ka', na' lawgak benne' ka' znna biá'gake' légake', na' lezka' lawgak benách Israel ka'.

<sup>16</sup> Wlo'e'ela' le' da' zan da' sáka'li'e lo wlaza' neda', katen' gone' x̄china'.

<sup>17</sup> Naž Ananíasen' wyeje' ga na', na' wyoé'e yo'on'. B̄xoa ne'e Saulon', na' gože' le':

—Bicha'a Saulo, Ĥanžo' Jesús, Bennen' bloe'e lawe' lo nez gan zo'o, bsele'e neda' nich yeyaljw yej lawo', na' nich yedjsoalen Dios Be' La'y le'.

<sup>18</sup> La' na'ze da' zej naken ka zēza' bel ka' bēxjwgaken lo yej lawe', na' la' beyáljwte yej lawe'. Naž wzó ža' Saulon', na' bezóe' nis. <sup>19</sup> Wdé na' we'j bdawe', na' beyák laže'e. Ka chope chonne ža wzóalene' benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' lo yež Damasko.

*Saulo* zzoa lie' che Benne' Cristo lo yež Damasko

<sup>20</sup> La' wzó lawte Saulo zzoa lie' che Benne' Criston' gan nak lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' wnné':

—Jesús na'kze nake' Zi'n Dios.

<sup>21</sup> Bebán láže'gak yógo'te benne' ka', benne' želyenle' chie', na' wnnágake':

—¿Kege benne' ni bennen' bžia yi'e benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén, benne' ka' zcháljengake' Dios lo la Jesusen'? Nich gone' ki bļe'e ga ni, nich wchi'e lęgake' zej nžeje' lawgak bħoz wnná bia' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén.

<sup>22</sup> Saulon' gok chochže', na' bene' ga wže' zédgekle benne' judío ka' nníta'gake' lo yež Damasko, dan' bļoe'ele' lęgake' Jesús na'kze nake' Benne' Criston', Bennen' žxen láže'gake' yedjnná bi'e lęgake'.

*Želá Saulo* lo na'gak benne' judío ka'

<sup>23</sup> Kate' ba gok zan ža, naž benne' judío ka' bėngake' toze diža' gótgake' Saulon'. <sup>24</sup> Dot ža dot yele benne' judío ka' wže' nąwgake' le' gan zdėgake' lo ze'e da' žape chi'in yežen', nich gótgake' le', san gókbe'ele Saulon' da' žėnegekle' góngake' chie'. <sup>25</sup> Naž benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston' bché'gake' Saulon' žel, na' belwé'e le' to lo xkwit zen da' nžejen do, na' btínnegake' le' na'le lo ze'en' dan' žape chi'in yežen'.

*Žežín Saulo* lo yež Jerusalén

<sup>26</sup> Kate' bežín Saulo lo yež Jerusalén, gónele' gónlene' tzen benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', san yógo'tegake' bžėbegake' le', dan' bi žejlé'gake' žejlé' Saulon' che Benne' Criston'. <sup>27</sup> Naž Bernabé bchi'e Saulon' gan zej nnita' benne' wbás ka' bsėla' Benne' Criston'. Bzenle' lęgake' kan gok che Saulon', na' kan bļe'ele' Xanžon' lo nez, na' Xanžo na'kze bcháljlene' le', na' kan ben Saulon' lo yež Damasko, len yėla' wechóg laže' bzoa lie' che Jesusen'. <sup>28</sup> Naž Saulon' wzóalene' lęgake' lo yež Jerusalén, na' bėnlene' lęgake' tzen. <sup>29</sup> Len yėla' wechóg laže' Saulon' bzoa lie' che Xanžon', na' bdil diže'e len benne' judío ka', benne' ka' zcháljgake' diža' griego, na' lęgake' gónegekle' gótgake' le'. <sup>30</sup> Kate' lježžo ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston' gókbe'egekle' da' ni, na' bché'gake' Saulon' lo yež Sesarea, na' bsėla'gake' le' lo yež Tarso, da' naken laž Saulon'.

<sup>31</sup> Naž gok chawe' chegak yógo'te kwe' benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' dot gan nbab Judea, na' gan nbab Galilea, na' gan nbab Samaria, na' gok chóchgake'. Bžėbegake' Xanžon', na' belyane' dan' goklen Dios Be' La'y lęgake'.

*Bedw žeyone' Eneas*

<sup>32</sup> Yetó da' goken, kate' Bedw ne žejwíe' lježžo ka', bļe'e gan zej nnita' benne' ka' žejlé'gake' che Jesusen' lo yež Lida. <sup>33</sup> Bejxake'e to benne' lie' Eneas ga na', na' ba gok xono' yiz die' lo da'a dan' de'e yižwé', na' bi žak se'e. <sup>34</sup> Bedon' gože' le':

—Eneas, Jesús, Benne' Criston', žeyone' le'. Wyase, na' betób da'a chion'.

La' wyaste Enėasen'. <sup>35</sup> Yógo'te benne' ka' nníta'gake' lo yež Lida, na' lo yež Sarón, bļėegekke' le', na' bejlė'gake' che Xanžon', na' beyákgake' chie'.

*Žat Dorkas, na' žebane'*

<sup>36</sup> Yetó da' goken, lo yež Jope wzóa to no'le žejli'e che Benne' Criston', no'len' lie' Tabita, na' kan nak diža' griego lie' Dorkas. No'len' bene' zan da' zej naken chawe', na' da' žáklėngaken benne' yache' ka'. <sup>37</sup> Da' goken ža na', wdá' Dorkasen' yižwé', na' gote'. Wdė bdıbgake' le', bdıxjwgake' le' to lo yo'o gan nak da' chope kwia. <sup>38</sup> Dan' že' yež Jopen' gawze gan že' yež Lida gan zoa Bedon', benne' Jope ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', bėngkle' zoa Bedon' ga na'. Che len bsėla'gake' chope benne' gan zoe'. Góta'yoegekke' le', na' belyi'e le':

—Bi želo' sá'leno' neto'.

<sup>39</sup> Naž la' wzó ža'te Bedon', na' wyėjlėne' lęgake'. Katen' bžine' ga na', la' belche'tie' le' gan nak lo yo'o gan de no'le gat na'. Naž no'le wzebe ka' bdóbgake' dot kwite', na' želbeže'. Bļoėegekke' le' laže' ka' chegak benne' byo ka', na' laže' chegak no'le ka', da' ka' ben Dorkasen' kate' ne wzóalėne' lęgake'. <sup>40</sup> Naž Bedon' bebeje' yógo'te benne' ka'

nníta'gake' ga na' na'le. Naž bzoa zibe', na' bcháljlene' Dios. Bye chje' gan de Dorkasen', na' wnné':

—Tabita, wyase.

La' bxa'te yej law Dorkasen'. Kate' ble'ele' Bedon', la' wyastie', na' wži'e. <sup>41</sup> Bedon' bexwe' ne'e, na' bchise' le'. Naž bliže' benne' ka' žejlé'gake' che Jesusen', na' lezka' no'le wzebe ka', na' bejzیه' Dorkasen' lágake', ba bebane'. <sup>42</sup> Kan gok da' ni wzé diža' chen dot lo yež Jope, na' bejle'gak benne' zan che Xanžon'. <sup>43</sup> Zan ža bga'n Bedon' lo yež Jopen' lo liž Smon, to benne' žon chawe'e yid za beže.

## 10

*Da' ben Bedw* lo liž Kornelio

<sup>1</sup> Wzóa to benne' yež Roma lie' Kornelio lo yež Sesarea, na' zchi'e to gaywá' benne' žjake' lo wdile, benne' ka' légake' Benne' Italia Žjake' Lo Wdile. <sup>2</sup> Kornelion' zka'n zene' Dios, na' zžebe' le'. Yógo'te benne' ka' nníta'gake' liže' žónlengake' le' tzen. Kornelion' znezjwe' mežw zan da' žáklenen benne' yache' ka', na' zcháljlenteze' Dios. <sup>3</sup> Žedá chonne Kornelion' ble'e dáwe'le' wyó'o to wbás che ya'abá gan zoe'. Wbasen' gože' le':

—Kornelio.

<sup>4</sup> Bžebe Kornelion'. Bwie' wbás che ya'abán', na' gože' le':

—¿Biz yi'o neda' Xan?

Wbás che ya'abán' gože' le', na' wnné':

—Dios ženle' da' zcháljléno'-ne', na' nnézkzele' da' žono', kan žákleno' benne' yache' ka'. <sup>5</sup> Na'a, žala' se'lo'o benne' ka' chjake' lo yež Jope, nich chejlížgake' to benne' lie' Smon, na' lezka' lie' Bedw. <sup>6</sup> Bennen' zoe' liž to benne' žon chawe'e yid za beže, na' lezka' lie' Smon, na' zoa liže' žoa'a niso'. Bedon' wzenle' le' da' žala' gono'.

<sup>7</sup> Kate' ba bezá' wbás che ya'abán', wbasen' bcháljléne' le', naž Kornelion' bliže' chope bi' wen žin chie' ka', na' to benne' žeje' lo wdile, benne' zka'n zene' Dios, na' žónlene' tzen benne' ka' nníta'gake' liž Kornelion'. <sup>8</sup> Kate' beyóž bzenle' légake' yógo'te dan' goken, bsele'e légake' lo yež Jopen'.

<sup>9</sup> Ža chope ža, katen' zej yoe'e nez, na' za' žíngake' gan že' yež Jopen', la' na'ze wžén Bedon' yíchjo'ole nich wcháljléne' Dios, ne nak wawbíž. <sup>10</sup> La' na'ze wdón Bedon', na' gónele' gawe'. Xak žsi'ní'agake' da' gawe', ble'e dáwe'le'. <sup>11</sup> Ble'ele' nyaljw ya'abá, na' to da' naken ka to laže' žeje zen žetjen gan zoe', na' nžejen dap kwe'te. <sup>12</sup> Žiagak bia yixé' ka' law lažen', na' zan kan zej nakba', bia ka' zej nnita' tape ni'a ná'gakba', na' bia ka' želzobe kwíngakba' lo yo, na' bia ka' zoa xíl'gakba'. <sup>13</sup> Naž benle' chi'i to benne' ži'e le':

—Bedw, wzó ža'. Bet-ba', na' bdaw-ba'.

<sup>14</sup> Beží'i Bedon', na' wnné':

—O'o, Xan. Batkle bdawa' da' bi žala' gawto' o da' bi naken chawe'.

<sup>15</sup> Da' bežope chi'i benle' chi'i bennen', na' gože' le':

—Da' ben chawe' Dios, bi nnio' chen: “Bi naken chawe'.”

<sup>16</sup> Chonne chi'i gok da' ki, na' naž laže' zen na' la' beyepten ya'abá. <sup>17</sup> Kate' ne žek zedle Bedon', na' žezá' laže'e biz zejlás dan' ble'e dáwe'le', benne' ka' bse'la' Kornelion' bžíngake' ga na', na' wnnábgake' gan zoa liž Smon na'. <sup>18</sup> Kate' bžíngake' ža yo'on', bližgake' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnnábgake' légake' cha' zoa to benne' lie' Smon ga na', bennen' lezka' lie' Bedw. <sup>19</sup> Kate' ne žezá' laže' Bedon' kan nak dan' ble'e dáwe'le', Dios Be' La'y gože' le', na' wnné':

—Bwia nga. Ba bžíngak chonne benne' ka' nga, na' žílgake' le'. <sup>20</sup> Wzó ža' na'a. Betj zan yo'o. Bi gak chope lažo'o chéjléno' légake', dan' bse'la'a nedkza' légake'.

<sup>21</sup> Naž betj Bedon' zan yo'o gan zej nnita' benne' ka' bse'la' Kornelion', na' gože' légake':

—Neda' bennen' žiljle. ¿Biz chen' za'le nga?

<sup>22</sup> Bechébegake', na' belyi'e le':

—Kornelio, bennen' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile, bsele'e neto'. Nake' benne' chawe', na' zžebe' Dios. Yógo'te benne' judío ka' žápegake' bennen' ba la'ne, na' zej

nži'ile' le'. Yetó da' goken, to wbás che ya'abá bcháljlene' le', na' gože' le' sele'e benne' ka' yedjližgake' le' yido' liže' nich yenle' da' nno'.

<sup>23</sup> Naž Bedon' wloé'e légake' lo yo'o, na' bi'e gan gá'ngake'. Kate' za' ža'ní' yetó ža, wyase Bedon', na' wyéjlene' légake'. Bałe lježžo ka' bėnlėngake' le' tzen, benne' ka' nníta'gake' lo yež Jopen'.

<sup>24</sup> Ža chonne ža, bžingake' lo yež Sesarea. Ba zoa Kornelion' zbeze' légake', na' ba btobe' biche'e ka', na' lježe' ka', benne' ka' nží'ižele', gan nak liže'. <sup>25</sup> Kate' wyáz Bedon' li'a, bžoj Kornelion' lo yo'on', na' bejchage' le'. Bzoa žibe' xni'a Bedon', na' bka'n zene' le' kan žonžo che Dios na'kze. <sup>26</sup> Bedon' besó že'e le', na' gože' le':

—Wzó ža'. Ľezka' benne' yežlyó nga naka' kan nako' le'.

<sup>27</sup> Kate' ne zchalje' da' ni, wyo'ote Bedon' lo yo'on', na' bejxake'e zej ndobe benne' zan ga na'. <sup>28</sup> Naž Bedon' gože' légake', na' wnné':

—Ľe'e nnėzkzelele da' bchi'le Moisés, dan' znnan bi žala' gonlen to benne' judío tzen o chó'olene' to benne' zi'to'. Na'a, Dios ba bloe'ele' neda' bi žala' nnia' che nitó benne' nake' ka'ze o bi nake' chawe'. <sup>29</sup> Che len, kate' bližle neda', la' bidtia', na' bi gok chope laža'a. Na'a znnaba', Ľbiz chen' wnele neda'?

<sup>30</sup> Naž bechebe Kornelion', na' wnné':

—Ba gok tape ža ka zoažo na'a, žedá chonne, kate' ne žona' wbás, na' žliža' Dios lo liža' nga, ble'ela' to xkwide' byo. Bloe'e lawbe' lawa' neda', nákwbe' laže' da' žakti'ten.

<sup>31</sup> Gožbe' neda', na' wnnabe': “Kornelio. Dios ženle' da' znnablo'-ne', na' nnezle' da' žono', kan žákleno' benne' yache' ka'. <sup>32</sup> Na'a, bseła' benne' ka' lo yež Jope nich chejnnėgake' to benne' lie' Smon, na' lezka' lie' Bedw. Bennen' zoe' gan nak liž to benne' žon chawe'e yid za beže, na' lezka' lie' Smon. Zoa liž bennen' žoa'a nido'. Kate' la' Bedon' ga zo' ni, wzenle' le' diža' chawen'.” <sup>33</sup> Ka' goken, la' bséla'tia' benne' ka' chejtílgake' le', na' chawe' beno' bido' gan zoato' ni. Che len zoato' yógo'teto' nga, na' ndobto' law Dios nich wzé nagto' yógo'te da' ye' Dios le' wzenlo' neto'.

#### *Da' wnná Bedw liž Kornelio*

<sup>34</sup> Naž wzó law Bedw zchalje', na' wnné':

—Da' li žejni'ila' na'a, Dios bi zwíe' yela' zneze chegak benách ka', san tlebe kan zle'ele' žo'o. <sup>35</sup> Žaz laže' Dios benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga, benne' ka' zžėbegake' Ľe', na' žóngake' da' naken chawe'. <sup>36</sup> Dios bdie' xtiže'e lo na'gak benne' Israel ka', na' bsele'e to benne' bzoa lie' che diža' chawen' chie', da' žonen ga zga'n chawe' benách ka', na' bžinen chežo lo na' Jesús, Benne' Criston'. Ľekze' nake' Xanžo yógo'težo. <sup>37</sup> Ľe'e nnėzkzelele da' goken gan nbab Judea, dan' wzó law goken gan nbab Galilea wdé bchalj Zwa nich yezóagak benách ka' nis. <sup>38</sup> Nnėzkzelele kan ben Dios che Jesusen', Benne' Nasaret. Bsele'e Dios Be' La'y len yela' wak zen chie', na' Ľe' bėnlene' Jesusen' tzen. Nnėzkzelele kan wdé', na' kan bene' da' naken chawe', na' beyone' yógo'te benne' ka' belzake'e lo na' da' xiwe'. Ki bene', dan' wzoalen Dios Ľe'. <sup>39</sup> Na'a, neto' zzoa lito' che yógo'te da' ben Jesusen' gan nbab Judea, na' lo yež Jerusalén, na' kan goken, bėtgake' Ľe', katen' bdá'gake' Ľe' le'e yag kroze. <sup>40</sup> Naž Dios besbane' Ľe' kate' gok chonne ža nate', na' bene' ga bloe'e lawe' gan wzoato' neto'. <sup>41</sup> Bi bloe'e lawe' lawgak yógo'te benách ka', san lawzeto' neto' bloe'e lawe'. Dios wžekze' neto' ža ni'te nich wzóa lito' che Jesusen', na' we'j bdáwłento' Ľe' tzen wdé bebane' lo yela' got. <sup>42</sup> Dios gože' neto' wzóa lito' chie' Ľe' lawgak benách ka', na' zzoa lito' che Benne' Criston', na' znnato' nake' Bennen' bzoakze Dios nich wchi'a laže'e benne' ban ka', na' benne' gat ka'. <sup>43</sup> Ľezka' yógo'te benne' ka', benne' bcháljgake' lo wláz Dios ža ni'te, bzoa lígake' che Jesusen', na' wnnágake': “Yógo'te benne' ka' chejlė'gake' chie' Ľe', Dios yenít lawe' doła' da' zej nbage'e ni'a che da' bene' Ľe'.”

#### *Dios Be' La'y žedjsóalene' benne' zi'to' ka'*

<sup>44</sup> Kate' ne zchalj Bedw da' ni, la' bžinte Dios Be' La'y, na' bedjsóalene' légake', yógo'te benne' ka' belyenle' dan' bchalj Bedon'. <sup>45</sup> Bebán láže'gekle benne' judío ka', benne' ka'

žejlé'gake' che Benne' Criston', na' bžingake' ga na' tzen len Bedon', dan' Dios Be' La'y, Benne' bseła' Xažo Dios, bedjsóalene' benne' ka' bi zej nake' judío. <sup>46</sup> Ki bégake' dan' bégekle' zchaljgak benne' zi'to' ka' diža' yoble, na' zka'n zéngake' Dios. <sup>47</sup> Naž bchalj Bedon', na' wnné':

—¿Wak no benne' wžongake' benne' ki nich bi yezóagake' nis? Nak bia' Dios Be' La'y bedjsóalene' légake', kan bedjsóalene' žo'o, benne' judío ka'.

<sup>48</sup> Wnná Bedon' yezóagake' nis dan' nzi' lo ná'gake' Xanžo Jesús. Naž benne' ka' góta'yoegek'le' Bedon' gá'nlene' légake' chope chonne ža ka'.

## 11

*Da' wnná Bedw* lawgak benne' judío ka', benne' ka' che Jesús lo yež Jerusalén

<sup>1</sup> Béngekle benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston' len lježžo ka' nníta'gake' gan nbab Judea, kan benne' ka' bi zej nake' judío wzí' lo ná'gake' xtiža' Dios. <sup>2</sup> Kate' bežín Bedw lo yež Jerusalén, na' lježžo judío ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', bdił díža'gake' len le'. <sup>3</sup> Belyi'e Bedon':

—¿Biz chen' wyó'oleno' benne' ka' bi zej nake' judío, na' bdáwleno' légake' tzen?

<sup>4</sup> Naž wzó law Bedon' zzejni'ile' légake' kan nak dot dan' goken, <sup>5</sup> na' wnné':

—Wzóa' lo yež Jope, na' kate' ne zcháljljena' Dios, ble'e dáwe'la' to da' bloe'el Dios neda'. Ble'ela' to da' naken ka to laže' žeje zen, dan' nžejen dap kwe'te. Betjen zan ya'abá, na' bžinen gan zoa'. <sup>6</sup> Katen' bwian', nich le'ela' da' žian lawlen, ble'ela' bia yixe' ka' zej nnita' tape ni'a ná'gakba', bia yixe' snia ka', na' bia ka' želzobe kwíngakba' lo yo, na' bia ka' zoa xílgakba'. <sup>7</sup> Benla' chi'i to benne' gože' neda': “Bedw, wzó ža'. Bet-ba', na' bdaw-ba'.” <sup>8</sup> Naž goža'-ne': “O'o, Xan. Batkle bdawa' da' bi žala' gawto', o da' bi naken chawe'.” <sup>9</sup> Naž da' bežope chi'i bliž benne' ya'abán' neda', na' gože' neda': “Da' ben chawe' Dios, bi nno' chen: bi naken chawe'.” <sup>10</sup> Chonne chi'i gok da' ni, na' naž dot dan' ble'ela' la' beyepten ya'abá. <sup>11</sup> La' na'ze bžíntegak chonne benne' ža yo'o gan zoa', benne' ka' zej nžoje' lo yež Sesarea. Bseła' to benne' lie' Kornelio légake', na' bedjdílgake' neda'. <sup>12</sup> Dios Be' La'y gože' neda': “Wyejlen légake', na' bi gak chope lažo'o.” Lezka' wzá' lengak žopte lježžo ki neda' tzen, na' wyejto' lo yež Sesarea gan wyo'oto' liž to benne' zoe' ga na'. <sup>13</sup> Bennen' bzenle' neto' da' ble'ele' kate' bla' to wbás che ya'abá lo liže'. Wzie' lawe', na' gože' le': “Na'a bseła' benne' ka' chjake' lo yež Jope, nich chejnnégake' to benne' lie' Smon, na' lezka' lie' Bedw. <sup>14</sup> Bennen' wzenle' le' diža' chawen' kan gak yeló' le', na' lezka' yelagak yógo'te benne' ka' nníta'gake' ližo'.” <sup>15</sup> Katen' wzó lawa' zcháljljena' légake', na' Dios Be' La'y bedjsóalene' légake' kan bedjsóalene' žo'o zga'ale. <sup>16</sup> Naž bejsá' laža'a da' wnná Xanžon', katen' wnné': “Da' li Zwa bezóe' benách ka' nis lo nis, san le'e, gak chele da' zloé'ezele yela' žezóa nisen', dan' Dios Be' La'y yedjsóalene' le'e.” <sup>17</sup> Che len, cha' Dios bsele'e Dios Be' La'y nich bedjsóalene' légake', tlebe kan bene' chežo žo'o, nolžo žejle'žo che Xanžo Jesús, Benne' Criston', ¿nozke neda' wži'a che Dios?

<sup>18</sup> Naž, kate' bégekle' da' ni wnníta'gake' žize, na' bka'n zéngake' Dios. Wnnágake':

—Ki naken, Dios žwe'e latje benne' ka' bi zej nake' judío, žeyát láže'gake' nich gata' yela' nban da' zejli' kanne chégake'.

*Benne' yež Antiokía ka' žejlé'gake' che Benne' Cristo*

<sup>19</sup> Katen' benne' judío ka', benne' bi žejlé'gake' che Benne' Criston', bétgake' Esteban, na' belbía láže'gake' yezika' benne' ka' žejlé'gake' chie', naž bžonnjgak benne' ki, na' góslasgake'. Bejnníta'gake' yež zan gan nbab Fenisia, na' lo yežlyó Chipre, na' lo yež Antiokía, gan bzoa lígake' che xtiža' Dios, san lawgakze benne' judío ka'. <sup>20</sup> Lezka' yezika' benne' ka' bénlengake' légake' tzen, benne' ka' zej nbabe' yežlyó Chipre, na' benne' yež Sirene ka'. Benne' ki, kate' bžingake' lo yež Antiokía, lezka' bcháljlengake' benne' zi'to' ka', na' bzoa lígake' che diža' chawen' kan nak che Xanžo Jesús. <sup>21</sup> Yela' wak che Xanžon' wzóalenen légake', na' benne' zan bejlé'gake' che Xanžon', na' beyákgake' chie' le'.



<sup>22</sup> Kate' bžin diža' kan gok da' ni, benne' ka' che Benne' Criston', benne' nníta'gake' lo yež Jerusalén, béngklen', na' bséla'gake' Bernabé nich cheje' lo yež Antiokía na'. <sup>23</sup> Kate' Bernabén' bl'e' lo yež Antiokía, bl'e'ele' da' žonn Dios chégake', na' bebele'. Goze' légake' žala' chejlé'tezgake' che Xanžon' dot láže'gake'. <sup>24</sup> Bernabén' nake' benne' chawe', na' Dios Be' La'y zóalene' le', na' dot laže'e žejli'e che Benne' Criston'. Ni'a che da' bchalj Bernabén', benne' zan lo yežen' bejlé'gake' che Xanžon'.

<sup>25</sup> Wdé na', wyéj Bernabén' lo yež Tarso, na' bejdilje' Saulo. Kate' bežel-le'-ne', bchi'e le' lo yež Antiokían'. <sup>26</sup> Dot to yiz wnníta'gake' ga na', na' bénlengake' tzen benne' ka' zej nake' che Benne' Criston', na' bsédgekle' benne' zan ka'. Lo yež Antiokían', benne' ka' žejlé'gake' che Jesusen' wzí lágake' da' nežw chi'i Benne' Cristiano ka', da' zejlás Benne' Zej Yoe'e Benne' Criston'.

<sup>27</sup> Kate' ža ka' bałe benne' ka', benne' zcháljgake' lo wláz Dios, bžójgake' lo yež Jerusalén, na' bžíngake' lo yež Antiokían'. <sup>28</sup> Wzé Agabo, to benne' žónlene' benne' ka' tzen, na' lo wláz Dios Be' La'y bzejni'ile' légake', na' wnné':

—Za' gak wbín dot yežlyó nga.

Gok wbín na' katen' zna bia' Klaudio, benne' Roma. <sup>29</sup> Naž bchebe láže'gak benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', benne' nníta'gake' lo yež Antiokía, séla'gake' ka' da' nápegake', da' gáklenen lježžo ka' nníta'gake' gan nbab Judea. <sup>30</sup> Ki bégake', na' dan' bnéjwgake', bdégaken' lo na'gak Bernabén', na' Saulon' nich chjwá'gaken' lawgak benne' gole ka', benne' žape chí'igake' benne' ka' che Benne' Criston', benne' nníta'gake' gan nbab Judea.

## 12

### *Žótgake' Jakob, na' žsėjwgake' Bedw liž ya*

<sup>1</sup> Kate' ža ka' Herodes, benne' zna bi'e, bene' ga béxwgake' bałe benne' ka' che Benne' Criston', nich wsaka' zí'gake' légake'. <sup>2</sup> Herodes na' bsele'e benne' ka', na' bétgake' Jakob, benne' biche' Zwa. Bé'gake' le' ya ntoche'. <sup>3</sup> Kate' gókbe'ele Herodes na' wyáz láže'gak benne' judío ka' da' ni, na' bene' ga béxwgake' Bedw. Gok da' ni ža ka' kate' žak lni katen' žáwgake' yet xtil da' bi nzi' kwa zichj chen. <sup>4</sup> Wdé béxwgake' Bedon', na' bsėjwgake' le' liž ya, na' bdégake' le' lo na'gak tape kwe' benne' žjake' lo wdile Wnníta'gake' tape' to to kwe' ka'. Ka' bégake' nich gape chí'igake' le'. Bžia láže' Herodes na' yebeje' Bedon' lawgak benách ka' te Lni Pasko', lni na' žejdínnegekle' kan ben Dios katen' bebeje' benách judío ka' lo yežlyó Ejipto. <sup>5</sup> Ka' goken, wdape chí'igake' Bedon' lo liž ya na', san benne' ka' che Benne' Criston' bcháljentezegake' Dios, na' wnnábgekle' le' gáklene' Bedon'.

### *Dios žebeje' Bedw liž ya*

<sup>6</sup> Kate' za' žin ža žia láže' Herodes yebeje' Bedw liž ya na' nich gote' le', la' že' na'ze de Bedon' ztase', na' zej nnita' chope benne' žjake' lo wdile kwit Bedon', na' nžeje' len chope do ya. Wnníta'gak yebałe benne' ka' žjake' lo wdile ža yo'o liž ya na', na' žape chí'igaken'. <sup>7</sup> La' na'ze to wbás che ya'abá che Xanžo Dios bloe'e lawe' ga na', na' wza'ni'le'e baní' liž ya na'. Wbás che ya'abán' wdane' le'el sina' Bedon', na' besbane' le', na' gože' le':

—Wyase.

Naž beyéž do yan' dan' nžejen na' Bedon'. <sup>8</sup> Wbás che ya'abán' gože' le', na' wnné':

—Bchej li'o, na' blej zelo'.

La' bente Bedon' da' ni. Naž wbás che ya'abán' gože' le', na' wnné':

—Bxoá laže' yeno', na' da' len neda'.

<sup>9</sup> Bežój Bedon', na' wyéjlene' wbás che ya'abán', san bi žákbe'ele' cha' da' žon wbasen' naken da' li. Gokle' yele znnele'. <sup>10</sup> Katen' ba wdégake' gan zej nnita' benne' nežw ka', na' benne' bežope' ka', benne' žjake' lo wdile, benne' ka' žape chí'igake', na' bžíngake' gan zoa da' naken ya, da' nbagan' gan žó'ogake' liž ya na', gan žežójgake' lo nez che yež. Gan žó'ogake', žakze chen wyaljwn. Kate' bžójgake', belzé'e gan bžíngake' yetó nez, na' wbás che ya'abán' la' bezá'alentie' Bedon'. <sup>11</sup> Naž gókbe'ele Bedon', na' lo yichj lázdo'ze' wnné':



—Na'a nnezla' da' li bseła' Xanžo Dios to wbás che ya'abá chie', na' beslé' neda' lo na' Herodes, na' lo yógo'te da' gónegekle benne' judío ka' góngake' chia'.

<sup>12</sup> Kate' ne yo'o nez Bedon', žesá' laže'e kan nak da' goken, na' ble'e ža yo'o liž Lia, xna' Zwa, xkwiden' zoa yetó labe' Markos. Lo yo'on' zej ndobe benne' zan, benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' zcháljengake' Dios. <sup>13</sup> Katen' bliž Bedon' gan žó'ogake' li'a, bžoj to xkwide' no'le lebe' Rode nich nnezlbe' nozen'. <sup>14</sup> Katen' beyónbia'be' chi'i Bedon', lo yela' žebél chebe' bi bsáljwben', san taríaze beyejbe' lo yo'on', na' bejzenlbe' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnnabe':

—Zoa Bedon' ža yo'o.

<sup>15</sup> Naž belyi'e-be':

—Nak yał yichjo'.

Lebe' chochže ben xtíža'be' naken ki. Naž wnnágake':

—Kege le'. Bxin chelgen'.

<sup>16</sup> Xak na' bi wzóa ži Bedon', žliže' benne' ka' nníta'gake' lo yo'on'. Kate' bsáljwgake' yo'o, to belnítzele' katen' blé'egekle' le'. <sup>17</sup> Naž Bedon' bchis ne'e nich nníta'gake' žize, na' bzenle' légake' kan ben Xanžon', bebeje' le' liž yan'. Gože' légake':

—Le chejzenle Jakob, na' lježžo ka' kan goken.

Naž bežój Bedon' ga na', na' wyeje' ga yoble.

<sup>18</sup> Kate' za' ža'ní' ža na', wžé' zédgekle benne' ka' žjake' lo wdile kan goken, dan' biž yo'o Bedon' liž yan'. <sup>19</sup> Naž bseła' Herodes benne' ka' chejxí'gake' Bedon'. Katen' bi bžélgekle' le', wnnable' benne' ka' žjake' lo wdile, benne' ka' wdape chí'igake' Bedon', dot da' goken. Wdé na' Herodes na' gože' ni'a ne'e ka' gótgake' benne' ka' žjake' lo wdile. Naž bezá' Herodes na' gan nbab Judea, na' wyeje' lo yež Sesarea, gan bga'ne'.

#### *Kan got Herodes*

<sup>20</sup> Kate' ža ka' benne' yež Tiro ka', na' benne' yež Sidón ka' zdił díža'gake' len Herodes. Zga'ale benne' ka' nníta'gake' lo yežlyó che Herodes na' belsele'e da' žiažje chegak benne' ka' nníta'gake' lo yež Tiro, na' lo yež Sidón, san dan' zža'a Herodes na' légake', biž bi želsele'e chégake'. Naž benne' Tiro ka', len benne' Sidón ka', gókgake' toze, na' bégake' ga bchálj Blasto lo wláz légake' law Herodes na'. Nak Blaston' wen žin blo law Herodes na'. Benne' Tiro ka', len benne' Sidón ka', gónegekle' žíngake' law Herodes na', nich nnábgekle' le' ga'n chawe' diža' bizjw chégake'. <sup>21</sup> Naž Herodes na' bžia bi'e to ža yenle' chégake', na' ža na' wži'e latje chie' gan zchi'a laže'e bi da' žaken, nakwe' to laže' da' zakan', na' bchalje' lágake'. <sup>22</sup> Naž wžéžeya'agak benne' ka', na' wnnágake':

—jKege bénne'ze nga! jDios na'kze zchalje'!

<sup>23</sup> La' na'ze to wbás che ya'abá che Xanžo la' be'tie' le' dan' lekze' wzi'e yela' zka'n zen da' žala' gaken che Dios. Naž golj bzoga' le'e Herodes na', na' gote' dan' žáwgakba' le'.

<sup>24</sup> Naž wzé diža' kan nak che Xanžon', na' belyán benne' ka' nzi' lo ná'gaken'.

#### *Bernabé len Saulo žejcháljgake' diža' chawe' da' nežw chi'i*

<sup>25</sup> Kate' Bernabé len Saulo ba bdégake' mežwn' da' btobgak benne' ka' che Benne' Criston' lo na'gak benne' gole ka', benne' žape chí'igake' benne' ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén, na' bezá'gake' ga na', na' beyéjgake' lo yež Antiokía. Lezka' bché'gake' Zwa, xkwiden' zoa yetó labe' Markos.

## 13

<sup>1</sup> La' ža na'ze wnníta'gak benne' ka' zcháljgake' lo wláz Dios, na' benne' wsedle ka', lo yež Antiokía, benne' ka' zej nbáblene' benne' ka' che Benne' Criston' lo yežen'. Ki lágake':

Bernabé,

Smon, (lezka' lie' Benne' Gasj),

Lusio, (benne' yež Sirene),

Saulo,

Manaén, (benne' bgól-lene' tzen Herodes, benne' zнна bi'e gan nbab Galilea).

<sup>2</sup> Katen' zej ndobe benne' ki law Xanžon', na' žóngake' wbás, Dios Be' La'y gože' légake', na' wnné':

—Le kwej Bernabé len Saulo cheze chia' nich chjéngake' žin na' dan' bliža' légake' góngaken'.

<sup>3</sup> Katen' beyož bégake' wbás, na' bcháljengake' Dios, naž bxoá ná'gake' chope' ki, na' bséla'gake' légake'.

*Wbás ka' zcháljgake' diža' chawe' lo yežlyó Chipre*

<sup>4</sup> Naž Bernabé len Saulo jake' lo yež Seleusia dan' bsela' Dios Be' La'y légake' ga na', na' belbene' to lo barkw da' bchen' légake' gan nak to yežlyó lo nisko' da' nzin' Chipre.

<sup>5</sup> Kate' bžíngake' lo yež Salamina, bcháljgake' xtiža' Dios ga nak lo yo'o ka' gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios. Zej nchi'e xkwide' Zwa nich gáklenbe' légake'.

<sup>6</sup> Kate' beyož wdégake' yógo'te yeždo' ka' zej nnitan' lo yežlyó Chipren', da' zoan lo nisko', naž bžíngake' lo yež Pafos gan bejxáka'gake' to benne' judío lie' Barjesús. Nake' benne' wžá' wen laže', na' zenne' zchalje' lo wláz Dios. <sup>7</sup> Benne' ni zóalene' Serjio Paulo, to benne' wnná bia', benne' žejni'ile'. Benne' wnná bian' bliže' Bernabén' len Saulon', dan' gónele' yenle' xtiža' Dios. <sup>8</sup> Naž benne' wžán' beži'e chegak Bernabén', na' Saulon', dan' gónele' gone' ga bi chejlé' benne' wnná bian' che Dios. Benne' wžán' lezka' lie' Elimas len xtiža'gak benne' zi'to' ka'. <sup>9</sup> Naž Saulon', bennen' lezka' lie' Pablo, bzóa choch lawe', na' zoalen Dios Be' La'y le', bwie' Elímasen', <sup>10</sup> na' gože' le':

—Le', benne' wen laže', na' benne' wen da' kegle. Nako' ka' ži'nkze da' xiwe', na' bi zle'elo' chawe' yógo'te da' naken chawe'. ¿Bi wsano' da' žono', zži'o che diža' chawen' che Xanžon', na' žsejo' xnez no benne' žénele' chejli'e chie' le'? <sup>11</sup> Na'a, Xanžo na'kze wsaka' zi'e le', na' choł yej lawo', na' bi le'elo' wbíž bałe ža ka'.

La' wchołte yej law Elímasen', na' wdé' nile na'le, žilje' no benne' goxwe' ne'e, nich wchi'e le'. <sup>12</sup> Katen' benne' wnná bian' ble'ele' da' goken, na' bebanle' kan nak xtiža' Xanžon', na' bejli'e che Benne' Criston'.

*Da' ben Pablo len Bernabé lo yež Antiokía gan nbab Pisidia*

<sup>13</sup> Naž Pablo len benne' ka' zónjengake' le' tzen wžéngake' to lo barkw, na' bezá'gake' lo yež Pafos, na' bžíngake' lo yež Perje gan nbab Panfilia. Lo yežen' xkwide' Zwa blá'alene' légake', na' beyejbe' lo yež Jerusalén. <sup>14</sup> Wdé na' bezá'gake' lo yež Perjen', na' jake' lo yež Antiokía gan nbab Pisidia. Lo yežen', katen' nak ža la'y chegak benne' judío ka', belyoé'e lo yo'o gan zdobgake' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' lo yo'on' wžé'gake'. <sup>15</sup> Naž to benne' zoe' ga na' bełe' to da' bsdle Moisés, na' lezka' to da' wnná to benne' bchalje' lo wláz Dios. Wdé na' benne' wnná bia' che yo'on' bsele'e to benne', na' bcháljlene' Saulon', na' Bernabén', na' wnné':

—Le'e, lježto' ka'. Cha' nche'le to da' nnae da' wzejni'ilen neto', le nnan.

<sup>16</sup> Naž wzó ža' Pablon', na' bchis ne'e nich kwé'gake' žize, na' wnné':

—Le wzé nag da' yapa' le'e, benne' Israel ka', na' le'e, nole zžébele Dios. <sup>17</sup> Xanžo Dios, Bennen' žka'n zengak benne' Israel ka', wžekze' xa xto'žo ka', na' bene' ga belyánli'e katen' gókgake' benne' zi'to' ka' lo yežlyó Ejipto. Wdé na' len yela' wak zen chie' bebeje' légake' lo yežlyón'. <sup>18</sup> Chopłalj yiz Dios goke' zen laže' len légake' katen' wdágake' dot lo yo biž lo latje dach. <sup>19</sup> Kate' beyož bchinnje' gaže kwe' yež ka' wnníta'gaken lo yežlyó Kanaán, na' bnezjwe' xa xto'žo ka' yežlyó chegak benne' ka'. <sup>20</sup> Wdé na', da' goken tape gaywá' chi yon yiz, Dios bnnite' benne' ka' nich wchi'a laže'e légake' na' zejte wzóa Samuel, bennen' bchalje' lo wláz Dios. <sup>21</sup> Naž belnnable' Dios wzóe' to benne' nich nna bi'e légake', na' Dios bzoe' Saúl, ži'n Sis, to benne' nbáblene' za'só Benjamín ka' nich nna bi'e légake', na' ki ben Saúl na' chopłalj yiz. <sup>22</sup> Wdé na' Dios beké'e Saúl na', na' bzoe' Dabí nich nna bi'e légake'. Dios bloe'ele' kan nak Dabín', katen' wnné': “Nnezla' Dabí, ži'n Isai, žone' da' žaz laža'a neda', na' gone' yógo'te da' žénela' gone'.” <sup>23</sup> Ladjw za'só Dabín', Dios bene' ga gołj Jesusen' nich yeslé' benne' Israel ka', kan zga'ale bchebe laže'

Dios gone'. <sup>24</sup> Zga'ale kate' blá' Jesusen', bchalj Zwa lawgak yógo'te benne' Israel ka' nich yeyát láže'gake', na' yezóagake' nis. <sup>25</sup> Katen' za' yeyóž wchálj Zwan', na' wnné': "¿Nožke žéklegele naka' neda'? Bi naka' Benne' Criston', Bennen' žala' yide'. Le wia nga. Za' la' Bennen' ga zoa' ni, na' neda' bi naka' zi kweja' ze'le' da' žleje'."

<sup>26</sup> Le'e, ljéža'do' ka', le'ekzle nakle za'só Bran len nole le'e zoale nga, na' zžébele Dios. Dios na'kze bsele'e diža' ni chele nich yelale. <sup>27</sup> Benne' ka' wnníta'gake' lo yež Jerusalén len benne' ka' wnná biá'gake' légake', bi gókbe'egekle' Jesusen' nake' Benne' Criston', na' bi bejni'igekle' da' nyejw le'e yiche dan' wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, žsedlen kan nak che Jesusen', la'kze žólgaken' ža la'y ka', san lo yela' bi žejní'il chégake' béngake' da' benen ga bžin dan' znná dižan' katen' belchoge' che Jesusen' gate'. <sup>28</sup> La'kze bi bžélgekle' bi da' nbaga' Jesusen' nich chóggake' chie' gate', san belnnable' Pilato yi'e benne' ka' gótgake' Le'. <sup>29</sup> Kate' beyóž béngake' yógo'te da' nyejw le'e yiche kan žala' gaken chie', belétjgake' Le' le'e yag kroze, na' belkache'e Le' lo yežw ba. <sup>30</sup> Naž Dios besbane' Le' lo yela' got, <sup>31</sup> na' zan ža bloe'e law Jesusen' lawgak benne' ka' wdálengake' Le' tzen katen' wdé' gan nbab Galilea, na' ble'e lo yež Jerusalén. Na'a, zzoa ligak benne' ka' chie' Le' lawgak benách ka'.

<sup>32</sup> Ka' naken, lezka' neto' zcháljleno' le'e diža' chawen' kan nak dan' bchebe laže' Dios gone' chegak xa xto'žo ka'. <sup>33</sup> Dan' bchebe laže' Dios gone' chégake', Lekze' bene' ga goken lawžo žo'o, nakžo za'sógake' ka'. Ki bene' katen' besbane' Jesusen', na' goken kan nyejw le'e yiche gan zoa salmo da' chopen', dan' znnan ki: "Le' nako' Zi'na'. Neda' bzoakza' Le'." <sup>34</sup> Ka naken, Dios besbane' Le' lo yela' got nich bi kwia yi' be'la' žen chie', Dios na'kze wnné' ki: "Wnezjwa' chio' da' ba nez zen da' bchebe laža'a che Dabí." <sup>35</sup> Che len lezka' nyejw le'e yiche, gan zoa yetó salmo, da' znnan ki: "Bi go'o latje ga'n benne' la'y chio' gan kwia yi' be'la' žen chie'." <sup>36</sup> Da' goken che Dabín' nak bian'. Wdé bene' žin lawgak benne' wláz chie' ka', kan Dios gože' le' gone', naž gote', na' wló'ogake' le' lo yežw ba gan wnníta'gak xa xta'we' ka', na' wzía yi' be'la' žen chie'. <sup>37</sup> Na'a, kan nak che Jesusen', Dios besbane' Le', na' bi wzía yi' be'la' žen chie' lo yežw ba. <sup>38</sup> Le'e, ljéža'do' ka', žala' nnézlele da' ni da' zzenla' le'e. Ni'a che da' ben Jesusen' Dios ženít lawe' chele le'e do'la' da' nbága'le. <sup>39</sup> Na'a, Dios žeyón chawe'e yógo'te benne' ka' žejlé'gake' che Jesusen', na' žeké'e do'la' ka' da' bi gok yeká'a da' wnná xtiža' Dios, dan' bdé Moisés chežo. <sup>40</sup> Le gape chi'i kwinle na'a nich bi gak chele da' nyejw le'e yiche dan' wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, da' znnan ki:

<sup>41</sup> Le wia nga, le'e, benne' ka' bi žaple neda' ba la'ne.

Yebán láže'le, san lo yela' bi žejlé' chele gatle.

Neda' gona' to žin ža ni zoale le'e,

na' la'kze no benne' wlo'e'le' le'e da' zejlás žin na', bi chejle'le chie'.

<sup>42</sup> Kate' Pablon' len benne' ka' zónlengake' le' tzen bežóygake' lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngekle' xtiža' Dios, naž góta'yoegekle' benne' ka' légake' wzéngekle' légake' da' ki kate' žin yetó ža la'y chégake'. <sup>43</sup> Kate' benne' ka' zej ndobe' lo yo'on', bežóygake' ga na', benne' zan, benne' judío ka', len benne' ka' beyákgake' judío, benne' ka' zka'n zéngake' Dios, bénlengake' Pablon' len Bernabén' tzen. Chope' ki bcháljlengake' légake', na' ben chóchgake' légake' nich gá'nteze chóchgake', na' nich wxén láže'gake' da' gonnze Dios chégake'.

<sup>44</sup> Yexono' ža ka' katen' bžin yetó ža la'y chégake', na' bdobgak yeláte'ze ka' bdachgak benne' ka' che yežen' nich yéngekle' xtiža' Dios. <sup>45</sup> Naž bgé'egekle' benne' judío ka', benne' bi žejlé'gake' che Jesusen', kate' blé'egekle' benne' zan ka', na' che len wnnégake' che da' znná Pablon', na' beží'igake' chen. <sup>46</sup> Naž Pablon' len Bernabén', len yela' wechóg laže' chégake', belyi'e benne' judío ka', na' wnnágake':

—Ben byenen wzenlto' le'e néžwle xtiža' Dios, san dan' zzoale che'la'ale diža' ni, da' žonle nak bian' bi nakle zi gata' yela' nban da' zejlí kanne ni chele, che len, na'a chejto' gan zej nnita' benne' zi'to' ka'. <sup>47</sup> Lezka' gož Xanžo Dios neto' gonto' ki, na' wchaljto'

che Benne' Criston' lawgak benne' zi'to' ka'. Ki z̄nna da' wnná Dios kan nak che Benne' Criston', katen' wnné':

Bzoa' Le' nich gako' baní' chegak benne' zi'to' ka',  
na' gako' Benne' yeslé' benách ka' dot yežlyó nga.

<sup>48</sup> Kate' benne' zi'to' ka', benne' ka' nníta'gake' ga na', béngekle' da' ni, na' bebégekle', na' bka'n zéngake' Xanžon' ni'a che x̄tiže'e. Yógo'te benne' ka' ba ben Dios chégake' gata' yełá' nban da' zejlí kanne chégake', bejlé'gake' che Benne' Criston'. <sup>49</sup> Ka' goken, wzé x̄tiža' Xanžon', na' benne' yógo'te yež zej nnitan' yežlyón', béngeklen'. <sup>50</sup> Naž benne' judío ka', benne' bi žejlé'gake' che Jesusen', belkó'o yełe'e benne' blo ka' che yežen' nich bi lé'egekle' Pablon', na' Bernabén' chawe'. Lezka' belkó'o yełe'e no'le blo ka', no'le zka'n zéngake' Dios. Ka' goken, béngake' ga belbía láže'gake' Pablon', na' Bernabén', na' blággake' chope' ki na'le lo yežlyó chégake'. <sup>51</sup> Naž Pablon' len Bernabén', bechínnjgake' bixte yo da' dan' lábgage', dan' z̄loe'elen nga'n zia da' zej nbaga' benne' ka' che yežen', na' jake' lo yež Ikonio. <sup>52</sup> Bebégekle' benne' ka' che yež Antiokía, benne' žejlé'gake' che Xanžon', na' Dios Be' La'y wzóalene' légage'.

## 14

*Da' ben Pablo* tzen len Bernabé lo yež Ikonio

<sup>1</sup> Kate' bžin Pablo len Bernabé lo yež Ikonio, belyoé'e tzen lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngekle' x̄tiža' Dios, na' bcháljgake' diža' chawen' ga na'. Ka' goken, benne' zan, benne' judío ka' len benne' zi'to' ka', bejlé'gake' che Benne' Criston'. <sup>2</sup> Naž benne' judío ka', benne' bi žejlé'gake' chie', belkó'o yełe'e bale benne' zi'to' ka' nich bi chejlé'gake' che Benne' Criston', na' nich bi lé'egekle' chawe' lježžo ka', benne' žejlé'gake' chie' Le'. <sup>3</sup> Dan' bejle'gak benne' zan ka' che Benne' Criston', Pablon' len Bernabén' wnníta'gake' ga na' zan ža, na' lo yełá' wechóg laže' bcháljgake' x̄tiža' Dios, dan' žxen láže'gake' Xanžon'. Xanžo na'kze b̄loe'ele' da' wnnágake' kan nži'il Dios benách ka' naken dot da' li, na' Dios bi'e légage' latje béngake' da' ka' zej nak bian', na' da' ka' žóngaken ga žebángekle' benách ka'. <sup>4</sup> Naž benne' ka' nníta'gake' lo yežen' gok chópelegake'. Bale' bénlengake' benne' judío ka' tzen, benne' ka' bi žejlé'gake' che Jesusen', na' yebale' bénlengake' Bernabén' len Pablon', benne' wbás ka' bsełá' Benne' Criston', tzen. <sup>5</sup> Naž benne' judío ka', benne' bi žejlé'gake' chie' len benne' zi'to' ka', bénlengake' tzen benne' ka' z̄nna biá'gake' légage', na' bdóbgake' nich góngake' benne' wbás ka' bsełá' Benne' Criston' zia, na' nich wžé'egake' légage' yej. <sup>6</sup> Kate' Pablon' len Bernabén' gókbe'egekle' da' ni, bzónnjgake' ga na', na' jake' lo yež Listra, na' lo yež Derbe, yež ka' zej nbaben Likaonia, gan wdégake' yógo'te yeždo' ka', da' zej nnitan' gawze. <sup>7</sup> Lo yež ka' bcháljgake' diža' chawen' kan nak che Benne' Criston'.

Zžé'egake' Pablo yej lo yež Listra

<sup>8</sup> Lo yež Listra wzóa to benne' bi žak se'e. Že'ze' ga na' dan' bi zza'kze' katen' golje', na' batkle wzé'e ni'e. <sup>9</sup> Benne' ni wzé nage' da' wnná Pablo. Pablon' bwie' le', na' gókbe'ele' žejli'e che Benne' Criston' nich yeyake'. <sup>10</sup> Naž wnné zizje Pablon', na' gože' le':

—Wzé.

La' bxíte'te bennen', na' wzé'e ni'e. <sup>11</sup> Kate' benne' Listra ka' blé'egekle' dan' ben Pablon', wzó lawgake' znnégake' zizje len x̄tiža'gak benne' Likaonia ka', na' wnnágake':

—jDios ka' benne' ki! Bétjgake' ga ni zoažo, na' z̄loe'el kwíngake' kan z̄nna'gak benne' ka'.

<sup>12</sup> Wnnágake' Bernabén' nake' Júpiter, kan nak la dios blo chégake', na' wnnágake' Pablon' nake' Merkurio, yetó dios chégake'. Ki wnnágake' dan' zchalj Pablon' kan znnágake' žon Merkurion'. <sup>13</sup> Gan nníta'gake' zoa yodo' che Júpiter, da' žen' kwit nez gan žo'ogak benách ka' lo yežen'. Bxoz che Júpiter na' la' bžintie' ga na', na' nchi'e beže ka', na' lezka' noe'e yeje ka', na' žónlengak benne' zan le' tzen. Gónegekle' gótgake' beže ka' lawgak Pablon' len Bernabén' nich wká'n zéngake' légage' kan žóngake' chegak dios ka' chégake'. <sup>14</sup> Kate' Bernabén', na' Pablon', benne' wbás ka' bsełá' Benne'

Criston', gókbe'egekle' da' ni, na' belcheze'e laže' da' zej nakwe'. Gok nyache' láže'gake' dan' žongak benne' ka' da' bi žala' góngake', na' belxite' Pablon', na' Bernabén', na' bejcházgake' gachje láwe'le benne' zan ka'. Wnnégake' zižje, <sup>15</sup> na' gózgake' légake':

—Le'e, benne' ka'. ¿Biz chen' žonle da' ki? Lezka' bénne'ze nakto' kan nakle le'e, na' zzenlto' le'e da' nikze žala' wsanle žonle, dan' bi be zakan', nich gake che Dios ban. Dios ni bene' ya'abá, na' yežlyó nga, na' niso', na' yógo'te da' zej nnitan' to to latje ka'. <sup>16</sup> Yiz ka' da' wdégaken, bengak yógo'te benách ka' kan nak da' znnazen chégake', na' Dios bi bsejwe' xnéžgake', <sup>17</sup> san bene' ga nak bia' da' nake', ni'a che da' chawe' da' žone' chégake'. Žsele'e nis yejw gan zoažo, na' žone' ga želgole da' žazžon. Zwawe' žo'o, na' žone' ga žebelžo.

<sup>18</sup> La'kze Bernabén' len Pablon' góžgake' légake' da' ki, kánneze bzóegekle' bséjwgake' xnezgak benne' zan ka', nich bi gótgake' beže ka' lágwage'.

<sup>19</sup> Naž bałe benne' judío ka', benne' bi žejlé'gake' che Benne' Criston', bžíngake' ga na', benne' ka' zej nžoje' lo yež Antiokía, na' lo yež Ikonio, na' belkó'o yeje'e benne' zan ka'. Naž yógo'tegake' bžé'egake' Pablo yej, na' bzóbgake' le' na'le žoa'a yežen', dan' žékgekle' ba nate'. <sup>20</sup> Naž kate' benne' ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', bdóbgake' dot kwit gan de Pablon', na' wyase', na' beyaze' lo yežen'. Kate' za' ža'ni' yetó ža, Pablon' bežójlene' Bernabén', na' jake' lo yež Derbe.

<sup>21</sup> Lo yežen' bcháljgake' diža' chawen' kan nak che Jesús, Benne' Criston', na' benne' zan bejlé'gake' chie' Le'. Wdé na' beyéjgake' lo yež Listra, na' lo yež Ikonio, na' lo yež Antiokía. <sup>22</sup> Kate' Bernabén' len Pablon' wdégake' lo yež ka', ben chóchgake' benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' besá'gake' láže'gake' nich ga'n chóchgake' kan žejlé'gake' chie' Le'. Belyi'e légake':

—Cho'ožo žo'o gan zna bia' Dios, san žon byenen sáka'žo da' zan da' gaken chežo.

<sup>23</sup> Gan zoa to kwe' to kwe' benách ka' che Benne' Criston', Pablon' len Benabén' bnníta'gake' benne' gole ka' nich gape chí'igake' benne' ka' che Benne' Criston'. Kate' ba bcháljlengake' Dios, na' bégake' wbás, naž bdégake' légake' lo na' Xanžo, Bennen' žejlé'gake' chie'.

*Pablo len Bernabé žežíngake' lo yež Antiokía gan nbab Siria*

<sup>24</sup> Naž Pablo len Bernabé wdégake' gan nbab Pisidia, na' bžíngake' gan nbab Panfilia. <sup>25</sup> Kate' beyož bcháljgake' xtiža' Benne' Criston' lo yež Perje, na' jake' lo yež Atalia. <sup>26</sup> Bezá'gake' ga na', na' belbene' to lo barkw, na' bežíngake' lo yež Antiokía, gan zej nnita' benne' ka' che Benne' Criston', benne' ka' bséla'gake' légake' nich chejzégake' xtiža' Dios, katen' wló'ogake' légake' lo na' Dios, Bennen' žon chawe'e légake' nich góngake' xchine', žin na' da' ba beyož bégake'. <sup>27</sup> Katen' bežíngake' lo yež Antiokía, na' bdogak benne' ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' ga na'. Naž Pablon' len Bernabén' bzéngkekle' légake' kan zej nak da' zen ka' da' ben Dios lo ná'gake', na' lezka' kan ben Dios, bi'e benách zi'to' ka' latje žejlé'gake' che Benne' Criston'. <sup>28</sup> Zan ža Pablon' len Bernabén' bgá'nłengake' benách ka' žejlé'gake' che Benne' Criston' lo yežen'.

## 15

*Benne' ka' che Benne' Cristo žon xtiža'gake' lo yež Jerusalén*

<sup>1</sup> Naž bałe benne' ka', benne' zej nžoje' gan nbab Judea, bžíngake' lo yež Antiokía. Bsédgekle' lježžo ka', na' wnnágake':

—Le'e, benne' byo ka', cha' bi chog lo beła' chele kan žónteze žonto', kan bchi'le Moisés, bi gak yelale.

<sup>2</sup> Naž Pablo len Bernabé beldíł diže'e len légake', na' gokle'e žo'osbé. Wdé na', benne' Antiokía ka' wžégake' Pablon' len Bernabén', na' yebałe lježžo ka', nich chjake' lo yež Jerusalén, nich lá'gake' lágak benne' wbás ka' bséla' Benne' Criston', na' lezka' lágak benne' gole ka', benne' žape chí'igake' benách ka' che Benne' Criston', nich



wcháljengake' légake' kan nak da' ni da' žaken, na' kan nak da' yałze da' žsédgekle benne' ka'.

<sup>3</sup> Naž benne' ka' che Benne' Criston', benne' Antiokía ka', wló'ogake' légake' nez. Wdégake' gan nbab Fenisia, na' gan nbab Samaria, na' bzéngikle' lježžo ka', benne' nníta'gake' ga na', kan goken, beyakgak benne' zi'to' ka' che Benne' Criston'. Da' ni benen ga bebégekle yógo'te lježžo ka'.

<sup>4</sup> Pablon' len Bernabén' bžíngake' lo yež Jerusalén. Naž benne' ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' ga na' len benne' wbás ka' bsele'e Le', na' benne' gole ka', benne' žape chí'igake' benách ka' che Benne' Criston', wdápegake' légake' ba la'ne. Pablon' len Bernabén' bzéngikle' légake' yógo'te da' ben Dios lo ná'gake'. <sup>5</sup> Naž bałe benne' yodo' fariseo ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', belzó ži'e, na' wnnágake':

—Žon byenen chog lo beła' chegak benne' byo ka', benne' zi'to' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' wchi'ilžo légake' góngake' kan zčna da' bchi'le Moisés žo'o.

<sup>6</sup> Naž benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston' len benne' gole ka', benne' žape chí'igake' benách ka' che Benne' Criston', bdóbgake' nich wchi'a láže'gake' da' ni da' žaken. <sup>7</sup> Wdé bcháljgake' scha, na' wzé Bedw, na' gože' légake':

—Ljéža'do' ka'. Nnézkzelele kan gok ža ni'te, kan Dios wžekze' neda' nich wchalja' xtiže'e lawgak benách zi'to' ka' nich yéngikle' diža' chawen', na' chejlé'gake' che Benne' Criston'. <sup>8</sup> Dios, Bennen' nónbia'kze' da' yo'o lo yichj lázdo'gak benách ka', bzo'e da' nak bia' žape' légake' ba la'ne, dan' bsele'e Dios Be' La'y chégake', kan bsele'e Le' chežo žo'o. <sup>9</sup> Bi bche'e kan bene' chégake', na' chežo, na' lezka' beyón chawe'e yichj lázdo'gake' dan' žejlé'gake' che Benne' Criston'. <sup>10</sup> Na'a, žbiz chen' zži'ile che Dios, na' žesbága'le to ywa' zi'i yengak lježžo ka'? Ywa' na', da' naken da' bchi'le Moisés, bi gok wa'žon žo'o, na' bi gok wá'gaken xa xto'žo ka'. <sup>11</sup> Žejle'žo yelažo ni'a cheze da' ben Xanžo Jesús lo wláz žo'o, na' kan yelažo žo'o, lezka' yelágake' légake'.

<sup>12</sup> Katen' beyož bchalj Bedon' da' ni, na' yógo'tegake' wnníta'gake' žize, na' bze nággake' da' bchaljgak Bernabén', na' Pablon'. Benne' ki bzéngikle' légake' da' ka' da' zej nak bian' da' žóngaken ga žebángikle' benách ka', da' ka' ben Dios lo ná'gake' gan zej nníta' benách zi'to' ka'. <sup>13</sup> Katen' beyož wnnagak Bernabén', na' Pablon' da' ni, bechebe Jakob, na' wnné':

—Ljéža'do' ka'. Le wzé nag da' yapa' le'e. <sup>14</sup> Smon Bedw ba bzenle' žo'o kan ben Dios, bloe'ele' law yela' wak chie' da' nežw chi'i lawgak benách zi'to' ka' nich bebeje' benách ka' che Leze', benne' ka' nníta'gake' ladjwgake'. <sup>15</sup> Kan nak da' ni naken tlebe len xtiža'gak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, kan nyejw le'e yiche la'y, da' zčnan:

<sup>16</sup> Kate' ža ka' te ža ki yelá'a, na' wchisa' to Benne' nna bi'e,

Bennen' chaze' latje che Dabí, bennen' wnná bi'e.

Gona' kan žon to benne' žechise' to yo'o nyinnj.

Lezka' yechisa' benne' za'sóe' ka', benne' ka' zej nga'ne'.

Gona' kan žon to benne' žechise' to ze'e gole.

Ki gona' nich yechisa' da' wnná bia' Dabín',

<sup>17</sup> na' nich chiljgak yezika' benách ka' Xanžon'.

Benách zi'to' ka' chíljgake' Le',

na' si' lágake': Benách Ka' Che Dios.

<sup>18</sup> Ki wnnakze Xanžo, Bennen'

ža ni'te bene' ga zej nak bia' yógo'te da' ki.

<sup>19</sup> 'Che len žekla' neda' bi žala' wséjwžo xnezgak benách zi'to' ka', benne' ka' žeyákgake' che Dios. <sup>20</sup> Žala' wzójžo chégake' nich wká'ngake' da' ka' da' bi žala' gáwgake', da' bdegak benách ka' lawgak lo'a ka', na' bi góngake' da' sban ka', na' bi gáwgake' beła' chegak bia yixe' ka' len xchéngakba', na' bi gáwgake' xchen nóte'teze bia yixe'. <sup>21</sup> Ža ni'te, na' zejte na'a ža zej nníta' benne' ka' zcháljgake' lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngikle' xtiža' Dios yógo'te yež ka', na' zcháljgake' che da' bzoj Moisés. Žólgakken' ža la'y ka'.



<sup>22</sup> Naž benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston' len benne' gole ka', na' yógo'te benne' ka' che Benne' Criston', wyáz láže'gake' wžégake' bałe benne' ka' ladjwgake' nich séla'gake' légake' lo yež Antiokía, tzen len Pablon', na' Bernabén'. Chope' ka' wžégake' zej nake' Judas len Silas. Judas na' lezka' lie' Barsabás. Chope' ki zej nake' benne' blo ladjwgak lježžo ka'. <sup>23</sup> Bžójgake' to le'e yiche da' bdégake' lo ná'gake', nich chjwá'gaken', dan' znnan ki: "Neto', benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston' len benne' gole ka', na' lježžo ka', žapto' le'e: "Padiox" lježto' ka', nakle benách zi'to' ka', na' zoale lo yež Antiokía, na' lo yež ka' zej nbaben Siria, na' Silicia. <sup>24</sup> Benlto' kan žongak bałe benne' ka', benne' bžójgake' ga ni zoato', san bi bséla'to' légake'. Žedjchá'gake' le'e len da' ka' znnágake', na' zchíxgake' yichj lázdo'le, dan' znnágake' žon byenen chog lo beła' chele, benne' byo ka', na' žała' gonle kan znná da' bchi'le Moisés. <sup>25</sup> Che len wyáz láže'to' katen' ba ben toze xtíža'to', wžeto' chope benne', na' séla'to' légake' nich yedjwíagake' le'e. Yídlengake' tzen Bernabé len Pablo, benne' ka' nži'ilžo. <sup>26</sup> Bernabén', na' Pablon' ba jake' gan wzóa da' ben zož gátgake' dan' zej nži'ile' Xanžo Jesús, Benne' Criston'. <sup>27</sup> Ki naken, žséla'to' Judas len Silas gan zoale. Chope' ki wzejní'igekle' le'e da' ni da' zzojto' chele le'e yiche ni. <sup>28</sup> Dios Be' La'y bloe'ele' neto' da' žaz laže'e, na' lezka' žaz láže'to' neto', bi yesbága'žeto' le'e ywa', da' naken da' bchi'le Moisés, san toze da' ki da' žon byenen gonlen.

<sup>29</sup> Bi gawle da' wdé lawgak lo'a ka'.

Bi gawle žen.

Bi gawle beła' chegak bia yix'e' ka' len xchéngakba'.

Bi gonle da' sban ka'.

Cha' gape chi'i kwínle, nich gonle kan znnagak da' ki, na' gonle da' naken chawe'."

<sup>30</sup> Ka' goken, benne' ka' bséla'gake' bžíngake' lo yež Antiokía. Katen' blá'gake' ga na', btóbgake' benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wló'ogake' yichen' lo ná'gake'. <sup>31</sup> Katen' beyóž bégaken', bebégekke' ni'a che da' nyejw le'e yichen', da' žeyón zenen légake'. <sup>32</sup> Judas na' len Sílasen' lezka' zej nake' benne' zcháljgake' lo wíláz Dios. Che len bkóngekke' žin diža' zan, da' ka' bcháljlengake' lježžo ka', nich beyón zéngake' légake', na' ben chóchgake' légake'. <sup>33</sup> Wdé bžégekke' chope' ka' ga na' bałe ža, naž lježžo ka' bžégake' légake' diža' nich yeyéjgake' lo yež Jerusalén gan zej nníta' benne' ka' bséla'gake' légake'. <sup>34</sup> Wyáz laže' Sílasen' bga'ne' lo yež Antiokían'. <sup>35</sup> Lezka' Pablon', na' Bernabén' bgá'ngake' lo yežen', na' bsédgekke' benách ka', na' bzoa lígake' che xtíža' Xanžon'. Lezka' bengak benách zanže ka'.

Zzo law Pablo žejzenle' benách diža' chawe' da' chope chi'i

<sup>36</sup> Kate' ba wdé bałe ža Pablo gože' Bernabé:

—Le cho'o chejžo da' yoble nich chejwíážo lježžo ka' nníta'gake' yógo'te yež ka' gan ba bchaljšo xtíža' Xanžon', nich le'elžo kan žak chégake'.

<sup>37</sup> Gónele Bernabén' wché'gake' xkwíde' Zwa Markos, nich chéjlenbe' légake', <sup>38</sup> san bi wyáz laže' Pablon' wché'gake'-be' nich chéjlenbe' légake' dan' blá'alénbe' légake' gan nbab Panfilia, na' biž yjénlenbe' légake' žin che Xanžon'. <sup>39</sup> Bi gok toze xtíža'gak Bernabén', na' Pablon', ga bžinte bla'a lážgake' toe' yetóe'. Bernabén' bchi'e xkwíde' Markos, na' belbene' to lo barkw, na' jake' lo yežlyó Chipre. <sup>40</sup> Pablon' wžíe' Silas nich chéjlene' le' tzen. Naž lježžo ka' wló'ogake' légake' lo na' Xanžon', na' wnnábgekke' le' gon chawe'e légake'. Naž Pablon' len Sílasen' wyó'ogake' nez. <sup>41</sup> Wdégake' lo yež ka' gan nbab Siria, na' gan nbab Silisia, na' ben chóchgake' benách ka' che Benne' Criston' nníta'gake' lo yež ka'.

## 16

*Xkwíde' Timoteo žón* lenbe' Pablo len Silas tzen

<sup>1</sup> Wdé na' bžin Pablo len Silas lo yež Derbe, na' lo yež Listra. Wzóa to xkwíde' byo lebe' Timoteo ga na', na' žejle'be' che Benne' Criston'. Nakbe' zi'n to no'le judío žejli'e che Benne' Criston', san xabe' bi nake' judío. <sup>2</sup> Lježžo ka', benne' nníta'gake' lo yež Listra,

na' lo yež Ikonio znnágake' žon Timoteon' da' naken chawe'. <sup>3</sup> Gónele Pablon' chejlen xkwiden' le'. Bchi'e-be', na' bchoge' lo bela' chebe' kan žongak benne' judío ka'. Ki bene' nich bi nnegak benne' judío ka' chebe', dan' nnézgekle' yógo'tegake' bi nak xabe' benne' judío. <sup>4</sup> Kate' Pablon' len benne' ka' žónlengake' le' tzen wdégake' gan zej nnita' yež ka', na' to to yež ka' bdégake' lo na'gak lježžo ka' nníta'gake' ga na' da' bzojgak benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston' len benne' gole ka', benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén. Bdégake' yichen' lo ná'gake' nich góngake' kan znnan. <sup>5</sup> Ka' goken, gok chochgak yógo'te kwe' benách ka' che Benne' Criston' kan nak da' žejle'žo chie' le', na' belyane' tža tža.

*Benne' Masedonia žliže' Pablo* lo da' ble'e dáwe'le'

<sup>6</sup> Pablo len benne' ka' žónlengake' le' tzen wdégake' gan nbab Frijia, na' gan nbab Galasia. Ki bégake' dan' bsejw Dios Be' La'y xnézgake', nich bi chejcháljgake' xtiža' Xanžon' gan nbab Asia. <sup>7</sup> Kate' bžingake' gan nbab Misia, gónegekle' chjake' gan nbab Bitinia, san Dios Be' La'y, Bennen' žseła' Jesusen' chežo, bi bi'e légake' latje. <sup>8</sup> Naž wdégake' chela'ale gan nbab Misia, na' jake' lo yež Troas. Neda', Lukas, zzoja' chio' da' ni, wzóa' lo yež Troasen', gan wzó lawa' žónlena' Pablon' tzen. <sup>9</sup> Lo yežen' Dios bloe'ele' Pablon' to da' ble'e dáwe'le'. To benne' byo, benne' Masedonia, bloe'ele' lawe' gan zoe', na' góta'yoele' Pablon', na' wnné': "Da lažto', gan nbab Masedonia, na' goklen neto'." <sup>10</sup> Kate' Pablon' ble'ele' da' ni, dan' ble'e dáwe'le', la' be' láže'teto' chejto' gan nbab Masedonia, dan' gókbe'elto' Dios ba bliže' neto' nich chejchaljto' diža' chawen' chie' lawgak benách ka' nníta'gake' lo yežlyón'.

*Da' bengak Pablo, na' Silas* lo yež Filipos

<sup>11</sup> Naž wžento' to lo barkw, na' wza'to' lo yež Troas. Wdeto' ga bžinteto' lo yež Samotrasia, na' wdé yetó ža bžinto' lo yež Neápolis. <sup>12</sup> Beza'to' ga na', na' bžinto' lo yež Filipos, yežen' nakžen blo ka' yógo'te yež ka' zej nbaben chelá'a na' che gan nbab Masedonia. Lo yežen' zej nnita' benách wláž ka' chegak benne' Roma ka'. Wzoato' lo yežen' bale ža. <sup>13</sup> Kate' bžin to ža la'y, bžojto' lo yež, na' wyejto' žoa'a yego gan zdóbgakke' benne' ka' che yežen' nich wcháljlengake' Dios, na' wže'to' ga na', na' bcháljlento' no'le ka' zej ndobe' ga na', kan nak xtiža' Xanžon'. <sup>14</sup> Zoa Lidia ladjwgake', to no'le che yež Tiatira. Nake' no'le žóti'e laže' xna da' záka'le'en. No'le ni zka'n zene' Dios, na' bze nage' da' bchalj Pablon', na' Xanžon' gókłene' no'len' nich wzí' lo ne'e dan' wnná Pablon'. <sup>15</sup> Naž bezóe' le' nis, na' lezka' belzóa nis benách ka' nníta'gake' liže'. Wdé na' góta'yoele' neto', na' wnné':

—Cha' žákbe'elele žejli'a che Xanžon', le cho'o liža', na' le soa ga na'.

Ben byene' bga'nto' ga na'.

<sup>16</sup> Yetó da' goken to ža kate' ne zejto' gan zcháljlento' Dios, bedjchág to xkwide' no'le neto', na' yo'obe' be' da' žonen ga znnéya'abe'. Len yela' wnnéya'a chebe' benbe' ga benne' xanbe' ka' belzí'li'e mežw. <sup>17</sup> Xkwide' no'len' bejnawbe' Pablon', na' neto'. Wnnebe' zižje, na' wnnabe':

—Benne' ki žóngake' xchin Dios, Benne' wak zente. Zlóe'egekle' le'e kan gak yelale.

<sup>18</sup> Ki benbe' zan ža. Katen' biž wyáz laže' Pablon', byechje', na' bliže' ben' yo'obe', na' wnné':

—Ni'a che Xanžo Jesús, Benne' Criston', žapa' le': bežój lo yichj lázdo'w xkwide' no'le ni.

La' na'ze bežojte ben'.

<sup>19</sup> Kate' xanbe' ka' gókbe'egekle' ba bežój ben' da' benen ga wnnéya'abe', na' biž sí'gake' mežw ni'a chebe', che len béxwgake' Pablon' len Silas, na' bché'gake' légake' lawgak benne' yolawe' ka', benne' ka' zej ndobe' gan nak lawe' ya'a. <sup>20</sup> Bžégake' légake' lawgak benne' yolawe' ka', na' wnnágake':

—Benne' ki zej nake' benne' judío ka', na' žóngake' ga žongak benne' wláž chežo ka' žo'osbé. <sup>21</sup> Žsédgekle' da' bi žala' si' lo na'žo, na' da' bi žala' gonžon, dan' nbabžo yež Roma.

<sup>22</sup> Benne' zan ka' bží'igake' che Pablon' len Sílasen'. Naž benne' yolawe' ka' góžgake' ni'a ná'gake' ka' yeká'gake' laže' da' zej nakw Pablon', na' Sílasen', na' chíngake' lé'gake' yid. <sup>23</sup> Wdé belyínli'e lé'gake', na' bséjwgake' lé'gake' liž ya. Góžgake' benne' žsejwe' liž yan' gape chi'e lé'gake'. <sup>24</sup> Benne' ni, kate' ba góžgake' le' ki, bsejwe' lé'gake' lo liž yan' ni'te, na' wloé'e ní'agake' lo bloj yag ka'.

<sup>25</sup> Gachje yele Pablon' len Sílasen' zchájlengake' Dios, na' žól'gake' da' žoe lágwage' le'. Benne' ka' zej nyejwe' liž yan' bze nággaken'. <sup>26</sup> Naž wzó'le'e yežlyó. Ka' goken ga bžinte wzize len ze'e liž yan', na' la' belyáljwte yógo'te gan želyoé'e lo yo'on', na' beyéž do ya ka' da' zej nžejen benne' ka' zej yoe'e ga na'. <sup>27</sup> Bebán bennen' žsejwe' liž yan'. Kate' blé'ele' zej nyaljw gan želyoé'e liž yan', bleje' ya ntoche' chie' nich got kwine'. Ki gónele' gone' dan' žekle' ba bzonnjgak benne' ka' zej nyejwe' liž yan'. <sup>28</sup> Naž wnné' žiže Pablon', na' bliže' le', na' wnné':

—Bi be gon kwino', dan' zoato' yógo'teto' nga.

<sup>29</sup> Naž bennen' wnnabe' yi', na' la' wyo'otie' liž yan'. Wzízli'e lo yela' zžebe chie', na' bzoa žibe' xní'agak Pablon', na' Sílasen'. <sup>30</sup> Kate' ba bebeje' lé'gake' lo liž yan', gože' lé'gake':

—Le'e, benne' ka', žbiz žala' gona' nich yelá'?

<sup>31</sup> Lé'gake' belyi'e le':

—Bejlé' che Xanžo Jesús, Benne' Criston', na' yeló' le', na' lezka' yelagak benách ka' nníta'gake' ližo'.

<sup>32</sup> Bchájlengake' le' tzen len yógo'te benách ka' nníta'gake' liže', kan nak che xtiža' Xanžon'. <sup>33</sup> La' na'ze, kate' ne nak žel, bennen' žsejwe' liž yan' la' bche'tie' lé'gake', na' bejtibe' lé'gake' gan zíagake' we'. Wdé na', la' bezoatie' nis, na' lezka' belzóa nis yógo'te benách ka' nníta'gake' liže'. <sup>34</sup> Naž bchi'e lé'gake' liže', na' bi'e da' we'j bdáwgake'. Žebele' tzen len yógo'te benách ka' nníta'gake' liže' dan' žejlé'gake' che Dios.

<sup>35</sup> Kate' za' ža' ní' ža na', benne' yolawe' ka' bséla'gake' ni'a ná'gake', na' belyi'e bennen' žsejwe' liž yan', na' wnnágake':

—Bsan benne' ka'.

<sup>36</sup> Naž bennen' žsejwe' liž yan' bzenle' Pablo da' ni, na' wnné':

—Benne' yolawe' ka' góžgake' neda' wsana' le'e. Na'a, le žoj, na' binlo le yeyéj gan zoale.

<sup>37</sup> Naž bžoj Pablon', na' gože' ni'a na'gak benne' yolawe' ka', na' wnné':

—Ba wdíngake' neto' lawgak benách ka' la'kze bi bchi'a láže'gake' neto' kan zнна benne' Roma, benne' wnná'bia'. Bséjwgake' neto' liž ya, na' neto' nbabto' yež Roma na'. žNa'a wsángake' neto' ži žize? žBi gaken ki! Žala' yedjsángake' lé'gakkze' neto'.

<sup>38</sup> Beyejgak ni'a na'gak benne' yolawe' ka', na' bzéngikle' lé'gake' da' ni, na' lé'gake' bžébegake' kate' béngikle' zej nbab Pablon', na' Sílasen' yež Roma. <sup>39</sup> Kate' bžíngake' liž yan', góta'yoegekle' Pablon' len Sílasen' bi yesbága'gake' lé'gake' zia. Naž belbeje' lé'gake' liž yan', na' góta'yoegekle' lé'gake' žójgake' lo yežen'. <sup>40</sup> Naž Pablon' len Sílasen' bžójgake' liž yan', na' wyó'ogake' liž Lidia. Katen' ba blé'egekle' lježžo ka', benne' nníta'gake' ga na', beyón zéngake' lé'gake', na' la' bezá'tegake' ga na'.

## 17

### *Benne' yež Tesalónika ka' žóngake' žo'osbé*

<sup>1</sup> Wdé Pablo len Silas lo yež Anfípolis, na' lo yež Apolonia, na' bžíngake' lo yež Tesalónika, gan zoa to yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngikle' xtiža' Dios.

<sup>2</sup> Bga'n Pablon' lo yežen' galj ža, na' ka žónteze žone', wyoé'e yo'on' kate' nak ža la'y chegak benne' judío ka', na' bchájljene' lé'gake' xtiža' Dios. <sup>3</sup> Bzejni'ile' lé'gake', na' bloe'ele' lé'gake' žsedle da' nyejw le'e yiche la'y žon byenen saka' Benne' Criston', Bennen' žxen láže'gak benne' judío ka' yide', na' gate' nich yeslé' lé'gake', na' te gate', na' yebane' lo yela' got. Naž Pablon' gože' lé'gake', na' wnné':

—Ka' goken che Bennen' lie' Jesús, Bennen' zzenla' le'e kan nak chie'. Benne' ni nake' Benne' Criston'.

<sup>4</sup> Naž ba'le' bejlé'gake' che Benne' Criston', na' bēnlengake' Pablon' len Sílasen' tzen. Lezka' benne' zan, benne' zi'to' ka', benne' zka'n zéngake' Dios, bejlé'gake' che Benne' Criston'. Lezka' no'le zan, no'le blo ka', bejlé'gake' chie' le'. <sup>5</sup> Naž benne' judío ka', benne' bi žejlé'gake' che Jesusen', lo yela' zge'el chégake' Pablo, btóbgake' benne' ka' bi zej nake' chawe', benne' ka' kon želdaze' ga na'. Kate' ba btóbgake' benne' zan ka', bēngake' žo'osbé dot lo yežen', na' de chgi' belyoé'e liž Jasón nich kwéjgake' Pablon' len Sílasen' lawgak benách ka', benne' ka' žóngake' žo'osbé. <sup>6</sup> Kate' bi bžélgekle' Pablon' len Sílasen', naž belbeje' Jasón, na' yezika' lježžo ka', benne' nníta'gake' ga na', na' bché'gake' légake' lawgak benne' yolawe' ka'. Wnnégake' zižje, na' wnnágake':

—Ba bžingak benne' ka' nga, benne' ka' zchíxgake' benách ka' dot yežlyó nga. <sup>7</sup> Jasón ni wloé'e légake' liže'. Zží'igake' che da' zna benne' Sésar, bennen' zna bi'e žo'o, na' znnágake' zoa yetó benne' zna bi'e, bennen' lie' Jesús.

<sup>8</sup> Kate' benne' wláž ka', na' benne' yolawe' ka', bēngekle' da' ni, wžé' zédgekle'. <sup>9</sup> Naž, benne' yolawe' ka' wží'gake' mežw da' bka'ngak Jasón na', na' yezika' benne' ka', nich wsángake' légake'.

#### *Da' bengak Pablo* len Silas lo yež Berea

<sup>10</sup> Naž lježžo ka', benne' Tesalónika ka', la' belséla'tie' Pablo len Silas kate' ne nak žel, na' jake' lo yež Berea. Katen' bžingake' ga na', belyoé'e lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' che yežen' nich yéngekle' xtiža' Dios. <sup>11</sup> Benne' ki gókgakže' chawe' ka' zej nak benne' judío ka' nníta'gake' lo yež Tesalónika, dan' wží' lo ná'gake' xtiža' Xanžon' dot láže'gake'. Tža tža bēlgake' da' nyejw le'e yiche la'y, nich nnézgekle' cha' nak dot da' li dan' zna Pablon'. <sup>12</sup> Ka' goken, benne' zan, benne' judío ka', bejlé'gake' che Benne' Criston'. Lezka', benne' zan, benne' zi'to' ka', no'le blo ka', na' benne' byo ka', bejlé'gake' chie' le'. <sup>13</sup> Naž kate' gókbe'egekle' benne' judío ka', benne' ka' nníta'gake' lo yež Tesalónika, lezka' zchalj Pablon' xtiža' Dios lo yež Berea, naž jake' ga na', na' bēngake' ga bengak benne' zan žo'osbé ga na'. <sup>14</sup> Naž lježžo ka' la' belséla'tie' Pablon', nich cheje' žoa'a nido', san Sílasen', na' xkwide' Timoteo, bgá'ngakze' lo yež Berea na'. <sup>15</sup> Benne' Berea ka' bché'gake' Pablon' lo yež Atenas. Naž la' beyéjtegake' lo yež Berea na', na' biá'gake' xtiža' Pablon', nich yé'gake' Sílasen' len xkwide' Timoteon' chjaktie' gan zoa Pablon'.

#### *Da' ben Pablo* lo yež Atenas

<sup>16</sup> Kate' ne zoa Pablo zbeze' Silas len xkwide' Timoteo, lo yež Atenas, gok nyache' laže'e dan' ble'ele' kan žongak yógo'te benne' ka' che yežen', zka'n zéngake' lo'a ka'. <sup>17</sup> Che len bcháljlene' benne' judío ka' len benne' zi'to' ka', benne' zka'n zéngake' Dios. Ki bene' gan nak lo yo'o gan zdobgak' nich yéngekle' xtiža' Dios. Lezka' tža tža bcháljlene' benne' ka' zdágake' lawe' ya'a kan nak xtiža' Benne' Criston'. <sup>18</sup> Pablon' bcháljlene' ba'le benne' ka' nzi' lo ná'gake' da' žsédgekle' benne' epikúreo ka', na' da' žsédgekle' benne' estoiko ka'. Ba'le' wnnágake':

—;Biz chen zchalj benne' wnele'e ni?

Yeba'le' wnnágake':

—Žeklto' zchalje' chegak dios zi'to' ka'.

Ki wnnágake' dan' zchalj Pablon' lawgake' diža' chawen' che Jesusen', na' che yela' yebán. <sup>19</sup> Naž bēxwgake' na' Pablon', na' bché'gake' le' law Ya'a Areópago, gan zdobgak' nich wcháljgake', na' wnnágake':

—;Wak yenlto' da' kobe ni da' zchaljo' chen? <sup>20</sup> Zzenlo' neto' da' ka' žóngaken ga žebán láže'to'. Na'a, žénelto' nnezlto' bizen' dan' zchaljo' chen.

<sup>21</sup> Biž bi žaz láže'gak gongak benne' Atenas ka', na' benne' zi'to' ka' nníta'gake' ga na', san žénzegekle', na' zcháljzegake' che to da' kobe.

<sup>22</sup> Naž wzé Pablon' gachje' lawe'le li'a Areópagon', na' wnné':

—Benne' Atenas ka', yógo'te da' zle'ela' zej nak bian' zka'n zénle'ele dios ka' chele. <sup>23</sup> Katen' wdía' lo yež nga ble'ela' da' zan da' zka'n zenle, na' lezka' bejxaka'a to nichw gan nyejw da' znnan ki: “To Dios, Bi Nonbia' Nitó Benne' Le'.” Dios na' zka'n zenle-ne' la'kze bi nónbia'le-ne', Dios na' zchalja' lawle kan nak chie'.

<sup>24</sup> 'Dios ni bene' yežlyó nga, na' yógo'te da' zej nnitan' yežlyó nga. Nake' Xan ya'abá, na' Xan yežlyó nga, na' bi zoe' to lo yodo' da' zej non benách ka'. <sup>25</sup> Bi be žiážjele' da' gak wnéjzgwak benne' ka' chie', dan' Lekze' znezjwe' chegak yógo'te benách yela' nban, na' yógo'te da' žiážjegekle'.

<sup>26</sup> 'Le' bene' toze benne' byo gan za'gak yógo'te kwe' benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga, na' bloe'ele' ža žala' nníta'gake', na' gan žala' nníta'gake'. <sup>27</sup> Dios bzoakze' chégake' nich chíljgake' Le', cha' nákteze wžélgekle' Le' la'kze kángakze'. Ki žaken la'kze bi zoe' zi'to' gan zoažo to tožo. <sup>28</sup> Lekze' žone' ga zoažo nbanžo, na' da' gak gonžo, na' da' nakžo. Naken kan wnnagak bałe benne' ka' wnníta'gake' ladjwle le'e, benne' ka' bzójkake' da' ka' žol-le, na' wnnágake': “Ljež Dios nakžo.” <sup>29</sup> Na'a, cha' nakžo ljež Dios, bi žala' nnažo nak Dios ka' to lo'a da' naken ya oro, o ya plat, o da' naken yej, da' ka' zej non benne' ka' kan nak to da' yo'ozen lo yichj lázdo'gake'. <sup>30</sup> Dios bzoe' chela'ale da' ka' bégake' lo yela' bi žejní'il chégake' yiz ka' da' ba wdégaken, san na'a žénele' yeyát láže'gak yógo'te benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga. <sup>31</sup> Dios ba bloe'ele' to ža kate' wchi'a laže'e yógo'te benách ka'. Nak dot chawe' kan wchi'a laže'e légake' lo na' Jesús, Bennen' bzoakze' Le', na' lawgak yógo'te benách ben choche' gaken ki dan' besbane' Le' lo yela' got.

<sup>32</sup> Katen' béngake' da' ni dan' wnná Pablo kan goken, wzóa to benne' bebane' lo yela' got, na' bałe' ben díjgekle' Le', na' yebałe' wnnágake':

—Wak yenlto' da' zchaljo' chen ža yoble.

<sup>33</sup> Naž bežój Pablon' gachje láwe'le gan nníta'gake', na' beyeje'. <sup>34</sup> Bałe' bejlé'gake' che Benne' Criston', na' bénlengake' Pablon' tzen. Zoa Dionisio ladjwgake'. Nake' benne' bénlene' tzen benne' ka' zdóbgake' law ya'a Areópago. Lezka' to no'le lie' Dámaris, na' yebałe benne' ka' bejlé'gake' che Benne' Criston'.

## 18

*Da' ben Pablo* lo yež Korinto

<sup>1</sup> Wdég gok da' ni, bezá' Pablo lo yež Atenas, na' wyeje' lo yež Korinto. <sup>2</sup> Bejxake'e Akila, to benne' byo judío, ga na'. Golj bennen' gan nbab Ponto, na' ba zoakze' lo yež Korinton'. Zga'ale bezé'e gan nbab Italia tzen len zo'le', no'len' lie' Prisila. Ki bene' dan' bchi'le Klaudio, benne' Roma wnná bia', žojgak benne' judío ka' lo yež Roma. Wyéj Pablon' gan zoa Akilan' len Prisilan'. <sup>3</sup> Dan' lébeze nak žin da' žongak Akilan', na' Pablon', che len bgá'nlene' légake', na' tzen bégake' žin, žóngake' yo'o láže'do' ka'. <sup>4</sup> Kate' zej nak ža la'y chegak benne' judío ka', wyó'o Pablon' lo yo'o gan zdóbgake' nich yéngkele' xtiža' Dios, gan bcháljlene' légake' diža' chawen'. Gónele' wloe'ele' benne' judío ka', na' benne' zi'to' ka', benne' nníta'gake' ga na', nak dot da' li da' zzenle' légake' kan nak che Jesús, Benne' Criston'.

<sup>5</sup> Silas len xkwide' Timoteo bezá'gake' gan nbab Masedonia, na' blá'gake' gan zchaljkze Pablon' xtiža' Dios lawgak benne' judío ka'. Pablon' wnné':

—Jesusen' nake' Benne' Criston', Bennen' žxen láže'gak benne' judío ka' yide' yeslé' légake'.

<sup>6</sup> Kate' benne' judío ka', benne' nníta'gake' ga na', beží'igake' che xtiže'e, na' wnnégake' chie', naž wžíb Pablon' laže' da' nakwe', dan' zloe'elen zbej yichje' légake' dan' zží'igake' che xtiža' Dios, na' gože' légake':

—La' kwínzele nbága'le zia che yela' got chele, kege neda' nbaga'an. Na'a, cha'a gan zej nnita' benách zi'to' ka'.

<sup>7</sup> Naž Pablon' bežoje' ga na', na' wyeje' liž Justo, to benne' zka'n zene' Dios, na' zoa liže' gawze gan že' yo'o gan zdogak benne' judío ka' nich yéngkele' xtiža' Dios. <sup>8</sup> Crispo nake' benne' blo che yo'on'. Bejli'e che Xanžo Jesús, na' bénlengak le' tzen yógo'te benne' ka'



nníta'gake' liže'. Benne' zan, benne' Korinto ka', bejlé'gake' che Benne' Criston', katen' béngkle' xtiža' Dios, na' bezóagake' nis. <sup>9</sup> Naž Xanžon' na'kze gože' Pablon' lo da' ble'e dáwe'le', na' wnné':

—Bi žebo', na' bi wsano' zchaljo' xtiža'a, <sup>10</sup> dan' zóalenkza' neda' le', na' bi wlapa' na' nitó benne' le' nich bi da' gone' chio', dan' benne' zan lo yež nga zej nake' chia'.

<sup>11</sup> To yiz yo'o gachje bga'n Pablon' ga na', na' bsedle' légake' xtiža' Dios.

<sup>12</sup> Kate' bžin ža zŋna bia' Galión gan nbab Akaya, benne' judío ka', benne' bi žejlé'gake' che Jesusen', ben toze xtiža'gake', na' béxwgake' Pablon', na' bché'gake' le' gan zchi'a laže' Galión na'. <sup>13</sup> Belyi'e Galión na':

—Benne' ni zko'o ye'le'e benách ka' nich wká'n zéngake' Dios, kan bi nak tlebe len da' nzi' lo na'to' neto'.

<sup>14</sup> Kate' za' wchálj Pablon', Galión na'kze gože' benne' judío ka', na' wnné':

—Le'e, benne' judío ka', chela' gak to da' bi nak tlebe len da' zŋna benne' Sésar, o to da' zinnj da' bene', soela' wzé naga' xtiža'le kan žala' gona', <sup>15</sup> san dan' nak diža' bizjw che diža'ze, na' che lagak benách ka', na' kan nak da' žsédlele lé'ezele, le wká'n chawen' lé'ekzele, dan' bi žénela' wchi'a laža'a da' ki.

<sup>16</sup> Naž Galión na' bchache' légake' lo yolawe'. <sup>17</sup> Naž yógo'te benne' wláž ka' béxwgake' Sóstenes, benne' blo che yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' belyine' le' yid la' li'a yolawe', san Galión na' bzoe' chela'ale da' žóngake'.

<sup>18</sup> Bga'n Pablon' lo yežen' ža zan, na' wdé bzele' diža' lježžo ka', na' wyeje' lo yež Senkrea, gan bene' yidze yichje', dan' de to da' bchebe laže'e law Dios gone'. Naž wžene' to lo barkw, nich cheje' gan nbab Siria, na' wyéjlengak Prisila len Akila le'. <sup>19</sup> Kate' bžingake' lo yež Éfeso, wlá'a lážgake'. Wyó'o Pablon' lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' bcháljlene' benne' ka' nníta'gake' ga na'. <sup>20</sup> Benne' ka' góta'yoegkle' Pablon' gá'nlene' légake' yelate' scha, san le' bi gónele'. <sup>21</sup> Bzele' diža' légake', na' wnné':

—Žon byenen soa' lena' lni da' za' gaken lo yež Jerusalén, na' te na' da' yoble ye'lá'a ga ni zoale, cha' Dios nne'.

Naž wžén Pablon' to lo barkw, na' bezé'e lo yež Éfeson'.

#### *Pablo žejzenle' benách diža' chawe' da' chonne chi'i*

<sup>22</sup> Wdé bla' Pablo lo yež Sesarea, na' wyeje' lo yež Jerusalén, gan bejwíe' benách ka' che Benne' Criston', na' naž bezé'e ga na', na' wyeje' lo yež Antiokía. <sup>23</sup> Wdé wzóe' ga na' ba'le ža, na' bžoje' ga na', na' wyeje' to to yež ka' zej nnitan' gan nbab Galasia, na' gan nbab Frijia. Ben choche' lježžo ka' nníta'gake' ga na', lo da' žejlé'gake' che Benne' Criston'.

#### *Zchalj Apolo che Benne' Cristo lo yež Éfeso*

<sup>24</sup> To ža na' bla' Apolo lo yež Éfeso. Nake' benne' judío, na' golje' lo yež Alejandría lo yežlyó Ejipto. Žákl'i'e zchalje', na' nsedle' da' nyejw le'e yiche la'y. <sup>25</sup> Lezka' nsedle' kan nak da' žejle'žo che Xanžon'. Dot laže'e bchalje', na' kwáselo bsedle' benách ka' kan nak che Jesusen', la'kze nónbia'ze' da' žezóa benách ka' nis kan ben Zwa. <sup>26</sup> Wzó law Apolon' zchalje' dot laže'e gan nak lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios. Kate' béngkle' Prisila len Akila da' zchalj Apolon', na' bché'gake' le' cheze, na' bzejní'igekle' le' kwáselo kan nak xtiža' Dios. <sup>27</sup> Kate' Apolon' gónele' cheje' gan nbab Akaya, na' lježžo ka', benne' nníta'gake' lo yež Éfeso, ben chóchgake' le'. Bzójgake' to le'e yiche da' chjwe'e lo na'gak benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston' gan nbab Akaya na', nich gápegake' Apolon' ba la'ne. Kate' bla' Apolon' lo yežlyón', da' bchalje' gókle'e'lenen benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', dan' wzoalen Dios légake'. <sup>28</sup> Ki goken dan' Apolon' bzoa žie' benne' judío ka' lawgak yógo'te benách ka', bkonle' žin da' nyejw le'e yiche la'y, na' bloe'ele' légake' Bennen' lie' Jesús nake' Benne' Criston'.



<sup>1</sup> Katen' wzóa Apolo lo yež Korinto, wdé Pablo gan zej nnita' yež ka' zej žen' yelate' ža'le, na' ble'e lo yež Éfeso. Lo yežen' bejxake'e bałe benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston'. <sup>2</sup> Pablon' wnnable' légake', na' wnné':

—¿Bedjsaalen Dios Be' La'y le'e katen' bejle'le che Benne' Criston'?

Belyi'e le':

—Bi na' yenlto' cha' zoa Dios Be' La'y.

<sup>3</sup> Naž Pablon' wnnable' légake', na' wnné':

—¿Nakx gok da' bezoale nis?

Na' wnnágake':

—Kan bezóa Zwa benách ka' nis.

<sup>4</sup> Pablon' wnné':

—Zwan' bezóe' benách ka' nis, benne' ka' beyát láže'gake', na' Zwa na'kzen' gože' légake' žala' chejlé'gake' che Bennen' za' ze'e ka' le', Bennen' lie' Jesús, na' nake' Le' Benne' Criston'.

<sup>5</sup> Kate' benne' ka' béngekle' da' ni dan' zwna Pablon', bezóagake' nis dan' ba žejlé'gake' che Xanžo Jesús. <sup>6</sup> Kate' Pablon' bxoá ne'e légake', na' wnnable' Dios lo wlázgake', na' Dios Be' La'y bedjsóalene' légake', na' bcháljgake' diža' yoble, na' bcháljgake' lo wláž Dios. <sup>7</sup> Gokgak benne' ki chežinnoe'.

<sup>8</sup> Wzóa Pablon' ga na' ka chonne byo', na' žó'oteze' lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngekle' xtiža' Dios, na' lo yela' wechóg laže' bchalje' lágwage'. Bcháljlene' légake', na' gónele' wlo'e'ele' légake' nak da' li da' zwnne' kan zwna bia' Dios. <sup>9</sup> Bałe' ben chóchgake' yichj lázdo'gake', na' bi bejlé'gake' che Benne' Criston', na' wnnégake' che xtiža' Xanžon' gan zej nnita' benne' zan ka'. Naž Pablon' bekwase' len benne' judío ka', na' bebeje' benne' ka' na'le, benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston'. Tža tža bcháljlene' benne' ka' žejlé'gake' chie' Le' gan zdóbgake' lo yo'o gan žsedle Tiranno benách ka'. <sup>10</sup> Ki bénteze Pablon' ka chopiz, na' ka' goken, yógo'te benách ka' nníta'gake' lo yež ka' gan nbab Asia, benne' judío ka', na' benách zi'to' ka', béngekle' kan nak che Xanžo Jesusen'. <sup>11</sup> Dios bene' da' zan yela' wak zen lo na' Pablon'. <sup>12</sup> Ka' goken, bałe benne' ka' béxwage' láže'do' ka' da' bchej Pablon' yichje', na' laže' chelá'a ka' da' bde'e li'e, na' yjwá'gake' légaken gan zej nnita' benne' yižwé' ka'. Beyákgake' kan zej nak yižwé' ka' che chégage', na' bežojgak be' xiwe' ka' zej yo'o benne' ka'.

<sup>13</sup> Naž bałe benne' judío, benne' wdá žag ka', benne' zbéjgake' be' xiwe' ka', gónegekle' wkóngekle' žin la Xanžo Jesusen' nich yebéjgake' be' xiwe' ka' zej yo'o benách ka', na' wnnágake':

—Ni'a che la Jesús, Bennen' zchalj Pablon' kan nak chie', že'to' le'e yežojle.

<sup>14</sup> Ki bengak gaže benne' byo zi'n Eseba, to benne' judío, benne' blo ladjwgak bxož wnná bia' ka'. <sup>15</sup> Beží'i be' xiwen', na' wnnán:

—Nónbi'a Jesusen', na' nnezla' no benne' nake' Pablon', san le'e, ¿noz benne' le'e?

<sup>16</sup> Naž bxite' bennen' yoe'e be' xiwe', na' bsaka' zi'e légake'. Blej bchochje' yógo'tegake', dan' wzáke'že' ka' légake'. Ka' goken bzonnjgak benne' gaže ka' lo yo'on', zej nak gale yídzegake', na' wé'zegake'. <sup>17</sup> Kan gok da' ni wzé diža' chen, na' yógo'te benne' ka' nníta'gake' lo yež Éfeso, benne' judío ka', na' benne' zi'to' ka', béngeklen', na' yógo'tegake' bžébegake' Dios. Che len bka'n zéngake' la Xanžo Jesusen'.

<sup>18</sup> Lezka' bžingak benne' zan, benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' bejóalapa'gake' doła' da' zej nbage'e, na' bloé'egekle' da' kegle ka' da' ba bégake'. <sup>19</sup> Lezka' bengak benne' zan, benne' ka' zga'ale bégake' yela' wžá'. Bžingake' zej noe'e yiche wžá' chégage' ka', na' bzéygage' da' ka' lawgak yógo'te benách ka'. Blábgake' kan záka'gak yiche ka', na' goken chi yon mil mežw plat. <sup>20</sup> Ka' goken, wzéle'e diža', na' xtiža' Xanžon' benen ga beyakgak benách zan chie' Le'. Dot láže'gake' bejlé'gake' che Benne' Criston'.

<sup>21</sup> Wdé gok da' ki, Pablon' ben byene' cheje' lo yež Jerusalén, san gónele' tie' zga'ale yež ka' gan nbab Masedonia, na' gan nbab Akaya. Wnné':

—Te cha'a lo yež Jerusalén, žon byenen cha'a lo yež Roma.

<sup>22</sup> Naž bsele'e chope xkwide' byo ka' gan nbab Masedonia, bi' ka' žónlengakbe' le' tzen, na' légakbe' Timoteo, na' Erasto, san lekze' bga'ne' bale ža gan nbab Asia na'.

*Benne' Éfeso ka' žóngake' žo'osbé lo yežen'*

<sup>23</sup> Kate' ža ka' bengak benne' Éfeso ka' žo'osbé, na' beží'igake' che xtiža' Xanžon'.  
<sup>24</sup> Demetrio, to benne' wen da' zej naken ya plat, bene' ga bégake' žo'osbé na'. Demetrion' žonkze' liž lo'a ka' da' zej naken ya plat, da' ka' zej naken che dios no'le chégake' lie' Diana. Benne' ka' žóngake' žin ni zzi'gake' mežw zan. <sup>25</sup> Demetrion' btobe' yezika' benne' ka' žóngake' la' žin nize, na' gože' légake':

—Le'e, ljéža'do' ka', nnézkzelele kan nak žin da' žonžo, žonnen mežw chežo.

<sup>26</sup> Zlé'elele, na' žénlele kan žon Pablon'. Kégeze lo yež Éfeso nga, san dot gan nbab Asia, ba bene' ga beyakgak benne' zan che Benne' Criston', na' ba bche'e kan žóngake', dan' ži'e légake' da' ka' žongak benách ka' bi zej naken dios. <sup>27</sup> Kégeze ga'n ka'ze žin ni da' žonžo, san lezka' ga'n ka'ze yodo' che dios no'le zen lie' Diana. Ki gaken, ga'n ka'ze yela' zen che dios no'le ni, diosen' zka'n zengak benách dot gan nbab Asia, na' lezka' benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga.

<sup>28</sup> Kate' béngikle benne' ka' da' ni, belžé'e, na' wžéžeya'agake' zižje, na' wnnágake':

—jGa'n zen Diana, dios no'le chežo žo'o, benne' Éfeso ka'!

<sup>29</sup> Ka' goken, bengak benách ka' žo'osbé dot lo yežen', na' tzen jake' taríaze la' li'a yolawe'. Bžóbgake' Gayo len Aristarko ga na', benne' ka' zej nbabe' Masedonia, na' žónlengake' Pablon' tzen. <sup>30</sup> Gónele Pablon' choe'e gan zej nníta' benne' zan ka', san benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston' bi bé'gake' le' latje. <sup>31</sup> Lezka' bengak bale benne' yolawe' ka' che gan nbab Asia, benne' ka' zlé'egekle' Pablon' chawe'. Bséla'gake' benne' ka' góta'yoegekle' le' bi choe'e la' li'a yolawen'. <sup>32</sup> Gan žóngake' žo'osbé, na' zbéžeya'agake', to da' znnágake' bale', na' yetó da' znnágake' yebale'. Ka' goken dan' zej nchixe benne' zan ka' žóngake' žo'osbé, na' yeláte'ze ka ndachgak benne' ka' bi nnézkgekle' biz chen' zej ndobe' ga na'. <sup>33</sup> Naž benne' judío ka' bebéjgake' Kantr, to benne' judío, ladjw benne' zan ka', na' bzégake' le' lágwage'. Bloe'el Kantren' len ne'e, nich kwé'gake' žize, dan' gónele' nne' da' gáklenen benne' judío ka' lawgak yógo'te benne' ka'. <sup>34</sup> Katen' gókbe'egekle' nake' benne' judío, na' tzen wžéžeya'agake' zižje yógo'tegake' ka chope hora, na' wnnágake':

—jGa'n zen Diana, dios no'le chežo žo'o, benne' Éfeso ka'!

<sup>35</sup> Naž benne' wzój che yolawe' bene' ga wže'gak benne' zan ka' žize, na' wnné':

—Benne' Éfeso ka', nnézkgekle' yógo'te benách zoa yodo' che Diana nga, dios no'le zen, na' žo'o ni, benne' Éfeso ka', žape chi'izo yodon', na' lezka' yej na' da' naken lo'a Diana na', dan' bžojen ya'abá, na' bexjwn ga zoažo ni. <sup>36</sup> Bi gak nitó benne' wži'e che da' ni. Che len žon byenen soale žize, na' bi be ka gónzele. <sup>37</sup> Bche'le benne' ki nga, na' bi želbane' da' že' yodo', na' bi wnné' zí'gake' che dios no'le chele. <sup>38</sup> Che len, cha' zoa diža' bizjw chegak Demetrion', na' chegak benne' wen da' zej naken ya plat, benne' ka' nníta'lengake' le', len nóte'teze benne', de latje gan wzé nagto' chégake', na' de gan zoa benne' wchi'a laže'e légake', ga na' gak yesbága'gake' ljéžgake' zia toe' yetóe'. <sup>39</sup> Na'a, cha' de yetó da' nnable, wak wká'n cháwe'žon kate' dobgak benne' yolawe' ka', kan znná yolawe' che yež Roma. <sup>40</sup> Wak no benne' yesbage'e žo'o zia ni'a che žo'osbé da' goken na'a, na' nne' zži'izo che yolawen'. Bi be zoa da' gak nnažo biz chen' gok žo'osbé na'.

<sup>41</sup> Kate' beyož bchalje' da' ni, besele'e benne' zan ka' ližgake', benne' ka' zej ndobe' ga na'.

## 20

*Pablo zeje' gan nbab Masedonia, na' gan nbab Gresia*

<sup>1</sup> Kate' wže' ži žo'osbé na' dan' goken lo yež Éfeso, naž Pablo bliže' benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' kwáselo bzejni'ile' légake'. Wdé na' bzele' diža' légake', na' la' bkwastie' len légake'. Bžoje' ga na', na' wyeje' gan nbab Masedonia. <sup>2</sup> Wdíe' lo yež ka' zej

nbaben ga na', na' bzejni'ile' benne' lježžo ka' nníta'gake' to to yež ka', na' wdé na' wyeje' gan nbab Gresia. <sup>3</sup> Wzóa Pablon' ga na' ka chonne byo'. Kate' za' kwene' to lo barkw nich cheje' gan nbab Siria, na' gókbe'ele' žénegekle benne' judío ka' góxwgake' le'. Che len wyoé'e nez, na' beyeje' gan nbab Masedonia, na' bžine' lo yež Filipos. <sup>4</sup> Sópater, zī'n Pirro, benne' Berea, len Aristarko, na' Segundo, benne' Tesalónika ka', na' Gayo, benne' Derbe, na' lezka' xkwide' Timoteo, na' Tíkiko, na' Trófimo, benne' Asia ka', bénlengake' le' tzen. <sup>5</sup> Naž benne' ki jake' zgá'alegake' ka Pablon', na' bžíngake' lo yež Troas, gan belbeze' le'. <sup>6</sup> Lo yež Filipos na', neda', Lukas, bejchaga' Pablon'. Kate' ba wdé lnin' kate' žawgak benne' judío ka' yet xtil da' bi nzin' kwa zichj chen, na' wžento' to lo barkw, na' beza'to' lo yež Filipos na'. Wdé gayo' ža bžagto' benne' ka' jake' zgá'alegake' ka Pablon', na' zbéžgake' le' lo yež Troas, gan bga'nto' gaže ža.

*Da' ben Pablo* lo yež Troas

<sup>7</sup> Ža nežw bdogak benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston' nich ye'j gáwgake' da' žsa' láže'žo kan got Jesús, Benne' Criston'. Na' bsedle Pablo légake', na' dan' žala' yezé'e ga na' kate' za' ža'ní' ža na', che len scha bchalje', ga bžinte wdé gachje yele. <sup>8</sup> Gan zej ndobe' naken lo yo'o ža'le, na' zej nnita' da' zan da' zgó'ogaken baní' ga na'. <sup>9</sup> Wzóa xkwide' Eutiko ga na', na' že'be' gan žo'o baní' che yo'on', na' znnale'en tasbe' dan' ztonn Pablon' da' zchalje'. Gan že' ztas xkwiden' naken da' chonne kwia lo yo'on', na' ztászebe' wbíxtebe', na' bžíntebe' lo yo že'le. Náttebe' bechísgake'-be'. <sup>10</sup> Betj Pablon' zan yo'on', na' bejxóe' lebe', na' beyeje'e-be'. Naž gože' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnné':

—Bi žébele. Nbanbe'.

<sup>11</sup> Kate' ba bebén Pablon' ža'le, bejxwe' yet xtil, na' bdawen'. Naž Pablon' bcháljlene' légake' ga bžinte chbal-le. Wdé na' bežoje' ga na'. <sup>12</sup> Xkwide' byon', bin' wbixbe', nbanbe' beché'gake'-be', na' beyák zénle'egake'.

*Kan gok bžinto'* lo yež Mileto

<sup>13</sup> Bejchento' lo barkw, na' wdeto' ga bžinto' lo yež Asón nich chejchagto' Pablo ga na', kan ba ben xtíža'to', dan' gónele Pablon' cheje' ga na' sa'ze ni'e. <sup>14</sup> Kate' ba bžagto'-ne' lo yež Asón na', wžene' lo barkwn' gan yo'oto', na' wyejto' gan že' yež Mitilene. <sup>15</sup> Bezá' barkwn' ga na', na' ža chope ža bžinto' to li gan zoa to yežlyó lo nisdon' da' nzin' Chio, na' yetó ža wdeto' to li gan de yetó yežlyó da' nzin' Samos, na' bžinto' lo yež Trojilio gan bga'nto' to chi'i. Yetó ža bžinto' lo yež Mileto. <sup>16</sup> Ki bento' dan' Pablon' ba ben choche' teze' yež Éfeso, nich bi žele' gan nbab Asia, dan' žak láže'li'e soe' lo yež Jerusalén kate' žin ža Pentecostés cha' sáke'le'.

*Da' bchalj* Pablo lawgak benne' Éfeso ka' lo yež Mileto

<sup>17</sup> Kate' ne zoa Pablo lo yež Mileto, bseje'e to benne' bejliže' benne' gole ka', benne' žape chí'igake' benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' lo yež Éfeso.

<sup>18</sup> Kate' bžíngake' gan zoa Pablon', le' gože' légake':

—Le'e ba nnézkzelele kan bénteza' gan zoale kate' wzó law bla'a gan nbab Asia. <sup>19</sup> Tža tža bena' xchin Xanžon' lo yela' gaxjw laže'. Ki bena' ga bžinte wžeža' ni'a chele, na' da' zan da' goken chia' da' ka' wží' biá'gaken neda' ni'a che da' zia da' bengak benne' judío ka' chia', benne' ka' bi žejlé'gake' che Benne' Criston'. <sup>20</sup> Bcháljteza' gan zoale yógo'te da' žóngaken ga žak chawe' chele, na' kwáselo bsedla' le'e gan zdóbele che Benne' Criston', na' gan nak lo ližle ka'. <sup>21</sup> Bzoa lia' lawgak benne' judío ka', na' lawgak benne' zi'to' ka', nich yeyát láže'gake', na' yeyákgake' che Dios, na' nich chejlé'gake' che Xanžo Jesús, Benne' Criston'. <sup>22</sup> Na'a, Dios Be' La'y ba bene' chia' cha'a lo yež Jerusalén, na' bi nnezla' biz gaken chia' ga na'. <sup>23</sup> Yógo'te yež gan zda', Dios Be' La'y zloe'ele' neda', na' ži'e neda' kan gongak benne' judío ka', benne' bi žejlé'gake' che Benne' Criston', znné' wséjwgake' neda' liž ya, na' gon zí'gake' neda'. <sup>24</sup> Bi be žekla' neda' ni'a che da' gaken, la'kze gata' o bi gata', san žénezela' yeyóž gona' da' ne žona', nich gona' žin da' bde Xanžo Jesús lo na'a, da' naken wchalja' diža' chawen' kan nak da' žonnze Dios chežo. Ki gona' len yela' žebél.

<sup>25</sup> 'Ba bchalja' lawle le'e kan zna bia' Dios. Na'a, nnezla' biž l'é'elele neda'. <sup>26</sup> Che len, žapa' le'e da' naken dot da' li na'a ža. Bi be nbaga'a neda' che nitole le'e. <sup>27</sup> Bi be zoa da' bi bsedla' le'e, san bzenla' le'e yógo'te da' wnnakze Dios. <sup>28</sup> Che len, le gape chi'i kwindle, na' le gape chi'i yógo'te benách ka' che Benne' Criston', dan' Dios Be' La'y bnnite' le'e nich gáklenle, na' gape chi'ile benách ka' che Xanžo, Bennen' gote' lo wĺáz l'égake', na' blalje' xchene' da' beyá'wle' l'égake'. <sup>29</sup> Ba nnezla', te yezá'a gan zoale, chazgak benne' ka' gan zoale, benne' yénegekle' wchíxgake' benách ka' che Benne' Criston'. Góngake' kan žongak beko' yixe' snia ka', bia ka' zbia yí'gakba' zila' ka'. <sup>30</sup> Žojgak benne' ka' nníta'gake' ladjwle, na' wcháljgake' da' wen laže' nich kwéjgake' chégakze' benne' ka' žejl'é'gake' che Benne' Criston', benne' ka' žónlengake' le'e tzen. <sup>31</sup> Che len, le gak ban laže', na' le yesá' laže' kan bena' neda' chonniz, dan' dot ža dot yele kwáselo bzejni'ila' le'e to tole na' zejte wžeža' ni'a chele.

<sup>32</sup> 'Na'a, zí'na'do' ka', zgo'a le'e lo na' Dios. Znnabla' Le' gon chawe'e le'e, na' gone' kan zna xtiže'e. Dios gon choche' le'e, na' gone' ga gak gónlenle tzen benne' ka' ba wleje' cheze'. <sup>33</sup> Batkle wdán laža'a da' naken chegak lježa' ka'. Bi wdán laža'a mežw, o laže' chégake'. <sup>34</sup> Nnézkzelele, len na' kwinkza' bena' žin nich gak ga'wa' da' byažjen chia', na' da' byažjen chegak benne' ka' bénlengake' neda' tzen žin. <sup>35</sup> Len yógo'te da' bena', bloe'ela' le'e kan žala' gonžo žin nich gak gáklenžo benne' ka' želyážjele'. Žala' chejsá' láže'žo dan' wnná Xanžo Jesús na'kze, katen' wnné': "Gakže chawe' che bennen' bi da' znejzwe' ka da' gaken che bennen' bi da' zzi'e."

<sup>36</sup> Kate' beyož bchalj Pablon' da' ni, naž bzoa zibe', na' bénlene' tzen yógo'tegake', bcháljlengake' Dios. <sup>37</sup> Naž yógo'tegake' belbeže', na' byéla'gake' yen Pablon', na' bchag lágwage' le'. <sup>38</sup> Ki bégake' dan' gok nyache' láže'gake' ni'a che dan' wnná Pablon', katen' wnné': "Biž l'é'elele neda'." Jáklene' le' tzen, na' bžingake' ga bebene' le' lo barkw.

## 21

### *Pablo zeje' lo yež Jerusalén*

<sup>1</sup> Wdé beza'to' gan wnníta'gak benne' Éfeso ka', barkw da' yo'oto' la' wyo'oten nez, na' to liža wdeto' gan zoa yežlyodon' nzin' Kos. Ža chope ža, bžinto' yetó latje da' nzin' Rodas. Beza'to' ga na', na' bžinto' lo yež Pátara. <sup>2</sup> Lo yežen' bejxáka'to' to barkw yoble da' zejen gan nbab Fenisia. Wžento' lo barkwn', na' la' wyo'oten nez. <sup>3</sup> Wdeto' gan zla' yežlyó Chipre, da' wzóan chelá'a yegle, na' bžinto' gan nbab Siria. Wyáz barkwn' latjen' gan že' yež Tiro, dan' žala' chejká'ngake' ywa' da' nwa' barkwn' ga na'. <sup>4</sup> Lo yež Tiro na' bejxáka'to' benne' ka' žejl'é'gake' che Benne' Criston', na' bgá'nľento' l'égake' gaže ža. Dan' ba bloe'el Dios Be' La'y l'égake' da' žala' gak che Pablon', bely'e le' bi cheje' lo yež Jerusalén. <sup>5</sup> Wdé na' katen' za' yežojto' ga na', yógo'tegake' wzá'lengake' neto' tzen len no'le ka' chégake', na' xkwide' ka' chégake', na' bžinto' na'le žoa'a yežen'. Naž bzoa zibto' žoa'a nido', na' bcháljlento' Dios. <sup>6</sup> Beyož wdéla'to' lježto' toto' yetoto', na' bebento' lo barkwn', na' l'égake' beyéjgake' lížgake'.

<sup>7</sup> Naž la' wza'te barkwn' lo yež Tiron', na' ga ze lawte bžinen lo yež Tolemada. Lo yežen' bežojto' lo barkwn'. Wdapto' "Padiox" benne' lježžo ka' nníta'gake' ga na', na' bgá'nľento' l'égake' to ža. <sup>8</sup> Kate' za' ža'ní' yetó ža, bežój Pablon' ga na', na' neto' bénľento'-ne' tzen, na' wyejto' lo yež Sesarea, gan wyo'oto' liž Lip, na' bgá'nľento' le'. Lipen' zchalje' diža' chawen', na' bénlene' tzen gaže benne' ka' wžégake' ža ni'te nich gákľengake' benách ka' che Benne' Criston'. <sup>9</sup> Zej nnita' tape xkwide' no'le che Lipen', na' zcháljgakbe' lo wĺáz Dios. <sup>10</sup> Wdé wzoato' ga na' chope chonne ža, naž bla' Agabo, benne' bžoje' gan nbab Judea, na' zchalje' lo wĺáz Dios. <sup>11</sup> Benne' ni bedjwíe' neto', na' bexwe' yid nžejen le'e Pablon'. Bcheje' ni'a na' kwine', na' wnné':

—Ki zna Dios Be' La'y: "Ki gongak benne' judío ka', benne' nníta'gake' lo yež Jerusalén. Wchéjgake' bennen' nak yid ni chie', na' wdégake' le' lo na'gak benne' zi'to' ka'."

<sup>12</sup> Kate' benlto' da' ni, neto' len benne' ka' nníta'gake' ga na' góta'yoelto' Pablon' nich bi cheje' lo yež Jerusalén. <sup>13</sup> Beží'i Pablon', na' wnné':

—¿Biz da' ni žonle, zběžele, na' žonle ga žak nyache' laža'a? Neda' ba zoakza', kégeze wchéjgake' neda', san lezka' gata' lo yež Jerusalén ni'a che Xanžo Jesús.

<sup>14</sup> Dan' bi gok wcha'to'-ne', biž bi gožto'-ne', na' wnnato':

—Gak kan nna Xanžon'.

<sup>15</sup> Kate' ba wdegak ža ka', bkweztó' dan' nwa'to', na' wyejto' lo yež Jerusalén. <sup>16</sup> Ba le benne' ka' che yež Sesarea na', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', wzá'lengake' neto', na' Mnasón, to benne' Chipre, bėnlene' légake' tzen. Žejli'e che Benne' Criston' ža ni'te, na' žala' chejga'nto' liž benne' ni.

### *Pablo zejwíe' Jakob*

<sup>17</sup> Katen' bžinto' lo yež Jerusalén, benne' lježžo ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', len yela' žebél chégake' wdápegake' neto' ba la'ne. <sup>18</sup> Ža chope ža, Pablo wyó'olene' neto' lo yo'o, gan bejwiáto' Jakob, na' zej ndobe yógo'te benne' gole ka' ga na', benne' ka' žape chí'igake' benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén. <sup>19</sup> Kate' Pablon' ba wdape' légake' “Padiox” bzenle' légake' yógo'te da' ben Dios lo ne'e le' gan zej nnita' benách zi'to' ka'. <sup>20</sup> Kate' bėngekle' da' ni, bka'n zėngake' Dios. Naž belyi'e Pablon', na' wnnágake':

—Zlé'ekzelo', lježto', benne' zante gaywá', benne' judío ka', žejlé'gake' che Benne' Criston', na' yógo'tegake' žápele'egake' ba la'ne da' bchi'le Moisés. <sup>21</sup> Ba bėngekle' da' ka' znnagak benách ka' kan naken chio', znnágake' zzejni'ilo' yógo'te benne' judío ka', benne' nníta'gake' ladjw benách zi'to' ka', nich wká'ngake' da' bchi'le Moisés benách Israel ka', na' ži'o légake' bi chóggake' lo be la' chegak xkwide' byo chégake' ka', na' bi gápegake' ba la'ne da' ka' žónteze žonžo žo'o, benne' judío ka'. <sup>22</sup> ¿Nakx gonžo na'a? Dobgak benne' zan kate' yėngekle' ba beló'o nga. <sup>23</sup> Na'a, ben da' ni da' ye'to' le'. Nníta'lengak tape benne' byo ka' neto' nga, benne' ka' ba bchebe láže'gake' law Dios to da' góngake'. <sup>24</sup> Bche' benne' ki len le', na' benlen légake' tzen nich gon chawe' kwinle kan nak che yodo', na' wdizjw le' da' žala' chíjzwgake' nich góngake' yidze yíchjgake', nich nnėzgekle' yógo'te benne' judío ka' bi nakkze dan' znnégake' chio', san lezka' le' žono' da' naken chawe', na' žapo' ba la'ne da' bchi'le Moisés. <sup>25</sup> Kan nak chegak benách zi'to' ka', benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', ba bento' chawe' diža', na' ba bzojto' kan žala' góngake'. Bi žon byenen gape chí'igake' da' ki da' žónteze žongak benne' judío ka', san toze:

Bi ye'j gáwgake' da' wlo'ogak benách ka' lawgak lo'a ka'.

Bi gáwgake' žen.

Bi gáwgake' be la' chegak bia yixe' ka' len xchéngakba'.

Bi góngake' da' sban.

### *Žóxwgake' Pablo la' li'a yodo'*

<sup>26</sup> Naž Pablo bchi'e tape benne' ka' len le', na' ža chope ža ben chawe' kwine' tzen len légake' kan nak che yodo'. Naž wyaze' la' li'a yodo', nich gak bia' biz ža yeyóž góngake' da' gon chawe' kwíngake', ža na' žala' chjwá'gake' da' kó'ogake' law Dios to toe'. <sup>27</sup> Kate' za' yeyožgak gaže ža ka', ba le benne' judío ka', benne' zej nžoje' gan nbab Asia, blé'egekle' Pablon' la' li'a yodo'. Bėngake' ga bengak benne' zan žo'osbé, na' bėxwgake' Pablon'. <sup>28</sup> Wnnégake' zižje, na' wnnágake':

—Le gaklen neto', le'e, benne' Israel ka'. Benne' ni žsedle' yógo'te benách yógo'te latje nich wká'ngake' ka'ze yež chežo, na' da' bchi'le Moisés, na' yodo' chežo nga. Na'a, ba wlo'é'e benne' zi'to' ka' lo yodo' nga. Ki žone', zka'n ditjle' latje la'y nga.

<sup>29</sup> Ki wnnágake' dan' zga'ale blé'egekle' Pablon' lo yež tzen len Trófimo, benne' Éfeso, na' žékgekle' bchi'e bennen' lo yodon'.

<sup>30</sup> Ka' goken, bdobgak yógo'te benne' ka' che yežen', na' bžíngake' ga na'. Naž wzėngake' Pablon', na' wzóbgake' le', na' bebėjgake' le' na'le la' li'a yodon', na' la'



bséjwtegake' gan žó'ogake' la' li'a yodon'. <sup>31</sup> Kate' za' gótgake' Pablon', bžin diža' law benne' blo, benne' žeje' lo wdile. Benle' žongak yógo'te benách nníta'gake' lo yež Jerusalén žo'osbé. <sup>32</sup> Naž benne' blon' la' btobtie' benne' ka' žjake' lo wdile, tzen len benne' ka' zché'gake' légake', na' taríaze wyéjlene' légake' gan žongak benne' ka' žo'osbé. Katen' blé'egekle' benne' blon' len benne' ka' žjake' lo wdile, naž bsángake' zwaw zžá'agake' Pablon'. <sup>33</sup> Wbiga' benne' blon' ga na', na' beḡwe' Pablon'. Gože' benne' ka' žjake' lo wdile wchéjgake' le' len chope do ya. Wdé na' wnnable' benne' zan ka', na' wnné':

—¿Nožkze benne' ni, na' biz bene'?

<sup>34</sup> Benne' zan ka' belbéžeyi'e, na' che chégake' kan wnnágake'. Ka' goken, benne' blon' bi be gok chejni'ile', dan' žongak benne' ka' žo'osbé. Che len gože' benne' ka' žjake' lo wdile ché'gake' Pablon' lo yo'o zen gan zdóbgake'. <sup>35</sup> Katen' bžingake' gan nak nepe' che yo'o zen na', yjwa'gak benne' ka' žjake' lo wdile Pablon', dan' žiadi'igak benne' zan ka' légake'. <sup>36</sup> Za'gak benne' ka' xkóže'lgake'. Želbéžeyi'e, na' znnágake':

—Le gote'!

*Da' bchalj* Pablo lawgak benne' zan ka'

<sup>37</sup> Kate' wzó lawgake' kó'ogake' Pablo lo yo'o zen na', le' gože' benne' blon', bennen' žeje' lo wdile, na' wnné':

—¿Gonno' neda' latje yapa' le' to diža'?

Benne' blon' gože' Pablon':

—¿Žako' diža' griego? <sup>38</sup> ¿Kege le' benne' Ejipto na' ža nize btobe' benne' wen da' zinnj ka', na' bchi'e ka tape mil benne' wetw benne' ka' lo latje dach?

<sup>39</sup> Naž Pablon' gože' le', na' wnné':

—Da' li naka' neda' benne' judío. Golja' lo yež Tarso, to yež blo gan nbab Silisia. Žáta'yoela' le' gonno' neda' latje wchalja' lawgak benách ki.

<sup>40</sup> Benne' blon' bi'e le' latje, na' Pablon' wzíe' gan nak nepe', na' bchis ne'e nich kwe'gak benách zan ka' žize. Kate' ba wnníta'gake' žize, naž Pablon' bcháljlene' légake' len diža' hebreo.

## 22

<sup>1</sup> Ki wnná Pablon':

—Le'e, benne' gole ka', na' le'e, ljéža'do' ka'. Le wzé nag da' yapa' le'e kan nak da' žona'.

<sup>2</sup> Kate' béngekle' zchalje' diža' hebreo, wnníta'gakže' žize. Pablon' gože' légake', na' wnné':

<sup>3</sup> —Nakkza' neda' benne' judío. Golja' lo yež Tarso gan nbab Silisia, san bgola' lo yež nga, na' bsedle Gamaliel neda' dot kan nak da' bsédgekle' xa xto'žo' ka'. Be' láže'teza' bka'n zena' Dios kan žonle le'e na'a. <sup>4</sup> Zga'ale wzía laža'a benne' ka' nzi' lo ná'gake' xtiža' Benne' Criston', na' bchi'a légake' gan gátgake'. Wzéngaka'-ne', na' bséjwgaka'-ne' liž ya, benne' byo ka' len no'le ka'. <sup>5</sup> Lezka' wak wzóa ligak bḡoz wnná bia' ka' len benne' gole ka' da' béngake'. Bžójkake' to yiche wnná bia' da' chjwa'a gan zej nnita' lježžo judío ka' lo yež Damasko. Wyá'a ga na' nich chejxena' benne' ka' nníta'gake' ga na', benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', nich yedjchi'a légake' zej nžeje' lo yež Jerusalén nga, nich gonto' légake' zia.

Zloe'el Pablo kan beyake' che Benne' Cristo

<sup>6</sup> Naž wnná Pablo:

—Katen' zeyá'a lo nez, na' za' žina' lo yež Damaskon', katen' goken wawbíž, ka' gaze wyép yes baní' da' zan' ya'abá, na' bsa'nín' gan zeyá'a. <sup>7</sup> La' bgo'ntia' lo yo, na' benla' chi'i to Benne' gože' neda': “Saulo, Saulo, ¿biz chen' zbia lažo'o neda'?” <sup>8</sup> Naž wnnabla' Le', na' wnnía': “¿Nož Le', Xan?” Le' gože' neda': “Neda' Jesús, benne' Nasaret. Nedkza' zbia lažo'o.” <sup>9</sup> Benne' ka' wnníta'lengake' neda' blé'egekle' banín', na' bžébegake', san bi béngekle' chi'i Bennen' bcháljlene' neda'. <sup>10</sup> Naž goža'-ne': “¿Biz žala' gona', Xan?”



Ḫanžon' gože' neda': "Beyás, na' wyéj lo yež Damasko gan zoa to benne' yi'e le' yógo'te da' žala' gono'." <sup>11</sup> Dan' biž bi bļe'ela' dan' bdi'i yes bani' na' yej lawa', che len benne' ka' zéjłengake' neda' tzen bėxwgake' na'a, na' bchė'gake' neda' gan bžintia' lo yež Damaskon'.

<sup>12</sup> Lo yežen' zoa Ananías, to benne' žone' dot kan zŋna da' bchi'le Dios, na' benne' judío ka' nníta'gake' lo yež Damaskon' žápegake' le' ba la'ne. <sup>13</sup> Ananíasen' bļe'e gan wzóa', na' gože' neda': "Saulo, bicha'a, yeyaljw yej lawo'." La' na'ze beyaljw yej lawa', na' bļe'ela' le'. <sup>14</sup> Le' gože' neda': "Dios chegak xa xto'žo ka', wžekze' le' ža ni'te nich nnezlo' da' žėnekzele' Le', na' nich le'elo' Benne' Chawe', Bennen' nake' Zi'nkze', na' nich yenlo' da' ye'kze' le'. <sup>15</sup> Ki naken dan' žala' wzóa lio' chie' Le' lawgak yógo'te benách ka', na' wzenlo' lėgake' da' ba bļe'elo', na' da' ba benlo'. <sup>16</sup> Na'a, žbiž chen' želo'? Wzó ža', na' bezóa nis. Wnnable Ḫanžon' yeyone' le' chawe', na' yekė'e doļa' da' nbago'o."

*Jesús bse*le'e Pablo nich wzóa lie' chie' Le'

<sup>17</sup> Lezka' wnná Pablo:

—Wdé na', katen' belá'a lo yež Jerusalén nga, na' kate' ne zcháljlēna' Dios lo zchil yodo', na' bļe'e dáwe'la'. <sup>18</sup> Bļe'ela' Ḫanžon', na' gože' neda': "Tariaze wyéj. Bežojte lo yež Jerusalén nga, dan' benne' ki bi gápegake' ba la'ne da' wchaljo' chia'." <sup>19</sup> Neda' gožane': "Ḫan, nnėzgekle' kan bena' neda'. Wyoá'a gan nak lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yėngekle' xtiža' Dios. Wdina' benne' ka' žejlė'gake' chio' Le', na' bsėjwgakane' liž ya. <sup>20</sup> Katen' bėtgake' Esteban, bennen' bzoa lie' chio', lezka' neda' wzóa' ga na', na' bėnłena' tzen benne' ka' bėtgake' le', na' ben chi'a laže' da' bxo'a yengak benne' ka' bžė'egake' le' yej." <sup>21</sup> Naž Ḫanžon' gože' neda': "Wyéj, dan' žsela'a le' lawgak benách zi'to' ka'."

*Pablo* zcháljlēne' benne' blo, benne' žeje' lo wdile

<sup>22</sup> Nize ze law bze naggak benne' judío ka' che Pablo, na' naž wžėžeya'agake'. Wnnėgake' zižje, na' wnnágake':

—Le got bennen'. Bi žala' soe' nbane'.

<sup>23</sup> Naž, dan' belbėžeyi'e, na' lo yela' zža'a chėgake', bchėzgakē laže' da' zej nakwe', na' belgo'ne' goxo', <sup>24</sup> che len benne' blon', bennen' žeje' lo wdile, gože' benne' ka' žjake' lo wdile wchė'gake' Pablon' lo yo'o zen na'. Lezka' gože' lėgake' chingake' Pablon' nich nne' da' nakkzen, nich nnezle' biž chen' želbėžeya'a ki benne' judío ka' che Pablon'. <sup>25</sup> Kate' ne zchėjgake' ni'a na' Pablon' len yid ka' nich chingake' le', Pablon' gože' to benne' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile, benne' zoe' ga na', na' wnnė':

—žDe latje chinle neda'? Neda' nbaba' Roma, na' bi bchi'a laže' nitó benne' neda' cha' nbaga'a zia.

<sup>26</sup> Kate' benle bennen' da' ni, wyeje', na' bejzenle' benne' blon', bennen' žeje' lo wdile. Gože' le':

—žBižkze žonžo? Benne' ni nbabe' Roma.

<sup>27</sup> Naž benne' blon' bļe'e gan zoa Pablon', na' gože' le':

—Wnná cha' nbabkzo' Roma.

Pablon' gože' le':

—O', nbabkza'.

<sup>28</sup> Beží'i benne' blon', na' wnnė':

—Neda' wdíjwzka' mežw zan nich baba' Roma.

Naž Pablon' gože' le':

—Neda' wbaba' Roma katen' golja' dan' zej nbab xa xna'a Roma.

<sup>29</sup> Kate' bėngekle' benne' ka' da' ni, benne' ka' za' chingake' Pablon', naž bebíga'gake' gan zoe'. Lezka' bžebe benne' blon' katen' wnnezle' nbab Pablon' Roma, dan' ba wnnė' wchėjgake' le'.

Zļa' Pablo lawgak benne' yodo', benne' wchi'a laže' ka'

<sup>30</sup>Ža chope ža, gónele benne' blon' nnezle' kwáselo bizen' da' žesbága'gak benne' judío ka' Pablo zia. Wnné' beseže' do yan' da' nžejen Pablon', na' wnné' dobgak b̄xoz wnná bia', b̄xoz judío ka' len yógo'te benne' yodo', benne' wchi'a laže' ka'. Naž bebeje' Pablon' gan bsějwgake' le', na' bzie' le' lágwage'.

## 23

<sup>1</sup>Naž Pablon' bwie' lawgak benne' yodo', benne' wchi'a laže' ka', na' wnné':

—Le'e, ljéža'do' ka'. Na' zejte na'a žonkza' da' chawe'. Ki naken, bi zoa da' žesbaga' lázda'wa' neda' zia law Dios.

<sup>2</sup>Naž Ananías, b̄xoz blo, gože' benne' ka' nníta'gake' dot kwit Pablon' kápa'gake' žoe'e.

<sup>3</sup>Pablon' gože' le':

—Lezka' Dios yebi'e chio' le', benne' zloé'ezele chawe' kwino'. ěže'kzo' zchi'a lažo'o neda' kan bchi'le Moisés, san zdetle žono' kan bchi'kzle Moisesen', zno' kápa'gake' neda'?

<sup>4</sup>Benne' ka' nníta'gake' ga na' belyi'e Pablon':

—ěžliž zi'o b̄xoz blo che Dios?

<sup>5</sup>Pablon' gože' légage':

—Le'e, ljéža'do' ka'. Nyejw le'e yiche da' znnan: “Bi wliž zi'o benne' zno' bi'e benách wliž chio' ka'” san neda' bi gókbe'ela' nake' b̄xoz blo.

<sup>6</sup>Naž gókbe'ele Pablon' bałe' zej nake' benne' yodo' saduseo ka', na' yezíka'gake' benne' yodo' fariseo ka'. Wnné' zižje lawgak benne' yodo', benne' wchi'a laže' ka', na' wnné':

—Le'e, ljéža'do' ka'. Naka' benne' fariseo, na' naka' zi'n to benne' fariseo. Na'a zchi'a láže'le neda' dan' žxen laža'a yebangak benne' gat ka'.

<sup>7</sup>Kate' wnná Pablon' da' ni, bžoj chóplegak benne' yodo' fariseo ka', na' benne' yodo' saduseo ka', na' beldíl diže'e la' légakze'. <sup>8</sup>Ki béngake' dan' znnagak benne' saduseo ka' bi yebangak benne' gat ka', na' bi zej nnita' wbás che ya'abá ka', na' bi zej nnita' be' nákgakkze benách ka', san benne' yodo' fariseo ka' žejlé'gake' zej nnita' yógo'te da' ki. <sup>9</sup>Che len wžéžeya'agake'. Naž wzó ža'gak benne' wsedle, benne' yodo' fariseo ka'. Beldíl diže'e, na' wnnágake':

—Žeklto' neto' bi be da' zia nbaga' benne' ni, dan' cha' bchaljlen to be' nakkze no benne' le', o cha' bchaljlen to wbás che ya'abá le', bi žala' wži'izo che Dios.

<sup>10</sup>Kate' ba beldíl díža'le'e benne' judío ka', na' bžebe benne' blon', benne' žeje' lo wdile, dan' žekle' wzózj tile' Pablon'. Naž wnné' chjak benne' ka' žjake' lo wdile, nich chejbéjgake' Pablon' ladjw benne' judío ka', na' yeché'gake' le' lo yo'o zen gan zdobgak benne' ka' žjake' lo wdile.

<sup>11</sup>Kate' ba nak žel ža na'ze, bloe'e law Xanžon' gan zoa Pablon', na' gože' le':

—Ben choch lažo'o, Pablo. Kan ba bchaljo' chia' neda' lo yež Jerusalén nga, lezka' žon byenen wchaljo' chia' lo yež Roma.

### *Žóngake' toze diža' gótgake' Pablo*

<sup>12</sup>Kate' za' ža'ní' yetó ža, bałe benne' judío ka' béngake' toze diža', na' ben choch xtíža'gake', na' wnnágake' Dios wsaka' zi'e légage' cha' bi góngake' dan' bchebe láže'gake'. Wnnágake' bi be ye'j gáwgake' na' zejte gótgake' Pablon'. <sup>13</sup>Nníta'gakže ka choplaj benne' ka', benne' ben choch xtíža'gake' ki. <sup>14</sup>Jak benne' ki gan zej nnita' b̄xoz wnná bia' ka', na' benne' gole ka', benne' judío ka', na' wnnágake':

—Ba ben choch xtíža'to', na' znnabto' wsaka' Dios neto' zi' cha' bi gonto' ki, na' bi be ye'j gawto' na' zejte gotto' Pablon'. <sup>15</sup>Na'a, le'e len benne' yodo' wchi'a laže' ka', le ye' benne' blon', benne' žeje' lo wdile, nich yedjwá'gake' Pablon' wxé, nich žine' gan ndoble, na' mnale žénelele nnáblele Pablon' to diža' gaze lo de. Neto' kwe' nawto'-ne' la' nez, na' gotto'-ne' zga'ale kate' žine' nga.

<sup>16</sup> Benle xkwide' byo che no'le zan Pablon' kan kwe' nágwage' Pablon', na' wyejbe', na' wyo'obe' yo'o zen na', na' bejzenlben' Pablon'. <sup>17</sup> Pablon' bliže' to benne' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile, na' gože' le':

—Bche' xkwide' ni law benne' blo, dan' nwa'be' to diža' ye'be'-ne'.

<sup>18</sup> Naž bennen' bchi'e-be' gan zoa benne' blon', na' gože' le':

—Pablo, bennen' nyejwe' liž ya, bliže' neda', na' góta'yoele' neda' yedjwá'a xkwide' ni lawo', dan' žénelbe' wcháljlenbe' le'.

<sup>19</sup> Benne' blon' bejwe' na'be', na' bchi'e-be' cheze, na' wnnable'-be', na' wnné':

—¿Bizen' žénelo' yi'o neda'?

<sup>20</sup> Lebe' gožbe'-ne':

—Benne' judío ka' ba ben toze xtíža'gake' gáta'yoegekle' le' chi'o Pablo wxé, nich žine' lawgak benne' yodo' wchi'a laže' ka'. Yé'gake' le' žénegekle' nnábgekle' le' to diža' gaze lo de, <sup>21</sup> san le', bi chejli'o dan' nnágake', dan' nníta'gakže ka chópłaljgake' kwe' nágwage' Pablon'. Ba ben choch xtíža'gak benne' ka', na' wnnágake' wsaka' Dios légake' zi' cha' bi gótgake' Pablon', na' bi be ye'j gágwage' na' zejte gótgake' le'. Na'a, ba nníta'gake' ban laže', na' želbeze' wchebe lažo'o gono' dan' nnábgekle' le'.

<sup>22</sup> Naž benne' blon', benne' žeje' lo wdile, gože'-be' bi ye'be' nitó benne' dan' ba gožbe' le', na' naž besele'e xkwiden'.

Zla' Pablo law Féliks, benne' blo wnná bia'

<sup>23</sup> Naž benne' blon' bliže' chope benne' zché'gake' to gaywá' benne' ka' žjake' lo wdile to toe', na' gože' légake' wkwéžgake' chope gaywá' benne' ka' žjake' lo wdile, benne' želzá' ní'agake', na' chonnłalj chi benne' ka' žjake' lo wdile, benne' žiagake' bia ka', na' chope gaywá' benne' ka' žjake' lo wdile, benne' zej noe'e yag ntoche' ka', nich chjake' lo yež Sesarea te xche'. <sup>24</sup> Lezka' gože' légake' wkwéžgake' to bia, da' kwia Pablon', na' ché'gake' le' binlo, nich bi be gaken chie', nich žine' law Féliks, benne' blo wnná bia'.

<sup>25</sup> Lezka' bsele'e to yiche da' znan ki: <sup>26</sup> “Neda', Klaudio Lisias, žapa' le': Padiox Féliks, benne' blo wnná bia'. <sup>27</sup> Benne' ni žseła'a-ne' lawo', wzengak benne' judío ka' le', na' gónegekle' gótgake' le'. Kate' gókbe'ela' nbabe' Roma, bchi'a benne' ka' žjake' lo wdile, na' beslá'-ne' lo na'gak benne' judío ka'. <sup>28</sup> Gónela' nnezla' biz bene', dan' žesbága'gak benne' judío ka' le' zia, na' bchi'a-ne' lawgak benne' yodo' ka', benne' wchi'a laže' ché'gake' ka'. <sup>29</sup> Kate' bchi'a laža'a dižan' kwáselo, wneezla' žesbága'gake' le' zia kan nak da' zna da' žsédgekle', na' bi be zia nbaga' benne' ni, nich no benne' gote' le', o wsejwe' le' liž ya. <sup>30</sup> Naž bla' to benne' bzenle' neda' že' nawgak benne' judío ka' le' nich gótgake' le', na' che len žseła'a le' gan zo', na' goža' benne' ka', benne' žesbága'gake' le' zia lá'gake' lawo' le', nich wloé'egekle' le' bi diža' zej nape' le'. Dios gon chawe'e le'.”

<sup>31</sup> Naž benne' ka' žjake' lo wdile béxwage' Pablon', na' béngake' kan ba gož benne' blon' légake', na' bché'gake' le' lo yež Antípatris, ne nak žel. <sup>32</sup> Kate' za' ža'ní' yetó ža benne' ka' žjake' lo wdile, benne' želzá' ní'agake', beyéjgake' lo yež Jerusalén, na' benne' ka' žjake' lo wdile, benne' ka' žiagake' bia ka', beyó'ogake' nez, zché'gake' Pablon'. <sup>33</sup> Kate' benne' ka' zché'gake' Pablon' bžingake' lo yež Sesarea, bdégake' yichen' lo na' benne' blo wnná bian', na' bzégake' Pablon' lawe'. <sup>34</sup> Kate' beyóž beł benne' blo wnná bian' yichen', na' wnnable' Pablon' gaz benne' le'. Kate' gókbe'ele' nbabe' gan nbab Silisia, <sup>35</sup> gože' le':

—Yenla' da' nno' kate' benne' ka' žesbága'gake' le' zia lá'gake' ga ni.

Naž gože' benne' ka' gape chí'igake' le' lo yolawe' gan zchi'a laže' Herodes, benne' zna bi'e ga na'.

## 24

*Pablo zchalje' law Féliks*

<sup>1</sup> Wdé gayo' ža, bla' Ananías, bxoz blo, ga na', tzen len bałe benne' gole, benne' judío ka', na' lezka' len Tértolo, to benne' žákli'e diža'. Blá'gake' law benne' blo wnná bian', na'

besbága'gake' Pablo zia. <sup>2</sup> Katen' ba blížgake' Pablon', na' bļe'e ga na', wzó ļaw Tértolon' žesbage'e le' zia, na' wnné':

—Benne' blo wnná bia', Féliks. Ni'a chio' le' žak chawe' cheto', dan' lo yela' žejní'il chio' cháwe'do' zna bi'o benách wláž cheto' ka'. <sup>3</sup> Yógo'te da' ki žonen ga žak chawe' gáte'teze, na' dot láže'to' že'to' le': “Žóžkeno'.” <sup>4</sup> Na'a, nich bi gon ļelto' le', žáta'yoela' le' gon zen ļažo'o, na' yenlo' cheto' to chi'ido'. <sup>5</sup> Gókbe'elto' benne' ni zko'o yeļe'e benách ka', na' žone' ga benne' judío ka' nníta'gake' dot yežlyó zží'igake' che yolawe', na' nake' benne' blo ládjwgak benne' ka' zej nzi'e da' bsdle benne' Nasaret na'. <sup>6</sup> Ľezka' gónele' wká'n ditje' yodo' cheto'. Che ļen wzento'-ne', na' gónelto' wchi'a láže'to' le' kan zna da' žsedlto'. <sup>7</sup> Naž Lisias, benne' blo, benne' žeje' lo wdile, bļe'e gan zoato', na' ļen yela' snia zen beké'e benne' ni lo na'to'. <sup>8</sup> Naž gož Lisias na' benne' ka' žesbága'gake' le' zia, yídgage' ļawo' le'. Na'a, le'kzo', kate' nnablo' Pablo ni binlo, gak nnezlo' kwáselo yógo'te da' ki da' žesbága'to'-ne' zia.

<sup>9</sup> Ľezka' wnnagak benne' judío ka', na' wnnágake' da' likzen'. <sup>10</sup> Naž benne' blo wnná bian' btaze ne'e nich wchálj Pablon', na' le' bechebe', na' wnné':

—Dot ļaža'a zchalja' kan nak da' žona', dan' ba zej nak yiz zan zchi'a ļažo'o da' žak chegak benách lažto' ka'. <sup>11</sup> Da' bena' wak nnabo'. Bi na' gak chežinno ža wyá'a lo yež Jerusalén nich wká'n zena' Dios. <sup>12</sup> Bi bejxáka'gake' neda' zdiļ diža'a ļen no benne', na' bi bena' ga gongak benách ka' žo'osbé gan nak lo zchil yodo', o lo yo'o gan zdóbgake' nich yéngekle' xtiža' Dios, o lo yež. <sup>13</sup> Ľezka' bi gak kwej lígake' da' ki da' žesbága'gake' neda' zia. <sup>14</sup> Da' nize žexóalapa' ļawo'. Kan žona' xchin Dios chegak xa xto'to' ka' naken tlebe ļen da' žsédgekle benne' ki, san légake' znnágake' naken da' zži'in che Dios, dan' žejli'a yógo'te da' zna xtiža' Dios, na' Ľezka' yógo'te da' bzojgak benne' ka' bcháljgake' lo wlaze' Ľe'. <sup>15</sup> Kan légake' žxen láže'gake' Dios, Ľezka' neda' žxen ļaža'a Ľe', yesbane' benne' gat ka', benne' chawe' ka', na' benne' ka' bi zej nake' chawe'. <sup>16</sup> Che ļen žon byena' bi бага'a da' gonen ga yesbaga' lázda'wa' neda' zia ļaw Dios o ļawgak benách ka'.

<sup>17</sup> 'Wdé wzóa' ga yoble chope chonne yiz, na' belá'a gan zej nnita' benách wláž chia' ka' nich wnezjwa' mežw da' gáklēnen benách yache' ka', na' nich bi da' wdía' ļaw Dios. <sup>18</sup> Kate' ne žona' da' ki, baļe benne' judío ka', benne' zej nžoje' gan nbab Asia bedjxáka'gake' neda'. Wzóa' ļa' li'a yodo', na' ba wlej chawe' kwina' kan nak che yodo', na' bi ntoba' benách zan, na' bi bena' ga gongak benách ka' žo'osbé. <sup>19</sup> Benne' judío ka', benne' zej nžoje' gan nbab Asia, žala' lágake' ļawo' le', na' yesbága'gake' neda' zia cha' zej nape' diža' bizjw ļen neda'. <sup>20</sup> Žala' nnagak benne' judío ki cha' bi da' bžélgekle' da' zinnj da' bena' katen' bļa'a ļawgak benne' yodo' ka', benne' zchi'a láže'gake' légake'. <sup>21</sup> Toze katen' wzóa' lágake', zižje wžežia', wnnía': “Zchi'a láže'le neda' na'a dan' žxen ļaža'a yebangak benne' gat ka'.”

<sup>22</sup> Kate' benle Féliks na' da' ni, na' dan' kwáselo ba nnezle' kan nak che da' žsedle Pablon', bzoe' cheļa'ale diža' bizjw ni, na' wnné':

—Kate' ļa' Lisias, benne' blon', benne' žeje' lo wdile, na' yeyož yenla' kan nak diža' bizjw chele.

<sup>23</sup> Naž Féliks na' gože' benne' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile, benne' zoe' ga na', gape chi'e Pablon', san we'e le' latje te' ļa' lí'ale, na' bi wsejwe' xnezgak lježe' ka' yedjwiágake' le', nich bi da' góngake' chie'.

<sup>24</sup> Chope chonne žaze wdé na', da' yoble bļa' Féliks na' ga na' tzen ļen Drusila, zo'le'. No'len' nake' judío. Féliks na' bliže' Pablon', na' bze nage' chie' kan nak da' žejle'žo che Jesús, Benne' Criston'. <sup>25</sup> Kate' bchalj Pablon' kan žala' gakžo chawe', na' nna bia' kwinžo, na' ļa'žo ļaw Dios gan wchi'a laže'e žo'o ža da' za' za', naž bžebe Féliks na', na' gože' Pablon':

—Beyéj na'a. Kate' gapa' latje, wliža' le' yetó.

<sup>26</sup> Ľezka' gónele Féliks na' si'e mežw da' wnezjw Pablon' nich wsane' le', na' che ļen, zan chi'i bliže' Pablon', na' bcháljlēne' le'. <sup>27</sup> Kate' gok chopiz, wyáz Porsio Festo latje che

Féliks na', na' dan' gónele Féliks na' gone' da' žaz láže'gak benne' judío ka', na' bka'ne' Pablon' nyejwe' liž ya.

## 25

Zla' Pablo law Festo

<sup>1</sup> Bła' Festo lo yež Sesarea nich chaze' latje chie', gan gake' benne' blo wnná bia'. Wdé chonne ža bezé'e lo yežen', na' wyeje' lo yež Jerusalén. <sup>2</sup> Naž bła'gak bχoz wnná bia' ka' len benne' blo ka' chegak benne' judío ka' law Feston', nich yesbága'gake' Pablo zia. Góta'yoegekle' Feston' <sup>3</sup> gone' da' žénegekle', na' sełe'e benne' ka' chejxí'gake' Pablon', nich yežine' lo yež Jerusalén. Gónegekle' kwe' náwgake' le' lo nez nich gótgake' le'. <sup>4</sup> Beží'i Feston', na' gože' légake':

—Nžej Pablon' lo yež Sesarea, na' žala' cha'a neda' ga na' wxé wižj nize. <sup>5</sup> Che len, nóte'tezlele le'e nzi' lo na'le, žala' sá'lenle neda', na' cha' nbaga' bennen' zia, na' gak yesbága'le-ne' zia.

<sup>6</sup> Bga'n Feston' lo yež Jerusalén xono' ža. Naž beyeje' lo yež Sesarea. Kate' za' ža'ní' yetó ža, wži'e gan zchi'a laže'e, na' gože' benne' ka' chejxí'gake' Pablon'. <sup>7</sup> Kate' bła' Pablon' ga na', benne' judío ka', benne' ka' zej nžoje' lo yež Jerusalén, wbíga'gake' gan zoe', na' zan da' wnnégake' chie'. Besbága'gake' le' zia, san bi gok kwej lígake' da' ka' wnnégake' chie'. <sup>8</sup> Naž wnná Pablon' lo wlaze', na' wnné':

—Bi be bena' da' zži'i che da' žsédgekle benne' judío ka', na' kege bi da' bena' che yodo' chégake', na' kege che benne' Sésar, bennen' zna bi'e žo'o.

<sup>9</sup> Gónele Feston' gone' da' žaz láže'gak benne' judío ka', na' gože' Pablon':

—žÉnelo' chejo' lo yež Jerusalén, gan soa no benne' wchi'a laže'e le' kan zej nak da' ki da' znnégake' chio'?

<sup>10</sup> Beží'i Pablon', na' gože' le':

—Zoakza' gan že' benne' zchi'a laže'e lo wláz benne' Sésar, gan žala' wchi'a laže'e neda'. Bi be da' zinnj bena' chegak benne' judío ka', na' ba nnézkzelo' da' ni. <sup>11</sup> Chela' bena' to da' zinnj, o bíte'teze da' gonen ga baga'a zia gata', na' bi wžona' gata'. Na'a, cha' bi bena' kan znnegak benne' ki chia', bi nzi' lo na' no benne' wdíe' neda' lo ná'gake'. Znnaba' cha'a law benne' Sésar gan wchi'a laže'e neda'.

<sup>12</sup> Kate' Feston' ba bcháljlene' benne' yolawe' ka', gože' Pablon':

—Ba wnnabo' chejo' law benne' Sésar. Law Sésar na' chejo'.

Zchalj Pablo law Agripa, benne' zna bi'e

<sup>13</sup> Wdé chope chonne ža, Agripa, benne' zna bi'e, bļe'e lo yež Sesarea, tzen len Berenise, zo'le'. Bedjwíagake' Festo. <sup>14</sup> Kate' ba wnníta'gake' ga na' zan ža, Feston' bzenle' Agripan', benne' zna bi'e, kan nak che Pablon'. Gože' le':

—Zoa to benne' nga, bka'n Féliks le' liž ya. <sup>15</sup> Kate' wzóa' lo yež Jerusalén, bła'gak bχoz wnná bia' ka' len benne' gole ka' lawa', na' wnnégake' che benne' ni. Wnnábgekle' neda' choga' chie' gate'. <sup>16</sup> Neda' becheba', na' goža' légake' bi zchoggak benne' Roma ka' che to benne' gate' cha' bi žingak benne' ka' znnégake' chie' lawe', benne' ka' žesbága'gake' le' zia, nich gak yechebe' chen. <sup>17</sup> Che len, kate' bžíngake' légake' ga ni, bi wžela', san kate' bžin yetó ža, wži'a gan zchi'a laža'a, na' bseļa'a benne' ka' bejxí'gake' Pablon'. <sup>18</sup> Kate' ne nníta'gak benne' ka' nga, benne' ka' žesbága'gake' le' zia, bi be wnnégake' chie' kan gokla' nnágake'. <sup>19</sup> Wnnégake' chie' bale diža' bizjw kan nak da' žejlé'gake' che Dios, na' kan nak che to benne' lie' Jesús, bennen' gote', san Pablon' žon choch xtiže'e zne' zoe' nbane' da' yoble. <sup>20</sup> Dan' bnitla' kan zej nak da' ki, wnnabla' Pablon' cha' žénele' cheje' lo yež Jerusalén, gan soa no benne' wchi'a laže'e le' kan zej nak da' ki. <sup>21</sup> Naž kate' wnnáb Pablon' cheje' law Augusto, benne' Sésar, nich wchi'a laže'e le', na' goža' benne' ka' žjake' lo wdíle gape chí'igake' le' na' zejte seļa'a-ne' law benne' Sésar.

<sup>22</sup> Naž Agripan' gože' Feston':

—Lezka' neda' žénela' yenla' da' nna bennen'.



Feston' gože' le':

—Wxé yenlo' da' nne'.

<sup>23</sup> Kate' za' ža'ní' yetó ža, len yela' zen belá' Agripan' len Berenise ga na'. Belyaze' gan žala' wcháljgake', tzen len benne' wnná bia' ka'. Naž bséla'gake' benne' ka' chejxí'gake' Pablon'. <sup>24</sup> Naž Feston' gože' Agripan', bennen' znna bi'e, na' wnné':

—Benne' wnná bia', Agripa, na' yógo'tele le'e zoale nga tzen len neto'. Na'a zoa bennen' lawle le'e, na' zlé'elele-ne'. Yógo'te benne' judío ka', benne' nníta'gake' lo yež Jerusalén, na' lo yež nga, znnégake' chie'. Žé'gake' neda' žala' gate'. <sup>25</sup> Žekla' neda' bi be bene' da' nbage'e zia gate', san dan' wnnable' lekze' cheje' law Augusto, benne' Sésar, nich wchi'a laže'e le', che len ba bena' chia' seła'a-ne' law Auguston'. <sup>26</sup> Dan' bi nnezla' bi žala' wzoja' le'e yiche da' nbaga' benne' ni, dan' seła'a lo na' Xana', benne' Sésar, che len zchi'a-ne' lawle le'e, na' da' nakže blo, zchi'a-ne' lawo' le', Agripa, benne' wnná bia', nich kate' yeyóž znnablo'-ne', nnezla' bi žala' wzoja' le'e yiche kan nak che benne' ni. <sup>27</sup> Žekla' neda' bi nak chawe' seła'a to benne' nžeje' ga na' cha' bi gak wloe'ela' zia da' nbage'e.

## 26

*Da' bchalj* Pablo law Agripa

<sup>1</sup> Naž Agripan' gože' Pablo:

—De latje wchaljo'.

Bli na' Pablon' law Agripan', na' wzó lawe' zchalje', na' wnné':

<sup>2</sup> —Benne' wnná bia', Agripa. Žaz laža'a dan' de latje na'a wchalja' lo wlaza' neda' lawo' le' kan nak yógo'te da' žesbága'gak benne' judío ka' neda' zia. <sup>3</sup> Žaz láže'ža' dan' nónbi'o yógo'te da' žónteze žongak benne' judío ka', na' lezka' da' ki da' zdil díža'to' chen.

*Da' ka' ben Pablo zga'ale*

<sup>4</sup> Lezka' wnná Pablon':

—Nnézkegekle yógo'te benne' judío ka' kan bena' katen' gok yiz kwide' chia' gan zej nnita' benách wláž chia' ka', na' lezka' lo yež Jerusalén. <sup>5</sup> Lezka' nnézkegekle', na' wak nnágake' kan bena' ža ni'te. Goka' benne' fariseo. Benne' fariseo ka' žon byéngake' zka'n zéngakže' Dios ka' žongak yezika' benne' judío ka'. <sup>6</sup> Na'a, zoa' nga lawle le'e nich no benne' wchi'a laže'e neda' dan' žxen laža'a Dios, na' dan' žejli'a chie' yesbane' benne' gat ka', na' gone' kan bchebe laže'e lawgak xa xto'to' ka'. <sup>7</sup> Žxen láže'gak benne' chežinno kwe' lježto' ka' sí'gake' dan' bchebe laže' Dios chégake'. Che len zka'n zéngake' Dios, na' žóngake' xchine' te ža, na' žel. Dan' žxen laža'a da' ni, žesbága'gak benne' judío ka' neda' zia. Ki naken, benne' wnná bia', Agripa. <sup>8</sup> Na'a, žžéklele le'e bi nak da' chejle'žo, yesbane' Dios benne' gat ka'?

*Pablo wžia* laže'e benách ka' che Benne' Cristo

<sup>9</sup> Lezka' wnná Pablo:

—Lezka' neda', zga'ale gokla' da' zan žala' gona' nich wži'a che Jesús, benne' Nasaret.

<sup>10</sup> Ki bena' lo yež Jerusalén. Bsejwa' benne' zan liž ya, benne' ka' žejlé'gake' che Jesusen', dan' bdegak bxoz wnná bia' ka' yela' wnná bia' lo na'a. Katen' bétgake' benne' ka', bénlengaka'-ne' tzen. <sup>11</sup> Zan chi'i bsaka' zi'a benne' ka', nich wsángake' kan žejlé'gake' che Benne' Criston'. Ki bena' gan nak lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkele' xtiža' Dios. Bžá'ale'egaka'-ne', na' wžia láže'gaka'-ne' na' zejte wyá'a gan zej nnita' yež zi'to' ka' nich bejxéngaka'-ne'.

*Pablo zloe'ele'* kan beyake' che Benne' Cristo

<sup>12</sup> Lezka' wnná Pablo:

—Nich gona' ki wyá'a lo yež Damasko, na' bxoz wnná bia' ka', benne' ka' bséla'gake' neda', bdegake' yela' wnná bia' lo na'a. <sup>13</sup> Ka' goken, benne' wnná bia', Agripa. Kate' ne zeyá'a lo nez, ne nak wawbiž, ble'ela' to baní' ya'abá da' wza'ni'žen ka wbiž. Wza'nín' gan



zeyá'a, na' gan zjak benne' ka' zá'lengake' neda' tzen. <sup>14</sup> Naž yógo'teto' bgo'nto' lo yo, na' benla' chi'i to benne' bliže' neda'. Bchalje' diža' hebreo, na' wnné': "Saulo, Saulo, ¿biz chen' zbia lažo'o neda'? Žon zi' kwino', zži'o chia' neda'. Žak chio' kan žak che beže, bia žon zi' kwimba', kate' zlibba' yag ntoche' da' žóngekle'-ba' zi'." <sup>15</sup> Naž goža'-ne': "¿Noz le', Xan?" Xanžon' gože' neda': "Neda' Jesús, Bennen' zbia lažo'o. <sup>16</sup> Na'a, beyás, na' wzé, dan' bloe'e lawa' na'a, nich wzóa' le' gono' xchina', na' wzóa lio' kan nak che da' ni da' ba ble'elo', na' chegak da' ka' wloe'ela' le', katen' wloe'e lawa' gan zo'. <sup>17</sup> Yeslá' le' lo na'gak benne' wláž chio' ka', na' lo na'gak benne' zi'to' ka'. Na'a žsela'a le' lawgak benne' ka'. <sup>18</sup> Žsela'a le' gan nníta'gake' nich gono' ga yeyaljw yej lágwage', na' yeyákgake' che Dios, na' kwásgake' len da' zej nak che da' chol, na' tágake' lo baní'. Yežójgake' lo na' da' xiwe', na' cházgake' lo na' Dios. Cha' chejlé'gake' chia' neda', Dios yenít lawe' chégake', na' yeké'e doła' da' zej nbage'e, na' gata' chégake' latje báblengake' benách ka', benne' ka' Dios ba wleje' cheze'."

*Ben Pablo kan nak da' bloe'el Xanžo le'*

<sup>19</sup> Lezka' wnná Pablon':

—Che len, benne' wnná bia', Agripa, bi bži'a gona' da' bloe'el Dios, Bennen' zoe' ya'abá, neda'. <sup>20</sup> Bzejni'ila' benne' ka' nníta'gake' lo yež Damasko, na' wdé na' benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén, na' benne' ka' nníta'gake' gan nbab Judea, na' benách ka' che yež zi'to' ka', nich yeyát láže'gake', na' yeyákgake' che Dios, na' góngake' da' gak bia' ba beyát láže'gake'. <sup>21</sup> Dan' bena' ki, wzengak benne' judío ka' neda' katen' wzóa' la' li'a yodo', na' gónegekle' gótgake' neda'. <sup>22</sup> Naž Dios góklene' neda', na' na' zejte na'a ža, dot laža'a zchalja' lawgak benne' gaxjw ka', na' lawgak benne' blo ka'. Bi zchalja' che da' yoble, san toze kan belnná zga'ale benne' ka' bcháljgake' lo wláž Dios, na' lezka' kan wnná Moisés kan žala' gaken. <sup>23</sup> Wnnágake': "Benne' Criston' sáka'li'e, na' te gate'gake' Benne' nežw yebane' lo yela' got, nich wloe'ele' law gak wxén láže'gak benách ka' žíngake' lo latje baní' chie', na' soa no benne' wzóa lie' che da' ki lawgak benne' wláž cheto' ka', na' lezka' lawgak benách zi'to' ka'."

*Pablo zzejni'ile' Agripa nich chejli'e che Benne' Cristo*

<sup>24</sup> Kate' ba bchalj Pablo da' ki, dan' wnné' lo wlaze', naž Festo wnnié' zižje, na' wnné':

—Žak yał yichjo', Pablo. Dan' bsédli'o, ba gok yał yichjo'.

<sup>25</sup> Naž Pablon' gože' le':

—Bi nak yał yichja', žapa' le', Festo, na' da' znnia' naken dot da' li, na' naken da' zakan'.

<sup>26</sup> Agrípakze', benne' ni znná bi'e, nnézkzele' da' ni, na' che len, dot laža'a zchalja' lawe' le'. Nnézkzele' da' ni, dan' bi goken bagáche'ze. <sup>27</sup> Benne' wnná bia', Agripa. ¿Žejli'o da' wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláž Dios? Nnezla' žejli'o da' ni.

<sup>28</sup> Naž Agripan' gože' Pablon':

—Yeláte'ze žek gono' neda' che Benne' Criston'.

<sup>29</sup> Pablon' gože' le':

—Ni'a che Xanžo Dios žénela', la'kze yeláte'ze o da' zenle'e, kégeze le', san lezka' yógo'te benne' ki, benne' želyenle' chia', gakle dot kan naka' neda', naka' che Benne' Criston', san kege chejle do ya kan nžeja' neda'.

<sup>30</sup> Kate' beyož bchalj Pablon' ki, na' wzó ža' benne' blo wnná bian', na' lezka' wzó ža'gak bennen' znná bi'e, na' Berenise, na' benne' ka' žé'lengake' légake' tzen. <sup>31</sup> Katen' bžójgake' cheze, na' ben chawe' xtíža'gake', na' wnnágake':

—Bi be ben benne' ni da' gonon ga bage'e zia gate', o yejwe' le' liž ya.

<sup>32</sup> Agripan' gože' Feston':

—Wak no benne' wsán benne' ni chela' bi wnnable' cheje' law benne' Sésar nich wchi'a laže'e le'.

<sup>1</sup> Katen' ba ben toze xtíža'gake' séla'gake' neto' to lo barkw nich chejto' lo yež Roma, gan nbab Italia, béxwgake' Pablo, na' yebałe benne' ka' zej nžeje'. Bdégake' légage' lo na' Julio, benne' zchi'e to kwe' benne' žjake' lo wdile, da' nzin': Benne' Ka' Che Augusto, bennen' nake' benne' Sésar. <sup>2</sup> Wžento' to lo barkw che gan nbab Adramitio, dan' žala' ten gan zej nnita' yež ka' gan želžín barkw ka', yež ka' zej nbaben lo yežlyó Asia, na' yó'ozeto' lo barkwn', wza'to' lo yež Sesarea. Lezka' žonlen Aristarko neto' tzen. Nake' benne' Tesalónika, to yež nbaben Masedonia. <sup>3</sup> Kate' za' ža'ní' yetó ža, bžinto' lo yež Sidón, na' Julio, bennen' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile, lo yela' ži'i laže' chie', bi'e Pablon' latje cheje' gan zej nnita' benne' lježžo ka' nich wnéžjwgake' le' bi da' žiážjele'. <sup>4</sup> Wdé na', bebento' lo barkwn', na' wza'to' ga na'. Wdeto' chelá'a gan že' yežlyó Chipre gan že' ži ben' da' žaken. Ki bégake' dan' ben' da' žaken lo nisdo', zan' zaka' lawto'. <sup>5</sup> Naž wdeto' lo nison' gan nla' gan nbab Silisia, na' gan nbab Panfilia, na' bžinto' lo yež Mira, to yež nbaben yežlyó Lisia.

<sup>6</sup> Bennen' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile, na' yo'oto' lo ne'e, bejxake'e to barkw ga na' da' nžojen lo yež Alejandría, na' zejen gan nbab Italia. Lo barkwn' wló'ogake' neto'. <sup>7</sup> Wzá' barkwn' cho laže' zan ža, na' len yela' zzáka'le'e bžinto' gan nla' to yežlyó da' nzin' Gnido, na' dan' ben' da' žaken bžiga' neto', na' wdeto' chelá'a yežlyó da' nzin' Creta gan že' ži ben' da' žaken, na' wdeto' gan nla' yež Salmón. <sup>8</sup> Len yela' zzáka'le'e wdeto' chelá'a gan že' yežlyó Cretan', na' bžinto' to latje gan želžín barkw ka', da' nzin' Buenos Puertos, dan' žen' gawze gan zoa yež Lasea.

<sup>9</sup> Dan' ba wžél-le'eto', ba bžin ža žon zož gak ditje bíte'teze barkw cha' zzan' lo nisdo' lo ža ka', dan' ba wdé ža ka' kate' žóngake' wbás, na' za' žin byo' zag ka' kate' žakle'e be'. Che len Pablon' bzejni'ile' légage', <sup>10</sup> na' wnné':

—Le'e, benne' ka', žákbe'ela' gan chej barkw ni, gon zož kwia yin', tzen len da' ka' nwan', na' lezka' gon zož gatžo žo'o.

<sup>11</sup> Bennen' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile bejle'že' da' wnnagak bennen' nzi' lo ne'e barkwn', na' benne' xankzen, ka dan' wnná Pablon'. <sup>12</sup> Dan' latjen' gan želžín barkw ka', dan' nzin' Buenos Puertos, bi naken ga gá'ngake' byo' zag ka', che len yeláte'ze ka bdachgak benne' ka' nníta'gake' lo barkwn' ben toze xtíža'gake' yekwásgake' ga na', cha' wak žíngake' gan želžín barkw ka' lo yež Fenise, to yež lezka' žen' lo yežlyón' da' nzin' Creta, na' zoan chela'ale gan žen wbiž, na' gónegekle' gá'ngake' ga na' byo' zag ka'.

*Žak to be' wałe lo nisdo'*

<sup>13</sup> Dan' žaken to be'do' da' za' zaka' chela'ale gan zde wbiž byo' zag ka', gókgekle' wak góngake' kan žénegekle', na' bechísgake' ya zi'i da' nžejen do ya da' zzoan žize barkwn', na' wdé barkwn' gawze kwit yežlyón' nzin' Creta. <sup>14</sup> Yetó chí'ido'ze, gok to be' wałe da' zan' lawto', dan' nzin' Euroklidón. <sup>15</sup> Dan' ben' da' žaken zzejen chela'ale barkwn', na' dan' bi gok chej barkwn' gan za' ben', naž bé'gake' ben' latje bchen' barkwn'. <sup>16</sup> Kate' wdé barkwn' ga bžinten chela'ale to yežlyodo' nzin' Kauda, bžinen chela'ale gan bi žakle'e ben', na' len yela' zzáka'le'e bchísgake' bárkwdon', da' žzoben barkw žen na', na' bzóagaken' lawle barkwn' gan yo'oto'. <sup>17</sup> Wdé bžéngaken' lo barkw žen na', naž bchej chóchgake' barkw žen na'. Bdégake' do ka' zanle barkwn', nich bi kwia yin' lo nisdo'. Dan' bžébegake' te barkwn', na' chejche'ten lo yož da' žen' zan nisen', che len btíngake' laže' chen, da' ztoben be' nich wsán' barkwn'. Naž bé'gake' ben' latje bchen' barkwn'. <sup>18</sup> Kate' za' ža'ní' yetó ža, dan' be' wałe da' žaken zche'le'en barkwn', bžó'ngake' bałe ywa' da' nwa' barkwn' lo nisdo'. <sup>19</sup> Ža chonne ža, len na' kwinto' bžo'nto' da' zkóngekle' žin lo barkwn' lo nison'. <sup>20</sup> Kate' ba gok zan ža bi zle'elto' wbiž o belj ka', na' dan' žakle'e ben' da' zchen' barkwn' gan yo'oto', biž bxen láže'to' yelato'.

<sup>21</sup> Kate' ba gok zan ža bi be bdawto', wzé Pablon' gachje láwe'legake', na' gože' légage':

—Le'e, benne' ka', gokžen chawe' chela' bze nagle chia', na' bi wza'žo lo yežlyó Creta, na' bi yedjchagžo da' ni da' zzáka'žo, na' da' žaken che barkw ni. <sup>22</sup> Na'a, žapa' le'e: le gon choch láže'le, dan' bi gatle nitole le'e zoale nga, la'kze kwia yi' barkw ni. <sup>23</sup> Ki gaken

dan' wdé yele bla' to wbás che ya'abá che Dios lawa' neda'. Diosen' naka' chie', na' žona' xchine'. <sup>24</sup> Wbás che ya'abán' gože' neda', na' wnné': "Pablo, bi žebo'. Žon byenen žino' law benne' Sésar. Dan' nži'il Dios le', yeslé' yógo'te benách ka' nníta'lengake' le' lo barkw ni." <sup>25</sup> Che len, le gon choch láže'le, dan' žxen laža'a Dios, gone' kan ba gož wbás che ya'abá chie' neda'. <sup>26</sup> Ki gaken la'kze žon byenen kwia yi' barkw ni to lo yežlyodo', gan chejka'nen žo'o.

<sup>27</sup> Kate' ba wdé xda' ža, ben' da' žaken zchen' barkwn' lo nido' da' nzin' Adriático, na' gachje yele gókgekle benne' ka' žóngake' žin lo barkwn' za' žin barkwn' gawze gan že' to yežlyó. <sup>28</sup> Belžo'ne' to do lo nison', na' belnnezle' galje wes naken ga bžinten zante nisen'. Kate' wdé barkwn' yeláte'do', na' belžo'ne' don' da' yoble lo nis, na' belnnezle' ba nakzen chi wes. <sup>29</sup> Dan' bžébegake' chejže' barkwn' lo yej ka', che len, zaka' chelá'a xkóže'le che barkwn' belžo'ne' tape ya zi'i lo nis, da' ka' zej nžejen do ya, na' zzóagaken žize barkw. Len yela' žek zedle chégake' belbeze' cha'ní'. <sup>30</sup> Naž benne' ka' žóngake' žin lo barkwn' gónegekle' wzónnjgake' lo barkwn'. Blétjgake' bárkwdon' da' žian lo barkw zen na' lo nido'. Bégake' ka' žénegekle' kó'ogake' ya zi'i na' yelate' zi'to', da' nžejen do ya, na' zzoan žize barkwn', dan' zoan zaka' chelá'a lawle. <sup>31</sup> Naž Pablon' gože' bennen' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile tzen len benne' ka' žjake' lo wdile, na' wnné':

—Cha' bi ga'ngak benne' ki lo barkw nga, bi gak yelale.

<sup>32</sup> Naž benne' ka' žjake' lo wdile belchoge' do ka' da' zej nžejen bárkwdon', na' bé'gake' latje wbixen lo nido'.

<sup>33</sup> Kate' za' ža'ní', Pablon' góta'yoele' légake' gáwgake' late'. Gože' légake':

—Na'a ba gok xda' ža znnale' dot yele, na' žonle wbás, na'bi be bdawle. <sup>34</sup> Che len, žáta'yoela' le'e gawle late' nich yeyák láže'le, dan' bi gatle nitole le'e.

<sup>35</sup> Kate' beyož bchalj Pablon' da' ni, bexwe' yet xtil, na' gože' Dios: "Žóxkeno'." Ki bene' lawgak yógo'tegake'. Naž bzozje' yet xtilen', na' wzó lawe' žawe'. <sup>36</sup> Naž yógo'tegake' gok choch láže'gake', na' bdáwgake'. <sup>37</sup> Ka wyo'oto' lo barkwn', wbabto' chope gaywá' chonnalaj chino' toto'. <sup>38</sup> Wdé bdáwgake', na' béljegekle', naž belžo'ne' zoa' stribe da' nwa' barkwn' lo nis, nich góngake' láte'že ywa' da' nwa' barkwn'.

Zbia yi' barkw lo nido'

<sup>39</sup> Kate' ba nak te ža, na' benne' ka' žóngake' žin lo barkwn' bi bénbia'gake' yežlyón'. Blé'egekle' to gan zžin nison' yelate' gachje lawe'le yežlyón', na' de gan nak lache' žoa'a nido' lo latjen'. Gónegekle' góngake' ga cho'o barkwn' ga na'. <sup>40</sup> Naž beséžgake' do ya ka' da' zej nžejen ya zi'i ka' da' zzóagaken barkwn' žize, na' bsángake' légaken, na' belbixen lo nido'. Lezka' beséžgake' do da' nžejen ne'e yag da' zzechjen barkwn' ki ka'le. Naž bechísgake' laže' che barkwn', da' ztoben be', dan' zoan chelá'a lawle che barkwn', na' wzó law zde barkwn' zaka' gan zžin nido' yelate' gachje lawe'le yežlyodon'. <sup>41</sup> Kate' bžin barkwn' to latje gan zchaggak chope nis, na' bejché' chelá'a lawle che barkwn' lo yož zan nison', na' bga'nze barkwn' ga na'. Biž gok tan, na' chelá'a xkóže'le che barkwn', wzó law nison' zchinnjen len yela' zza' chen. <sup>42</sup> Naž gónegekle' benne' ka' žjake' lo wdile gótgake' benne' ka' zej nžeje', nich bi xóagake' lo nis, na' bi wzónnjgake'. <sup>43</sup> Bennen' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile gónele' yeslé' Pablon', na' gože' légake' bi góngake' kan žénegekle'. Naž gože' benne' ka' žak xóagake' lo nis, zgá'alegake' cházgake' lo nis nich žíngake' lo yo biž. <sup>44</sup> Lezka' gože' benne' ka' zej nga'ne' xóagake' lo blag ka', na' yezíka'gake' lawgak blagdo' ka' che barkwn'. Ka' goken, belágake' yógo'tegake', na' bžíngake' lo yo bizen'.

## 28

*Da' ben Pablo* lo yežlyó da' nzin' Malta

<sup>1</sup> Kate' ba bžinto' yógo'teto' lo yo biže, na' wnnelzto' yežlyón' gan zoato' nzin' Malta. <sup>2</sup> Benne' xiža' ka', benne' nníta'gake' lo yežlyón', lo yela' ži'i láže' chégake' wdápegake' neto' ba la'ne. Bžéngake' yi', na' blížgake' neto' yógo'teto' yeché'l kwinto', dan' žak yejw,

na' žakle'e zag. <sup>3</sup> Naž Pablo beᵛwe' chelén zis wage biždo', na' katen' wloé'en lo yin', bžoj to bele snia ladjw zis wagen', bia žzonnjlba' da' la che yin', na' wka'aba' yen na' Pablon'. <sup>4</sup> Kate' benne' xiža' ka' blé'egekle' belen', bia nála'ba' yen na' Pablon', naž belyi'e ljéžgake':

—Da' li benne' ni nake' benne' wetw benách ka'. La'kze belé' lo niso', diosen' lie' Chawe' bi we'e le' latje soe' nbane'.

<sup>5</sup> Pablon' bžíbesise' ne'e, na' beyexjw bele snia na'. Bejxóateba' lo yin', na' le' bi be gokle'. <sup>6</sup> Benne' xiža' ka' nníta'gake' ga na' bwíagake' Pablon'. Zbégzake' batze kwi'e yi, o bixe' gate'. Naž kate' ba belbeze' scha, na' blé'egekle' bi be gokle', gókgekke' yetó, na' wnnágake' nake' to dios.

<sup>7</sup> Lo latje na'ze že' yežlyó che Publio, benne' wnná bia' lo yežlyón', na' wdape' neto' ba la'ne. Lo yela' ži'i laže' chie' bnnite' neto' liže' chonne ža. <sup>8</sup> Kate' ža ka' xa Publio na' de'e yižwé'. Yoe'e da' la, na' de'e yižwé' žen. Wyáz Pablon', zejwíe' le', na' wdé bcháljlene' Dios, bᵛoa ne'e benne' yižwén', na' beyake'. <sup>9</sup> Dan' ben Pablon' da' ni, lezka' benne' yižwé' ka', benne' nníta'gake' lo yežlyón', bžíngake' gan zoe', na' beyákgake'. <sup>10</sup> Benne' ka' wdápegake' neto' ba la'ne, na' bégake' da' zan da' góklengaken neto'. Kate' za' yeza'to' lo yežlyón', bénngake' cheto' da' ka' byážjelto'.

#### Zžin Pablo lo yež Roma

<sup>11</sup> Kate' gok chonne byo' zoato' ga na', wžento' to lo barkw che yež Alejandría, da' bga'nen lo yežlyón' byo' zag ka'. Chelá'a lawle che barkwn' zej da'gak lo'a ka' zej nzin' Kástor len Pólus, dios kwach ka' chegak benne' Alejandría ka'. <sup>12</sup> Bezá' barkwn' ga na', na' bžinen lo yež Sirakusa, gan bga'nto' chonne ža. <sup>13</sup> Beza'to' ga na', na' wdeto' chela'ale yežlyón', na' bžinto' lo yež Rejio. Kate' za' ža'ní' yetó ža, na' žak be' da' zan' zaka' gan zde wbíž byo' zag ka', na' beza'to' ga na', na' ža chope ža la' bžínteto' lo yež Puteoli. <sup>14</sup> Lo yežen' bejxáka'to' ba le benne' lježžo ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' góta'yoegekle' neto' gá'nłento' légake' xono' ža. Kate' wdé ža ka', beza'to' ga na' nich chejto' lo yež Roma, na' bezá' ní'ato'. <sup>15</sup> Benne' lježžo ka' nníta'gake' lo yež Roma ba bégekle' za' žinto' ga na', na' bžójkake' bedjchágake' neto'. Bžíngake' to yeždo' nzin' Ga Ždo'w Apio. Yebale' bžíngake' to latje nzin' Chonne Yo'o Gan Žga'ngak Benne' Ka' Zej Yoe'e Nez. Kate' Pablon' blé'ele' légake', bdip laže'e, na' gože' Dios: “Žóxkeno'.”

<sup>16</sup> Kate' bžinto' lo yež Roma, na' bennen' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdíle, bchi'e benne' ka' zej nžeje', na' bdie' légake' lo na' to benne' blo žeje' lo wdíle. Benne' ni bi'e Pablo latje soe' cheze', san to benne' žeje' lo wdíle wzóalene' le', bennen' žape chi'e le'.

#### Da' bchalj Pablo lo yež Roma

<sup>17</sup> Ža chonne ža, Pablon' bliže' benne' blo ka' chegak benne' judío ka', benne' nníta'gake' lo yež Roma. Kate' ba zej ndobe' gan zoa Pablon', le' gože' légake':

—Le'e, ljéža'do' ka', la'kze bi be bena' chegak benne' wláž chežo ka', na' kege chegak da' žónteze žonžo kan bengak xa xto'žo ka', benne' judío ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén bdégake' neda' lo na'gak benne' Roma ka', benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén, nich wséjwgake' neda' liž ya. <sup>18</sup> Naž kate' ba wnnábgekke' benne' Roma ka' neda', gónegekke' wsángake' neda', dan' gókbe'egekle' bi nbaga'a zia gata'. <sup>19</sup> Benne' judío ka' bséjwgake' xnezgak benne' ka' gónegekke' wsángake' neda', na' ben byenen wnnaba' cha'a law benne' Sésar nich wchi'a laže'e neda', na' kege nich yesbaga'a benne' wláž chežo ka' zia. <sup>20</sup> Che len bliža' le'e nich le'ela' le'e, na' wcháljlena' le'e, dan' nžeja' do ya ni dan' žxen laža'a da' žxen láže'žo žo'o, benne' Israel ka', gon Dios da' bchebe laže'e gonne' chežo.

<sup>21</sup> Naž légake' belyi'e Pablon':

—Bi na' si'to' nitó diža' da' zan' gan nbab Judea kan nak che da' žaken chio', na' bi na' la' nitó benne' lježžo nga, benne' judío, nich wlo'e'ele' neto' cha' zoa no benne' bi da' znnie' chio'. <sup>22</sup> Na'a, žénelto' yenlto' da' nno', da' žejli'o, dan' nnezlto' yógo'te latje znnegak benách ka' chegak benne' ka' zej nzi' lo ná'gake' diža' koben'.

<sup>23</sup> Ka' goken, Pablon' bžie' bia' to ža, na' ža na' benne' zan bdóbgake' gan zoe'. Wzó ľaw Pablo zildo', na' góltele', bzejni'ile' ľégake', na' bzenle' ľégake' kwáselo kan zńna bia' Dios. Gónele' wlo'e'ele' ľégake' nak dot da' li da' zchalje' kan nak che Jesusen'. Nich gone' ki bkonle' žin da' bchi'le Moisés, na' da' wnnagak benne' ka' bcháljgake' ľo wĺáz Dios. <sup>24</sup> Baľe' wzí' ľo ná'gake' da' bchalj Pablon', san yezíka'gake' bi bejlé'gaken'. <sup>25</sup> Dan' gok chóplegake', wzó ľáwgake' žezá'gake' ga na', na' Pablon' gože' ľégake', na' wnné':

—Nakkze da' li da' wnná Dios Be' La'y ľo na' Isaías, bennen' bchalje' ľo wĺáz Dios, dan' bzejni'ile' ǵa ǵto'žo ka', katen' wnné':

<sup>26</sup> Wyěj ľawgak benne' ka', na' yé'gako'-ne':

Wzé nagle, san bi chejní'ilele.

Wíale, san bi ľé'elele.

<sup>27</sup> Benne' ki nak zide yichj ľázdo'gake'

na' bi be žazen ľo yichj ľázdo'gake'.

Žóngake' kan žongak benne' ľo chole ka'.

Bi zlé'egekle' ľen yej ľáwgake'

na' bi žéngikle nággake',

na' bi žejní'il yichj ľázdo'gake'

na' bi žénegekle' yeyákgake' che Dios

nich gak yeyóngaka'-ne'.

<sup>28</sup> Na'a, žala' nnézlele da' ni. Dios žseľe'e neto' ľawgak benách zi'to' ka' nich yelágake', katen' yéngikle' ǵtiže'e.

<sup>29</sup> Kate' beyóž bchalj Pablon' da' ki, naž bežojgak benne' judío ka', na' želdíl díža'gake' ľa' ľégakze'.

<sup>30</sup> Pablon' bga'ne' ga na' chopiz, na' wzóe' to ľo yo'o gan žizjwe', na' wdape' ba la'ne yógo'te benne' ka' bedjwíagake' ľe'. <sup>31</sup> Ľen yeľa' wechóg ľaže' bchalje' kan zńna bia' Dios. Bsedle' benách ka' kan nak che ǵanžo Jesús, Benne' Criston', na' bi wzóa no benne' wsejwe' ǵneze'. Ka'kze naken.



## DIŽA' DA' BSELA' PABLO LO YEŽ ROMA

*Pablo žape' "Padiox" benách ka' che Jesús lo yež Roma*

<sup>1</sup> Neda', Pablo, naka' benne' ndo'w che Jesús, Benne' Criston', na' wbás chie', dan' bliž Dios neda', na' wžekze' neda' nich wchalja' diža' chawe' chien'.

<sup>2</sup> Bchebe laže' Dios ža ni'te sele'e diža' chawen' chežo. Bene' ki lo na'gak benne' ka' bcháljgake' lo wlaze' Le', na' légake' bzójgake' xtiže'e le'e yiche la'y che Dios. <sup>3</sup> Bzójgake' yógo'te da' žala' gon zínkze Dios, Bennen' nake' Xanžo Jesús, Benne' Criston'. Lo yela' benách chie' nake' za'só Dabí, bennen' wnná bi'e benách Israel ka', <sup>4</sup> san kan nak be' nakkze', da' naken la'y, nak bia' nake' Zi'n Dios, na' nape' dot yela' wak. Nak bia' naken ki dan' bebane' lo yela' got. <sup>5</sup> Ni'a che da' ben Jesús, Benne' Criston', zzi'žo da' žonn Dios chežo lo yela' ži'i laže' chie', na' bzoe' neda' wbás chie' nich lo wlaze' Le' gona' ga benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga chejlé'gake' chie' Le', na' góngake' kan znnna xtiže'e. <sup>6</sup> Benle le'e da' zinnj tzen len benách ka' nníta'gake' yežlyó nga, san na'a ba bliž Dios le'e nich gake' che Jesús, Benne' Criston'.

<sup>7</sup> Dios nži'ile' le'e, na' bliže' le'e nich gake' che Leze'. Znnabla' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le.

*Žénele Pablo chejwíe' benách ka' che Jesús lo yež Roma*

<sup>8</sup> Zzo lawa' zzoja' chele da' ni. Dan' nakžo che Jesús, Benne' Criston', žapa' Dios: "Žóxkeno'" kan nak chele yógo'tele, dan' zchaljgak benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga kan žejle'le chie' Le'. <sup>9</sup> Dot laža'a žona' xchin Dios, na' zchalja' diža' chawen' kan nak che Zi'ne'. Nnézkzele Dios zcháljlenteza'-ne', na' znnabla'-ne' gon chawe'e le'e. <sup>10</sup> Znnábtezla' Dios, cha' naken da' žénele' Le', gonne' neda' latje yedjwía' le'e. <sup>11</sup> Ki znnabla'-ne' dan' žak laža'a le'ela' le'e nich gak gona' ga gata' chele to da' wnezjw Dios Be' La'y chele, da' gonen ga gólele lo da' nak che Xanžon'. <sup>12</sup> Dan' žénela' naken gon chochžo tožo yetožo, dan' žejle'žo to tožo che Jesús, Benne' Criston'.

<sup>13</sup> Zí'na'do' ka', žénela' nnézlele da' ni. Gok laža'a zan chi'i yida' gan zoale, san na' zejte na'a bi na' gonnen chia'. Žénela' yida' gan zoale nich gona' ga yebélenlele da' zchalja', kan žebélengeklen yezika' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. <sup>14</sup> Zoa da' nbaga'a chegak yógo'te benách, chegak benách ka' nníta'gake' yež gawze ka', na' chegak benách ka' nníta'gake' yež zi'to' ka', chegak benách ka' zej nsedle', na' chegak benách ka' bi zej nsedle'. <sup>15</sup> Che len, kan sáke'la' gona', ba zoa' wchalja' diža' chawen' gan zoale le'e lo yež Roma.

*Yela' wak zen che diža' chawen'*

<sup>16</sup> Bi žedoe'ela' zchalja' diža' chawen', dan' napen yela' wak che Dios nich yeslán yógo'te benne' ka' žejlé'gaken'. Gan zzo law, žénele Dios yéngeklen benne' judío ka', na' te na' yéngeklen benách zi'to' ka'. <sup>17</sup> Diža' chawen' zloe'elen žo'o Dios gone' ga yeyakžo chawe' lawe' Le', cha' chejle'žo chie' Le', na' bi gak chope láže'žo. Kan nak da' ni nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: "No benne' nake' chawe' dan' žejli'e che Dios, gata' yela' nban chie'."

*Zia da' zej nbaga' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga*

<sup>18</sup> Dios, Bennen' zoe' ya'abá, bloe'ele' law bi zle'ele' chawe' yógo'te benne' ka' žóngake' da' kegle, na' wsaka' zi'e légake', benne' ka', lo yela' bi nak chawe' chégake' zzóagake' chela'ale da' naken dot da' li. <sup>19</sup> Ki naken chégake' dan' bla' da' nak bian' zoakze Dios lawgak yógo'te benách ka', dan' Dios na'kze bloe'elen' law gan nníta'gake'. <sup>20</sup> Ža ni'te katen' wzó law gota' yežlyó nga, na' zejte na'a ža, da' ka' ben Dios zej nak bian' da' bi gak le'elžo che Dios, kan zej nak yela' wak zen chie', na' da' nakkze' Le'. Che len, bi gak nnágake' bi zej nbage'e zia. <sup>21</sup> Katen' bénbia'gake' Dios, bi bka'n zéngake' le' kan žala' wká'n zenžo-ne', na' bi belyi'e Le': "Žóxkeno'." Che len dáche'ze beyák da' zza'



láže'gake', na' bchoł yichj lázdo'gake' dan' béngake' zide yichj lázdo'gake'. <sup>22</sup> Ła'kze gókgekle' žejní'ile'egekle', beyák'gake' benne' bi nnezle ka', <sup>23</sup> dan' bká'ngake' yela' zen che Dios, Benne' zóateze', na' bka'n zéngake' lo'a ka', da' ka' zej naken ka benne' ka' žátgakkze', na' ka bia ka' zoa xíl'gakba', na' ka bia yixe' ka' želdaba' lo yo, na' ka bele ka' žzob kwíngakba' lo yo.

<sup>24</sup> Che len Dios beběj yichje' légake' nich góngake' da' kegle ka' da' zze láže'gake', na' ki goken, bka'n sto' kwíngake' toe' len yetóe'. <sup>25</sup> Goken ki dan' bká'ngake' xtiža' Dios, da' naken dot da' li, na' wzí' lo ná'gake' to da' wen laže'. Wdápegake' ba la'ne, na' bka'n zéngake' da' ka' ben Dios, na' kege Dios na'kze, Bennen' žala' wká'n zéntežžo. Ka'kze gaken.

<sup>26</sup> Che len Dios beběj yichje' légake' nich góngake' da' ka' zze láže'gake' da' žóngaken ga žedoe'elžo. No'le ka' bká'ngake' yela' zzoalen benne' byo, nich góngake' da' zej naken sban. <sup>27</sup> Łezka' bengak benne' byo ka', bká'ngake' yela' zzoalen no'le, na' wzé' láže'gake' da' zej nak sban da' žóngake' toe' len yetóe', na' béngake' da' žóngaken ga žedoe'elžo, dan' wnníta'lengake' la' ljež benne' byógakze'. Benne' ka' béngake' ki zžáka'gake' lo bela' žen chégake' dan' bebí'i Dios chégake' da' naken tlebe len dołan' da' béngake' dan' bká'ngake' Dios.

<sup>28</sup> Dan' bi gónegekle' gápegake' Dios ba la'ne, che len beběj yichje' légake' nich sa' láže'gake' da' wen laže', na' góngake' da' bi zakan'.

<sup>29</sup> Žóntežgake' yógo'te da' bi zej nak chawe'.

Žóngake' yela' sto' ka'.

Žóngake' da' kegle.

Zdan láže'gake' yela' gape.

Bi zlé'egekle' ljéžgake' ka' chawe'.

Zgé'egekle' ljéžgake' ka'.

Žótgake' ljéžgake' ka'.

Zdíł-lengake' ljéžgake' ka'.

Žon láže'gekle' benách ka'.

Žónle'egake' da' zinnj.

Znnégake' che ljéžgake' ka'.

<sup>30</sup> Znnágake' da' wen laže' che ljéžgake' ka'.

Bi zlé'egekle' Dios chawe'.

Zej nake' benne' bizjw ka'.

Žon kwíngake' benne' blo ka'.

Zka'n zen kwíngake'.

Žíljgake' da' zinnj da' góngake'.

Žeží'igake' che xa xná'gake'.

<sup>31</sup> Zej nake' benne' bi žejní'il ka'.

Bi žóngake' da' bchebe láže'gake' góngake'.

Bi zej nake' ži'i laže' kan žala' gák'gake'.

Bi ženít lágwage' che ljéžgake' ka'.

Bi žeyache' láže'gekle' ljéžgake' ka'.

<sup>32</sup> Nnézkzegekle' da' bzoa Dios to chi'ize kan žala' gak chegak benne' ka' žóngake' da' ki, gátgake' to chi'ize. Ła'kze nnéžgeklen', kégeze žóngake' ki, san žaz láže'gake' benne' ka' žóngake' da' ki.

## 2

*Chog Dios chegak benne' wen da' zinnj ka' gátgake'*

<sup>1</sup> Che len, bi gak gon kwino' chawe', no benne' nako', cha' znnio' che lježo'. Katen' znnio' che lježo', žesbaga' kwino' zia, dan' znnio' che lježo', na' lezka' žono' le'.

<sup>2</sup> Nnézkzelžo kan zchi'a laže' Dios. Lo da' naken dot da' li zchi'a laže'e benne' wen da'

zinnj ka'. <sup>3</sup> Le' znnio' chegak benne' ka' žóngake' da' kegle, na' lezka' žono' le'. ĵžeklo' wdé gónzele Dios kate' wchi'a laže'e le'? <sup>4</sup> ĵžka'no' ka'ze yela' ži'i laže' che Dios, na' yela' zbez zen laže' chie', na' kan žone', zžele' nich že'e le'? ĵBi nnézkzelo' Dios žónlene' le' lo yela' ži'i laže' chie' nich gata' chio' latje yeyát lažo'o? <sup>5</sup> Lo yela' laždo' zižje chio' bi beyát lažo'o. Che len ztobo' yela' zzaka' da' yebí'i Dios chio' kate' wchi'a laže'e benne' ka', na' gak bia' naken kan žala' gon Dios kate' choge' chegak benne' wen da' zinnj ka' gátgake'. <sup>6</sup> La' ža na'ze yebi'ikze Dios che to to benne' kan zej nak da' béngake' to toe'. <sup>7</sup> Wnezjwe' yela' nban da' zejlí kanne chegak benne' ka' žóntezgake' da' naken chawe', na' že' láže'gake' sí'gake' da' chawe' da' znezjw Dios, na' žénegekle' yežóygake' chawe' lawe' Le', nich sóagake' nbángake' to chí'ize. <sup>8</sup> Dios, lo yela' zža'a chie', wsaka' zi'e benne' ka' zží'igake' che xtiže'e, benne' ka' bi žénegekle' góngake' kan znná da' naken dot da' li, san žóngake' da' bi naken chawe'. <sup>9</sup> Sáka'gak yógo'te benne' ka' žóngake' da' kegle, na' gak nyache' láže'gake'. Ga zzo law gaken ki chegak benne' judío ka', na' lezka' gaken chegak benách zi'to' ka'. <sup>10</sup> Dios gon chawe'e yógo'te benne' ka' žóngake' da' naken chawe', na' gape' légake' ba la'ne, na' wkán žie' yichj láždo'gake'. Ga zzo law gone' ki chegak benne' judío ka', na' lezka' gone' chegak benách zi'to' ka'.

<sup>11</sup> Ki wchi'a laže' Dios benách ka', na' Le' zle'ele' yógo'te benách ka' ka' zej nakkze'. <sup>12</sup> Gatgak yógo'te benách ka' žóngake' doła', la'kze bi žákbe'egekle' zží'igake' che xtiža' Dios dan' bi na' yénegekle' xtiže'e. Lezka', ka' nak da' znná xtiža' Dios, Le' wchi'a laže'e yógo'te benne' ka' zej nzi'e xtiže'e, san žóngakkze' doła'. <sup>13</sup> Ki gaken dan' benne' ka' žénzegekle' xtiža' Dios bi zej nake' chawe' lawe' Le', san yeyakgak chawe' benne' ka' žóngake' kan znná xtiže'e na'. <sup>14</sup> Ka' nak chegak benne' ka' bi zej nake' benne' judío ka', san žóngakkze' kan znná xtiža' Dios la'kze bi na' yénegeklen', zoa to da' bzoa Dios lo yichj láždo'gake' da' žsedlen légake'. <sup>15</sup> Benne' ki zloé'egekle' law žon žin xtiže'e da' yo'on lo yichj láždo'gake'. Da' žon da' yo'on lo yichj láždo'gake' nak bian' naken ki. Kan zza' láže'gake', žesbága'gake' ljéžgake' ka' zia, o žebéj ljéžgake' ka' chawe' toe' yetóe'. <sup>16</sup> Ki yebí'i Dios chégake' ža na' katen' wchi'a laže'e yógo'tegake' lo na' Jesús, Benne' Criston', kan zej nak da' béngake', na' kan nak da' wzá' láže'gake'. Ki žsedle diža' chawen' da' zchaljan'.

#### *Da' žongak benne' judío ka', na' da' wnnakze Dios*

<sup>17</sup> Le'e znnale nakle benne' judío ka', na' žxen láže'le yelale dan' žonle kan znná xtiža' Dios, na' zka'n zen kwinle dan' žéklele nónbia'le Le', <sup>18</sup> na' nnézkzelele da' žénele Dios gonle, na' da' wnnakze' Le', da' žsédlele le'e, na' žákbe'elele da' naken dot chawe'. <sup>19</sup> Zej nni'ta' benne' ka' zdágake' ga yoble, kan žongak benne' lo chole ka'. Žéklele wak wzejní'ilele benne' ka' zej nchoł yichj láždo'gake'. <sup>20</sup> Žéklele wak wsédlele benne' ka' bi žejní'igekle', na' benne' ka' žejní'igekle' láte'do'ze, dan' nzi' lo na'le xtiža' Dios da' žsedlen benách ka' kan nak yela' žejní'il da' naken dot li laže', na' da' naken dot da' li. <sup>21</sup> Na'a, le'e žsédlele yezika' benách ka'. ĵBi žala' wsédł kwinle? Le'e znnale: “Bi kwano”. ĵZbanle le'e? <sup>22</sup> Lezka' znnale: “Bi gono' doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na'”. ĵŽonle le'e doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na'? Le'e bi zlé'elele chawe' lo'a ka'. ĵZbanle le'e da' zej že' lo yodo' chégaken? <sup>23</sup> Zka'n zen kwinle dan' nzi' lo na'le xtiža' Dios. ĵZka'nle le'e Dios ka'ze, dan' zzoale da' wnnakze' Le' cheła'ale? <sup>24</sup> Nyejw le'e yiche la'y kan žonle, dan' znnan: “Ní'a che da' žonle le'e, benne' ka' bi zej nake' benne' judío ka' znné zí'gake' che Dios.” <sup>25</sup> Wak yebélenlele da' nžogen lo beła' chele, benne' byo ka', dan' nak bian' nzi' lo na'le xtiža' Dios, cha' žonle kan znná xtiže'e, san cha' zzoale da' wnnakze' Le' cheła'ale, ba beyakle ka' zej nak benne' ka' bi zej nake' che Dios. <sup>26</sup> Che len, benne' byon', benne' bi nžog lo xpele'e dan' nak bian' no benne' byo nzi' lo ne'e xtiža' Dios, san žone' dot kan znná xtiže'e, benne' ni nake' law Dios ka' to benne' byo nžog lo xpele'e dan' nak bian', la'kze bi nžogen lo beła' chekze'. <sup>27</sup> Benne' byon' bi nžog lo xpele'e da' nak bian' no benne' nzi' lo ne'e xtiža' Dios, san žone' dot da' znná xtiže'e, ka' žon benne' ni zlo'e'elen nbága'le le'e zia, la'kze nzi' lo na'le xtiža' Dios, na' nžog lo beła' chele dan' nak bian'

naken ki, san bi žonle kan z<sub>n</sub>na x<sub>t</sub>iže'e na'. <sup>28</sup> Cha' to benne' judío nakzen' lo be<sub>l</sub>a' žen chie', bi nakkze' benne' judío, na' da' nak bian' da' nžogzen lo be<sub>l</sub>a' chie' bi naken li laže'. <sup>29</sup> Bennen' nake' ki lo yichj lázda'we' nake' da' li benne' judío, benne' nake' che Dios, na' da' nak bia' nzi' lo ne'e x<sub>t</sub>iža' Dios da' naken li laže' naken to da' yo'on lo yichj lázda'we'. Da' nak bian' da' naken li laže' naken che be' nakkzžo, na' kege che ye<sub>l</sub>a' benachze chežo. Bennen' nake' che Dios ki, bi žápegak benách ka' le' ba la'ne, san Dios na'kze žape' le' ba la'ne.

## 3

<sup>1</sup> Cha' ki naken, ¿biz da' chawe' žaken che to benne' dan' nake' benne' judío? ¿Biz da' chawe' žaken che benne' byo, benne' judío, dan' nžog da' nak bian' lo xpele'e? <sup>2</sup> Da' cháwe'le'e naken chie', na' da' zan kan zej naken. Da' naken blo, Dios bdie' diža' la'y chie' lo na'gak benne' judío ka'. <sup>3</sup> Ba<sub>l</sub>e' bi žejlé'gake' che Dios. ¿Žeklo' bi gon Dios kan z<sub>n</sub>na x<sub>t</sub>iže'e dan' bi žejlé'gake' chie' le'? <sup>4</sup> Bi gaken ki. Žala' gákbe'elžo žónteze Dios kan z<sub>n</sub>na x<sub>t</sub>iže'e, la'kze žon láže'gak yógo'te benách ka'. Kan nak chie' nyejw le'e yiche la'y, da' z<sub>n</sub>nan:

Gak bia' nako' chawe' dan' žono' kan z<sub>n</sub>no',  
na' yežojo' chawe' cha' no benne' wchi'a laže'e le'.

<sup>5</sup> Kate' žonžo da' kegle, Dios z<sub>n</sub>ne' bi nak chawe' da' žonžo. Da' ni nak bian' Dios nake' chawe'. Zej nnita' benne' ka' z<sub>n</sub>nágake': "Da' kegle da' žonžo nak bian' Dios nake' chawe', na' che len bi žala' wsaka' zi'e žo'o." <sup>6</sup> Bi naken ki. Chela' ga'n zen Dios ni'a che da' kegle da' žonžo, ¿nakxkze gak wchi'a laže'e benách ka' nníta'gake' yežlyó nga? <sup>7</sup> Kate' no benne' žon laže'e, Dios z<sub>n</sub>ne' bi zchalj bennen' da' naken dot da' li kan žone' le'. Da' ni nak bian' nak dot da' li da' z<sub>n</sub>nakze Dios. Zej nnita' benne' ka' z<sub>n</sub>nágake' da' žon láže'gake' légage' žonen ga ga'n zen Dios, na' bi žala' choge' chégake', bi nne' zej nbage'e do<sub>l</sub>a'. Ki z<sub>n</sub>nágake'. <sup>8</sup> ¿Nnažo: "Gonžo da' kegle nich gak da' nak chawe'?" Benne' ka' z<sub>n</sub>ne' zí'gake' chežo z<sub>n</sub>nágake' žsedlžo da' ki, na' naken chawe' chog Dios chégake' gátgake'.

*Yógo'težo nbága'žo do<sub>l</sub>a'*

<sup>9</sup> ¿Bizkze nnažo na'a? Kan nak cheto' neto', benne' judío ka', ¿nákžeto' chawe' ka yezika' benách ka'? Bi nakto', dan' ba bloe'elto' nga, zej nbaga' benách judío ka' do<sub>l</sub>a', na' lezka' zej nbaga' benách zít'o' ka' do<sub>l</sub>a'. Yógo'težo nbága'žo do<sub>l</sub>a'. <sup>10</sup> Nyejw le'e yiche la'y da' z<sub>n</sub>nan:

Bi zoa nitó benne' nake' chawe', nitóe'.

<sup>11</sup> Nitó benne' žejni'ile'.

Nitó benne' žilje' Dios.

<sup>12</sup> Yógo'tegake' zdágake' ga yoble; yógo'tie' zej nnitle'.

Nitó benne' žone' da' nak chawe', nitóe'.

<sup>13</sup> Lbá'gake' zej naken ka yežw ba ka' da' zej nyaljwn.

Len da' z<sub>n</sub>nágake' žon láže'gekle' ljéžgake' ka'.

Diža' da' žežojen žoá'agake' naken ka da' yožen laye' bele snia ka'.

<sup>14</sup> Len da' z<sub>n</sub>nágake', z<sub>n</sub>ne' zí'gake' chegak benne' ka'.

<sup>15</sup> Nníta'gake' zbéžgake' nich gótgake' benách ka'.

<sup>16</sup> Zbía yí'tezgake', na' žsaka' zít'ezgake' ljéžgake' ka'.

<sup>17</sup> Bi gak gá'n<sub>l</sub>engake' ljéžgake' ka' cháwe'do'.

<sup>18</sup> Bi zžébegake' Dios.

<sup>19</sup> Nnezlžo bchalj Dios yógo'te da' ki, da' ži'e benne' ka' nzi' lo ná'gake' x<sub>t</sub>iže'e. Che len bi gak nitó benne' nne' bi nbage'e do<sub>l</sub>a', na' yógo'te benách, benne' ka' nníta'gake' dot yežlyó nga, Dios wchi'a laže'e légage'. <sup>20</sup> Že' láže'gak benne' judío ka' góngake' da' z<sub>n</sub>na x<sub>t</sub>iža' Dios nich yeyákgake' chawe', san bi gak nitó benne' yeyake' chawe' ki, dan' bzoa Dios da' wnnakze' nich gákbe'elžo nbága'žo do<sub>l</sub>a', dan' bi žonžo dot da' wnnakze' le'.

*Yelažo dan' žejlé'žo che Jesús, Benne' Cristo*

<sup>21</sup> Na'a, ba bl̩a' law kan gak yeyakžo chawe' law Dios. Bi gak yeyakžo chawe' lawe' Le' cha' žónzežo kan z̩nna x̩tiže'e, la'kze nyejw le'e yiche la'y da' wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, dan' z̩loe'elen kan gak yeyakžo chawe' lawe' Le'. <sup>22</sup> Dios žonkze' ga žeyakžo chawe' lawe' Le' dan' žejle'žo che Jesús, Benne' Criston', na' gone' ga yeyakgak chawe' yógo'te benne' ka' chejle'gake' chie' Le'. Tlebe zej nak yógo'te benách, <sup>23</sup> dan' yógo'tie' béngake' doła', na' bi zej nake' chawe' kan nak Dios dot chawe'. <sup>24</sup> Dios, lo yela' ži'i laže' chie', žonze' ga žeyakžo chawe' lawe' Le', na' beyone' žo'o chawe' dan' Jesús, Benne' Criston', beya'we' žo'o. <sup>25</sup> Ki goken dan' Dios bdie' Jesús, Benne' Criston', lo yela' got lo wlázžo žo'o. Le' bl̩alje' x̩chene', da' žeká'n doła', dan' žaken chežo cha' žejle'žo chie' Le'. Ki ben Dios nich gak bia' Le' nake' chawe', la'kze lo yela' z̩bez zen laže' chie' bzoe' cheła'ale doła' ka' da' benžo ža ni'te. <sup>26</sup> Ki ben Dios, na' bl̩oe'el kwine' chawe' ža ni zoažo na'a, na' z̩ga'ne' chawe' la'kze žeké'e doła' da' zej nbaga' benách ka', na' žone' ga žeyakgak chawe' cha' žejle'gake' che Jesús, Benne' Criston'.

<sup>27</sup> ¿Wak wká'n zen kwinžo dan' nakžo chawe' law Dios? Bi gakžo. ¿Biz chen'? Naken dan' belažo, kege dan' žonžo kan z̩nna x̩tiža' Dios, san dan' žejle'zežo che Jesús, Benne' Criston'. <sup>28</sup> Na'a, nnezlžo žeyák chawe' to benne' law Dios dan' žejli'e che Jesús, Benne' Criston', na' kege dan' žone' kan z̩nna x̩tiža' Dios.

<sup>29</sup> ¿Nak Dios Dios chégakze benne' judío ka'? ¿Bi nake' lezka' Dios chegak benách zi'to' ka'? O', lezka' nake' Dios chegak benách zi'to' ka', <sup>30</sup> dan' zoa toze Benne' nake' Dios. Dios na' žone' ga žeyakgak chawe' benne' judío ka' lawe' Le', benne' byo ka' nžog lo beła' chégake' dan' nak bian' nzi' lo ná'gake' x̩tiže'e. Ki žone' Le' dan' žejle'gake' che Jesús, Benne' Criston', na' lezka' gone' ga yeyakgak chawe' benne' zi'to' ka' lawe' Le', benne' byo ka' bi nžog lo beła' chégake' dan' nak bian'. <sup>31</sup> Na'a, cha' belažo dan' žejle'žo che Jesús, Benne' Criston', ¿wak nnažo biž zaka' da' bchi'le Dios žo'o? Bi gakžo, san yela' žejle' chežo z̩loe'elen nak choch x̩tiže'e na'.

## 4

### *Da' ben Bran žsedlen žo'o*

<sup>1</sup> ¿Bizkze nnažo na'a? ¿Nakx̩ beyák Bran, xa wdé cheto', benne' judío ka', chawe' law Dios? <sup>2</sup> Chela' beyák Bran chawe' law Dios dan' wzóa da' benkze' le', wak wká'n zen kwine', san kege law Dios. <sup>3</sup> Kan nak da' ni nyejw le'e yiche la'y da' z̩nna: “Bran bejli'e che Dios, na' che len Dios ble'ele' le' ka' benne' chawe' lawe' Le'.” <sup>4</sup> Cha' zoa no benne' žone' x̩chinžo, da' žízjwžo-ne' bi naken to da' žonnžo chie', san naken to da' nbága'žo chie'. <sup>5</sup> Lezka' cha' to benne' žejle'ze' che Dios, la'kze bi be žin bene', Dios, Bennen' žone' ga žeyakgak chawe' benne' ka' lawe' Le', benne' ka' bi zej nake' chawe', z̩nne' nake' chawe' lawe' le' dan' žejli'e chie' Le'. <sup>6</sup> Lezka' bchalj Dabí kan žaken da' chawe' che no benne', Dios z̩nne' nake' chawe' lawe' Le' la'kze bi be žin bene'. <sup>7</sup> Ki wnná Dabín': Ba nez zen naken che bennen' Dios ženít lawe' chie' ka' nak da' kegle da' bene'. Na' žeké'e doła' da' nbage'e.

<sup>8</sup> Ba nez zen naken che bennen', Dios bi žesbage'e le' z̩ia ni'a che doła' da' bene'.

<sup>9</sup> ¿Žak da' chawe' ni chégakze benne' byo ka' nžog lo beła' chégake' dan' nak bian' nzi' lo ná'gake' x̩tiža' Dios, o lezka' žaken chegak benne' byo ka' bi nžog ki lo beła' chégake'? Ba wnnákzežo beyák chawe' Bran na' law Dios dan' bejli'e chie' Le'. <sup>10</sup> ¿Batx̩ beyák chawe' Bran na'? ¿Goken katen' ba nžog lo x̩pele'e dan' nak bian', o goken zga'ale? Bi goken kate' ba nžogen lo x̩pele'e, san zga'ale goken. <sup>11</sup> Bran na' bejli'e che Dios katen' bi na' chog lo x̩pele'e dan' nak bian'. Wdé na' bchog lo x̩pele'e dan' nak bian', dan' z̩loe'elen ba beyake' chawe' law Dios. Goken ki nich gak Bran na' ka' x̩agak benne' ka' chejle'gake' che Dios, la'kze bi nžog lo xpéla'gake' dan' nak bian'. Dan' žejle'gake' che Dios, gak nna Dios zej nake' chawe' lawe' Le'. <sup>12</sup> Nak Bran na' xa wdé chegak benne' judío ka', benne' žejle'gake' che Dios. Kégeze nake' x̩agak benne' byo ka' nžog lo beła' chégake' dan' nak bian', san lezka' nake' x̩agak benne' ka' žóngake' kan ben Bran na', dan' žejle'gake' che Dios kan ben Bran na' kate' bi na' chog lo x̩pele'e dan' nak bian'.

*Da' wnnacze Dios gata' chežo dan' žejle'žo chie' Le'*

<sup>13</sup> Bchebe laže' Dios bi da' wnezjwe' che Bran na', na' chegak za'sóe' ka', gata' chégake' yežlyó ngakze. Gaken ki, kege dan' zóngake' kan zнна xtiža' Dios, san dan' beyákgake' chawe' lawe' Le' dan' žejlé'gake' chie'. <sup>14</sup> Chela' yežlyó nga gata' chégakze benne' ka' zóngake' kan zнна xtiža' Dios, bi gon byenen chejle'žo chie', na' gak da' bchebe laže' Dios to da' bi zaka'. <sup>15</sup> Xtiža' Dios zloe'elen žo'o nbága'žo zia, da' žonen ga chog Dios chežo gatžo. Gan bi na' žin da' wnnakze Dios, bi gak bága'gak benách ka' zia dan' bi béngake' kan wnnakze' Le'.

<sup>16</sup> Che len žebelžo dan' žala' si'žo dan' bchebe laže' Dios dan' žejle'žo chie' Le', dan' nak bian' naken to da' žonnze' chežo. Ki naken nich gak bia' gata' dan' bchebe laže' Dios gone' chegak yógo'te za'só Bran na', kégeze chegak benne' ka' nzi' lo ná'gake' da' wnnakze Dios, san lezka' chegak benne' ka' žejlé'gake' che Dios kan bejlé' Bran na' che Dios. Bran na' nake' ka xazo yógo'težo žo'o, nolžo žejle'žo che Dios. <sup>17</sup> Ki naken kan nyejw le'e yiche la'y kan Dios gože' Bran na', dan' znnan: “Bzoa' le' ka xagak benách ka' nníta'gake' dot yežlyó.”

Ki naken, law Dios, Bennen' bejlé' Bran na' chie', nak Bran na' ka xazo yógo'težo. Dios na' žesbane' benne' gat ka', na' zchalje' che to benne' bi na' soe' kan ba zoakze bennen' bi na' soe'.

<sup>18</sup> Ki naken dan' Dios gože' Bran na': “Benne' zante gaggak za'só' ka'.” Bran na' bejli'e che Dios, na' bxen laže'e Dios gone' dan' bchebe laže'e wnezjwe' chie', la'kze bi gok le'ele' dan' žxen laže'e si'e, na' ka' goken, wyó'o lo ne'e gake' xagak benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga. <sup>19</sup> Bran na' bi gok chop laže'e kan žejli'e che Dios, la'kze ba zeje' ka to gaywá'yiz, na' bejsá' laže'e kan nak che belá' žen chie', da' ba natkzen dan' ba ngóleli'e, na' lezka' kan nak che Sara, zo'le', nake' no'le wbíž. <sup>20</sup> Bi gok chop laže'e, na' bi goke' benne' bi žejlé' kan nak da' bchebe laže' Dios gone' chie', san gokže' choch dan' bejli'e che Dios, na' bka'n zene' Dios. <sup>21</sup> Dot laže'e bxen laže'e Dios, nape' yela' wak gone' dot dan' bchebe laže'e gone'. <sup>22</sup> Che len, Dios bzoe' che Bran na' nake' chawe' lawe' Le' dan' bejli'e chie' Le'.

<sup>23</sup> Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: “Dios bzoe' chie' nake' chawe' lawe' Le'.” Ki nyejwn le'e yichen', kégeze nich yebélenlen Bran na', <sup>24</sup> san nich yebélenlžon lezka' žo'o. Dios gone' ga yeyakžo chawe' lawe' Le' cha' chejle'žo chie' Le', besbane' Xanžo Jesusen' lo yela' got. <sup>25</sup> Jesusen', Dios bdie' Le' nich gote' ni'a che doła' da' nbága'žo žo'o, na' besbane' Le' lo yela' got, nich gak gone' ga yeyakžo žo'o chawe' lawe' Le'.

## 5

*Da' žata' chežo dan' ba beyakžo chawe' law Dios*

<sup>1</sup> Na'a, zнна Dios ba beyakžo chawe' lawe' Le' ni'a che da' ben Xanžo Jesús, Benne' Criston', cha' žejle'žo chie' Le', na' che len ba begá'nlenžo Le' cháwe'do'. <sup>2</sup> Dan' žejle'žo che Jesús, Benne' Criston', žebélenlžon da' žonn Dios chežo, dan' žon chochen lázdo'žo. Žebelžo dan' žxen láže'žo gata' chežo yela' baní' che Dios. <sup>3</sup> Kégeze ki žebelžo, san lezka' žebelžo kate' zzáka'žo, dan' nnezlžo da' zzáka'žo žsedlen žo'o kwezžo zen laže'. <sup>4</sup> Kate' zbezžo zen laže' žežojžo chawe' law Dios, na' kate' ba bežojžo chawe' lawe' Le' žxen láže'žo Lekze' gáklene' žo'o. <sup>5</sup> Kate' žxen láže'žo Le', bi žak chope láže'žo. Ki naken dan' yela' nži'il che Dios len žo'o yo'on yichj lázdo'žo. Dios Be' La'y, Bennen' bseła' Dios chežo, žone' ga žaken chežo ki.

<sup>6</sup> Katen' bi gok yelažo žakze chežo, kate' bžin ža, Benne' Criston' gote' lo wlazžo žo'o, kate' ne gokžo benne' doła' ka'. <sup>7</sup> Bi yénele no benne' gate' lo wláz to benne' chawe'. Wak no benne' wechóg laže'e gate' lo wláz to benne' nake' dot chawe'. <sup>8</sup> Dios zloe'ele' žo'o kan nží'ile'ele' žo'o, dan' got Benne' Criston' lo wlazžo žo'o kate' ne gokžo benne' doła' ka'. <sup>9</sup> Ba beyakžo chawe' law Dios dan' got Benne' Criston' lo wlazžo žo'o, katen' blalje' xchene'. Che len žxen láže'žežo Le' yeslé' žo'o lo ža chog Dios chegak benne' doła' ka' gátgake' to chi'ize. <sup>10</sup> Katen' bi blé'elžo Dios chawe', Zi'nkze Dios gote' lo wlazžo žo'o



nich gak yeyakžo toze len Dios. Na'a, dan' zoa nban Bennen' bene' ga ba beyakžo toze len Diosen', žxen láže'žežo yelažo to chi'ize. <sup>11</sup> Lezka' žebelžo law Dios ni'a che da' ben Xanžo Jesús, Benne' Criston', dan' ba beyakžo toze len Diosen' ni'a che da' bene' Le'.

*Da' ben Adán, na' da' ben Benne' Cristo*

<sup>12</sup> Bla' doła' lo yežlyó nga ni'a che da' ben toze benne', Adán, na' dan' bene' doła', lezka' wyó'o yela' got. Che len gatgak yógo'te benách ka' dan' yógo'tegake' zej nbage'e doła'. <sup>13</sup> Zga'ale kate' bla' da' bchi'le Dios lo yežlyó nga, bengak benách ka' doła', benne' ka' wnníta'gake' yežlyó nga, na' gótgake', san Dios bi besbage'e benne' ka' zia dan' bi béngake' ka' zina xtiže'e. Ki goken dan' bi na' žin da' bchi'le' Le' gan wnníta'gake'. <sup>14</sup> Kate' wzó law zoa Adán, na' zejte ža wzóa Moisés gotgak yógo'te benách ka' dan' wbága'gake' doła', la'kze bi bzóagake' cheła'ale to da' wnnakze Dios kan ben Adán na'. Yógo'te benách ka' zej nake' toze len Adán na' dan' zej nake' za'sóe' ka'. Da' ni zloe'elen žo'o kan gakgak yógo'te benách ka' toze len Benne' Criston', benne' ka' chejlé'gake' chie' Le'.

<sup>15</sup> Da' žonnze Dios chežo bi naken ka da' goken chežo ni'a che dołan' da' ben Adán na'. Ni'a che dołan' da' ben toze bennen', gatgak yógo'te benách ka'. Da' zénle'eže naken da' žonnze Dios chežo, dan' naken yela' nban da' zejlí kanne. Žonne' chežo da' ni ni'a che da' ben yetoze Benne', Jesús, Benne' Criston'. <sup>16</sup> Da' žonnze Dios chežo bi naken tlebe ka da' goken chežo ni'a che dołan' da' ben toze bennen'. Da' bchog Dios che Adán na' ni'a che dołan' da' bene', lezka' bchog Dios chegak yógo'te benách ka'. Dan' žonnze Dios chežo naken nich gak yeyakžo chawe' lawe' Le' la'kze nbága'žo doła' zan. <sup>17</sup> Wyó'o yela' got yežlyó nga ni'a che dołan' da' ben toze bennen'. Ni'a che da' ben yetoze Bennen', Jesús, Benne' Criston', gata' yela' nban da' zejlí kanne chegak benne' ka' yeyákgake' chawe' law Dios, dan' naken da' žonnze Dios chežo.

<sup>18</sup> Dios bchoge' chegak yógo'te benách ka' gátgake' ni'a che dołan' da' ben toze bennen'. Lezka' yógo'te benách ka' gak yeyákgake' chawe' lawe' Le' ni'a che da' nak chawe' dan' ben yetoze Bennen', na' gata' yela' nban da' zejlí kanne chégake'. <sup>19</sup> Beyakgak benne' zan wen doła' ka' dan' bi ben toze bennen' kan zina xtiža' Dios. Lezka' benne' zan yeyákgake' chawe' law Dios dan' ben yetoze Bennen' kan zina xtiža' Dios.

<sup>20</sup> Wyó'o da' wnnakze Dios lo yežlyó nga nich gak bia' zej nbaga' benách ka' doła'. Dan' gok bia' zej nbage'e doła', lezka' gok bia' zénle'eže nak da' žonnze Dios chegak benách ka'. <sup>21</sup> Gota' yela' wak che doła' goten žo'o. Lezka' da' žonn Dios chežo napen yela' wak gonen ga yeyakžo chawe' lawe' Le' ni'a che da' ben Xanžo Jesús, Benne' Criston', na' gonen ga gata' yela' nban da' zejlí kanne chežo.

## 6

*Zoažo nbanžo ni'a che Jesús, Benne' Cristo*

<sup>1</sup> ĽBižkze nnažo na'a? ĽŽala' gonžo doła' nich lo yela' nži'il che Dios Le' yenít lawe'e chežo da' zanže? <sup>2</sup> ĽBi gónkzežon! Nak chežo ka ba gotžo to chi'ize nich biž gonžo doła'. ĽNakxkze gak gónžežo doła'? <sup>3</sup> ĽBi nnézlele kan naken chežo? Cha' bezoažo nis nich yeyakžo toze len Benne' Criston', dan' bezoažo nis zloe'elen žo'o ba wdežo lo yela' got tzen len Le'. <sup>4</sup> Kan goken, gótlenžo-ne' tzen, lezka' bgáche'lenžo-ne' tzen lo yežw ba katen' bezoažo nis. Kan ben Dios, len yela' wak zen chie' besbane' Benne' Criston' lo yela' got, lezka' bene' ga bebánlenžo tzen Jesusen' nich gakžo benách kobe chie' ka'.

<sup>5</sup> Cha' bėnlenžo tzen Benne' Criston', na' gotžo kan gote' Le', lezka' gónlenžo-ne' tzen, yebanžo lo yela' got kan bebane' Le'. <sup>6</sup> Ba nnézkzelžo da' ni: yela' benách chežo da' wzóan zga'ale, wdá'lenen Le' tzen le'e yag kroze nich kwia' yi' yela' benách chežo da' bėnlenžon doła', nich biž nna bia' da' nak doła' žo'o. <sup>7</sup> Cha' nakžo toze len Bennen' gote' ni'a che doła', na' ba beyakžo chawe' law Dios, biž nbága'žo dołan', na' biž yo'ožo lo na' doła'. <sup>8</sup> Na'a, cha' nátlenžo tzen Benne' Criston', žejle'žo yebánlenžo-ne' tzen, <sup>9</sup> dan' nnezlžo ba bebán Benne' Criston' lo yela' got, na' biž gate'. Che len biž bi gak gon yela' got na' chie' Le'. <sup>10</sup> Kan goken, gote' Le', toze chi'i gote' ni'a che doła' da' wbága'žo žo'o, san kan



naken, zoe' nbane', nbánlene' Dios. <sup>11</sup> Lezka' žala' géklele le'e naken chele ka ba nátkzele nich biž gonle doľa', san zoale nbanle nich gonle kan z̄nna x̄tiža' Dios, dan' nakle toze len Xanžo Jesús, Benne' Criston'.

<sup>12</sup> Che len, bi we'le latje da' naken doľa', nich bi gonen ga gonle doľa' lo beľa' žen chele da' gatkzen. Biž gonle kan nak da' zze láže'le da' kegle lo beľa' žen chele. <sup>13</sup> Bi wdé kwinle lo na' da' naken doľa', na' bi gonle da' kegle, san le wdé kwinle lo na' Dios dan' ba bebanle lo yeľa' got, na' le wdé beľa' žen chele lo ne'e nich gónlenen' da' naken chawe'. <sup>14</sup> Bi we'le latje da' naken doľa', nich bi gonen ga gonle doľa', dan' bzoa Dios le'e nich gonle kan z̄nna da' chawe' chie' le', na' kege gónžele kan z̄nna da' bchi'le' benách doľa' ka'.

*Da' žsaka' lebe kan nak che benne' ndo'w*

<sup>15</sup> ĽBižke nnažo na'a? ĽŽala' gonžo doľa' dan' biž yo'ožo lo na' da' bchi'le Dios benách doľa' ka', san žonžo kan z̄nna da' chawe' che Dios? ĽBi gonžon! <sup>16</sup> Ba nnézkzelele cha' wdé kwinle lo na' to benne' nich gakle benne' ndo'w chie' ka', na' nich gonle kan z̄nna x̄tiže'e, to chi'ize nakle benne' ndo'w ka' che bennen' žonle kan z̄nna x̄tiže'e. Lezka' gaken cha' wdé kwinle nich gonle doľa' da' gonen ga gatle, o cha' wdé kwinle nich gonle kan z̄nna x̄tiža' Dios, Bennen' gone' ga yeyakle chawe' lawe' le'. <sup>17</sup> Na'a, žoxken Dios. La'kze zga'ale gokle benne' ndo'w ka' lo na' doľa', na'a dot láže'le žonle kan z̄nna x̄tiža' Dios, dan' bde kwinle lo nan'. <sup>18</sup> Dan' ba belale lo na' doľa', ba beyakle ka benne' ndo'w ka' lo na' da' naken chawe'. <sup>19</sup> Zcháljlena' le'e kan žak chegak benách ndo'w ka', dan' bi žejní'ilele kwáselo lo yeľa' benachze chele. Zga'ale bde kwinle tzen len beľa' žen chele lo na' da' kegle, na' lo na' da' bi naken chawe', na' gokle ka benne' ndo'w ka' chen, na' benle x̄chin da' bi naken chawe'. Na'a, le wdé beľa' žen chele lo na' da' naken chawe', nich gakle ka benne' ndo'w ka' chen, na' gonle x̄chin da' naken chawe' nich gakle benne' ka' zej nake' che Dios.

<sup>20</sup> Katen' gokle ka benne' ndo'w ka' lo na' doľa', bi benle x̄chin da' naken chawe'. <sup>21</sup> Na'a, Ľgok chawe' chele ni'a che da' benle zga'ale? Na'a dan' benle žonen ga žedo'élele, na' žonen ga gat to chi'ize no benne' žonen'. <sup>22</sup> Na'a ba belale lo na' doľa', na' nakle ka benne' ndo'w ka' che Dios, dan' žonen ga žak da' chawe' chele dan' žonen ga nakle che Dios, na' žonen ga naple yeľa' nban da' zejlí kanne. <sup>23</sup> Lazjw no benne' žone' doľa' naken yeľa' got, san da' žonnze Dios chežo naken yeľa' nban da' zejlí kanne, dan' napžo dan' nakžo toze len Xanžo Jesús, Benne' Criston'.

## 7

*Da' žsaka' lebe yeľa' zchag na'*

<sup>1</sup> Zí'na'do' ka', nólele le'e nzi' lo na'le da' bchi'le Dios benách judío ka'. Nnézkzelele yo'o lo na' x̄tiže'e na' no benne' kate' ne zoe' nbane'. <sup>2</sup> Lezka' to no'le nžag ná'lene' to benne' byo yoe'e lo na' benne' byo chien' kate' ne zoa nban benne' byo chien', dan' ki z̄nna da' bsdle Dios kan nak che yeľa' zchag na', san cha' ba got benne' byo chien', na' nžoj no'len' lo na' x̄tiža' Dios dan' bchagen légage'. <sup>3</sup> Ki naken, kate' ne zoa nban benne' byo chien', cha' no'len' wchág ná'lene' no benne' byo yoble, gone' doľa' da' wká'n ditjen yeľa' zchag na', san cha' ba got benne' byo chien', na' nžoj no'len' lo na' x̄tiža' Dios na', na' na'a, cha' wchág ná'lene' to benne' byo yoble, bi gone' doľa' da' zka'n ditjen yeľa' zchag na'.

<sup>4</sup> Lezka' žaken chele, zí'na'do' ka'. Dan' nžagle Benne' Criston', naken ka ba nátkzele le'e, na' biž yo'ole lo na' da' bchi'le Moisés žo'o, nich gak gakle che Benne' yoblen'. Na'a nakle che Benne' Criston', Bennen' bebane' lo yeľa' got. Ki naken nich gak gonžo da' žaz laže' Dios. <sup>5</sup> Katen' wyo'ožo lo na' yeľa' benachze chežo, da' z̄nna x̄tiža' Dios benen ga gok bia'gak da' ka' wzé láže'žo da' bi zej naken chawe', da' ka' béngaken žin lo beľa' žen chežo nich góngaken ga gatžo. <sup>6</sup> Na'a ba belažo lo na' da' bchi'le Moisés žo'o dan' nátkzežo kan nak da' z̄nna x̄tiže'e, dan' bchi'len žo'o zga'ale. Ki naken nich gak gonžo x̄chin Dios lo

yela' nban kobe da' žonn Dios Be' La'y chežo, na' kege gonžon lo da' ba wdé chen, dan' naken dan' bchi'le Moisés žo'o.

*Zoa*len neda' da' naken doła'

<sup>7</sup> ĽBizkze nnažo na'a? ĽŽon da' wnnakze Dios ga žona' doła'? Bi žonen ki, san chela' bi bzejní'il neda' da' z̄nna x̄tiže'e, bi wnnezla' nak doła' da' žona'. Chela' bi zoa lo da' wnnakze' Le' da' z̄nna: "Bi se lažo'o da' de che lježo'" bi nnezla' nak doła' yela' zze laže' da' de che lježa'. <sup>8</sup> Kate' benla' x̄tiže'e, na' gókbe'ela' da' nak doła' žonen žin lo beła' žen chia', na' benen ga gókbe'ela' zze laža'a yógo'te da' kegle. Gan bi na' la' x̄tiže'e, bi nak bia' da' naken doła'. <sup>9</sup> Ža ni'te, kate' bi na' yenla' x̄tiža' Dios, gokla' zoa' nbana', san kate' benla' x̄tiže'e, gókbe'ela' nbaga'a doła', na' goka' ka to benne' gat law Dios. <sup>10</sup> Dios bdiǰjwe' da' z̄nna x̄tiže'e nich gonen ga gata' yela' nban chežo, san benen ga gókbe'ela' ba natkza'. <sup>11</sup> Gok bia' nchíxela' kan nak doła', dan' ben x̄tiže'e ga gókbe'ela' nbaga'a doła', na' žala' gata'.

<sup>12</sup> Che len, la'y nak x̄tiža' Dios, na' la'y, na' chawe', na' x̄tan nak da' bchi'le' žo'o. <sup>13</sup> ĽBen da' naken chawe' ga goka' ka to benne' gat? Bi naken ki, san da' nak doła' gok bian' ni'a che da' naken chawe', na' benen ga gókbe'ela' ba natkza' nich gak bia' nak doła' da' žona'. Ki goken nich gak bia' ni'a che x̄tiža' Dios yógo'te da' zej naken doła' zej nakle'en da' zinnj.

<sup>14</sup> Nnezlžo Dios Be' La'y benne' chežo x̄tiža' Dios, san neda' naka' benachze, na' yoa'a lo na' doła' ka to benne' ndo'w chen. <sup>15</sup> Na'a, bi žejni'ila' da' žona'. Žénela' gona' kan z̄nna x̄tiža' Dios, san bi žona' dan' žénela' gona'. Da' žona' naken doła' da' bi zle'ela' chawe'. <sup>16</sup> Žona' doła' la'kze bi žénela' gona' dołan'. Ki naken dan' x̄tiža' Dios žsedlen neda' bi naken chawe' da' žona'. Che len nak bia' nak chawe' da' z̄nna x̄tiže'e. <sup>17</sup> Ki naken, kege nedza' žona' dołan', san doła' da' zoałen neda' žonen ga žona' dołan'. <sup>18</sup> Nnezla' da' nak chawe' bi zóalenen neda', o žala' nnia', dan' naken chawe' bi zóalenen da' nak yela' benachze chia'. Žénela' gona' dan' naken chawe', san la' nedza' bi gak gonan'. <sup>19</sup> Bi žona' da' naken chawe' da' žénela' gona', san žónteza' da' kegle da' bi žénela' gona'. <sup>20</sup> Che len, cha' žona' doła' da' bi žénela' gona', kege nedkza' žonan', san doła' da' zóalenen neda' žonen ga žona' dołan'.

<sup>21</sup> Ki nak da' žaken chežo yógo'težo. Kate' žénelžo gonžo da' naken chawe', zoałen žo'o da' žonen ga žonžo da' kegle. <sup>22</sup> Lo yichj lázda'wa' žaz laža'a x̄tiža' Dios, <sup>23</sup> san žákbe'ela' zoa da' z̄nna bia' neda' da' zoałen beła' žen chia', na' to da' zži'i che x̄tiža' Dios yo'on lo yichj lázda'wa'. Dan' zóalenen beła' žen chia' žonen ga žona' doła'.

<sup>24</sup> ĽDa' nyáche'le'e naken chia' neda'! ĽNozke benne' gak yeslé' neda' lo yela' benachze chia' da' žonen ga žona' doła'? <sup>25</sup> ĽŽoxken Dios, ba belažo na'a ni'a che da' ben Xanžo Jesús, Benne' Criston'! Che len, kan nak da' yo'on lo yichj lázda'wa' žona' kan z̄nna x̄tiža' Dios, la'kze yela' benachze chia' žonen ga žénela' gona' doła'.

## 8

*Da' gak gonžo dan' zoa*len Dios Be' La'y žo'o

<sup>1</sup> Che len, benne' ka' zej nake' toze len Jesús, Benne' Criston', biž bi zia zej nbage'e, benne' ka' biž žóngake' kan žénele yela' benachze chégake', san žóngake' kan žénele Dios Be' La'y. <sup>2</sup> Dan' naka' toze len Jesusen', Dios Be' La'y, Bennen' nbánlenžo, žáklene' neda'. Che len, ba belá' lo da' benen ga bena' doła', na' lezka' lo yela' got. <sup>3</sup> Ba ben Dios da' bi gok gon da' bchi'le' žo'o. Bi be gok gonen da' gáklenen žo'o dan' nakžo benachze. Che len Dios bsele'e Zi'nkze', Bennen' beyake' benách kan nakžo žo'o, nakžo benách doła' ka', san Le' bi be doła' bene'. Besbaga' kwine' doła' da' wbága'žo žo'o, na' ka' goken, Dios bchoge' chie' gote' ni'a che doła' da' žonžo lo yela' benachze chežo nich biž ga'nžo lo na' dołan'. <sup>4</sup> Ki bene' nich gak gonžo da' zej naken chawe' da' že' x̄tiža' Dios žo'o gonžo, nolžo biž žonžo kan žénele yela' benachze chežo, san žonžo kan žénele Dios Be' La'y.

<sup>5</sup> Benne' ka', benne' žóngake' kan žénele yela' benachze chégake', že' láže'gake' da' naken che yela' benachze chégake', san benne' ka' žóngake' kan žénele Dios Be' La'y, že' láže'gake' da' naken che Dios Be' La'y. <sup>6</sup> Cha' že' láže'zežo da' naken che yela' benachze chežo, gatžo to chi'ize, san cha' že' láže'žo da' naken che Dios Be' La'y, ba napžo yela' nban da' zejlí kanne, na' zga'n ži yichj lázdo'žo. <sup>7</sup> No benne' že' láže'ze' da' naken che yela' benachze chie', bi zchage' Dios chawe', dan' bi žon bennen' kan z̄nna x̄tíža' Dios, na' bi gak gonon'. <sup>8</sup> Che len, benne' ka' žóngake' kan žénele yela' benachze chégake', bi gak góngake' da' žaz laže' Dios.

<sup>9</sup> Na'a, le'e biž žonle kan žénele yela' benachze chele, san žonle kan žénele Dios Be' La'y dan' zóalēnkze' le' le'e. Benne' Criston' bsele'e Dios Be' La'y chežo. No benne' bi zoalēn Dios Be' La'y le', bi nake' toze len Benne' Criston'. <sup>10</sup> Cha' Benne' Criston' zóalene' le'e, la'kze gat yela' benachze chele ni'a che doła', soale nbanle ni'a che Dios Be' La'y dan' ben Dios ga nakle chawe' lawe' le'. <sup>11</sup> Be' La'y che Dios, Bennen' besbane' Jesusen' lo yela' got, zóalene' le'e. Dios, Bennen' besbankze' Jesús, Benne' Criston', lo yela' got, gone' ga yebanle le'e lo bela' žen chele da' žatkzen. Ki gone' dan' zoalēn Dios Be' La'y le'e.

<sup>12</sup> Che len, zí'na'do' ka', zoa to da' nbága'žo, san kege che yela' benachze chežo, nich bi gonžo kan žénele yela' benachze chežo na'. <sup>13</sup> Cha' žonle kan žénele yela' benachze chele, gatle to chi'ize, san cha', len yela' wak che Dios Be' La'y, žonle ga kwia yi' da' žonle lo yela' benachze chele, na' gaple yela' nban da' zejlí kanne.

<sup>14</sup> Zej nak zi'nkze Dios yógo'te benne' ka' žóngake' ka' žénele Dios Be' La'y. <sup>15</sup> Dios Be' La'y na', Bennen' zóalene' le'e, bi bnnite'e le'e da' yoble ka' benne' ndo'w ka' nich žébele, san ba bene' le'e zi'nkze Dios, na' lekze' žone' ga žližžo Dios, na' z̄nnažo: "Xe." <sup>16</sup> Dios Be' La'y na' zzejn'íkzele' be' nakkžžo, na' žone' ga nnezlžo nakžo zi'n Dios. <sup>17</sup> Cha' ba nakžo zi'n Dios, lezka' da' zej naken che Xažo Dios gata' chežo tzen len Benne' Criston'. Ki gaken chežo cha' sáka'lenžo tzen Benne' Criston' nich tzen len le' soažo lo yela' baní' chie'.

<sup>18</sup> Žekla' neda', da' zzáka'žo na'a bi be naken kan nak yela' baní' da' gata' chežo že da' ba za'. <sup>19</sup> Zbezgak yógo'te da' ben Dios, na' žak láže'gaken žinte že na' katen' Dios wloe'ele' law zej nak zi'nkze' benne' ka' žejlé'gake' chie' le'. <sup>20</sup> Yógo'te da' ben Dios wdégaken lo na' da' žonen ga kwia yí'gaken, kege dan' gónegeklen gaken ki, san ki goken dan' ben Dios ga naken ki. Lezka' bene' ga gak wxén láže'gak le' da' ka' bene', <sup>21</sup> na' yelagak yógo'te da' ka' ben Dios lo da' žonen ga zbia yí'gaken. Ki naken, lezka' yebégeklen lo yela' žeslá da' záka'le'en da' yebéleengekle benne' ka' zej nake' zi'n Dios. <sup>22</sup> Nnezlžo yógo'te da' ben Dios zzáka'gaken na' zejte na'a ža, kan zzaka' to no'le za' galj bi'do' chie'. <sup>23</sup> Kégeze yežlyó nga zzakan', san lezka' zzáka'žo žo'o, la'kze Dios Be' La'y zóalene' žo'o. le' nake' chežo da' zloe'elen žo'o kan gákkžežo. Zzáka'žo kate' ne zbezžo že na' katen' Dios wloe'ele' law nakžo zi'nkze' ka', že na' lezka' yeskobe' bela' žen chežo. <sup>24</sup> Dan' žxen láže'žo gone' da' ni, belažo žo'o, san cha' gak le'elžo dan' žxen láže'žo, bi naken to da' zbez láže'žon. Bi zbezžo da' ba zle'elžon. <sup>25</sup> Na'a, cha' žxen láže'žo to da' bi zle'elžo, na' lo yela' zbez žen laže' zbezžon.

<sup>26</sup> Lezka' Dios Be' La'y žáklene' žo'o kate' žedó láže'žo, dan' bi nnezlžo bi žala' nnablžo Dios, san Dios Be' La'y zdekze' xtíža'žo law Dios, na' lo yela' z̄nnab chie' zbeže láže'li'e, kan bi gak no benne' nne'. <sup>27</sup> Dios z̄wie' da' yo'o lo yichj lázdo'gak benách ka', na' nnezle' da' žénele nna Dios Be' La'y na', na' le', kan žénekzele Dios, z̄die' xtíža'gak benne' ka' law Dios, benne' ka' zej nake' toze len Benne' Criston'.

#### *Ba belažo dan' yo'ožo Benne' Cristo*

<sup>28</sup> Nnezlžo yógo'te da' žak chegak benne' ka' zej nži'ile' Dios žon cháwe'gaken légake', benne' ka' bliž Dios légake' kan wnnakze' gone'. <sup>29</sup> Benne' ka' wžekze Dios zga'ale, lezka' bzoe' chégake' zga'ale gákgake' tlebe kan nak Zi'nkze', nich gak blo Zi'nen' ladjw benne' zan, benne' lježe ka'. <sup>30</sup> Benne' ka' bzoa Dios chégake' zga'ale kan žala' gákgake', lezka' bliže' légake', na' benne' ka' bliže', bene' légake' chawe' lawe' le', na' benne' ka' bene' légake' chawe', lezka' ba bzoe' chégake' sí'gake' yela' baní' chie'.

<sup>31</sup> ĴBizkze nnažo na'a kan zej nak da' ki? Cha' Dios žákłene' žo'o, bi žala' žébežo la'kze soa da' gongak benách ka' chežo. <sup>32</sup> Dios, dot laže'e benne' chežo Zi'nkzen'. Bdie' Le' nich gote' lo wlazžo žo'o. Cha' ki ben Dios, Ĵbi gónnli'e chežo tzen len Zi'nen' yógo'te da' žiážjelžo? <sup>33</sup> ĴNozkze benne' gak yesbage'e benne' ka' zia, benne' ka' wžekze Dios? Bi gak nitó benne' dan' benkze Dios ga ba beyakžo chawe' lawe' Le'. <sup>34</sup> ĴNozkze benne' gak choge' chežo gatžo to chi'ize? Bi gak nitó benne' dan' gotkze Benne' Criston' lo wlazžo žo'o, na' da' nakže zen, bebane' lo yela' got, na' na'a zoe' kwit li ža che Dios gan nzi' lo ne'e yela' wnná bia', na' zinne chawe'e lo wlazžo žo'o law Dios. <sup>35</sup> La'kze zoa bi da' žaken chežo, nnézkzelžo Benne' Criston' nži'ile' žo'o. Nnezlžo nži'ile' žo'o la'kze zžáka'žo, o la'kze nak nyache' láže'žo, la'kze zbia láže'gak benách ka' žo'o, o la'kze zdonžo, o la'kze žiažje da' gákwžo, o la'kze žon zož chežo, o la'kze gotgak benách ka' žo'o.

<sup>36</sup> Kan zej nak da' ki nyejw le'e yiche la'y da' znnan:

Dan' nakžo chio' Le',  
žóntezgak benách ka' ga gatžo.

Nakžo ka zila' ka',  
bia ka' ndégakba' lo na' benne' gote' légakba'.

<sup>37</sup> Na'a, dan' Bennen' nži'ile' žo'o zóalene' žo'o, žxen láže'žo soelžo lo da' žaken chežo.

<sup>38-39</sup> Che len žekla' neda':

Bi be sáke'le gonen ga biž ži'il Dios žo'o.

Nži'ile' žo'o dan' nakžo toze len Xanžo Jesús, Benne' Criston'.

Bi sáke'le gon yela' got o yela' nban ga biž ži'ile' žo'o,

na' kege wbás che ya'abá ka',

o benne' wnná bia' ka', o yela' wak che da' xiwe',

o bíte'teze da' zoan, o bíte'teze da' zan',

o to da' že' ža'le, o to da' že' že'le,

o bíte'teze da' ben Dios.

## 9

### *Dios wžekze' benne' Israel ka' nich gákgake' chie'*

<sup>1</sup> Zchalja' da' naken dot da' li dan' naka' che Benne' Criston', na' da' znnia' naken tlebe len da' znnakze Dios Be' La'y lo yichj lázda'wa'. Bi žon laža'a. <sup>2</sup> Žakle'e nyache' laža'a, na' žéktezela', <sup>3</sup> dan' žak laža'a gona' ga yelagak lježa' ka', benne' wlaš chia' ka'. Chela' gaklen légake', yénezkzela' yebéj yichj Dios neda', na' kwásłena' Benne' Criston'. <sup>4</sup> Benne' wlaš chia' ka' zej nake' za'só Israel, na' Dios bi'e légake' latje gákgake' zi'nkze' ka'. Yela' baní' che Dios wzóalenen légake', na' Dios bdie' lo ná'gake' diža' chie' da' zka'n chawen', na' lezka' da' bchi'le' žo'o. Bliže' légake' nich wká'n zéngake' Le', na' bchebe laže'e gon chawe'e yógo'te benách zi'to' ka' ni'a chégake'. <sup>5</sup> Zej nake' za'sógak xa wdé cheto', Bran, na' Isaak, na' Jakob, na' ladjw ljěžgake' ka', kan nak yela' benách chie', golj Benne' Criston', Bennen' nakkze' Dios, na' zna bi'e yógo'te. ĴGa'n zénteze' Le'! Ka'kze gaken.

<sup>6</sup> La'kze yógo'te benne' wlaš chia' ka' bi nzi' lo ná'gake' Benne' Criston', bi žala' nnažo: "Beyák xtiža' Dios dáche'ze." Kege yógo'te za'só Israel zej nake' da' li benne' Israel ka', benne' ka' zej nake' che Dios. <sup>7</sup> La'kze goljgak benne' zan za'só Bran, kege yógo'tegake' gókgake' da' li za'só Bran na', san naken kan nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Za'só Isaak ka' gákgakze' da' li za'só' ka'." <sup>8</sup> Ki naken, benne' ka' zej nake' zi'n to benne', bennen' nake' che Dios, kege yógo'tegake' zej nake' zi'nkze Dios. Na'a, benne' ka' nálgake' ni'a che da' bchebe laže' Dios zej nakze' da' li za'só Bran na'. <sup>9</sup> Dan' bchebe laže' Dios bi da' wneziwe' che Bran na' znnan ki: "Yetó yiz na'a ža yelá'a, na' Sara, zo'lo', galje to bi' byodo' chie'."

<sup>10</sup> Kégeze da' ni goken ki, san lezka' katen' Rebeka ne noe'e bi' byodo' ka' che Isaak, xa wdé cheto', lo li'e, <sup>11-13</sup> katen' bi na' gáljgakbe', na' bi na' góngakbe' da' nak chawe' o

da' kegle, Dios gože' Rebeka na', na' wnné': "Xkwide' nežw chio' gonbe' xchin xkwide' bežopen'." Da' ni naken tlebe len da' nyejw le'e yiche kan wnná Dios, dan' znnan: "Bži'ila' Jakob, na' kege Esaú." Ka' goken, bga'n choch da' bzoa Dios to chi'ize kan nak chegak benne' ka' ba wžekze' Le'. Che len bi žaken ki ni'a che to da' gak gongak benách ka', san naken ki dan' zbekze Dios no benne' žliže'.

<sup>14</sup> ¿Bizkze nnažo na'a? ¿Žon Dios da' kegle? Bi žonen'. <sup>15</sup> Dios gože' Moisés, na' wnné': "Yeyache' láže'la' no benne' žénela' yeyache' láže'la'-ne', na' we' laža'a no benne' žénela' we' laža'a-ne'." <sup>16</sup> Che len, bi žaken ki ni'a che da' žénegekle benách ka', o dan' žon byene to benne', san naken dan' žénekzele Dios, Bennen' žeyache' láže'le' benách ka'. <sup>17</sup> Kan nak da' ni nyejw le'e yiche la'y kan Dios gože' Benne' Faraón, katen' wnné': "Che len bzoa' le' gan znná bi'o nich wloe'ela' law yela' wak zen chia' ni'a chio' le', na' gona' ga gónbia'gak benách ka' nníta'gake' dot yežlyó da' nakkza' neda'." <sup>18</sup> Ki naken, Dios žeyache' láže'le' no benne' žénekzele', na' lezka' žone' zižje yichj lázdo'w no benne' žénele' gone' zižje yichj lázda'we', kan bene' che Benne' Faraón na'.

<sup>19</sup> Na'a ye'le neda': "Cha' ki naken, ¿biz chen' žesbaga' Dios benách ka' zia? ¿Nožkze benne' gak wsejwe' xnez Dios nich bi gone' da' žénekzele' Le'?" <sup>20</sup> Bi naken ki. ¿Nožkze le' znnio' che Dios? ¿Wak to yeso' da' naken yo yen' benne' wen že'e, na' nnan: "¿Biz chen' beno' neda' ki?" <sup>21</sup> ¿Bi nzi' lo na' benne' wen že'e gone' che gona' na' to yeso' da' wkonlžon žin ga nla' law, na' che la' gona' na'ze gone' yetó yeso' da' wkonlžon žin ga bi nla' law?

<sup>22</sup> Gónkezele Dios wloe'ele' law kan wsaka' zi'e no benne' wen da' kegle, na' gone' ga gak bia' yela' wak zen chie', san lo yela' zbez zen laže' chie' bzoale' benne' ka' žala' choge' chégake' gátgake', benne' ka' zej nbage'e zia, da' žon byenen wžia yi'e légake'. <sup>23</sup> Ki ben Dios nich gak bia' záka'le'e yela' bani' chie', dan' zloe'ele' law lawgak benne' ka' žeyache' láže'le', benne' ka' bzoale' chégake' zga'ale sóagake' lo yela' bani' chien'. <sup>24</sup> Dios bliže' benách ki. Kégeze bliže' neto', benne' judío ka', san lezka' bliže' benách zi'to' ka'. <sup>25</sup> Kan nak da' ni nyejw le'e yiche la'y da' bchalj Oseas lo wlaž Dios, katen' wnné':

Benne' ka' bi zej nake' benách chia' ka',  
go'a lágake': "Benách chia' ka'."

Na' benne' ka' bi bži'ila',  
go'a lágake': "Benne' ka' nži'ila'."

<sup>26</sup> La' na'ze gan wnnía' kan nak chégake':  
"Bi nakle benách chia' ka'"  
go'a lágake': "Ži'nkze Dios ban."

<sup>27</sup> Na'a, kan nak chegak za'só Israel ka', Isaías wnné':  
La'kze yangak za'só Israel ka',  
na' nníta'gake' kan že' yox žoa'a to yego zen,  
nbábzegake' yelágake'.

<sup>28</sup> Xanžo Dios la' gontie' ga la' lawte  
da' bchoge' chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga.

<sup>29</sup> Lezka' Isaías na' bchalje' zga'ale, na' wnné':  
Xanžo Dios, Bennen' nape' dot yela' wnná bia',  
chela' bi bka'ne' chežo za'sóžo ka',  
ga'nžo kan zej nak yež Sodoma, na' yež Gomorra,  
yež ka' bchinnj Dios.

*Benách Israel ka', na' diža' chawe'*

<sup>30</sup> ¿Bizkze nnažo na'a? Benne' ka' bi zej nbabe' Israel, na' bi be' láže'gake' yeyákgake' chawe' law Dios, ba beyákgake' chawe' lawe' Le', san beyákgake' chawe' lawe' Le' dan' žejlé'gake' chie'. <sup>31</sup> Na'a, la'kze be' láže'gak benne' Israel ka' góngake' kan znná xtiža' Dios, da' žala' gonen ga gákgake' chawe' lawe' Le', bi gota' chégake' da' žala' gata' chégake' dan' žóngake' kan znná xtiže'e. <sup>32</sup> ¿Biz chen' goken ki? Ki goken dan' bi béngaken' lo yela' žejlé' chégake' che Dios, san žakze chégake' gónegekle' góngake' kan



z<sub>n</sub>na x<sub>t</sub>iže'e, na' che l<sub>e</sub>n bchíxgekle', o wak nnažo: bejchégwgake' lo da' nzin': Yej Gan Žejchégo'gak Benách Ka'. <sup>33</sup> Kan nak da' ni nyejw le'e yiche la'y da' z<sub>n</sub>nan:

Le wia nga, wdixjwa' lo yež Sión to benne' byo,  
bennen' gake' ka to yej gan chejchégo'gak benách ka',  
yej na' gonon ga wchíxgekle'.  
No benne' chejli'e chie' L<sub>e</sub>', bi yedoe'ele'.

## 10

<sup>1</sup> Zí'na'do' ka', da' žak laža'a, na' da' z<sub>n</sub>nabla' Dios gone' chegak benách Israel ka', naken gone' ga yelágake'. <sup>2</sup> Zzoa lia' chégake', dot láže'gake' že' láže'gake' Dios, san kege l<sub>e</sub>n yela' žejni'il li laže'. <sup>3</sup> Bi nnézgekle' kan žon Dios, žonze' ga nakžo chawe' lawe' L<sub>e</sub>', san žénegekle' gon kwíngake' chawe' law Dios žakze chégake', na' bi nníta'gake' gaxjw laže' law Dios nich gak gone' L<sub>e</sub>' légake' chawe' lawe' L<sub>e</sub>'. <sup>4</sup> Beyóž ben Benne' Criston' da' žénele gon da' bchi'le Moisés gonžo. Ben benne' Criston' ga gak yeyakgak yógo'te benách ka' chawe' law Dios, benne' ka' chejlé'gake' chie' L<sub>e</sub>'.

<sup>5</sup> Kan nak che no benne' cha' yeyake' chawe' law Dios dan' žone' kan z<sub>n</sub>na x<sub>t</sub>iža' Dios, bzoj Moisés da' z<sub>n</sub>nan ki: "Bennen' gone' dot kan z<sub>n</sub>na x<sub>t</sub>iže'e, soe' nbane' dan' žone' ki."

<sup>6</sup> Na'a, kan nak che no benne' yeyake' chawe' law Dios dan' žejli'e chie' L<sub>e</sub>', z<sub>n</sub>nan ki: "Bi nno' lo yichj lázdo'o, bi nno': ¿Nožkze benne' kwene' ya'abá che Dios? (dan' naken: nich gone' ga yetj Benne' Criston'), <sup>7</sup> na' bi nno': ¿Nožkze benne' yetje' gan de latje che benne' gat ka'? (dan' naken, nich gone' ga kwen Benne' Criston', na' yežoje' lo yela' got)."<sup>8</sup> Na'a, ¿bizkze z<sub>n</sub>nan? Ki z<sub>n</sub>nan: "Gawze gan zo' zoakze x<sub>t</sub>iža' Dios. Lo žo'o, na' lo yichj lázdo'o zoa x<sub>t</sub>iže'e na'." Da' ni naken diža' che da' žejle'žo che Dios dan' zchaljton', na' z<sub>n</sub>nato': <sup>9</sup> "Cha' da' z<sub>n</sub>no' nak bian' Jesusen' nake' Xano', na' cha' žejli'o dot lažo'o Dios besbane' L<sub>e</sub>' lo yela' got, yeló' le'." <sup>10</sup> Lo yichj lázdo'žo žejle'žo che Jesusen' nich yeyakžo chawe', na' ni'a che da' zchaljžo, zloe'elžo dan' nak Jesusen', Benne' Criston', chežo nich yelažo.

<sup>11</sup> Nyejw le'e yiche la'y da' z<sub>n</sub>nan: "Bi yedoe'egekle yógo'te benne' ka' žejle'gake' chie' L<sub>e</sub>'." <sup>12</sup> Dios, tlebe kan že' laže'e benne' judío ka', na' benne' zi'to' ka', benne' ka' nníta'gake' dot yežlyó nga, dan' Xanžo na'kze nake' Xangak yógo'tegake', na' nápli'e bi da' wneziwe' chegak yógo'te benne' ka' z<sub>n</sub>nábgekle' L<sub>e</sub>'. <sup>13</sup> Kan nak da' ni nyejw le'e yiche la'y da' z<sub>n</sub>nan: "Yelagak yógo'te benne' ka' wlížgake' La Xanžon'." <sup>14</sup> ¿Nakx gak wlížgake' L<sub>e</sub>' cha' bi žejle'gake' chie' L<sub>e</sub>'? ¿Nakx gak chejle'gake' chie' L<sub>e</sub>' cha' batkle béngekle' kan nak chie'? ¿Nakx gak yéngekle' chie' cha' bi zoa no benne' wzenle' légake' x<sub>t</sub>iže'e? <sup>15</sup> ¿Nakxkze gak wzéngekle' x<sub>t</sub>iže'e cha' bi sela' no benne' légake'? Kan nak da' ni nyejw le'e yiche da' z<sub>n</sub>nan: "Ba nez zen gaken chegak benne' ka' žingak benne' ka' gan nníta'gake', benne' ka' zcháljgake' da' zka'n ži yichj lázdo'žo." Ki z<sub>n</sub>na diža' chawe' che Benne' Criston'.

<sup>16</sup> Na'a, kege yógo'tegake' wzí' lo ná'gake' diža' chawen'. Kan nak da' ni, Isaías wnné': "Xan, ¿nožkze benne' bejli'e da' bchaljton'?" <sup>17</sup> Ki naken, benne' ka' yéngekle' chejle'gake' chie' L<sub>e</sub>', na' dan' žala' yéngeklen' naken x<sub>t</sub>iža' Benne' Criston'.

<sup>18</sup> Na'a z<sub>n</sub>nia': "¿Bi béngeklen'?" Da' li béngeklen', kan nyejw le'e yiche la'y da' z<sub>n</sub>nan: Benle chí'igake' dot yežlyó nga.

Yógo'te latje bžingak x<sub>t</sub>iža'gake'.

<sup>19</sup> Lezka' z<sub>n</sub>naba': "¿Bi gókbe'egekle benne' Israel ka' da' ni?" Da' li gókbe'egeklen'. Gan wzó law, bchalj Moisés lo wláz Dios, na' wnné':

Gonkza' ga gé'elele le'e,  
dan' ži'ila' benách ka' bi zej nbáblene' le'e.

Ni'a chegak benách ka' bi žejni'igekle' gona' ga ža'ale.

<sup>20</sup> Wdé na' Isaías na' gókli'e benne' wechóg laže', na' bchalje' lo wláz Dios, na' wnné':

Benne' ka', benne' bi bdíljgake' neda', bžélgekle' neda'.  
Bloe'e lawa' lawgak benne' ka' bi be wnnábgekle' neda'.



<sup>21</sup> Na'a, kan nak chegak benne' Israel ka', bchalj Isafás na' lo wláz Dios, na' wnné': "Tža tža bli na'a, na' bliža' benách ka' bi žóngake' kan z̄nna x̄tiža'a, na' z̄zóagake' neda' chela'ale."

## 11

### *No benne' ka' yelágake' ladjw benách Israel ka'*

<sup>1</sup> Na'a z̄naba': ¿Bebéj yichj Dios benách Israel ka' to chi'ize? Bi naken ki. Nedkza' naka' benne' Israel. Naka' za'só Bran, na' nbaba' ljež Benjamín ka', z̄i'nkze Israel na'.  
<sup>2</sup> Dios bi bebéj yichje' benách chie' ka', benne' ka' wžekze' Le' ža ni'te nich gákgake' che Leze'. ¿Bi nnézlele dan' nyejw le'e yiche la'y kan ben Lías, bennen' bchalje' lo wláz Dios? Bliže' Dios, na' besbage'e benách Israel ka' z̄ia, na' wnné': <sup>3</sup> "Xan, ba bétgake' benne' ka' bcháljgake' lo wlazo' Le', na' bchínjgake' bkog la'y chio' ka' gan bzeyto' bia beždo' ka' lawo' Le'. Toza' neda' nga'na' chio', na' žénegekle' gótgake' neda'." <sup>4</sup> Na'a, ¿biz bechebe Dios? Ki wnné': "Žape chi'a chonn̄laj chi gaywá' benne' chia' ka', benne' ka' bi zzoa z̄ibgake' lawgak lo'a ka' zej nzin' Baal." <sup>5</sup> Lezka' naken ža ni zoažo na'a, zej nga'n bale benne' Israel ka', benne' ka' wžekze' Dios nich gákgake' chie' Le'. Le' žape chi'ikze' légake'. <sup>6</sup> Cha' naken da' žonze' Le' ni'a chégake', bi naken ni'a che to da' gak góngake'. Chela' goken ni'a che to da' gak gonžo, dan' žonze Dios ni'a chežo biž gaken to da' žonze' ni'a chežo.

<sup>7</sup> ¿Bizkze nnažo na'a? Bi wzi'gak benne' Israel ka' dan' bdíljgake', san ba wzi'gaken benne' ka' wžekze' Dios nich gákgake' chie' Le', na' yezíka'že' ka', Dios bene' zižje yichj lázdo'gake'. <sup>8</sup> Kan nak da' ni nyejw le'e yiche la'y da' z̄nna: "Dios bene' ga zej nake' chol' laže'." Ki bene', na' la'kze' gak lé'egekle' da' žone' Le', na' yénegekle' x̄tiže'e, bi žejní'gekle'. Ki naken chégake' na' zejte ža ni zoažo na'a. <sup>9</sup> Kan nak da' ni lezka' bchalj Dabí, katen' wnné':

Lni ka' chégake' yeyákgaken da' séngaken légake',

na' ka' to do yelj gan chéjgake'.

Lezka' góngaken ga chíxgekle',

na' Dios wsaka' zi'e légake'.

<sup>10</sup> Cholgak yej lágwage', nich bi lé'egekle',

na' to chi'ize yéchwage' nich wá'gake' ywa'.

### *Kan gak yelagak benách ka' bi zej nake' benne' judío*

<sup>11</sup> Na'a z̄nnia': ¿Bchíxgekle' benne' judío ka' ga bžinte wnitgekle' to chi'ize? Bi goken ki, san bzóagake' x̄tiža' Dios chela'ale, na' na'a Dios žoe'e latje yelagak benne' ka' bi zej nake' benne' judío nich gone' ga gé'egekle' benne' judío ka' légake'. <sup>12</sup> Dan' bengak benne' judío ka', bchíxgekle', benen ga bžin da' naken ka' to yela' wnni'a zen chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. Cha' ki goken, gota' to yela' wnni'a zen chegak benne' ka' bi zej nake' benne' judío dan' wnitgekle' benne' judío ka', na' da' zenle'eže gata' chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga kate' yeyakgak benne' judío ka' che Dios.

<sup>13</sup> Na'a žapa' le'e, benne' ka' bi nakle benne' judío, z̄nnia': dan' naka' wbás bseła' Dios nich wzenla' benne' ka' bi zej nake' benne' judío ka' x̄tiže'e, z̄kónle'ela' žin dan' nzi' lo na'a, <sup>14</sup> nich gak gona' ga gé'egekle' benne' wláz chia' ka' le'e, na' nich gona' ga yelágake' bale'. <sup>15</sup> Cha' gota' latje chegak benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga yeyákgake' che Dios dan' wnitgekle' benne' judío ka' latje chégake', na' da' zénle'eže gata' chegak benách ka', kate' benne' judío ka' yeyákgake' lo latje chégakkze' na'. Gaken kan žak kate' žebangak benne' gat ka'. <sup>16</sup> Cha' z̄nézjwžo che Dios kwa nildo' da' žebežon néžwle, lezka' kwa dan' nga'nen naken che Leze', na' cha' nnažo nak che Dios lwe yag, lezka' ni'a nen zej naken che Leze'.

<sup>17</sup> Zej nak bale benne' judío ka' ka' ni'a na' to yag olibo chawe' da' ka' zej nžogen, na' le'e, ka' ni'a na' to yag olibo yixe', bejda'le yag olibo chawen', na' beyazle lo latje chegak benne' ka' wžóggake', na' z̄zi'le da' žonn lwen, na' x̄is yag olibo chawen'. <sup>18</sup> Che len, bi wká'n zen kwínle, bi wzoale chela'ale benne' ka' zej nake' ka' ni'a nen ka', da' zej nžogen.

Cha' zka'n zen kwinle, žala' nnézlele kege le'e zwawle lwe yagen', san lwe yagen' zwawn le'e.

<sup>19</sup> Wak nno': "Wžoggak ni'a na' yagen' nich gak chaza' neda' lo latje chégaken." <sup>20</sup> Da' znno' naken dot da' li, san wžoggake' dan' bi bejlé'gake' che Dios, na' bejdó'o le' yagen' dan' žejli'o che Dios. Che len, bi žala' wká'n zen kwino', san žala' žebo' Dios. <sup>21</sup> Cha' bsaka' zi'i Dios benne' ka', benne' ka' zej nakkze' ni'a na' yag chawen', lezka' wsaka' zi'e le'. <sup>22</sup> Na'a, bwia nga kan nak Dios ži'i laže', na' lezka' kan žsaka' z'li'e no benne'. Da' li žsaka' z'li'e benne' ka' bchixgekle', san nake' ži'i laže' len le'. Che len, žala' góntezo' da' naken tlebe len yela' ži'i laže' chie' na', nich bi choge' lezka' le' lo yag chien'. <sup>23</sup> Lezka' gaken chégake' cha' bi gá'ngake' lo yela' bi žejlé' chégake', na' chejtá'gake' da' yoble lo yagen', dan' nap Dios yela' wak gone' ga chejtá'gaken' da' yoble. <sup>24</sup> Nako' le' ka' ni'a na' yag olibo yixe' da' bchogen', na' bejtó'o yag olibo chawen' gan nitó benne' wdé' ni'a na' to yag yixe'. Bi gakže zede chegak benne' ka' zej nakkze' ka' ni'a na' yag chawen', chejtá'gake' da' yoble lo yag chégakkzen'.

### *Kan gak yelagak benách Israel ka'*

<sup>25</sup> Zí'na'do' ka', žénela' nnézlele da' ni da' bgachen', nich bi wká'n zen kwinle ni'a che yela' žejní'il chele. Bałe benne' Israel ka' beyákgake' zižje laže', na' ki gákgake' ga žinže ža yógo'te benách ka', benne' bi zej nake' benne' judío ka', benne' ka' žala' yelágake', ba zej nbabe' gan znna bia' Dios. <sup>26</sup> Te na' gata' latje yelagak yógo'te benne' Israel ka', kan nyejw le'e yiche la'y, da' znnan:

Žoj Benne' Weslá lo yež Sión,

na' yeké'e da' kegle da' bengak za'só Jakob ka'.

<sup>27</sup> Da' ni naken diža' žag da' gónlena' légake'

katen' yeká'a doła' da' zej nbage'e.

<sup>28</sup> Ki naken, bzóagake' diža' žag da' ben Dios cheła'ale, na' Dios wléj yichje' légake' nich gak yelale le'e, san lezka' nži'il Dios légake', dan' wžekze' Le' xa xtó'gake' ka'. <sup>29</sup> To chi'ize znezjw Dios da' znezjwe', na' to chi'ize zbie' benách ka'. <sup>30</sup> Kan nak chele, zga'ale bi benle kan znna xtiža' Dios, na' na'a Dios žeyache' láže'le' le'e dan' bi bengak benne' judío ka' kan wnnakze' Le'. <sup>31</sup> Lezka' žaken chégake' na'a, bi žóngake' kan wnná Dios, san ki gakzen na' zejte Dios yeyache' láže'le' légake', kan žeyache' láže'le' le'e na'a. <sup>32</sup> Dios wléj yichje' yógo'te benách ka' bzóagake' xtiže'e cheła'ale, nich gak yeyache' láže'le' yógo'tegake'.

<sup>33</sup> Zenle'e nak yela' wnni'a che Dios, dan' naken yela' wak zen chie', na' yela' žejní'il chie'. Bi gak nitó benne' chejni'ile' da' bzoa Dios gone', na' bi gak no benne' nnezle' da' ka' žon Dios. <sup>34</sup> ¿Nožkze benne' žejni'ile' da' zza' laže' Xanžon'? ¿Nožkze benne' gak wzejni'ile' Le'? <sup>35</sup> ¿Nožkze benne' zoa da' bnezjwe' che Dios nich gon byenen bi da' yebí'i Dios chie'? <sup>36</sup> Yógo'te da' zej den zej nžojen lo na' Dios, na' zej nnitan' ni'a chie' Le', na' zej nnitan' nich yebélenle' Le' légaken. ¡Ga'n zen Dios to chi'ize! Ka'kze gaken.

## 12

### *Žala' wdé kwinžo lo na' Dios*

<sup>1</sup> Zí'na'do' ka'. Dios žeyache' láže'le' žo'o. Che len žáta'yoela' le'e wdé kwinle lo na' Dios, na' gake ka to da' nak ban da' zdežo law Dios, nich gake che Leze', dan' naken to da' žaz laže' Dios. Da' ni žala' gonle, da' naken tlebe len da' zka'n zenžo Dios. <sup>2</sup> Biž gonle tlebe kan žongak benách ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a, san le gak benách kobe ka' dan' ba bkob Dios yichj lázdo'le. Le gon ki nich gak nnézlele da' chawe' da' žénele Dios gonle, dan' žaz laže'e Le', na' da' naken dot li laže'.

<sup>3</sup> Na'a, dan' zoa da' bde Dios lo na'a, žapa' yógo'tele: bi wká'n zen kwinle, da' bi žala' gonle, san žala' gake gaxjw laže' kan zza' láže'le, na' kan nak yela' žejlé' chele da' benn Dios che chele. <sup>4</sup> Kan nak toze beła' žen chežo, la'kze da' zan da' ka' zej dan', na' kege toze žin žon to to da' ka', <sup>5</sup> lezka' naken chežo. La'kze benne' zan nakžo, nakžo ka toze beła' žen dan' nžagžo žo'o Benne' Criston', na' che len yógo'težo nakžo toze tožo len yetožo.

<sup>6</sup> To tožo nzi' lo na'žo to da' benn Dios chežo, na' nža' to ton kan nak da' benne' che chežo.

No benne' Dios bnezjwe' chie' wchalje' lo wlaze' le', len yela' žejlé' chie', žala' wchalje'.

<sup>7</sup> No benne' Dios bnezjwe' chie' gone' xchine', cháwe'do' žala' gonen'.

No benne' Dios bnezjwe' chie' wsedle' benách ka', cháwe'do' žala' wsedle' légake'.

<sup>8</sup> No benne' Dios bnezjwe' chie' wzejni'ile' benách ka', na' cháwe'do' žala' wzejni'ile' légake'.

No benne' bi da' wnezjwe' che no benne' yoble, dot laže'e žala' wnezjwen'.

No benne' zna bi'e benách ka', lo yela' gaxjw laže' žala' gonen'.

No benne' žáklene' lježe' ka', len yela' žebél žala' gonen'.

*Kan žala' gon no benne' nake' toze len Jesús*

<sup>9</sup> Žala' ži'ilele lježle ka' dot láže'le.

Le wzóa da' kegle chela'ale.

Le we' laže' gonle da' naken chawe'.

<sup>10</sup> Le ži'il lježle ka' kan nži'il kwinkzle.

Kan žaple ba la'ne lježle žala' gonle ga gakže' benne' blo.

<sup>11</sup> Le gon chóchteze láže'le, na' bi wedle.

Le gon xchin Xanžon' dot láže'le.

<sup>12</sup> Le yebél dan' zoa da' žxen láže'le.

Le kwez zen laže' kate' bi zzáka'le.

Le wcháljenteze Dios.

<sup>13</sup> Le wnezjw benách ka' che Jesusen' da' žiážjegekle'.

Le we' gan chejnníta'gak benne' ka' zlá'gake' ližle.

<sup>14</sup> Le nnable Dios gon chawe'e benne' ka' zbia láže'gake' le'e.

Le nnab gak chawe' chégake', na' bi wžiale légake' zia.

<sup>15</sup> Le yebél tzen len benne' ka' žebégekle'.

Le kwéželen benne' ka' zbéžegake'.

<sup>16</sup> Le gak toze len lježle ka'.

Bi wká'n zen kwinnle, san le gonlen tzen benne' gaxjw laže' ka'.

Bi gekle ba naple dot yela' žejní'il.

<sup>17</sup> Bi yebi'ile che nitó benne', bi gonle da' zia che no benne' žone' chele da' zia.

Le gon da' nak chawe' chegak yógo'te benách.

<sup>18</sup> Cha' sáke'le, le kwez chawe' len yógo'te benách.

<sup>19</sup> Ži'na'do' ka', bi yezi'le wzón benách ka' la' le'eze, san le we' latje yebi' Dios chegak benne' ka', dan' nyejw le'e yiche la'y da' znan: "Nedkza' yezi'a wzón. Neda' yebi'a chegak benách ka'." Ki wnná Xanžo Dios. <sup>20</sup> Lezka' znan: "Cha' zoa no benne' bi zle'ele' le' chawe', na' cha' zdone', bnezjw da' gawe'. Cha' zbiłe' nis, bnezjw da' ye'je'." Kate' gono' ki, gono' ga yedoé'el bennen'. <sup>21</sup> Bi go'o latje nna bia' da' kegle le', san wnná bia' da' keglen', wkonlo' žin da' naken chawe'.

## 13

<sup>1</sup> Yógo'tele žala' gonle kan znnagak benne' yolawe' ka'. Dios bdekze' lo ná'gake' yela' wnná bia' da' zej nzi'e, na' wak nnažo bnníta'kze' le' benne' ka' lo latje chégake'. <sup>2</sup> Che len, no benne' zzoe' no benne' yolawe' chela'ale, zzoe' chela'ale to da' bzoa Dios, na' benne' ka' žóngake' ki, choge' chégake' kwia'y'gake'. <sup>3</sup> Zej nnita' benne' yolawe' ka', kege nich wchébegake' no benne' žone' da' naken chawe', san nich wchébegake' no benne' žone' da' zinnj. Cha' žénelo' gono' ga bi wchébegake' le', ben da' naken chawe', na' yežojo' chawe' gan zchi'a láže'gake'. <sup>4</sup> Benne' yolawen' nake' ni'a na' Dios nich gáklene' le', san cha' žono' da' zinnj, na' žala' žebo', dan' bi noe'e dáche'ze bar che yolawe'. Nake' ni'a na' Dios nich yebi'e da' žeyala' no benne' žone' da' zinnj. <sup>5</sup> Che len žon byenen gonle kan zna bennen' nzi' lo ne'e yela' wnná bia', kégeze dan' bde Dios lo ne'e wsaka' zi'e

le'e, san lezka' nich kwe' ži yichj lázdo'le law Dios. <sup>6</sup> Che len žíjwle lazle che yolawe', dan' zej nak benne' yolawe' ka' ni'a na' Dios, na' žóngake' da' bdie' Le' lo ná'gake'.

<sup>7</sup> Le chizjw yógo'te benne' ka' da' nbága'le chégake'. Le chizjw lazle lo na' no benne' žála' wchizjwe' lazle. Le chizjw mežw no benne' žála' chíjwlen. Le žebe no benne' žála' žébele, na' le gape ba la'ne no benne' žála' gape le' ba la'ne. <sup>8</sup> Bi be žála' bága'le che nitó benne', san toze žála' ží'ilele lježe ka', da' nbága'le chegak yógo'te benách ka', dan' no benne' nži'ile' lježe' ba bene' dot da' zna xtiža' Dios. <sup>9</sup> Ki zna xtiže'e:

Bi gono' doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na'.

Bi goto' benách ka'.

Bi kwano'.

Bi nnio' che lježo' da' wen laže'.

Bi dan lažo'o da' de che lježo'.

Da' wnné' ki, na' yógo'te da' yezika' da' wnné', yeyóž gon no benne' žone' kan zna da' znan ki: "Bži'il lježo' kan nži'il kwino'." <sup>10</sup> Bennen' nži'ile' lježe' bi be žone' che lježe' da' kegle. Ki naken, bennen' nži'ile' lježe' žone' dot da' zna xtiža' Dios.

<sup>11</sup> Le gon ki dan' nnézlele kan žak ža ni zoažo na'a, na' lezka' nnézlele ba bžin ža žála' gakle ban laže' kan žebán no benne' ztase', dan' ba zoaže gawze ža yelažo lo da' kegle ka goken katen' wzó lawžo žejle'žo che Benne' Criston'. <sup>12</sup> Gan zoažo na'a naken ka ye, na' za' te yelen', na' gan zoa Benne' Criston' naken ka te ža, na' za' chejsoažo ga na'. Che len žála' kwáslenžo da' žongak benách ka' gan nak choł. Kan žon to benne' žeje' lo wdile, zwakw kwine' da' žape chi'in le' lo wdile, lezka' žála' tažo lo baní' che Dios, dan' gape chi'in žo'o nich bi cho'ožo lo na' da' xiwe'. <sup>13</sup> Nich gonžo ki žála' gonžo da' chawe' kan žála' gon no benne' zde' te ža.

Bi žála' sožlžo, na' bi gáwle'ežo.

Bi žála' gonžo da' kegle, na' kege da' gon ditjen žo'o.

Bi žála' tíl-lenžo lježžo ka', na' bi gé'elžo lé'gake'.

<sup>14</sup> Na'a, žála' yeyón kwinle lo yichj lázdo'le kan nak Xanžo Jesús, Benne' Criston', na' bi we' láže'le gonle da' zdan láže'le lo yela' benachze chele.

## 14

*Bi žála' nnežo chegak lježžo ka'*

<sup>1</sup> Le we' latje no benne' gónlene' le'e tzen, benne' žejli'e che Benne' Criston', la'kze bi nak dot li laže' kan žejli'e chie' Le'. Bi tíl-lenle-ne' kan nak da' žéklele le'e žála' gone'.

<sup>2</sup> Kan nak da' ni, zej nnita' benne' ka' žékgekle' wak gáwgake' bíte'teze da' žawgak benách ka', san yebałe benne', benne' ka' bi nak dot li laže' kan žejlé'gake' che Benne' Criston', žáwgake' toze da' žazžo. <sup>3</sup> Na'a, bennen' žawe' yógo'te bi žála' wzóe' chela'ale no benne' bi žawe' yógo'te, na' lezka', bennen' bi žawe' yógo'te bi žála' nnie' che bennen' žawe' yógo'te, dan' nzi' lo na' Dios bežope benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston'. <sup>4</sup> Nožkze le', znnio' che benne' wen žin che benne' yoble? Law Xankze yežój chawe' o bi yežój chawe' no bennen' nake' wen žin che Dios. Yežoje' chawe' law Dios, dan' gonkze Xanžo Dios ga yežoje' chawe'.

<sup>5</sup> Zoalja to benne' zka'n zenže' to ža ka zka'n zene' yezika' ža ka', na' benne' yoble, toze kan zka'n zene' yógo'te ža. To tožo žála' wiažo cha' nak chawe' da' žonžo. <sup>6</sup> Bennen' zka'n zene' to ža, zka'n zenen' nich wká'n zene' Xanžon', na' bennen' bi zka'n zene' ža na', nich wká'n zene' Xanžon' bi zka'n zenen'. Lezka', bennen' žawe' yógo'te, žawe' ki nich wká'n zene' Xanžon', dan' ži'e Dios: "Žóxkeno'" na' bennen' bi žawe' yógo'te, bi žawen' nich wká'n zene' Xanžon', na' lezka' ži'e Dios: "Žóxkeno'."

<sup>7</sup> Nitó benne' ladjwžo žo'o bi nak bane' cheze', na' nitó benne' bi žate' cheze'. <sup>8</sup> Cha' zoažo nbanžo, nich ga'n zen Xanžon' zoažo nbanžo, na' cha' gatžo, nich ga'n zen Xanžon' gatžo. Ki naken, cha' zoažo nbanžo o cha' gatžo, nakžo che Xanžon'. <sup>9</sup> Lezka' che len got Benne' Criston', na' bebane', nich gake' Xangak benne' gat ka', na' Xangak benne' ban ka'.

<sup>10</sup> Na'a le', ¿biz chen' znnio' che lježo'? ¿Biz chen' zzo' lježon' che'la'ale? Žon byenen la'žo yógo'težo law Benne' Criston' gan wchi'a laže'e žo'o. <sup>11</sup> Kan nak da' ni nyejw le'e yiche la'y da' znnan:

Znna Xanžo: "Ni'a chia' nedkza',  
wzóa zibgak yógo'te benách ka' lawa' neda'.  
Nnágake' kwáselo naka' Dios."

<sup>12</sup> Ki naken, Dios wchi'a laže'e yógo'težo.

*Bi žala' gonžo da' gonen ga chíxgekle lježžo ka'*

<sup>13</sup> Che len, biž žala' nnežo che lježžo ka', san žala' we' láže'žo bi gonžo bi da' gonen ga chíxgekle', o bi da' gonen ga góngake' do'la'. <sup>14</sup> Nnézkzela' bi be zoa da' žawžon da' gak gonen ga biž nakžo chawe' law Dios, na' da' bchalj Xanžo Jesusen' naken tlebe len da' ni. Cha' žekle no benne' zoa bi da' gak gonen ga biž nake' chawe' law Dios, che bennen', naken ki. <sup>15</sup> Cha' žono' le' ga gak lježo' nyache' laže'e, dan' žawo' le' da' žekle' le' bi žala' gawžon, bi žono' kan žala' gon no benne' nži'ile' lježe'. Bi be žala' gawžo da' gonen ga gak chope laže' no benne', bennen' got Benne' Criston' ni'a chie'. <sup>16</sup> Che len, bi be gonle da' gonen ga nne zi'gak benách ka' che da' žéklele le'e nzi'le latje gonlen. <sup>17</sup> Kate' znna bia' Dios žo'o, bi že' láže'žo da' ye'j gawžo, san že' láže'žo gakžo chawe' lawe' Le', na' ga'n ži yichj lázdo'žo, na' yebelžo, da' ka' gak gonžo dan' zoalen Dios Be' La'y žo'o. <sup>18</sup> No benne' žone' xchin Benne' Criston' kan zej nak da' ki, žone' da' žaz laže' Dios, na' yežoje' chawe' lawgak benách ka'.

<sup>19</sup> Che len žala' gonžo chegak benách ka' da' góngaken ga gata' da' wká'n ži yichj lázdo'žo, na' da' gon chochen lázdo'žo kan žejle'žo che Benne' Criston'. <sup>20</sup> Bi be žala' gawžo da' gonen ga gak chope laže' bennen' bzoa Dios le'. Nak dot da' li dan' znnagak benách ka': "Yógo'te de latje gawžon" san gonžo da' kegle cha' gonžo ga chíxle lježžo ni'a che da' žawžo. <sup>21</sup> Gakže chawe' cha' bi gawo' be'la', na' bi ye'jo' xis uba, na' bi be gono' da' wchixen lježo', o da' gonen ga gak chope laže'e, o da' gonen ga biž žejli'e che Benne' Criston' dot laže'e. <sup>22</sup> Cha' žejli'o de latje bi da' gono', žala' gonon' law Dios gan zo' tozo'. Ba nez zen gaken che bennen' bi zchebe lázda'we' le' ni'a che da' žekle' de latje gone', <sup>23</sup> san bennen' žak chope laže'e ni'a che da' žawe', nbage'e zia, dan' žone' da' bi žekle' de latje gone'. Cha' žonžo da' žeklžo bi žala' gonžon, zbága'žo do'la'.

## 15

*Žala' gonžo da' žaz láže'gak lježžo ka'*

<sup>1</sup> Che len, cha' nakžo choch kan žejle'žo che Benne' Criston', žala' soelžo benne' ka' bi žejlé'gake' chie' Le' dot láže'gake'. Bi žala' gonžo da' žaz láže'zežo žo'o. <sup>2</sup> Yógo'težo žala' gonžo da' žaz láže'gak lježžo ka' nich gak chawe' chégake', na' gak choch láže'gake' kan žejlé'gake' che Benne' Criston'. <sup>3</sup> Ki žala' gonžo, dan' bi ben Benne' Criston' da' wyáz láže'ze', san gok chie' kan nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: "Bedjbága'gak neda' diža' zi' ka' da' wnnegak benne' ka', da' wnné zí'gake' chio' Le', Dios." <sup>4</sup> Yógo'te da' bzójkake' le'e yiche la'y ža ni'te, bzójkaken' nich wsedlen žo'o. Dan' nyejw le'e yiche la'y žonen ga zbezžo zen laže', na' žeyón zenen žo'o. Che len zoa da' žxen láže'žo. <sup>5</sup> Znnabla' Dios, Bennen' žone' ga zbezžo zen laže', na' žeyón zene' žo'o, gone' ga gakle toze kan žonle le'e, na' gakle kan Jesús, Benne' Criston', žénele' gakle. <sup>6</sup> Ki žala' gonle nich gakle toze, na' tzen wká'n zenle Dios, Xa Xanžo Jesusen'. <sup>7</sup> Che len, nich ga'n zen Dios, le si' lo na'le tole yetole kan Benne' Criston' wzí' lo ne'e žo'o. <sup>8</sup> Ki žala' gonle, dan' žapa' le'e: bla' Jesús, Benne' Criston', na' góklene' benne' judío ka' nich bloe'ele' law nak dot da' li da' zchalj Dios, na' bene' ga bžin da' bchebe laže'e wnezjwe' chegak xa wdé che'to' ka'.

*Benách zi'to' ka' yéngkle' diža' chawe'*

<sup>9</sup> Lezka' bla' Benne' Criston' nich bene' ga benne' ka' bi zej nake' benne' judío yéngkle' xtiža' Dios dan' žeyache' láže'le' lé'gake'. Kan nak da' ni nyejw le'e yiche la'y da' znnan: Che len, wká'n zena' da' nako' Le',



lawgak benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga,  
na' gola' da' we lawa' Le'.

<sup>10</sup> Ga yoble nyejw le'e yiche la'y da' znnan:

Le'e, benách ka' zoale dot yežlyó nga,  
le yebél tzen len benách ka' che Dios.

<sup>11</sup> Ga yoble nyejw le'e yiche la'y da' znnan:

¡Le wká'n zen Xanžon',  
yógo'tele bi nakle benne' judío ka'!  
¡Le gole da' we lawn Le',  
yógo'tele zoale dot yežlyó nga!

<sup>12</sup> Lezka' bzoj Isaías da' znnan:

La' law Benne' nbáblene' benne' ka' zej nake' za'só Isaí, xa Dabí.  
Gak blo Bennen' nich nna bi'e benne' ka' bi zej nake' benne' judío ka'.  
Benne' ki wxén láže'gake' Le'.

<sup>13</sup> Znnabla' Dios, Bennen' žone' ga žxen láže'žo Le', gone' ga yebéle'elele, na' ga'n ži yichj lázdo'le dan' žejle'le chie' Le', na' gone' ga gak dot li láže' kan žxen láže'le Le', dan' zoalen yela' wak che Dios Be' La'y le'e.

<sup>14</sup> Zí'na'do' ka', ba nnézkzela' žóntezle da' ka' naken chawe', na' náple'ele yela' žejní'il nich gak wzejní'ilele lježle ka'. <sup>15</sup> Na'a naka' wechóg láže', na' zzoja' chele le'e le'e yiche ni, zí'na'do' ka', na' žsa'a láže'le dan' zoa da' besbaga' Dios neda' gona' dan' nži'ile' le'e. <sup>16</sup> Che len žona' xchin Jesús, Benne' Criston', lawgak benách ka' bi zej nake' benne' judío ka', na' zchalja' diža' chawe' che Dios, nich gak wdía' benách ka' bi zej nake' benne' judío ka' lo na' Dios, benne' ka' wžekze Dios Be' La'y nich gákgake' che Leze'. Gákgake' ka to da' wdekza' lo na' Dios, da' chaz láže'e Le'.

<sup>17</sup> Na'a, dan' žónlena' tzen Jesús, Benne' Criston', žin, nzi' lo na'a chaz laža'a kan nak da' bena' lo xchin Dios. <sup>18</sup> Lezka' naka' wechóg láže' wchalja' kan nak da' ben Benne' Criston' lo na'a neda', na' kege da' bena' nedza'. Bene' ga žongak benách ka' bi zej nake' benne' judío ka' kan znnna xtiža' Dios. Da' ni bene' Lekze', na' bkonle' žin da' bchalja' neda', na' žin da' bena' neda'. <sup>19</sup> Lezka' bkonle' žin da' ka' zej nak bian' da' bloe'ele' law Le' lo na'a neda', na' yela' wak zen ka' da' bene', na' yela' wak che Dios Be' La'y da' wzóalenen neda'. Ka' goken, wzó lawa' zchalja' lo yež Jerusalén, na' dot gawze na' zejte gan nbab Ilíriko, ba bchalja' diža' chawe' kan nak che Benne' Criston'. <sup>20</sup> Be' laža'a bchalja' diža' chawen' gan bi na' yéngekle benách ka' kan nak che Benne' Criston'. Chela' wchalja' ga ba béngekle benách ka', na' gona' neda' ka' žon to benne' žone' to yo'o law len ze'e da' ba bdičjw benne' yoble. <sup>21</sup> Ka' bena' neda' naken kan nyejw le'e yiche la'y, da' znnan:

Lé'egekle benne' ka' nníta'gake' gan bi benle nitó benne' kan nak chie' Le',  
na' chejní'igekle benne' ka' batkle béngekle' kan nak chie'.

*Žénele Pablo cheje' lo yež Roma*

<sup>22</sup> Che len, la'kze zan chi'i gónela' yida' gan zoale, bi na' gak yida'. <sup>23</sup> Na'a, dan' ba beyóž bena' žin che Dios latje ki, na' zan yiz ba žénela' yida' gan zoale, <sup>24</sup> che len, kate' cha'a lo yežlyó España, tia' gan zoale le'e, dan' žxen laža'a yedjwía' le'e, na' yebélenla' le'e. Te na' gak yego'ole neda' nez. <sup>25</sup> Na'a žala' cha'a lo yež Jerusalén, nich chjwa'a to da' gáklenen benne' ka' che Benne' Criston' nníta'gake' ga na'. <sup>26</sup> Ki gona' dan' wyáz láže'gak benne' ka' nníta'gake' gan nbab Masedonia, na' gan nbab Akaya, btóbgake' mežw da' znéžjwgage' chegak benách yache' ka' zej nbabe' benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén. <sup>27</sup> Wyáz láže'gak benne' ka' bi zej nake' benne' judío ka', béngake' da' ni. Da' li naken to da' zej nbage'e chegak benne' judío ka'. Cha' zzi'gak benne' ka' bi zej nake' benne' judío ka' da' naken che Dios ni'a che da' bengak benne' judío ka', na' žala' gáklengake' benne' judío ka' len da' nápgake'. <sup>28</sup> Che len, kate' yeyóž wdía' dan' bnéžjwagak benne' ki lo na'gak benne' judío ka', naž tia' gan zoale le'e kate'



cha'a lo yežlyó España. <sup>29</sup> Kate' la'a gan zoale, žxen laža'a žinlena' yógo'te da' žebélenlžo ni'a che diža' chawe' che Benne' Criston'.

<sup>30</sup> Ni'a che Xanžo Jesús, Benne' Criston', na' ni'a che yela' nži'il da' zchiz Dios Be' La'y lo yichj lázdo'žo, neda' žáta'yoela' le'e, zí'na'do'ka', nich wcháljenle Dios tzen len neda', na' nnáblele-ne' gáklene' neda'. <sup>31</sup> Le nnable' gone' ga yelá' neda' lo na'gak benne' ka' bi žejlé'gake' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' gan nbab Judea, na' gone' ga chaz láže'gak benne' ka' zej nake' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén, sí'gake' dan' chjwa'a ga na'. <sup>32</sup> Lezka' le nnable', cha' nak da' zenna Dios, wnezjwe' neda' latje la'a gan zoale lo yela' žebél chia', nich yeží' láže'léna' le'e tzen. <sup>33</sup> Na'a znnabla' Dios, Bennen' zka'n žie' yichj lázdo'žo, sóalene' yógo'tele le'e. Ka'kze gaken.

## 16

### *Benne' ka' che Jesús žápegake' "Padiox" lježgake' ka'*

<sup>1</sup> Le si' chawe' Febe, no'le zanžon' nake' toze len Xanžon'. Nake' no'le wen žin che Dios, na' nbáblene' benne' ka' che Benne' Criston' lo yež Sencrea. <sup>2</sup> Lo wláž Xanžon' le si' lo na'le no'len', kan žala' gongak benách ka' che Benne' Criston'. Le gáklene', na' le gonn chie' bíte'teze da' žiážjelen'. Lekze' góklene' benne' zan, na' lezka' góklene' neda'.

<sup>3</sup> Le gape "Padiox" Prisila, na' Akila, benne' byo chie'. Benne' ki bénlengake' neda' tzen žin che Jesús, Benne' Criston'. <sup>4</sup> Žopte benne' ki wdégake' gan ben zož gátgake' nich bégake' ga bi gata' neda', na' žápegaka'-ne': "Žóxkenle" na' kege nedza', san lezka' yógo'te lježžo ka' zej nbabe' gan zej nnita' benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' bi zej nake' benne' judío ka', žé'gake' légake': "Žóxkenle." <sup>5</sup> Le gape "Padiox" benne' ka' che Benne' Criston', benne' ka' zdóbgake' lo ližgak Prisilan', na' Akilan'. Le gape "Padiox" Epeneto, bennen' nži'ila'. Le' bejli'e che Benne' Criston' zga'ale' ka' yógo'te benne' ka' nníta'gake' gan nbab Akaya. <sup>6</sup> Le gape "Padiox" Lia, no'len' bene' žin zen che Benne' Criston' gan zdouble le'e. <sup>7</sup> Le gape "Padiox" Andróniko len Junias, benne' wláž chia' ka'. Benne' ki byéjwlengake' neda' tzen liž ya, na' benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston' žápegake' légake' ba la'ne. Lezka' bejli'gake' che Benne' Criston' zgá'alegake' ka' neda'.

<sup>8</sup> Le gape "Padiox" Amplias, bennen' nži'ila' dan' nake' che Xanžon'. <sup>9</sup> Le gape "Padiox" Urbano, bennen' bénlene' neto' tzen žin che Jesús, Benne' Criston'. Lezka' le gape "Padiox" Estakis, bennen' nži'ila'. <sup>10</sup> Le gape "Padiox" Apeles, bennen' nak bia' žejli'e che Benne' Criston'. Lezka' le gape "Padiox" benne' ka' nníta'gake' liž Aristóbulo. <sup>11</sup> Le gape "Padiox" Herodión, benne' wláž chia'. Lezka' le gape "Padiox" benne' ka' nníta'gake' liž Narsiso, na' žejlé'gake' che Xanžon'. <sup>12</sup> Le gape "Padiox" Trifena len Trifosa, no'le ka' žóngake' žin che Xanžon'. Lezka' le gape "Padiox" Pérsida, no'len' bene' žin zen che Xanžon', na' nži'ilžo-ne'. <sup>13</sup> Le gape "Padiox" Rufo, benne' wžekze Xanžon'. Lezka' le gape "Padiox" xna' Rufo na', no'len' nake' ka' xna'kza' neda'. <sup>14</sup> Lezka' le gape "Padiox" Asíncrito, na' Flegonte, na' Hermas, na' Patrobas, na' Hermes, na' lezka' lježžo ka' zej nake' toze len Xanžon', na' nníta'lengake' benne' ka'. <sup>15</sup> Lezka' le gape "Padiox" Filólogo len Julia, na' Nereo len no'le zane', na' lezka' Olimpás, na' yógo'te lježžo ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' nníta'lengake' benne' ka'.

<sup>16</sup> Le gape "Padiox" lježle ka', na' le cheła' lježle ka' lo yela' nži'il chele. Yógo'te lježžo ka', benne' nníta'gake' nga, na' zej nbáblene' benách ka' che Benne' Criston', žápegake' le'e "Padiox".

<sup>17</sup> Na'a, žáta'yoela' le'e, zí'na'do'ka', le gon ga gak bia'gak benne' ka' žóngake' ga žoj chóplele, na' zchíxgake' le'e, dan' žsédgekle' da' bi naken tlebe len da' nsedle le'e. Le kwas gan zej nnita' benách ki, <sup>18</sup> dan' bi žóngake' xchin Jesús, Benne' Criston'. Žóngake' žin nich gata' yela' wnni'a chégake', na' žon láže'gekle' benne' gaxjw laže'ka', zkingekle' žin diža' gaxjw laže'ka', na' diža' chejle'žo da' wen laže'. <sup>19</sup> Zze diža' žonle kan zenna xtiža' Xanžon', na' žéngkele yógo'te benách ka' da' ni. Che len žebela' ni'a che da' žonle le'e. Na'a, žénela' soale gonle da' nak chawe', na' kege gonle da' kegle. <sup>20</sup> Dios, Bennen' zka'n

žie' yichj lázdo'žo, za' gone' ga wlěj wchochjle da' xiwe'. Znnabla' Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e.

<sup>21</sup> Xkwide' Timoteo, xkwiden' žónlenbe' neda' tzen žin, žapebe' le'e “Padiox.” Lezka' Lusio len Jasón, na' Sosípater, benne' wlaš chia' ka', žapegake' le'e “Padiox.”

<sup>22</sup> Neda', Tersio, zzoja' da' zna Pablo le'e yiche ni, lezka' žapa' le'e “Padiox” na' zoalen Xanžon' neda'.

<sup>23</sup> Lezka' Gayo, bennen' žonne' neda' latje zoa' liže' nga, žape' le'e “Padiox.” Lezka' žonne' latje yógo'te benách ka' che Benne' Criston' zdóbgake' nga. Erasto, benne' yo'o lo ne'e mežw che yež nga žape' le'e “Padiox.” Lezka' Kuarto, benne' lježžo, žape' le'e “Padiox.”

<sup>24</sup> Znnabla' Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e. Ka'kze gaken.

*¡Ga'n zen Dios!*

<sup>25</sup> Na'a, jzka'n zento' Dios, Bennen' gak gone' le'e choch ni'a che diža' chawe' da' zchaljan', na' ni'a che da' zchalja' kan nak che Jesús, Benne' Criston', na' ni'a che da' bloe'e law Dios che da' bgache' chie', dan' bkache'e Le' ža ni'te ga bžinte na'a ža! <sup>26</sup> Na'a ba bla' da' ni le'egak yiche ka' da' bzojgak benne' ka' bcháljgake' lo wlaš Dios, Bennen' zóateze', kan wnnakze' Le'. Na'a zej nnita' benne' ka' zcháljgaken' gan že'gak yógo'te benách ka' nich gak chejlé'gake' che Benne' Criston', na' nich gak góngake' kan zna xtiže'e.

<sup>27</sup> ¡Ni'a che da' ben Jesús, Benne' Criston', ga'n zen to chi'ize Dios tlícha'kze, Bennen' napkze' dot yeļa' wak! Ka'kze gaken.

## DIŽA' NEŽW DA' BSELA' PABLO ŁO YEŽ CORINTO

### *Pablo žape' "Padiox" benách ka' che Jesús*

<sup>1</sup> Dios bliže' neda', Pablo, kan žénekezele' le', nich gaka' wbás che Jesús, Benne' Criston'. Lježžo Sóstenes žónlene' neda' tzen. <sup>2</sup> Žapa' le'e "Padiox" zí'na'do' ka', zdouble che Dios lo yež Corinto, na' nakle che Leze' dan' nakle toze len Jesús, Benne' Criston'. Dios na'kze bliže' le'e nich gake che Leze' tzen len yógo'te benne' ka' nníta'gake' gáte'teze, na' zcháljengake' Dios, zcóngekle' žin la Xanžo Jesús, Benne' Criston', Xángake', na' lezka' Xanžo. <sup>3</sup> Žáta'yoela' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le.

### *Da' napžo dan' nakžo toze len Jesús*

<sup>4</sup> Žápeteza' Dios: "Žóxkeno" kan nak chele le'e, dan' zoa da' chawe' da' bennze' chele dan' nakle toze len Jesús, Benne' Criston'. <sup>5</sup> Dan' nakle toze len Benne' Criston', Dios ba bennli'e chele da' zej naken chie'. Žáklene' le'e lo yógo'te da' znnale, na' žone' ga žejní'ile'elele. <sup>6</sup> Ki naken dan' dot láže'le wzí' lo na'le da' zchaljto' kan nak che Benne' Criston'. <sup>7</sup> Che len, bi be žiážjelele che da' žonn Dios Be' La'y chežo, kate' ne zbezle ža na' yelá' law Xanžo Jesús, Benne' Criston'. <sup>8</sup> Lekze' gon choche' le'e nich gak sóelele yógo'te kate' žinže ža ze lawte ža na', nich bi gak no benne' bi da' nnie' chele ža na' yelá' law Xanžo Jesús, Benne' Criston'. <sup>9</sup> Dios žone' kan znnne', na' Lekze' bliže' le'e nich gake toze len Ži'ne', Xanžo Jesús, Benne' Criston'.

### *Zej nžoj chople benách Corinto ka'*

<sup>10</sup> Ni'a che Xanžo Jesús, Benne' Criston', žáta'yoela' le'e, zí'na'do' ka', nich gonle toze xtíža'le yógo'te. Bi žoj chóplele, san le gak toze kan zza' láže'le, na' kan žonle le'e. <sup>11</sup> Ki žapa' le'e, zí'na'do' ka', dan' benne' ka' nníta'gake' liž Kloé bzéngkele' neda' kan žonle, na' wnnágake' zdił díža'le. <sup>12</sup> Znnia' da' ni: zej nža' da' znnale to tole. Bálele znnale žónlenle Pablo tzen. Yebálele znnale žónlenle Apolo tzen. Yebálele znnale žónlenle Sefas tzen, na' yebálele znnale žónlenle Benne' Criston' tzen. <sup>13</sup> ¿Bžoj chople Benne' Criston'? ¿Wdá' neda', Pablo, le'e yag kroze lo wlazle le'e? ¿Bezoale le'e nis nich gake toze len neda'? <sup>14</sup> Žapa' Dios: "Žóxkeno" dan' bi bezóa' nis nitóžele le'e, san chopze Crispo len Gayo. <sup>15</sup> Che len bi gak nnale bezoale nis nich gake toze len neda'. <sup>16</sup> Lezka' bezóa' nis Estéfanos len benne' ka' nníta'gake' liže'. Bi žesá' laža'a cha' bezóa' nis no benne' yoble ga na'. <sup>17</sup> Benne' Criston' bsele'e neda', kege nich yezóa' benách ka' nis, san nich wzenla' benách ka' diža' chawe' chie'. Zchaljan', san kege len yela' žejní'il chekza', nich bi wka'na' ka'ze yela' wak che da' ben Benne' Criston' katen' gote' le'e yag kroze.

### *Jesús napkze' yela' wak, na' yela' žejní'il che Dios*

<sup>18</sup> Žékgekle' benne' ka', benne' zej nchol' yichj lázdo'gake', da' zchaljžo kan nak che Jesús, kan gote' le'e yag kroze, naken to da' dáche'ze, san žo'o, dan' ba belažo, žákbe'elžo dan' zchaljžon napen yela' wak che Dios nich yeslán benách ka'. <sup>19</sup> Ki naken dan' nyejw le'e yiche la'y da' znnan:

Włoe'ela' law nak dáche'ze yela' žejní'il  
chegak benne' ka' zej nnezle' da' zenle'e.

Wzóa' chela'ale yela' žejní'il  
chegak benne' ka' žejní'igekle' da' zenle'e.

<sup>20</sup> ¿Bizkze yebélenle no benne' žejní'ile' da' zenle'e?

¿Bizkze yebélenle no benne' nsédli'e?

¿Bizkze yebélenle no benne' žáklie' zchalje'?

Dios ba blóe'ele' law nak yela' žejní'il chegak benách ka', benne' nníta'gake' yežlyó nga, to da' dáche'ze. <sup>21</sup> Dios, lo yela' žejní'il chie', bi bi'e latje benne' ka' nníta'gake' yežlyó

nga gónbia'gake' le' ni'a che yela' žejní'il chégakkze'. Dios wyáz laže'e beslé' benne' ka' žejlé'gake' chie' le' ni'a che dan' zchaljžon, la'kze žékgekle benách ka' naken to da' dáche'ze.

<sup>22</sup> Žénegekle benne' judío ka' lé'egekle' yela' wak ka' da' zej nak bian', na' benne' zi'to' ka' žénegekle' yéngekle' da' wzejni'ilen lé'gake'. <sup>23</sup> Žo'o zchaljžo che Benne' Criston', kan gote' le'e yag kroze. Da' li, dan' zchaljžon kan got Benne' Criston', žonen ga zchíxgekle benne' judío ka', na' yezika' benách ka' žékgekle' naken to da' dáche'ze. <sup>24</sup> Benne' ka' bliž Dios lé'gake', la'kze zej nake' benne' judío ka', o benne' zi'to' ka', žákbe'egekle' napkze da' ben Benne' Criston' le'e yag kroze dot yela' wak che Dios, na' dot yela' žejní'il chie'. <sup>25</sup> Žékgekle' benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga da' ben Dios nak bian' nake' benne' bi nnezle, san dan' bene' nápežen yela' žejní'il ka' da' zej nape benách ka'. Žékgekle' da' ben Dios nak bian' bi nake' wałe, san dan' bene' nápežen yela' wak ka' da' zej nape benách ka'. <sup>26</sup> Na'a, zí'na'do' ka', le chejsá' laže' kan gokle le'e katen' bliž Dios le'e. Bi gokle zanle benne' ka' žejní'igekle' lo yela' benachze chégake', na' bi gokle zanle benne' wnná'bia' ka', na' kege zanle gokle benne' blo ka'. <sup>27</sup> Benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga žékgekle' benne' ka' wžekze Dios zej nake' benne' bi nnezle ka'. Ki ben Dios nich gone' ga yedoé'egekle' benne' yežlyó ka', benne' žejní'igekle'. Lezka' wžé Dios benne' ka' bi zej nake' wałe yežlyó nga nich gone' ga yedoé'egekle' benne' wałe ka'. <sup>28</sup> Lezka', benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga žékgekle' benne' ka' wžekze Dios zej nake' ka'ze, na' bi be záka'gake', na' bi zej nake' wałe. Ki ben Dios nich gone' ga ga'ngak ka'ze da' ka' zka'n zengak benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga. <sup>29</sup> Che len, bi gak nitó benne' wká'n zen kwine' law Dios. <sup>30</sup> Dios na'kze bene' ga nakžo toze len Jesús, Benne' Criston', na' bene' ga napžo yela' žejní'il chie'. Dan' nak Benne' Criston' toze len žo'o, ba beyakžo chawe', na' nakžo che Dios na'kze, na' belažo. <sup>31</sup> Nak chežo kan nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: "Cha' zoa no benne' žénele' bi da' wká'n zene', žala' wká'n zene' Xanžo Dios."

## 2

Zchaljžo kan bda' Jesús le'e yag kroze

<sup>1</sup> Ki goken, zí'na'do' ka', katen' bla'a gan zoale. Bchalja' xtiža' Dios lawle, kege len yela' žejní'il chekza', na' bi be bena' len yela' wak chekza'. <sup>2</sup> Katen' wzóalena' le'e, be' laža'a bi wchalja' da' yoble, san toze kan nak che Jesús, Benne' Criston', kan bde'e le'e yag kroze. <sup>3</sup> Wzóalena' le'e lo yela' bi nak wałe chia', na' lo yela' zžebe wzízelí'a. <sup>4</sup> Bcháljlena' le'e xtiža' Dios, kege kan zchaljgak benách ka' lo yela' žejní'il chégakkze', san goklen Dios Be' La'y neda', na' yela' wak che Dios wzóalenen neda', da' gok bian' nak dot da' li da' wnnía'. <sup>5</sup> Ki bena' nich gak chejle'le che Dios, kege dan' bénlele yela' žejní'il chegak benách ka', san dan' blé'elele yela' wak che Dios.

*Dios Be' La'y žone' ga nónbia'žo Dios*

<sup>6</sup> Zcháljlento' benne' ka' ba nakže dot li laže' kan žejlé'gake' che Dios len yela' žejní'il cheto'. Yela' žejní'il ni bi naken ka' da' zej nape benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, na' bi naken ka' da' zej nape benne' ka' znná'biá'gake' ža ni zoažo na'a, benne' ka' kwia'yí'gake'. <sup>7</sup> Zchaljto' len yela' žejní'il da' bi gak no benne' žel-len', dan' znezjw Dios, dan' bgache' yela' žejní'il ni da' bzoa Dios ža ni'te nich yebélenlžon. <sup>8</sup> Benne' ka' znná'biá'gake' ža ni zoažo na'a bi bénbia'gake' yela' žejní'il ni. Chela' bénbia'gaken', bi bdá'gake' Xanžon', Benne' ze'e ya'abá, le'e yag kroze. <sup>9</sup> Naken kan nyejw le'e yiche la'y, da' znnan:

Ba bkwez Dios da' ka' si'gak benne' ka' zej nži'ile' le',  
da' ka' bi blé'el nitó benne', na' bi benle' chégaken,  
na' bi wzá' láže'gak benách ka' kan zej naken.

<sup>10</sup> Na'a, Dios ba bzejni'ile' žo'o da' ki lo na' Dios Be' La'y, dan' zwiákze Dios Be' La'y yógo'te, na' lezka' da' yo'o lo yichj láždo'w Dios na'kze.

<sup>11</sup> ¿Nnezle no benne' da' yo'o lo yichj láždo'w yetó benne'? Toze be' nakkze bennen' nnezlen. Lezka', bi nnezle nitó benne' da' yo'o lo yichj láždo'w Dios. Toze Dios Be' La'y

nnezlen'. <sup>12</sup> Bi yo'ožo to be' da' zdazen yežlyó nga, san zoalen Dios Be' La'y žo'o, Bennen' zchiz Dios yichj lázdo'žo nich gak gónbia'žo da' ka' bennkze' Le' chežo. <sup>13</sup> Zchaljžo ka zej nak da' ka' benn Dios chežo, kege len diža' da' žsedgkele benne' ka' žo'o len yela' žejní'il chégakkze', san len diža' ka' da' žsedle Dios Be' La'y žo'o. Ki naken, zzejni'ilžo benne' ka' zoalen Dios Be' La'y légake' kan nak da' žsedle Dios Be' La'y žo'o.

<sup>14</sup> No benne' bi zoalen Dios Be' La'y le', bi zzi' lo ne'e da' žsedle Dios Be' La'y žo'o, dan' žekle' naken to da' yałze. Bi gak chejni'il bennen' da' ni, dan' toze bennen' zoalen Dios Be' La'y le' gak gákbe'ele' da' zaka' da' ni. <sup>15</sup> No benne' zoalen Dios Be' La'y le' gak gákbe'ele' da' zej zaka' yógo'te, san bi gak nitó benne' yoble gákbe'ele' da' záka'kze bennen'. <sup>16</sup> Nyejw le'e yiche la'y da' znnan:

¿Nozkze benne' nnezle' da' zza' laže' Xanžo?

¿Nozkze benne' gak wzejni'ile' Le'?

San da' zza' laže' Benne' Criston' yo'on lo yichj lázdo'žo žo'o.

### 3

#### *Nakžo wen žin tzen len Dios*

<sup>1</sup> Che len, zí'na'do' ka', bi gok wcháljljena' le'e kan zcháljljena' to benne' zoalen Dios Be' La'y le', san bcháljljena' le'e kan zcháljljena' no benne' nake' benachze, na' bi zoalen Dios Be' La'y le'. Nakle ka bi' že'n ka', dan' bi nakle choch kan žejle'le che Benne' Criston'.

<sup>2</sup> Bsedla' le'e da' bi naken zede, da' naken ka niže' da' we'jle. Bi bsedla' le'e da' naken zede ka bela' da' gawlen. Bi gok chejni'ilele da' naken ka bela' da' gawlen, na' bi na' gake' na'a.

<sup>3</sup> Ki naken dan' nakle ka no benne' nake' benachze na' zejte na'a ža. Kate' ne zgé'elele lježle ka', na' zdiļe díža'le, na' žežój chóplele, nakle ka no benne' nake' benachze, na' žonle tlebe kan žongak benne' ka' mníta'gake' yežlyó nga. <sup>4</sup> Kate' ne zoalen to benne' le'e, benne' zñne' žónlene' Pablo tzen, na' yetó benne' zñne' žónlene' Apolo tzen, ne nakle ka no benne' nake' benachze.

<sup>5</sup> ¿Bizkze naka' neda', Pablo? ¿Bizkzen' Apolo? Nakto' wen žin che Dios, na' ni'a che da' bento' neto' bejle'le che Benne' Criston'. To toto' žonto' žin da' benn Xanžon' che cheto'. <sup>6</sup> Žin da' bento' lo yichj lázdo'le naken ka žin da' žon to benne' žaz ža'ne'. Neda' goza' binnedo' ka', na' Apolo bxoen' nis, san Dios bene' ga bla', na' ga bgole binnedon' da' wyazen lo yichj lázdo'le. <sup>7</sup> Ki naken, láte'ze zaka' benne' žaz, na' láte'ze zaka' benne' žxoen' nis, san záka'le'e Dios, Bennen' žone' ga zla', na' ga zgole binnedon'. <sup>8</sup> Tlebe kan zej nak bennen' žazen', na' bennen' žxoen' nis. Dios yebi'e che chégake' kan nak žin da' žóngake'. <sup>9</sup> Nakto' neto' wen žin tzen len Dios, na' le'e nakle ka to yežlyó che Dios gan žonto' žin.

Łezka' nakle le'e ka to yo'o da' žon Dios. <sup>10</sup> Lo da' benn Dios chia', naka' ka to benne' blo wen ze'e. Neda' bdixjwa' len ze'e, na' benne' yoble zchise' ze'en'. To tožo žala' wiažo kan zchisžo ze'e law len ze'en'. <sup>11</sup> Dios ba bdixjwe' to len ze'e da' naken Jesús, Benne' Cristo na'kze, na' bi gak no benne' wdixjwe' yetó len ze'e. <sup>12</sup> Žin da' žonžo che Benne' Criston' naken ka zchisžo ze'e law len ze'en'. Law len ze'en' wak no benne' gone' žin da' naken ka zchise' ze'e da' naken oro, o da' naken plat, o da' naken yej zaka' ka', o wak no benne' gone' žin da' naken ka zchise' ze'e da' naken yag, o da' naken yix, o da' naken yixe' ka'ze. <sup>13</sup> Gak bia' kan nak žin da' žon to to benne'. Kate' žin ža wchi'a laže' Dios benách ka', na' la' law kan nak žin da' benžo to tožo, dan' te žin na' lo yi', na' yin' si' bian' žin da' ben to to benne'. <sup>14</sup> Cha' žin da' ben no benne', da' naken ka to ze'e da' bchise', yežožen chawe' lo yin', na' Dios yebi'e chie' kan nak tlebe len žin da' bene'. <sup>15</sup> Cha' chey žin da' ben no benne' da' naken ka to ze'e da' bchise', na' wnite' da' gónele Dios yebi'e chie', san yelakze' le', da' gaken chie' kan žak che to benne' želé' to lo yi' zen.

<sup>16</sup> ¿Bi nnézele nákkzele le'e yodo' che Dios, na' zoa Dios Be' La'y lo yichj lázdo'le? <sup>17</sup> Cha' no benne' wká'n ditje' yodo' che Dios, na' Dios wžia' yi'e le', dan' nak la'y yodo' che Dios, na' le'ekze nakle yodon'.

<sup>18</sup> Bi gon laže'l kwinle. Cha' no benne' ladjwle le'e žekle' žejní'ile'ele' kan žejní'igekle benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, žala' yeyák bennen' ka to benne' bi be nnezle' da' naken che yežlyó nga, nich gata' yela' žejní'il chie' da' naken dot li laže'. <sup>19</sup> No benne' napze' yela' žejní'il che yežlyó nga nake' law Dios ka to benne' bi be nnezle'. Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Dios žone' ga zchíxgekle benne' sina' ka', zkonle' žin yela' žejní'il chégake'." <sup>20</sup> Lezka' znnan: "Xanžo nnezle' da' zza' láže'gak benne' sina' ka' naken to da' dáche'ze." <sup>21</sup> Che len, bi žala' wká'n zenle no benne' ni'a che da' wsedle' le'e. Yógo'te yo'on lo na'le. <sup>22</sup> Yo'ogak lo na'le Pablo, na' Apolo, na' Sefas, na' yežlyó nga, na' yela' nban, na' yela' got, na' ža ni zoažo na'a, na' ža da' za'. Yógo'te yó'ogaken lo na'le, <sup>23</sup> na' le'e yo'ole lo na' Benne' Criston', na' Benne' Criston' yoe'e lo na' Dios.

## 4

*Da' žongak benne' wbás ka' bseła' Benne' Cristo*

<sup>1</sup> Che len, žala' géklele le'e nakto' neto' wen žin che Benne' Criston', na' nzi' lo na'to' da' naken dot da' li, da' ngache' che Dios, da' bi gak no benne' chejni'ile' žakze chie'. <sup>2</sup> Benne' ka', Dios bdie' lo ná'gake' wkóngekle' žin da' nak chie', žon byenen góngake' binlo da' žóngake'. <sup>3</sup> Bi že' zedla' cha' wchi'a láže'le neda', o cha' benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga wchi'a láže'gake' neda'. Bi zchi'a laža'a kwina'. <sup>4</sup> Bi zchebe lázda'wa' neda'. Da' ni bi nak bian' bi nbaga'a zia. Xanžon' nake' Benne' zchi'a laže'e neda'. <sup>5</sup> Che len, bi žala' wchi'a láže'le nitó benne' zga'ale kate' žin ža chen. Le kwez ža na' yelá' Xanžon', na' Le' wloe'ele' law dan' ngache' gan nak chol, na' lezka' da' yo'o lo yichj lázdo'gak yógo'te benne' ka'. Naž Dios yebi'e che to to benne' da' gapen le' ba la'ne kan žala' gone' chie'.

<sup>6</sup> Na'a, zí'na'do' ka', kan nak da' ni, bchalja' che da' žonto' neto', Apolo, na' neda'. Gak wíale le'e kan žonto' neto' nich gak gonle kan nyéjwze le'e yiche la'y, na' bi wká'n zenle to benne', na' bi wzoale chela'ale yetóe'. <sup>7</sup> Ben no benne' ga nako' le' benne' blo? ¿Nzi' lo no'o to da' bi benn Dios chio'? Cha' Le' bennze' chio' dan' nzi' lo no'o, ¿biz chen' zka'n zen kwino', na' žeklo' žakze chio' wzí' lo no'on?

<sup>8</sup> ¿Žékkele le'e ná'kžele benne' blo ka'? ¿Žékkele naple yela' wnni'a chezle? ¿Žékkele zna bia'le, la'kze bi zna bia'to' neto'? Ni'a che Xanžo Dios žak laža'a nna bia'le le'e nich gak nna biá'lento' le'e tzen. <sup>9</sup> Žekla' neda' nak cheto', benne' wbás ka' che Dios, kan bzoe' neto' zejto' zante kan žak chegak benne' ka' ba nžog chégake' gátgake' lawgak benách ka'. Nakto' ka to da' zwiagak benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, na' lezka' ka to da' zwiagak wbás che ya'abá ka'. <sup>10</sup> Dan' žénelto' gonto' xchin Benne' Criston', žwe'to' benách ka' latje žékgekle' nakto' benne' bi nnezle ka', san le'e žékkele žakle da' zenle'e dan' nakle che Benne' Criston'. Le'e žékkele ba nakle benne' wale ka', san žékgekle benách neto' bi nakto' benne' wale ka'. Zzoagak benách ka' neto' chela'ale, san žápegake' le'e ba la'ne. <sup>11</sup> Na' zejte na'a ža, zdonto', na' zbilto'. Bi de laže' da' gákwton'. Žon zi'gak benne' ka' neto', na' bi zoa ližto'. <sup>12</sup> Žsaka' zi' kwinto', la' néto'ze žonto' žin. Žliž zi'gak benách ka' neto', san neto' znnablto' Dios gon chawe'e légake'. Zbia láže'gak benách ka' neto', san zzoelton'. <sup>13</sup> Znnégake' cheto', san lo yela' gaxjw laže' zcháljlento' légake'. Na' zejte na'a ža nakto' ka bebe che yežlyó nga, na' ka to da' zžo'ngak yógo'te benách ka' na'le.

<sup>14</sup> Zzoja' chele da' ki, kege dan' žénela' gona' ga yedoé'elele, san žénela' wzejni'ila' le'e, žona' kan žon to benne' zzejni'ile' zi'nkze' ka', xkwide' ka' nži'ile'. <sup>15</sup> La'kze gak nníta'gak zan gaywá' benne' ka' wsédgekle' le'e kan nak che Benne' Criston', san toze benne' zoe', benne' nake' ka xakzle, bennen' bene' ga nakle che Benne' Criston'. Lo yela' nban kobe da' naple dan' nakle toze len Benne' Criston', nedkza' naka' ka xale dan' zga'ala' neda' bzenla' le'e diža' chawe' da' wzí' lo na'le. <sup>16</sup> Che len, žáta'yoela' le'e we' láže'le gonle kan žona' neda'.

<sup>17</sup> Che len žseła'a xkwide' Timoteo gan zoale. Dan' scha bénlenbe' neda' tzen žin che Xanžon' nakbe' ka zi'nkza', na' nakbe' dot li laže', na' nži'ila'-be'. Gon xkwide' Timoteon' ga chejsá' láže'le da' ka' žsedla' dan' naka' wbás che Benne' Criston', da' ka' žsedla' yógo'te kwe' benách ka' che Benne' Criston' gáte'teze gan ža'a. <sup>18</sup> Bálele le'e zka'n zen



kwinle dan' žéktele biž yelá'a gan zoale. <sup>19</sup> Na'a, la' yelá'tia' gan zoale cha' gonn Xanžon' neda' latje. Naž gákbe'ela', kege da' znnágakze benne' ka' zka'n zen kwíngake', san gákbe'ela' cha' zoalen yela' wak che Dios légake'. <sup>20</sup> Cha' nzi' lo na'le nna bia' Dios le'e, bi nak bia' naken ki dan' znnázelen. Nak bia' naken ki cha' zoalen yela' wak che Dios le'e. <sup>21</sup> ¿Bizle žénelele? ¿Žénelele yelá'a gan zoale len to bar nich seła' snia le'e, o len yela' nži'il, na' lo yela' gaxjw laže'?

## 5

*Pablo* zchi'a laže'e to benne' žone' da' kegle

<sup>1</sup> Zze diža' zoalen to benne' le'e, benne' žone' da' kegle, dan' zóalene' zo'le xe'. Da' kegle ki bi žongak benách ka' bi zej nónbi'e Dios. <sup>2</sup> Le'e zka'n zen kwinle, san žala' gak nyache' láže'le, na' yekwasle bennen' žone' doľan' gan zoale. <sup>3</sup> La'kze bi zóalena' le'e lo beľa' žen chia', da' li zóalena' le'e lo be' nakkza'. Kan zóalenkza' le'e ba bchi'a laža'a bennen' žone' doľan'. <sup>4</sup> Kate' doble che Xanžo Jesús, Benne' Criston', neda' gona' le'e tzen lo be' nakkza'. Naž, len yela' wak che Xanžo Jesusen', <sup>5</sup> le wdé bennen' lo na' da' xiwe' nich kwia yi' da' žénele beľa' žen chie', san yelá be' nakkze' ža na' yelá' Xanžon'.

<sup>6</sup> Bi žala' wká'n zen kwinle kan nak da' žonle. ¿Bi nnézlele da' znnan: "Láte'do'ze kwa zichj che yet xtil gonen ga chaž dot kwa da' nzin' kwa zichjen'?" <sup>7</sup> Na'a, le yekwás doľan' gan zoale da' naken ka to kwa gole, nich gakle chawe'. Naž gakle ka to kwa kobe da' bi nzin' kwa zichj, kan da' li ba nakle. Nak chežo ka ba zoažo Lni Pasko' kate' žáwgake' yet xtil da' bi nzin' kwa zichj, na' ba bétgake' lo wlazžo žo'o zila' che Lni Paskon', zilan' nakkze Benne' Criston'. <sup>8</sup> Che len žala' gonžo lni na', kege zoalen kwa gole žo'o, da' zloe'elen da' kegle da' bi zakan', san žala' wkonlžo žin yet xtil da' bi nzin' kwa zichj, yet xtilen' da' zloe'elen da' nak dot chawe', na' da' nak dot da' li.

<sup>9</sup> Katen' bzoja' chele le'e yiche nežwn', gožkza' le'e bi gónlenle tzen benne' ka' žóngake' da' kegle. <sup>10</sup> Goža' le'e ki, kege nich kwasle to chi'ize gan zej nnita' benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, benne' ka' žóngake' da' kegle, na' gan zej nnita' benne' ka' zze láže'gake' da' de che ljéžgake' ka', na' gan zej nnita' benne' wbán ka', na' benne' ka' zka'n zéngake' lo'a ka'. Nich gonle ki gon byenen žojle yežlyó nga. <sup>11</sup> Da' zna da' bzoja' chele, le'e yichen', naken nich bi gónlenle tzen no benne' zne' nake' che Benne' Criston', san žone' da' kegle, o zze laže'e da' de che lježe', o zka'n zene' lo'a ka', o zne' zi'e, o zzožle', o zbane'. Bi gáwlenle tzen benne' ki. <sup>12-13</sup> Bi nak chia' neda' wchi'a laža'a benne' ka' bi zej nake' toze len žo'o. Dios wchi'a laže'e légake'. Le'ekze žala' wchi'a láže'le benne' ka' zej nake' toze len le'e. Che len, le yekwás bennen' žone' da' keglen' gan zoale.

## 6

*Bi žala'* che'žo no lježžo law benne' zchi'a laže'e

<sup>1</sup> Kate' zdiľe díža'le tole len yetole, ¿nakxkze žežogle chejle yolawe' gan wchi'a láže'gak benne' ka' bi žejlé'gake' che Benne' Criston' le'e? Gakže chawe' chejle lawgak benách ka' che Benne' Criston' nich wchi'a láže'gake' le'e. <sup>2</sup> ¿Bi nnézlele da' gongak benne' ka' zej nake' che Benne' Criston'? Žin ža kate' wchi'a láže'gake' yógo'te benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. Cha' le'ekze wchi'a láže'le benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, ¿bi naple yela' žejni'il nich wchi'a láže'le diža' bizjw ki? <sup>3</sup> ¿Bi nnézlele wchi'a láže'žo wbás che ya'abá ka'? Žon byenžen wchi'a láže'žo da' žakgak yežlyó ga ni zoažo na'a. <sup>4</sup> Na'a, cha' žak to da' žon byenen no benne' wchi'a laže'en, dan' žaken yežlyó nga, ¿biz chen' žejle lawgak benne' ka' wchi'a láže'gaken', benne' ka' bi be nzi' lo ná'gake' ládjwgak benne' ka' che Benne' Criston'? <sup>5</sup> Zchalja' ki nich gona' ga yedoé'elele. ¿Bi zoalen no benne' le'e, benne' žake' late' nich gak wchi'a laže'e da' žak chegak lježe'ka'? <sup>6</sup> ¿Nakxkze gak to benne' nake' che Benne' Criston' chi'e lježe' yolawe' gan wchi'a láže'gak benne' ka' bi žejlé'gake' che Benne' Criston' légake'?

<sup>7</sup> Da' li zchíxlele le'e kate' zdiḷe díža'le. ¿Biz chen' bi sóelele kate' no benne' žone' chele da' kegle? ¿Biz chen' bi sóelele kate' no benne' zbéjlane' da' den chele? <sup>8</sup> Le'e žonle da' kegle, na' zbéjlanle, na' žonle ki chegak lježle ka', benne' zej nake' toze len Benne' Criston'.

<sup>9-10</sup> ¿Bi nnézlele bi chazgak benách ka' bi zej nake' chawe' gan zḡna bia' Dios? Bi gon laže'l kwinle.

Bi chaz nitó benne' wen da' zinnj gan zḡna bia' Dios,

na' nitó benne' zka'n zene' lo'a ka',

na' nitó benne' zka'n ditje' yeḷa' zchag na',

na' nitó benne' byo, benne' žon kwine' ka to no'le,

na' nitó benne' byo zóalene' la' ljež benne' byoze',

na' nitó benne' wbán,

na' nitó benne' zdan laže'e yeḷa' gape,

na' nitó benne' že'je',

na' nitó benne' wnné le'e,

na' nitó benne' zbéjlane'.

Nitó benne' žone' da' ki bi chaze' gan zḡna bia' Dios.

<sup>11</sup> Ki benle bálele le'e, san na'a ba bekwasle kan zej nak doḷa' da' wbága'le, na' ba nakle che Dios na'kze, na' ba beyakle chawe' laḡ Dios ni'a che da' ben Xanžo Jesusen'. Be' la'y che Dios žone' ga žaken ki chele.

*Beḷa' žen chežo naken che Dios*

<sup>12</sup> Zḡnagak benách ka': "Yo'o lo na'žo gonžo yógo'te." La'kze da' ni naken dot da' li, bi žala' gonžo yógo'ten. La'kze de latje gona' yógo'te, bi go'a latje bi da' mna bian' neda'.

<sup>13</sup> Lezka' zḡnagak benách ka': "Yeḷa' waw nakzen da' chazen le'žo, na' le'žo nakzen da' zzin' yeḷa' waw." Da' ni naken dot da' li, san žin ža wžia' yi' Dios yeḷa' waw, na' lezka' le'žo. Dios bene' beḷa' žen chežo, kege nich wkonlžon žin nich gonžo da' kegle. Naken nich yebélenlen Xanžon', na' Xanžon' nake' nich yebélenle beḷa' žen chežo Le'. <sup>14</sup> Dios besbane' Xanžon' lo yeḷa' got. Lezka', len yeḷa' wak zen chie' yesbane' žo'o.

<sup>15</sup> ¿Bi nnézlele, lo beḷa' žen chele nakle toze len da' nakkze Benne' Criston'? ¿Nakxkze gak yekwasle to da' naken toze len Benne' Criston' nich gonle ga gaken toze len to no'le le'e? Bi žala' gonle ki. <sup>16</sup> ¿Bi nnézlele cha' to benne' byo zóalene' to no'le le'e, nake' toze len le'? Kan nak da' ni nyejw le'e yiche la'y, da' zḡnan: "Chope' gákgake' ka toze benne'."

<sup>17</sup> Na'a, no benne' nake' toze len Xanžon', nake' toze len Le' lo be' nakkze'.

<sup>18</sup> Che len, bi gonle doḷa' da' naken da' sban. Bíte'teze doḷa' yoble da' žon no benne', na'le lo da' nakkze' žone' doḷan'. San no benne' žone' doḷa' da' naken da' sban, žone' doḷa' da' nžagen lekze'. <sup>19</sup> ¿Bi nnézlele beḷa' žen chele naken yodo' che Dios Be' La'y? Dios na'kze bchize' le'e Dios Be' La'y na', na' Le' zoe' lo yichj lázdo'le. Che len beḷa' žen chele bi naken chezle. Na'a, naken che Dios. <sup>20</sup> Dios beya'we' le'e, na' to da' zen wdizjwe'. Le wkonle žin beḷa' žen chele, na' lezka' be' nákkzele nich wká'n zenle Dios, dan' zej nak beḷa' žen chele, na' be' nákkzele che Dios.

## 7

*Pablo žsedle' kan nak che yeḷa' zchag na'*

<sup>1</sup> Na'a, yecheba' che da' ka' wnnáblele neda', da' ka' bzojle chia' le'e yichen'. Gak chawe' che no benne' byo cha' bi sóalene' no'le. <sup>2</sup> Dan' žónle'egak benách ka' da' kegle gan zoale, yógo'te benne' byo, benne' zej nbáblene' le'e žala' nníta'lengake' no'le che chégake', na' yógo'te no'le ka' žala' nníta'lengake' benne' byo che chégake'. <sup>3</sup> No benne' byo, benne' zoa zo'le', žala' gone' che zo'le' kan nak yeḷa' žon che yeḷa' zchag na', na' tlebe kan žala' gon no'len' len benne' byo chien'. <sup>4</sup> Beḷa' žen che no no'le bi yo'on lo na'ze', san benne' byo chien' nzi' lo ne'en. Lezka', bi yo'o lo na'ze no benne' byo beḷa' žen chie', san zo'le' nzi' lo ne'en. <sup>5</sup> No benne' byo len no no'le, benne' ka' zej nžag ná'gake', bi žala' wžóngake' toe' yetóe'. Wak góngake' da' ni toze cha' góngake' toze diža' bi chágake'

to chí'ido'ze nich gak wcháljengake' Dios dot láže'gake'. Te na', da' yoble benne' byon' žala' sóalene' zo'le', nich bi sáke'le da' xiwe' gonen ga chó'ogake' nez doła' dan' bi gak nna bia' kwíngake'.

<sup>6</sup> Da' ni da' žapa' le'e naken to da' žonn Xanžon' le'e latje. Bi naken to da' zchi'le' le'e. <sup>7</sup> Žekla' neda' gakže chawe' ga'ngak toze yógo'te benne' ka', kan zoa' toza' neda'. To to benne' nzi' lo ne'e ka da' bnezjw Dios chie' gone'. Toe' nzi'e to da' bnezjwen', na' yetóe' nzi'e yetó da' bnezjwen'.

<sup>8</sup> Na'a, žapa' benne' ka' nníta'gake' toze, na' lezka' no'le wzebe ka', znnia': gak chawe' chégake' gá'ngake' toze kan zoa' toza' neda'. <sup>9</sup> Cha' bi gak nna bia' kwíngake', wak wchág ná'gake', dan' gakže chawe' wchág ná'gake', na' bi se láže'gake' da' kegle.

<sup>10</sup> Žápgaka' benne' ka' ba nžag ná'gake', na' kege nedza' znnia' da' ni, san Xanžon' znnakzen', na' xtiže'e znnan: "To no'le bi žala' kwáslene' benne' byo chie'." <sup>11</sup> Cha' no no'le kwáslene' benne' byo chie', žala' ga'ne' toze', o yeyake' toze len benne' byo chien'. Lezka' benne' byo bi žala' wka'ne' zo'le'.

<sup>12</sup> Na'a, nedza' žápgaka' yezika' benne' ka', na' kege Xanžon' wnné' ki, na' znnia': cha' zoa no lježžo, benne' žejli'e che Benne' Criston', na' zo'le' bi žejli'e che Xanžon', na' cha' zo'le' žénele' gá'nlene' le', bi žala' kwáslene' zo'len'. <sup>13</sup> Lezka' znnia': cha' zoa no no'le zanžo, no'len' žejli'e che Benne' Criston', na' benne' byo chie' bi žejli'e che Xanžon', na' cha' benne' byo chien' žénele' gá'nlene' le', na' no'len' bi žala' kwáslene' le'. <sup>14</sup> Ki žala' góngake'. Benne' byon', benne' bi žejli'e che Benne' Criston', Dios zle'ele' le' ka to benne' nake' che Leze' dan' nake' toze len zo'le', no'len' žejli'e che Benne' Criston', na' no no'le bi žejli'e che Benne' Criston', Dios zle'ele' le' ka to no'le nake' che Leze' dan' nake' toze len benne' byo chie', bennen' nake' lježžo, benne' žejli'e che Benne' Criston'. Chela' bi naken ki, gaggak zi'nle ka' ka zi'n zi' ka' law Dios. San na'a, zej nakbe' che Dios. <sup>15</sup> No benne' byo, o no'le, bennen' bi žejli'e che Benne' Criston', cha' žénele' kwáslene' bennen' nžag ná'lene', waken. Benne' lježžo na', o no'le zanžo na', bennen' žejli'e che Benne' Criston', bi žon byenen gá'nlene' bennen' bi žejli'e chien', dan' bliž Dios žo'o nich gá'nlenžo lježžo cháwe'do'. <sup>16</sup> Ki žala' gaken. Le', no'le, wak gono' ga yelá benne' byo chion', na' le', benne' byo, wak gono' ga yelá no'le chion'.

<sup>17</sup> Žala' gonžo to tožo kan nak da' bnezjw Xanžon' che chežo, na' lezka' ga'nžo kan gokžo katen' bliž Dios žo'o nich gakžo chie'. Žsedla' yógo'te kwe' benách ka' che Benne' Criston' da' ni. <sup>18</sup> Cha' Dios bliže' no benne' byo, bennen' nžog lo xpele'e da' nak bia' nzi' lo ne'e xtiža' Dios, žala' ga'ne' ki, zoa lo xpele'e dan' nak bian'. Lezka', cha' Dios bliže' no benne' byo, bennen' bi nžog lo xpele'e dan' nak bian', bi žala' chogen' lo xpele'e. <sup>19</sup> Bi be zaka' dan' nžog lo xpele' no benne' byo, na' cha' bi nžog lo xpele'e dan' nak bian', bi be zakan'. Da' záka'le'en naken gonžo kan znná xtiža' Dios. <sup>20</sup> To benne' žala' ga'ne' kan goke' katen' bliž Dios le'. <sup>21</sup> Cha' bliže' le' katen' nako' benne' ndo'w, bi kwe' zedlo' dan' nako' ki, san cha' gata' chio' latje žojo' lo na' xano', žala' si'o latjen' da' gatan' chio' žojo'. <sup>22</sup> Cha' bliž Xanžon' no benne' kate' ndo'e, law Xanžon' nake' ka to benne' bžoje' lo na' xane' na', nich gone' xchin Xanžon'. Lezka', cha' bliž Xanžon' no benne' kate' ba nžoje' lo na' xane' na', benne' ni nake' ka to benne' ndo'w che Benne' Criston'. <sup>23</sup> Da' zenle'e naken da' wdizjw Dios, nich beya'we' le'e. Che len bi žala' gote' kwinle lo na'gak benách ka'. <sup>24</sup> Che len, zí'na'do' ka', žala' soale law Dios kan gokle to tole katen' bliže' le'e.

<sup>25</sup> Kan nak chegak benne' ka' bi nžag ná'gake', bi be bchi'le Xanžon' neda'. Ki žekla' neda', na' gak wxén láže'le neda' dan' beyache' laže'l Xanžon' neda'. <sup>26</sup> Dan' žakgak da' zan da' žaken chežo ža ni zoažo na'a, žekla' neda' gak chawe' cha' yógo'te benne' ka' gá'ngake' kan zej nake' na'a. <sup>27</sup> Le', benne' byo, cha' nžag ná'leno' to no'le, bi žala' kwásleno'-ne'. Lezka', cha' zo' tozo', bi žala' wchág ná'leno' to no'le. <sup>28</sup> Na'a, cha' wchág ná'leno' to no'le, bi gono' doła', na' cha' to xkwide' no'le wchág ná'lenbe' to benne' byo, bi gonbe' doła', san benne' ka' nžag ná'gake' sáka'gake' lo yežlyó nga, na' žénela' yelale lo yelá' zzaka' na'.

<sup>29</sup> Na'a, zí'na'do' ka', žapa' le'e da' ni: za' žin ža ze lawte ža na'. Che len, benne' byo ka', benne' ka' nžag ná'le'ngake' no'le ka', žala' we' láže'gake' Dios kan žon no benne' byo bi nžag ná'lene' to no'le. <sup>30</sup> Lezka', benne' ka' zbeže nyáche'gake' žala' yebégekle' len Dios kan žon to benne' bi zbeže', na' benne' ka' žebégekle' žala' nníta'gake' gaxjw laže' law Dios kan žon no benne' bi žebele', na' benne' wete' ka' žala' gák'gake' ka to benne' bi be de chie'. <sup>31</sup> Benne' ka' z'kóngekle' žin da' de yežlyó nga žala' gák'gake' ka to benne' bi že' laže'e da' ka', dan' te chegak da' ka' zle'elžo yežlyó nga.

<sup>32</sup> Žénela' bi kwe' zédlele. To benne' bi zoa zo'le', že' laže'e da' nak che Xanžon', ka gak gone' da' žaz laže' Xanžon'. <sup>33</sup> Benne' byon', benne' nžag ná'lene' to no'le, že' laže'e da' de yežlyó nga, ka gak gone' da' žaz laže' zo'le'. <sup>34</sup> Lezka' žaken che to no'le nžag ná'lene' to benne' byo, na' che to no'le zoe' toze'. No'len' zoe' toze' že' laže'e da' nak che Xanžon', ka gak soe' che Dios lo be'la' žen chie', na' lo be' nakkze'. No'len' nžag ná'lene' to benne' byo že' laže'e da' de yežlyó nga, ka gak gone' da' žaz laže' benne' byo chien'.

<sup>35</sup> Žapa' le'e da' ki nich yebélenelen, na' kege nich wsejwa' xnezle. Žénela' gonle da' žala' gonle, nich gonle xchin Xanžon' dot láže'le.

<sup>36</sup> Cha' zoa no benne' žekle' bi nak chawe' ga'n toze xkwide' no'le chie', na' ba zoa yiz chebe', na' žénele'elbe' wchág ná'lenbe' to benne' byo, wak wchág ná'lenbe'-ne'. Bi gonbe' do'la'. <sup>37</sup> Cha' bennen' ba ben choche' xtiže'e, na' bi žon byenen gone' ki, na' yo'o lo ne'e ka gone', na' ba ben choche' xtiže'e ga'nbe' tozbe', gone' da' naken chawe'. <sup>38</sup> Ki naken, no benne' žoe'e latje xkwide' no'le chie' wchág ná'lenbe' to benne' byo, žone' da' naken chawe', san no benne' žone' ga ga'nbe' tozbe' žone' da' nakže chawe'.

<sup>39</sup> To no'le nžag ná'lene' to benne' byo, yoe'e lo na' da' nak che yela' zchag na' kate' ne zoa nban benne' byo chien'. Cha' gat benne' byo chien', na' gata' lo na' no'len' wchág ná'lene' no benne' byo žénele', cha' benne' byon' žejli'e che Xanžon'. <sup>40</sup> Žekla' neda' gakže chawe' che no'len' cha' ga'ne' toze', na' žekla' žon Be' La'y che Dios neda' tzen.

## 8

Da' zdegak benách ka' lawgak lo'a ka'

<sup>1</sup> Na'a, wchalja' kan nak che da' že'j žawžo, dan' bdegak benách ka' lawgak lo'a ka'. Znnagak benách ka': "Yógo'težo napžo yela' žejni'il." Da' ni naken dot da' li. Yela' žejni'il ki žonen ga zka'n zen kwinžo, san yela' nži'il chežo len lježžo žonen ga žáklenžo lježžon'. <sup>2</sup> Cha' zoa no benne' žekle' ba žejni'ile' yógo'te, bi na' chejni'ile' kan žala' chejni'ile', <sup>3</sup> san no benne' nži'ile' Dios, Dios na'kze zóalene' bennen'.

<sup>4</sup> Na'a, kan nak che da' že'j žawžo, dan' bdegak benách ka' lawgak lo'a ka', nnezlžo bi be záka'gak lo'a ka' da' zej nnitan' yežlyó nga, na' bi zoa yetó benne' nake' Dios. <sup>5</sup> La'kze zej nnita' da' ka' žékgekle' benách ka' zej naken dios ka', da' ka' zej nnitan' ya'abá, na' da' ka' zej nnitan' yežlyó nga, na' da' zan da' žližgak benách ka', na' znnágake' zej naken dios chégake', na' lezka' xángake', <sup>6</sup> san chežo žo'o:

Toze Benne' nake' Dios, Bennen' nake' Xažo.

Le' bene' yógo'te da' zle'elžo,

na' zoažo nbanžo nich wká'n zenžo Le'.

Toze Benne' nake' Xanžo, Bennen' lie' Jesús, Benne' Criston'.

Lo ne'e Le', Dios bene' yógo'te da' ka' zej nnitan',

na' nbánlenžo Le'.

<sup>7</sup> Kege yógo'te lježžo ka' žejni'igekle' da' ni. Bale', benne' ka' zga'ale bka'n zéngake' lo'a ka', na' zejte na'a ža že'j žawgake' da' zdegak benách ka' lawgak lo'a ka', na' žékgekle' da' že'j žawgake' napen yela' wak chegak lo'a ka'. Dan' bi nak dot li laže' kan žejlé'gake' che Benne' Criston', che len nbága'gake' zia dan' že'j žawgaken'. <sup>8</sup> Da' že'j žawžo bi gonen ga gape Dios žo'o ba la'ne, dan' cha' gawžon, bi gákžežo chawe', na' cha' bi gawžon, bi gá'nžežo ka'ze. <sup>9</sup> Yo'o lo na'le ye'j gawle bite'teze. Le gape chi'i kwinle nich bi gonle ga chíxgekle' benne' ka' bi nak dot li laže' kan žejlé'gake' che Benne' Criston'. <sup>10</sup> Le' žeklo' napo' yela' žejni'il kan nak da' ni, na' gak gawo' bite'teze. Cha' kwi'o latje chegak lo'a ka',

na' ye'j gawo' da' bdegak benách ka' lawgak lo'a ka', na' cha' lježo', benne' bi nak dot li laže'e kan že'jli'e che Benne' Criston', le'ele' le', kate' ne že'j žawo' ga na', na' wak gono' ga ye'j gawe' dan' bdegak benách ka' lawgak lo'a ka'. <sup>11</sup> Cha' gono' ki, gono' ga chixle lježo', bennen' bi nak dot li laže' kan že'jli'e che Benne' Criston'. Ki gaken dan' žeklo' le' napo' ye'la' že'jní'il. ¿Gono' ki che lježo', na' got Benne' Criston' ni'a che bennen'? <sup>12</sup> Cha' ki gono', gono' do'la' da' yesbagan' lježo' zia, na' gono' ga chixle' dan' bi nak dot li laže' kan že'jli'e che Benne' Criston', na' lezka' gono' do'la' da' zzoan Benne' Criston' che'la'ale. <sup>13</sup> Che len, cha' da' ye'j gawa' gonen ga chixle to lježa', biž gawa' be'la' na', nich bi gona' ga gon lježan' do'la'.

## 9

*Da' yo'o lo na' to benne' wbás bse'la' Jesús*

<sup>1</sup> Neda' naka' benne' wbás bse'la' Benne' Criston'. Le' beslakze' neda'. Neda' b'le'ekzla' Xanžo Jesusen'. Nakkzle le'e toze len Benne' Criston' ni'a che žin da' bena' neda' lo w'áz Xanžon'. <sup>2</sup> Yezika' benách ka' gak gékgekle' bi naka' benne' wbás bse'la' Benne' Criston', san le'e žon byenen géklele naka' benne' wbás chien'. Dan' nakle le'e toze len Xanžon', da' nákkzele nak bian' naka' benne' wbás bse'la' Xanžon'.

<sup>3-4</sup> Zej nnita' benne' ka' zesbága'gake' neda' zia. Ki žebi'a, na' žápgaka'-ne': nzi' lo na'a nnaba' da' ye'j gawa' dan' žona' žin ni. <sup>5</sup> Lezka' de lo na'a wchág ná'lena' to xkwide' zanžo, xkwiden' že'jle'be' che Benne' Criston', nich gónlenbe' neda' tzen gan zda', kan žongak yezika' benne' wbás ka' bse'la' Benne' Criston', na' kan žongak benne' bíche'kze' ka', na' lezka' Bedon'. <sup>6</sup> ¿žéklele le'e toza' neda' len Bernabé žala' gonto' žin te ža, nich gata' da' gawto'? <sup>7</sup> Bi zoa no benne' cheje' lo wdile, cha' bi zoa no benne' chizjwe' le'. Bi zoa no benne' gaze' lba uba ka', cha' bi gak gawe' da' zbiagak lba ka'. Bi zoa no benne' gape' zila' ka', cha' bi gak ye'je' niže' chégakba'. <sup>8</sup> Bi géklele la' nedza' zchalja' ki. Lezka' z'na da' nyejw le'e yiche lo da' bsdle Moisés. <sup>9</sup> Lo dan' bsdle Moisés na' nyejw le'e yiche da' z'nan: "Bi ko'o do yixjw žoa'a beže kate' zlejba' zoa' s'ribe." Bchalj Dios da' ni, kégeze dan' že' laže'e beže ka', <sup>10</sup> san nich yebélenlžon žo'o. Che len nyejwn le'e yichen', na' benne' zga'ne' beže, na' lezka' benne' žone' ga zlej beže zoa' s'riben', žoptie' žala' wxén láže'gake' sí'gake' che da' z'la' lo yežlyón'. <sup>11</sup> Na'a, cha' bento' neto' žin gan zoale le'e, dan' naken ka' žin žaz, dan' naken che Dios Be' La'y, ¿žéklele bi žala' yebélenlto' to da' do' da' den chele kan žebélenle to benne' žaz ža'n da' z'lapé'? <sup>12</sup> Yezika' benne' ka', benne' zzejní'igekle' le'e, žebélengekle' da' den chele. ¿Bi žála'že neto' yebélenlton'?

Batkle bebélenlto' da' ni da' nzi' lo na'ton', san bzoelto' yógo'te da' ki nich gak wchaljto' diža' chawe' kan nak che Benne' Criston'. <sup>13</sup> Nnézkzelele kan žak chegak benne' ka' žóngake' žin che yodo', žebélengekle' da' ka' zné'zjwgak benách che yodo'. Lezka' b'xoz ka', benne' zdégake' žen chegak bia beže ka' lo bkog la'y che Dios, žawgake' be'la' chegak bia beže ka'. <sup>14</sup> Lezka' bdixjw Xanžon' kan žala' gak chegak benne' ka' zcháljgake' diža' chawe'. Benne' ka' žebélengekle' da' zcháljgake' žala' wawgake' lé'gake'. <sup>15</sup> Neda' batkle bebélenla' da' ni da' nzi' lo na'a, na' da' ni da' zzoja' le'e yiche ni, bi naken nich nnabla' no benne' bi da' wnezjwe' chia'. Zka'n zen kwina' dan' bi be zzi'a kate' zchalja' diža' chawen'. Yénežela' gata' ka' go'a latje no benne' nnie' chia' zchalja' diža' chawen' dan' nazjwa'.

<sup>16</sup> Bi yo'o lo na'a wká'n zen kwina' dan' zchalja' diža' chawen', dan' žon byenen wchaljan'. Da' nyáche'le'e gaken chia' neda' cha' bi wchalja' diža' chawen'. <sup>17</sup> Chela' zchalja' diža' chawen' dan' žéne'kzela', gak nnaba' lazjwa', san žon byenen wchaljan', dan' naken to da' besbaga' Dios neda' gona'. <sup>18</sup> ¿Bizkze yebélenla' cha'? Žebela' dan' bi nazjwa' kate' zchalja' diža' chawen'. Bi žebélenla' dan' yo'o lo na'a dan' zchalja' diža' chawen'.

<sup>19</sup> Na'a, la'kze bi nak nitó benne' xana', ba ben kwina' ka' to benne' ndo'w chegak yógo'te benách ka' nich gak gona' ga yelagak ba'le benách ka'. <sup>20</sup> Kate' zcháljl'ena' benne' judío ka', žon kwina' ka' to benne' judío nich gak gona' ga yelagak benne' judío ka'. Benne'



judío ka' žóngake' kan z̄nna da' b̄sedle Moisés. Che len žon kwina' ka to benne' žone' kan z̄nna x̄tiže'e na', la'kze bi yo'a lo na' x̄tiže'e na'. Ki žona' nich gak gona' ga yelagak benne' ka' žóngake' kan z̄nna x̄tiže'e na'. <sup>21</sup> Kate' z̄cháljlena' benách zi'to' ka', benne' ka' bi yó'ogake' lo na' da' b̄sedle Moisés, žon kwina' ka to benne' zi'to' na', nich gak gona' ga yelágake'. Bi z̄ka'na' ka'ze da' wnná Dios. Neda' žona' kan z̄nna x̄tiža' Benne' Criston'. <sup>22</sup> Žon kwina' ka to benne' bi nak dot li laže' kan žejli'e che Benne' Criston' nich gak gona' ga yelagak benne' ka' bi nak dot li laže' kan žejlé'gake' chie' Le'. Žon kwina' kan zej nak yógo'te benách ka' nich gak gona' ga yelagak bałe benne' ka'. <sup>23</sup> Lo yógo'te da' žona', žona' ga gak yéngkle benách ka' diža' chawen', nich gak yebélenla' légake' tzen diža' chawen'.

<sup>24</sup> Ba nnézkzelele kan žongak benne' ka' žítjgake' lo witje. Žxíte'gake' yógo'tegake', san toze benne' yebélenle' latje blo. Lezka' žala' gonle le'e x̄chin Dios, gonle kan žongak benne' ka' žítjgake' lo witje, nich gak yebélenlele da' yebí'i Dios chele. <sup>25</sup> Yógo'te benne' ka', kate' zpa' kwíngake' nich gak chítjgake' lo witje, z̄nna bia' kwíngake' lo yógo'te da' žóngake'. Žóngake' ki nich sí'gake' to da' naken zin da' nitlen, san si'žo žo'o to da' yebélenitez̄on. <sup>26</sup> Che len, naka' neda' ka to benne' dot laže'e žxíti'e. Lezka' naka' ka to benne', dot laže'e zdíle', na' bi z̄dí'a da' nitze. <sup>27</sup> Kan žon to benne' žliže' benne' ka' nich chejtítjgake' lo witje, lezka' žona' neda', na' z̄chalja' nich yelagak benách ka'. Bennen' žitje' lo witje žone' ga gak beła' žen chie' wałe, na' z̄nna bi'en. Lezka' žona' neda', nich bi wnita' latje chia' lo žin che Dios.

## 10

*Bi žala' wká'n zenžo lo'a ka'*

<sup>1</sup> Žénela' wzejni'ila' le'e, z̄í'na'do' ka', kan gok chegak xa wdé cheto' ka'. Dios bzoe' to bejw da' wló'on zol yógo'tie' katen' Moisés bchi'e légake' nich žójgake' lo yežlyó Ejipto. Lezka', yógo'tie' wdégake' gachje láwe'le nido' tzen len Moisés na'. <sup>2</sup> Lo bejw na', na' lo nison', gok chégake' kan žak che to benne' žezóe' nis. Dan' goken chégake' gok bian' gókgake' toze len Moisés na'. <sup>3</sup> Lezka' yógo'tie' bdáwgake' yet xtildon', dan' bnezjw Dios Be' La'y chégake' lo latje dach. <sup>4</sup> Yógo'tie' wé'jgake' nisen' dan' bnezjw Dios Be' La'y chégake', dan' wé'jgake' nisen' dan' bžojen le'e yej na' da' b̄loe'e law Dios Be' La'y, yej na' wbánlengake' légake'. Kan gok yej na' nakkze Benne' Criston', dan' nbánlenžo Le'. <sup>5</sup> La'kze goken ki, bi wyáz laže' Dios yógo'tie'. Che len gótgake' lo latje dach na'.

<sup>6</sup> Yógo'te da' ki naken to da' žsedlen žo'o, nich bi se láže'žo da' kegle, kan wzé láže'gaken' légake'. <sup>7</sup> Bi žala' wká'n zenžo lo'a ka', kan bengak bałe benne' ka'. Nyejw le'e yiche la'y da' z̄nan: "Wže'gak benne' ka' nich we'j bdáwgake', na' bezó žá'gake', na' bégake' lni che lo'a na'." <sup>8</sup> Bi žala' gonžo da' kegle, kan bengak bałe benne' ka' da' kegle, na' to žaze gótgake' chonne-žoa mile'. <sup>9</sup> Bi žala' si' bia'žo Xanžon', kan wzí' bia'gak bałe benne' ka' Le', na' gótgake' dan' bdáwya'agak bele snia ka' légake'. <sup>10</sup> Lezka', bi žala' nnežo che Dios kan wnnegak bałe benne' ka' chie' Le', na' to wbás che ya'abá bžia yi'e légake'.

<sup>11</sup> Yógo'te da' ki da' gókgaken chegak xa wdé cheto' ka', žsédgeklen žo'o, na' zej nyejwn le'e yiche la'y nich wchébegaken žo'o, dan' ba zoažo ža kate' za' yesyóž Dios che yežlyó nga. <sup>12</sup> Che len, no benne' žekle' nake' benne' wałe, žala' gape chi'i kwine', nich bi chixle'. <sup>13</sup> Kan nak da' zzi' bia' le'e, lezka' žaken chegak yógo'te benách ka'. Dios žone' kan z̄nne', na' bi we'e latje bi da' si' bian' le'e da' bi gak sóelelen, san kate' bi da' si' bian' le'e, na' w̄loe'ele' le'e kan žojle lo na' da' xiwe', nich gak sóelelen.

<sup>14</sup> Che len, z̄í'na'do' ka', bi wká'n zenle lo'a ka'. <sup>15</sup> Zcháljlena' le'e kan zcháljlena' benne' ka' žejní'igekle'. Le wchi'a laže' da' nnia' na'a. <sup>16</sup> Kate' z̄nablžo Dios gon la'ye' da' že'jžo kate' žezá' láže'žo kan got Benne' Criston', dan' že'jžon z̄loe'elen nakžo toze len Benne' Criston', na' žebélenlžo da' bene' katen' blalje' x̄chene', na' gote' le'e yag kroze. Lezka', yet x̄tilen' da' z̄zozžon, na' žawžon, z̄loe'elen žónlenžo Benne' Criston' tzen, dan' žebélenlžo da' bene' katen' bdie' beła' žen chie' lo wlazžo žo'o. <sup>17</sup> La'kze benne'



zan nakžo, yógo'težo žawžo toze yet xtilen', da' zloe'elen nakžo toze len toze Bennen', na' che len nakžo ka toze benne'.

<sup>18</sup> Le wia nga kan žongak benne' Israel ka'. Žáwgake' law Dios da' zdégake' lo bkog la'y chie', na' dan' žáwgake' zloe'elen zej nake' toze len Dios. <sup>19</sup> ¿Bizke zejlás da' znnia' nga? Bi znnia' zej nape lo'a ka' yela' wak, na' da' zdegak benách ka' lo bkog chegak lo'a ka' bi nape yela' wak. <sup>20</sup> Ki znnia': benne' ka' bi zej nónbi'e Dios, da' zdégake' lawgak lo'a ka', zdégaken' lawgak be' xiwe' ka', na' kege law Dios. Žénela' bi gake toze len be' xiwe' ka'. <sup>21</sup> Bi gak ye'jle dan' zloe'elen nakžo toze len Xanžon', na' lezka' dan' wloe'elen nakle toze len be' xiwe' ka'. Bi gak gawle dan' zloe'elen žónlenžo Xanžon' tzen, na' lezka' dan' wloe'elen žónlenle be' xiwe' ka' tzen. <sup>22</sup> ¿Gonžo ga ge'ele Xanžon' žo'o? ¿Žéklele nápžele yela' wak ka da' nape' Le'?

*Da' žala' gonžo dan' nži'ilžo lježžo ka'*

<sup>23</sup> Nak dot da' li da' znnan: “Yógo'te nzi' lo na'žo gonžon.” Na'a, neda' znnia': kege yógo'ten žala' gonžon. Yógo'te nzi' lo na'žo gonžon, san kege yógo'ten gonen ga gakže dot li laže' kan žejle'žo che Benne' Criston'. <sup>24</sup> Žala' we' láže'žo gonžo da' gonen ga gak chawe' chegak lježžo ka', na' kégeze da' gonen ga gak chawe' che la' kwínzežo.

<sup>25</sup> Bíte'teze da' žóte'gak benách ka' lawe' ya'a, wak gawlen, na' bi be žala' nnable chen, nich bi kwe' zede lázdo'le. <sup>26</sup> Nyejw le'e yiche da' znnan: “Che Xanžon' nak yežlyó nga, na' lezka' yógo'te da' zej nnita' yežlyó nga.”

<sup>27</sup> Cha' to benne' wliže' le'e, benne' bi žejli'e che Dios, nich yidle liže', na' yénelele chejle, le ye'j le gaw bíte'teze da' wkoé'e lawle, na' bi be nnable chen, nich bi kwe' zede lázdo'le. <sup>28</sup> Cha' no benne' yi'e le'e: “Da' ni bdégake' lawgak lo'a ka'” bi gawlen nich gak chawe' che bennen' bloe'elen' le'e, na' nich bi kwe' zede lázda'we'. <sup>29</sup> Znnia': “Nich bi kwe' zede lázdo'w bennen' bloe'elen' le'e” na' kege nich bi kwe' zede lázdo'le le'ekze.

Wak no benne' nnable' neda', na' nne': “¿Biz chen' žala' wzóa' che'ale da' nzi' lo na'a gona' dan' zbe' zeden lázdo'w benne' yoble?” <sup>30</sup> Lezka' gak nna bennen': “Cha' yapa' Dios: žóxkeno', ni'a che da' žawa', ¿biz chen' yesbaga' no benne' neda' zia ni'a che da' žawan'?” <sup>31</sup> Ka nak bi da' ye'j gawle, o bíte'teze da' gonle, le gon yógo'ten nich ga'n zen Dios. <sup>32</sup> Bi be gonle da' gonen ga chíxgekle benne' judío ka', na' bi be gonle da' gonen ga chíxgekle benne' ka' bi zej nake' benne' judío ka', na' bi be gonle da' gonen ga chíxgekle benne' ka' zej nake' che Dios. <sup>33</sup> Le gon kan žona' neda', kan že' laža'a gona' da' chaz láže'gak yógo'te benách ka', na' bi že' laža'a gona' da' yebélenla' nedza', san da' yebélengekle yezika' benách ka' nich yelágake'.

## 11

<sup>1</sup> Le gon kan žona' neda', kan neda' lezka' žona' kan ben Benne' Criston'.

*Da' žala' gongak no'le ka' zej nake' che Jesús*

<sup>2</sup> Žapa' le'e ba la'ne, zí'na'do' ka', dan' žejśá' láže'tezle neda', na' nzi' lo na'le xtiža' Dios da' bdia' lo na'le. <sup>3</sup> Na'a, žénela' chejní'ilele nak Benne' Criston' Xangak yógo'te benne' byo ka', na' benne' byon' nake' xan zo'le', na' Xažo Dios nake' Xan Benne' Criston'. <sup>4</sup> Cha' no benne' byo zcháljlene' Dios, o zchalje' lo wláž Dios, na' nxoe' zlap'e, zka'ne' Benne' Criston' ka'ze. <sup>5</sup> Na'a, cha' to no'le zcháljlene' Dios, o zchalje' lo wláž Dios, na' bi be nxoe' yichje', zka'ne' benne' byo chie' ka'ze, na' naken chie' kan nak che to no'le le'e, no'len' nžog yicha' yichje'. <sup>6</sup> Cha' bi be nxoa no'len' yichje', žala' chog yicha' yichje'. Cha' gon ga yedoe'ele no'len' cha' no benne' choge' yicha' yichje', na' žala' bi xoe' yichje'. <sup>7</sup> To benne' byo bi be žala' xoe' yichje' kate' zle'e law Dios, dan' nake' lo Dios, na' dan' nak benne' byon' zloe'e lawn yela' zen che Dios, san da' nak no'len' zloe'e lawn yela' zen che benne' byo chien'. <sup>8</sup> Katen' Dios bene' benne' ka', bi wleje' benne' byon' lo no'le. No'len', lo benne' byon' wleje' le'. <sup>9</sup> Lezka', bi ben Dios benne' byon' nich yebélenle no'len' le', san bene' no'len' nich yebélenle benne' byo chie' le'. <sup>10</sup> Che len, no'len' žala' xoe' yichje' da' zloe'elen zoa no benne' byo nake' xane' dan' zwíagak wbás che ya'abá ka' žo'o. <sup>11</sup> Na'a,

law Xanžon', žon byenen soa to no'le che benne' byo, na' lezka' soa to benne' byo che no'le. <sup>12</sup> Kan ben Dios, wleje' no'len' lo benne' byon', lezka' na'a, benne' byo nájlene' no'le, na' yógo'te zžójgaken lo na' Dios.

<sup>13</sup> Le wchi'a laže' la' le'eze. ¿Žala' wchaljlen to no'le Dios, na' bi be xoe' yichje'? <sup>14</sup> ¿Bi žsedle yela' nakze che benách, žala' yedoe'ele benne' byon', cha' žoe'e latje tonn yicha' yichje'? <sup>15</sup> Na'a, cha' ntonn yicha' yichj no'len', naken yela' xtan chie', dan' benn Dios yicha' yichje' nich yesbinen yichje'. <sup>16</sup> Cha' zoa no benne' yénele' wži'e che da' ni, kíte'ze nzi' lo na'to' žonto', na' tlebe kan žongak yógo'te kwe' benách ka' che Dios.

*Da' že'j žawžo nich yesá' láže'žo kan got Xanžo*

<sup>17</sup> Bi žapa' le'e ba la'ne kan nak da' wzejni'ila' le'e na'a. Da' žonle katen' zdouble che Benne' Criston', bi žonen ga žak chawe' chele, san žonen ga žak chele da' zinnj. <sup>18</sup> Žzo lawa' zzejni'ila' le'e da' ni da' zžéngkle benách ka' neda', na' znnágake' kate' zdouble che Benne' Criston', nžoj chóplele, na' žejli'a ki naken. <sup>19</sup> Žon byenen nníta' lengak benne' ka' le'e, benne' ka' žsédgekle' da' wen laže', nich gak bia'gak benne' ka' zej nake' da' li benne' ka' che Benne' Criston'. <sup>20</sup> Che len, kate' zdouble, dan' že'j žawle tzen bi naken da' že'j žawžo nich yesá' láže'žo kan got Xanžon'. <sup>21</sup> Ki naken dan' žon byenle to tole že'j žawle da' nwa'le che chele kate' že'j žawle tzen, na' che len zdonle bálele, na' yebálele že'j žawle na' zejte zžóžlele. <sup>22</sup> ¿Bi zoa ližle gan gak ye'j gawle? Kan žonle, zka'nle benách ka' che Dios ka'ze, na' žonle ga žedo'égekle benne' ka' bi be de chégake'. ¿Bizkze yapa' le'e? ¿Gapa' le'e ba la'ne? Bi žapa' le'e ba la'ne kan nak da' ni da' žonle.

<sup>23</sup> Xanžo na'kze bdie' lo na'a dan' bsedla' le'e, kan ben Xanžo Jesusen' yelen' katen' to benne' bdie' le' lo na'gak benne' ka' bétgake' le'. Bexwe' yet xtil, <sup>24</sup> na' wdé gože' Dios: “Žóxkeno” na' bzozjen', na' wnné': “Le gawn. Da' ni naken xpeła'a da' nzozen lo wlasle le'e. Le gon ki nich chejsá' láže'le kan gak chia' neda'.” <sup>25</sup> Lezka', wdé bdáwgaken', bexwe' to zíga'do', na' wnné': “Da' yožen zíga'do' ni naken xchena', da' žon chochen diža' kobe da' zka'n chawen'. Le gon ki yógo'te chi'i ye'jlen nich chejsá' láže'le kan gak chia' neda'.” <sup>26</sup> Ki žala' gonle na' zejte ža yelá' Xanžon'. Yógo'te chi'i gawle yet xtil ki, na' ye'jle che zíga'do' ki, wloé'elele law kan got Xanžon'.

<sup>27</sup> Che len, kate' no benne' gawe' yet xtil ni, o ye'je' che zíga'do' ni che Xanžon', cha' bi žapen' ba la'ne, nbage'e zia dan' žone' doła', zka'ne' xpeła', na' xchen Xanžon' ka'ze. <sup>28</sup> Che len, žala' wchi'a láže'žo la' kwínzežo to tožo, na' naž gak gawžo yet xtil ni, na' ye'jžo che zíga'do' ni. <sup>29</sup> No benne' že'j žawen', bi žapen' ba la'ne cha' bi žákbe'ele' zloe'elen da' gok che beła' žen che Xanžon', na' žesbaga' kwine' doła' ni'a che da' že'j žawe'. <sup>30</sup> Che len da'gak benne' zan ka' yižwé', benne' žónlengake' le'e tzen, na' zkwíde'gekle', na' benne' zan ba gótgake'. <sup>31</sup> Chela' wchi'a láže'žo la' kwínzežo, bi gon byenen wchi'a laže' Xanžon' žo'o. <sup>32</sup> Cha' gon byenen wchi'a laže' Xanžon' žo'o, na' wsaka' zi'e žo'o, nich bi gon byenen choge' chežo gatžo katen' choge' chegak benne' ka' gátgake', benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga.

<sup>33</sup> Che len, zí'na'do' ka', kate' doble nich ye'j gawle nich chejsá' láže'le kan got Xanžon', le kwez tole yetole. <sup>34</sup> Cha' zoa no benne' zdone', žala' gawe' gan nak lo yo'o liže', nich bi gon byenen wchi'a laže' Dios le'e kate' doble. Zej nnita' yebałe da' ka' žonle, san wká'n chawa'a da' ka' katen' yedjwía' le'e.

## 12

*Yela' wak ka' da' žonn Dios Be' La'y chežo*

<sup>1</sup> Na'a, zí'na'do' ka', žénela' chejní'ilele kan zej nak yela' wak ka' da' žonn Dios Be' La'y chežo.

<sup>2</sup> Nnézkzelele kan goken katen' bi na' chejle'le che Benne' Criston', be'le latje bche'gak benách ka' le'e ga yoble. Bka'n zenle lo'a ka', da' ka' bi znnégaken. <sup>3</sup> Che len, zzejni'ila' le'e ki, na' znnia': ladjw yógo'te benne' ka' zcháljgake' lo wláž Dios Be' La'y, bi gak nitó

benne' nne zi'e che Jesús, na' bi gak nitó benne' nne': "Jesús nake' Xanžo" cha' bi zoalen Dios Be' La'y le'.

<sup>4</sup> Na'a, nža'gak to to da' ka' da' žonn Dios Be' La'y chežo, san toze nak Be' La'y na'.  
<sup>5</sup> Lezka', nža'gak to to žin ka' da' zde Xanžon' lo na'žo, san toze nak Xanžon'. <sup>6</sup> Lezka' nža'gak to to yela' wak ka' da' napžo da' žónlenžo xchin Dios, san toze nak Xažo Dios, Bennen' žonne' chežo yela' wak ka' nich gonžo xchine'. <sup>7</sup> Dios žonne' che chežo to da' nak bian' napžo yela' wak che Dios Be' La'y, da' žebélenžon yógo'težo. <sup>8</sup> Dios Be' La'y znezjwe' yela' wak che to benne' nich wchalje' len yela' žejni'il, na' Be' La'y na'kze znezjwe' yela' wak che yetó benne' nich wchalje' lo yela' sina'. <sup>9</sup> Lezka', Dios Be' La'y na'kze znezjwe' yela' žejlé' che Benne' Criston' che yetó benne' nich bi da' gone', na' znezjwe' yela' wak che yetó benne' nich yeyone' benne' yižwé' ka'. <sup>10</sup> Znezjwe' yela' wak che yetó benne' nich gone' yela' wak ka' che ya'abá che Dios, na' žoe'e yetó benne' latje wchalje' lo wláz Dios, na' znezjwe' yela' wak che yetó benne' nich gákbe'le' cha' be' da' yo'o to benne' naken che Dios o cha' naken che da' xiwe'. Znezjwe' yela' wak che yetó benne' nich wchalje' diža' yoble da' bi nsedle', na' znezjwe' yela' wak che yetó benne' nich wdíe' diža' yoblen' da' bi nsedle'. <sup>11</sup> Yógo'te da' ki žon Dios Be' La'y na'kze, dan' znezjwe' yela' wak ka' che to to benne' kan žénekezele' Le'.

*Yógo'težo nakžo ka toze benne'*

<sup>12</sup> Kan nak toze beļa' žen chežo, la'kze da' zan da' ka' zej žian lo beļa' žen chežo, san da' zan ka' da' zej žian lo beļa' žen chežo zej naken toze len beļa' žen chežo, lezka' naken che Benne' Criston'. <sup>13</sup> Dan' zoalen Dios Be' La'y žo'o, da' ni naken chežo ka to da' bežožo nis, da' nak bian' nakžo ka toze benne', la'kze nakžo benne' judío ka', na' benne' zi'to' ka', na' lezka' benne' ndo'w ka', na' benne' ka' bi zej ndo'e. Yógo'težo, Dios bi'e žo'o latje si'žo da' znezjw Dios Be' la'y na'kze chežo.

<sup>14</sup> Na'a, ka nak beļa' žen chežo, da' zan da' zej žian lo beļa' žen chežo, na' kege tozen.  
<sup>15</sup> Chela' gak wchálj ní'ažo, wak nnan: "Dan' bi naka' na' benne' ni, bi naka' chie'" da' ni bi gonen ga bi naken chie'. <sup>16</sup> Chela' gak wchálj nagžo, wak nnan: "Dan' bi naka' yej lawe', bi naka' che benne' ni" da' ni bi gonen ga bi naken chie'. <sup>17</sup> Chela' nak dot beļa' žen chežo yej lawžo, ¿nakxkze gak yenlžo? Chela' nak doten nagžo, ¿nakxkze gak le'el zína'žo? <sup>18</sup> Na'a, Dios bzoe' yógo'te da' ka' da' zej žian lo beļa' žen chežo kan gónekzele' Le'. <sup>19</sup> Chela' nak toze da' žian lo beļa' žen chežo, na' biž soa beļa' žen chežo. <sup>20</sup> Na'a, kan nakžo, da' zan da' zej žian lo beļa' žen chežo, san toze beļa' žen nakžo.

<sup>21</sup> Che len, yej lawžo bi gak yen' na'žo, na' nnan: "Bi žon byenen sóaleno' neda'." Lezka', yichžo bi gak yen' ní'ažo, na' nnan: "Bi žon byenen sóalenle neda'." <sup>22</sup> Na'a, da' ka' da' zej žian lo beļa' žen chežo, da' ka' žeklžo zej nkwíde'žen, da' ki žon byénežen kwiágaken lo beļa' žen chežo. <sup>23</sup> Lezka', da' ka' da' zej žian lo beļa' žen chežo, da' ka' žeklžo zej nakžen ka'ze, da' ki zwákwežon chawe', na' da' ka' žeklžo bi žala' la' lawgaken, zwákwežon xtan. <sup>24</sup> Bi žon byenen gonžo ki che da' ka' zej nakže xtan che da' ka' da' zej žian lo beļa' žen chežo. Dios bene' beļa' žen chežo, na' bene' ga záka'že da' žeklžo žo'o nakžen ka'ze. <sup>25</sup> Ki bene', na' bi nžoj chóplegak da' ka' da' zej žian lo beļa' žen chežo, dan' žape chí'igaken ljéžgaken ton yetón. <sup>26</sup> Cha' gak zi' to da' žian lo beļa' žen chežo, gakgak zi' tzen len dan' yógo'te da' ka' da' zej žian lo beļa' žen chežo, na' cha' to da' žian lo beļa' žen chežo, zoa bi da' žebélenlen, na' yógo'te da' ka' da' zej žian lo beļa' žen chežo žebélengeklen tzen len dan'.

<sup>27</sup> Na'a, le'ekze nakle toze len beļa' žen che Benne' Criston', na' to tole nakle ka to da' ka' da' zej žian lo beļa' žen chien'. <sup>28</sup> Lezka', ladjw benách ka' che Benne' Criston', Dios bnnite' benne' ka' žóngake' xchine'.

Ga nežw bnnite' benne' wbás ka' che Benne' Criston'.

Ga bežope bnnite' benne' ka' zcháljgake' lo wlaze' Le'.

Ga beyonne bnnite' benne' ka' žsédgekle' benne' chie' ka'.

Naž bnnite' benne' ka' žóngake' yela' wak che ya'abá ka'.

Naž bnnite' benne' ka' žeyóngake' benne' yižwé' ka'.

Naž bnnite' benne' ka' žáklengake' lježžo ka'.

Naž bnnite' benne' ka' zloé'egekle' žo'o žin da' gonžon.

Naž bnnite' benne' ka' zcháljgake' diža' yoble da' bi zej nsedle'.

<sup>29</sup> Kege yógo'tie' zej nake' benne' wbás ka' che Benne' Criston'. Kege yógo'tie' zcháljgake' lo wláZ Dios. Kege yógo'tie' žsédgekle' benne' chie' ka'. Kege yógo'tie' žóngake' yela' wak che ya'abá ka'. <sup>30</sup> Kege yógo'tie' nzi' lo ná'gake' yeyóngake' benne' yižwé' ka'. Kege yógo'tie' zcháljgake' diža' yoble da' bi zej nsedle'. Kege yógo'tie' zdégake' diža' yoble da' bi zej nsedle'. <sup>31</sup> Le we' laže' si' lo na'le yela' wak ka' da' záka'gakžen. Na'a, wlo'e'ela' le'e to da' záka'žen ka' yógo'te da' ki.

## 13

Žała' ži'ilžo lježžo kan Jesús nži'ile' žo'o

<sup>1</sup> La'kze zchalja' xtíža'gak benách ka' da' bi nsedla', na' lezka' xtíža'gak wbás che ya'abá ka', san cha' bi nži'ila' lježa', dan' zchaljan' bi záka'žen ka' žaxto' da' žon to bžejw da' zkwěžžon o da' žon to ya da' ztilžon len lježen. <sup>2</sup> La'kze nzi' lo na'a wchalja' lo wláZ Dios, na' nich chejni'ila' yógo'te da' zej ngachen', na' yógo'te diža' che yela' žejní'il, na' la'kze nak dot li laže' kan žejli'a che Dios, na' zejte gak yeká'a ya'a zen ka', san cha' bi nži'ila' lježa', bi be zaka'a neda'. <sup>3</sup> La'kze chisa' dot da' de chia' nich wawa' benách yache' ka', na' la'kze wdía' beła' žen chia' ga wzeygak benách ka' len dan' naka' toze len Benne' Criston', san cha' bi nži'ila' lježa', bi yebélenla' dan' žona'.

<sup>4</sup> No benne' nži'ile' lježe':

Zbeze' zen laže', na' nake' ži'i laže'.

Bi zge'ele' lježe'.

Bi zka'n zen kwine', na' bi žon kwine' benne' blo.

<sup>5</sup> Bi žone' da' kegle, na' bi zdan laže'e yela' gape.

Bi zža'atie', na' bi žejšá' laže'e da' zinnj da' ben no benne' chie'.

<sup>6</sup> Bi žebele' kate' no benne' žone' da' kegle.

Žebele' kate' no benne' zñne' da' nak dot da' li.

<sup>7</sup> Zzoele' bíte'teze da' gon lježe' chie'.

Žejlé'teze' che lježe', na' žxen láže'teze' gon lježe' da' nak chawe'.

Zbézteze' zen laže'.

<sup>8</sup> Yela' nži'il batkle te chen. Te che da' nzi' lo na'gak benách ka' wcháljgake' lo wláZ Dios. Žin ža katen' bižgata' lo na'gak benách ka' wcháljgake' diža' yoble da' bi zej nsedle', na' te che yela' žejní'il chegak benách ka'. <sup>9</sup> Láte'ze žejni'ilžo na'a, na' láte'ze zchaljžo lo wláZ Dios. <sup>10</sup> Kate' žin da' naken dot li laže', naž yeyóž che da' naken láte'ze.

<sup>11</sup> Katen' goka' xkwide', bchalja' ka to xkwide', na' wlék yichja' ka to xkwide', na' wzá' laža'a ka to xkwide'. Kate' bgola', na' bka'na' da' zej naken che bi' kwide' chia'. <sup>12</sup> Na'a da' zle'elžo nakzen ka da' zle'elžo kate' zwia kwinžo to lo yej wan. Bi zle'elžo dot kan naken. Ža da' za' le'elžo yógo'te dot kan zej naken. Na'a nónbi'a láte'ze. Ža da' za' gónbi'a yógo'te kan Dios na'kze nónbi'e neda'. <sup>13</sup> Na'a, nníta'tezgak yela' žejlé' che Dios, na' yela' žxen laže' Dios, na' yela' nži'il. Zej nnita' da' chonne ki, san da' záka'že naken yela' nži'il.

## 14

Yela' wak da' žonn Dios Be' La'y chežo da' záka'žen

<sup>1</sup> Le gon byene ží'ilele lježle ka', na' le we' laže' si'le yela' wak ka' da' žonn Dios Be' La'y chežo, na' da' naken blo, yela' wak wchaljle lo wláZ Dios. <sup>2</sup> No benne' zchalje' diža' yoble da' bi nsedle', kege benách ka' zcháljlene'. Dios zcháljlenze', dan' bi zoa nitó benne' žejni'ile' da' zñne'. Dios Be' La'y žoe'e bennen' latje zchalje' kan zej nak da' ka' zej ngache' che Dios. <sup>3</sup> Bennen' zchalje' lo wláZ Dios, zcháljlene' benách ka' nich gakže dot li laže' kan žejlé'gake' che Benne' Criston'. Žon choche' lé'gake', na' žeyón zene' lé'gake'. <sup>4</sup> Bennen' zchalje' diža' yoble da' bi nsedle' žon choche' la' kwinze', san no benne' zchalje' lo wláZ Dios žon choche' yógo'te benách ka' che Benne' Criston'.

<sup>5</sup> Žak laža'a wchaljle yógo'tele diža' yoble da' bi nsédlele, san da' žénežela' naken wchaljle lo wláz Dios. Žebélenželžo da' z̄nna to benne' zchalje' lo wláz Dios ka žebélenlžo da' z̄nna to benne' zchalje' diža' yoble da' bi nsedle', cha' bi zoa no benne' gak wdíe' diža' yoblen' da' bi nsedle', nich gon choche' benách ka' che Benne' Criston'. <sup>6</sup> Che len, z̄í'na'do' ka', kate' la'a gan zoale, cha' wcháljl̄ena' le'e diža' yoble da' bi nsedla', bi be yebélenlelen. Yebélenlele toze dižan' da' wcháljl̄ena' le'e da' bl̄oe'el Dios neda', o diža' da' wzejni'ilen žo'o, o diža' da' wchalja' lo wláz Dios, o diža' da' wsedlen žo'o.

<sup>7</sup> Lezka' žaken che da' ka' žóngaken žaxto', da' ka' bi zej nnita' nbángaken, kan nak bžejw da' z̄kwežžon, o kan nak gitarra. Cha' bi žólgaken kan žala' gólgaken, žnaxkze gónbia'žo biz da' žólgaken, dan' žol bžejw na', o gitarra na'? <sup>8</sup> Cha' bi kwež kan žala' kwež lozban' da' žližen benne' ka' lo wdile, žnoz̄kze benne' wpá' kwine' nich cheje' lo wdilen'? <sup>9</sup> Lezka' žaken chele. Cha' len lóže'le zchaljle diža' da' bi zej nsedle benách ka', bi chejni'igekle' da' wchaljle. Ki gaken, dáche'ze wchaljle. <sup>10</sup> Da' li zej nnita' da' zan diža' yoble yežlyó nga da' ka' zchaljgak da' zan kwe' benách zi'to' ka', na' zej nnita' benách ka' žejni'igekle' to to diža' yoble ka'. <sup>11</sup> Na'a, cha' bi žejni'ila' diža' da' zchalj to benne', gaka' ka' to benne' zi'to' law bennen' zchalje', na' le' gake' lawa' neda' ka' to benne' zi'to'. <sup>12</sup> Lezka' naken chele. Že' láže'le'ele si'le da' žonn Dios Be' La'y chežo. Che len, le we' láže' si'le da' ka' góngaken ga gágakže choch benách ka' che Benne' Criston'.

<sup>13</sup> Che len, no benne' zchalje' diža' yoble da' bi nsedle' žala' nnable' Dios wnezjwe' le' yela' wak wdíe' diža' yoble dan' zchalje'. <sup>14</sup> Kate' žliža' Dios, cha' zchalja' diža' yoble da' bi nsedla', lo be' nakkza' cháwe'do' žliža' Dios, san dan' bi žejni'ila' da' z̄nnia', lo yela' žejni'il chia' bi žebélenla' dan' zchalja'. <sup>15</sup> žNaxkze žala' gona' cha'? Wliža' Dios lo be' nakkza', na' lezka' lo yela' žejni'il chia' wliža'-ne'. Goła' da' we' lawa' Dios lo be' nakkza', na' lezka' lo yela' žejni'il chia' goła' da' we' lawa'-ne'. <sup>16</sup> Cha' toze lo be' nakkzo' žliž la'yo' Dios, na' cha' zoa to benne' žénzele' chio', san cha' bi žejni'ile' dan' zchaljo', žnaxkze gak nne': "Ka'kze gaken" ni'a che dan' zchaljo', kate' ži'o Dios: "Žóxkeno'?" <sup>17</sup> Wákela' cháwe'do' zchaljo', kate' ži'o Dios: "Žóxkeno'." Cha' bi žejni'il bennen' ženle' da' zchaljo', bi be yebélenlen'. <sup>18</sup> Žapa' Dios: "Žóxkeno'" dan' zchaljža' diža' yoble da' bi nsedla' ka' yógo'tele. <sup>19</sup> Lawgak benách ka' che Dios yénežela' wchalja' gáyo'ze diža' da' gak chejni'igekle' benách ka' ka' da' zan gaywá' diža' yoble da' bi nsedla', na' da' bi gak chejni'il nitó benne'. Gak wsedla' yezika' benách ka' toze cha' chejni'igekle' dan' wchalja'.

<sup>20</sup> Zí'na'do' ka', bi gakle ka' xkwide' ka' kan nak da' z̄za' láže'le. Le gak ka' xkwide' ka' nich bi gonle da' kegle, san le gak benne' ka' ba zej ngole' kan nak da' z̄za' láže'le. <sup>21</sup> Nyejw le'e yiche la'y da' z̄nnan: "Len diža' yoble, na' len žoá'agak benách zi'to' ka' wcháljl̄ena' benách ki. La'kze gona' ki, bi wzé nággake' xtiža'a." Ki z̄nna Xanžon'. <sup>22</sup> Ki naken, Dios žoe'e žo'o latje zchaljžo diža' yoble da' bi nsedlžo nich gaken to da' nak bian' lawgak benách ka' bi žejlégake' che Benne' Criston', na' kege lawgak benne' ka' žejlégake' chie' Le'. Žoe'e žo'o latje zchaljžo lo wlaze' Le' da' žala' si'gak benne' ka' žejlégake' che Benne' Criston', na' kege benne' ka' bi žejlégake' chie'. <sup>23</sup> Che len, kate' doble tzen, yógo'tele le'e, nole nakle che Benne' Criston', cha' wchaljle diža' yoble da' bi nsédlele, na' cha' chazgak benne' ka' zej nsedle' láte'ze, o benne' ka' bi na' chejlégake' che Benne' Criston', žbi nnágake': "Nya' yichjle"?' <sup>24</sup> San cha' yógo'tele wchaljle lo wláz Dios, na' cha' cho'o to benne' bi žejli'e che Benne' Criston', o to benne' nsedle' láte'ze, na' gákbe'ele' nbage'e zia, na' Dios wchi'a láže'e le'. Ki gákbe'ele' dan' yenle' diža' da' wchaljle yógo'tele. <sup>25</sup> Gákbe'ele' kan nak da' z̄za' láže'e, dan' bgachen', na' wzóa zibe', na' wká'n zene' Dios, na' nne': "Da' li Dios zóalene' le'e."

*Kan žala' gonžo gan z̄dobžo che Jesús*

<sup>26</sup> Che len, zí'na'do' ka', kate' z̄doble che Benne' Criston', to benne' zóalene' le'e žole' to salmo, na' yetóe' žsedle' le'e to da' nsedle', na' yetóe' z̄loe'ele' le'e to da' bl̄oe'el Dios le', na' yetóe' zchalje' diža' yoble da' bi nsedle', na' yetóe' z̄die' diža' yoblen' da' bi nsedle'.



Yógo'te da' gonle žala' gaken da' yebélengekle benne' ka' zdóbgake' che Benne' Criston'.  
<sup>27</sup> Kate' nníta'gak benne' ka' ga na', benne' ka' zcháljgake' diža' yoble da' bi zej nsedle',  
 bi žala' wchaljgak ki benne' zanže ka chope chónnzele. Gak wchálj toze bennen', na' te  
 na' gak wchalje' yetóe', san žon byenen soa no benne' wdíe' diža' yoblen' da' bi nsédlele.  
<sup>28</sup> Cha' bi gak no benne' wdíe' diža' yoblen' da' bi nsédlele, na' bennen' zchalje' diža'  
 yoblen' da' bi nsédlele, žala' soe' žize gan ndoble, na' gak wcháljlene' Dios len dižan'  
 lo yichj lázda'we'.<sup>29</sup> Lezka', benne' ka' zcháljgake' lo wíláz Dios žala' wcháljgake' chope  
 chonnze', na' yezika' benne' ka' zcháljgake' lo wíláz Dios žala' wchi'a' láže'gake' da' zchalj  
 bennen'.<sup>30</sup> Cha' Dios wlo'e'ele' to benne' ži'e ga na' da' zenna xtiže'e dan' zchalj bennen',  
 na' žala' soa žize bennen' zchalje'.<sup>31</sup> Yógo'tele gak wchalje lo wíláz Dios to tole nich  
 wsédlele yógo'tele, na' gakle choch yógo'tele.<sup>32</sup> Benne' ka' zcháljgake' lo wíláz Dios gak  
 nna biá'gake' kwíngake', na' kwé'gake' žize.<sup>33</sup> Kege Dios žone' ga žonžo žo'osbé, dan'  
 žénele' Le' gá'nlenžo lježžo ka' cháwe'do', kan žone' gan zej nnita' yógo'te kwe' benách  
 ka' che Benne' Criston'.

<sup>34</sup> No'le chele ka' žala' kwé'gake' žize gan zdoble. Bi nzi' lo ná'gake' wcháljgake' ga na'.  
 Žala' kwé'gake' gaxjw laže' kan zenna xtiža' Dios.<sup>35</sup> Cha' žénegekle' chejní'igekle' yelate',  
 žala' nnábgekle' benne' byo che chégage' kate' ne nníta'gake' lížgake'. Bi žala' wchaljgak  
 no'le ka' gan zdóbgake' che Dios.

<sup>36</sup> ¿Žéklele le'e Dios bnezjwe' xtiže'e lo na'le le'eze? ¿Žéklele le'e bžin xtiža' Dios chezle  
 le'e? <sup>37</sup> Cha' zoa to benne' ladjwle, benne' žekle' zchalje' lo wíláz Dios, o žekle' zoalen Dios  
 Be' La'y le', benne' ni žala' si' lo ne'e nak da' zzoja' chele le'e yiche ni da' bsedle Xanžon'.  
<sup>38</sup> San cha' bi wzé nage' diža' ni, bi žala' wzé nagle le'e che bennen'.

<sup>39</sup> Che len, zí'na'do' ka', le we' laže' wchalje lo wíláz Dios, na' bi wséjwle xnez no benne'  
 zchalje' diža' yoble da' bi nsedle'.<sup>40</sup> Žala' gonžo yógo'te kan nak chawe', na' kan žala'  
 gaken.

## 15

### *Kan gok, bebán Benne' Cristo lo yela' got*

<sup>1</sup> Na'a, zí'na'do' ka', wzenla' le'e kan nak diža' chawen' da' bchalja' gan zoale, dan'  
 wzí' lo na'le, na' žonen ga nakže li laže' kan žejle'le che Benne' Criston'.<sup>2</sup> Ni'a che dižan'  
 yelale, cha' gonle kan zenna diža' chawen' dan' bchaljan' gan zoale, cha' da' li bejle'le che  
 Benne' Criston'.

<sup>3</sup> Kate' bžina' gan zoale da' nežw chi'i bdia' lo na'le da' bde Dios lo na'a neda'. Ki znnan:  
 “Got Benne' Criston' lo wlazžo žo'o dan' wbága'žo doła'.” Kan nak da' ni nyejw le'e yiche  
 la'y, na' znnan ben byenen benen'.<sup>4</sup> Lezka' znnan: “Bgache'e lo yežw ba, na' kate' bza'a  
 chonne ža, na' bebane' lo yela' got” kan lezka' nyejw le'e yiche la'y, na' znnan ben byenen  
 goken chie'.<sup>5</sup> Wdé bebane' bloe'e law Benne' Criston', na' Bedon' ble'ele' Le', na' wdé  
 na', benne' chežinno wbás chie' ka' blé'egekle' Le'.<sup>6</sup> Naž Benne' Criston' bloe'e lawe'  
 lawgak benne' zanže ka gayo' gaywá' lježžo ka', benne' ka' žejlé'gake' chie' Le', kate' ne  
 zej ndobe' tzen. Yógo'te lježžo ki nníta'gake' nbángake' na'a, la'kze ba'e ba gótgake'.  
<sup>7</sup> Naž Jakob ble'ele' Le', na' wdé na' bloe'e lawe' lawgak yógo'te benne' wbás chie' ka'.

<sup>8</sup> Kate' ze lawte lezka' bloe'e lawe' lawa' neda'. Kan gok da' ni, naka' ka to xkwide'  
 goljbe' kate' ba wdé ža žala' galjbe'.<sup>9</sup> Ki naken dan' nexjwa' neda' ka yógo'te benne'  
 wbás chie' ka', na' bi naka' neda' zi gaka' wbás chie', dan' wžía laža'a benách ka' che  
 Dios.<sup>10</sup> Na'a, ni'a che da' besbaga' Dios neda', naka' da' naka' na'a, na' kege da' nitze  
 bene' chia' ki. Benža' neda' xchine' ka yezika' wbás chie' ka', la'kze kege žakze chia'  
 bena' žin na'. Dios na'kze, lo yela' ži'i laže' chie', bkonle' neda' žin.<sup>11</sup> Na'a, cha' bchalja'  
 neda' o cha' bchaljgak yebale benne' ka', da' ni naken da' zchaljton', na' da' bejle'le le'e.

### *Yebanžo lo yela' got*

<sup>12</sup> Zzoa lito' che Benne' Criston' kan bebane' lo yela' got. Cha' ki naken, ¿nakxkze  
 znnale bálele le'e: “Bi yebangak benne' gat ka'?”<sup>13</sup> Chela' bi yebangak benne' gat ka', bi



bebán Benne' Criston', <sup>14</sup> na' chela' bi bebán Benne' Criston', dáche'ze nak da' zzoa lito', na' dáche'ze nak yela' žejlé' chele chie' Le'. <sup>15</sup> Lezka', chela' bi bebán Benne' Criston', žon láže'to' kate' zzoa lito' kan nak che Dios, na' znnato' besbane' Benne' Criston'. Chela' bi yesbane' benne' gat ka', Dios bi besbane' Benne' Criston'. <sup>16</sup> Chela' bi yebangak benne' gat ka', bi bebán Benne' Criston', <sup>17</sup> na' chela' bi bebán Benne' Criston', dáche'ze nak yela' žejlé' chele chie' Le', na' zej nga'n doła' da' nbága'le. <sup>18</sup> Lezka', benne' ka' ba gótgake', na' bejlé'gake' che Benne' Criston', to chi'ize gótgake' cha' bi bebane' Le'. <sup>19</sup> Cha' toze kate' ne zoažo nbanžo gak yebélenlžo Benne' Criston', nakže da' nyache' chežo ka da' nak chegak yógo'te benách ka'.

<sup>20</sup> Na'a, da' li bebán Benne' Criston' lo yela' got, na' nake' Benne' nežw, bennen' bebane' to chi'ize ladjwgak yógo'te benne' ka' yebángake' to chi'ize lo yela' got. <sup>21</sup> Kan bla' yela' got ni'a che da' ben to benne', lezka', ni'a che da' ben yetó benne' bla' yela' yebán chegak benne' gat ka'. <sup>22</sup> Kan žatgak yógo'te benách ka' dan' zej nake' za'só Adán, lezka' yebangak yógo'te benne' ka' zej nake' toze len Benne' Criston'. <sup>23</sup> To toe' yebane' kan žala' gaken. Zga'ale bebán Benne' Criston', na' te na'a yebangak benne' ka' zej nake' chie' Le' katen' yelé'e. <sup>24</sup> Naž žin ža ze lawte ža kate' yeká' Benne' Criston' dot da' yo'o lo na' da' xiwe', na' dot yela' wnná bia' chen, na' dot yela' wak chen, na' wdíe' da' znnabi'e Le' lo na' Xažo Dios. <sup>25</sup> Žon byenen nna bia' Benne' Criston' na' zejte ža ba bzoa Dios kate' yógo'te benne' ka', benne' zží'igake' chie' Le', wzóa zíbgake' lawe' Le'. <sup>26</sup> Da' zdá'baga' Le', da' wchinnje' kate' ze lawte, naken yela' got. <sup>27</sup> Dios ba bdie' yógo'te lo na' Zi'nen' nich nna bi'en. Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Bdie' yógo'te lo ne'e nich nna bi'en." Na'a, nak bia' bi bde kwine' lo na' Zi'nen', dan' nakkze' Le' Bennen' zdie' yógo'ten lo na' Zi'nen'. <sup>28</sup> Kate' žin ža na' kate' wdé Dios yógo'ten lo na' Benne' Criston' nich nna bi'en, naž Zi'nen' wdé kwine' lo na' Xažo Dios, Bennen' bdie' lo na' Zi'nen' yógo'ten, na' kate' ze lawte, Dios nna bi'e to chi'ize yógo'ten.

<sup>29</sup> Bálele le'e žezoale nis lo wlazgak benne' gat ka'. Cha' žéklele bi yebangak benne' gat ka', žbiz chen' žezoale nis lo wlazgak benne' gat ka'?

<sup>30</sup> Žon zož cheto' gatto' yógo'te ža. žBiz chen' žwe'to' latje gaken ki cha' bi yebanžo lo yela' got? <sup>31</sup> Yógo'te ža žon zož gata'. Zzenla' le'e da' ni, ljéža'do' ka', dan' žaz laža'a da' bena'. Bena' ga žejle'le che Xanžo Jesús, Benne' Criston'. <sup>32</sup> Cha' bdíl-lena' bia snia ka' lo yež Éfeso dan' wnnazen chia', žbizkze yebélenla'? Cha' bi yebangak benne' gat ka', žala' gonžo kan znnagak benách ka': "Ye'j gawžo dan' gatžo wxé wižj."

<sup>33</sup> Bi we'le latje no benne' gon láže'le' le'e. Cha' si' lo na'le láte'ze da' wen laže', na' dotle yechólele. <sup>34</sup> Le yeyát laže', na' biž gonle doła' dan' bálele le'e bi nónbia'le Dios. Zchalja' ki nich gona' ga yedoé'elele.

*Kan gakžo kate' yebanžo lo yela' got*

<sup>35</sup> Wákelja no benne' nne': "žNakxkze yebangak benne' gat ka'? žNakxkze gak bela' žen chégake' kate' yelá'gake'?" <sup>36</sup> Le', benne' bi nnezle. Da' žazo' lo yo bi lan' cha' bi nitlen. <sup>37</sup> Da'žazo' lo yo naken to binnedo'ze, cha' che zoa' stibe, o che yetó yixe' kwando'. Dan' žazo' bi naken yixe' kwando' da' žala' lan'. <sup>38</sup> Dios žone' ga gak to to yixe' kwando' kan nonkze' chen. Kan nak to to binnedo' ka' žone' ga gak yixe' kwando' chen. <sup>39</sup> Lezka', bi nak toze kan nak beła' che chegak yógo'te bia yixe' ka'. Zoa to beła' chegak benne' ka', na' yetó kan nak beła' chegak bia yixe' ka'. Yetó kan nak beła' chegak byinne ka', na' yetó kan nak beła' chegak bel ka'. <sup>40</sup> Lezka' nža' beła' žen chegak benne' ka' nníta'gake' ya'abá che Dios ka' nak beła' žen chegak benne' ka' zej nnite'e yežlyó nga. Zoa to yela' xtan chegak benne' ka' zej nnite'e ya'abá che Dios, na' yetó kan nak yela' xtan chegak benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga. <sup>41</sup> Zoa to yela' xtan che wbíž, na' yetó che byo', na' yetó chegak belj ya'abá ka'. Yela' xtan che to belj ya'abá nžan' kan nak yela' xtan che yetó belj ya'abá. <sup>42</sup> Lezka' gaken kate' yebangak benne' gat ka'. Kate' zgache' to benne' lo yežw ba nake' to beła' žen da' kwia yin'. Kate' yebane', naž gake' to da' soan to chi'ize. <sup>43</sup> Kate' zgache'e lo yežw ba nake' to beła' žen ka'ze, na' da' zkwíde'len. Kate'

yebane', naž gake' to da' xtan, na' da' wale. <sup>44</sup> Kate' zgache'e lo yežw ba nake' to beļa' žen che yežlyó nga. Kate' yebane', naž gake' to da' soan to chi'ize ya'abá che Dios. Zoa to beļa' žen che yežlyó nga, na' yetó kan gak da' cho'o be' nakkzžo.

<sup>45</sup> Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Benne' nežw, benne' wzóe' yežlyó nga, bennen' lie' Adán, Dios bene' le' benne' ban" san Bennen' wyaze' latje che Adán na', Benne' Criston', Dios bene' ga nake' Be' nbánlenžo. <sup>46</sup> Bi bla' zga'ale Benne' nake' Be'. Bla' zga'ale bennen' wdape' yela' benachze chežo, na' naž bla' Benne' nake' Be'. <sup>47</sup> Bennen' wzóe' zga'ale', goke' yo. Bennen' bežope', Bennen' nake' Xanžon', bžoje' ya'abá che Dios. <sup>48</sup> Benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga zej nake' kan gok bennen' goke' yo, na' benne' ka' žala' chejnníta'gake' ya'abá che Dios gákgake' kan nak Bennen' bžoje' ya'abá na' che Dios. <sup>49</sup> Kan de chežo na'a to beļa' žen da' naken kan gok beļa' žen che bennen' goke' yo, lezka' žala' yeyakžo kan nak Bennen' bžoje' ya'abá na' che Dios.

<sup>50</sup> Ki znnan da' ni da' žapa' le'e, zína'do' ka', znnia': da' naken beļa' žen bi chazen gan znnan bia' Dios, na' lezka', da' kwia yin' bi sin' da' zoan to chi'ize. <sup>51</sup> Le wia nga, žapa' le'e to da' bgachen': bi gatžo yógo'težo, san Dios wché'e kan nakžo yógo'težo. <sup>52</sup> To chí'ido'ze gaken, kan nak to da' zdaze yej lawžo, kate' kwež lozban' da' zze lawten. Kwež lozban', na' yebangak benne' gat ka', na' gákgake' to da' soan to chi'ize, na' Dios wché'e da' nakžo yógo'težo žo'o. <sup>53</sup> Da' nakžo da' kwia yin' žala' yeyaken to da' soan to chi'ize, na' da' nakžo, dan' žala' gaten, yeyaken to da' batkle gaten. <sup>54</sup> Katen' dan' kwia yin' ba beyaken to da' soan to chi'ize, na' lezka' dan' žala' gaten ba beyaken to da' batkle gaten, naž gak dan' nyejw le'e yiche la'y da' znnan:

Begá'a to chi'ize yela' got.

Ben Benne' Criston' da' ni.

<sup>55</sup> Biž bi gak gon yela' got chežo.

Biž gak gon ga gatžo.

<sup>56</sup> Wak bi gon yela' got chežo dan' nbága'žo doļa', na' nbága'žo doļa' dan' zži'ižo che xtiža' Dios. <sup>57</sup> Žoxken Dios. Le' benkze' ga belažo lo yela' got ni'a che da' ben Xanžo Jesús, Benne' Criston'.

<sup>58</sup> Che len, zína'do' ka', le soa choch. Le gak dot li laže' nich góntezle xchin Xanžon' dan' nnézkzelele žin da' žonle che Xanžon' bi naken dáche'ze.

## 16

### *Wnézjwgak benne' Corinto ka' da' žiážjegac ljéžgake' ka'*

<sup>1</sup> Na'a, kan nak che mežwn' da' wnézjwle dan' gáklenen lježžo ka', benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' nníta'gake' lo yež Jerusalén, le gon na'a kan goža' yógo'te kwe' benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' gan nbab Galasia.

<sup>2</sup> Tža tža nežw, to tole žala' ko'o cháwe'le late' mežw, kan nak da' žonn Dios chele. Le gape chi'in, nich bi gon byenen wtoblen katen' la'a gan zoale. <sup>3</sup> Katen' la'a gan zoale, seļa'a benne' ka' kwele le'e nich chjake' lo yež Jerusalén. Wzoja' le'e yiche da' gonen ga gak biá'gake', na' chjwá'gake' mežwn' da' wnézjwlen. <sup>4</sup> Cha' žala' cha'a neda' ga na', na' wak sá'klene' neda'.

### *Da' žénele Pablo gone'*

<sup>5</sup> La'a gan zoale kate' yeyóž tia' lo yež ka' gan nbab Masedonia, dan' žon byenen tia' lo yež ka'. <sup>6</sup> Žekla' gánlena' le'e to chi'i, o ga'nlja' ga na' byo' zag ka'. Naž gak gáklene' neda', na' yego'ole neda' nez gáte'teze gan žala' cha'a. <sup>7</sup> Kate' la'a yedjwía' le'e bi žénela' teza' ga na'. Žxen laža'a sóalena' le'e scha, cha' Xanžon' we'e neda' latje. <sup>8</sup> Ga'na' nga lo yež Éfeso kate' žinže ža Pentecostés, <sup>9</sup> dan' de latje gona' to žin žen che Xanžon' nga, la'kze benne' zan žon byéngake' wséjwgake' xneza'.

<sup>10</sup> Cha' xkwide' Timoteo la'be' gan zoale, le we' laže'-be', nich bi gak nyache' láže'be' katen' sóalene' le'e. Ki žala' gonle dan' žonbe' xchin Xanžon' kan žona' neda' xchine'.

<sup>11</sup> Che len, bi žala' no benne' wzóe'-be' cheļa'ale. Le gaklen-be', na' binlo le yegó'o-be'

nez, nich ye<sub>l</sub>a'be' ga zoa' neda' ni, dan' zbeza'-be', na' lezka' lježžo ka' žónlengake'-be' tzen žin.

<sup>12</sup> Kan nak che lježžo Apolo, góta'yoel'ela'-ne' cheje' chejwíe' le'e tzen len lježžo ka'. Bi žénele' cheje' na'a. Cheje' kate' sáke'le'.

*Da' bchalj* Pablo kate' ze lawte

<sup>13</sup> Le gak ban laže', na' le gak choch kan žejle'le che Benne' Criston'. Le gak wechóg laže', na' le gon choch lázdo'le. <sup>14</sup> Len ye<sub>l</sub>a' nži'il le gon bíte'teze da' gonle.

<sup>15</sup> Na'a, zí'na'do' ka', ba nnézkzelele kan nak Estéfanas, na' lezka' kan nakgak lježe' ka'. Zej nake' benne' nežw ka' bejlé'gake' che Benne' Criston' ladjw benách ka' nníta'gake' gan nbab Akaya. Benne' ki bde kwíngake' nich góngake' xchingak benách ka' che Dios.

<sup>16</sup> Žáta'yoela' le'e, zí'na'do' ka', gapple ba la'ne benne' ka' zej nake' ka' nakgak lježžo ki, na' lezka' kan zej nak benne' ka' žónlengake' lé'gake' tzen žin, na' žáklengake' lježžo ka'.

<sup>17</sup> Žebela' dan' bžingak Estéfanas, na' Fortunato, na' Akaiko ga zoa' ni, dan' góklengake' neda' lo wlazle le'e. <sup>18</sup> Beyón zéngake' neda' kan lezka' beyón zéngake' le'e. Le gape ba la'ne benne' ki.

<sup>19</sup> Yógo'te kwe' benách ka' che Dios, benne' ka' nníta'gake' gan nbab Asia nga žápegake' le'e “Padiox.” Akila len zo'le', Prisila, na' lezka' benne' ka' zdóbgake' che Dios gan nak lo lížgake', žápegake' le'e “Padiox.” <sup>20</sup> Yógo'te lježžo ka', benne' nníta'gake' nga žápegake' le'e “Padiox.” Le gape “Padiox” tole yetole, na' le che<sub>l</sub>a' lježle ka'.

<sup>21</sup> Neda', Pablo, len na' kwinkza' zzoja' da' ni, na' znnia': žapa' le'e “Padiox.”

<sup>22</sup> No benne' bi nži'ile' Xanžo Jesús, Benne' Criston', ba nbage'e zia.

Da, Xan.

<sup>23</sup> Znnabla' Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e. <sup>24</sup> Nži'ila' yógo'tele le'e dan' nakžo toze len Xanžo Jesús, Benne' Criston'. Ka'kze gaken.

## DIŽA' BEŽOPE DA' BSE<sub>LA</sub>' PABLO LO YEŽ CORINTO

*Pablo žape' "Padiox" benách ka' che Jesús*

<sup>1</sup> Neda', Pablo, žapa' le'e "Padiox", le'e zdouble che Dios lo yež Corinto, na' lezka' yógo'tele nakle che Dios gan nbab Acaya. Neda' naka' wbás che Jesús, Benne' Criston', dan' žénele Dios gaka' ki. Bi' lježžo Timoteo žónlenbe' neda' tzen. <sup>2</sup> Znnabla' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', we' laže'e le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le.

*Da' ka' wzaka' Pablo*

<sup>3</sup> ĴGa'n zen Dios, Xa Xanžo Jesús, Benne' Criston', dan' nake' Xažo, Bennen' žeyache' láže'le' žo'o, na' žeyón zénteze' žo'o! <sup>4</sup> Dios žeyón zene' žo'o kate' bi da' žaken chežo, nich gak yeyón zenžo benne' ka' zoa bi da' žaken chégake'. Žeyón zenžo légage' kan Dios žeyón zene' žo'o.

<sup>5</sup> Kan žan da' zzáka'žo kan wzaka' Benne' Criston', lezka' žan da' žeyón zenen žo'o, dan' nakžo toze len Benne' Criston'. <sup>6</sup> Che len, cha' zoa bi da' zzáka'to', žaken ki cheto' nich gak yeyón zento' lježto' ka', na' gonto' ga yelale le'e. Cha' Dios žeyón zene' neto', žaken ki nich gak yeyón zento' le'e, na' lo yela' zbez zen laže' chele, gak sóelele da' ka' zzáka'le, kan lezka' žaken cheto'. <sup>7</sup> Žxen láže'to' ga'nle choch kan žejle'le che Dios, dan' nnezlto' cha' sáka'le le'e tzen len neto', lezka' yebélele tzen len neto' dan' Dios žeyón zene' žo'o.

<sup>8</sup> Žénelto' nnézele, zí'na'do' ka', kan nak da' zan da' goken cheto' gan nbab Asia. Wdetlen dan' goken cheto', na' gokžen zi' ka da' gok soelto'. Ki goken, biž b<sub>x</sub>en láže'to' soato' nbanto'. <sup>9</sup> Goklto' goken cheto' kan žak chegak benne' ka' ba nžog chégake' gátgake'. Goken ki cheto' nich bi w<sub>x</sub>én láže'to' la' kwínzeto', san w<sub>x</sub>én láže'to' Dios, Bennen' žesbane' benne' gat ka'. <sup>10</sup> Dios beslé' neto' lo da' benen ga ben zož gatto', na' žeslé' neto' tža tža. Žxen láže'to' Le' yeslé' neto' ki da' yoble, <sup>11</sup> cha' gákl<sub>n</sub>le neto', na' wchálj<sub>n</sub>le Dios, na' nnáblele-ne' gákl<sub>n</sub>le neto'. Dios gone' kan nnáblele-ne' tzen len benne' zan, na' gon chawe'e neto', na' légage' yé'gake' Dios: "Žó<sub>x</sub>keno'" ni'a cheto'.

*Biz chen' zžele Pablo nich cheje' yež Corinto*

<sup>12</sup> Da' ni žonen ga žebelto'. Be' nakkzto' zloe'elen neto', len yela' li laže' cheto', na' dot láže'to' žonto' da' žonto' yežlyó nga, na' lezka' bento' gan zoale le'e. Ki bento', dan' benn Dios cheto' da' gókl<sub>n</sub>en neto', na' kege len yela' žejní'il chezto' bento' ki. <sup>13</sup> Zzojto' chele le'e toze da' gak go<sub>l</sub>-le, na' da' gak chejní'ilele. Žak laža'a chejní'ilele dot zen <sup>14</sup> dan' žejní'ilele late'. Naž kate' žin ža yelá' Xanžo Jesús, Benne' Criston', na' gak gaple neto' ba la'ne kan neto' žapto' le'e ba la'ne na'a.

<sup>15-16</sup> Dan' b<sub>x</sub>en laža'a da' ni, wzá' laža'a yedjwía' le'e zga'ale katen' wdía' gan nbab Masedonia, na' yedjwía' le'e da' yoble kate' yezá'a nga, nich yebélenlele neda' chope chi'i. Te na' gak gákl<sub>n</sub>le neda', na' yego'ole neda' nez nich cha'a gan nbab Judea. Ki gónela' gona'. <sup>17</sup> Ĵžéklele ben laža'a dan' bcha'a kan bena'? Ĵžéklele lo yela' benachze chia' žona' da' znnaze chia', na' bchaljza' katen' wnnía': ki gona'? <sup>18</sup> Ni'a che Xanžo Dios, Bennen' žone' dot zen kan z<sub>n</sub>na xtiže'e, bi bchaljza' katen' bzenla' le'e xtiža' Dios. <sup>19</sup> Bi zchaljze Jesús, Benne' Criston', Zi'n Dios, Bennen' bzenlto' le'e kan nak chie', neda' len Silbano, na' Timoteo. Jesusen' zchalje' da' naken dot da' li. <sup>20</sup> Benne' Criston' žonkze' ga nakkzen yógo'te da' bchebe laže' Dios, na' ni'a chie' Le' gak nnažo: "Ka'kze gaken" nich ga'n zen Dios. <sup>21</sup> Dios na'kze žone' ga žxen láže'to' tzen len le'e nakžo che Benne' Criston', na' bdie' lo na'to' žin chie' da' žonto'. <sup>22</sup> Le' benne' chežo da' nak bia' nakžo chie', dan' bchize' Dios Be' La'y lo yichj lázdo'žo. Dios Be' La'y na' nake' chežo da' žonen ga nnezlžo si'žo yógo'te da' gonn Dios chežo.

<sup>23</sup> Ni'a che Xanžo Dios, Bennen' nnézkzele' da' zza' laža'a, zchalja' da' naken dot da' li. Nnézkzele' Le' bi bedjwía' le'e lo yež Corinto, nich bi gon byenen gona' ga gak nyache'

láže'le le'e. <sup>24</sup> Bi žénelto' wchi'ilto' le'e kan žejle'le che Benne' Criston', dan' ba nakle choch kan žejle'le chie'. Žénelto' gonto' da' gonon ga yebélele.

## 2

<sup>1</sup> Che len be' laža'a bi yedjwía' le'e da' yoble bayén, nich bi gona' ga gak nyache' láže'le. <sup>2</sup> Cha' gona' neda' ga gak nyache' láže'le le'e, ¿nozkze benne' gone' ga yebela' neda'? ¿žala' gona' ga gak nyache' láže' bennen' žala' gone' ga yebela' neda'? <sup>3</sup> Che len bzoja' chele le'e yiche da' nežw. Bi gónela' yedjwía' le'e, nich bi gonle le'e ga gak nyache' laža'a neda', dan' le'ekze žala' gonle ga yebela' neda'. Dan' žxen laža'a le'e, nnezla' yebélele yógo'tele cha' yebela' neda'. <sup>4</sup> Katen' bzoja' chele diža' nežwn', wžé' zedla', na' gokle'e nyache' laža'a na' zejte wžeža'. Bzoja' da' ka' le'e yichen', kege nich gona' ga gak nyache' láže'le le'e, san nich nnézlele kan nží'ile'ela' le'e.

*Žala' yenít lawžo che no benne' žone' da' kegle*

<sup>5</sup> Bennen' bene' da' kegle, bennen' zoe' ga na', kege bene' ga gok nyache' laža'a nedza', san bene' late' ga gok nyache' láže'le yógo'tele le'e. Znnia' late' nich bi tetlen yesbaga'a bennen' zia. <sup>6</sup> Ka'ze da' ba bsáka'le bennen' yeláte'ze ka bdachle le'e. <sup>7</sup> Na'a, žala' yenít lawle bennen', na' gon chochle le', nich bi tetlen gak nyache' láže'e, na' nich bi yeyale' to chi'ize. <sup>8</sup> Che len žáta'yoela' le'e gonle da' gak bia' nží'ilele-ne' dot láže'le. <sup>9</sup> Lezka' che len bzoja' chele, le'e yichen'. Gónela' si' bi'a le'e nich nnezla' cha' žóntezle kan znnia xtiža'a. <sup>10</sup> Kate' ženít lawle le'e che no benne', lezka' neda' ženít lawa' chie'. Kate' ženít lawa' che no benne', zoa bi da' bene', žonan' lo wĺáz Benne' Criston' nich gak chawe' chele le'e. <sup>11</sup> Ki žona' nich bi sáke'le da' xiwe' bi da' gonon chežo, dan' ba nnezlžo da' žénelen gonon chežo.

*Wžé' zedle Pablo lo yež Troas*

<sup>12</sup> Katen' bla'a lo yež Troas nich wchalja' diža' chawe' kan nak che Benne' Criston', na' Xanžon' bénnlí'e neda' latje wchalja' ga na'. <sup>13</sup> La'kze goken ki, wžé' zedla' dan' bi bejxaka'a bi' lježžo Tito ga na'. Che len bkwáslena' benne' ka', na' wyá'a gan nbab Masedonia.

*Da' nzi' lo na'žo dan' nakžo toze len Jesús*

<sup>14</sup> Žoxken Dios, Bennen' zché'teze' žo'o ka to da' nak bian' beyóž beslá Benne' Criston' žo'o. Dios zkonle' žo'o žin nich zloe'ele' law kan gak gónbia'gak benách ka' Benne' Criston'. Nakžo ka to da' zla' zix, da' žisen gáte'teze. <sup>15</sup> Nakžo ka to da' zla' zix, da' zzey Benne' Criston' law Dios, na' zchisen' lawgak benne' ka' ba belágake', na' lawgak benne' ka' zej nnitle'. <sup>16</sup> Lawgak benne' ka' zej nnitle' nakžo ka to da' zla' zgot da' nak bian' gátgake', san lawgak benne' ka' ba belágake' nakžo ka to da' zla' zix da' nak bian' sóatežžo nbanžo. ¿Nozkze benne' nake' zi gone' ki? <sup>17</sup> Bi žonto' kan žongak benne' zan, benne' zkóngekle' xtiža' Dios žin ka to da' žóte'gaken', na' žá'wgaken', san dan' bseła' Dios neto', dot láže'to' zchaljto' lawe' le', dan' nakto' toze len Benne' Criston'.

## 3

*Diža' da' žeyonen žo'o toze len Dios*

<sup>1</sup> ¿žéklele le'e zka'n zen kwinto' katen' zchaljto' ki? ¿Žon byenen wloe'elto' le'e to yiche da' nak bian' da' nakto'? ¿Žon byenen nnablto' le'e gonnle to yiche ki cheto' kan žongak bale benách ka'? <sup>2</sup> Le'ekze nakle ka to yiche da' nak bian' da' nakto', dan' nyejwn lo yichj lázdo'žo, na' yógo'te benách gak gól'gaken', na' chejní'igeklen'. <sup>3</sup> Da' nakle nla' law ka to yiche da' bzoj Benne' Criston', dan' bsele'e lo na'to' neto'. Bi nyejw to le'e yiche, san Be' La'y che Dios ban bzojen', kege to lo yej blag, san lo yichj lázdo'le bzojen'.

<sup>4</sup> Ki zchaljto' dan' žxen láže'to' Dios dan' nakto' toze len Benne' Criston'. <sup>5</sup> Bi žeklto' zoa bi da' gak gonto' néto'ze, san Dios žonne' yela' wak cheto' nich bi da' gonto'. <sup>6</sup> Dios bennkze' yela' wak cheto' nich gonto' xchine' lo diža' koben', da' žeyonen žo'o toze len Dios. Diža' ni bi naken to da' zchi'le žo'o da' nyejwn to le'e yiche, san naken to da' žsedle



Dios Be' La'y žo'o. Xtiže'e da' nyejwn le'e yichen' zchogen chežo gatžo, san Dios Be' La'y žone' ga zoažo nbanžo.

<sup>7</sup> Da' ka' bchi'le Dios neto' da' zej nyejwn le'e yiche, Dios na'kze bzojen' lo yej blag ka', na' bla' law yela' zen chie' katen' bdien' lo na' Moisés. La'kze wdé chen, wyepłe'e yes banín' law Moisés na'. Ka' goken, bi gok wíagak benách Israel ka' law Moisés na'. Cha' yela' baní' ki wzóalenen xtiža' Dios, na' xtiže'e na' zchogen chegak benách ka' gátgake', <sup>8</sup> da' zénle'eže nak yela' baní' da' zóalenen da' ka' žon Dios Be' La'y. <sup>9</sup> Wzóa to yela' baní' da' wzóalenen dan' benen ga nžog chegak benách ka' gátgake'. Da' zénle'eže nak yela' baní' che da' žonen ga zñna Dios zej nak benách ka' chawe' lawe' Le'. <sup>10</sup> Dan' záka'le'e yela' baní' da' nla' lawn na'a, láte'do'ze nga'n yela' baní' da' bla' lawn katen' Dios bnezjwe' da' bchi'le' benách ka'. <sup>11</sup> Cha' wzóa yela' baní' che da' wzóan to chí'ido'ze, da' zénle'eže nak yela' baní' che da' zoan to chí'ize.

<sup>12</sup> Dan' napto' da' ni da' žxen láže'to', zchaljto' lo yela' wechóg laže' cheto'. <sup>13</sup> Bi žonto' kan ben Moisés, bkache'e lawe' len to láže'do', nich bi lé'egekke benách Israel ka' yela' baní' da' zej znitlen. <sup>14</sup> Bcholgak yichj lázdo'gak benne' ka'. Na' zejte na'a ža katen' žólgake' yiche che diža' golen' da' žeyonen benách ka' toze len Dios, naken chégake' kan zkache' láže'don' yej lágwage', da' gak yeká' toze Benne' Criston'. <sup>15</sup> Na' zejte na'a ža, katen' žólgake' yichen' gan nyejw diža' che Moisés, zoa ka to láže'do' yej lágwage' dan' žonen ga nchol' yichj lázdo'gake'. <sup>16</sup> Kate' no benne' žeyake' che Xanžon', žegá'a dan' žonen ga nchol' yichj lázdo'w bennen'. <sup>17</sup> Katen' zñnato' "Xanžo" zchaljto' che Dios Be' La'y. Gan zoa Be' La'y che Xanžon', zoakze yela' weslá ga na'. <sup>18</sup> Yógo'težo žo'o bi be zoa yej lawžo, san nakžo ka to yej wan gan zla' law yela' baní' che law Xanžon', na' yela' baní' na' che Xanžon', Bennen' nake' Be' La'y, zchan' žo'o, na' žonen ga zej žákžežo kan nak Benne' Cristo na'kze, na' žáta'že yela' baní' chie' len žo'o.

#### 4

<sup>1</sup> Dios beyache' láže'le' neto', na' bdie' lo na'to' žin da' žonto', na' che len bi žak chope láže'to'. <sup>2</sup> Ba bka'nto' da' ka' žongak benne' ka' ngáche'ze, da' ka' žóngaken ga žedoe'elžo. Bi žon láže'lto' nitó benne', na' bi zcha'to' xtiža' Dios. Dan' zchaljto' che da' nak dot da' li, že' láže'to' gonto' da' ka' gónbia'gekke yógo'te benách ka' zej naken chawe' law Dios. <sup>3</sup> Cha' zej nnita' benne' ka' bi žejní'gekke' diža' chawen' da' zchaljto', zej nakze benne' ka' zej nchol' yichj lázdo'gake' bi žejní'gekken'. <sup>4</sup> Bi žejle'gak benne' ka', dan' ben da' xiwe' ga naken ki. Da' xiwe' žon kwinen ka' dios, na' zñna bian' benách ka' zej nnite'e ža ni zoažo na'a, na' benen ga zej nchol' yichj lázdo'gake' nich bi lé'egekke' yela' baní' che diža' chawen' kan nak yela' baní' che Benne' Criston', Bennen' zñne'e dot kan zñna Dios na'kze. <sup>5</sup> Bi zchaljto' che la' kwínzeto', san zchaljto' che Jesús, Benne' Criston', na' zzenlto' benách ka' Le' nake' Xanžo, na' neto' nakto' wen žin chele dan' nži'ilto' Jesusen'. <sup>6</sup> Dios, Bennen' bene' ga wza'ní' baní' gan gok chol', nake' Bennen' žsa'ni'e lo yichj lázdo'žo, na' zzejni'ile' žo'o nich gónbia'žo yela' baní' che Dios, da' zza'nín' žoa'a law Jesús, Benne' Criston'.

*Dan' žejle'žo che Dios žonžo kan žénele' Le'*

<sup>7</sup> Yela' wnni'a che Dios ni yo'on lo yichj lázdo'žo žo'o, na' nakžo ka to yeso' da' naken yo, nich gak bia' yela' wak zen na' naken che Dios, na' kege chézežo.

<sup>8</sup> Žsaka' zí'gake' neto', san bi zkwide' láže'to'.

Že' zedlto', san bi žak chope láže'to'.

<sup>9</sup> Zbia láže'gake' neto', san bi žebéj yichj Dios neto'.

Zžó'ngake' neto' lo yo, san bi zbia yí'gake' neto'.

<sup>10</sup> Lo beła' žen cheto' žáttežo' tzen len Jesús, san nak bia' lo beła' žen cheto' zoato' nbánlento' Le' tzen.

<sup>11</sup> Kate' ne zoato' nbanto', žónteže zož gatto' dan' nakto' che Jesusen' nich gak bia' zoato' nbánlento' Le' tzen lo beła' žen cheto', da' znitlen. <sup>12</sup> Ki naken, žon zož gatto' neto', san ni'a che da' ni žata' yela' nban chele le'e.



<sup>13</sup> Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Bejli'a che Dios, na' che len bchalja'." Lezka' žaken cheto', žejle'to' che Dios, na' che len zchaljito'. <sup>14</sup> Nnezlto' kan gon Dios, Bennen' besbane' Xanžo Jesús, lezka' yesbane' neto' tzen len Jesusen', na' chejzje' neto' tzen len le'e lawe' Le'. <sup>15</sup> Yógo'te da' ki žákaken ki nich gak chawe' chele le'e, na' cha' da' žonn Dios chežo gatan' chegak benách zanže ka', na' ye'gake' Dios: "Žóxkeno'" na' ga'n zen Dios.

<sup>16</sup> Che len, bi žak chope láže'to'. La'kze zbia yi' beła' žen cheto', yógo'te ža zkobe Dios da' nakto' lo yichj lázdo'to'. <sup>17</sup> Da' láte'do'ze da' zzáka'žo na'a to chí'ido'ze žonen ga gata' chežo to da' yebéle'elenžo da' soan to chi'ize, dan' záka'le'ežen kan gak gónbia'žo. <sup>18</sup> Bi že' láže'žo da' zle'elžo yežlyó nga, san da' bi gak le'elžo že' láže'žon. Dan' zle'elžo, to chí'ido'ze zoan, san dan' bi gak le'elžo soan to chi'ize.

## 5

<sup>1</sup> Nnezlžo kate' kwia yi' beła' žen chežo, da' naken ka to yo'o láže'do' yežlyó nga, Dios ba bkweze' to da' kobe chežo, da' naken ka to yo'o, dan' zoan to chi'ize ya'abá che Dios, na' naken dan' benkze' Le'. <sup>2</sup> Che len zbeže láže'žo dan' žénelžo cho'ožo da' koben', dan' naken ka to ližžo ya'abá che Dios. <sup>3</sup> Cho'ožo da' koben' kan žákwžo to laže', nich bi soažo gan bi yo'ožo lo beła' žen chežo. <sup>4</sup> Kate' ne zoažo lo beła' žen chežo, da' naken ka to yo'o láže'do', zbeže láže'žo lo yela' nyache' laže' chežo. Bi žonžo ki dan' žénelžo wka'nžo beła' žen chežo, san žénelžo cho'ožo to chi'ize da' koben'. Ki gaken, wka'nžo beła' žen chežo da' zbia yin', na' chazžo lo yela' nban da' zejlí kanne. <sup>5</sup> Dios ba bkweze' yógo'te da' ki chežo, na' bchize' Dios Be' La'y žo'o, Bennen' nake' chežo da' nak bian' sí'kžežo dan' bkweze' chežo.

<sup>6</sup> Che len zoažo choch. Kate' ne yo'ožo lo beła' žen chežo, nnezlžo zoažo zi'to' gan zoa liž Xanžon'. <sup>7</sup> Žonžo kan žonžo dan' žejle'žo che Dios, na' kege dan' zoa bi da' zle'elžon. <sup>8</sup> Dan' žxen láže'žo da' ni, žénelžo wka'nžo beła' žen chežo nga nich chejsóalenžo Xanžon'. <sup>9</sup> Che len že' láže'žo gonžo da' žaz laže' Xanžon', cha' ga'nžo lo beła' žen chežo nga, o cha' chejsóalenžo Xanžon' ga na'. <sup>10</sup> Ki žonžo dan' žon byenen la'žo yógo'težo law Benne' Criston' gan ži'e zchi'a laže'e. Naž yebi'e che chežo kan zej nak da' benžo kate' ne yo'ožo lo beła' žen chežo nga, cha' benžo da' zej naken chawe' o da' kegle.

### *Da' žeyón žo'o toze len Dios*

<sup>11</sup> Che len, dan' zžébeto' Dios, že' láže'to' wzejni'ilto' benách ka'. Dios nnézkzele' kan zej nak da' ka' yo'o lo yichj lázdo'to', na' žxen laža'a lezka' le'e nnézlele binlo dan' yo'on lo yichj lázdo'to'. <sup>12</sup> Bi žeběj kwinto' chawe' lawle le'e, san žénelto' gata' latje chele gaple neto' ba la'ne, nich gak yecheble, bi da' ye'le benne' ka' zka'n zen kwíngake' kan zloé'eze law kwíngake', na' kege kan zej nake' lo yichj lázdo'gake'. <sup>13</sup> Cha' nyal yichjto', naken nich ga'n zen Dios, na' cha' bi nyal yichjto', naken nich gak da' chawe' chele le'e. <sup>14</sup> Žon byenen bi da' gonto' dan' nži'il Benne' Criston' žo'o, dan' nnezlžo toze' Le' gote' lo wlazgak yógo'te benách, na' che len nak chegak yógo'te benách ka' kan nátlengake' Le' tzen. <sup>15</sup> Le' gote' lo wlazgak yógo'te benách ka' nich biž bi gongak benne' ka' zej nnita' nbane' da' naken chégakze', san da' naken che Bennen' gote' lo wlazgake', na' bebane' lo yela' got. <sup>16</sup> Che len, biž gónbia'to' benách ka' kan zej nakze' lo beła' žen chégake', na' la'kze kíte'ze bénbia'to' Benne' Criston', bi nónbia'to'-ne' ki na'a. <sup>17</sup> Cha' ba beyák nóte'teze benne' toze len Benne' Criston', ba nake' benne' kobe. Ba wdé che da' gogkak zga'ale, na' ba zej nkoben yógo'ten.

<sup>18</sup> Yógo'te da' ki ben Dios, Bennen' beyone' žo'o toze len Lekze' lo na' Benne' Criston', na' bdie' lo na'to' wchaljto' kan gak yeyakgak yógo'te benách ka' toze len Le'. <sup>19</sup> Da' zchaljto' znnan ki: "Dios wzóalene' Benne' Criston' tzen, na' bene' ga gak yeyakgak benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga toze len Lekze', na' bi žejsá' laže'e doła' da' wbága'gake'." Bdie' lo na'to' diža' chawe' ni, kan gak yeyakgak benách ka' toze len Le'.

<sup>20</sup> Na'a, nakto' wbás ka' che Benne' Criston', na' žak na'a ka Dios na'kze žáta'yoele' le'e lo na'to' neto'. Che len žáta'yoelto' le'e lo wláz Benne' Criston', le yeyák toze len Dios.

<sup>21</sup> Benne' Criston' bi be doła' bene', san Dios bdie' Le' ka to benne' doła' lo wlazžo žo'o

nich gata' latje chežo gakžo chawe' kan nak Dios na'kze, dan' nakžo toze len Benne' Criston'.

## 6

<sup>1</sup> Dan' žónlento' Dios tzen žin, žáta'yoelto' le'e, na' znnato' bi wdele ka'ze da' chawe' da' žénele Dios gone' chele. <sup>2</sup> Nyejw le'e yiche la'y kan wnná Dios, da' znnan:

To ža wžé' laža'a le', benla' chio',  
na' ža bena' ga gak yeló', góklena' le'.

Le wia nga. Na'a naken ža že' laže'e žo'o. Na'a naken ža gak yelažo.

<sup>3</sup> Bi žénelto' bi da' gonto' da' gonen ga wchixle no benne', nich bi soa no benne' wka'ne' ka'ze žin da' žonto'. <sup>4</sup> Ni'a che yógo'te da' žonto', že' láže'to' gak bia' nakto' wen žin che Dios. Che len, len yela' zbeze zen laže' zzoelto' da' ka' zzáka'to', na' da' ka' žiážjelto', na' da' ka' žóngaken ga že' zedlto'. <sup>5</sup> Ki bento' la'kze bdingak benne' ka' neto' lo yo, na' bséjwgake' neto' liž ya, na' wžia' láže'gake' neto'. Wdetle bento' žin, na' bi gota' cheto' latje tasto' o bi da' gawto'. <sup>6</sup> Be' láže'to' gak bia' nakto' wen žin che Dios. Gok bia' da' ni dan' nakto' lazdo' yaž,

na' dan' napto' yela' žejní'il,  
na' dan' zbezto' zen laže',  
na' dan' nakto' ži'i laže',  
na' dan' zoalen Dios Be' La'y neto',  
na' dan' nak li laže' kan nži'ilto' lježto' ka'.

<sup>7</sup> Zchaljto' da' naken dot da' li,

na' zoalen yela' wak che Dios neto'.  
Da' nak chawe' naken ka to da' zdíl-lento' lo wdile,  
na' lezka' da' žape chi'in neto' lo wdilen'.

<sup>8</sup> Zej nnita' benne' ka' žápegake' neto' ba la'ne,  
na' lezka' benne' ka' zzóagake' neto' cheła'ale.  
Zej nnita' benne' ka' žliž zí'gake' neto',  
na' lezka' benne' ka' žliž cháwe'gake' neto'.

La'kze benách ka' znnágake' žon láže'to', zchaljto' da' naken dot da' li.

<sup>9</sup> La'kze zej nnita' benách ka' bi zej nónbi'e neto',  
lezka' zej nnita' benne' ka' zej nónbi'e neto'.  
Zdato' gan žon zož gatto', san ne zoato' nbanto'.  
Žóngake' neto' da' zia, san bi žótgake' neto'.

<sup>10</sup> Žóngake' neto' nyache' laže', san žebétezelto'.

Nakto' benne' yache' ka', san žonnto' yela' wnni'a li laže' chegak benne' zan ka'.  
La'kze bi be de cheto', yógo'te da' de naken cheto'.

<sup>11</sup> Dot láže'to' zcháljlento' le'e, zí'na'do' ka', le'e zoale lo yež Corinto. Bloe'elto' le'e kan da' li že' láže'to' le'e. <sup>12</sup> Cha' bi nakžo toze bi naken dan' bi že' láže'to' le'e, san le'ekze bi že' láže'le neto'. <sup>13</sup> Na'a, zcháljléna' le'e kan žon to benne' zcháljléne' zínkze' ka', na' znnia': le yebí'i cheto' kan žónlento' le'e. Le we' laže' neto'.

*Nakžo ka to yodo' gan yo'o Dios ban*

<sup>14</sup> Bi gónlenle tzen benách ka' bi žejlé'gake' che Dios.

Bi gak gak toze da' nak chawe' len da' kegle.  
Bi gak gak toze da' nak choj len da' nak baní'.

<sup>15</sup> Bi gak gak toze Benne' Criston' len da' xiwe'.

Bi gak gak toze to benne' žejli'e che Benne' Criston' len to benne' bi žejli'e chie'.

<sup>16</sup> Bi gak gak toze yodo' che Dios len lo'a ka'.

Le'ekze nakle ka to yodo' gan yo'o Dios ban. Kan nak da' ni, Dios na'kze wnné':

Sóalena' légake', na' tálena' légake'.

Gaka' Dios chégake',

na' légake' gákgake' benách chia' ka'.

17 Che len, lezka' wnné' ki:

Le yežój ladjwgake', na' le kwas gan nníta'gake'.

Wnná Xanžo: "Bi gónlenle légake' tzen da' kegle,  
na' si' lo na'a le'e.

18 Neda' gaka' Xakzle,

na' le'e gakle zi'na' ka', benne' byo ka', na' no'le ka'."

Ki zñna Xanžo, Bennen' napkze' dot yela' wak.

## 7

1 Da' ki da' bchebe laže' Dios zej naken chežo, ljéža'do' ka'. Che len žala' yeyón kwinžo chawe', na' yekwasžo bíte'teze da' zka'n ditjen bela' žen chežo, na' be' nakkzžo. Lo yela' zžebe Dios chežo žala' gakžo che Leze'.

*Beyát* láže'gak benne' Corinto ka'

2 Le si' lo na'le neto'. Bi bento' no benne' ladjwle le'e zia. Bi bento' ga chixle no benne'. Bi ben láže'lto' no benne'. 3 Zchalja' ki, kege nich yesbaga'a le'e zia, san naken ka wnnía' zga'ale, na' da' yoble zñnia': zoa' ban laže' soa' nbánlena' le'e o gátlena' le'e dan' že laža'a le'e. 4 Žxenle'e laža'a le'e, zí'na'do' ka', na' žapa' le'e ba la'ne. La'kze da' zan da' zžáka'to', zóali'a choch, na' žebéle'ela'.

5 Katen' bžinto' gan nbab Masedonia, na' zejte na'a ža, bi žata' cheto' latje yezí' láže'to', san da' zan da' žaken cheto'. Benách ka' zdíl-lengake' neto', na' lo yichj lázdo'to' zej yo'o da' ka' zchébegaken neto'. 6 Naž Dios, Bennen' žon choche' no benne' za' gak chope laže'e, ben choche' neto' dan' bežín xkwide' Tito ga zoato' ni. 7 Bi gokzen dan' bežinbe' ga zoato' ni, san dan' lezka' bzenlbe' neto' kan le'e ben chochle lázdo'be'. Bzenlbe' neto' kan žénele'elele yelé'elele neda', na' kan nak nyache' láže'le ni'a che da' goken ga na', na' lezka' kan že' láže'le neda'. Yógo'te da' ki žóngaken ga žebéle'ela'.

8 La'kze da' bzoja' chele le'e le'e yiche nežwn' benen ga gok nyache' láže'le le'e, bi nak nyache' laža'a na'a. Zga'ale gok nyache' laža'a kate' gókbe'ela' benen ga gok nyache' láže'le le'e to chi'ido', 9 san na'a žebela', kege dan' gok nyache' láže'le, san dan' ben yela' nyache' laže' chele na' ga beyát láže'le. Dios bkonle' žin yela' nyache' laže' chele na', nich bi wchíxelele le'e ni'a che da' bento' neto'. 10 Yela' nyache' laže' da' zkonle Dios žin žonen ga yeyát laže' no benne' nich yelé', na' che len bi žala' gak nyache' láže'žo ni'a chen, san yela' nyache' laže' da' naken che yežlyó nga žonen ga žatgak benách ka'. 11 Le wia nga kan bkonle Dios žin yela' nyache' laže' chele na':

Benen ga že' láže'le Dios.

Benen ga gónelele yežojle chawe'.

Benen ga bža'ale bennen' bene' doľan'.

Benen ga zžébele Dios.

Benen ga be' láže'le gonle kan zñna xtiža' Dios.

Benen ga nží'ilele Dios dot láže'le.

Benen ga gónelele gonle zia bennen' bene' doľan'.

Benle da' nak bia' bi be doľa' nbága'le ni'a che dan' goken.

12 Che len, la'kze bzoja' ki le'e yichen', bi gokzen ni'a che bennen' bene' doľan', na' kégeze ni'a che bennen' wzake'e, san lezka' nich gak bia' law Dios da' li že' láže'le neto'. 13 Da' ni ben chochen lázdo'to'. Kégeze beyák choch lázdo'to' san žebéle'elto' dan' žebél xkwide' Tito ni'a che da' benle le'e, na' ben chochle lázdo'be'.

14 Bka'n zena' le'e law xkwide' Titon', na' bi benle ga bedoe'ela'. Bcháljłentezto' le'e da' nak dot da' li, na' lezka' nak dot da' li da' bcháljłento' xkwide' Titon' katen' wdapto' le'e ba la'ne. 15 Zej žakže dot li laže' kan nží'il xkwide' Titon' le'e kate' žejsá' láže'be' kan benle kan zñna xtiža'to', na' kan wdaple-be' ba la'ne lo yela' zžebe Dios chele, na' lo yela' gaxjw laže' chele. 16 Žebéle'ela' dan' gak wxén laža'a le'e dot laža'a.

## 8

*Kan žala' wnézjwžo da' napžo*

<sup>1</sup> Na'a, zí'na'do' ka', ženelto' wzenlto' le'e kan nak da' benn Dios chegak kwe' ka' benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' gan nbab Masedonia. <sup>2</sup> La'kze da' zenle'e wzáka'gake' lo da' ka' gókgaken chégake', da' zenle'e bebégekle', na' dot láže'gake' bnézwgake' da' zenle'e la'kze zej nake' benách yache' ka'. <sup>3</sup> Neda' zzoa lia' kan nak chégake', dot láže'gake' bnézwgake' yógo'te da' gok wnézjwgage', na' bnézwgake' ka da' gókgake'. <sup>4</sup> De chgi' wnnábgekle' neto', na' góta'yoele'egekle' neto' we'to' légake' latje tzen len neto' gáklengake' lježžo ka' žejlé'gake' che Benne' Criston'. <sup>5</sup> Béngakže' kan wlék yichjto' góngake', dan' zga'ale bde kwíngake' lo na' Xanžon', na' lezka' lo na'to' neto', na' naken da' žaz laže' Dios. <sup>6</sup> Che len wnnablto' xkwide' Titon' yeyož gonbe' xchinbe' gan zoale le'e, nich wtobbe' mežw da' znézwle le'e lo yela' ži'i laže' chele, kan wzó lawbe' benbe' zga'ale. <sup>7</sup> Nakle benne' blo ka' kan nak yógo'te da' žonle, kan žejle'le che Benne' Criston', na' kan žejní'ilele, na' kan zzejní'ilele benách ka', na' kan že' láže'le gonle da' naken chawe', na' kan nží'ilele neto'. Lezka' žala' gake benne' blo ka' kan gáklene lježle ka', na' lo yela' ži'i laže' chele soa bi da' wnézjwle chégake'.

<sup>8</sup> Bi žon byena' gonle le'e ki. Zchalja' kan žongak yeba'le benách ka', kan dot láže'gake' bi da' znézwgake'. Ki žona' nich gona' ga gonle da' gak bia' nak dot li laže' kan nží'ilele lježle ka'. <sup>9</sup> Nnézkezele da' benn Xanžo Jesús, Benne' Criston', chežo. Gota' yela' wnni'a zen chie', san nich gáklene' le'e beyake' benne' yache' nich gata' yela' wnni'a chele, dan' goke' Le' yache'.

<sup>10</sup> Ki žekla' neda': gakže chawe' chele cha' yeyož gonle da' wzó lawle žonle ba gok to yiz. Gokle benne' blo ka', kégeze kan bnézwle, san lezka' kan gónelele wnézjwle. <sup>11</sup> Na'a, dot láže'le le yesyož gonle dan' wzó lawle žonle, na' dot láže'le bnézwle. Le wnezjw na'a kan sáke'le. <sup>12</sup> Cha' žénelele bi da' wnézjwle, Dios žape' ba la'ne da' znézwle kan nak da' deze chele. Bi znnabe' wnézjwžele ka da' deze chele.

<sup>13</sup> Bi ženela' gona' ga wnézjwle le'e da' gáklenen yezika' benách ka' na' zejte yážjelele le'e. <sup>14</sup> Žénela' gak tlebe kan de chele, na' chégake'. Na'a da' zenle'e de chele da' gak wnézjwle nich soa da' gata' chegak benne' ka' žiážjegekle'. Naž kate' yážjelele le'e, légake' gak bi da' wnézjwgage' chele nich ki gak tlebe kan de chele, na' chégake'. <sup>15</sup> Lezka' nyejw le'e yiche la'y, da' znan: "Bennen' btobe' da' zenle'e, bi be bga'nze chie', na' bennen' btobe' láte'ze, bi be byážjele'."

*Kan žongak xkwide' Tito, na' lježbe' ka'*

<sup>16</sup> Žoxken Dios, Le' bene' ga že' laže' xkwide' Tito le'e kan že' laža'a neda' le'e. <sup>17</sup> Kégeze žonbe' kan znnaxtiža'a da' wnnabla'-be', san dan' že' láže'kzbe' le'e, žakze chebe' gónelbe' chejwíabe' le'e.

<sup>18</sup> Žséla'to' to lježžo tzen len lebe', lježžon' žapegak yógo'te kwe' benách ka' che Benne' Criston' le' ba la'ne, dan' žone' binlo žin che diža' chawen'. <sup>19</sup> Lezka' yógo'te kwe' benách ka' che Benne' Criston' wžegak benne' ni nich sá'lene' neto' tzen chjwa'to' dan' znézwle le'e nich ga'n zen Xanžon', na' lezka' gak bia' že' láže'žo lježžo ka', benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston'. <sup>20</sup> Ki gaken, gónlene' neto' tzen nich bi gak no benne' bi da' nnie' cheto' kan žónlento' mežwn' da' zenle'e da' znézwle le'e, da' gáklenen benách yache' ka'. <sup>21</sup> Že' láže'to' gonto' da' naken chawe', kégeze law Xanžon', san lezka' lawgak benách.

<sup>22</sup> Lezka' žséla'to' yetó lježžo tzen len légake', bennen' ble'elto' zan chi'i kan žone' le', na' nak bia' dot laže'e žénele' gónlene' neto' tzen žin. Lezka', dan' žxen laže'e le'e, žénežele' gáklene' neto' lo žin ni. <sup>23</sup> Cha' no benne' nnable' kan nak xkwide' Titon', nakbe' lježa', na' žónlenbe' neda' tzen žin nich gáklento' le'e. Cha' no benne' nnable'

kan zej nak yezika' lježžo ki, bséla'gak yógo'te kwe' benách ka' che Benne' Criston' légake', na' zka'n zéngake' Benne' Criston'. <sup>24</sup> Le gon ga gak bia' nží'ilele légake' nich gákbe'egekle yógo'te kwe' benách ka' che Benne' Criston' žonle ki, na' nich nnézgekle' nak dot da' li da' chawe' da' znnato' kan nak chele.

## 9

*Mežw da' ztobžo da' gáklenen lježžo ka'*

<sup>1</sup> Kan nak da' znéjzwle da' gáklenen lježžo ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', bi žon byenen wzoja' chele le'e, le'e yiche ni. <sup>2</sup> Ba nnezla' kan žénelele gonle da' ni, na' zchalja' lawgak benách ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' gan nbab Masedonia nga, kan nak da' chawe' da' žonle. Zzenla' légake' kan nak chele le'e, zoale gan nbab Acaya, kan ba gok to yiz ba zoale gonle da' ni, na' dan' že' láže'le gonle da' ni, ben chochen lázdo'gak yeláte'ze bdachgak benách ki, benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston'. <sup>3</sup> Na'a, žselá'a lježžo ki gan zoale nich gak bia' nak dot da' li da' znnato' kan nak chele, na' nak kan ba wnnía' chele, ba zoale gonle dan' gáklenen lježžo ka'. <sup>4</sup> Cha' bale benách Masedonia ki, benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', yídlengake' neda' tzen, na' cha' gak bia' bi zoale gonlen, naž yedoe'elto' dan' bxn láže'to' le'e, na' lezka' le'ekze žala' yedoé'elele. <sup>5</sup> Che len gokla' žala' selá'a lježžo ki nich žíngake' gan zoale zgá'alegake' kate' la'a neda', na' gáklengake' le'e nich yeyóž wtoble dan' bchebe láže'le wnéjzwlen. Ki gaken, yeyóž wtoble mežwn' zga'ale kate' la'a, na' gak bia' znéjzwlen dan' žénekezelele, na' kege dan' žon byéneto' bi da' wnéjzwle.

<sup>6</sup> Le chejsá' laže' da' znnan:

No benne' žaze' láte'ze, láte'ze yelape'.

No benne' žaze' da' zenle'e, da' zenle'e yelape'.

<sup>7</sup> To tole žala' wnéjzwle kan ba wnnale lo yichj lázdo'le, na' kege lo yela' nyache' laže' chele o dan' zoa no benne' žon byene', dan' nží'il Dios no benne' dot laže'e znezjwe'.

<sup>8</sup> Dios gak yebi'e chele da' zenle'e kan žiážjelele nich gata' chele yógo'te dan' žiážjelele, na' ga'n chele nich gak gáklenle no benne' zoa da' žiážjele'. <sup>9</sup> Lezka' nyejw le'e yiche la'y kan nak che to benne' wzóa bi da' bnezjwe', da' znnan:

Dot laže'e bnezjwe' chegak benách yache' ka'.

Nak biá'teze yela' ži'i laže' chie'.

<sup>10</sup> Dios, Bennen' žonne' chežo bi da' gazžo, na' lezka' bi da' ye'j gawžo, wnezjwe' chele da' gak wnéjzwle le'e, dan' naken ka da' žaz to benne', na' lezka' gone' ga chan da' yelaple, da' naken da' chawe' da' žonlen. <sup>11</sup> Dios gone' ga gáta'le'eže yela' wnni'a chele nich gak wnéjzwle da' zenle'e. Ki gaken, dan' wnéjzwle, dan' chiston' lo wlasle le'e, gonen ga ye'gak benne' zan Dios: “Žóxkeno'.” <sup>12</sup> Da' znéjzwle dan' gáklenen lježžo ka', kégeze gonnen chégake' da' žiážjegekle', san gonen ga yé'gake' Dios: “Žóxkeno'.” <sup>13</sup> Kate' gonle ki, na' wká'n zéngake' Dios dan' gak bia' žonle kan znná diža' chawen' che Benne' Criston' kan znnale žonle. Lezka' we lágake' le', dan' nakle le'e ži'i laže', na' znéjzwle chégake', na' lezka' chegak yezika' benách ka'. <sup>14</sup> Wcháljlengake' Dios, na' nnábgekle' le' gon chawe'e le'e dan' zej nží'ile' le'e dan' Dios že' láže'li'e le'e. <sup>15</sup> Žoχken Dios, Bennen' benne' chežo to da' záka'le'en!

## 10

*Yela' wnná bia' da' nzi' lo na' Pablo*

<sup>1</sup> Znnagak bálele le'e naka' gaxjw laže' kate' ne zóalena' le'e, san kate' zoa' zi'to' gan zoale žselá' le'e snia kan zzoja' chele le'e yiche. Dan' nak Benne' Criston' gaxjw laže', na' ži'i laže', neda', Pablo, žáta'yoela' le'e <sup>2</sup> nich bi gonle ga gon byenen selá' le'e snia katen' la'a gan zoale. Ba zoa' selá' snia benne' ka' znnágake' žonto' žin ni lo yela' benachze cheto'. <sup>3</sup> Da' li nakto' benách, san kege žakze cheto' žonto' xchin Dios. <sup>4</sup> Da' ka' zdíl-lento' lo wdile, bi zej naken ka da' ka' zdíl-lengak benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, san da' ka' zdíl-lenton' zej napen yela' wak che Dios, dan' zkonlto' žin nich wžia yi'to' da' wale ka'



che da' xiwe'. Zžia yi'to' da' wen laže' ka' da' zña da' xiwe' kan nak cheto', <sup>5</sup> na' yógo'te da' ka' zkonlen žin nich gonen ga wká'n zen kwinžo, nich gonen ga bi gak gónbia'žo Dios. Žonto' ga zej nak bia' yógo'te da' zza' láže'gak benách ka', da ka' žóngaken ga zží'igake' che Dios, nich gak gonto' kan zña Benne' Criston'. <sup>6</sup> Te gonle da' gak bia' dot láže'le žonle kan zña xtiža' Benne' Criston', soato' selto' snia yógo'te benne' ka' zží'igake' che xtiže'e.

<sup>7</sup> Zwíale da' nla' lawze. Cha' zoa no benne' ladjwle le'e, benne' žekle' nake' che Benne' Criston', lezka' žala' gákbe'le' da' ni: kan le' nake' che Benne' Criston', lezka' neto' nakto' chie'. <sup>8</sup> Bi žedoe'ela' la'kze wdetlen bka'n zen kwina' kan nak yela' wnná bia' da' bde Xanžon' lo na'to'. Da' nzi' lo na'to' naken nich gak gónžeto' li laže' kan žejle'le che Benne' Criston', na' kege nich wžia' yi'to' le'e. <sup>9</sup> Bi ženela' géklele ženela' wcheba' le'e len da' zzoja' chele le'e yiche ni. <sup>10</sup> Zej nnita' benne' ka' ga na', benne' ka' nnágake': "Kan zej nak da' ka' zzoj Pablo chežo, žsel'e žo'o snia, na' žesbage'e žo'o zia, san kate' zóalene' žo'o žon kwine' gaxjw laže', na' diža' zen laže' zchalje'." <sup>11</sup> Bennen' znnie' cheto' ki žala' gákbe'ele' da' ni: kan nakto' kate' zzojto' chele le'e yiche kate' zoato' zi'to' gan zoale, lezka' gakt'o' lo da' gonto' katen' sóalento' le'e.

<sup>12</sup> Da' li bi žežogito' nnato' nakto' tlebe kan zej nak benne' ka' zka'n zen kwíngake'. Benne' bi nnezle ka' zej nak benne' ka'. Lo da' zza' láže'gake' znnágake' kan žala' gágak benách ka', na' zchi'a láže'gake' la' légakze' kan nak dan' zza' láže'gake'. <sup>13</sup> Neto' bi wka'nže zen kwinto' kan žala' gonto', san toze kan nak žin da' bde Dios lo na'to', na' lo žin na', žala' gonton' gan zoale le'e. <sup>14</sup> Cha' bde Dios lo na'to' žin da' gonto' gan zoale, bi wdetle benton' katen' bžinto' gan zoale, katen' bcháljento' le'e diža' chawen'. <sup>15</sup> Bi zka'n zen kwinto' kan nak žin da' bengak yezika' benách ka', san toze kan nak žin da' bde Dios lo na'to'. Žxen láže'to' gakže li laže' kan žejle'le che Benne' Criston' nich gak gonto' žin gan zoale da' záka'žen, kan nak da' bde Dios lo na'to' gonton'. <sup>16</sup> Naž gak wchaljto' diža' chawen' gan zej nnita' yež ka' žé'gaken zí'to'že gan zoale. Ki gaken, bi gon byenen wká'n zen kwinto' ni'a che žin da' bengak yezika' benách ka', dan' bde Dios lo ná'gake'.

<sup>17</sup> Nyejw le'e yiche la'y da' znnan:

No benne' žénele' bi da' wká'n zene',  
da' benkze Xanžon' žala' wká'n zenen'.

<sup>18</sup> Ba bežój chawe' to benne' kate' zña Xanžon' ba bežoje' chawe', na' kege kate' zñne' ki che la' kwinze'.

## 11

### *Pablo, na' benne' ka' žon kwíngake' wbás ka' che Jesús*

<sup>1</sup> Žénela' gakte zen laže' len neda' kate' ne zchalja' lo yela' bi nnezle chia'. Le we' láže'le neda'. <sup>2</sup> Že' laža'a le'e kan Dios na'kze že' laže'e le'e, dan' nakle kan nak to xkwide' no'le nakbe' dot li laže', no'len' bezía'-be' kwit Benne' Criston' nich wchág ná'lenbe' Lekze'. <sup>3</sup> Zžeba' la' no benne' gan zoale, na' gon láže'le' le'e, na' gone' ga wsanle kan dot láže'le nží'ilele Benne' Criston', kan ben Eba, zo'le Adán katen' da' xiwe', lo yela' sina' chen, ben láže'len le'. <sup>4</sup> Ki znnia' dan' dot láže'le žwe'le no benne' latje ze'e gan zoale, na' zchalje' kan nak che xtiža' Jesús, da' nžan' kan nak da' bsedlto' le'e, na' zzi' lo na'le to be', na' to diža' chawe', da' ka' zej nžan' kan nak Be' La'y na', na' diža' chawen' dan' wzí' lo na'le da' bchaljto' neto'. <sup>5</sup> Žekla' bi nakža' neda' ka'ze kan zej nak benne' ka', benne' žéklele le'e zej nákli'e zen, na' znnágake' zej nake' wbás ka' che Benne' Criston'. <sup>6</sup> La'kze naka' ka'ze kan zchalja', bi naka' ka'ze kan nak yela' žejní'il da' napan'. Zan chi'i, na' da' zan kan bløe'elto' le'e kan nak yela' žejní'il da' napon'.

<sup>7</sup> ¿Bi gok chawe' da' bena' katen' bi be bchixjwa' le'e katen' bchalja' diža' chawen' gan zoale? Bka'n kwina' ka'ze, san bka'n zena' le'e. <sup>8</sup> Bkonla' žin da' gok chegak yezika' kwe' ka' benách ka' che Benne' Criston', dan' wzí'a mežw da' bnéjzwgake' chia' nich gok bena' žin gan zoale le'e. <sup>9</sup> Katen' wzóalena' le'e, cha' wzóa da' byážjela', bi bsaka' zi'a nitole le'e, san lježžo ka', benne' ka' bžójgake' gan nbab Masedonia, bnéjzwgake' chia'



dan' byážjelan'. Batkle bsaka' zi'a le'e, na' tlebe kan gona'. <sup>10</sup> Ni'a che da' nak dot da' li kan nak che Benne' Criston' da' zóalenen neda', bi soa' žize, san wká'n zen kwina' kan nak da' ki dot gan nbab Acaya. <sup>11</sup> ¿Žéklele bi nži'ila' le'e dan' znnia' ki? Nnézkzele Dios nži'ila' le'e.

<sup>12</sup> Gónteza' kan žona' na'a, nich bi gata' latje chegak benne' ka' zka'n zen kwíngake', benne' ka' znnágake' zej nake' wbás ka' che Benne' Criston', na' znnágake' žóngake' xchine' le' kan žonton' neto'. <sup>13</sup> Bi zej nake' wbás ka' bseła' Benne' Criston'. Žon láže'gake' kan nak žin da' žóngake', na' žonze kwíngake' wbás ka' che Benne' Criston'. <sup>14</sup> Bi žala' yebánležo kan žongak benne' ka'. Lezka' da' xiwe' na'kze zlo'e'el kwinen ka to wbás che ya'abá, wbasen' zde' lo baní'. <sup>15</sup> Che len bi žala' yebánležo cha' wen žin ka' che da' xiwen' zlo'e'el kwíngake' ka benne' ka' žóngake' xchin Bennen' nake' chawe'. Kwia yí'gake' kan nak tlebe len da' žóngake'.

*Da' ka' wzaka' Pablo*

<sup>16</sup> Da' yoble žapa' le'e: bi žala' no benne' gekle' nyal yichja'. San cha' žéklele nyal yichja', le gonn neda' latje wchalja' ka to benne' nyal yichje', nich wká'n zen kwina' to chi'ido'. <sup>17</sup> Da' ni da' znnia' bi naken to da' gož Xanžon' neda' gona', san zchalja' ka to benne' nyal yichje', na' wká'n zen kwina'. <sup>18</sup> Zej nnita' benne' zan zka'n zen kwíngake' kan zej nak da' žóngake' žakze chégake'. Che len, lezka' neda' wká'n zen kwina'. <sup>19</sup> Dan' žéklele žakle da' zenle'e, dot láže'le žwe'le latje wchaljgak benne' ka' nyal yichjgake'. <sup>20</sup> Lezka' žwe'le no benne' latje gone' le'e benne' ndo'w ka', o no benne' ke'e da' den chele, o no benne' nna bi'e le'e, o no benne' wka'ne' le'e ka'ze, o no benne' kape'e žoa'ale. <sup>21</sup> Žedoe'ela' znnia' da' ni: bi bento' ki chele dan' wdetle gokto' gaxjw laže'.

Cha' zoa no benne' žežogle' wká'n zen kwine', lezka' neda' yežoglan', na' wchalja' ka to benne' nyal yichje'.

<sup>22</sup> ¿Zej nake' benne' hebreo ka'? Lezka' naka' neda'.

¿Zej nake' benne' Israel ka'? Lezka' naka' neda'.

¿Zej nake' za'só Bran? Lezka' naka' neda'.

<sup>23</sup> ¿Zej nake' wen žin ka' che Benne' Criston'? Lezka' nakža' neda'.

(Zchalja' ka to benne' nyal yichje' kate' zchalja' ki.)

Benža' neda' žin ka bégake' légake'.

Byejwa' liž ya da' zanže chi'i ka byéjwgake' légake'.

Bdingak benách ka' neda' lo yo da' zanže chi'i kan gok chégake'.

Ben zož gata' da' zanže chi'i ka goken chégake'.

<sup>24</sup> Gayo' chi'i bdingak benne' judío ka' neda' yid.

(To to chi'i ka' bdingake' neda' to galje žoa chi'i.)

<sup>25</sup> Chonne chi'i bdingake' neda' yag.

To chi'i bžé'egake' neda' yej.

Chonne chi'i wyoá'a to lo barkw da' wzía yin' lo nisdo'.

To chi'i wyoá'a to yele, na' to ža lo nis lo nison'.

<sup>26</sup> Zan chi'i katen' wyoá'a nez,

wdía' gan ben zož chia' che lo yego ka',

na' gan ben zož chia' lo na'gak benne' wbán ka',

na' gan ben zož chia' lo na'gak benne' wláž chia' ka',

na' gan ben zož chia' lo na'gak benne' zi'to' ka',

na' gan ben zož chia' lo yež,

na' gan ben zož chia' lo latje dach,

na' gan ben zož chia' lo nisdo',

na' gan ben zož chia' lo na'gak benne' wen laže' ka', benne' ka' znnázegake' žejlé'gake'

che Benne' Criston'.

<sup>27</sup> Žin zen bena', na' bedó laža'a.

Zan chi'i bi gota' chia' latje tasa'.

Wdona', na' wbiła'.

Zan chi'i bi gota' chia' da' gawa', o gan wché'l kwina', o laže' da' gakwa'.

<sup>28</sup> Yógo'te že gok zedla' dan' že'le'e laža'a yógo'te kwe' benách ka' che Benne' Criston'.

<sup>29</sup> Kate' no benne' zkwide' laže'e, lezka' neda' zkwide' laža'a.

Kate' no benne' žone' ga wchixle to lježžo, zža'a bennen' žone' ki.

<sup>30</sup> Cha' žon byenen wká'n zen kwina', wká'n zen kwina' kan zej nak da' ka' zej nak bian' zkwide'la'. <sup>31</sup> ĴGa'n zen Dios, Xa Xanžo Jesús, Benne' Criston'! Le' nnézkzele' zchalja' da' nak dot da' li. <sup>32</sup> Katen' wzóa' lo yež Damasko, benne' lie' Aretas, bennen' gota' lo ne'e lo wláz benne' zřna bi'e gan nbab Roma, bnnite'e benne' ka' wže' náwgake' nich séngake' neda', <sup>33</sup> san lježžo ka' bdégake' neda' to ga žo'o bani' che yo'o, ne yoa'a to xkwite zen, na' btínnegake' neda' na'le lo ze'e da' žape chi'in yežen'. Ka' goken, belá' lo na'gak benne' ka' wže' náwgake' neda'.

## 12

*Da' bĴe'e dáwe'le Pablo, na' da' bloe'el Dios le'*

<sup>1</sup> Da' li bi žala' wká'n zen kwina'. La'kze ki naken, na'a wchalja' kan zej nak da' ka' bĴe'e dáwe'la', na' da' ka' bloe'el Xanžon' neda'. <sup>2</sup> Nónbia'kza' to benne' žeřli'e che Benne' Criston', na' ba gok xda' yiz wzóa no benne' bchi'e le' ya'abá che Dios. Bi nnezla' cha' wyeje' ga na' lo beĴa' žen chie', o lo be' nakkze'. Toze Dios nnezle'. <sup>3</sup> Nnézkzela' wyaze' latje xtan che Dios, da' nzin' paraíso. Bi nnezla' cha' wyeje' ga na' lo beĴa' žen chie', o bi. Toze Dios nnezle'. <sup>4</sup> Katen' wzóe' ga na', benle' da' ka' žóngaken ga žebanlžo, da' ka' bi de latje no benne' wchalje' chégaken. <sup>5</sup> Gak wká'n zena' bennen', san bi wká'n zen kwina'. Toze wká'n zen kwina' kan nak da' nak bia' zkwide'la'. <sup>6</sup> La'kze yénela' wká'n zen kwina', bi gaka' benne' bi nnezle, dan' nnia' da' nak dot da' li. Na'a, bi wká'n zen kwina' dan' bi žénela' gapže no benne' neda' ba la'ne kan zej nak da' ka' bĴe'ela' neda', o kan nak da' benla' neda'.

<sup>7</sup> Naž, nich bi tete wká'n zen kwina' dan' bĴe'ela' da' ka' da' žóngaken ga žebanlžo, Dios bzoe' to yižwé' da' žlale'en lo xpeĴa'a kan žla gan zga'a to yeche'. Yižwén' goken ka to da' bkonle žin da' xiwe', nich bsaka' zin' neda'. Ki goken chia' nich bi tete wká'n zen kwina'. <sup>8</sup> Chonne chi'i góta'yoela' Xanžon', na' wnnabla' Le' yeké'e xwi'a na'. <sup>9</sup> Xanžon' gože' neda': "Nakte chio' da' že' laža'a le'. Yebélenželo' da' že' laža'a le' kate' zkwide'lo'." Che len, žebéle'ela' dan' zkwide'la'. Dan' žaken ki chia', na' žáklenže yeĴa' wak che Benne' Criston' neda'. <sup>10</sup> Che len, dan' nži'ila' Benne' Criston', žebela' kate' zkwide'la', na' kate' no benne' žliž zi'e neda', na' kate' zoa da' žiážjela', na' kate' no benne' zbia laže'e neda', na' kate' zoa bi da' žaken chia'. Kate' zkwide'la', napža' yeĴa' wak chie' Le'.

*Pablo že' laže'e benách Corinto ka' zej nake' che Jesús*

<sup>11</sup> Naka' benne' bi nnezle dan' bchalja' kan zej nak da' chawe' ka' da' bena' neda'. Le'ekze ben byenle bena' ki. Le'e žala' wká'n zenle neda', na' la'kze bi be naka' neda', bi nakža' ka'ze kan zej nak benne' ka' žéklele le'e zej náklie' zen, benne' ka' znnázegake' zej nake' wbás ka' che Benne' Criston'. <sup>12</sup> Da' ka' bena' lo yeĴa' zbez zen laže' chia' gan zoale le'e zej nak bian' naka' benne' wbás che Benne' Criston'. Blé'elele da' ka' bena', da' ka' zej nak bian', na' da' ka' žóngaken ga žebanlžo, na' yeĴa' wak zen che ya'abá che Dios. <sup>13</sup> Toze da' bi bena' gan zoale le'e da' bena' gan zej nnita' yezika' kwe' benách ka' che Benne' Criston'. Bi bsaka' zi'a le'e nich bi da' gonnle da' ye'j gawan'. Le si' zen chia' dan' bi bena' ki chele.

<sup>14</sup> Za' la'a neda' gan zoale da' beyonne chi'i. Bi be nnaba' da' gonnle chia'. Žénela' gonnle le'e kwinkzle chia', na' kege bi da' den chele. Bi' že'n ka', bi žon byenen wáwgakbe' xa xná'gakbe'. Xa xná'gakbe' ka' žala' wáwgake' zí'ngake' ka'. <sup>15</sup> Dot laža'a wkonla' žin yógo'te da' den chia', na' wdé kwina' ni'a chele nich gak da' chawe' chele, la'kze žekla' neda' kate' nži'ižela' le'e, zej žeyache' yeĴa' nži'il chele len neda'.

<sup>16</sup> Nnézkzelele bi bsaka' zi'a le'e. Na'a, bálele nnale goka' sina', na' len da' wen laže' bebélenla' da de chele. <sup>17</sup> Ĵžéklele ben láže'la' le'e katen' bseĴa'a benne' wbás chia' ka'

gan zoale? <sup>18</sup> Góta'yoela' xkwide' Titon' yidbe' gan zoale, na' bseła'a lježžon' tzen len lebe'. ĵŽéklele ben láže'le xkwide' Titon' le'e? ĵBi bento' tlebe kan žonto' xkwide' Titon', na' neda', na' lezka' tlebe kan nak dan' bchaljton'?

<sup>19</sup> ĵŽéklele le'e, zí'na'do' ka', žeběj kwinto' chawe' lawle le'e? Law Dios zchaljto' lo wláz Benne' Criston', na' yógo'te da' žonto' zej naken nich gakže dot li laže' yela' žejlé' chele che Benne' Criston'. <sup>20</sup> Zžeba' bi gakle le'e kan ženela' gakle kate' la'a gan zoale, na' neda' bi gaka' kan žénelele le'e gaka'. Zžeba' zdílele, na' zgé'elele lježle ka', na' zža'le lježle ka', na' žliž dítjele lježle ka', na' znele che lježle ka', na' zka'n zen kwinle, na' žonle žo'osbé. <sup>21</sup> Kate' la'a gan zoale, cha' ki žaken chele, zžeba' gon Dios ga yedoe'ela' kan nak chele, na' gon byenen kweža' ni'a chegak benne' zan, benne' ka' bégake' doła', na' bi beyát láže'gake' kan zej nak da' kegle da' bégake', na' da' ka' wzé láže'gake' da' kegle.

## 13

### *Da' gož Pablo benne' Corinto ka' ga ze lawte*

<sup>1</sup> Da' beyonne chi'i ni la'a neda' gan zoale. Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: “Žon byenen nníta'gak chope chonne benne' ka', benne' wzóa lígake' cha' no benne' žesbage'e lježe' zia.” <sup>2</sup> Ba bchi'la' benne' ka' bégake' doła' katen' wzóalena' le'e da' bežope chi'i, na' na'a zchi'la' légake' da' yoble', na' lezka' yógo'te benne' ka' žóngake' doła', la'kze zoa' zi'to' nga, znnia': cha' la'a gan zoale da' yoble, bi gaka' gaxjw laže' katen' tlegaka'-ne'. <sup>3</sup> Znnable le'e to da' gak bian' zchalja' lo wláz Benne' Criston'. Da' ka' gona' gak biá'gaken zchalja' ki. Bi zkwíde'le Benne' Criston' kate' bi da' žone' chele, san lo yela' wak zen chie' žone' bi da' žone' chele. <sup>4</sup> Da' li bde'e le'e yag kroze ka to benne' zkwíde'le', san zoe' nbane' dan' zoalen yela' wak che Dios Le'. Lezka' neto' zkwíde'lto' tzen len Le', san dan' nakto' toze len Le' zoato' nbanto', na' zoalen yela' wak che Dios neto' nich bi da' gonto' gan zoale.

<sup>5</sup> Le wia kwinle cha' žejle'le che Benne' Criston' o bi. Le si' bia' la' kwínzele. ĵBi nnézlele zoalen Jesús, Benne' Criston', le'e, cha' da' li žejle'le chie'? <sup>6</sup> Žxen láže'to' nnézkzelele da' li neto' žejle'to' che Benne' Criston'. <sup>7</sup> Žližto' Dios, na' znnablto'-ne' gáklene' le'e, nich bi gonle da' kegle, kege nich yežojto' chawe' neto', san nich gonle le'e da' naken chawe', la'kze géklele zchíxelto' neto'. <sup>8</sup> Bi gak wži'ito' che da' nak dot da' li, san gak gónzeto' da' naken tlebe len da' naken dot da' li. <sup>9</sup> Che len žebelto' kate' zkwíde'lto', na' le'e žak chochle. Žlížteztto' Dios, na' znnablto'-ne' gone' ga gak dot li laže' kan žejle'le che Benne' Criston'. <sup>10</sup> Che len zzoja' chele le'e da' ni kate' ne zoa' zi'to' gan zoale. Naž kate' la'a gan zoale bi gon byenen wsaka' zi'a le'e, na' bi wkonla' žin yela' wnná bia' da' bde Xanžon' lo na'a, da' naken nich gon chocha' le'e, na' kege nich wžia yi'a le'e.

<sup>11</sup> Na'a, zí'na'do' ka', le gak choch. Le we' laže' gak dot li laže' kan žejle'le che Benne' Criston'. Lezka' le we' laže' da' ni da' žapa' le'e. Le gak toze len lježle ka', na' le ga'nlen lježle ka' cháwe'do'. Znnabla' Dios sóalene' le'e. Le' nži'ile' žo'o, na' zka'n žie' yichj lázdo'žo. <sup>12</sup> Le gape “Padiox” lježle ka', tole yetole, na' le cheła' lježle ka'. <sup>13</sup> Yógo'te lježžo ka' nníta'gake' nga žápegake' le'e “Padiox.”

<sup>14</sup> Znnabla' Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', we' laže'e le'e, na' ži'ile' le'e, na' gone' ga gakle toze len Dios Be' la'y. Ka'kze gaken.

## DIŽA' DA' BSEĽA' PABLO GAN NBAB GALASIA

### *Pablo žape' "Padiox" benách ka' che Jesús gan nbab Galasia*

<sup>1-2</sup> Neda', Pablo, žapa' le'e "Padiox" nbable yógo'te kwe' benách ka' che Benne' Cristo gan nbab Galasia, na' lježžo ka' nníta'gake' nga, žónlengake' neda' tzen. Neda' naka' benne' wbás che Benne' Criston'. Bi belseĽa' benách ka' neda'. Jesús, Benne' Criston', bséĽa'kze' neda', na' Xažo Dios, Bennen' besbane' Jesusen' lo yela' got, bénlene' Le' tzen. <sup>3</sup> Znnabla' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le. <sup>4</sup> Jesús na'kze, Benne' Criston', bde kwine' lo yela' got ni'a che doĽa' da' wbága'žo, na' beslé' žo'o lo da' kegle da' žaken ža ni zoažo na'a. Bene' ki dan' goken da' gónekzele Xažo Dios. <sup>5</sup> ĴGa'n zénteze Dios! Ka'kze gaken.

### *Toze nak diža' chawe' kan nak che Jesús, Benne' Cristo*

<sup>6</sup> Žebánle'ela' kan žonle le'e, dan' la' zká'ntele Dios. Le' bliže' le'e nich gake che Leze' dan' Jesús, Benne' Criston', be' laže'e žo'o, san na'a žénelele si' lo na'le to diža' chawe' yoble. <sup>7</sup> Da' li bi zoa yetó diža' chawe' san zchalja' ki dan' zej nnita' benne' ka' zchíxgake' lježžo ka', na' žénegekle' wchá'gake' diža' chawen' kan nak che Benne' Criston'. <sup>8</sup> Cha' zoa no benne' zchalje' to diža' chawe' da' bi naken tlebe len dan' bchaljto' neto' lawle le'e, znnabla' Dios wsaka' zi'e bennen'. ŽaĽa' wsaka' zi'e nedkza' cha' gona' ki, na' cha' to wbás che ya'abá gone' ki, Dios na'kze wsaka' zi'e le'. <sup>9</sup> Ba wnnikza' ki zga'ale, na' na'a znnia' ki da' yoble: cha' zoa no benne' zchalje' to diža' chawe' da' bi naken tlebe len dan' ba wzí' lo na'len, znnabla' Dios wsaka' zi'e bennen'.

<sup>10</sup> ĴŽéklele žénela' gapple neda' ba la'ne kate' zchalja' ki? O'o. Žénela' yežoja' chawe' law Dios. ĴŽéklele žénela' chaz láže'gak benách ka' neda'? Chela' yénela' chaz láže'gak benách ka' neda', bi gaka' wen žin che Benne' Criston'.

### *Ka beyák Pablo benne' wbás che Benne' Cristo*

<sup>11</sup> Na'a, žaĽa' nnézlele da' ni, zí'na'do' ka'. Diža' chawen' dan' zchalja' bi zan' lo yichj lázdo'gak benách ka'. <sup>12</sup> Kege no benne' bdie' diža' chawen' lo na'a, na' kege no benne' bsdlen' neda'. Jesús, Benne' Criston', bzejní'ikzele' neda' kan nak diža' chawe' chien'. <sup>13</sup> Ba bénkzelele kan bena' neda' zga'ale katen' nzi' lo na'a kan zka'n zengak benne' judío ka' Dios. Nnézkzelele kan bena', katen' wžia' láže'li'a benách ka' che Dios, benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' gónela' wžia' yi'a légake'. <sup>14</sup> Kan zka'n zengak benne' judío ka' Dios, benža' neda' ka' yeláte'ze bdachgak lježa' benne' judío ka', benne' ka' zjake' yiz ka' zeyá'a neda', dan' wzí'že lo na'a neda' ka' légake' da' bdegak xa' wdé cheto' ka' lo na'to' kan bénteze bégake'. <sup>15</sup> Ki goka' neda', san dan' nak Dios ži'i laže', wžekze' neda' zga'ale kate' bi na' galja', na' bliže' neda' nich gona' xchine'. <sup>16</sup> Naž, katen' gónekzele Dios, bene' ga' bėnbi'a Zi'ne', Bennen' bseĽe'e neda' nich chejzenla' benách zi'to' ka' diža' chawen' kan nak chie' Le'. Katen' bene' da' ni, bi bejtilja' no benne' nake' benachze nich wsedle' neda', <sup>17</sup> na' bi wyá'a lo yež Jerusalén nich chejwía' benne' ka' gókgake' wbás ka' che Benne' Criston' zgá'alegake' ka' neda', san wyá'a gan nbab Arabia, na' wdé na' beyá'a lo yež Damasko.

<sup>18</sup> Ka' goken, katen' ba wdé chonne yiz wyá'a lo yež Jerusalén, na' bejwía' Bedw, na' bgá'nĽena' le' xda' ža. <sup>19</sup> Katen' wzóa' ga' na' bi ble'ela' yetože benne' wbás che Benne' Criston'. Toze Jakob, biche' Xanžon' ble'ela'-ne'. <sup>20</sup> Da' ni da' zzoja' chele naken dot da' li. Nnézkzele Dios bi žon laža'a.

<sup>21</sup> Wdé na' wyá'a, na' wdía' lo yež ka' da' zej nbaben Siria, na' da' ka' zej nbaben Silisia. <sup>22</sup> Kate' ža ka' lježžo ka' zej nake' che Benne' Criston' gan nbab Judea bi bėnbia'gake' neda'. <sup>23</sup> Belyenle' toze dan' bchaljgak yezika' benách ka' kan nak chia' neda', na' wnnágake': "Bennen' wžia' laže'e žo'o zga'ale, zze diže'e na'a che da' žejle'žo, dan' gónele' wžia' yi'e." <sup>24</sup> Ka' goken, bka'n zéngake' Dios ni'a che da' žona' neda'.

## 2

*Yezika' benne' wbás ka' che Jesús zzi' lo ná'gake' Pablo*

<sup>1</sup> Kate' ba gok xda' yiz, wyá'alena' Bernabé, na' belá'a lo yež Jerusalén, na' bchi'a xkwide' Tito, bin' bēnlenbe' neda' tzen žin. <sup>2</sup> Wyá'a ga na' dan' bļoe'el Dios neda' žala' cha'a ga na'. Katen' bļa'a ga na', na' cheļa'ale bcháljlena' benne' ka' nzi' lo ná'gake' žin che Benne' Criston', na' bzenla' lé'gake' kan nak diža' chawen' da' zzenla' benách zi'to' ka'. Ki bena' dan' gónela' bi ga'n dáche'ze žin da' ba bena', na' žin da' žona' na'a. <sup>3</sup> La'kze xkwide' Titon', bi' lježan', bi nakbe' benne' judío, bi ben byéngake' chog lo xpéla'be' dan' nak bian' no benne' byo nzi' lo ne'e xtiža' Dios kan žónteze žongak benne' judío ka'. <sup>4</sup> Da' li, baļe benách ka' wnníta'gake' ga na', benne' žilj laže' ka', na' wnnágake' zej nake' lježžo ka', gónegekle' gon byéngake' chog lo beļa' che xkwide' Titon' dan' nak bian'. Benne' ki zbíga'gake' gan zoažo žo'o, na' zwiágake' kan žonžo nich nnézgekle' kan belažo lo na' da' bchi'le Moisés. Belažo dan' nakžo toze len Jesús, Benne' Criston'. Gónegekle' gon byéngake' yeyakžo da' yoble ka' benne' ka' zej ndo'e lo na' xtiža' Moisés na'. <sup>5</sup> Nitó chí'ido'ze, bi be'to' lé'gake' latje. Ki bento' nich gape chi'ito' da' nak dot da' li che diža' chawen' nich gak yebélenlžon.

<sup>6</sup> Benne' ka' žeklžo nzi' lo ná'gake' žin che Benne' Criston' bi bchí'igekle' neda' nitó da' kobe. Bi že' laža'a kan zej nake', dan' bi zchi'a laže' Dios žo'o kan zchi'a láže'gak benách ka' žo'o. <sup>7</sup> Bi bchí'igekle' neda' nitó da' kobe, dan' gókbe'egekle' Dios bdie' lo na'a žin chie' da' žona', nich chejzenla' benách zi'to' ka' diža' chawen', tļebe kan bde Dios lo na' Bedon' žin chie', na' zzenle' benne' judío ka' diža' chawen'. <sup>8</sup> Dios, len yeļa' wak chie', bene' neda' wbás chie' nich wsedla' benách zi'to' ka', tļebe kan bene' Bedon' wbás chie' nich wsedle' le' benne' judío ka'.

<sup>9</sup> Jakob len Bedon', na' Zwa, benne' ka' žeklžo nzi' lo ná'gake' žin che Benne' Criston', gókbe'egekle' bde Dios lo na'a žin ni. Che len wzí' lo ná'gake' neda' len Bernabé, na' bento' toze diža' chjento' xchin Dios gan nníta'gak benách zi'to' ka', neda' len Bernabé, na' lé'gake' góngake' xchin Dios gan nníta'gak benne' judío ka'. <sup>10</sup> Góta'yoegekle' neto' toze chejsá' láže'to' gáklento' benách yache' ka', na' da' ni že' láže'teza' žona'.

*Pablo bdile' Bedw lo yež Antiokía*

<sup>11</sup> Naž kate' bļa' Bedon' lo yež Antiokía, bdila'-ne', dan' bchixle' kan bene'. <sup>12</sup> Ka' goken dan' zga'ale bdáwļene' benách zi'to' ka' tzen, na' bene' ki na' zejte bžingak baļe benne' ka' zej nake' toze len Jakob. Naž wzó lawe' žebige'e, na' biž bdáwļene' benách zi'to' ka' tzen dan' bžebe' bi da' gongak benne' ka' nzi' lo ná'gake' žóngake' ga chog lo beļa' chegak benne' byo, benne' zi'to' ka', kan zŋna da' bchi'le Moisés. <sup>13</sup> Naž yebaļe benne' judío ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', bēnļengake' Bedon' tzen kan žone' lo yeļa' zžebe chie', na' ka' goken ga bžinte lezka' bžebe Bernabé, na' le' bēnļene' lé'gake' tzen. <sup>14</sup> Naž kate' bļe'ela' bi žóngake' kan zŋna da' naken dot da' li da' žsedle diža' chawen' žo'o, na' goža' Bedon' lawgak yógo'te benne' ka' che Benne' Criston' wnníta'gake' ga na', na' wnnía': "Nako' le' benne' judío, san žono' le' kan žongak benách zi'to' ka', na' kege kan žongak benne' judío ka'. ĶBiz chen' žénelo' gon byeno' gongak benách zi'to' ka' kan žongak benne' judío ka'?"

*Želagak benne' judío ka' dan' žejlé'gake' che Jesús kan želagak benách zi'to' ka'*

<sup>15</sup> Lezka' goža' Bedon': "Žo'o nakžo benne' judío ka' dan' xa xna'žo ka' zej nake' benne' judío ka', na' kege nakžo benách zi'to' ka', benne' bi zej nónbi'e Dios. <sup>16</sup> Nnézkelžo nitó benne' bi yeyake' chawe' law Dios dan' žone' kan zŋna da' bchi'le Moisés. Toze yeyák chawe' lawe' le' no benne' žejli'e che Jesús, Benne' Criston'. Lezka' žo'o bejle'žo che Jesusen', nich beyakžo chawe' law Dios, na' kege dan' žonžo kan zŋna da' bchi'le Moisés na'. Bi yeyák nitó benne' chawe' law Dios dan' žone' kan zŋna da' bchi'le Moisés na'. <sup>17</sup> Na'a, žeklžo beyakžo chawe' law Dios dan' žejle'žo che Benne' Criston', san cha' nak bia' nakžo benne' doļa' kan zej nak benách zi'to' ka', Ķžala' nnažo žon Benne' Criston' ga



žonžo doľa? O'o. <sup>18</sup> Cha' že' laža'a yechisa' da' bchi'le Moisés da' ba wdé chen, da' ni nak bian' zka'n ditja' da' znnakze Dios."

<sup>19</sup> Dan' bi gok gona' kan znnna da' bchi'le Moisés na', gok chia' ka ba nata'. Dan' naken ki, ba belá' na'a lo na' da' bchi'le Moisés nich soa' nbana', na' nich gona' kan znnakze Dios. <sup>20</sup> Nak chia' ka ba gótlena' Benne' Criston' tzen le'e yag kroze gan gote' Le'. Che len kege nedkza' zoa' nbana', san zoa nban Benne' Criston' lo yichj lázda'wa'. Kan naken, zoa' nbana' na'a, naken dan' žejli'a che Zi'n Dios, Bennen' bží'ile'ele' neda', na' bde kwine' lo yela' got lo wlaza' neda'. <sup>21</sup> Bi žénela' wzóa' chela'ale da' žonnze Dios chežo. Chela' gak to benne' yeyake' chawe' law Dios, dan' žone' da' znnna da' bchi'le Moisés na', naž dáche'ze got Benne' Criston'.

### 3

*Da' znnna da' bchi'le Moisés, na' da' žejle'žo che Benne' Cristo*

<sup>1</sup> Le'e, benne' bi nnezle ka'! Le'e, benne' Galasia ka'! Wzóa no benne' bene' chele yela' wzá' nich biž gonle kan znnna da' naken dot da' li? Gaze lo de bzenlto' le'e da' žata' chežo dan' got Jesús, Benne' Criston', le'e yag kroze. <sup>2</sup> Le wchebe neda' da' ni. ŽBedjsoalen Dios Be' La'y le'e dan' benle kan znnna da' bchi'le Moisés na' o dan' bejle'le diža' chawen' da' bėnlele? <sup>3</sup> ŽNakxkze goken nakle benne' bi nnezle ki? Wzó lawle nakle che Dios dan' zoalen Dios Be' La'y le'e. Žžėklele žakze chele gak gonle ga gak dot li laže' kan nakle che Dios? <sup>4</sup> ŽDáche'ze gok chele yógo'te dan' wzáka'le? Bi goken ki! <sup>5</sup> Kate' Dios žsele'e Dios Be' La'y nich yedjsóalene' le'e, na' žonne' le'e latje gonle yela' wak che ya'abá ka', žžone' ki dan' žonle kan znnna da' bchi'le Moisés na' o dan' žejlé'zele diža' chawen' da' bėnlele?

<sup>6</sup> Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Bran bejli'e che Dios, na' Dios wnné' nake' chawe' lawe' Le' dan' bejli'e chie'." <sup>7</sup> Che len žala' nnėzele, benne' ka' žejlé'gake' che Dios, légakze' zej nake' da' li za'só Bran na'. <sup>8</sup> Nyejw le'e yiche la'y, da' bla' lawn zga'ale kan gon Dios, dan' znnan, benne' zi'to' ka', benne' chejlé'gake' chie' Le', gákgake' chawe' lawe' Le'. Che len Dios bloe'ele' Bran na' zga'ale kan nak diža' chawen', na' wnné': "Lo na' Za'só' gon chawa'a benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga." <sup>9</sup> Ki naken, Bran na' bejli'e che Dios, na' Dios wnné' nake' chawe'. Lezka' na'a, Dios žone' chawe' yógo'te benne' ka' žejlé'gake' chie' Le'.

<sup>10</sup> Zej nbaga' zia benne' ka' žxen láže'gake' yeyákgake' chawe' law Dios dan' žóngake' kan znnna da' bchi'le Moisés. Ki naken dan' nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Zej nbaga' zia yógo'te benne' ka' bi žóngake' dot da' znnna xtiže'e." <sup>11</sup> Na'a, nak bia' bi yeyák nitó benne' chawe' law Dios dan' žone' da' znnna xtiže'e, dan' nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Soa nban bennen' beyake' chawe' law Dios dan' žejli'e chie' Le'." <sup>12</sup> Kan žeyák chawe' law Dios no benne' žejli'e che Benne' Criston' nžan' kan nak che benne' žxen laže'e yeyake' chawe' lawe' Le' dan' žone' kan wnná Moisés na'. Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Soa nban no benne' žone' dot da' znnna xtiže'e."

<sup>13</sup> Benne' Criston' beslé' žo'o lo na' da' zchogen chežo gatžo da' nyejwn le'e xtiža' Moisés na', dan' bi'e latje wžóg chie' gate' lo wlazžo žo'o. Ki naken, dan' nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Zej nbaga' zia yógo'te benne' ka' zej de'e to le'e yag." <sup>14</sup> Ka' goken che Benne' Criston' nich gak gon Dios kan bchebe laže'e gone' che Bran, katen' wnné' gon chawe'e benách zi'to' ka' lo na' Jesús, Benne' Criston', nich gak gone' ga yedjsoalen Dios Be' La'y žo'o cha' chejle'žo chie' Le', kan bchebe laže' Dios gone'.

*Da' bchi'le Moisés žo'o, na' da' bchebe laže' Dios gone'*

<sup>15</sup> Na'a, zí'na'do' ka', žapa' le'e to da' žsaka' leba', to da' žaken chežo, na' znnia': Kate' chope benne' ka' ba bėngake' toze xtiža'gake', na' ba ben chóchgake' dižan', naž bi gak nitó benne' wché'en, na' bi gak no benne' wzanen'. <sup>16</sup> Dios bchebe laže'e to da' gone' che Bran, na' che Za'sóe'. Gan nyejw le'e yiche da' ni, bi znnan: "za'sóe' ka'", da' zchaljen chegak benne' zan, san znnan: "che Za'sóe'." Da' ni zchaljen che toze Benne', Benne'



Criston'. <sup>17</sup> Da' ni žénela' nnia': Dios bene' toze diža' len Bran na', na' bchebe laže'e gone' kan z̄nna da' wnné'. Na'a, da' nyejw le'e x̄tiža' Dios, da' bchi'le Dios benne' judío ka' tape gaywá' chi žoa yiz wdé katen' gože' Bran na' dan', bi gak yeká'an dan' bchebe laže' Dios gonen', na' bi gak wsolen. <sup>18</sup> Na'a, cha' žala' gonžo kan z̄nna x̄tiža' Moisés na' nich si'žo da' bchebe laže' Dios gonze', biž naken to da' bchebe laže'e gonze'. Dios žonze' ki dan' bchebe laže'e gone' ki che Bran na'.

<sup>19</sup> Cha' ki naken, ĵbiz chen' bchi'le Dios benách ka' da' nyejwn lo da' bzoj Moisés na'? Dios bchi'le' benách ka' ki nich gak bia' zia da' zej nbage'e, san goken ki toze kate' bžinte ža na' blá' law Z̄a'só Bran na', Bennen' bchebe laže' Dios wnezjwe' chie'. Da' nyejwn lo x̄tiža' Dios bsele'en yežlyó nga lo na'gak wbás che ya'abá ka', na' Moisés bdie' dižan' lawgak benách ka'. <sup>20</sup> Kate' toze benne' zoa da' zchebe laže'e gonen', bi žon byenen soa no benne' wdíe' dižan', na' Dios, toze' nake'.

*Biz* chen' gož Dios benách ka' góngake' da' zej nyejw lo da' bzoj Moisés

<sup>21</sup> Na'a, kan nak da' nyejwn lo x̄tiža' Dios, ĵnaken tlebe len dan' bchebe laže' Dios gone'? O'o. Chela' bchi'le Dios ž'o gonžo da' gak gonen ga soažo nbanžo to chi'ize, naž gak yeyakžo chawe' law Dios cha' gonžo kan z̄nna x̄tiže'e. <sup>22</sup> San da' nyejwn le'e yiche la'y z̄nna yógo'težo nbága'žo doļa'. Ki naken nich gak si'žo dan' bchebe laže' Dios gata' chežo cha' chejle'žo che Jesús, Benne' Criston'.

<sup>23</sup> Kate' bi na' žin ža gak chejle'žo che Benne' Criston', da' z̄nna x̄tiže'e bchi'len ž'o'o, kan zoa da' zchi'len to benne' nyejwe' liž ya. Ka' goken na' zejte ža gok bia' gak yeyakžo chawe' law Dios cha' chejle'žo chie' Le'. <sup>24</sup> Ki naken, da' z̄nna x̄tiža' Dios bchi'len ž'o'o, na' goken chežo ka to benne' bsdle' ž'o'o na' zejte ža bļoe'e law Jesús, Benne' Criston', nich gak yeyakžo chawe' law Dios cha' chejle'žo chie' Le'. <sup>25</sup> Na'a, dan' ba bžin ža gak yeyakžo chawe' law Dios cha' chejle'žo che Benne' Criston', dan' bsdlen ž'o'o biž zchi'len ž'o'o.

<sup>26</sup> Yógo'tele le'e nakle zi'nkze Dios dan' žejle'le che Jesús, Benne' Criston', na' ba nakle toze len Le'. <sup>27</sup> Yógo'te benne' ka', benne' bezóagake' nis nich yeyákgake' toze len Jesús, Benne' Criston', ba beyákgake' kan nakkze' Le'. <sup>28</sup> Biž zej nžoj chople benne' judío ka' len benne' zi'to' ka', na' biž zej nžoj chople benne' ndo'w ka' len benne' ka' bi zej ndo'e, na' biž zej nžoj chople benne' byo ka' len no'le ka'. Kate' beyakle toze len Jesús, Benne' Criston', yógo'tele lezka' beyakle toze len lježle tole yetole. <sup>29</sup> Na'a, cha' nakle che Benne' Criston', lezka' nakle z̄a'só Bran, na' nzi'le dan' bchebe laže' Dios wnezjwe' che Bran na'.

#### 4

<sup>1</sup> Da' ni naken da' žénela' nnia': Kate' ne zbez to x̄kwide' byo ža wļoe'e law x̄abe' ba žeyála'be' si'be' da' žala' wka'ne' chebe', ne nakbe' ka to bi' ndo'w, la'kze da' li yógo'te gaken chebe'. <sup>2</sup> Kate' ne zejbe' yiz kwide' chebe', zej nnita' benne' ka' zchí'igekle' lebe', na' zcóngekle' žin da' žala' gaken chebe' na' zejte ža ba bdixjw x̄abe' chebe'. <sup>3</sup> Lezka' žaken chežo. Katen' gokžo ka x̄kwide' ka', da' žónteze žongak benách ka' che yežlyó nga bchí'igeklen ž'o'o. <sup>4</sup> Naž kate' bza'a ža, Dios bsele'e Zi'nkze' nga. Goke' zi'n to no'le kan nakžo ž'o'o, na' da' žsédgekle benne' judío ka' bchí'igeklen Le'. <sup>5</sup> Ka' goken chie' nich gok beslé' benne' ka' zchi'le x̄tiža' Moisés na' légake', nich gak yeyakžo ž'o'o zi'nkze Dios.

<sup>6</sup> Nich gak bia' ba nakle zi'nkze Dios, Le' bchize' Dios Be' La'y lo yichj lázdo'le, na' Lekze' zcháljlene' Dios lo wlazle le'e, na' z̄nne': "Xe." <sup>7</sup> Ki naken, ba nakle zi'nkze Dios, na' biž nakle ka benne' ndo'w ka'. Na'a, dan' nakle zi'nkze' Le', Dios na'kze ba bchebe laže'e gone' chele da' naken chie', dan' nakle toze len Benne' Criston'.

*Pablo že'* laže'e benne' Galasia ka' žejlé'gake' che Jesús

<sup>8</sup> Katen' bi na' gónbia'le Dios, gokle ka benne' ndo'w ka', na' bka'n zenle lo'a ka'. Bi zej nak lo'a ka' dios ka'. <sup>9</sup> Na'a, dan' nónbia'le Dios, o wak nnažo: dan' nonbia' Dios le'e, ĵbiz chen' žénelele yeyo'ole lo na' x̄tiža' Moisés na', da' bi žáklenen nitó benne'? ĵžénelele gakle da' yoble benne' ndo'w ka', nich gonle kan z̄nna x̄tiže'e? <sup>10</sup> Z̄ka'n zenle to yetó ža, na' to yetó byo', na' to yetó da' žaken, na' to yetó yiz. <sup>11</sup> Z̄žeba' da' gak chele. Bena' žin gan

zoale le'e nich gónbia'le da' naken dot da' li. ¿Beyák dáche'ze žin da' bena'? <sup>12</sup> Žáta'yoela' le'e, zí'na'do'ka', gagle kan naka' neda', dan' ba belá' lo na' dan' wnná Moisés na'. Ki žala' gonle dan' beyaka' neda' kan gokle le'e. Bi be da' zia benle chia' neda'.

<sup>13</sup> Ba mnézkzelele biz chen' wzó lawa' zchalja' diža' chawen' gan zoale le'e. Bchaljan' ga na' dan' gókli'a yižwé'. <sup>14</sup> Bi bka'nle neda' ka'ze, na' bi bzoale neda' cheła'ale la'kze bgótelele ni'a che yižwé' chian'. Wdapple neda' ba la'ne, toze kan gaple ba la'ne to wbás che ya'abá, o kan gaple ba la'ne Jesús na'kze, Benne' Criston'. <sup>15</sup> Bebéle'elele ža na'. ¿Bizkze goken chele dan' biž žaken ki chele? Da' ni gak nnia' kan goken chele: Chela' gok to da' sáke'le gonle, na' kwejle yej lawkzle, na' gonnlen chia' neda'. <sup>16</sup> Na'a, ¿žéklele beyaka' to benne' bi zle'ele' le'e chawe' dan' goža' le'e káteze naken?

<sup>17</sup> Benne' ka' zchíxgake' le'e že' láže'gake' le'e, san kege nich gaken chawe' chele. Žénegekle' góngake' ga kwej yichjle neto', na' we' láže'le légake'. <sup>18</sup> Na'a, chawe' naken soa no benne' že' láže'e le'e, san toze cha' naken nich gak chawe' chele. Ki že' láže'teza' le'e, na' kégeze kate' ne zóalena' le'e. <sup>19</sup> Le'e, zí'na'do'ka', kan žak che to no'le za' galj bi' že'n chie', zzáka'li'e, lezka' zzáka'li'a neda' da' yoble ni'a chele le'e kate' žinže ža gagle dot kan nak Benne' Criston'. <sup>20</sup> Žak láže'li'a sóalena' le'e na'a nich gak wcháljlena' le'e to diža' nža', dan' že' zedla' ni'a chele.

*Da' žsedle da' goken che Agar, na' che Sara, zo'le Bran*

<sup>21</sup> Na'a, nólele le'e žénelele wdé kwínle lo na' da' bchi'le Moisés na', le wia da' ni da' nnia'. ¿Batkle bze nagle da' zína xtiža' Moisés na'? <sup>22</sup> Lo xtiže'e znnan ki: “Wnníta'gak chope xkwide' byo ka' che Bran. Tobe' gokbe' zi'n to no'le ndo'w, na' yetobe' gokbe' zi'n to no'le bi ndo'e. <sup>23</sup> Zi'n no'le ndo'w na' goljbe' lo ni'a lo na' to benne' kan žaljgak yógo'te xkwide' ka', san zi'n no'le bi ndo'e na' goljbe' dan' bchebe láže' Dios gone' ga galjbe'.”

<sup>24</sup> Da' ni naken to da' žsaka' leben. Kan gok chegak chope no'le ki žsedlen kan zej nak chope diža' nžag, da' ka' Dios bénlene' benách ka'. To diža' nžag na' naken da' ben Dios law ya'a Sinaí, na' da' goken che Agar, no'le ndo'w che Sara zloe'elen kan naken. Benne' ka' zej nzi' diža' nžag ni zej nake' ka' zi'n Agar na', na' zej nake' ka' benne' ndo'w ka' lo na' diža' nžag na'. <sup>25</sup> Da' gok Agar na' lezka' zloe'elen kan nak ya'a Sinaí, dan' žen' gan nbab Arabia, na' lezka' zloe'elen kan nak yež Jerusalén dan' žen' na'a ža, dan' naken ka' to benne' ndo'w tzen len benne' ka' zej nnite'e lo yežen'. <sup>26</sup> San bi ndo'gak benách ka' che Jerusalén na' da' žen' ya'abá che Dios, na' žo'o ni nakžo benách wláž ka' che yežen'. <sup>27</sup> Nyejw le'e yiche la'y da' znnan:

Bebél, no'le wbiž, bi zoa zi'no'.

Lo yela' žebél chio' wžéžeya'a,

la'kze batkle gok chio' da' zzáka'kze to no'le za' galj bi' že'n chie'.

Bebél la'kze nbej yichjgak benách ka' le',

dan' Dios gone' ga yánle'eže zi'no' ka'

ka' xkwide' ka' che no'len' zóalene' benne' byo chie'.

<sup>28</sup> Zí'na'do'ka', žo'o ni nakžo kan gok Isaak, zi'n Bran. Nakžo ka' za'só Bran na', xkwide' ka' bchebe láže' Dios gáljgakbe' chie'. <sup>29</sup> Kate' ža ka', xkwiden' goljbe' kan žaljgak yógo'te xkwide' ka', wžia láže'be' xkwiden', bin' goljbe' ni'a che yela' wak che Dios Be' La'y. Lezka' žaken chežo na'a, želbía láže'gak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga žo'o. <sup>30</sup> Na'a, ¿bizkze zína da' nyejw le'e yiche la'y? Ki znnan: “Bebéj no'le ndo'w na' na'le tzen len zi'ne', dan' bi gak si' zi'n no'len' tzen len zi'n no'le bi ndo'e da' bchebe láže' Dios gatan' che zi'n no'le bi ndo'e na'.” <sup>31</sup> Ki naken, zí'na'do'ka', bi nakžo kan gok zi'n no'le ndo'w na'. Žo'o nakžo ka' zi'n no'le bi ndo'e na'.

<sup>1</sup> Ba belažo dan' beslá Benne' Criston' žo'o. Le soa choch cha', na' le ga'n lo yela' želá na'. Bi wzóa kwinle da' yoble lo na' da' bchi'le Moisés na', nich bi gakle ka benne' ndo'w ka' chen.

<sup>2</sup> Le wzé nag da' znnia'. Neda', Pablo, žapa' le'e cha' gonnle no benne' latje choge' lo beľa' chele kan znná da' bchi'le Moisés na', bi yebélenlele da' ben Benne' Criston'. <sup>3</sup> Da' yoble žénela' yapa' no benne' byo žwe'e latje no benne' choge' lo xpele'e da' ni, žon byenen gone' dot da' znná da' bchi'le Moisés na'. <sup>4</sup> Nólele le'e žéklele yeyakle chawe' law Dios dan' žonle kan znná xtiža' Moisés na', ba bkwáslenle Benne' Criston'. Ba bsanle da' žonn Dios chežo. <sup>5</sup> Žo'o ni žxen láže'žo yeyakžo chawe' law Dios ni'a che yela' wak che Dios Be' La'y dan' žejle'žo che Benne' Criston'. <sup>6</sup> Cha' nakžo toze len Jesús, Benne' Criston', bi be zaka' cha' nžog lo beľa' chežo kan znná xtiža' Moisés na', o cha' bi nžog ki lo beľa' chežo. Da' záka'že naken chejle'žo che Benne' Criston', da' gonen ga ži'ilžo lježžo ka'.

<sup>7</sup> Cháwe'do' gok kan wzó lawle žonle ža na'. ěNakxkze goken bka'nle da' naken dot da' li? <sup>8</sup> Dios, Bennen' bliže' le'e, bi ben byene' benle ki. <sup>9</sup> Bi gał láže'le da' znnan: "Láte'ze kwa zichj che yet xtil žonen ga chaž dot kwa da' nzin' kwa zichjen'." <sup>10</sup> Dan' nakžo toze len Xanžon', žxen laža'a kan nak chele, sa' láže'le tlebe kan zza' laža'a neda', na' Dios wsaka' zi'e bennen' zchiže' le'e, nóte'teze benne' nake'.

<sup>11</sup> Na'a, kan nak chia' neda', zí'na'do' ka', zej nnita' benne' ka' znnágake' žsedla' benách ka' žala' chog lo beľa' chegak benne' byo ka' kan znná da' bchi'le Moisés na'. Cha' žona' ki, ěbiz chen' želbía láže'gak benne' judío ka' neda'? Chela' žsedla' ki, bi ža'a nitó benne' neda' dan' zchalja' kan got Benne' Criston' le'e yag kroze. <sup>12</sup> Kan nak chegak benne' ka' zchíxgake' le'e, benne' ka' žénegekle' chog lo beľa' chele, žak laža'a chóggake' to chi'ize kwíngake'.

<sup>13</sup> Kan nak chele, zí'na'do' ka', Dios bliže' le'e nich gakle benách nla ka'. Bi wkónlele žin yela' želá na' nich gonle kan zdan láže'zele, san nich gonle žin che lježle tole yetole, dan' nží'ilele lježle ka'. <sup>14</sup> Yógo'te da' znná xtiža' Dios žon bennen' žone' kan znná xtiža' Dios da' znnan: "Žala' ži'ilo' lježo' kan nži'il kwino'." <sup>15</sup> Na'a, cha' znele che lježle tole yetole, da' žonle naken kan žongak beko' yixe' snia ka', bia ka' žáwya'agakba', na' žáwgakba' ljéžgakba' ka'. Cha' ki žonle, le gape chi'i kwinle nich bi wžia' yi'le lježle tole yetole.

*Da' žonžo žakze chežo, na' da' žon Dios Be' La'y lo yichj lázdo'žo*

<sup>16</sup> Da' ni žapa' le'e: le we' laže' gonle da' žénele Dios Be' La'y, na' naž biž gonle kan žénelele lo yela' benachze chele. <sup>17</sup> Da' žénelžo gonžo lo yela' benachze chežo bi naken tlebe len da' žénele Dios Be' La'y gonžon, na' da' žénele Dios Be' La'y bi naken tlebe len da' ka' žénelžo gonžo lo yela' benachze chežo. Da' chopen ki, bi zej naken tlebe, na' che len bi gak gonle kan žénekzelele. <sup>18</sup> Na'a, cha' žonle kan žénele Dios Be' La'y, biž yo'ole lo na' da' bchi'le Moisés na'.

<sup>19</sup> Zej nak bia' da' žongak benách ka', benne' ka' žóngake' kan žénele yela' benachze chégake':

Zka'n dítgake' yela' zchag na'.

Žóngake' da' zinnj, na' da' kegle, na' da' bi naken chawe'.

<sup>20</sup> Zka'n zéngake' lo'a ka', na' žóngake' yela' wžia'.

Bi zlé'egekle' ljéžgake' ka' chawe', na' želdíl-lene' légake'.

Zgé'egekle' ljéžgake' ka', na' želžé'e.

Zze láže'gake' da' kegle.

Želžój chóplegake', na' zbéjgake' chela'ale benách ka'.

<sup>21</sup> Zdan láže'gake' yela' gape, na' žótgake' benách ka'.

Želzožle', na' žáwle'egake'.

Zdetlen žóngake' da' ka' žóngake'.

Da' zan da' ki žóngake'. Neda' zchi'la' le'e na'a nich bi gonle ki, kan bchi'la' le'e zga'ale, znnia': benne' ka' žóngake' ki bi gak cházgake' gan znná bia' Dios.

<sup>22</sup> Na'a, nak bia' Dios Be' La'y žone' žin lo yichj lázdo'žo dan' žonžo ki:  
Nži'ilžo lježžo ka', na' žebéle'elžo.

Zga'n ži yichj lázdo'žo, na' zbezžo zen laže'.

Že' láže'žo lježžo ka', na' nakžo ži'i laže'.

Žonžo kan znažo.

<sup>23</sup> Nakžo gaxjw laže', na' zna bia'žo kwinžo.

Da' bchi'le Moisés žo'o bi zži'il che da' ki. <sup>24</sup> Benne' ka' zej nake' che Benne' Criston' biž žóngake' kan žénekegekle', na' bi žóngake' da' zdanze láže'gake' lo yela' benachze chégake'. <sup>25</sup> Dios Be' La'y nbánlenžo. Lekze' žala' nna bi'e žo'o kan nak yógo'te da' žonžo.

<sup>26</sup> Bi žala' wká'n zen kwinžo, na' bi wcha'žo lježžo tožo yetožo, na' bi ge'elžo lježžo tožo yetožo.

## 6

*Žala' gáklénžo lježžo ka'*

<sup>1</sup> Na'a, zí'na'do' ka', cha' lé'elele žon to lježle doľa', naž nólele le'e zoalen Dios Be' La'y le'e, žala' gonle ga yeyát laže' bennen', san žon byenen gonle ki lo yela' gaxjw laže' chele, na' le gape chi'i kwinle nich bi gon da' xiwe' ga bága'le doľa'. <sup>2</sup> Le gáklén lježle tole yetole kan nak ywa' da' nbága'le. Cha' gonle ki, na' gonle kan zna da' gož Benne' Criston' žo'o gonžo.

<sup>3</sup> Cha' zoa no benne' žekle' nake' benne' zen, san bi be nake', benne' ni žon láže'le' la' kwinze'. <sup>4</sup> To to benne' žala' wie' binlo da' žonkze'. Naž cha' yežoje' chawe', gak wká'n zen kwine' kan nak da' ba bene', na' bi gon byenen wie' kan bengak yezika' benách ka' cha' bene' le' da' nakže chawe' o bi bene' ki. <sup>5</sup> To to benne' žala' we'e da' besbaga' Dios le'.

<sup>6</sup> Cha' zoa no benne' žsedle' le'e diža' chawen', žala' wnézwle bennen' žsedle' le'e late' da' den chele.

<sup>7</sup> Bi gon laže'l kwinle, dan' bi gak gon láže'lele Dios. Yelaple kan nak da' gozle. <sup>8</sup> Cha' da' žazle zej naken da' ka' žonle kan zdanze láže'le lo yela' benachze chele, na' da' yelaple gaken yela' got. Cha' da' žazle zej naken da' ka' žonle kan žaz laže' Dios Be' La'y, na' yelaple da' gonn Dios Be' La'y chele, da' naken yela' nban da' zejlí kanne. <sup>9</sup> Ki naken, bi žala' wsanžo gonžo da' naken chawe', na' cha' bi yekwasžo, žin ža yelapžon. <sup>10</sup> Che len, bátteze gata' latje chežo, žala' gonžo da' nak chawe' chegak yógo'te benách ka', na' da' naken blo, žala' gonžo ki chegak lježžo ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston'.

*Da' bzoj Pablo kate' ze lawte*

<sup>11</sup> Le wia kato da' zen diža' ni da' zzoja' nga chele len na' kwina'. <sup>12</sup> Benne' ka' žénegekle' góngake' ga chog lo beľa' chele kan zna da' bchi'le Moisés na', žóngake' ki nich yežógake' chawe' lawgak benne' judío ka', nich bi kwia láže'gake' lé'gake' dan' zcháljgake' kan got Benne' Criston' le'e yag kroze. <sup>13</sup> Na'a, benne' byo ka' nžog lo beľa' chégake' kan zna da' bchi'le Moisés na', bi žóngake' dot kan zna da' bchi'le'. Žénegekle' góngake' ga chog lo beľa' chele nich gak wká'n zen kwíngake' dan' gata' latje chégake' nna biá'gake' le'e. <sup>14</sup> Kan nak chia' neda', wká'n zena' toze da' ben Xanžo Jesús, Benne' Criston', katen' gote' le'e yag kroze. Ni'a che da' ben Benne' Criston' le'e yag kroze, da' žen' yežlyó nga naken chia' neda' ka to da' ba naten, na' bi že' laža'an, na' neda' naka' chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga ka to benne' gat, na' bi gak yekwás'gake' neda'. <sup>15</sup> Cha' nakžo toze len Jesús, Benne' Criston', bi be zaka' cha' nžog lo beľa' chežo kan zna xtiža' Moisés na', o cha' bi nžog ki lo beľa' chežo. Da' záka'kze naken gakžo benách kobe lo yichj lázdo'žo. <sup>16</sup> Yógo'te benne' ka', benne' žóngake' kan zna da' žsedla' nga, na' yógo'te benne' ka' zej nake' che Dios, znnabla' Dios wká'n žie' yichj lázdo'gake', na' yeyache' laže'e lé'gake'.

<sup>17</sup> Na'a so law, biž gak no benne' gone' ga kwe' zedla' neda', dan' zej že' lo xpeľa'a yiž ka' da' zej nak bian' naka' wen žin che Xanžo Jesusen'.

<sup>18</sup> Na'a, zí'na'do' ka', znnabla' Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e. Ka'kze gaken.

## DIŽA' DA' BSEĽA' PABLO ĽO YEŽ ÉFESO

*Pablo žape' "Padiox" benách ka' che Jesús*

<sup>1</sup> Neda', Pablo, žapa' le'e "Padiox", nakle che Dios, na' žejle'le che Jesús, Benne' Criston', na' zoale lo yež Éfeso. Naka' neda' wbás bseĽa' Jesús, Benne' Criston', dan' Dios na'kze gónele' gaka' ki. <sup>2</sup> Znnabla' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', we' laže'e le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le.

*Da' žonn Dios chežo dan' nakžo toze len Jesús*

<sup>3</sup> Ga'n zen Dios, Xa Xanžo Jesús, Benne' Criston'! Dan' nakžo toze len Benne' Criston', Dios ba benne' chežo yógo'te da' naken chawe' che ya'abá chie', dan' bseĽe'e Dios Be' La'y nich yedjsóale'le' žo'o. <sup>4</sup> Zga'ale kate' ben Dios yežlyó nga, wžekze' žo'o nich gakžo che Ľeze' ni'a che Benne' Criston', na' nich gakžo benách la'y chie' ka', na' nich gakžo chawe' lawe' Ľe'. <sup>5</sup> Dios bkweze' zga'ale si' lo ne'e žo'o ka' zi'nkze' ka' ni'a che da' gon Jesús, Benne' Criston', dan' wyáz laže'e Ľe' gone' ki, na' dan' naken da' gónekzele' gone'. <sup>6</sup> Žala' wká'n zéntežžo Dios ni'a che da' benne' chežo, dan' bennze' chežo dan' nakžo toze len Zi'ne', Bennen' nži'ile'. <sup>7</sup> Benne' Criston' beya'we' žo'o katen' gote' lo wlazžo žo'o nich gak yenít law Dios žo'o che doĽa' da' nbága'žo. Ki ben Dios dan' nži'ile'ele' žo'o. <sup>8</sup> Bloe'ele' law kan nži'ile' žo'o dan' benne' chežo yeĽa' sina' chie', na' yeĽa' žejní'il chie' <sup>9</sup> nich gak gónbia'žo da' bkweze' chežo, na' bloe'ele' žo'o da' bgache', dan' bzoakzen' zga'ale gonon' lo na' Benne' Criston'. <sup>10</sup> Dan' bzoakze Dios gonon' kate' žinte ža, naken gone' ga'gakgak toze, na' chazgak lo na' Benne' Criston' yógo'te da' de, da' ka' zej nnitan' ya'abá che Dios, na' da' ka' zej nnitan' yežlyó nga.

<sup>11</sup> Dan' nakžo toze len Benne' Criston', Dios wžekze' žo'o zga'ale nich gak chežo da' naken che Xažo Dios, dan' bkwezen' chežo kan nak da' gónekzele' Ľe'. Nake' Ľe' Bennen' žone' yógo'te kan žénekzele' Ľe'. <sup>12</sup> Ki ben Dios nich wká'n zenžo-ne' kan nak yeĽa' zen chie', žo'o ni' žxen láže'žo Benne' Criston' zgá'aležo ka' yezika' benách ka'. <sup>13</sup> Ľezka' goken chele le'e. Katen' bénlele diža' da' naken dot da' li, diža' chawen' kan gak yelažo, na' bejle'le che Benne' Criston', na' Dios bzoe' chele da' nak bian' nakle chie', katen' bchize' Dios Be' La'y lo yichj lázdo'le. Dios Be' La'y na' nake' Bennen' bchebe laže' Dios seĽe'e chežo. <sup>14</sup> Dan' zoalen Dios Be' La'y žo'o, nak bia' gak chežo da' naken che Xažo Dios kate' yeyóž yeya'we' žo'o, žo'o na' ba nakžo chie' Ľe'. Ki naken nich ga'n zen yeĽa' baní' chie'.

*Pablo znnable' Dios wzejni'ile' benách ka' che Jesús*

<sup>15</sup> Che len, katen' benla' kan žejle'le che Xanžo Jesusen', na' kan nži'ilele yógo'te benách ka' che Dios, na' zejte na'a ža <sup>16</sup> bi žsana' žapa' Dios: "Žóxkeno'" ni'a chele. Žejśá' laža'a le'e kate' zcháljlēna' Dios, <sup>17</sup> Bennen' nake' Dios che Xanžo Jesús, Benne' Criston', na' nake' Xažo, na' nape' dot yeĽa' wak. Znnabla'-ne' seĽe'e Dios Be' La'y chele, nich gone' ga' gónbia'le Dios dot kan nake'. Dios Be' La'y na' žonne' chežo yeĽa' žejní'il, na' zloe'ele' žo'o da' nakkze Dios. <sup>18</sup> Znnabla' Dios wzejni'ile' le'e lo yichj lázdo'le nich gak nnézlele kan nak da' žxen láže'žo, dan' bliže' le'e nich yebélenlelen, na' nich nnézlele kan nak yeĽa' wnni'a che ya'abá che Dios da' gaken chegak benne' ka' zej nake' chie' Ľe', <sup>19</sup> na' nich nnézlele kato da' zen nak yeĽa' wak chie', dan' žáklenen žo'o, nolžo žejle'žo chie' Ľe'. YeĽa' wak zen ni' naken da' bloe'el law Dios <sup>20</sup> katen' besbane' Benne' Criston' lo yeĽa' got, na' bene' ga' wži'e kwit li ža chie' Ľe' gan nake' blo ya'abá che Dios, <sup>21</sup> ga' na' zna' bi'e benne' wnná bia' ka', na' benne' ka' nzi' lo ná'gake' yeĽa' wnná bia', na' benne' blo ka', na' benne' ka' zej nake' xangak benách ka'. Benne' Criston' nakže' blo ka' yógo'te benne' ka' nzi' lo ná'gake' yeĽa' wnná bia' yežlyó nga, na' lo yežlyó da' zan'. <sup>22</sup> Dios bdie' lo na' Benne' Criston' yógo'te da' den nich nna' bi'en, na' bzoe' Ľe' chegak benách chie' ka' nich gake' Xanžo lo yógo'te da' zej naken chežo. <sup>23</sup> Benách ka' che Benne' Criston' zej nake'



ka be<sub>l</sub>a' žen chekze', na' žake' Le' dot zen lo be<sub>l</sub>a' žen chie' na'. Žonkze' Le' ga zgólegak dot chawe' yógo'te da' den.

## 2

*Be<sub>l</sub>ažo dan' nži'il Dios žo'o*

<sup>1</sup> Dios ba benne' ye<sub>l</sub>a' nban da' zejlí kanne chele, la'kze zga'ale gokle ka benne' gat ka' ni'a che do<sub>l</sub>a' da' wbága'le, na' ni'a che da' zinnj da' benle. <sup>2</sup> Ža na' benle tlebe kan žongak benách ka' bi zej nake' chawe', benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, na' benle kan gónele da' xiwe', dan' z<sub>n</sub>na bian' lo be'ze, na' zkonlen žin benne' ka' bi žóngake' kan z<sub>n</sub>na xtiža' Dios. <sup>3</sup> Lezka' gokžo yógo'težo žo'o, dan' benžo kan wzeze láže'žo, na' kan wyáz láže'žo lo ye<sub>l</sub>a' benachze chežo. Che len wbága'žo do<sub>l</sub>a' law Dios, dan' žonen ga choge' chežo gatžo kan gone' chegak yezika' benách ka'. <sup>4-5</sup> Naž katen' gokžo ka benne' gat ka' ni'a che do<sub>l</sub>an' da' wbága'žo, Dios besbane' žo'o lo ye<sub>l</sub>a' got tzen len Benne' Criston' dan' beyache' láže'le' žo'o, na' bží'ile'ele' žo'o. Belale le'e dan' že' laže' Dios le'e. <sup>6</sup> Dios besbane' žo'o tzen len Benne' Criston' nich gone' ga kwe'žo tzen len Le' gan z<sub>n</sub>na bi'e ya'abá chie' Le'. <sup>7</sup> Katen' ben Dios ki, b<sub>l</sub>oe'ele' benách ka' zá'gake' kan nak ye<sub>l</sub>a' wnni'a che da' bennze' chežo, katen' bsele'e Jesús, Benne' Criston', nich gáklene' žo'o, da' nak bian' kan nží'ile'ele' žo'o. <sup>8</sup> Belale le'e dan' že' laže' Dios le'e dan' žejle'le che Benne' Criston'. Beslé' le'e, kege dan' zoa da' chawe' da' benle le'e, san dan' naken da' žonze Dios. <sup>9</sup> Bi gak nitó benne' wká'n zen kwine' dan' belé', dan' bi belé' ni'a che da' chawe' da' benkze' le'. <sup>10</sup> Da' nakžo naken da' benkze Dios. Dan' nakžo toze len Jesús, Benne' Criston', bzoe' žo'o nich gonžo da' naken chawe', da' bkweze' zga'ale nich gonžon.

*Že' ži yichj lázdo'žo law Dios ni'a che da' ben Jesús*

<sup>11</sup> Le chejsá' laže' kan gokle zga'ale. Gokle benách zi'to' ka', na' che len benne' judío ka', benne' želchoge' lo be<sub>l</sub>a' chegak benne' byo ka' da' nak bian' nzi' lo ná'gake' xtiža' Dios, na' z<sub>n</sub>nágake' zej nake' benne' nžog lo be<sub>l</sub>a' chégake', z<sub>n</sub>nágake' nakle le'e benne' bi nžog lo be<sub>l</sub>a' chégake'. <sup>12</sup> Ža na' wzoale zi'to' gan zoa Benne' Criston'. Gokle benne' zi'to' ka' lawgak benách Israel ka', na' bi wzi'le da' chawe' che diža' da' ben choch Dios, dan' bchebe laže'e gata' chegak benách chie' ka'. Wzoale yežlyó nga, na' bi wzóa da' žxen láže'le, na' bi bénbia'le Dios. <sup>13</sup> Na'a, nakle toze len Jesús, Benne' Criston'. Zga'ale wzoale zi'to' gan zoa Dios, san na'a Dios ba bnnite' le'e gawze dan' got Benne' Criston' lo wlazžo žo'o. <sup>14</sup> Benne' Cristo na'kze zka'n žie' yichj lázdo'žo law Dios. Le' bene' ga beyakgak benne' judío ka', na' benne' zi'to' ka', ka toze benách, na' bsole' ye<sub>l</sub>a' zža'a dan' bebejen légake' chople, dan' goken ka to ze'e sibe. <sup>15</sup> Da' ni ben Benne' Criston' katen' gote' lo wlazžo žo'o, na' bsole' da' ka' zchí'igeklen benne' judío ka', da' ka' zej nyejwn lo da' bzoj Moisés na', na' chope kwe' benne' ka', beyone' légake' toze benách kobe, benne' ka' zej nake' toze len Lekze'. Ki bene', na' bka'n žie' ye<sub>l</sub>a' zža'a na'. <sup>16</sup> Dan' got Benne' Criston' le'e yag kroze, bsole' ye<sub>l</sub>a' zža'a na', na' chope kwe' benách ka', beyone' légake' ka toze benách, na' bzoa žie' yichj lázdo'gake' law Dios.

<sup>17</sup> Ka' goken, zí'na'do' ka', b<sub>l</sub>a' law Benne' Criston', na' bchalje' diža' chawen' kan gak ga'ngak cháwe'do' yógo'te benách ka', le'e na' nakle benách zi'to' ka', na' wzoale zi'to' gan zoa Dios, na' lezka' benne' judío ka', benne' ka' nníta'gake' gawze. <sup>18</sup> Na'a, ni'a che da' ben Benne' Criston', gak bíga'žo law Xažo Dios, dan' zóalenkze Dios Be' La'y žo'o, la'kze nakžo benne' judío ka' o benách zi'to' ka'. <sup>19</sup> Che len, le'e, benne' zi'to' ka', biž nakle ka benách zi'to' ka', na' biž zoale to yežlyó da' bi naken chele, san nbáblenle benách ka' che Dios. Ba nakle ljež Dios na'kze. <sup>20</sup> Le'e nakle ka to yo'o da' zoan to chi'ize. Nakle ka yej ka' da' zej zoan law len ze'e, da' wlo'ogak benne' wbás ka' che Benne' Criston' len benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios. Jesús na'kze, Benne' Criston', nake' ka yej blo che len ze'e na'. <sup>21</sup> Dot yo'on' da' nakle le'ekze žasen law len ze'e na', dan' nakkze Benne' Criston', na' yej chen ka' zej nnita' binlo, nich gaken to yodo' la'y che Xanžon' gan zoakze' Le'. <sup>22</sup> Le'ekze

nakle toze len Benne' Criston', Bennen' bnnite' le'e nich gakle ka to yo'o gan yo'o Dios, dan' zoalen Dios Be' la'y le'e.

## 3

*Nak Pablo wen žin nich wchalje' diža' chawe'*

<sup>1</sup> Che len, neda', Pablo, nyejwa' liž ya nga dan' zchalja' che Jesús, Benne' Criston', nich si'le le'e da' chawe' chie', le'e, benách zi'to' ka'. <sup>2</sup> Žekla' ba nnézkzelele kan ben Dios, bdie' lo na'a žin da' žona' nich yebélenlele da' žonne' chežo. <sup>3</sup> Dios bloe'ele' da' bgache' che da' žone' Le', na' bzejni'ile' neda' kan naken. Kan nak da' ni ba bzoja' chele le'e láte'do'ze. <sup>4</sup> Kate' gol-le diža' ni, na' gónbia'le da' žejni'ila' kan nak da' bgache' kan nak che Benne' Criston'. <sup>5</sup> Ža ni'te bi bzejni'il Dios nitó benne' kan nak da' bgache' na', san na'a, lo na' Dios Be' La'y, Dios ba bloe'ele' law kan naken. Bzejni'ile' benne' wbás ka', benne' ka' bebeje' cheze chie', na' lezka' benne' ka' bcháljgake' lo wlaze' Le'. <sup>6</sup> Ki žnna da' bgachen': "Ni'a che diža' chawen' si'gak benách zi'to' ka' tzen len benne' judío ka', da' ka' zej naken che Dios, na' yeyákgage' ka' toze benách, na' lezka' gata' yela' žebél chégake' tzen len benne' judío ka', da' bchebe laže' Dios wnezjwe' chégake' dan' zej nake' toze len Jesús, Benne' Criston'." <sup>7</sup> Dios, lo yela' ži'i laže' chie', bdien' lo na'a neda'. Lo yela' wak zen chie', bene' neda' wen žin chie' nich wchalja' diža' chawe' chien'. <sup>8</sup> Néxjwža' neda' ka' yógo'te benách ka' che Dios, san Le' benne' neda' latje gaka' wen žin chie' nich wchalja' diža' chawen' gan nníta'gak benách zi'to' ka' kan nak yela' wnni'a che Benne' Criston', da' záka'le'en. <sup>9</sup> Dios bdie' lo na'a gona' ga gónbia'gekle yógo'te benách ka' kan nak da' bzoakze Dios ža ni'te, dan' naken to da' bgache' che Dios, Bennen' bene' yógo'te da' zle'elžo. <sup>10</sup> Ka' goken nich gónbia'gekle yógo'te benne' ka' na'a, benne' ka' žnna biá'gake' len benne' ka' nzi' lo ná'gake' yela' wnná'bia' ya'abá che Dios, dot kan nak yela' žejni'il che Dios, kate' lé'egekle' kan zej nak benách ka' che Benne' Criston'. <sup>11</sup> Dios bene' da' ni katen' bene' dan' bzoakze' Le' ža ni'te, dan' bene' lo na' Xanžo Jesús, Benne' Criston'. <sup>12</sup> Dan' nakžo toze len Benne' Criston', ba nzi'žo latje bíga'žo dot láže'žo law Dios, dan' žejle'žo chie' Le'. <sup>13</sup> Che len žáta'yoela' le'e bi gak chope láže'le ni'a che da' zzaka'a neda' nich gáklena' le'e, dan' gonen ga gak chawe' chele.

*Kan nak yela' nži'il che Jesús*

<sup>14</sup> Che len zzoa ziba' law Xa Xanžo Jesús, Benne' Criston'. <sup>15</sup> Kan lie' Le' lezka' nzi' lagak yógo'te benách chie' ka', benne' ka' nníta'gake' ya'abá che Dios len benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga. <sup>16</sup> Žnna bla' Xažo Dios, lo yela' wnni'a da' zenle'e chie', wnezjwe' chele yela' wak che Dios Be' La'y, na' gone' ga gólele lo yichj lázdo'le. <sup>17</sup> Žnna bla' Benne' Criston' sóateze' lo yichj lázdo'le dan' žejle'le chie' Le'. Žnna bla' Le' gone' ga soale to chi'ize lo yela' nži'il chie', na' bi yechá' yichj lázdo'le kan nži'ilele-ne', <sup>18</sup> nich gak chejni'ilele tzen len yógo'te benách ka' che Benne' Criston' kan nži'ile'ele' žo'o gáte'teze na' to chi'ize. <sup>19</sup> Žnna bla' Dios gone' ga gónbia'le yela' nži'il na', da' bi gak gónbia'žo dot kan naken, nich soa dot da' nakkze Dios len le'e.

<sup>20</sup> Na'a, įga'n zen Dios, Bennen' gak gónle'eže' kan gak nnablžo-ne' o kan gak sa' láže'žo, na' wkonle' žin yela' wak chie' lo yichj lázdo'žo! <sup>21</sup> įGa'n zénteze Dios lawgak benách ka' che Benne' Criston', na' law Jesús na'kze, na'a ža, na' yógo'te ža da' zá'gaken! Ka'kze gaken.

## 4

*Dios Be' La'y žone' žo'o toze len lježžo ka'*

<sup>1</sup> Na'a, neda' žáta'yoela' le'e, ne nyejwa' liž ya nga dan' zzoa lia' che Benne' Criston'. Žnna bla' le'e gonle dot kan žala' gongak benne' ka' bliž Dios nich gágkake' che Leze', kan lezka' bliže' le'e. <sup>2</sup> Le gak gaxjw laže', na' ži'i laže'. Le kwez zen laže', na' le we' laže' lježle tole yetole lo yela' nži'il chele. <sup>3</sup> Le we' laže' gáktezle toze kan ba ben Dios Be' La'y le'e, na' gonle ki lo yela' zga'n cháwe'do' chele da' zóalenen le'e.

<sup>4</sup> Toze nak beła' žen che Benne' Criston' da' nžagžo žo'o.

Toze nak Dios Be' La'y, Bennen' zóalene' žo'o.

Toze nak da' žxen láže'žo, dan' bliž Dios žo'o nich yebélenlžon.

<sup>5</sup> Toze nak Xanžon', na' toze da' žejle'žo, na' toze da' bezoažo nis.

<sup>6</sup> Toze nak Dios, Bennen' nake' Xažo yógo'težo.

Le' z̄nna bi'e yógo'težo, na' z̄konle' žin yógo'težo,

na' zoakze' Le' lo yichj lázdo'žo yógo'težo.

<sup>7</sup> To tožo nzi'žo to yeła' wak che Dios kan nak da' benn Benne' Criston' che chežo.

<sup>8</sup> Naken ki kan nyejw le'e yiche la'y, da' z̄nna:

Beyepe' ya'abá che Dios, na' bchi'e benne' zan, benne' ka' beslé' lo na' da' xiwe'.

Bdise' chegak benách ka' da' žonnze' chégake'.

<sup>9</sup> ĵBizkze zejłás dan' z̄nna: "beyepe'?" Žsedlen žo'o betje' zga'ale, na' ble'e že'le lo yežlyó nga. <sup>10</sup> Bennen' betje' nake' Bennen' beyepe' žá'teže ya'abale nich besché'e yógo'te len da' nakkze' Le'. <sup>11</sup> Benne' Criston' bennkze' che chežo yeła' wak chie' ka':

Bi'e bale benne' ka' latje gákgake' wbás chie' ka'.

Bene' ga zchaljgak yebale benne' ka' lo wláz Dios.

Bsele'e yebale benne' ka' chejcháljgake' diža' chawen'.

Bnnite' yebale benne' ka' nich gape chí'igake' benách chie' ka'.

Wžie' yebale' nich wsédgekle' benách chie' ka'.

<sup>12</sup> Benne' Criston' bpa'kze' benách chie' ka' nich gak góngake' xchine', nich góngake' ga gaggak dot li laže' benne' ka' zej nake' ka' beła' žen chekze' Le'. <sup>13</sup> Ki gaken na' zejte yeyakžo toze yógo'težo kan žejle'žo che Benne' Criston', Ži'n Dios, na' kan nónbia'žone'. Gakžo wale, na' yeyakžo dot kan nakkze' Benne' Criston'. <sup>14</sup> Biž gakžo ka' xkwide' ka', kan zej nak benne' ka' la' zchá'tegake' kan žóngake', na' zej nake' ka' to da' zejen law nis yego, o ka' to da' zche' bíte'teže be' žaken, na' zzi' lo ná'gake' bíte'teže diža' da' žsedle no benne' légake', bennen' žon láže'le' légake' len yeła' sina' chie', na' žone' ga zchíxgekle benách ka'. <sup>15</sup> Na'a, dan' nži'ilžo žo'o lježžo ka', žala' wchaljžo da' naken dot da' li nich gak yeyakžo dot kan nak Benne' Criston', na' gakžo toze len Le', Bennen' nake' Xane dot beła' žen chie', da' nakžo žo'o. <sup>16</sup> Benne' Criston' žonkze' ga nžag chawe' beła' žen chie', da' nakžo žo'o, na' dot beła' žen chien' nžagen tzen ni'a che da' žon toze beła' žen chien'. Kate' žonžo xchinžo to tožo žo'o, žo'o na' nžagžo beła' žen chien', na' doten zgolen, na' žaken dot li laže', kan zej žakže dot li laže' kan nži'ilžo lježžo ka'.

Yeła' nban kobe da' napžo dan' nakžo che Jesús

<sup>17</sup> Lo wláz Xanžon' žapa' le'e da' ni, na' zdian' lo na'le, z̄nnia': biž gonle kan žongak benne' ka' bi zej nónbi'e Dios, benne' ka' žóngake' kan želzá' láže'gakze', <sup>18</sup> na' zej nchoł yichj lázdo'gake'. Dan' zej nake' benne' bi nnezle ka', na' zej non zižje lázdo'gake', che len bi zej nzi'e yeła' nban da' žonn Dios chežo.

<sup>19</sup> Bi žedoé'egekle'.

Bde kwíngake' nich góngake' da' zinnj.

Dot láže'gake' žóngake' yógo'te da' kegle.

<sup>20</sup> Benne' ka' bsédgekle' le'e kan nak che Benne' Criston', bi bsédgekle' le'e gonle kan žongak benách ki. <sup>21</sup> Da' naken dot da' li da' bēnlele kan nak che Benne' Criston', na' da' nakle chie' Le', žsédgeklen le'e da' naken dot da' li da' zóalenen Jesusen'. <sup>22</sup> Le nna bia' yeła' benachze chele da' gokle zga'ale, dan' z̄nitlen ni'a che yeła' zze laže' chele da' kegle dan' ben láže'len le'e. <sup>23</sup> Le yeyák kobe lo yichj lázdo'le, na' lo be' nákkzele. <sup>24</sup> Le si' yeła' benách kobe da' žon Dios kan nakkze' Le', dan' z̄la' lawn dan' žonen ga žonle da' naken chawe', na' da' naken li laže'.

<sup>25</sup> Che len, biž gon láže'le. Yógo'težo žala' wchaljlenžo lježžo ka' da' naken dot da' li, dan' nžagžo yógo'težo beła' žen che Benne' Criston'.

<sup>26</sup> Cha' ža'le, bi žala' gonle doła'. Bi ža'le scha. <sup>27</sup> Bi be gonle da' wnné xjon latje da' xiwe' nna bian' le'e.

<sup>28</sup> No benne' zbane' žala' wsane' yela' wbán chie', na' cheje' wen žin nich gata' chie' bi da' wneziwe' chegak benách yache' ka'.

<sup>29</sup> Bi nne zi'le, san le nna da' naken chawe', da' gáklēnen no benne' yenlen', na' gonen ga gak chawe' che bennen'. <sup>30</sup> Bi gonle nyache' laže' Dios Be' La'y, dan' nak bia' nakle che Dios dan' zoalen Dios Be' La'y na' le'e, na' žin ža yeyóž yeslé' le'e lo na' doła'.

<sup>31</sup> Le kwas ladjwle le'e:

Yela' zge'el, na' yela' zža'a,  
na' yela' zze laže',  
na' yela' zdiē diža', na' yela' wnné zi',  
na' yógo'te da' kegle.

<sup>32</sup> Žala' gake ži'i laže', na' yeyache' láže'lele lježle tole yetole, na' yenít lawle che lježle tole yetole, kan ben Dios, benít lawe' chele le'e dan' nakle toze len Benne' Criston'.

## 5

*Kan žala' gaggak benne' ka' zej nake' zi'n Dios*

<sup>1</sup> Dan' nakle zi'nkze Dios, na' Le' nži'ile' le'e, le we' laže' gake kan nake' Le'. <sup>2</sup> Kan nak yógo'te da' žonle, žala' ži'ilele lježle ka', kan Benne' Criston' bži'ile'ele' žo'o, na' bde kwine' lo yela' got lo wlažžo žo'o. Ben kwine' ka to biado' žotžo-ba' law Dios ni'a che doła' da' nbága'žo. Lezka' goke' ka to da' zla' zix, da' žaz laže' Dios, dan' zko'žo lo bkog la'y chie'.

<sup>3</sup> Dan' nakle che Dios, bi gonle da' sban, na' bi gonle da' kegle, na' bi dan láže'le yela' gape. Naž bi gak nitó benne' bi da' nnie' chele. <sup>4</sup> Bi nnae da' sban o da' wen laže' o diža' ka'ze, da' ka' bi žala' gonle, san gakže chawe' ye'le Dios: "Žóxkeno'." <sup>5</sup> Ba nnézkzelele bi chaz nitó benne' gan zna bia' Benne' Criston' tzen len Dios, bennen' žone' da' sban, o bennen' žone' da' kegle, o bennen' zdan laže'e yela' gape. Bennen' zdan laže'e yela' gape nake' ka to benne' zka'n zene' lo'a ka'. <sup>6</sup> Bi we'le latje no benne' gon láže'le' le'e len da' bi naken dot da' li. Ni'a che doła' ki Dios gone' zia benne' ka' bi žóngake' kan zna xtiže'e. <sup>7</sup> Bi gónlenle tzen benách ki.

<sup>8</sup> Zga'ale wyo'ole le'e da' nak chol, san na'a yo'ole baní' che Dios, dan' nakle toze len Xanžon'. Le gon da' naken che banín', <sup>9</sup> dan' žon banín' ga gakžo ži'i laže', na' ga wchaljžo da' naken dot da' li, na' ga gakžo chawe'. <sup>10</sup> Le we' laže' nnézelele da' žaz laže' Xanžon'.

<sup>11</sup> Bi gónlenle tzen benne' ka' žóngake' da' zinnj, dan' žóngake' gan nak chol, san le yebėj lawe' law dan' žóngake'. <sup>12</sup> Yedoé'elžo wchaljžo kan nak da' žongak benne' ka' ngáche'ze.

<sup>13</sup> Kate' bi da' yebejžo lawe' law, gak bia' yógo'te kan zej naken, dan' gon da' nak baní' ga gak bia' yógo'ten. <sup>14</sup> Che len nyejw le'e yiche da' znan:

Bebán, le' na' ztaso'.

Wyase ladjw benne' gat ka'.

Benne' Criston' wza'ni'e chio'.

<sup>15</sup> Le wia kwinle kan žonle. Bi gake benne' bi žejní'igekle', san le gak benne' žejní'igekle'. <sup>16</sup> Le wkonle žin latje da' den chele dan' ba zoažo ža bi žak chawe' chežo.

<sup>17</sup> Bi gake benne' bi nnezle ka'. Le we' laže' chejní'ilele da' žénele Xanžon' gonlen. <sup>18</sup> Bi sóžlele, dan' gon yela' zzožle ga nítlele to chi'ize. Le we' latje nna bia' Dios Be' La'y le'e.

<sup>19</sup> Le wchaljlen lježle tole yetole, wkónlele žin salmo ka', na' da' ka' žol-le che Dios, na' da' ka' žol-le ni'a che Dios Be' La'y. Dot láže'žo žala' gołžo che Dios da' wká'n zenen Le'.

<sup>20</sup> Le wkonle žin la Xanžo Jesús, Benne' Criston', na' le ye' Xažo Dios: "Žóxkeno'" ni'a che yógo'te da' žaken.

*Kan žala' gonžo chegak lježžo ka'*

<sup>21</sup> Le gon kan zna xtiža' lježle tole yetole nich ki wká'n zenle Dios.

<sup>22</sup> Le'e, no'le ka', le gon kan zna xtiža'gak benne' byo che chele, kan žala' gonle kan zna xtiža' Xanžon'. <sup>23</sup> Ki žala' gonle dan' zna bia' to benne' byo zo'le' kan žon Benne' Criston', zna bi'e benách chie' ka'. Benne' Criston' nake' Benne' žeslé' benách chie' ka',

benne' ka' zej nžage' beļa' žen chie' Ľe'. <sup>24</sup> Kan žongak benách ka' che Benne' Criston' kan z̄nna x̄tiže'e, lezka' žala' gongak no'le ka' kan z̄nna x̄tíža'gak benne' byo che chégake' lo yógo'te da' žaken.

<sup>25</sup> Ľe'e, benne' byo ka', le ži'il no'le che chele kan Benne' Criston' nži'ile' benách chie' ka', na' bde kwine' nich gote' lo wlázgake'. <sup>26</sup> Ki got Benne' Criston' nich wnnite'e benách chie' ka' lo na' Dios, na' zej nyaže' to lo nis da' naken x̄tiže'e. <sup>27</sup> Got Benne' Criston' lo wlázgake' nich gak wzíe' légake' law Dios, zej nake' ka' to laže' x̄tan, da' bi naken sban, na' bi x̄onjen, na' bi zoa nitó da' zchinnjen, dan' žone' ga gákgake' dot chawe', na' ga bi gak nitó benne' bi da' nnie' chégake'. <sup>28</sup> Le ži'il no'le che chele kan nži'il kwine. No benne' byo nži'ile' zo'le, nži'il kwine'. <sup>29</sup> Bi zoa no benne' žon zi' kwine', san z̄waw kwine', na' žape chi'i kwine', kan žon Benne' Criston' len benách chie' ka', <sup>30</sup> benne' ka' zej nžage' beļa' žen chie', na' žo'o nžagžo beļa' žen chien'. Nakžo žo'o ka' x̄pele'e, na' žit chie' ka'. <sup>31</sup> Ľezka' nyejw le'e yiche la'y da' z̄nnan: "Che len benne' byo žala' wka'ne' xa x̄ne'e nich chejsóalene' no'le chie', na' da' chope' yeyákgake' ka' toze benne'." <sup>32</sup> Da' ni da' nyejwn le'e yiche z̄loe'elen law to da' naken dot da' li, na' neda' žekla' lezka' zchaljen kan nak che Benne' Criston', na' chegak benách chie' ka'. <sup>33</sup> Ľezka' zchaljen kan nak chele. Yógo'tele le'e, benne' byo ka', žala' ží'ilele no'le che chele kan nži'il kwine, na' le'e, no'le ka', žala' gape ba la'ne benne' byon' che chele.

## 6

<sup>1</sup> Ľe'e, x̄kwide' ka', žala' gonle kan z̄nna x̄tíža'gak xa x̄na'le nich ki gonle kan z̄nna x̄tíža' Xanžon'. Žala' gonle da' naken chawe'. <sup>2</sup> Da' bchi'le Dios da' naken blo, dan' zchen' to da' bchebe laže'e gone', naken da' z̄nnan: "Wdape ba la'ne xa x̄no'o, <sup>3</sup> na' gak chawe' chio', na' scha so' nbano' yežlyó nga."

<sup>4</sup> Ľe'e, benne' ka' nakle x̄agak x̄kwide' ka', bi gonle ga ža'agak zi'nle ka', san le yesgól légakbe', na' le seĵ-gakbe' snia, na' le wsedle-gakbe' kan žaz laže' Xanžon'.

<sup>5</sup> Ľe'e, nólele le'e nakle benne' ndo'w ka', le gon dot láže'le kan z̄nna x̄tíža'gak x̄anle ka', benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, na' le gape-gake' ba la'ne lo yela' zžebe chele, na' le gon x̄chíngake' kan žala' gonle x̄chin Benne' Criston'. <sup>6</sup> Le gon x̄chíngake', kégeze kate' ne z̄wíagake' le'e, nich yežójzele chawe' lágwage', san dot láže'le le gon x̄chíngake' kan žaz laže' Dios, kan žala' gonle x̄chin Benne' Criston'. <sup>7</sup> Dot láže'le le gon x̄chíngake', na' ki gaken, gonle x̄chin Xanžon', na' kégeze x̄chingak benách ka'. <sup>8</sup> Nnézkzelele kan gon Xanžon'. Yebi'e che chežo kan zej nak da' chawe' da' žonžo cha' nakžo benne' ndo'w ka', o cha' bi ndo'žo.

<sup>9</sup> Ľe'e, benne' ka' zej yo'o benne' ndo'w ka' lo na'le, le gon chawe' chegak wen žin chele ka', na' bi wchébele légake'. Le chejsá' laže' kan nak chele, yo'ole lo na' Xanžo, Bennen' zoe' ya'abá che Dios, tlebe kan nak chégake', na' Ľe' bi zche'e kan žone' che to to benne' ka'.

### *Dios žonne' chežo da' ka' žon chóchgaken žo'o*

<sup>10</sup> Na'a, zí'na'do' ka', le gak choch dan' nakle toze len Xanžon', na' zoalen yela' wak zen chie' le'e. <sup>11</sup> Le gape chi'i kwine, wkónlele žin da' ka' žonn Dios chežo, da' ka' žape chí'igaken žo'o, nich gak soale choch katen' yénele da' xiwe' gonen ga bága'le doĵa'. <sup>12</sup> Bi zdíl-lenzežo benách ka', benne' zej nake' beļa', na' žit, san zdíl-lenžo yela' wnná bia' chegak be' xiwe' ka', be' ka' želdán lo be'ze, na' žónlengaken tzen benne' ka' z̄nna biá'gake', na' benne' ka' nzi' lo ná'gake' yela' wnná bia', na' benne' blo ka', be' ka' zej nnitan' yežlyó nga gan nak chol. <sup>13</sup> Che len:

Le si' yógo'te da' ka' žonn Dios chežo, da' ka' žape chí'igaken žo'o, nich kate' žin ža katen' gak da' bi naken chawe' chežo, na' gak sóeelen, na' kate' yeyóž gonle ki, na' ga'nle choch.

<sup>14</sup> Le soa choch.

Le si' da' naken dot da' li, da' gaken chele ka' to yid da' nžejen le'le.

Le gak chawe', na' da' naken chawe' gape chi'in le'e kan žon to laže' žeje da' žape chi'in lcho'w to benne' žeje' lo wdile.

<sup>15</sup> Le soa ban laže' nich gak wchaljle diža' chawen' da' zka'n žin yichj lázdo'žo law Dios, kan zoa ban laže' to benne' žeje' lo wdile, na' zleje' zele' ni'e.

<sup>16</sup> Da' naken blo, yela' žejlé' chele che Benne' Criston' gaken chele ka to da' naken choch da' wzele lawle, nich bi gała' da' ka' wsé da' xiwe' le'e, da' ka' zej naken ka yag ntóche'do' ka' da' žia yi' láwe'gaken.

<sup>17</sup> Yela' žeslá gaken chele ka to lo'o ya da' gape chi'in yichjle.

Ūtiža' Dios gaken chele ka to ya ntoche' da' žonn Dios Be' la'y chežo, nich wtíl-lenžon da' bi naken chawe'.

<sup>18</sup> Le gon yógo'te da' ki, na' le wchaljlen Dios, na' le nnable-ne' gáklene' le'e.

Le wchaljlenteze Dios, zoalen Dios Be' La'y le'e.

Nich gonle da' ki, žala' soale ban laže', na' bi yedó láže'le, na' nnáblele Dios gáklene' benne' ka' zej nake' chie' le'. <sup>19</sup> Lewchaljlen Dios, na' le nnable-ne' gáklene' neda', na' wzejni'ile' neda' da' nnia' katen' žala' wchalja', na' gone' ga gaka' wechóg laže' katen' wchalja', nich gak wzejni'ila' benách ka' kan nak da' ngache' che diža' chawen'. <sup>20</sup> Dios bdie' lo na'a diža' chawen' nich wchaljan', na' dan' bena' ki nyejwa' liž ya nga. Le wchaljlen Dios cha', na' le nnable-ne' gone' ga gaka' wechóg laže' nich wchalja' diža' chawen', kan žala' gona'.

*Da' bchalj* Pablo kate' ze lawte

<sup>21</sup> Tíkiko, lježžo na' nži'ilžo-ne', na' žone' xchin Ūanžon' dot laže'e, wloe'ele' le'e dot kan žak chia' nga, na' kan žona'. <sup>22</sup> Che len, seła'a-ne' gan zoale, na' wloe'ele' le'e kan žaken cheto', na' gon choche' le'e.

<sup>23</sup> Znnabla' Ūažo Dios len Ūanžo Jesús, Benne' Criston', wká'n žie' yichj lázdo'le, na' gone' ga gata' chele yela' nži'il da' nžagen yela' žejlé' chele che Benne' Criston', yógo'tele na' nakle chie' le'. <sup>24</sup> Dios gon chawe'e le'e, yógo'tele na' nží'ilele Ūanžo Jesús, Benne' Criston', na' nak li laže' yela' nži'il chele le'. Ka'kze gaken.



## DIŽA' DA' BSELA' PABLO LO YEŽ FILIPOS

### *Pablo žape' "Padiox" benách ka' che Jesús*

<sup>1</sup>Neda', Pablo, žapa' le'e "Padiox", le'e na' žejle'le che Jesús, Benne' Criston', na' nólele žáklenle benách chie' ka', na' nólele le'e žape chi'ile légake'. Zoale yež Filipos, na' nakle che Dios, na' nakle toze len Jesusen'. Xkwide' Timoteo žonlenbe' neda' tzen, na' nakto' wen žin che Jesusen'. <sup>2</sup>Znnabla' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le.

### *Pablo znnable' Dios gáklene' benách ka' che Jesús*

<sup>3</sup>Žapa' Dios: "Žóxkeno'" kate' zza' laža'a chele le'e. <sup>4</sup>Žebela' kate' zcháljlena' Dios, na' znnabla'-ne' gáklene' le'e <sup>5</sup>dan' žejsá' laža'a kan bénlenle neda' tzen žin che diža' chawen'. Wzó lawle žonle žin na' ža na' bénlelen, na' žonlen na' zejte na'a ža. <sup>6</sup>Dios wzó lawe' žone' to da' naken chawe' lo yichj lázdo'le. Žxen laža'a Le' gónteze' ki na' zejte ža yelá' Jesús, Benne' Criston'. <sup>7</sup>Kan zza' laža'a chele naken kan žala' gona' dan' nží'ile'ela' le'e. Yógo'tele žebélenlele da' žonn Dios chežo, na' lo be' nakkze žonlenle neda' tzen kate' ne nyejwa' liž ya nga, na' ki gonle kate' žina' lawgak benne' yolawe' ka' nich wloe'ela' law, na' gon chi'a diža' chawen' che Benne' Criston'. <sup>8</sup>Nnézkzele Dios kan nží'ile'ela' le'e. Naken kan Jesús, Benne' Criston', nží'ile'ekzele' žo'o. <sup>9</sup>Znnabla' Dios gone' ga ží'izelele lježle ka', na' gónnli'e yela' sina', na' yela' žejní'il chele, <sup>10</sup>nich gak kwele da' nákle'eže chawe'. Cha' gaken ki chele, na' gakle dot chawe', na' bi gak nitó benne' bi da' nnie' chele ža na' yelá' Benne' Criston'. <sup>11</sup>Da' nakle nak bian' da' naken chawe' da' žon Benne' Criston' lo yichj lázdo'le nich la' law yela' baní' che Dios, na' nich ga'n zene' Le'.

### *Zožo nbanžo nich gakžo kan nak Jesús*

<sup>12</sup>Zí'na'do' ka', žénela' nnézlele da' ni: yógo'te da' goken chia' góklenen neda' nich gota' latje chia' bchalja' diža' chawen'. <sup>13</sup>Ka' goken, yógo'te ni'a na'gak benne' yolawe' ka' len yezika' benne' ka', nnézgekle' nyejwa' liž ya nga dan' žona' xchin Benne' Criston'. <sup>14</sup>Dan' nyejwa' neda' liž ya nga, yelá'te'ze ndachgak lježžo ka', benne' ka' nníta'gake' nga, zej nakže' benne' wechóg laže' ka', na' žxen láže'gake' Xanžon', na' biž zžébegake' zcháljgake' xtiža' Dios.

<sup>15</sup>Da' li bale' zcháljgake' che Benne' Criston' dan' zgé'egekle' neda', na' želdíl diže'e, san yebale' zcháljgake' chie' dot li láže'gake'. <sup>16</sup>Benne' ka' zgé'egekle' neda' zcháljgake' che Benne' Criston' lo yela' zka'n zen kwíngake', na' kege dot li láže'gake'. Žénegekle' wsaka' zí'gake' neda' kate' ne nyejwa' liž ya nga. <sup>17</sup>Benne' dot laže' ka', lo yela' nží'il chégake' zcháljgake' chie' Le', dan' nnézgekle' Dios na'kze bdie' lo na'a žin da' žona', zchalja' diža' chawen'. <sup>18</sup>Bi žonen ga že' zedla'. Žebela' dan' zcháljgake' che Benne' Criston' nákteze, cha' zcháljgake' dot láže'gake' o cha' bi žóngaken' ki.

Na'a, žebéžela' <sup>19</sup>dan' nnezla' yelá' neda' lo da' žaken chia', nyejwa' liž ya nga, dan' znnáblele le'e Dios gaken ki, na' dan' žaklen Dios Be' La'y neda'. Nake' Le' Bennen' žsela' Jesús, Benne' Criston', chežo. <sup>20</sup>Ki žénela', na' žxen laža'a Dios, gone' ga bi yedoe'ela', na' gone' ga gak wchalja' lo yela' wechóg laže', na' lo na'a neda' gá'nteze zen Benne' Criston' na'a ža, na' yógo'te ža da' zá'gaken, cha' gon byenen la' gattia' o cha' soa' nbana'. <sup>21</sup>Kan žekla' neda', cha' zoa' nbana', naken nich gaka' kan nak Benne' Criston', na' cha' gata', gaken to da' nakžen chawe'. <sup>22</sup>Cha' gak gona' žin da' gáklenen diža' chawen' che Benne' Criston' cha' soaza' nbana', bi nnezla' bile žala' kwian'. <sup>23</sup>Nak zede kwian'. Žénela' gata' nich chejsóalena' Benne' Criston', da' gakžen chawe' chia', <sup>24</sup>san žonže byenen soaza' nbana' nich gak gáklena' le'e. <sup>25</sup>Dan' nnezla' naken ki, lezka' nnezla' gá'nlena' le'e nich gáklena' le'e nich gakže li laže' kan žejle'le che Benne' Criston', na' yebéželele

dan' žejle'le chie' ʎe'. <sup>26</sup> Ki naken, yedjsóalena' ʎe'e da' yoble, da' gonen ga chaz ʎáže'le Jesús, Benne' Criston', ni'a che da' gone', gáklene' neda'.

<sup>27</sup> Le we' ʎáže'ze gakle kan naken tlebe ʎen diža' chawen' che Benne' Criston'. Ki gaken, cha' yedjwía' ʎe'e o cha' soa' zi'to', yenla' nakle choch, na' nakle toze kan žonle tzen žin che da' žejle'žo, dan' zan' chežo ni'a che diža' chawen'. <sup>28</sup> Bi we'le latje benne' ka' bi zlé'egek'le ʎe'e chawe' nich bi wchébegake' ʎe'e. Da' ni wlo'e'elen ʎégake' kwia yí'gake', san yelale ʎe'e, dan' gak bia' Dios žákʎenkze' ʎe'e. <sup>29</sup> Dios žonne' ʎe'e latje gonle xchin Benne' Criston', kégeze kan žejle'le chie', san ʎezka' kan zžáka'le katen' žonle xchinen'. <sup>30</sup> Na'a, gak gónʎenle neda' tzen we' ʎáže'žo wchaljžo diža' chawen'. Blé'ekzelele kan wzaka'a katen' bena' ki zga'ale, na' žénlele kan ʎezka' zžaka'a na'a.

## 2

*Jesús goke' gaxjw ʎáže', na' wzi'e yela' zen*

<sup>1</sup> Dan' Benne' Criston' žon choche' ʎe'e, na' ʎo yela' nži'il chie' žeyache' ʎáže'le ʎe'e, na' nakle toze ʎen Dios Be' La'y, na' nži'ilele lježle ka', na' žeyache' ʎáže'lele lježle tole yetole, <sup>2</sup> le gon ga yebé'le'ežela'. Nich gonle ki, žala' gakle toze ʎen lježle ka', na' gak toze kan nži'ilele lježle tole yetole. ʎezka' žala' gakle toze ʎo be' nákkzele, na' kan zža' ʎáže'le. <sup>3</sup> Kan nak da' žonle, bi be žala' gonle ʎo yela' zdan yela' gape chele o nich wká'n zen kwinle, san cháwe'do' žala' gonle yógo'te, na' bi géklele nákkzele ʎe'e blo ka lježle ka'. <sup>4</sup> ʎezka' le we' ʎáže' gak chawe' chegak lježle ka', na' kege chele ʎe'eze.

<sup>5</sup> Žala' gakle gaxjw ʎáže' kan gok Jesús, Benne' Criston', gaxjw ʎáže'. <sup>6</sup> ʎe' nake' tlebe kan nak Dios na'kze, san bi gokle' žala' gon byene' ga'ne' tlebe kan nak Dios. <sup>7</sup> Bzoakze' cheʎa'ale yógo'te da' wdape', na' ben kwine' ka to benne' ndo'w. Golje' kan žaljak benách ka', na' goke' benách. <sup>8</sup> Katen' goke' benne', goke' gaxjw ʎáže', na' bene' kan zžna xtiža' Dios, na' gote'. Wdé'e ʎe'e yag kroze kan žak che to benne' wen da' zinnj. <sup>9</sup> Che ʎen Dios bechise' ʎe', na' bene' ga nake' blo ya'abá chie', na' bzoe' chie' to la da' záka'žen ka yógo'te lagak benách ka'. <sup>10</sup> Ki ben Dios nich wzóa zibgak yógo'te benne' ka', benne' nníta'gake' ya'abá chie', na' yežlyó nga, na' ʎo latje choʎ, katen' yéngekle' la Jesusen'. <sup>11</sup> Yógo'tegake' nnágake' kwáselo nak Jesús, Benne' Criston', Xángake' nich ga'n zen Xažo Dios.

*Žala' gakžo ka da' ka' zgó'ogaken baní' yežlyó nga*

<sup>12</sup> Che ʎen, zí'na'do'ka', kan bénlele da' wnnía' katen' wzóalena' ʎe'e, na'a žon byenžen gonle kan zžnía' kate' ne zoa' zi'to' gan zoale. Le gon xchin Xanžon' na' zejte yeyož yeslé' ʎe'e. Le gon ki ʎo yela' zžebe chele ʎe', na' ʎo yela' žzize. <sup>13</sup> Dios žonkze' žin ʎo yichj ʎázdo'le, na' žone' ga žénelele gonle da' žaz ʎáže'e ʎe', na' ʎezka' žonne' yela' wak chele nich gak gonlen.

<sup>14</sup> Le gon yógo'te da' žala' gonle, na' bi be nnele chen, na' bi tiʎ diža'le. <sup>15</sup> Ki žala' gonle, nich bi gak nitó benne' bi da' nnie' chele, san nich gakle ʎi ʎáže' zi'n Dios, na' gakle dot chawe' yežlyó nga, gan zoale ladjw benách ka' bi zej nake' chawe', na' zžóagake' Dios cheʎa'ale. ʎe'e zgo'le baní' ʎádwjgake' kan zgo'ogak belj ya'abá ka' baní' katen' nak choʎ nga. <sup>16</sup> Žonle ki kate' zchaljle diža' da' zžánʎenžo ʎáwgake'. Cha' ki gonle, na' gak yebé'le'ela' ni'a che da' nákkzele ʎe'e ža na' yelá' Benne' Criston', dan' nnezla' kege dáche'ze wdía' gan ben zož gata', na' bénli'a žin. <sup>17</sup> Yela' žejlé' chele che Benne' Criston' naken to da' žaz ʎáže' Dios. Cheʎa' gon byenen gata' neda' nich gak ʎi ʎáže' yela' žejlé' chele chie' ʎe', yebela', na' gak da' chawe' chia' neda' tzen ʎen yógo'tele ʎe'e. <sup>18</sup> ʎezka' žala' yebélele ʎe'e, lježto' ka', dan' gak da' chawe' chele ʎe'e tzen ʎen neda'.

*Kan žongak xkwide' Timoteo, na' xkwide' Epafrodito*

<sup>19</sup> Cha' ki žénele Xanžo Jesusen', žžen ʎáža'a ʎa' séʎa'tia' xkwide' Timoteo gan zoale, nich gak yebela' katen' yela'be' nga, na' yedjloé'elbe' neda' kan žaken chele. <sup>20</sup> Tozbe' lebe' zža' ʎáže'be' kan zža' ʎáža'a neda', na' že' ʎáže'le'ebe' ʎe'e. <sup>21</sup> Yógo'te benne' yezika' že' ʎáže'gake' da' naken chégakze'. Bi že' ʎáže'gake' xchin Benne' Criston'. <sup>22</sup> Nnézkzelele

kan ben xkwide' Timoteon', bežojbe' chawe'. Bénlenbe' neda' tzen žin che diža' chawen', na' nakbe' chia' ka to xkwide' byo, žónlenbe' xabe' tzen žin. <sup>23</sup> Seļa'a xkwide' Timoteon' gan zoale katen' nnezla' bi da' gaken chia' nga, <sup>24</sup> la'kze žxen laža'a Xanžon' gone' ga la' yedjwátia' le'e.

<sup>25</sup> Lezka' žekla' žon byenen seļa'a bi' lježžo Epafrodito gan zoale. Xkwide' ni bénlenbe' neda' tzen žin che Benne' Criston', na' wdíl-łento' da' xiwe'. Le'e bséla'kzele-be' ga zoa' ni nich gáklénbe' neda'. <sup>26</sup> Lebe' žénekelbe' yedjwábe' le'e, lježto' ka', dan' že' láže'le'ebe' le'e dan' nnézele wda'be' yižwé'. <sup>27</sup> Da' li wda'be' yižwé', na' gok gatbe', san Dios beyache' láže'le'-be', na' kégeze lebe', san lezka' beyache' láže'le' neda', nich bi gakže nyache' laža'a ka naka' na'a. <sup>28</sup> Che len, gónežela' seļa'a-be' gan zoale nich gak yebélele da' yoble katen' yel'é'elele-be', na' biž gak nyache' laža'a neda'. <sup>29</sup> Le si' lo na'le-be' lo yela' žebél chele, dan' nakbe' bi' lježžo žejlé'be' che Benne' Criston'. Le gape ba la'ne yógo'te benách ka' zej nake' kan nakbe' lebe', <sup>30</sup> dan' ben zož chebe' gatbe' dan' benbe' xchin Benne' Criston', na' dan' góklénbe' neda' lo wlazle le'e.

### 3

#### *Da' naken dot chawe'*

<sup>1</sup> Na'a, zí'na'do' ka', le yebél dan' nakle toze len Xanžon'. Bi že' zedla' wzoja' chele da' yoble kan nak dan' bzoja' chele zga'ale, dan' gáklénen le'e. <sup>2</sup> Le gape chi'i kwinle chegak benne' ka' žóngake' da' zinnj. Zej nake' ka' bia yixe' snia ka', benne' ka' žon byéngake' chog lo beļa' chegak benne' byo ka' da' nak bia' nzi'gake' xtiža' Dios. <sup>3</sup> Da' nak bian' nzi'žo xtiža' Dios, dan' naken dot li láže', zóalenen žo'o. Dan' žejlé'žo che Dios, yo'o Dios Be' La'y yichj lázdo'žo, na' žebelžo dan' nakžo toze len Jesús, Benne' Criston'. Bi žxen láže'žo to da' žiazzen lo beļa' žen chežo. <sup>4</sup> La'kze žxen láže'žo naken ki, lezka' neda' de chia' to da' gak wxén laža'a. Cha' zoa no benne' žekle' yel'é' dan' zoa da' chawe' da' bene', neda' ba benža' ka da' ben bennen':

<sup>5</sup> Wžóg lo xpela'a dan' nak bian' katen' goka' xono' ža.

Golja' ladjw biche' ljež benne' Israel ka'.

Nbáblena' za'só Benjamín, zínkze Israel na'.

Xa xna'a zej nake' benne' hebreo ka'.

Goka' benne' yodo' fariseo kan bka'n zena' Dios.

<sup>6</sup> Be' láže'li'a xtiže'e ga bžinte wžia' laža'a benách ka' che Benne' Criston'.

Cha' wak to benne' gake' chawe' law Dios dan' žone' kan zenna xtiža' Dios, bi gok no benne' bi da' nnie' chia'.

<sup>7</sup> Na'a, da ka' bxen laža'a zga'ale, ba bzoan' cheļa'ale dan' naka' che Benne' Criston'.

<sup>8</sup> Kégeze da' ki, san lezka' bnnita' cheļa'ale yógo'te da' zej den, nich gak gónbi'a Xanžo Jesús, Benne' Criston', dan' záka'težen ka yógo'te da' ka'. Nich gónbi'a Le' bnnita' cheļa'ale yógo'te da' ka', na' žekla' zej naken ka bebe, nich gata' chia' da' žonn Benne' Criston' chežo, <sup>9</sup> na' nich gaka' toze len Le'. Beyaka' chawe', kege dan' žona' kan zenna xtiže'e, san Dios na'kze beyone' neda' chawe' dan' žejli'a che Benne' Criston', kan žeyone' chawe' yógo'te benne' ka' žejlé'gake' chie' Le'. <sup>10</sup> Žénezela' gónbi'a Benne' Criston', na' soalén yela' wak che Dios neda', dan' bkonle' žin katen' besbane' Benne' Criston' lo yela' got, na' nich gónlena' Le' tzen, saka'a neda' kan wzake'e Le', na' nich soa' gata' kan gote' Le', <sup>11</sup> dan' žxen laža'a Dios, yesbane' neda' lo yela' got.

#### *Da' žonžo nich la'žo latje chežo*

<sup>12</sup> Bi znnia' ba napa' yógo'te da' ki da' gonn Dios chia', na' bi žekla' ba naka' dot chawe' lawe' Le'. Na'a, žon byena' gata' chia' yógo'te da' ka' dan' ba wzí' lo na' Jesús, Benne' Criston', neda'. <sup>13</sup> Le'e, zí'na'do' ka', bi na' gapa' da' ki, san toze da' žon byena'. Zzaļ laža'a da' ba napa', na' žon byena' gata' chia' da' za'. <sup>14</sup> Žona' kan žon to benne' taría taría žitje' lo witje nich gata' chie' to da' yebélenle'. Ki žona' nich gata' chia' da' bliž Dios žo'o nich gatan' chežo ya'abá chie' dan' nakžo toze len Jesús, Benne' Criston'.

<sup>15</sup> Ki žala' gonžo yógo'težo žo'o, nak dot li laže' kan žejle'žo che Benne' Criston'. Cha' žéklele bálele žala' gonle to da' yoble, znnabla' Dios wzejni'ile' le'e. <sup>16</sup> Na'a, kan nak da' ba nzi' lo na'žo, žala' góntezežon.

<sup>17</sup> Le'e, zí'na'do' ka', le gon kan žona' neda'. Ba bsdlto' le'e kan žala' gonle. Le wia kan žongak benne' ka' žóngake' kan bento' neto'. <sup>18</sup> Ba gožkza' le'e zan chi'i, na' žapa' le'e da' yoble len yela' zbeže chia', znnia': da' žongak benne' zan žonen ga zej nake' ka' benne' ka' bi zlé'egekle' Benne' Criston' chawe', dan' zzoágake' chela'ale da' benkze' Le' le'e yag kroze. <sup>19</sup> Chjak benne' ka' žóngake' ki lo yi' gabíl dan' dios chégake' naken da' zzeze láže'gake', na' zka'n zen kwíngake' ni'a che da' žóngake', da' ka' žala' gonon ga yedo'egekle'. Že' láže'zegake' da' de yežlyó nga, <sup>20</sup> san žo'o že' láže'žo da' de ya'abá che Dios gan nbabžo, na' zbezžo ža yelá' Xanžo Jesús, Benne' Criston', Bennen' žeslé' žo'o, katen' yežoje' ya'abá che Dios. <sup>21</sup> Le' wché'e belá' žen chežo, da' kwia yi'kzen, na' gone' ga yeyaken kan nak belá' žen chekze' Le', da' soan to chi'ize. Ki gone' len yela' wak zen chie' da' wkonle' žin nich nna bi'e yógo'te.

## 4

*Žala' yebétezelenžo Xanžo*

<sup>1</sup> Che len, zí'na'do' ka', le gak choch kan žejle'le che Xanžon'. Nží'ile'ela' le'e, na' ženela' yedjwía' le'e. Žonle le'e ga žebela', na' nakle chia' ka' to da' chawe' da' benn Dios chia'.

<sup>2</sup> Le'e, Ebodia len Síntike, žáta'yoela' le'e gake toze kan žala' gakgak benne' ka' zej nake' che Xanžon'. <sup>3</sup> Na'a, lježa' li laže', ženela' gákleno' chope' ka', dan' bénlengake' neda' tzen žin, bchaljto' diža' chawen', na' bénlengak Klemente len yezika' lježa' ka', neto' tzen. Ba zej nyejw lágake' ya'abá che Dios gan zej nyejw lagak benne' ka' ba de yela' nban da' zejlí kanne chégake'.

<sup>4</sup> Le yebétezelenle Xanžon'. Da' yoble, znnia': Le yebél. <sup>5</sup> Le gak ži'i laže' len yógo'te benách ka'. Za' yelá' Xanžon'.

<sup>6</sup> Bi kwe' zedle, san le nnable Dios da' žiažjen chele, na' le yi'e: "Žóxkeno'" ni'a che yógo'te dan' znnable. <sup>7</sup> Dios wká'n žie' yichj lázdo'le, kan zdetlen ka' da' gak chejni'igekle benách ka'. Dan' zzoa žin yichj lázdo'žo gape chi'in yichj lázdo'le, na' da' zza' láže'le, dan' nakle toze len Jesús, Benne' Criston'.

*Žala' sa' láže'žo da' naken chawe'*

<sup>8</sup> Da' žapa' le'e kate' ze lawte, zí'na'do' ka', le sa' láže'le che:

Da' ka' zej naken chawe'.

Da' ka' žon cháwe'gaken benách ka'.

Da' naken dot da' li.

Da' naken li laže'.

Da' žebélenžo.

Da' naken dot laže'.

Da' naken xtan.

Da' žala' gapžon ba la'ne.

<sup>9</sup> Le gon kan bsdla' le'e, dan' wzí' lo na'le, kan bcháljljlena' le'e, na' kan bena' gan zoale. Dios, Bennen' žonne' chežo da' zka'n žin yichj lázdo'žo sóalene' le'e.

*Da' chawe' da' bengak benne' yež Filipos ka' che Pablo*

<sup>10</sup> Žebélenla' Xanžon' dan' že' láže'le le'e neda' da' yoble. Bi znnia' goj láže'le neda', san bi na' gata' latje chele gáklenle neda'. <sup>11</sup> Lezka', bi znnia' ki dan' zoa bi da' žiažjela', dan' ba nsedla' chaz laža'a da' dezen chia'. <sup>12</sup> Ba wdía' lo yela' yache', na' lo yela' wnni'a. Nsedla' soa' nákteze, cha' neljla' o zbil zdona', na' cha' de chia' da' zenle'e o zoa bi da' žiažjela'. <sup>13</sup> Yógo'te zžáke'la' dan' Benne' Criston' žon choche' neda'. <sup>14</sup> Benle le'e da' chawe' katen' góklenle neda', na' beyón zenle neda' katen' wzaka'a.

<sup>15</sup> Le'e, benne' yež Filipos ka', nnézkzelele kan gok chia' ža na' katen' bezá'a gan nbab Masedonia, nich bejchalja' diža' chawen'. Ládwiġgak benách ka' che Benne' Criston', bi wzóa no benne' góklene' neda', san lé'ezele góklenle neda'. Bséla'le chia' dan' bnézwlen, dan' wzí' lo na'le da' bzenla' le'e. <sup>16</sup> Katen' wzóa' lo yež Tesalónika, to chope chi'i bséla'le dan' bnézwlen chia' katen' byážjelan'. <sup>17</sup> Bi že' laža'a bi da' si'an, san žénela' gáta'že chele da' yebélenlelen ya'abá che Dios. <sup>18</sup> Žapa' le'e: ba wzi'a yógo'te dan' bséla'le chia', na' wdetle ka da' byážjela'. Dan' bséla'le lo na' xkwide' Epafroditon' benen ga goken ki. Dan' bnézwlen naken ka to da' zla' zix da' zla'ten law Dios, na' ka to da' zgo'ožon law Dios da' žaz laže'e le'. <sup>19</sup> Dios wnezjwe' chele yógo'te da' žiážjelele, kan nak yela' wnni'a da' žen' ya'abá chie', dan' nakle toze len Jesús, Benne' Criston'. <sup>20</sup> ¡Ga'n zénteze Xažo Dios! Ka'kze gaken.

*Benách ka' che Jesús žápegake' "Padiox" ljéžgake' ka'*

<sup>21</sup> Lo wlaza' neda', le gape "Padiox" benne' ka' zej nake' che Dios ga na', dan' zej nake' toze len Jesús, Benne' Criston'. Lježžo ka' nníta'gake' nga, benne' ka' žónlengake' neda' tzen, žápegake' le'e "Padiox." <sup>22</sup> Lezka' yógo'te benne' ka' nníta'gake' nga, benne' ka' zej nake' che Dios, žápegake' le'e "Padiox." Lezka' benne' wen žin ka' nníta'gake' liž benne' zna bi'e dot gan nbab Roma žápegake' le'e "Padiox."

<sup>23</sup> Znnabla' Xažo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e yógo'tele le'e. Ka'kze gaken.

## DIŽA' DA' BSELA' PABLO LO YEŽ COLOSAS

*Pablo žape' "Padiox" benách ka' che Jesús*

<sup>1-2</sup> Neda', Pablo, žapa' le'e "Padiox", nakle che Dios, na' nakle lježto' ka' žejle'le che Benne' Criston', na' zoale lo yež Colosas. Znnabla' Xažo Dios gon chawe'e le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le. Naka' wbás che Jesús, Benne' Criston', dan' žénele Dios gaka' ki. Bi' lježžo Timoteo žónlenbe' neda' tzen.

*Pablo zcháljlene' Dios, na' ži'e Le': "Žóxkeno"*

<sup>3</sup> Kate' zcháljlento' Dios, Xa Xanžo Jesús, Benne' Criston', žéteztó'-ne': "Žóxkeno" ka' nak chele, na' znnablto'-ne' gon chawe'e le'e <sup>4</sup> dan' benlto' kan žejle'le che Jesús, Benne' Criston', na' kan nží'ilele yógo'te benne' ka' zej nake' che Dios. <sup>5</sup> Ki žonle dan' žxen láže'le da' bchebe laže' Xanžon' gonne' chele, Bennen' zoe' ya'abá che Dios, dan' bénlelen katen' bžin chele le'e da' naken dot da' li che diža' chawen'. <sup>6</sup> Diža' chawen' bžinen chele kan zžinen dot yežlyó nga. Žonen žin, na' zze diža' chen dot yežlyó nga, tlebe kan žaken gan zoale le'e. Ki žaken ža ni'te katen' bénlelen, na' zejte na'a ža, na' da' li Bénbia'le kan žon chawe' Dios žo'o. <sup>7</sup> Epafras bsdle' le'e da' ni. Nake' benne' nží'ilžo-ne', na' žónlene' neto' tzen žin, na' lezka' nake' wen žin li laže' che Benne' Criston', na' žáklene' le'e. <sup>8</sup> Benne' ni bzenle' neto' kan nží'ilele lježle ka', da' gak gonlen dan' zoalen Dios Be' La'y le'e.

<sup>9</sup> Che len lezka' neto', ža ni'te katen' gókbe'elto' da' ni, na' zejte na'a ža bi žsento' zcháljlento' Dios, na' znnablto'-ne' gáklene' le'e, na' gone' ga gónbia'le dot da' žénekzele' Le', na' wnezjwe' chele dot yela' žejní'il, na' yela' sina' da' zgo'o Dios Be' La'y lo yichj lázdo'žo. <sup>10</sup> Ki znnablto'-ne' nich gak gonle kan žala' gongak benne' ka' zej nake' che Xanžon', na' nich gak gonle yógo'te da' žaz laže'e Le', na' nich gak gonle yógo'te da' naken chawe', na' gakže li laže' kan nónbia'le Dios. <sup>11</sup> Znnablto'-ne' gon choche' le'e, na' wnezjwe' chele yela' wak chawe' chie', nich gak sóelele yógo'te da' žaken, na' nich gakle zen laže', na' yebéle'elele. <sup>12</sup> Lo yela' žebél chele le ye' Xažo Dios: "Žóxkeno" dan' bdie' lo na'žo gata' chežo latje lo baní' chie', nich gónlenžo tzen benne' ka' zej nake' che Leze'. <sup>13</sup> Xažo Dios na'kze beslé' žo'o lo na' da' xiwe', dan' znná bian' latje chol, na' bdie' žo'o gan znná bia' Zi'nkze', Bennen' nží'ile'. <sup>14</sup> Zi'ne' na' beya'we' žo'o, katen' gote' lo wlazžo žo'o, na' benít lawe' chežo doła' da' wbága'žo.

*Beyakžo toze len Dios dan' got Jesús lo wlazžo žo'o*

<sup>15</sup> Benne' Criston' nake' tlebe kan nak Dios na'kze, Bennen' bi gak le'elžo. Wzoakze Benne' Criston' zga'ale' ka' yógo'te da' ben Dios. <sup>16</sup> Lo na' Benne' Criston' ben Dios yógo'te da' zej den, da' ka' zej nnitan' ya'abá, na' da' ka' zej nnitan' yežlyó nga, da' ka' zle'elžon, na' da' ka' bi gak le'elžon, da' ka' zej naken latje blo ka', na' yela' wnná bia', na' da' ka' nzi' lo ná'gaken yela' zen, na' yela' wak che ya'abá che Dios, na' che yežlyó nga. Ben Dios yógo'te da' ka' lo na' Benne' Criston' nich yebélenle' Le' légaken. <sup>17</sup> Benne' Criston' wzoakze' zga'ale' ka' yógo'te da' zej den, na' yógo'ten nníta'gaken ni'a che yela' wak chie' Le'. <sup>18</sup> Benne' Criston' nake' Xangak benách chie' ka', na' znezjwe' yela' nban chégake'. Lezka' nake' Bennen' nežw bebane' to chi'ize lo yela' got. Zga'ale' Le' bebane' to chi'ize lo yela' got nich gake' blo lawgak yógo'te da' zej den. <sup>19</sup> Ka' goken dan' wyáz laže' Xažo Dios soa dot da' nakkze' Le' len Benne' Criston'. <sup>20</sup> Ni'a che da' ben Benne' Criston', Dios bene' ga gak gánlengak Le' chawe' yógo'te da' zej den, da' ka' zej nnitan' yežlyó nga, na' da' ka' zej nnitan' ya'abá. Beyone' légaken toze len Lekze' dan' blalj Benne' Criston' xchene' katen' gote' le'e yag kroze.

<sup>21</sup> Le'e, zga'ale' bkwáslenle Dios, na' gogle ka' benne' ka' bi zlé'egekle' Dios chawe' lo yichj lázdo'le ni'a che zia' da' wbága'le, san na'a ba beyone' le'e toze len Lekze'. <sup>22</sup> Ka' goken dan' Benne' Criston' bde kwine', na' gote' lo wlazle le'e nich gak wzíe' le'e law Dios, nakle che Leze', na' nakle dot chawe', na' bi gak nitó benne' bi da' nnie' chele. <sup>23</sup> Ki



gaken cha' ga'nle choch kan žejle'le che Benne' Criston', na' gake ka to yo'o da' že' lenen gže', na' cha' bi cha' lázdo'le kan žxen láže'le diža' chawen' dan' bénlele, dan' zze diža' chen dot yežlyó nga dan' ben Dios zan ya'abá. Dios bzoe' neda', Pablo, nich gaka' wen žin che diža' chawen'.

*Žin da' bde Dios* lo na' Pablo

<sup>24</sup> Žebela' na'a ni'a che da' zzaka'a nich gáklena' le'e, na' lo beła' žen chia' zzáka'lena' Benne' Criston' tzen lo wláz beła' žen chie' Le', da' naken benách chie' ka'. <sup>25</sup> Dios bene' ga naka' neda' wen žin chegak benách ka' che Benne' Criston', na' žona' xchin Dios, dan' bdie' lo na'a gona' nich gáklena' le'e, na' wzenla' le'e dot kan nak xtiža' Dios. <sup>26</sup> Zzejni'ila' benách ka' da' ngache', dan' bgachen' ža ni'te, na' nitó benne' bi gok gónbi'en, san na'a Dios ba bzejni'ile' benách ka' zej nake' che Leze' kan nak chen. <sup>27</sup> Dios gónekzele' gone' ga gónbia'gak benách zi'to' ka' kan nak yela' wnni'a che dan' bgachen'. Ki žna dan' bgachen': “Benne' Criston' nake' toze len le'e, na' nake' da' nak bian' gak chazle le'e lo baní' chie'.”

<sup>28</sup> Zchaljito' che Benne' Criston', na' žsa'to' láže'gak yógo'te benách ka', na' žsedlto' légake' len yela' žejní'il che Dios, nich gak wzeto' yógo'te benách ka' law Dios, zej nake' dot chawe' dan' zej nake' toze len Jesús, Benne' Criston'. <sup>29</sup> Nich gaken ki žona' žin, na' že' laža'a yeyóž gona' da' ni, žkonla' žin dot yela' wak, na' yela' wnná bia', da' ka' žonn Benne' Criston' chia'.

## 2

<sup>1</sup> Ljéža'do' ka', žénela' nnézele že' láže'li'a gona' da' gáklenen le'e len benách ka' nníta'gake' lo yež Laodisea, na' lezka' yógo'te benne' ka' bi na' lé'egekle' neda'. <sup>2</sup> Žona' ki nich gon chocha' yógo'tele le'e nich gake toze lo yela' nži'il, na' gata' yela' žebél chele, na' gaple dot yela' wnni'a che yela' žxen láže' da' naken li láže', da' žonn yela' žejní'il chežo. Ki žaken nich gónbia'le da' bgache' che Xažo Dios, dan' nakkzen Benne' Criston'. <sup>3</sup> Lo na' Benne' Criston' žebélenlžo dot yela' wnni'a che yela' žejní'il, na' yela' sina' che Dios. <sup>4</sup> Da' ni žapa' le'e nich bi gak no benne' gon láže'le' le'e, bennen' yénele' chejle'žo da' wen láže'. <sup>5</sup> La'kze zoa' zi'to' gan zoale le'e lo beła' žen chia', lo be' nakkza' žónjena' le'e toze, na' žebela' dan' ženla' že' cháwe'le, na' nakle choch kan žejle'le che Benne' Criston'.

<sup>6</sup> Che len, kan wzí' lo na'le Xanžo Jesús, Benne' Criston', lezka' žala' gonle yógo'te da' gonle, zóalene' Le' le'e. <sup>7</sup> Kan žon to yag, zzoan lwen gže', na' lezka' kan nymas to ze'e lo lenen, le soalen Benne' Criston'. Le soa choch kan žejle'le chie' Le', kan ba bsédlele. Le yé'teze Dios: “Žóxkeno'.”

*Da' kobe da' nakžo dan' nakžo toze* len Jesús

<sup>8</sup> Le gape chi'i kwinle nich bi we'le no benne' latje gon láže'le' le'e, bennen' wkonle' žin yela' žejní'il chegak benách ka', na' diža' ka' žnnážegake' zej naken dot da' li, kan nak da' žónteze žongak benách ka', na' kan nak da' žsédgekle benách ka', da' naken che yežlyó nga, na' kege da' naken xtiža' Benne' Criston'.

<sup>9</sup> Dot da' nakkze Dios zóalenen Benne' Criston' la'kze beyake' benách, <sup>10</sup> na' le'e naple dot da' nak Dios dan' nakle toze len Benne' Criston', Bennen' žna bi'e yógo'te benne' wnná bia' ka', na' benne' ka' bi da' nzi' lo ná'gake'. <sup>11</sup> Nžog lo beła' chegak benne' judío, benne' byo ka', da' žloe'elen nzi' lo ná'gake' xtiža' Dios, san le'e, dan' nakle toze len Benne' Criston', zoalen le'e da' žloe'elen Dios nzi' lo ne'e le'e, da' bi naken to da' nonen lo ni'a lo na'gak benách ka'. Benne' judío ka' zchóggake' to yiddo' chegak bi' byodo' ka', san le'e, ba nde che dot yela' benách chele da' bénlenlen doła'. Ki naken chele dan' bénlenle Benne' Criston' tzen katen' gote' le'e yag kroze. <sup>12</sup> Katen' bezoale le'e nis bgáche'lenle Benne' Criston' tzen lo yežw ba, na' bebánlenle-ne' tzen dan' bejle'le che Dios, len yela' wak chie' besbane' Benne' Criston' lo yela' got. <sup>13</sup> Zga'ale gokle le'e ka' benne' gat ka' ni'a che doła' da' wbága'le, na' bi wzoalen le'e da' žloe'elen Dios nzi' lo ne'e le'e, san na'a Dios ba bene' ga zoale nbanle tzen len Benne' Criston', na' benít lawe' chele le'e yógo'te doła'

ka' da' wbága'le. <sup>14</sup> Dios bsole' da' ka' wbága'žo, da' ka' zej nyejwn le'e yiche lo da' bchi'le Moisés, da' ka' žesbága'gaken žo'o zia. Beké'e da' ka' wbága'žo, na' bde'en le'e yag kroze ka to da' wbagá' Benne' Criston'. <sup>15</sup> Katen' got Benne' Criston' le'e yag krozen', beké'e yela' wnná bia' chegak be' xiwe' wnná bia' ka', na' chegak be' ka' nzi' lo ná'gaken yela' wak che da' xiwe', dan' bloe'ele' dan' zej nakkze be' xiwe' ka', na' beké'e yela' wnná bia' chégaken, katen' gote' le'e yag kroze na'.

Žala' we' láže'žo da' naken che ya'abá che Dios

<sup>16</sup> Che len, bi we'le no benne' latje yesbage'e le'e zia ni'a che da' že'j žawle, o dan' bi žápele ža lni da' žápegak benne' Israel ka', da' žápegake' kate' zoa byo' že'n ka', na' ža la'y ka' chégake'. <sup>17</sup> Yógo'te da' ki zej naken ka to bxin che da' žala' gaken, na' zloé'ezegeklen da' napžo ni'a che Benne' Criston'. <sup>18</sup> Bi we'le no benne' latje gone' ga wnitle le'e da' žeyala' chele, bennen' žon byénli'e gaggak benne' ka' gaxjw laže', na' wka'n zéngake' wbás che ya'abá ka'. Znnágake' bloe'el Dios légake' da' ka' bi blé'egeklen', na' zka'n zen kwíngake' kan nak da' že'ze yíchjgake' lo yela' benachze chégake'. <sup>19</sup> No benne' žone' ki bi nake' toze len Benne' Criston', Bennen' nake' Xanžon', na' Le' zzoa choche' be'la' žen chie', da' nakžo žo'o. Zwawen', na' žone' ga naken toze ni'a che da' zej lo žit lo bin, na' zgole be'la' žen chie' na' kan žénele Dios wzenen'.

<sup>20</sup> Le'e ba nátlenle Benne' Criston' tzen nich biž wchí'igekle da' wsedle ka' che yežlyó nga le'e. ¿Biž chen' žonle kan ne nakle che yežlyó nga, na' žo'le latje zchí'igekle da' wsedle ka' chen le'e? <sup>21</sup> Ki znnagak da' wsedle ka' che yežlyó nga:

Bi wkonle žin da' ni.

Bi gawo' dan'.

Bi kano' yetó da' den.

<sup>22</sup> Yógo'te da' ki kwia yí'gaken katen' ba bkonlžo légaken žin. Ki zej nak da' ka' zchí'igekle benách ka', da' wsedle ka' nzi' lo ná'gake'. <sup>23</sup> Da' li, da' wsedle ki, žékgekle benách ka' zej napen yela' žejní'il. Žóngaken ga zloe'el kwíngake' ka benne' yodo' ka', na' ka benne' gaxjw laže' ka', na' žsaka' zí'gake' be'la' žen chégake', san da' wsedle ki bi žáklengaken légake' nich gak nna biá'gake' da' ka' zze láže'gake' lo yela' benachze chégake'.

### 3

<sup>1</sup> Na'a, cha' le'e bebánlenle Benne' Criston' tzen, le we' laže' da' naken che ya'abá che Dios gan že' Benne' Criston' kwit li ža che Dios, gan nake' blo. <sup>2</sup> Le sa' laže' da' žaken ža'le, na' kege da' žaken yežlyó ngaze. <sup>3</sup> Naken chele ka ba natle, na' yela' nban chele žape chi'i Benne' Criston' gan zoakze Dios. <sup>4</sup> Le'e nbánlenle Benne' Criston' tzen. Kate' la' lawe' Le', naž la' lawle le'e tzen len Le' lo baní' chie'.

Yela' nban gole, na' yela' nban kobe

<sup>5</sup> Che len, le gon ga kwia yí'gak da' zej zoalen le'e, da' ka' zej naken che yežlyó nga, da' ka' zej naken:

Da' kegle, na' da' zinnj,

na' da' zze láže'le da' kegle,

na' da' zze láže'le da' naken sban,

na' yela' zdan yela' gape.

Ki žala' gonle dan' no benne' zdan laže'e yela' gape nake' tlebe ka to benne' zka'n zene' lo'a ka', dan' bennen' zdan laže'en bi zdan laže'e Dios, na' bi gak wká'n zene' Le' dot laže'e. <sup>6</sup> Dan' žongak benách ka' da' ki, Dios gone' zia yógo'te benne' ka' bi žóngake' kan zanna xtiže'e. <sup>7</sup> Lezka' benle le'e do'la' ki katen' wyo'ole lo ná'gaken. <sup>8</sup> Na'a, biž gonle da' ki:

Biž ža'ale, na' biž gekle lježle ka' zi'.

Biž gonle da' zia che no benne'.

Biž nne xíwe'le, na' biž wchaljle da' kegle.

<sup>9</sup> Bi gon láže'le lježle tole yetole dan' ba bka'nle da' gokle zga'ale, na' da' ka' benle zga'ale.

<sup>10</sup> Ba nakle le'e benách kobe ka', na' Dios žekobe' yichj láždo'le nich yeyákžele kan nak

Bennen' beyone' le'e. Ki žala' gonle nich gónbia'le Le' dot kan nake' Le'. <sup>11</sup> Dan' ba nakžo toze len Benne' Criston':

Biž nakžo benne' zi'to' ka', na' benne' judío ka'.

Biž nakžo benne' ka' nžog lo beła' chégake' da' nak bian' zej nzi'e xtiža' Dios, na' benne' ka' bi nžog lo beła' chégake' dan' nak bian'.

Biž nakžo benne' ka' žejní'igekle', na' benne' ka' bi žejní'igekle'.

Biž nakžo benne' ndo'w ka', na' benne' bi zej ndo'e.

Na'a, Benne' Criston' nake' dot da' zakan', na' nake' toze len yógo'težo.

<sup>12</sup> Dios nži'ile' le'e, na' wžekze' le'e nich gakle che Leze'. Che len, žala':

We' láže'le lježle ka', na' gakle ži'i laže',

na' gaxjw laže', na' kwide' laže', na' zen laže'.

<sup>13</sup> Cha' žak diža' bizjw tole len yetole, le soele len lježle tole yetole, na' le yenít law che lježle tole yetole kan ben Benne' Criston', benít lawe' chele le'e. <sup>14</sup> Da' nakže blo ka yógo'te da' ki, žala' ži'ilele yógo'te benách ka', dan' nak yela' nži'il da' žonen žo'o toze, na' li laže'. <sup>15</sup> Le we' latje da' zka'n ži yichj lázdo'žo nna bian' yichj lázdo'le. Dan' zka'n žin yichj lázdo'žo žonn Dios chežo. Che len bliže' le'e, nich gakle toze lo beła' žen che Benne' Criston'. Le ye' Dios: "Žóxkeno'."

<sup>16</sup> Le si' lo na'le xtiža' Benne' Criston' da' gaken chele ka to yela' wnni'a zen. Dan' zoalen yela' žejni'il che Dios le'e, le wsedle, na' le wzejni'ile lježle tole yetole. Dot láže'le le goł che Dios salmo ka', na' da' ka' žoł-le nich we lawle Le', na' da' la'y ka' da' žoł-le, na' le ye' Dios: "Žóxkeno'." <sup>17</sup> Kan nak yógo'te da' žonle, da' naken da' zchaljlen o žin da' žonlen, le gon yógo'ten lo la Xanžo Jesusen', na' le ye' Xažo Dios: "Žóxkeno'" dan' nak Benne' Criston' toze len le'e.

*Da' žala' gonžo che lježžo ka' dan' nakžo che Jesús*

<sup>18</sup> Le'e, no'le ka' nžag ná'lenle benne' byo ka', le gon kan zнна xtiža'gak benne' byo che chele, kan žala' gonle, dan' nakle che Xanžon'.

<sup>19</sup> Le'e, benne' byo ka' nžag ná'lenle no'le ka', le ži'il no'le che chele, na' bi wchébele-ne'.

<sup>20</sup> Le'e, xkwide' ka', le gon kan zнна yógo'te xtiža'gak xa xna'le. Da' ni žaz laže' Xanžon'.

<sup>21</sup> Le'e, nólele nakle xagak xkwide' ka', bi tette sel-le zi'nle ka' snia, nich bi yexjw láže'gakbe'.

<sup>22</sup> Le'e, nólele nakle benne' ndo'w ka', le gon kan zнна yógo'te xtiža'gak benne' xanle yežlyó nga. Kégeze gonle ki katen' zwiagake' le'e kan žongak benne' ka' žénezegek'le góngake' ga chaz láže'gak benách ka', san dot láže'le le gon xchíngake' kan žala' gongak benne' ka' zžébegake' Dios. <sup>23</sup> Kan nak yógo'te da' žonle, le gonon dot láže'le, dan' gaken kan žonle xchin Xanžon', na' kege kan žónzele xchingak benách ka'. <sup>24</sup> Ba nnézkzelele yebí'i Xanžon' chele, na' wnezjwe' chele da' ba bkwez Dios chegak benne' ka' zej nake' ka zi'nkze' ka'. Ki gaken dan' žonle xchin Xanžo Jesús, Benne' Criston'. <sup>25</sup> No benne' žone' da' kegle, yebí'i Xanžon' che bennen' kan nak da' kegle da' bene', dan' bi wchá' Dios kan žala' yebi'e che chegak benách ka'.

#### 4

<sup>1</sup> Le'e, nólele nakle xagak benách ka', le gon da' naken chawe', na' da' naken li laže', kan zkónlele žin benne' wen žin chele ka'. Le chejsá' laže' lezka' zoa Xanle ya'abá che Dios.

<sup>2</sup> Le'e, yógo'tele, le wcháljenteze Dios. Le sóateze wcháljlenle-ne', na' le yi'e: "Žóxkeno'."

<sup>3</sup> Kate' ne zcháljlenle Dios, lezka' le nnable' gáklene' neto', nich wnezjwe' neto' latje wchaljto' xtiža' Xanžon', nich gak wzejni'ilto' benách ka' da' ngache' kan nak che Benne' Criston'. Dan' žona' ki nyejwa' liž ya nga. <sup>4</sup> Lezka' le nnable' Dios wnezjwe' neda' latje wzejni'ila' benách ka' da' ngachen' kan žala' gona'.

<sup>5</sup> Lo yela' žejní'il chele, le gon da' žonle lawgak benne' ka' bi žejlé'gake' che Benne' Criston'. Le wkonle binlo žin ža ka' gonn Dios chele nich gonle xchine'. <sup>6</sup> Žala' wchaljle diža' cháwe'do' ka' nich sí'gaken benách ka', kan zži'ížo beła' zede' nich gaken dži', na' ki nnézlele kan žala' yecheble, bi da' ye'le to to benne'.

*Benách ka' che Jesús žápegake' "Padiox" ljéžgake' ka'*

<sup>7</sup> Tíkiko wzenle' le'e da' žaken chia' nga. Nake' lježžo nži'ilžo-ne'. Lezka' nake' wen žin li laže' che Xanžon', na' žónlene' neda' tzen žin chie' Le'. <sup>8</sup> Che len žseła'a-ne' gan zoale, nich wzenle' le'e da' žaken chia', na' gon choche' le'e. <sup>9</sup> Onésimo, lježžon' nbáblene' le'e chéjlene' le' tzen. Lezka' nake' lježžo nži'ilžo-ne', na' žejli'e che Xanžon'. Chope' ki wzéngkle' le'e yógo'te da' žaken nga.

<sup>10</sup> Aristarko, benne' nyéjwlene' neda' tzen liž ya nga žape' le'e "Padiox." Lezka' xkwide' Markos, bi' byo che no'le zan Bernabé, žápebe' le'e "Padiox." Ba goža' le'e da' žala' gonle nich gáklene' xkwide' Markos na'. Cha' la'be' gan zoale, le gape-be' ba la'ne. <sup>11</sup> Lezka' bennen' zoe' nga, bennen' lie' Jesús, na' zoa yetó le' Justo, žape' le'e "Padiox." Zej nnita' benne' zan, benne' judío ka', žejlé'gake' che Benne' Criston', san chonnze' ki ladjw benne' judío ka' žónlengake' neda' tzen žin che xtiža' Dios, na' žeyón zénle'egake' neda'. <sup>12</sup> Epafras, bennen' nbabe' le'e, na' nake' wen žin che Benne' Criston', žape' le'e "Padiox." Dot laže'e zcháljlene' Dios, na' žáta'yoetezle' Le' gon chawe'e le'e nich gake' li laže', na' sóatezle' gonle yógo'te da' žénekzele Dios. <sup>13</sup> Zzoa lia' kan nak che Epafras na', že' laže'e le'e, na' lezka' benne' ka' nníta'gake' lo yež Laodisea, na' lo yež Hierápolis. <sup>14</sup> Demas žape' le'e "Padiox" na' lezka' Lukas, bennen' žeyone' benách ka', žape' le'e "Padiox" na' nži'ilžo-ne'.

<sup>15</sup> Le gape "Padiox" lježžo ka' nníta'gake' lo yež Laodisea, na' lezka' Ninfas len benne' ka' che Benne' Criston', benne' ka' zdóbgake' liže'. <sup>16</sup> Kate' yeyóž goł-le yiche ni gan zoale, le gon ga gól'gaken benách ka' che Benne' Criston' nníta'gake' lo yež Laodisea. Le goł le'e yichen' séla'gak benách Laodisea ka' chele. <sup>17</sup> Le ye' Arkipo: "Be' laže' gono' žin da' bde Xanžon' lo no'o."

<sup>18</sup> Neda', Pablo, zzojkza' díža'do' ni le'e yiche, znnia': žapa' le'e "Padiox." Le chejsá' laže' kan žak chia' ga nyejwa' liž ya ni. Znnabla' Dios gon chawe'e le'e. Ka'kze gaken.

## DIŽA' NEŽW DA' BSE<sub>LA</sub>' PABLO <sub>LO</sub> YEŽ TESALÓNİKA

*Pablo žape' "Padiox" benách ka' che Jesús*

<sup>1</sup> Neda', Pablo, žapa' le'e "Padiox", nakle che Benne' Criston', na' zoale lo yež Tesalónika. Nakle toze len Dios, na' lezka' len Xanžo Jesús, Benne' Criston'. Silbano len xkwide' Timoteo žónlengake' neda' tzen. Znnabla' Xažo Dios, na' Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le.

*Da' nak bia' žejle'gak benne' Tesalónika ka' che Dios*

<sup>2</sup> Žé'tezto' Dios: "Žóxkeno" kate' žejsá' láže'to' kan nak chele yógo'tele. Žejsá' láže'tezto' le'e, na' zoa da' znnablto' Dios ni'a chele katen' zcháljento'-ne'. <sup>3</sup> Žejsá' láže'tezto' law Xažo Dios kan nak da' žonle dan' žejle'le che Benne' Criston', na' kan nak žin da' žonle dan' nží'ilele-ne', na' kan náktezle choch dan' žxen láže'le Xanžo Jesús, Benne' Criston'. <sup>4</sup> Le'e, lježto' ka', Dios nží'ile' le'e, na' nnezlto' wžekze' Le' le'e. <sup>5</sup> Ki naken dan' wzí' lo na'le diža' chawen', da' zchaljton'. Kege len díža'ze, san lezka' len yela' wak bžinen chele, na' Dios Be' La'y ben chochen', na' dot láže'le bxen láže'len. Nnézkzelele kan gokto' gan zoale le'e dan' nží'ilto' le'e.

<sup>6</sup> Le'e bcha' kwinle, na' žonle kan žonto' neto', na' lezka' kan ben Xanžon', dan' wzí' lo na'le xtiže'e, na' la'kze wzáka'le'ele, bebélele dan' yo'ole Dios Be' La'y. <sup>7</sup> Ki naken, ba nakle to da' nak bian' lawgak yógo'te benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' gan nbab Masedonia, na' gan nbab Akaya. <sup>8</sup> Ki naken dan' wzé xtiža' Xanžon' lo na'le le'e. Kégeze gan nbab Masedonia, na' gan nbab Akaya, san lezka' yógo'te latje wzé diža' kan žejle'le che Dios. Ki naken, bi žon byenen bi da' nnato', <sup>9</sup> dan' la' légakze benne' ka' zžéngkle' neto' kan wdaple neto' ba la'ne, na' kan bcha' kwinle, na' wléj yichjle lo'a ka', na' beyakle che Dios nich gonle xchin Dios ban, Bennen' nakkze' Dios. <sup>10</sup> Na'a, zbezle ža yelá' Zi'n Dios, yežoje' ya'abá che Dios. Dios na'kze besbane' Le' lo yela' got. Benne' ni nake' Jesusen', Bennen' žeslé' žo'o lo doła', nich bi soa da' gonen ga gon Dios žo'o zia ža da' zan'.

## 2

*Xchin Dios da' ben Pablo lo yež Tesalónika*

<sup>1</sup> Le'e, lježto' ka', nnézkzelele žin che Dios da' benton' katen' wzóalento' le'e bi goken dáche'ze. <sup>2</sup> Nnézlele kan gok cheto' lo yež Filipos, kan wzáka'to', na' bengak benne' ka' neto' zia. Naž katen' bla'to' gan zoale le'e gokto' wechóg laže' dan' wzoalen Dios chežo neto', na' bzenlto' le'e diža' chawen' da' bde Dios lo na'to'. Ki bento' la'kze benne' wlaš chele ka' bží'igake' che xtiža'to'. <sup>3</sup> Katen' bzenlto' le'e xtiža' Dios, bchaljto', kege dan' nchíxelto', na' kege dan' gónelto' si'to' bi da' den chele, na' bi ben láže'lto' le'e. <sup>4</sup> Dan' žxen laže' Dios neto', bdie' lo na'to' wchaljto' diža' chawe' chien', na' kíte'ze zchaljton'. Bi benton' nich chaz láže'gak benách ka' da' žonto' san nich chaz lažen' Dios, Bennen' zchi'a laže'e da' yo'on yichj lázdo'žo. <sup>5</sup> Nnézkzelele batkle bcháljento' le'e da' wká'n zenen le'e, na' bi bebéj chawe' kwinto' kan žon no benne' žénele' si'e da' de chele. Nnézkzele Dios naken ki. <sup>6</sup> Bi wdiljto' yela' zen da' naken che yežlyó nga, dan' wka'nle le'e neto', na' kege da' wka'ngak benách ka' neto'. La'kze nzi' lo na'to' ye'to' le'e bi da' gonle dan' nakto' wbás ka' bse<sub>LA</sub>' Benne' Criston', <sup>7</sup> wzóalento' le'e lo yela' ži'i laže', na' bento' kan žongak xna'gak bi' že'ndo' ka', no'le ka' žape chí'igake' légakbe' lo yela' ži'i laže'. <sup>8</sup> Ka' goken, bží'ile'elto' le'e, na' zejte gónelto' wdeto' lo na'le, kégeze diža' chawen' che Dios, san yeláte'ze bi goken wdekzto' lo na'le yela' nban cheto', dan' nží'ile'elto' le'e. <sup>9</sup> Žejsá' láže'le, lježto' ka', kan goken katen' bzenlto' le'e diža' chawen' che Dios, kan béntezto' žin zede, na' lawe' ža, na' yele bento' žin nich bi wsaka' zi'to' nitole le'e.

<sup>10</sup> Le'e, lježto' ka' žejle'le che Benne' Criston', gak wzóa lile le'e kan bento', na' nnézkzele Dios kan wdáľento' le'e dot kan žaz laže' Dios, na' dot cháwe'do', na' kan bi gak nitó benne' nnie' chen. <sup>11</sup> Lezka' nnézlele kan bento' kan žon to xa xkwide' ka' chegak zi'ne' ka', bcháljľento' le'e, na' ben chochto' le'e to tole. <sup>12</sup> Bsa'to' láže'le gonle kan žala' gon no benne' nake' che Dios. Lezke' bliže' le'e nich gak chazle gan zńna bi'e Le' lo baní' chie'.

<sup>13</sup> Che ľen ľezka' žé'tezto' Dios: "Žóxkeno'." Ki žonto' dan' wzí' lo na'le xtiža' Dios da' bėnlele, dan' bzenľto' le'e. Wzí' lo na'ľen, kege ka xtiža' benachze, san kan da' li naken, xtiža' Dios naken. Xtiže'e na' žonen žin lo yichj lázdo'le le'e, le'e na' žejle'le che Benne' Criston'. <sup>14</sup> Le'e, lježto' ka', žaken chele kan žaken chegak benách ka' che Dios, benne' ka' zej nake' che Jesús, Benne' Criston', na' nníta'gake' gan nbab Judea. Ki naken dan' ba wzáka'le'ele lo na'gak benách wláž chele ka', tľebe kan wzáka'gake' ľégake' lo na'gak benách wláž chégake' ka', benne' ka' zej nake' benne' judío ka'. <sup>15</sup> Benne' judío ka' bėtgake' Xanžo Jesusen', na' ľezka' bėtgake' benne' ka' bcháljgake' lo wláž Dios. Lezka' belbía láže'gake', na' blággake' neto'. Bi žóngake' da' žaz laže' Dios, dan' bi zľ'egekle' chawe' yógo'te benách zi'to' ka'. <sup>16</sup> Lezka' žsėjwgake' xnezto' neto', nich bi wcháljľento' benách zi'to' ka', benne' ka' bi zej nbáblene' ľégake'. Ki žóngake' dan' zcháljľento' ľégake' nich yelágake'. Ki žaken, zzántezgake' doľa' ka' da' zej nbage'e, na' ba zej nbage'e zia da' gonen ga chog Dios chégake' kwia yí'gake'.

*Pablo žénele' chejwíe' lježžo ka' lo yež Tesalónika*

<sup>17</sup> Na'a, lježto' ka', žak nyache' láže'to' kan žaken che to benne' wzebe dan' ben byene soato' zi'to' gan zoale le'e to chi'ido', san la'kze bi zľe'elto' le'e, bi na' gal láže'to' le'e. Che ľen, žénežľto' yel'e'elto' le'e, dan' žak láže'le'eto' gonton'. <sup>18</sup> Che ľen ľezka' gónľto' yidto' gan zoale, na' neda', Pablo, da' li be' laža'a yida' ga na' chope chonne chi'i, san bsejw da' xiwe' xnezto'. <sup>19</sup> ĽBizkze da' žonen ga žxen láže'to', o da' žon ga žebelto', o da' chawe' da' žala' gapto', da' yebėlenľto' ľaw Xanžo Jesús, Benne' Criston', katen' yel'e'e? ĽKege le'ekze na'? <sup>20</sup> Le'ekze nakle da' žonen ga žak cheto' yela' ba nez zen, na' da' žonen ga žebelto'.

### 3

<sup>1</sup> Che ľen, kate' biž gok soelton', na' ben xtiža'to' ga'nto' chopto' lo yež Atenas, <sup>2</sup> na' bsėla'to' bi' lježžo, Timoteo, gan zoale. Nakbe' bi' wen žin che Dios, na' žónľenbe' neda' tzen zchaljto' diža' chawen' che Benne' Criston'. Bsėla'to'-be' gan zoale nich gon chochbe' le'e, na' wzejni'ilbe' le'e kan žala' chejle'le che Benne' Criston', <sup>3</sup> nich bi gak chope laže' no benne' ladjwle le'e ni'a che da' žsaka' zi'gak benách ki neto', dan' nnézkzelele zoažo yežlyó nga nich soelžo da' ki. <sup>4</sup> Lezka' katen' wzóaľento' le'e, bzenľto' le'e kan za' gak chežo da' wsaka' zí'gake' žo'o kan ba goken cheto', na' nnézkzelelen. <sup>5</sup> Che ľen, katen' biž gok soelan', na' bsėla'a xkwide' Timoteon' gan zoale nich yedjzenľbe' neda' kan nak chele, kan žejle'le che Benne' Criston', na' cha' da' xiwe', ben' žonen ga bága'gak benách ka' doľa', bi bden le'e nez doľa', na' cha' žin da' bento' gan zoale bi beyák dáche'ze.

<sup>6</sup> Kate' bezá' xkwide' Timoteon' gan zoale, na' bežinbe' ga zoato' neto' ni, bzenľbe' neto' da' chawe', dan' gožbe' neto' kan žejle'le che Benne' Criston', na' kan nží'ilele lježžo ka', na' kan lo yela' ži'i laže' chele žejśá' láže'tezle neto', na' ľezka' kan žak láže'le yel'e'elele neto', kan neto' ľezka' žak láže'to' yel'e'elto' le'e. <sup>7</sup> Che ľen, lježto' ka', katen' wzáka'to' yógo'te da' ka', na' da' zan da' goken cheto', naž gok da' beyón zenen neto' katen' benľto' kan žejle'le le'e che Benne' Criston'. <sup>8</sup> Na'a, beyák láže'to' dan' ženľto' zoale choch lo da' žejle'le che Xanžon'. <sup>9</sup> ĽNakxkze gak ye'to' Dios: "Žóxkeno'" kan žala' gonto' ni'a che yógo'te da' ka' žóngaken ga žebėle'elto' ľaw Dios chežo ni'a che da' nakle le'e? <sup>10</sup> De chgi' žľižto' Dios, zńnabľto'-ne' ľawe' ža, na' yele, nich gak yel'e'elto' le'e, nich gak wsa'to' da' žiážjelele kan nak da' žejle'le che Benne' Criston'.



<sup>11</sup> Na'a znnablto' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', ko'e neto' nez nich yidto' gan zoale. <sup>12</sup> Lezka' znnablto' Xanžon' gone' ga gole, na' gak li laže' kan nží'ilele lježle tole yetole, na' kan nží'ilele yógo'te benách ka', kan neto' lezka' nží'ildo' le'e. <sup>13</sup> Lezka' znnablto'-ne' gone' ga gak choch, na' dot chawe' yichj lázdo'le law Xažo Dios kan naken tlebe len da' nak la'y, na' gone' ki na' zejte ža yelá' Xanžo Jesús, Benne' Criston', tzen len benách la'y chie' ka'.

## 4

*Da' žonžo da' žaz laže' Dios*

<sup>1</sup> Yetó da' žon byenen, lježto' ka', ni'a che Xanžo Jesusen' žáta'yoelto' le'e, na' zchí'leto' le'e nich gonle kan nak da' ba bsedlto' le'e kan žala' gonle da' žaz laže' Dios. Kan ba žonle, ka'kze žala' góntezle.

<sup>2</sup> Ba nnézkzelele da' ka' gožto' le'e gonle, dan' wnnato' lo wláz Xanžo Jesusen'. <sup>3</sup> Da' žénele Dios naken gakle che Leze', na' biž gonle da' kegle. <sup>4</sup> Nnézlele to tole kan žala' sóalenle no'le che chele kan naken tlebe len da' nak la'y, na' gaple légake' ba la'ne. <sup>5</sup> Bi žala' sóalenle no'le chele lo yela' zze laže' da' sban, kan žongak benách ka' bi zej nake' che Dios, na' bi zej nónbi'e Dios. <sup>6</sup> Kan zej nak da' ki, bi žala' nitó benne' tetle gone', na' bi gon láže'le' lježe' ngáche'ze, dan' chog Xanžo na'kze chegak yógo'te benne' ka' žóngake' da' ki kwia yí'gake', dan' gone' kan ba gožto' lježto' ka', na' bzenlton' le'e. <sup>7</sup> Dios bliže' žo'o, nich biž gonžo da' kegle, na' nich gakžo dot chawe' lawe' Le'. <sup>8</sup> Ki naken, no benne' zzoe' cheļa'ale da' ni, kege benachze zzoe' cheļa'ale, san Dios na'kze zzoe' cheļa'ale, dan' bseļa' Dios Dios Be' La'y nich sóalene' žo'o, na' Lekze' znné' da' ni.

<sup>9</sup> Bi žon byenen wzoja' chele le'e le'e yiche kan žala' ží'ilele lježle ka', dan' Dios na'kze ba bsedle' le'e kan žala' ží'ilele lježle tole yetole. <sup>10</sup> Da' li nží'ilele yógo'te lježžo ka', benne' ka' nníta'gake' gan nbab Masedonia. Na'a, žáta'yoelto' le'e, lježto' ka', nich ží'iželele yógo'te lježle ka'. <sup>11</sup> Lezka' žáta'yoelto' le'e we' láže'le' kwezle cháwe'do', na' gonle da' ka' bde Dios lo na'kzle, na' gonkzle žin kan ba gožto' le'e žala' gonle. <sup>12</sup> Gožto' le'e ki nich gak gonle da' naken cháwe'do' lawgak benne' ka' bi zej nbáblene' le'e, na' ki gaken, bi be yážjelele le'e.

*Kan gak katen' yelá' Xanžo Jesús*

<sup>13</sup> Lezka', lježto' ka', žénelto' nnézlele kan nak chegak benne' gat ka', nich bi gak nyache' láže'le kan žaken chegak yezika' benách ka', benne' ka' bi žxen láže'gake' yebangak benne' gat ka'. <sup>14</sup> Cha' žejle'žo got Jesusen', na' bebane', lezka' žala' wxén láže'žo Dios, gone' ga benne' gat ka' yelá'gake' tzen len Jesusen', benne' ka' bejlé'gake' chie' Le'.

<sup>15</sup> Che len zzenlto' le'e xtiža' Xanžon' da' znnan ki: “Žo'o, benne' ka' ne zoažo nbanžo, na' nga'nžo kate' žinže ža yelá' Xanžo Jesús, Benne' Criston', bi chejchagžo Benne' Criston' zgá'aležo kate' góngaken benne' ka' ba gótgake'.” <sup>16</sup> Ki gaken dan' Xanžo na'kze žoje' ya'abá che Dios, na' yetje' nga, na' yenle chi'e dan' len yela' wnná bia' wliže', na' lezka' yenle chi'i wbás blo che ya'abá, na' lezka' yenle lozba' na' che Dios, na' yebangak benne' ka' ba gótgake', benne' ka' bejlé'gake' che Benne' Criston'. <sup>17</sup> Naž žo'o, benne' ka' ne zoažo nbanžo, na' nga'nžo yežlyó nga, wchise' žo'o tzen len légake' lo bejw ya'abá nich chejchagžo Xanžon' lo be'ze. Ki gaken, sóalentežžo Xanžon'. <sup>18</sup> Che len, le yeyón zen lježle tole yetole kan zej nak da' ki.

## 5

<sup>1</sup> Na'a, kan nak ža na' o yelen' katen' gaggak da' ki, bi žon byenen wzoja' chele le'e le'e yiche, lježto' ka'. <sup>2</sup> Le'e ba nnézkzelele kan gak ža kate' yelá' Xanžon'. Katen' yežine', kon yela'kze' kan zla' to benne' wbán žel. <sup>3</sup> Kate' nnagak benách ka': “Zga'n cháwe'žo, na' bi be gaken chežo” naž la' žinte da' wžia yin' légake', dan' gaken chégake' kan zla' da' zzaka' to no'le za' galj bi' že'n chie', na' bi yelá nitó benne' ladjw benách ka' nníta'gake' yežlyó nga katen' gak dan' žala' gaken. <sup>4</sup> Na'a, lježto' ka', bi nchol-le, na' che len bi žin

ža na' chele ngáche'ze kan zla' benne' wbán. <sup>5</sup> Yógo'tele nakle benách ka' che baní', na' che te ža. Bi nakžo benách ka' che žel, na' kege che da' naken choĭ. <sup>6</sup> Che len, bi žala' te ye le lawžo kan žak chegak benne' ka' bi zej nbáblene' žo'o, san žala' soato' ban laže', na' kwezžo cháwe'do'. <sup>7</sup> Benne' ka' ztásgake', ztásgake' žel, na' benne' ka' zzóžgekle', lezka' zzóžgekle' žel. <sup>8</sup> Na'a, žo'o nakžo che te ža, na' žala' kwezžo cháwe'do', dan' ba nákwžo zažo da' žape chi'in žo'o, da' naken yela' žejlé' che Dios, na' yela' nži'il, na' da' žxen láže'žo yelažo naken ka to lapa' ya da' žape chi'in yichjžo. <sup>9</sup> Ki naken dan' bzoa Dios žo'o nga, kege nich la'žo gan choge' chežo gatžo, san nich yelažo dan' žxen láže'žo Xanžo Jesús, Benne' Criston', <sup>10</sup> dan' got Jesusen' lo wlazžo žo'o nich soažo nbanžo tzen len Le' katen' yel'é'e, la'kze ba natžo o soažo nbanžo ža na'. <sup>11</sup> Che len žala' wsá' láže'le lježle tole yetole, na' gon chochle lježle tole yetole kan ba žonle.

*Pablo* zzejni'ile' lježe' ka' žejlé'gake' che Jesús

<sup>12</sup> Žáta'yoelto' le'e, lježto' ka', si' lo na'le benne' ka' žóngake' xchin Xanžon' gan zoale le'e, benne' ka' znná biá'gake' le'e lo wláz Xanžon', na' zzejní'igekle' le'e. <sup>13</sup> Lezka' žáta'yoelto' le'e, gaple légake' ba la'ne lo yela' nži'il chele, dan' žóngake' žin na'. Le ga'nlen lježle ka' cháwe'do' tole yetole.

<sup>14</sup> Lezka' zzejni'ilito' le'e, lježto' ka', nich wsá'le láže'gak benne' ka' bi žóngake' žin, na' gon chochle benne' ka' žedó láže'gake', na' gákl'enle benne' ka' bi nak choch kan žejlé'gake' che Benne' Criston', na' žala' gake' gaxjw laže' lawgak yógo'te benách ka'.

<sup>15</sup> Le gape chi'i kwinle nich bi yebéj láže'le lježle ka', na' bi be yebi'ile che no benne' bi da' gone' chele, san le we' laže' góntezle da' naken chawe' che lježle tole yetole, na' chegak yógo'te benách ka'.

<sup>16</sup> Le yebétezle, <sup>17</sup> na' le wcháljenteze Dios, <sup>18</sup> na' le yi'e Le': "Žóxkeno'." Ki žala' gonle ni'a che yógo'te da' žaken chele, dan' zej nak da' ki da' žénele Dios gonle dan' nakle che Jesús, Benne' Criston'.

<sup>19</sup> Bi wzoá žile da' zchi'le Dios Be' La'y le'e, <sup>20</sup> na' bi wzoale chela'ale xtiža' no benne' zchalje' lo wláz Dios, <sup>21</sup> san le si' bia' yógo'ten. Le si' lo na'le da' naken chawe', <sup>22</sup> na' bi be gonle da' kegle.

<sup>23</sup> Dios na'kze, Bennen' zka'n žie' yichj lázdo'žo, gone' ga gake' dot chawe', na' gape chi'e be' nákkzele, na' yichj lázdo'le, na' bela' žen chele, na' bi gak nitó benne' bi da' nnie' chele ža na' yelá' Xanžo Jesús, Benne' Criston'. <sup>24</sup> Dios žone' kan znné', na' nake' Bennen' bliže' le'e. Lekze' gone' da' ki.

*Pablo* zgo'e lježe' ka' lo na' Dios

<sup>25</sup> Le'e, lježto' ka', le wchaljlen Dios, na' le nnable' gákl'ene' neto'.

<sup>26</sup> Le gape "Padiox" yógo'te lježžo ka', na' le chela' légake' lo yela' nži'il chele.

<sup>27</sup> Ni'a che Xanžo Dios zchi'la' le'e goĭ-le yiche ni lawgak yógo'te lježžo ka' zej nake' che Benne' Criston'.

<sup>28</sup> Znnabla' Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e. Ka'kze gaken.

## DIŽA' BEŽOPE DA' BSE<sub>LA</sub>' PABLO <sub>LO</sub> YEŽ TESALÓNİKA

*Pablo žape' "Padiox" benách ka' che Jesús*

<sup>1</sup> Neda', Pablo, žapa' le'e "Padiox." Nakle che Xažo Dios, na' che Xanžo Jesús, Benne' Criston', na' zoale lo yež Tesalónika. Žónlengak Silbano, na' xkwide' Timoteo neda' tzen. <sup>2</sup> Znnablto' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le.

*Dios choge' chegak benách do<sub>la</sub>' ka' gátgake'*

<sup>3</sup> Žala' yé'tezto' Dios: "Žó<sub>x</sub>keno'" kan nak chele le'e, lježto' ka', na' nak chawe' gonto' ki, dan' zej žakže dot li laže' kan žejle'le che Dios, na' kan nží'ilele lježle tole yetole. <sup>4</sup> Che len, len yela' žebél zzenlto' benách ka' che Diosen' kan nak chele, dan' nakle zen laže', na' žejle'le che Dios la'kze želbía láže'gak benne' ka' le'e, na' zzáka'le'ele, san zzóelelen. <sup>5</sup> Da' ki zej nak bian' nak chawe' kan zchi'a laže' Dios benách ka'. Žwi'e latje zzáka'le le'e na'a, nich gak chazle gan z<sub>nna</sub> bi'e Le'.

<sup>6</sup> Nak chawe' kan gon Dios, yebi'e chegak benne' ka' žsaka' zígake' le'e, na' gone' ga sáka'gak benne' ka'. <sup>7</sup> Yetó da' gaken, le'e zzáka'le na'a, na' yebí'i Dios chele, gone' ga yeží' láže'le tzen len neto', ža na' yeloé'e law Xanžo Jesús, Benne' Criston'. Yežoje' ya'abá che Dios, na' gónlengak wbás che ya'abá ka' Le' tzen. Zej nake' ni'a ne'e ka', na' wloé'egekle' law yela' wak zen chie'. <sup>8</sup> La' law Benne' Criston' ža na' ka to yi' zen katen' yebi'e chegak benne' ka' bi zej nónbi'e Dios, na' bi žóngake' kan z<sub>nna</sub> diža' chawen' che Xanžo Jesús, Benne' Criston'. <sup>9</sup> Benách ki, yebi'e chégake', na' to chi'ize chejchó'ogake' lo yi' gabíl. To chi'ize kwásgake' law Xanžon', na' gan n<sub>la</sub>' law yela' baní' chie', na' yela' wak zen chie'. <sup>10</sup> Ki gaken ža na' katen' yel'é'e, na' wká'n zengak benách la'y chie' ka' Le', na' yógo'te benne' ka' žejlé'gake' chie' Le' yebán láže'gekle chie'. Lezka' gonle le'e dan' bejle'le da' bzenlto' le'e kan nak che Jesusen'.

<sup>11</sup> Che len zchálj<sub>l</sub>entezto' Dios chežo, na' znnablto'-ne' gon chawe'e le'e, na' gáklene' le'e nich sáke'lele si'le dan' bliže' le'e nich yebélenlelen. Lezka' znnablto'-ne' gone' ga gak dot li laže' yógo'te da' že' láže'le gonle da' naken chawe', na' yógo'te žin žonle lo yela' žejlé' chele chie' Le'. Gak gonle da' ki len yela' wak che Dios. <sup>12</sup> Ki gaken, ga'n zen la Xanžo Jesús, Benne' Criston' ni'a che da' žonle le'e, na' gak chele yela' ba nez zen ni'a che da' gone' Le'. Gaken ki dan' nží'il Dios le'e tzen len Xanžo Jesús, Benne' Criston'.

## 2

*La' law benne' yoe'e da' xiwe'*

<sup>1</sup> Na'a, kan nak che ža na' katen' yelá' Xanžo Jesús, Benne' Criston', na' kan gak, yedjtobe' žo'o chie' Le', žáta'yoelto' le'e, lježto' ka', <sup>2</sup> nich bi we'le latje no benne' wchixe' le'e kan nak da' wzí' lo na'le. Bi kwek zede yichj lázdo'le ni'a che bi da' nnagak benne' wen laže' ka', cha' nnázegake' zoalen Dios Be' La'y lé<sub>g</sub>ake', o ni'a che bi da' gon chochgak benách ka', o ni'a che bi da' nyejw to le'e yiche da' nnágake' neto' bsé<sub>la</sub>'ton', cha' nnágake': "Ba wdé ža na' kate' yelá' Xanžon'." <sup>3</sup> Bi we'le latje no benne' gon láže'le' le'e, dan' bi žin ža na' kate' yelá' Jesusen' cha' bi la' lawgak benne' zan zga'ale, benne' ka' wží'igake' che Dios, na' la' law bennen' yoe'e da' xiwe', bennen' wsé Dios lo yi' gabíl. <sup>4</sup> Bennen', lo yela' zka'n zen kwine', wsejwe' xnezgak, na' wži'e chegak yógo'te da' zej naken che Dios o da' zka'n zengak benách ka' lo yela' žape Dios ba la'ne chégake'. Ki gon bennen' na' zejte kwi'e ka Dios na'kze lo yodo' gan zoa latje che Dios, na' gon kwine' ka Dios.

<sup>5</sup> ¿Bi žesjá' láže'le bzenla' le'e da' ki katen' wzóalena' le'e? <sup>6</sup> Na'a, nnézlele no Benne' žsejwe' xnez bennen' yoe'e da' xiwe', nich bi la' lawe' zga'ale kate' žinže ža chien'. <sup>7</sup> Ba žon žin da' ngache' che da' naken che da' xiwe', san ne zoa Bennen' žsejwe' xnez bennen'

yoe'e da' xiwe' ga žinže ža yekwás kwin Bennen' žsejwe' xneze'. <sup>8</sup> Naž la' law benne' yoe'e da' xiwe', na' Xanžo Jesús, Benne' Criston', wléj wchochje' le' len be' da' zžojen žoe'e, na' wžia yi'e le' len yela' baní' che ža yel'é. <sup>9</sup> Katen' la' law bennen' yoe'e da' xiwe', len yela' wak che da' xiwe' la' lawe'. Len yela' wak che da' wen laže' gone' da' zan yela' wak zen, na' da' zan da' gak biá'gaken, na' da' zan da' góngaken ga yebángleke benách ka'. <sup>10</sup> Len yela' wak che da' wen laže' gone' ki lawgak benne' ka' kwia yí'gake' dan' bi wzí' lo ná'gake' dot láže'gake' da' naken dot da' li, nich yelágake'. <sup>11</sup> Che len Dios we'e latje gaken chégake' to da' žonen yela' wak da' gon láže'len lé'gake' nich chejlé'gake' da' wen lažen'. <sup>12</sup> Ki gaken nich bága'gak zia yógo'te benne' ka' bi bejlé'gake' da' naken dot da' li, san wyáz láže'gake' da' kegle.

### *Benne' ka' wžekze Dios nich yelágake'*

<sup>13</sup> Le'e, lježto' ka', na' nži'il Xanžon' le'e, žala' yé'tezto' Dios: “Žóxkeno'” ni'a che da' naken chele, dan' ba wžekze Dios le'e ža ni'te nich yelale ni'a che da' žon Dios Be' La'y, nich gake dot chawe' law Dios, dan' žejle'le da' naken dot da' li. <sup>14</sup> Nich gaken ki chele, Dios na'kze bliže' le'e, nich gak gónlenle Xanžo Jesús, Benne' Criston' tzen lo baní' chie'. Ki gaken ni'a che diža' chawen' da' zchaljton'.

<sup>15</sup> Che len, lježto' ka', le soa choch, na' le gape chi'i diža' da' bsédlele, dan' bcháljlen'to' le'e, na' bzojton' chele le'e yiche. <sup>16-17</sup> Znnablto' Xanžo Jesús, Benne' Criston' len Xažo Dios, gon chawe'e le'e, na' gone' ga gake choch kan zej nak yógo'te da' zej naken chawe', da' ka' žonle, na' kan zej nak yógo'te diža' chawen' da' zchaljle. Lekze' nži'ile' žo'o, na' benne' chežo da' žeyón zénteze žo'o, na' da' zej naken chawe' da' žxen láže'žo si'žo, da' ka' gonnze Dios chežo.

## 3

### *Da' žala' nnablžo Dios*

<sup>1</sup> Yetoze, lježto' ka', le wchaljlen Dios, na' le nnable' gáklene' neto', nich gak wchaljto' che Benne' Criston' nga, nich se xtiža' Xanžon', na' gápegak benách ka' dižan' ba la'ne, na' nich gaken nga kan goken gan zoale le'e. <sup>2</sup> Lezka' le nnable' yeslé' neto' lo na'gak benne' wen da' zinnj ka', dan' bi žejle'gak yógo'te benách ka' che Dios. <sup>3</sup> Na'a, dan' žon Xanžon' kan znné', gon choche' le'e, na' gape chi'e le'e, nich bi cho'le le'e lo na' da' xiwe'. <sup>4</sup> Žxen láže'to' Xanžon' kan nak chele, gonle da' ki da' ba wnnablto' le'e, kan ba žonlen. <sup>5</sup> Znnablto' Xanžon' wsé'e láže'le nich ží'íže'lele Dios, na' gake zen laže' kan gok Benne' Criston'.

### *Kan žon byenen gonžo žin*

<sup>6</sup> Ni'a che la Xanžo Jesús, Benne' Criston', zchi'leto' le'e, lježto' ka', nich kwasle gan zej nnita' lježžo ka' kon želdaze' bi be žin žóngake'. Le gon kan nak da' bsedlto' le'e. <sup>7</sup> Nnézkelele žala' gonle kan žonto' neto', dan' bi wdázeto' bi be žin žonto' neto' gan zoale. <sup>8</sup> Bi bdawto' da' bénnzele cheto', san lo yela' že' zede, na' lo yela' žedó laže', bento' žin lawe' ža, na' yele, nich bi wsaka' zi'to' nitole le'e. <sup>9</sup> Ki bento' nich gaktó' lawle le'e ka to da' zloe'elen le'e kan žala' gonle le'e, la'kze nzi' lo na'to' nnablto' le'e bi da' gonle cheto'. <sup>10</sup> Lezka' katen' wzóalento' le'e, bchi'leto' le'e ki, da' znnan: “Cha' bi žénele no benne' gone' žin, bi gonnle da' gawe'.” <sup>11</sup> Kíte'ze znnato' dan' ženlto' nníta'lengak benne' ka' le'e, benne' ka' kon želdaze', bi be žin žóngake'. <sup>12</sup> Ni'a che Xanžo Jesús, Benne' Criston', zchi'leto' benne' ka' žóngake' ki, na' zzejni'ilito' lé'gake' góngake' žin lo yela' zbez cháwe'do', nich gak gáwgake' da' naken chégakkze'.

<sup>13</sup> Na'a, lježto' ka', bi soa žile, góntezle da' nak chawe'. <sup>14</sup> Cha' no benne' bi gone' kan zna xtiža'to', da' zzojto' le'e yiche ni, le gon ga gak bia' bennen', na' bi gónlenle le' tzen nich yedoe'ele'. <sup>15</sup> Bi žala' géklele nake' benne' bi zle'ele' le'e chawe', san le wsá' laže'e le' ka lježkzle.

### *Pablo znnable' Dios gon chawe'e lježe' ka'*

<sup>16</sup> Znnablto' Xanžon' wká'n žíteze' yichj lázdo'le lo yógo'te da' žonle, na' sóalene' yógo'tele. Lekze' zzoa žie' yichj lázdo'žo.

<sup>17</sup> Neda', Pablo, len na'kza' zzoja' da' ni le'e yiche: žapa' le'e “Padiox” na' naken to da' nak bian' yógo'te yiche ka' žseļa'a. Kíte'ze zzoja' le'e yiche. <sup>18</sup> Znnabla' Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e yógo'tele le'e. Ka'kze gaken.

## DIŽA' NEŽW DA' BSELA' PABLO CHE XKWIDE' TIMOTEO

### *Pablo ži'e "Padiox" xkwide' Timoteo*

<sup>1-2</sup> Neda', Pablo, Žapa' le' "Padiox" ljéža'do' Timoteo. Nako' ka zi'nkza' dan' bėnleno' neda' tzen žin che Dios. Naka' wbás bseła' Jesús, Benne' Criston' dan' naken da' wnnakze Dios, Bennen' žeslé' žo'o, na' lezka' da' wnnakze Xanžo Jesús, Benne' Criston', Bennen' žxen láže'žo. Znnabla' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', lo yela' ži'i laže' chie' gon chawe'e le', na' yeyache' láže'le' le', na' wká'n žie' yichj laždo'o.

*Pablo* zchalje' che da' žsédgekle benne' wen laže' ka'

<sup>3</sup> Žáta'yoela' le' gono' na'a kan góta'yoela' le' katen' wyá'a gan nbab Masedonia, nich ga'no' lo yež Éfeso, na' wchi'lo' bałe benne' ka' ga na' nich bi wsédgekle' to da' nyalen, <sup>4</sup> na' nich bi gápegake' ba la'ne diža' ka'ze ka', na' lagak da' zan kwe' xa xto'gak benách ka', da' ka' žóngaken ga že' láže'gak benách ka' da' dáche'ze. Da' ki bi žon chóchgaken benách ka' che Dios lo da' žejlé'gake' chie' Le'.

<sup>5</sup> Da' žénela' gon da' ni da' žapa' le', naken nich ži'igekle lježžo ka' ljéžgake' ka' dot láže'gake', na' gak chawe' da' zza' láže'gake', na' gak dot li laže' kan žejlé'gake' che Dios. <sup>6</sup> Kan zej nak da' ki, bałe benne' ka' bi bežójgake' chawe', san wyó'ogake' nez yoble, na' nzi' lo ná'gake' da' bi naken da' li. <sup>7</sup> Žénegekle' wsédgekle' benách ka' kan zej nak da' žsedle da' wnnakze Dios, la'kze bi žejni'igekle' da' ka' znnázegake', na' da' žon chóchgake'.

<sup>8</sup> Žo'o nnezlžo da' wnnakze Dios naken chawe', cha' zkonlžon žin kan žala' gonžo. <sup>9</sup> Lezka' nnezlžo Dios bdixjwe' da' wnnakze', kege nich nna bian' benách chawe' ka', san nich nna bian' benne' ki:

Benne' ka' zží'igake' che xtiža' Dios,  
benne' ka' bi žóngake' da' bsdle' Le',  
benne' ka' zzóagake' Dios cheła'ale,  
benne' ka' žóngake' da' zinnj,  
benne' ka' bi zka'n zéngake' Dios,  
benne' ka' zká'ngake' ka'ze da' naken che Dios,  
benne' ka' žótgake' xa xná'gake',  
benne' ka' žótgake' benách ka',

<sup>10</sup> benne' ka' žóngake' da' kegle,  
benne' byo ka' nníta'lengake' la' ljež benne' byoze' ka',  
benne' ka' zbángake' xkwide' ka' nich góte'gake' légakbe',  
benne' ka' žon láže'gake',  
benne' ka' žon chóchgake' xtiža'gake' kate' žon láže'gake',  
benne' ka' zží'igake' che da' chawe' da' žsedlžo.

<sup>11</sup> Nnezlžo naken ki dan' bžin diža' chawen' chežo, da' benn Dios, Benne' la'y, chežo lo yela' ži'i laže' chie', dan' bdie' lo na'a wchaljan'.

### *Pablo ži'e Benne' Criston': "Žóxkeno"*

<sup>12</sup> Žapa' Xanžo Jesús, Benne' Criston', Bennen' žon choche' neda': "Žóxkeno" dan' bxen laže'e neda', na' bzo'e neda' nich gona' xchine'. <sup>13</sup> Ki bene' la'kze neda' wnné zi'a chie' zga'ale, na' wžia laža'a benách chie' ka', na' da' zan da' zia bena' chégake', san Benne' Criston' beyache' láže'le' neda', dan' benan' lo yela' bi žejni'il chia' katen' bi na' chejli'a chie' Le'. <sup>14</sup> Na'a, da' zenle'e nak da' bnezjw Xanžon' chia' lo yela' ži'i laže' chie', dan' žonen ga žejle'žo chie' Le', na' lezka' žonen ga nži'ilžo Jesús, Benne' Criston'.

<sup>15</sup> Diža' dot da' li da' ni, da' zakan' si' lo na'gak yógo'te benách, na' znnan: "Jesús na'kze, Benne' Criston', ble'e yežlyó nga nich beslé' benách doła' ka'" na' beslé' neda' la'kze nakža' neda' benne' doła' ka' yógo'te benách yezika' ka'. <sup>16</sup> Che len beyache' laže'l



Jesús, Benne' Criston', neda', benne' doła', na' bloe'ele' law kan nak yela' zen laže' zen chie', nich gaka' to da' zloe'elen benách ka' kan gata' yela' nban da' zejli' kanne chégake', cha' chejle'gake' chie' Le'. <sup>17</sup> Na'a znnia': ¡Ga'n zen Dios! ¡Le' znná biá'teze', na' batkle te chie'! Bi gak le'elžo-ne'. Nake' tlícha'tekze Dios, Bennen' nnézkzele' yógo'te. ¡Chie' Le' gákteze yela' žape ba la'ne, na' yela' zen, na'a ža, na' yógo'te ža da' zá'gaken! Ka'kze gaken.

<sup>18</sup> Zí'na'do' Timoteo, zdia' lo no'o le' da' ni da' žsedla' nich gono' xchin Dios ka to benne' dot laže'e žeje' lo wdile, ka zej nak da' ka' wnnagak benne' ka' zga'ale kan gak chio', benne' ka' bcháljgake' da' bloe'el Dios légake'. <sup>19</sup> Lo yela' žejlé' chio' che Benne' Criston' žala' gono' ki, nak dot chawe' yichj lazdo'o, dan' ba bchíxgekle bałe benách ka', benne' ka' bzóagake' da' žejle'žo che Benne' Criston' chela'ale. <sup>20</sup> Ki bengak Himeneo len Kantr, benne' ka' bdia' lo na' da' xiwe' nich wsédgekle' kan žala' góngake', nich biž nne zí'gake' che da' naken che Dios.

## 2

*Da' žsedlen žo'o kan žala' wcháljlenžo Dios*

<sup>1</sup> Che len da' naken blo da' zzejni'ila' benách ka' naken kan žala' wcháljlenžo Dios, na' kan žala' gáta'yoelžo Le', na' kan žala' nnablžo-ne' bi da' žiážjelžo, na' kan žala' ye'žone': “Žóxkeno'.” Da' ki žala' gonžo lo wlazgak yógo'te benách ka'. <sup>2</sup> Lezka' žala' gonžo lo wlazgak benne' wnná bia' ka', na' lo wlazgak yógo'te benne' blo ka'. Ki žala' gonžo nich gak chawe' chežo, na' nich gak kwezžo cháwe'do'. Žala' gonžo ki lo yela' žejlé' chežo che Dios, na' lo yela' li laže' chežo. <sup>3</sup> Da' ni naken chawe', na' da' žaz laže' Dios, Bennen' žeslé' žo'o. <sup>4</sup> Dios na'kze žénele' yelagak yógo'te benne' ka', na' žénele' gónbia'gake' da' naken dot da' li.

<sup>5</sup> Toze Benne' nake' Dios, na' toze Benne' žeyone' benách ka' toze len Dios, Jesús, Benne' Criston', Bennen' golje' benách. <sup>6</sup> Lekze' bde kwine' lo yela' got, katen' besbaga' kwine' da' zia da' wbága'gak yógo'te benách ka' ni'a che doła' da' wbága'gake'. Dios bloe'ele' law kan gok da' ni che Jesusen' katen' bžin ža chie' gote'. <sup>7</sup> Kan nak da' ni, Dios bzoe' neda' nich wchaljan', na' nich gaka' wbás bseła' Benne' Criston', nich wsedla' benách zi'to' ka' kan nak da' žejle'žo chie' Le', na' kan nak da' naken dot da' li. Zchalja' da' li, na' bi žon laža'a.

<sup>8</sup> Na'a, ženela' wcháljlengak benne' ka' Dios, na' gáta'yoegekle' Le' gáte'teze, zej nake' dot chawe', na' bi zžá'agake' ljéžgake' ka', na' bi zdił díža'gake'. <sup>9</sup> Lezka', ženela' gákwgak no'le ka' da' naken binlo. Da' zej nak xtan da' žala' wloé'egekke' law zej naken yela' gaxjw laže', na' yela' nak li laže', na' kege da' zpá'gake' yichj lágwage', na' da' ka' zej naken oro, na' bga ka', na' laže' da' záka'le'en. <sup>10</sup> Da' chawe' da' žóngake' wloé'elen da' zej nake', kan žon da' žákwgake' da' naken binlo. Ki žala' gongak no'le ka' zej nónbi'e Dios. <sup>11</sup> Žala' ga'ngak no'le ka' žize kate' no benne' byo ne žsedle' légake', na' gákgake' gaxjw laže'. <sup>12</sup> Bi žonna' no'le ka' latje wsédgekle', na' bi nna biá'gake' benne' byo ka'. Žala' gá'ngake' žize gan zej ndobe benách ka' che Benne' Criston'. <sup>13</sup> Ki žala' gaken dan' bzoa Dios zga'ale Adán, na' wdé na' bzoe' Eba. <sup>14</sup> Adán na', bi ben láže'le da' xiwe' le', san zo'len', ben láže'len le'. Ka' goken, bži'i no'len' che da' bchi'lekze Dios légake', <sup>15</sup> san yelá no'le cha' znnite'e xkwide' ka', na' cha' gónteze' kan nak tlebe len da' žejle'žo che Dios, na' gonen' len yela' nži'il, na' cha' gake' dot chawe', na' dot li laže'.

## 3

*Kan žala' gaggak benne' ka' žape chí'igake' žo'o*

<sup>1</sup> Nak dot da' li dižan' dan' znnan: “Cha' že' laže' to benne' gake' benne' žape chi'e benách ka' che Benne' Criston', zdan laže'e to žin chawe'.” <sup>2</sup> No benne' žape chi'e benách ka' che Benne' Criston':

Žon byenen bi soa no benne' gak bi da' nnie' chie'.

Žala' soa toze zo'le.

Žala' gake' ban laže'.  
 Žala' gake' dot li laže'.  
 Žala' gake' gaxjw laže'.  
 Žala' wi'e latje gan ga'ngak lježžo ka' žíngake' liže'.  
 Žala' sáke'le' wsdle' benách ka'.  
<sup>3</sup> Bi žala' gake' benne' že'je'.  
 Bi žala' gake' benne' snia.  
 Bi žala' dan láže'ze' si'e mežw.  
 Žala' gake' ži'i laže'.  
 Žala' gake' zen laže'.

Žala' gake' benne' bi zdan laže'e yela' gape.  
<sup>4</sup> Žala' nna bi'e cháwe'do' benách ka' nníta'gake' liže'.  
 ži'ne' ka' žala' góngakbe' kan znná xtiže'e.

Žala' gápegakbe' xágakben' ba la'ne.

<sup>5</sup> (¿Nakxkze gak to benne' gape chi'e benách ka' che Dios cha' bi žak nna bi'e cháwe'do' benách ka' nníta'gake' liže'?) <sup>6</sup> Bi žala' gake' benne' la' wzó lawtie' nake' tzen len Benne' Criston', nich bi tetle wká'n zen kwine', na' bi gak chie' kan gok che da' xiwe', dan' bka'n zen kwinen, na' Dios bchoge' chen kwia yin'. <sup>7</sup> Benne' ka' bi zej nbáblene' benách ka' che Benne' Criston', žala' nne cháwe'gake' chie' nich bi soa no benne' wzóe' le' chela'ale, nich bi chejžeje' lo yelj che da' xiwe'.

*Kan gákgak benne' ka' nzi' lo ná'gake' gáklengake' žo'o*

<sup>8</sup> Lezka' benne' ka' nzi' lo ná'gake' gáklengake' benách ka' che Benne' Criston':

Žala' gákgake' dot li laže'.

Žala' góngake' kan znnágake'.

Žala' gákgake' benne' bi že'j ka'.

Žala' gákgake' benne' ka' bi zdángake' yela' gape.

<sup>9</sup> Žala' gape chí'igake' da' že'je'žo che Benne' Criston'.

Žala' gak dot chawe' yichj lázdo'gake'.

<sup>10</sup> Žala' si' bia'le légake' zga'ale, na' naž si' lo ná'gake' gákgake' benne' ka' gáklengake' benách ka' che Benne' Criston', cha' bi zoa no benne' gak bi da' nnie' chégake'. <sup>11</sup> Lezka', no'le che chégake' žala' gákgake' dot li láže'gake', na' bi gákgake' benne' wenné che lježe'. Žala' gákgake' zen laže', na' gákgake' dot chawe' lo yógo'te da' žóngake'. <sup>12</sup> Benne' ka' nzi' lo ná'gake' gáklengake' benách ka' che Benne' Criston':

Žala' soa toze no'le che chégake'.

Žala' nna biá'gake' binlo zí'ngake' ka', na' benne' ka' nníta'gake' lížgake' ka'.

<sup>13</sup> Žon byenen gaken ki, dan' nzi' lo ná'gake' latje gan gápegak benách ka' xtiža'gake' ba la'ne, cha' žóngake' binlo žin da' žóngake' žáklengake' benách ka' che Benne' Criston', na' gákgakže' benne' wechóg laže' kate' zcháljgake' kan nak da' že'je'žo che Jesús, Benne' Criston'.

*Da' bgache' che da' zka'n zenžo Dios*

<sup>14</sup> Zzoja' diža' ki chio' le', la'kze žxen laža'a yedjwía' le' bayente. <sup>15</sup> Cha' wžela', zzoja' da' ki chio' nich nnezlo' kan žala' gono' lawgak benách ka' nníta'gake' liž Dios, benne' ka' zej nake' che Dios ban, na' zej nake' choch, na' zcháljgake' da' naken dot da' li. Zej nake' ka' yag ka' da' žóxgaken yo'o, na' ka' da' ka' žon chóchgaken ze'e. <sup>16</sup> Da' li, zenle'e nak da' bgache' che da' zka'n zenžo Dios, kan nyejw le'e yiche da' znnan:

Dios blóe'e lawe', na' goke' benách.

Gok bia' nake' chawe' dan' wyoé'e Dios Be' La'y.

Blé'egekle wbás ka' che ya'abá che Dios Le'.

Wzé diža' kan nak chie' lawgak benách zi'to' ka'.

Bejle'gak benách ka' chie' Le' lo yežlyó nga.  
Dios bchise' Le' ža'le gan nake' blo.

## 4

*Benne' ka' kwej yíchjgake' da' žejle'žo che Jesús*

<sup>1</sup> Kwáselo zchalj Dios Be' La'y, znne': "Ža ze lawte ža ka' bałe benách ka' wží'igake' che Benne' Criston'." Kwej yíchjgake' da' žejle'žo chie' Le'. Wzé nággake' xtíža'gak benne' ka' yó'ogake' be' wen laže' ka', na' wzé nággake' da' wsédgekle be' xiwe' ka'. <sup>2</sup> Wzé nággake' xtíža'gak benách ka' zloé'ezele chawe' kwíngake', benne' ka' zchaljgake' da' wen laže'. Ba nzid lázdo'gake' nich bi yesbagan' légake' zia. <sup>3</sup> Ki naken, wséjwgake' xnezgak benne' ka' žénegekle' wchág ná'gake', na' wchí'igekle' benách ka' nich bi gáwgake' da' bnezjw Dios nich yebélenlžon, da' gak gawgak benne' ka' žejlé'gake' che Dios, benne' ka' zej nónbi'e da' naken dot da' li, na' žé'gake' Dios: "Žóxkeno'" kate' žáwgaken'. <sup>4</sup> Chawe' zej nak yógo'te da' ben Dios, na' bi be žala' wzoažo cheła'ale cha' že'žo Dios: "Žóxkeno'" kate' žawžon. <sup>5</sup> Žsedle xtíža' Dios žo'o, Le' yeyone' chawe' yógo'te da' žala' gawžo cha' wcháljlenžo-ne', na' nnablžo-ne' gon chawe'e da' gawžo.

*Kan žežój chawe' benne' wen žin che Jesús*

<sup>6</sup> Cha' wsedlo' lježžo ka' da' ki, na' yežžo' chawe', na' gako' benne' wen žin li laže' che Jesús, Benne' Criston', na' gak bia' nsedlo' binlo kan nak che da' žejle'žo chie' Le', na' kan nak da' chawe' da' žsedlžo, da' žape chi'on. <sup>7</sup> Bzoa cheła'ale diža' ka'ze ka' che yežlyó nga kan zej nak da' zchaljgak no'le gole ka'. Bénteze da' gonen ga gako' choch nich gono' kan žénele Dios. <sup>8</sup> Láte'ze yebélenlo' da' gono' da' gonen ga gakže wałe ni'a no'o, san da' zen da' yebélenlo' da' gono' nich gako' wałe lo da' naken che Dios. Da' ni naken da' yebélenlžo yežlyó nga, na' lezka' da' yebélenlžo ža ka' te yeza'žo yežlyó nga. <sup>9</sup> Diža' ni naken dot da' li, na' zakan' si' lo ná'gaken yógo'te benách ka'. <sup>10</sup> Che len, da' zenle'e žsaka' zi' kwinžo žonžo žin, dan' žxen láže'žo Dios ban. Benne' Criston' gote' nich yeslé' yógo'te benách ka'. Žeslé' benne' ka' žejlé'gake' chie' Le'.

<sup>11</sup> Bchi'le, na' bsedle benách ka' nich góngake' da' ki. <sup>12</sup> Bi žala' no benne' wzóe' le' cheła'ale dan' nako' xkwide', san žala' gono' da' wlo'e'elen benne' ka' žejlé'gake' che Dios žala' góngake' kan žono' le'. Ki wlo'e'elo' légake':

Len da' zchaljo', na' len da' žono',  
kan nži'ilo' lježo' ka', na' kan yo'o Dios Be' La'y,  
kan žono' kan znno', na' kan nako' dot chawe'.

<sup>13</sup> Kate' ne zbezo' na' zejte la'a neda' gan zo', be' láže'teze goło' yiche la'y lawgak benách ka' nníta'gake' gan zo'. Bzejní'i-gekle' da' ni, na' bsedlen légake'. <sup>14</sup> Bi wdío' ka'ze da' benn Dios chio', dan' benne' chio' kan wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios kan gaken chio', katen' bxoá ná'gake' le', na' benne' gole ka', benne' žape chí'igake' benách ka' che Benne' Criston', wnnábgekle' Dios gon chawe'e le'.

<sup>15</sup> Bénteze da' ki. Be' láže'teze gono' ki, nich lé'egekle' yógo'te benách ka' kan zej žata' chio' da' ka' zej naken che Benne' Criston'. <sup>16</sup> Wdape chi'i kwino', na' wdape chi'i da' žsedlžo. Bénteze da' ki, na' cha' žono' ki, na' yeló' le', na' yelagak benne' ka' yéngekle' le'.

## 5

*Kan žala' gon xkwide' Timoteo*

<sup>1</sup> Bi tilo' benne' byo gole ka', san bzejní'i-gekle' ka' xakzo' ka'. Bzejní'il xkwide' byo ka' ka bi' bíche'kzo' ka'. <sup>2</sup> Bzejní'il no'le gole ka' ka' xna'kzo' ka'. Bzejní'il xkwide' no'le ka' ka bi' zankzo' ka', nak dot chawe' da' zza' lažo'o.

<sup>3</sup> Wdape ba la'ne no'le wzebe ka', no'le ka' da' li zej nake' no'le wzebe ka'. <sup>4</sup> Cha' zoa to no'le wzebe zej nnita' xkwide' chie' ka', o za'sóe' ka', žala' wsédgeklbe' góngakbe' kan žénele Dios, na' gáklengakbe' zga'ale benách ka' nníta'gake' lížgakbe' ka', na'

yebí'igakbe' chegak xa xná'gakbe'. Da' ni naken chawe', na' da' žaz laže' Dios. <sup>5</sup> Na'a, no'len' da' li nake' no'le wzebe, na' nga'ne' toze', žxen laže'e Dios, na' dot ža dot yel zcháljlene' Le', na' znnábtezle' Le' ni'a chegak benách chie' ka', <sup>6</sup> san no'le wzebe na', no'len' žone' kan nak da' zdan laže'e, nake' ka to no'le gat kate' ne zoe' nbane'. <sup>7</sup> Lezka', bchi'le benách ka' nníta'gake' gan zo', nich góngake' kan nak tlebe len da' ki, nich bi gak nitó benne' bi da' nnie' chégake'. <sup>8</sup> Cha' zoa no benne' bi zwawe' lježe' ka', na' da' nakže blo, cha' bi zwawe' benách ka' nníta'gake' liže', na' zži'e che da' žejle'žo che Benne' Criston', na' nbága'že' zia ka to benne' bi žejli'e che Dios.

<sup>9</sup> Toze no'le wzebe na', no'len' ba zejže' ka chonnlalj yiz, gak báblene' benne' ka' žáklengakle-ne', cha' bi bka'ne' benne' byo chie' nich sóalene' yetó benne' byo. <sup>10</sup> Žon byenen soa no benne' wzóa lie' kan nak che no'le wzebe na' kan nak da' chawe' da' žone'. Gáklenle-ne' cha' besgole' xkwide' ka', na' cha' zwi'e gan ga'ngak lježžo ka' zá'gake' yež zi'to', na' zžingake' liže', na' cha' znezjwe' da' ye'j gawgak benách ka' che Dios, na' cha' žáklene' benne' ka' zzáka'gake', na' cha' žónteze' da' naken chawe'.

<sup>11</sup> No'le wzebe ka' bi na' zéjgake' chonnlalj yiz, bi žala' báblengake' no'le ka' žáklengakle-ne', dan' góngake' kan zdan láže'zegake', na' wží'igake' che Benne' Criston', na' yénegekle' wchág ná'gake' da' yoble. <sup>12</sup> Cha' góngake' ki, na' bága'gake' doła' dan' wzóagake' chela'ale da' bejlé'gake' che Benne' Criston' zga'ale. <sup>13</sup> Lezka' gákgake' no'le za'wed ka', na' no'le kon želdaze' bi be žin žóngake', na' kégeze gákgake' za'wed, san lezka' gákgake' no'le wenné che ljéžgake' ka', na' gákgake' benne' wedile ka', na' nnágake' da' kegle. <sup>14</sup> Che len, žénela' wchág na'gak no'le wzebe ka' da' yoble, no'le ka' bi nápegake' zan yiz, na' yesgólake' xkwide' ka', na' wsédgekle' binlo xkwide' ka' nníta'gakbe' yo'o che chégake', nich bi wé'gake' latje no benne' nnie' chežo, bennen' zži'e chežo žo'o, nolžo žejle'žo che Benne' Criston'. <sup>15</sup> Ki žala' gaken, dan' ba beyálgake' bale', na' žóngake' kan žénele da' xiwe'.

<sup>16</sup> Cha' zej nmita' no'le wzebe ka' liž no benne' byo o no no'le, benne' žejli'e che Benne' Criston', na' žala' gáklene' lé'gake', nich bi wsaka' zí'gake' benách ka' che Benne' Criston'. Ki gaken, benách ka' che Benne' Criston' gak gáklengake' no'le ka' da' li zej nake' no'le wzebe ka'.

<sup>17</sup> Wdápeže ba la'ne benne' gole' ka', benne' žape chí'igake' benách ka' che Benne' Criston', na' znná biá'gake' binlo, na' wdápele'eže ba la'ne benne' gole ka' žóngake' žin, benne' zžégake' diža' chawen', na' žsédgekle' benách ka'. <sup>18</sup> Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Bi ko'o do žoa' bežen' zlejba' zoa' scribe." Lezka' znnan: "Benne' wen žin nake' zi si'e lazjwe'."

<sup>19</sup> Bi si' lo no'o da' znná no benne' žesbage'e zia no benne' gole, benne' žape chi'e benách ka' che Benne' Criston', cha' bi zej nmita' chope chonne benne' ka' zzoa lígake' dan' bene'. <sup>20</sup> Benne' ka' žóntezgake' doła', bdił-gake' lawgak yógo'te benách ka' che Benne' Criston' nich žébegak yezika' benne' ka' Dios. <sup>21</sup> Ni'a che Xažo Dios, na' ni'a che Xanžo Jesús, Benne' Criston', na' ni'a chegak wbás che ya'abá ka', wbás ka' wžé Dios, zchi'la' le' gono' kan znnagak diža' ki. Tlebe kan žala' wchi'a lažo'o benách ka', na' bi gapo' ba la'ne toze benne'. <sup>22</sup> Bi wxoate no'o nitó benne', bi gono' le' wen žin che Benne' Criston', nich bi bago'o tzen len le' doła' ni'a che da' žone' cha' gone' doła'.

<sup>23</sup> Biž ye'jo' nize. Dan' zdia' li'o žala' ye'jo' láte'do' xis uba wł nich ga'nen chawe'.

<sup>24</sup> Doła' ka' da' zej nbaga' bale' benách ka' la' lawgaken zga'ale kate' žingake' gan wchi'a laže' Dios lé'gake', na' te na' la' law doła' da' zej nbaga' yezika' benách ka'. <sup>25</sup> Lezka', la' law žin chawe' da' bengak benách ka', na' cha' bi nla' lawn, bi gak nitó benne' wkache'e to chi'ize žin na' da' bene'.

## 6

<sup>1</sup> Yógo'te benne' ndo'w ka' žala' gápele'egake' ba la'ne benne' xángake' ka' nich bi gak no benne' nne xiwe'e che La Dios, na' che da' bsedle' Le'. <sup>2</sup> Benne' ndo'w ka' cha' žejle'gak xángake' ka' che Benne' Criston', bi žala' wká'ngake' lé'gake' ka'ze dan' zej nake'

ljéžgake' ka'. Žala' góngakže' binlo xhíngake' dan' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' yebélengekle' žin chawen', na' Benne' Cristo na'kzen' nži'ile' légake'. Bsedle benách ka' nníta'gake' ga na' kan nak da' ni, na' bzejní'i-gekle'.

*Da' zka'n zenžo Dios da' žebélenlžon*

<sup>3</sup> Cha' zoa no benne' žsedle' da' yoble, na' bi žsedle' diža' chawen' che Xanžo Jesús, Benne' Criston', dan' žsedlen žo'o kan žala' gonžo kan žénele Dios, <sup>4</sup> zka'n zen kwinnen', na' bi be nnezle'. Zdan laže'e diža' ka'ze ka' kan zej nak diža' zede ka', na' diža' bizjw ka', da' ka' žóngaken ga zgé'egikle benách ka' ljéžgake' ka', na' zdíl-lengake' légake'. Lezka' diža' ki žóngaken ga znne zí'gake' chegak ljéžgake' ka', na' zza' láže'gake' chégake' da' kegle. <sup>5</sup> Lezka' žóngaken ga zdíl díža'gak benách ka', benne' ka' bi žejní'igekle', na' bi nzi' lo ná'gake' da' naken dot da' li. Žékgekle' gak sí'gake' mežw zen cha' gónlengake' tzen benne' ka' zka'n zéngake' Dios. Bkwas gan zej nnita' benne' ki. <sup>6</sup> Da' zente naken da' žebélenlžon kate' len yela' zen laže' zka'n zenžo Dios. <sup>7</sup> Bi be bia'žo žo'o katen' bla'žo yežlyó nga, na' lezka', bi be yeywa'žo katen' yeza'žo yežlyó nga. <sup>8</sup> Che len, cha' de da' gawžon, na' da' gákwwžon, žala' chaz láže'žon. <sup>9</sup> Benne' ka' zdan láže'gake' yela' gape, gak chégake' da' gonen ga bága'gake' dola', na' chéjgake' lo yelj che da' xiwe', na' lo yela' bi nnezle chégake' dan láže'gake' da' zan da' den, da' ka' gon dítgaken légake'. Da' ki wžia' yí'gaken légake', na' góngaken ga gátgake' to chi'ize. <sup>10</sup> Dan' zdan láže'gake' yela' gape, da' ni žonen ga žóngake' yógo'te da' kegle. Bałe benne' ka', dan' zdan láže'gaken', ba bsángake' da' bejlé'gake' che Benne' Criston', na' ba žak chégake' da' zan da' žsaka' zí'gaken légake'.

*Benne' žone' xchin Jesús nake' ka' benne' žeje' lo wdile*

<sup>11</sup> Na'a le', benne' che Dios, bkwas gan žak da' kegle ki. Be' láže'teze gono' da' naken chawe', na' da' žénele Dios. Bejlé'teze che Benne' Criston', na' bži'il lježo' ka'. Be' laže' gako' zen laže', na' gaxjw laže'. <sup>12</sup> Kan žon bennen' dot laže'e žeje' lo wdile, ben žin che da' žejle'žo che Benne' Criston', na' be' laže' bi wnito' yela' nban da' zejlí kanne. Bliž Dios le' nich si'on. Chawe' gok da' bzoa lio' kan žejli'o che Benne' Criston', dan' wnnón' lawgak benne' zan, benne' zzoa lígake' dan' wnnón'. <sup>13-14</sup> Ni'a che Xanžo Dios, Bennen' zej nbanlen yógo'te da' zej nnitan', na' lezka' ni'a che Jesús, Benne' Criston', Bennen' bzoa lie' da' nak chawe', da' wnné' kwáselo law Ponsio Pilato, zchi'la' le' gape chi'o da' ka' gož Benne' Criston' žo'o. Žala' gako' dot chawe', na' bi be gono' da' gonen ga no benne' nnie' chio'. Ki žala' gono' na' zejte ža la' law Xanžo Jesús, Benne' Criston'. <sup>15</sup> Kate' žin ža yelá' Jesusen', Dios wloe'ele' law Le'.

Dios nake' la'y. Toze' Le' yo'o lo ne'e dot yela' wnná bia', na' znna bi'e yógo'te benne' ka' znna biá'gake', na' nake' Xangak yógo'te benne' ka' zej nake' xangak benách ka'. <sup>16</sup> Toze' Le' zóateze', na' zoe' lo baní' gan bi gak žin no benne' žakze chie'. Batkle ble'el no benne' Le', na' bi gak no benne' le'ele' Le'. Chie' Le' gáta'teze da' žape Le' ba la'ne, na' yela' wnná bia'. Ka'kze gaken.

<sup>17</sup> Bchi'le benne' ka' zej nape' yela' wnni'a ža ni zoažo na'a, nich bi wká'n zen kwíngake', na' nich bi wxén láže'gake' yela' wnni'a na' dan' bi sóatezen. Žala' wxén láže'gake' Dios ban, Bennen' žónnli'e yógo'te da' žebélenlžon. <sup>18</sup> Bchi'i-gekle' góngake' da' naken chawe', nich chanže žin chawe' da' žóngake', da' naken to yela' wnni'a li laže'. Žala' wnézjwgake' late' chegak benách yache' ka', na' we' láže'gake' légake'. <sup>19</sup> Cha' góngake' ki, na' wtóbgake' yela' wnni'a da' naken li laže', da' yebélengekle' ža ka' da' zá'gaken, na' gata' yela' nban li laže' chégake'.

*Da' bchi'le Pablo xkwide' Timoteo*

<sup>20</sup> Ljéža'do' Timoteo, wdape chi'i da' nzi' lo no'o, na' bkwas gan zej nnita' benne' ka' zchaljgake' da' ka'ze, na' diža' ka' da' bi zej zakan', na' diža' bizjw ka', da' ka' zchaljgak benne' ka' znnázegake' žákake' da' zenle'e, na' žon láže'gake' kan zej nak da' ka'

žóngake'. <sup>21</sup> Bale benách ka', benne' wzí' lo ná'gake' diža' ki, bchíxgekle' kan nak da' žejle'žo che Benne' Criston'.

Žnabila' Dios gon chawe'e le'. Ka'kze gaken.



## DIŽA' BEŽOPE DA' BSELA' PABLO CHE XKWIDE' TIMOTEO

### *Pablo žape' "Padiox" xkwide' Timoteo*

<sup>1-2</sup> Neda', Pablo, žapa' le' "Padiox" ljéža'do' Timoteo. Nako' ka zi'nkza' dan' bénleno' neda' tzen žin che Benne' Criston', na' nži'ila' le'. Naka' wbás bseła' Benne' Criston' dan' žénele Dios gaka' ki, nich gak da' bchebe laže'e, wnezjwe' yela' nban da' zejli' kanne chežo, dan' zoalen Jesús, Benne' Criston'. Znnabla' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le', na' yeyache' láže'le' le', na' wká'n žie' yichj lazdo'o.

### *Timoteo žala' wzóa libe' che Jesús*

<sup>3</sup> Kate' zcháljlena' Dios žapa' Le' "žóxkeno'" kan nak chio' le'. Bi žsana' znnaba' ni'a chio' dot ža dot yel, law Dios, Bennen' žona' xchine' dot laža'a kan bengak xa wdé chia' ka'. <sup>4</sup> Kate' žejsá' laža'a kan wžežo', na' žak laža'a yele'ela' le', nich gak yebela' dot laža'a. <sup>5</sup> Žapa' Dios: "žóxkeno'" dan' bžin chia' diža' da' žonen ga žejsá' laža'a kan žejli'o che Benne' Criston' dot lažo'o. Xna' golo' Loida, na' xno'o Eunise, bejlé'gake' chie' Le' zgá'alegake' ka le', na' nnézkzela' lezka' le' žejli'o chie' Le' na'a.

<sup>6</sup> Dan' naken ki, žsa'a lažo'o yesbano' da' benn Dios chio', dan' wži'o katen' neda' bxoá na'a le', na' wnnabla' Dios bi da' gone' chio'. <sup>7</sup> Dios Be' La'y, Bennen' benn Dios chežo, bi nake' to be' da' gonen ga žébežo, san bennkze' Le' Be' La'y chie' chežo. Dios Be' La'y na' žone' ga napžo yela' wak, na' ga nži'ilžo lježžo ka', na' ga znnabla' kwinžo. <sup>8</sup> Che len, bi yedoe'elo' wchaljo' che Xanžon', na' bi yedoe'elo' kan žak chia' neda', nyejwa' liž ya nga dan' žona' xchin Xanžon', san benlen tzen benne' ka' zzáka'gake' dan' zzéngkle' benách ka' diža' chawen'. Dios wnezjwe' yela' wak chio' nich gak gono' ki. <sup>9</sup> Dios na'kze beslé' žo'o, na' bliže' žo'o nich gakžo dot chawe'. Bi bliže' žo'o dan' zoa da' chawe' da' benžo žo'o, san bliže' žo'o dan' gónekzele' Le', na' dan' be' laže'e žo'o. Ža ni'te bzoe' ki chežo zga'ale kate' bi na' soa yežlyó nga, dan' nakžo che Jesús, Benne' Criston'. <sup>10</sup> Na'a, ba bla' dan' žonn Dios chežo, dan' bla' law ni'a che Jesús, Benne' Criston', Bennen' žeslé' žo'o. Beké'e yela' wak che yela' got, na' bloe'ele' law gak gápežo yela' nban da' zejli' kanne, da' bi kwia yin', dan' nápežo ni'a che diža' chawen'.

<sup>11</sup> Benne' Criston' wžie' neda' nich wchalja' diža' chawen', na' nich gaka' wbás chie' nich wsedla' benách zi'to' ka'. <sup>12</sup> Che len zzaka'a da' ka' da' žákgaken chia' nga, san bi žedoe'ela', dan' nónbi'a Bennen' žejli'a chie'. Nnézkzela' Le' nape' yela' wak nich gape chi'e da' bdia' lo ne'e na' zejje ža yel'é'e.

<sup>13</sup> Diža' chawen' dan' benlon', dan' bchaljan', žala' gaken chio' to da' zloe'elen kan žala' wloe'elo' benách ka' kan žejle'žo che Jesús, Benne' Criston', na' kan nži'ilžo-ne'. <sup>14</sup> Wdape chi'i da' nak chawe', dan' nzi' lo no'o. Gak gono' ki len yela' wak che Dios Be' La'y, Bennen' zóalene' žo'o.

<sup>15</sup> Ba nnézkzelo' kan bengak yógo'te benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' gan nbab Asia, wléj yíchjgake' neda'. Fijelo, na' Hermójenes zej nbáblene' benne' ka'. <sup>16-17</sup> Znnabla' Xanžo Dios yeyache' láže'le' benne' ka' nníta'gake' liž Onesíforo, dan' ben choche' neda' zan chi'i. Katen' bla'a neda' lo yež Roma, dot laže'e beyilje' neda', na' bežel-le' neda'. Bi bedoe'ele' ni'a chia' neda' dan' nyejwa' liž ya nga, nžeja' do ya. <sup>18</sup> Znnabla' Xanžon' yeyache' láže'le' le' ža na' žine' law Dios. Ba nnézkzelo' kan góklene' žo'o, katen' wzoažo lo yež Éfeso.

## 2

### *Timoteo žala' gakbe' ka to benne' žeje' lo wdile*

<sup>1</sup> Na'a, zi'na'do', ben choch lazdo'o lo da' žonn Jesús, Benne' Criston', chio'. <sup>2</sup> Da' benlo' da' bchalja' neda' lawgak benne' zan, benne' ka' zzoa lígaken', bden lo na'gak benne' ka' žóngake' kan znnágake', benne' ka' gak wsédgekle' yezika' benách ka'.

<sup>3</sup> Žala' soelo' da' wsaka' zi'gak benách ka' le' kan zzoelen to benne' nake' che Jesús, Benne' Criston', na' dot laže'e žeje' lo wdile. <sup>4</sup> No benne' žeje' lo wdile, bi chejchaze' da' ka' žongak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga, nich chaz laže' bennen' wžíe' le' nich gake' benne' chie' žeje' lo wdile. <sup>5</sup> Lezka', no benne' chaze' lo witje, bi be si'e cha' bi žitje' kan žala' gone'. <sup>6</sup> Benne' žaz ža'ne', zga'ale' le' si'e che da' yelape'. <sup>7</sup> Bsa' laže' da' ni da' žapa' le', na' Xanžo na'kze gone' ga chejni'ilo' yógo'ten.

<sup>8</sup> Bejsá' laže' kan goken che Jesús, Benne' Criston'. Golje', na' goke' za'só Dabí, na' wdé gote', bebane' lo yela' got. Ki zńna diža' chawen' da' zchaljan'. <sup>9</sup> Dan' zchalja' diža' chawen', zżaka'a da' žaken chia', na' zejte nyejwa' liž ya nga ka to benne' wen da' zinnj, san bi nyejw xtiža' Dios. <sup>10</sup> Che len zzoela' yógo'te da' ki dan' nži'ila' benne' ka' wžekze Dios, nich yelágake'. Jesús na'kze, Benne' Criston', žone' ga želagak benne' ka' nich sí'gake' baní' li laže' chie'. <sup>11</sup> Naken káteze zńna da' ni: Cha' nátlenžo Le', sóalenžo-ne' nbanžo.

<sup>12</sup> Cha' soelžo da' sáka'žo, nna biá'lenžo Le' tzen.

Cha' nnažo bi nónbia'žo-ne', Le' nne' bi nónbi'e žo'o.

<sup>13</sup> La'kze bi žonžo kan zńnažo, Le' žónteze' kan zńne'.

Le' bi gak wché'e da' nakkze' Le'.

### *Benne' wen žin che Jesús, benne' žežoje' chawe'*

<sup>14</sup> Bsa' láže'gak benne' ka' nníta'gake' gan zo' kan zej nak da' ki, na' ni'a che Xanžo Dios bchí'i-gekle' nich bi tił diža'gake' kan zej nak diža' ka'ze ka'. Diža' ki žóngaken ga kwia yi'gak benne' ka' zzi' lo ná'gake' légaken. <sup>15</sup> Be' láže'teze yežojo' chawe' law Dios nich gako' benne' wen žin bi žedoe'ele' ni'a che žin da' bene'. Žala' wkonlo' binlo žin diža' da' naken dot da' li. <sup>16</sup> Na'a, bkwas gan zej nnita' benne' ka' zcháljgake' da' bi zaka', na' diža' ka'ze ka', dan' žongak diža' ki ga góngakže' da' bi žénele Dios. <sup>17</sup> Segak diža' ka' da' zcháljgake' kan žzen yižwé' nozo' da' žlan. Himeneo len Fileto zej nbáblene' benne' ka' zcháljgake' ki. <sup>18</sup> Benne' ki bchíxgekle' kan nak da' naken dot da' li, dan' zńnágake' ba wdé ža žala' yebangak benne' gat ka', na' bže' zédgekle' bałe benách ka' na' zejte biž žejlé'gake' che Benne' Criston'. <sup>19</sup> Da' ben choch Dios zóatezen, na' zoa to da' nak bian', dan' zńnan: "Dios nónbi'e benne' ka' zej nake' chie'." Lezka' zńnan: "Le kwas gan žak da' kegle, yógo'tele le'e nakle che Benne' Criston'."

<sup>20</sup> To lo yo'o zen zej yo'o da' zej naken, kégeze oro, na' plat, san lezka' da' zej naken yag, na' yo. Zkonlžo bałen žin kwáselo, na' yebałen ga bi nak kwáselo. <sup>21</sup> Nich gakžo kan zej nak da' ka' zkonlžo žin kwáselo, na' nich gak gonžo da' naken chawe', na' gakžo da' wkonle Xanžon' žin, žala' kwasžo gan žak da' kegle. Cha' gonžo ki, gakžo zi gonžo yógo'te žin chawe'.

<sup>22</sup> Bzoa cheła'ale da' ka' žóngaken ga se laže' no benne' da' kegle kan nak da' žaken chegak xkwide' ka'. Be' laže' gako' chawe'. Ben da' žonen ga žejli'o che Benne' Criston', na' da' žonen ga nži'ilo' lježo' ka', na' da' žonen ga zgá'nlenžo' lježžo ka' cháwe'do'. Kan zej nak da' ki, benlen tzen benne' ka' zcháljlengake' Xanžon', ne nak dot chawe' yichj lázdo'gake'. <sup>23</sup> Na'a, lezka' bzoa cheła'ale diža' ka'ze ka', na' diža' da' bi zej zakan', dan' nnézkzelo' žóngaken ga zdił diža'gak benách ka'. <sup>24</sup> Benne' wen žin che Xanžon' bi žala' tił diža'lene' benách ka', san žala' gake' gaxjw laže' lawgak yógo'te benách. Žala' gak wsedle' benách ka', na' gake' zen laže'. <sup>25</sup> Lo yela' gaxjw laže' chie' žala' wzejni'ile' benne' ka' zži'igake' che da' zchalje'. Cha' gone' ki, Dios gak wnezjwe' légake' latje yeyát láže'gake' nich gónbia'gake' da' naken dot da' li. <sup>26</sup> Ki yelágake' lo yelj che da' xiwe' gan zej nžeje', na' yeyágake' chawe' nich góngake' kan žénele Dios.

## 3

### *Kan gakgak benách ka' ža se lawte ža ka'*

<sup>1</sup> Lezka' žala' nnezlo' da' ni: ža se lawte ža ka' sáka'le'egak benách ka'. <sup>2</sup> Kate' ža ka' nníta'gak benne' ka' góngake' ki:

Ží'igekle' la' kwíngakze', na' dan láže'gake' yela' gape.

Wká'n zen kwíngake', na' gon kwíngake' benne' blo ka'.  
 Nne zí'gake' che da' ka' zej naken la'y.  
 Wží'igake' che xa xná'gake'.  
 Gák'gake' benne' bi chaz laže' ka'.  
 Bi góngake' kan žénele Dios.  
<sup>3</sup> Bi ží'igekle' kan žala' góngake'.  
 Gák'gake' benne' zižje laže' ka'.  
 Nné'gake' che ljéžgake' ka'.  
 Bi nna bia' kwíngake', na' gák'gake' benne' ža'a ka'.  
 Bi lé'egekle' chawe' da' naken chawe'.  
<sup>4</sup> Gák'gake' benne' wdé ljéžgake' ka', na' bi gá'ngake' chawe'.  
 Włóé'el kwíngake' ka' benne' zen ka'.  
 Ží'igekle' da' dan láže'gakze', na' kege Dios.  
<sup>5</sup> Włóé'el kwíngake' ka' benne' ka' zej nónbi'e Dios,  
 san bi soalen yela' wak che Dios lé'gake'.  
 Bkwas gan zej nnita' benách ka'. <sup>6</sup> Lezka', lo yela' wen laže' chégake' chó'ogake' yo'o  
 ka', na' gon láže'gekle' no'le bi nnezle ka' nich si' lo na'gak no'le ka' da' žsédgekle'.  
 No'le ka' bága'gake' doła' zan, na' we' láže'gake' da' ka' dan láže'gakze', da' ka' bi zej  
 zakan'. <sup>7</sup> Yéntežgekle' no'le ka' diža' ka' da' wchaljgak benne' ka', san bi chejní'igekle'  
 da' naken dot da' li. <sup>8</sup> Kan gokgak Janes len Jambres, benne' ka' bží'igake' che Moisés,  
 lezka' gakgak benne' ki, wží'igake' che da' naken dot da' li. Gák'gake' benne' chol laže'  
 ka', na' chí'gekle' kan nak da' žejle'žo che Benne' Criston'. <sup>9</sup> Bi be sí'gakže', san gak bia'  
 zej nake' benne' bi nnezle ka' lawgak yógo'te benách ka', na' gak chégake' kan gok chegak  
 Janes len Jambres, benne' ka' bžia yi' Dios.

*Da' bsa' laže' Pablo Timoteo*

<sup>10</sup> Nnéžkzelo' le' kan nak da' žsedla' neda' benách ka', na' da' žona'. Nnezlo' da' že'  
 laža'a gona', na' kan žejli'a che Benne' Criston', na' kan naka' gaxjw laže', na' kan nží'ila'  
 lježa' ka', na' kan zzoela' da' žak chia'. <sup>11</sup> Lezka' nnezlo' kan wžia láže'gak benách ka'  
 neda', na' da' ka' wzaka'a, da' ka' gókgaken chia' lo yež Antiokía, na' lo yež Ikonio, na'  
 lo yež Listra. Da' ka' wžia láže'gak benne' ka' neda' bzoelan', na' Xanžo Jesusen' beslé'  
 neda' lo yógo'te da' ka'. <sup>12</sup> Yógo'te benne' ka', benne' žénegekle' gák'gake' dot chawe'  
 dan' zej nake' che Jesús, Benne' Criston', lezka' sáka'gake' da' ka' kwia láže'gak benách  
 ka' lé'gake'.

<sup>13</sup> Na'a, benne' wen da' zinnj ka', na' benne' wen laže' ka', góngakže' ki. Gon láže'gekle'  
 benách ka', na' benách ka' gon láže'gekle' lé'gake'.

<sup>14</sup> Na'a, wdape chi'i da' ka' nsedlo', na' da' wží' lo no'o, dan' nónbia'kzo' benne' ka'  
 bsédgekle' le'. <sup>15</sup> Katen' goko' xkwide', na' zejte na'a ža, nónbi'o da' ka' zej nyejwn le'e  
 yiche la'y, da' ka' gak wzejní'igeklen le' nich yeló' dan' žejli'o che Jesús, Benne' Criston'.  
<sup>16</sup> Yógo'te da' ka' zej nyejwn le'e yiche la'y Dios bzejni'ile' benách chie' ka', benne' ka'  
 bzójgake' da' bchalj Dios. Da' ka' zej nyejwn le'e yiche zej zakan' nich wsédgeklen žo'o,  
 na' włóé'egeklen da' gonžo, na' yegó'ogaken žo'o nez chawe', na' wzejní'igeklen žo'o  
 nich gakžo chawe'. <sup>17</sup> Ki žóngaken, nich gak ban laže' no benne' nake' che Dios, na' nich  
 gak gone' yógo'te da' naken chawe'.

#### 4

<sup>1-2</sup> Ni'a che Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', zchi'la' le' wzenlo' benách ka'  
 xtiža' Xanžon'. Lekze' wchi'a laže'e benne' ban ka', na' benne' gat ka', ža na' katen'  
 yel'é'e nich nna bi'e. Be' laže' gono' da' ni, cha' žak chawe' chio' o bi žak chawe'. Lo yela'  
 zen laže' chio', błóe'el dan' žongak benách ka', na' bsa' láže'gake', na' bzejní'i-gekle' kan  
 nak dan' žsedlžo žo'o. <sup>3</sup> Ki žala' gono' dan' žin ža katen' bi wzé nággake' da' chawe' da'  
 žsedlžo, san yénegekle' yéngekle' da' žaz láže'zegake'. Wtób'gake' chégake' benne' ka'  
 wsédgekle' lé'gake' da' zdan láže'zegake'. <sup>4</sup> Wzó'gake' chela'ale da' naken dot da' li, na'

si' lo ná'gake' diža' ka'ze ka'. <sup>5</sup> Na'a, žala' gako' zen laže' lo yógo'te da' žono'. Bzól da' wsaka' zí'gake' le'. Bzenle benách ka' diža' chawen'. Dot lažo'o ben žin dan' wló'o Benne' Criston' lo no'o gono'.

<sup>6</sup> Kan nak chia' neda', ba bde kwina' lo na' Dios, na' za' gótgake' neda' dan' žona' xchin Dios, na' ža yezá'a yežlyó nga za' žinen. <sup>7</sup> Kan žon no benne' dot laže'e žeje' lo wdile, lezka' bena' neda' žin, na' ba beyóž bena' neda' dan' wló'o Benne' Criston' lo na'a gona', dan' bena' kan nak tlebe len da' žejle'žo chie' Le'. <sup>8</sup> Na'a za' si'kza' da' žala' si'gak benne' chawe' ka', dan' gonn xanžon' chia' neda' ža na', na' nak chawe' kan zchi'a laže'e žo'o. Kege chia' nedza' gonnen', san lezka' gonnen' chegak yógo'te benne' ka' zej nži'ile' Le', na' dot láže'gake' želbeze' ža yejé'e.

*Da' bzoj Pablo kan žala' gon Timoteo*

<sup>9</sup> Be' laže' yidtio' ga zoa' ni, <sup>10</sup> dan' bsan laže' Demas neda', dan' nži'ile' da' žebélenle' yežlyó nga, na' wyeje' lo yež Tesalónika. Ben byenen wyéj Cresente gan nbab Galasia, na' lezka' wyéj xkwide' Tito gan nbab Dalmasia. <sup>11</sup> Toze Lukas zóalene' neda'. Bche' xkwide' Markos nich yídlenbe' le' tzen, dan' nakbe' gónlenbe' neda' tzen xchin Benne' Criston'. <sup>12</sup> Bseja'a xkwide' Tíkiko lo yež Éfeso. <sup>13</sup> Katen' yido', bedjwá' laže' yichan' dan' bka'na' lo yež Troas lo liž Karpo, na' lezka' bedjwá' yiche ka', na' da' nakže blo, yichen' da' naken yid.

<sup>14</sup> Kantr, benne' wen yeso' ya ka', bene' chia' da' zan da' zia. Xanžo na'kze yebi'e chie' kan nak da' bene' chia' neda'. <sup>15</sup> Wdape chi'i kwino' che bennen', dan' zží'ili'e che da' zchalžšo.

<sup>16</sup> Kate' da' nežw chi'i bla'a neda' lawgak benne' yolawe' ka', bi goklen nitó benne' neda', san bsan láže'gak yógo'te benách ka' neda'. Bi žénela' yebéj yichj Dios légage'. <sup>17</sup> Xanžon' wzóalene' neda', na' ben choche' neda' nich yeyóž wchalja' xtiže'e nich yéngeklen yógo'te benách zi'to' ka'. Ki goken, Xanžo na'kze beslé' neda'. Goken chia' ka belá' lo na'gak beže yixe' ka'. <sup>18</sup> Xanžo na'kze yeslé' neda' lo yógo'te da' kegle ka', na' gape chi'e neda' kate' žintia' gan znnna bi'e Le' ya'abá che Dios. ¡Ga'n zen Le' to chi'ize! Ka'kze gaken.

*Pablo žape' "Padiox" benách ka' che Jesús*

<sup>19</sup> Wdape "Padiox" Prisila len Akila, na' lezka' benách ka' nníta'gake' liž Onesíforo. <sup>20</sup> Bga'n Erasto lo yež Korinto, na' bka'na' Trófimo gan nbab Mileto dan' žake' yižwé'. <sup>21</sup> Be' laže' yido' ga zoa' ni zga'ale kate' žin byo' zag ka'. Eubulo, na' Pudente, na' Lino, na' Klaudia, na' yógo'te lježžo ka' nníta'gake' nga, žápegake' le' "Padiox."

<sup>22</sup> Znnabla' Xanžo Jesús, Benne' Criston', sóalene' le'. Dios gon chawe'e le'. Ka'kze gaken.

## DIŽA' DA' BSELA' PABLO CHE XKWIDE' TITO

### *Pablo žape' "Padiox" xkwide' Tito*

<sup>1</sup> Neda', Pablo, žapa' le' "Padiox" ljéža'do' Tito. Nako' ka zi'nkza' dan' bénlěno' neda' tzen žin che Benne' Criston'. Naka' wen žin che Dios, na' benne' wbás bseła' Jesús, Benne' Criston'. Bsele'e neda' nich gona' ga chejle'gak benách ka' chie' Le', benne' ka' wžekze Dios, nich gónbia'gake' da' naken dot da' li kan žala' gon no benne' nónbi'e Dios. <sup>2</sup> Ki naka' neda' dan' žxen laža'a ba nzi'a yela' nban da' zejlí kanne da' bchebe laže' Dios wnezjwe' chežo žo'o ža ni'te kate' bi na' gata' yógo'te da' zej nnitan', na' Le' žonkze' da' bchebe laže'e gonen'. <sup>3</sup> Kate' bžin ža chen, Dios bloe'ele' law xtiže'e, da' bdien' lo na'a neda' wchaljan'. Dios na'kze gože' neda' gona' ki. Nakkze' Le' Benne' Weslá chežo. <sup>4</sup> Žnnabla' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', Bennen' beslé' žo'o, gon chawe' le', na' yeyache' láže'le' le', na' wká'n žie' yichj laždo'o.

### *Žin che Jesús da' žon Tito lo yežlyó Creta*

<sup>5</sup> Bka'na' le' lo yežlyó Creta, nich wsó'o da' žiážjegekle benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' ga na', nich gákgage' dot li laže', na' nich wnnito'o benne' gole ka' yógo'te yež ka', benne' ka' gape chí'igake' benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' to to yež ka', kan ba goža' le' gono'. <sup>6</sup> To benne' gole, benne' žape chi'e benách ka' che Benne' Criston':

Žala' gake' benne' bi žone' da' gak no benne' nnie' chen.

Žala' soa toze zo'le'.

Žala' chejle'gak zi'ne' ka' che Benne' Criston'.

(Bi žala' góngakbe' da' gak no benne' nnie' chen, bi nne' bi žóngakbe' žin, o zži'igakbe' che xa xná'gakbe'.)

<sup>7</sup> Bi žala' gone' da' gak no benne' nnie' chie' kan žone' xchin Dios.

Bi žala' gake' benne' zide, o benne' ža'a,

o benne' že'je', o benne' wedile diža',

o benne' zdan laže'e yela' gape.

<sup>8</sup> Žala' wnezjwe' gan ga'ngak lježžo ka' želžine' liže'.

Žala' dan laže'e gone' da' naken chawe'.

Žala' gake' benne' žejni'ile'.

Žala' gake' benne' chawe'.

Žala' žebe' Dios, na' nna bia' kwine'.

<sup>9</sup> Žala' gape chi'e diža' da' li kan ba nsedle', nich gak wzejni'ile' benách ka' kan naken tlebe len da' chawe' da' žsedlžo, na' nich gak wzóa žie' benne' ka' zži'igake' chen.

<sup>10</sup> Ki žala' gak gone' dan' zži'igak benne' zan che xtiža'žo, benne' ka' zcháljgake' da' bi zakan', na' žon láže'gekle' benách ka'. Benne' zan, benne' žóngake' ki, zej nake' benne' judío ka', benne' ka' znnágake' žon byenen chog lo xpéla'gak benne' byo ka' da' nak bian' zej nzi'e xtiža' Dios. <sup>11</sup> Benne' ki, žon byenen wzóa žio' légage', dan' zchíxgake' yógo'te benách ka' nníta'gake' bíte'teze yo'o gan želyo'e, na' žsédgekle' da' bi žala' wsédgekle'. Ki žóngake' nich sí'gakze' mežw.

<sup>12</sup> To benne' wbáblěne' benách Creta ka' gan zo', bennen' bchalje' lo wláz yodo' chégake', wnné':

Žon láže'tezgak benne' Creta ka'.

Zej nake' ka beko' yixe' snia ka'.

Zej nake' benne' za'wed, benne' wawle'e ka'.

<sup>13</sup> Da' ni da' bchalje' kan zej nake' naken dot da' li. Che len bdíl-gake' nich gak li laže' kan žejlé'gake' che Benne' Criston', <sup>14</sup> na' nich bi wzé nággake' diža' ka'ze ka' da' zchaljgak

benne' judío ka', na' bi góngake' kan z<sub>n</sub>na benách ka' žala' góngake', benne' ka' bzóagake' chela'ale da' naken dot da' li.

<sup>15</sup> Yógo'te da' non Dios naken chawe' chegak benne' chawe' ka', san chegak benne' ka' bi zej nake' chawe', benne' ka' bi žejlé'gake' che Dios, bi be zoalen légake' da' naken chawe', san dot da' zej nake' naken sban, na' zejte da' z<sub>b</sub>ek yíchjgake', na' da' zza' láže'gake'. <sup>16</sup> Znnágake' zej nónbi'e Dios, san da' žóngake' bi naken tlebe len dan' znnágake', dan' zej nake' benne' bi žaz laže' ka'. Bi žóngake' kan znnágake', na' bi gak góngake' nitó da' naken chawe'.

## 2

Žala' wsedlžo da' naken chawe'

<sup>1</sup> Na'a, da' zchaljo' žala' gaken tlebe len da' chawe' da' žsedlžo.

<sup>2</sup> Bsedle benne' byo, benne' gole ka':

Žala' wcháljgake' diža' chawe' ka'.

Žala' gákgake' benne' chawe' ka'.

Žala' gákgake' benne' žejní'igekle'.

Žala' chejlé'gake' che Benne' Criston' dot láže'gake'.

Žala' ží'igekle' ljéžgake' ka'.

Žala' sóegekle' da' gak chégake'.

<sup>3</sup> Bsedle no'le gole ka':

Žala' góngake' da' žaz laže' Dios.

Bi žala' nnégake' che ljéžgake' ka'.

Bi žala' yé'jgake'.

Da' žóngake' žala' wsedlen da' nak chawe'.

<sup>4</sup> Bsedle xkwide' no'le ka'.

Žala' ží'igeklbe' benne' byo che chégakbe', na' zí'ngakbe' ka'.

<sup>5</sup> Žala' gákgakbe' no'le žejni'ile.

Žala' gákgakbe' no'le chawe' ka'.

Žala' gape chí'igakbe' da' de lížgakbe'.

Žala' gákgakbe' ži'i laže'.

Žala' gápegakbe' ba la'ne benne' byo che chégakbe'.

Žala' bi góngakbe' da' gonen ga no benne' nnie' che xtiža' Dios.

<sup>6</sup> Bsedle xkwide' byo ka':

Žala' gákgakbe' xkwide' žejni'ile.

<sup>7</sup> Žala' góntezo' da' naken chawe', na' ki wlo'e'elo' légakbe' kan žala' góngakbe'. Kan žsedlo' žala' wlo'e'elen nako' li laže', na' gaxjw laže'. <sup>8</sup> Žala' wchaljo' diža' chawe' ka' nich bi soa da' gak no benne' nnie' chen, nich yedoe'ele no benne' wži'e'chen, na' bi gak nnie' chele le'e.

<sup>9</sup> Bsedle lježžo ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' zej nake' benne' ndo'w ka':

Žala' gákgake' gaxjw laže' len xángake' ka'.

Žala' góngake' yógo'te da' žaz láže'gak xángake' ka'.

Bi žala' wží'igake' che xángake' ka'.

<sup>10</sup> Bi žala' wkache' lánngake' da' naken che xángake' ka'.

Žala' wlo'e'el kwíngake' chawe' lo yógo'te da' žóngake'.

Yógo'te da' žóngake' žala' wlo'e'elen nak chawe' xtiža' Dios, Bennen' beslé' žo'o.

<sup>11</sup> Yela' ži'i laže' che Dios ba bla' lawn lawgak yógo'te benách ka' nich yelágake'. <sup>12</sup> Len žsedlen žo'o biž žala' gonžo da' bi žaz laže' Dios, na' bi dan láže'žo da' naken che yežlyó nga, san žala' gakžo zen laže', na' gakžo chawe' ža ni zoažo na'a, na' gonžo kan žénekzele Dios. <sup>13</sup> Žala' kwežžo da' žxen láže'žo gonen ga gak yela' ba nez zen chežo, dan' gaken ža na' katen' la' law Jesús, Benne' Criston', lo baní' zen chie'. Nake' Dios zen, na' Bennen'



žeslé' žo'o. Ľekze' bchebe laže'e gone' da' ni. <sup>14</sup> Ľekze' bde kwine' lo wlazžo žo'o, nich beya'we' žo'o lo yógo'te da' bi naken chawe', na' žeyone' žo'o chawe' nich gakžo benách chie' ka', na' nich yénelžo gonžo da' naken chawe'.

<sup>15</sup> Bsedle da' ki, na' bzejni'ilen benne' ka', na' len yela' wnná bia' bdiĽ-gake'. Bénteze ki, nich bi gak no benne' wka'ne' xtižo'o ka'ze.

### 3

*Da' žala' gongak benách ka' žejlé'gake' che Jesús*

<sup>1</sup> Bsa' láže'gak lježžo ka' nich góngake' kan znnagak benne' ka' nzi' lo ná'gake' yela' wnná bia', na' benne' yolawe' ka', nich góngake' kan znnaxtíža'gake'. Žala' sóatezgake' góngake' da' naken chawe'. <sup>2</sup> Bi žala' nnégake' chegak ljéžgake' ka', na' bi žala' tiĽ diža'gake' len lé'gake', san žala' gákgake' gaxjw laže', na' dot li laže' lawgak yógo'te benách ka'.

<sup>3</sup> Ľezka' žo'o, zga'ale gokžo benne' bi žejni'ile ka', na' bži'ižo che Dios. Wdažo wnitlžo, na' gokžo ka' benne' ndo'w ka', dan' benžo da' bdan láže'žo, da' bi naken chawe', na' yezika' da' wyáz láže'žo. Ľezka' benžo žo'o da' kegle, na' bge'elžo lježžo ka'. Bi blé'egekle benách ka' žo'o chawe', na' žo'o bi blé'elžo lježžo ka' chawe' tožo yetožo. <sup>4</sup> Naž bla' law Dios, Bennen' žeslé' žo'o, na' nak bia' nake' dot chawe', na' nži'ile' yógo'te benách ka'. <sup>5</sup> Beslé' žo'o, kege dan' zoa bi da' naken chawe' da' benžo žo'o, san dan' beyache' láže'le' žo'o. Beyone' žo'o chawe', na' bene' ga nakžo benne' kobe ka'. Napžo yela' nban kobe dan' zoalen Dios Be' La'y žo'o. <sup>6</sup> Dios bsele'e Dios Be' La'y chežo dan' nakžo che Jesús, Benne' Criston', Bennen' žeslé' žo'o. <sup>7</sup> Be' laže'e chežo, na' beyone' žo'o chawe' nich gata' yela' nban da' zejlí kanne chežo, dan' žxen láže'žo gonne' chežo.

<sup>8</sup> Da' ni da' zzoja' chio' le' naken dot da' li. Žénela' wsedlo' benne' ka' žejlé'gake' che Dios, da' ki, nich we' láže'gake' góntezgake' da' naken chawe'. Da' ni naken chawe', na' záka'le'en nich si' lo na'gak yógo'te benách. <sup>9</sup> Na'a, bi go'o no benne' latje wchalje' da' bi zakan', o we' laže'e kan zej nak lagak da' zan kwe' xa xto'gak benách ka', o wchalje' diža' bizjw ka', o tiĽ diže'e kan nak che da' bchi'le Moisés. Da' ki bi zej zakan', na' bi gáklengaken nitó benne'.

<sup>10</sup> Cha' zoa no benne' ga na', benne' žone' chope la'a benách ka' che Benne' Criston', te wsó'o laže'e to yetó chi'i, cha' bi yenle' chio', na' žala' yebejle-ne' gan zdouble.

<sup>11</sup> Nnézkzelo' to benne' žone' ki ba beyake' benne' bi nake' chawe', na' žone' doĽa'. Ba nbage'e zia ni'a che dan' žone'.

*Da' bzoj Pablo da' žala' gon Tito*

<sup>12</sup> Kate' sela'a Artemas o Tíkiko gan zo', ben byen yido' ga zoa' ni lo yež Nikópolis, dan' ba besyožan' ga'na' nga byo' zag ka'. <sup>13</sup> Senas, bennen' zdie' diža' da' znnabenne' yolawe', na' Apolo, žíngake' gan zoale le'e. Begó'o lé'gake' nez len yela' žakĽen, nich bi be yážjegekle'. <sup>14</sup> Bsedle lježžo ka' góntezgake' da' naken chawe', nich gata' bi da' wnézjwgake' chegak benne' ka' zoa bi da' žiážjegekle', nich gak bia' ki zej nake' che Benne' Criston'.

*Pablo len lježe' ka' zzélgake' diža' benách ka'*

<sup>15</sup> Yógo'te benne' ka' nníta'lengake' neda' zápegake' le' “Padiox.” Wdape “Padiox” benne' ka' nníta'gake' ga na', benne' ka' zej nži'ile' žo'o dan' žejlé'gake' che Dios. Znnabla' Dios gon chawe'e yógo'tele le'e. Ka'kze gaken.

## DIŽA' DA' BSELA' PABLO CHE FILEMÓN

### *Pablo žape' "Padiox" Filemón*

<sup>1-2</sup> Neda', Pablo, žapa' le' "Padiox" Filemón. Lježžo, Timoteo žonlenbe' neda' tzen, na' nži'ילו' le'. Žono' le' xchin Benne' Criston' kan žonton' neto'. Lezka' žapa' "Padiox" zo'lo', Apia. Nake' no'le zanžo žejli'e che Benne' Criston'. Lezka' žapa' "Padiox" zi'no', Arkipo. Nakbe' che Jesús, Benne' Criston', ka to benne' žeje' lo wdile, na' žonbe' xchine' Le' kan neto' žonton'. Lezka' žapa' "Padiox" benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' zdóbgake' lo ližo'. Nyejwa' liž ya nga dan' žona' xchin Jesús, Benne' Criston'. <sup>3</sup> Znnabla' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe' e le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le.

### *Kan žon Filemón dan' žejli'e che Jesús*

<sup>4</sup> Žejsá' láže'teza' le' kate' zcháljena' Dios chežo, na' žápeteza' Le': "Žóxkeno'." <sup>5</sup> Ki žona' dan' zžin diža' ga zoa' ni kan nži'ilo' Xanžo Jesusen', na' kan žejli'o chie' Le', na' kan nži'ilo' yógo'te benách ka' ba wžie' Le'. <sup>6</sup> Znnabla' Dios gone' ga gonle'e žin da' zchaljo' kan nak da' žejli'o che Benne' Criston', nich si'gak benne' ka' nníta'gake' ga na' yógo'te da' naken chawe', da' žonn Jesús, Benne' Criston', chežo lo yela' ži'i laže' chie'. <sup>7</sup> Žebela', na' zzi' zena' dan' nži'ilo' lježžo ka', na' beno' le', bicha'a, ga beyák láže'gak benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston'.

### *Filemón žala' yenít lawe' Onésimo, xkwide' ndo'w chie'*

<sup>8</sup> Che len, la'kze nzi' lo na'a, dan' naka' wbás bseła' Benne' Criston', wchi'la' le' kan žala' gono', <sup>9</sup> žáta'yoela' le' lo yela' ži'i laže' chia', na' naka' benne' gole, na' nyejwa' liž ya nga dan' žona' xchin Jesús, Benne' Criston'. <sup>10</sup> Žáta'yoela' le' lo wláz xkwide' Onésimo, xkwiden' bena' ga beyakbe' che Benne' Criston', na' che len nakbe' ka zi'nkza' ga nyejwa' liž ya ni.

<sup>11</sup> Xkwide' ni, zga'ale bi be wzáka'be' chio', san na'a záka'be' chio' le', na' lezka' chia' neda'. <sup>12</sup> Xkwide' ni žesela'a-be' gan zo'. Na'a, wdape-be' ba la'ne kan žapo' nedkza' ba la'ne, dan' nži'ila'-be'. <sup>13</sup> Gónela' gá'nlenbe' neda' nga, nich lo wlazo' le' gonbe' xchina' kate' ne nyejwa' liž ya nga dan' zchalja' diža' chawen', <sup>14</sup> san bi be žénela' gona' da' bi naken da' žak lažo'o le', nich bi gon byena' gákleno' neda', san gak gákleno' neda' dan' žénekelon'. <sup>15</sup> Bkwalsjga xkwide' Onésimo gan zo' to chi'ido' nich yežinbe' to chi'ize gan zo'. <sup>16</sup> Na'a, biž gakbe' chio' ka to xkwide' ndo'w, san gakbe' chio' ka to bi' lježkzo', dan' nakbe' bi' lježžo žejle'be' che Benne' Criston', na' nži'ilžo-be'. Nakbe' ki chia' neda', na' žala' gákžebe' ki chio' le', kege ka lježžo', san ka bi' bicho'o žejle'be' che Xanžo Jesús, Benne' Criston'.

<sup>17</sup> Che len, cha' nako' toze len neda', wdape-be' ba la'ne kan žapo' nedkza' ba la'ne. <sup>18</sup> Cha' bi da' zia benbe' chio' o cha' bi da' nbága'be' chio', wnnáteze neda' nbaga'an. <sup>19</sup> Neda', Pablo, len na'kza' zzoja' da' ni chio', znnia': nedkza' chizjwa' bi da' nbága'be', na' kege yapa' le': lezka' nbago'o le' chia' neda' yógo'te da' napo' dan' bena' neda' ga napo' le' yela' nban da' zejlí kanne. <sup>20</sup> Ka'kze gaken, bicha'a. Cha' zoa da' yebélenlo' dan' nakžo che Xanžon', ben da' ba góta'yoela' le' dan' naka' bicho'o žejli'a che Benne' Criston', na' nich gono' ga yeyák laža'a.

<sup>21</sup> Zzoja' da' ni chio', dan' žxen laža'a le', gono' kan znná xtiža'a, na' nnezla' gono' yelate' ka da' ba góta'yoela' le'. <sup>22</sup> Lezka' znnabla' le' wkwezo' gan soa' ližo', dan' žxen laža'a yežoja' liž ya nga, na' la'a gan zoale le'e dan' zcháljenle Dios, na' znnáblele-ne' lo wlaza' neda'.

### *Pablo zzoje' da' žápegake' "Padiox" Filemón*

<sup>23</sup> Epafraŝ žape' le' "Padiox." Nyéjwlene' neda' tzen liž ya nga dan' žone' xchin Jesús, Benne' Criston'. <sup>24</sup> Lezka' Markos, na' Aristarko, na' Demas, na' Lukas, žápegake' le' "Padiox." Benne' ki žónlengake' neda' tzen žin che Benne' Criston'.

<sup>25</sup> Znnabla' Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e. Ka'kze gaken.

## DIŽA' DA' ZZEJNI'ILEN BENÁCH HEBREO KA'

*Dios bcháljlene'* žo'o lo na' Zi'nkze'

<sup>1</sup> Zan chi'i, na' da' zan kan ben Dios, bcháljlene' xa xto'žo ka' ža ni'te lo na'gak benne' ka' bcháljgake' lo wlaze' Le'. <sup>2</sup> Ža ni zoažo na'a, kate' ze lawte, Dios bcháljlene' žo'o lo na' Zi'nkze'. Dios wnnakze' gape Zi'ne' na' yógo'te da' zej naken chie' Le', na' lo na' Zi'ne' na', Dios bene' yežlyó nga. <sup>3</sup> Zi'ne' na' nake' ka to da' žsa'ní' len yela' baní' che Dios, na' kan nak Zi'ne' na' zloe'elen law dot da' nakkze Dios. Zi'ne' na' žonkze' ga nníta'tezgak yógo'te da' zej den, zkonle' žin da' znne' len yela' wak zen chie'. Katen' beyož bene' da' žeyón žo'o chawe' law Dios dan' beké'e doła' da' nbága'žo, na' bejži'e kwit li ža che Dios, Bennen' ži'e znna bi'e ža'le.

Zi'n Dios nakže' blo ka wbás che ya'abá ka'

<sup>4</sup> Zi'n Dios nakže' blo ka wbás che ya'abá ka' che Dios, dan' nakže blo da' lie' ka zej nak lagak wbás la'y chie' ka', kan bzoa Dios le' dan' nake' Zi'nkze'. <sup>5</sup> Dios batkle gože' to wbás che ya'abá chie' kan gože' Zi'ne', katen' wnné':

Nako' Le' Zi'na'.

Bloe'ela' law na'a naka' Xo'.

Batkle bchalje' che to wbás che ya'abá kan bchalje' che Zi'ne', katen' wnné':

Neda' naka' Xe',

na' Le' nake' Zi'na'.

<sup>6</sup> Lezka', katen' Dios bzoe' Zi'nkzen' lo yežlyó nga, na' wnné':

Yógo'te wbás che ya'abá yéngkle' xtiža' Le'.

<sup>7</sup> Kan zej nak wbás che ya'abá chie' ka', wnné':

Zej nak wbás che ya'abá ka' ka be' da' žaken.

Zej nak wbás wen žin chia' ka' ka yi'.

<sup>8</sup> Na'a, kan nakkze Zi'ne', wnné':

Gan ži'o znna bi'o, nna biá'tezo', Dios.

Nak chawe' kan znna bi'o.

<sup>9</sup> Nži'ilo' da' nak chawe', na' kege da' bi nak chawe'.

Che len neda', Dios chio', bdia' lo no'o yela' wnná bia',

na' bena' ga napžo' Le' yela' žebél

ka da' napgak lježo' ka'.

<sup>10</sup> Lezka' wnné':

Le', Xan, katen' wzó law, beno' yežlyó nga,

na' len na'kzo' beno' ya'abá.

<sup>11</sup> Te chégaken, san Le', zoakzo' to chi'ize.

Yógo'te da' ka' tébgaken kan zteb to laže',

<sup>12</sup> na' ka to laže' wtobo' légaken,

na' chó'ngakon' ka to laže' teb,

san Le', batkle wchá' kwino'

na' batkle te chio'.

<sup>13</sup> Dios batkle gože' to wbás che ya'abá chie' kan gože' Zi'ne', katen' wnné':

Wžé' kwita' li ža

kate' gonža' ga wzóa zibgak lawo'

benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe'.

<sup>14</sup> Yógo'te wbás che ya'abá ka' che Dios zej nake' be' wen žin ka' che Dios, na' bsele'e légake' nich gáklengake' benne' ka' želágake'.

## 2

*Bi žala'* wzoažo cheła'ale yela' žeslá

<sup>1</sup> Che len, žala' we' láže'le'ežo da' ba benlžo, nich bi wzoažo xtiža' Dios chela'ale. <sup>2</sup> Dižan' da' bžinen chežo ža ni'te lo na'gak wbás ka' che ya'abá che Dios, naken dot da' li, na' yógo'te benne' ka', benne' bi bégake' kan znna dižan', Dios bsaka' zi'e légake' kan nak tlebe len da' bégake'. <sup>3</sup> Lezka' bi yelažo žo'o lo da' wsaka' zi' Dios žo'o cha' wzoažo chela'ale yela' žeslá ni. Xanžo na'kze bchaljen' zga'ale, na' benne' ka' bengekle' chie' Le' bloé'egikle' žo'o naken dot da' li. <sup>4</sup> Lezka' Dios na'kze bloe'ele' žo'o naken dot da' li, dan' bene' da' ka' zej nak bian', na' da' ka' žóngaken ga žebanlžo, na' da' zan yela' wak zen ka', na' benne' chežo da' ka' zej naken che Dios Be' La'y kan gónekzele' Le'.

*Dios bene' ga beyák Jesús kan nakžo žo'o*

<sup>5</sup> Dios bi bdie' lo na'gak wbás ka' che ya'abá chie' yežlyó da' zan', dan' zchaljto' chen. <sup>6</sup> Na'a, kan nak da' ni, nyejw le'e yiche la'y da' wnná to benne' bzoa lien', katen' wnné': Dios, žebanla' dan' že' lažo'o benách ka'.

Žebánle'ela' dan' žákleno' légake'.

<sup>7</sup> Beno' légake' to chí'ido'ze yelate' gačjw ka' zej nak wbás ka' che ya'abá chio'.

Bzo' chegak benách ka' yela' zen, na' yela' ba la'ne.

<sup>8</sup> Bdio' lo ná'gake' yógo'te nich nna biá'gaken'.

Ka' naken, katen' bdie' lo ná'gake' yógo'te, bi be bka'ne' da' bi bdien' lo ná'gake', san na' zejte na'a ža, bi zle'elžo yo'o yógo'ten lo ná'gake'. <sup>9</sup> Nnezlžo da' goken che Jesusen'. Dios bene' ga goke' to chí'ido'ze yelate' gačjw ka' zej nak wbás ka' che ya'abá chien', dan' goke' benachze nich gote', na' wžake'e lo yela' got lo wlažgak yógo'te benách ka', dan' be' laže' Dios žo'o nich goken ki. Dan' ben Jesusen' da' ni, Dios bene' ga nape' yela' zen, na' yela' ba la'ne.

<sup>10</sup> Dios bene' yógo'te da' zle'elžo, na' žone' ga zej nnitan'. Dios bene' kan žala' gone' katen' bene' ga nak bia' nak Benne' Criston' Benne' Weslá li laže' ni'a che da' wžake'e. Ki ben Dios che Benne' Criston', Bennen' bene' yela' žeslá nich gak yechi'e benne' zan ya'abá che Dios. <sup>11</sup> Le' žeyón chawe'e benách ka' nich gákgake' che Dios. Benne' ka' žeyón chawe' Benne' Criston', toze nak Xágake', na' Xakze'. Che len, Zi'n Dios bi žedoe'ele' katen' znne' zej nake' biche'e ka'. <sup>12</sup> Ka' nak da' ni nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: Wcháljlena' bicha'a ka' kan nako' Le', Dios.

Ga zej ndobe benách chio' ka' goła' da' we lawa' Le'.

<sup>13</sup> Lezka' wnné':

Wxén laža'a Dios.

Ga yoble wnné':

Le wia neda' len zi'na' ka',

Benne' ka' benn Dios chia'.

<sup>14</sup> Che len, dan' zej nak zi'ne' ka' bela' žen, lezka' Benne' Criston' ben kwine' kan zej nake', na' golje' bela' žen. Ki bene' nich gok gote', na' ka' goken beké'e yela' wnná bia' che da' xiwe', dan' wží' lo nan' goten benách ka'. <sup>15</sup> Ki ben Benne' Criston' nich gok beslé' yógo'te benne' ka' gókgake' ka' benne' ndo'w ka' kate' ne zej nnite'e nbángake', dan' bžébegake' yela' got. <sup>16</sup> Nak bia' bi bene' ki nich gáklene' wbás che ya'abá ka' che Dios, san nich góklene' benne' ka' zej nake' za'só Bran. <sup>17</sup> Che len, ben byenen gok Benne' Criston' kan zej nak lježe' ka', nich gake' law Dios to bχoz blo, benne' žone' kan znne', na' žeyache' láže'le' benách ka', na' lezka' nich gone' da' gon ga gata' lo ne'e yeké'e doła' da' zej nbaga' benách ka'. <sup>18</sup> Na'a, dan' wžáka'kze Benne' Criston', na' dan' ben da' xiwe' da' gónelen gon ga bage'e Le' doła', che len nape' yela' wak gáklene' benne' ka', žon da' xiwe' da' ženelen gonen ga bága'gake' doła'.

### 3

*Jesús nakže' blo ka Moisés*

<sup>1</sup> Che len, zi'na'do' ka', le'e na' nakle che Dios dan' bliže' le'e, le wia binlo kan nak Jesús, Benne' Criston'. Nake' wbás bseła' Dios, na' lezka' bχoz blo che da' nzi' lo na'žo.

<sup>2</sup> Jesusen' žone' kan z<sub>nna</sub> x<sub>tiža</sub>' Dios, Bennen' bzoe' Le' latje chie', na' žone' kan ben Moisés, benne' bene' kan z<sub>nna</sub> x<sub>tiža</sub>' Dios, da' bene' lawgak yógo'te benách ka' che Dios. <sup>3</sup> Jesusen' nakže' blo ka Moisés na', nich ga'n zene' Le', kan nakže' blo to benne' nak chie' to yo'o ka no benne' wen žin zoe' lo yo'on'. <sup>4</sup> Yógo'te yo'o, zoa no benne' benen', san Dios bene' yógo'te da' z<sub>le</sub>'elžo. <sup>5</sup> Da' li Moisés na' bene' kan z<sub>nna</sub> x<sub>tiža</sub>' Dios lawgak benách ka' che Dios, san goke' ka to benne' wen žin, nich bdie' da' ka' wnnakze Dios lawgak benách ka'. <sup>6</sup> San Benne' Criston' nake' Zi'nkze Dios, na' žone' kan z<sub>nna</sub> x<sub>tiža</sub>' Dios. Na'a benách ka' che Dios zej yoe'e lo ne'e Le'. Žo'o nakžo benách ka' che Dios cha' ga'nžo choch na' zejte ža ze lawte ža ka', kan žon chochžo l<sub>ázdo</sub>'žo, na' kan žebélenlžo da' žxen l<sub>áže</sub>'žo.

*De latje gan yezi' láže'gak benách ka' che Dios*

<sup>7</sup> Che len, nyejw le'e yiche kan wnná Dios Be' La'y, da' z<sub>nna</sub>:  
Na'a, cha' žénlele da' zchalj Dios,

<sup>8</sup> bi gonle zide l<sub>ázdo</sub>'le

kan bengak benne' ka' bží'igake' che Dios  
katen' gónegekle' si' biá'gake' Le' lo latje dach.

<sup>9</sup> Gónegekle' xa x<sub>to</sub>'le ka' si' biá'gake' neda'  
la'kze blé'egekle' da' ka' bena' choplaj yiz.

<sup>10</sup> Che len bža'a benách ka' wnníta'gake' ža na',  
na' wnnía': "Zchíxtezgekle' kan zza' láže'gake'.

Bi žénegekle' yénegekle' da' žénela' góngake'."

<sup>11</sup> Che len bža'a l<sub>égake</sub>', na' ben chocha' x<sub>tiža</sub>'a, na' wnnía':

Bi chó'ogake' gan yezi' láže'gake' tzen len neda'.

<sup>12</sup> Le gape chi'i kwinle, zí'na'do' ka', nich bi gonle zide yichj l<sub>ázdo</sub>'le nitole le'e, na' bi kwáslenle Dios ban, na' bi wsanle žejle'le che Dios. <sup>13</sup> Na'a, le wzejní'il tole yetole yógo'te ža, kate' ne naken ža ni zoažo na'a, nich bi gon laže'l da' nak doła' le'e, na' bi gonle zide yichj l<sub>ázdo</sub>'le nitole le'e. <sup>14</sup> Yógo'težo gónlenžo Benne' Criston' tzen cha' ga'nžo choch na' zejte ža ze lawte ža ka', kan wzó law žon chochžo kwinžo.

<sup>15</sup> Ki žala' gonžo kate' ne z<sub>nna</sub> x<sub>tiža</sub>' Dios:

Na'a, cha' žénlele chi'i Dios,

Bi gonle zide yichj l<sub>ázdo</sub>'le,

Kan bengak benne' ka' bží'igake' che Dios.

<sup>16</sup> ¿Nož benne' ka' bénegekle' x<sub>tiža</sub>' Dios, na' bží'igake' chie' Le'? Yógo'te benne' ka' bebéj Moisés lo yežlyó Egipto béngake' ki. <sup>17</sup> ¿Nož benne' ka' bža'a Dios l<sub>égake</sub>' choplaj yiz? Gokgak benne' ka' béngake' doła', na' gótgake' lo latje dach. <sup>18</sup> ¿Nož benne' ka' Dios ben choche' x<sub>tiže</sub>'e, na' wnné' bi chó'ogake' gan yezi' láže'gake' tzen len Le'? Gokgak benne' ka' bi béngake' kan z<sub>nna</sub> x<sub>tiža</sub>' Dios. <sup>19</sup> Na'a, žákbe'elžo bi gok chó'ogake' ga na' dan' bi bejlé'gake' che Dios.

#### 4

<sup>1</sup> Na'a, kate' ne nga'n da' bchebe laže' Dios, gone' ga gak cho'ožo latje chie' gan yezi' láže'žo, žala' žébežo wnitžo latje cho'ožo ga na'. <sup>2</sup> Benlžo žo'o diža' chawen' kan bénegekle' l<sub>égake</sub>', san dižan' da' bénegekle' bi góklenen l<sub>égake</sub>', dan' bi bejlé'gake' che Dios katen' bénegeklen'. <sup>3</sup> Žo'o žejle'žo che Dios, na' cho'ožo latje chie' gan yezi' láže'žo. Naken kan wnná Dios:

Che len bža'a l<sub>égake</sub>'

na' ben chocha' x<sub>tiža</sub>'a, wnnía':

"Bi chó'ogake' gan yezi' láže'gake' tzen len neda'."

De latje cho'ožo gan yezi' láže'lenžo Dios tzen, la'kze beyož ben Dios xchine' ža ni'te katen' bene' yežlyó nga, na' ba bezi' laže'e. <sup>4</sup> Nyejw le'e yiche la'y da' zchaljen kan nak che ža gaže ža, da' z<sub>nna</sub>: "Bezí' laže' Dios ža gaže ža lo žin da' bene'." <sup>5</sup> Ga yoble z<sub>nna</sub>: "Bi chó'ogake' gan yezi' láže'gake' tzen len neda'." <sup>6</sup> Benne' ka' bénegekle' diža' chawen' zga'ale, bi wyó'ogake' ga na' dan' bi béngake' kan z<sub>nna</sub> x<sub>tiža</sub>' Dios. Che len, žala' cho'ogak



benách yoble ka' ga na'. <sup>7</sup> Che len, lezka' bloe'el Dios to ža yoble, na' wnné': "na'a ža." Ka' goken, kate' ba wdé yiz zan, na' bchalj Dios lo na' Dabí, kan nyejw le'e yiche la'y, da' znnan:

Na'a ža, cha' žénlele da' zchalj Dios,  
bi gonle zide lázdo'le.

<sup>8</sup> Chela' ben Josué ga bezi' láže'gake', bi bchalj Dios wdé na' che yetó ža katen' yezi' láže'gak benách ka' tzen len Le'. <sup>9</sup> Che len, nga'n latje chegak benách ka' che Dios nich yezi' láže'lengake' Le' tzen. <sup>10</sup> Benne' ka' chó'ogake' gan yezi' láže'gake' tzen len Dios, yezi' láže'gake' lo žin da' žóngake', kan bezi' laže' Diosen' lo žin da' bene' Le'. <sup>11</sup> Che len, žala' we' láže'žo cho'ožo gan yezi' láže'lenžo Diosen' tzen. Bi žala' wži'izo che xtiže'e kan bengak benne' ka' bi bejlé'gake' che Dios, na' bi wyó'ogake' ga na'.

<sup>12</sup> Xtiža' Dios nakkzen ban, na' napkzen yela' wak. Zchogžen ka žon to ya ntoche' da' ntochen' bežope la'al. Zchogen gan zej nžag be' nakkzžo, na' da' zoa lo yichj lázdo'žo, ka nak to da' chazen ga žinten lo žit lo bin. Žonen ga nak bia' da' zbek yichjžo, na' da' zza' láže'žo. <sup>13</sup> Bi be gak wkáche'žo gan bi gak Dios le'elen'. Yógo'te da' benkze Dios nla' lawn, na' nžojen lawe' law law Dios. Lawe' Le' žon byenen wloe'elžo da' ka' da' benžo.

*Jesús nake' Bxoz Blo, Benne' zente*

<sup>14</sup> Zoa chežo to Bxoz Blo, Benne' zente, Bennen' beyepe' ya'abá che Dios. Bennen' nake' Jesús, Zi'n Dios. Che len žala' ga'nžo choch lo da' nzi' lo na'žo. <sup>15</sup> Zoa chežo to Bxoz Blo, Bennen' gak yeyache' láže'le' žo'o kan nak da' žaken chežo, dan' ben da' xiwe' da' gónelen gon ga baga' Lekze' doła' dot kan žonen da' žénelen gonen ga bága'žo žo'o doła', san Jesusen', bi be doła' bene'. <sup>16</sup> Che len, dot láže'žo žala' bíga'žo gawze gan že' znnan bia' Dios, Bennen' žáklene' žo'o, na' nnablžo-ne' yeyache' láže'le' žo'o, na' lo yela' ži'i laže' chie', gáklene' žo'o kate' bi da' gaken chežo.

## 5

<sup>1</sup> Dios zbekze' no benne' žénele' ladjw benách ka', nich gake' bxoz blo, na' zzoe' le' nich gone' da' ka' žone' law Dios lo wlazgak benách ka', na' nich wdíe' law Dios da' ka' znézjwgake', na' bia yiže' ka' žótgake' lo bkog la'y ni'a che doła' da' zej nbage'e. <sup>2</sup> Bxoz blon', dan' žak chie' tlebe kan žaken chegak yógo'te benách ka', gak gake' zen laže' len benne' bi nnezle ka', benne' ka' zchíxgekle'. <sup>3</sup> Dan' nak bxoz blon' benachze, che len žala' wdíe' law Dios to bia yiže', bian' gote' lo bkog la'y, ni'a che doła' da' nbága'kze' le', kan žone' ni'a che doła' da' zej nbaga' benách ka'.

<sup>4</sup> Bi gak nitó benne' gon kwine' bxoz blo, san Dios zbie' no benne' žala' gake' bxoz blo, kan wžíe' Aarón, bennen' goke' bxoz blo nežw. <sup>5</sup> Lezka' goken che Benne' Criston', bi ben kwine' Bxoz Blo, san Dios bzoe' Le' Bxoz Blo. Kan nak da' ni, Dios gože' Le':

Le' nako' Zi'na'.

Bzoa' Le' na'a.

<sup>6</sup> Lezka' gože' Le' kan nyejw ga yoble, katen' wnné':

Le' náktezo' Bxoz,

kan gok Melkisedek bxoz.

<sup>7</sup> Benne' Criston', katen' wzoakze' yežlyó nga, bcháljlene' Dios, na' góta'yoele' Le'. Wžéžeyi'e, na' wžeže' law Dios, Bennen' gok yeslé' Le' lo yela' got, na' Dios benle' chie' dan' bžebe' Dios dot laže'e. <sup>8</sup> La'kze goke' Zi'n Dios, bsdle' gone' kan znnan xtiža' Dios ni'a che da' ka' gókgaken chie', da' ka' wzake'e. <sup>9</sup> Katen' ba gok Benne' Criston' dot kan žala' gak Bxoz Blo, na' Dios bene' Le' Benne' žeslé' to chi'ize yógo'te benne' ka' žóngake' kan znnan xtiže'e. <sup>10</sup> Naž Dios bzoe' Le' Bxoz Blo kan gok Melkisedek na' bxoz blo.

*Žon zož chežo wži'izo che Benne' Cristo*

<sup>11</sup> Kan nak da' ni, žala' wcháljlento' le'e da' zan, dan' naken zede wzejni'ildo' le'e, dan' bi na' chejni'ilele. <sup>12</sup> Ba wdé ža žala' gak wsédlele le'e benách ka' xtiža' Dios, dan' ba bénlele scha, san žon byenen no benne' wsdle' le'e da' yoble da' bi naken zede dan' ba nzi' lo na' no benne' zzo lawe' žejli'e che Benne' Criston'. Nga'nle ka to xkwide' že'ndo',

bi'don' ne žáze'be' niže', na' bi gak gawbe' yela' waw choch. <sup>13</sup> No benne' žon byenen soa no benne' wsedle' le' da' bi naken zede, nake' ka to xkwide' ne žáze'be' niže'. Bi nsedle' kan nak tlebe len da' naken chawe'. <sup>14</sup> Yela' waw choch naken da' žawgak benne' ka' ba zej nake' benne' wale ka', benne' ka' žónbia'gekle' da' naken chawe', na' da' bi naken chawe', dan' ba bkóngekle' žin yela' žejní'il chégake'.

## 6

<sup>1</sup> Che len, bi žala' wsédtezlžo da' ka' ba bsedlžo katen' wzó lawžo ženlžo kan nak che Benne' Criston'. Žala' gólžežo lo yichj lázdo'žo nich gakžo dot li laže' benách chie' ka'. Bi žon byenen wsedlžo da' yoble da' ka' bi zej naken zede:

kan žala' yeyát láže'žo, na'

kan biž žala' gonžo da' kegle ka', na'

kan žala' chejle'žo che Dios, na'

<sup>2</sup> da' ka' žsedlžo kan žala' yezoažo nis, na'

kan žala' xoa na'žo benách ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', na'

kan yebangak benne' gat ka', na'

kan chog Dios chegak benne' wen da' zinnj ka' gátgake' to chi'ize.

Cha' ba nsedlžo yógo'te da' ki bi žon byenen wsédželžon. <sup>3</sup> Ki gonžo cha' Dios gonne' žo'o latje.

<sup>4-6</sup> ěWak gonžo ga yeyát láže'gak da' yoble benne' ka' žeběj yíchjgake' Dios, na' zží'igake' chie' Le'? Cha' bžin baní' che Dios lo yichj lázdo'gake', na' cha' wzí'gake' da' znezjw Dios, na' gókgake' toze len Dios Be' La'y, na' cha' wzí'gake' diža' chawen' che Dios, na' yela' wak che da' za', na' cha' naž yeběj yíchjgake' Dios, na' wží'igake' chie' Le', bi gak gonžo ga yeyát láže'gake' da' yoble, dan' gaken kan wdá'gake' Zi'n Dios le'e yag kroze da' yoble, na' gon díjtjgekle' Le' lawgak yógo'te benách ka'. <sup>7</sup> Benne' ka' žóngake' ki zej nake' ka' yežlyón' da' zzin' nis yejw da' zbxen lawlen zan chi'i. Cha' yežlyón' znezjwn da' yebélengekle' benne' ka' žá'ngaken', na' Dios žaz laže'en, <sup>8</sup> san cha' zzoazen lba yeche', na' bisgá', na' nga'n ditjen, na' nbaga'n zia, na' ba naken da' wzejžon.

*Da' žxen* láže'žo da' žonen ga zga'nžo choch

<sup>9</sup> La'kze zchaljto' ki, lježto' ka', nži'ilto' le'e, na' žeklto' nakle ka' yežlyón' da' znézjwle'en, na' žebélenlele yela' weslá da' ba nzi'le. <sup>10</sup> Dios nake' chawe', na' bi gal laže'e žin chawe' da' benle, na' da' ka' benle dan' nží'ilele-ne', na' kan góklenle benne' ka' che Dios, na' zej žáklenle légake'. <sup>11</sup> Na'a, žénelto' we' láže'le lježle tole yetole, na' gonle ki na' zejte ža ze lawte ža ka', nich gata' chele dot da' žxen láže'le. <sup>12</sup> Žénelto' bi gakle za'wed, san gonle kan žongak benne' ka' žejlé'gake' che Dios, na' kwezle zen laže', na' si'le da' ka' bchebe laže' Dios gonne' chežo.

<sup>13</sup> Ki naken dan' ben choch Dios xtiže'e katen' bchebe laže'e bi da' wnezjwe' che Bran. Dan' bi zoa no benne' nakže' blo ka' Dios, che len ben choche' xtiže'e ni'a che la' kwinze'. <sup>14</sup> Ki wnná Dios: "Da' li gon chawa'a le', na' gona' ga chanle'e za'só' ka'." <sup>15</sup> Bran na' wleze' zen laže', na' gota' chie' da' bchebe laže' Dios wnezjwe' chie'. <sup>16</sup> Kate' to benne' žon choche' xtiže'e, žon chochen' ni'a che to benne' nakže' blo ka' le', na' da' ni zzoa žin yógo'te diža' bizjw, dan' ben choche' xtiže'e. <sup>17</sup> Che len katen' Dios ben choche' da' bchebe laže'e gone', ben chochen' ni'a che la' kwinze'. Bene' ki dan' gónele' wloe'ele' benne' ka' žala' sí'gake' da' bchebe laže'e wnezjwe' chégake', nakkzen, na' to chi'ize že' da' bzoa lawe' gone'. <sup>18</sup> Dan' bchebe laže' Dios, na' dan' ben chochen', da' chopen ki batkle chá'gaken, na' kan nak chegak da' chopen ki, bi gak gon laže' Dios. Ki ben Dios nich gakkzen chežo to da' yeyón zen žo'o. Žxen láže'žo Le', gata' chežo da' zbez láže'žo dan' bzoen' chežo. <sup>19</sup> Dan' žxen láže'žon zzoa chóchtezen yichj lázdo'žo, na' naken ka to do ya da' zzoa žin to barkw zen. Dan' žxen láže'žon žape chi'i Benne' Criston' ni'a chežo gan zoa Dios ya'abá, na' žen' lo latje la'y dan' zoan xkóže'le laže' da' na'an' lo yodon' da' zoan ya'abá che Dios. <sup>20</sup> Wyó'o Jesusen' lo wlazžo žo'o gan zoa Dios ka to benne' zloe'ele' žo'o nez, na' Dios bzoe' Le' Bxoz Blo to chi'ize kan gok Melkisedek bxoz blo.

## 7

*Jesús nake' Bxoz Blo kan gok Melkisedek*

<sup>1</sup> Melkisedek goke' benne' wnná bi'e lo yež Salem, na' lezka' goke' bꝁoz che Dios, Bennen' zente. Kate' ne zezá' Bran, zeyeje' wdé gok wdile katen' blej bchochje' benne' wnná bia' ka', na' bꝁoj Melkisedek na', na' bejchage' Bran na', na' wnnable' Dios gon chawe'e Bran na'. <sup>2</sup> Bran na' bnezjwe' Melkisedek na' to kwe' che to chi kwe' che yógo'te da' wzi'e lo wdilen'. Da' zejłás la Melkisedek na' znnan len diža' xiža': "Benne' Wnná Bia' Chawe'" na' lezka' nake' benne' znná bi'e lo yež Salem, da' znnan len diža' xiža': "Benne' Wnná Bia' Zka'n Žie'." <sup>3</sup> Bi nyejw le'e yiche da' znnan wnníta'gak xa xne'e, o xa xta'we' ka', na' bi nyejw ža golje' o ža gote', san nake' kan nak Zi'n Dios dan' nake' to chi'ize bꝁoz blo.

<sup>4</sup> Le wia nga, kan gok Melkisedek na' zen, dan' xažo Bran na'kze bnezjwe' chie' to kwe' che to chi kwe' che da' wlejen' lo na'gak benne' wnná bia' ka', benne' ka' blej bchochje' lo wdilen'. <sup>5</sup> Lo da' bꝁoj Moisés, Dios wnné' benne' ka' zej nake' za'só Lebí, benne' ka' zej nake' bꝁoz ka', sí'gake' to kwe' che to chi kwe' che da' zzi'gak benách Israel ka', la'kze zej nake' ljéžgake' ka', dan' yógo'tegake' zej nake' za'só Bran na'. <sup>6</sup> Melkisedek na' bi nake' ljéžgake', san wzi'e to kwe' che to chi kwe' lo na' Bran na', bennen' wzi'e da' ka' bchebe laže' Dios wnezjwe' chie'. Lezka' Melkisedek na' wnnable' Dios gon chawe'e Bran na', <sup>7</sup> na' bi gak nitó benne' wzi'e che da' znnan: "Bennen' nakže' blo law Dios znnable' Dios gon chawe'e bennen' nakže' gaxjw." <sup>8</sup> Na'a, ža ni zoažo na'a, benne' ka' zzi'gake' to kwe' che to chi kwe' lo na'gak benách ka' lezka' zej nake' benách žátgakkze', san Melkisedek na', zoa da' znnan kan nak chie', da' znnan zoe' nbane'. <sup>9</sup> Na'a, gak nnažo kan nak che Lebí, na' chegak za'sóe' ka', benne' ka' zzi'gake' to kwe' che to chi kwe' lo na'gak benách ka', lezka' wdíjwgake' to kwe' che to chi kwe' katen' Melkisedek na' wzi'e to kwe' che to chi kwe' lo na' Bran na', xa gole wdé chégake'. <sup>10</sup> Ki naken dan' gak nnažo Bran na' ne noe'e Lebín', na' za'sóe' ka' li'e katen' Melkisedek na' bejchage' le', dan' bi na' gáljgake'.

<sup>11</sup> Benách Israel ka' zzi'gake' xtiža' Moisés lo na'gak bꝁoz ka', benne' ka' zej nake' za'só Lebín', gan lezka' nbab Aarón, bennen' goke' bꝁoz blo nežw. Na'a, chela' gak yeyakgak benách ka' dot chawe' law Dios dan' žóngake' kan znná da' bchi'le Moisés na', bi gon byenen soa yetó bꝁoz kan gok Melkisedek na', na' kege kan gok Aarón na'. <sup>12</sup> Cha' bcha' Dios kan žala' gak bꝁoz, na' žon byenen wché'e da' zchi'le' benách ka'. <sup>13</sup> Xanžon', Bennen' nyejw le'e yiche da' ki kan nak chie', nbabe' yetó kwe' za'só Israel ka' naken da' nbab Lebín', na' che kwe' za'só ka' gan nbab Xanžon', nitó benne' goke' bꝁoz law Dios. <sup>14</sup> Naken ki dan' nak bia' golj Xanžon' lo kwe' ljež ka' Judá, na' Moisés na' bi bchalje' che Judá na' katen' bchalje' chegak benne' ka' žala' gákgake' bꝁoz ka'.

<sup>15</sup> Nak bia' da' ni ni'a che da' žaken na'a. Kan gok Melkisedek na' bꝁoz, ba bloe'e law yetó Bꝁoz, Jesusen'. <sup>16</sup> Benne' ni, bi nake' Bꝁoz dan' znná da' bsdle Moisés na' kan zej nak lježe' ka', san nake' Bꝁoz dan' nape' yela' wak che yela' nban da' batkle yeyožen. <sup>17</sup> Nyejw le'e yiche la'y da' zzoa lin chie' le', da' znnan:

To chi'ize nako' Le' Bꝁoz  
kan gok Melkisedek bꝁoz.

<sup>18</sup> Na'a, ba wdé che diža' golen' ka' žala' gak bꝁoz, dan' bi wdapkzen yela' wak, na' bi be gok gonon. <sup>19</sup> Dan' bchi'le Moisés bi gok yeyonen dot chawe' benách ka' law Dios. Na'a, ba wyó'o to da' žxen láže'žo da' nakžen chawe', da' žonen ga gak bíga'žo law Dios.

<sup>20</sup> Katen' ben Dios ga nak Jesusen' Bꝁoz, ben choche' xtiže'e. <sup>21</sup> Bi ben choch Dios xtiže'e katen' wžíe' benne' ka' nich gákgake' bꝁoz ka', san katen' wžíe' Jesusen' nich gake' Bꝁoz, na' ben choche' xtiže'e, na' wnné':

Ben chocha' xtiža'a neda', Xano', wnnía':  
"Bi wchá'a kan gona'.

To chi'ize nako' Le' Bꝁoz  
kan gok Melkisedek bꝁoz."

<sup>22</sup> Che len, Benne' Criston' nake' Bennen' žone' ga nakkze dižan' da' zka'n chawe' dan' nakžen chawe' ka gok da' nežwn'. <sup>23</sup> Bxoz ka' gókgake' benne' zan, dan' bi gok gá'ngake' nga dan' gótgake', <sup>24</sup> san dan' zóateze Jesusen', to chi'ize nake' Bxoz, na' batkle gon byenen chaz no benne' latje chie' nich gake' bxoz. <sup>25</sup> Che len, to chi'ize gak Jesusen' yeslé' benne' ka' zbíga'gake' law Dios, ni'a che la Jesusen', dan' zóateze' nbane', na' zne chawe'e lo wlázgake' law Diosen'.

<sup>26</sup> Ben byenen soa to Bxoz Blo ki chežo. Nake' la'y, na' dot chawe', na' bi žónlene' benne' doła' ka' tzen, san nakže' zen ka yógo'te da' žen' ya'abá che Dios. <sup>27</sup> Jesusen' bi nake' kan zej nak bxoz blo ka', benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, dan' ben byenen wdégake' žen law Dios tža tža. Bétgake' bia yiže' ka' lawe' Le' ni'a che doła' da' zej nbága'kze', na' wdé na' tlebe bégake' ni'a che doła' da' zej nbaga' benách ka'. Na'a, Jesusen', toze chi'i bdie' žen law Dios, katen' bde kwine' law Dios, na' blalje' xchenkze' ni'a che doła' da' zej nbaga' yógo'te benách ka'. <sup>28</sup> Lo da' bchi'le Moisés, benách ka' bi zej nake' dot chawe', zej nake' bxoz, san wdé bžin da' bchi'le Moisés ga ni, Dios ben choche' xtiže'e, na' bene' ga nak Zi'nkze' Bxoz Blo, dan' nake' dot chawe' kan žala' gak to bxoz che Dios.

## 8

*Jesús nake' Bxoz Blo chežo*

<sup>1</sup> Na'a, kan nak da' ba wnnía', znnan ki: zoa to Bxoz Blo ki chežo, Bennen' wži'e kwit li ža che Dios gan ži'e, znnan bi'e ya'abá. <sup>2</sup> Le' žone' žin ka Bxoz Blo lo latjen' dan' naken dot la'y, dan' naken yodon' dan' bchis Xanžo Dios, na' kege benne' ka'. <sup>3</sup> Dios zbie' yógo'te bxoz blo ka' nich wdégake' lawe' Le' da' ka' znézjwgak benách ka', na' lezka' xchengak bia yiže' ka'. Che len ben byenen soa da' wdé Benne' Criston' law Dios. <sup>4</sup> Chela' zoe' yežlyó nga, bi gake' bxoz, dan' zej nníta'teze bxoz ka' nga, benne' ka' zdégake' law Dios da' ka' znézjwgak benách ka' kan znnan da' bchi'le Moisés. <sup>5</sup> Bxoz ki žóngake' žin che to da' zloé'ezelen, dan' naken ka to bxin che dan' zoan ya'abá che Dios. Ki naken dan' wnná Dios katen' gože' Moisés gone' yo'o yiddon', na' wnné': "Bwia nga, ben yógo'te dot kan nak dan' bloe'ela' le' law ya'a na'." <sup>6</sup> Na'a, Bxoz Blo chežo ni, žone' žin che da' záka'žen, na' ni'a che da' bene' Le' zoa chežo to diža' da' zka'n chawe' da' záka'žen, dan' zchaljen che to da' záka'žen, dan' bchebe laže' Dios gatan' chežo.

<sup>7</sup> Chela' wdape dižan' da' zka'n chawe' da' nežwn' dot yela' wak, bi ben byenen soa to diža' bežope da' zka'n chawen'. <sup>8</sup> Na'a, Dios zloe'ele' bi beyakgak benne' ka' dot chawe' lawe' Le' katen' bchalje' dan' nyejw le'e yiche la'y, da' znnán:

Le wia nga, znnan Xanžo Dios: "Za'gak ža ka' katen' wzóa' to diža' kobe da' wká'n chawen', dan' gónlena' benne' Israel ka', na' benne' Judá ka'.

<sup>9</sup> Bi gaken kan gok dižan' da' zka'n chawen', dan' bénlena' xa xtó'gake' ka', ža na' bešwa' ná'gake', na' bebéjgaka'-ne' lo yežlyó Egipto.

Dan' wléj yíchjgake' diža' chia' da' zka'n chawen', neda' wléj yíchjgaka'-ne'." Ki znnan Xanžo Dios:

<sup>10</sup> "Che len, ki gak diža' da' wká'n chawen' dan' gónlena' benách Israel ka' te ža ki." Ki znnan Xanžo Dios:

"Wchiza' lo yichj lázdo'gake' da' wchi'la' na' wzojan' lo yichj lázdo'gake'.

Naž gaka' Dios chégake'

na' légake' gákgake' benách chia' ka'.

<sup>11</sup> Bi gon byenen no benne' wsedle' lježe', na' nne': Benbia' Xanžo Dios.

Ki gaken dan' gónbia'gake' yógo'tegake' neda',  
gan so law no benne' nake' gaxjw,  
na' zejte no benne' nake' blo.

<sup>12</sup> Yeyache' láže'la' légake',  
na' yenít lawa' da' kegle da' bégake',  
na' biž chejsá' laža'a doła' da' zej nbage'e."

<sup>13</sup> Katen' bchalj Dios che to diža' kobe da' zka'n chawen', naken dan' ba bgole diža' nežwn', na' za' te che dan' ba ngolen, na' ba naken da' ba wdén.

## 9

*Latj la'y da' žen' ngaze, na' Latj La'y da' žen' ya'abá*

<sup>1</sup> Na'a, kan nak dižan' da' zka'n chawe' da' nežwn', wnníta'gak da' zchi'l ka' kan žala' wká'n ženžo Dios, da' ka' bžággaken dižan'. Latje la'y, da' bžagen dižan', goken che yežlyó nga. <sup>2</sup> Ki gok yo'o la'y na' da' goken yid. Lo latjen' da' wžen' lawle, dan' nzin' latje la'y, wnníta'gak da' ka' nwá'gaken yi', na' bkog la'y gan bkwá'gake' yet xtildo' ka' law Dios. <sup>3</sup> Xkóže'le laže' bežope dan' nałan' lo yo'on', wzóa latjen' da' nzin' latje la'yte, <sup>4</sup> na' lo latjen' wzóa to bkog da' goken oro gan bzéygake' yale, na' lezka' wzóa to kak ga na', gan wyó'o dižan' da' zka'n chawen', na' gokw kak na' oro, na' loe'ele kak na' wnníta'gak zíga'don' da' goken oro, gan wyó'o yet xtildo' da' nzin' maná, len bar che Aarón, dan' beyeklen ni'a ne'ndo', na' lezka' yej blag ka', gan nyejw dižan' da' zka'n chawen'. <sup>5-6</sup> Law kak na' wnníta'gak chope wbás che ya'abá ka', da' ka' gókgaken oro, na' zej nzin' kerubín che latje gan bloe'e law Dios, na' zoagak xílgaken lawle latje gan bde bxož blo žen che to zíla'do' ni'a che doła'. Ki bnnita' cháwe'gake' da' ki. Žáztežgak bxož ka' lo latjen' da' žen' lawle, gan žóngake' žin chégake' che da' zka'n zéngake' Dios. Bi gak wchalja' na'a dot kan gogkak da' ki.

<sup>7</sup> Lo latje bežopen', toze bxož blo wyoé'e toze chi'i twiz twiz, na' bi'e žen, da' bdien' law Dios ni'a che doła' da' nbága'kze' le', na' lezka' ni'a che doła' da' zej nbaga' benách ka', doła' ka' bégake' da' bi gókbe'egeklen'. <sup>8</sup> Dios Be' La'y zzejni'ile' žo'o bi gok la'žo law Dios na'kze kate' ne zkóngekle' žin lo latje la'yen' da' žen' lawle lo yo'o la'y da' goken yid, da' bžagen diža' nežwn' da' zka'n chawen'. <sup>9</sup> Da' ki zej naken to da' zloé'ezelen da' žaken na'a ža. Da' ka' bdégake' law Dios len žen chegak bia yixe' ka', bia ka' bétgake' law Dios, bi gok yeyóngaken yichj lázdo'gak benne' ka' dot chawe', benne' ka' bka'n zéngake' Dios ki. <sup>10</sup> Da' ki bloé'ezegeklen kan nak chegak da' we'j bdáwgake', na' kan žala' gon chawe' kwíngake', na' che da' bsedle Dios kan žala' gak che beła' žen chégake'. Dios bnnite' da' ki chégake' na' zejte ža žala' wché'e yógo'te da' ka'.

<sup>11</sup> Na'a, ba bedjlá' law Benne' Criston', Bennen' nake' Bxož Blo che da' naken dot chawe', dan' bla' lawn ni'a che da' bene' Le'. Latje La'y gan wyoé'e Le' naken blo, na' naken dot chawe', na' bi naken da' bengak benách ka', na' bi naken che yežlyó nga. <sup>12</sup> Na'a, ba wyó'o Benne' Criston' lo Latje La'yen', da' žen' ža'le, kege len xchengak beždo' ka', na' xchengak chibo ka', san len žen chekze'. Toze chi'i wyoé'e lo Latje La'yten', na' ka' goken, bene' ga bełažo to chi'ize. <sup>13</sup> Da' li, xchengak beže ka', na' chibo ka', na' de chegak beždo' ka', bia bzéygake'-ba' law Dios, da' ka' bchébgake' lo yichjgak benne' ka' zej nbage'e doła', gok yeká'gaken doła' ka' da' zej nbaga' benách ka' nich yeyóngaken légake' chawe' lo beła' žen chégake' kan nak che yela' yodo' chégake'. <sup>14</sup> Na'a, xchen Benne' Criston' gónle'ežen ki, dan' bde kwine' law Dios, na' goke' dot chawe', na' Dios Be' La'y, Bennen' zóateze', wzóalene' Le'. Na'a, xchen Benne' Criston' žeyonen yichj lázdo'žo dot chawe' lo da' ka' wbága'žo, da' ka' žóngaken ga gatgak benách ka'. Ki bene' nich gak bíga'žo nich gonžo žin law Dios ban.

<sup>15</sup> Che len Jesús, Benne' Criston', nake' Bennen' ben choche' diža' koben' da' zka'n chawe', dan' gote' Le', na' beké'e doła' da' wbága'gak benách ka' kate' ne zoa diža' nežwn' da' zka'n chawen'. Lezka' gote' nich gak sí'gake' da' ka' bchebe laže' Dios wnezjwe' chegak benne' ka' wžíe', da' ka' zóatežgaken. <sup>16</sup> Kate' žat to benne', na' cha' ba bzoje'



le'e yiche kan žala' chísgake' da' ka' wdape', žon byenen gak bia' ba nat bennen' nich gak góngake' kan z̄nna dan' bzojen'. <sup>17</sup> Kate' ba nat bennen', naž gak góngake' kan z̄nna dižan', san kate' ne zoe' nbane', bi gak góngake' kan z̄nna. <sup>18</sup> Che len, diža' nežwn' da' z̄ka'n chawen' wzakan' dan' gok chochen ni'a che žen, da' z̄loe'elen zoa no benne' gote'. <sup>19</sup> Katen' Moisés b̄loe'ele' benne' ka' kan zej nak yógo'te x̄tiža' Dios, na' beẋwe' žen chegak beždo' ka', na' chegak chibo ka', dan' nchixen nis, na' beẋwe' to yíxe'do' da' nzin' hisopo, na' yicha' zila' da' ne'jen x̄na, na' len da' ki b̄xite' žen dan' nchixen nisen' law yiche gan nyejw x̄tiže'e, na' lezka' lawgak benách ka'. <sup>20</sup> Naž gože' légake': "Da' ni naken žen da' žon chochen dižan' da' z̄ka'n chawe' da' bchi'le Dios žo'o gonžo kan z̄nna." <sup>21</sup> Lezka' Moisés b̄xite' žen na' lo latje la'y da' goken yid, na' lawgak yógo'te da' bkóngekle' žin lo latje la'y nich bka'n zéngake' Dios. <sup>22</sup> Kan z̄nna x̄tiža' Dios, yeláte'ze ka dachgak yógo'te žala' yeyón žen légaken chawe', na' cha' bi wláljgake' žen, bi yegá'a doła'.

### *Xchen Jesús, Benne' Cristo, žeká'an doła'*

<sup>23</sup> Ki naken, ben byenen wzóa da' beyonen chawe' yodo' da' žen' yežlyó nga da' naken to da' z̄loe'ezelen kan nak dan' žen' ya'abá che Dios, san kan nak dan' žen' ya'abá che Dios, ben byenen soa to da' yeyonen chawe' benne' ka' chó'ogake' ga na', dan' záka'žen ka x̄chengak bia beždo' ka'. <sup>24</sup> Bi wyó'o Benne' Criston' lo latje la'yen' da' bengak benách ka', dan' naken to da' z̄loe'ezelen kan nak dan' naken dot li laže', san wyoé'e Le' ya'abá na'kze nich gak la' lawe' na'a law Dios lo wlazžo žo'o. <sup>25</sup> Bxoz blo, bennen' zoe' yežlyó nga, žoe'e latje la'yte twiz twiz len žen chegak bia beže ka', san bi žon byenen cho'o Benne' Criston' zan chi'i nich got kwine' law Dios. <sup>26</sup> Chela' goken ki, na' gon byenen saka' Benne' Criston', na' gate' zan chi'i ža ni'te kate' ne žata' yežlyó, na' zejte na'a ža, san na'a, kate' nak ža ze lawte ža ka', toze chi'i bla' lawe', na' to chi'ize bde kwine' law Dios, na' gote' nich beké'e doła' chežo. <sup>27</sup> Kan žon byenen gatgak yógo'te benách ka' toze chi'i, na' te na' Dios wchi'a laže'e légake', <sup>28</sup> lezka', toze chi'i got Benne' Criston', na' bde kwine' law Dios nich beké'e doła' da' zej nbaga' benne' zan. Na'a, la' lawe' da' bežope chi'i, kege nich yeké'e doła', san nich yeslé' to chi'ize benne' ka' z̄bézgage' Le'.

## 10

<sup>1</sup> Da' bchi'le Moisés žo'o goken to da' z̄loe'ezelen kan nak da' chawe' da' zan', na' bi goken dot kan naken. Che len, dan' bchi'le Moisés góngake' bi gok yeyonen benne' ka' dot chawe', benne' ka' blá'gake' law Dios twiz twiz, na' biá'gake' žen chegak bia beždo' ka', dan' bdétezegaken' law Dios. <sup>2</sup> Chela' gok yeyonen légake' dot chawe', na' bi bdétezgake' žen na' law Dios, dan' benne' ka' ba beyákgake' dot chawe' biž gákbe'egekle' zej nbage'e doła'. <sup>3</sup> Žen na' da' bdégake' law Dios twiz twiz benen ga bejsá' láže'gake' zej nbage'e doła'. <sup>4</sup> Ka' goken dan' x̄chengak beže ka', na' chibo ka', bi gok yeká'an doła'.

<sup>5</sup> Che len, kate' bla' Benne' Criston' yežlyó nga, gože' Dios kan nyejw le'e yiche la'y, da' z̄nna:

Bi žénelo' wdé no benne' žen chegak bia beže ka' lawo' Le',  
san beno' ga naka' neda' benachze.

<sup>6</sup> Bi žaz lažo'o wzéy no benne' bia beže ka' lawo',  
o wdé no benne' x̄chéngakba' lawo' ni'a che doła'.

<sup>7</sup> Naž wnnía': "Zoa' neda' nga nich gona' kan žénelo' Le', Dios.

Naken kan nyejw le'e yiche la'y kan gaken chia'."

<sup>8</sup> Dan' nyejw zga'ale z̄nna: "Bi žénele Dios wdé no benne' žen chegak bia beže ka' lawe' Le'." Da' ni z̄loe'elen žo'o biž žaz laže' Dios da' ni, la'kze lo da' bchi'le Moisés gož Dios légake' góngake' ki. <sup>9</sup> Wdé na' z̄nna: "Zoa' neda' nga nich gona' kan žénelo' Le', Dios." Da' ni z̄loe'elen žo'o žeká' Dios dan' bdégake' lawe' Le' zga'ale, na' z̄zoe' latje chen da' bde Zi'nkze' lawe'. <sup>10</sup> Na'a, Dios žeyone' žo'o dot chawe' dan' ben Benne' Criston' kan žénele Dios katen' bde kwine' lawe' Le' lo wlazžo žo'o, na' gote' toze chi'i.



<sup>11</sup> Da' li yógo'te bꝛoz ka', benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, zzégake' tža tža, na' žóngake' xchíngake', na' tlebe kan žóngake', na' zan chi'i zdégake' xchengak bia beže ka' law Dios, dan' bi gak yeká'an doła'. <sup>12</sup> Na'a, Benne' Criston', toze chi'i, to da' bdie' to chi'ize law Dios ni'a che doła', na' naž bejži'e kwit li ža che Dios, <sup>13</sup> ga na' zbeze' ža gon Dios ga benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe' wzóa zibgake' lawe' Le'. <sup>14</sup> Ni'a che toze da' bdie' law Dios, to chi'ize bene' ga zej nak benne' chie' ka' dot chawe', na' bdie' légake' lo na' Dios. <sup>15</sup> Lezka' Dios Be' La'y zzoa lie' da' wnné' zga'ale, na' nyejwn le'e yiche, znné':

<sup>16</sup> Ki gak dižan' da' wká'n chawen' da' gónlena' légake'

Te ža ki. Znná Xanžo Dios:

“Wchiza' xtiža'a lo yichj lázdo'gake',

na' wzojan' lo yichj lázdo'gake'.”

<sup>17</sup> Wdé na' wnné':

Biž chejsá' laža'a doła' da' wbága'gake',

na' zia da' béngake'.

<sup>18</sup> Che len, cha' ba begá'a doła', biž žon byenen bi da' wdežo law Dios ni'a che doła'.

*Gak bíga'žo law Dios*

<sup>19</sup> Na'a, zí'na'do' ka', gak bíga'žo law Dios dot láže'žo ni'a che xchen Jesús, Benne' Criston'. <sup>20</sup> Chéjlenžo to nez kobe, da' naken li laže', dan' bzoa Benne' Criston', dan' zžinen xkóže'le lažen' da' bsejwen gan gak chó'ogake' latjen' da' nakten la'y, dan' nnažo, nezen' dan' bsaljwe' chežo dan' bdie' beła' žen chekze'. <sup>21</sup> Jesusen' nake' Bꝛoz zente chežo, na' znná bi'e benách ka' che Dios. <sup>22</sup> Che len gak bíga'žo law Dios dot láže'žo, na' lo yela' žxen laže' chežo, dan' žejle'žo che Benne' Criston', dan' ba beyone' yichj lázdo'žo dot chawe', nich bi yesbaga' lázdo'žo žo'o zia, na' beyone' beła' žen chežo dot chawe' len to nis da' záka'le'en. <sup>23</sup> Žala' soa chochžo, na' bi gak chope láže'žo kan nak da' žxen láže'žo che da' nzi' lo na'žo, da' bchebe laže' Dios gonne' chežo, na' Le' žone' kan znné'. <sup>24</sup> Žala' gon chochžo tožo yetožo, na' gonžo ga ži'ilžo lježžo ka', na' gonžo da' naken chawe'. <sup>25</sup> Bale benách biž zdóblengake' žo'o. Bi žala' gonžo žo'o kan žongak benách ka', san žala' gon chochžo tožo yetožo, na' gónžežo ki dan' zle'elžo za' žin ža yelá' Xanžon'.

<sup>26</sup> Cha' zéjlenžo žonžo doła' kate' ba nónbia'žo da' naken dot da' li, bi be zoa da' gak wdežo law Dios da' yeká'an dołan'. <sup>27</sup> Benne' ka' žóngake' ki, lo yela' zžebe chégake' želbeze' ža chog Dios chégake' chó'ogake' lo yi' gabíl, dan' wzéytezen benne' ka' zži'igake' che Dios. <sup>28</sup> Kate' to benne' bzoe' chela'ale da' bchi'le Moisés, bétgake' le' cha' chope chonne benne' ka' bzoa lígake' da' bene', na' nitó benne' beyache' láže'le' le'. <sup>29</sup> Na'a, cha' no benne' wzóe' chela'ale Zi'n Dios, wzóe' chela'ale xchene' da' žon chochen dižan' da' zka'n chawen', dan' žeyonen žo'o chawe', na' bága'že' zia. No benne' gone' ki wka'ne' ka'ze Dios Be' La'y, Bennen' žonne' chežo da' žiážjelžo. <sup>30</sup> Ki gaken dan' nónbia'žo Dios, Bennen' wnné': “Chia' neda' nak yela' žezí' wzón. Neda' yebi'a chegak benách ka'.” Ki wnná Xanžo Dios. Lezka' wnné': “Xanžon' wchi'a laže'e benách chie' ka'.” <sup>31</sup> Žala' žebe no benne' žala' wsaka' zi'i Dios ban le'.

<sup>32</sup> Le chejsá' laže' ža ka' da' ba wdégaken katen' za' bžin baní' chele, na' bzóelele da' zan da' bsaka' zí'gake' le'e. <sup>33</sup> Blíž zí'gak benách ka' le'e, na' besbága'gake' le'e zia lawgak benách ka', na' le'e bénlenle tžen benne' ka' wzáka'gake' ki. <sup>34</sup> Ka' goken dan' beyache' láže'lele benne' ka' zej nyejwe' liž ya, na' lo yela' žebél chele bzóelele benne' ka' wléjgake' ližle da' ka' gota' chele. Ki benle dan' nnézlele da' nakžen chawe', na' da' zóatezen ya'abá che Dios zej naken chele. <sup>35</sup> Na'a, bi wka'nle dan' žxen láže'le, dan' noan to da' zen da' yebí'i Dios chele. <sup>36</sup> Žon byenen kwezle zen laže', nich kate' ba benle kan žénele Dios gonle, na' si'le da' bchebe laže'e gonne' chele, kan nyejw le'e yiche la'y, kan wnná Dios, da' znnan:

<sup>37</sup> Yetó chí'ido'ze

la' Bennen' žala' yide',

na' bi žele'.

<sup>38</sup> Naž no benne' nake' chawe' lawa' neda',  
yela' bennen' dan' žejli'e chia' neda'.  
Cha' yekwase', na' wzóe' neda' cheła'ale,  
biž chaz laža'a-ne'.

<sup>39</sup> Na'a, žo'o ni bi nakžo ka benne' ka' zkwásgake', na' zzóagake' Dios cheła'ale, na' kwia yí'gake', san žejle'žo che Benne' Criston', na' ba nzi'žo yela' žeslá.

## 11

*Kan žala' chejle'žo che Dios*

<sup>1</sup> Na'a, dan' žejle'žo che Dios, nnezlžo si'žo da' žxen láže'žo, na' nak bia' da' bi na' le'elžo. <sup>2</sup> Ki bejle'gak xa wdé chežo ka' che Dios, na' che len nyejw le'e yiche la'y kan goken chégake', da' znnan: “Bežó'gake' chawe' law Dios.”

<sup>3</sup> Dan' žejle'žo che Dios, nnezlžo bene' Le' yežlyó nga len to díža'ze. Lezka', katen' ben Dios yógo'te da' zle'elžo, bkonle' žin da' bi na' soan.

<sup>4</sup> Dan' bejlé' Abel, zi'n Adán, che Dios, na' bdie' žen che bia yíxe'do' ka' law Dios, to da' záka'žen ka da' bde Kaín, bi' bíche'be' Abel na' law Dios, na' che len Dios bchalje' che Abel na', na' wnné' nake' chawe', na' wdape' ba la'ne dan' bdie' lawe' Le'. La'kze ba nat Abel na', na' zejte na'a ža, naken kan ne zchalje', dan' bejli'e che Dios.

<sup>5</sup> Dan' bejlé' Enok, za'só Adán na' che Dios, wdíe' ya'abá che Dios, na' bi gote', na' biž blé'egekle' le', dan' Dios bechi'e le', na' nyejw le'e yiche la'y kan nak chie', da' znnan: “Zga'ale kate' Dios bechi'e le', Enok na' bene' da' žaz laže' Dios.” <sup>6</sup> Na'a, cha' bi žejle'žo che Dios, bi gak gonžo da' žaz laže'e Le', na' nich bíga'žo law Dios, žon byenen chejle'žo zoakze' Le', na' žechebe' che no benne' znnable' Le' gáklene' le'.

<sup>7</sup> Katen' Dios bzejni'ile' Noé kan žala' gaggak da' bi na' gekle Noé na', dan' bejli'e che Dios, ben Noé na' kan zнна xtiža' Dios, na' bene' barkw zen na' da' nzin' Arka, na' lo barkwn' belagak lježe' ka' tzen len le'. Dan' bejli'e che Dios, bene' ga nak bia' nžog chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga gátgake', na' belé' lo nisen' dan' bejli'e che Dios.

<sup>8</sup> Katen' Dios bliže' Bran, dan' bejlé' Bran na' che Dios, na' bene' kan zнна xtiža' Dios na', na' bezé'e laže' nich cheje' lo latjen' da' žala' si'e ka to da' gaken chie' to chi'ize, na' bžoje' laže' la'kze bi wnezele' gan žala' cheje'. <sup>9</sup> Dan' bejlé' Bran na' che Dios, goke' ka to benne' zi'to' lo yežlyón' da' bchebe laže' Dios wnezjwe' chie'. Wzóe' to lo yo'o láže'do', na' lezka' ben Isaak, zi'n Bran na', na' lezka' ben Jakob, za'só Bran na', benne' ka' bchebe laže' Dios wnezjwe' chégake' dan' bchebe laže'e wnezjwe' che Bran na'. <sup>10</sup> Ki ben Bran na', dan' bxen laže'e gata' chie' yežen' da' znan to chi'ize len ze'e chen, dan' ben Dios.

<sup>11</sup> Lezka' Sara, zo'le Bran na', la'kze goke' no'le wbíž, bejli'e che Dios, na' Le' bnezjwe' chie' yela' wak nich golj to bi' že'n chie'. Golj to xkwide' byodo' chie' la'kze ba wdé yiz chie', dan' bejli'e che Dios gone' kan zнна xtiže'e da' bchebe laže'e chie'. <sup>12</sup> Che len, la'kze Bran na' ba bgól-li'e, goljgak zanle'e za'sóe' ka', na' gókgake' kan zej nak belj ya'abá ka', na' kan že' yož žoa'a to yego zen, na' nitó benne' bi gak wlabe' légake'.

<sup>13</sup> Yógo'te benne' ki gótgake', na' bi wzí'gake' dan' bchebe laže' Dios wnezjwe' chégake', san bejlé'gake' che Dios, na' zít'ze blé'egekle' dan' žala' sí'gake'. Bejlé'gake' che Dios, na' bcháljgake' chen. Ka' goken, bloé'egekle' zej nake' ka benne' zi'to' ka', benne' ka' želdaze' yežlyó nga. <sup>14</sup> Benne' ka' zcháljgake' ki, zloé'egekle' želyilje' to latje da' gaken lážgake'. <sup>15</sup> Chela' belzá' láže'gake' ki che yežlyó gan bžó'gake', na' gok yeyéjgake' ga na', <sup>16</sup> san belzá' láže'gake' che to yežlyó da' nakžen chawe', dan' znan ya'abá che Dios. Che len bi žedoé'el Dios kate' znnágake' nake' Le' Dios chégake', na' ba bkweze' to yež chégake'.

<sup>17</sup> Dan' bejlé' Bran na' che Dios, katen' Dios wzí' bi'e le', bdie' xkwide' Isaak chie' law Dios kan zdégake' bia ka' žótgake'-ba' lawe' Le'. Ba wzóa Bran na' wdíe' xkwide' byo nežw chie' law Dios la'kze nakbe' xkwide' bchebe laže' Dios wnezjwe' chie'. <sup>18</sup> Ki bene' la'kze Dios gože' le', na' wnné': “Lona' xkwide' Isaak chio' gona' ga nníta'gak za'só' ka'.” <sup>19</sup> Ki

ben Bran na' dan' gókbe'ele' nap Dios yełá' wak yesbane'-be' lo yełá' got, na' ka to da' žsaka' lebzho, wak nnažo bezi'e-be' lo yełá' got la'kze bi gotbe'.

<sup>20</sup> Dan' bejlé' Isaak na' che Dios, wnnable' Dios gon chawe'e xkwide' Jakob, na' xkwide' Esaú, kan zej nak da' sí'gakbe' ža ka' da' zá'gaken. <sup>21</sup> Dan' bejlé' Jakob na' che Dios, katen' za' gate' wnnable' Dios gon chawe'e to to zi'n Jwsé, na' bka'n zene' Dios, kate' ne nychwe' lo bar chie'. <sup>22</sup> Dan' bejlé' Jwsén' che Dios, katen' za' gate', bchalje' che ža katen' za'só Israel yežójgake' lo yežlyó Egipto, na' gože' légake' kan žala' chjwá'gake' žit chie' lo yežlyón' gan chejnníta'gake'.

<sup>23</sup> Dan' bejle'gak xa xna' xkwide' Moisés che Dios, katen' golj xkwiden', na' bkáche'gake'-be' chonne byo', dan' blé'egekle' xkwide' byodon' nakbe' xtan, na' bi bžébegake' bennen' zna bi'e lo yežlyó Egipto, bennen' gože' légake' gótgake' xkwide' byodo' ka'. <sup>24</sup> Dan' bejlé' Moisés na' che Dios, kate' bgolbe', biž be'be' latje wzóagake' labe' xkwide' byo che zi'n no'le Benne' Faraón, bennen' wnná bi'e lo yežlyó Egipto na'. <sup>25</sup> Ki benbe' dan' goklbe' gakže chawe' sáka'be' tzen len benách ka' che Dios ka yebélenlbe' to chí'ido'ze da' ka' žebélengekle benne' ka' žóngake' doła'. <sup>26</sup> Goklbe' záka'že wliž zi'gak benách ka' lebe', kan gok che Benne' Criston', ka gata' chebe' yełá' wni'a chegak benách Egipto ka', dan' wzá' láže'be' che da' yebí'i Dios chebe'. <sup>27</sup> Wdé na', dan' bejlé' Moisés na' che Dios, bžoje' lo yežlyó Egipto, na' bi bžebe' yełá' zža'a che bennen' wnná bi'e lo yežlyó Egipto na', na' bzoele' kan žon to benne' zle'ele' Dios, Bennen' bi gak le'elžo-ne'.

<sup>28</sup> Dan' bejlé' Moisés na' che Dios, bene' Lni Pasko' kan gož Diosen' le' gone', na' btope' žen gan žó'ogake' lížgake' ka', nich teze wbás che ya'abá ga na', bennen' žala' gote' xkwide' byo nežw ka' chegak benách Egipto ka', na' bi gote' zi'ngak benne' Israel ka'. <sup>29</sup> Dan' bejle'gak benne' Israel ka' che Dios, wdégake' lo yo biž gachje láwe'le nido' da' nzin' Nido' Xna. Katen' gónegekle benne' Egipto ka' tégake' ga na', na' gótgake' lo nisen'.

<sup>30</sup> Dan' bejle'gak benne' Israel ka' che Dios, kate' beyož wdégake' dot kwit yež Jerikó tža tža gaže ža, na' byinnj ze'e da' wdape chi'in yežen'. <sup>31</sup> Dan' bejlé' Rahab che Dios, no'len' bnezjwe' benách ka' latje, bi gote' tzen len benách Jerikó ka', benne' ka' bi bégake' kan zna xtiža' Dios. Ka' goken chie' dan' wdape' ba la'ne benne' Israel ka', benne' ka' bedjwíalangake' da' žáklenen benách Jerikó ka'.

<sup>32</sup> ¿Bízaže žala' nnia'? Žiažje latje wchalja' kan bengak Jedeón, na' Barak, na' Sansón, na' Jefté, na' Dabí, na' Samuel, na' benne' ka' bcháljgake' lo wílaz Dios. <sup>33</sup> Dan' bejlé'gake' che Dios, blej bchóchgake' da' zan yež zen ka', na' bégake' da' naken chawe', na' wzí'gake' da' ka' bchebe laže' Dios wnezjwe' chégake'. Bséjwgake' žoá'agak beže yixe' ka'. <sup>34</sup> Belágake' lo yi' zen ka'. Belágake' lo na'gak benne' ka' gónegekle' gótgake' légake' len ya ntoche' ka'. Dios beyón choche' légake' kate' bedó láže'gake', na' beyák chóchgake' lo wdíle. Blággake' benne' zan chegak yež zi'to' ka', benne' ka' žjake' lo wdíle. <sup>35</sup> No'le chégake', no'le ka' wnníta'gake' ža ka', bezi'gake' xkwide' ka' che chégake' katen' bebángakbe' lo yełá' got.

Yebałe benne' ka' gótgake' lo na'gak benne' ka' bsaka' zí'gake' légake', na' dan' bi gónegekle' kwáslengake' Dios, bi wzí'gake' latje wsangak benách ka' légake', nich gata' yełá' yebán lo yełá' got chégake', dan' gókgekle' záka'žen. <sup>36</sup> Yebałe' bžóegekle' yełá' žon ditjle, na' yełá' zi' che yid, na' byéjwgake' liž ya, gan bžéjgake' do ya. <sup>37</sup> Bže'egak benách ka' bałe' yej, na' bchéza'gake' yebałe'. Bsaka' zí'gake' légake', na' bétgake' bałe' len ya ntoche'. Wdégake' nile na'le, na' gókwgake' yid zagak zila' ka', na' chibo ka'. Gókgake' benne' yache', na' belzáka'li'e, na' besbága'gak benách ka' légake' zia. <sup>38</sup> Ki gokgak benne' ka', na' benách ka' wnníta'gake' yežlyó nga bi gókgake' zi sí'gake' yełá' ba nez zen chégake'. Wdágakze' lo latje dach ka', na' law ya'a ka', na' wnníta'gakze' lo bloj ka', na' lo yežw ka' zan yo. <sup>39</sup> Yógo'tegake' bežójgake' chawe' law Dios dan' bejlé'gake' chie' le', la'kze bi wzí'gake' yežlyón' da' bchebe laže' Dios wnezjwe' chégake'. <sup>40</sup> Ka'

goken, dan' ba bkwez Dios chežo to da' nakžen chawe' nich katen' yeyone' lėgake' dot chawe', žo'o ni gónlenžo lėgake' tzen.

## 12

Žala' wíažo Benne' Cristo

<sup>1</sup> Lezka' žo'o, dan' zej nnita' dot kwitžo benne' zanle'e, benne' ka' zloé'egekle' kan žejlé'gake' che Dios, che len žala' wzoažo chela'ale yógo'te da' kegle ka' da' zej naken ka to da' nak zi'i da' nwa'žo, na' lezka' yógo'te doła' ka' da' nzéngaken žo'o, na' lo yela' zbez zen laže' chežo, žala' gonžo xchin Dios, da' naken ka sá'le'ežo lo witje gan nyazžo. <sup>2</sup> Žala' wíažo Jesús, Bennen' žone' ga gak chejle'žo che Dios, na' žone' ga žak dot li laže' yela' žejlé' chežo. Jesusen' wżake'e le'e yag kroze, na' bzoele' yela' žedoé'el chen, dan' gónele' si'e yela' žebél da' gata' chie', na' bejži'e kwit li ža che Dios, gan ži'e znnabi'e.

<sup>3</sup> Le wia Jesusen', kan wzáka'li'e katen' bsaka' zi'gak benne' doła' ka' le', nich bi yedó láže'le, na' nich bi gak chope láže'le. <sup>4</sup> Na' zejte na'a ža, bi na' sóelele na' zejte no benne' gone' le'e we' dan' zdíl-lenle da' naken doła'. <sup>5</sup> ¿Gol láže'le dan' zzejní'il Dios le'e? Nakle ka zi'nkze' ka', dan' nyejw le'e yiche da' wnné':

Zi'na', bi wzó' chela'ale da' gon Xano' Dios,

katen' wsedle wzejni'ile' le',

na' bi yebėj yichjo' le' katen' sele' le' snia.

<sup>6</sup> Xanžo Dios zzele' snia no benne' nži'ile',

na' žsedle zzejni'ile' yógo'te benne' ka' nzi' lo ne'e gákgake' zi'nkze' ka'.

<sup>7</sup> Žala' sóelele da' sel Dios le'e snia, dan' žone' ki chele dan' nakle zi'nkze' ka'. Bi zoa to xkwide' bi sel xabe' lebe' snia. <sup>8</sup> Na'a, cha' bi zzel Dios le'e snia, kan žone' chegak yógo'te zi'nkze' ka', naž nakle ka' zi'n zi' ka', na' bi nakle zi'nkze' Dios. <sup>9</sup> Yetó, katen' gokžo xkwide' ka' wnnita'gak xa xna'žo yežlyó nga, na' bzélgake' žo'o snia, san žapžo lėgake' ba la'ne. Ki naken, žala' gónžežo kan znnabi' xtiža' Xažo Dios, Bennen' zoe' ya'abá, nich soažo nbanžo.

<sup>10</sup> Xa xna'žo ka' bzélgake' žo'o snia to chí'ido'ze ka' da' gókgekle' naken chawe', san kate' Dios zzele' žo'o snia, naken to da' gáklēnen žo'o, nich gakžo la'y kan nakkze' le'. <sup>11</sup> Da' li bi nla' law na'a da' chawe' da' si'žon che da' zzele' žo'o snia, san žonen ga gak nyache' láže'žo. Cha' we'žo latje da' zzele' žo'o snia wsedlen žo'o, na' gonen ga gakžo zen laže', na' ga gakžo chawe'.

De zož chežo cha' bi wzé nagžo che Dios

<sup>12</sup> Che len le yeyón choch na'le ka' na' zible ka', nich gakle choch gonle da' naken chawe'. <sup>13</sup> Le cho'o to nez chawe', na' bi gonle ga wká'n no benne' nezen', benne' žedó láže'e, san le gon ga yeyák choche'.

<sup>14</sup> Le we' laže' gá'nlenle yógo'te benách ka' chawe', na' gakle li laže' zi'nkze' Xanžo Dios. Cha' bi gakle chawe' law Xanžon', bi gak lé'elele-ne'. <sup>15</sup> Le gape chi'i kwinle nich bi wsán no benne' da' žonnze Dios chežo, na' nich bi gak no benne' ka' to yixe' sla', da' wká'n ditjen le'e, nich bi gone' ga bi gakle chawe'. <sup>16</sup> Le gape chi'i kwinle nich bi gonle nitole le'e da' bi naken chawe' o da' zka'n ka'ze da' naken la'y, kan ben Esaú, zi'n Israel, bennen' nich si'e to da' gawze' bete'e da' žala' si' lo ne'e dan' goke' xkwide' byo wale che xabe'. <sup>17</sup> Ba nnézkzelele kan gok che Esaú na' wdé na' katen' gónele' gata' chie' da' nnab xágake' law Dios nich gon chawe'e le'. Beyache' laže'l xe' le', san bi gota' latje yeyát laže' Esaú na' la'kze wnnaben' len yela' zbeže chie'.

<sup>18</sup> Kan žak chele bi naken kan gok chegak benne' Israel ka'. Wbíga'gake' lėgake' zanle to ya'a da' gak kanžo, da' wyeyen, na' beyák chol te ža dan' wžé' bejw gasj, na' gokle'e be'.

<sup>19</sup> Béngekle' belbeže lozba' ka', na' lezka' chi'i Dios, Bennen' bchalje'. Katen' béngekle' da' ki, na' góta'yoegekle' Moisés biž wchaljlen Dios lėgake'. <sup>20</sup> Ki béngake' dan' bi gok sóegekle' da' gož Dios lėgake', katen' wnné': "Cha' chejlėj to bia yixe'do'ze ya'a nga, žala' wžé'egake'-ba' yej, o wdégake'-ba' yag ntoche'." <sup>21</sup> Dan' blé'egekle' bcheblē'en lėgake', na' Moisés wnné': "Žžébeli'a, na' žžízeli'a."

<sup>22</sup> Na'a, žala' žébežele le'e dan' zbíga'le zanle to ya'a da' nzin' Sión, na' gan zoa laž Dios ban, dan' nzin' Jerusalén che ya'abá, gan zej nnita' wbás zanle'e che Dios. <sup>23</sup> Zbíga'le gawze gan zej ndobe zi'nkze Dios, benne' ka' zej nyejw lágake' le'e yiche da' zoan ya'abá che Dios, na' lezka' gan zoa Dios, Bennen' zchi'a laže'e yógo'te benách ka', na' gan zej nnita' be' ka', be' gókgakkzen benne' chawe' ka', benne' ka' Dios beyone' légake' chawe'. <sup>24</sup> Zbíga'le law Jesús, Bennen' ben choche' diža' koben' da' zka'n chawen', na' lezka' gan bde Jesusen' žen chie' da' žonen ga ženít law Dios žo'o, da' nakžen chawe' ka' da' ben xchen Abel, zi'n Adán, dan' ben ga bzoa Dios Kaín, bi' bíche'be' Abel na' chela'ale.

<sup>25</sup> Che len, le gape chi'i kwinle nich bi wzoale chela'ale Bennen' zchalje'. Bi belagak benne' ka' bži'igake' che bennen' bliže' légake' lo yežlyó nga. Lezka' gaken chežo, bi yelažo cha' wži'izo che Bennen' žliže' žo'o, Bennen' zoe' ya'abá che Dios. <sup>26</sup> Ža na' wzíz yežlyó nga dan' benle chi'i Dios, san na'a ba bchebe laže'e, na' wnné': "Yetoze chi'i, na' kege yežlyoze wxíza', san lezka' ya'abá wxíza'." <sup>27</sup> Katen' wnné': "Yetoze chi'i" da' ni žsedlen žo'o žala' yega'agak da' ka' gak zízegaken, da' ka' zej žen' yežlyó nga, na' ga'ngak da' ka' bi gak zízegaken, da' ka' zej žen' ya'abá che Dios. <sup>28</sup> Che len, dan' žala' gata' to latje chežo gan nna bia'žo, da' bi zizen, žala' ye'žo Dios: "Žóxkeno" na' lo yela' zen laže', na' lo yela' zžebe Le' žala' wká'n zenžo-ne' kan žaz laže'e Le', <sup>29</sup> dan' nak Dios chežo ka to yi' da' wžia' yin' da' kegle.

## 13

*Da' žala' gonžo dan' žaz laže' Dios*

<sup>1</sup> Žala' ži'itezlele lježle tole yetole. <sup>2</sup> Le chejsá' laže' žala' wzoale ližle no benne' lježle, benne' zi'ton' le'e gan zoale. Kate' bale benách ka' bégake' ki, bnníta'gake' wbás che ya'abá ka' lížgake', la'kze bi gókbe'egekle' gókgake' wbás che ya'abá ka'.

<sup>3</sup> Le we' laže' benne' ka' zej nyejwe' liž ya ka žónlenle légake' tzen, na' gekle lezka' nyéjwle liž yan'. Le we' laže' benne' ka' želbía láže'gak benách ka' légake', kan zzáka'le le'e tzen len légake'.

<sup>4</sup> Žala' gaple ba la'ne yela' zchag na', na' benne' byo lo yela' li laže' chie' žala' sóalene' zo'le', dan' chog Dios chegak benne' ka' žóngake' da' gátgake' to chi'ize, na' lezka' gone' chegak benne' ka' zka'n dítgake' yela' zchag na'.

<sup>5</sup> Bi dan' láže'le yela' gape, san le chaz laže' ka' da' den chele na'a, dan' ba wnná Dios: "Batkle wka'na' le', na' bi kwej yichja' le'." <sup>6</sup> Ka' naken, gak nnažo dot láže'žo dan' znnan: Xanžo Dios nake' Bennen' žáklene' neda'.

Bi žeba' bi da' gak gon no benne' chia'.

<sup>7</sup> Le we' laže' benne' ka' žape chí'igake' le'e, benne' ka' žsédgekle' le'e xtiža' Dios. Le wia da' chawe' da' žóngake', na' le gon kan žóngake' lo yela' žejlé' chégake'.

<sup>8</sup> Toze kan nak Jesús, Benne' Criston', neje, na' na'a, na' to chi'ize. <sup>9</sup> Bi we'le latje benne' ka' žsédgekle' da' yoble, na' da' nžan' ka' da' ba nzi' lo na'le, nich bi ché'gake' le'e ga yoble. Nak chawe' gon chochle yichj lázdo'le kan nak da' žonnze Dios chele, na' kege da' žsédgekle' kan zej nak da' že'j žawžo, da' bi gáklenen benne' ka' že' láže'gaken'.

<sup>10</sup> Zoa to bkog la'y chežo, gan bi de latje benne' ka' žóngake' žin che bkogen' da' zoalen diža' nežwn' da' zka'n chawe' dan' blan' zga'ale. <sup>11</sup> Bxoz blo che yo'o la'y na' bdie' xchengak bia beže ka' lo latje la'yte ni'a che doła', san bzéygake' belá' ka'ze chégakba' gan nak na'le žoa'a yež. <sup>12</sup> Lezka' wzaka' Jesusen' na'le žoa'a yež nich beyone' benách ka' chawe' len xchenkze'. <sup>13</sup> Le cho'o chjénlenžo Jesusen' tzen, la'kze kwejkak benách ka' žo'o lo yež, na' si'žo tzen len Le' dan' ben dítgekle' benách ka' Le'. <sup>14</sup> Bi zoa to yež chežo lo yežlyó nga da' zoan to chi'ize, san zbezžo to da' zan'. <sup>15</sup> Che len, žala' wká'n zéntezžo Dios, na' wkonlžo žin la Jesús, Benne' Criston'. Da' zka'n zenžo Dios naken ka to da' zdežo lawe' Le'. Žala' ye'žo Dios: "Žóxkeno" ni'a che da' nake' Le'. <sup>16</sup> Bi ga' laže' gonle da' naken chawe', na' gáklene' lježle tole yetole, dan' nak da' ni ka to da' zdežo law Dios da' žaz laže'e Le'.



<sup>17</sup> Le gon kan z<sub>n</sub>na x<sub>t</sub>íža'gak lježžo ka', benne' ka' žape chí'igake' le'e, na' le we' latje wchí'igekle' le'e, dan' žape chí'igake' yichj lázdo'le, kan žongak benne' ka' žala' wloé'egek<sub>l</sub>e' law Dios da' bégake'. Le gon ki nich góngake' žin na' lo yela' žebél chégake', na' kege lo yela' nyache' laže' chégake', dan' bi yebélenlele žin da' góngake' lo yela' nyache' laže' chégake'.

<sup>18</sup> Le wchaljlen Dios, na' le nnable' gáklene' neto', dan' žxen láže'to' soa ži yichj lázdo'to', na' bi yesbagan' neto' zia, na' že' láže'to' góntezto' da' naken chawe'. <sup>19</sup> Da' nakže blo, žáta'yoela' le'e nnáblele Dios yegoé'e neda' to nez nich yelá'a gan zoale bayenže.

*Dios žonne' chežo da' gákl*enen žo'o

<sup>20</sup> Na'a, zcháljlento' Dios, Bennen' zka'n chawe'e žo'o, na' nake' Bennen' besbane' Xanžo Jesús, Benne' Criston' lo yela' got, Bennen' nake' Benne' Blo Wia Zila', dan' blalje' žen chie', da' žon chochen dižan' da' zka'n chawen', da' zoan to chí'ize. <sup>21</sup> Znnablto'-ne' gone' ga gakle dot chawe' nich gak góntezle da' naken chawe', na' gonle kan žénele' Le', nich gone' ga gakle kan žénele' Le', dan' nakle che Jesús, Benne' Criston'. ¡Gá'nteze zen Benne' Criston'! Ka'kze gaken.

<sup>22</sup> Žáta'yoela' le'e, zí'na'do' ka', si' lo na'le diža' ni da' zzejni'ilen le'e, dan' láte'do'ze nak da' ni da' zzoja' chele. <sup>23</sup> Žala' nnézlele ba bežój xkwide' Timoteo, bi' lježžon', liž ya, na' cha' lá'tebe' ga zoa' ni, na' gónlenbe' neda' tzen yedjwíato' le'e.

<sup>24</sup> Le gape “Padiox” lježžo ka' žape chí'igake' le'e, na' lezka' yógo'te benne' ka' Dios ba bebeje' che Leze'. Benne' ka' nníta'gake' yežlyó Italia nga, na' žejlé'gake' che Benne' Criston', zápegake' le'e “Padiox.”

<sup>25</sup> Znnabla' Dios gon chawe'e yógo'tele le'e. Ka'kze gaken.



## DIŽA' DA' BZOJ ŽEDW

*Žedw žape' "Padiox" benne' judío ka' žej nake' che Jesús*

<sup>1</sup> Neda', Žedw, žapa' le'e "Padiox." Le'e na' nbáblenle chežinno kwe' lježgak benách Israel ka', na' náslasle dot yežlyó nga. Naka' wen žin che Dios, na' che Xanžo Jesús, Benne' Criston'.

*Dios žonne' yela' žejní'il chežo*

<sup>2</sup> Ží'na'do' ka', kate' gak bi da' gaken chele dan' si' bian' le'e, žala' yebélele dot láže'le <sup>3</sup> dan' nnézkzelele, kate' bi da' žaken chele da' zzi' bian' le'e kan žejle'le che Benne' Criston', da' ni žsedlen le'e gakle zen laže' kate' zžáka'le. <sup>4</sup> Le we' laže' gak dot li laže' yela' zen laže' chele, nich gakle benne' žejní'igekle', na' bi be yážjelele che da' ki.

<sup>5</sup> Cha' zoa no benne' ládjwle le'e, benne' bi žejni'ile' da' ki, žala' nnable' Dios, na' Dios na'kze wnezjwe' yela' žejní'il chie', dan' znezjwe' dot laže'e chegak yógo'te benách ka', na' bi žek zi'le' gonnen' chežo. <sup>6</sup> Na'a, no benne' bi da' znnable' Dios, žon byenen chejli'e chie' le', na' bi gak chope laže'e. No benne' žak chope laže'e, žaken chie' kan žak che bebe da' zejzen law niso' katen' žak be' da' ztan nisen', na' nisen' zchen' nile na'le. <sup>7</sup> No benne' žaken chie' ki bi gak wxén laže'e bi da' si'e da' wnezjw Xanžon' chie'. <sup>8</sup> Bennen' zda laže'e bi zžel-le' nakle gone'.

<sup>9</sup> Cha' zoa no benne' lježžo, benne' žejli'e che Benne' Criston', na' no no nake' yežlyó nga, žala' yebele' dan' ba nake' benne' zaka' law Dios. <sup>10</sup> Benne' lježžon', benne' nape' yela' wnni'a, žala' yebele' kate' žon Dios ga biž žxen laže'e dan' nape'. No benne' žxen laže'e yela' wnni'a chie', gak chie' kan žak che yeje yíxe'do', la' zdete chen. <sup>11</sup> Ki naken, dan' gak che bennen' kan žak che yeje yíxe'don', katen' zla' wbiž, na' zzeyle'en, na' la' zbižte yixen', na' zyinnj yéjedo' chen, na' znitle yela' xtan chen. Lezka' gaken che bennen' nape' yela' wnni'a, nitle' kate' ne žone' žin žilje' yela' wnni'a na'.

*Da' zzi' bia' žo'o*

<sup>12</sup> Ba nez zen gaken che bennen' zzoee' da' zzi' bia' le'. Kate' ba bežoje' chawe', na' gata' yela' nban da' zejli' kane chie', da' bchebe laže' Dios wnezjwe' chegak benne' ka' zej nži'ile' le'. <sup>13</sup> Kate' bi da' žak chežo da' žonen ga yénelžo gonžo da' kegle, bi žala' nnažo: "Dios zzi' bi'e žo'o nich gonžo da' kegle." Dios bi zzi' bi'e nitó benne' nich gone' da' kegle. <sup>14</sup> Na'a, cha' no benne' zoa bi da' žak chie' da' zzi' bian' le' nich gone' da' kegle, žaken ki dan' zze laže'e da' kegle, na' da' ni benen ga gónele' gone' da' kegle. <sup>15</sup> Da' zze láže'žo da' kegle žonen ga žonžo doła', na' kate' ba benžo dołan', la' doła' na'ze žesbagan' žo'o zia, da' gonen ga gatžo.

<sup>16</sup> Ží'na'do' ka', bi gon laže'l kwínle. <sup>17</sup> Yógo'te da' naken chawe', na' yógo'te da' naken dot da' li, da' ka' zzi'žo, zá'gaken zaka' ža'le, na' zžójgaken gan zoa Xažo Dios, Bennen' bene' da' ka' želyép yes ya'abá, da' ka' zchá'gaken, san le' bi zcha' kwine', na' bi zche'e kan žone', na' žónnteze' da' naken chawe' chežo. <sup>18</sup> Kan žénekeze Dios, bene' ga nakžo benách kobe chie' ka'. Bkonle' žin diža' chien' da' naken dot da' li, nich gakžo ka to weláp nežw chie' ladjw yógo'te benne' ka' benkeze' le'.

*Da' zka'n zenžo Dios da' naken dot li laže'*

<sup>19</sup> Che len žapa' le'e, ží'na'do' ka', yógo'tele žala' soale yénlele, san bi žala' nnétele, na' bi žá'atele. <sup>20</sup> Bennen' la' zžá'atie' bi žone' da' naken chawe' law Dios. <sup>21</sup> Che len, le wzóa chela'ale yógo'te da' bi naken chawe', na' yógo'te da' kegle da' nyanle'en yežlyó nga, na' lo yela' gaxjw laže' le gon choch dižan' da' yo'on lo yichj lázdo'le, dan' gak gonen ga yelale.

<sup>22</sup> Na'a, le gon kan zna diža' ni, na' kege chejzé nágzelen. Cha' yénzelele diža' ni, la' kwínzele gon láže'lele. <sup>23</sup> No benne' žénzele' diža' ni, na' bi žone' kan znnan, benne'

ni nake' ka to benne' zwie' lawe' lo yej wan, <sup>24</sup> dan' zwia kwine', na' zeyeje', na' la' žal láže'tie' kan zñne'e. <sup>25</sup> Na'a, no benne' bi žal láže'e da' ženle', san zzi' lo ne'e da' wnnakze Dios da' naken dot da' li, da' gak gonon ga yelažo, na' cha' ga'ne' choch, na' gónteze' kan zñna xtiža' Dios na', gak chawe' che bennen' lo yógo'te da' žone'.

<sup>26</sup> Cha' no benne' ladjwle le'e žekle' nak li láže' kan zka'n zene' Dios, san cha' bi žape chi'e lože'e nich bi nnaze' ka', bennen' žon láže'l kwine', na' bi žaz láže' Dios kan zka'n zen bennen' Le'. <sup>27</sup> Da' zka'n zenžo Dios, da' naken dot da' li, na' da' naken li láže', naken gáklénžo xkwide' wzebe ka', na' no'le wzebe ka', katen' želzaka' benne' ka', na' nich bi gakžo toze len da' kegle da' naken che yežlyó nga.

## 2

Žala' gak tlebe kan gapžo benách ka' ba la'ne

<sup>1</sup> Zí'na'do' ka', cha' žejle'le che Xanžo Jesús, Benne' Criston', Benne' zente, bi žala' wcha'le kan gaple ba la'ne to to benne'. <sup>2</sup> Cha' chaz to benne' gan ndoble le'e, na' ngo'e xben ne'e da' naken oro, na' nakwe' láže' da' záka'le'en, na' cha' chaz yetó benne' yáche'do', na' nakwe' láže' ka'ze, <sup>3</sup> na' cha' gaple ba la'ne bennen' nakwe' láže' da' záka'le'en, na' ye'le-ne': "Wže'len neto' ga nak chawe' ni" san ye'le benne' yáche'don': "Na'ze wzé" o ye'le-ne': "Wžé' lo yo nga." <sup>4</sup> Cha' ki gonle, na' wcha'le kan žaple ba la'ne to to lježle, na' gon kwine' ka to benne' zchi'a láže'e lježe' ka', na' bi gak chawe' kan sa láže'le.

<sup>5</sup> Zí'na'do' ka', le wzé nag da' ni. Dios wžekze' benne' ka' zej nake' yache' yežlyó nga, nich gata' yela' wnni'a chégake' lawe' Le' dan' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' gata' latje chégake' gan zñna bi'e Le'. Gata' chégake' dan' bchebe láže' Dios wnezjwe' chegak benne' ka' zej nži'ile' Le'. <sup>6</sup> Le'e zka'nle benách yache' ka' ka'ze, na' žaple ba la'ne benne' wnni'a ka'. Benne' wnni'a ka' žsaka' zígake' le'e, na' zkingekle' le'e žin. Lezka' zdégake' le'e lo na'gak benne' yolawe' ka'. <sup>7</sup> Benne' wnni'a ka' lezka' zñne zígake' che la Jesús, Benne' Criston', dan' záka'le'en, na' kan nzi' le' Zi'n Dios lezka' le'e nzi' lale zi'n Dios dan' nakle toze len Le'.

<sup>8</sup> Žonle da' chawe' cha' žonle dot kan nak da' bchi'le Dios žo'o da' naken blo, dan' nyejwn le'e yiche, na' zñnan: "Žala' ži'ilo' lježo' kan nži'il kwino'." <sup>9</sup> Na'a, cha' zcha'le kan žaple ba la'ne to to benne', žonle doľa', na' nbága'le zia lo xtiža' Dios, dan' bi žonle kan zñna xtiže'e. <sup>10</sup> Cha' žon to benne' dot kan zñna xtiža' Dios, san cha' wchixle' kan nak toze da' zñna xtiže'e, ba nbage'e zia che dot da' zñna xtiže'e. <sup>11</sup> Dios na'kze wnné': "Bi gono' doľa' da' zka'n ditjen yela' zchag na'" na' lezka' wnné': "Bi goto' benách ka'." Na'a, cha' bi žono' doľa' da' zka'n ditjen yela' zchag na', san žoto' benách ka', nbago'o zia che dot da' wnnakze Dios. <sup>12</sup> Kan nnale, na' kan gonle, žala' gonle dot kan žala' gongak benne' ka' wchi'a láže' Dios légake' kan zñna xtiže'e, da' bchalje' nich yelažo. <sup>13</sup> Benne' ka' bi žeyache' láže'gekle' ljéžgake' ka', wchi'a láže' Dios légake', na' bi yeyache' láže'le' légake', san benne' ka' žeyache' láže'gekle' ljéžgake' ka' yežóžgake' chawe' kate' Dios wchi'a láže'e légake'.

Da' žala' gonžo dan' žejle'žo che Jesús

<sup>14</sup> Zí'na'do' ka', bi be zaka' cha' to benne' nnaze': "Žejli'a che Benne' Criston'" san bi žone' da' naken chawe'. Bi gak yelá bennen' cha' nnaze' žejli'e chie' Le'. <sup>15</sup> Cha' zej nnita' lježžo ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' cha' bi de da' gákwgake', na' bi de da' gáwgake', <sup>16</sup> na' cha' to benne' ladjwle le'e ye'ze' légake': "Binlo le yeyéj ližle; ba beljle" san cha' bi be wnezjwe' chégake' dan' želyážjele', bi góklene' légake'. <sup>17</sup> Lezka' žaken che no benne' zñnaze' žejli'e che Benne' Criston'. Cha' bi žone' da' zej nak bian' nak li láže' kan žejli'e chie' Le', bi be zaka' yela' žejlé' chien'.

<sup>18</sup> Wak no benne' yi'e lježe': "Le' zñno' žejli'o che Benne' Criston', na' neda' žona' da' naken chawe'. Bi gak wloe'elo' neda' žejli'o che Benne' Criston' cha' bi zoa da' naken chawe' da' žono'. Neda' wloe'ela' le' žejli'a chie' Le' ni'a che da' naken chawe' da' žona'."

<sup>19</sup> Le' zñno' žejli'o zoa toze Dios. Nak chawe' dan' zñno'. Lezka' žejle'gak be' xiwe' ka'

zoe' Le', na' žžízegaken dan' zžébegaken Le'. <sup>20</sup> Le', benne' bi be nnezlo'. Žala' nnézkzelo' cha' zoa no benne' znnaze' žejli'e che Benne' Criston', san bi žone' da' naken chawe', bi be zaka' yela' žejlé' chien'. <sup>21</sup> Nak bia' Bran, xāžo wdé, bežoje' chawe' law Dios ni'a che da' bene', katen' bdie' xkwide' Isaak chien' law Dios. Bdie'-be' kan žongak benách ka' zdégake' da' zžéygake' law Dios, la'kze bi bzeye'-be'. <sup>22</sup> Na'a gak nnézlele kan goken che Bran na'. Dan' bene' gok bian' bejli'e che Dios. Che len nak bia' gok li laže' kan bejli'e che Dios ni'a che dan' bene'. <sup>23</sup> Ki goken, na' nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Bran bejli'e che Dios, na' Dios bļe'ele' da' bene' ka to da' benen ga beyake' chawe' lawe' Le'." Che len wzí' le' "Ljež Dios."

<sup>24</sup> Na'a, zlé'ekzelele nak bia' žežój chawe' to benne' ni'a che da' žone', na' kege dan' znnaze' žejli'e che Dios. <sup>25</sup> Lezka' goken che Rahab, no'len' bi'e benách ka' latje. Lezka' nak bia' bežoje' chawe' dan' wzóa to da' chawe' da' bene', dan' bene' katen' wdape' ba la'ne benne' wíalan ka', na' gókłene' légake' nich beyéjgake' nez yoble. <sup>26</sup> Kan žak che beļa' žen chežo cha' bi yo'on be', ba naten, lezka' nak che da' žejle'žo che Benne' Criston' cha' bi zoa da' žonen, bi be zakan'.

### 3

#### Da' zna lóže'žo

<sup>1</sup> Zí'na'do' ka', bi gonte kwinle benne' wsedle ka', dan' ba nnézkzelele wchi'a laže' Dios žo'o zí'le'eže, nolžo žsedlžo benách ka' cha' bi gonžo kan žala' gonžo. <sup>2</sup> Yógo'težo žonžo da' zan da' zchíxelžon. Cha' bi zchixle no benne' lo da' zchalje', nake' dot chawe', na' gak nna bia' kwine' lo yógo'te da' žone'. <sup>3</sup> Kate' zgo'ožo ya žoá'agak bia ka' nich gonžo ga góngakba' kan žénelžo, gak nna bia'žo légakba' nich góngakba' žin chežo. <sup>4</sup> Le wia lezka' kan žak chegak barkw ka'. La'kze nakle'e zen to barkw, na' žakle'e be' da' zzejen barkwn', san to da' kwíde'ze nak xne'e yag barkwn' da' zzechjen barkwn' nich chejen gáte'teze žénele bennen' žse'en. <sup>5</sup> Lezka' nak lóže'žo. La'kze to da' do'ze naken, da' zen naken da' zna lóže'žon'. Le wia nga kan žon to yi'. La'kze to yí'do'ze zbibžo, wak wzeyen to ya'a zen. <sup>6</sup> Lezka' lóže'žon' naken ka to yi'. Yógo'te da' bi naken chawe' da' žaken yežlyó nga zna lóže'žon', na' dan' naken toze len beļa' žen chežo, che len žonen ga zbagā' zia dot da' nakžo. Naken ka zbek yi' da' zna lóže'žo, na' wak gonen ga nbága'žo zia lo yógo'te da' žonžo, na' dan' ki zna lóže'žon', naken kan žala' yi' da' bxen da' xiwe'. <sup>7</sup> Yógo'te bia yixe' ka', bia zdágakba' lo yo, na' bia ka' zoa xílgakba', na' bia ka' žzobe kwíngakba' lo yo, na' lezka' yógo'te bia ka' nníta'gakba' lo niso', gak nna bia'gak benách yežlyó nga légakba', <sup>8</sup> san bi gak nitó benne' nna bi'e lože'e, dan' zna lóže'žo da' kegle, na' bi gak no benne' wsejwe' xnezen, na' znałe'e lóže'žon' da' naken ka nis snia che bele snia ka'. <sup>9</sup> Len la' lóže'žo na'ze žliž cháwe'žo Xāžo Dios, na' lezka' žliž ditjžo benách ka', benne' ka' ben Dios kan nakkze' Le'. <sup>10</sup> Ki naken, len la' lóže'žon' žliž cháwe'žo benne' ka', na' žliž ditjžo benne' ka'. Zí'na'do' ka', bi žala' gonžo ki. <sup>11</sup> Cha' zoa to ga žal nis dzi', bi žal nis zene' la' na'ze. <sup>12</sup> Zí'na'do' ka', to yag higo bi gak kwian da' zbia yag olibo, na' lezka', to lba uba bi gak kwian da' zbia yag higon'. Lezka', bi gak gal nis zene', na' nis dzi' nitó gan žal nis.

#### Yela' žejní'il da' naken dot li laže'

<sup>13</sup> Cha' zoa to benne' ladjwle le'e, benne' žake' da' zenle'e, na' žejní'ile'e, lo yela' gaxjw laže' chie' žala' wloe'ele' nake' ki ni'a che da' chawe' da' žone'. <sup>14</sup> Na'a, cha' zgé'elele lježle ka', na' žonle žin nich wká'n zengak benách ka' le'e, bi žala' wká'n zen kwinle kan nak yela' žejní'il chelen'. No benne' žone' ki žon laže'e, na' bi žone' da' naken dot da' li. <sup>15</sup> Yela' žejní'il ki bi naken da' znezjw Dios, san che yežlyó nga naken, na' che benách ka' nníta'gake' yežlyó nga, na' che da' xiwe'. <sup>16</sup> Benne' ka' zgé'egekle' ljéžgake' ka', na' žénegekle' wká'n zengak benách ka' légake', lezka' želdíł diže'e, na' žóngake' yógo'te da' kegle ka'.

<sup>17</sup> Benne' ka' zej nape' yela' žejní'il da' znezjw Dios: žóngake' da' naken dot chawe', na' želbeze' cháwe'do'.

Zeĵ nake' zen laže', na' zeĵ nake' gaĵjw laže'.

Žeyache' láže'gekle' benách ka', na' zeĵ nake' ži'i laže'.

Nak tlebe kan zchi'a láže'gake' ljéžgake' ka'.

Bi znnégake' chegak ljéžgake' ka'.

<sup>18</sup> Benne' ka' že' láže'gake' wká'n cháwe'gake' da' žaken, zǵá'ngake' cháwe'do', nich gak chawe' dot da' zeĵ nake'.

#### 4

*Benne' ka' zdan láže'gake' yela' gape*

<sup>1</sup> ĵBiz chen' zdiĵ-le, na' zdiĵ díža'le? Ki žaken chele dan' zdan láže'le da' zan da' zdan láže'le to tole, na' che len zdiĵ-lenle lježle ka'. <sup>2</sup> Da' zan da' žénelele, na' dan' bi zzi'len, che len žotle benách ka'. Ze láže'le da' zeĵ nap lježle ka', na' dan' bi zzi'len, che len zdiĵ díža'le, na' zdiĵ-le. Bi zzi'le da' žénelele, dan' bi znnablen law Dios. <sup>3</sup> La'kze zoa bi da' znnable, bi be zzi'le, dan' bi nak chawe' kan znnablen, dan' žénelele da' znnablen nich wkónlelen žin kan žaz láže'zele. <sup>4</sup> Le'e, benne' ka' ba wléj yichjle Dios, ĵBi nnézelele cha' zka'n zenle da' ka' zeĵ nnitan' yežlyó nga, ba beyakle ka' to benne' bi zle'ele' Dios chawe'? No benne' zka'n zene' da' ka' zeĵ nnitan' yežlyó nga, bi gak wká'n zene' Dios, na' ba beyakle ka' to benne' bi zle'ele' Dios chawe'. <sup>5</sup> Bi znnaze da' nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: “Dios bene' be' da' nakkžžo nich gak ži'ilžo Le', na' žekle' chežo cha' zbej yichjžone'.” <sup>6</sup> Na'a, da' žonn Dios chežo nakle'en zen, dan' nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: “Dios žsejwe' xnezgak benne' ka' zka'n zen kwíngake', san dot laže'e žon chawe'e benne' ka' zeĵ nake' gaĵjw laže'.” <sup>7</sup> Che len:

Le soa gaĵjw laže' law Dios.

Le tile da' xiwe', na' wzonnjen gan zoale.

<sup>8</sup> Le we' laže' sóalenle Dios, na' Le' yedjsóalene' le'e.

Le'e, benne' doĵa' ka', le gak chawe', na' biž gonle doĵa'.

Le'e, nólele le'e žak chóplele, na' chope da' nží'ilele, le gon chawe' yichj lázdo'le.

<sup>9</sup> Le gak nyache' laže', na' le kwež, na' le kwež nyache'.

Na'a žžízele san žala' kwézele.

Žbélele san žala' gak nyache' láže'le.

<sup>10</sup> Le gak gaĵjw laže' law Xanžon', na' Le' le'ele' le'e chawe'.

*Bi žala' nnežo che lježžo ka'*

<sup>11</sup> Zí'na'do' ka', bi nnele che lježle tole yetole. No benne' znnie' che lježe', na' zbej bi'e da' žone', benne' ni znnie' che xtiža' Dios, na' znnie' che da' wnnakze' Le'. Na'a, cha' zži'le che xtiža' Dios, žon kwino' benne' zchi'a laže'en, na' bi žono' kan zna xtiže'e.

<sup>12</sup> Na'a, toze nak Dios, Bennen' bchalje' xtiže'e, na' lezka' nake' Bennen' zchi'a laže'e da' žonžo. Lekze' gak yeslé' benách ka' o wžia yi'e benne' ka'. Na'a, ĵnožkze žon kwino', zbej bi'o lježo'?

*Bi nnezlžo da' gak wxé wižj*

<sup>13</sup> Na'a, le wzé nag, nólele znnale: “Wxé wižj chejto' yežen', na' soato' ga na' to yiz, na' da' zan da' gá'wto', na' góte'to', na' ki gáta'le'e mežw cheto'.” <sup>14</sup> Bi nnézelele da' gak wxé wižj. ĵNakxkze nak chežo, kan zoažo yežlyó nga? Nakžo ka' bichlá da' zlan' to chí'ido'ze, na' la' ženitten. <sup>15</sup> Che len, ki žala' nnele: “Cha' yénele Xanžon', soažo nbanžo, na' to yetó da' gonžon.” <sup>16</sup> Na'a, le'e, lo yela' zka'n zen kwín chele zza' láže'le da' zen da' gonle. Yógo'te da' ki da' žonlen zeĵ naken da' kegle ka'. <sup>17</sup> Cha' nnezlžo da' naken chawe' da' žala' gonžon, na' cha' bi gonžon, žonžo doĵa'.

#### 5

*Žedw žse'e láže'gak benne' wnni'a ka'*

<sup>1</sup> Le'e, benne' wnni'a ka', le kwež, na' le kwéžeya'a, dan' za' ža le'elele yela' yache'.

<sup>2</sup> Ba nbia yi' yela' wnni'a chele, na' beldo' ka' che laže' ba btégakba' da' žákwle. <sup>3</sup> Ba nak

che mežw oro, na' mežw plat chele kan nak che ya da' ba wżén xche'en, na' xche'e na' naken ka to da' žesbaga' le'e zia, na' gaken chele ka to yi' da' wżía yin' le'e. Ki gaken chele dan' bsa' btoble chezle yełá' wnni'a da' yesbagan' le'e zia ža ze lawte ža kate' wchi'a laže' Dios le'e. <sup>4</sup> Le wia nga. Benne' wen žin ka', benne' belápgake' yez chele, znnab yóžgekle' lázjwgake' dan' bi wdíjwle légake', na' dan' znnabgak benne' wen žin ka' ba ženlen law Xanžon', na' Le' zchi'e ni'a ne'e zan ka'. <sup>5</sup> Bkónlele žin yełá' wnni'a chele lo yežlyó nga, na' we'j bdáwtezele da' znnaze chele. Ben zen kwínle, san za' žin ža kwia yi'le. Gak chele kan žak che beže, bia ženne', ba bžin ža gotžo-ba'. <sup>6</sup> Zchogle chegak benne' chawe' ka' gátgake', na' légake' bi zží'igake' chele le'e katen' žotle légake'.

Žala' gakžo zen laže' na' wcháljlenžo Dios

<sup>7</sup> Na'a, zí'na'do' ka', le gak zen laže' na' zejte ža yełá' Xanžon'. Le wia kan žon benne' žaz ža'ne'. Lo yełá' zen laže' zbeze' yéjwsio', na' yejw che byo' yejw, na' te na' yełape', na' yez zan yetobe'. <sup>8</sup> Lezka', zí'na'do' ka', le'e na' žejle'le che Benne' Criston', le gak zen laže', na' le gon choch kwínle, dan' za' gawze ža yełá' Xanžon'. <sup>9</sup> Zí'na'do' ka', bi nnele che lježle tole yetole, nich bi bága'le zia. Le wia nga. Za' žin ža yełá' Xanžon', Bennen' wchi'a laže'e da' žonle. <sup>10</sup> Zí'na'do' ka', le wia kan gok chegak benne' ka' bcháljgake' lo wĺáz Xanžo Dios. Zej nake' ka to da' zloe'elen žo'o kan žala' gakžo zen laže' la'kze sáka'žo. <sup>11</sup> Na'a, znnazo chégake' zej nake' benne' ka' gok yełá' ba nez zen chégake', benne' ka' wzáka'gake'. Ba bėnlele kan gok che Job. Goke' zen laže' la'kze wzáka'li'e, na' nnėzlele da' ben Xanžo Dios chie' wdé na'. Xanžo Dios žeyache' láže'le'ele' žo'o, na' že' laže'e žo'o.

<sup>12</sup> Zí'na'do' ka', da' ni da' žapa' le'e naken to da' zenle'en, da' znnan: bi gon chochle xtíža'le ni'a che Bennen' zoe' ya'abá che Dios, na' kege ni'a che da' zej nnita' yežlyó nga, na' kege ni'a che bíte'teze da' žon chochle xtíža'le ni'a chen. Kate' nnale: “o” žala' nnázele: “o'.” Kate' nnale: “o'” žala' nnázele: “o'o.” Ki žala' gonle, nich bi bága'le zia law Dios.

<sup>13</sup> Cha' zzaka' no benne' nake' toze len le'e, žala' wcháljlēne' Dios. Cha' zoa no benne' žebele', žala' gole' da' žoe lawn Dios. <sup>14</sup> Cha' no benne' žake' yižwé', benne' nake' toze len le'e, žala' wliže' benne' gole' ka', benne' žape chí'igake' benách ka' che Benne' Criston', nich wcháljlēngake' Dios, na' nnábgekle' Le' yeyone' benne' yižwén'. Žala' chėbgake' le' set, na' wcháljlēngake' Dios lo la Xanžon'. <sup>15</sup> Kate' wcháljlēngake' Dios, na' žejlé'gake' yeyón Benne' Criston' benne' yižwén', naž gon Xanžon' ga yeyase', na' cha' bene' doła', yenít lawe' le'. <sup>16</sup> Che len, cha' nbága'le doła' le yexóalapan' tole len yetole, na' le nnab lo wĺáz lježle tole yetole law Dios nich yeyone' le'e, na' yežój yižwén' da' žakle. Da' zchaljlen benne' chawe' Dios, dan' žone' dot laže'e, záka'le'en. <sup>17</sup> Lías, bennen' bchalje' lo wĺáz Dios ža ni'te, goke' benne' che yežlyó nga kan nakžo žo'o, san katen' bcháljlēne' Dios, na' wnnable' Le' nich bi gak yejw, na' bi gok yejw lo yežlyón' chonne yiz yo'o gachje. <sup>18</sup> Wdé na' bcháljlēne' Dios da' yoble, na' beyák yejw, na' bnezjw da' gozgak benne' ka' wnníta'gake' ža ka'.

<sup>19</sup> Zí'na'do' ka', da' ni žala' nnėzlele. Cha' chixle to benne' nake' toze len lježžo ka', benne' nónbi'e da' naken dot da' li, na' cha' zoa no benne' gone' ga yeyát laže'e, <sup>20</sup> na' bennen' bene' ga beyát laže' benne' dołan', bennen' wdíe' ga yoble, yeslé' benne' dołan' lo yełá' got, na' gone' ga yenít law Dios doła' zan da' wbaga' bennen'. Ka'kze gaken.



## DIŽA' NEŽW DA' BZOJ BEDW

### *Bedw žape' "Padiox" benne' ka' che Jesús*

<sup>1</sup> Neda' Bedw, naka' wbás bseļa' Jesús, Benne' Criston'. Zzoja' chele le'e yiche ni, le'e náslasle zi'to' gan že' lažle, na' zoale gan nbab Ponto, na' gan nbab Galasia, na' gan nbab Kapadosia, na' gan nbab Asia, na' gan nbab Bitinia. <sup>2</sup> Xažo Dios wžekze' le'e lo na' Dios Be' La'y kan wnnakze' gone' ža ni'te nich gagle che Leze', na' nich gonle kan zŋna xtiža' Benne' Criston', na' gagle dot chawe' ni'a che xchene'. Znnabla' Dios gon chawe'e le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le.

### *Da' žxen láže'tezžo*

<sup>3</sup> ;Ga'n zen Dios, Xa Xanžo Jesús, Benne' Criston'! Lo yela' žeyache' laže' zen chie' bnezjwe' yela' nban kobe chežo. Dan' besbane' Jesusen' lo yela' got žxen láže'tezžo Le', <sup>4</sup> nich gata' chežo da' žape chi'i Dios chežo ya'abá chie'. Dan' žape chi'i Dios, dan' wnezjwe' chegak benách chie' ka', bi nitlen, na' bi žan', na' bi yeyožen. <sup>5</sup> Dan' žejle'le che Dios, lo yela' wak zen chie' gape chi'e le'e na' zejte ža na' yebélenlele yela' žeslá da' naken dot li laže', dan' ba bkweze' chežo, na' dan' wloe'ele' law ža ze lawte ža na'.

<sup>6</sup> Che len žebéle'elele, la'kze na'a zžáka'le to chi'ido' dan' nníta'gak da' zan da' žsaka' zígaken le'e. <sup>7</sup> Dan' zzóelele da' zan da' žsaka' zígaken le'e, nak bia' nak dot li laže' kan žejle'le che Benne' Criston'. Ki žon cháwe'žo oro, da' nitlen, na' žon cháwe'žon lo yi'. Che len, kate' ba nzi' bia' yela' žejlé' chele, da' záka'žen ka oro na', na' gak yela' zen, na' yela' ba la'ne chele ža na' wloé'e law Jesús, Benne' Criston'.

<sup>8</sup> Le'e nží'ilele Benne' Criston' la'kze batkle blé'elele-ne'. Žejle'le chie' Le' la'kze bi zlé'elele-ne' na'a, na' žebéle'elele. Yela' žebél chele da' nakžen zen ka gak wloe'elžo, naken dot li laže'. <sup>9</sup> Ki naken dan' žebélenlele yela' žeslá che be' nákkzele dan' den chele dan' žejle'le che Benne' Criston'.

<sup>10</sup> Ža ni'te benne' ka', benne' bcháljgake' lo wláz Dios, bsédgekle' dot kan nak yela' žeslá na', dan' den chežo na'a, na' bcháljgake' kan nak da' chawe' da' žonn Dios chežo. <sup>11</sup> Dios Be' La'y, Benne' nake' toze len Benne' Criston', bzejni'ile' zga'ale benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, na' bloe'ele' légake' kan žala' saka' Benne' Criston', na' lezka' kan gak yela' zen chie' te na'. Che len be' láže'gake' nnézgekle' batx gaken, na' noz benne' gak chie' dan' bloe'el Ben' nake' toze len Benne' Criston' légake'. <sup>12</sup> Dios bloe'ele' benne' ka' bcháljgake' lo wlaze' Le', bi naken to da' lé'egekle' légake', san žo'o ni le'elžo dan' bcháljgake' chen, na' le'e žénlele na'a kan nak chen. Benne' ka', benne' zzoa légake' diža' chawen', zcháljgake' che da' ni, na' yela' wak che Dios Be' La'y zóalenen légake'. Dios chežo, Bennen' zoe' ya'abá, žsele'e Dios Be' La'y na' chežo. Žénegekle' wbás che ya'abá ka' nnézgekle' kan nak dan' bcháljgake' ža ni'te.

### *Dios žliže' žo'o nich gakžo la'y*

<sup>13</sup> Che len, le gak ban laže' na' le kwézteze cháwe'do'. Dot láže'le le wxén laže' Dios gonne' da' chawe' chele ža na' kate' yelá' Jesús, Benne' Criston'. <sup>14</sup> Le gon kan zŋna xtiža' Dios, na' bi we'le latje da' zdan láže'le chen' le'e ga yoble, kan benle kate' bi na' gónbia'le Dios. <sup>15</sup> Žala' gagle la'y lo yógo'te da' žonle, kan la'y nak Dios, Bennen' bliže' le'e nich gagle chie' Le'. <sup>16</sup> Lezka' nyejw le'e yiche la'y, kan wnnakze Dios, da' zŋnan: "Le gak la'y, dan' naka' neda' la'y."

<sup>17</sup> Znnale: "Xato'" kate' zcháljlenle Dios, na' Le', nak tlebe kan zchi'a laže'e to to benne' kan nak da' ben to to benne' ka'. Che len žala' žébele Le' kate' ne zoale yežlyó nga, da' bi nakkzen lažle. <sup>18</sup> Dios beslé' le'e lo da' gogle ža na' katen' benle kan zej nak da' ka'ze ka' da' bdegak xa xto'le ka' lo na'le. Nnézkelele beya'we' le'e, kege len to da' kwia yin' kan zej nak oro, na' plat, <sup>19</sup> san len xchen Jesús, Benne' Criston', da' záka'le'en, dan' bde



kwine', na' goke' ka to zila' dot chawe', bian' žótgake'-ba' law Dios nich yegá'a doła'.  
<sup>20</sup> Dios wžekze' Benne' Criston' zga'ale kate' bi na' gone' yežlyó nga, na' ža ni zoažo na'a bene' ga bloe'e lawe' nich gak gon chawe'e le'e. <sup>21</sup> Ni'a che da' ben Benne' Criston' žejle'le che Dios, Bennen' besbane' Le' lo yela' got, na' bene' ga nake' blo. Ka' naken, žejle'le che Dios, na' žxen láže'le Le'.

<sup>22</sup> Na'a, ba beyakle chawe' dan' žonle kan zna da' naken dot da' li, na' naken dot li laže' kan nži'ilele lježle ka', benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston'. Che len, dot láže'le žala' ži'ilele lježle tole yetole. <sup>23</sup> Ba naple yela' nban kobe, kege dan' bnníta'gak benách ka' le'e, benne' ka' žátgakkze', san Bennen' zoakze' bnnite'e le'e, na' naljle ni'a che xtiža' Dios, da' naken ban, na' da' zoan to chi'ize. <sup>24</sup> Ki naken, dan' nyejw le'e yiche la'y da' znan:

Yógo'te benách zej nake' kan nak yixe'.

Yela' xtan chégake' naken ka to yeje che yixen'.

Zbiž yixen', na' zbia yi' yejen'.

<sup>25</sup> San xtiža' Dios zoan to chi'ize.

Diža' ni bžin chele ni'a che diža' chawen' da' zzenlto' le'e.

## 2

<sup>1</sup> Che len le wká'n yógo'te da' kegle. Biž gon láže'le, na' bi wloé'ezele kwinle ka benne' chawe' ka' lawgak benách ka'. Biž gé'elele, na' bi nnele che lježle ka'. <sup>2</sup> Žala' dan' láže'le da' naken che Dios Be' La'y nich gólele kan žongak bi' že'ndo' ka', bi' ka' zdan' láže'gakbe' niže'. Ki žala' gonle na' zejte ža yelale, <sup>3</sup> cha' žákbe'elele nak Xanžon' ži'i laže'.

### *Benne' Cristo nake' ka to yej xe ban*

<sup>4</sup> Le biga' law Xanžon', Bennen' nake' ka to yej xe ban. Nake' ka to yej da' bzoagak benách ka' chela'ale, san naken to da' wžekze Dios da' zakan'. <sup>5</sup> Lezka', le'e nakle ka yej ban ka'. Le we' latje wkonle Dios le'e žin, nich gone' ga gake' ka to yodo' gan soakze Dios Be' La'y. Lo yodon' gake' ka bžoz ka', benne' zej nake' che Dios, na' lo na' Jesús, Benne' Criston', gak wdele da' ka' žonle law Dios, da' ka' žonle len yela' wak che Dios Be' La'y, dan' žaz laže' Dios. <sup>6</sup> Che len nyejw le'e yiche la'y da' znan:

Zgo'a to yej blo lo ze'e che yež Sión,

dan' wžekza' neda', na' dan' zakan'.

No benne' žejli'e chie' Le', bi chixle'.

<sup>7</sup> Lježto' ka', žejle'le che Benne' Criston', na' nak yej ni chele to da' záka'le'en, san chegak benne' ka' bi žejlé'gake' che Benne' Criston', naken kan nyejw le'e yiche la'y, da' znan: Yej na' dan' bzoagak benne' wen ze'e ka' chela'ale,

na' gókgekle' ka'ze naken,

yej ni ba naken yej blo lo ze'e.

<sup>8</sup> Lezka' nyejw le'e yiche la'y da' znan:

Yej na' gonen ga chejchégwgak benách ka',

na' gonen ga chejbíxjgake'.

Da' li bejchého'gak benne' ka' bi bejlé'gake' che Benne' Criston', dan' bchíxgekle' katen' bžoagake' xtiža' Dios chela'ale. Dios wnnakze' góngake' ki.

### *No benne' ka' zej nake' che Dios*

<sup>9</sup> Le'e nakle benách ka' wžekze Dios. Yógo'tele nakle bžoz ka' che Benne' Wnná Bia' La'y. Nakle ka to yež da' naken che Dios na'kze. Nakle benne' chie' ka'. Ki nakle nich gak wzele diža' che da' zen ka' da' ben Dios, Bennen' bliže' le'e nich yežojle gan nak chol, na' chazle lo baní' chawe' chie'. <sup>10</sup> Zga'ale bi gokle benách ka' che Dios, san na'a ba nakle benách chie' ka'. Zga'ale bi beyache' láže'l nitó benne' le'e, san na'a Dios na'kze žeyache' láže'le' le'e.

### *Zoažo nbanžo nich gonžo kan žénele Dios*

<sup>11</sup> Zí'na'do' ka', nakle ka benne' zi'to' ka', zdázele yežlyó nga. Che len, žáta'yoela' le'e, bi we'le latje da' zdan láže'zele chen' le'e, dan' zdíl-lenen be' nákkzele. <sup>12</sup> Le gon da' naken chawe' lawgak benách ka' bi zej nónbi'e Dios. Ki gaken, cha' yesbága'gake' le'e zia, na' cha' nnágake' nakle benne' wetw benách ka', gak lé'egekle yezika' benách ka' da' chawe' da' žonle, na' ža yelá' Xanžon' wká'n zéngake' Dios ni'a che da' nákkzele le'e.

<sup>13</sup> Dan' nakle che Xanžon' le gape ba la'ne yógo'te benne' yolawe' ka', cha' nak benne' zna bi'e dot yežlyó nga, dan' nake' benne' wnná bia' blo, <sup>14</sup> o cha' nak benne' zna bi'e to yež, bennen' bzoa benne' wnná bia' blo na' latje chie' nich sele' benne' ka' snia, benne' žóngake' da' zinnj, na' gape' ba la'ne benne' ka' žóngake' da' naken chawe'. <sup>15</sup> Ki žénele Dios gonle nich wzóa žile benne' bi nnezle ka', na' benne' ka' zej nchixle', kate' lé'egekle' da' naken chawe' da' žonle, na' bi be gak nnégake' chele.

<sup>16</sup> Le gak ka benne' ka' ba belágake', san bi wkónlele žin yela' nla chele nich gonle da' kegle. Ki žala' gonle:

Le gak ka benne' ndo'w ka' che Dios.

<sup>17</sup> Le gape ba la'ne yógo'te benách ka'.

Le ži'il lježle ka', na' le žebe Dios.

Le gape ba la'ne bennen' zna bi'e dot yežlyó nga.

*Da' wzaka' Jesús zzejni'ilen žo'o kan gak chežo*

<sup>18</sup> Nólele le'e nakle benne' ndo'w ka', le žebe benne' xanle ka', na' le gape-gake' ba la'ne, kégeze gape ba la'ne benne' xanle ka', benne' zej nake' chawe', na' že' láže'gake' le'e, san lezka' le gape ba la'ne benne' xanle ka', benne' žsaka' zí'gake' le'e lo žin da' žonle chégake'. <sup>19</sup> Cha' sáka'le, na' bi zoa biz chen', na' cha' sóeelen dan' žéklele naken da' žénele Dios, naž yežojle chawe' law Dios. <sup>20</sup> Na'a, cha' žonle da' kegle, na' sel' benne' yolawe' le'e snia, žnakxkze yebélenlelen la'kze len yela' zen laže' chele sóeelen dan' gaken chele? San cha' nakle zen laže', na' zzóelele da' zzáka'le, dan' benle da' chawe', naž yežojle chawe' law Dios. <sup>21</sup> Dios bliže' le'e nich sáka'le ki dan' wzáka'kze Benne' Criston' lo wlažle le'e, na' bzo'e chele to da' zloe'elen le'e kan žala' gonle. Žala' sóeelen da' sáka'le kan bzo'e' le' dan' wzake'e.

<sup>22</sup> Benne' Criston' bi be doła' bene', na' batkle ben laže'e.

<sup>23</sup> Katen' wnné dítgake' chie' le', bi beži'e chégake'.

Katen' bsaka' zí'gake' le', bi btil' diže'e lé'gake',

san bde kwine' lo na' Dios,

Bennen' zchi'a laže'e da' žonžo lo da' nak da' li.

<sup>24</sup> Benne' Criston' wzí'kze' doła' chežo lo bela' žen chie' katen' gote' le'e yag kroze, nich gakžo žo'o ka benne' gat ka', na' biž gonžo doła', san soažo nbanžo nich gonžo da' chawe'. Le' goke' yižwé' lo wlažžo žo'o nich yeyakžo žo'o chawe' law Dios. <sup>25</sup> Gokle ka žila' ka' zdágakba' zej nnitlba', san na'a beyakle che Benne' Criston', Bennen' zwie' le'e, na' žape chi'e be' nákkzele, na' nake' chele ka to benne' žape chi'e žila' ka'.

### 3

*Kan žala' gongak benne' ka' zej nžag ne'e*

<sup>1-2</sup> Le'e, no'le ka', žala' gape ba la'ne benne' byo che chele, na' cha' bi žejlé'gake' che xtiža' Benne' Criston', na' chejlé'gake' chie' le' kate' lé'egekle' da' nak chawe' da' žonle, na' kan nakle gaxjw laže', na' kan žaple lé'gake' ba la'ne, la'kze bi be že'le lé'gake' kan nak che Benne' Criston'. <sup>3</sup> Yela' xtan chele bi naken da' zoan lówzele, kan zpa'le yichjle, na' kan zej nak da' ka' zej naken oro da' zkónlele žin, na' laže' da' záka'le'en da' nákwle. <sup>4</sup> Yela' xtan chele žala' gaken da' yo'on lo yichj lázdo'le. Yela' xtan da' zóatezen naken yela' gaxjw laže', na' yela' li laže', da' ka' záka'le'egaken law Dios. <sup>5</sup> Lezka' gok yela' xtan chegak no'le ka' wnníta'gake' ža ni'te, no'le ka' bka'n zéngake' Dios. Bxen láže'gake' le', na' wdápegake' ba la'ne benne' byo che chégake'. <sup>6</sup> Ki ben Sara. Bene' kan zna xtiža' Bran, benne' byo chien', na' bliže' le', na' wnné': "xan." Lezka' le'e gónlenle Sara na' tzen cha' gonle da' naken chawe', na' bi be žebele.

<sup>7</sup> Le'e, benne' byo ka', žala' we' láže'le no'le che chele. Le gape-gake' ba la'ne, kégeze dan' bi zej nape' kan nak yela' wale chele, san dan' lezka' zej nape' yela' nban na', da' žonn Dios chežo, da' naken tlebe ka da' den chele. Le gon ki, nich bi wsejw da' xiwe' xnezle katen' wcháljlenle Dios.

*Sáka'žo* la'kze žonžo da' naken chawe'

<sup>8</sup> Da' žapa' le'e kate' ze lawte:

Le gak toze tole len yetole yógo'tele.

Le we' laže' lježle tole yetole.

Le gak ži'i laže', na' zen laže'.

<sup>9</sup> Bi yeži'ile che lježle.

Bi gonle da' zia che no benne' gone' da' zia chele.

Bi nne ditjle che no benne' znne ditje' chele.

Ki žala' yecheble, nnáblele Dios gon chawe'e bennen', dan' bliž Dios le'e nich gak chawe' chele. <sup>10</sup> Ki naken dan' nyejw le'e yiche la'y da' znnan:

No benne' žénele' yebélenle' yela' nban chie', na' kweze' cháwe'do',

žala' wka'ne' diža' zi' ka', na' biž gon laže'e.

<sup>11</sup> Žala' wka'ne' da' kegle, na' gone' da' naken chawe'.

Žala' we' laže'e gá'nlene' lježe' ka' chawe', na' gónteze' ki.

<sup>12</sup> Xanžo žape chi'e benne' chawe' ka',

na' zze nage' da' zcháljlengake' Le',

san žsejwe' xnezgak benne' ka' žóngake' da' kegle.

<sup>13</sup> ;Nozkze benne' gone' le'e da' zia cha' že' láže'le góntezle da' naken chawe'? <sup>14</sup> La'kze sáka'le katen' žonle da' naken chawe', gak yela' ba nez zen chele. Bi žébele nitó benne', na' bi kwe' zédlele, <sup>15</sup> san le wxén laže' Benne' Criston', na' le we'e latje nna bi'e lo yichj lázdo'le. Le sóateze nich gak wzejní'ilele yógo'te benne' ka', benne' nnábgekle' le'e biz chen' žxen láže'le Benne' Criston', na' žala' gonle da' ni lo yela' gaxjw laže' chele, na' lo yela' žape ba la'ne benne' ka'. <sup>16</sup> Le gónteze da' naken chawe' law Dios, na' cha' zej nniata' benne' ka' znnégake' che da' naken chawe' da' žonle dan' žejle'le che Benne' Criston', naž yedoé'egekle' ni'a che da' wnnégake' chele. <sup>17</sup> Cha' sáka'le, gakže chawe' cha' naken dan' žonle da' naken chawe', na' kege dan' žonle da' kegle, cha' Dios žénele' gaken ki chele.

<sup>18</sup> Wzáka'kze Benne' Criston', na' gote' lo wlazžo žo'o nich beké'e to chi'ize doļa' da' wbága'žo. Le' nake' chawe' san gote' lo wlazžo žo'o, benne' doļa' ka'. Ki bene', na' beyone' žo'o toze len Dios. Lo bela' žen chie' gote', san lo be' nakkze' ne zoe' nbane' to lo bela' žen kobe. <sup>19</sup> Lo be' nakkze' wyeje', na' bcháljlene' be' ka' gókgakkze benne' ka', na' nyéjwgake' lo latje chol. <sup>20</sup> Benne' ki bž'i'igake' che xtiža' Dios ža ni'te, ža na' wzóa Noé, katen' wléz Dios lo yela' zen laže' chie', na' bi bžia yi'e légage', xakte ben Noén' barkw zen na'. Lo barkwn' belagak babze benne' ka' lo nisen', xóno'gake', benne' byo ka' len no'le ka'. <sup>21</sup> Nisen' naken to da' zloe'elen kan nak nis gan yezoažo nis, dan' nak bian' belazo lo yela' got dan' bebán Jesús, Benne' Criston', lo yela' got. Dan' žezoažo nis bi naken to da' žon chawen' da' nakžo lówzele, san zloe'elen že' láže'žo gak yichj lázdo'žo chawe' law Dios. <sup>22</sup> Jesús, Benne' Criston', bebene' ya'abá che Dios, na' bejži'e kwit li ža che Dios, na' znna bi'e wbás che ya'abá ka', na' benne' wnná bia' ka', na' benne' blo ka'.

#### 4

*Žala'* gonžo xchin Jesús len yela' wak che Dios

<sup>1</sup> Che len kan wzaka' Benne' Criston' lo bela' žen chie', lezka' le'e žala' soale sáka'le. Bennen' zzake'e dan' žone' da' naken chawe' ba bka'ne' doļa'. <sup>2</sup> Na'a so law, žala' góntezle kan žénele Dios, na' kege kan zdan láže'zele lo yela' benách chele. <sup>3</sup> Scha'le'e benle kan žongak benne' ka' bi zej nónbi'e Dios. Ža ni'te benle da' bi žala' gonle. Wzé láže'le da' kegle ka'. Wzóžlele. We'j bdáwle'ele na' bka'n zenle lo'a ka' da' bi žo'o laže' Dios.

<sup>4</sup> Na'a, žebángleke benne' ka' žóngake' ki dan' biž žónlenle légage' tzen katen' žóngake' da' kegle ki, na' che len znnégake' chele. <sup>5</sup> Žon byenen wloé'el kwíngake' law Dios, Bennen' za' wchi'a laže'e benne' ban ka', na' benne' gat ka'. <sup>6</sup> Che len bchalj Benne' Criston' diža' chawen' lawgak benne' gat ka', benne' ka' Dios bchi'a laže'e légage' katen' wnníta'gake' yežlyó nga, kan zchi'a laže'e yógo'te benách ka'. Bchaljlen Criston' légage' nich nníta'gake' lo yela' nban lo be' zej nakkze', kan zoakze Dios lo yela' nban.

<sup>7</sup> Za' žin ža yeyóž che yógo'te da' zej nnitan'. Che len, le gak lazdo' yaž, na' le soa wcháljlenle Dios. <sup>8</sup> Da' žon byenžen, le ži'il lježle tole yetole, dan' cha' nakle toze lo yela' nži'il, soale yenít lawle chegak lježle, benne' ka' béngake' chele da' zia. <sup>9</sup> Le we' latje lježle ka' gá'ngake' ližle, na' bi nnele chégake'. <sup>10</sup> Žala' wkónlele binlo žin da' ka' benn Dios chele, nich gáklenle lježle tole yetole. <sup>11</sup> No benne' zzoa lie' che Dios, žala' wchalje' xtiža' Dios, na' bennen' žone' xchin Benne' Criston' žala' wkonle' žin yela' waken' da' žonn Dios chie'. Lo yógo'te da' žonle, žala' ga'n zen Dios ni'a che da' ben Jesús, Benne' Criston'. ĵGákteze che Dios yela' zen, na' yela' wnná bia'! Ka'kze gaken.

#### *Sáka'gak benne' ka' che Jesús*

<sup>12</sup> Ží'na'do' ka', bi yebánlele dan' žsaka' zí'le'egak benách ka' le'e. Bi naken da' bi zej nonbia' benách ka' che Dios. <sup>13</sup> Le yebél dan' de latje chele gónlenle Benne' Criston' tzen lo da' zzake'e Le' nich gak yebélele ža na' yel'é'e Le', katen' lé'elele yela' baní' chie'. <sup>14</sup> Cha' nnegak benách ka' chele dan' nakle toze len Benne' Criston', yela' ba nez zen gaken chele, dan' gak bian' zoalen Dios Be' La'y le'e, Bennen' ze'e ya'abá che Dios. Benách ki znnégake' chie' Le', san le'e žaple-ne' ba la'ne. <sup>15</sup> Cha' saka' no benne' nake' toze len le'e, žala' gaken dan' nake' toze len Benne' Criston', na' kege dan' nake' benne' wetw benách ka', o benne' wbán, o benne' wen da' kegle, o dan' žliz chie' ga yoble. <sup>16</sup> Na'a, cha' nólele le'e sáka'le dan' nakle toze len Benne' Criston', bi žala' yedoé'elele, san le wká'n zen Dios dan' nzi' lale benne' ka' che Benne' Criston'.

<sup>17</sup> Ba bžin ža so law Dios wchi'a laže'e benách ka' zej nake' che Leze'. Cha' so lawe' wchi'a laže'e žo'o, ĵnakxkze gaken chegak benne' ka' bi žóngake' kan zna diža' chawen' chie' Le'? <sup>18</sup> Cha' nak zede yelagak benne' ka' žóngake' da' naken chawe', ĵnakxkze gaken chegak benne' ka' zží'igake' che Dios, na' žóngake' doła'? <sup>19</sup> Ki naken, benne' ka' zzáka'gake' dan' žénele Dios gaken ki, žala' góntezgake' da' naken chawe', na' wdégake' be' zej nakkze' lo na' Dios, Bennen' benkze' légage', na' žone' Le' kan zna xtiže'e.

## 5

#### *Bedw zzejni'ile' benne' ka' che Jesús*

<sup>1</sup> Na'a, zzejni'ila' benne' gole ka', benne' žape chí'igake' le'e, le'e na' nakle che Benne' Criston', dan' lezka' naka' neda' benne' gole kan zej nake' légage', na' ble'ela' da' wzaka' Benne' Criston', na' lezka' gónlena' légage' tzen, si'to' yela' baní' da' la' lawn. <sup>2</sup> Le'e, benne' gole ka', le gak ka' benne' wape zila' ka' kan žape chi'ile benách ka' bde Dios lo na'le. Le gon ki dot láže'le kan žénele Dios, na' kege dan' žon byenen gonlen, o dan' zdan láže'le yela' gape. Le gon xchinle dan' žaz láže'le gonlen, <sup>3</sup> na' kege dan' žénelele nna biá'zele benne' ka' ndégake' lo na'le. Le we' laže' gakte to da' zloe'elen kan žala' gaggak benne' ka' žape chi'ile. <sup>4</sup> Ki gaken, katen' yelá' Benne' Criston', Bennen' blo wape zila' ka', naž si'le to da' yebélenlelen da' batkle te chen.

<sup>5</sup> Lezka' le'e, xkwide' ka', le gon kan znnagak benne' gole ka'. Yógo'tele žala' gape ba la'ne lježle, tole yetole, lo yela' gaxjw laže' chele, dan' nyejw le'e yiche la'y da' znnan: Dios žsejwe' xnezgak benne' ka' zka'n zen kwíngake' san žáklene' benne' gaxjw laže' ka'.

<sup>6</sup> Le gak gaxjw laže' lo na' Dios, na' Le' gone' le'e benne' wale ka' kate' žin ža chen. <sup>7</sup> Le wdé lo na' Dios yógo'te da' žonen ga že' zédelele dan' Le' že' laže'e le'e.

<sup>8</sup> Le gak lazdo' yaž, na' le soa ban laže', dan' zoa da' xiwe', dan' bi zle'elen le'e chawe', na' zdan dot gawze, na' naken ka to beže yixe' zběžya'aba', na' žiljba' no benne' gawba'.

<sup>9</sup> Le soa choch kan žejle'le che Benne' Criston', na' le wsejw xnez da' xiwe', dan' nnézlele zzáka'gak lježle ka', benne' ka' nníta'gake' dot yežlyó nga, kan zzáka'le le'e. <sup>10</sup> Naž kate' ba wzáka'le to chí'ido'ze, Dios gone' ga gake dot chawe', na' ga gake choch, na' ga gólele, na' ga soale nbanle to chi'ize. Dios na'kze žonne' chežo yógo'te da' žebélenlžon, na' bliže' žo'o nich yebélenlžo yeļa' baní' chie' da' zoan to chi'ize, dan' nakžo toze len Jesús, Benne' Criston'. <sup>11</sup> ĴGa'n zénteze Dios, na' gákteze chie' yeļa' wnná bia'! Ka'kze gaken.

*Bedw* zzele' diža' benne' ka' che Jesús

<sup>12</sup> Díža'do' ni zzoja' chele lo na' Silbano, na' žekla' nake' to lježžo dot li laže'. Žénela' gon chocha' le'e, na' zzoa lia' che da' ka' benn Dios chežo, da' zej nak bian' da' li nži'ile' žo'o. Le gak choch dan' zoalen yeļa' nži'il chie' le'e.

<sup>13</sup> Benne' ka' che Benne' Criston', benne' nníta'gake' Babilonia, žápegake' le'e “Padiox.” Dios wžekze' légake' kan wžíe' le'e. Lzka' xkwide' Markos, xkwiden' nakbe' ka' zi'nkza', žapbe' le'e “Padiox.” <sup>14</sup> Le gape “Padiox” lježle tole yetole, na' le cheļa' lježle tole yetole lo yeļa' nži'il chele.

Znabla' Dios wká'n žie' yichj lázdo'le, yógo'tele na' nakle che Jesús, Benne' Criston'. Ka'kze gaken.

## DIŽA' BEŽOPE DA' BZOJ BEDW

### *Bedw žape' "Padiox" benne' ka' che Jesús*

<sup>1</sup> Neda', Smon Bedw, žapa' le'e "Padiox", le'e na' žejle'le che Jesús, Benne' Criston'. Naka' wen žin che Jesusen', na' wbás bsele'e Lekze'. Nak tlebe da' zaka' yela' žejlé' chele chie' Le', ka zaka' yela' žejlé' cheto' chie' Le'. Dios bene' ga žejle'le chie' Le' dan' nakkze' chawe', na' dan' lezka' Xanžo Jesús, Benne' Criston', Bennen' žeslé' žo'o, nake' chawe'. <sup>2</sup> Znnabla' Dios gon chawe'e le'e, na' wzóa žie' yichj lázdo'le dan' nónbia'le Dios, na' Xanžo Jesusen'.

### *Ka zej nak benne' ka' che Jesús*

<sup>3</sup> Dios, len yela' wak zen chie', ba benne' chežo yógo'te da' žon byenen gapžon nich gata' yela' nban da' zejlí kanne chežo, na' nich gakžo lázdo' yaž, dan' nónbia'žo Bennen' bliže' žo'o nich gak si'žo yela' baní' chie' Le', na' da' nak chawe' chie'. <sup>4</sup> Dan' žone' ki, bene' ga gak si'žo da' zen ka', na' da' naken chawe' da' bchebe laže'e gonne' chežo, na' dan' naken ki, ba belažo lo da' bi naken chawe' da' žaken yežlyó nga dan' zdan láže'gak benách ka' da' kegle, nich gak gakžo kan nak Dios na'kze. <sup>5</sup> Che len, cha' žejle'le che Benne' Criston', le we' laže' gake ži'i laže'. Kate' ba nakle ži'i laže', le we' laže' gata' yela' žejní'il chele. <sup>6</sup> Kate' ba naple yela' žejní'il, le we' laže' nna bia' kwinle, na' kate' ba znnabla' kwinle, le gak zen laže', na' kate' ba nakle zen laže', le gak lázdo' yaž. <sup>7</sup> Kate' ba nakle lázdo' yaž, le ži'il lježle ka', na' kate' ba nží'ilele lježle ka', lezka' le ži'il yógo'te benách ka'.

<sup>8</sup> Cha' ki žonle, na' zej žakže dot li laže' kan žonle da' ki, na' da' ki góngaken ga bi gak dáche'ze yela' žejlé' chele, na' chej gakže li laže' kan nónbia'le Xanžo Jesús, Benne' Criston'. <sup>9</sup> No benne' bi že' laže'e gone' ki, nake' ka to benne' lo chole, benne' nitle', dan' ba gol laže'e beyón Benne' Criston' le' chawe', na' beké'e doła' ka' da' wbage'e zga'ale. <sup>10</sup> Che len, zí'na'do' ka', žala' chejsá' láže'le bliž Dios le'e, na' wžekze' le'e. Cha' gonle ki, bi chíxlele. <sup>11</sup> Ki gaken, Dios dot laže'e gonne' le'e latje chazle gan znnabla' bia'teze Xanžo Jesús, Benne' Criston', Bennen' žeslé' žo'o.

<sup>12</sup> Che len gónteza' ga chejsá' láže'le da' ki la'kze ba nnézkzelelen, na' ba nzi' lo na'le da' naken dot da' li, na' zkónlelen žin. <sup>13</sup> Žekla' neda' žala' yesá'a láže'le kan zej nak da' ki xakte ne zoa' nbana'. <sup>14</sup> Žala' gona' ki dan' nnezla' za' žin ža gata' neda'. Xanžo Jesús, Benne' Criston', ba gožkze' neda' gaken chia' ki. <sup>15</sup> Che len že' láže'li'a gona' ga chejsá' láže'tezle da' ki te gata'.

### *No benne' ka' blé'egekle' yela' baní' che Jesús*

<sup>16</sup> Bi bcháljlento' le'e to da' dáche'ze katen' bzejni'ilto' le'e kan žin ža yelá' Xanžo Jesús, Benne' Criston', Bennen' nape' dot yela' wnná bia'. Neto' blé'ekzelto' yela' baní' zen chien'. <sup>17</sup> Blé'elto' Le' katen' Xažo Dios wdape' Le' ba la'ne, na' bka'n zene' Le', na' benlto' chi'i Dios, dan' bžojen latje baní' chie', na' wnné': "Benne' ni nake' Zi'na'. Nží'ila' Le', na' žaz laža'a Le'." <sup>18</sup> Neto' bénkzelto' chi'i na', dan' bžojen ya'abá che Dios katen' wzóalento' Xanžon' law ya'a la'y na'.

<sup>19</sup> Dan' goken nak bian' nak dot da' li da' wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios ža ni'te, na' žala' we' láže'le dižan', dan' naken ka to yi' da' zza'ní' gan nak cho' ni, na' zejte ža yelá' Bennen' nake' ka belj xsile chežo, na' zza'nín' lo yichj lázdo'le. <sup>20</sup> Da' ni žon byenle'en chejni'ilele, dan' znnan: "Bi gak nitó benne', žakze chie', chejni'ile' da' wnná no benne' bchalje' lo wláz Dios." <sup>21</sup> Da' wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, bi bcháljgaken dan' gónekzegekle', san bcháljgake' lo wláz Dios da' bchiz Dios Be' La'y lo yichj lázdo'gake'.



## 2

*No benne' ka' žsédgekle' da' wen laže'*

<sup>1</sup> Lezka' wnníta'gak benne' wen laže' ka', benne' ka' wnnázegake' bcháljgake' lo wláž Dios, benne' ka' wnníta'lengake' benách Israel ka'. Lezka' sóalengak benne' wen laže' ka' le'e, na' wsédgekle' le'e da' wen laže'. Lo yela' wen laže' chégake' wsédgekle' le'e da' naken chégakze', dan' gonen ga gon zož chele yebėj yichjle da' naken dot da' li. Zží'igake' che Xanžo, Bennen' beslé' žo'o. Dan' góngake' gonen ga wžia yi' Dios légake'.

<sup>2</sup> Zanle le'e gónlenle légake' tzen lo da' kegle da' góngake', na' dan' gonle bálele ki, na' nnegak benách ka' che diža' chawen' da' naken dot da' li. <sup>3</sup> Dan' dan láže'gake' yela' gape, wsédgekle' le'e da' wen laže', nich sl'gake' da' naple. Ba nžog chegak benne' ka' kwia yí'gake' to chi'ize, na' za' žin ža na'.

<sup>4</sup> Dios bi benít lawe' wbás che ya'abá chie' ka' katen' bzóagake' chela'ale xtiže'e, san bsejwe' légake' latje chol, gan zej nžeje' do ya, na' želbeze' ža na' katen' wžia yi' Dios légake'. <sup>5</sup> Lezka', bi benít law Dios benne' ka' wnníta'gake' ža ni'te katen' bsele'e nis yejw da' bchinnjen yežlyó nga, na' bžia yi'e benne' wen da' zinnj ka', san beslé' Noé lo nisen', bennen' bzoa lie' che da' naken chawe'. Lezka' Dios beslé' yegaže ljež Noé na' lo nisen'. <sup>6</sup> Lezka', Dios bchoge' chegak benne' ka' wnníta'gake' lo yež Sodoma, na' lo yež Gomorra, na' bžia yi'e légake' len yi', na' beyákgake' de. Da' goken chégake' naken to da' zcheblen benne' ka' žóngake' da' kegle. <sup>7</sup> Katen' Dios bchinnje' yež ka', na' beslé' Lot, benne' chawen', lo yi' na'. Lot na' gok nyache' láže'li'e ni'a che da' kegle da' bengak benne' wen da' zinnj ka'. <sup>8</sup> Ka' goken dan' Lot, benne' chawen', wzóalene' légake', na' bl'e'ele', na' benle' da' bi naken chawe' da' béngake', na' dan' goke' lazdo' yaž, che len gok nyache' láže'li'e yógo'te ža ni'a che da' kegle da' béngake'. <sup>9</sup> Ki naken, Xanžon' nnezle' yeslé' benne' ka' zžébegake' Le' lo na' da' xiwe', dan' žonen ga cho'ogak benách ka' nez doła', san zkweze' yela' zi' da' gone' benne' wen da' zinnj ka' na' zejte ža choge' chégake' gátgake' to chi'ize.

<sup>10</sup> Gon zi'že' benne' ki, benne' žóngake' da' kegle da' zdan láže'gake', na' zží'igake' che yela' wnná bia' che Xanžon'. Zej nake' benne' wechóg laže' ka', na' zižje laže'. Bi zžébegake' nnégake' chegak wbás che ya'abá ka', wbás ka' zdágake' lo baní'. <sup>11</sup> Wbás che ya'abá ka' náple'ežegake' yela' wnná bia', na' yela' wak ka' benne' ka', san wbás che ya'abá ka' bi žechóg láže'gake' yesbága'gake' no benne' zia law Xanžon'.

<sup>12</sup> Benne' ki zej nake' ka' bia yixe' ka', bia bi be žejní'igeklba', san náljgakba' nich no benne' sene' légakba', na' gote' légakba'. Znnégake' che da' bi žejní'igekle', na' kwia yí'gake' to chi'ize kan žak chegak bia yixe' ka'. <sup>13</sup> Dios yebi'e chégake' da' sáka'gake', dan' bsaka' zí'gake' benách ka'. Žékgekle' da' žak na'a ža naken da' yebélengekle'. Zej nake' ka' to yižwé' nožo', na' to da' zchinnjen, katen' žáwłengake' le'e tzen, na' žebégekle' dan' žon láže'gekle' le'e.

<sup>14</sup> Len yela' zze laže' chégake' zwíagake' no'le ka'. Bi nníta'gake' žize žóngake' doła'. Žóngake' ga zchíxgekle' benne' ka' bi zej nake' choch kan žejlé'gake' che Benne' Criston'. Žíljtezgake' da' zdan láže'gake'. Dios ba bchoge' chégake' kwia yí'gake'. <sup>15</sup> Wléj yichjgake' da' naken dot da' li, na' nchol yichj láždo'gake'. Žóngake' kan ben Balaam, zi'n Beor, bennen' bdan láželi'e yela' gape, na' bene' da' kegle dan' bdíjzwgake' le'. <sup>16</sup> Dios bdił diže'e Balaam na' dan' bene' da' keglen'. To búrrodo' bcháljlenba' le' kan zchaljgak benne' ka', na' bséjwba' xnez Balaam na' gan zeje' lo yela' zži'i che Dios.

<sup>17</sup> Zej nak benne' ki ka' to bdoa nis da' ba nbiž, na' lezka' ka' to bejw da' zche' be' wale. Ba nkweze Dios latje chégake' lo latje chol. <sup>18</sup> Ki zej nake' dan' zcháljgake' da' zenle'e lo yela' bi nnezle chégake', na' zkóngekle' žin da' zdan láže'gak benách ka', na' žóngake' ga zchíxgekle' benne' ka', benne' ba belágake' ladjw benne' ka' nchólgekle'.

<sup>19</sup> Zchebe láže'gake' gata' yela' žeslá chegak yezika' benách ka', san légakkze' zej nžeje', na' žóntezgake' da' kegle. Zej nžej yógo'te benne' ka' lo na' da' zchen' yichj láždo'gake'.

<sup>20</sup> Cha' belágake' lo da' bi naken chawe' da' den yežlyó nga dan' bénbia'gake' Xanžo Jesús,

Benne' Criston', Bennen' žeslé' žo'o, na' naž sen da' kegle légage' da' yoble, dan' chen' légage', na' da' li bága'žegake' zia kate' se lawte ka da' wbága'gake' zga'ale. <sup>21</sup> Gakže chawe' chégake' chela' batkle gónbia'gake' Bennen' zzoe' žo'o nez chawe' chien' ka da' gak chégake' cha' bénbia'gake' Le', na' naž wléj yíchjgake' diža' la'y da' bsedle Dios légage'. <sup>22</sup> Ba gok chégake' da' znnan: Žeyéchj beko', žeyawba' da' beyebba'. Žeyáz koch lo gona', bian' za' bwazjžo.

## 3

*Nnezlžo yelá' Xanžo*

<sup>1</sup> Diža' ni naken da' bežopen' da' zzojan' chele, ljéža'do' ka'. Lo da' žópeten že' laža'a yesa'a láže'le kan zej nak da' ki. <sup>2</sup> Le chejsá' laže' da' bchaljgak benne' la'y ka' ža ni'te, benne' ka' bchaljgake' lo wláz Dios. Lezka' le chejsá' laže' da' wnná Xanžon', Bennen' žeslé' žo'o, dan' bsédgekle benne' wbás ka' bsele'e Le'.

<sup>3</sup> Da' nak blo da' žala' chejsá' láže'le, znnan ki: “Ža se lawte ža ka' la'gak benne' ka' góngake' da' kegle dan' zdan láže'gake'.” <sup>4</sup> Gon díjtgekle' xtiža' Jesusen', na' nnágake': “¿Bizke gok che dan' bchebe laže' Benne' Criston'? Wnné': Yelá'a da' yoble. Ža ni'te katen' gotgak xa xto'žo ka', na' zejte na'a ža, yógo'te žaken tlebe kan goken katen' wzó law žata' yežlyó nga na' zejte na'a ža.” <sup>5</sup> Zzóagake' chela'ale da' goken ža ni'te. Bchalj Dios, na' wzó law nníta'gak ya'abá, na' yežlyó nga. Bžoj yežlyón' lo nis, na' wžen' gachje láwe'le nisen'. <sup>6</sup> Lezka' len nis Dios bchinnje' yežlyó nga ža ni'te katen' bsele'e nis yejw da' bžia yin' benách doła' ka'. <sup>7</sup> Ya'abá, na' yežlyó nga, da' ka' zej nnitan' na'a ža, Dios žkweze' légaken na' zejte ža wchinnje' légaken lo yi'. Ki gaken, kan nak da' wnnakze Dios chégaken. Wzeye' légaken ža na' choge' chegak benách ka', benne' bi zej nake' chawe', kwia yí'gake'.

<sup>8</sup> Bi gał láže'le le'e da' ni, zí'na'do' ka'. To ža naken law Xanžon' ka' zan gaywá' yiz ka', na' zan gaywá' yiz ka' zej naken lawe' Le' ka' to žaze. <sup>9</sup> Bi zže'le Xanžon' gone' da' bchebe laže'e gone'. Žékgekle bale benách zže'le', san zbeze' zen laže', na' zzo'e' žo'o dan' bi žénele' kwia yi' nitó benne', san žénele' yeyát láže'gak yógo'te benách ka'.

<sup>10</sup> Kon yežinkze ža yelá' Xanžon' kan zla' to benne' wbán žel. Kate' žin ža na' te che ya'abá len to žaxto' zen. Kwia yi'gak yógo'te da' zej nnitan' to lo yi' zen. Chey yežlyó nga, tzen len da' ka' zej nnitan' yežlyó nga.

<sup>11</sup> Cha' kwia yi'gak yógo'te da' ki, ¿nakxkze žala' gonle? Žala' gake' lazdo' yaž, na' wdé kwinle lo na' Dios. <sup>12</sup> Žala' kwezle ža yelá' Xanžon', na' we' láže'le gonle ga žinte ža na' katen' ya'abá, na' da' ka' zej nnita' kwia yí'gaken lo yin'. Lezka' chey dot yežlyó nga. <sup>13</sup> Ki gaken, san žo'o zbezžo da' bchebe laže' Dios, gone' to ya'abá kobe, na' to yežlyó kobe gan gak da' naken chawe'.

<sup>14</sup> Che len, zí'na'do' ka', kate' ne zbezle da' ki, le we' laže' gake' dot chawe' law Dios, nich bi gak nitó benne' bi da' nnie' chele, na' kwezle cháwe'do' na' zejte ža na'. <sup>15</sup> Žala' nnézlele zbez Dios zen laže' nich gata' latje chegak benách ka' yelágake', kan lezka' wnná lježžo Pablo, dan' bzoje' chele le'e yiche, na' wdape' yela' žejní'il da' bnezjw Xanžon' chie'. <sup>16</sup> Le'e yógo'te yiche da' zzoje', zchalje' kan zej nak da' ki, la'kze nwá'gaken da' ka' zej naken zede chejni'ilžon. Benne' bi nnezle ka', na' benne' ka' bi zej nake' dot li laže', zchíxgake' diža' ki. Lezka' žóngake' chegak yezika' da' zej nyejwn le'e yiche la'y, dan' gonen ga wžia yi' Dios légage'.

<sup>17</sup> Ba nnézkzelele da' ki, zí'na'do' ka'. Che len le gape chi'i kwinle, nich benách ka' bi zej nake' chawe' bi gon láže'gekle' le'e, na' bi ža' yichj lázdo'le kan žejle'le che Benne' Criston'. <sup>18</sup> Le we' laže' gake' dot li laže' kan nónbia'le Xanžo Jesús, Benne' Criston', Bennen' žeslé' žo'o, na' nich ží'izelele Le'. ¿Ga'n zene' Le' na'a, na' yógo'te ža da' zá'gaken! Ka'kze gaken.

## DIŽA' NEŽW DA' BZOJ ZWA

### *Diža' da' nbán*lenžon

<sup>1</sup> Zzojto' chele kan nak che Bennen' ba wzoakze' kate' bi na' soa yežlyó nga, na' kan nak da' benlto' da' bchalje', na' kan nak da' ble'elto' da' bene'. Bwíato' Bennen', na' wdanto'-ne'. Bennen' nake' Jesús, Bennen' nake' Diža' da' zej nbanlen benách ka'. <sup>2</sup> Bennen' zej nbanlen benách ka' bloe'e lawe', na' ble'elto'-ne'. Zzoa lito' chie' Le', na' zzenlto' le'e kan nak che Bennen' nbánlenžo. Bennen' wzóalene' Xažo Dios, na' bedjloé'e lawe' ga zoažo ni. <sup>3</sup> Dan' ble'elton', na' dan' benlton', zzenlto' le'e nich gakle le'e toze len neto'. Da' li yela' toze chežo naken len Xažo Dios, na' len Jesús, Benne' Criston', Zi'n Dios. <sup>4</sup> Zzojto' chele da' ki nich gak yebelžo dot láže'žo.

### *Dios nake' baní'*

<sup>5</sup> Da' ni naken da' benlto' da' bchalj Jesusen', na' naken da' zzenlto' le'e na'a. Ki znnan: "Dios nake' baní', na' bi zoa nitó da' naken chol len Le'." <sup>6</sup> Cha' nnažo: "Nakžo toze len Diosen'" na' cha' žonžo da' naken che da' chol, da' ni nak bian' žon láže'žo, na' bi žonžo da' naken dot da' li. <sup>7</sup> Na'a, cha' žonžo da' naken chawe', zdažo lo baní' kan Le' nake' chawe', na' zoe' lo baní', na' nakžo toze tožo len yetožo, na' xchen Jesús, Benne' Criston', Zi'n Dios, žeyonen žo'o chawe', na' žeká'n yógo'te doła' da' nbága'žo.

<sup>8</sup> Cha' znažo: "Bi be doła' nbága'žo" žon láže'lžo la' kwínzežo, na' bi nzi' lo na'žo da' naken dot da' li. <sup>9</sup> Cha' yexóalapažo law Dios doła' da' nbága'žo, Le' žone' kan znnne', na' nake' chawe'. Yenít lawe' doła' da' nbága'žo, na' yeyone' žo'o chawe', na' yeké'e yógo'te da' zia da' nbága'žo. <sup>10</sup> Cha' nnažo: "Bi be doła' nbága'žo" gaken kan nnažo: "Dios žon láže'e" na' bi žonžo kan znnna xtiže'e.

## 2

### *Benne' Cristo* zdie' xtiža'žo law Dios

<sup>1</sup> Le'e, zí'na'do' ka', zzoja' da' ki chele, nich bi gonle doła'. Na'a, cha' no benne' gone' doła', zoa to Benne' znnable' ni'a chežo law Xažo Dios, Bennen' lie' Jesús, Benne' Criston', Benne' chawen'. <sup>2</sup> Nakkze' Le' Bennen' bde kwine', na' gote' nich beké'e doła' da' wbága'žo žo'o law Dios. Gote' Le', kégeze nich beké'e doła' da' wbága'žo žo'o, san lezka' nich beké'e doła' da' zej nbaga' benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga.

<sup>3</sup> Cha' žonžo kan nak da' bchi'le' žo'o, nnezlžo ba nónbia'žo Le'. <sup>4</sup> No benne' znnne': "Neda' nónbi'a Dios" san cha' bi žone' kan znnna da' wnnakze' Le', benne' ni žon láže'e, na' bi žone' da' naken dot da' li. <sup>5</sup> No benne' žone' kan znnna xtiža' Dios, da' li benne' ni nži'ile' Dios kan žala' gonžo. Cha' žonžo ki, nnezlžo nakžo che Dios. <sup>6</sup> Lezka', no benne' znnne': "Neda' naka' che Benne' Criston'" žala' gake' kan gok Benne' Criston' katen' wdé' yežlyó nga.

### *Bchi'le Benne' Cristo* žo'o ži'ilžo lježžo ka'

<sup>7</sup> Zí'na'do' ka', zzoja' chele da' bchi'le Criston' žo'o. Bi naken to da' kobe, san dan' wnnakze' Dios ža ni'te, dan' wzí' lo na'le ža ni'te. Dan' wnné' ža ni'te naken da' ba benlle. <sup>8</sup> Lezka' naken ka zzoja' chele to da' kobe, dan' ben Jesusen' dot kan znnan, na' lezka' žonle le'e kan znnan. Ki naken dan' ba zde che da' naken chol, na' baní' li láže' ba zza'nín'.

<sup>9</sup> No benne' znnne': "Zoa' lo baní'" san cha' bi zle'ele' lježe' chawe', benne' ni ne žone' da' naken che da' chol. <sup>10</sup> No benne' nži'ile' lježe' zoe' lo baní', na' da' žonen ga chixle no benne' bi be gak gonen chie' le'. <sup>11</sup> No benne' bi de lježe' chawe', žone' da' naken che da' chol, na' zde' lo da' chol. Bi nnezle' gan zeje', dan' žon da' naken chol ga nchol yichj lázda'we'.

<sup>12</sup> Zzoja' chele, zí'na'do' ka', dan' ba benít law Dios doła' da' wbága'le. Ki bene' dan' žone' da' bchebe láže'e gonen'.

<sup>13</sup> Zzoja' chele, le'e nakle ka xagak xkwide' ka', dan' nónbia'le Bennen' zoakze' kate' bi na' soa yežlyó.

Zzoja' chele, le'e nakle ka xkwide' ka', dan' ba belale lo na' da' xiwe'.

<sup>14</sup> Ba bzoja' chele, zí'na'do' ka', dan' nónbia'le Xažo Dios.

Ba bzoja' chele le'e, nakle ka xagak xkwide' ka', dan' nónbia'le Bennen' zoakze' kate' bi na' soa yežlyó.

Ba bzoja' chele le'e, nakle ka xkwide' ka', dan' nakle wale, na' nzi' lo na'le xtiža' Dios, na' ba belale lo na' da' xiwe'.

<sup>15</sup> Bi ží'ilele yežlyó nga, na' kege da' de yežlyó nga. Cha' zoa no benne' nži'ile' dan' den yežlyó nga, bi nži'ile' Xažo Dios. <sup>16</sup> Ki naken, dan' žongak benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga da' bi žénele Xažo Dios, san žóngake' da' zdan láže'gake'.

Žóngake' da' zdan láže' beła' žen chégake'.

Žóngake' da' zdan láže' yej lówgake'.

Zka'n zen kwíngake' ni'a che da' zej nape'.

Ki zej nak da' kegle ka' da' žóngake'. <sup>17</sup> Te che yežlyó nga, na' che da' zdan láže'gak benách ka', san no benne' žone' kan žénele Dios soe' to chí'ize.

*Bennen' zchalje' da' li, na' bennen' žon láže'e*

<sup>18</sup> Zí'na'do' ka', ba zoažo ža ze lawte ža ka' che yežlyó nga. Ba bėnlele la' bennen' zži'e che Benne' Criston', na' na'a ba wzó law zej nnita' benne' zan, benne' zži'igake' che Benne' Criston'. Che len nnezlžo ba zoažo ža ze lawte ža ka'. <sup>19</sup> Benne' ki bežójkake' ladjwžo žo'o, san bi gókgake' toze len žo'o. Chela' gókgake' toze len žo'o, gá'ntezgake' len žo'o. Na'a, bežójkake', nich gak bia' bi zej nake' yógo'tegake' toze len žo'o.

<sup>20</sup> Na'a, Dios Be' La'y zóalene' le'e, na' nnézkzelele da' naken dot da' li. <sup>21</sup> Zzoja' chele dan' ba nnézele da' naken dot da' li, na' kege dan' bi nnézlelen. Lezka' nnézele bi žon láže' no benne' nnezle' da' naken dot da' li.

<sup>22</sup> ¿Nozkze bennen' žon láže'e? Žon láže' bennen' zinne' bi nak Jesús Bennen' bseła' Dios. Benne' ni nake' bennen' zži'e che Benne' Criston', dan' zinne' bi nak Dios Xa Jesusen', na' lezka' zinne' bi nak Jesusen' Zi'n Dios. <sup>23</sup> No benne' zži'e che Zi'n Dios, bi zóalen Xažo Dios le'. No benne' zinne' kwáselo Jesusen' nake' Zi'n Dios, lezka' Xažo Dios zóalene' bennen'.

<sup>24</sup> Na'a, le we' láže' gá'nteze da' bėnlele ža ni'te len le'e. Cha' gá'nteze da' bėnlele ža ni'te len le'e, lezka' le'e gá'ntezle len Zi'n Dios, na' lezka' len Xažo Dios. <sup>25</sup> Da' ni naken da' bchebe láže' Dios, wnné' gonne' yeła' nban da' zejlí kanne chežo.

<sup>26</sup> Zzoja' chele da' ni kan nak chegak benne' ka' žénegekle' gon láže'gekle' le'e. <sup>27</sup> Na'a, Dios Be' La'y zóalene' le'e. Benne' Criston' bséla'kze' Le' chele, na' Lekze' zóalenteze' le'e. Che len bi žon byenen wsdle no benne' le'e, dan' Be' La'y na' žsdle' le'e. Zóalene' le'e, na' zchalje' da' li, na' bi žon láže'e. Kan ba bsdle' le'e, le gá'nteze len Benne' Criston'.

<sup>28</sup> Na'a, zí'na'do' ka', le gá'nteze len Benne' Criston' nich katen' yel'é'e Le', na' gak wxén láže'žo Le', na' bi yedoé'elžo kate' žinžo lawe' Le' katen' yel'é'e. <sup>29</sup> Cha' nnézele le'e Dios nake' chawe', lezka' žála' nnézelele yógo'te benne' ka' žóngake' da' naken chawe' zej nake' zi'n Dios.

### 3

*No benne' ka' zej nake' zi'n Dios*

<sup>1</sup> Le wia kan nži'ile'el Xažo Dios žo'o, dan' bene' ga ležo zi'n Dios na'kze. Che len benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga bi nónbia'gake' da' nakžo, dan' bi beyónbia'gake' da' nak Jesusen'. <sup>2</sup> Zí'na'do' ka', na'a ba nakžo zi'n Dios, na' bi na' la' law da' gakžo. Nnezlžo kate' wloé'e law Jesusen', gakžo kan nake' Le', dan' le'elžo-ne' kan nakkze' Le'. <sup>3</sup> No benne' žxen láže'e gake' kan nak Jesusen', že' láže'e gake' chawe' kan nak Jesusen' chawe'.

<sup>4</sup> No benne' žone' doła' zži'e che xtiža' Dios, dan' nak doła' da' zži'in che xtiža' Dios. <sup>5</sup> Nnézelele bloe'e law Jesusen' nich beké'e doła' da' wbága'žo, na' bi be doła' žone' Le'. <sup>6</sup> No benne' nake' toze len Jesusen' bi žone' doła'. No benne' žone' doła' batkle bĚ'ele' Le',

na' bi nónbi'e Le'. <sup>7</sup> Zí'na'do' ka', le gape chi'i kwínle nich bi gon láže'le no benne' le'e. No benne' žone' da' naken chawe', nake' chawe' kan nak Jesusen' chawe'. <sup>8</sup> No benne' žónteze' doła' nake' che da' xiwe', dan' žónteze da' xiwen' doła' kate' bi na' soa Adán. Che len bedjloé'e law Zi'n Dios, nich wsejwe' xnez da' xiwen' nich bi be gak gonen chežo.

<sup>9</sup> No benne' nake' zi'n Dios bi žónteze' doła', dan' zóateze Be' La'y che Dios len le', na' bi žone' doła' dan' nake' zi'n Dios. <sup>10</sup> Ki zej nak bia' benne' ka' zej nake' zi'n Dios, na' benne' ka' zej nake' zi'n da' xiwe'. No benne' bi žone' da' naken chawe', na' bi nži'ile' lježe', bi nake' che Dios.

*Žala' ži'ilžo lježžo ka' zej nake' che Jesús*

<sup>11</sup> Da' ni naken da' ba benl-le ža ni'te, da' znnan: “Žala' ži'ilžo lježžo tožo yetožo.” <sup>12</sup> Bi žala' gonžo kan ben Kaín, zi'n Adán. Gok Kaín na' che da' xiwe', na' betbe' bi' bíche'be'. ¿Biz chen' betbe' bi' bíche'be'? Betbe' lebe' dan' ben Kaín na' da' bi goken chawe' law Dios, san da' ben bi' bíche'ben' goken chawe'.

<sup>13</sup> Zí'na'do' ka', bi yebánlele cha' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga bi zej de le'e chawe'. <sup>14</sup> Nnezlžo ba wdežo lo yela' got, na' ba napžo yela' nban da' zejlí kanne dan' nži'ilžo lježžo ka'. No benne' bi nži'ile' lježe' ka', ba nakkze' ka' to benne' gat. <sup>15</sup> No benne' bi zle'ele' lježe' chawe', nake' ka' to benne' wetw benách ka', na' nnézlele nitó benne' wetw benách ka' bi nape' yela' nban da' zejlí kanne. <sup>16</sup> Ki nónbia'žo yela' nži'il da' naken li laže', dan' bde Jesusen' yela' nban chie', na' gote' lo wlazžo žo'o. Lezka' žo'o žala' wdežo yela' nban chežo, nich gáklenžo lježžo ka'. <sup>17</sup> Na'a, no benne' de yela' wnni'a chie', dan' naken che yežlyó nga, na' zle'ele' lježe', zoa bi da' žiážjele', na' cha' bi žeyache' láže'le' le', bi da' wnezjwe' chie', ¿wak nnažo zoalen yela' nži'il che Dios bennen'? <sup>18</sup> Zí'na'do' ka', žala' ži'ilžo lježžo ka', kege len díža'ze o lo yela' zneze chežo, san dot láže'žo, na' len dot yela' žon chežo žala' ži'ilžo lježžo ka'.

*Da' žxen láže'žo law Dios*

<sup>19-20</sup> Cha' ki nži'ilžo lježžo ka', nnezlžo nakžo che Bennen' nakkze' da' li, na' law Dios gak kwe' ži yichj lázdo'žo katen' zchebe lázdo'žo žo'o, dan' nakže da' li da' znnna Dios ka da' znnna lázdo'žo, na' Le' nnézkezele' yógo'te. <sup>21</sup> Zí'na'do' ka', cha' bi zchebe lázdo'žo žo'o, zoa da' žxen láže'žo law Dios, <sup>22</sup> dan' nnezlžo gonne' chežo bíte'teze da' nnablžo Le'. Ki naken dan' žonžo kan znnna da' bchi'le' žo'o, na' da' žaz laže'e Le'. <sup>23</sup> Ki nak da' bchi'le' Dios, wnné' žala' chejle'žo che Jesús, Benne' Criston', Zi'ne', na' ži'ilžo lježžo ka' kan lezka' bchi'le' Zi'ne' žo'o. <sup>24</sup> Benne' ka' žóngake' da' bchi'le' Dios zóalengake' Le', na' Dios na'kze zóalene' benne' ka'. Ki nnezlžo Le' zóalenteze' žo'o, dan' ba bsele'e Dios Be' La'y nich bedjsóalene' žo'o.

## 4

*Da' nak bia' zoalen Dios Be' La'y žo'o*

<sup>1</sup> Zí'na'do' ka', bi chejle'le che no benne' znnaze' Dios Be' La'y zóalene' le', san le si' bia' bennen', cha' Dios Be' La'y zóalene' le', dan' zdagak benne' zan yežlyó nga, benne' ka' žon láže'gake', na' znnágake' zcháljgake' lo wláz Dios. <sup>2</sup> Ki gónbia'le no benne' zoalen Dios Be' La'y le'. Bennen' znné' kwáselo kan bla' Jesús, Benne' Criston', na' znné' nake' Bennen' bseła' Dios, na' golje' benách, nak bennen' che Dios. <sup>3</sup> Lezka', no benne' bi znné' kwáselo kan bla' Jesús, Benne' Criston', na' znné' bi golje' benách, bi nake' che Dios. Benne' ni nake' che bennen' zži'e che Benne' Criston', bennen' ba bénlele yide', na' na'a ba zde' yežlyó nga.

<sup>4</sup> Zí'na'do' ka', nakle che Dios, na' nápžele yela' wak ka' benne' ka' žon láže'gake', dan' Bennen' zóalene' le'e napže' yela' wak ka' bennen' zde' yežlyó nga. <sup>5</sup> Légage' zej nakze' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. Che len zcháljgake' che da' naken che yežlyó nga, na' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga zze nággake' chégake'. <sup>6</sup> Nakžo žo'o che Dios. No benne' nónbi'e Dios zze nage' chežo. No benne' bi nake' che Dios bi zze nage' chežo. Ki



nónbia'žo no bennen' yoe'e Dios Be' La'y, Ben' zchalje' da' li, na' lezka' bennen' yoe'e ben' da' žon lažen'.

*Yeľa' nži'il li laže' zá'zen lo na' Dios*

<sup>7</sup> Zí'na'do' ka', žala' ži'ilžo lježžo ka', dan' yeľa' nži'il zan' lo na' Dios, na' no benne' nži'ile' lježe' ka' nalje' ni'a che Dios Be' La'y, na' nónbi'e Dios. <sup>8</sup> No benne' bi nži'ile' lježe' ka', bi nónbi'e Dios, dan' yeľa' nži'il zan' lo na' Dios. <sup>9</sup> Ki bla' law kan nži'il Dios žo'o. Bsele'e tlícha'tekze Zi'ne' yežlyó nga, nich gata' yeľa' nban da' zejlí kanne chežo ni'a chie' Le'. <sup>10</sup> Ki nak bia' yeľa' nži'il da' naken li laže', kege kan nži'ilžo Dios, san kan Le' bží'ile'ele' žo'o, na' bsele'e Zi'nkze' nich bi'e doľa' da' wbága'žo žo'o, na' Le' gote' ni'a chen.

<sup>11</sup> Zí'na'do' ka', cha' ki bží'ile'ele Dios žo'o, žala' ži'ilžo lježžo ka'. <sup>12</sup> Batkle ble'el no benne' Dios, san cha' nži'ilžo lježžo ka', Dios na'kze zóalene' žo'o, na' na'a nži'ilžo Diosen' dot láže'žo. <sup>13</sup> Nnezlžo zóalenzho Dios, na' Le' zóalene' žo'o, dan' bsele'e Dios Be' La'y, nich bedjsóalene' žo'o. <sup>14</sup> Neto' ble'elto' da' ben Xažo Dios, na' zzoa liton'. Le' bsele'e Zi'nkze', Bennen' žeslé' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. <sup>15</sup> No benne' zñne' kwáselo Jesusen' nake' Zi'n Dios, Dios na'kze zóalene' bennen', na' le' zóalene' Diosen'.

<sup>16</sup> Žo'o nnezlžo, na' žejle'žo nži'il Dios žo'o. Yeľa' nži'il zan' lo na' Dios, na' no benne' nži'ile' lježe' ka', zóalene' Diosen', na' Dios na'kze zóalene' le'. <sup>17</sup> Ki žon žin yeľa' nži'il lo yichj lázdo'žo. Žonen ga biž zžébežo ža chog Dios chegak benách ka' gátgake'. Kan nak Jesusen', lezka' nakžo žo'o yežlyó nga. <sup>18</sup> Cha' nnezlžo nži'il Dios žo'o, bi be zžébežo. Kate' nnezlžo nži'il Dios žo'o, žone' Le' ga bi zžébežo. No benne' zžebe' da' sake'e bi nnezle' nži'il Dios le'.

<sup>19</sup> Žo'o nži'ilžo Dios, dan' Le' bží'ikzele' žo'o zga'ale'. <sup>20</sup> Cha' no benne' zñne': "Neda' nži'ila' Dios" san cha' bi nape' lježe' ka' chawe', benne' ni žon laže'e. No benne' bi nži'ile' lježe' ka', benne' ka' zle'ele', ¿nakxkze gak ži'ile' Dios, na' batkle ble'ele' Le'? <sup>21</sup> Ki bchi'le Jesusen' žo'o, na' wnné': "No benne' nži'ile' Dios, žala' ži'ile' lježe' ka'."

## 5

*Wak soelžo da' žak chežo yežlyó nga*

<sup>1</sup> No benne' žejli'e nak Jesús Benne' Criston', Bennen' bseľa' Dios, benne' ni nake' zi'n Dios, na' no benne' nži'ile' Dios, Bennen' bzoe' le', lezka' žala' ži'ile' lježe', bennen' lezka' nake' zi'n Dios. <sup>2</sup> Ki žákbe'elžo nži'ilžo benne' ka' zej nake' zi'n Dios. Naken ki cha' nži'ilžo Dios, na' žonžo kan zñna xtiže'e. <sup>3</sup> Ki nak bia' nži'ilžo Dios. Naken ki cha' žonžo kan zñna xtiže'e, na' bi nak zede dan' bchi'le' žo'o gonžo. <sup>4</sup> No benne' nake' zi'n Dios zzoel' da' žak chie' yežlyó nga. Ba bzoelžo da' žak chežo yežlyó nga dan' žejle'žo che Jesús, Benne' Criston'. <sup>5</sup> ¿Noz bennen' zzoel' da' žak chie' yežlyó nga? Bennen' žejli'e Jesusen' nake' Zi'n Dios žone' ki.

*Dios Be' La'y zzoa lie' che Benne' Cristo*

<sup>6</sup> Ki bloe'e law Jesús, Benne' Criston'. Golje', na' bezóe' nis, na' blalje' xchene', na' kégeze bezóe' nis, san lezka' blalje' xchene'. Dios Be' La'y nake' Bennen' zzoa lie' che Zi'n Dios, dan' nak dot da' li da' zchalj Dios Be' La'y. <sup>7</sup> Chonne benne' ka' nníta'gake' ya'abá che Dios, benne' ka' zzoa lígake' che Jesusen'. Zej nake' Xažo Dios, na' Zi'n Dios, Bennen' lie' Diža', na' Dios Be' La'y. Chonne' ki, toze zej nake'. <sup>8</sup> Lezka', chonne da' ka' zzoa lígaken chie' yežlyó nga, Dios Be' La'y, na' da' bezóa Benne' Criston' nis, na' žen da' blalje' le'e yag kroze, na' da' chonne ki, toze kan zñnágaken. <sup>9</sup> Cha' si' lo na'žo da' zzoa ligak benách ka' kan nak Jesusen', da' zzoa likze Dios záka'le'ežen. Da' bzoe li Dios naken da' wnné' kan nak che Jesusen', katen' wnné' nake' Zi'nkze'. <sup>10</sup> No benne' žejli'e che Zi'n Dios, nzi' lo ne'e da' bzoe li Dios. Cha' no benne' bi žejli'e da' wnnakze Dios, na' wak nnažo: zñna bennen': "Dios žon laže'e." Ki naken dan' bi bejli'e da' bzoe li Dios che Zi'ne'. <sup>11</sup> Da' ni naken da' bzoe li Dios. Wnné' ba benne' yeľa' nban da' zejlí kanne chežo,



na' Zi'ne' na' nake' Benne' žonne' chežo yeḷa' nban na'. <sup>12</sup> No benne' zoalen Zi'n Dios ḷe', nape' yeḷa' nban da' zejli' kanne. No benne' bi zoalen Zi'n Dios ḷe', bi nape' yeḷa' nban na'.

*Nnezlžo napžo yeḷa' nban da' zejli' kanne*

<sup>13</sup> Zi'na'do' ka', ḷe'e na' žejle'le che Zi'n Dios, zzoja' chele da' ni nich nnézele ba naple yeḷa' nban da' zejli' kanne, na' ki gaken, gak li ḷáže' kan žejle'le che Zi'n Dios na'.

<sup>14</sup> Da' ni naken da' žxen ḷáže'žo ḷe'. Cha' bi da' nnablžo-ne' kan žénele' ḷe', ḷe' ženle' chežo žo'o. <sup>15</sup> Cha' nnezlžo ženle' chežo kan nak bi da' znnablžo-ne', ḷezka' nnezlžo ba napžo da' znnablžo-ne'.

<sup>16</sup> Cha' no benne' ḷe'ele' lježe' žone' doḷa' da' bi žonen ga gate', wak nnable' Dios ḷo wḷáz bennen', na' ḷe' wnezwje' yeḷa' nban chie'. Ki znnia': wak nnáblele ḷo wḷáz benne' ka' žóngake' doḷa' da' bi žonen ga gatgak benne' ka'. Zoa doḷa' da' žonen ga gat no benne'. Bi znnia' nnáblele ḷo wḷáz no benne' žone' doḷa' ki. <sup>17</sup> Yógo'te da' kegle naken doḷa', san zoa doḷa' da' bi žonen ga gat no benne' žonen'. <sup>18</sup> Nnezlžo no benne' nake' zi'n Dios bi žónteze' doḷa' dan' Zi'nkze Dios žape chi'e bennen', na' da' xiwe' bi be gak gonen chie'.

<sup>19</sup> Nnezlžo yo'ožo ḷo na' Dios, na' yógo'te benách ka', benne' ka' že' ḷáže'gake' da' de yežlyó nga, zej yoe'e ḷo na' da' xiwe'.

<sup>20</sup> Na'a, nnezlžo ba bla' Zi'n Dios nga, na' benne' yeḷa' žejní'il chežo, nich gónbia'žo Bennen' nake' dot da' li. Zóalenžo Bennen' nake' dot da' li dan' zóalenžo Jesús, Benne' Criston', Zi'n Dios. Benne' ni nake' Dios da' li, na' Bennen' žonne' yeḷa' nban da' zejli' kanne chežo. <sup>21</sup> Zi'na'do' ka', le gape chi'i kwinle nich bi wká'n zenle lo'a ka'. Ka'kze gaken.

## DIŽA' BEŽOPE DA' BZOJ ZWA

*Benne' nake' dot da' li, na' yela' nži'il*

<sup>1</sup> Neda', Zwa, žapa' le' "Padiox", no'le wžekze Dios, na' žapa' "Padiox" yógo'te zi'no' ka'. Nži'ila' le'e dan' nónbia'žo Benne' nake' dot da' li, na' kege nedza', san lezka' yógo'te benne' ka', benne' zej nzi'e xtiža' Dios da' naken dot da' li, zej nži'ile' le'e. Naka' benne' gole, žape chi'a benách ka' che Benne' Criston'. <sup>2</sup> Nži'ilto' le'e dan' yo'o lo yichj lázdo'žo xtiža' Dios da' naken dot da' li, na' sóalentezen žo'o. <sup>3</sup> Znnabla' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', Zi'nkze Diosen', gon chawe'e le'e, na' yeyache' láže'le' le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le dan' nak dot da' li xtiže'e, na' nži'ile' le'e.

<sup>4</sup> Bebéle'ela' katen' benla' žongak zi'no' ka' kan zwna xtiža' Dios da' naken dot da' li, dan' žóngake' kan bchi'le Xažo Dios žo'o. <sup>5</sup> Na'a, žata'yoela' le', nó'ledo', gono' kan zwna da' bchi'le Jesusen'. Bi zzoja' chio' to da' kobe. Zzoja' da' bchi'le Jesusen' žo'o ža ni'te, katen' wnné' žala' ži'ilžo lježžo ka'. <sup>6</sup> Ki nak bia' nži'ilžo Dios. Naken ki cha' žonžo kan bchi'le žo'o. Dan' bchi'le' naken nich ži'ilžo lježžo ka' kan ba bēnlele le'e ža ni'te.

*No benne' ka' žon láže'gekle' žo'o*

<sup>7</sup> Da' ni žapa' le'e: dan' ba zdagak benne' zan yežlyó nga, benne' ka' žon láže'gake', na' bi nzi' lo ná'gake' kan bla' Jesús, Benne' Criston', golje' benách. No benne' žone' ki, nake' benne' wen láže', na' zži'e che Benne' Criston'. <sup>8</sup> Le gape chi'i kwinle nich bi wnitle da' ba naple dan' žonle xchin Benne' Criston', san le we' láže' gata' chele dot da' žala' si'le lo na' Dios.

<sup>9</sup> No benne' wsdle' le'e da' nža' kan nak dan' bsdle Benne' Criston', bi zoalen Dios bennen'. Xažo Dios len Zi'nen' zóalene' no benne' žónteze' ka' zwna xtiža' Benne' Criston'. <sup>10</sup> Cha' no benne' ze'e gan zoale, na' žsedle' to da' yoble, bi wlēblele bennen' ližle, na' bi ye'le-ne': "Dios gon chawe'e le'." <sup>11</sup> No benne' ži'e le': "Dios gon chawe'e le'", žónlene' le' tzen da' kegle da' žone'.

*Zwa žxen láže'e le'ele' lježe' ka'*

<sup>12</sup> La'kze žala' yapa' le'e da' zan, bi žēnela' wzoja' yógo'ten le'e yiche. Žxen laža'a la'a gan zoale, na' wchaljžo kwáselo, nich gak yebelžo dot láže'žo.

<sup>13</sup> Xkwide' ka' che no'le bilo', no'len' wžekze Dios, žápegake' le' "Padiox." Ka'kze gaken.

## DIŽA' BEYONNE DA' BZOJ ZWA

### *Da' chawe' da' žon benne' lie' Gayo*

<sup>1</sup> Neda', Zwa, žapa' le' "Padiox", Gayo, benne' ži'i laže'. Naka' benne' gole, žape chi'a benách ka' che Benne' Criston'. Nži'ila' le' dot laža'a.

<sup>2</sup> Ljéža'do', znnabla' Dios gon chawe'e le' lo yógo'te da' žono', na' lezka' so' chawe', kan že' chawe' be' nakkzo'. <sup>3</sup> Žebela' dan' zla'gak lježžo ka' ga zoa' ni, na' zzoa lígake' kan nako', na' znnágake' nako' li laže', na' žono' kan znnaxtiža' Dios, da' naken dot da' li. <sup>4</sup> Bi be zoa da' žonžen ga žebela' ka da' ni, kate' ženla' benne' ka' zej nake' ka xkwide' chekza' ka' žóngake' kan znnax da' naken dot da' li.

<sup>5</sup> Ljéža'do', žono' da' naken dot chawe' kate' žákleno' lježžo ka', la'kze bi na' gónbi'o yógo'tegake'. <sup>6</sup> Lježžo ki zzoa lígake' kan nak chio' le' lawgak benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' nga, na' zžéngkle' neto' kan nži'ilo' légake'. Žono' da' nak chawe' kate' žegó'o légake' nez, na' žákleno' légake' kan žala' gono' chegak benne' ka' žóngake' xchin Dios, nich yeyó'ogake' binlo nez. <sup>7</sup> Légake' bžójgake' nga dan' zej nži'ile' Jesús, na' bi be zzi'gake' lo na'gak benne' ka' bi zej nake' toze len Benne' Criston'. <sup>8</sup> Che len žala' gapžo ba la'ne benne' ka' žóngake' ki, nich gónlenžo légake' tzen žin che da' naken dot da' li.

### *Da' kegle da' žon benne' lie' Diótrufes*

<sup>9</sup> Ba bzoja' da' wzejni'ilen benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' ga na', san Diótrufes, bennen' zdan laže'e gake' blo ladjwgake', bi žape' neto' ba la'ne. <sup>10</sup> Che len, cha' yida' gan zoale, wsá'a láže'le kan zej nak da' žone' le' katen' dobžo. Znnie' cheto' da' wen laže'. Bi žaz laže'e da' nize, san lezka' bi žape' ba la'ne lježžo ka' zžíngake' ga na', na' žsejwe' xnezgak benne' ka' žénegekle' gápegake' benne' ka' ba la'ne, na' žebeje' légake' ladjw benách ka' che Benne' Criston'.

<sup>11</sup> Ljéža'do', bi gono' kan žongak benne' ka' žóngake' da' kegle, san kan žongak benne' ka' žóngake' da' naken chawe' žala' gono'. No benne' žone' da' naken chawe' nake' che Dios, san no benne' žone' da' kegle batkle bénbi'e Dios.

### *Da' chawe' da' žon benne' lie' Demetrio*

<sup>12</sup> Yógo'te lježžo ka' zzoa lígake' che Demetrio, dan' nak bia' žone' da' naken dot da' li. Lezka' neto' zzoa lito' chie', na' nnezlo' da' zchaljto' kan nak chie' le' naken dot da' li.

### *Da' znnab Zwa law Dios*

<sup>13</sup> Gónela' wzoja' chio' da' zanže, san bi žénela' wzojan' le'e yichze. <sup>14</sup> Na'a, žxen laža'a lé'etela' le', na' wchaljžo kwáselo.

<sup>15</sup> Znnabla' Dios wká'n žie' yichj laždo'o. Benne' ka' zej nnite'e nga, benne' ka' zej nži'ile' žo'o, žápegake' le' "Padiox." Lezka' le', wdape "Padiox" to to benne' ka' zej nži'ile' žo'o. Ka'kze gaken.

## DIŽA' DA' BZOJ JUDAS

### *Judas žape' "Padiox" benne' ka' wžekze Dios*

<sup>1</sup> Neda', Judas, žapa' le'e "Padiox", nakle benne' ka' bliž Xažo Dios le'e, na' nži'ile' le'e, na' žape chi'e le'e dan' nakle toze len Jesús. Naka' benne' gole, na' wen žin che Jesusen', Benne' Criston', na' lezka' naka' ljež Jakob. <sup>2</sup> Znnabla' Dios yeyache' láže'le' le'e, na' ží'ile'le' le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le.

### *Benne' wen laže' ka'*

<sup>3</sup> Ží'na'do' ka', gok láže'li'a wzoja' chele kan nak yela' žeslá da' napžon, san žon byenen wzejni'ila' le'e nich dot láže'le tíl-lenle benne' ka' zží'igake' che da' žejle'žo che Dios, dan' bde Dios to chi'ize lo na'gak benne' ka' zej nake' che Leze' nich wžegake' dižan' lawgak yógo'te benách ka'. <sup>4</sup> Ki žon byenen gona' dan' bale benne' ba wyázlengake' žo'o bagáche'ze, benne' ka' Dios bzoe' chégake' ža ni'te choge' chégake' gátgake' to chi'ize. Benne' ka' bi zka'n zéngake' Dios. Dan' že' laže' Dios žo'o, žékgekle' bi bága'gake' zia cha' góngake' da' kegle. Zží'igake' che Xanžo Jesús, Benne' Criston'. Toze' Le' zna bi'e žo'o.

<sup>5</sup> Ba nnézkzelele da' ki, san žénela' wsá'a láže'le kan ben Xanžo Dios. La'kze beslé' benách Israel ka' katen' bebeje' légake' lo yežlyó Egipto, wdé na' bžia yi'e benne' ka' wnníta'gake' ladjwgake', benne' ka' bi bejlé'gake' chie' Le'. <sup>6</sup> Lezka', Dios bsejwe' wbás che ya'abá chie' ka' lo latje chol, wbás ka' bi béngake' xchíngake', san bká'ngake' latje chégake'. To chi'ize zej nžeje' ga na', na' zejte ža wchínnj Dios yežlyó nga. <sup>7</sup> Lezka' goken chegak yež Sodoma, na' yež Gomorra, na' chegak yež ka' bdílegaken yež ki. Kan bengak wbás che ya'abá ka', bží'igake' che Dios, lezka' bengak benne' ka' wnníta'gake' lo yež ka'. Bde kwíngake' nich béngake' da' bi naken chawe', na' da' wzé láže'gake', dan' žonen ga žedoe'elžo. Na'a, dan' bsaka' zi' Dios légake' lo yi' da' bi yeyolen, dan' goken chégake' naken to da' zcheblen yógo'težo, nich bi gonžo kan bengak benách ka'.

<sup>8</sup> La'kze gokgak da' ki, lezka' žongak benne' ki, benne' ka' žóngake' kan znnégekle' yeje. Zka'n dítgake' beła' žen chégake'. Zží'igake' che da' bchi'le Dios žo'o, na' znnégake' chegak benne' wnná bia' ka' nníta'gake' ya'abá che Dios. <sup>9</sup> Migel na'kze, wbás blo che ya'abá, katen' bdíl-lene' da' xiwe' nich gak yeké'e beła' žen che Moisés, bi bežogle' wžie' da' xiwe' zia, san gožen': "Xanžo Dios tîle' le'." <sup>10</sup> San benne' ki znnégake' chegak da' ka' žon Dios, da' ka' bi žejní'igekle', na' da' ka' žejní'igekle' žakze chégake' kan žongak bia yixe' ka', bia ka' bi žejní'igeklba', da' ki zkóngekle' žin, na' zžia kwíngake' zia.

<sup>11</sup> Da' nyáche'le'e gaken chégake' dan' ba béngake' doła' kan ben Kaín, na' lo yela' zdan laže' chégake' ba bchíxgekle' kan bchixle Balaam nich si'e mežw, na' ba nžog chégake' gátgake' kan got Koré katen' bži'e che Moisés. <sup>12</sup> Benne' ki žáwgake' tzen len le'e kate' žawle yela' waw ka' lo yela' nži'il chele. Žóngake' ga zchíxgekle' benne' ka' zej nake' toze len le'e, dan' že'j žáwgakze'. Zej nake' ka' benne' ka' žala' wáwgake' zila' ka', san zwaw kwíngakze'. Zej nake' ka' to bejw ya'abá da' bi nwan' nis, na' be' zchen' légaken nile na'le. Lezka' zej nake' ka' yag ka' ba bžin ža bi da' kwíagaken san bi be želbían, na' lezka' zej nake' ka' to yag da' ba wbižen dot lwen, na' ba nlažon'. <sup>13</sup> Lezka' zej nake' ka' niso' katen' zgó'anen, na' nwan' bebe lawlen, da' zloe'elen kan nak yela' sto' da' žóngake'. Zej nake' ka' belj ya'abá ka', da' ka' wdégakba' cheła'ale. Dios ba bchoge' chégake' byéjwgake' to chi'ize lo latje chol.

<sup>14</sup> Kan nak chégake' bchalj Enok, bennen' wbáblene' da' gaže kwe' za'só Adán, katen' bchalje' lo wláz Dios, na' wnné': "Le wia nga, za' Xanžon' len zan gaywá' benách ka' žónlengake' Le' tzen, benne' ka' zej nake' che Leze'." <sup>15</sup> Ze'e Le' nich wsaka' zi'e yógo'te benne' ka', na' choge' chegak yógo'te benne' ka' žóngake' da' kegle gátgake'." Ki gone' ni'a che yógo'te diža' zi' da' wnnegak benne' doła' ka' chie' Le'. <sup>16</sup> Benne' ki znnégake' chie' Le', na' žon dítgekle' Le', na' žóngake' kan nak da' zdan láže'gakze'. Zcháljgake'

lo yela' zka'n zen kwíngake', na' nich ká'gake' yela' wnni'a chegak benách ka', zka'n zéngake' léngake'.

*Judas žse'e* láže'gak benne' ka' che Jesús

<sup>17</sup> Na'a, zí'na'do' ka', le chejsá' laže' da' bchaljgak benne' wbás ka' che Xanžo Jesús, Benne' Criston', ža ni'te. <sup>18</sup> Benne' ka' belyi'e le'e: “Ža se lawte ža ka' wloé'e lawgak benne' ka' gon dítjgekle' da' ka' zej naken la'y, na' góngake' da' kegle da' zdan láže'gake'.”

<sup>19</sup> Benne' ki zlá'agake' lažle. Zcháljgake' lo yela' benachze chégake', na' Dios Be' La'y bi zóalene' léngake'.

<sup>20</sup> Na'a, zí'na'do' ka', le soa choch kan nak yela' žejlé' chele, da' naken la'y. Le wchaljlen Dios, wkónlele žin yela' wak che Dios Be' La'y. <sup>21</sup> Le ga'nlen Dios, Bennen' nži'ile' žo'o, na' le kwez ža na' wloé'e law Xanžo Jesús, Benne' Criston', Bennen' žeyache' láže'le' žo'o, nich gata' yela' nban da' zejlí kanne chežo.

<sup>22</sup> Le gon choch benne' ka' žak chope láže'gake'. <sup>23</sup> Le gon ga yelágake', da' gaken kan yebejle léngake' lo yi'. Lo yela' zžebe chele le yeyache' laže'l yezika' benách ka'. Le gape chi'i kwinle, nich bi gónlenle léngake' tzen da' kegle da' žóngake'.

*Da' zka'n zen Dios*

<sup>24-25</sup> Dios tliča', Bennen' nnézkzele' yógo'te, Bennen' beslé' žo'o ni'a che da' ben Xanžo Jesús, Benne' Criston', nape' yela' wak gape chi'e le'e, nich bi wchíxelele, na' nich wzíe' le'e lawe' Le' gan zoe' lo baní' li laže'. Gone' le'e dot chawe', na' ga yebéle'elele.

¡Gakkze che Dios yela' ba, na' yela' zen, na' yela' nak blo, na' yela' wnná bia', na'a ža, na' yógo'te ža da' zá'gaken! Ka'kze gaken.

## DA' BŁOE'EL DIOS ZWA

*Da' błoe'el Dios Zwa kan nak che Jesús*

<sup>1</sup> Da' ni naken to da' błoe'e ław Jesús, Benne' Criston', da' benn Dios Łe' latje włoe'ele' benne' wen žin chie' ka' kan zej nak da' ka' žon byenen ła' gáktegaken. Jesusen' bsele'e to wbás che ya'abá chie', wbasen' bzejni'ile' neda', Zwa, benne' wen žin che Benne' Criston'. Wbás che ya'abán' błoe'ele' neda' kan zej nak da' ki. <sup>2</sup> Neda', Zwa, zzoja' da' ni da' naken dot da' li kan nak yógo'te da' błe'ela', na' zzoa lia' che xtiža' Dios, na' che da' naken dot da' li da' błoe'el Jesús, Benne' Criston', neda'.

<sup>3</sup> Ba nez zen gaken che no benne' gołe' da' ni, na' ba nez zen gaken chegak benne' ka' wzé nággake' che no benne' gołe' xtiža' Dios ni, na' góngake' kan zńna da' ni, dan' za' gaken.

*Da' že' Jesús gaže kwe' benách chie' ka'*

<sup>4</sup> Neda', Zwa, zzoja' da' že' Jesusen' gaže kwe' benách chie' ka', benne' ka' nníta'gake' gan nbab Asia. Dios, Bennen' zoakze', na' wzóateze', na' za' yide', zńnabla'-ne' gon chawe'e le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le. Žónłengak gaže be' che ya'abá Łe' tzen, be' ka' zej nnitan' ławe' Łe' gan ži'e, zńna bi'e. <sup>5</sup> Łezka' žonłen Jesús, Benne' Criston', Łe' tzen. Jesusen' nake' Bennen' žone' kan zńne', na' zzoa lie' che Dios. Zga'ale' Łe' bebane' to chi'ize lo yela' got, na' zńna bi'e benne' ka' zńna biá'gake' ya'abá. Łe' nži'ile' žo'o, na' beké'e doła' da' wbága'žo, na' beyón chawe'e žo'o len xchene' da' blalje' le'e yag kroze, katen' gote' lo wlazžo žo'o. <sup>6</sup> Jesusen' bene' ga zńna bia'žo, na' ga nakžo bxoz ka', nich wká'n zenžo Dios, Xa Jesusen'. ĵGa'n zen Dios, na' gápteze' yela' wnná bia'! Ka'kze gaken. <sup>7</sup> Le wia nga. Za' Benne' Criston' lo bejw ya'abá.

Łé'egekle yógo'te benne' ka' Łe',  
na' lezka' benne' ka' bétgake' Łe'.  
Kweže nyáche'gak yógo'te benách yežlyó nga,  
benne' ka' le'egekle' Łe'.  
ĵKa' gakten! Ka'kze gaken.

<sup>8</sup> Ki wnnakze Jesusen': "Neda' naka' Bennen' zoe' zga'ale', na' lezka' Bennen' zeje' zante kan nak da' zzo ław, na' da' ze ławten." Ki wnná Xanžon', Bennen' napkze' dot yela' wak. ĵZoakze' Łe', na' wzóateze', na' za' yide'!

*Zła' ław yela' zen che Jesús*

<sup>9</sup> Neda', Zwa, naka' lježle, na' zzáka'łena' le'e tzen, na' tzen len le'e žebélenla' yela' wnná bia' che Dios, na' napa' yela' zen laže' da' žonn Jesús, Benne' Criston', chežo. Nyejwa' to yežlyó gachje łáwe'le niso' nga, dan' nzin' Patmos. Nyejwa' dan' bzoa lia' che xtiža' Dios, na' che Jesús, Benne' Criston'. <sup>10</sup> Lo ža zen che Xanžon', wzóa Dios Be' La'y toze len neda', na' benla' chi'i to benne' zńnie' zižje xkóže'la' neda'. Benle chi'e kan zbeže loz bia yixe'. <sup>11</sup> Bennen' gože' neda': "Neda' naka' Bennen' zoe' zga'ale', na' Bennen' zeje' zante kan nak da' zzo ław, na' da' ze ławten. Bzój le'e yiche da' zle'elo', na' bselan' chegak gaže kwe' benách chia' ka', benne' ka' nníta'gake' gan nbab Asia, benne' ka' nníta'gake':

lo yež Éfeso, na' lo yež Esmirna,  
na' lo yež Pérgamo, na' lo yež Tiatira,  
na' lo yež Sardis, na' lo yež Filadelfia,  
na' lo yež Laodisea."

<sup>12</sup> Beyechja' nich le'ela' bennen' zcháljlene' neda'. Katen' beyechja', błe'ela' gaže da' ka' zej nwan' yi', da' ka' zej naken ya oro. <sup>13</sup> Ládjwgak da' ka' zej nwan' yi' błe'ela' to Benne' zńne'e kan zńna' to benne' byo. Nakwe' to laže' tonn da' zžinen xni'e, na' nzie' to bayw lcho'e da' naken ya oro. <sup>14</sup> Zıla'do'ze nak yicha' yichje' kan nak zıla' o kan zńna'



bege', na' žákti'te yej lawe' ka yi'. <sup>15</sup> Žákti'te ni'e ka ya bronse ba'a, da' nla'le'en lo yi' ka bo' yalje. Ziže benle chi'e kan ženle to yegw zen. <sup>16</sup> Lo ne'e li ža nwe'e gaže belj baní', na' lo žoe'e zžoj diža' da' naken ka to ya ntoche' da' ntochen' žop la'ate. Žákti'te lawe' ka wbíž katen' znná'le'en.

<sup>17</sup> Kate' ble'ela' Le', wbiḡa' xni'e ka to benne' gat. Naž Le' bḡoa ne'e neda' len ne'e li ža, na' gože' neda': "Bi žebo'. Neda' naka' Bennen' zoe' zga'ale', na' Bennen' zeje' zante. <sup>18</sup> Naka' Bennen' zoakze' nbane'. Gota', na' na'a zóateza' nbana'. Nzi' lo na'a nna bi'a yela' got, na' lezka' latje chegak benne' gat ka'. <sup>19</sup> Bzój le'e yiche dan' ba ble'elo', na' da' žak na'a, na' lezka' da' žala' gak te na'a. <sup>20</sup> Da' ni naken da' ngache' kan nak chegak gaže belj baní' ka', da' ka' ble'elo' noa'a lo na'a li ža, na' kan zej nak da' gaže da' zej nwan' yi' da' zej naken ya oro. Gaže belj baní' ka' zej nakba' da' žsaka' leben gaže wbás chegak gaže kwe' benách chia' ka', na' da' gaže da' zej nwan' yi' zej naken da' žsaka' leben gaže kwe' benách chia' ka'."

## 2

*Diža' da' bse'la'* Jesús lo yež Ēfeso

<sup>1</sup> Lezka' wnná Bennen': "Bzój le'e yiche diža' ni da' selo'o che wbás chia', bennen' zóalene' benách chia' ka' lo yež Ēfeso. Ki wzojo': Zchalj Bennen' noe'e gaže belj baní' ka' lo ne'e li ža, na' zde' gachje láwe'le da' gaže da' zej nwan' yi', da' ka' zej naken ya oro. <sup>2</sup> Ki zñne': Neda' nnezla' da' žonle, na' kan žónle'ele xchina'. Nnezla' zbezle zen laže', na' bi gak gake zen laže' len benne' ka' žóngake' da' bi naken chawe'. Nnezla' ba wzí' bia'le benne' ka', benne' znnágake' zej nake' wbás chia' ka', san bi zej nake', na' na'a nnézlele žon láže'gake'. <sup>3</sup> Zbezle zen laže', na' ba wzáka'le dan' nakle toze len neda', san bi bsan láže'le neda'. <sup>4</sup> Na'a, zoa to da' žesbaga'a le'e zia. Biž nží'ilele neda' kan bží'ilele neda' zga'ale. <sup>5</sup> Che len, le chejsá' laže' kan benle zga'ale, dan' bsanle, na' na'a, le yeyát laže', na' le gon kan benle zga'ale. Cha' bi yeyát láže'le, la' yidtia' gan zoale, na' yeká'a dan' nwan' yi' chele lo latje chen. <sup>6</sup> Na'a, zoa to da' žáklenen le'e. Bi zlé'elele chawe' da' žongak benne' nikolaíta ka', benne' ka' zka'n zéngake' lo'a ka', na' žóngake' da' kegle, dan' bi napa' neda' chawe'. <sup>7</sup> No benne' ženle' žala' wzé nage' da' ni da' zñna Dios Be' La'y, dan' ži'e yógo'te kwe' benách ka' chia' neda', Benne' Cristo, zñne': Benne' ka' sóegekle' lo da' žak yežlyó nga, gona' ga gáwgake' da' zbia yagen' dan' zoan gachje láwe'le yežlyó xtan che Dios, dan' gonen ga sóagake' nbángake' to chi'ize."

*Diža' da' bse'la'* Jesús lo yež Esmirna

<sup>8</sup> Lezka' wnné': "Bzój le'e yiche diža' ni da' selo'o che wbás chia', bennen' zóalene' benách chia' ka' lo yež Esmirna. Ki wzojo': Zchalj Bennen' zoe' zga'ale', na' lezka' nake' Bennen' zeje' zante, Bennen' gote', na' bebane' to chi'ize. <sup>9</sup> Ki zñne': Neda' nnezla' da' žonle, na' kan zžáka'le. Nnezla' nakle benne' yache' ka', san da' li naple yela' wnni'a da' naken li laže'. Lezka' nnezla' kan žongak benne' ka' znnágake' zej nake' benne' judío ka', benne' ka' zej nake' che Dios, san bi zej nake', na' zñne' zí'gake' chele. Benne' ki zej nake' che da' xiwe'. <sup>10</sup> Bi žébele da' sáka'le. Da' xiwen' gonen ga yéjwle bálele liž ya. Ki wsaka' zin' le'e, na' sáka'le ka' chi ža. Le chejlé' chia' neda' na' zejte gatle, na' neda' gonna' yela' nban da' zejlí kane chele. <sup>11</sup> No benne' ženle', žala' wzé nage' da' ni da' zñna Dios Be' La'y, dan' ži'e yógo'te kwe' benách ka' chia' neda', Benne' Cristo, zñne': Benne' ka' sóegekle' da' žak yežlyó nga, yela' got da' gaken da' bežope chi'i chegak benne' ka' cházgake' lo yi' gabíl bi be gonen chégake'."

*Diža' da' bse'la'* Jesús lo yež Pérgamo

<sup>12</sup> Lezka' wnné': "Bzój le'e yiche diža' ni da' selo'o che wbás chia', bennen' zóalene' benách chia' ka' lo yež Pérgamo. Ki wzojo': Zchalj Bennen' noe'e ya ntoche', da' ntochen' žop la'ate. <sup>13</sup> Neda' nnezla' da' žonle. Nnezla' zoale gan zñna bia' da' xiwe', san ne žxen láže'le neda'. Bi bsanle kan žejle'le chia' neda'. Bi bsanlen katen' bétgake' Antipas gan zoale, bennen' bzoa líteze' chia', na' gote' ga na' že' da' xiwe'. <sup>14</sup> Na'a, zej nni'ta' to chope

da' žesbaga'a le'e zia. Nzi' lo na'le benách ka' lo yež Pérgamo, benne' ka' nzi' lo ná'gake' da' bsdle Balaam, bennen' bsdle' Balak gone' ga chíxgekle benách Israel ka', na' che len bdáwgake' bia beždo' ka', bia ka' bétgake'-ba' lawgak lo'a ka', na' bégake' da' kegle. <sup>15</sup> Lezka' žónlengak benne' ka' le'e tzen, benne' ka' nzi' lo ná'gake' da' žsédgekle benne' nikolaíta ka', dan' bi zle'ela' neda' chawe'. <sup>16</sup> Che len, le yeyát laže' na'a. Cha' bi yeyát láže'le, la' yidtia' gan zoale, na' tíl-lena' légake' len diža' da' zžojen žoa'a, dan' naken ka to ya ntoche'. <sup>17</sup> No benne' ženle', žala' wzé nage' da' ni da' zña Dios Be' La'y, dan' ži'e yógo'te kwe' benách ka' chia' neda', Benne' Cristo, zñne': Benne' ka' sóegekle' da' žak yežlyó nga, wáwgaka'-ne' yet maná da' ngache'. Lezka' wnezjwa' to yej chíchedo' chégake', na' lo yej na' nyejw to la kobe, da' bi nonbia' nitó benne', san toze bennen' si'en."

*Diža' da' bseła' Jesús lo yež Tiatira*

<sup>18</sup> Lezka' wnné': "Bzój le'e yiche diža' ni da' seło'o che wbás chia', bennen' zóalene' benách chia' ka' lo yež Tiatira. Ki wzojo': Zchalj Zi'n Dios, Bennen' žia yej lawe' dan' zej naken ka yi', na' ni'e zej naken ka ya bronse ba'a. <sup>19</sup> Ki zñne': Neda' nnezla' da' žonle. Nnezla' kan nži'ilele neda', na' kan žejle'le chia' neda'. Lezka' nnezla' kan žonle xchina' lo yela' zbez zen laže' chele. Nnezla' nakže li laže' kan žonle da' ki ka benle zga'ale. <sup>20</sup> Zej nnita' to chope da' žesbaga'a le'e zia. Žwe'ele latje no'len' lie' Jesabel, no'len' zñne' zchalje' lo wĺáz Dios, na' len da' žsedle' žon láže'le' benne' ka', benne' žóngake' xchina'. Žsedle' légake' da' žonen ga žóngake' da' kegle dan' žáwgake' bia beždo' ka', bia ka' žótgake'-ba' lawgak lo'a ka'. <sup>21</sup> Neda' bi'a-ne' latje yeyát laže'e, san bi žénele' wka'ne' da' kegle da' žone'. <sup>22</sup> Che len cho'na'-ne' ga gate'e, gan sake'e to yižwé' zen tzen len benne' ka' žónlengake' le' tzen da' kegle. Ki gona' na'a cha' bi yeyát láže'gake' nich biž góngake' doła'. <sup>23</sup> Gona' ga gatgak zí'ngake' ka'. Ki gaken, gákbe'egekle yógo'te kwe' benách chia' ka' zwia' neda' da' zbek yichjgak benách ka', na' da' zza' láže'gake', na' yebi'a chele kan nak da' žonle. <sup>24</sup> Yezíka'le le'e zoale lo yež Tiatira, nólele le'e bi nzi' lo na'le dan' žsedle', na' bi wzí' lo na'le dan' zñnagak benne' ka' naple'en yela' žejni'il, san da' li naken che da' xiwe', žapa' le'e: bi yesbaga'a le'e yetó da' žala' gonle. <sup>25</sup> Na'a, dan' ba nzi' lo na'le, le gape chi'in na' zejte yela'a neda'. <sup>26</sup> Benne' ka' sóegekle' da' žak yežlyó nga, na' góngake' kan žénela' neda' na' zejte ža na', neda' gona' ga nna biá'gake' benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga. <sup>27</sup> Kan Xažo Dios bdie' lo na'a yela' wnná bia', lezka' neda' gona' ga nna biá'gake' yež ka', na' gata' lo ná'gake' to bar ya, na' wzózigake' benách ka' kan žon to benne' zzožje' to yeso' da' naken yo. <sup>28</sup> Lezka' gonna' légake' latje gák'gake' toze len neda'. Naka' ka' belj xsile chegak benách chia' ka'. <sup>29</sup> No benne' ženle' žala' wzé nage' da' ni da' zña Dios Be' La'y, dan' ži'e yógo'te kwe' benách ka' chia' neda', Benne' Cristo."

### 3

*Diža' da' bseła' Jesús lo yež Sardis*

<sup>1</sup> Lezka' wnné': "Bzój le'e yiche diža' ni da' seło'o che wbás chia', bennen' zóalene' benách chia' ka' lo yež Sardis. Ki wzojo': Zchalj Bennen' nníta'lengak gaže be' ka' Le', na' noe'e da' gaže belj baní' ka' lo ne'e li ža. Ki zñne': Neda' nnezla' da' bi nak chawe' da' žonle, na' nnezla' ba natkzle la'kze žékgekle benách ka' zoale nbanle. <sup>2</sup> Le soa ban laže'. Le gon choch da' ka' nníta'lengaken le'e, da' ka' za' gátgaken, dan' žonle da' bi naken chawe' law Dios. <sup>3</sup> Le chejsá' laže' na'a xtiža' Dios da' bénlele, dan' wzí' lo na'le. Le gon kan zña xtiže'e na', na' le yeyát laže'. Cha' bi gak ban láže'le, kon yela'kza' gan zoale kan zla' benne' wbán, na' bi nnézlele biz ža na' la'a gan zoale. <sup>4</sup> Bałe benne', benne' ka' nníta'lengake' le'e lo yež Sardis, zej nake' chawe'. Benne' ka' tá'lengake' neda', nákwgake' laže' zíla'do'ze da' zloe'elen ba beyákgake' dot chawe' dan' zej nake' zi gaken ki chégake'. <sup>5</sup> Benne' ka' sóegekle' da' žak yežlyó nga wakwa' légake' laže' zíla'do'ze, na' bi wsoła' lágake' da' ba zej nyejwn gan zej nyejw lagak benne' ka' zej nape' yela' nban da' zejli kanne. Si' lo na'a benne' ki law Xažo Dios, na' lawgak wbás che ya'abá chie' ka'. <sup>6</sup> No

benne' ženle' žala' wzé nage' da' ni da' z<sub>n</sub>na Dios Be' La'y, dan' ži'e yógo'te kwe' benách ka' chia' neda', Benne' Cristo.”

*Diža' da' bse<sub>l</sub>a'* Jesús lo yež Filadelfia

<sup>7</sup> Lezka' wnné': “Bzój le'e yiche diža' ni da' selo'o che wbás chia', bennen' zóalene' benách chia' ka' lo yež Filadelfia. Ki wzojo': Zchalj Benne' La'y, Bennen' z<sub>n</sub>ne' da' naken dot da' li, na' yo'o lo ne'e z<sub>i</sub>'n ya che Dabí, bennen' wnná bi'e, na' žsaljwe' gan žo'ogak benách ka', na' bi gak no benne' wsejwen', na' žsejwe', na' bi gak no benne' wsaljwen'.<sup>8</sup> Benne' ni z<sub>n</sub>ne': Neda' nnezla' da' žonle. Nnezla' naple láte'ze yela' wak, san žonle kan z<sub>n</sub>na x<sub>t</sub>iža'a, na' bi žedoé'elele z<sub>n</sub>nale nakle chia' neda'. Che len ba bzoa' lawle to gan gak cho'ole da' nyaljwn, na' bi gak no benne' wsejwen'.<sup>9</sup> Le wia nga, benne' ka' zej nake' toze len da' xiwe', na' žon láže'gake', na' z<sub>n</sub>nágake' zej nake' benne' judío ka', benne' ka' zka'n zéngake' Dios, san bi zej nake' ki, neda' gona' ga lá'gake' lawle le'e, na' wzóa z<sub>i</sub>bgake' x<sub>n</sub>'í'ale. Naž gákbe'egekle' nži'ila' le'e.<sup>10</sup> Dan' benle le'e kan z<sub>n</sub>na x<sub>t</sub>iža'a, na' gokle zen láže', neda' gape chi'a le'e ža na' sáka'gak yógo'te benách ka', benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, da' gaken nich si' bian' légake'.<sup>11</sup> Za' yelá'a. Che len le gape chi'i da' naple, nich bi gak no benne' gone' ga bi si'le dan' žala' gonna' chele.<sup>12</sup> Nólele le'e sóelele da' žak yežlyó nga, neda' gona' ga gakle choch kan zej nak yag ka' da' žóxe'gaken yo'o, na' soale lo yodo' gan zoakze Dios, na' batkle yežojle ga na'. Wdá'a lawle le'e La Dios chia', na' lezka' kan nzi' yež che Dios da' naken yež Jerusalén kobe, da' žojen ya'abá che Dios lo na' Dios. Lezka' wdá'a lawle le'e la' kobe.<sup>13</sup> No benne' ženle' žala' wzé nage' da' ni da' z<sub>n</sub>na Dios Be' La'y, dan' ži'e yógo'te kwe' benách ka' chia' neda', Benne' Cristo.”

*Diža' da' bse<sub>l</sub>a'* Jesús lo yež Laodisea

<sup>14</sup> Lezka' wnné': “Bzój le'e yiche diža' ni da' selo'o che wbás chia', bennen' zóalene' benách chia' ka' lo yež Laodisea. Ki wzojo': Zchalj Bennen' zoe' to chi'ize, Bennen' žone' kan z<sub>n</sub>ne', na' zchalje' da' li, Bennen' bla' lo ne'e Le' yógo'te da' ben Dios.<sup>15</sup> Ki z<sub>n</sub>ne': Neda' nnezla' da' žonle. Kan žonle naken ka' nis da' bi naken zag dan' bi zka'nle neda' to chi'ize, na' bi naken ka' nis la dan' bi žonle xchina' dot láže'le. Gakže chawe' gakle ka' nis zag o ka' nis la.<sup>16</sup> Na'a dan' nakle ka' nis ža'do', na' bi nakle ka' nis zag, na' bi nakle ka' nis la, cho'na' le'e kan žon bennen' žeyebe' nis ža'do' na'.<sup>17</sup> Le'e z<sub>n</sub>nale naple yela' wnni'a, na' žak da' chawe' chele, na' bi be žiažjen chele, san bi žakbe'elele kan nakle. Nakle benne' yache' ka'. Že' zédlele. Nak nyache' láže'le, na' nak cho<sub>l</sub> yichj lázdo'le, na' zdale gal yídzele.<sup>18</sup> Che len, neda' zzejni'ila' le'e nich gá'wle lo na'a neda' da' naken ka' ya oro da' ben chawa'a lo yi', nich gata' yela' wnni'a li láže' chele. Lezka' žala' gá'wle lo na'a laže' chich da' gákwle, nich gache' yela' gal yidze chele da' žonen ga žedoe'ele no benne'. Lezka' žala' gá'wle lo na'a da' yeyonen yej lawle nich gak lé'elele.<sup>19</sup> Neda' zdila', na' zze<sub>l</sub>a' snia yógo'te benne' ka' nži'ila' cha' bi žóngake' da' naken chawe'. Che len, le yeyát láže', na' le gon xchina' dot láže'le.<sup>20</sup> Le wia nga, nedkza' zia' ža yo'o, na' žliža'. Cha' no benne' yenle' chi'a, na' saljwe' chia', na' choa'a, na' gáwlena' bennen', na' le' gáwlene' neda'.<sup>21</sup> Nólele sóelele da' žak yežlyó nga, neda' gona' ga kwé'lenle neda' tzen gan ži'a z<sub>n</sub>na bi'a, kan ben Xa' chia' neda'. Bzoela' da' gok chia', na' wžé'lena' Xa' tzen gan ži'e z<sub>n</sub>na bi'e.<sup>22</sup> No benne' ženle', žala' wzé nage' da' ni da' z<sub>n</sub>na Dios Be' La'y, dan' ži'e yógo'te kwe' benách ka' chia' neda', Benne' Cristo.”

#### 4

*Žólgake' da' zka'n zenen Dios ya'abá chie'*

<sup>1</sup> Wdé gokgak da' ki, bwia' na' ble'ela' to gan žo'ogak benách da' nyaljwn ya'abá che Dios. Lezka' benla' chi'i bennen' dan' benla' zga'ale, na' wnnié' zižje kan zbež loz bia yixe'. Chi'i na' wnnén neda', na' wnnán: “Da ža'le nga, na' neda' wloe'ela' le' da' ka' žon byenen gákgaken te na'a.”

<sup>2</sup> Ka' gaze Dios Be' La'y bchi'e neda', na' ble'ela' to latje ya'abá che Dios gan že' Bennen' z<sub>n</sub>na bi'e, na' lezka' ble'ela' Bennen' ži'e latjen'.<sup>3</sup> Bennen' ži'e latjen' žákti'te', kan

žákti'te yej jaspe, na' yej kornalina, yej ka' záka'le'egaken. Gachje l<sub>á</sub>w<sub>e</sub>'le latjen' zoa pita' ya'a da' naken xtan kan nak yej esmeralda, da' žep<sub>l</sub>e'en yes baní'. <sup>4</sup>Dot gawze latjen' zej nnita' yetáp z<sub>o</sub>a latje ka' gan želbé' tap z<sub>o</sub>a benne' gole ka', benne' ka' zej nape' yel<sub>a</sub>' wnná bia', na' zej nakwe' laže' z<sub>í</sub>la'do'ze, na' žiagak yíchjgake' da' ka' zej naken ya oro. <sup>5</sup>Lo latje blo gan že' Bennen', želžój yes ka', na' wzió' z<sub>n</sub>nen, na' žaxto' zen z<sub>n</sub>nen. L<sub>w</sub>le latjen' zza'ni'gak gaže da' ka' zgó'ogaken baní', da' ka' zej naken gaže be' ka' žónlengaken Dios tzen. <sup>6</sup>Gan nak l<sub>w</sub> latjen' zoa to kan nak to nisko' da' žepen yes baní' ka yej jese.

Dot gawze latjen', chelá'a weje zej nnita' tape benne' ban, na' yej l<sub>w</sub>gake' zan žiagaken zaka' xkóže'lgake', na' l<sub>w</sub>wlegake'. <sup>7</sup>Benne' nežw ladjw tape' ki z<sub>n</sub>ne'e kan z<sub>n</sub>na' beže yix<sub>e</sub>'. Benne' bežopen' z<sub>n</sub>ne'e kan z<sub>n</sub>na' beže, na' benne' beyonnen' z<sub>n</sub>na' l<sub>w</sub>e' kan nak l<sub>w</sub> to benne', na' benne' bedapen' z<sub>n</sub>ne'e kan z<sub>n</sub>na' to bsia, bia z<sub>l</sub>aba'. <sup>8</sup>Dapte benne' ki, žiagak xope xílgake', na' l<sub>w</sub>wlegaken, na' l<sub>e</sub>'elgaken, yej l<sub>w</sub> zan žiagaken. Dot ža dot yele, bi žsángake' z<sub>n</sub>nágake':

¡La'y, la'y, la'y nak Xanžo Dios,

Bennen' napkze' dot yel<sub>a</sub>' wak!

¡Wzoakze', na' zoakze', na' za' yel<sub>a</sub>'kze'!

<sup>9</sup>Benne' ban ka' zka'n zéngake' Bennen' ži'e z<sub>n</sub>na bi'e, na' zóateze' nbane'. Žápegake' Bennen' ba la'ne, na' žé'gake' Le': "Žóxkeno'." Yógo'te chi'i žongak dapte benne' ban ka' ki, <sup>10</sup>na' tap z<sub>o</sub>a benne' gole ka' zzechw l<sub>w</sub>gake' lo yo l<sub>w</sub> Bennen', na' zka'n zéngake' Le', Bennen' zóateze', na' žeká'gake' da' ka' zej naken oro da' žiagaken yíchjgake', na' zdégake' da' ka' l<sub>w</sub>le latjen' gan že' z<sub>n</sub>na bia' Bennen', na' z<sub>n</sub>nágake':

<sup>11</sup>¡Xanto' Dios, nako' Le' zi wká'n zento' Le',

na' gapto' Le' ba la'ne, na' gata' chio' yel<sub>a</sub>' wnná bia'

dan' beno' yógo'te da' zej den!

Kan žénekszelo' zej den, na' wzó l<sub>w</sub> zej den.

## 5

### *To yiche, na' Bennen' nake' Zíla'do'*

<sup>1</sup>Naž bl<sub>e</sub>'ela' to yiche lo na' li ža che Bennen' ži'e latje blon'. Yichen' naken to yiche ndoben, na' zej žian diža' žope la'al<sub>e</sub>n. Nyejwn yichen' len gaže da' zej nak bian'. <sup>2</sup>Bl<sub>e</sub>'ela' to wbás blo che ya'abá, na' wnnié' zižje, na' wnné': "¡Noz benne' nake' zi choge' da' ka' zej nak bian' da' zej noxen yichen', na' saljwen'?"

<sup>3</sup>Bi gok nitó benne' saljwe' yichen', na' bi gok no benne' wien', nitó benne' zoe' ya'abá che Dios, na' nitó benne' zoe' yežlyó, na' nitó benne' zoe' zanle yežlyó. <sup>4</sup>Naž wžeža' neda' dan' bi bžel-le no benne' nake' zi saljwe' yichen', na' nitó benne' nake' zi golen', na' nitóe' nake' zi wien'. <sup>5</sup>Naž to benne' golen' gože' neda', na' wnné': "Bi kwežo'. Bennen' nake' ka to beže yix<sub>e</sub>', Bennen' nbáblene' za'só Judá, na' nake' za'só Dabí. Le' ba bzoel<sub>e</sub>' yógo'te da' gókgaken chie'. Lekze' nake' zi choge' da' ka' zej noxen yichen', na' wsaljwen'."

<sup>6</sup>Naž bl<sub>e</sub>'ela' Bennen' nake' Zíla'do' che Dios, na' zie' l<sub>w</sub> Benne' ži'e latje blon', da' zoan gachje l<sub>w</sub>e'le gan zej nnita' benne' ban ka', na' benne' gole ka'. Žiagak Zíla'don' we' kan žiagak to zila', bian' bétgake'-ba' l<sub>w</sub> Dios, na' žiagak gaže lozba', na' gaže yej l<sub>w</sub>ba', da' ka' z<sub>l</sub>oé'egeklen kan zej nak gaže be' ka' žónlengaken Dios tzen, be' ka' žsele'e dot yežlyó. <sup>7</sup>Wdé Bennen' nake' Zíla'do', na' be<sub>x</sub>w<sub>e</sub>' yichen' da' žian lo na' li ža che Bennen' ži'e latje blon'. <sup>8</sup>Kate' be<sub>x</sub>w<sub>e</sub>' yichen', na' tape benne' ban ka' len tape z<sub>o</sub>a benne' gole ka' bzoa zíbgake' l<sub>w</sub> Bennen' nake' Zíla'do'. To to benne' gole ka' zej noe'e to da' zgólgake', da' ka' zej nzin' arpa, na' lezka' zej noe'e béga'do' ka' da' zej naken oro, na' yóžgaken yale, dan' z<sub>l</sub>o<sub>e</sub>'elen yel<sub>a</sub>' zchaljlen Dios chegak benne' chie' ka'. <sup>9</sup>Žólgake' to da' kobe da' zka'n zenen Zíla'don', dan' z<sub>n</sub>nan ki:

Nako' Le' zi goxo' yichen',

na' chogo' da' ka' zej noxen',

dan' bi'o latje benne' ka' bétgake' Le',

na' len xcheno' beya'o benách ka' nich gákgake' che Dios,  
zej nake' benách ka' nníta'gake' dot yežlyó,  
benách ka' zchálgake' yógo'te diža' yoble ka',  
na' zej nbabe' yógo'te yež ka' zej nnitan' dot yežlyó.

<sup>10</sup> Beno' ga zej nake' benne' wnná bia' ka',  
na' ga zej nake' bꝑoz ka' che Dios chežo.  
Beno' ga zꝑna biá'gake' yežlyó.

<sup>11</sup> Naž bwia', na' benla' chi'igak wbás zan che ya'abá. Wbás zan gole kwis nníta'gake'.  
Zégake' kwit latje blon' tzen len benne' ban ka', na' lezka' len benne' gole ka'.

<sup>12</sup> Wnnégake' zižje yógo'tegake', na' wnnágake':

¡Bennen' nake' Zíla'do', bian' bétgake'-ba',

nake' zi si' lo ne'e yeļa' wnná bia',

na' yeļa' wnni'a, na' yeļa' žejní'il, na' yeļa' wak!

¡Nake' zi gapžo-ne' ba la'ne, na' chejle'žo chie', na' wká'n zenžo-ne'!

<sup>13</sup> Naž benla' žolgak yógo'te da' ben Dios, da' ka' zej nnitan' ya'abá chie', na' lo yežlyó,  
na' zanle yežlyó, na' lo niso'. Žolgak yógo'te da' zej nnitan' latje ka', na' wnnágaken:

¡Ga'n zen Bennen' ži'e latje blon',

na' lezka' Bennen' nake' Zíla'do'!

¡Gápetezžo-ne' ba la'ne, na' wká'n zenžo-ne'!

¡Nna biá'teze' Le'!

<sup>14</sup> Tape benne' ban ka' wnnágake': "¡Ka'kze gaken!"

Naž tap žoa benne' gole ka' bzechw lágwage' lo yote, na' bka'n zéngake' Bennen'  
zóateze'.

## 6

### *Da' ka' zej noxen yichen'*

<sup>1</sup> Naž ble'ela' Bennen' nake' Zíla'do', na' bchoge' to da' noxen yichen', na' benla' che  
to benne' zoe' lajw tap benne' ban ka', na' benle chi'e kan zꝑne wzió', na' wnné': "Da  
wio'."

<sup>2</sup> Bwia', na' ble'ela' to bia chich, na' bennen' žie'-ba' noxe' to da' žsen yağ ntóche'do'  
ka'. Bnézjwgake' le' to da' naken oro da' bžie' yichje', na' bžoje' ka' to benne' blo, benne'  
wnná bia', nich wléj wchochje' benne' ka' žjake' lo wdile.

<sup>3</sup> Kate' Bennen' nake' Zíla'do' bchoge' da' bežope da' noxen yichen', na' benla' che  
benne' ban bežope', na' wnné': "Da wio'."

<sup>4</sup> Naž bžoj to bia xna. Bdégake' lo na' bennen' žie'-ba' yeļa' wnná bia' nich yekwase'  
yeļa' zga'n cháwe'do' chegak benách ka', na' nich gone' ga gótgake' ljéžgake' ka'.  
Bnézjwgake' le' to ya ntoche' zen.

<sup>5</sup> Kate' Bennen' nake' Zíla'do' bchoge' da' beyonne da' noxen yichen', na' benla' che  
benne' ban beyonne', na' wnné': "Da wio'."

Bwia', na' ble'ela' to bia gasj, na' bennen' žie'-ba' noxe' to zgons. <sup>6</sup> Benla' chi'i to benne'  
zchalje' gachje' lágwe'le tape benne' ban ka', na' wnné': "Chope ya zoa' stribe naken lajw  
to benne' che to ža wen žin dan' gak wbín, na' xope ya zoa' sebada naken lajwe' che to  
ža wen žin, san bi gono' ga yažje set, na' bi be gono' che xis uba wal."

<sup>7</sup> Kate' Bennen' nake' Zíla'do' bchoge' da' bedape da' noxen yichen', na' benla' bchalj  
bennen' ban bedape', na' wnné': "Da wio'."

<sup>8</sup> Bwia', na' ble'ela' to bia gache, na' bennen' žie'-ba' lie' Yeļa' Got, na' bennen' lie' Latje  
Choļ Che Benne' Gat Ka' žónlene' le' tzen. Bdégake' lo na' bennen' lie' Yeļa' Got yeļa'  
wnná bia' nich nna bi'e gachje' da' gachje' benách ka' nníta'gake' yežlyó, nich gótgake'  
légake' len ya ntoche', na' len yeļa' zdon, na' len yižwé' ka', na' lo žoa'agak bia yixe' snia,  
bia ka' nníta'gakba' yežlyó.

<sup>9</sup> Kate' Bennen' nake' Zíla'do' bchoge' da' gayo' da' noxen yichen', na' ble'ela' zan  
bkog da' žen' ya'abá che Dios zej nnita' be' ka' gókgakkze benne' ka' bétgake' légake'



dan' bžégake' xtiža' Dios. <sup>10</sup> Be' ki wnnégak žižje, na' wnnágaken: “Xanto' la'y, žono' kan zno'. ĵBatxkze wchi'a lažo'o neto', na' chogo' chegak benne' ka' nníta'gake' yežlyó gátgake' dan' bétgake' neto'?”

<sup>11</sup> Bwákwgake' légake' laže' zíla'do'ze, na' belyi'e légake': “Le yezí' laže' yetó chí'ido'ze, xak la'gak yógo'te lježle nga, benne' wen žin ka' che Benne' Criston', benne' ka' gotgak benách ka' légake' kan bétgake' le'e.”

<sup>12</sup> Kate' Bennen' nake' Zíla'do' bchoge' da' xop da' noxen yichen', na' bwia', na' ble'ela' wzó' yežlyó. Na' wbiž beyaken gasj, na' goken ka to laže' yicha' gasj, na' byo' beyaken xna kan nak žen. <sup>13</sup> Belyínnj belj ya'abá ka' lo yo, na' goken kan žak che to yag higo, želyínnj da' zbian kate' zta be' wałe yagen'. <sup>14</sup> Wdé che ya'abá, na' gok chen kan žak che to da'a kate' no benne' ztoben'. Bkwasgak yógo'te ya'ado', na' yógo'te yo biž lo niso' ka' gan wžé'gaken. <sup>15</sup> Naž benne' ka' zna biá'gake' lo yežlyó len benne' ka' zché'gake' benne' ka' žjake' lo wdile, na' benne' ka' nzi' lo ná'gake' yela' wnná bia', na' yógo'te benne' zej ndo'w ka', na' yógo'te benne' bi zej ndo'e, na' benne' blo ka', na' benne' wni'a ka', bkache' kwíngake' gan nak zan bloj ka', na' gan nak le'e ya'ado' ka'. <sup>16</sup> Blížgake' ya'ado' ka', na' le'e jej ka', na' wnnágake': “Le yedjbaga' neto', na' le wkache' neto', nich bi le'el Bennen' ži'e latje blon' neto', na' nich bi yedjžen neto' yela' zža'a che Bennen' nake' Zíla'do'. <sup>17</sup> Ba bžin ža la' law yela' zža'a chégake', na' ĵnozke benne' gak soelen'?”

## 7

*To gaywá' tape yon mil benne'*

<sup>1</sup> Wdé gokgak da' ki, na' ble'ela' tape wbás che ya'abá zégake' dape la'ale yežlyó, na' žsėjwgake' xnezgak da' tape be', da' ka' žákgaken chelá'a weje lo yežlyó. Ki bégake' nich bi gak be' lo yežlyó, na' nich bi gak be' law niso', na' nich bi wtán yag ka'. <sup>2</sup> Lezka' ble'ela' yetó wbás che ya'abá ze'e zaka' gan zla' wbiž, na' noe'e to da' wdé' benne' ka' zej nake' che Dios ban, dan' gak bian' légake'. Wnnié' žižje, na' bliže' tape wbás che ya'abá, wbás ka' nzi' lo ná'gake' yela' wnná bia' nich wchínnjgake' yežlyó, na' niso'. <sup>3</sup> Wbás ni gože' yetape' ka', na' wnné': “Bi wchinnjle yežlyó, na' niso', na' yag ka' na' zejte wda'to' to da' gak bian' lo xgagak benne' wen žin ka' che Dios chežo.”

<sup>4</sup> Benla' kan zej nak benne' ka' da' légake' dan' nak bian', na' zej nake' to gaywá' tape yon mile' ladjwgak da' chežinno kwe' lježgak za'só Israel. <sup>5</sup> Benne' ka' da' légake' dan' nak bian' zej nake':

Cežinno mil lježgak za'só Judá.

Cežinno mil lježgak za'só Rubén.

Cežinno mil lježgak za'só Gad.

<sup>6</sup> Cežinno mil lježgak za'só Aser.

Cežinno mil lježgak za'só Neftalí.

Cežinno mil lježgak za'só Manasés.

<sup>7</sup> Cežinno mil lježgak za'só Smon.

Cežinno mil lježgak za'só Lebí.

Cežinno mil lježgak za'só Isakar.

<sup>8</sup> Cežinno mil lježgak za'só Sabulón.

Cežinno mil lježgak za'só Jwsé.

Cežinno mil lježgak za'só Benjamín.

*Benne' ka' zej nakwe' laže' zíla'do'ze*

<sup>9</sup> Wdé gok da' ni bwia', na' ble'ela' benne' zan, na' bi gak nitó benne' wlabe' légake'. Zej nbabe' yógo'te yež benne' ka' zcháljgake' diža' yoble ka', benne' ka' nníta'gake' dot yežlyó. Zégake' law Bennen' ži'e latje blon' gan že' Bennen' nake' Zíla'do', na' zej nakwe' laže' zíla'do'ze, na' zej noxe' zin ka'. <sup>10</sup> Wnnégake' žižje yógo'tegake', na' wnnágake': ĵYela' žeslá zan' lo na' Dios chežo, Bennen' ži'e latje blo, na' lezka' zan' lo na' Bennen' nake' Zíla'do'!



<sup>11</sup> Yógo'te wbás che ya'abá zégake' dot gawze latje blon', gan naken dot gawze gan zej nnita' benne' gole ka', na' gan zej nnita' tape benne' ban ka', na' bzechw lágwage' lo yote law latje blon', na' bka'n zéngake' Dios, <sup>12</sup> na' wnnágake':

¡Ka'kze gaken!

¡Ga'n zen Dios chežo!

Napo' yela' zen, na' yela' žejní'il.

Že'to' Le': "Žóxkeno'" na' zka'n zento' Le'.

Napkzo' yela' wnná bia', na' dot yela' wak.

¡Gákteze ki chio', Dios cheto'!

Ka'kze gaken.

<sup>13</sup> Naž to benne' ladjw benne' gole ka' wnnable' neda', na' wnné': "¿Noz benne' ka' zej nakwe' laže' zila'do'ze, na' ga benne' légake'?"

<sup>14</sup> Neda' goža'-ne': "Xan, le' nnézkzelo'."

Le' gože' neda': "Benne' ki belzáka'li'e lo na'gak benne' ka' bétgake' légake'. Naken ka belyibe' laže' da' zej nakwe', na' beyóngaken' zila'do'ze len žen che Bennen' nake' Zila'do'. <sup>15</sup> Che len nnita'gake' law latje blon' gan že' Dios, znná bi'e, na' žóngake' žin lawe' Le' dot ža dot yele lo yodo' chie'. Bennen' ži'e latje blon' gape chi'e légake' dan' zóalenteze' légake'. <sup>16</sup> Biž tóngake', na' biž bílegake' nis, na' biž wzéy wbíž légake', na' biž gékgekle' da' la, <sup>17</sup> dan' Bennen' nake' Zila'do', Benne' zoe' gachje láwe'le latje blon', gape chi'e légake' ka to benne' žape chi'e zila' ka'. Chi'e légake' gan žal nis da' žonnen yela' nban, na' Dios yesbiže' yej lágwage' nis želbeže'."

## 8

### *Da' gaže da' noxen yichen'*

<sup>1</sup> Kate' Bennen' nake' Zila'do' bchoge' da' gaže da' noxen yichen', na' wžé' ži ya'abá che Dios xtido'. <sup>2</sup> Naž ble'ela' gaže wbás che ya'abá, wbás ka' zégake' law Dios, na' bdégake' lo ná'gake' gaže lozgak bia ka'. <sup>3</sup> Naž bla' yetó wbás che ya'abá, na' noe'e to že'n yale da' naken ya oro, na' wže' žoe'e bkog da' žen' ya'abá che Dios. Bnézjwgake' le' yale zen nich gonen' toze len yela' zchaljlen Dios chegak yógo'te benách ka' che Benne' Criston', na' bzeyen' lo bkogen' da' naken ya oro, da' den law latje blon'. <sup>4</sup> Wžén žen che yalen' da' žen' lo na' wbás che ya'abán', na' goken toze len yela' zchaljlen Dios chegak benách ka' che Benne' Criston', na' bžinen gan že' Dios. <sup>5</sup> Naž wbás che ya'abán' bexwe' ye'n yalen', na' besche'en bzio' yi' da' žian lo bkogen', na' blatjen' lo yežlyó. Wzió' wnnén zižje, na' wyép yes, na' wzó' yežlyón'.

Zkwéžgake' lozgak bia ka'

<sup>6</sup> Naž gaže wbás che ya'abá, wbás ka' zej noxe' gaže lozgak bia ka', wzóagake' wkwéžgaken'.

<sup>7</sup> Wbás nežw che ya'abá bkweže' lozba' chien', na' wžé' yej nis ži'a len yi', na' žen che we', dan' byinnjen lo yo. Wyéy to kwe' che chonne kwe' yežlyón', na' lezka' wyéy to kwe' che chonne kwe' yag ka'. Lezka' wyeygak yógo'te yiže' ya'a.

<sup>8</sup> Wbás bežope che ya'abá bkweže' lozba' chien', na' wbixe to da' naken ka to ya'a zen da' žeyen lo niso', na' yelate' ka gachje da' gachje nison' beyaken žen. <sup>9</sup> Got to kwe' che chonne kwe' da' zej nban da' zej nnitan' lo nison', na' wžia yi' to kwe' che chonne kwe' barkw ka'.

<sup>10</sup> Wbás beyonne che ya'abá bkweže' lozba' chien', na' to belj ya'abá da' žeyen ka yeže žala' wbixen gan de nis yegw ka', na' gan žal nis, na' goken ki che yelate' ka gachje da' gachje nis da' žen' dot yežlyó. <sup>11</sup> Beljen' nzin' Ajenjo, da' naken to da' sła', na' yelate' ka gachje da' gachje nisen' beyaken sła' kan nak ajenjon', na' gotgak benne' zan ni'a che nisen' da' beyaken sła'.

<sup>12</sup> Wbás bedáp che ya'abá bkweže' lozba' chien', na' yelate' ka gachje da' gachje wbíž beyaken cho!, na' lezka' goken che byo', na' to kwe' che chonne kwe' belj ka' beyaken

chol. Ka' goken, bi bza'ní' wbíž yelate' ka gachje da' gachje ža, na' bi wza'ni'gak belj ka' len byo' yelate' ka gachje da' gachje ye.

<sup>13</sup> Naž bwia', na' benla' zñne zižje to wbás che ya'abá, wbás na' zdie' gachje láwe'le zan ya'abá, na' wnné': "Da' nyáche'le'e gaken chele le'e. Da' nyáche'le'e gaken chele le'e. Da' nyáche'le'e gaken chele le'e, zoale yežlyó katen' wkwežgak yechonne wbás che ya'abá ka' lóžgakba' ka'."

## 9

<sup>1</sup> Wbás gayo' che ya'abá bkweže' lozba' chien', na' bl'e'ela' to benne' ya'abá, benne' zñne'e ka to belj ya'abá da' bejwn lo yežlyó, na' bnéjwgake' le' zi'n ya che latje chol. <sup>2</sup> Bsaljwe' latje cholen', na' wžén žen che da' žeyen lo latje cholen', na' goken ka žen da' zžojen gan zžéygake' bzodo' ka', na' bechól wbíž len ya'abá ni'a che žen na'. <sup>3</sup> Lo žen na' bžojgak biche' zo ka', na' belzoaba' dot yežlyó, na' Dios bi'e légakba' latje gádo'gakba' benách ka' kan žongak gojní' ka', bia ka' žé'gakba' yežlyó. <sup>4</sup> Le' góžgake'-ba' bi yélengakba' yixe' dan' de yežlyón', na' lezka' yag ka', san wak gádo'gakba' benne' ka' bi da' lo xgágake' dan' nak bian' zej nake' che Dios. <sup>5</sup> Bi bi'e légakba' latje gótgakba' benách ka', san wsaka' zí'zegakba' légake' gayo' byo'. Zlale'e gan žádo'gakba' kan zla gan žádo'gak gojní' ka'. <sup>6</sup> Lo ža ka' yénegekle benách ka' got kwíngake', san bi gákgake'. Yénegekle' gátgake' san wkache' kwin yela' got.

<sup>7</sup> Zñna'gak biche' zo ka' kan zñna'gak bia ka' zej nákwba' da' naken ya, nich chjakba' lo wdile. Žiagak yíchjgakba' da' ka' zej naken ka da' ka' zej naken oro. Zñna' lágakba' kan zñna' lágak benách ka'. <sup>8</sup> Zñna' yicha' yíchjgakba' kan zñna' yicha' yichj to no'le. Zej nak láye'gakba' kan zej nak laye' beže yixe'. <sup>9</sup> Zej nakw lchó'gakba' da' naken ya. Žongak xílgakba' žaxto' kan žongak karret ka' žzobgak bia ka' kate' zjakba' taríaze lo wdile. <sup>10</sup> Zej nak xbánakba' kan nak xban gojní', gan zej žia lí'gakba'. Lo xbánakba' ka' zej žia da' zdíl-lengakba', nich gon zí'gakba' benách ka' gayo' byo' ka'. <sup>11</sup> Zoa to benne' zñna bi'e légakba', bennen' nake' wbás xiwe' che latje chol. Wbasen' lie' len diža' hebreo: Abadón, da' zñnan len diža' griego: Apolión, na' len diža' xiža': Da' Zchinnjen.

<sup>12</sup> Ba wdé da' nežw da' zžia yin' benách ka', san za'gak yechóp da' ka' wžia yin' légake'.

<sup>13</sup> Wbás xope che ya'abá bkweže' lozba' chien', na' benla' chi'i to benne' zchalje' gachje láwe'le da' tape da' zej naken ka loz beže, da' ka' dá'gaken dape la'ate bkogen' da' naken ya oro, da' žen' law Dios. <sup>14</sup> Bennen' zcháljlene' wbás xopen' che ya'abá, wbasen' bkweže' lozba' chien'. Bchalje', na' wnné': "Beseže tape wbás xiwe' ka' zej nžejen žoa'a yegw Éufrates."

<sup>15</sup> Naž beseže' tape wbás xiwe' ka', wbás ka' bkwez Dios che ža na'ze, da' naken ža na', na' byo' na', na' yiz na', nich gótgaken to kwe' che chonne kwe' benách ka' nníta'gake' yežlyó. <sup>16</sup> Benla' kan nbabgak benne' ka' žjake' lo wdile, benne' ka' žiagake' bia ka', na' zjáklene' tape wbás xiwe' ka'. Zej nake' chope gaywá' mil mile'.

<sup>17</sup> Bl'e dáwe'la' bia ka', na' benne' ka' zej žiagake'-ba' zej nakw lchó'gake' da' naken xna gole, na' ya'a ka ya'abá, na' gache. Zej nak yichjgak bia ka' ka yichjgak beže yixe' ka', na' lo žoa'agakba' želžój yi', na' žen che yin', na' to da' zzeyle'en, da' nzin' sufre. <sup>18</sup> Da' ka' želžojen žoa'agakba' bétgaken to kwe' che chonne kwe' benách ka' nníta'gake' yežlyó, da' ka' zej naken yi', na' žen chen, na' dan' zzeyle'en. <sup>19</sup> Da' ka' zdíl-lengak bia ka' želžojen žoa'agakba', na' lezka' da' zej žian lo xbánakba' dan' zej nak xbánakba' ka' bele snia ka', na' žiagak yíchjgakba' da' zdíl-lengakban'.

<sup>20</sup> Yezíka'gak benách ka', benne' ka' bi gótgake' lo da' chope ki da' zžia yí'gaken, bi beyát láže'gake' nich biž góngake' kan žónteze žóngake', na' bi bsángake' zka'n zéngake' be' xiwe' ka', na' lo'a ka', da' ka' bi zlé'egeklen, na' bi žéngeklen, na' bi zžá'gaken. <sup>21</sup> Bi beyát láže'gake' nich biž gótgake' benách ka', na' nich biž góngake' yela' wžá' chégake', na' da' zia da' žóngake', na' yela' zban chégake'.

## 10

*Wbás che ya'abá, wbasen' noxe' to yichdo' lo ne'e*

<sup>1</sup> Naž bl'e'ela' yetó wbás wa'le che ya'abá, wbasen' bžoje' ya'abá che Dios, na' betje' lo yo, na' nakwe' bejw ya'abá, na' zoa to pita' ya'a yichjle'. Žákti'te lawe' kan z'na' wbíž, na' zej nak ni'e ka yag wa'le ka' da' želyeyen. <sup>2</sup> Noxe' to yichdo' nyaljwn lo ne'e, na' len ni'e li ža bleje' lo nisko', na' len ni'e yegle bleje' lo yo biž. <sup>3</sup> Naž wnnié' zižje, na' benle chi'e kan nenle kate' zbežya'a beže yix'e', na' katen' beyož wnnié' zižje, na' wnnegak gaže wzió' ka'. <sup>4</sup> Wdé wnnegak wzió' ka', neda' za' wzoja' le'e yiche, san benla' che to benne' zchalje' ya'abá che Dios, na' gože' neda': “Bkáche' ze da' wnnagak gaže wzió' ka'. Bi wzojon' le'e yiche.”

<sup>5</sup> Naž wbás che ya'abán', wbasen' bl'e'ela' zie' lo nisko', na' lo yo biž, bchis ne'e li ža zaka' li ya'abale, <sup>6</sup> na' ben choch xtiže'e ni'a che Bennen' zoakze', Bennen' bene' ya'abá, na' yežlyó, na' nisko', na' da' ka' zej den to to latje ka', na' wnné': “Biž želen, <sup>7</sup> san kate' wbás gaže che ya'abá wkweže' lozba' chien', na' yeyož gon Dios da' ngache' chie', dan' bloe'ele' benne' wen žin chie' ka', benne' ka' bcháljgake' lo wlaze' le'.”

<sup>8</sup> Naž bennen' benla' chie' bchalje' ya'abá che Dios bcháljlene' neda' da' yoble, na' wnné': “Wyéj, bejxi' yichdo' nyaljwn', dan' zoan lo na' wbás che ya'abán', wbasen' žleje' lo nisko', na' lo yo biž.”

<sup>9</sup> Wyá'a gan zoa wbás che ya'abán', na' wnnabla'-ne' gonne' yichdon' chia'. Wbás che ya'abán' gože' neda', na' wnné': “Wžín', bdawn'. Lo žo'o gaken žix kan nak china' bez, san lo li'o yeyaken sla'.”

<sup>10</sup> Wzi'a yichdon' dan' zoan lo ne'e, na' bdawan'. Lo žoa'a goken žix kan nak china' bez, san katen' beyož bdawan', na' beyaken sla' lo li'a. <sup>11</sup> Naž gože' neda': “Žala' wchaljo' da' yoble lo wláz Dios lawgak zan kwe' benách zi'to' ka', na' gan zej nnita' yež zante ka', na' gan zcháljgake' da' zan diža' yoble ka', na' lawgak benne' zan, benne' wnná bia' ka'.”

## 11

*Chope benne' zzoa lígake'*

<sup>1</sup> Naž bla' to benne', na' benne' neda' to ya xtil da' naken ka to da' žžixlenžo, na' gože' neda': “Wzó ža', na' bžix yodo' che Dios. Lezka' bžix bkog la'y chen, na' blab benne' ka' nnita'gake' ga na', benne' ka' zka'n zéngake' Dios. <sup>2</sup> Bi wžixo' li'a yodon' dan' den na'le, dan' nden lo na'gak benách zi'to' ka', na' wléjgake' yež la'y chope-yeyón byo'.”

<sup>3</sup> Lezka' gože' neda': “Sela'a chope benne' nich wzóa lígake' chia' neda', na' wcháljgake' lo wlaza' neda' chežinno gaywá' chonnalaj ža, na' gákwgake' laže' zeche'.” <sup>4</sup> Benne' chope ki, benne' zzoa lígake', zej nake' chope yag olibo, yag ka' nyejw le'e yiche la'y kan nak chégaken, na' lezka' zej nake' chope da' zej nwa' yi', da' ka' zej žen' law Dios, Xan yežlyó nga. <sup>5</sup> Cha' yénele no benne' gone' chégake' da' zia, na' žoj yi' lo žoá'agake' da' wzeyen bennen', na' goten le', na' lezka' goten benne' ka' žží'igake' chégake'. <sup>6</sup> Chope benne' ki nzi' lo ná'gake' wséjwgake' xnez nis yejw che ya'abá, nich bi gak yejw kate' ža ka' žala' wcháljgake' lo wláz Dios, na' lezka' nzi' lo ná'gake' góngake' ga yeyák nis žen, na' góngake' ga galj yižwé' yežlyó nga, na' ki góngake' ba'le chí'iteze yénegekle'. <sup>7</sup> Kate' yeyož wzóa lígake' chia' neda', na' žoj bia snia lo latje chol, na' tíl-lenba' légake', na' wléj wchochjba' légake', na' gotba' légake'. <sup>8</sup> Be'la' žen chégake' xóagaken lo nez blo che yež žen, gan wdá' Xanžon' le'e yag kroze, na' kan žsaka' ležžo, lezka' nzin' Sodoma, na' lezka' Egipto. <sup>9</sup> Benách yógo'te yež ka', na' yógo'te benách zi'to' ka', na' yógo'te benách ka' zcháljgake' da' zan diža' yoble ka', na' benách ka' nnita'gake' yógo'te yežlyó ka', lé'egekle' be'la' žen chégake', na' chonne ža yo'o gachje bi gónngake' latje no benne' wkache'e légake' lo yežw ba. <sup>10</sup> Chaz láže'le'egak benne' ka', benne' nnita'gake' yežlyó nga dan' gotgak chope benne' ki, benne' bcháljgake' lo wláz Dios, dan' bsaka' zí'gake' benách ka' nnita'gake' yežlyó nga, na' lo yela' žebél chégake' séla'gake' da' wnéjzwzegake' ljéžgake' toe' yetóe'.

<sup>11</sup> Naž kate' ba bza'a chonne ža yo'o gachje ka', Dios besbane' lógake', na' belyase' belzje', na' bžébegak yógo'te benách ka', benne' ka' blé'egekke' lógake'. <sup>12</sup> Naž benle chi'i to benne' wnnié' zižje ya'abá che Dios, na' gože' lógake': "Le kwen nga."

Belbene' lo bejw ya'abá zaka' li ya'abale, na' benne' ka' bží'igake' chégake' blé'egeklen'. <sup>13</sup> Ka' gaze wzó' yežlyó, na' byinnj to kwe' che chi kwe' yo'o ka' wžé'gaken lo yežen', na' katen' wzó', gotgak gaže mil benách ka'. Bžébegak benne' ka' zej nga'ne', na' bka'n zéngake' Dios, Bennen' zoe' ya'abá.

<sup>14</sup> Ba wdé da' bežope da' zžia yin' benách ka', na' za' gak da' beyonne da' wžia yin' lógake'.

*Wbás gaže che ya'abá* zkwéže' lozba' chien'

<sup>15</sup> Wbás gaže che ya'abá bkweže' lozba' chien', na' benne' ka' nníta'gake' ya'abá che Dios wnnégake' zižje, na' wnnágake':

¡Gan wnná bia'gak benách ka' lo yežlyó

zej nden lo na' Xanžo Dios, na' lo na' Benne' Criston'!

¡Le' nna biá'teze'!

<sup>16</sup> Naž tap žoa benne' gole ka', benne' žé'gake' gan zej nape' yela' wnná bia' law Dios, bzechw lágwage' lo yo, na' bka'n zéngake' Dios. <sup>17</sup> Na' wnnágake':

¡Xanto' Dios, napkzo' dot yela' wak!

Wzoakzo', na' zoakzo', na' za' yidkzo'.

Žóxkeno', dan' ba bkonlo' žin yela' wak zen chio',

na' zzo lawo' zna bi'o.

<sup>18</sup> Belžá'a benách yež ka' san ba bžin ža gon zí'gako'-ne'.

Naken ža wchi'a lažo'o benne' gat ka'.

Yebi'o chegak wen žin chio' ka', benne' ka' bcháljgake' lo wlazo' Le', benne' ka' zej nake' chezo',

benne' ka' wdápegake' Lo' ba la'ne,

benne' gaxjw ka', na' benne' zaka' ka'.

Ba bžin ža wžia yi'o benne' ka' bchínjgake' yežlyó.

<sup>19</sup> Naž byaljw yodo' che Dios da' žen' ya'abá, ga na' nla' law kak la'y gan yo'o diža' da' zka'n chawen', dan' ben Dios. Wyép yes yežlyó, na' benle žaxto' zen, na' wnné wzió'. Wzó' yežlyón', na' wžé' yej nis ži'a.

## 12

*To no'le, na' to bele* zen sniale'e

<sup>1</sup> Naž bla' law to da' zen da' nak bian' lo ya'abá che Dios. Bla' law to no'le nakwe' da' naken ka wbíž, na' zoa zan ni'e da' naken ka byo'. Žia yichje' to da' naken oro gan žiagak chežinno da' ka' zej naken ka belj baní' ka'. <sup>2</sup> No'len' za' galj bi' že'n chie', na' zbéžyi'e dan' zdia' li'e, na' zžáka'li'e dan' žalj to xkwide' chie'. <sup>3</sup> Naž bla' law yetó da' nak bian' lo ya'abá che Dios. Bla' law to bele zen sniale'e, bia zna'ba' xna gole, na' žiagak gaže yichjba', na' chi lozba', na' žia to da' naken oro to to yichjba' ka'. <sup>4</sup> Len xbanba' wzobba' to kwe' che chonne kwe' belj ka' zej nla' ya'abá, na' bžo'nba' lógaken lo yežlyó. Wzé bele zen sniale'e na' law no'len' ba žalj xkwide' chie', na' wzoaba' gawba' xkwide' chien' kate' ba naljbe'. <sup>5</sup> No'len' bzoe' to xkwide' byodo', Bin' žala' nna bia'be' yógo'te yež ka' len yela' wak zen. Dios la' bkwestie' Xkwiden' che no'len', na' bchise'-be' gan zoakze' Le', lo latje blon' gan ži'e zna bi'e. <sup>6</sup> Bzonnj no'len', na' wyeje' lo latje dach, gan ba bkwez Dios to latje che no'len'. Wáwgake' le' ga na' chežinno gaywá' chonnłalj ža ka'.

<sup>7</sup> Wdé gokgak da' ki, na' gokle'e wdile lo ya'abá che Dios. Migel, wbás blo che ya'abá len wbás ka' žónlengake' le' tzen, beldil-lene' bele zen sniale'e na', na' beldile bele zen na', na' wbás xiwe' ka' žónlengaken leba' tzen, <sup>8</sup> san bi be wžéke'lba' lo wdilen'. Che len biž bžélgekle latje chégaken ya'abá che Dios. <sup>9</sup> Ka' goken, belžo'ne' bele zen sniale'e na' na'le, belen' wzoaba' ža ni'te, na' nzin' Da' Xiwe', na' Satanás, dan' žon láže'len yógo'te

benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. Belžo'ne' da' xiwe' lo yežlyó nga, tzen len wbás xiwe' ka', be' ka' žónlengaken da' xiwen' tzen.

<sup>10</sup> Naž benla' chi'i to benne' wnnié' zižje ya'abá che Dios, na' wnné':

Na'a ba bžin ža la' law yela' žeslá da' ben Dios,  
na' yela' wak chie', na' yela' wnná bia' chie',  
na' lezka' yela' wnná bia' che Benne' Criston',  
dan' ba bžó'ngake' da' xiwe' na'le,  
dan' besbagan' lježžo ka' zia dot ža dot yele,  
dan' benen law Dios chežo.

<sup>11</sup> Bežojgak lježžo ka' chawe', dan' bkóngekle' žin xchen Bennen' nake' Zíla'do' che Dios, na' dan' bkóngekle' žin xtiža' Dios da' bcháljgaken'.

Bi be' láže'gake' yela' nban chégake', san gótgake'.

<sup>12</sup> Che len gak yela' žebél ya'abá che Dios.

¡Le yebél le'e, zoale ga na'!

Da' nyáche'le'e gaken chele le'e zoale yežlyó, na' lo nisdo', dan' ba betj da' xiwe', na' blan' gan zoale.

Zža'le'e da' xiwen' dan' nnezlen yetó chí'ido'ze de latje chen.

<sup>13</sup> Katen' gókbe'ele bele zen sniale'e na' ba bžó'ngake' -ba' lo yežlyó, naž wžia láže'ba' no'len' bzoe' Xkwide' byodo' chien'. <sup>14</sup> Naž Dios bnezjwe' no'len' chope xil bsia ži'a nich gak le' lo be'ze, na' wkwase' gan zoa bele zen sniale'e na', nich žine' latje chie' lo latje dach. Wáwgake' le' ga na' chonne yiz yo'o gachje ka'. <sup>15</sup> Naž bele zen sniale'e na' beyebba' nis zil zaka' xkóže'le', da' goken ka to nis yegw, na' gónelba' wa'ten no'len'. <sup>16</sup> Naž yežlyó góklenen no'len', na' wyaljw lo yo, na' we'jen nis yegon' dan' beyéb bele zen sniale'e na'.

<sup>17</sup> Naž bele zen sniale'e na' bžá'ále'eba' no'len', na' wyejba', na' bejtíl-lenba' za'sóe' ka' zej nga'ne', benne' ka' žóngake' kan nak da' wnná Dios, na' dot láže'gake' žóngake' kan zna xtiža' Jesús, Benne' Criston'.

## 13

### *Chope bia snia*

<sup>1</sup> Wžia' neda' lo yož žoa'a nisdo', na' ble'ela' to bia snia, bia žiagak gaže yichjba', na' chi lozba', na' zbenba' zžojba' lo nison'. Žiagak chi da' naken oro lo yichjba' ka'. To to lozba' žia to da' naken oro, na' to to lo xgaba' ka' nyejw to la da' naken xiwe' dan' bi de Dios chawe'. <sup>2</sup> Bia snia na' ble'ela' zna'ba' kan zna' bežto', na' nak ní'aba' kan nak ni'a oso, na' žoa'aba' naken kan nak žoa'a beže yixé'. Bele zen sniale'e na' bdeba' yela' wak cheba' lo na' bia snia ni tzen len latje cheba' gan zna bia'ba', na' lezka' yela' wnná bia' zen cheba'. <sup>3</sup> Žia we' to yichj bia snia na', da' naken da' goten leba', san beyák wen', na' bebángekle' yógo'te benách ka' nníta'gake' yežlyó nga, na' bénlengake' bia snia na' tzen. <sup>4</sup> Lezka' bka'n zéngake' bele zen sniale'e na' dan' bdeba' yela' wnná bia' cheba' lo na' bia snia na'. Lezka' bka'n zéngake' bia snia na', na' wnnágake': “¿Nožkze benne' nake' zen kan nak zen bia snia na', na' nožkze benne' sáke'le' tíl-lene'-ba'?”

<sup>5</sup> Lezka' bia snia na' wzí' lo na'ba' zchaljba' da' zka'n zen kwinba', na' diža' xiwe' da' zneba' che Dios. Chope-yon byo' gota' lo na'ba' yela' wnná bia' na'. <sup>6</sup> Wzó lawba' zneba' che Dios, na' wnné' zi'ba' che La Dios, na' che latje la'y chie', na' chegak benne' ka' nníta'gake' ya'abá che Dios. <sup>7</sup> Lezka' wzí' lo na'ba' tíl-lenba' benne' ka' zej nake' che Dios, na' zejte wléj wchochjba' légake'. Lezka' wzí' lo na'ba' nna bia'ba' yógo'te benách zi'to', benách ka' nníta'gake' yógo'te yež ka', na' yógo'te benách ka' zcháljgake' diža' yoble ka', na' benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga. <sup>8</sup> Yógo'te benách ka' nníta'gake' yežlyó nga bka'n zéngake' bia snia na', benne' ka' bi zej nyejw lágake' le'e yiche che yela' nban, yichen' bzoj Bennen' nake' Zíla'do' che Dios katen' bi na' gata' yežlyó nga, na' wnnakze Dios gat Bennen' nake' Zíla'do' ni'a chegak benách chie' ka'.

<sup>9</sup> Cha' zoa no benne' ženle', žala' wzé nage'.

<sup>10</sup> Benne' ka' Dios wnnakze' žéjgake' do ya,



žala' žéjgake' do ya,  
na' benne' ka' Dios wnnakze' gátgake' lo ya ntoche',  
lo ya ntoche' gátgake'.

Che len, benne' ka' zej nake' che Dios žala' kwez zen láže'gake' na' chejlé'gake' chie' Le'.

<sup>11</sup> Wdé na' ble'ela' yetó bia snia, bian' bžojba' lo yo. Žiagak chope lozba' kan zej nak loz zila', na' zchaljba' kan zchalj bele zen sniale'e na'. <sup>12</sup> Bia snia ni wzí' lo na'ba' dot yela' wnná bia' che bia snia nežwn', katen' zóalenba' leba'. Bia snia bežopen' žonba' ga zka'n zengak yógo'te benách ka' nníta'gake' yežlyó nga bia snia nežwn', bian' beyák wen' da' goten leba'. <sup>13</sup> Lezka' bia bežopen' žonba' da' ka' zej nak bian' na' zejte žonba' ga žetj yi' da' zan' ya'abá, na' zyinnjen lo yo lawgak yógo'te benách ka'. <sup>14</sup> Žon láže'lba' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga len da' ka' zej nak bian' dan' nzi' lo na'ba' žonba' law bia snia nežwn'. Gožba' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga góngake' to lo'a bia snia na', bian' gok we' lo ya ntoche', na' zoaba' nbanba'. <sup>15</sup> Nzi' lo na'ba' žonba' ga soa nban lo'a bia snia nežwn', na' gak wchaljen, na' gonen ga gatgak yógo'te benne' ka' bi wká'n zéngaken'. <sup>16</sup> Benba' ga wdá' yógo'te benách ka' to da' nak bian' zej nake' toze len leba', benne' gaxjw ka', na' benne' zaka' ka', benne' wnni'a ka', na' benne' yache' ka', benne' ka' bi zej ndo'e, na' benne' ndo'w ka'. Bda'ba' da' nak bian' lo ná'gake' li ža o lo xgágake'. <sup>17</sup> Bi gok nitó benne' bi da' ga'we' o bi da' gote'e cha' bi de'e da' nak bian', o cha' bi de'e la bia snia na', o kan nbab laba'. <sup>18</sup> Na'a žala' gata' chio' yela' žejní'il. No benne' nape' yela' žejní'il žala' wlabe' kan nbab la bia snia na', da' naken tlebe kan nbab la benne', na' kan nbab laba' naken xope gaywá' chonnłalj xope.

## 14

*Da' žolgak to gaywá' tape yon mil benne' byo*

<sup>1</sup> Wdé na' bwia', na' ble'ela' Bennen' nake' Zíla'do', na' zie' law ya'adon' da' nzin' Sión. Žónlengak to gaywá' tape yon mil benne' byo ka' Le' tzen, na' nyejw le'e xgágake' La Bennen' nake' Zíla'do', na' lezka' La Xe'. <sup>2</sup> Naž benla' to da' zgo'on žaxto' ya'abá che Dios, da' znne zižjen kan znne to yegw zen o kan znne wzio'. Benla' da' ženle kate' no benne' žinne' to da' žolen da' žian do zan. <sup>3</sup> Žól'gake' to da' kobe, na' nníta'gake' law latje blon', na' lezka' law gan zej nnita' tape benne' ban ka' len benne' gole ka'. Bi gak nitó benne' gole' da' žolgak benne' ki, san légakze to gaywá' tape yon mil benne' byo ka', benne' ka' Benne' Criston' beya'we' ladjw benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. <sup>4</sup> Benne' byo ka' zej nake' li laže' dan' bi wnníta'lengake' no no'le, na' zej nake' benne' kwíde'ze. Žjákłene' Bennen' nake' Zíla'do' gáte'teze gan zeje'. Benne' Cristo na'kze beya'we' légakze ladjwgak benách ka', na' zej nake' benne' nežw ka' bde kwíngake' lo na' Dios, na' lo na' Bennen' nake' Zíla'do'. <sup>5</sup> Batkle ben láže'gake', na' bi gak nitó benne' bi da' nnie' chégake' gan nníta'gake' law latje blon' gan že' Dios.

*Da' bchaljgak chonne wbás che ya'abá*

<sup>6</sup> Naž ble'ela' yetó wbás che ya'abá, na' wdíe' lo be'ze zan ya'abá, na' noe'e diža' chawen' da' zoan to chi'ize nich wzenlen' benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga, benne' ka' zej nbabe' yógo'te yež ka', na' yógo'te benách zi'to' ka', na' yógo'te benne' ka' zchaljgake' diža' yoble ka', na' benne' yógo'te yežlyó ka'. <sup>7</sup> Wnné zižje wbasen', na' wnné': Le žebe Dios, na' le goł da' zka'n zen Le', dan' za' wchi'a laže'e benách ka'.  
jLe wká'n zen Dios! Lekze' bene' ya'abá, na' yežlyó,  
na' nisko', na' gan žal nis.

<sup>8</sup> Yetó wbás che ya'abá bejnawe' wbás nežwn' che ya'abá, na' wnné': “Ba beyóž che yež Babilonia. Ba beyóž che yež zen na'. Ka' goken chen dan' bengak benne' ka' nníta'gake' lo yežen' ga wzí' lo na'gak benne' yógo'te yež ka' góngake' kan zej nak da' sban da' zdan láže'gake'.”



<sup>9</sup> Yetó wbás che ya'abá bejnawe' wbás bežopen' che ya'abá, na' wnnié' zižje, na' wnné': "Cha' no benne' wká'n zene' bia snia, na' ló'aba', na' cha' we'e latje ta' xge' o lo ne'e dan' nak bia' nake' toze len leba', <sup>10</sup> Dios wsaka' zi'e le' lo yela' zža'a chie'. Sáka'le'e bennen' lo yi', na' lo dan' zzeyle'en, lawgak wbás che ya'abá ka', na' law Bennen' nake' Zíla'do'. <sup>11</sup> Kwénteze žen che yin' gan sáka'gak benne' ka'. Dot ža dot yele sáka'gak benne' ka' bka'n zéngake' bia snia na', na' ló'aba', na' batkle gata' latje yeží' láže'gake', na' bi yeží' láže'gak benne' ka' bé'gake' latje ta' laba' légake'. <sup>12</sup> Che len žala' kwez zen láže'gak benne' ka' zej nake' che Dios, na' góngake' kan wnnakze' Le', benne' ka' žejlé'gake' che Jesusen'."

<sup>13</sup> Naž benla' chi'i to benne' zchalje' ya'abá che Dios, na' gože' neda', na' wnné': "Bžoj da' ni le'e yiche: ba nez zen gaken chegak benne' ka' gátgake' na'a so law, benne' ka' žejlé'gake' che Xanžon'."

Dios Be' La'y wnné': "Ka'kze gaken. Yeží' láže'gake' lo žin da' žóngake', na' gata' yela' žebél chégake' da' naken tlebe len da' béngake'."

### *Žezí'gake' linn che yežlyó*

<sup>14</sup> Naž bwia', na' b'le'ela' to bejw ya'abá da' naken zíla'do'ze, na' lo bejw na' že' to Benne' znne'e kan znna' Bennen' Golje' Benách, na' žia to da' naken oro yichje', na' lo ne'e noxe' to ya ntoche'. <sup>15</sup> Bžoj to wbás che ya'abá lo yodo', na' wnnié' zižje, na' gože' Bennen' ži'e lo bejwn', na' wnné': "Bkonle žin ya ntoche' chio', na' bchog bisto zoa' stribe dan' ba bžin ža chogon'. Ba nbiž bisto chen, da' ka' zej den yežlyó."

<sup>16</sup> Naž Bennen' ži'e lo bejwn' bkonle' žin ya ntochen' dot yežlyó, na' bchoge' da' b'lan' lo yo.

<sup>17</sup> Naž bžoj yetó wbás che ya'abá lo yodon' da' žen' ya'abá che Dios. Lezka' noe'e to ya ntoche'. <sup>18</sup> Bžoj yetó wbás che ya'abá žoa'a bkogen', na' nzi' lo ne'e wkonle' žin yi', na' wnnié' zižje, na' bliže' wbás nežwn' che ya'abá, wbasen' noe'e ya ntochen', na' wnné': "Bkonle žin ya ntoche' chion', na' btob da' želbía lba uba ka', da' zej žen' yežlyó, dan' ba na da' želbía lba uba ka'."

<sup>19</sup> Naž wbás ni che ya'abá bkonle' žin ya ntochen' dot yežlyó, na' btobe' da' želbía lba uba ka', da' zej žen' yežlyó, na' bejžon'en' to lo bloj zen gan zzi xis uba. Da' ni zloe'elen kan gon Dios, wsaka' zi'e benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. <sup>20</sup> Bleje' da' želbía lba uba ka' lo blojen', da' zoan žoa'a yež na'le, na' lo blojen' bžoj žen, da' wyepen ga bžinten žoa'agak bia ka', na' wdé žen na' dot gan gak sa'žo gaže ža.

## 15

### *Gaže yižwé' ka' da' zej nwa' gaže wbás che ya'abá*

<sup>1</sup> B'le'ela' yetó da' zen ya'abá che Dios da' nak bian', da' žonen ga žebanlžo. Bžojgak gaže wbás che ya'abá, na' zej noxe' gaže yižwé' ka' da' ze lawtegaken, da' ka' Dios wkonle' žin nich yeyóž wsaka' zi'e benách ka' nníta'gake' yežlyó nga.

<sup>2</sup> Lezka' b'le'ela' to da' naken ka to niso' da' žepen yes baní' ka yej jese da' yo'on yi'. Benne' ka', benne' belágake' lo na' bia snia, na' lo na' ló'aba', na' bi wzí'gake' laba', zégake' lawle da' naken ka to niso', na' zej noxe' da' ka' zgól'gake', da' ka' bnezjw Dios légake'. <sup>3</sup> Žól'gake' da' beł Moisés, bennen' goke' wen žin che Dios ža ni'te, na' naken da' žól'gake' che Bennen' nake' Zíla'do'. Wnnágake':

Le', Xanto' Dios, napkzo' dot yela' wak.

Zenle'e zej nak yógo'te da' beno',

da' ka' žóngaken ga žebanlto'.

Znna bi'o Le' yógo'te yež ka'.

Dot chawe', na' li láže' naken da' žono'.

<sup>4</sup> ¿Zoa no benne' bi žebe' Le', Xanto'?

¿Zoa no benne' bi wká'n zene' Le'?

Tozo' Le' nako' la'y.

La'gak benách yógo'te yež ka' gan zo',  
na' wká'n zéngake' Le'  
dan' zlé'egekle' nak chawe' yógo'te da' žono'.

<sup>5</sup> Wdé gok da' ni, bwia', na' ble'ela' byalju yodon' da' žen' ya'abá che Dios gan de latje la'y da' nak bian' Dios zóalene' benách chie' ka'. <sup>6</sup> Gaže wbás che ya'abá bžójgake' lo latje la'y na', na' zej noxe' gaže yižwé' ka'. Zej nakwe' laže' da' záka'le'en, na' žákti'ten, na' zej nžej bayw ka' da' zej naken ya oro lchó'gake'. <sup>7</sup> Naž to benne' ladjw tape benne' ban ka' bnezjwe' che chegak gaže wbás che ya'abá ka' gaže zíga'do' da' zej naken ya oro, na' zej nžan' da' zloe'elen yela' zža'a che Dios, Bennen' zoakze'. <sup>8</sup> Lo latje la'y na' wžé' žen che yi', dan' zej že' yela' baní', na' yela' wak zen che Dios ga na'. Bi gak nitó benne' choe'e lo latje la'y na' kate' téžegak gaže yižwé' ka' da' zej nwa' gaže wbás che ya'abá ka'.

## 16

Zíga'do' ka' da' zloe'egeklen yela' zža'a che Dios

<sup>1</sup> Naž benla' chi'i to benne' wnnié' zižje lo latje la'y na', na' gože' gaže wbás che ya'abá ka', na' wnné': "Le chej, na' le chejlalje gaže zíga'do' ka' lo yežlyó, da' ka' zej nžan' da' zloe'elen yela' zža'a che Dios."

<sup>2</sup> Wyéj wbás nežw che ya'abá, na' bejlalje' da' nžan' zíga'don' da' noe'e lo yežlyó. Da' nžan' zíga'don' benen ga wžia we' da' zlale'en lo beła' žen chegak benne' ka' zej de'e da' nak bia' zej nake' toze len bia snia na', na' lezka' lo beła' žen chegak benne' ka' zka'n zéngake' ló'aba'.

<sup>3</sup> Naž wyéj wbás bežope' che ya'abá, na' bejlalje' da' nža' zíga'don' da' noe'e lo nisdó, na' nisen' beyaken žen kan nak žen che to benne' gat, na' gotgak yógo'te da' ka' zej yo'on lo nison'.

<sup>4</sup> Wyéj wbás beyonne' che ya'abá, na' bejlalje' da' nža' zíga'don' da' noe'e gan zej de yegw ka', na' gan žal nis, na' yógo'te nis ka' beyákgaken žen. <sup>5</sup> Naž benla' zchalj wbás che ya'abán', wbasen' nzi' lo ne'e zkonle' žin nis, na' wnné': "Xanto' Dios La'y. Zoakzo', na' wzoakzo'. Chawe' nako' dan' zchogo' chegak benách sáka'gake' ki, <sup>6</sup> dan' blálgake' žen chegak benne' ka' zej nake' chio' Le', na' žen chegak benne' ka' bcháljgake' lo wlazo' Le'. Na'a, žono' Le' ga yé'jgake' žen dan' ki žala' gaken ché'gake'."

<sup>7</sup> Naž benla' bchalj to benne' wzóe' žoa'a bkogen' da' žen' ya'abá che Dios, na' wnné': "Ka'kze gaken, Xanto' Dios, napkzo' dot yela' wnná bia'. Dot da' li, na' chawe' nak kan zchogo' chegak benách sáka'gake'."

<sup>8</sup> Wyéj wbás bedape' che ya'abá, na' bejlalje' da' nža' zíga'don' da' noe'e lo wbíž, na' Dios bi'e wbižen' latje bzeyle'en benne' ka' len yi' chen. <sup>9</sup> Wyeygak yógo'te benách ka' dan' bzey wbíž lé'gake', san bi beyát láže'gake', na' bi bka'n zéngake' Dios. Wnné' zí'gake' che Dios, Bennen' yo'o lo na'kze' sele'e da' ki da' žsaka' zí'gaken benách ka'.

<sup>10</sup> Wyéj wbás gayo' che ya'abá, na' bejlalje' da' nža' zíga'don' da' noe'e lo latje che bia snia gan zna bia'ba', na' wžé' chol ga na'. Naž, benách ka' bdáwya'agake' lóže'gake' dan' wzáka'le'egake', <sup>11</sup> san bi beyát láže'gake' nich biž góngake' da' zia da' žóngake'. Wnné' zí'gake' che Dios, Bennen' zoe' ya'abá dan' zzáka'le'egake' ni'a che wen' da' žíagake'.

<sup>12</sup> Wyéj wbás xope che ya'abá, na' bejlalje' da' nža' zíga'don' da' noe'e lo yegw zen da' nzin' Eufrates, na' bebíž nis yegon' nich yalju nez gan tegak benne' wnná bia' ka' žójgake' zaka' gan zla' wbíž.

<sup>13</sup> Naž ble'ela' bele zen sniale'e na', na' bia snia na', na' bennen' zchalje' lo wlázgakba', na' bžojgak chonne be' xiwe' lo žoá'agakba', da' ka' zžia yí'gaken benách ka', na' znná'gaken kan zna'gak blož ka'. <sup>14</sup> Chonne be' ki zej naken be' ka' che da' xiwe', be' ka' žóngaken da' zej nak bian' da' góngaken ga yebá'gekle benách ka'. Yjak be' xiwe' ka' dot yežlyó nga, na' bejtóbgaken benne' wnná bia' ka' nich chjake' lo wdilen' da' gaken lo ža zen che Dios, Bennen' napkze' dot yela' wnná bia'. <sup>15</sup> Ki wnná Dios: "Le wia nga. La'a neda' cholze kan zla' to benne' wbán. Ba nez zen gaken che no benne' nake' ban láže', na' žape chi'e da' nakwe', nich bi gon byenen te' gal yidze', na' bi yedoe'ele' lawgak

benách ka'." <sup>16</sup> Be' xiwe' ka' betóbgaken benne' wnná bia' ka', na' bdóbgake' to latje da' nzin' len diža' hebreo: Armajedón.

<sup>17</sup> Wyéj wbás gaže' che ya'abá, na' bejlalje' da' nža' zíga'don' da' noe'e lo be'ze, na' to benne' wnnié' zižje lo latje la'y da' žen' ya'abá che Dios gan de latje blon', na' wnné': "Ba naken."

<sup>18</sup> Naž wyép yes, na' gokle'e žaxto', na' wnné wzió'. Wzó' yežlyó, da' wzo'žen ka ba wzó' kate' ne zej nnita' benách ka' lo yežlyó nga. <sup>19</sup> Yež zen na' bžojen chonne kwe'le, na' wzía yi'gak yež ka' zej žen' dot yežlyó nga. Dios bejsá' laže'e che da' zia da' bengak benách ka' nníta'gake' lo yež zen na' da' nzin' Babilonia, na' lo yela' zža'a chie' bsaka' zi'e benne' ka' nníta'gake' yežen'. <sup>20</sup> Belgache' yežlyodo' ka' da' zej žen' gachje lawle nido', na' biž wže'gak ya'a ka'. <sup>21</sup> Lezka' byinnj yej nis ži'a, da' zan' ya'abá, na' bejxwn lo yichjgak benách ka', na' yej nisen' nále'len ka to gaywá' ya to ton. Yógo'te benách ka' wnné zígake' che Dios ni'a che yej nisen', dan' bsaka' zi'le'en légake'.

## 17

*Dios* zchoge' che yež zen kwia yin'

<sup>1</sup> Naž bla' to wbás che ya'abá gan zoa', wbasen' nbabe' gaže wbás ka' biá'gake' gaže zíga'do' ka' da' zej naken ya oro. Bcháljlene' neda', na' wnné': "Da nga, na' wloe'ela' le' kan gon Dios, wchinnje' yež zen na' da' naken ka to no'le le'e, na' žen' lo nido' ka'." <sup>2</sup> Benne' wnná bia' ka', benne' ka' bēnlengake' no'len' da' sban, na' benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, wzóžgekle' ni'a che da' sban da' žon no'len'."

<sup>3</sup> Naž yetó da' bloe'el Dios Be' La'y neda'; wbás che ya'abán' bchi'e neda' to latje dach, na' ble'ela' to no'le, na' to bia snia, na' no'len' žie'-ba'. Bia snia na' znná'ba' xna'le'e. Žiagak gaže yichjba', na' chi lozba', na' zej da'ba' diža' ka' da' žon díjtgeklen Dios. <sup>4</sup> No'len' žie'-ba' nakwe' laže' xna, na' laže' xna'le'e. Žiagak da' xtan ka' le' da' zej naken ya oro, na' yej zaka' ka', na' bga ka'. Lo ne'e noxe' to zíga'do' da' naken ya oro, dan' nžan' da' sban che da' sban da' žone'. <sup>5</sup> Lo xge' zej nyejw kan lie', da' ka' zloé'egeklen to da' ngache', na' ki zej naken: "Yež Babilonia, Yež Blo" na' "Xna'gak No'le Le'e Ka'" na' "Xna' Da' Sban Da' Den Yežlyó." <sup>6</sup> Gókbe'ela' nzožle no'len' dan' bene' ga bla'j žen chegak benne' ka' zej nake' che Dios, na' žen chegak benne' ka' betgak benách ka' légake' dan' bzoa lígake' che Jesusen'.

Kate' ble'ela' no'len', bebánle'ela'. <sup>7</sup> Wbás che ya'abán' gože' neda', na' wnné': "¿Biz chen' žebanlo'? Wzejni'ila' le' da' ngache', dan' zloe'el no'len', na' dan' zloe'el bia snia na' žie'-ba', bian' žiagak gaže yichjba', na' chi lozba'. <sup>8</sup> Bia snia na' dan' ble'elo' wzoaba' zga'ale san bi zoaba' na'a, na' za' žojba' latje cho' che benne' gat ka', na' chejba' gan kwia yi'ba' to chi'ize. Benne' ka' nníta'gake' yežlyó, na' bi zej nyejw lágake' le'e yiche che yela' nban da' bzoj Dios ža ni'te katen' bi na' gone' yežlyó, yebágekle' katen' lé'egek'le' yebán bia snia na', bian' wzoaba' zga'ale san bi zoaba' na'a. <sup>9</sup> Da' ni naken to da' wzejni'ilen no benne' gak chejni'ilen': Gaže yichjba' ka' zejlásgaken gaže ya'ado' gan že' no'len'. <sup>10</sup> Lezka', gaže yichjba' ka' zejlásgaken gaže benne' wnná bia'. Gayo' benne' ka' ba wdé chégake'. Toe' ne znná bi'e na'a, na' yetóe' bi na' le'e, san kate' yide', na' nna bi'e to chí'ido'ze. <sup>11</sup> Bia snia na', bian' wzoaba' san bi zoaba' na'a, zejlasba' kan nak benne' xono', benne' nna bi'e. Gónlene' benne' gaže ka' tzen, na' te na' kwia yi'e to chi'ize. <sup>12</sup> Chi lozba' ka' da' ble'elo' zejlásgaken chi benne' wnná bia'. Bi na' sí'gake' yela' wnná bia', san sí'gaken' to chí'ido'ze, na' nna biá'gake' tzen len bia snia na'. <sup>13</sup> Chi benne' ka', toze gákgake', na' wdégake' yela' wnná bia' chégake' len da' nzi' lo ná'gake', lo na' bia snia na'. <sup>14</sup> Tí'le'ngake' Bennen' nake' Zíla'do', san Le' wléj wchochje' légake' dan' nake' Xangak yógo'te benne' ka' zej nake' xangak benách ka', na' znná bi'e yógo'te benne' wnná bia' ka'. Benne' ka' bliž Dios légake', na' wžíe' légake', chjálkengake' Le', na' to chi'ize gónlengake' Le' tzen."

<sup>15</sup> Wbás che ya'abán' lezka' gože' neda', na' wnné': "Nido' ka' da' ble'elo' gan že' no'le le'e na', zejlásgaken benách yež ka', na' benách zi'to' ka', na' benách ka' zcháljgake' diža'

yoble ka', na' benách ka' nníta'gake' yógo'te yežlyó ka'. <sup>16</sup> Chi loz bia snia na' da' ka' blé'elo' zejłásgaken chi benne' wnná bia' ka', benne' ka' bi dégake' chawe' no'le le'e na', na' wká'ngake' le' ka'ze, na' gal yidze'. Da' góngake' chie' naken ka' gáwgake' belá' žen chie', na' wzéygake' le' lo yi'. <sup>17</sup> Dios wzóe' lo yichj lázdo'gak chi benne' ka' da' gonen ga góngake' ka' žénekzele' le', na' góngake' toze diža' wdégake' yela' wnná bia' chégake' lo na' bia snia na', na' ki gak kan zńna xtiža' Dios. <sup>18</sup> No'len' blé'elo' zejłase' yež zen na' da' zńna bian' benne' ka' zńna biá'gake' yežlyó nga.”

## 18

Zbia yi' yež Babilonia

<sup>1</sup> Wdé na' blé'ela' betj yetó wbás che ya'abá, wbasen' bžoje' ya'abá che Dios, na' nzi' lo ne'e yela' wnná bia' zen, na' wyép yes baní' lo yežlyó ni'a che yela' zen che wbasen'.

<sup>2</sup> Wbás che ya'abán' wnnié' zižje, na' wnné':

Ba wžía yi'. Ba wžía yi' Babilonia, yež zen na'.

Ba beyaken latje che da' xiwe', na' chegak be' xiwe' ka'.

Byinne sníale'e ka' len byinne sban ka', ba béngakba' xó'ngakba' ga na'.

<sup>3</sup> Ka' goken ni'a che da' bengak benne' ka' che yežen'.

Yógo'te benne' yež yoble ka' béngake' tzen len légake' da' wzé láže'gake'.

Benne' wnná bia' ka' béngake' tzen len légake' da' sban.

Yógo'te benne' ža'w žote' ka' gota' yela' wnni'a chégake',

dan' bdan láže'gak benne' wláž ka' da' záka'le'en.

<sup>4</sup> Naž benla' zchalj yetó benne' zoe' ya'abá che Dios, na' wnné':

Le žoj lo yežen', le'e nakle chia' neda',

nich bi gonle doła' tzen len légake',

na' nich bi gak chele da' saka' zi'le tzen len légake'.

<sup>5</sup> Nyanle'e doła' da' zej nbage'e, na' ba néntelen ya'abá,

san Dios žejsá' laže'e da' kegle da' béngake'.

<sup>6</sup> Le yebí'i chégake' kan béngake' chele.

Le yebí'i chégake' chope kwe' ka' da' béngake'.

Le yebí'i chégake' chope kwe' ka' da' zia da' béngake' chele.

<sup>7</sup> Le gon ga sáka'le'egake', na' kwež nyáche'gake'

kan zej nak yela' ba la'ne, na' yela' zen da' bka'n kwíngake'.

Wzá' láže'gake', na' wnnágake':

“Že'to' nga, na' zńna bia'to'.

Bi nakto' wzebe, na' batkle kwež nyáche'to'.”

<sup>8</sup> Che len, to žaze žingak da' ka' wsaka' zígaken légake',

yela' got, na' yela' zbeže nyache', na' yela' zdon.

Chéygake' lo yi'.

Xanžo Dios, Bennen' bchoge' chégake' ki, napkze' dot yela' wak zen.

<sup>9</sup> Naž wnné': “Kwežgak benne' ka' zńna biá'gake' yežlyó nga, benne' ka' béngake' da' kegle tzen len légake', na' bebélengekle' da' zej naken chégake', na' kwež nyáche'gake' katen' lé'egekle' žen che yež zen na' da' žeyen. <sup>10</sup> Zí'to'le yelnnite'e dan' zžébegake' da' wsaka' zi' Dios benne' yežen', na' nnágake':

Da' nyáche'le'e žaken che Babilonia, yež zen nga.

Gokle'e Babilonia yež blo, na' to žaze bžia yin'.

<sup>11</sup> 'Lezka' kwežgak benne' ža'w žote' ka', benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, na' kwež nyáche'gake' ni'a che yežen', dan' biž soa no benne' ga'we' da' góte'gake' ga na'. <sup>12</sup> Biž soa no benne' ga na', benne' ga'we'

da' naken ya oro, na' ya plat,

na' yej zaka' ka', na' bga ka',

na' laže' da' záka'le'en, na' laže' xna,

na' laže' cháwe'do', na' laže' xnalé'e,

na' yag da' z̄la' z̄ix,  
 na' da' naken žit da' záka'le'en,  
 na' da' naken yag da' záka'le'en,  
 na' da' naken ya kobre, na' da' naken ya,  
 na' da' naken yej jese.

<sup>13</sup> 'Biž soa no benne' ga na', benne' ga'we'  
 kanel, na' da' ka' z̄la' z̄ix, na' yale,  
 na' da' z̄la' z̄ix che mirra, na' che yeje olíbano,  
 na' x̄is uba wał, na' set z̄ix,  
 na' yezje cháwe'do', na' zoa' scribe,  
 na' búrrodo' ka', na' z̄ila' ka',  
 na' bia ka', na' karret ka',  
 na' benne' wen žin ka', na' yebałe benách ka'.

<sup>14</sup> 'Benne' ža'w žote' ka' yé'gake' l̄égake', na' nnágake':  
 Ba begá'a da' ka' wdán l̄áže'le.  
 Ba wdé chegak yela' wnni'a ka',  
 na' da' ka' zej naken x̄tan chele,  
 na' biž si'le da' ka'.

<sup>15</sup> 'Kwežgak benne' ža'w žote' ka', benne' ka' gota' chégake' yela' wnni'a dan'  
 béte'gake' lo yežen', na' gá'ngake' z̄i'to'le dan' chébegake' kan gak z̄ia da' gaken che  
 yežen', na' kwež nyáche'gake', <sup>16</sup> na' nnágake':  
 Da' nyáche'le'e žaken che yež zen nga.

Goken ka to no'le nakwe' laže' da' záka'le'en,  
 na' laže' x̄na, na' laže' x̄na gole,  
 na' wžiagak da' x̄tan ka' chie' da' zej naken  
 ya oro, na' yej zaka' ka', na' bga ka'.

<sup>17</sup> To žaze wžia yi' yela' wnni'a che yež zen nga.

'Yógo'te benne' x̄an barkw ka', na' benne' ka' žóngake' žin lo barkw ka', na' benne' ka'  
 žsá'gake' barkw ka', na' benne' ka' žóngake' žin lo niso', wzégake' z̄i'to'le, <sup>18</sup> na' kate'  
 blé'egekle' žen che yežen' da' žeyen, na' wžéžegake', na' wnnágake': ¿Biž yež yoble goken  
 zen kan gok yež ni?

<sup>19</sup> 'Bžíagake' bište yo yíchjgake', na' wžéžegake', na' wžéž nyáche'gake', na' wnná-  
 gake':

Da' nyáche'le'e žaken che yež ni da' goken zen.  
 Yela' wnni'a che yež ni benen ga gota' yela' wnni'a  
 chegak yógo'te benne' zej nake' x̄an barkw lo niso'.  
 To žaze wžia yi' yež zen ni.

<sup>20</sup> Le yebél ni'a che da' goken che yež zen ni, le'e zoale ya'abá.

Le yebél, le'e nakle che Dios,  
 na' le'e, benne' wbás chie' ka',  
 na' le'e, benne' z̄chaljle lo wlaze' le'.  
 Le yebél dan' ba bchog Dios che yež nga kwia yin'  
 ni'a che da' bsáka'gak benne' yež nga le'e."

<sup>21</sup> Naž to wbás wałe che ya'abá bchise' to yej zen da' žoten, na' bžo'nen' lo niso', na'  
 wnné':

La' kikze gaken chio', yež Babilonia,  
 yež zen da' naken yež blo.  
 Biž le'el nitó benne' le'.

<sup>22</sup> Biž yéngkle benách cha' zoa no benne' lo yež nga,  
 nitó benne' žinne' le'e da' žolen,  
 na' nitó benne' z̄kweže' bžejw,  
 na' nitó benne' z̄kweže' loz bia yixe',  
 na' biž žel-le nitó benne' wen žin ga na',

na' biž yéngkle' žaxto' da' žon yej da' žoten ga na'.

<sup>23</sup> Biž wza'ni' nitó yi' lo yežen',

na' bi yéngkle' chi'i no benne' zchag ne'e ga na',

na' bi yéngkle' chi'i to xkwide' no'le zchag na'be'.

Ki gaken la'kze gokle benne' zaka' ka', le'e na' žá'wle, na' žóte'le lo yež ni,

na' ben láže'lele benách ka' dot yežlyó nga, len yela' wža' chele.

<sup>24</sup> Naž wnné: “Blalj xchengak benne' ka' lo yež ni, benne' ka' bcháljgake' lo wĺáz Dios, na' xchengak benne' ka' zej nake' che Dios, na' lezka' xchengak yógo'te benách ka' wnníta'gake' yežlyó nga, benne' ka' betgak benne' wĺáz ka' légake'.”

## 19

<sup>1</sup> Wdé na' benla' benne' zan wnnégake' zižje, benne' ka' nníta'gake' ya'abá che Dios, na' wnnágake':

¡Ga'n zen Dios! ¡Yela' weslá,

na' yela' zen, na' yela' wnná bia'

zá'gaken lo na' Dios chežo!

<sup>2</sup> Kan zchi'a laže'e naken dot da' li, na' chawe'.

Le' bchoge' che yežen' kwia yin',

yežen' goken ka to no'le le'e.

Bchoge' chegak benne' ka' che yežen' gátgake',

dan' bžia yí'gake' benách ka' dot yežlyó nga,

len da' zia da' béngake'.

Dios bezi'e légake' wzón

dan' bétgake' benne' wen žin chie' ka'.

<sup>3</sup> Da' yoble wnnagak benne' zan ka':

¡Ga'n zen Dios!

Kwénteze žen gan žey yežen'.

<sup>4</sup> Tap žoa benne' gole ka' len tape benne' ban ka' bchag lágwage' lo yo, na' bka'n zéngake' Dios, gan ži'e lo latje blo chien'. Wnnágake': “¡Ka'kze gaken! ¡Ga'n zen Dios!”

<sup>5</sup> Naž benla' zchalj to benne' zoe' latje blon', na' wnné:

¡Le wká'n zen Dios chežo yógo'tele le'e, žonle xchine', le'e na' zžébele-ne',

le'e, benne' gaxjw ka', na' benne' zaka' ka'!

*Lni che yela' zchag na' che Benne' nake' Zíla'do'*

<sup>6</sup> Lezka' benla' to benne' wnnié' zižje, na' benlen kan ženlen kate' zchaljgak benne' zan, na' kan ženlen gan zde to yegw zen, o kan ženlen kate' znne wzió', na' wnné:

¡Ga'n zen Dios! ¡Zzo lawe' znna bi'e!

¡Napkze' dot yela' wak zen!

<sup>7</sup> Žala' yebelžo na' lo yela' žebél chežo wká'n zenžo-ne'

dan' ba bžin ža lni che yela' zchag na' che Bennen' nake' Zíla'do'.

Si' lo na' Benne' Criston' benne' ka' zej nake' chie'.

Ba zbézgake' ka to xkwide' no'le wchág ná'lenbe' Le'.

<sup>8</sup> Dios we'e-be' latje gákwb'e' laže' da' záka'le'en, da' naken zíla'do'ze, na' žákti'ten.

(Lažen' da' záka'le'en zejlasen da' naken chawe' da' žongak benne' ka' zej nake' che Dios.)

<sup>9</sup> Naž wbás che ya'abán' gože' neda', na' wnné: “Bzoj da' ni le'e yiche: Ba nez zen gaken chegak benne' ka' Dios bliže' légake' nich gónlengake' Le' tzen lni che yela' zchag na' che Bennen' nake' Zíla'do'.”

Lezka' gože' neda': “Diža' dot da' li da' ni da' zchalj Dios na'kze.”

<sup>10</sup> Bzoa ziba' law wbás che ya'abán' nich wká'n zena' le', san le' gože' neda': “Bi gono' ki. Lezka' neda' naka' wen žin che Dios kan nako' le', na' kan zej nak lježo', benne' ka' nzi' lo ná'gake' da' naken dot da' li kan nak che Jesusen'. ¡Bka'n zen Dios!”

Benne' ka' zcháljgake' lo wĺáz Dios, zzoa lígake' che Jesusen'.



*Benne' žie' bia chich*

<sup>11</sup> Naž b̄le'ela' nyaljw ya'abá, na' b̄la' to bia chich, na' Benne' žie'-ba' lie' Benne' Žone' Kan Z̄nne', na' lezka' Benne' Z̄nne' Da' Li. Ki lie' dan' zchi'a laže'e kan nak da' naken dot da' li, na' lezka' cheje' lo wdile. <sup>12</sup> Žákti'te yej lawe' ka yi', na' da' zan da' naken oro žiágaken yichje'. Da' lawe' to da' lie', dan' bi nnezlen nitó benne', san toze' Le' nnezlen'. <sup>13</sup> Nakwe' to laže' da' ne'jen žen, na' lezka' lie' Benne' Nake' X̄tiža' Dios. <sup>14</sup> Ni'a ne'e zan zej n̄awgake' Le', benne' ka' nníta'gake' ya'abá che Dios, na' žiágake' bia chich ka', na' zej nakwe' laže' da' záka'le'en, dan' naken z̄ila'do'ze, na' dan' bi naken sban. <sup>15</sup> Z̄žoj da' naken ka to ya ntoche' lo žoe'e, dan' wkonle' žin nich wsaka' z̄i'lenen' benách yež ka'. Nna bi'e légake' len yela' wak zen, na' wsaka' z̄i'li'e légake', na' gak chégake' kan žak che da' zbia lba uba, katen' zlejžon. Gone' ga yé'jgake' xis uban' da' zejlasen yela' zža'a che Dios, Bennen' napkze' dot yela' wnná bia'. <sup>16</sup> Nyejw kan lie' le'e laže' da' nakwe', na' le'e lsine'e, Benne' Z̄nna Bi'e Benne' Wnná Bia' Ka', na' lezka' Benne' Nake' X̄angak Benne' X̄an Ka'.

<sup>17</sup> Naž b̄le'ela' to wbás che ya'abá, wbasen' zie' lo wbíž, na' wnnié' zižje, na' gože' bia ka' z̄lágakba' ya'abá, na' wnné': "Le da, le dobe gan gawle lo lni zen che Dios. <sup>18</sup> Gawle beļa' chegak benne' wnná bia' ka', na' beļa' chegak benne' ka' zché'gake' benne' ka' žjake' lo wdile, na' beļa' chegak benne' wale ka', na' beļa' chegak bia ka', na' beļa' chegak benne' ka' žiágake' légakba', na' beļa' chegak yógo'te benách ka', benne' ka' bi zej ndo'e, na' benne' ndo'w ka', benne' gaxjw ka', na' benne' zaka' ka'."

<sup>19</sup> Naž b̄le'ela' bia snia na', na' benne' ka' z̄nna biá'gake' yežlyó nga, na' benne' zanle'e ka' chégake', benne' ka' žjake' lo wdile. Benne' ka' zej ndobe' nich t̄l̄-lengake' Bennen' žie' bia chichen', na' len ni'a ne'e zanle'e, benne' ka' zónlengake' Le' tzen. <sup>20</sup> Blej bchóchgake' bia snia na', na' lezka' bennen' bchalje' lo wlazba', bennen' bene' da' ka' zej nak bia' gan zoaba', na' ben láže'le' benne' ka' bé'gake' latje wdá' légake' da' nak bia' zej nake' toze len leba', na' bka'n zéngake' ló'aba'. Bia snia na' len bennen' bchalje' lo wlazba', belžo'ne' légake' zej nbane' lo yi' zen gan žey da' zžýle'en, dan' nzin' sufr. <sup>21</sup> Bennen' žie' bia chichen' bete' yógo'te benne' ka' b̄n̄lengake' légake' tzen len da' naken ka to ya ntochen' dan' zžojen lo žoe'e, na' yógo'te bia ka' z̄lágakba' ya'abá bdáwgakba' beļa' žen chégake', na' b̄ljgекlba'.

## 20

*To mil yiz*

<sup>1</sup> Wdé na' b̄le'ela' žetj to wbás che ya'abá, na' noxe' zi'n ya che latje chol, na' noe'e to do ya wale. <sup>2</sup> Wzene' bele zen sniale'e na', belen' wzoaba' ža ni'te, na' leba' da' xiwe', na' lezka' Satanás, na' bcheje'-ba', na' bka'ne'-ba' nžejba' to mil yiz. <sup>3</sup> Wžo'ne'-ba' latje chol che benne' gat ka', na' bsejwe' latjen', na' bde'e to da' nak bian' da' žsejwn latjen' nich biž gon láže'lba' benách yež ka' kate' téžegak to mil yiz ka', na' te na' yeyežba' to chi'ido'.

<sup>4</sup> Naž b̄le'ela' latje ka' gan že'gak benne' ka' nzi' lo ná'gake' wchi'a láže'gake'. Lezka' b̄le'ela' be' ka' gókgakkze benne' chawe' ka', benne' ka' wžoggak yéngake' lo na'gak benne' wen da' zinnj ka' dan' bzoa ligak benne' chawe' ka' che Jesusen', na' dan' bcháljgake' x̄tiža' Dios. Benne' ki bi bka'n zéngake' bia snia na', na' ló'aba', na' bi bé'gake' latje wzój lo xgágake', o lo ná'gake' da' nak bian' zej nake' toze len leba'. Bebangak benne' ki lo yela' got, na' wnná biá'gake' tzen len Benne' Criston' to mil yiz ka'. <sup>5</sup> Yezika' benne' gat ka' bi bebángake'. Kate' téžegak to mil yiz ka', naž yebángake'. Yela' yebán lo yela' got da' goken ni naken da' gaken da' nežw. <sup>6</sup> Ba nez zen gaken chegak benne' ka' yebángake' lo yela' žebán nežw da' gaken, dan' gákgake' che Dios na'kze. Yela' got bežope da' gaken bi be gak gonen chégake', san gákgake' b̄xoz ka' che Dios, na' che Benne' Criston', na' nna biá'gake' tzen len Le' to mil yiz ka'.

*Žlej zchóchgake' da' xiwe'*

<sup>7</sup> Kate' téžgak to mil yiz ka', naž yeséžgake' da' xiwe' gan nžejen. <sup>8</sup> Yežój da' xiwe', na' gon láže'len benách yež ka' da' zej žen' dap la'ate yežlyó nga. Lezka' gon láže'len benách ka' che yež Gog, na' benách ka' che yež Magog, na' wtoben légake' lo wdile. Benne' ka' zej nake' benne' zan kan nak yox da' žen' žoa'a to yegw zen. <sup>9</sup> Benne' zanle'e ka' bžójgake' dot yežlyó nga, na' wnníta'gake' la' lí'ale latjen' gan zej nnita' benách ka' zej nake' toze len Benne' Criston', da' naken yežen' da' nži'il Dios. Naž ben Dios ga bejxw yi' da' bžojen ya'abá, na' bzeyen légake'. <sup>10</sup> Da' xiwe', dan' ben láže'len légake', wžó'ngaken' gan že' yi' zen che da' zzéyle'en, gan ba zoa bia snia na' len bennen' bchalje' lo wlazba'. Sáka'le'egake' ga na' dot ža dot yele yógo'te yiz ka' da' zá'gaken.

Zla'gak benách ka' law Dios gan ži'e zchi'a laže'e

<sup>11</sup> Naž ble'ela' to latje blo da' chich, na' lezka' ble'ela' Bennen' ži'e zchi'a laže'e lo latjen'. Gan že' Bennen' wzía yi'gak yežlyó nga, na' ya'abá, na' biž bežél-le latje chégaken. <sup>12</sup> Lezka' ble'ela' benne' gat ka', benne' zaka' ka' len benne' gaxjw ka', na' zégake' law Dios. Byáljwgak yiche ka', na' byaljw yetó yiche gan zej nyejw lagak benne' ka' zej nape' yela' nban da' zejlí kanne. Dios wchi'a laže'e benne' gat ka' kan zej nak da' ka' zej nyejwn le'e yiche ka', da' ka' béngake'. <sup>13</sup> Bežojgak benne' gat ka' lo nisdo', benne' ka' bgáche'gake' lo nison'. Lezka' bežojgak benne' gat ka' lo yela' got, na' lo latje chol, benne' ka' wnníta'gake' ga na', na' Dios wchi'a laže'e to tógake' kan zej nak da' ka' da' béngake'. <sup>14</sup> Naž bžó'ngake' yela' got, na' latje chol che benne' gat ka', lo latjen' gan že' yi' zen da' naken latje che yela' got bežopen'. <sup>15</sup> Benne' ka' bi zej nyejw lágake' le'e yiche ya'abá, benne' ka' bi zej nape' yela' nban da' zejlí kanne, bejcházgake' latjen' gan že' yi' zen na'.

## 21

*To ya'abá kobe, na' to yežlyó kobe*

<sup>1</sup> Wdé na' ble'ela' to ya'abá kobe, na' to yežlyó kobe, dan' ba wdé chegak ya'abá na', na' yežlyón', da' ka' wnníta'gaken zgá'alegaken. Biž zej de nisdo' ka'. <sup>2</sup> Neda', Zwa, ble'ela' yež la'y na', da' naken Jerusalén kobe. Bžojen ya'abá gan zoa Dios, na' betjen lo yežlyó, na' zoan lez kan zoa lez to xkwide' no'le za' wchág ná'lenbe' benne' byo chebe'. <sup>3</sup> Benla' che to benne' zchalje' ya'abá che Dios, na' wnné': "Le wia nga. Gan zoa Dios zóalenen benách ka'. Sóalene' légake', na' légake' gákgake' benne' chie' ka'. Dios na'kze sóalene' légake', na' gake' Dios chégake'. <sup>4</sup> Dios wzíe' nis zbéžgake' da' žian yej lágwage'. Biž gat nitó benne', na' biž kwež nitóe', na' biž kwež nyache' nitóe', na' biž saka' nitóe', dan' ba wdé chegak da' ka' gókgaken zga'ale."

<sup>5</sup> Naž Bennen' ži'e latje blon' wnné': "Bwia nga. Žekoba' yógo'te."

Lezka' gože' neda': "Bžoj le'e yiche da' ni da' naken dot da' li, na' za' gakkzen."

<sup>6</sup> Naž gože' neda': "Ba nakkzen. Neda' naka' Bennen' zoe' zga'ale', na' lezka' Bennen' sóateze' kan nak da' zzo lawn, na' da' ze lawten. No benne' zbile', neda' gona' ga ye'je' nisen' da' wnezjwn yela' nban, na' bi be chizjwe'. <sup>7</sup> Benne' ka' sóegekle' lo da' žak yežlyó, yógo'te da' ki gáta'gaken chégake'. Neda' gaka' Dios chégake', na' légake' gákgake' zi'nkza' ka', <sup>8</sup> san benne' ka' zžébegake', na' benne' ka' bi žejle'gake' chia' neda', na' benne' ka' bi zej nake' chawe', na' yógo'te benne' wetw benách ka', na' benne' ka' žóngake' da' kegle, na' benne' wžá' ka', na' benne' ka' zka'n zéngake' lo'a ka', na' yógo'te benne' wen laže' ka', ba de latje chégake' lo yi' zen che da' zzéyle'en, da' naken yela' got bežopen'."

*Yež Jerusalén kobe*

<sup>9</sup> Naž to wbás che ya'abá, wbasen' nbáblene' gaže wbás ka' biá'gake' gaže zíga'do' ka' da' nžá'gaken gaže yižwé', da' ka' ze lawten, ble'e gan zoa'. Gože' neda': "Da nga. Neda' wlo'e'ela' le' xkwide' no'len' za' bchag ná'lenbe' Bennen' nake' Zíla'do'."

<sup>10</sup> Dios Be' La'y wzóalene' neda', na' wbás che ya'abán' bchi'e neda' to law ya'a sibe, na' blo'e'ele' neda' yež la'y, yež Jerusalén kobe, da' zžojen ya'abá gan zoa Dios, na' žetjen

yežlyó. <sup>11</sup> Yežen' žákti'ten dan' yela' baní' che Dios zóalenen yežen'. Žákti'ten kan žákti'te to yej da' záka'le'en kan nak yej xna gole da' nzin' jaspe. Yani'do' nak yežen' kan nak yej jese. <sup>12</sup> Zoa to ze'e žeje, na' sibe, kwe'j xkóže'le yežen'. Le'e ze'e na' zej nnita' chežinno gan žo'ogak benách ka'. Žoa'a gan žó'ogake' zej nnita' chežinno wbás che ya'abá, wbás ka' žape chí'igaken'. To to gan žó'ogake' nyejw to to lagak chežinno kwe' ljež za'só Israel. <sup>13</sup> Le'e ze'e da' žen' zaka' gan zla' wbíž zej nnita' chonne gan žó'ogake', na' zaka' gan za' be' zag zej nnita' yechonne gan žó'ogake', na' zaka' chelá'a gan zde wbíž byo' zag ka' zej nnita' yechonne gan žó'ogake', na' zaka' gan žen wbíž zej nnita' yechonne gan žó'ogake'. <sup>14</sup> Zan ze'e che yežen' zej nnita' chežinno len ze'e, na' lé'egaken zej nyejw lagak benne' chežinnote benne' wbás ka' che Bennen' nake' Zíla'do'.

<sup>15</sup> Wbás che ya'abán', bennen' zchájljlene' neda', noe'e to yag wžíx da' naken ya oro nich wžíxe' kan nak yežen', na' kan zej nak gan žó'ogake', na' kan nak ze'e chen. <sup>16</sup> Yežen', tlebe zej nak da' tape la'a ka'. Tlebe nak yela' tonne chen, na' yela' blaga' chen. Len yagen' bžix'e' kan nak yežen', na' naken kan gak sa'žo dot chežinno ža, na' tlebe zej nak yela' tonne chen, na' yela' sibe chen, na' yela' blaga' chen. <sup>17</sup> Lezka' bžix'e' yela' žeje che ze'e na', na' naken to gaywá' tape yon žit na' benne'. Wbás che ya'abán' bkonle' žin yag wžíx na' nich bžix'e' yežen'.

<sup>18</sup> Ze'e na' naken yej jaspe, na' yežen' naken ya óroteze, da' naken yani'do' kan nak yej jese. <sup>19</sup> Len ze'e ka' che yežen' zej nzin' da' xtan ka' da' zej naken yej ka' da' záka'le'egaken.

Len ze'e nežw naken yej jaspe.

Da' bežopen naken yej safiro.

Da' beyonnen naken yej ágata.

Da' tapen naken yej esmeralda.

<sup>20</sup> Da' gayon' naken yej ónise.

Da' xopen naken yej kornalina.

Da' gažen naken yej crisólito.

Da' xonon' naken yej berilo.

Da' gan naken yej topasio.

Da' chin naken yej crisoprasa.

Da' chinéjen naken yej jasinto.

Da' chežinnon naken yej amatista.

<sup>21</sup> Da' chežinno ka' da' zej nbagan' gan žó'ogake' zej naken chežinno bga ka'. To to da' ka' gan žó'ogake' nbagan' len toze bga. Nez blo che yežen' naken ya óroteze da' naken yani'do' kan nak yej jese.

<sup>22</sup> Bi bl'e'ela' nitó yodo' lo yežen' dan' Dios, Bennen' napkze' dot yela' wnná bia', nake' yodo' chen, na' lezka' nak Bennen' nake' Zíla'do'. <sup>23</sup> Bi žon byenen wza'ni'gak wbíž, na' byo', lo yežen' dan' zza'ni' yela' baní' che Dios lo yežen', na' lezka' Benne' nake' Zíla'do' zza'ni'e ga na'. <sup>24</sup> Benne' wláž ka' che yežen', benne' ka' belágake', tágake' lo baní' che yežen', na' žingak benne' ka' zrna biá'gake' yežlyó nga, zej noe'e yela' wnni'a chégake' ga na'. <sup>25</sup> Batkle wséjwgake' gan žó'ogake' lo yežen' te ža, na' batkle gak žel ga na'. <sup>26</sup> Benách che yógo'te yež yedjwá'gake' da' zaka' ka', na' yela' wnni'a chégake' ga na'. <sup>27</sup> Nitó da' bi naken chawe', na' nitó da' zinnj, na' nitó benne' žon laže'e, bi chó'ogake' ga na', san benne' ka' zej nyejw lágake' le'e yiche che Bennen' nake' Zíla'do', gan zej nyejw lagak benne' ka' zej nape' yela' nban, chó'ogake' ga na'.

## 22

<sup>1</sup> Naž wbás che ya'abán' bloe'ele' neda' to yegw yani'do', da' naken nis yegw da' znezjwn yela' nban. Žákti'te yegon' kan žákti'te yej jese. Zžoj yegon' lo latje blo gan že' Dios, na' lezka' gan že' Bennen' nake' Zíla'do'. <sup>2</sup> Zza' yegon' gachje láwe'le nez blo che yežen'. Chelá'a weje žoa'a yegon' zoa to yag da' zbian da' znezjwn yela' nban, na' želbían chežinno chí'i to yiz. To byo' to byo' želbía yag ka'. Xlága'gak yag ka' zej naken

da' žeyóngaken benne' ka' che yežen'. <sup>3</sup> Bi soa nitó da' žesbaga' benách ka' zia ga na'. Zoa latje blo gan že' Dios lo yežen', na' lezka' gan že' Bennen' nake' Zíla'do', na' benne' wen žin chie' ka' wká'n zéngake' Le'. <sup>4</sup> Lé'egekle' lawe' Le', na' kan lie' nyejwn lo xgágake'. <sup>5</sup> Bi gak žel ga na', na' bi yažje to da' wsa'ní', na' bi yážjegekle benne' ka' nníta'gake' ga na' baní' che wbíž, dan' gak Xanžo Dios baní' chégake'. To chi'ize nna biá'tezgak benne' ka' nníta'gake' ga na'.

Za' yelá' Benne' Cristo

<sup>6</sup> Naž wbás che ya'abán' gože' neda', na' wnné': "Diža' ni naken dot da' li, na' nakkzen. Xanžo Dios, Bennen' zchize' Dios Be' La'y chie' lo yichj lázdo'gak benne' ka' zcháljgake' lowlaze' Le', ba bsele'e wbás che ya'abá chie' nich wloe'ele' benne' wen žin chie' ka' da' žala' gakten." <sup>7</sup> Ki wnná Jesús, Benne' Criston': "Za' yelá'a. Ba nez zen gaken che no benne' žone' kan zna da' zchalja' lo wláz Dios, da' nyejwn le'e yiche ni."

<sup>8</sup> Neda', Zwa, benla', na' bļe'ela' da' ki. Wdé benlan', na' bļe'elan', na' bzoa ziba' xni'a wbás che ya'abán', bennen' bļoe'ele' neda' da' ki, nich wká'n zena' le'. <sup>9</sup> Naž le' gože' neda': "Bi gono' ki, dan' naka' neda' wen žin che Dios kan nako' le', na' kan zej nak lježo' ka', benne' ka' zcháljgake' lo wláz Dios, na' lezka' kan zej nak yógo'te benne' ka' žóngake' kan zna da' nyejw le'e yiche ni. jBka'n zen Dios!"

<sup>10</sup> Lezka' gože' neda': "Bi wkacho'o xtiža' Dios ni, da' zchalja' lo wlaze' Le', na' nyejwn le'e yiche ni, dan' za' gaggak da' ki. <sup>11</sup> No benne' žone' da' zinnj gónteze' da' zinnj. No benne' žone' da' kegle gónteze' da' kegle. No benne' žone' da' naken chawe', gónteze' da' naken chawe', na' no benne' nake' che Dios, gákteze' che Leze'." <sup>12</sup> Zna Jesusen': "Za' yelá'a. Noa'a lo na'a da' wnezjwa' chegak benne' ka', na' yebi'a che chégake' kan zej nak da' béngake'. <sup>13</sup> Neda' naka' Benne' zoa' zga'ala', na' lezka' Benne' ze lawte, kan nak da' zzo lawn, na' da' žesyožten. Lezka' naka' Benne' žone' ga so lawn, na' Benne' žone' ga žeyožten. <sup>14</sup> Ba nez zen gaken chegak benne' ka' nyaže da' nákwgake', benne' ka' žóngake' da' naken chawe'. Zej nzi'e latje gáwgake' da' zbia yagen' da' znezjwn yela' nban, na' gak chó'ogake' gan žo'ogak benách ka' lo yežen'. <sup>15</sup> Benne' ka' bi zej nake' chawe', na' benne' wža' ka', na' benne' ka' žóngake' da' kegle, na' benne' ka' žótgake' benách ka', na' benne' ka' zka'n zéngake' lo'a ka', na' benne' ka' žaz láže'gake' žon láže'gake', gá'ngake' na' le lo yežen'. <sup>16</sup> Neda', Jesús, bseła'a wbás chia', wbás che ya'abá, na' bļoe'ele' le'e da' ki, le'e na' nbable to kwe' to kwe' benách chia' ka'. Neda' naka' ljež Dabí, na' lezka' za'sóe'. Lezka' naka' belj xsile."

<sup>17</sup> Zchaljgak Dios Be' La'y, na' xkwide' no'le, xkwiden' wchág ná'lenbe' Benne' nake' Zíla'do', na' znnágake': "Le da."

No benne' ženle' diža' ni žala' nne': "Le da."

No benne' zbile', na' no benne' zdan laže'en, žala' yídgake', na' yé'jgake' nisen', da' znezjwn yela' nban.

<sup>18</sup> Neda', Zwa, zzejni'ila' benne' ka' želyenle' diža' ni da' zchalja' lo wláz Dios, na' nyejwn le'e yiche ni, na' znnia': cha' no benne' wzane' kan zej nak diža' ki, na' Dios yebi'e chie', na' wsaka' zi'e le' kan zej nak da' zej nyejwn le'e yiche ni. <sup>19</sup> Lezka', cha' no benne' yekwase' bíte'teze diža' ni da' zchalja' lo wláz Dios, da' nyejwn le'e yiche ni, Dios yekwase' latje che bennen' le'e yichen' gan zej nyejw lagak benne' ka' zej nape' yela' nban da' zejlí kanne, na' lezka' yekwase' latje chie' lo yež la'y, kan nyejw chegak benne' ki le'e yiche ni.

<sup>20</sup> Xanžon', Bennen' zzoa lie' kan zej nak da' ki zne': "O'. Za' yelá'a."

jKa'kze gaken! jDa, Xanto' Jesús!

<sup>21</sup> Znnabla' Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e yógo'tele le'e. Ka'kze gaken.